

16-123/34

URKUNDENBUCH

für die Geschichte des Niederrheins

oder

DES ERZSTIFTS CÖLN, DER FÜRSTENTHÜMER JÜLICH UND BERG, GELDERN, MEURS, CLEVE UND MARK, UND DER REICHSSTIFTE ELTEN, ESSEN UND WERDEN.

Aus den Quellen

in dem Königlichen Provinzial-Archiv zu Düsseldorf und in den

Kirchen- und Stadt-Archiven der Provinz,

vollständig und erläutert, mit 23 Registern und Siegel-Abbildungen herausgegeben

von

THEOD. JOS. LACOMBLET,

önigl Prouss. Archivratho und Bibliothekar.

E SAINTE OF THE

ERSTER BAND

(WAL BARRY TRIBETTOWNSTA.)

von dem Jahr 779 bis 1200 einschliesslich.

DÜSSELDORF, 1840.

Gedruckt bei J. Wear.

(Elberfeld, Schönian'sche Buchhandlung in Commission.)

SEINER KÖNIGLICHEN HOHEIT

FRIEDRICH WILHELM

KRONPRINZEN VON PREUSSEN

IN UNTERTHÄNIGSTER EHRFURCHT GEWIDMET.

VORBERICHT.

Der Herausgeber eines Urkundenbuchs sieht sich, am Ziele seines mühevollen Unternehmens, nicht mehr in der peinlichen Verlegenheit, dessen Werth an und für sich erörtern zu müssen. Allein das Anerkenntuifs, welches den Urkunden als der vielseitigsten Quelle und sichersten Stütze auf dem Gebiete geschichtlicher Forschung zu Theil geworden, hat ihm auch eine ernstere Prüfung, eine sorgfältigere und planvollere Behandlung, als sich in älteren Druckwerken kund gibt, zur Pflicht gemacht. Es ist indessen dem mit diesem Zweige der Literatur befreundeten Leser nicht minder bekannt, dass die Aufgabe selbst mit guten Gründen sehr verschiedenartig aufgefalst werden könne. Nur erst im Laufe der Zeit haben die Fürstenthümer ihre Abrundung gewonnen, daher es für die älteren, überall vereinzelten, Urkunden in Beziehung auf den dem Bnche zu gebenden örtlichen Umfang an einem festen Anhalte gebricht; für keinen Staat, selbst für keine Provinz läfst sich noch ein Urkundenbuch gestalten, das nicht schon in geringerm oder größerm Maße seine Vorgänger hätte und demnach auf die Frage führt, in wie weit diese zu berücksichtigen; es kann als selbstständiges Onellenwerk uuabhängig von geschichtlicher Darstellung und Verknüpfung, oder in Begleitung und zur Stütze einer solchen Arbeit auftreten; in seinen einzelnen Theilen endlich ist es einer mannigfachen Behandlung empfänglich. Wir erwarten daher bei dem Erscheinen eines neuen Diplomatars, zumal wenn es auf einen bedeutsamen Grad von Umfang und Vollständigkeit berechnet ist, von dem überall befolgten Plane unterrichtet zu werden; und der Herausgeber sieht sich zu diesem Nachweise um so mehr veranlaßt, als er manche Erörterung, die zum öftern bei den Urkunden hätte wiederholt werden müssen, diesem Vorberichte aufbehalten hat-

Die wechselvolleu Ereignisse, welche seit der Neige des vorigen Jahrhunderts die Fürstenthümer am Niederrhein betroffen und ihre alten Gebietstheile bald zerstückelt, bald verschmolzen, hatten den Landes- und Corporations-Archiven ein gleiches Loos bereitet. Geflüchtet ruhete das erzbischöfliche in Arnsberg; einzelne Theile desselben waren in Folge des Friedens von Lüneville und der Beschlüsse der Reichsdeputation mit dem ostrheinischen Gebietsbezirke des Erzstiftes an das herzogliche Haus Nassau-Usingen, andere an die französische Behörde ausgeliefert worden. Die alten Denkmale der zahlreichen geistlichen Stiftungen in der Stadt und dem Erzstifte Cöln, so wie der augrenzenden Fürstentbümer, so weit sie nicht geflüchtet und verdunkelt waren, wurden nach den neu gezogenen Departements-Bezirken getheilt, andere, die sich auf ostrheinische Besitzungen bezogen, an die Regierung des Herzogthums Berg abgegeben, welches letztere, während der Dauer kaum eines Jahrzehends einer fünfmaligen Gebietsveränderung unterworfen, zu keiner würdigen Beachtung derselben hatte gelangen können. Nur die Landesarchive von Jülich-Berg und Cleve-Mark hatten in ihren einsamen Gelaßen, jenes zu Düsseldorf, dieses auf der Flucht, glücklich ihre Integrität bewahrt. Mit dem neuen und innigern Wiederverein dieser deutschen Mutterlande wurden auch jene ehrwürdigen Zeugen einer grauen Vorzeit sorgfältig wiedergesammelt und unabhängig von Bezirkseintheilungen, welche Verwaltungszwecke der Gegenwart herbeiführten, in selbstständigen Instituten der Geschichte und Wissenschaft gewidmet. Dem Königlichen Provinzialarchiv zu Düsseldorf sind demgemäs die Archive der auf dem Titel d. S. genannten, durch gegenseitige und enge Beziehungen seit einem Jahrtausend verflochtenen Fürstenthumer. mit den einbegriffenen Stiftsgebieten, Corporationen und Städten ungetheilt und in möglichst erreichbarer Vollständigkeit überwiesen worden, wodurch ein Verein auf geschichtlicher Grundlage erwachsen, der auch für den Umfang dieses Urkundenbuches maßgebend ward. Nur in Ansehung der gefürsteten Abtei Stablo-Malmedy wurde, obgleich deren Archiv auch in dem hiesigen Institute aufbewahrt wird, einer Ausnahme Raum gegeben, da jene Landschaft. jungst erst und nur theilweise mit den Königlichen Rheinlanden verbunden, in älteren Zeiten wenig Beziehung zu denselben gehabt, und deren Urkundenschatz in dem zweiten Bande der amplies, coll. von Martene und Durand ziemlich richtig abgedruckt ist, neuerdings noch ergänzt in "Ritz, Urkunden und Abhandl. zur Gesch. des Niederrheins u. der Niedermaas,"

Schwieriger erschien die Frage, ob und in wie weit die schon bestehenden Diplomatarien unseres Spreugels zu berücksichtigen seyen: eine nähere Betrachtung dieser letzteren mußte zur Lösung führen. Sowohl für Cöln, als für Jülich-Berg hatten sich bereits im 17. Jahrbundert zwei Männer gefunden, die begünstigt durch ihre amtliche Stellung und aus reiner Liebe zur Sache die Bildung einer umfassenden Quellensammlung unternommen; allein heide, Johann Gelenius, Generalvicar und Mitglied des Dom- und Apostelustifts zu Cöln, und Joh. Gotfr. v. Redinghoven, Geheimerrath und Archivar zu Düsseldorf, ließen das Ge-

bäude, wozu sie den Grund gelegt, unaufgeführt. Die Sammlung des ersteren ward das Erbe seines Bruders Aegidius, welcher sie beträchtlih mit Urkunden, Chroniken, geschichtlichen Berichten und Aufzeichnungen aller Art bis zur Zahl von dreißig Folianten vermehrte und in diesem frommen Eifer alles Erreichbare, selbst was außerhalb des Sprengels seiner Aufgabe lag, zusammenfafste, Prüfung und Sichtung künftigen Tagen vorbehaltend. Bei der fortdauernden Absicht, die Geschichte des colnischen Kirchenstaates durch ein großartiges Diplomatar begründen zu wollen, nahm Gelenius in seine vorgängigen Schriften über Cöln und einzelne Geschichtszweige desselben nur wenige Urkunden und zum Theil nur im Auszuge auf. Seine Metropolis kam indessen nicht zu Stande und die Stadt Cöln erwarb später ienes beträchtliche Manuscriptenwerk, bekannt unter der Bezeichnung: Farragines diplomatum, dessen vollständige Benutzung von dem städtischen Vorstande freisinnig dem Herausgeber gewährt worden. Nach Gelenius förderte gleichsam ein Zufall eine Anzahl cölnischer Urkunden zur Oeffentlichkeit. Unter dem Erzbischofe Max Heinrich hatte sich der alte Streit wegen der hoheitlichen Rechte des geistlichen Fürsten über die Stadt Cöln, beziehungsweise wegen Unmittelbarkeit der letzteren erneuert und zu gegenseitigen Rechtsausführungen Anlass gegeben, welche Seitens des Erzbischofes durch die 1657 erschienene Apologia mit ihren 134 Anlagen vertheidigt und zuletzt durch Bossarts bekanntere Securis ad radicem posita vom J. 1687, worin die Anlagen der ersteren wiederholt und auf 175 vermehrt worden, erschöpfend dargethan werden sollten. Diese Anlagen bestehen zum Theil in Auszügen aus Schriftstellern und Actenstücken des Prozesses, zum Theil aber auch in sehr werthvollen Urkunden. Allein nicht blofs Mangel an diplomatischer Genauigkeit, welche überhaupt von jener Zeit und den Editoren nicht zu erwarten steht, sondern selbst absichtliche Verfälschung vernichten fast in diesen Abdrücken ihre Brauchbarkeit; sie sind überdiefs an den Faden einer weitschweiftigen, völlig ungeniefsbaren Rechtserörterung geknüpft, aller Ordnung unter sich entbehrend, Außerdem gehören diese so wie Gelen's Schriften zu den ietzt seltenen, iene wegen der

So heifat es in der merkwürdigen Urkunde Nr. 433 d. S. gleich im Eingange "Burgranium coloniensem" und es int bei Bosart Nr. 28, nostrum" zwischengeschoben, um die Abhängigkeit des Burgranfen von dem Erzbischofe nazudeuten. Die Stelle "Hem continebatur in eodem prinilegio, quod (sc. Burgranius) una nobiscum bannum indicii ab imperio tenet in quo banno talis est nis" vard aus gleichem Grunde dahin verändert "quod man nobiscum bannum indicii in indicio tenest emm in suo banno talis sit vis." Und vorher in der Stelle "Nost andem quia nobis de indicio baissmodi non constitit" ward "nobis" gelüscht, weit es präjudicirich gewesne zu gesteben, dass dem Erzbischofe von der Verfassung dieses Gerichtes nichts bekannt war. Ferner, wo die Einführung der Schöfen zum Amste des Burggrafen gezählt wird, ward von den Worten: scabinos a scabinis etectos, a sesabinis" unterfrückt.

geringen ihnen zu Theil gewordenen Beachtung, diese aus dem eutgegengesetzten Grunde einer weiten Verbreitung.

Anch Redinghoven sammelte mit gleichem Eifer und in seiner Stellung als Archivar mit noch größerm Erfolge. Seine aus Urkunden, Chrouiken, Collectaneen und Aufsätzen aller Art vereinigten Materialien bildeten, unter Mitzählung einiger später fehlenden Bände, eine Reihe von 78 Folianteu, welche Churfürst Carl Theodor auf Anstehen und für die Akademie zu Mannheim von Redinghovens Erbeu erwerben liefs. Von dieser Sammlung, welche jetzt in der Königlichen Central-Bibliothek zu München aufbewahrt wird, enthalten die Bände 17 u. 18 Auszäge aus der Geleu'schen, und es fehlen die Bände 25, 26, 36, 41 u. 70; wahrscheinlich eben diejenigen, welche in früherer Zeit schon in andere Hände übergegangen, jüngst dem Provinzialarchiv zu Düsseldorf verehrt worden. Redinghoven erschöpfte seine Kräfte, indem er an die Ausarbeitung des Einzelnen, an die Geschlechtsfolgen der Grafen und Herren des Landes gegangen und hinterliefs selbst diese Früchte seines Fleißes als Mannscript, hauptsächlich in dem Baude 42 bis 46 seiner Sammlung. Zu Mannheim fand sich bald ein Mitglied der Akademie, Joh. Jac. Kremer und nach dessen Tode Andr. Lamey, welche daraus die bekannten "akademischen Beiträge zur Gülch- und Bergischen Geschichte," nämlich die genealogische Geschichte der Herren von Heinsberg, der Grafen und Herren von Limburg an der Lenne und an der Rubr und der Grafen von Jülich und Berg in drei Quartbänden 1769-81 au's Licht gabeu. Aus dem übrigen reichhaltigen Urkundenschatze hob Kremer noch eine Anzahl aus und fügte sie unter der Aufschrift "Cölnische Urkunden" dem zweiten Bande an. Das Archiv, welchem Redinghoven vorstand, war auf Jülich-Berg beschränkt, die zahlreichen Denkmale der alten Klosterstiftungen und benachbarten Dynastien, welche seine Sammlung enthält, konnten ihm nur von fremden Händen, die sich eben dazu bereit finden liefsen, in älteren oder neuen Abschriften mitgetheilt werden, zu einer Vergleichung mit den Urschriften, Prüfung der Echtheit, Ermittelung der Personen und Orte, worauf sie sich beziehen, war es nicht gekommen. Auch die Heransgeber leisteten in dieser Beziehung fast nichts und es fällt ihre gänzliche Unkunde des Landes noch minder auf, indem sie die Ortsnamen, wie sie in der Urkunde geschrieben, in die Ueberschrift aufgenommen, als dadurch, daß sie einige derselben nach Muthmaßung uen getauft. So heifst es z. B. bei den Urkunden des dritten Bandes, Nr. I. Kloster Werthen statt Werden, Nr. II. III. Kloster des h. Suiberts statt Kaiserswerth, Nr. IV. Kloster Altenmünster, eine Verdeutschung des "monasterinm vetus," die nie üblich gewesen. Ebensowenig ward der Echtheit ein prafendes Augenmerk geschenkt, und es wird z. B. die so eben Nr. I. erwähnte Urkunde Karls des Großen für

Werden, obgleich früher schon mehre Male gedruckt und verdächtigt, ohne alle Bemerkung wieder aufgenommen, unter den cölnischen Urkunden Nr. VIII. die offenbar untergeschobene des Erzbischofs Anno für Neufs von 1074* arglos abgedruckt.

Lange vor Kremer hatte J. C. Dithmar, Professor der Gesch, zu Frankfurt an der Oder, den Plan gefast, eine zweite Ausgabe der Annalen von Teschenmacher mit einem Codex diplomaticus für Cleve-Mark begleiten zu wollen, und bereits 1714 ein Hofesschreiben erwirkt, welches die Regierung zu Cleve anwies, ihm aus den dortigen Dokumenten durch den Archivar Wortmann Nachrichten mittheilen zu lassen, auch den Städten in Cleve-Mark ein Acholiches in Betreff ihrer Privilegien zu besehlen. Der Archivar hatte, da von Hose allerdings Vorsicht empfohlen worden war, Bedenklichkeiten geäufsert, worauf Dithmar erwiederte: "Wafs den Codicem diplomaticum betrifft, so vermeine nicht dass bey vielen Diplomatibus möchte bedenken seyn, indem selbige meisten theils aufs gedruckten Büchern, Lünigs Reichs-Archiv und gewechselten schriften suner successionem juliacensem gesammelt habe." Bei den Städten ergab sich das Hindernifs, "dafs kein Schreiber zu finden, welcher die alten Schriften zu lesen geschickt sey." Unterdessen hatte Dithmar sich verpflichtet das Manuscript zu Pfingsten 1718 fertig zu liefern und klagte daher bei Hofe, dass er durch die fortdauernde Zögerung nicht nur das bedungene Honorar einbüßen, sondern selbst zum Schadensersatze für die von dem Verleger bereits gemachten Auschaffungen angehalten werden würde. Ein dringenderer Hofesbefehl an die Regierung drückte weiter auf die Stadtvorstände und diese sammelten und übersandten nun, was sich an älteren Abschriften in ihren Archiven auffinden liefs. Dieser Entstehungsweise entspricht der Inhalt des Dithmarschen Codex.

Aufser den bisher aufgezählten, dem Sprengel des vorliegenden Urkundenbuches eigends gewidmeten diplomatischen Werken, gibt es eine Menge, welche einzelne demselben augehörige Urkunden beilänfig aufgenommen. Für die der Mass zunächst gelegenen Theile sind die (unkritischen) Opera diplomatica von Aubert Le Mire und die sorgfältigere Amplissima coll. von Martene u. Durand; für Geldern das, zwar nur aus gedruckten Werken, aber mit gelehrter Beurtheilung und Erläuterung, zusammen gestellte Charterboek der Hertogen van Gelderland von P. Bouldam und der zum Theil aus Urschriften geschöpfte Codex dipl. zu v. Spaen's oordeel-

[•] Abgesehen davon, daß das angegebene 1. Jahr des Pontificats Gregors VII., so wie das 18. des Königthums Heinrichs IV. auf 1073 nicht 1074, das 20. des Bisthums Anno's aber auf 1076 (wo er schon todt war) hinweisen; adså die aufgeführter Zeugen meistens erdichtet sind, denn 1074 war nicht Berengerius sondern Bito oder Bipo Bischof von Tull, nicht Ansfridus sondern Withelm Bischof von Uetrecht, nicht Magenardus sondern Imadus Bischof von Paderborra: die ausgebildete städtische Verfassung, wie sie dort angegeben wird, die Namen Hackenbroich und Langenseiss (vergl. die Note zu Kr. 414 d. S.) gebören auch dem 13. and selbst dem 14. Jahrhundert an.

kundige Inleiding tot de Historie van Gelderland; für Westphalen die bekannten Werke von Schaten und Kindlinger, und in Beziehung auf die pfalzgräfliche Geschichte die Origines Palat. von Tolner und die erläuterte Reihe der Pfalzgrafen von Croll, überhaupt aber Lünigs Reichsarchiv und der dritte Band der Acta acad. Palat. hist, zu nennen, während die übrigen größeren und kleineren Schriften früherer Zeit, welche eine oder ein paar cölnische Urkunden enthalten, hier übergangen und, wo es nöthig schien, in den Noten augeführt werden. Uuter den Werken neuerer Zeit steht Günther's Urkundenbuch obenan. Zumeist dem vormaligen Erzstifte Trier angehörend, erdehut sich dasselbe jedoch über jeue Greuze hinaus, dem Umfange des Rhein- und Mosel-Departements folgend, welches rheinabwärts über die Cantone Rheinbach und Bonn bis in die Nähe der Stadt Cöln reichte und also einen Theil dieses Erzstiftes und des Herzogthums Jülich in sich faste, deren übrige Bestandtbeile mit Geldern, Cleve und Meurs das Ruhr-Departement bildeten. Befremden müste es, den nur erst seit wenigen Jahren, ohne Rücksicht auf früheren Landesverband, gezogenen Verwaltungsbezirk zur äußeren Begrenzung eines nur auf Vergangenheit hinweisenden Werkes gewählt zu sehen. wäre nicht Günthers Arbeit als ein Unternehmen entsprungen, das nur dem ihm untergebenen Archive selbst gewidmet sevn sollte und, als das Gebilde französischer Departemente an den Ufern des Rheins schon wieder verwischt war, durch die mit dem Wiedergewinn des deutschen Mutterlandes neu erwachte Liebe für heimathliche Geschichte au's Licht gerufen ward. Au Günther reihen sich die von Quix edirten Monographien über Aachen und dessen nächste Umgebungen, und die Urkundensammlung an, welche den 3. und 4. Band der von Binterim und Mooren herausgegebenen "alte und neue Erzdiöcese Cöln" bildet. Von den Schriften des Ersteren kommen hier, wegen der beigegebenen Urkunden, "die Geschichte der Reichsabtei Burtscheid," worauf in den Noten zu Nr. 100 und 152 näherer Bezug genommen wird, und die jungst erschienene "Geschichte der Stadt Aachen mit einem Codex Aquensis" in Betrachtung, Diesem ist u. A. das ältere Cartular des Marienstiftes einverleibt, welches auch, soweit die Urschriften fehlten, für das vorliegende Urkundenbuch benutzt worden.* Die Sammlung von Binterim und Mooren ist fast nur aus früheren Ab-

[•] Der Herr Verf, ward, gemäß brieflicher Mittheilung, durch eine während des Druckes ihm zugestofsene Krankheit behindert, die Currectur zelbtz zu besorgen, wodurch mehre Fehler unberichtigt geblieben. Für die Urkunden des Adelbertstiftes haben ihm aber verderbte Abschriften vorgelegen; gleich die erste z. B. hebt an: Heinricus duima faueste elementia. Rex in domo dai. largiflaa sumus dispensatores nos esse seimus, ferner in omni reque Heinricus d. C. e. rex. In domo dei largiflaa sumusi dispensatores nos esse seimus; ferner in omni reque estatt in omni reque; oblierendo statt obliuiscendo; anno V. Heinrici Regis rom. regnantis IIII, statt anno uero Heinrici etc. S. Nr. 143 d. S.

drücken oder Copien geschöpft und ohne Fortsetzung geblieben. Unter den neueren Schriften, welche nur eine oder die andere Urkunde unseres Sprengels enthalten, sind die vorzüglichsten: allgem. Archiv f. d. Geschichtskunde des Preussischen Staats von v. Le debur; Zeitschrift für Archivkunde von Hoefer, v. Medem und Erhard; und das Urkundenbuch zur Landes- und Rechtsgeschichte des Herzogthums Westphalen von J. S. Seibertz. * Endlich darf es, um für den Fall einer etwanigen Vergleichung allen Zweifel zu beseitigen, nicht unbemerkt bleiben, dafs der neuere Abdruck einiger Urkunden des Stifts Essen und der Stadt Duisburg, obgleich aus den Urschriften geschöpft, nicht feblerfrei ist. Jene finden sich in dem 15. 17. 19. und 20. Stücke des 2. Jahrganges der von Dr. Trofs herausgegebenen Zeitschrift: Westphalin; **o* diese bilden ein dünnes Heftchen unter dem Titel: Diplomata Duisburgensia hist., ex autographis codicibus nunc primum accurate edita ab O. F. Kleine.

Alle diese zerstreueten und unverbürgten Abdrücke nun zeugen eben so sehr von dem bisherigen Mangel, als von dem Bedürfnisse eines den Sprengel der rheinischen Erzdiöcese umfassenden, den wissenschaftlichen Anforderungen entsprechenden Urkundenbuches, und der Herausgeber hatte zu wählen, entweder unter Bezugnahme auf Gelenius, Bossart, Kremer

^{*} Jenes erschien, während das vorliegende bereits nnter der Presse war, und es hätte sich, bei den alten Beziehungen des Erzbisthums Coln zu Westphalen, wohl fügen konnen, dort mehrere Urkunden aufgenommen zu finden, welchen anch hier eine Stelle angewiesen worden. Dahin gehören jedoch nur sechs, wovon überdies fünf (darunter die wichtigen Nr. 472 und 566 d. S.) hier aus den Urschriften gegeben werden, während dort nur frühere Abdrücke oder Copien zu Grunde liegen. - ** So heißt es gleich in der ersten (Nr. 81 d. S.): Vuidbure, Seltena, tolum, Cinirtha, pruteta, Moulla, Brisinike, Curnelo, Astuuerid, statt: Vuicburc, Selstena, totum, Ciuiraha, pruteca, Muolla, Brismike, Curnilo, Ascuuerid. - *** Von diesen Urkunden kommen hier einstweilig nur die dem 12. Jahrhundert angehörigen in Betracht, welche Nr. 305, 382 und 424 d. S. folgen. Dort fehlt das Chrismon; das æ und das geschweiste e durften nicht durch ein einsaches e gegeben werden. Der Schluss des Datums der ersten war dem Vers. unleserlich, weswegen er "etc." schreibt, was hinter der Angabe von Tag und Jahr sehr räthselhaft erscheint. In der zweiten steht irrig: Noverintque statt Noverint igitur; domini statt domni; ordine judiciaria statt judiciario. Die dritte hat unrichtig: clementiore modo respicere statt oculo; Quapropter statt Eapropter; unter den Zeugen; Einecho statt Emecho; Ebrawin statt Ebruwin; Vinfredus statt Umfredus. Die Abkurzung Trajecten. (welche für ältere Zeiten nur in Trajectensis aufgelöst werden kann und wofür in neuerer Zeit auch wohl Trajectinus gebraucht worden) ist einmal unaufgelüst gelassen, dann heifst es; in civitate et terra Trajectenorum und ferner sogar; vobis burgensibus Trajectenorum. Die Stelle endlich; Eos enim predictos burgenses de Dusburg, quos episcopus Trajecten. Godefridus per injuriam et per violentiam sepius vexaverat, et ad theloneum indebitum, cum ad nos tantummodo et ad solum pertineat imperium, pro voluntate sua jam diu compulerat, nos ex sententia principum curie ab illa coactione prorsus expedivimus - verliert durch den Fehler pertineat statt pertineant ihren Sinu. Der Verf. las pertineat, weil er dasselbe anf theloneum bezog; allein der Kaiser sagt, die Duisburger seyen zu einer Zollentrichtung genöthigt worden, wozu sie nicht verpflichtet seyen, und fügt sogleich den Grund bei, weil sie nur dem Kaiser und Reiche angehörten, Reichsstädter seyen. Hätte der Zoll zu Uetrecht nur dem Kaiser und Reiche gehört, so hätte der Bischof von Niemanden Zoll zu erheben gehabt, das "indebitum" in Ansehung der Duisburger wäre nicht motivirt und es bedurfte dann auch nicht, um sie zu eximiren, der sententia principum curie, diese war aber nothig, um die Exemtion derselben als Reichsstädter gegen die von dem Reiche ausgegangene Zollberechtigung des Bischofs geltend zu machen

u. s. w. blofs Auszüge der dort gedruckten Urkunden, aber mit den nöthigen Textverbesserungen und vollständigen Erläuterungen, oder den Text selbst in reiner Gestalt und unter Angabe der Quelle mit den noch unedirten nach der Zeitfolge zusammen zu ordnen. Dafs er sich, zumal für die in dem vorliegenden Bande umfaste ältere Periode, für Letzteres entschieden, werden die obenberührten Verhältnisse hoffentlich um so mehr rechtfertigen, als durch jene umständliche Hinweisung selbst keine Raumersparung von Belang erreicht worden ware. Nur in Anselung des Günther'schen Werkes, als einer aus Archivquellen geflossenen, inhaltreichen und verbreiteten Sammlung, schien ihm eine Ausnahme geboten und auch schon aus der Rücksicht zu gewähren, das sich die Bestandtheile des Cölnischen Staates in die Erzdiöcesc Trier verlaufen. Er befürchtet nicht, in diesen Andeutungen über den äußeren Umfang des Urkundenbuches und seines Verhältnisses zu den bereits bestehenden einem mifsbilligenden Urtheile zu begegnen; allein was die innere Anordnung und namentlich die Auswahl der aufzunehmenden Urkunden betrifft, so blich seine Aufgabe, ie nach dem Standpunkte des Lesers und der Forschungen desselben, unvermeidlich verschiedenen Ansichten unterwürfig. Eine Vollständigkeit, wie auf dem Titel d. S. erwähnt wird, erschien für den frühen und dunkelen Zeitraum dieses ersten Bandes so ausführbar als zweckgemäß, daher denn auch nur etwa hundert Urkunden als unerheblich übergangen worden; für die folgenden Zeiträume aber, wo die Zahl derselben zu vielen Tausenden hinaufsteigt, mußten andere Rücksichten eintreten. Wie bisher die Kirche das vorherrschende Element gewesen. so stellt sich nun das Entstehen oder die weitere Ausbildung der Landesgebiete, der städtischen Verfassung und der staatsgesclischaftlichen Verhältnisse im Allgemeinen als die vorwaltende Seite dar, und die Urkunden, bis jetzt fast nur vereinzelte Denkmale, verketten sich wie die Thatsachen selbst, deren Zeugnisse sie sind. Unter der Menge der Materialien musste demnach eine engere Wahl befolgt werden, während es gleichzeitig für die Selbstständigkeit unseres Buches unerläßlich war, auf das Günther'sche Werk, wo es in die diesseitige Staatengeschichte übergreift, nicht unbedingt Rücksicht zu nehmen.

Ein besonderes Augenmerk erforderte, bei dem auf die provinzielle und örtliche Geschichte gerichteten Hauptzweck unseres Buches, die Ermittelung der in den Urkunden genannten Orte, was in Ansehung der Corporationen und Gebietsherren, worauf sie sich beziehen, durch Verfolgung des fortgesetzten Besitzstandes derselben oder des etwanigen späteren Ueberganges auf andere Besitzer mühevoll aber zuverlässig bewirkt worden. Die heutigen Namen der Orte, nach der in den antlichen Ortschaftsverzeichnissen enthaltenen Rechtschreibung, und mit weiterer Bezeichnung, wenn sie außerhalb der Rheinprovinz gelegen, sind daher in

den Noten angegeben, wenn diefs nicht schon, zur Ersparung der letzteren, in den Ueberschriften geschehen konnte. Eine gleiche Sorgfalt und Ausführlichkeit erforderten die Register, da jedes Urkundenbuch durch sie allein für Forschungen aller Art leicht zugänglich wird. Freilich sind die meisten jener altfreien und edelen Geschlechter nun erloschen und die Stiftsund Klosteroberen für ihre Zeit selbst zum Theil ohne geschichtlichen Belang: allein iene. nach einem Orte den Namen führend, geben über diesen und den dort gewesenen altfreien Sitz oft die einzige Kunde, diese sind jedes Falls für die Zeitbestimmung nicht datirter Urkunden wichtig, ganz abgesehen davon, dass schon die vorkommende Zahl der einen und anderen Ordnung über die gesellschaftlichen Zustände der Zeit ein Licht verbreitet. Außer den beigefügten wird ein das ganze Werk umfassendes Materien-Register dem letzten Bande angeschlossen werden. Die Abdrücke der Urkunden selbst sind sämmtlich aus den in dem Provinzialarchiv zu Düsseldorf aufbewahrten besiegelten Urschriften geschöpft, wenn nicht ein anderer Aufbewahrungsort der Originale oder, in Ermangelung derselben, eine andere Ouelle in den Noten angezeigt wird. In Beziehung anf das Aeussere der Urkunden, ihre Form und Besiegelung schien nur in den Fällen eine Bemerkung erforderlich, wo die Urschrift etwas Nichtzeitgemäßes zeigte, die Besiegelung nicht Statt gehabt, oder ein auderes Siegel, als das des Ausstellers oder dasjenige, so nach Angabe der Urkunde darauf befindlich seyn sollte, aufgedrückt worden. Die Quellen, welche in Ermangelung der Original-Urkunden für die vorliegende Sammlung benutzt und bei den Abdrücken in Kürze angeführt worden, werden in dem nachstehenden Verzeichnisse näher beschrieben.

Indem somit der Herausgeber, dem in dem Vorworte des "Archivs für die Geschichte des Niederrheins" ausgesprochenen Plane genäß, ein dieser Provinz gewidmetes Urkundenbuch als selbstständiges Werk und als gemeinsame Quelle für Forschungen aller Art dem freundlichen Leser übergibt, und, unter Bezugnahme auf dasselbe, eigene Ausarbeitungen und anderweite Materialien der Fortsetzung jener Zeitschrift vorbehält, — fühlt er sich auf das Erfreulichste verpflichtet, das Erscheinen des Buches der hohen und der vielseitigen Förderung, welche dem Unternehmen zu Theil geworden, daukbar zuzueignen.

Auzeige der Quellen, welche außer den Original-Urkunden benutzt worden.

BURTECREID. Das Cartular dieses Stifts, ein starker Folioband, ist gegen Ende des vorigen Jahrhunderts von der Hand des Vicars Alfter gefertigt, von dem auch die Abtei Siegburg ein Copeibuch in vier Folianten besitzt und dessen hinterlassene, jetzt in der Bibliothek des Gymnasiums zu Colo befindliche Handschriftensammung ein bewunderungswerthes Denkmal des Fleifses ist. Die wohlerhaltenen Original-Urkunden der einen und anderen Corporation machten für unser Buch das Siegburger Cartular ganz entbehrlich und das Burtscheider nur in einem Falle anwendhar.

Coln. Von den Cartalaren des erzbischöflichen Archivs kommen hier nur die beiden "Liber Privilegiorum et jurium ecclesie Coloniensis" in Betrachtung, wovon das ältere "Major coreaceus ruber clausus," das jüngere "Parvus coreaceus ruber" genannt wird. Jenes, auf Pergament und 263 Seiten in folio stark, ward von einer und derselben Hand um das J. 1370 geschrieben und enthält die Urkunden, nach damaliger Eintheilungsweise in folgenden nenn, unter sich chronologisch geordneten, Partes: I. päbstliche, II. kaiserliche Privilegien, III. Bündnisse und Vergleiche mit in- und ausländischen Herren und Städten, IV. Urkunden über Burgen, Alloden nnd Gerechtsame, V. über Offenhäuser und Lehnschlösser, VI. über Burglehen, VII, über einfache Lehen, VIII. Absagebriefe, Urfehden u. s. w. IX. gemischten Inhaltes. Das jüngere (parvus), ein Pergamentband von 599 Seiten in Klein-Folio, ward wahrscheinlich zur Fortsetzung des ersteren bestimmt und enthält, außer einigen Stücken aus den 1360° Jahren, theils Urkunden von 1370 bis 1400, theils Auszüge und registerartige Zusammenstellungen von Lehnfolgen, Gefällen und Gerechtsamen. Das Cäcilienstift zu Coln besitzt zwei Cartulare auf Papier in Folio aus dem 15. Jahrhundert; das Cunibertstift daselbst eine ansehnliche Pergamenthandschrift, deren 53 erste Urkunden abwärts bis 1307 reichen, aus welcher Zeit auch dieser Theil derselben herrührt. Urkunden der folgenden Zeit, Weisthümer und registerartige Aufzeichnungen füllen den übrigen Raum des starken Foliobandes. Das "rothe Buch" der Abtei Martin, ein starker Foliant auf Papier aus dem 15. Jahrhundert, enthält abwechselnd Urkunden und Registernachrichten. Aus verschiedenen Abschriften des nämlichen Jahrhunderts ist das Cartular des Klosters Mauritius später zusammengestellt. Das Severinstift endlich besitzt unter den colnischen Collegiatkirchen das ansehnlichste Cartular, einen Pergamentband in Grossfolio von 328 Seiten und in der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts geschrieben.

CONNELINGNSTER hat nur ein unvollständiges Cartular auf Papier aus dem 15. Jahrhundert und mit Nachträgen aus dem sechszehnten hinterlassen, doch neheint der Schreiber, du er ein Nachbild der Monogramme beigefügtt, die jetzt meistens fehlenden Originale vor sich gehabt zu hahen. Von dem Gangulfsstift zu Heinsberg besitzen wir ebenfalls nur ein Copeibuch den 15. Jahrhunderts, aber auch, mit geringer Ausnahme, die Urkunden selbst. Letzteren ist in Ansehung der Abtei Knechtstede en gänzlich nicht der Fall; um so wicktiger daher dan vollständige im J. 1720 von einem Notar beglaubigte Cartular derselben. Auch die Abtei Meer hat neben den fast sämmtlich erhaltenen Originalen ein vollständiges Copeibuch vom J. 1646 uns aufbewahrt. Unbedeutender ist das Cartular des Klosters Neuwerk, doch danken wir ihm die in Urschrift untergegangenen Urkunden über dessen erste Gründung. Von dem Cartular des Stifts Vilich, welches auf Pergament in Großfolio die ältesten Urkunden desselben enhalt, war nur in einem Falle Amwendung zu machen.

Die Reichsabtei Werden hatte nach vorfindliehen Notizen zwei Cartulare unter der Bezeichnung "Liber Privilegiorum major und minor," beide auf Pergament. Jenes aus dem 12. Jahrbundert besafs sie noch unmittelbar vor ihrer Aufhebung, wie Müller, über das Stift Werden, S. 346, angibt; dieses ward noch von Kindlinger benutzt : jetzt sind beide spurlos entschwunden. Auch das aus Bollandi acta sanctorum zum 26. März , und aus Leibnitii Script. rer. Brunsw. I. 101. bekannte Cartularium Werthinense, ehedem in der Abtei, befindet sich nun in der Universitäts-Bibliothek zu Levden, unter den Handschriften des Isaac Vossius in 4to Nr. 56. Dem Königt. Gouvernement der Niederlande dankt der Herausgeber die sehr gewogene Mittheilung dieses letzteren, wodurch es möglich geworden, jene ältesten Denkmale der Abtei in quellenhafter Treue unserm Buche einzuverleiben. Das Manuscript besteht aus zwei von verschiedener Hand geschriebenen Stücken, die ihrer gemeinsamen Begiehung wegen in einen Band zusammengehestet und später mit dem Titel "Vita et eonversamen divi Liudgeri epi per Alfridum tercium monasterii episcopum. Exemplaria litterarum aliquot super aequisitione certorum prediorum olim in prima fundatione" versehen worden. Die Vita Liudgeri nimmt 27 Blätter zu 26 Zeilen ein; am Schlusse steht von späterer Hand das juramentum pacis. Das Cartular hebt mit dem Index an; dann folgen die Urkunden unter der Aufschrift "In nomine sanete trinitatis incipit liber cartarum," nach der Ordnung, mit den fortlaufenden Nummern und den Ueberschriften des Index. Es besteht aus 4 Lagen, die erste zu 6, die übrigen zu 8 Blättern, und war vermuthlich, ehe es mit der Vita Liudgeri zusammengeheftet worden, ohne Decke geblieben, daher das erste und letzte Blatt beschmutzt und versehabt sind; noch früher muss die füuste Lage, welche die in dem Index aufgeführten, nun fehlenden Stücke Nr. 62 bis Ende enthalten hat, sieh abgetrenut haben. Die Ueberschriften in rother Dinte, welche hin und wieder einen Metallglanz zeigt, zum Theil auch schwärzlich geworden und in das Pergament eingedrungen ist; die mit einem Stifte (ohne Farbe) gezogenen Linien; oberhalb derselben der Punkt als einziges Eintheilungszeiehen; der Mangel richtiger Abtheilung der Wörter, so dass die Silben eines Wortes von einander getrennt, mehre andere Wörter ohne Zwischenraum zusammengerückt sind: diese Merkmale, verbunden mit dem Charakter der Schriftzüge, deuten auf das 10 .- 11. Jahrhundert. Die Urkunden waren, wie jener Titel "Liber cartarum" sagt, als ein eigenes Buch abgeschlossen. Lüdgers vierter Nachfolger, Bischof Altfrid, starb 849; er ist der Versasser der erwähnten Vita Liudgeri und man darf daher der Vermuthung Raum geben, dass das Cartular auf sein Geheifs zusammengestellt worden und demnach nur Stücke aus dem Zeitraume vor 849 enthalte. Einige Randglossen, zur Erklärung der vorkommenden Ortsnamen, sind von der, dem Herausgeber wohl bekannten, Hand des Werdenschen Abtes Heinrich Duden (1573-1601); Leibnitz hat sie, verderbt genug, in den Text eingerückt. Zur bequemeren Vergleichung mit dessen Abdrucke sind auch bier die lateinische Ueberschrift und Ordnungsnummer beigefügt, die Stücke selbst jedoch nach der Zeitfolge geordnet aufgenommen worden. Der Index bezeichnet noch folgende Traditiouen, worüber die Urkunden jetzt fehlen. LXII. traditio brungeri. LXIII. traditio irpingi prope renum. LXIIII. traditio uuerdiiburg. LXV. traditio afferi presbiteri. LXVI. traditio friduburgae de millingi. LXVII. uenditio geruini, et lebuuar, de arnapa. LXVIII. uenditio frideric, de arnapa. LXVIIII. traditio sigibaldi. et uxori (sie) eius in hoangi. LXX, traditio rumfrid de pago riguario. LXXI, traditio heribrahtti. LXXII, traditio euuruuini, et ricuuini, in uuiti. LXXIII. traditio radberti. LXXIIII. traditio hrauauger de bunnagao. Von einer Hand des 12. Jahrhunderts ist hinzugesetzt: De comitatu Ruodolfi in frisia, LXXX, tal. (talenta), De comitatu Berenhardi. XI., tal. De eomitatu Aeidadi. XXXVIII. tal. De eomitatu Liudolfi. XVIII. tal. Bezelino, XL, marc. Gerolfo, XX, tal. et VI. si (sieli). Herpo. III. tal. Radolfo. VIII. tal. et V... Als Quelle für Werden diente endlich noch ein in dem abteilichen Archiv erhaltenes Heberegister, ein Pergamenthest von 39 Blättern unter der späteren Aufsehrift "Liber prepositure," welches an einer Stelle durch die Ueberschrift "ab anno d. incaru. DCCCXC." sein hobes Alter Kund gibt und voran die Urkunde über Folker's großartige Dotation von 855 (Nr. 65 d. S.) enthält; ferner, ein jüngst erworbenes Manuscript unter dem Titel "Annales imperialium - monasteriorum Werthinensis et Helmstadensis - a viro historiarum gnaro D. Gregorio Overham, praeposito Helmstadensi, auondam cellario, archivario et priore Werthinensi studiose concinnati." woriu mehrere Urkunden der Abtei aufgenommen sind.

Nachträgliche Bemerkung zu Nr. 81. Der in dieser Urkunde zum ersten und in unserm Ruche zum einzigen Male vorkommende Gau Cuzzingeuus wird in einer Urkunde von 1314, worin der Edelherr Theoderich Lust von Cleve die Graßechaft Hüchrath dem Erzbischofe Heinrich von Clin verkanfte, nochmals genannt. Ein Theil dieser Graßechaft war an den Graßen Gerard von Jülich verpfändet und es heißt in dieser Beziehung "judicia in villis seu parrochiis Eppindorpe, Berendorpe, Eyldorpe, Englistorpe, Brockindorpe et Nyderimne sitis in Kutzskowe eum earum attinentiis, prout ad comitatum Hilkerode spectant." Die Ortschaften Heppendorf, Berrendorf, Elsdorf, Angelsdorf, Brockendorf und Niederembt liegen sämmtlich im Kreise Bergheim, wo anch die in jener Urkunde genannten Orte Kirdorf, Zieverich, Manheim und Desdorf gelegen, so daß nur Gleuel dem Coliner Gaue anzugehören scheint. Von den in eben dieser Urkunde dem Mühl- und Jülichgnet zugeschriebenen Orten ist Brismike oder Birsmeke als zum ersteren gehörig und für Boschemich angenommen worden; in einem Reverse von 1391 sagt indessen Ritter Heinrich Oyses von Walhusen, daß er von dem Erzbischofe von Cüln das Haus zu Birsmich bei Wevelinghoven im Amte Hülchrath, welches sein Oheim, Ritter Arnold von Birsmich besessen, zu einem Offenhaus und Leben empfangen. Die von Erkelenz über Jüchen fortgeführte Linie des Mühlgenes trifft allerdings auch Wevelinghoven.

1. Konig Rarl ber Große besidtigt ber Marienfirche in Novo Castello bie ihr von Pippin und Anderen geschenkten, (spater bem Marienftifte ju Aadjen einverleibten) Besitzungen. — 779, ben 3. Mai. 1

Karoles gratia dei rex francorum et longobardorum ac patricius romanorum. Ad mercedis cumulum augere credimus, quicquid pro amore dei et reuerentia sanctorum locis nenerabilibus confirmanns. Igitur nonerit omnium fidelium nostrorum magnitudo eo quod inclite memorie proauus noster pippinus quondam major domus ecclesie sancte Marie noue castelle constructe diversis rebus pro mercedis augmento dedisse, unde servientes ciusdem loci consolationem substantie usque nunc uisi sunt habere, perpetuoque tempore ipsas res quieto ordine possidere uidentur. Sed asserit uenerabilis uir Ermenhardus abbas, quod de ipsis rebus nullo munimine aut strumenta cartarum pene se habeant per que ipsas res sine nostra auctoritate legibus defendi possint. Ideirco petiit celsitudini nostre ut per nostram preceptionem quantumcunque infra regna deo propitio nostra tamque proauus noster ibident in eius elemosina uisus est condonasse quam et ceteri deo timentes homines in postmodum addiderunt que possidere uideutur denuo confirmare deberemus. Cuius peticionem nolumus denegare sed ita concessisse atque confirmasse cognosci et precipientes enim ut quicquid iuste et rationabiliter in denominaudas uillas, id sunt Harimala, in pago hasbaniense Budilio, in texaudria, Filfurdo, in bragbando, et in pago haginao, hrinio, hriniolo, chuinegas, et illa ecclesia in unalderiego, simulque achiniagas et altporto quas in concamio pro annantia receperant et aliquos mansos in angelgiagas in pagella leuckio quem similiter in concambio pro pratis de ecclesia sancti Seruatii commutauerunt nec non in pago lominse fraxino. Hec omuja denominata ut supradiximus id est una cum ceteris domibus, edificiis, accolabus, mancipiis, uineis, siluis, campis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus. mobilibus et inmobilibus. totum et ad integrum cum omnibus appenditiis, nel adiacențiis earum, qualiter presenti tempore ipsa ecclesia eiusque rectores possederunt, quantumcunque prenominatus auus noster ibidem condonauit, aut ceteri deum timentes homines in postmodum adderunt, unde uestiti esse uidentur, deinceps inantea absque ullius inquietudine omni tempore teneant et possedeant, et nullus quislibet de fidelibus nostris aut de iudiciaria potentate, prefato ermenhardo abbate suisque successoribus de memoratis rebus inquietare aut contra rationis ordine(m) facere presumat, sed liceat eos cum dei et nostra gratia nostris et futuris temporibus per hane nostram auctoritatem iure firmissimo possidere quatenus melius delectet ibidem deo seruientibus pro nobis atque prolis nostris et uxore et pro animabus parentum quondam nostrorum domini misericordia(m) attentius

deprecare. Et ut hec auctoritas firmior habeatur nel diuturnis temporibus conseruetur manu propria subtus cam decreuimus roborare, et de anulo nostro iussimus sigiilare.

Signum Karoli gloriosissimi Regis. Vuigbaldus ad nicem Radoni recognouit. Data. V. nonas Mai. Anno undecimo et avinto regni nostri. Actum Haristallio palacio publice in dei nomine feliciter. Amen.

Lüdger, Redgafte Sobn, idenft feinem Freunde, bem Priefter Lüdger (Stifter ber Abtei Werben) fein balbes Erbe gu Beriffi und in bem Ceuwalde ober Guifterbant. - 793, ben 22. Marg. - XLVI. traditio liudgeri in suffarebant seu in seuunaled et in beribei.

Notum fieri omnibus desidero, tam presentibus quam futuris, quomodo ego liudgerus filius quondam àredgaeri, tradidi amico meo liudgero presbitero, pro remedio anime mee et pro eterna retributione dimidietatem hereditatis que mihi inre paterno et lege hereditaria in berilisi et infra terminos qui illuc attinent id est ab enedacea usque in locum supradictum contigit, sed et demedietatem ei tradidi hereditatis mee eadem ratione in silua que dicitur esceucuald, siue suificrebant, exceptis agris qui inibi ante extirpati sunt a patribus aut ab hominibus nostris. Ceterum autem demedietatem pisi liutgero presbitero tradidi in territorio iam dicto et in silua superius nominata cum onni integritate traditamque in perpetuum esse uolo et nullis umquam temporibus inmutari, sed ipse hindgerus presbiter hec omnia possedent iure hereditario et caicumque uoluerit post obitum suum ad utilitatem animarum mostrarum iure hereditario commendat, situluatione subnixa.

Acta est autem publice hee traditio anno regni relegiosissimi regis carli. XXV. XI. kal. aprillis, in uilla que dictiur bédningahasam. coram testibus sc manum missorbins quorum nomina subtus nonatur. Sig. liudgeri qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmauit. Sig. bernsuide. Sig. uulfrici presbiteri. Sig. fledradi. Sig. folelebi. Sig. thiaduffl. Sig. uuemdilibaldi. Sig. uuigbaldi. Sig. uuigbaldi. Sig. isinbaldi. Sig. raeddegi. Sig. reginhardi. Sig. biddigrimi diacconi.

3. Signvin, Gilbertd Cohn, übertragt dem Priefter Ludger (Abtei Berben) einen gur Billa Rotberstinga-Sofa gehörigen Rothen mit feiner Baffers und Balbgerechtigfeit. — 793, ben 30. Juni. — LV. traditio aiginuini. in hrotberlinga haua.

Notum fieri desidero tam presentibus quam etiam futuris qualiter ego sigiutinus flius quondam gilberti.
tradidi liudgero presbitero contra pretium eius particulam hereditatis mee, id est in hrodbertinga houa usum
modicium curtile cum agris. III. in eadem silla et cum tunderscapis, peruiis, communiis pascuis, et dedi ei potestateu
habere in siluam que dicitur sitroft, et in aliam siluam que dicitur Auvil. hec omnia ego, sigiutinus tradidi
superius nominato presbitero liudgero, secundum legem traditaque in perpetuum esse uolo et nullis umquam
temporibus inmutari, sed a me et ab omnibus habeat potestatem iure hereditario quicquid exinde facere uoluerit et
cuicumque uoluerit post obtium suum donare.

'Acta est autem publice cum stipulatione subnita. În uilla que dicitur unidugiese hona. anno nicesimo quintoregni domni nostri gloriosi regis carli. Il. kal. iulias. coram testibus ac manum misoribus quorum nomina aubitas adnotantur. notani diem tempus locum quo hee scripta sunt. Sig. sigiunisi qui hoe testamentum fier! roganit et propria manu firmanit. Sig. hiddiridi. Sig. theotherti. Sig. raadheri. Sig. meginhardi. Sig. folcheri. Sig. uuigberti. Sig. baldheri. Sig. notrici. Ego unerinhardus presbiler scripisi rogatus et acripsi.

4. Graf Bradarius idenft bem Priefter Lubger (Abtei Berben) Grundftide im Iffelgaue in ber Billa Bidmund. '- 794, ben 9. Betober. - XLVIII. traditio uuracharit in suistarbant sen in seumatel

Notum feri cupio omnibus tam presentibus quam futuris quomodo ego uuracharius filius quondam brunhari tradidi liudgero presbitero pro remedio anime mee terram proprii laris mei in pago hisloae in nilla que dicitur uuithmundi id est totam terram illam quam landulfus litus meus inculebat et proseruiebat et unum agrum aum hidigerus iugenuus homo in meo beneficio ante habuit cam omnibas que ad ipsam terram respitunt id est siluis pratis pascuis peruits aquis aquarumque decursibus piscationibus excepto uno curtili in eadem ailla in cuius coupensationem agrum illam tradidi quem superius dixi. Haec omnia tradidi pro eterna retributione superius nominato presbitero liudgero cum omni integritate traditaque in perpetuum esse uolo et aultis temporibus ulterias inmutari, sed ad perpetuos usus eclesie dei supradictus presbiter candem terram proprio iure possedata, colat et fructificare faciat in elymosinam nostram et cuicumque eam comuendare uoluerit et utile nobis fieri prospexerit post obitum suum liberam et farmissimam a mee et ab omnibus habeta ptoestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnita. anno. XXVII. regni domni nostri relegiosistimi regis carli VII. id. octubris, in uilla que dicitur brimnum² coram testibus ac manum missoribus quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testamentum firmius perseueret in eternum, notaul tempus diem locum, quo scriptum est. Sig. suracharii qui hanc traditionem propria manu perfecti subtusque firmauit. Sig. meginhardi filii eius cousentientis. Sig. bernhardi. Sig. gerunali. Sig. liudgeri. Sig. frodgeri. Sig. heligberti. Sig. liudgeri. Sig. riminietui. Sig. gelo. Sig. efurgeri. Sig. ledoci. Sig. hildibaldi.

5. Amulrich fchenkt zu ben Reliquien bes Erlofers und ber Maria bem Priefter Lubger, welcher jene beschafte, ben Ort ad erucem' mit ben Biefen an ber Erft, und zwei nicht fern davon gelegene Reder mit ber Berechtigung zu bem Balbe Sitroth. — 796, ben 16. Marz. — XII. traditio amulrick. ad erucem iuxta arnapa.

Dum unusquisque in presenti seculo conuersatur, cogitare debet et prenidere, quomodo animam suam saluare possit, et eternum sibi refrigerium inuenire, post temporalem et mortalem uitam mundi huius, hoc ego amulricus

is Bidmund im Schulbeifenante Birben an ber Iffel. — 'Seben beiem After erword Lödeger ihnier einen anderen greuter bei Kirche butte; der ihre Bethacktein Gert genante, f. Rr. i. 6. — 'Pe ein in ha ich trieg Benaum. Bond ann Gerterbert von Geberterbert von Geberter

perpendens in animo meo et frequenti meditatione, reaoluens, tradidi pro remedio anime mee, et pro eterna ertributione, ad reliquias sancti salutoris, et sancte marris emper uirginis, et in nanus liudgeri preshiteri, qui ibi iacent in ripa fluuii armapi, abi quondam anus mess irminfridus casam habebat cum duobus agris qui ibi iacent in ripa fluuii armapi, abi quondam anus mess irminfridus casam habebat cum duobus agris qui separati sunt, non longe als codem loca. dominationemque in silama que dictur aitrebt. cum pascais, pertais, aquis, piscationibus, que in ipso laco exculi possunt et perfeti. her omnia tradidi ad reliquias superius nominataquis et in manus iam dicti presbiteri. traditaque in perpetuum esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius innuntari, sed ad perpetuos usus eclesiç dei, in cilmosinam meam, ista omnia superius nominatus presbiter liudgerus possideat, habeat, colat, et fructifiert, et cuicumque disposurrit, et utile esse prospeverit, post obitum suum commendare et tradere. liberame et frunissimama an ne et ab omnibus habeat potestatem ure hereditario.

Acta est autem publice, cum stipulatione subnita, anno. XXVII. regni domni nostri relegiosissimi regis, carli. XVII. kal. aprelis, in uilla que dicitur hrodberhtinga houa. corau testibus, ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testamentum firmius perseueret in perraum, notait tempus diem locum quo scriptum est. ego thiatbaldus preshiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. amulrici, qui hanc traditionem perfecit, et propria manu firmanit. Sig. helmberti. Sig. goduberbt. Sig. folcherti. Sig. hruodulf. Sig. serici. Sig. hidifridi. Sig. duodoni. Sig. fridurici. Sig. algreri. Sig. guntberti.

6. Seinrich von der Ruhr ichenft bem Priefter Aubger (Abtei Berben) feine Rottung ' ju Deifingen," mit der Genoffenschaft zu dem dortigen Balbe und der Fischere in der Ruhr. — 796, den 24. Februar. — V. traditio hemriei iuxta ruram.

Dam unusquisque in presenti seculo conuersatur, cogitare debet et preuidere, quomodo animam suam saluare perpendens in animo meo, et frequenti meditatione reuoluens, tradidi pro remedio anime mee, et pro eterna retributione, ad reliquias sancti saluatoris, et sanctae maris semper uirginis et in manus liudgeri presbiteri, qui esadem reliquias procuranit particulam hereficiatis et proprii laboris mei, di est, totam, comprehensieme in silua que dicitur Acitati, in aquilonali ripa fluuti rury, quam ibi dudum conprehendi, inter montem et ipsum fluuium, cumuumionemque in eandem siluam, simili modo tradidi et piscationem in rura, cum pasenis, peruitis, aquarunque decursibus, que fluet attient, uel in ipso loco exceli possunt et perfeit, hee omnia tradidi ad reliquias superius nominatas, et in manus iam dicti presbiteri, tradiamque in perpetuum esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius inmutari, sed ad perpetuos usus eclesig dei, in elemosinam mean, ista omnia superius nominatus presbyter liudgeras inre hereditario possideat, habest, colat, et fruttificet, et cuicumque disposuerit et utile esse prospexerit.

¹ Die Erffärung, neider das Gleifar von Dufre-vac, mit hinhild auf unfret Itlunden, gibt "Comprehensius exmparatum, acquisium" Sciențiciță nich. Particulum herecliains ex progris iduoris id ex comprehensionem in infer feif et hier, in den folgenden Itlunden fiabre mit die Sciffier; in den folgenden Itlunden fiabre mit die Sciffier; ierra araturiea — que dudum comprehensionem — wu in silva vive in aguis et passu vel la comprehensione ; in silva — comprehensionem illam -; comprehensionem illam quam ego in propria labore ci adiustrio amicorum nuorum fepilus comprehensione quam in propria herecliaize et in communiane praximorum suorum proprio labore et adiustrio amicorum nuorum fepilus comprehensionem silva reparati, un per un independencionem auf per alimquamemungum exquisitionem; comprehensionem in aliva — quam — homines sui una nobiscum circuirrunt et novis signis obdimaverum; (Nr. 11, 13, 17, 19, 22, 27, 63. Ce explicationem auf per comprehensionem auf per desperient propria per comprehensionem in aliva differ junt experient morben, comprehensionem in aliva differ junt direct que est suite distributione in aliva differ suite experient morben, comprehensione, darant vict şi Grandique et un Grandique direct muter (no grandique final differ suite direct mit direct suite (Special victori direct que est direct suite direct suit

post obitum suum commendare et tradere liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem. Si quis uero instigatus a diabilo, quod tamen futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut oliquis de heredibus uet proberedibus meis, seu quelibet extranea persona coutra hant traditionem neuire temtamerit, ant cam infrangere proposuerit, fixa et deliberata intentione, ' et insuper in dominicum auri tibras duas, argenti pondus. X. coactus solunt, et sic quidem quod repetit enindicare non ualeat, sed firma et inmutabilis hace traditio in sempiternum permaneat, cum stipulatione subnixa.

Acta est autem publice anno. XXVIII. regni donni nostri relegiosissimi regis carli. VI. kal. martias. in uilla qu dicitur Alopanheldi. coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc traditionis testameatum firmius perseaeret în eternam, notaui tempas diem locum in quo factum est, ego thiatbaldus humilis preshiter rogatus seripsi et subscripsi. Sig. heimrici qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmanit. Sig. rheitahtdi dii cius consentienties et confirmantis. Sig. heribadi dii cius consentienties et confirmantis. Sig. seribadi dii cius consenties et confirmantis. Sig. seribadi dii cius consenties et confirmantis. Sig. seribadi dii cius consenties et confirmantis.

7. Theganbald, ein edeler Frante, fichentt dem Abte Ludger (Werden) einen Theil feines Erbes gu Fischladen, namlich eine volle hufe. - 796, den 31. Marg. - XIII. traditio theganbaldi.

Notum fieri desidero, omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego theganbaldus, filius quondam nrodbaldi, tradidi partem hereditatis mee, liudgero abbati, in uilla que dicitur fialacu, iuxta ripam fluuii, rure, id est. illam houam integram alfgating houa. cum pascuis, et peruiis, et aquarum decursibus, et acera in siltan iaxta formam houe pleze, hace omnia tradidi, sicut superius dixi, in elimosinam meam, et coningis mee, reginthrude, idudgero abbati, traditamque in perpetunu esse uolo, et tuulis umquam temporilus innutari, sed ad perpetuou usus suos. et fructum eclesie dei, ipse liudgerus abba candem houam superius nominatam, cum omni integriate possideat iure hereditario, et quicquid exinde facere noluerit. liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem.

Acta est autem poblice. cum stipulatione subnixa. anno. XXVIII. regni donnii nostri relegiosissimi regia carli. II. kal. aprilis. in loco qui dicitur ad crucem. in pago niuanheim. in ripa fluuii aranpea. et confirmata est per manum berngeri nepotis mei. cui ego ipse potestateu idedi ad hoc. in uilla ipsa superius denominata. id est. in fisclacu. ubi cadem houa iacet. coram testibus ac manum missoribus, quorum nomina subtus notantur. et ut hoc traditionis testamentum franzius perseuceret in sempiterum. notatai tempas diem locum quo scriptum est. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. berngeri. qui hoc testamentum. accepta potestate a theganbaldo. et perfeci. et propria manu firmanit. Sig. horudrici. Sig. hidiradi. Sig. regimbertl. Sig. bernhardi. Sig. horunini. Sig. alottamini. Sig. notamini. Sig. horunini. Sig. alottamini. Sig. notamini. Sig. horunini.

8. Lubger, Redgate Cobn, ichenft bem Priefter Lubger (Aber Merben) fein Erbe in Der Billa Bibningaben und Doornfopt mit ber Berechtigung jum Balbe Guifterbant. 4 — 796, ben 6. Juni. — VI. traditio liedgeri.

Notum feri cupio, omnibus tant presentibus quant faturis, qualiter ego lindgerus filius quondam bredgeri, pro remedio anime mee et pro eterna retributione, tradidi ad reliquias sancti saluatoris et sanctç marie semper uirginis, et in manus lindgeri, presbiteri, qui easdem reliquias procurabat, portionem hereditatis mee, id est. compe quod

^{&#}x27; hier ift bie gewöhnliche Formel; inprimitus ienm dei u. f. m. (f. Rr. 8) ausgetaffen. - 1 & Rr. 12. - 1 Bio gur jungften Beit maren Die hofe im Geift Berben und Effen in volle ober gange, balbe u. f. m. eingetheilt. - 1 Bergt. Rr. 2.

mihi inre hereditario legibus obuenis, in tilla que dicitur. bidningahem. et in alia que nuncupatur. thornapite, in terra aratoria, seu in pratis, et in pascuis, et in onnene comunionem mecum in silvam que dicitur. tutfarbant. excepta una particula in illa prata que dicitur. bidgeringmad, quam mihi reserunai pro necessitatibus meis. Cetera autem omnia tradici ad reliquias superius denominatas, et in manus iam dicti presbiteri, cum omni integritate in millulisi quibas ante dixi sine in terra aratoria, seu in pratis, et pascuis, ne piescationibus, et aquarum decursibus, peruiis communis, que ad illas utilas adtinent, et hec omnia tradita in perpetuum esse nolo. nullisque umquam temporibus ulterius inmutari, sed ad perpetuos usus eclesie dei ista omnia inre hereditario iam memoratus presbiter indegreus possedeat. Si quis uero instiguias a diabulo, eço ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus uel proberedibus meis, seu quelibet extranea persona, contra hane traditionem uenire temptanerit, aut can fixa et proposita intentione infringere decreaerit, inprimitus iram dei celestis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, atque a liminibus omnium eclesiarum alienus existat, donce se emendat a nefaria presuntione, et sic quidem quod repetit euindicare non ualeat, sed firma et immutabilis hec traditio in sempiternum permaneat, cum stipulatione subbixa.

Acta est autem publice in luco qui dicitur. adois annie. 1 anno XXVIII. regni domai nostri relegiosissimi regis carli. sub die kalendarum. VIII. idus iunias, coram testibus ac manum misoribus, quorum nomina subtus notantur. et ut hoc testamentum traditionis farmius habeatur in perpetuum. notani diem tempus locum. in quo hace facta sunt. ego thiathaldus. humilis presbiter. rogatus scripsi et subscripsi. Signum liudgeri, qui hanc traditionem in elemonisum suam peregit. et propria manu subtus firmanit. Sig, bernsnide, consentientis. Sig, gernuali. Sig, utlfrici. Sig, bago. Sig, hrodberti. Sig, unigbaldi. Sig, berthrici. Sig, fegingeri. Sig, unithaldi. Sig, hernici. Sig, liudberhti. Sig, meginbaldi. Sig, bernhardi. Sig, hiddoni. Sig, hrafangrimi. Sig, uueringeri. Sig, folcradi. Sig, radgeri.

9. Dobbelm, Dobmerte Gobn,' fchente gu ben von bem Mbte Lidger (gu Berben) gu Michmund aufgestellten b. Reliquien ben britten Theil feines Erbes in bem Dfielgaue und in bem Gaue Rorbtwente. — 797, ben 29. Juni. — XLVII. traditio oudhehmi.

Acta est autem publice cum stipulatione subnita in loco qui nuncupatur sudimundi, anno. XXVIIII. regni domni relegiosi regis carii. III. kal. iulias. coram testibus ac manuna missoribus, quorum nomina subtus notantur, et ut hoc testamentum firmius habeatur. notani diem tempus locum quo scriptum est. Sig. oodhelmi qui hanc

h thi Duben, indem er wahricheinlich as os amnis theilte, und "am Munde bes Flüffes," werunter er die Andt berfland, dereistet, schrieb am Nande: Nayrort. Da aber die Urlunde von Grundbläden as der Jöffe dandelt, so bandkird er die Globe wieder, wiche, sete entstell, dem Zerte de Leinlig eingeschaftet in. D. Haftminker, ppt Jöfferie ²² – Forg.! Ar. de

traditionem perfecit et subtus firmauit. Sig. hildigaeri. Sig. bernhardi. Sig. hildiberti. Sig. iudoni. Sig. butoni. Sig. meginleui. Sig. bernheri. Sig. meginberti. Sig. germundi. Ego hildigrimus indignus diaconus subscripsi. Ego abba presbiter subscripsi.

10. Irpingus verlauft bem Abte Ludger (von Berden) ein Beingartenftud zu (Ober-Rieber:) Bachem am Melenbache. — 798, ben 19. Juli, — VIIII. traditio irpingi.

Notem fieri cupio omnibus, tam presentibus quam faturis, quomodo ego hirpingus filias quondant. N. accepto pretio a liudgero abbate nendidi ci uineam unam, in nilla que nuncupatur bacheim, que etiam uilla in ripa considia fluuioli que dicitur melambach. et candem ipsi firmiter contradidi. traditamque in perpetuum esse solo, et nullis umquam temporibus immutari, sed ad perpetuou usus suos et eclesie del, post obtium suum liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeta potestatem quicquid exinde facere oulurit, sitpulatione subnit.

Acta est autem publice in saxonia ubi una temporis faimus in hoste fuimus in loco qui nuncupatur minthum.\textsuno. XXX. regni domni relegiosissimi regis carli. XIIII. kal. augusti coram testibus ac manum misoribus, aurorum nomina subtus notantur, et ut hoc testamentum firmius habeatur, notaui diem tempus locum quo scriptum est. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hirpingi. qui hanc traditionem fecit. et propria manu firmauit. Sig. bildibrandi. Sig. berngeri. Sig. hugbaldi. Sig. gundholdi. Sig. berngeri. Sig. nuanberti. Sig hatbaldi.

11. Ludwin, Thiathere Cobn, ichenft einen Theil feines Erbes zu Berben bem Abte Ludger. — 799, ben 18. Januar. — II. traditio hludmini ad uuerethinas.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, quomodo ego in dei nomine hluduuinus filius quondam thiatheri. pro remedio anime mee. et pro eterna retributione, tradidi omnem partem herediatis mee. in locum uncupante unerefihiams, an leiquiaus sancti saluatoris, et uenerabili airo ilungero abbati, qui pasa reliquia semper secum gestare solet, id est, inter duos riunlos, qui surgunt în monte, et in flumen ruram undunt, unus uocatur dispanbeci, alter uero in orientali parte est absque nominis appellatione, de terra aratoria usque in flumen ruram. Larditunque in perpettum esse uolo. et nullis temporibus immotatum. Sed ipse emerabilis abba liuglerus hane traditionem, que dudum comprehensio mea esse dinoscitur, simul cam illa terra que ibidem iam culta esse uidetur, totum et ad integrum percanis temporibus, tenest possideat ad usus eclesic dei, liberanque et firmissimam potestatem habeat a me et ab omnibus heredibus meis, quicquid exinde facere uoluerit, et in cuiuscumque manus mittere decreuriri, dum adhue ille aduixerit, qui post obitum suum illud excolat, et ad utilitatem eclesie dei redigat. Si quis uero, quod futraum esse non eredo, ego ipse, quod absit, ue aliquis de heredibus meis, aut ulla adposita quis uero, quod rutarum esse non credo, ego ipse, quod absit, ue aliquis de heredibus meis, aut ulla adposita meteris contra hane traditionem unimie consuerit, imprimitus iram dei celestis incurrat, et a consortio omnium eclesiarum anathematizetur, et insuper in dominicum suuri libras. V. argenti pondus, X. coactus exsoluat, et sie quidem quod repetit cuindicare non ualeat, sed firma et immutabilis traditio hee in sempiternum permanent. stipulationes subnixa.

Acta est autem publice. XXXI. anno regai relegiosissimi regis carli. XV. kal. februarias. coram manum missoribus. in loco nuncupante dispanheci. siue uverithina. quorum nomina infra tenentur, notati diem locum tempus quo scripsi. ego thiatbaldus hamilis presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hluduuinl. qui hanc traditionem dominante manu peregit, propriaque sabtus firmauit. Sig. reginberti. Sig. thiatbaldi. Sig. frithiatbaldi. Sig. frithiatbaldi.

De Minden, wie Abt Duben am Rande bemerft? Overham las in bem von ibm benuten Cartular : Munthium. - Der oft vortommenbe Ausstellungsort Diapandeci (Liefenbach) bezeichnet alfo bas babei gelegene Berben (Berb).

12. Folcbert gibt bas, gegen fein Erbitud zu Bilf, von bem ebelen Franken Theganbald eingetaufchte Geftrapp Bonberg bem Priefter Edoger gegen eine hufe zu Fifchladen. — 799, ben 14. Februar. — LVII. (radliio foleberti.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam faturis qualiter ego folcbera taliquantulum particulam hereditatis data terra iuris mei in uilla que dicitur bilicia a theganbaldo ingenuo et nobiliti homine conparuali in uilla que dicitur bilicia a theganbaldo ingenuo et nobiliti homine conparuali in uilla que mucupatur fiselacu. id est rothum illum quod dicitur uniduberg, hoc rothum a supradicto nobili franco teleganbaldo ego folcbrat conparuali et aliquantos annos possedi et in eo laborani quod potui. Nune autem eundem rothum in terra aratoria quicquid in eo umquam aratum fuit dedi liudgero presbitero cum omni integriate contra terram aratoriam illus houe que dicitur aligodinghoue, in en ratione accepi houam illam a liudgero presbitero uciton meo in cambia contra terram aratoriam rothi supradicti ut eam iure bereditario in perpetuum possidere debeam et ad proprios usus hereditaits redigere, sut quicquid exinde utile esse decreuero liberam et firmissimam habeam potestatem ab omnibus siue aluens facere siue post obitum meum tantum ad usum fructiferum pertinentem et profitantem. Si quis uero quod futurum esse non credo ego ipse quod absit aut aliquis de heredibus uel proheredibus meis seu quelibet opposita persona qui contra hanc cartam cambie iniusto conamine uenire temtuaerit aut eam infrangere uoloerit, imprintus iram dei celessis incurrat et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum aliense existat, quoadusque se correxerit a nefaria presumtione et insuper a fisco multatus auri libras duos. argenti pondus decem coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit euindicare non ualeat sed firma et inmotabilis hec cambie in sempiterum permaneat stipulatione subsixa.

Acta est autem publice anno. XXXI. gloriosi atque religiosi secundi regis carli. XVI. kal. martias. in loco qui dicitur diapambeci. in ripa rure coram testibus ac manum mittentibus quorum nomina subtus adnotantur. notaui tempus diem locum quo hec acta sunt. Sig. liudgeri presbiteri qui istam cartam fieri rogauit el propria manu firmauit. Sig. beregeri. Sig. alddagi. Sig. hildiradi. Sig. berunini. Sig. gisfridi. Sig. benno. Sig. liudrici. Sig. unalafridi.

13. Der Priester Ludger ertauscht das vorbenannte Gestrupp bei dem Tiefenbach. - 799, den 14. Februar. - I. carta cambie contra folebertum in uniduberge.

Noum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego liudgerus presbiter aliquantulum particulam hereditatis. dato pretio. a theganbaldo ingenuo et nobili homine, conparaul, in uilla que nuncupatur, fisclacu. id est houam illam que dicitur alfgodinchoua. cum onini integritate, sine in silua, seu in pascuis, et peruiis, et in aquarum usu et decursibus. Haec onmia a supradicto nobili franco, theganbaldo, ego liudgerus presbiter conparaui, et aliquantos annos possedi, et in ea elaboraui quoil pouii. Nunc autem candem houam, in terra aratoria, quicquid in ea umquam aratum fuit, dedi folcberto contra illum rothum quod dicitur quiduberg, inter duos riuulos, id est inter diapanbeci, et alium ab occidente usque in flumen ruram, excepto quod ego liudgerus dominationem que ad illam houam, respexit, mihi retenui, seu in silua, siue in aquis, et pastu, uel in conprehensione cum omui integritate iuri meo reseruaui. et in ea ratione accepi rothum illum. a folcberto uicino nico in cambia. contra terram aratoriam houe supratticte, ut eum iure hereditario in perpetuum possidere debeam, et ad eternos usus ecclesie dei et seruientium eius redigere. aut quicquid exinde utile esse decreuero. liberam et firmissimant habeam potestatem ab omnibus, sine nineus facere, sine post obitum meum, tantum ad usum fructiferum pertinentem et profitienteur. Si quis uero, quod futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus vel proheredibus meis, seu quelibet opposita persons, qui contra hanc cartam cambie iniusto conamine uenire temptauerit, aut eam infrangere uoluerit, inprimitus iram dei celestis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum alienus existat, quoadusque se correxerit a nefaria presumptione, et

⁹ Rach ber Erflarung bee Abtes Duben. - ? Dber Berben (vergl. bie Rete ju Rr. t1), wo er Rirche und Riefter ju bauen begonnen.

insuper a fisco mulctatus auri libras duos. argenti pondus decem coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit euindicare non ualeat, sed firma et inmotabilis hec cambiea in sempiternum permanent stipulatione subnixa.

Acta est autem publice anno. XXXI. gloriosi atque relegiosi secundi regis carli. XVI. kal. martias. in loco qui dicitur. diapambeci. in ripa rura. coram testibus ac manum mittentibus. quorum nomina subtus adnotantur. Notani tempus diem locum quo hec acta sunt. ego thiatbidus humilis presbiter rogatus seripsi et subscripsi. Sig. folcherti. qui hanc cartam fieri rogatui, et propria manu firmanti. Sig. regenberkti. Sig. aldagsi. Sig. benno. Sig. frifdhubaldi. Sig. huldumlini. Sig. giffirldi. Sig. enfrgeti. Sig. hildiradi. Sig. bertugnii. Sig. lituricii. Sig. mulafridhi.

14. Dobbelm, Dodwerls Sohn, ichenkt bem Priefter Ludger brei hufen im Rielgaue und im Gaue Rordtwente. — 799, ben 9. Juni. — III. traditio. oodhelmi. ad unihtmundum.

Dum unusquisque in presenti seculo conuersatur, cogitare debet et perpendere, qualiter sibi uitam adquirat et remunerationem sempiternam post mortem. Ideireo ego oodhelmus filius quondam ooduuerei pro remedio anime mee, et pro eterna retributione, tradidi partem hereditatis mee, que mihi iure hereditario legibus contigit, id est, tres houas in tribus locis, quorum nomina locorum hec sunt, houa una in okinni, in pago isloi, altera in manheri illa selihoua in pago norhi lucanti, tertia in hasungum in codem pago, hoc quod modo denomingui tradidi ad reliquias sancti saluatoris, que in quithmundis constitute sunt, et in manus liudgeri presbiteri, traditumque in perpetuum esse uolo, et nullis umquam temporibus alterius inmutari, sed ad perpetuos usus eiusdem eclesie custodes hec omnia possideant, cum integritate inlibata, tantum ut diebus uite nostre, ego et coniux mea, dilecta theodlinda, res istas in beneficio eiusdem eclesie sub usufructifero habere ualeamus, id est, ut per singulos annos solidam unum ad luminaria eclesie in natale domini donare debeamus, post nostrum uero discessum de hac uita in dominationem supradicte eclesie res ipse meliorate perueniant, cum omni integritate, eiusdem eclesie legitimi procuratores, ad utilitatem eius, quicquid exinde facere uoluerint, liberam et firmissimam ab omnibus habeant potestatem. Si quis uero, quod futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus, nel proheredibus meis contra hanc traditionem uenire temtauerit, aut eam infrangere uoluerit, instigatus a diabulo. inprimitus iram dei celestis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum alienus existat, donec se emendat a presumptione nefanda, et insuper in dominicum auri libras duas. argenti pondus, X. coactus exsoluat, et sic quidem quod repetit euindicare non ualeat, sed firma et inmotabilis hec traditio in sempiternum permaneat, stipulatione subnixa.

Acta est autem publice în loco îpso qui dicitur unitâmundi. anno. XXXI. regni relegiosissimi regis carli, sub die, V. idus iunius. notaui diem tempus locum quo hee scripta sant. ego thiatbaldus humilis presbiter rogatus scripai et subscriptsi. Sig. oodhelmi. qui hanc traditionis cartam fieri rogatui, et propria manu firmatui, Sig. hiddigeri. Sig. meginufis. Sig. meginufis. Sig. geruuini. Sig. marcrici. Sig. thathumeri. Sig. gerhardi.

15. Gine Freie, Rifilbie, macht fich mit ihren Sohnen und Nachsommen wachszinfig jum Altar bes h. Geverin in ber Stiftelirde vor Coln. 1 - 794-800. 2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Uniuersis sacrosancte matris ecclesic filis notum esses uolumus, quod quedam matrona nomine Rikildis et filii elus cum essent libere conditionis a cunctis progenitoribus suis instinctu dei commoniti et religosorum uirorum consilio inducti legitima traditione et sine omni contradictione se cum omni successione sua ad altare beati Seuerini extra maros ciuitatis coloniensis cere ceasuales pro remedio animarum suarum tradiderunt, ea tamen conditione ut singuli huius posteritatis homines qui ad annos permeneriat uirilis etatis singulis annis in festo prenominati confessoris duas numantas cere ad idem altare persoluerat. Pro licentia

l. t.

^{&#}x27; Mus bem Cartular bes Geberinftiftes, fol. XXXIIIL - ' 3wifden 794 und 799 marb bie Celniiche Rirde gur Metropolitan ober Erzbifchollichen erhoben.

nero maritali custodi altaris. VI. denarios, in morte autem uniuscumque uiri siue mulieris. VI. denarios, tantum etiam custodi assignarent. Hane igitur traditionem legitime factam si quis mulignus dyabolica persuaione inductus iniqua presumptione adnichilare uel aliquo modo labefactare et prefatos homines seu quempiam de corum successione ad aliud lus conpellere attemptauerit. omnipotentis del et beatorum apostolorum petri et pauli, et beati seuerini iram (et) indignationem incurrat et nisi resipiscat horrendi anathematis uinculo se nouerit perpetuo innodatum, ut antem hee rata et inconuulsa permaneant, pius et unerabilis conuentus b. seuerini hanc paginam conscribi et impressione sigilli ecclesis sue fecit communiti.

Acta sunt hec regnante romanorum nobili rege karolo. sub Hyldebaldo uenerabili Coloniensium archiepiscopo.1

16. Die Erbetheitigten Reginbald , Foldaard , Gerhard , Wifft und Helmbert ichenke bem Priefte und Abet Ludger einen Acte ju Wichmund , jum Baue einer Airche basselbit. — 800, ben 16. September. — VII. traditio folchardi. et reginaldi. et gerhardi. et ceterorum in untilmundi.

Notum fieri desideramus omnibus, tam presentibus quam faturis, qualiter nos coheredes et conparticipes et consanguinei, his nominibus, reginaldus, folchardus, gerhardus, uuifil, et helmberhtus, traddiunus agrum hereditarii iuris nostri in uuithmundi. liudgero presbitero et abbati, ad construendam in eo ecleziam, in aquilonari latere agri illius, quem a uurachario comite tradente, ipse liudgerus suscepit, traditumque in perpetuum esse uolumus, et nullis unquam temporibus inmutari, sed ad perpetuou susse et ad utiliteme eclesie dei, supradictus presbiter liberam et firmissimam a nobis et ab omnibus habeat potestatem, quicquid exinde uiuens agree uoluerit, ant cuicumque post obitum suum tradere decrenerit, ad colendum et fructificandum in eclesia del. Si quis nero, quod futurum esse non erediams, nos ipsi, quod absit, ant aliquis de heredibus, uel proheredibus nostris, contra hanc traditionem uenire temptauerit, aut eam infrangere uoluerit, instigatus a diabulo. Inprimitus iram dei eelesiis incurrat, et a sanctorum angelorum societate separetur, et ab ingressu omnium eclesiarum alienus existat, donee se emendat a presumtione nefanda, et insuper in dominicum amri libras duss argenti pondus decem coactus exolunt, et sic quidem quod repetit cainidizere non naleat, sed firma et ei montobilis hee traditio in sempleramu permaneat, stipulatione subniza,

Acta est autem publice in loco ipso. qui dicitur unithmundi. Anno tricesimo secundo regui relegiosissimi regis carli. sub die. XVI. kal, octubris, notati diem locam tempus. quo hec scripta sant. Ego thiatbidus humilis presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Isti saut nisores et auditores. Sig. folchardi, gerardi, unifil, et helmberti, qui hanc traditionem perfecerunt et propriis manibus firmaneerunt. Sig. hildigeri. Sig. oodhelmi. Sig. meginungi. Sig. unaldfridi. Sig. unerinberti. Sig. hrodberti. Sig. liudgeri. Sig. ouerinbardi. Sig. engilberti.

 Die Erbetzeitigten Efurmin, hilbirad und Irminwin ichenken bem Priester Lidger eine Rotung in bem Balbe zu heisingen und eine babei gelegene Balbberechtigung. — 800, ben 17. Gepter. — XI. traditio. eformaini et parentum eins.

Dan unusquisque in presenti seculo conucrestur, et hanc mortalem uitam habere uidetur in corpore, cogitare debet et prenidere, qualiter sibi in futura essentia, et in perpetua mansione, remedium aliquod et salutem animę suç adquirere pussit in cejesitbus. Ideireo placuit nobis coheredibus et conparticipibus in uno patrimonio, his nominibus efuruaino, hiddrado, et irminutino, liudgero presbitero postulante, tradere ad reliquias sancti saluntoris, quas lpse liudgerus semper secun gestat, et in manus eiusdem presbiteri, aliquam particulam hereditatis nostre in elemosiuam nostram, quod et fecimus hoc modo, tradidimus el propria hereditate et dominatione nostra, in silua que dicitur. heitsi. conprehensionem illam, quam ipse liudgerus ibi desideranit, et hildiradus in nostro nomine conprehendit simul cum co et consignanit, ad reliquias supradictas sancti saluatoris, et in manus eiusdem presbiteri, simili modo tradidimus et dominationem aliquam in candom siluam adiacatem, hace lejur conprehensio quam

[.] Die Urtunde in ber vorliegenden Borm ift mabrideinlich auf ben Grund einer alten Aufzeichnnng in fpaierer Beit abgefaßt.

tradidimes, iutta illas conprehensiones configua est, et cohçrens a summo usque ad finem, quas heimiricus, et hludauninus, i ad easdem reliquias, et ipsi liudgero ante annos aliquos tradiderunt, ista est traditio quam in elimosinam nostram tradidimus, traditamque in perpetuum esse uolumus, et aunquam ulterius immutari, sed ad perpetuos usus eclesiç del. ipse presbiter, qui eam auscepit, liberam et firmissimam a mobis et ab omnibus habeat potestatem, quiquidi eximde facere uolucrit ad Tructum eclesiç dei;

Acta est autem publice. cum stipulatione subnixa, in loco ipso, qui dicitur ad diapanheci, anno tricesimo secundo, regai gloriosissimi regis carli, sub die, XV, kal, oetubris, notaui diem locum tenapus quo hey scripta sunt, ego thiatbaldus presbiter rogatus seripai et subscripsi, isti sunt uisores et auditores. Sig. euurumin qui hanc traditionem fieri roganit, et propria manu firmauit, Sig, irminuuini, Sig, heribaldi. Sig, hildiradi. Sig, anoloni. Sig, efurlandi. Sig, etarbardi. Sig, thildiradi. Sig, anoloni.

18. Seneihard und Malbfrib ichtenten jum Seelenheile ber Guanaburg, Tochter bes ersteren und Gattin bes letteren, zu ben Reliquien bes Beilandes und zu Sanden Lüdgers ihr Erbe zu thinghaufen. — 800, ben 6. Dezember.

Notum fieri desideramus omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego aenelhardus socer usaldiridi, et ego usaldiridi, cat ego usaldiridi, cat ego usaldiridi, cat ego usaldiridi, cat elisate senelhardi. uxoris usaldiridi, tradidimus hereditatem nostram in lindinchuson. cum omnibus quae ad candem hereditatem iuste respiciumt, siue in pratis, siue in aquarum cursibus, et cum omni utilitate, ad reliquias sancti saluatoria et sanctae muriae semper utirginis, et in manus liudgeri, qui eas secum portat, quocunque ieril, hace autem in elemosinam carissimame nobis superdictae suaneburgae, supranominato liudgero abbati legaliter tradifiums. traditaque in perpetuum esse uolunus, et nollis unquam temporibus innutari. sed ad perpetuos usus ecclesiae dei lure hereditario ispae abbas liudgerus possident, et frectificari faciat in communem elemosimam nostram, quicquid exinde facere uoluerit. In perpetuum liberam et firmissimam a nobis et ab omnibus habeta potestatem.

Acta est autem huius traditionis confirmatio publice in ipso loco liudinchuson iuxta fluuium atibirne. VIII. idus decembris, anno, XXXIII. regni gloriosissinii regis carli, coram testibus, quorum nomina in testimonium subtus notauimus, signum senelhardi, qui hanc traditionem perfecit et propria manu firmanii, signum unaldiridi, qui similiter fecit, sig, bobonis, sig, helmadagi, folebaldi, gerberni, marcunardi, grimundi, alfigrimi, helmrici,

19. Sifbirad' fdenft feine Rottung zwischen ber Borbed und bem Wonberg bis zur Ruhr bem Ubte Ludger. — 801, ben 1. Mai. — XXIII. traditio hildiradi in unenasunalda.

Notum fieri cupio, omnibus, tam precentibus, quam faturis, qualiter ego hildirados filius quondam . . . . pro remedio anime meç. et pro eterna retributione tradidi conprehensionem illam quam ego in propria hereditate conprehendi, a riuulo qui dicitur burgbehă, usque ad illam riuulum qui in occidentali parte untidubergi decurrit, ad reliquias sancti saluatoris et sancte marie semper uirginia, et cum onni integriate usque in ripam rure, excepta llia particula quam folchertus in proximo angulo inter rurrum et unidubergum olim siripare inchosnit. hanc ergo denominatam conprehensionem com tota integriate tradidi in elimosinam meam ad reliquias superius dictas, et in potestatem liudgeri abbatis, traditamque in perpetum esse uolo, et per nulla temporum carricula ulterius immatari, and ad perpetuon suuse elesie dei predictus abba liudgerus quicquid exinde facere nolaeri in the heretilatrio. liberam et firmissimam a me et ab omnibus habeat potestatem. Si quis uero instigatus a diabulo, quod tamen futurum esse non creclo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibas nel proheredibus meis, seu queibte expersona contra hanc uenire tentauerit, aut essem infrangere unolaerit. fixa et deliberata intentione, imprimis iram dei celesties incurrat.

^{&#}x27; S. Rr. 6 und 11. - 2 Mus Orerham. Annal. Worthin. pag. 25. - 3 In Wenaswalde fagt bie lieberfdrift; in ber Urlunde Raris bee Großen wird bie Abtei ale im Benaswalde gelegen bezeichnet, f. Rr. 26.

et a sanctorum angelorum solitate separetur, si se cito nou correxerit a san pessima presumtione, et insuper in dominicum auri libras. Il. argenti pondus. X. coactus exsolust, et sie quidem quod repetit euindicare non ualeat. sed firma et inmutabilis hec traditio iu sempiterum peruaneat, cum sipulatione subnita.

Acta est autem publice, in loco qui dicitur dispandecci, in ripa rury, ad reliquias sancti salanatoris et sancte marie, anno XXXIII, regni douni nostri relegionissimi regis carli, kal, maias, corum testibus ac manum missoribus, quorum nomina subius notantur, et ut hoc testamentum firmius perseueret in eternum, notaui tempas diem locum quo scriptum est. Sig, hildiradi, qui haue traditionen dominante manu perfecit, subtusque firmanit, Sig, beribadidi. Sig, richthurici, Sig, hildibratii, Sig, brumbardii. Sig, auo. Sig, secuardi, ego histabidas presbiter rogatus scripsi et subscripsi,

20. Betto vertauft bem Abte Ludger einen Rothen ju Solzheim im Gaue Rievenheim. - 801, ben 2. Mai. - LVIIII. traditio bettoni in holthem.

Notum feri desidero omnibus tam presentibus quam futuris qualiter eço betto filius quondam, n. .. tradidi particulam hereditatis mee liudgero abbati accepto pretio iuxxa consensum amborum in pago niuanheim in uilla que dicitur holibeim. Id est curtile cum adiacentibus suis uno rodo et modico prato et uno furnali in terra arabili cum ceteris omnibus que ad ipsum curtile legaliter respitiunt, hoc est pascuis, peruiis, usibus aquarum dominationemque in silans ad superadictam uillam pertineutes cum pastu plenismio iuxta modulum curtilis pisuis hee omnia superius denominata. ego betto cum omni integritate tradidi liudgeri abbati traditamque in perpetuum esse uolo et nullis unquam (temporibus ulterius inmutari sed ad perpetuos usus eclesie dei quiequid eximde facere nolaerti liberam et firmissimmum am est ab onnibus labeat potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnita în loco qui dicitur ad crucem. Anno tricesimo tertio regui regui regis arris sub die, VI, nonas maias, notaui diem tempus locum quo hee scripta sunt. Sig. hettoni qui hanc traditionem perfecti et propria manu firmauit. Sig. landberti, Sig. iudonoi, Sig. herulfi. Sig. criufi. Sig. folcheri, Sig., ... Sig. hroufi. Sig. folcheri. Sig. iudoni. ego thiatbaldus presbiter scripsi et subscripsi.

21. Hefinbald , Heribalds Sohn , einefängt bie bem Aber Labger geschientte Rottung in ber Billa Salebem gur Hilfe auf seine und seines Cohnes Lebenszeit zurück. — 801, ben 8. Mai. — Lill. prestaria helmboldi.

Dun omnibus aicinis suis non habetur incognitum qualiter kelmbaldus filius heribaldi. tradidit ad reliquias ancti salautoris et in manus liudgeri abbatis, in elimosinam suam couprehensionem illam quam ipse helmbaldus in propria hereditate et in communione preximoram suorum proprio labore et adiutorio amicorum suorum elgibus couprehendit et stirpauti id est in loco qui dicitur unidapa in uilla salchem. et postea postulauit ut dimidiam ipsam comprehensionem in beneficium accipere deberet dibeus uite sue et filii sui aub usu furtufiero id est demedio solido per singulos annos ad pasca doniui ad supradictas reliquias que in codem loco ponende suut ad lumina conparanda, ita et feci rgo modicus, abba liudgerus prestiti ei dimediam comprehensionem illam in ea ratione ut diebus uite sue et filii sui meliorati fiant res ipse que ad candem conprehensionem respituat absque ulla distractione et contradictione post obitum ipsorum ad supradictas reliquias res ipse innucliorate reuertantur et in usum seruorum dei qui eazadem reliquias proturare do largicute et custofici merentur in posterum.

Acta est autem bec prestaria puplire în locu ipso qui dicitur unidapa sub die. VIII. idus maias, Anno tricesimo tertio gloriosi regis carli. Ego liudgerus, abba, subscripsi. Sig. gerusalem, presbiteri. Sig. hardgeri. clerici. Sig. unigeri cl. sig. gumberii cl. Sig. bocto, cl. sig. gerfrid cl. Ego unamberus clericus subscripsi.

¹ Salebem und Willagu. mo bie Sandlung geicheben, find in ber Rabe von Berben ju fichen, ba gubger einige Tage früher (f. Die vordergebende Urt.) in bortiger Rabe war und fammtliche Zeugen Geiftliche find.

22. Robulf, Bibalod Cobn, identt bem Abre Ludger einen Rothen im Gaue Belaue in ber Billa Engeland. - 801, ben 26. August. - VIII. traditio hrodulfi. in englandi.

Notum feri desidero omnibus, et presentibus et futuria, qualiter ego hroduljuo filius quondam nuibaldi. tradidi ad reliquias sancti saluatoris, et sanctę marie semper uirginis, et in manus liudgeri abbatis, particulam hereditaits mee, in pago, felam, in uilla que dicitur englandi. id est curtile usum, et duodecimum partem in silaum, que dicitur braclog, cum pascuis et plena dominatione, que iure legali ad illud curtile perinere conpertum est, hee ounia tradidi in elimusinam meam, ad reliquias superius memoratas, et in manus iam dieti abbatis, traditaque in perpetuam esse uolo, et per nulla temporum curricula ulterius innutari, sed ad perpetuas usus eclesiç del, ipse abbas iludgerus quiequid eximde facere uoluerit, liberam et firmissinam a me et ab omnibus habeat potestatem stipulatione subnixa.

Acta est autem publice in loco qui dicitur in unighmundi ad eclesiam sancti saluatoris, anno. XXXIII. regni domni nostri relegiosissimi regis carli. VII. kala spelembris, corani testibus aci manum missoribus, quorum nomina subtus notaturu, et ut hoc traditionis testamentum firmius perseueret in eternum, notasii tempus diem locum quo scriptum est. ego thiatbaldus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. hrodulfi. qui hanc traditionem dominante manu perfecit. et subtus firmanit. Sig. hidigeri. Sig. liudgeri. Sig. euuruuini. Sig. liudgeri. Sig. meginberti. Sig. enginberti. Sig. germundi.

23. Thangrim mit feinen beiden Sohnen ichenkt dem Abte Ludger jum Seelenheile feines ericlagenen Sohnes bas bem Thater abgeurtheilte Erbe zu huftert. — 802, ben 13. Januar.

Notum fieri desideramus omnibus fidelibus, qualiter ego Thangrimus et duo filli mei. hardgrimus, et atugrimus pro rentedio animarum nostrarum et defuncti bosoconis tradidimus partem hereditatis nostrae, quae nobis indicio ex legabri occisione filli mei eiusudem bosoconis aduenit in uilla quae dicitur husteme, id est omne patrimonium quod in endem uilla bruerice et filli eius, qui eandem occisionem instigante diabolo malignis manibus peregerunt. legibus habere uisi sunt. uet ubicunque aliquid iuste ad eos pertinebat. ad reliquias a. saluatoris. et in manus lindegri abbatis, quia mibi et filiis meis secundum legen seculi potestati nostrae diudicatum est. idcirco haec omnia in elemosinam nostranu et filii mei bosoconis cum omni integritate tradidimus liudgero abbati, siue in terra, siue in silua, uel in omni conprehensione, quae ad predictum brunriconem et filios eius legaliter respiciebat. traditaque in perpetuum esse uolumus, et aullis unquam innutari temporibus.

Acta est autem publice anno XXXIIII. regni domni carli gloriosissimi regis. idus ianuarias. in uilla quae distribus. Signum thangrimi qui hanc traditionis cartam fieri roganit. sig. osberti, sieffredi, meinrafi.

24. Folerada, hemmings Schwester, vertauft bem Abre Ludger einen Ader an ber Erft. - 802.2 XX. traditio. folerade.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego fulcrada, germana soror quondam hemmingi, exactoris, tradidi agrum unum lure hereditario liudgero abbati, accepto pretio estimationis competentis. iaxta arnapa, prope mansionilem, quod dicitur ad crucem, traditunque in perpetuum case uolo, et audiis unquam temporibus utterius inmutari, sed ad perpetuou usus eelesip dei prepeticutas abbas iure hereditario possedeat undem grarum, et freutifaere faciat diebus uite sue, et cuicianque conumendare uoluerit, et tradere ad possidendum post

³ Mis Overham. Annal. Werthin, pag. 28. — 3 Die vorftebende Trabition gefichet an Lubget ale Abi; berfelbe wird in Miltianden bis jum Mart 196 prenbier, bierauf abercafelind preshier und abba, nach 802 aber episcopus genannt, mas und befimmt ba, biefe und die folgende Urfaner bem ermöglichen aber jumteilen.

obitum suum. liberam et firmissimam a me et ab onnibus habeat potestatem. Si quis uero, quod futurum esse non credo, ego ipse, quod absit, aut aliquis de heredibus meis eontra hanc traditionem uenire temptauerit, et eam infrangere decreuerit, ab logressa omnium eclesiarum alienus existat, et in dominicum quinque libras exsoluat argenit, et ita quieseat absque operis effectu. traditione hac firmiter permansura, cum stipulatione subinxi.

25. Radald idente der Kirche, welche ber Ubt Ludger zu Widmund erbauet, fein Erbe bafelbft und zu helmiffi. — 802. 1 — LVI. traditio raduldi.

Tradidi ego raadald in elimosianam meam ad eelesiam quam liadgerus abba in usilmundi conlocatif omnem partem modice hereditatis mee id est et in helmissi. et in ustimundi quicquid bii habere nisus sum tam in terra quam in silaa cum omni integritate tradidi ad supradietam eelesiam traditunque in perpetuum esse nolo et numquam ulterius innutari. Sig. meginungi. Sig. mualda. Sig. gerbaldi. Sig. bosue. Sig. unerbert. Sig. atalgot. Sig. alfgrim. Sig. frithaumaril peshiteri.

26. Raifer Rat ber Geoft nimmt bie von bem Bifchofe Lubger erbaute Kirche ju Werben an ber Ruhr in feinen Schuft und feineft gur Erbauung eines Kloftere bafellift bas Krongut Lothusa in Brabant. — 802, ben 26. Beril.

In nomise sanctae et individuae trinitatis. Karolus divina donante clementa imperator augustus. Si sacerdotum e seruorum de petitionibus quas nobis pro necessitatibus suis insinuauerint aurem accomodamus et e au deflectum perducinus. non solum regiam et imperialem consuetudinem exercemus, uerum etiam aceternae retributionis premia nobis profutura non dubitamus. Comperiat itaque omnium fidelium nostrorum presentium setiliet et futurorum industrio, qualiter betatae memoriae Liudgerum minigernefordensis episcopus postulauit celstuidimen mostram ut cam

^{&#}x27; C. Die Rote jur porbergebenben Urfunde. Die Schenfung von bem 15. Gertember 800 geichab ,and construendam in en (uuithmundi) occlesiam", in ber vorftebenben wird biefe Rirde icon ale erbauet ermabnt. - 2 Diefe Urtunbe ift fo oft fcon gebrudt, fo oft angefochten und vertheibigt morben, bag fie in ber vorliegenben Gammlung nicht vermist werben barf, wenngleich für ibre Cotheit nichts beigebracht werben fann. In einer aussubrlichen Regenfion bat Eckhart de reb. Francine orient, IL 26. melder bas angebliche Original in ber Abtei Berben gefeben, alle Rertmale ibrer Unedibeit (bie Angufungefermel in pomine s. et 1. trin., bas begine memorine bei Ermabnung eines Lebenben, ber angebliche Rotar und Erglangler, bie Beifugung bes 3abres Chrifti u. f. m.) jufammengeftellt und bae Giegel ben echten gegenüber, (mabrlich mit Recht) ein moonteum genannt. Scheid, prig. Guelf. V. 20. theilte frater von bem Gingange und bem Coluffe ein Radbilb mit, worin , wohl mit Rudficht auf Edbarts Urteil . Das Sicart fleiner , ale es mirflich ift , bennoch monftros genug ausfiebt. Bir erachten es fur ungobig , alle übeigen Rezenfionen bis auf Die neuefte von Robmer, Regenta Karolor. 22, angnführen, ba jest wohl Riemand mehr bie Echtheit in Schus nebmen wirb. Allein biefes Urtheil trifft nur bas une vorliegenbe Dofument, nicht bie barin entbaltene Schenfuna. Altfrib. im leben bes b. Lubarr, cap. 21, faat ausbrudlich; deditque et Bex Karolus in regno Francorum in pago Brachante in loco qui Lotus vocațur, monasterium s. Petri gubernaudum, cum omnibus adjacentibus suis ecclestis et villulis. - Lothusa iff für Leuge im Arronbiffement Zonrnap gebalten werben , nach bee Behauptung und ben Radrichten ber Abtel Berben aber mirb Bele bei Termenbe, nebft ber babon abbangigen Rieche gu Grimberge barunter bezeichnet. Ramenilich babe Pabft Stepban, wie Die Abiel in einer Rechtsausführung angibt, mit Bulle von bem 3. 888 Raris Ochentung befidtigt, und Alerander III. bebe in feiner Schusurfunde von 1176, kal. Junil, ausbrudlich bervor "specialiter autem ecclesiam quae Lothusa dicitur, in flandria nigam." Beibe Bullen find nicht mehr borfindlich, auf ben Grund berfelben find jedoch bie "erelesia et personatus de Sela et canella de Grimbergo." welche ber Bifchef von Tournay bee Abiti Gt. Bavo au Gent einverleibt batte. im 3, 1194 von bem genannten Bifchofe ber Abtel Berben gurudgefiellt worben , melde bie jur fungften Beit im Befice bee Batronate und Bebntens bafeibft geblieben. Der ermahnte Streit mag es veranlagt baben , Ratis verloren gegangene Urfunde aus irgend einer alten regifterartigen Aufzeichnung burch ein ueues Dachwert erfegen ju wollen, welches, um bald ein altertbumliches Anfeben ju gewinnen , außer ben nachgebilbeten Rarolingifden Edriftgugen , mit Del getungt morben.

liemtia et auxilio pietatis nostrae sibi liceret in propria sua hereditate in pago rarzicho in loco qui dicitur usuerhina super fluuium rura in silua usuenasuauld ecelesiam aedificare in honore sanuti saluatoris et sanetae marine uirginia. nee non et sanetaem reliquiaruni quas ab apostolico papa de roma transtulii. et si facultas daretin quandoque monasterium aedificare, et monachos congregare se uelle manifestissime testatus est. Cuius rationoshili et luste petitioni libentissime assesulmuss, in primis ut eadem aecelesia in nostram tutionem susuega, et non solum en quae moderno tempore, aceum etiam quae postunodum a dei fidelibus collata fuerint hominibus, firmius et solidius possidere absque ullius iniusta ualent infestatione. Ad perficiendum autem in codem loco monasterium et ad congregandum coenobium suggeente sepe dieto fideli mostro episcopo, ad easdem reliquias, proprisa res nostras. Id est fiscum nostrum qui uocatur lolhura, in pago brabant, cum omni integritato in proprietatem domanus, et in perpetuum perdurare deo prestante iubemus, cum omilius ad se pertinentibus, terris et silaisi, mansis et mancipiis, aquis et pratis, aedificiis cultis et incultis, imperiali more ad sepe dictas reliquias que in uuerthina uenaerantur, iure hereditario prestanus et condonanus. Et at bace auctoritas nostris futurisque temporibus, domino protegente usleat inconulus manere, mant nostras subtect firmaniums, et anuli nostri infurisque temporibus, domino protegente usleat inconulus manere, mant nostras subtect firmaniums, et anuli nostri infurisque temporibus, domino protegente usleat inconulus manere, mant nostras subtect firmaniums, et anuli nostri infurisque temporibus.

Signam domui karoli serenissimi imperatoris augusti. Hildigrimus notarius ad uicem alguini archicapellani recognosi. Data VI. kal. mai. anno incarnationis domini DCCCII. anno autem regul eius XXXIIII. et in italia XXVII. imperii uero II. indictione X. actam in uuormatia in dei nomine feliciter amen.

27. Libger, Redgere Cohn, und Sibbo, Herenind Cohn, identen bem Bifchofe Tubger (Abeit Berben) einen Theil ihres Erbes in ber Billa Doornfpoff gu Quarfingfeli und Schotenburg. — 805, ben 23. April. — X. traditio lindgeri. et hiddoni.

Notum fieri desideramus omnibus, tam presentibus quam futuria, quomodo ego liudgerus, filius quondam herdgeri, et ego hiddo filius quondam hereuwini, tradidimus partem propri hereditatis nostre, liudgero episcopo, pro remedio anime nostre, et pro eterna retributione, in utila que dicitar thornspic, in his diudus locis, id est. in quarsingseli, et in berugianscotan, 'quicquid ibi habulmus, aut per ius hereditatis, aut per conprehensionem, aut per aliam quameumque adquisitionem: omnia hec ad integram, losi liudgero episcopo in elimosinam mostram tradicimus. traditamque in perpetuum esse uolumus, et nullis unquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus suos, et utilitatem eclesie dei quicquid exinde facere uoluerit. liberam et firmissimam a nobis et ab hominibus habest potestatem.

Acta est autem publice. cum stipulatione subaixa. In tilla, que dicitur bidingalem.º anno. XXXVII. regni gloriosissimi imperatoris carli. VIIII. kal. maias. coram testibus ac manum mittentibus, quorum nomlan subus notantur, et ut firmior hace traditio in sempiteraum perseueret. notasi diem locum in que hee scripta sunt. ego thiababdus presbiter rogatus scripsi et subscripsi. Sig. liudgeri. qui hanc traditionem dominante manu perfecit, et subtus notanit. Sig. hiddoni similiter tradentis et subtus firmantis. Sig. marchardi. Sig. baiori. Sig. helnurici. Sig. englibaldi. Sig. foleradi. Sig. regisperi. Sig. ledoci. Sig. gerberti. Sig. helperti. Sig. hababdi.

28. Der vorgenannte hibbe und feine Gattin Mabalgard ichenken bem Bifchofe Labger einen Theil ibred Erbes zu Quarfingseli, Schotenburg, Bochorft und Telgt. — 806, ben 9. October. — XIIII. traditio hiddomi. et coningis eins madalgarde.

Notum sit omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego. hiddo. filius quondam heriumini. pro remedio animç meç, et pro remedio coniugis meç madalgarde, partem hereditatis nostre tradidimus liudgero episcopo. in his

^{&#}x27; Berugtanscolan (in ber folgenden Utt. Bertanscolan.), burch eine Artichang der Bestnet bei Wertes, Scholnnburg, nicht fein von Doronfpil. Quarsiagest, welches im Bereich ber akmitien Billa, scheint unterzegangen zu fein. — ' Diefer Det lautei Rt. 2 Bickniggabaum und Rt. 8 und 25 Giotalogabaum.

locia, primo, in quarazingzeli, et in hertanacotan, et in bochurzti, et in telgud, 'in quarsingzeli totum quod ibi habuimus in comprehensione nostra, et in bertanacotan totum, et in bochurzti dimidium quod ibi habuimus, et in telgud tertiam partem de nostro. hec omnin tradidimus, traditaque in perpetuum esse uolumus, et mullis umquam temporibus inmutari, sed ad perpetuos usus eclesiç dei et sue utilitatis, ipse lindgerus episcopas, quicquid exinde facere uoluerit. liberan et firmsisiman a nobis et ab omnibus habeat potsetatem in perpetuum.

Acta est autem publice, cum stipulatione subnixa hec traditio, anno, XXXVIIII. regni domni imperatoris relegiosissimi carti. VII. idus octubris, in uilla quy dicitur bidningahem. coram testibus ac manum mittentibus. quorum nomina subtus adnotantur, et ut firmior habeatur hec traditio in perpetuum, notaui diem locum tempus quo peracta est et seripta. ego thiatbaldus presbiter rogatus acripsi et subscripsi. Sig. hiddoni, qui hanc traditionem dominante manu peregit, et subtus firmauit. Sig. indigeri. Sig. beratheri. Sig. marchardi. Sig. liudbereti. Sig. tolteati, Sig. foloberti, Sig. foloteati, Sig. foloteati, Sig. foloteati, Sig. foloteati, Sig. foloteati, Sig.

29. Billeburg verfauft bem Bifdofe hilbigrim Aderland, Boben und Balb in ber Billa Menden im Rubrgaue, 811, 2 - LXI, traditio unilleburg.

In christo fratri hidigrim episcopo, emfori, ego muilleburg, nenditrix constat me tibi uendidisse et ita nendidi proprietalis mee, in pago ruracgamaa. in nilla que uocatur menithinna. id est in terra arabili terra et ilua quasi iornales. VI. et accepi a te pretio, sicut inter nos placuit atque comenti. tantum ila ut post hunc diem iau dietas res inre habendi, tenendi. dandi, uendendi uel quicquid exinde facere nolucris liberam ac firmissimam in omnibus habeas potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnito. in uilla que uocatur unceridina, ad locum . . . . super fluoio rura ubi leuata fait et coram teatibus seu manumissores sub die VI. kal. . . . anno XI. imperante domno nostro karalo gloriosissimo imperatore. Sig. uuilleburg que hane traditionem fieri roganit.

30. Gundwin und Moelbold vertaufen bem Bifchofe Silbigrim einen Rothen im Bonner : Gaue in ber Billa Melem. — 812, ben 18. October. — XXXI. traditio. gunduini, et adelbuld.

In christo fratri hitdigrim. episcopo. emtore, gunduinus. et adelholdus, uenditores. constat nos tibi uendidissec, quod ita et fecimus. cortile uno in pago bunnengao. in uilla melenhem. et ipse cortilus habet in longitudies. C. XX. et in latitudine pedes. LVI. et hic habet externinationes de uno fronte. uia caballaricia. et de alio fronte rigo, et de uno latus ipsius berceles. et accepimus a te precium. sicut inter nos placuit aque connenit. hoc sunt solidi. XX. ita ut post bunc diem lpsas res habeas iure habendi. tenendi. dandi. uel quiequid exinde facere uolueris. liberam et famissimam in omnibus habeas potestaten, stipulatione subbixa.

Actum ad rura ante basilica sancti saluatoris. ubi conscripta fuit. sub die. XV. kal. nouembris. anno XII. imperii domni caroli. gloriosissimi imperatoris. Sig. gunduin. et adelbold. qui hanc uenditionem fieri et firmare roganerunt. Sig. asbret. sig. reginald. Sig. reginbold. Sig. radbald. Sig. curoin. Sig. hrauinger. Sig. thiatfrid. Sig. ludgis. Sig. redald. ego anulbertus diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

31. Graf Rotstein schenkt ber Abrei Berden einen Sorigen. — 815, den 22. Januar. — XVIII. traditio. hrutsteni comitis.

Notum fieri cupio. omnibus, tam presentibus. quam futuris. qualiter ego hrodsten. tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam saneti saluatoris. que constructa est in pago ripariorum. in loco qui dicitur nuerthina, super fluuio

¹ Bei labuig irrig. Bochurei und Volgod. Die richtige Lefting beiter. Drie lädt in erferem Bechorft auf bem linten Werder Influenteralle hatten, und in tehterem Zeigt, feiwärts Poutem nicht fern von Ermelo, erfennen. — ³ Ben ber Jaht bed Regierungsfobrei ift nur bie Jiffer 1. noch ju feben, das beetergebnde Jahtfulden ift erleisen. Da tüdere Boft hirt und Pilblerim fein Radfolgen wird, so fchiet und Pilblerim fein Radfolgen wird, so fchiet bei Ergängung gerechtierigt. — ³ Und Duben gloffirte: Minlard; mit Menden (bei Brud) filmit giede ber alle Ramm mehr überein.

rure. hoc est, quod tradidi, unum mancipinm. iuris mei, nomine, hildisuit. traditumque esse in perpetuum uolo, et ut presens traditio ista omni tempore firma permaneat, stipulatione subnixa.

Acta in suserthina monasterio. scripta. Xl. kal. februarius. anno. I. regni domni hladouuiei imperatoria. indictione.

Acta in suserthina monasterio. scriptia. Xl. kal. februarius. anno. I. regni domni hladouuiei imperatoria. Sig. hrotsteni. qui hoc uiderato. digi. andierant. Sig. hrotsteni. qui hoc tradidit. Sig. meginhardi. Sig. uuolf. Sig. gunthardi. Sig. helmbratit. Sig. uudfreit. Sig. uuerimmari.

32. Erich und Ermenfrid übertragen bem Bifchoft Silbigrim fauflich zwei Abeile eines Forftes an ber Erft bei bem Orte ad erucem. - 816. - XXXVIII. traditio eric, et ermenfrid. de arnapa.

Notum fieri cupimus omnibus tam presentibus, quam futuris, quomodo nos, eric. et ermenfrid. tradidimus hildigrim, episcopo duas partes, de illa foreste, que est super flusio arnapa, in luco qui ucuetaur ad eruceus, quiquid ad illas duas partes aspicit, totum et ad integrum donamus et tradidimus perpetualiter ad possedendum. Si quis nero, quod fieri non credimus, si fuerit in postmodum nos ipsi aut aliquis de heredibus nostris, qui contra hanc traditionem istam nenire uoluerit, aut eam infrangere temtauerit, inferat nobis una cum sotio fisco auri libras. Il arenti nondus, V. cocateu exclustat, et presens traditio ista omni tempore fitran permanent, stipulatione subnitas.

Actum est autem ad rura ante basilica sancti saluatoria. ubi scripta fuit. anno. III. imperii domni nostiri lludouuici imperatoris. hec sunt testimonia qui hoc uiderunt quod eric et ermenfrid. tradiderunt pro. XXX. solidis duas partes de illa foreste ad arnapa. qui amulric fuit, et theadradan. quem ipsa theadrada antea tertima partem et. V. traditam habuit. Sig. guadoino. Sig. hiddibert. Sig. erchenger. Sig. elibold. Sig. odunini. Sig. reginheri. Sig. euuruuini. et isti sunt qui uiderunt. quod hiddibert. reuestiuti in uice illorum de ipsa situa. grimold. uitarius. hrodger. frideric. folcheri. herulf. uuidrad. landbert. ego amulbertus diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

33. Die Borgenannten fchenken bem Bifchofe hilbigeim zwei Theile eines Forftes auf ber Erft im Gaue Nievenheim und Aderland, theils vor ber oftlichen Pforte (von Nievenheim?), theils bei jenem Forfte aelegen, - 816. - L. carta de illa foreste de arnapa.

Notam fieri capio omnibus tam presentibus quam futuris, quomodo nos eric. et erminfrid. cogitamus pro dei timoria intuitam uel pro anime nostre remedinm seu retributionem eternam per hanc donationem donamus ad reliquias sancti saluatoris seu hildigrim episcopo duas partes de illa foreste que est super flusio arnapa in pago niuenens, quicquid pater noster, amalricus, nobis dimisti in hereditatem, et in aliis duobus locis terra aratoria, unam ante illa porta orientale, alterum prope de ipsa foreste, et inter illa duo loca habent iornales. X. totum et ad integrum donamus et tradidiums perpetualiter ad possidendum, et nt prosens donatio ista omni tempore firma permanent.

Acta est antem publice cum stipulatione subnixa, anno. III. imperii domni nostri, hluduuuici, gloriosissimi imperatoris. Sig, eric qui hanc traditionem fieri rogault et propria manu firmanit. Sig, erminfrid cadem facientis. Sig, ordici etili eric. Sig, frideric. Sig, egimbert. Sig, aldbert. Sig, landbert. Sig, hidibert. Sig, unisidert. Sig, aldbert. Ego amalbert presbiter scripsi et subscripsi.

34. Bibrad vertauft bem Bischofe Hilbigrim vier Morgen Land im Begirf von Behl' im Gaue Nievenheim. — 817, ben 23. April. — XLV. traditio unidrad.

In christo fratri hildigrim episcopo emptori. ego unidrad. uenditor. constat me tibi uendidisse et ita nendidi

L L

beftenhaftliß merten im felgenben Jahre beri Megen ber Abfe abgetreten. S. Rr. 36. Die festere beisst noch im 15. Jabrbundert ben "Bedbertof jenfeits Reuß" jest das Dorf Beth in ber Begerneisterei Dildeath. Rach einem abteiligen Rigifter von 1477 werden Bewehrt ber Umgegend ben Belt, namenlich von Gred und Minnetald als jundftlich zu dem Beltberfof aufgeführt. Das in der Rabe gelagene Rotigen ift wahrscheinlich der in unferen Urfunden über jene Gegend eft gemante Bald betrob.

res meas proprias que sunt in pago ninenhem. In finem usueldi. Iornales. IIII. et habent de ambos latus terra frithuric. de uno fronte terra. Ianthert. de alio fronte uero, terra ipsius emptore, tradidi tibi perpetualiter ad possidendum, et accepi a te predum sicut luter nos placuit, atque connentt, hoc est solidos. VI. ita ut post hunc diem habendi tenendi uendendi uel quicquid exinde facere uolueris liberam et firmissimam in omnibus habeas potestatem, silpulatione subniva.

Actum in loco qui dicitur ad crucem ubi conscripta est. sub die. VIIII. kal. maias. anno. IIII. regni domni nostri hludounici imperatoris Sig. unidrad, qui hane traditionem fieri roganit. Sig. grimald uicarii. Sig. dodo. Sig. frithuric. Sig. hildibert. Sig. odilhard. Sig. herialf. Sig. beno. ego adalgerus rogatus scripsi et subscripsi.

35. Friourich verfauft bemfelben zwei Morgen Land im Gaue Nievenheim, in der Billa Rublings boven, an bem Gilbache. - 817, ben 24, April, - XVII. venditio fridurici.

In christo fratri hildigrim episcopo emtore, ego friduric, uenditor, constat me tibi uendidisse, et ita uendidi remes proprias, que sunt in pago ninendem, in utila hradbertinga houa super fluuio gilibechi, id est. duos iornales de terra, et habent de uno latus terra sancti andreç, de alio latus terra ispisa emptore, de uno fronte terra friduric, de alio uero fronte, aqua, tradidi tibi perpetualiter ad possidendum, et accepi a te pretio sieut inter nos placuit, adque conuenit, hoc est, solidos. VI, ita ut post hunc diem habendi tenendi uendendi uel quicquid exinde facere uculueris, liberam et firmissimam in onnibus habeas potestatem.

Acta est autem publice, cum stipulatione subnixa, in loco qui dictur ad crucem, ubi conscripta est, sub die VIII. kal. maias. Anno. IIII. regni domni hludounici imperatoris. Isti sunt nisores et anditores. Sig. friduric. qui hanc traditionem fieri roganit. Sig. hidibert, qui reucestiuit. Sig. grimald. uicarii. Sig. dado. Sig. heriulf. Sig. unidrad. Sig. benno. Sig. heridac. Sig. hager. Sig. adelric. Sig. brun. Sig. hodilhard. ego adalgerus diaconus rogatus seripsi et subscripsi.

36. Die Gebrüder Frithurich und hibitert, und Altprecht ichnelm ber Abtei Berden drei Morgen Ackreland unter Rublinghoven und ebensoviel unter Behl gelegen. — 818, den 25. Juni. — XVI. tradiito friedrie et hildiberet, et altprect in ripun.

Notum fieri cupimus, omnibus, tam presentibus, quam futuris, quomodo nos, frithuric, et hildebert, et allegect, tendidiums per orenedio animaroum nostrarum, ad reliquias saneti salantoris et saneti marie et saneti petri, que sunt conlocate in pago rigoariorum, in loco nuncupante uneri/hina, super flutio rura, traditunque in perpetuus esse uolumus et prantissima noluntate confirmatimus, hoc sant res nostras, in pago supramemorato, in nuo loco, ubi fritiburie et hildbert frateres communi consilio tradiderum; in fine que pertinte ad arberterima de alio uero fronte terra saneti petri, in alio loco tradiderunt ipsi supra memorati fratres, in fine que pertinte ad medel terra aratoria iornales. III. habent exterminatione de ambos latos, et uno fronte terra hidigirim a di medel terra aratoria iornales. III. habent exterminatione de ambos latos, et uno fronte terra friduric de alio fronte terra dodun, infra ista exterminatione, quod nos cum communi consilio tradidimas post hunc diena ad prisas reliquias, profitai ti angementum. Si quis nero, quod fieri non crediums, si facri in postmodum nos ipsi, aut aliquis de hyredibus nostris, qui contra hanc donam uenire conauerit, aut eam infrangere temptanerit, inferat uobis nas cum souio fisco auri libram. I, argenti pondus. V. coactus exsolust, et quod repetit euindicare non naleat, sed pryscus donatoi ista firma permanent, stiputatione subnixa.

Actum ad crucem. ubi conscripta est, sub die, VII. kal, iulias, anno, V, imperante donno hludouuico imperatore. Isti sunt uisores et auditores. Signum, altbert et frideric, et hildibert, qui hane traditionem fieri et firnnare rogauerunt. Sig, ercanfrid. Sig, alfger. Sig, geruuini. Sig, unidrad. Sig, hildimar. Sig, hludubret. Sig, heriulf. Sig, amsger. Sig, hildigrim episcopl. Sig, hirminger. Sig, amsger. ego adalgerus diacomas rogatus scripsi et subscripsi. 37. Sigibard ichenft ber Abtei Berben einen Morgen Land gu Fifchladen im Rubrgaue im Bergogthume Ripuarien. - 819, ben 11. September. - XXIIII. traditio sigihard.

Notum fieri desidero. omnibus. tam presentibus. quam futuris. qualiter ego sigilard. tradidi partiunculum herelitatis mee, quod coniacet in uilla. fierlaco. in pago rurriegos. hoc est de terra plenum iornalem tradidi reliquias santi salataoris, qui conlocati sunt in loco qui dicitar. merthima. in pago ruriegon. in ducato ripuariorum, ubi hildigrimus et gerfridus episcopi rectores preesse nidentar. hoc tradidi pro remedio anime mee, et pro eterna bona retributione. in ca uero (ratione), ut a die presente rectores ipsius eclesig habeant teneant atque possedeant, uel quicquid exinde facere noluerint. liberam in omnibus habeant potestatem ad faciendi quicquid elegerint. stipulatione subnixa.

Acta est autem die. HL id. septembris. anno. Vl. regnante domno nostro hludouulco gloriosissimo rege aa uniperatore. Sig. siiard. qui hanc traditionem fieri uel firmare rogauit. Sig. reginbrat. Sig. hordhard. Sig. ohtric. Sig. benno. Sig. erkinger. Sig. erimbret. Sig. alfric. Sig. odbold. Sig. alnold. Ego liudberhtus diaconus scripie i subscripsi.

38. Bado, Widuce Cohn, ichenft der Abtei Berden eine Sufe in ber Billa Pierbede' im Bructerer Gaue. - 820, den 13. April. - LI. traditio badoni.

Notum fieri desidero omnibus tam presentibus quam futaris qualiter ego. bado. filius quondam. uniduc. tradidi anam houam pro remedio anime fratris mei nomine. odi. et pro eterna retributione ad monasterium quod constructum est in honore sancti saluatoris in loco qui dicitur unyrdina in pago riporum inuta flutium rurge. tradidi eam supradictam in uilla que dicitur. perricbeci. in pago boretra. cum omni integritate id est. terris. siluis. pratis. et cum omnibus adiacentiis que ad eandem houam pertinent. Ita eam tradidi traditanque in perpetuam esse uolo et nullis umquam temporibus inmutari sed ad perpetuos usus eiusdem eclesie superius nominate custodes quiequid exinde facere uoluerint liberam ac firmissimam a me et ab omnibus habeant potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subniza. auno, VII. gloriosi atque relegiosissimi imperatoris et regien hiudounici. 1 dus aprelis, coram testibus ac manum mittentibus quorum nomina subtus notantur, notaui die tempus locum quo hee seripta sunt. Sig. badoni qui hane traditionem ferri roganti et propria manu firmanit. Sig. berodin. Sig. occing. Sig. helos. Sig. cuuracheri. Sig. osberna. Sig. radheri. Sig. herbenis sig. publica sig. subnizia sig. suntina cumitis. Ego unerinhardus indiguns presbiter rogatus seripsi et subscripsi.

39. Suntio, Egilberne Cobn, ichenft ber Abtei Berben einen Morgen Land in ber Billa Deft mit ber Balbberechtigung. - 820. ben 29. Mai. - XLII. traditio huntio.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego houtio filins quoudam egilberni, tradidi res meas ad eclealau sancti saluatoris, que est constructa in pago ruriggo. In loco qui dicitur, sureribina, super flunio rura, hoc iornale uno de terra iu silla anucupante, suufi, et cum eo medietatem de silua, quicquid mihi in ipsa uilla iure paterno aduenit, traditumque in perpetaum esse uolo, et pruntissima uoluntate confirmo, ut post hanc diem custodes ipsius eclesie habeant licentiam tenendi, habendi, possidendi, commutandi, acl quicquid exinde facere uoluerint, liberam et firmissimam in omnibus habeant potestaten, sipulatione, submixa.

Actum in uuerithina monasterio, ubi conscripta est sub die, IIII. kal. iunias, anno VII. imperante domno, hluduuuico, Imperatore, ego adalgerus diaconus rogatus scripsi et subscripsi. Sig. buntio, qui hanc traditionem fieri et firmare rogauit. Sig. aluric. Sig. alfanad. Sig. regimbald. Sig. uulf. Sig. regimbart. Sig. theodbald. Sig. regimara. Sig. benno. Sig. helimbrat.

¹ Die Abtei hat fortmabrent bas Behandigungegut Pierbede im Rirchfviel Dortmund befeffen. - 2 uniti, in ber Ueberichtift Rr. 49 mutt.

40. Der Diacon Theodgrim, Aldgrims Cohn, idenft der Abtei Berden fein Erbe in ber Billa Arloo im Gaue Trente. - 820, den 18. Juni. - LVIII. traditio theodgrimi diaconi.

Notum fieri desidere omailus tam presentibus quam faturis qualiter eço lheedgrim filios quondam addgrim. tradidi onnem hereditatem meam quam riefridus mihi tradidit pro remedio anime mee et pro eterna retributione ad monasterium quod constructum est in honore sancti saluatoris in loco qui dicitur unerthina in pago riporum iutta flunium rura ubi hildigrimuz episcopus preesse uidetur. Tradidi eam supradictam in nitla que dicitur arlo. pago thrand. cum onni integritate hoe est nan eclesia, in terris, in mancipiis. in dembus, in edificiis, siluis, pratis, pascais, aquis, aquarumue decursibus, totum et integrum trado atque transfirmo ita eam tradidi traditamque in perpetuum esse uolo et nullis umquam temporibus innutari sed ad perpetuus usus einsdem eclesie superius nominate custodes quicquid exinde facere uolerint liberam ac firmissimana am est ab omaibus habeaut potestatem.

Acta est autem publice cum stipulatione subnixa. anno. VII. gloriosi atque relegiosi regis et imperatoris. Aludouuigi, XIIII. kal. iulias, facta est autem hec traditio in loco qui dicitar mimigernaford, coram testibus ac manum mittentibus quorum nomina subtus adontantur. Notani diem. tempus. locum quo hee scripta suut. Sig. theodgrimi qui hanc traditionem fieri rogauit et propria manu firmauit. Sig. liodulfi. Sig. aldgeri. Sig. alutberti. Sig. adouti. Sig. adaldag. Sig. eburgeri. Sig. folcbrat. Sig. erpulf. Sig. thangeri. Sig. theodi. Sig. osgeri. Sig. butouni. Sig. hildold. Sig. egilhard. Sig. nualdric. Sig. marcuard. Sig. marcrad. Sig. ual. Sig. herinool. Ego uuerinhard preshiter scripsi et subscripsi.

41. Raifer Ludwig der Fromme verleiht der Abtei Cornelimunfter Freiheit von allen Bolls und abnlichen Gefallen im gangen Reiche. - 821, ben 8. Februar.

In nomine domini dei et saluatoris nostri jesu christi. Hludonuicus diviva ordinante providenția imperator augustus omnibus episcopis abbatibus comitibus uicariis centenariis thelonariis accionariis uel omnibus rem publicam administrantibus seu ceteris fidelibus sanctae dei ecclesiae et nostris tam praesentibus quam et futuris notum sit quia concessimus monasterio nostro quod dicitur enda quod est dedicatum in honore domini et saluatoris nostri iesu christi constructum in silua nostra arduenna, ubi etiam nunc religiosus uir benedictus abba pracest, et omni congregatione ibidem deo famulanti omne theloneum tam de nauibus quae per diuersa flumina imperii nostri pro qualibet re discurrunt quam et de carris et sagmariis necessariis ipsius monasterii nel congregationis ibidem deo famulantis deferentibus uel de quolibet alio negotio undecumque fiscus theloneum exigere poterat in integrum concessimus ut nullus quilibet theloneum aut aliquam exactionem accipere aut exigere praesumat. Unde hanc nostrae auctoritatis praeceptionem praedicto monasterio et congregationi ibidem degenti fieri iussimus per quod iubemus atque praecipimus ut naues nel carra et sagmarii seu quaelibet alia nebicula ad diuersa negotia ipsius monasterii peragenda et ad necessitates eius subleuandas per universum imperium nostrum libere discurrant. et nullus publicus index uel quilibet exactor judiciariae potestatis aut thelonarius de nauibus aut de omnibus quae supra memorata sunt undecumque uidelicet fiscus theloneum exigere potest. ullum theloneum aut ripaticum aut portaticum aut pontaticum aut salutaticum aut rotaticum aut pulueraticum aut cispaticum aut tranaticum aut ullum occursum nel ullum censum aut ullam redibitionem ab eis requirere aut exactare praesumat sed licitum sit absque alicuins inlicita contrarietate nel detentione per hanc nostram auctoritatem nanes carra sagmarios nel caetera uehicula et homines qui haec praeuidere debent cum his quae deferunt per universum imperium nostrum libere atque secure ire et redire et si aliquas moras in quolibet loco fecerint aut aliquid mercati fuerint aut uendiderint nihil ab eis prorsus ut dictum est exigatur. Hec uero auctoritas ut pleniorem in dei nomine obtineat uigorem et omnibus ucrius nostrae esse credatur et diligentius conscructur, de anulo nostro subter iussimus sigillari.

Durandus diaconus ad uicem Fridugisi recognoui et s. data VI. idus febr. anno christo propitio VIII. imperii domni Hludouuici serenissimi augusti. Indictione XIIII. actum aquisarani palatio regio in dei nomine feliciter amen. 42. Selmbrat idenft ber Abrei Berben, fur eine Begrabnifftitte feines Baters, einen Morgen Land. — 826, ben 29. Juni. — XXXVIIII. traditio helmbrat.

Isti sunt testes, qui uiderunt et audierunt traditionem, quam tradidit helmbrat pro remedio anime patris sui, et pro sepultura eius, III. kal. iulias, regannte hludousico imperatore, XIII. annis, hoc est de terra iornalem, unum, Signum belmbrat qui hanc traditionem feer i rogauit et propria manu firmanit. Sig, hrodbrat, Sig, theedbald, Sig, hericos, Sig, cot. Ego liudbaldus cancellarius rogatus scripsi et subscripsi.

43. Erpa und Helmfrid ichenten im Bezirfe ber Billa Menden, jener vier, Diefer feche bit fieben Morgen gand ber Abtei Berben. — 827.1 — XXXIII. Veuditio. erpon. et helmfrid.

Hec sunt testimonia que hoc uiderunt, quod erpa, tradidit hidigrim, episcopo, in duo loca iornales. IIII. in finibus menethime. de uno latus terra adalric, infantes, de alio latus nallis, de tertio uero latus ipsa nallis, et ipso loco reuestiuit per manus, alfrant. flodoin, regimbert, fridubold, brunhard, hocca, focco, ecco, uuido, alfgod, et in alio loco super flutio rura dimedio iornale, et ipsa affinant, fecit ista nestitura, et ipsa terra iacet in ilio loco ubi ille parcus, anteriore anno. Hee sunt testimonia que hoc uiderunt, quod helmfrid tradidit hildigrim episcopo num campum in fanibus menithima, tenet ipse campus plus mines inter terram arabilem et siluam, iornales. VI. aut. VII. adiunget de uno latus, hocca, terra, de alio latus ipsius heredes, de uno fronte, gerrig, terra, et de alio fronte riuolus, et in ipso loco reuestiuit per manus, eccon, alfaant, flodoin, regimbrat, frithubald, brunhard, erpe, hocca, focco, ecco, uuido, alfgod.

44. Reginfrat und Floboin ichtenten bem Bischofe hilbigrim (Abtei Berben), jener, was er an Walb und Land zu Mulenegia befessen, biefer seine Rottung an ber hebper. — 827. * — XLIII. traditio sudnini et rezimbrut.

Hec sant testimonia, qui hoc uiderunt, quod reginhrat tradidit in mulenegia, de silan et de terra quicquid bidem habuit, hitdigrimo episcopo. Sig, bereuger, uicarii. Sig, asold. Sig, albmand. Sig, benno. Sig, frithabold. Sig, frithabert. Sig, erimuard. Sig, odin. Sig, flodoini. Sig, unigirid. Sig, engilbert. Sig, occo. per frithabold manus istam mestituram. Hec sunt testimonia qui uiderunt de co quod flodoinus reuestiuit. Sig, herbold. regembrat. autfini. humbold. riegrim. radbert. fridubold. munni. uulfrid. istam uestituram per flodoin manus. Hec sunt testimonia qui hoc uiderunt quod flodoinus, donanti illam conprehensionem super hesepe riuulo hidigrimo episcopo. de uno latus terra grimuuard. de alio uero latus conprehensio hennoni. de uno fronte mons. et de alio fronte conprehensio ipsius episcopi. Sig, berenger. uicarii. Sig, asold. albnand. benno. regimbrat. frithubold. frithubrat. grimuuard. odin. uuigfrid. engilbert. erpo. occo.

45. Baff, fein Bruder Reinbrat und feine Schweftern Chbirin und Meinbirin schenfen ber Abrei Berben einen Theil ihreb Erbeb, namlich Mastberechtigung fur zwanzig Schweine und acht Worgen gand. — 833. — XV. traditio unolf.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego usuelf, et frater meas reimbrat, nec not es vorces meç, osbirin, et meimbirin, tradidimus partem hereditatis nostre, hoc est, quod tradidimus, ad saginandum porcos. XX, et octo iornales in culta terra et inculta. cum ounibus adiacentiis, tradidimus enim her

Bir baben bieft und bie folgende Urfunde auf bas Lobesjahr bes Bischoft hilbigrim gefest; fie barften jeboch jum Jabr Bli ober ju einem noch frühren geboten. — * G. bie Rote jur vordergebenden Urfunde. Mulenegia ober Mublenei ift nicht mede zu ermitelten.

pro remedio animarum nostrarum et matris nostre, ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in loco, qul dicitur uncerthina, in pago riporum, super flunio rura, et propria manu firmanus, et presens tradițio firma permaneat.

Acta in uncrithina monasterio, anno. XX. regni donni hludunuici imperatoris, indictione, I. sig. nuolul. qui hoc tradidit. Sig. meinberin sororis eius, Sig. regiuberti fratris eius, qul hoc similiter tradidit. Sig. genthardi. Sig. beribaldi. Sig. bennoni. Sig. irminothi. Sig. bernharii. Sig. hildibaldi. ego hroduunldus humilis presbiter rogatus soriosi et subscripsi.

46. Abbo, Geradde Cohn, identt ber Abtei Berben gwei hufen an ber Ruhr in der Rilla Laupen, babl mit funf Sorigen. - 834, ben 24. October. - XVIIII. traditio, abboni, in lopanheldi.

Notum fieri cupio, omnibus, tanı presentibus, quam futuris, qualiter ego abbo filius quondam geraddi. tradidi hereditatem meam ad eclesiam sancti saluatoris, que est constructa în pago riporum, în loco, qui dicitur unerithinasuper fluuio rura, hoc est, duos mansos, în predato pago, in ailla nancupante în lopanheldi, super ripam prefatl
fluminis, tant în terris quam în siluis, sen în pratis, pascuis, aquis, aquarumue decursibus, et cum omnibus adiacentiis, et mancipia his nominibus, uniua, sigifrid, radgis, ratruut, fritharic, traditanque în perpetuum esse nolo,
et pruntissimu nulumtate confirmo, et accepi ad custores ispuis prefate celesis pretium, sicit înter nos placuit
adque conuenit, hoc est. libras, XXIIII. et transtuli de mea potestate în illorum, nt post hunc dien habeant
licentiani habendi, tenendi, possidendi, commutandi, nel quicquid exinde facere uoluerint, liberam et firmissimam în
omnibas habeatu potestatem, stipulatione subnirix.

Actum in sucritisian monasterio, ubi conscripta ext. sub die nono, kal, nonembris, anno, XXL imperante domno hludousico imperatore, hee sunt nomina testium, qui hoe uiderant et audierant. Sig. abboni, qui haue traditionem fieri rogauit. et propria manu firmauit. Sig. adelhardi comitis. Sig. reginbaldi comitis. Sig. odunaccar comitis. Sig. frotsten. Sig. alfger. Sig. hucbereti. Sig. freduuard. Sig. meginhardi. Sig. brietgeri. Sig. gerrici. ego reginhardis asadi indiguas presbiter rogautus scripsi et subscripsi.

47. Hemrich, Berngerd Sohn, schenft ber Abtei Berben Beibeberechtigung fur 15 Schweine im Begirfe von Deft, - 834, ben 28. Detober. - XXXII. traditio hemrici. in muiti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego hemric fillus quondam berngeri, tradidi partem bereditatis meç pro remedio anime meç, ad reliquias sancti saluatoris, que est constructa in pago riporum, in loco qui dicitur muerithina, super fluuio rure in supramemorato pago in uilla que dicitur, muiti, ad. XV. porcos passionem, traditumque in perpetuum esse nolo, et primitissima unhuntate confirmo, stipulațione subnitxa.

Actam in nuerithina monasterio, ubi conscripta est. sub die, V. kal. nouembris, anno, XXI. domno hludouuico imperatore, Sig, heurici, qui hanc traditionem fleri roganit. et propria manu firmauit. Sig, heribaldi. Sig, unlfridi, Sig, ledradi, Sig, theatbaldi. Sig, herponi, Sig, unolfoni. Sig, reginhaldi. Sig, gerbaldi. ego reginharius presbiter scripsi et subscripsi.

48. Bischof Gerfrib (als Berwalter ber Abtei Werden) ertauscht von Frithuard einen halben Mansus mit Balb und Reibe in der Alla Seisungen, gegen einen halben Mansus im Bructerer Gaue in der Villa Castrop, und gegen ein Grundstüd im Drein/Gaue in der Villa Werne. — 834, den 23. November. — XXV. carta de concambia, gerfridt episcopi et frithuardi. in hesangi. et castorpe, son in nuerithina.

Nihil sibi quispiam cernitur minuando quicquid de contra recipitur in augmentis, ideoque placuit atque conuenit inter gerfredo episcopo, et frithuardo, ut terras eorum ubiloci eueniebaut inter se commutare deberent, quod ita

Da biefer Beuge in ber Urfunde Rt. 31 auch comes genannt wird; fo ift es bemertenswerth, bag bier bier Grafen jugegen maren. Der Beuge Gerrieus erinnert an ben Guffer von Gererebeim.

et fecerunt, ergo douat memoratus frithuardus suprascripto gerfrido episcopo in concambio terre sue in uilla que dictiur hexingi, in pago riporum super flutio rura, id est dimidium mansum, cum pratis, pascuis, aquis, aquarunmu decursibus, molibus, et inmolibus, presidis, peculiis, econtra dedit gerfredus episcopus suprascripto frithuardo dimidium mansum, id est, terram tantum in pago borbergo, in uilla que dictiur cataberp, et contra pascua et siluas, aguas dedit frithuardus, dedit gerfridus episcopus, XX. fuchangas, in pago dregimni, in uilla que dictiur vuerina, Vade inter se epistolas uno tenore conscriptas. fieri et adfirmate roganerunt, ut unusquisque quod a pare suo accepit, hoc habeat, teneat, atque possideat, nel quioquid exinde facere uoluerit, liberam ac firmissinam in omnibus habeat potestatem ad faciendi, et si aliquis de hyredibus nostris haue concambiam infrangere colnerit, inde ante conspectum dei in die iudicii reddet rationem, uel in hoc seculo conponat. c. libros de auro cocto, uel ducenti de argento.

Actum in loco qui nuncupatur billarbeci, suh die. VIIII. kal. decembris, regnante hludonuico imperatore, anno, XXI. Sig, frithnardi, qui hane traditionem fieri rogauit, et propria manu firmanit, Sig, reginhardi. Sig, unalgeri. Sig, bruni. Sig, bouoni. Sig, berningi, Sig, reginhardi. Sig, hildibaldi. Sig, hericoni. Sig, egoni. Ego reginharins, indignus presbiter scripsi et subscripsi.

49. Meginhard und Gunthard identen ber Abtei Berben fur zwanzig Schweine Beiberecht in ber Billa Deft. 1 - 636, ben 30. August. - XXXV. traditio meginhard. in ouiti pastione ad xx. porcos.

Notum fieri cupio connibus tam presentibas quam futuris qualiter nos meginhard. et gunthard. (tradictimus) pro remedio animarum nostrarum ad eclesiam sancti saluatoris que est constructa in pago riporum in loco qui dicitur userrithina. super fluuio rure, hoc est. partem hereditatis nostre in supramemorato pago in uilla nuncupaute, usuiti ad. XX. porcos pastionem. traditumque in perpetuam esse uolumus, et pruntissima uoluntate confirmamus, stipulatione subniva.

Actum in unerithina monasterio ubi conscripta est sub die. III. kal. septembris, indictione. XIIII. traditio quod tradiderunt meginhard. et guathard. Sig. meginhard. Sig. ganhard. Sig. hanbald. Sig. sindolf. Sig. grimmuard. Sig. reginbald. Sig. salubald. Sig. hordger. Sig. recenger. Sig. reginmar. Sig. unerinmar. Sig. thinthald. Sig. frithubald. ego reginharius diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

50. Die Gebrüber Aprovold und Thudger ichenken jum Seelenheil ihrer Mutter ber Abrei Merden für zwanzig Schweine Beiberecht in ber Billa Deft. — 836, ben 28. October. — XXXIIII. traditio theedoldi. et thrudgeri.

Notum fieri cupinus, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego likeodald, et frater meus likrudger filii quondam usiggeri tradidimus partem hereditatis nostre pro remedio anime matris nostre, nomine richury al reliquias sancti saluatoris que sunt constructa in pago rurriggo. in loco qui dicitur usurrilinia super fluuio rure, in supramemorato pago, in uilla que dicitur usurit. ad. XX. porcos pastionem, traditumque in perpetuum esse uolumus, et pruntissimu oulustate confirmamus, situlutione subnixa.

Actum in uncrithina monosterio ubi conscripta est sub die, XV, kal. nouembris, anno. XXIII. domni bludounici imperanoris, indictione. XIIII. Sig. theodoldi. et thrudgeri, qui hane traditionem fieri roganerunt et propria manu firmanerunt. Sig. meginhardi. Sig. uuoli. Sig. theatradi. Sig. brotberti. Sig. helmberti. Sig. hildibaldi. Sig. heribaldi. ego thiadgerus indiganus subdiaconus scripsi rogatus et subscripsi.

¹ Bitt biefer Urtuner ift bei in bem alten Cartular unmittelbar nachfolgende wörlig übereinfimmernt; bie leibter in nur einas frater, annlich aub die V. idnu nouembra ausgelertigt, treidregen wir ben Abrund berfelben für unnölig erachtet. Ein Regierungsjohr ift nicht angegeben. Da nun die Urtunte bon bemielben Schrieber abgefabi ift, weider bie beei Leabninent von 834 und jene von 538 aufgenommen; so glaubten wir fie unter Loubig bem Trommen und pwar auf bas Jahr 836, womit bie angegebera Jahrichen finnur, erbenn zu biefen.

51. Obdag, Othilriche Gohn, verfauft ber Abtei Berden zehn Morgen Land in der Billa Menden.
— 836, den 31. October. — XXVIII. traditio oddagi.

Notum fieri cupio omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego oddag, filius quondam athifrici. tradidi usuerithima super fluori orus, hoc est, iornales. X. in prefato pago, in uilla unucupante. menithimi, super ripam prefati fluminis, tam in terris, quam in situis, sea in pratis, pascuis, aquis, aquarumue decursibus, et cum omnibus adiacentiis, traditumque in perpetuum esse uolo, et pruntissima uoluntate confirmo, et accepi a custodibus ipaius prefate eclesię pretium, sicut inter nos placuit, atque conuenti, hoc est, solidos, XX, et duo, et transtuli de mea potestate in illorum, ut post hanc diem habeant licentiam tenendi, possidendi, commutandi, uel quicquid facere noluerint, liberam ac firmissimam in omnibus habeant oteratem. situatione subnixa.

Actum in uuerithina monasterio, ubi conscripta est, sub die pridie kal, nouembris, anno. XXIII. imperante domno hludounico imperatore, Indictione. XIIII. Isti sunt uisores et auditores. Sig. oddag, qui hanc traditionem fieri rogauit. et propria manu firmauit. Sig. adaluni. Sig. erpo. Sig. gunthard. Sig. hrodbrat. Sig. theatbald. Sig. reginbald. Sig. heribald. Sig. gerbald. Sig. lantrat, ego thanebaldus monachus scripsi et subscripsi.

52. Erp, Albrichs Gobn, ichenkt ber Abtei Berben eine Rottung im Baneswalbe. 1 - 837, ben 17. October. - XL. traditio erpi filii aldrici.

Notum fieri cupio, omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter ego. erpo. filius quondam aldrici. tradili partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in pago ripariorum, in loco qui dicitur usuerithina super fluuio rure, hoc est quod tradidi, usuum bisumg in saltu suumeusuudide, inter duo flumina, id est podrebeci et farnhirapa, cum omnibus appenditiis suis, id est terris, siluis pascuis, aquis, aquarumue decursibus, et traditum esse in persetum uolo, et ut orsens traditio isto amni tempore firma permanent, sispulatione subnixa.

Acta in uuerthina monasterio scriptaque. XVI. kal. nouembris, anno. XXIIII. regni domni hludounici imperatoris. Indictione. XV. ego hrodaldus cancellarius scripai et subscripsi. Sig. erpi, qui tradidit istud, hec sunt nomina testium qui hoc uiderunt et audierunt. et manibus propriis firmauerunt. Sig. hramningi. Sig. uurachardi. Sig. oaleai. Sig. hrodardi. Sig. heriscale. Sig. hedditoni. Sig. luthquis. Sig. unaliconi. Sig. euardagi.

53. Sneuburg, Bernhards Tochter, fchenft ber Abtei Berben funf Morgen Land in ber Billa Fifch, laden, - 838, ben 30, Mari, - XLIIII, traditio eneuburgae in fielucu.

Notum fieri cupio omaibus tam presentibus quam futuris qualiter ego meoburg. Alia quondam bernhardi, tradidi partem hereditatis mee ad eclesiam sancti saluatoris que constructa est in pago riporum in loco qui dicitur tuethintora. Super fluuio rura. hoc est quod tradidi. iornales quioque. in loco qui dicitur tuethnintora. in uilla que dicitur fisiaca. in pago riporum: traditumque in perpetuum esse uolo est prumissima uoluntate confirmo, ut post hunc diem custodes figuius eclesiç licentiam habeant tenendi possidendi commutandi uel quicquid exinde facere uoluerint. liberum ac firmissimam in omaibus habeant potestatem, cum stipulatione subnixa.

Actum in suscribina monasterio ubi conscripta est. II. kal. aprilis anno. XXV. regnante domno bluthousico. imperatore, ego reginharius indignus presbiter scripsi et subscripsi. Sig. thiatradi. frithubaldi. hrodbercti. helmberti. gunthardi theatbaldi. reginbaldi. heribaldi.

¹ Diefer Balb wird auch Rr. 19 und 26 ermabnt. - 1 Spater bae Portinge . But ju Gifchladen.

54. helmbracht, Reginberte Gobn, ichenft ber Abtei Berben einen Morgen Land zu harnicheib an ber Rubr. - 838, ben 23. October. - XXVI. traditio. helmbratti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego helmbraktus. filius quondam reginherti, per cemedio nating, filiu inci nomine, ecdorati, tradidi partem hereditatis meç ad eclesiam sancti saluatoris, que constructa est in pago riporum, in loco qui dicitur unertihina, super fluuio rura, hoc est. quod tradidi, tornalis unus, in pago prefato, in uilla, que dicitur hernatscel, super ripam prefati fluminis, tam in terris, quam in siluis, traditum esse in perpetuum uolo, et prumitasima noluntate, confirmo, in ea uero ratione, ut post hune diem habeatis licentiam habeatii, tenendi, possidendi, commutandi, uel quicquid exinde facere uolueritis, liberam ac firmissimam in omnibus habeatis potestatem, stipulatione subnixa.

Actum in uuerithina monasterio ubi conscripta est, sub die, X. kal, nouembris, anno. XXV. regnante domno hluduuuico imperatore, indictione, I. Ego thaneladdus subdiaceusus scripsi et subscripsi. Sig, helmbrahti, qui hane cartulam fieri rogauti, et propria manu firmauti. Sig, bennoni. Sig, berngeri. Sig, nunni. Sig, gerbaldi. Sig, thiatbaldi. Sig, rembaldi.

55. Meginhard gibt, als Bogt der Attei Berben , adtt Morgen Land zu Gisfrieinghoeen, 'nebft einem Pfund und fünf Solid, dem Thiatung in Aussch gegen bessen Grundbesig an der Heber. S41, den 5. Mai. — LII. commutatio de terra sancti salnatoris et thiadungi.

Nihil sibi quispiam ecrofiur minuando quicquid econtra recipitur in augmentis. Ideoque placuit atque connenit inter meinhardum, aduocatum sancti saluatoris de uuerthina monasterio, nec non et hominem nomine thiatungua terras corum ubi locus oportunus eueniebat inter se commutare deberent quod ita et fecerunt. Ergo donauit memoratus meinhardus suprascripto thiadungo in concambio in terra sancti saluatoris in gisfridinghousm. iornales. VIII. et libram unam cum. V. solidis, Similiter el contra dedit memoratus thiadungus suprascripto meinhardo, in concambio terram suam quicquid ibidem habuti ituxta stirpem sancti saluatoris super fluulum hesapa. Vinde inter se dinas epistolus, uno tenore conscriptas fieri et adfirmare rogauerunt ut unusquisque quod a patre 2 suo accepit hoc habeat tenera taque possideat uel quicquid ex eo facere uoluerit liberam ac firmissimam in omnibus habeat postestatem ad faciendum.

Actum in loco qui dicitur uuerthina sub die. VIII. idus maias. Regnante domno hluthario, anno. I. indictione IIII. Ego thiathardus indignus subdiaconus rogatus scripsi et subscripsi. Sig. thiatdungi. et uuracardi. qui hoc tradiderunt iuxta hesapa. Sig. meinhardi. aduocati nostri. Sig. benno. Sig. gunthardi. Sig. gerric. Sig. bernheri. Sig. uulfoni. Sig. helmbrat. Sig. irminfrid. Sig. letrad. Sig. uuoffridi. Sig. nithardi.

56. Meginhard und Bolf ichenten ber Abtei Berben fur gehn Schweine Trifiberechtigung zu Deft. - 841, ben 29. November. - XXVIII. traditio meginhardi et uuolf in silua uuiti.

Notum fieri cupimus, tam presentibus, quam futuris, qualiter, ego meginhard, et unolf, tradidimus partem hereditatis nostre ad eclesiam sancti saluatoris; que est constructa in pago riporun, in loco qui dicitur uneribina, boc est, quod tradidimus, X. porcorum pascuam, in silua uniti, pro remedio anine nostre, traditumque in perpetuum esse uolumus, et propriis manibus nostris firmanimus, presensque traditio firma permaneat, stipulatione submita,

Acta in uuerithina monasterio, III. kal. decembris, anno, II. regni donni hlotharii regis, indictione V. Sig. merginlardi et uuolfa, qui hoc tradiderunt in uuiti. Sig. raduni. Sig. fritubaldif. Sig. nunni. Sig. heribaldi. Sig. gerbaldi. Sig. gerbaldi. Sig. selabaldi. Sig. bernnunt. Ego thiathardus subdiaconus seripsi et subscripai.

l. i.

^{&#}x27; Lage und beutiger Rame find unbefannt. - 3 2. pare.

57. Ervo identt ber Abtei Berben zwei Morgen Land zu Menden. — 843, ben 12. November. — XXII. traditio. erponi in menithinne.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego erpo tradidi partem hereditatis nueç ad eclesiam sancti stephani; que est constructa in pago ruriegaa, in loco uncrithma super flunio rure, hor est, quod tradidi iornales. Il. de terra in menithinne, pro remedio anium me, traditumque in perpetuum esse uolo, et propria mann firmani, preseneque traditio firma perunanent, stipulatione subaixa.

Acta in uncrithina monasterio. II. id., nonembris, anno. IIII, regai domni hlotharii regis, indictione. VI. Sig, erponi, qui hoc tradidit, Sig, meinhardi, Sig, unlfi. Sig, thiatradi. Sig, gerbaldi. Sig, helmbratti. Sig, thiatbaldi. Sig, frithubaldi, ego thiathardus diacounts rogatus scripsi et subscripsi,

58. Grurwin ichenft ber Abrei Werden zwei Morgen Land ju Deft. - 844, ben 17. Juni. XXI. traditio. emerunini in uniti.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego, euuruuin, tradidi partem hereditatis mee ad eelesiam sancti saluatoris, que est constructa in pago, rurirgoa, in loco qui dicitur uucrithina super flusio rure, hoc est, quod tradidi duas ioruales de terra in uuiti pro remedio anime mee, et pro eterna retributione ita tradita, traditumque in perpetuum esse uolo, et primutissima uoluntate confirmo, stipulatione subuixa.

Acta in userithina monasterio, XV. kal. iulias, anno. IIIL regni donnii blotharii regis, indictione, VII. hace sant nomina testium, qui boc uiderant et audierant. Sig. enurusini, qui boc tradidit in usiti iornales. II. Sig. helmbratti, Sig. frithubaldi, Sig. thiatbaldi. Sig. hrodbratti, Sig. uulfhardi, Sig. lethradi. Sig. athulini. Sig. landradi. ego thiathardus diaconus rogatus scripsi et subscripsi.

59. Raifer Bothar I. bestätigt ber Abrei Chroremont, nach bem Borbilbe Raris bes Großen und Ludwigs bes Frommen, ihre Beiftungen, und verleiht berfelben volle Immunitat. — 844, ben 11. Gereember.

In nomine domini nostri iesu christi dei eterni Lotharius ordinante digina pronidentia, imperator augustus, Oportet imperialem sublimitatem, ut ecclesiarum ac sacerdotum dei utilitatibus benignitatis sue munere faueat, quia si talibus semper studet negotiis procul dubio et temporalem gloriosius transiet uitam, et eternam felicius obtinebit. Quapropter nouerit omnium fidelium sancte ecclesie ac nostrorum tam presentium quam futurorum industria, quia uir nenerabilis Lothgrius abbas, cui cellulam in honore sancte dei genitricis Marie constructam ac fundatam in loco nuncupante novo castello ad regendam commissam habemus, detulit obtutibus nostris quasdam domni am nostri Karali prestantissimi augusti, ac pie premorie genitoris nostri Ludoveici, serenissimi imperatoris auctoritates in quas repperimus qualiter ipsi ob amorem del, et reuerentiam ipsius sancti loci eandem cellulam cum omnibus ad se juste et legaliter pertipentibus, uel aspicientibus consistere facerent et corum immunitate actemis predicta cellula munita atque defensata fuisset. Continebatur etiam in easdem preceptiones nomina uillarum que predicte cellule subjecte sunt. Id est in pago hasbanjense harimalla in pago, Texandrio, bodilio, in pago brachantense, fillurdo in pago hainense. krinio. kriniolo. kuincias. nualdriaco, agmiagas, et altoporto, in pago laumense fraxino, et in pago lenkvo in uilla angelajagas, mansos duos cum omnibus appendiciis, uel adiacentiis eorum, et decima uel censum que rectores ipsius cellule annuatim accipiunt. Id est de uillis nuncupantibus in predicto pago haimoense. loueruna, et unuldriaco, et in pago hasbaniense annanlia et imburcio unde memorata cellula decimam nel censum suscepit ut perhenniter in ditione predicte cellule subsisteret, sed pro majoris securitatis securitate, petijt iam dictus Lotharius clementiam nostram ut easdem auctoritates denuo per nostre serenitatis preceptum confirmaremus. Cuius

aus bem altern Cartular bee Marienftiftes ju Machen, fol. 6. Bergl. bie Rote ju Rr. 1.

peticioni ob amorem dei ac reverentiam ipsius sancti loci ac fidele obsequium eius libenter adquiescentes bos excellentie nostre apiecs fieri censuimus, quibus precipientes jubemus ut nemo fidelium nostrorum aut missus noster discurrens aut quislibet ex indiciaria potestate in ceclesias aut loca nel agros seu reliquas possessiones predicte cellule quas moderno tempore luste et rationabiliter in quibuslibet pagis atque temptoriis infra ditionem imperii nostri possidet, uel ca que deinceps legittime culem conlate cellule fuerint ad causas audiendas aut freda exigenda aut mansiones nel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius cellule tam ingenuos quam et seruos super terram ipsius commanentes iniuste distringendos nec ullas reditiones aut illicitas occasiones requirendas, nostris ac futuris temporibus ingredi audeaut, uel ea que supra memorata sunt penitus exigere uel exactare presumat. et quicquid de rebus predicte cellule ius fisci exigere poterat, totum nos pro eterna remuneratione eidem cellule in elemosina nostra concedimus, ut in alimonia pauperum et stipendia clericorum ibidem deo seruientium proficiat in augmentis, prediete uero uillule et quorum nomina superius continentur, et decime et ecasus, de predictis uillis sicut in auf et genitoris nostri auctoritates continentur ita perpetuo in ditione cius subsistant et decima ucl censu que de prescriptis villis annuatim exire solebant et deinceps persuluentur ueluti eorundem predecessurum nostrorum temporibus ad prefatum sanctum persolute fuerunt locum. Et ut hec nostre auctoritatis preceptio pleniorem in dei nomine nostris et futuris temporibus obtinent firmitatem, manu propria subter eam firmauimus, et anuli nostri inpressione assignari jussimus.

Signam Lotharii serenissimi augusti. Hrodmundus notarius ad nieem hildunini recognoni. Data III. idus serunismi non christo propitii omperii domin Lotharii imperatoria. In italia XXV. et in francia. V. Indictione VII. Actum longolare palatio regio in dei nomine feliciter. Amen.

60. Under in ber Belaue, welcher ben britten Theil feines Erbes verkauft und ben Preis unter bie Armen vertheilt, fcenft die beiben anderen Theile der Abtei Werben, mit Borbebalt der Rugniegung eines britten Theiles für feine Gattin — 845, den 7. Januar, — L.N. traditio andgeri in nelum.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris qualiter ego andger per manus anolfhramui tertiam partem hereditatis mei uenditi et puuperibus erogaui, reliquos duos partes tradidi ad eclesiam saneti saluatoris que est constructa în pago riporam in loco qui dieitur uenerthina super fluuio rura in ea ratione ut uvor mea medietatem habeat omnibus diebus uite sue illius hereditatis quod ad prenominatam eclesiam tradidi in precaria, hoc est tertiam partem hereditatis mee et post obitum suum ad predictam eclesiam pro remedio anime mee. Traditumque in perpetatum esses uolo presensque traditio firma permanetat in eternum.

Acta in auerithina monasterio. VII. idus ianuarias, anno V. regui domni hlotharii regis, indictione. VII. Ego hidardus diaconas rogatus scripsi et subseripsi. Sig, andgeri. qui hoc tradidit. Sig, unolfbramni. Sig, folcberti. Sig, uneginhardi. Sig, diberti. Sig, unolf. Sig, theatradi. Sig, sigibaldi. Sig, gerbaldi. Sig, frithubaldi. Sig, reginbaldi. Sig, beraheri. Sig, unaldheri. Sig, meinradi.

61. Jmma schenkt ber Abtei Werben ein Weibegrundfild für 20% Stid Vieb im Sübergaue in ber Billa Allogrepeshem, und ein soldce für 15 Stid in ver Villa Kempingwerva; ferner ein drittet für 12 Stid in ver Billa Westerburen im Westergaue. — 845, den 19. August. — IIII. traditio imme.

Notum fieri cupio omnibus, tam presentibus quam futuris, qualiter ego. imma, tradidi partem hereditatis meç adecisiam saneti saluatoris, que constructa est in pago rigoariorum, in loco qui dicitur unerlaina, super fluuio rura, hoe est quod tradidi, in pago sutrachi, in uilla que dicitur addgrepeahem, terram, XX, animalium, ed dimidiam unius, et in alia uilla terram. XV, animalium, que uncatur hempingunerua in ipso supradicto pago, et in tertia uilla. XII, animalium terram, que dicitur in uncatarhurom, in pago uncatrachi, traditumque in perpetuum esse uolo, et pruntissima uoluntate confirmo, et transtuli de mea potestate in illorum potestatem, ut post hunc diem habeant ilitentiam habendi. possidendi commutandi, uel quiequid exinde facere uolucriat, liberam et firmissiuam habeant abacuat.

omnibus potestatem. Si quis uero, quod futurum esse non credo, si fuerit in postmodum ego ipse aut aliquis de heredibus meis, seu ulla opposita persona, qui contra hanc traditionem a me factam uenire uolierit, aut eam infrangere uel inmutare temptauerit, inprimitus iram dei omnipotentis incurrat, et a liminibus sanctorum effitiatur extraneus, presensque traditio firma permanent, stipulatione subnixa.

Acta ext in userthina monasterio. XIIII. kal. septembris. anno. VI. regni domni hludounici regis. 1 ludictione. VIII. ego thiathardus. bumilis diaconus. rogatus scripsi et subscripsi. Sig. imme. qui hoc tradidit. et propria manu firmaniti. isti sunt uisores et auditores. Sig. reinberti. Sig. erpolfi. Sig. aldhardi. Sig. uuichhardi. Sig. snelgeri. Sig. erbaldi. Sig. iti. Sig. sigiuaardi. Sig. heio.

62. Gielun ichenkt ber Abtei Berden einen Morgen Land in der Belaue. - 846, ben 21. Januar. a XLVIIII. traditio gisluni in uuelloe.

Notum fieri cupio omnibus tam presentibus quam futuris quod ego gislun tradidi partem hereditatis mee ad eelesiam sancti saluatoris que constructa est in pago riporum in loco uuerthina super fluuio rare, hoc est quod tradidi nuum iornalem pro remedio anime mee et pro remedio anime athahumin. in uuelloe presensque traditio firma permanent, traditunque in perpetuum esse volo stipulatione subnita.

Acta est autem in userithina monasterio. XII. kal. februarias. Anno. VIII. Indictione. VIIII. Sig. gisluni qui hoc tradiditi. Sig. uulfi. Sig. uulfi. Sig. uuldradi. Sig. thiabaldi. Sig. helmbratti. Sig. laudradi. Sig. erponi. Sig. athalbodo. Ego thiabardus diaconus scripsi et subscripsi.

63. Bolf in Hetterscheid schenkt sein Erbe baselbst der Abtei Berden. - 847,3 ben 18. August. - XXVII. traditio. uuolf. in hestratescele.

Notum fieri cupio, omnibus, tam presentibus, quam futuris, qualiter ego unolf, tradidi partem hereditatis mee pro remedio anime mee, ad eclesiam sancti saluatoris, et sancti patris liudgeri, que constructa est in pago riporum, in

¹ Bir verficben barunter Lubwig ben Deutschen, ber nur erft nach feines Batere Tobe allgemein ale Rouig von Offiranten anerfannt murbe; ber 19. Auguft bee fechfien Regierungefabres und bie achte Indiction weifen bemnach auf bas Sabr 845. Die beiben Urfunben von 841 (Rr. 55, 56) find von Thinthardus ale subdinconus; jene von 843, 844, 845 (Rr. 57, 58, 50), fo mie bie vorliegende find von bemfelben Thinthardus ale diaconus geichrieben. Bir baben icon in ber Ginleitung bei ben Beidreibung unferes Cartulare bemerft, bag baffelbe, nur Urfunden bis 848 enthaltend, mabrideinlich auf Gebeiß bee Bifdofs Altfrid, bee pierten Rachfolgere und Biographe bes b. Lubger, + 849, abgefaßt und ale ein eigenes Bud ,liber enrinrum" abgeichioffen worben. Bare es fpater gufammengeftellt morben, fo murbe bie michtige Urfunde bee Bolekerus von 855 gewiß nicht barin feblen. Bir fonnen baber ber Angabe in v. Ledebur's Canb und Bolf ber Bructerer, G. 13. Rote 35, wo unfere Urfunde bem 3, 885 quaetheilt wirb, nicht bereffichten. Ebenbafelbft mirb, wohl mit Recht, Die Lage bee Guber . und Beffergaues in bem gum Utrechtichen Gprengel geborigen Briedlande beftimme und Altarepesbem fur bas beutige Ditrep in bem Opfterlande bes Beffrienichen Gerenwolder ganbes, und bas weillich babon gelegene Besterbufren fur Beftarburon erffart. - 2 Bondam, in bem Charterboek der Hertogen van Gelderland, I. 26. Rote, fest biefe Urfunde, worin ber Rame bee Raifere ober Ronige nicht angegeben, in beffen achtem Regierungstabre fie abgefast worben, unter Lothar und vermulbet, bag bei ber Inbietion eine Beefegung bed 3ablgeichens, namlich IX. fatt XI., welche lettere mit bem achten Jabre Lothare gufammentrifft, fiattgefunden ; allein bie Uridrift bat VIII. nicht IX. Bir bemerten, bag anch bier Thinthardus dinconus ale Rotar ober Goreiber fungirt fvergl. Die Rote gur porbergeb. Urt.). Die Urfunte fallt alfo ebenfalls unter Lubwig bem Deutiden, beffen Regierungsfahre, menn nicht VII. fatt VIII. ju lefen, von 639 gegablt find, und folglich auf bas 3abr 846, womit bie neunte Indiction fimmt. - * Das 3abr 847 trifft mit ber pierten Indiction nicht gusammen, auch gab es gur Beit feinen Raifer Ludmig; es liegt bemnad ein Gereibfebler in der einen ober anderen Angabe. Folgende Grunde fprechen bafur, bag bas angegebeue 3abr Chrifti ber richtige Ibril bes Datums fep. In ber vorliegenben Urfunde wird unter ben Bengen Deganbard Bogt bes Riofters genannt; berfelbe ericheint jurift 841 in biefer Eigenschaft, ("inter Meinhardum advoculum a salvatorie de Werthina monasterio" f. Rr. 55) und in allen Erabitionen feit jenem Jahre, melde fammtlich im Riofter Berben verbaubelt morben, ale Beuge. Auch Bolf, ber bier fein Erbe ichenft, fo mie Die meiften ber vorfiebend genannten Beugen, fommen in ben Urfunben feit jenem Beitpunfte por. Mur ben Schreiber (cancellarius) Linbtalb feben mir bier guerft, aber in ber folgenden fund lesten) Trabition pen 848 ift er mieter ber acriptor,

loco qui dictur unerthina. super fluuio rure, hoc est quod tradidi, quicquid habui in uilla que dicitur in hestratescethe. appenditis suis. id est. terris. siluis. pascuis. aquis. aquarumue decursibus. et traditum esso in perpetuum uolo. et ut presens traditio ista omni tempore firma permaneat. stipulatione subhisti.

Acta est in uncrithina monasterio scriptaque, XV, kal, septembris, anno dominice, DCCCXLVII. indíctione IIII. anno III. Indoquici imperatoris. Ego liudhaldus cancellarius rogatus acripsi et subscripsi, isti sunt uisores et aundiores. Sig. unolf, qui hoc tradidit. et propria manu firmauit. Sig. meganhardi. aduocati nostri. Sig. radunl. Sig. salaboldi. Sig. bermani. Sig. frithubaldi. Sig. hrotherit. Sig. peribaldi. Sig. athlini.

64. Gunthard und Uthilmin verfaufen bem Bifcofe Altifib fur bie Abtei Berben eine Rottung in bem Orfter Balbe, beren Gengen gemeinschaftlich begangen und mit neuen Zeichen versehen worben. — 848. — XII. veulitio. genthartil, et ablievini.

In christo patri all'frida gratia dei episcopo emptori, ego gunthard. et athiluuin, menditores, constat nos tibi uendidisse, et ita mendidimus, id est. conprehensionem mostram in situa que nocatur usuitherousuald, quam conprehensionem homines tui uan nobiscom ircunierunt, et nosis signis oblirunaerunt, et accepimus a te pretium pro ea. sicut inter nos conuenit, hoc est, libras III. in ea ratione, ut post hunc diem ipsa conprehensio ad proprium uestrum monasterium pertineat, quod uocatur sucerthina, et quicquid ex ea facere uolueris, ab hac die liberam et firmissimam habeas potestatem. Si quis uero, quod fieri non credimus, hanc uenditionis cartulam infringere tentauerti, iram dei incurrat, et a liiminibus sanctorum alienus existat, et hec menditio firma permanent, stipulatione subnixa.

Acta in querthina monasterio, tertio decima, kal. augustus, anno incarnationis dominice. DCCCXLVIII. regnante hloduquico iuniore i anno, VIIII. indictione, XI. ferica sexta. Iati sunt testes qui boc audierunt et uiderunt. ego itudabaldus humilis leuita rogatus seripsi et subscripsi. Sig. gunthardi, et athiluqini, qui hanc traditionem fieri rogauerunt. Sig. bernhardi. Sig. meinhardi. Sig. heribratti. Sig. reinhardi. Sig. bernuaini. Sig. hondger. Sig. nuunoni. Sig. irmumfridi, Sig. erkingeri. Sig. helmfridi.

und zwar ate bumilie levita, er bat alfo eben ben geiftlichen Stand angetreten. Diefe beiben letten Urfunben find enblich bie einzigen, welche bas Jabr Cbrifti fuhren; Die Schreiber bor Liubbald hatten biefe Sitte nicht. - Bielleicht mare juniorin, wie es in ber folg. Urf. beißt, flatt imperatorin gu lefen; es lage bann nur ein Breibum in ben Bablen ber Indiction und bes Regierungejabres. - ! Altfrib, Bifcof von Munfter und Bermafter ber Abtei Berben, an ben bie vortiegenbe Urfunbe gerichtet ift, wirb 839 auf ben bifcoflicen Gtubl beforbert und firbt 849. Die Urfenbe ift alfo unter Lubwig bem Deutschen ausgefertigt; mit bem 3ahr 848 trifft auch Die eitfte Indietion und bas neunte Regierungejahr, gegablt feit bem Tobe Lubwig bes Frommen, jufammen. -2 Um tein Gtud bes alten Cartulare einzubugen, ichliegen wir bas nachfolgende Regifter ber bamatigen abteilichen Balb. und Beibeberechtigung zu heifingen und Deft bier an. - IXX. de boltscara in uniti. - Breve commemoratorio. de illu pastione quod nos habemus de ambas partes rura, in hesi, et in magnesuuald. Inprimis in hesi hoimricus donauit ad, LX, porces, de bretiuga, uillebald, et neptis illius ucodiderunt, ad. LX, porcos, aluric, ucadidit nobis hereditatem suum in inpanheldi ibl pertinct ad nonagista porcos, gerfrid habet in ipsa uilla, ad, XXX, porcos alfnant tradidit nobis, ad, XX, porcos, de menedinna gerafa uendidit nobis ad quindecim porcos, de uniti, cuurunini, tradidit pro salute anime sue ad, XX, porcos, de ipsa uilla, euuco, et hildirad, et illorum coheredes tradiderunt, ad, XXX, porcos, othiluff in hratuga tradidit nobis pastum. X. percorum ad illum terram pertinet, quam in uniti conparanimus, a meinhardo, qui sororem huntionis in coniugio habuit, pastum ad. XXV. porcos. a heribaldo comparanimus ad pastam. XXX. porcorum. in unagnesunald habemus in faclacu. do uno manso quicquid lhi pertinet, et de alia manso tertiam partem, et in ipsa uilla tradidit, hrodhardus, ad. V. porcos. bludouuinus ad. V. porcos, regimbret ad. V. porcos, et in uniti comparanimus de meginharde ad. XX. porcos. in ipsa uilla huntio donault ad. V. porcos, thiathold, et thrulhger, tradiderunt in uniti ad, XX. porcos pastiones. - Breinga unb bas weiter unten vorfommenbe bratuga bezeichnet mobl Ratingen; Die ubrigen Orte find foon in ben vorbergebenben Urfunden ermabnt.

65. Folder idenft feine Erbguter in ben Gauen Samuland, Belau, Betau, Flethetti, Rinbem, Beffergau und humerfi ber Abtei Berben. — 855.1

In nomine domini dei eterni, et aduatoris nostri iesu christi. Ego Folcherus, incertum uniciaique huius miserabilis uius finem et horam pertimescena, uariosque, ac omnimodis sinistros instantis temporis euentus considerans, et saluatoris dicti recordans quod dicit. Si uis perfectus esse, uade et uende onnia que habes et da pauperbus, et ueni sequere me, omnem huius uit; delectationem, quantum humana fragilitas sinit, pro dei omnipotentis amore, pro nihilo ducessi, in coenolo nuerdinenzi, ad beati confessoris christi memoriam, monachican elegi ducere uitam. Quapropler quia uniciaique necessarium est, ut quamdit in hoc seculo uiuere licet, de temporalibus rebus sibi eterne beatitudinis premin adquirere studeat, ego quantam proprietatis meae res, que mihi iure hereditario, in pepe beatitudinis premin adquirere studeat, ego quantam proprietatis meae res, que mihi iure hereditario, in comitatu unzignamni, nec non et in batuue, in comitatu anzipriati, cum edificiis omnibus, et canctis adiaceatibus siluaruna, et aquarum, et pascaurum commodis, cultam et incultam terram, cum mancipiis utriusque sexus, coram testibus, et nobilitim uirorum presentia, secundum legem riparatime, et salicam, nec non secundum cuma fireconum, de lure et potestate mea, in ius et proprietatem predicti monasterii, in quo et laicalem habitum, et secularem conuersationem domino miserante dimisi, pro renuello anium meç et parentum morum, perpetual proposidendas tradidi, et secundum predictas leges uestituram feci. Ea nidelicet ratione, ut omnes res superdicte, ab hac die. fratribus ibidem deo seruientibus seruiant, et de his illud prefatum ocenobium construatur et inluminetur, et ammoria procenitorum mercum, sine mea in ocruma sacrie orationitus persoualiter habeatur.

Si uero, ob merita peccatorum, qualicumque casu neglectum fuerit, nel destructum sepedictum coenobium, ant prefate proprietatis meç res, sine consensu fratrum, alicui in beneficium prestit; fuerint, ant eas prefati monasterii heredes inter se, quasi iure hereditario, diuidere noluerint, si hec, înquam, me niuente euenerint, tum cannuente domino potestaten habeam, cum omnibus rebus ad supradictum monasterium traditis, ad aliud coenobium transmi-grandi. Sin autem post obitum meum hec euenerint, tum propinqui et heredes mei casdem res, et mancipia, sine ullius controdictione recipiant, et illas prefato tenore ad monasterium fuldenze sancti bonifacii perpetualiter tradant. Peracta uero traditione, media pars tofius hereditatis inferius nominate, in potestate fratrum eiusdem monasterii deinceps ingiter habeatur. Alium uero patren, hoc est, medicatente notius hereditatis, ilmu qui hanc posteriorem traditionem fecerit, ad tempus uitę suę sibi retinere desidero, et post illius obitum nullus alius de progenie eius, sine noluntate monachorum sancti bunifacii, uel attingere presumat, sed omni deinceps occasione sublata, omnis subscirjoh hereditas, in prefata potestate, ob recordationem nostri, stabili firmitate permaneat.

Hec sunt nomina locorum prefate hereditatis. In pago qui dicitur felua? in uico qui dicitur puthem, et in alio uico qui dicitur holseri. mansus dominicales III. tres. (I)itus noster nomine uniduco habet mansum I. hrodhing.

¹ Aus bem tiber prepositure, fol. 1. Der Berbeniche Abt Peinrich Duben (G. Die Beidreibung bee Liber Cartarum ber Abtei Berben in bem Borberichte) bat bie alten Orienamen auch biefer Urfunde an bem Rante zu erflaren verfucht. Martene. amptinn, colt. t. 140, bat jene Ranbatoffen, obne Anmertung ibree Urfprunges und jum Theil unrichtig, feinem Abbrude beigefügt, weshalb Bonbam, Charterborf, I. 3t, fie fur Martene's eigene Erlauterung bielt. - 2 Das Stift Berben verpfandete im 3. 1492 feine "Erfiguebere auff Belauen und Betbaumen ju Randimid, genannt bee Probites guebere ran Berben" ber Abtei Abbinabof ju Paberborn, welche, mit Elten, bort icon mebrere Stiftungeguter befag, G. Rr. 112; und verlaufte fie enblich im 3. 1559 ebenjener Abtei, mit Borbebalt ber Rirdencollation und eines Canons in Anfebung ber Guter ju Butten. Das perbebaltene Patronat betrifft, nach einem Regifter bee Abtes Duben von Berben, bie Pfarrftrchen "S. Lutgeri in Selbeim up der Gouwe prope Dotichem, S. Lutgeri in Wichmunde super Islam, in Dorospick super Veluam, S. Lutgeri in oppido Elberch, S. Nicotal in Gistwatdo und S. Lutgeri in Halle. - In einem Regifter über bie jur eurin iben Putte eingehörigen Manfen werben bie Orte Ermel (frminlo), Dufferen (mabricheinlich Hotseri), ba auch brei Manfen, wie in unferer Irfunbe, augegeben werben, Berfen (vielleich Legurte) und Dei (Thei) genannt. Die bort meiter portommenben Orte: Lompsbem iunta curtim Putte, Nordere, Stadere, Beesteren, Halinchusen, Biddichen, Vesingen, Buckhorst, Diramme, Ekclenvelde, Erke, Eprite, Dibusen, Henslare und Oken laffen fich aus ber vorliegenben Arfunde nicht berauefinden, - Bondam, Charterbook, I. 32, balt Burlo fur Hoog-Burtoe mitten in ber Belan, Wardto (Guardlo) fur ben Bufd bei bem Dorfe Garberen, und Ottarloun fur bae Dorf Dtterlee.

et uulfgrim, et berahtuuini, et anstehk, et godolef, manson IIII. frithabald, 1. hardend 1. mathalunim. et ouu I. gertef et silef, I. uulirad, et alarad, et eurorold, II. frumari. I. hrodlef, et benno, I. et illam comprehensionem que pertinet ad uillam que dicitur rentello, athalef, et ledbrad, mansum, I, et illas comprehensiones quas habet in saltu peneominato. Odbald et euurgrim, qui dicitur muontlo, unanilef mansum. I et comprehensiones quas habet in saltu prenominato. Odbald et euurgrim, siitua que dicitur huntlo, I. Ansbraht dimidium. thialde dimidium. thialded dimidium tem siitua que dicitur huntlo, I. Ansbraht dimidium. to siitua que dicitur huntlo, I. Ansbraht dimidium. to siitua que dicitur huntlo, II. nurthunsula. Sidhgot, et thiatger, mansum. I. et dimidium, cum illorum comprehensione. In uilla que dicitur huntlo, illa siliui sacaras IX. In uilla fair, pastus porcorum, XXXV. In saltu qui dicitur uunnilo, quicquid habuit herrad, et baldric, et illas comprehensiones quas habeo in uunnilo, et in illis siluis que dicuntur. Burlu. Dabbonlo, Eutardlo, orclo, legurlo, et in ottarione, et in langlo, sextam partem dedi. In archi, quicquid illic habeo tam in pratia quam in comprehensionibus.

In pago que (sic) dicitur Flethetti. i nuilla hrara. mansos dominicales duos. Frithuric. 1. Athalgot. dimidium. Alfgot. I. et illam comprehensionem quam possidet frithubodo. In uilla hreni, mansum. I. Meginbraht. dimidium. Asgrim dimidium. Aio. et thiatgif, I. et dimidium. Athaluini, I. In uilla que dicitur rimbrahti. Boso. duas partes unius mansi, lu uilla tiuli reginbelm similiter. Athalbald, similiter. Landgrim similiter. In knodė quiequie illie habeo. In silua hrenhem. pastus porcorum, XXX. Item in insula batue.3 mansos dominicales, III. Gerlrc dimidium, In andassale. Godolec mansum. I. In ennic. silec. . . . unius mansi. In elli et in hrineshem. quarum termini communes sunt. Odrad. et uueringer. duos. In getuurdh. Reginbald et thiadmar. I. et dimidium. In lintermic. duos, et unam insulam superiorem, que contra illam uillam iacet, communem cum heredibus meis, superiorem uero propriam possideo. Item commentariolum de hereditate Folkeri, quam habet in frisia.4 In pago kinhem in uilla abbinghem, sortes, XXX. In kinlesun terra quinque animalium. In odigmore, terra, V. animalium. In nordmora, Odlef dimidium mansum, tiaduuold. I. Geldis dimidium. Uulfnoth, dimidium, Hardbraht dimidium, Enurhard dimidium, Aldolf dimidium. Item in pago unestrachi, in uilla sceddannurthi, terra. XXX, animalium. In colunidum. XX. animalium. In aspanmora, terra, IIII, animalium. In monicesloe terra, XLVIII. animalium. In keddingrip Radnath, terram, XIII. animalium, Unilrad, similiter, lui, terram, X, animalium, Osnath, XX, animalium, In hem. terram, XXX. animalium. In haslum folkbard. terram, XX. animalium. Eisolf. XXX. animalium. Marclef. VIII. animalium. Item folkbard, XX. animalium. Thiaddag, similiter, Husilef similiter. In sedlingi. terram, VIIII. animalium. In deddingiuuerbe. XV. animalium. In imisuualde. terram. LXX. animalium. In midningi. duodecimam partem totius uille. Item in pago humerki.6 in uilla andleda terram. XLVIII. animalium. In crastlingi terram, XXXII. animalium. In uuirem. terram. LXXV. animalium. In einingi. XXXII. animalium. In hrussingi. animalium. IIII. In thrustlingi, animalium. XII. In geueswurdhi, animalium. VI. In buxingi animalium. XXIIII. In seltnon animalium, X. In uederuurdhi animalium XLVI.

Hyc igitur traditio facta est coram pluribus et idoneis testibus, in pago cui uocabulum est fichetti. in uilla qu uocatar. Alara. sub die septima idus nouembris. Et in pago uocato hatue in uilla que uocatur Alegilo sub die. IIII. idus nouembris. Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi. DCCCLV. indictione, III. Regnante domno nostro hludonuico imperatore inniore augusto anno. XV. Ego hildiricus subdiaconus, hains traditionis caram. rogatus seripai et subscripsi. Hye sunt nomina testium qui hane traditionem secundam legen ripuariorum

¹ Oau ju briben Gifen bes Juffe Cem, ber fich bei Embrug in bie Suberfec erziefel. — 3 Caren in ber Aube vom Gembrug fant Ikran ist Many put fein, wie do Zalum ber Ukt. in page lethent in unten Abnan, zeigl.) Retern und vielleich? Lulle. Die übrigen Drie find unbekannt. — 3 3n bem Berkauftviefe, verige Seite Rote 2, wie von ben Gutern in ber Beitau nur Nautword genannt, meldes bas bier vorsemmente Liniverse in fich ge befallen schein. Die übrigen Drie find ben na. a. D. mit Abeich, bertager, Andis, in ber Detretau. Ewel im fich Mimmegen und Annehem in ber Detretau. — 3 Jere Guter im Irische in Derbetau. Ewel men Bertagun gegetelten Der find mind 1200 bem ermitten, f. v. Erebux: Die fünf Vünferichen Gaue, 61. — 4 Nur noch erknung gegeteltlie Der find noch gu ermitten, f. v. Erebux: Die fünf Vünferichen Gaue, 61. — 4 Nur noch erknung ungerbeiten Der find von ber bereiten zu D. 144.

seri uiderunt et audierunt. Signum folkeri qui hanc traditionem coram testibus subterius nominatis manu propria perfecit et roborauit. Nomina testium qui in orientali ripa hreni fluminis constituti esse noscuntur. Sig, hildiric, sig, odo, sig, hrodger, sig, engilrad, Sig, odaccar, sig, thiatric, sig, unlfkelm, sig, athaluuard, sig, unalthrabhan, sig, thiadrad, sig, abbo, sig, egilbraht, sig, uniger, sig, sahager.

66. Ergbifchof Liubbert von Mainz bestimmt bei Gelegenheit bes Concilé und ber Beife ber Domfirde gu Coln, auf bie Bitte bes Ergbifchofe Billibert baselbl, Die Behntberechtigung bes bortigen Cunibertfiffete in feiner Dibgest. — 874, ben 28. September.

In nomine dei aeterni. Liudbertus sancte Mogontiensis ecclesie dei gratia archiepiscopus. Agnoscat igitur omnium sancte dei ecclesie fidelium presentium scilicet ac futurorum diligentia. qualiter Willibertus uenerande coloniensis ecclesie archiepiscopus, karitate nostra confisus. nos de Moguntia ciuitate. et bertolfum sanctum uirum. treuerensem archiepiscopum, aliosque coepiscopos plurimos tam suos quam nostros suffragancos coloniam rogauerat atque accersierat ob sue ecclesie id est domus dedicationem faciendam, et ob plurima alia dinina et humana tractanda negotia. Officiis ergo diuinis rite ac honorifice ab omnibus peractis, a prefato Williberto episcopo nobis summa humanitatis cura impensa nostrisque clericis ac laicis omnibus ab eodem honoratis atque magnifice donatis, inquiri precepimus per consecretales ipsius, si quid rerum nostrarum nobiscum tum colonie uel domi habitarum concuperet possibilitati nostre sine dubio nunciaret. Tum ille quidem exhilaratus inquirentibus benigne paucis respondit, nos sibi in aduentu nostro et quod coloniam dignaremur aduenire munera satis larga dedisse, attamen nimis pertimescere se. si a nobis secundum quod premisimus aliqua contempneret postulare, ne illum seueritatis uel odii culpabilem contra nos ucluissemus iudicare. Demum namque hoc muneris a nobis solummodo dixit rogare se uelle ut decimationes in episcopatu nostro quas sanctus hunibertus fratresque ibi deo seruientes haberent ab antecessoribus nostris archiepiscopis firmatas, in cartula conscribi inberemus, et ne amplius ab inuidis et aduersariis dilacerarentur. sigilli nostri ostentatione cartulam ipsam firmari preciperemus. Quod uoluntati uero illius libenter concedentes hoc modo segregari atque discerni statuimus ut in Drutmarisheim2 ubi ecclesiam habent propriam. et sue curtis et familie sine contradictione decimationem habeant. In Asmundisheim autem ubi propriam ecclesiam non habent familia de adquisicione sua decimacionem persoluat ad ecclesiam ibi positam, de arpennis autem uel de salaricia uinea sinc arabili terra in Asmundisheim, et de pratis in Willengisheim et de uineis in Bendirdisheim.3 et in omni episcopatu nostro de elemosinis fratribus deo sanctoque kuniberto seruientibus a quibuslibet iam datis seu deinceps donandis, nulla omnino persoluatur decimatio, sed fratres ob nostri elemosinam pariterque ob Williberti archiepiscopi memoriam ad supplementum perpetualiter teneant. Quisquis successorum nostrorum ecclesiastici ordinis niolator hoc in perpetuum ausu temerario disturbari aggreditur omnibusque consiliariis quorum consilio hoc nesas egerit. deus conteret dentes eorum in ore ipsorum. siant tanquam puluis ante saciem uenti. et subiaceant inextricabili anathemati.

Actum Colonie. IIII. kal. octobris, anno dominicę incarnationis. DCCC. LXX. IIII. indictione. VII. Ego Liudbertus Moguntiensis ecclesię archiepiscopus boc presens conscriptum fieri iussi. Ego: Willibertus Colonicusis ecclesię archiepiscopus subscripsi. Ego Bertulfus Trur⁴ subscripsi. Ego Adaluuinus indignus dyaconus ad uicem Adeloldi presbiteri atque cancellarii subscripsi.

¹ Harthein, concilia German II. 336, gibt [trig ST3 als bas 3att jenes Centils an. — ¹ Tos Controllier performance, (Cranerschien) mit dem Justreant kem Cettpand-Copietiq Washin, 1203, merpil. Q. Winderschien diecesis mogustian, p. 234. — ¹ 3n ket Descriptio pagi Wornstiensis, in Act. Acad. Pal. 1. 243, mith Accusulénheim unter tre direct Paga nach abschannt Octen aufgesjöht, Weingescheim aber für des betufge Stelegheim, und Bentriecheim unter trei direct Paga nach abschannt Octen aufgesjöht, Weingescheim aber für des betufge Stelegheim, und Bentriecheim Editaten erführt, — ¹ Midryung für Treuerenis (es. Archiepiscopus). Tre Edreiber halte sich ju dieser Abstryung versanlist gefehre, as die Schiff (gene ib dan den Anna der Inflande verserungs).

67. Erzbifchof Bertolf von Trier bestimmt Die in feiner Didgese bem Cunibertftifte zu Coln gustebenbe Bebntberechtiqung. — 874, ben 28. Geptember.

In nomine ihesu christi crucifixi. Bertolfus sancte treuerensis ecclesie diuina regente misericordia archiepiscopus, Agnoscat igitur omnium sancte dei ecclesie fidelium presentium scilicet et futurorum diligentia, qualiter Willibertua uenerande coloniensis ecclesie archiepiscopus. karitate nostra confisus. nos a treueri ciuitate, et Lutbertum uirum sanctum mogontiensem episcopum aliosque coepiscopos plurimos tam suos quam nostros suffraganeos coloniam royanerat atque accersierat ob sue ecclesie uel domus dedicationem faciendam, et ob plurima alia dinina et humana tractanda negocia. Officiis ergo dininis rite ac honorifice ibidem ab omnibus peractis, a prefato Williberto episcopo nobis summa humanitatis cura intensa nostrisque clericis ac laicis omnibus magnifice ab codem honoratis atque donatis, inquiri precepimus per consecretales ipsius, si quid rerum nostrarum nobiscum tum colonie nel domi habitarum concuperet, possibilitati postre sine dubio indicaret. Tum ille quidem inquirentibus beniene paucie respondit, nos sibi in aduentu nostro et quod coloniam dignaremur aduenire munera satis larga dedisse, attamen nimis pertimescere se, si a nobis aliqua contempneret postulare, ne illum seueritatis uel odii culpabilem contra nos uoluissemus indicare. Demum namque hoc muneris a nobis solummodo dixit rogare se uelle ut decimationes in episcopatu nostro sancto Cuniberto. fratribusque ibi deo seruientibus. elemosinas a regibus et de episcopis datas, et de episcopis antecessoribus nostris firmatas, in cartula conscribi iuberemus, et ne amplius ab ingidis et aduersariis dilacerentur. sigilli nostri ostentatione cartam ipsam firmari preciperemus. Quod uoluntati uero illius libenter concedentes, inde maxime impleri decrenimus, quia sanctum Cunibertum in ecclesia nostra nutritum et edoctum atque archidiaconatus officio sublimatum cognonimus. Illud quidem hoc modo discernentes statuimus, ut in locis in quibus proprias ecclesias legitimas haberent, sicut in Mellingon ecclesiam cum curti sancto Cuniberto a rege Dagoberto datam et in Crellingon ecclesiam hereditario iure sibi relictam, et familie et curti et parrochiarum ad ecclesias pertinentium decimationem sine contradictione habeant. In locis autem in quibus ecclesias non habent. id est in Weuelon. Vreechon. Cruuon. et in locis uariis circa mosellam et iuxta renum in Bobardon. et Speion, et in ouerspeion, et Renson, et in aliis in episcopatu nostro iacentibus locis, familia prescriptorum fratrum de acquisitione aua decimationem persoluat ad ecclesias legitimas, de salariciis autem fratrum uineis, uel de arabili terra, uel de agris siue uineis fratribus in elemosinam a quibuslibet iam datis seu deinceps donandis nulla omnino persoluatur decimatio, sed fratres ob nostri elemosinam pariterque ob Williberti archiepiscopi memoriam, ad supplementum perpetualiter teneant. Quisquis ecclesiastici ordinis uiolator et contemptor hoc in perpetuum ausu temerario disturbare aggreditur, et ideo quicumque successorum nostrorum id potestative facere presumpserit omnibusque consiliariis suis quorum consilio hoc exegerit, deus conteret dentes eorum in ore ipsorum, molam eorum confringet dominus, fant tanquam puluis ante faciem uenti, et subiaceant perpetuo anathemati,

Actum Colonie. IIII. kal. octobris, anno dominieç incarnationis. DCCC. L.XX. IIII. indictione, VII. Ego Bertollas treucrensis ecclesię archiepiscopus. hoc presens conscriptum fieri iussi. Ego Willibertus coloniensis archiepiscopus subscripsi. Ego Liutbertus moguntiensis ecclesię archiepiscopus subscripsi. Ego Adilauinus indignus diaconus ad uicem Adilloldi presbiteri atque cancellarii subscripsi.

I. i.

¹ Mus bem Garndat der Canisterthifts, Ar. IX., und unter der Hossfehrit; de Mosella es Speia. Das Spift vertoufte feine Schjungen an der Wosella est Worfen in erne Worfen mittell Urlande d. A. Veil. kal. August a. 1220 dem Richtz finnerse, sie werden der betychent; donn sita in Mosella, videlicet Celtane, Raibeke, Urceke, Crove, Ryspa, Travasse, Producieh, Pumere. Seine Güter, als Speias' verpachte daffelte im Jahr 1250 dem Richtz Ausrierung hit Geppary und verdigerte fie dalb nachter, wie aus einer Urlande von Gripfligheis Girit von Gün d. d. Dominica och 1277 bervegeht. Schon früher batte dan Stint im 12 Krnuff zu Argent von R. Heinrig IV. im 3. 1083 behäusen auch 1277 bervegeht. Schon bei Behüngen zu Einzig im Remagen trickt und daggen, sprachale in Waliaa. Mellano, Cherligese, Keitelliges, Keitelfgielig das deige Mellingen und Crelligsen, abtral. Sc. Calmet, hie. de Lore. I. 481. Die in unferer Urlande genannten Drite find alss erecht Wellich, Urrzig und Erdy. Bekten, Soprath, Nierrigan und Derripas, Reben um Gerlingen.

68. Die Mebtiffin Regenbierg befidtigt bie von ihrem Bater Gericus geschehene Stiftung bes Mofters gu Gerresheim, welchem fie ibre Erbguter ichenft. - 874.

C. Trinae unitatis et indiniduae triuitatis gratia monarchiam imperatorum feliciter gubernante lutheurigo imperatorum ratore augusto, et sanctae aecclesiae dei coloniensi fideliter praesidente Guilliberto archiepyscopo. Regentiera indigna christi famula atque militis gerici filia pro spe et requie futurae heate uitae, ca quae ad me hereditario iure peruenerunt, jura mancipiorum, predia, et aecclesias quasdam, ad cenobium patrio nutu ac sumptu in Gerichesheim pro remedio caelestis patriae constructum et a nenerabili supradicto archiepyskopo dedicatum tradidi, atque sub testimonio et auxilio archicancellarii Everhardi, nec non archicapellani Loitberti, atque aduocati huius prescriti loci hatheboldi patruelis nostri, sub auctoritate regali et pontificali concedens firmani. Notum autem facere enpimus tam quam presentibus futuro aetate aduenientibus, quod jussu et rogatu genitoris nostri geriei lege perpetua predia nostra sanctismonialibus ibidem deo seruientibus et arrabona que sita sunt in linchesce2 cum universis decimationibus ad uinum iugiter propinandum eisdem moninlibus stabiliter confirmanus. Ecclesiam uero que habita est in mietherge ad album panem sororum nostrarum constituimus et coram omnibus firmamus. Basilicam autem que est in sunnebrumo cum universa decimatione ad panem siligineum carnem et caseum eadem lege confirmando stabilimas. At uero accelesiae que est in Minthert decimationis utilitatem ad nos pertinentem ad quadragesimale mandatum, et ad panis carnis caseique usum promittendo constituimus. Aecclesiam quippe pirnam cum dimidia parte decimationis mimetipsi prouidens separo, aliam autem dimidiam sororibus nostris ad meliorem cercuisiam et ad panem nigrum stabiliter derelinquo. Si (ne) quid autem quod absit nostris aut sequentium temporibus his accelesiis pastorum ruina aduersi acciderit, hoc firmiter imperamus ac stabiliter firmamus, predictorum dominorum auctoritate et imperio, nec mihi nee ulli sequenti abbatissae ab his predietis basilicis et prediis ex me et parentibus meis traditis. ac sanctismonialibus ad prebendant constitutis, liceat transmutare, donare nel eniquam prestare, nisi benti ypoliti martiris christi monasterii prepositae et decane, imperio atque concordi sororum omnium prece et consilio. Huius quidem racionis seriem mihimet ipsi primum laudabilem, cunctis nero sororibus acceptabilem litteris mox placuit coram archiepyscopo Guilliberto nec non principibus quam multis clericis atque laicis, ea lege denotari atque signari, ut si quis aduocatus seu cenobii huius prelata superueniens eam infringere, uel iura mancipiorum permutare uolucrit. a presente archipresule Guilliberto atque ab universo coloniensi clero infelici damnatus anathemate, ninens atque nidens cum dathan et abiron, et juda traditore nequam descendat, ubi nermis immortalis mordet et flamma inextinguibilis ardet.

69. Alfrid, Bifchof von Silbebeim, bekundet Die von ihm auf feinem Gute gu Gffen vollfahrte Stiftung einer Rirdie und eines Frauenfloftere, fo wie Die bemfelben gegebene Berfaffung. - 874.3

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis alfridus dei disponente prouidentia hildeneshemensis aecclesie antistes. Cum inter immensas dei patris miserationes quibus hominum genus gratuita pietate relevare dignatur, praecipue

^{&#}x27;Die Urtune ist eine Tatum und Siegel. Die Arbeitin fagt darin, das dass auf Gefets umd auf gefeter Alleiter eine Wiss gerecht werten und die fir ihre gagenteine Federiage gestigter Reiser web ein gegendt werten und die fir ihre gagenteiner Federiagung und Schreiten gestigten und wellichen Federiagung und Schreiten gestigten und befreitigen taber aus der gestigten und befreitigen taber auf der gestigten und befreitigen taber aus der gestigten und befreitigen taber aus der gestigten und befreitigen taber auf unfert Urtuner, jewed aus einer vertreiten Abferist in Combad's baubeierstiger Metropier und der gestigten gestigten der gestigten gestigten der gestigten der gestigten der gestigten gestigten der gestigten ge

eam qua constat consubstantialem et coacternum eius filium pro nobis incarnatum et crucifixum fuisse ad memoriam reducerem, circa me uero specialiter diuitias bonitatis eius non sine admirațione perpenderem, qui me nullis exigentibus meritis de sordibus lenatum sua gratia inter principes aecclesiae consedere et solium gloriae tenere facit, ne tantis eius beueficiis ingratus apparerem, quid retribuerem domino pro omnibus quae retribuit mihi diu multumque mecuu cogitare caepi. Tandem itaque ex dinina ut credo inspiratione occurrit animo sanctissimam et semper nirginem mariam unicum ac singulare praesidium peccatorum post deum esse, cui si quid uenerationis impenderem, id et deo fore gratum et anîmae meae eius patrocinantibus meritis arbitratus sum profuturum. Opitulante îtaque dei gratia in praediolo meo quod astnide uocatur, in honore sanctae et individuae trinitatis consecratam sanctaeque semper nirgini mariae et sanctis martiribus cosmae et damiano dicatam aecclesiam ex his quae deo donante possidebam construxi. in qua ad immaculatum sacrificium sanctimoniae tam animae quam corporis deo in cordis et spiritus contritione offereudum sauctimonialium congregationem coadinaus, eique uictus et uestitus necessaria prouidere spiritualem quoque matrem que regulariter praesident eidem, ex endem praeficere curati. Ne uero post mei excessum futuris sacculis de electione abbatissae dissensio oriatur, ex decreto papae sergii et eius successoris, adriani sancitum est et cornun prinilegiis confirmatum, ut nec praece, nec praecio, nec ullo omnino umquam modo alterius congregationis sanctimonialis supradictis sanctimonialibus praeponatur, sed quaecunque ex iisdem et in dei seruitio potissima, et in einsdem ecclesiae rebus luste disponendis aptissima reperietur, het ex communi omnium ibidem deo famulantium electione secundum dei timorem suis sororibus praeficiatur. Quod autem consuetudinarium ins tam supradictis sororibus quam clericis ibidem servientibus in administrandis suis rebus imposuerim, et perpetualiter observandum uelim, paucis absoluam. Possessiones aecclesiae traditas siue tradendas interiores et exteriores tam mobiles quam immobiles cam consilio deum timentium summa cum diligentia abbatissa procuret, reditusque earum tam iu sua quam in sororum equabili distribuat utilitate, id summupere cauens utpote deo rationem redditura ut de communibus earum rebus nec unam minimam prebendam absque earum consilio utilitate alicui tradat, ne quod absit penuria familiaris rei arguente ruptis sanctimonie habenis liberius hac et illac absque dei timore nagentur. Si qua uero sanctiniouialis ibidem habet propriam domum, ant aliquod aedificium, nel a se emptum, nel dono sibi datum, nel aliquas res undelibet inste adquisitas, nihil omnino ex omnibus supradictis neque abbatissa neque aliquis ei auferat neque ullo modo auferendum suadeat sed radem sanctimonialis libero arbitrio suam domum et cuncta que inibi possidet sorori sue nel amico ad candem aecclesiani pertinenti absque ullius contradictione siue morti sit proxima sine uite quocunque modo nolucrit tradat, id ipsum nero et clericis ibidem sernientibus constituimus, si quis autem eorum aliquam aecclesie possessionem abbatissa largiente susceperit, tali suscipiat conditione ut post eius obitum

ereichtet und bemfelben großere Befagniffe beigelegt baben, ale bie Nachner Regel vom 3, 816 (817) einraumt. Bir fonnen aus Diefen Grunden ber Anficht Dabillone nicht beitreten. Altfrib felbft bebt es bervor, bag er aus bem Staube (de sordibus) in Die Reibe ber Rirchenfurften emporgeftiegen, und es befeembet feineswege, bag er friae Guftung eben fur bir biberen Stanbe gu gestalten bemubt gemefen. Diefelbe batte ichen geraume Beit beftanben und fonnte bei ihrer feierlichen Beftatigung im 3. 874 bereits eine ausgebildete innere Ginrichtung erlangt baben. Indeffen ift bie vorliegende Urfunde feine Uridrift; bas Bleifiegel bes Stiftere, auf beffen beiben Geiten bas Siegel und bas Monogramm beffelben neben einander eingepeagt find (f. bie Abbilbung) und woran noch gelbfeibene Genure, womit es an ber Urfunde befeftigt gewefen , bemerfbar find , fiegt febech tofe bei. Bir erfahren aun aus ben Urfunden Rr. 97 und 99, bag Rirche und Riofter ju Effen por bem 3. 947 von ben Blammen vergebrt worben, wobei die Urfanben großen Theile, jedoch nicht alle, wie bie bee Ronige Zwentebolb , f. Rr. 81 , beweif't, ju Grunbe gegangen. Babriceinlich batte bas Original ber Aitfrib'iden Urfunde bei biefem Unfalle ftaef gelitten, und bief mag bie Beranlaffung gegeben haben, baffeibe im 10. 3abrhundert, wie bie Schriftjuge andeuten, in Abidrift ju übernehmen und Diefer bad Giegel ber Urideift jur Beglanbigung bejufugen, hierbei mag auch ber leicht gu begebenbe Lefefebter in ber Jabresjabl (VII. fatt IIII.) gefdeben fenn. Eine andere bieber nicht gerugte Stelle unferer Urfunde murbe biefelbe weit mehr verbachtigen; allein biefe ift ein, icon an ber bleicheren Dinte leicht erfennbares Ginichiebfel etwa aus ber Mitte bee 12. 3abrhunderte. 3mifchen ben eigentlichen Solusworten : pro salute anime ein- distribunt, und bem Datum war ein leerer Raum geblichen, welcher mit bem Jufabe : Constituimus etiam ut nullus - - nliquam iurisdictionem in civitate praenominata babent u. f. m., ausgefullt werben. Diefe nicht geligemaße Beftimmung gibt fich feibft icon ate eingeicoben fund: Effen wird überbieg nur ein praediolum genaunt, bon einer ciuitas ift nirgend Rebe, auf eine ciuitas praeuominata fennte fofglich nicht Bezug genonemen merben. Es ift nicht notbig, auf Die Unrichtigfeiten in bem Abbrude bei Ochaten und Darpbeim, porguglich in ben Ramen ber Bifcore, aufmeelfam ju machen.

candem possessionem aecclesia absque ullius contradictione suscipiat, restitutis prius omnibus tam mobilibus quam immobilibus rebus quae in illa case uidebantur ea die qua ipse cam suscepit. Caetera uero quae in eadem possessione adipisci potuit, aut ipse uinens prout soluerit disponat, aut aliquis amicorum eius post illius mortem pro salute animae eius distribuat. Constitutimus ctiam ut nullus hominam uel aduocatus aliquis intiquiditionem in ciquitate praenominata habeat. excepta abbatisca satidenis preter in truncatione manuum uel armorum prodeinatione.

Anno incarnationis dominicae D.C C.C.L.XXVII. sub piissimo rege Hludowica anno imperii eius XXX.VI. apud caloniam cinitatem. V. kalendarum octobrium in ipsa die dedicationis basilicae sancti petri, ego altfridus episcopus hoc priuilegium coram domno Williberto praedicte ciuitatis archiepiscopo recitaui. Nec non et coram Liviberto magontiacensi archiepiscopo, et bertolfo treuerensi archiepiscopo, et berhardo uirdunensi episcopo, atque Thiederica mimidonensi episcopo, et gerolfo firdensi episcopo, et liethardo episcopo, atque Hildigrimo haluerstadensi episcopo, et Holdolfo mimigernafurdensi episcopo, et Athilboldo traiectensi episcopo, et coram Eikbreto osnabrucgensi episcopo, nec non et coram aliis compluribus sacri ordinis uiris qui ob supradicte accelesiae dedicationem conuenerant. Perlecto itaque hoc privilegio in omnium supradictorum conspectu, acciamantibus omnibus ita hanc constitutionem salubriter atque ordinabiliter institutam ut non modo addi uerum etiam aliquid diminui dampnosum ujderetur, omnes unanimiter huius conscripti aliquo malo ingenio uiolatorem in perpetui anathematis fonearu detrusimus uniuersis mecum uno ore clamantibus. Ex auctoritate dei omnipotentis patris et filii et spiritus sancti et sanctorum apostolorum excommunicamus et anathematizamus omnes qui sua presumptione, uel aliquo malo ingenio hanc constitutionem scienter uiolare praesumpserint eos omnes et eorum consentaneos a consortio dei sequestramus, ita ut non habeant partem cum co neque cum sanctis eius, deleantur de libro dei et cum iustis eius non scribantur, obscurentur oculi eorum ne uideant, aures eorum et nares sic obstruantur ut non audiant, neque olfaciant, gustus eorum et tactus inutiles fiant, destruat eos deus, et migrare faciat de tabernaculis corum et cuellat radicem corum de terra uiuentium, ueniat mors super illos et descendant in infernum uiuentes, preualeant super eos peccatores et diabolus stet a dextris corum et orațio corum fiat în peccatum, et dies corum pauci, mendicent et ciciantur de habitaționibus suis et deripiant alieni labores corum. clament ad deum et non misercatur corum, sed potius disperdat de terra memoriam corum, induantur perpetua confusione et referenția, sint inter omnes miseros miserrimi, et iuter perditos perditissimi, induant hanc maledictionem sicut uestimentum, et intret sicut aqua in interiora eorum, et sicut oleum in ossibus corum. fiat eis sicut uestimentum' quo operientur, et sicut zona qua procingentur, et in die iudicii primi deputentur in ignem aeternum, ubi uermis eorum non moriatur, et ignis eorum non extinguatur, sed crucientur cum diabolo et angelis eius sine fine, annuente domino nostro ihesu christo, qui uiuit et regnat în saecula saeculorum. Amen.

- 70. Konig Ludwig III. nimmt auf die Bitte des Bifchofes Hildigrim von Salberstadt die Abeei Werden in feinen Schutz und bestimmt, daß sie bemfelben fortan untergeben bleiben, daß aber nach bessen Zode das Bahlrecht eines Abres den Geistlichen daselsch zustehen soll; er gewährt derselben volle Zmmunitat unter der Gerichtebarkeit eines von ihr gewählten Bogtes. 877, den 22. Mai.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Hludounicus divina fauente gratia rex. Si petitionibus fold-lium praesulum sanctae dei accelesiae iusta et rationabilia petentium ad effectum perduxerimus, hoc nobis procul dubin ad aeternae remunerationis premia capessenda profuturum esse liquido credimus. Quapropter nouerit omnium foldelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum industria qualiter quidam uir uenerabilis nomine hiddigrimmus alberstetensis ciuitatis episcopus quoddam mouasterium noncupatum uniridime cum petitione fraturun ildiden deo seruientium nostro commendauit patrocinio et nostrae defensionis tutitoni. rogans id ipsum et postentibus fratribus ut iam dictum monasterium sub sua consistat potestate omni tempore uitae suae, et post discressum ipsius praedicti monasterii fratres deinceps potestatem habeant inter se eligendi abbaten qui eos regulariter procurare estat. Nos etima petitionibus iam fati episcopi et praeseriptorum fratrum assensum praeduinus, et iussimus fari

hoc noatrae auctoritatis praeceptum per quod decernimus atque inbemus ut praefata petitio firma stabilisque permaneat. Homiolius itaque praedictorum fratrum nulla indiciaria putestas nel index publicus praesit. Non ab eis freda sine paratae faciendae exigantar. Praefati monasterii fratres hominesque ipsorum ab omni uectigalium exquisitious escuri in musa permaneant. Coram aduocato quem abbas constituerit, si quid est rationianadum aut corrigendum fiat, et inmunitatis tuitione semper permaneant et ubique. Et ut haec auctoritas assensionis nostrae firmior habeatur et per futura tempora a fidelibus nostris melius credatur et diligentius obseraetur manu propria nostra subter em firmaniums et anali nostri impressione sirillare inssiniare.

Signum hludounici serenissimi regis. UUulfherius caucellarius ad uicem Liutherti archicappellani recognoui cha XL kal. iunii. indictione: X. Anno dominice incarnationis. DCCCLXXVII. Anno primo regai hludounici serenissimi regis in orientali francia regnantis. Actum bisestat in dei nomine feliciter. Amen.

- 71. Ronig Ludwig III. nimmt Das Stift Raiferewerth in feinen Schut und befreiet baffelbe, feine Bellen, Richten und Gater von ber gewöhnlichen Gerichtbarkeit, von Bollen und bffentlichen Laften. 877, ben 13. Juni.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Hludomicus divina fauente gratia rex. Notum sit omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus nostrisque praesentibus scilicet et futuris qualiter nos ob amorem domini nostri iesu christi nec non et pro mercedis nostrae augmento quoddam monasterium quod est constructum in honore sancti petri principis apostolorum nec non et sancti suidberti confessoris christi in loco qui dicitur suserid una cum generabili abbate ejusdem loci et fratribus ibidem deo famulantibus et cum cellulis sibi subjectis et rebus uel hominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuitione et inmunitatis defensione. Quapropter uolumus atque decernimus ut omnes res eiusdem monasterii sub nostrae defensionis munimine modis omnibus consistant. Praecipientes ergo inbemus atque praecipinus ut nullus comes uel judex publicus aut quilibet superioris aut inferioris ordinis reipublicae procurator ad causas indicio more audiendas in cellulas, aecclesias, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc abbas eiusdem monasterii in quibuslibet prouinciis, aut territoriis regni nostri possidet uel deinceps in ius ipsius monasterii diuina pietas uoluerit augeri ingredi praesumat. Nec freda aut tributa uel mansiones aut paratas uel teloneum aut fideiussores tollere aut homines tam ingenuos, quam seruos super terram ipsius monasterii commanentes distringere. Nec ullas publicas functiones aut reddibitiones uel inlicitas occasiones requirere quibus in aliquo idem monasterium sibique subjecti aliquod iniuste patiantur incommodum, sed liceat abbati memorati monasterii suisque successoribus res ipsius monasterii siue etiam sint regali confirmatione in precariis traditae sub immunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere. Et quicquid de rebus iam fati monasterii fiscus sperare poterat totum nos pro acterna remuneratione fratribus eiusdem concedimus monasterii. Et ut haec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter eam firmauimus. Et anuli nostri impressione sigillare iussimus.

Signum Hludonusici serenissimi regis. Unolfherius cancellarius ad uicem Luitberti archicappellani recognoui. Data idus innii. Anno dominicį incarnationis, D.C.C.C.L.X.VII. indictione. X. anno primo regal Hludouuici serenissimi regis in orientali francia regnantis, Actum tribura in dei nomine feliciter Amen.

72. Ronig Ludwig III. ichentt ber Abtei Cornelimanfter Die Billa Greffenich. - 878, ben 26. Darg.

In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Ludouuicus gratia dei rex. Si igitur locis sanctorum sacratissimo deo dedicatis beneficia largimur plurima petitionibusque ibidem deo iugiter famulantibus assensum prebenus. et

^{&#}x27; Aus bem Cartular ber Ablei, Geite 29. — Martene in der amplies. coll. I. 202, gibt aus den Pandichtiften bes die Louvenz tiltunde best amilien Indeltes, melde jedoch etwas früher, idibus Martii anno I. regoi Lusquiel, dem Abre Bosendus ausgefertigt worden.

nobis apud renumeratorem dominum repropitiatorem liquide credimus et interessione sonctorum nostri regni nostrorumque stabilitatem accumulare non ambigimus. Quo circa comperiat omnium sanctae dei ecclesiae nostrorumque fabilitum praesentium sine fautorum sagacitae, quia ob ammorme dei omnipotentis et emolumentum animarum genitoris ac genitricis sen nostra tociusque regni mostri stabilitate, seu ad peticionem falelis nostri Adalongi abbatis largimur res proprietatis nostrae monasterio Vidensi constructum (sic) in honore ilomini et saluatoris nostri lhesu Christi, unde et praedictus Adalongus rector esse nidetur, nillam iuris nostri unucupantem Cracciniacum, cum omnibus mancipiis et rebus libidem aspicientibus, unde et hanc nostram autoritatem fieri inssimus, per quan firmanus atque transfundiums superataxatas res praedictae cellulae sancti saluatoris cum omnibus appendiciis, hoc est cum maripitar utriusque ascus, cum terris siluis pratis aquis aquarmume decursibus, quatenus in stipendiis fratrum ibidem deo famulantium ceterisque necessitatibus quae hactenus fiscus nostre exegit ammoda auguatur atque a rectoribus ipsius matris ecclesiae praeordinetur seu exigatur, nullo nostro iudice contradicente. Et ut hace auctoritas largitionis nostrae inconnulsa naleat peranaeree manu nostra subter furnavimus et anulo nostro ean subter iussimus sigillari.

Signum Ludonnici gloriosissimi regis. Adalecdus disconns ad uicent Grinaldi recognoni. Data VII. kal. apalatio regio in tele monino feliciter amen.

Adalecdus disconns ad uicent Grinaldi recognonic. V. Actum aquisgrani palatio regio in tele monino feliciter amen.

73. Goermin und feine Cowefter Lantemind entlaffen eine Familie aus ber Dienftarfeit, mit ber Berflichtung zu einem Bachegind und zur Rurmebe an die Kirche bes h. hoppolit zu Gerresbeim. — 882, ben 13, Auguft.

C. Oui debitum sibi nexum relaxat sernicium, mercedem sibi esse apud deum in futuro confidat. Ideoque nos in dei nomine cuuruuinus et soror mea lantsuint quendam ex pastris prospicientes deuotum ac fidelem nobis fideliter serujentem, gernaculum nomine scilicet salafridum, et coniugem cius nomine liebuni pro remedio animae nostre uel propinquorum nostrorum, sen pro aeterna retributione a lugo seruitutis de seruitio publico ingenue relaxamus, cum filis et filiabus, sicuti per hanc absolutionis cartam a die presente uisi sumus fecisse. Ea utique ratione ut ab hac die nulli quicquam debeant seruitutis, preter tantum cant, pergant, per portus intrent et exeant apertas, pullo obstaculo resistente. Mundaburdem uero aut patrocinium eligant sub ecclesia dei et sancti upoliti martyris christi nel sub ala ipsius domini uel domine, ca rationis causa ut singulis annis ad supradictam ecclesiam sancti vpoliti unusquisque eorum in festinitate ciusdem martyris duas ileneratas cere persoluere satagerit, nibil magis de propria facultatula dantes, post obitum uniuscuiusque corum preter tantum quod obtimum habeant aut in equis sine in bubus, seu in porcis, aut in ceteris rebus, dare festiment. Cetera nero dare nendere commutare gel ail bonum nel ail malnm licentiam teneant. Si quis nero quod futurum esse non credimus si nos insi quod absit, nut ullus de heredibus nel proheredibus nostris aut ulla opposita nel extranea persona que contra hanc ingenuitatis cartam nenire ant cam infringere uel emutare nolucrit, primo fram dei omnipotentis incurrat et sancti ypoliti martyris, preterquam hec una cum distringente socio fisco auri librus III. argenti pondera IIII. coactus exoluat, et quod repetit enindicare non ualeat, sed presens ingenuitatis carta ceraria firma stabilisque permaneat stipulatione subnixa.

Actum publice in gerrickeskaim sub die iduum angusti anno I. screnissimi regis karoli, Signunn euuruuini, et antanainde in dei nomine feliciter. Sig. uuolfridi. Sig. hathageri. Sig. ruotherti. Sig. reginberani. Sig. ruothardi. Sig. heionis. Sig. heimanni. Sig. ruotuuigi. Sig. uuanboldi. Sig. sigiberti. Sig. uülhelmi. Sig. immonis. Sig. jihildiboldi.

^{&#}x27;In einer ferneren Urlunde, Rr. 84, entläße eben biefer Gormein mit feinen beiben Schwestern, Lantowind, Arbtiffin (zu Gerrreckinn) und Ababung, mehrere Jamilies aus der Eigendeinzlen. Die Urtunde ift zur Jail des Erzibigefes Sertimann L von Schn (1890-1923) und im fechne Jade ben Konige Loubig (des Eineber), als im 3, 900 aufgenammen. In der verliegendem Urlunde ift Lantowind noch nicht Arbtiffin, eine Schwester berteilen wird noch nicht genannt; sie fällt alse einige Irtiber als fint. Der oben genannte Knig Rart mind alle Karl ber Diete fenn und die der ab dier ausgegebene erfel Jahr feiner Registrung wird vern bem 3, 682 zu verfelben fenn, wo ibm bund ben Erd feine Erubere Lantow ab fanten zumerälken.

74. Kaifer Karl ber Dide idenft bem Marienftifte zu Maden Die Billa Bastogne im Arbennengau. - 887.

In nomine sancte et indiatidue trinitatis. Karolus diuiua faueute chementa imperator augustus. Nourrit ergo omnium fidelium nostrorum uideliute presentium ac futurorum industria, qualiter uso pro petitione Butharde ilheete coniggis nostre. et Luberti archiepiscogii uostri sancte magunificusis erclesie, quasdam res nostre proprietatis ad partem sancte Marie capelle iu aquis palatio sitae, iure perpetuo in proprietatem concessimus ad fratrum ibidom sciliete commorantium, ac deo militantium nictum atque urstimenta prebentium (sici id est în pago hardunenzi, uillam que dictiru Batonica, cum mercatu sono, et omnibus ad cam rite et inste pertinentibus, editicis uidelicet terris, agris, pratis, pascuis, siluis, aquis nquarumque decursibus, exitibus et reditibus, uiis et inuiis, cultis et incultis, communiis et mancipiis atrivaque secus, url quicquid ibi inste et legali ordine sient iam supra dixinus pertinere uideure. Et iam dicti fratres abaque uillus contradictioue mancipentur, multusque etissade metersies abbas benefacicudi habeat licentium. Et ut hec auctoritas nostre largitionis, nostris futurisque temporibus domino protegente inuiolabilis habeatur, et ab omnibus nerius credatur et obserueur, hoc idem preceptum propria manu mostra subler finanzi derenuiums, et anulo nostra subler finasioms.

Signum domni Karoli imperatoris sugusti. Waldo cancellarius ad uicem Luituuardi architancellarii recognoui.

Anno ab incarnatione domini DCCCLXXXVIL Indictione. V. anno imperii piissimi imperatoris. V. Actum palatio reguli regemelurg, feliciter, amen.

75. König Arnolf befatigt bem Marienftift ju Nachen bie Rona von 43 Billen, welche bemfelben freige gehar, und die Billa Babrogne, welche ibm Kaifer Karl ber Dide geschenft. — 888, ben 13. Juni. 2

In nomine sancte et individue trinitatis. Arnufus divina fauente gratia rex. Cum peticiones sacerdotum dei et ancaram congregationum rationabilibus tiliuit cultus amore fauenus, superna nos gratia muniri non tiffidimus. Uncièrea preuviat ad noticiam outnium fidelium del, nostrorunque presentium, sellicet et futurorum unimerstateum, qualiter uenerabilis sancte coloniensis ecclesic archiepiscopus Willibertus, et Albertus cancellarius noster, adieruut elementiam nostram, obtulerunque obtutibus nostris quandam auctoritatem in qua erat manifestum quomodo cusobrimus noster. Lothaviu rex. nonus partes omnium rerum de, XIII, utilix, id est, de Aquis palatio, Geminis. Marsna, Warachte, Linnika, Nuimaga, Harna, Aschlo, Bailus, Bicheim, Tectis, Spirismonte, Haristaltio, Iopilla, Astanid, Glanico, Charango, Wactarnada, Nouanilla, Tumba, Corvia, Amplana, Unadenimas, Bulinge, Mandervell, Compendio, Dura, Villare, Aschwilra, Flattima, Moffendurp, Lenapativiola, Vivo, Casapetera Calvincioco, Gammunias, Longolare, Cauninaco, Maslario, Cloduna, Ambarlao, Bastonio et ortao, 3 davet ecclesie

¹ Aus bem altern Cartular bee Stifte, fol. 24. V. - 2 Aus bem attern Cartular bee Stifte, fol. 1. V. - 3 Mitt. willis beift es in ber atten Auffdrift und in ber Urfunde felbft, um jeboch biefe Babt berauszubringen, muß man, wie bie Urfunde forcibt, Lenspalielolo fur Gine Billa nehmen ; nun bat aber Die folgende Beftatigung von 930; Lens. Linnn. Baniolo (flatt Baliniolo); auch ift Palinioto eine befannte Ronigliche Bille: bas Bufammengieben ber beiben Ramen in Em Bort mag es baber perallight baben, bag ber Atte Odreiber XLAIL. ftatt XLAIII. gelefen. Bur Radmeifung ber genannten Billen founen wir aus ben Radrichten bes Stiftbardire nur Jelgenbee bemerten. Mursua ift Meerfen bei Maftricht; noch im 13. Jahrbunbert machte Das Grift Nachen Anfprud auf Die Nonn aller Befalle ber Probfici ju Meerfen , woraber mit Urfunde von 1227 ein Abtommen auroffen marb. Harna und Anjanid find, ber fortbaueruben Gufte Berechtianug an biefen Orten jufolge, Balborn und Aftenet, Amblava, ju Urfunden bes 14. 3abrh, Ambele ift Amel. Dune partes Nonne de Compendio merben bon bem Gifte 1264 an Balram herrn ben Rantieie berpachtet, mit ber Ueberichrift aus bem 15. Jahrb. "de Cumpze" und einer jungen "Connen". Richelm ift mabriceinlich Richelte bei Argenteau, mo bas Stift berricaftliche Gefälle beleffen; Die folgenben Orte find Ibeur, Sprimont, Derftall , Jupille. Manberfelt , Duren , Beiler , Eidmeiler , Blatten und Ruffendorf find ebenfalls burd anderweite urfundliche Radricten befannt. In Betreff aller übrigen Billen verweifen mir auf Die Aufgablung ber Palntin Prancorum rogum in Mabillon de re dipl. 244, ss., Du Cango, glossarium und Carpentier, gloss, novum, v. palatia, und Besselli Chronicon Goulwie. 432, und bemerten nur, bag bie meiften in bem vermaligen Bergogtbum Limburg ju fuchen find, weil bae Guift bort an vielen Orien atte Bebntberechtjaung befeffen,

sancte dei genitricis semperque uirginis Marie, kapelle uidelicet que est in aquis palatio, qualiterque patruus noster Karolus pius augustus, ob eternam remunerationem anime sue uillam Bastonicam eidem prescripte kapelle contulisset, deprecantes elementiam nostram predictus scilicet Willibertus archiepiscopus, et Albertus cancellarius, ut predicti consonbrinii nostri Lotharii regis auetoritas, patruique nostri Karoli augusti pia largitio, a nostra corroboraretur excellentia, quod et summa consensimus beniuolentia, uolumusque ut sicut Lotharii regis auctoritas retinet ut de nominațis jam. XLIII. uillis, de omni collaboratu dominii nostri et speciali peculiare omnium animentium et jumentorum, seu ex omni censu quarumcunque rerum pars nona, a ministris insarum uillarum siue in regis dominium sint, siue quibuslibet personis beneficientur, absque negligentia jugiter tribuatur et rector atque progisor insins canelle nichil ex hoc quasi suum proprium nisi ad disponendum et ordinandum propidendumque, et sicut unus ex aliis fratribus sibi uendicet, sed ad nictum et nestimenta corum et luminaria concinnanda pertineant. Villa uero supra nominata Bastonia cum omni integritate sua sine ulla retractione, seu minoratione in iam dicto perpetualiter in dei nomine cum mercato suo consistat dominio ecclesie. Si quis igitur successorum nostrorum uel quelibet alia persona buius ordinationis nostre, quam pro stabilitate ecclesie dei, et omnium salute fieri decreuimus, destructor atque uiolator esse presumpserit, offensam et iram dei omnipotentis ac genitricis domini nostri jesu christi beatissime semper nirginis Marie, simulque omninm sancturam incurrat. Nobisque pro hoc opere amoris dei et studio pietatis perfecte maneat eterna retributio. Et ut hoc uerius credatur et diligentius (conseruetur) manu propria nostra subter hoc confirmanimus et sigillo nostro assignari iussimus.

Signum domni Arnolfi inuictissimi regis. Albertus cancellarius ad nicem Deolman archicapellani recognoni. Data idus innii. anno dominice incarnationis. DCCCLXXXVIII. indictione. VI. anno autem. L. regni domni Arnolphi serenissimi regis. Actum ad Frankenfust palatio regali in christi nomine amen.

76. Konig Urnulf verleiht der Abtei Werden vollige Immunitat von den bffentlichen Alsgaben und der gewöhnlichen Gerichtsbarfeit; bestimmt, bag von ihren Frohnhusen, wo fie immer gelegen, nur jur abteilichen Pforte fur Pilgrime Zehnte entrichtet werden foll; gerochte derselben das Bahtrecht eines Abtes, und Freiheit des letteren von der Herefolge und von der Berpflichtung, den Bijchof bei Abbaltung dortleger Smoden zu bewirtben. — 888, ben 23. Muguft.

C. in nomine sanctae et individuae trinitatis. Arnulfus divina favente clementia rex. Si servorum dei petitionibus quas pro aecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus, nobis suggesserint clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus presentibus scilicet et futuris, notum esse uolumus quod fidelis noster hembil abba monasterii quod uocatur *uueridina* insinuanit celsitudini nostrae qualiter ipsum monachorum coenobium sibi commissum. a beatse memorine sancto liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum. et gloriosissimorum regum hludouuici filii magni regis karoli, et successorum eius, pro acterna ipsorum, omnisque gloriosissimi generis eorum memoria, defensione et tuitione actenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram implorauit elementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostrae auctoritatis praecepto firmaremus. Cuius rationabili et iustae petitioni assensum prebentes, decernimus atque jubemus, in primis ut idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus, plenissimae inmunitatis securitate perfruatur. neque publicis exactionibus uel quibuscumque modis illorum serui liti uel liberi a qualibet iudiciaria potestate constringantur, coram aduocato corum si quid adinquirendum est aut corrigendum. inquiratur et corrigatur. Prefati monasterii fratres hominesque ipsorum, ab omni uectigalium inquisitione. uel thelonel securi consistant. Preterea quod aliis quoque monachorum coenobiis concessum constat. ut ubicumque dominicatos mansos habuerint, in quocumque sint episcopio uel prefectura seu etiam provincia uel regione siti. in omni regno a deo nobis collato, decimas quas alias episcopi tollunt, ad portam concedimus monasterii, nec a nemine penitus cas alibi dare cogantur. Sed sub nutu abbatis eiusdem monasterii in perpetunm permansura

consistant, quatinus inde pro nostra et totius generis nostri perenni mercede superumientibus peregrinis et hospitibus seruiatur. Insuper etiam eideun fratrum collegio, ad elegendum abbatem inter se potestatem concedimus. Abbas illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatar, nisi forte regia liberalitate adutus, beneficii copiam quandoque accipiat illud faciendi, Illins etiam regionis episcopas si synodalem ibidem concentum uel seremonem facere ad populum destinauerit, de episcopio illi seruiatur, nisi forte codem die alia circameundi uisitare loca uoluerit, tune benedictionem de abbate non pro debito seruicio sed pro amore suscipiat. Et quia niihi ad illum locum pertinet nisi tantum hereditas sancti liudgeri et propingorum eius, et elemostin religiosorum hominanc. Ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere ac plane possidere, quatinus eos melius delectet pro nostra et nostrorum fidelium salute, ac totius imperii nostri statu diuinam iugiter implorare elementiam. Hace auctoritatis nostrae concessio, ut firmiorem obtincat stabilitatem, manu propria eam firmauimus, et anuli mostri impersono sigillari peracepimus.

Signum domni Arnolfi inuictissini regis. Ermatius notarius ad nicem thiolmari archicapellari recognoni. Data X. kalendarum die. sept. anno incarnationis domini DCCCLXXXVIII. indictione autem VI. anno regni arnulfi regis. I. Actum gereneshem. carte regia in dei nomine feliciter amen.

77. Konig Urnulf verleibt bem Collegiatstifte Raiferewerth feinen Sout und vollige Immunitat. - 888, ben 8. Juni,

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Arnolfus divina fauente gratia rex. Notum sit omnibus sanctae dei accclesiae fidelibus nostrisque praesentibus scilicet et futuris, qualiter nos ob amorem domini nostri thesu christi nec non et pro mercedis nostrae augmento quoddam monasterium quod est constructum in honore sancti petri principis apostolorum nec non et sancti enidberti confessoris christi in loco qui dicitur unerid, una cum uenerabili episcopo eiusdem loci et fratribus ibidem deo famulantibus et cum cellulis sibi subjectis et rebus uel hominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuitione et inmunitatis defensione, quapropter nolumus atque decernimus ut omnes res eiusdem monasterii sub nostrae defensionis munimine modis onnibus consistant. praecipientes ergo iubemus, atque praecipimus, ut nullus comes uel iudex publicus aut quilibet superloris aut inferioris ordinis rei publicae procurator ad causas iuditio more audiendas in cellulas aecclesias aut uillas seu reliquas possessiones quas nunc episcopus eiasdem monasterii in quibuslibet prouinciis aut territoriis regni nostri possidet uel deinceps in ius ipsius monasterii diuina pietas uoluerit augeri, ingredi praesumat. Nec freda aut tributa uel mansiones aut paratas uel teloneum aut fideiussores tollerc aut homines tam ingenuos quam seruos super terram ipsius monasterii commanentes distringere nec ullas publicas functiones aut redibitiones uel inlicitas occasiones requirere quibus in aliquo idem monasterio i sibique subiecti aliquod iniuste patiantur incommodum. sed liceat episcopo memorati monasterii uuihberto u suisque successoribus res lpsius monasterii siue etiam sint regali confirmatione in precariis tradite sub inmunitatis nostrae defensione quieto ordine possidere, et quicquid de rebus iam fati monasterii fiscus sperare poterat totum nos pro acterna remuneratione fratribus ciusdem concedimus monasterii. Et ut bacc auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter eam firmauimus et anuli nostri inpressione sigillare iussimus.

Signum domni .f.nanofi serenissimi regis. .Aspertus cancellarius ad uicem theofmari archicappellani recognouit.

Data VI. idua iunii .f.nano incarnationis domini DCCCLXXXVIII. indictione VI. anno arnolfi gloriosissimi regis I. actum franchonouurt in dei nomine feliciter amen.

^{1 2.} monasterium. - 1 Das Bort ift nicht mobl leferlich.

78. Ronig Zwentebold ichenft feiner Unverwandten, Der Achtiffin Gibla, ben Frohnhof mit der Rirche ju Geffent. 896, ben 30. Juli. 1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Zuentebuchus gratia dei Rev. Nouerit omnium sancte dei ecclesies nostvorumque feldelum presentium scilicet et futurorum sollerteia, qualiter dilecta propinqua nostra nomine kirla gloriosissimi regis Luitharii fila nostram excessit excellentiam supplicans ut quasdam res nostre proprietatis de fisco nostro aquitgrani palacii ei in proprium concederemus. Nos autem ob maximam dilectionem eius dedimus prefata abbaitsse ipsam proprietatem quod (sic) petiuit. in loco quod (sic) deictiur VII. fembre currem indominicatum (sic) cum ecclesie (sic) cunctisque ad illa pertinentibus loca inste legaliterque in manais. in manciminicatum eszan, id est terria. pratis. agris, pascuis, siluis, aquis aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inaiis. extitbus et reditibus, questius et inquistits. cultis et incultis, nec non et mansum Luitbrandi de cirsoli ipsum cum omnibus posseessionibus eius, Quapropter presens editionis constitutionisque preceptum conscribi preceptums, pre quod uolumus frmiterque inbemus, quatetus iam dicta unerabilissima abbatisas kitals modo per presentis pagine editionem prefatas res potestatiua manu teneat atque possideat. Nec non et de ipsis rebus potestatem habeat donandi, possidendi, uendendi, commutandi, seu quicquid el libuerit faciendi, libero securoque in omnibus nullo ulterius controlicente fruatur arbitrio, et nullus umquam posteritatis nostre uenist, qui hoc confringere possit. Et ut hec auctoritas nostra in dei nomine firma et stabilis perseueret illesa, manu propria subtus roborantes firmatimus annitique nostri impressione lussimus insigniri.

Signum domni Zuenteboldi piissimi regis. Hunger notarius ad uicem Rapoti archiepiscopi summique cancellarii recognoui. Data III. kal. augusti. Anno incarnationis domini. DCCC. Indictione II. Regnante domno Zuentebolcho serenissimo rege anno II. Actum aquisgrani palatii in dei nomine feliciter amen.

79. König Zwentebold schenft bem Grafen Folebert aus ben Befigungen ber Abtei Geveremont bie Billa Grand-Reng und überweij't ben bagegen von bem Grafen abgetretenen Frohnhof Harawa in ber Betau ber genannten Abtei. — 807, ben 11. 3uli.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Zuendeboldue dinian ordinante proxidentia rex. Comperiat omnium sancte dei ecclesie nostrorumque fidelium industria, quia (qualiter) nos dilecto nostro comiti folcberlo, quandam utiliam ex nostra abbatia. eapremons dicta. ren. nuncupata cam omni integritate in proprium donanimas. Econtra uero donanit llle nobis ex sua proprietate in pago battatani in comitatu dedonia in utilia haranua ecclesiam et curtem indominicatam. et I.X. mansos, ac mancipia omnia ibi manentia, et illuc accedentia. At nos pro mercedis nostre aggmento ad ipsam abbatiam. in utem exinde utile. ren. ablate. istas memoratas rea. In proprium tradidimus cam universis apenditiis carum. situis. et campis. pratis, et pascuis. cultis et incultis, mobilibus et iamobilibus, exitibus et reditibus, aquis aquarumme decurratius, farinariis, et piscationibus, ut deineeps perpetuis temporibus aina alicuius inquietatione uel contradictione illuc omnes iste denominate res pertineant. Iussimus autem hoc nostre auctoritatis preceptum inde conservib, per quod uolumus, firmeque iubemus, ut ex utraque parte rata, ac competens receptio menime molestiam ullum innestense, utilersis inconutals perseveret. Et ut hoc melias credatur, et dilizentius

per futura secula ab omnibus fidelibus nostris obseruetur, hec scripta manu nostra subtus roborantes, anulo nostro insigniri iussimus.

Signum domni Zuenceboldi gloriosissimi regis. Egilbertus cancellarius ad uicem Herimanni archicapellani recognoni. Data. V. idus Iulii. Anno incarnationis dominine, DCCXCVII. Indictione. XV. Anno uero. III. Zuenceboldi regis. Actum in uilla bilefure dicta eliciter. Amen.

80. Ronig 3mentebold beftatigt ber Abtei Berben ben Ronigliden Schup, im Besonbern Die Schenfung beb Reichehofes Friemersheim, Die Bollfreiheit und Immunitat. - 898, ben 11. Mai.

In nomine sanctac et indiuduse trinitatis. Zuentebeldus misericordia dei rex. Comperiat osmium fidelium nostrorum praesenium et futurorum prudentia, qualtier fratres monasterii sancti Liudgeri quod dicitur Werthina. nostrae suggesseriut dominationi, quatenus se ipsos et quae sua in nostro regao sunt, sub nostro patrocinio ac tutitione susciperemus, et priuilegia quae priores mostri pro tuitione illi monasterio contulerunt, nostri digaaremur praecepti auctoritate farnare. Quorum suggestioni ob amorem dei et interuentum bonorabilis Ratbodi Triutrorum episcopi, et Ottonis fidelis nostri. libenissime annuentes, solumus ut sub nostro mundiburdio res quaecunque in nostro regno habent secure possideant. Donationem siue illius fisci quod dicitur Frimerabem, siue aliarum quarum-cunque possessionuma, cum mancipiis et situis, pratis, et omni integristate ratam tenenat et immobiliter stabilitam. Item concedimus eis ut in omnibus mercatibus qui per renum sunt a theloneis sint liberi, nec aliquid exigatur, ubicumque ad suas utilitates indigent emere aut uendere. Item praecipismus ut sullus index publicus in corum supure dissu distinctus and aduocatus corum super eis iustitias agad, nec ad publicum mallum quisquam sucelamationem faciat, priusquam aduocatum corum interpellauerit pro iustitia facienda. Et ut haec auctoritatis nostrae concessio firmior in dei nomine perseueret, manu propria cam firmaufmus, et annuli nostri impressione ema sigillari praecepinus.

Signam domni Zuenteboldi gloriosissimi regis. Waltgerus notarius ad uicem Ratpoti archiepiscopi summique cancellarii recognoui. Data. V. idus Maii. anno incarnationis domini. DCCCXCVIII, indictione. I. anno uero regni piissimi Zuenteboldi. III. Actum Aquisgrami palatii. in dei nomine feliciter amen.

- 81. Konig Zwentebold idenkt bem Stift Effen Bestigungen in bem Colnere, Abre, Cuggibe, Mapene, Muble und Julich: Baue, und in bem ... Gaue. 898, ben 4. Juni.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Zuentebalchus misericordia dei rex. Si ecclesiae christi aurie honoramus credimus hoc ad honorem nobis presentialiter nec non et ad futurum animae nostrae pertinere remedium. Ideoque nouerit omnium fidelium nostrorum pryeseatum et futurorum prudentia. qualiter dilectissima conianx nostra Oola. nec non et uencrabilis comes olto. nostram adierumt clementium. ut cuidam nenerabili coenobio. astnide uoato, quod est constructum in honore beatae dei genitricis mariae, et sancti saluatoris, nec non et beatorum maritumu cosmae et damiani, ceterorumque innumerabilium sanctorum, quo sanctimonialis femina nomine vuichure. famulabus inibi deo seruientibus, pryesse uidetur, quasdam res proprietatis nostrae concederemus in proprium. Quibus nos petentibus, aurem pietatis nostrae accommodantes, antenoninato coenobio uellut postulauerunt donauimus, quod est in pago coloniensi in nilla. hohingesdorp, et ci in colonia ciutiate, et seletona, et gunkteriadorp, et in pago arapenue, in uilla pisunhem, inter otum hobam salicam et ecclesiam et XI. nanoso seruiles, nec non et in

[·] Aus Geleni farrag, sipl. Iv. 7. — 'Cine uild Hobingessorp im Coiner Gaue ift nicht mebr zu ermitteln. Möglich bof fie in bie fpatrer Ausbebaung ber Gladb Coin gefallen und in ber Gegand ber Dobenforte gelegen hat. — 'Auch Schienn finight mit Bestimmtheit nachgumeisen; es ift jedoch mahricheinich, Geleborf, jest Geleborf im Landtrie Coin, wo auch Juntersborf liegt. — 'Pffendeim.

pago cuzzishgenuc.¹ et in colonicani. in ullita hirishdorp, ciuiraha. mannunhem. cuzzide. rudesdarp. cloulo hobam salicam cum aliis XII. et ecclesia. et in pago magnenzi in ullin pruteca.² terra arabilis cum curritie et ulnicis, in pago uero muolla et nitiligacuse.² in ullis holtuurlare. brienike. curritio. hustime, bushdar. furtuala. hoba salica et alias XX. et in pago 4..... in accuuerid hoba l. Quocirca presens auctoritatis nostrae preceptum feri tussimus, per quod firmiter statuinusu ut prenominatae res cum onnibus sibi juste conherentibus terris. ecclesiis, uineis. mancipiis. siluis. aquis. aquarumque cursibus. molendinis. piscationibus. questits et inquirendis, ad preuremoratum coenobium perpetualiter pertineant. nulla ulterius inquietante persona. Quod ut firmiori tradatur auctoritati. [psi hoe subturs orborantes firmaniums. Annuloque nostro insigniri tussimus.

Signum domni Zuentebalchi gloriosissimi regis. UUaltgerue notarius ad nicem ratpoti archiepiscopi archique cancellarii recognoui et s. Data, II. non. iunii. anno Incarnationis domini. DCCC XC.VIII. Indictione, I. Anno uero regis piissimi Zuentebalchi. IIII. Actum ipso in monasterio sacrosancto die pentecoste, astnide nuncupato. In dei nomine feliciter amen.

82. Ronig Ludwig bas Rind ichenft ber Abtei Chevremont zwei Manfen zu Banbre, welche ein gewiffer Robing zu Benefig gehabt, und alles mas berfelbe zu Sannie befeffen. - 902, ben 9. Octr.

In nomine dei omnipotentia et saluntoris nostri iesu christi. Hlodewieux dinina fauente gratia rec. Si iuxta mortem antecessoraum nostrorum imperatorum scilicet regumque religiosorum loca sacrosancta ditamus. famulisque ibidem deo seruientibus ex rebus nostri iuria aliquid distribuerimus. per sanctorum patrocinia premium nobis ex hoc pio remuneratore iesu christo incunetanter recompensari credimus. Quocirca omnium sancte dei ecclesie nostrorumque fidelium presentium et futurorum nouerit industria, quis Cebedardus comes illustris nostram adiit elementiam suggerendo. ut pro amore dei ac reuerentia beate Marie genitricis ipsius fratribus ex monasterio capremos uocato eldem dei genitrici ibidem seruientibus aliquid ex rebus nostre proprientati in propriam concederams. Cuius suggestioni humillimaque (sic) petitioni libenatisme adquiescentes. concessimus prenoministis fratribus ad mensam ipsorum in pago leuchia in comitatu Sigarhardi in uilla uocata usuandria. manusus. II. quos actenus Bahingua iure beneficiario possedit. et in alio loco Hasnidi uocato quicquid idem Rohingus inibi uisus fait habere sua sponte consentiente tam mansis. campis. pratis, pascois, siluis. mancipis uritasque sexus. uiis et inuitis, exitibus et reditibus, totum et ad integram prenominatis fratribus per hoc nostre auctoritatis preceptum condonamus hoc decineeps con propriam con que celistudinis nostre cuntas res supradictas ab hodiero di deineeps

Der Rame bee Gaues und ber Drt Cunnide find ganglich entichwunden. Leicht erfennbar bingegen find bie übrigen ale baju geborig genannten Orte : Rirborf, Bieverich, Manbeim, Desborf und Gleuel (Cloudo), fammtlich im Rreife Bergbeim. Die Dauptbefigung bes Stifes Effen in jenem Begirte mar nun bas bier nicht genannte Paffenborf. Gin Regifier von 1350 führt bie Auffdrift: Decimae quas incolae de Paffendorf, Gles, Deslorp, Syverich, Berendorp, Eschwilre, Grove, Brockendorp, Custo et Tuyre villarum infra limites parrochiae ecclestae villae de Paffendorf consistentium gebent. Spatere Rachrichten ergeben, bag ber hof Cuzzide (Custe) biemembrirt merben und bag ber Ruffeber Bebnte ben Ramen : Bebnte gu Grouven (Grovo) erhalten ; lesteres liegt in ber jegigen Pfarre Berrenborf und biefe mar urfprunglich eine Capelle von Paffenborf. Gebr mabrfceinlich bat fic alfo an ben Stifts Galbof (tioba salica) mit ber Rirde im Gaue Cunnide balb ein Dorf angeichloffen, welches nach ben geiftlichen Befigern Paffenborf genannt worben, mabrenb burch bas neue Gebilbe ber Rame ber alteren Billa erlofchen. 3m 14. Jabrhundert mar ber Pfarrer ju Paffenborf jugleich ber fiffifice Villiene fur jenen Begirf und por bem 10. Jahrbundert tommt ber Rame Paffenberf nicht vor. - " Bruttig. - " Die Rachweifung ber Drie, welche bier bem Mubl- und 3alich. Baue jugetheilt find, tann mit Giderheit nicht gegeben werben. Rur holymeiler gibt fic bnrch ben Ramen felbft ungweifelhaft tunb, und Bubelne, welches in bem Bergleiche von 1027 bie Bezeichnung iunta Atdenbouon erbalt, ift Durboffar. Brismike, in eben biefem Bergleiche Birnmike, follte nach Angabe fpaterer Stiftenadrichten Breifig fepn , weil man über ben Erwerb ber bortigen Befigungen feine anbere Urfunde aufzuweifen batte. Allein Breifig fann ju feinem ber genannten beiben Gauen gezogen werben; auch murbe mobl bie nadte Ermabnung bes Detenamens nicht genugt baben, Die gange Derrlichfeit Breifig, Die bas Stift beffeffen, gu bezeichnen. Biramike ift vielmebr febr mabriceinlich Boidemid. - ' Die überbanvi febr feinen Corifizuae ber Urfunde find an biefem Borte fpater mit ichmargerer Dinte übergogen worden, wodurch nur noch bie Endfilben ennla leferlich geblieben. -* Aus bem altern Cartular bes Marienfiiftes ju Machen, fol. 23. V. - Bergl. Die Rote ju Rr. 1.

habeant teneant atque possideant. Et ut het nostre largitionis munificentia per succedentia tempora melius credatur, manu propria subter cam firmanimus, anulique nostri impressione sigillari jussimus.

Signum Hlodewcie i serenissimi Regis Eedul/lus notarius ad uicem Rackpodi archiepiscopi summique cancellarii regonui. Data VII. idus Octobris. Anno dominice incarnationis. DCCCCII. Indictione V. Anno uero domni lodewici piissimi regis. III. Actum aquisigarii palattii. in dei nomine feliciter Amen.

- 83. Ronig Ludwig das Rind ichentt auf Bitte feines Berwandten, des Abred Conrad von Raiferdwerth, und der Grafen Conrad und Gebhard verschiedene zur Abrei icon gehörende Orte' in den Grafschaften Otto's und Eberhard's in dem Duisburger und Relda. Gaue zur fländigen Prakende der Geiftlichen zu Raiferewerth. — 904, den 3. August.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis Hludounicus divina favente clementia rex. Si fidelium nostrorum petitionibus quas pro famulis christi in diuinis obsequiis mancipatis pobis suggesserint clementer annumus cos etiam fideliores ad postrum habebimus seruitium, et acterne mercedis premium, proinde adipisci non dubitamus, Quapropter poperint omnes fideles postri presentes et futuri, quia Cuaprat dilectus et propingus poster et abba cenobii sancti Suitberti per supplicationem uenerabilium comitum nostrorum Cuonrati scilicet et Gebeharti precatus est clementiam nostram, ut quedam loca ad ipsum monasterium pertinentia in comitatibus ottonis et eburharti in pagis diuspurch et heldaggoune sita fratribus ipsius monasterii ad prebendam illorum cum nostrae auctoritatis praecepto in elemosinam nostram concederemus. Nos quoque eius petitioni libenter annuentes ita fieri decreuimus, et haec loca specialiter usibus eorum perpetualiter habenda concedimus, et donamus, id est curtem. L in uuerithe dominicalem atque cellulas. V. in kirihsexta unam, alteram in elfriche, tertiam in geldana, quartam in humilaise, quintam in medamana, et omnes res que ad illas pertinent in niuuuenrothe et in herisceithe usque in heribahe et in angoron curtem. I. et alias mansas que usque nunc sunt tenentes et fratribus seruientes. Haec etiam loca cum mancipiis et omnibus pertinentiis suis perpetualiter sicut predictum est fratribus ibidem domino sergientibus contradimus, het sole excepte qued Folkere preposite ipsius monasterii duas hubas ad medamana recales omnibus uitae suae diebus sub usu fructuario habendas concedimus, ea uidelicet ratione ut post obitum illius ad luminaria ipsius monasterii habenda aeternaliter pertineant. Iussimus quoque hoc praeceptum inde conscribi, per quod volumus atque firmissime iubemus ut collegium fratrum in prefato monasterio regulariter degentium eorumque ministeriales omnes res suprascriptas potestatiue teneant, nullusque abbas corum seu cuiuslibet ordinis persona ulterius potestatem habeat aliquid hisinde auferendi uel minuendi, et ut hoc nostrae largitionis praeceptum ab omnibus fidelibus nostris uerius credatur ac diligentius obseruetur manu nostra illud firmaninus et sigillo nostro consignari iussimus.

Signum domni Hludouuici. Ernustus cancellarius ad uicem Thieotomari archicancellarii recognouit. Data III. Nona Augusti. anno incaranionis domni DCCCC.IIII. Indictione. VII. anno autem regni domni hludouuici. V. Actum franconofurf feliciter in dei nomine amen.

- 84. Berroin und feine Schoeftern, Die Alebiffin Lantewind und Phalburg, entlaffen mehrere Eigens berige aus ber Dienstharfeit mit ber Berpflichtung zu einem Bachegins und zur Kurmebe an bie Rirche bes b. Dopolit zu Gerresbeim. - 907.
- C. Qui dibitum sibi nexum relaxat seruitium, mercedem sibi apud deum in futuro confidat. Ideoque ego in dei nomine Eueruuin. una cum duabus sororibus meis Lantsuuinda abbatissa et adalburga pro remedio animarum nostrarum et parentum nostrorum, seu pro acterna retributione a iugo seruitutis de seruitio publico, hace mancipia utriusque sexus nostri juris nostraeque proprietatis ingenua relaxamus sicuti per hanc absolutionis epistolam a die presente uisi sumus fecisse et haec nomina eorum Salafrid cum uxore et filiis suis, filie quoque Odakaris, Uualibirin et Alflint, Vuendilgart einsque filia frithaugar, brantrud einsque filie II, Ratburg et hildiburg, frithaugai, cum filiis suis, bertheid cum filiis suis. Meginbilt. Gozsunint, cum filiis suis. Rimburg cum filiis suis. Maresunid cum filiis suis. Ea utique ratione ut ab hac die nulli quippiam debeant seruitutis praeter tantum duas deneratas cere unusquisque illorum ad accelesiam sancti ypoliti quae est in gerichesheim in festinitate ipsius ad luminaria persoluant. Sintque sub mundaburde ipsius necclesiae uel sub ala pontificis qui coloniensis accelesiae regimen tenere uidetur ipsiusque abbatissae dominio mancipentur quae locum illum tune temporis regere uidetur. Peculiare uero si habuerint aut postea elaborare potuerint sibi tencant. possideant. suisque posteris iure hereditario possidendum derelinquant, excepto capitali quodcamque est aut in peccude, aut in alia qualibet re quod tunc outinum invenitur apud unumquemque quando eius finis appropinquat quod deferatur ad ecclesiam pro nostra et etiam sua quicumque est aut uir. aut mulier elemosina. Si quis uero quod minime fieri credimus si nos ipsi quod absit a nobis omnibusque posteris nostris seu quelibet ulla opposita, aut aliunde ueniens persona quae contra hanc ingenuitatis cartam uenire aut enm infringere, nel emutare uolucrid in primis iram dei omnipotentis ciusque genitricis et sancti vpoliti martiris incurrat. et insuper una distringente regia censura, auri libras V. argenti pondera X. coactus exsoluat, et quod repetit enindicare non ualeat. Sed presens ingenuitatis carta firma, stabilisque permaneat cum stipulatione subnixa.

Actum publice in iderickenkeim anno Luthuunici regis VI. temporibus Herimanni archiepiscopi et Lantsunindp abbatisse in dei nomine feliciter. Siguum Everunini, et Lantsunindp abbatisse et adalburge qui hanc ingenuitatis cartum fieri et firmari rogauerunt. Sig. Vollvidi. Sig. hathagerix. Sig. routberti. Sig. ruotbardi. Sig. heionini. Sig. herimanni. Sig. Vanaboldi. Sig. Ruotunici. Sig. ..., Sig. ..., Ad uicem heriradi Ego in dei nomine Buötbraht hanc cartam ingenuitatis seripsi et subscripsi.

- 85. Konig Ludwig das Rind besidtigt auf die Bitte bee Bijdofs Thioto und bes Grafen Conrad, feines Bermanbten, bem Priester Foldager beigenigen Bestigungen im Relba. Baue in der Graffichaft bes erwähnten Conrads, die berjelbe als Beneficiun von dem Erifte ju Kaiferswerth hatte, auf Lebenskeit, wonach sie an das Stift zuruckfallen follen. 910, ben 26. Juli.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Hudounirus dinima fauente elementia rex. Ad omnium fdeliem nostrorum praesentium soliticat personier capitumus notitiam. Qualiter quidam fideles nostri Thiobo uidelicet uenerabilis praesul. Nee non et Chuonradus fidelis et dilectus comes ac propinquus noster. serenitatis nostrae culmen accedentes. obniva efflagitauerunt postulatione. ut ob neterne mercredis renumerationem. cuidam religiono presibiero foldege muneupato. res sui beneficii, quas de abbatia benati suidecti confessoris christis hodierna die uinus est possidere. usque ad uitue suae terminus. in proprietatem concederemus. Nobis uero eorum petitionius libenter annuenibus, eidem bonae memoriae presbitero foldgero, in pago heldocense, in comitatu ipsius Chuonradi, cunctus res prefatas ituxta illorum interuentum aque consultum proprietario iure possidendas donauimus. Et hoc praeceptum iude conscribi iussimus, per quod uolumas firmiterque iubemus, quatenus memoratus foldger presbiter unencandus casdem res prefati beneficii sui quondui uitust sub suu fructuario potestatiue teneta aque

Bergl, bie Rote ju Rr. 73.

possident. Postquam autem de hac praesenti uita migrauerit. hace omnia in ius et dominium elusdem cornobii redeant. Et ut hoc nostrae munitionis et confirmationis praeceptum. a nullo uioletur seu uiolari praesumatur, sed firmum et inconsulsum usque ad praefinitum tempus permaneat. Manu nostra illud firmauimus. Et sigilli 1 nostri impressione subtus sigillari praecepimus.

Signum Domni Hludouuci serenissimi regis. Salomon cancellarius ad uicem piligrimi archicapellani recognouit.

Data. VII. kal. Augusti. Anno dominicae incarnationis D.C.C.C.C.X. indictionum XIII. anno uero regni pitasimi regis Hludouuci. XI. Actum ad sanctam brigidam in christi nomine feliciter amen.

86. König Ludwig bas Kind beftaligt ber Abrei Chrovemont ben Ort Moreice im Lattidigaue, welchen fein Beuber Zwentebold, nachdem die Lothringischen Großen ibn ber Negierung entiget, ein gewißen Pobing, und ben biefer ber genannten Abrei geschenft. — 910, ben 9. Rovember.*

In nomine sancte et individue trinitatis. Lodennicus divina ordinante gratia Rex. Quotiens sanctarum dei ecclesiarum necessitatibus munimine regalitatis subuenerimus, morem antecessorum nostrorum imitamur, idque nobis ad presentis cui subsidia. adque ad future beatitudinis premia. incunctanter adipiscenda proficere credimus. Quo circa omnium sancte dei ecclesie nostrorumque fidelium, presentium ac futurorum, prudens agnitio comperiat, quia Hatto uenerabilis archiepiscopus, et Gerbeherd. celsitudinem nostram adierunt intimando qualiter frater noster zuentiboldus, postquam a regni gubernatione proceres regni Lothariensis demiserint, cuidam uiro scilicet Rohingo. guandam proprietatem dederit, quam ipse Rohingus postmodum ad substantiam canonicorum in capremonte loco uocato degentium utcumque delegauerit. Cumque prenominatus comes hoc taliter actum perscrutauerit, nostris auribus innotuit, humillimeque expetiit, cum hattone prefato pontifice ut pro salute anime nostre easdem res prenominatis canonicis per nostre auctoritatis preceptum confirmaremus. Nos quoque ipsorum peticioni libenter adquiescentes, prescriptas res in comitatu leuchia sitas mortariumque locum uocatum cum omnibus suis appendiciis ut actenus iam dictus Rohingus eas habere uisus fuit, ita deinceps ad substantiam sepedictorum canonicorum per presentem nostre regalitatis nigorem concedimus ac confirmamus. uidelicet cum manso indominicato atque ecclesia aliisque mansis, XII, castitiis. campis. pratis. pascuis. siluis. cultis et incultis. aquis aquarunue decursibus. molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, mobilibus et inmobilibus, ac mancipiis utriusque sexus inibi residentibus. Hoc quoque obnixe statuentes ac sanccientes ut more ecclesiastico ab hodierno die prescripti canonici ad mensam ipsorum habeant, teneant, atque possideant, nostrique ob id memores effici delectentur. Et ut presens nostre largitionis et confirmationis preceptum per succedentia tempora uerius credatur ac diligentius obseruetur, manu propria subter firmauimus, et sigilli nostri inpressione signari iussimus.

Signum domni Lodeuszici serenissimi Regis. Theodulphus notarius ad nicem Rabodi archiepiscopi summique cancellarii recognosii. Data. V. idua nouembris. Anno dominice incarnationis. DCCCCX. Indictione. XIII. Anno ere domni Lodewici. X. Actum incellenkim. in dei nomine feliciter. Amerikani et liciter.

- 87. Die Chegatten Alfwin und Da ichenten bem Urfulaftifte ju Coln einen Sof im Ronigssonbern und breifig Manfen an verichiebenen Orten, mit Borbehalt bes lebenslänglichen Niegbrauches.

   927, ben 12. Marg.
- C. Ille cadacis rebus praesentis sacculi feliciter utitur, qui sibi ex his aeterna comparat praenita. Sciens quod Cristus dominus noster non in tantum conspicit muneris quantatem (sic), in quantum deustionem offerentis. Ideo go in dei nomine Alfjunimus ac dilecta coniux mea Adu, ad ecclesiam sanctarum uirginum quae est extra muros

O. Die Abildung. In ben breiten und erkabenen Rand bes Bachfes, welches bas Giegefüllt umglibt, baben beim Abruckerinigt Ange einzeführliten; bas Giegef bing alfo an einer Keite, — " Aus bem altern Cartular bes Agrienkins zu Aochen, fod. 17. L. - Bergel bie Rote zu Rr. 1.

Coloniae ciujtatis publice constructa, nbi uir uenerabilis Unichfridus gratia dei archiepiscopus praeesse uidetur, pro animae nostrae remedio, et pro acternae mercedis intuitu, nec non et pro piae recordationis nostrae debito donamus nostram proprietatem, et in proprium tradimus, ac de iure nostro in ius et dominationem illius ab hodierna die transfundimus, ut haec eadem proprietas sanctis sororibus domino die noctuque fideliter ibidem famulantibus, omni tempore proficiat în augmentis perpetualiter în dei nomine possidenda. Hoc est curtem I. sitam în huningessundere. in comitatu Euerhardi comitis, in uilla Biraidesstat dicta, cum casis dinersis, cum terra salaricia, pratis, campis, silais, pascuis, aquis aquarumue decursibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibusque rebus ad eandem curtem juste legitimeque pertinentibus, cum mansis, XXX, totidemque mancipiis utriusque sexus ea inhabitantibus, quorum haec nomina sunt. Ruothgoz et uxor eius Ruothuuich, Hupolt, Rateri et uxor eius Frithegart cum filiis, III. Sigithrud et filius eius Rantalach, Heribolt, Unarburch, Ruothrud, Unaldrat, Nitzo, Folcolf, Criemilt, Engila. Imma, Focko, Thiedo. item Uualdrat, Uuanburch, item Ruothuuich. Unano. Bougrat. Garaman. Uuerinbrat, Uuielant, Hugibrat. Et cum duabus partibus ecclesiae inibi constructae et census exinde proueniendi. ac terra salaricia, pratis, uinca et mancipiis ad cam pertinentibus, nominibus his, Heio. Alfgart cum filiis suis, lacent autem ipsa, XXX, mansa iu subter signatis locis, in praefata uilla Brigidesstat. VIII. praeter terram salariciam. in Clopheim. IIII. in Ersinesheim. IIII. in Uuickara. IIII. praeter terram salariciam. et ecclesiam quae ibi constructa est. de qua annis siugulis ad censum soluendi sunt solidi. XV. In pago Achgoune appellato. in comitatu kuonradi comitis, in uilla Blitgeressaulere. 1 VIII. praeter terram salariciam. Haec itaque omnia praclibata ego supra memoratus Alfuninus et dilecta coniunx mea Ada ad antedictam ecclesiam sanctarum uirginum. ut iam dictum est, tradentes fuit nostra postpetitio, ut sanctimoniales ibi constitutae nobis ea in beneficium praestarent cunctis diebus uitae nostrae, quod et fecerunt, ea uidelicet ratione, ut ipsa tantum usualiter possideremus et non haberemus potestatem alicubi uendere, nec condonare, nec per ullum ingenium de parte saepe memoratae ecclesiae abstrahere, et ad censum exinde annis singulis ad missam sancti Martini solidos, V, de argento persolueremus, et post nostrum quandoque de hac luce discessum cum omni melioratu et super augmentatione, illuc iterum regerterentur. Et ut haec quidem praestaria firmior stabiliorque manere possit, rogauimus hanc cartam inde conscribi, manuque nostra subtus illam firmanimus, manibusque bonorum et probabilium testium subter nominatorum firmari fecinus.

Signam Alfuuini et Adae dilectae eius coningis, qui hanc cartam donationis et prestariae fieri reguerunt. Sig. Uuichfriid archiepiscopi. – Euerhardi comitis. – Adalbardi comitis. – Item Alfuuini. – Rathberti. – Ecquiui. – Eremfridi. – Liuhberti. – Godefridi. – Rathpoldi. – Frithebuldi. – Hathageri. – Thrudunini. – Ruuthganegi. – Uuoluini. – Nauttarii. – Reginhardi. – Suithgeri. – Odrici. – Ruothgeri. – Megingozi. – Megizonis. – Branthog. – Folemari. – Uuiserici. – Ruothardi. – Item Hem Megingozi. – Adalberti presbieri. – Ripiri presb. – Gerbardi presb. – Engilberti presb. – Hildifridi presb. – Ruothardi presb. – Thiedonis presb. – Hildiberti presb. – Ada. – Lanzaindae. – Idisburgae. – Immae. – Hildiboldi. – Ruothpoldi. – Beroldi. – Heriradi. – Engilgeri. – Thiedonis. – Otherti. Scripto. IIII. idas marcii ab Heriberto presbiero atque cancellario et data anno dominicae incarnationis DCCCCXXVII. anno uero Heinrici gloriosi regis. VIIII. Actum publice in ciuitate Uuormatta in dei nomine felicitera amen.

^{*} Das Stiftbarchte enihalt über biefe, mabricentich frübe wieder entläußerten Güter feine meitern Rachricht; die Lage ber genannten Driffselfen fann baber nur muthmößig aber beziehnte neren. Bidare in unprefeind bas im Konigssonern zwissen Derbeim und Iterbeim auf gefagen Beiden begebe ber gebild bei gill Beigeborda, wo der gefendente Calies fag, is ferem Gaue sinden. Das weiter verlommende Elevbeim, mag man nur ben hater untergegangten Det beises Ammen fobergane un Recht bei gefagen balle nobem, bereit auch sichen, best gestem bei gestem bei mehren, bereit auch sich febe, bab eige eistembilig geschenten bereits Mannen am fehren bei bei bei bei bei geschen bei geschen bei geschen bei geschen bei geschen bei bei der geschen bei der geschen bei der geschen bei bei der geschen bei bei der Beiten bei auf der Beiten bei auch eine Beiten beiten bei auch eine Beiten bei beiten beiten beiten beiten beiten beiten beiten bei auch eine B

- 88. Erzbischof Wichfrie von Coln ichenkt bem Ursulaftifte bafelbt bie nachft babei gelegene Marien firche, wogu bie bortige Airche jum b. Deftberiub, 60 Morgen Land und eine halbe Suffe gu Miels geberen; ferner bie Kirche zu Bobborf mit Salland und Hoffen zu Walborf und Longerich; enblich Rebenftide bei Remagen und eine halbe hufe bei Julich. 927, ben 29. Julich
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis, Unichfridus divina opitulante clementia Coloniensis civitatis archieniscopus. Nouerit omnium sanctae dei aecclesiae fidelium praesentium scilicet et futurorum industria, qualiter nos dinina inspiratione admoniti, uenerabilibus sororibus, quae in ecclesia sanctarum uirginum deo die noctuque adeliter descruiunt, aliquid ex nostro ad illarum refectionem addere curauimus. Nobis namque inquirentibus compertum est, illas in cotidiano uictus sui alimento magnum habuisse dispendium. Non enim ignoranus quod ad peragendum divinum officium tanto minus desudabunt, quanto maiorem cibi penuriam sustinuerint, et quod ab illis unum non exigetur si alterum subtrahitur. Unde iuxta consensum communeque consilium nostrorum fidelium, tam clericorum quam laicorum, propter amorem domini saluatoris, propterque reuerentiam, XI. milium sanctarum uirginum inibi requiescentium, nec non et propter nostri recordationem, concessimus eis habendam ad augmeutationem illarum praebendae. Ecclesiam sanctae Mariae proxime statutam, post obitum Ruothberti presbiteri, scolaris uidelicet magistri, qui ipsam nunc jure beneficiario tenet, cum omnibus rebus ad se pertinentibus, id est ecclesia in honorem s, Desiderii confessoris prope constructa, et, LX, ingeribus per circuitum illius in suburbanis iacentibus et manso dimidio in nilla Niele habito, insuper etiam cum altera ecclesia in nilla Bozilesthorpe nuncupata, fundata, et suis appenditiis, hoc est aedificiis, terra salaricia, praeter iurnales, X, ex quibus solidus, I, soluctur, cum duobus etiam mansis seruilibus, de quibus solidi. V. reddentur, cum tribus aliis quorum. II. incent in Uuulathorpi, tertium in uilla Lunrike. de ipsis autem tribus solidi. XIIII. annis singulis prouenient. Famuli nero ea incolentes iu mense iunio de capitibus suis solidum. I. persoluent, uxores autem illorum denarios. V. ad missam s. Martini dabunt, Preterea quoque cum. VI. uinearum particulis circa Riogomagam iacentibus, et arpennis. II. et dimidio in Gunterespunere sitis, cum silua etiam speciali ad porcos, XX. juxta supranominatam uillam Unalathorpi, et manso dimidio iuxta castellum iulicham. Haec omnia saepe memoratis sanctimonialibus ex nostro addere curanimus, quatious propter stipendii inopiam usquam uagari occasionem non haberent, sed ut potius uictum necessarium habentes, in dei cultu absque ullo impedimento deuoto perseuerare possent. Et ut huiusce nostrae auctoritatis largitio firma stabilisque in perpetuum permaneat, jussimus hanc cartam inde conscribi, manuque postra subtus illam firmanimus, manibusque testium probabilium roborari fecimus,

Signam doumi Unichfridi archiepiscopi, qui hauc cartam foeri inseit. Sig. Odilonis prepositi. Erfgisi presb. – Thrudunini presb. – Alberti presb. – Gerberti presb. – Unanonis presb. – Hidiberti presb. – Herinandi presb. – Aldiini presb. – Gauberti presb. – Engilberti presb. – Gerbardi presb. – Rothberti presb. – Thiedrici presb. – Galberti presb. – Rothberti presb. – Thiedrici presb. – Adalhardi presb. – Megiaudhi presb. – Thancolfi presb. – Luolfbardi presb. – Regiaoldi nicedomini. – Rothberti. – Ecquini. – Euerauini. – Hildeboldi. – Eugligeri. – Gerberti. – Uroldi. – Thiedonis. – Otherti. – Heriradi. – Mathfrid. – Luolfridi. – Hathageri. – Beroldi. – Ruothpoldi. – Amalrici. – Heimerici. – Unitarii. – Lintberti. – Salethonis. Data, IIII. kal. augusti et scripta ab Heriberto presbitero atque cancellario. Anno dominicae incarnationis. DUCCXXVII. Anno uero Heimrici gloriosi et inuictissimi regis. VIIII. indictione, XV. in dei nomine feliciter amen.

89. Ronig heinrich I. beflatigt bem Marienstifte zu Aachen Die Rona von 47 Konigliden Billen und Die Billa Bastogne. — 930, den 7. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina favente clementia rex. Noverit omnium fidelium nostrorum presentium scilicet et suturorum industria, qualiter quidam fideles nostri. hacharius videlicet venerandus

^{&#}x27; Aus bem altern Cartular bee Stiffe, fol. 3. V. - Bergl. Die Rote ju Rr. 75 und 108. Die ju ben fraberen 44 Billen neu binqugefommenen find Heim, Born und Linnan.

I. L.

episcopus, nec non, ebehardus, et Gisalbertus, egregii comites, nostre serenitatis celsitudinem accedentes nostram petierunt elementiam, ut antecessorum nostrorum regum etiam et imperatorum precepta, Lotharii, scilicet, karoli. atque Arnulphi, ad ecclesiam in aquis grant palatio sub honore sancte dei genitricis semperque uirginis Marie constructam, atque dedicatam concessa, nostro innouaremus precepto. Nos uero corum salubribus petitionibus libenti animo consentientes, iussimus hoc nostre confirmationis preceptum inde scribi firmiter precipientes, quatenus canonicis in eadem capella domino famulantibus none partes cunctarum rerum que laborari atque singulis annis exigi uidentur, in locis aquis grani, Geminis, Marsna, Vuarachte, Linnica, Nuinaga, Harna, Ascloka, Bailus, Richeim. Tectis. Spirismonte. Haristallio. Ioppilla. Astanid. Glaniaco, Charango, Wactarmala, Nova uilla. Tumba, Coruja, Amblaua, Wactennias, Bulinga, Manderuelt, Compendio, Duira, Villara, Ascwilra, Flattima. Heim. Mofendurp. Burs. Lens. Linsan. Basiolo Vrio. Casapetrea. Caluintiaco, Gammunias. Longolare, Cauiniaco, Marslario. Cloduna, Ambarlao, Bastonio, et ortao, nuncupatis eum uilla, Bastonica, quam Karolus imperator augustus eidem ecclesie per suam largitus est auctoritatem, omnique integritate ad eandem uillam, et prefatam nonam parte(m) rite pertinente, in annona, in censibus, pecoribus, et cunctis animantibus, et omnibus que dici aut nominari possunt, compendiis, sicuti in predictorum regum scriptis tenetur, a nullo unquam impediantur, sed perpetuis temporibus pleniter eis concedantur. Et ut istius confirmationis nostre auctoritas firmiorem obtineat uigorem, manu nostra subtus eam firmauimus anuloque nostro insigniri iussimus,

Signum domni Heinrici serenisaimi regis. Symon notarius ad uicem Hilliberti archicapellani recognoti. Data Nonas Iulii. Anno incarnatiosis domini. DCCCC.XXX. Indictionum III. Anno uero piissimi. Heinrici regis. X. Actum aguis grani palatii. In del nomine feliciter. Amen.

- 90. Konig heinrich I. befidtigt der Abtei Berben bie ihr von Konig Urnulf verliebenen Privilegien. 931, ben 23. Februar.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. Si seruorum dei petitionibus quas pro aecclesiarum sibimet comissarum utilitatibus nobis suggesserint elementer annaerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis proemia promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei aecclesiae fidelibus praesentibus seilitet et fottaris notum esse uolumas quod fidelis noster Uniform abba monasterii quod uocatur useridina insinuauli celsitudini nostrae qualiter ——, Haec auctoritatis nostrae concessio ut firmiorem in dei nomine optineat stabilitation. manu propria eam firmauimus et anuli nostri impressione seililari precessimus.

Signam domni Heinrici inuictissimi regis. Simon notarius ad uicem Hilliberti archicapellarii recognoui. Data VII. kal. martii anno incarnationis domlal DCCCCXXXXI. indictione. IIII. Anno regni Heinrici regis. XIII. Actum in sunerlaba ciuitate regia in dei nomine feliciter annea.

91. Erzbifchof Bidfrid von Coln ichenft bem Urgulaftifte bafelbit bie Rirche zu Rely, mit bem Gallande, bem Behnten und vier Manfen zu Rely und Jacobwullebeim. — 931, ben 7. Juli. "

In nomine sancte et individue trinitatis. H'ichfridue divina fauente elementia Coloniensia civitatia archiepiscopus. Nouerit omnium sancte dei ecclesie fidellium presentium scilicet et fuurorum industria. qualiter nos diligenter perserutari iubentes de congregationibus singulorum in circuitu monasteriorum nostre cure divinitus commissorum, quam³ in diunis feruerent cultibus ac doctrine insisterent, nec non si eis victualia ad peragendum

Tr folgende Zert simmt webrilde mit der Urtund Armulfe überein, f. Rr. 76. — 1 Sus Armers oled derir, puf Gliden Dergisfen Gelde, ft. 176, d. d. de Et Urtunde der eine Höfenft bereiften in dem Gliffsarde nicht vorfindlich all. Das Ettlis abs ab Ettlische der eine Höfenft der Gliffsarde des Paircoat und den Frodund ju Arif und Grundläde ju Jacobowöllerbeim bis jur Gabularifation befeffen. — 1 L. g. wonde.

die noctuque ecclesiasticum beneficium habendum \(^1\) darentur. At nostris nucicitum fuit auribus, quod sanctimoniibus ad anactas uirgines domino deuote studioseque famulantibus panis alimentum per singulos annos deficiere. Unde nostris fidelibus clericis et laicis in unum coadmantis iuxta illorum commune consilium deditimos eis ecclesiam que în nilla Keles nuncupata constructa habetur, com terra salaricia et cum omni decimatione penitus ad cam delegata ac sub iure illus integre possessa cum quatoro mansis ad illam iuste pertinentibus, tribus quidem in eadem uilla iacentibus et quarto in uilla que noesatur \(\mathcal{Wudercheim}^{\alpha}\) sito, et bec omnia sicut ad nostrum opus habuimus prefatis sanctimonialibus concessimus habenda, ut ob menoriam et eleemosynam nostram ibi procesione haugmentum perpetualiter in dei nomine ad possidendum, et ut ultra propter alimenti defectum occisionem dereliquendi divinum officiam non habeant sed magis uoluntatem in eo die noctuque perseuereat. Quocirea hanc cartam describi iussimus manuque propria similiter cum allorum plarimorum probabilitam testima subcer descriptorum manibus muniri ac corroborari decrenimus, quatenus ab hodierna die ae deinceps firma et inconuntsa in perpetuam perseueret. Si quis autem ea infriagere uel ematare uoluerli, dinina mox ultio eum digna afficiat plaga an insuper omnipotentis dei simul et comnium sanctorum iram habest

Actum publice in ceclesia sanctarum uirginnun. XVI. kal. Augusti. anno gloriosi regis Henrici XIIIo, in dei nomine feliciter amen. Signum domini Wichfridi archiepiscopi qui hanc chartam Beri Iussit. Heribertus indignus presibyter atque cancellarios acripsit hanc chartam.

92. Ronig Otto I. nimmt Die Abtei Berben in feinen Schutz und beftatigt Die von Konig Urnulf ihr verliebenen Privilegien. — 936, den 30. Dezember.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto diuina fauente elementia rex. Si servorum dei petitionibus clementer annuerimus, id nobis nd perpetuae bentitudinis premis promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei ecclesiae fidelibus nostris presentibus etiam et futuris notum esse utolamus, quod fidelis noster Wigger abba monasterii quod nocatar Worthina insinuanit ecisitudini nostrae, qualiter ——. ° Hace auctoritatis nostrae concessio ut firmiorem in dei nomine obtineat stabilitatem, manu propria eam firmauimns et annuli nostri impressione sigillari iussimus.

Signum domai Ottonis inuicitissini regis. Peppe cancellarius ad uicem Hilliberti recognoui. Data. III. kal. lanuarii. indictione. X. anno incarnationis domini. DCCCCXXXVI. anno autem Ottonis regis primo. Actum in Talcheims. 7 in dei nomine amen.

93. Erzbifchof Michfrie von Ebln ichenkt bem fattlich wieder bergestellten Calillen Alofter bafelleft 12 katen: und 3 Dienste gufen im Eblnere-Gaue ju Rondorf und hunningen; die Kirche mit ibrem Aderlande, 2 abgesonderte Forste und 2 hufen zu Bodlemundt; 3 katen: und d Dienste hufen zu Krechen; den Zehnten und ben Frohnbof zu Kendenich; die Kirche mit bem Ichnten zu Brenig im Bonner: Gaue; endlich 3 Rebenstüde und eine Rente von 6 Fuder Wein zu Phens. — 941, den 9. September.*

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. vaichfridus diuina opitulante elementia coloniae ciuitatis archiepiscopus. Nouerit omnium sanctae dei ecclesiae fidelium presentium scilicet et futurorum industria. qualiter nos circa gregem

^{12.} ad perageostum — ecclesiasticum efficium habrudantia. — 1 Badtifefintifig Wudeschein ober Wudeschein; in titzem Reighter von 1374 beigt et Wudeschein. — 2 Verolaustie. — 2 Ver alte Historierb ein für gick ein Berngere, bir Reighter, bir den die der Berngere, bir Reighter, bir unter Berngere, bir Reighter, bir unter Berngere, bir Reighter, bir in ben Hufunden bes Enplishere Bideftin gemannt zu merken pflegen, (Straf, Nr. 88 und 193) augumerten. — 1 Bad deleind Harrag, dipl. 1 V. S. — 1 Der feigher Zert filmum bertiffe mit ber Unfande Transler, Nr. 76. — 1 Schalen, annal. Paderb. I 189, fact bir, defreibiger tichtgrer, indictio Lx., permutblid ols feine Emembation; irrig iš bert accum in Palchein* Satt Thelein. — 1 Sus bern Kartiafer bed Schliffmiffer.

dominicum, nobis dininitus commissum, piae denotionis studio feruentes, nostros legatos ad monasterium sanctae Ceciliae nirginis ac martiris christi, nimis honorifice restauratum direximus, ut diligenti inquisitione perquirerent. quomodo illa uenerabilis congregatio sanctimonialium deo die noctuque inibi denote famulantium in ecclesiastico officio horarum statutarum peragendo decertando laboraret, et utrum sibi sufficiens uietus ad hoc religiose ac perfecte complendum esset delegatus an non, qui reuersi nunciauerunt nobis, illas lacrimosis uocibus se nimium apud eos conquestas esse dicentes, sibi nunquam ia uno eodemque anno tantum de annona in suis locis excrescere potuisse ut ab initio usque ad finem illius anni inde uinere quirent. Quo andito fideles nostros tam clericos quam laicos inssimus in nostram nenire presentiam, et cum consultu et consensu amborum decrenimus de nostrae ecclesiae rebus illarum prebendas omnimodo amplificare quod et fecimus. Dedimus itaque eis in pago coloniensi in uilla rummentorp nuncupata mausa lactilia. XIL sed ex hiis. XIInum iacet in loco qui uocatur hoinge, insuper in eadem uilla rummentorp mansa scruilia tria cum mancipiis mrinsque sexus in eisdem similiter et in prefatis commorantibus, exceptis duobus hominibus et quinque feminis hiis nominibus, enerhart, elnrich, regina, regila, linda, uualdichin, richila. Similiter in eodem pago in loco qui dicitur buchilomunti ecclesiam unam cum terra arabili ad eam pertinenti et duos speciales forastas cum monsis similibus duobus. Item in uilla ureggana dicta mansa lactilia tria cum quatuor scruitibus et quinque hominibus ea inhabitantibus, quorum hace sunt nomina, abbo, nuillo, noilo, regniso, item regniso. Addidimus ctiam illis omnem decimationem de uniuersis rebus et 1 curte solummodo dominicata quae in codem dicto pago coloniensi in uilla cantenich sita est donandam esse. Alsque hoc in pago bunnensi ecclesiam in nilla brienich constructam cum universa decimatione ad illam penitus pertinente. Postremum uero in uilla reinag de uineis particulas tres et sex carras de uino. Hacc omnia superius comprehensa designagimus iam sepe designatis sanctimonialibus, donataque in perpetuum esse uolumus, ut ibi ob nostri elemosinam et recordationem ad necessariam uietus illarum sustentationem proficiant in augmentis perpetualiter in dei nomine ad possidendum. Unde hanc cartam fieri iussimus, manuque propria firmauimus, manibusque bonorum ac probabilium testium tam elericorum quam laicorum subtus nominatorum roborari fecimus, quatenus apud successores nostros huiusmodi auctoritatis nostrae largitio firma et inconuulsa omni tempore habeatur. Et si quis ex eis hanc infringere nel emutare noluerit, dei omnipotentis iram habeat et insuper omnium sanctorum eius odium incurrat,

Actum publice in ciuitate coloniae. V. idus septembris. annu gloriosissimi regis Otdonis sexto, indictione secunda.

n dei nomino feliciter amen. Sign. domni unichfridi qui hanc cartam fieri iussit. Sig. engelbera prepositi, raffridi pressbirei, adalhardi presb. raduinchgi presb. greardi presb. adalbaldi presb. muolifridi diaconi, steffani diac. nalalgari diac. hotaboldi diac. adalberti diac. ratbarii diac. ruotpoldi laici, reginoldi laici, godefridi. muerenharii. herradi, franconis, unitchnigi, machfridi, guutrammi, gerberti, sigeberti, beroldi, hermboldi, heribertus cancellarius seripsit hauc cartam.

- 94. Erzhischof Bichfrib von Colin schenkt bem Ursufalitife vor ber Stadmauer daselbis, einen Salehof mr 33 Manien und 20 Arctern, in der Mart Engelstadt und Wormegaue und in der Grafichaft deb Grafen Contad gelegen. — 941, den 23. Rovember.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. unichfridus dinina annuente elementia sanctae coloniensis ecclesiae archiepiscopus. Nouerit omnium sanctae dei ecclesiae fidelium praesentium seilicet et futurorum industria. qualiter nos superna inspiratione admoniti cum consensu fidelium nostrorum tam eleritorum quam laicorum, de

rebus domni nostri almi petri, at nostrae 'sanctae matris ecclesias, nenerabilibus sororibus in ecclesia sanciarum nirginum extra muros coloniae cinitatis publice et honorabiliter constructa deo die nottuque deuote a religiose famulantibu, sui uictus alimoniam agmentando amplianiums. Dedimas itaque eis et de iure nostro in ius et dominationem illarum transfudimus in silla nel marka quae Engiletati nominatur in pago unormacensi, in comitatu Kwarradi comitis curtem. Le cum casa disersique aliis sedificis, cum terra aularciae, unu mansis, XXMII. cum mancipiis curctis utriusque sexus ca incolentibus, cum arpennis. XX. cum omnibus cultis et incultis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibusque rebus ad eandem curtem iuste legitimeque pertinentibus, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibusque rebus ad eandem curtem iuste legitimeque pertinentibus, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, omnibusque rebus ad eandem curtem iuste legitimeque pertinentibus, exitibus ad possidendum. Unde hanc cartam conscribi inssimus, manque propria simul et ceterorum idoneeram testium anaibus roborari fecinus, quorum noninias substrescripta saut, quatinus umquam usque in perptunum pera succedentia tempora firma et inconuulsa permaneat, cum stipulatione subnixa. Et si quis huiusmodi traditionem infringere nel emutare noluerii, iram dei omnipotentis simul et omnium cius sanctorum incurrat, ac insuper mox ex dinina ditiene insaanabilis plagae percussione dannotus, uitam finiti in dei extremi indicit rationem inderedifuras.

Actum publice in praefata XI. milium sanctarum uirginnm aecclesia. VIIII. kalendas decembris anno gloriosissimi regis otdonis. VIto. indictione. XIIII. in dei uomine feliciter amen.

1 Signnum domni uuichfridi archiepiscopi qui hanc cartam fieri iussit ac roborari fecit. Ego in dei nomine Heribertus presbiter atque cancellarius scripsi hanc cartam. Anno incarnationis domni nostri iesu christi. D.CCC.XII.

95. Ronig Otto I. ichenkt bem Marienftifte ju Machen Die Rirche zu Duren mit ihren Ginfanften.
— 941, ben 25. November.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Otto dinina propitiante elementia rex. Nouerint omnes fideles nostri regis, quandam rem proprietatis nostre fratibus in aquis grani palatii deo digne famulatibus iure prehemi in proprium donauimus, id est. ecclesiam. L que est constructa in uilla que dicitur Duira in comitatu Sunderscas³ ubi Gotefrid comes preesse dinoscitur, et utilitatem talem illis coucessimus, qualem antea ex supra ditta ecclesia in nostrum habutums servitium. Et ut the constructa in uilla que dicitur Duira in comitatu sundica esta in nostrum habutums servitium. Et ut the construction condonatio fratiorem in dei nomine obtinest stabilitatem, manu propria nostra eam firmaniums, et anuli nostri impressione corroborari precepiums. Census uero eiusdem ecclesic. X. solidorum persolustur in unoquoque anno. Si quis aero hanc kartam infringere uel emutare uoluerit. imprimitus iram dei omniquotentis incurrat, et omnium sanctorum eius.

Signum domai Uttonis innictissimi regis. Bran cancellarius ad uicem Wiefridi archicancellarii recognoul. Data. VII. Kal. Decembris. amno dominice incarnationis, DCCCXI.L. Indictione. XIIII. regnante ottone serenissimo Rege. anno. VI. Actum threthamanie in domino. Amen.

96. Ronig Otto I. ftellt bas feinem Bafallen Megingog, bem Stifter ber Abtei Bilich,4 confiscirte Gut wieder gurud. - 944, ben 1. Muguft.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto dinina propitiante elementia rex, nouerit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam et futurorum industria, qualiter nos per internentum difectissimi germani fratris nostri Heimrici cuidam uassallo illius Megingoz nominato predium legali indicio illi ablatum nobisque fiscatum denuo eidem in proprium donanimus cum omnibus illuc iure pertinentibus, mancipiis, agris, pratis, pascuis, siluis.

¹ Dier folgt in 5 Zeiten 27 Mul "wigen" mit einem leveren Imificanum für die Annen der Jengen. — 3 Sus dem ältern est Cartilate bes Gliffs, fol. 18. V. — 3 Ort, weiter nicht mehr voreinmente, Gundbergan bezieht fich auf die Affeibendische woben an befonderen Bezief, in Zeich bes späleren somitatus nomerin oder der Webenmeiterei. Balbung, der Königlichen Pfalg Daren guspetift gerecken. — 1 Bezief, Nr. 122.

aquis aquaramque decarsibus. molendinis. piscationibus. exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis. inssimus quoque hoc preceptum inde conscribi per quod uolumus firmiterque inbemus, quatenus predictus Megingoz Ipsam proprietatem perpetualiter teneat atque possideat. Et ut hoc nostrao concessionis preceptum firmiter permaneat mana nostra aubtus illud firmanimus. anuloque nostro inssimus insigniri.

Signum domni Ottonis innictissimi regis. Brun cancellarius ad ulcem Fridurici archicancellarii recognoul.

Data. Kal. augusti. anno incarnationis domini. DCCCC.XL.IIII. Indictione I. anno domni Ottonis serenissimi regis. VIII. Actumi ne Elimon. in dei nomine Amen.

- 97. Ronig Otto I. gewährt auf Bitte ber Abetiffin habewig bem Rlofter Effen bas Recht ber Arbeiffinnenwahl, beflidigt bie Schenfungen, worüber bie Urfunden in bem Rlofterbrande untergegangen, und verleift demfelben vollige 3mmunitat und bie Berichtsbarfeit eines von ber Arbeiffin zu mablenden Bogteb. 947, ben 15. Januar.
- C. In nomine sanctae et individuae tripitatis. Otto divina auxiliante elementia rex. Nouerit omnium fulcium nostrorum industria, quod uenerabilis abbatissa Hadeunig asuidensis monasterii a bone memorie Altfrido presule in honore sancti saluatoris sanctaeque dei gentricis et uenerandorum cosmae et daminui martyrum, nec non omnium sanctorum constructi, nos adiit, postulans ut inmunitate regia idem coenobium uti a precessoribus nostris fuerat donatum, et nos presentarie muniremas. Cuius noto consilio religiosorum archipontificum, frithurici atque vuicfridi obtemperantes ceterorumque, episcoporum ac comitum, electionis arbitrium dum hoc necessitas exegerit primo concedimus. Insuper et regum aliorumque fidelium traditiones illuc collatas quarum auctoritatis scripta deflagrato prefato monasterio ignis exeserat perpetua firmitate roboramus, uidelicet decimam omnem que habetur inter duo flumina, embiscara et rura a rivulo Leationia, et a molendinio iconis usque ad locum lieriki, et leppara quam ei nenerabilis archiepiscopus coloniensis ecclesie quatharius domni apostolici nicolai et coepiscoporum totiusque cleri consensu contulerat excepta particula in loco ruoldinghus 3 quam eggihart et eius conlunx rihilt iure hereditarlo possiderunt, duas etiam uiltas hohemberg. Cassella a lothario rege. et a ludounico curtem. I. hucrithi nuncupatam, et quicquid habuit in comitatu Echerti et cobbonis tres insuper alias curtes holsto. Arachem. herte, e uictui sanctimonialium et a Karolo curtem ruodenesberg, nominatam regibus datas, et curtem ab auc nostro ottone duce behi dictam illo traditam et a domno genitore nostro heinrico rege firmitudials causa eandem iterato tributam. Precipimus quoque ut nullus index publicus uel quislibet ex ludiciarla potestate in loca predicti monasterii quae nel nune possidet nel deinceps que in jure Ipsius saneti loci noluerit dinina pietas augeri, ad causas audiendas, uel freda, aut tributa, aut coniectos aliquos exigendos, aut mansiones uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines istius ecclesie restringendos, nec ullas Illicitas occasiones requirendas nostris, et futuris temporibus ingredi audeat. neque teloneum neque parafredos nel ea que supra memorata sunt penitus exigere presumat, nemoque ad mallum conqueandi homines eiusdem ecclesie seruos, litos, uel liberos habeat potestatem, nisi aduocatus quem abbatissa eiusdem loci ad hoc opus delegerit, hoc regalitatis nostre precepto manu firmato et anuli nostri inpressione insignito.

Signum domni ottonis inuictissimi regis. Braw cancellarius ad uicem Frithurici archicancellarii recognouit. Sig. fridurici archicaiscopt. sig. roudeberti archicaiscopt. sig. rotheoutonis episcopt. sig. conradi episcopt. sig. popponis episcopt. sig. hadancii abbatis. sig. harrberti abbatis. sig. popponis episcopt. sig. hadancii abbatis. sig. harrberti abbatis. sig. fustoli abbatis. sig. heiririci fratris regis. sig. herimani ducis. sig. cuonradi comitis. sig. erenfridi comitis. sig. gebehardi comitis. sig. ekkihardi comitis. sig. hugonis comitis. Data XVIII. kal. februarti anno dominise incarnationis DCCC.XI.VII. indictione. V. regnante pio rege ottone anno XI. Actum franconcefuri in domino feliciter anne.

98. Ronig Otto I. identt ber Abtei Chevremont zwei hufen nebft ber Rirde zu hermal, Die Rirde zu Grand-Reng im hennegau, jene zu Bilvorde und zu Buel. - 947, ben 18. April.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Otto diuina auxiliante elemenia rex. Nouerint omnes fideles nostri presentes atque futuri, qualiter nos pro remedio anime nostre uel etiam dilectissime coniugis nostre beate memorie acignita quasdam res proprietatis nostre ad stipendia fratum in loco keuermont deo digne militantium in proprium concessimus, id est hobas. II. in uilla Harimala sitas, et ecclesiam, I. cum omnibus appenditis suis illuc legaliter aspicientibus. Preterea dedimus eis ecclesiam. I. in uilla ren. constructam in pago heinegone, alteram nero in uilla patil cum omni decimatione, omnibusque commodiatibus ad supradictas ecclesias iuste legittimeque pertinentibus. Iussimus quoque inde hoc preseus preceptam conscribi per quod nolumus firmiterque iubemus, ut sine ullius contradictionis obstaculo hanc mostre traditionis condonationem firmiter ac securiter obtineta manu propria nostra firmatam et analo nostro corroboratum.

Signum domni Ottonis inuictissimi Regis. Brun cancellarius ad uicem Rodberti archicapellani secognoui. Data XIII. kal Mai, Anno domini, DCCCC.XL.VII. Indictione IVI. Regnante pio Rege anno XI. Actum aquis in dominio felliciter. Anne.

99. Pabft Mgapitus erneuert auf Unfteben Otto I. ber Aebtiffin Sathewig und bem Rlofter Effen bie von bem Pabfte Zacharias bemielben genochtrte, bei bem Rlofterbrande unterzegangene Urfunde, wodurch ber von bem Erzbifchofe Guntbarius geschentte Zehnte, die freie Wahl einer Aebtiffin und die Exemtion von jeder gestillichen Gerichtsbarteit außer der, des pabstlichen Stubles, dems selben verlieben worden. — 947.

Agaptina episcopas seruus seruorum dei. Hathueriga religiose. abbatisse unerrande. monasterii attuidentum halfrido quondam presule hildensemensis ecelesle constructi, suisque successoribus in perpetuum. Tune sumume apostolice dignitatis apex in hoc diutino prospectius nitori dinoscitus prefutigere, cum in exercendis dei laudibus inpensius studebit sui laboris exhiberi certanen, igiur quin postulastis a uobis per intertentum doumi et gloriosi eggis Odtonie quatinna priutiggium a predecessore nostro Zacharia donno papa prelibato monasterio cui uccabulum est Astinde concessum, quod flammarum adustione cum predicto monasterio combustum est nostra apostolica auctoritate uobis idem anoutier concedere laberenus, et decimam quam permissu predicti donni apostolici et assensau episcoporum totiunque cleri. Guntharius coloniensis ecclesie archiepiscopus carundem sanctimonialium uictui. atterminauerat, et electionis arbitrium, ut quando abbatissa defuncta fuerit, licentiam habeant sanctimoniales que

[&]quot; And bem Altera Cartilae bes Macienfifte zu Agden, fol. 24. — Bergl. bir Pote zu Art. 1. — 1 Bo bem, 1584 fallige fieleber, Drighal beißt sei in ber Generatungs vollub ed Padibel Jameccan IV., aus bem 2. Jahre feines Pomifica [1242): Nos tellur tenorum einsedem printiegit quant im nimia uetaustae consumpil. eum fierit woo in pergamenu noseroptum. menaerib deeinum Allgebrum finiere fich eine andere, befiegelte Alfredieff aus dem 213. Jahrebundern von in papire einse fielen Barinsten, voc auch nicht von der jedelicht nicht mete fefertich gemeiere Datum bes Originals entbilt. Pabli Agaptius wars gemößte hoh, mib de Kolifin Datuwsig fande ein. 3. da von der der der gemeieren Datum bes Originals entbilt. Pabli Agaptius

ibidem fueciut, intrinseans de semetipsis que digna furrit et deo placita eligere abbatissam, et ut prisilegiis apoatolica sedis idem monasterium decoretur. ut sub iurisdictione sancte nostre est deo auctore descruimas ecclesie constitutum auditus alterius ecclesie iurisdictionibus submitatur. pro qua re piis desideriis uestris fauentes, id quod exposciis ex affectu effectui mancipamus, statuentes apostolica censura sub dinini iudicii obtestatione, et anathematis interdictu, ut nullus unquam presumat quispiam cuiuscunque digitatis uel et quantumcunque magna uel paran persona sit de rebus aut possessionibus uel quiquam de hiis que ei pertinere uidentur quoquumedo auferre aut alienare, sed noc quantibet malitiam aut iacture molestiam inferre, profecto ipsum perenniter tam pacis quam barbarico tempore firma stabilitate decernibutus sub iurisdictione sancte nostre ecclesie permanendum, at uero qui pio intuitu obseruator buias nostri apostolici prisultegii extiterit benedictionis gratiama am misericordissimo donno deco multipliciter consequatur.

- 100. Ronig Otto I. gibt Auf Einstimmung und Bitte bes Bifdofe Farabert' ben von bem Majort bomus Clobulf in ben Billen Breotio und Littemala erbaueten Kirchen bes b. Peter und b. Martin alles bas guruch was Pippin und feine Gemablin Blietrub benfelben geschent, zum Unterhalte von 24 Matrifularien unter einem Abte und Kufter, und verleiht ber Stiftung Immunitat. 947, ben 30. April.
- C. In nomine sanctae et indiaiduae trinitatis. Otto diuina propitiante elementia rex. Nouerint omnes fideles nostri presentes seilicet et futuri, qualiter nos pro dei amore cum consensu et deprecatione Faraberti episcopi, ceterorunque fidelium nostrorum, res quas Pipinus et coniunx sans Birctrudis donanti ad sailicas sanctorum indelicet sancti Petri sanctique Martini, quasque Clodulfus maior domus itu tillas nuncupatas Breotio et Littemala subteriore construxit omnes ex integro reddimas nostra autoritate ad dictas basilicas, et quantum ipse in ipsas

¹ Ramlid von Luttid. - 2 Der Berfaffer bee Bertdeus: Befdicte ber ebemaligen Reiche Abtei Burtideib von ibrer Grunbung im 7. Jabrhundert bis 1400; u. f. m. von Chriftian Quir. Maden, 1834. Bo., bem Die Urfunden ber Abtei Burtideib juganglich gewesen, bat fich burch bie Aehnlichteit bes Ramens Purceto , Porcheto , Purcled (Burticeit) mit Broutio beftimmen laffen, biefes lettere fur Bureicheib ju balten, obgleich bie Urfunbe Beinrich 14. pon 1018 ausbrudlich enthalt, bag Deto HI. querft bie Rirche ju Burticheid ju grunden angefangen "qui ipsum locum (Porcheto) a tundamento ad det servitinm ordinare cepiti, und es in der Urlunde jenes Raifers von 1016 beißt "nad ecclesiam quae in loco Porcied nominato nontra devotione construcia consistit, deo et sunctis eius Apollinari atque Nicolao -- duas curtes -- donavimun". Peinrich II. bat also ben Bau ber Rirde (und bee Rlofters) gu Burticheid vollenbet, ben Otto III. begonnen batte; fie war ben b.b. Apollinar und Nicolaus geweibt. Die ben b.b. Peter und Martin gewibmeten, icon von Pippin beidenften Rirden ju Breotio und Littemala fonnen alfo nicht mit fener bermechfelt werben. Auch zeigt fich feine Spur, bag bei ber Abtei Burticeib jemale bie Gineichtung von Matrifularien beftanben babe; und gewiß murbe eine Rirche und Rlofterftiftung aus Pippins Beiten gang in ber Rabe ber Ergpfalg Machen in ben bergettigen Jahrbuchern und in ben Archiven ber Rlofterinftitute in ber Umgegend nicht ungenannt geblieben fepu. Brewie ift vielmehr bas beutige Auetten, frangofifch Russon, in ber Rabe von Tongern, 3mar tautet biefer Ortoname in ber Urfunbe Beinrich II. fur bie Abtei Burtideib von 1018 (f. Rr. 151), Biutl; allein bei Abfaffung ber bier vorliegenben von Dito 1, batte man fichtlid noch jene bes ernen Stiftere Clobulf ober Pippine bor Augen, wie es bie jener fruben Beit gang eigentbumlichen Ausbrude und Sprachfehler "nd basilicas in villas uuncupatas Brootio er Littemala" jeigen , und es ift bem Ausbitdungegange ber franfifd-gallifden Gprade gang angemeffen, bag ber jur Beit Deinrich tt. Riuti gefdriebene Ortoname mehrere Jabrhunderte fruber Beotio gelautet, bag aber flatt bee B ein H, woburch bas folgenbe e verftartt wurde, wie 3. B. in Henbauus, poran geftanben babe. Auf Rutten paft ber Inbalt ber Uefunde genau. Die bortige Rirche ift bem b. Martin geweibt, bei berfelben beftand bis gur jungften Beit eine Corporation von 12 Prabenbirten unter einem Abte und Rufter, von welchem letteren es in ben Statuten biefer Rirche von 1262 beiftt; "Custos qui matricularius ibidem crunetur; ebenbafelbft wird bie Rirche "ecclesia a sut fundatione regaliter inntituta" genannt. Die Abtei Burtideib ubte feit ber frubeften Beit bae Patronat und Collationerecht über bie Pfarr. und Collegiaffirche ju Rutten , obne einen anbern Titel , ale bie borliegenbe Urfunbe, ju befigen ; mabriceinlich ift berielben bei ihrer erften Grundung unter Dito III., worüber bie Urfunde felbft feblt, Die Rirche ju Rutten untergeben morben. -3ft nicht genau mehr ju beftimmen. Als im 3. 1319 bie Pfarrfirche ju Rutten ber Abtei Burticheib gauglich incorporirt murbe, marb dem funftigen Curatgeifilichen ju Rutten u. I. eine Rente de baptismo in Lude und de ecclesia de Lude ausgefest; in ber Rabe liegt bad Dorf Hamat. - ' Anfanglich arme Lapen mit ber Berpflichtung ju regelmäßigen breblichen Anbachten und Berrichtungen, fpater Beiftliche.

nillas filio suo Aunulfo moriens dereliquit, totum et ad integrum ad matriculas XXIIII, qui in ipsis synodochiis debent residere, et de fructu qui in ipsis uillis laborari dinoscitur plenariam substantiam debent habere ut attentius eis delectet pro remedio animarum postrarum domini misericordiam implorare, et suprascriptas res una cum iam dictis basilicis sanctorum Petri et Martini uel ceterorum sanctorum quorum pignora ibidem uenerari noscuntur. a die presente, tam in domibus aedificiis mancipiis peculiis moleudinis cum omnibus adiacentiis ibidem aspicientibus iam dictis matriculariis et abbati ipsorum locorum per omnia tradendo reddimus, ut quidquid ibi melius in terris et edificiis siue pascuis ac molendinis commutare et restaurare atque emendare potuerint, firmam et liberam absque ullius contradictione habeant potestatem, ita ut ab hac die et deinceps, nullus index publicus, quicquid supra hoc edificauerint aut examplauerint infringere ualeat, nec homines illorum distringere aut redibitiones uel freda exigere uel teloneos tollere ullomodo presumat, sed in defensione successorum nostrorum regum perpetualiter maneat, Abbas uero et custos ipsorum locorum sicut iam dictus Clodulfus et filius suus Aunulfus et nos ipsi decreuimus nil ex frugibus et censu predictorum locorum ad suos usus ante accipiat, quam ipsis matriculariis per circulum anni omnia quae destinauimus ex integro donent. Et quod remanserit ad suos et ad structurae predictorum locorum usus conseruando retineant. Quod si quis ex matriculariis corpore exierit, abbas et custos locorum statim in eius loco alium restituat, ut in aeternum ipsi XXIIII. matricularii ad ipsas basilicas permaneant, et sicut destinauimus uiuant. Et ut haec redditionis nostrae auctoritas firmius stabiliusque firmetur, anuli nostri impressione iussimus roborari.

Signum domni Ottonis incictissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Ruotherti archicapellani recognoni, Data Isla. Indictione VI. Anno pio regnante Ottone XIII. Actum Aquis grani palatii in domino feliciter amen.

101. Konig Otto I. besidtigt auf Die Bitte feines Bruders Brun und Des Abtes Berthold von Cornelimunfter Die Immunitat Diefer Abtei. — 946, ben 2. Mai.

C. In nomine domini dei et saluatoris nostri jesu christi. Ollo diujna propiciante elementia rex. Cum locis diaino cultui mancipatis ob amorem dei opem congruam ferimus et imperialem morem decenter implemus, id nobis profuturum ad aeternę remunerationis praemia capessenda ueraciter credimus. Quapropter nouerit omnium fidelium nostrorum presentium nec non et futurorum industria, qualiter dilectus germanus noster Brun nomine, et Berechtoldus indensis monasterii uenerabilis abbas, nostram adierunt postulantes regalitatem ut priuilegia que antecessores nostri reges. ad monasterium quod est in honore domini et saluatoris nostri iesu christi super fluuium inda constructum. ubi prefatus uenerabilis abbas Berehtoldus preesse dinoscitur. donauerunt, ea uidelicet nostre auctoritatis munimine renouaremus. Eorum uero petitiones benigno animo suscipientes, iussimus inde hoc presens preceptum conscribi per quod nolumus, firmiterque inbemus, ut nullus index publicus, superioris, aut inferioris, ordinis rei publice procurator, ad causas iudicio more audiendas in cellulas ecclesiasticas, aut uillas, seu religuas possessiones quas moderno tempore in quibuslibet prouinciis, aut territoriis, împerii nostri possidet, uel deinceps în iure ipsius monasterii diuina pictas nolucrit augeri, ingredi presumat, nec freda, aut tributa, uel mansiones, aut paratas, aut teloneum ripaticum, postaticum, pontaticum, salutaticum, rotaticum, pulueraticum, trabaticum, aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam seruos, super terram istius monasterii commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones, uel illicitas occasiones requirere, quibus lu aliquo idem monasterium sibique subiecti aliquod iniuste paciantur incommodum. nostris futurisque temporibus quisquam temerarius existat. qui id faciendum inlicitam sibi potestatem attribuere audeat. Sed liceat memorato abbati suisque successoribus omnes res predicti monasterii sub immunitatis nostre defensione quieto ordine possidere. Et quiequid de rebus prenotati monasterii fiscus sperare poterat totum nos pro cterna remuneratione predicto concedimus monasterio sicut et predecessores nostri, ut pereunis temporibus in

the root of Google

^{&#}x27; Eine an bem namlichen Tage ju Aachen ausgestellte Urtunbe Otto 1. fur bas Biethum Cambray enthalt ebenfalls bie unrichtige Angabe: Ind. 6. und Begu. 13. Miraeus, II. 938.

alimonia pauperum et ad stipendia monachorum ihidem deo famulantium proficial in augmentia, quaterus ipsos seruos dei qui ibidem deo famulantur pro nobla proleque nostra, et stabiliate regai nostri a deo nobis colleciusque misericordia per immensum conseruandi iugiter misericordiam exorare delectet. El ut bec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconsulsa manere manu propria subtus firmasimus anuloque nostro corroborari precepinus.

Signum domni Oltonie inuicissimi regis. Brun cancellarius ad uicem Radberti archicapellani recognoui. Data VI. Non. Mai. anno domini DCCCC.XL.VIII. i indictione VII. regnante pio rege Ottone anno XIII. Actum Aquisgrani palacii in domino feliciter amen.

102. Erzbifchof Bichfrib von Coln errichtet in bem von bem b. Severin gegrundeten Rlofter dafelbst ein diesem Seiligen gewönnetes Oratorium, verlegt beffen Reliquien in einen neuen Schrein, schenft bagu Befigungen im Colner Gaue" und die Kirche zu Immendorf, und setzt den Pfarr, sprengel ber Mohretfriche feit. — 948.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris s, dei ecclesie filiis. quomodo ego Wicfridus sancte coloniensis ecclesie licet indignus archiepiscopus pastorali cura impulsus, ac divinitus in visionibus persepe premonitus, in monasterio quod domnus meus scilicet sanctus christi confessor Seuerinus lpse a fundamentis erexit, et sub honore sanctorum martirum cornelii et cypriani dedicauit. oratorium construxi, ac în quantum potui în îpsius honore specialiter perornaui ad remedium apime mee, et omnium mihi sibique secundum deum procurandorum, quia nulla pars negligencia meorum antecessorum ipsius templi dedicata erat sibi. In cuius oratorii dedicatione, cum forte adesset sub uere karitatis pignore Beringerus uirdunensis ciuitatis episcopus, et religiosus cameracensis ecclesie Iohannes episcopus, etiam ut supradictum est diuino monitu perterritus reliquias beatissimi confessoris mutauimus de scrinio iam carie consumpto in scrinium ut tunc temporis humano ingenio melius potuit esse firmatum. At ego meique coepiscopi cordis compunctione attacti quoniam talem thesaurum corporis tam sanctissimi militis christi, ac fratres tante religionis in eo loco inueni quales in alio non habui, predictorum confratrum aliorumque multorum religiosorum uirorum instinctu premonitus, tam sanctissimas prius quam scrinio sigillum imprimere, dotaui reliquias, et quasdam res mee proprietatis pago in ipso sitas scilicet In uilla eueriche dicta, id est fiscalia mansa. II. cum uinea, que emi erga militem meum salachonem. XXVI, libris argenti, et iterum in uilla que dicitur beina. II. seruilia mansa, ac in uilla thiedenhouin nominata. I, que. III. erga militem othelhardum precario acquisiui, sancto Segerino, ac fratribus sibi tam incessanter famulantibus contradidi. Insuper cum communi consensu tam clericorum quam laicorum donaui de ecclesie rebus ad sustentandam inopiam illorum, ecclesiam sub ipsius sanctissimi confessoris honore fundatam iminethory dictam, quo melius proficiant in orationibus, perpetualiter possidendam, cum termino ibi ad nostrum opus habito, quo in dei seruitio die noctuque persistant absque ullo uictus impedimento. Hec dum agerentur fraterculi einsdem monasterii cum illorum populo nostris genibus suppliciter obuoluti nimium querentes ut terminus quem beatissimus Seuerinus ut antiquitus dictum esset cum suo banno ad prefatum monasterium sanctorum martyrum cornelii et cypriani terminasset ac quem meus predecessor Heremannas uidelicet tocius ecclesie defensor postea iterum probabilium hominum testimonio atque suo banno firmasset, undique a circummanentibus popularetur, et illorum uires non sufficere, illum a lupis rapacibus defendere, postulantes, ut per merita tam sancti patroni facerem, et illum lite soluerem, nichil

¹ Der aus en Mangfreigen bes de Louvrez in der amplissina collectio, 1, 290, defabilde Abertad biefer Urfande det gabt 34t 149, ermustlich mei bliefen mit ern angegeben andeienen aud dem Argeiennagischer Unt zeichte gemein. – † Die Stat Colis umfast jegt einen gesen Todl ves alten Gause diese biefe Anners. So ib der Bezirt der Gereinfirde allmätig gut aberbatt erruschefen um der von den Umfassingeräufen wer Sabst felte diendseifen werden, daber is der eigetigenen Bliefen Breiten, baber bie Annare der der gefegenen Bliefen Greich, Seina (Bepentburm) um Triebendosen, so wie der bei der nachfelgenden Umfassichung der Pfarriprengels anzgebenen Puntte mitelnen erfelden find.

eupientes in eo retinere, nisi quod iure debuissent habere. Ergo considerans curanı atque pondus mee dispensationis, ac curam commissi ouilis, non ausus fui petita preterire, sed iussi in synodali conuentu quem tunc proxime in cena domini collectum habui, septem sapientes clericos ac totidem ydoneos circummanentes laicos, super capsam sancti petri jurare, quo publice recitarent ut ueracius scirent, et post hec sic circumducerent ut usque in eternum absque lite staret omnis ille terminus pertinens ad prefatum monasterium. Unde factum est ut condixerant primum omnem salariciam terram pertinentem ad curtem iuxta monasterium ubicumque jaceret locorum, et sic terminum ducebant ab urbis porta quam uulgus nominat altam, per illam plateam usque ad sancti Iohannis ecclesiam, et per septem et decem jurnales in alia parte platce jacentes, ab ecclesia autem per uiam que est dicta burchstraza usque ad uillam que dicitur thiedenhouin cum omnibus que pertinent ad illam, hincque usque iterum ad uillam que pominatur hoinche, ac quicquid pertinet ad illam, inde uero ad siluam que nocatur dierlo, et hinc ad iunginuorst, inde per uiam que dicitur uorstwegh usque ad renum, et sic per litus iterum usque ad ciuitatis fossam, ut nemo quid furis, nel potestatis, sut termini, aut saltim senatus interhabeat, nec aliquis decanus, aut aduocatus, illorum juramento, ac meo, et communi consensu tam clericorum quam laicorum tunc astantium, uisi prefati monasterii prepositus. exceptis, XX, domibus que pertinent ad helemosinam secus renum, sub honore sancte dei genitricis fundatam. Hinc quo predicta tradicio firmior staret, atque terminus esset sine lite, iussi hanc cartam scribere, et stipulationem subnectere, atque mox in ipso senatu cum meo banno et omnium presentium presbitcrorum firmaui. similiter in cena domini in epanado. atque in ipso die sancto pasche feci, ut si quis meorum successorum aut quelibet opposita persona contra hanc traditionem uenire temptauerit, uel terminum quolibet modo infringere, aut in eo aliquid errare uel demere uolucrit, fiat ei sicut ammanite et moabite, iram omnipotentis dei incurrat, lingua faucibus eius adhereat, cum iudicatur exeat condempnatus, dyabolus stet semper a dextris eius, a liminibus sancte dei ecclesie efficiatur extraneus, in die examinis fiat deputatus eternis suppliciis. oculi eius non uideant lumen in secula seculorum. amen. 1 Quo autem firmior sit hec karta placuit testium astantium assignari nomina. Sig. Gådefridi comitis, s, Geronis presbiteri, s. Wichardi presbiteri, s, Rådberti prepositi, s, Vuargi, s, Marcwardi, s. Azzonis. s. Matfridi. s. Folcberti. s. Liuheberti. s. Saladonis. s. Alueridi. s. Neui. s. Friderici. s. Adelgeri aduocati, s. Erkingeri presbiteri, s. Seliradi presbiteri, s. Hildibaldi prepositi, s. Geroldi, s. Lantfridi, s. Razzonis, s. Megengeri. s. Hugbrahti. s. Euerhardi. s. Sandradi. s. Ruocgeri. s. Marici. s. Shiezonis.

Actum est publice anno dominice incarnationis DCCCC.XL. VIII. indictione VI. atque septimo anno serenissimi regis Ottonis regnantis duodecimo presulatus uenerabilis archiepiscopi Wichfridi feliciter aunen,

103. Erzbifchof Bichfrid von Coln bestimmt ben Sprengel und Behntbegirf ber Rirche ju Dberpleis im Auelgaue in ber Brafichaft bes Grafen hermann. — 948.

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Wiehfridus asucțe Coloniensis ecclesie dinina fanente gratia Archiepiescopus. Nouerit omnism sancte dei ecclesie presentium scilicet ac futurorum sollertia, qualiter nos dei amoro
pulsati, anno ab incarnatione domini noutri iesu christi nongentesimo, quadragesimo, octauo, indictione astem sexta,
anno etiam gloriosissimi Regis ottonis regni. XIII. determinationem subtus nominatam, perfecimus et almoster autoritatis largitione ad ecclesiam sanctorum martyum Primi et Feliciani et sancti Augustini confessoria,
que constructa est in utila que dicitur Pleisa. in pago Akalgauense sub comitatu Herimanni comitis determinamus
in perpetuo habendum, ut omnia que antea ad eandem fuerant separata maneant firma. et nouslia cielme celesie
contigua que hucasque existentan interminata illur erapiciant asbillia. Doc est a blarconièche gescringun sursum in

¹ Die vorfiebende Urlande, berem Driginal untergegangen, wird aus bem Transsum in ber Bulle bes Jubfied Chiefin in.
om 1. Mar, 1197 migetheitt. Gie ift ebenfalls in bem Cartular bed Severinftitet erhalten nnb hat bort noch ben nachfolgenten.
Ochluf. 30 verichiebenen Malen ift, wie die Urlande renabnt, beren Inhalt befähigt werben; die Abfolieft in bem Cartular ift
also ans einem folden Befähigungs-Ermplar entwommen. 3n bem angegebenen Regierungsfahre bes Königs und bee Erzhischeif
lieft Bernechfichung und Irribung und Berthung.

Wellesberg, et exinde usque in sundumberg, usque in Hanapham, et sieut fluit Hanapha usque in boletrebiechi gespringun, et ita sursum usque in Ouirbeichi gespringan, et sieut sungue in Hassesberg, et inde usque in Hulterg, et del lillutberge usque in Hunaphorepticia, et sieut fluit pleisa usque in argenbag, et inde usque in Wizonstein, et sie usque in blikardaroth usque in Notarbeichi gespringun, et sieut fluit Notarbag usque in Watanbrumen, et inde usque in fullinesberg, usque in Nemisbag, et ab Hennisbag usque in pleisam, et de curte dominitacil in bunno Wichingi decimam, et de uilla Liudonthorp Frankonis decimam. Et ut hec eadem determinatio rata stabilisque permaneat, manu bonorum uirorum eam corroborari fecimus. Si quis autem quod minime credimus contra hane nostre constitutionis auctoritatem dissentire in ullo une leam annullare presumpserit. Soririus sancti judicio feristur.

Signam Wichfridi archiepiscopi, Sig. Arnoldi, Sig. Cuniberti, Sig. Guntrammi, Sig. Gevardi prepositi, Sig. Uthlirici, Sig. asherti, Sig. Gerici, Sig. Hildiberti prepositi, Sig. Adalberti, Sig. Eli... Sig. Engilrici, Sig. . . . onis, Sig. . . . ginardi, Sig. W . . . . Ego Adalbertus indignus diaconus scripsi hanc cartam.

104. Die Gebrüder Walferd und humfrib ichenten bem Severinftifte zu Coln ibr Allobe und Die Rirche zu Raltenfapellen, welcher letteren fie verschiedene Renten zuweisen. - 958.

In nomine sancte et indiuidog trinitatis. Cum humana fragilitas admodum fragilis, et de die in diem ad mahm precluiuor, nihil aut uix aliquid ratum fieri patiator. Decreni ego Walfridus. et Husofridus frater meas hoc fieri cyrographum. cuius saltem fideli testimonio renum que minus note fuerant certitudo nescientibus in posterum manifesteur. Notum sit igitur omnibus tam presentibus quam futuris, equod ego Walfridus et Humfridus frater meas diuino monente spiritus, asancto Securino et fratribus illic famulantibus, alodium nostrum in Humaeratule. selliete ecclesiam que est in haldenhapellen contradiums, unde per singulos anuso censum, udeliete quinquaginta modios aueue dari constituimus. Placuit etiam nobis ut de aliis nostris rebus. XXX. solidos, et in relegen unum solidum, in Frilenchusen unam domum que persoluiti. XVI. denarios, et duas domos que persoluunt. XVI. denarios in branbecken quaturo solidos et. VI. denarios, in sussena. XVI. denarios ad utilitatem eiusdem prefate ecclesie secretos suam posset sustentare inopiam, et sanctis servire liberius.

Facta est autem hec traditio anno dominieş incarnationis DCCC.L.VIII. consenciente et presente domno Brusone reuereadissimo del gratia coloniensi archiepiscopo. et Ollone fratre eius tenente ius regium tocius ecclesię rectore ac defensore iustissimo. Si quis igitur hanc contraditionem infirmare studuerit, perpetuo anathemate feriatur. deleatur de libro uiurnitum, et cum justis non scribatur, annen.

105. Erzbischof Bruno I. von Coln ichenft bem Cacilienftifte bafelbit ben Frobnhof Stommelen im Gilgaue und andere Befigungen. — 962, ben 25. Dezember.

In nomine sauctae et indiuiduae trinitatis. Brume ecclesiarum christi fanulus. Nouerint quicunque precioso sanguine christi redeupit et inter membra ecclesiae suae sanctae comunerati, quod nos per quorundam fidelium nostrorum interuentum simul et unercabilis abbatissae Berethein/hoe monitum experientes, sanctimoniales de monasterio sanctae Cacciliae quod cognominatur uetus Infra muros metropolis Coloniae constructum religiond diuinae subseruientes unius sufficiente de sustentaculo uictus corporalis habuisse, quantutamocnque maioris sufficientiae portionem ipsis attribuentes deleganimus perpetualiter possidendam sicut per hoc testamentum et memorialis scripti decretum continetur, quatenus in dei laudibus exercitiores et nostri oratione acriores do adiuante subsistere

¹ Die miffen ber genanten Die und Pade, nedige ben grefen Gerengel bestoriben: Bandentad, Meldeben, Genotekragt. Genotekragt obe, fannt, Suldebad, Melediche, Dietrentad, Piele, Arrenta von i. v., bi, igen i none Bangermeiterien Ultrait und Deberpfel.
² Da bas Stiffsarche frie meiter Rachtel über bie vorliegende Schefung aufbernebet, fe find wir außer Glande bie barin genannen Driffsgefren mit Glapfeiten adaquerfeln. — ³ Aus einem Transfumt ber Godfen zu Gelin om J. 1526.

ualeant. Primum igitur ista sunt quae suo loco distincta ex nostrae benefitientiae largitate censuimus praefatas sanctimoniales iure proprietario possidere perpetuo. hoc est in pago Gelegoui in comitatu Golfridi comitis in uilla uel marcka Stûmbele totum dominium et curtem dominicatam cum quadraginta sex mansis. ecclesiam cum omni addecimata sibi utilitate, mancipiis, siluis, pascuis, et onuibus appendiciis, Simili modo in nilla Begina 1 curtem cum ecclesia et sibi attitulata decimatione ac mansa quattuordecim, molendinum unum, quattuor partes pratorum, In uilla Brouche 2 mansum unum. In Berche mansa duo. In Olueshem mansum unum et dimidium. In Gunterstorp mansum unum et dimidium. In Sintere mansum unum. Iu Budichim forestes duo, mansum unum et dimidium. Inter Langel iurnales. iuxta nuros ciuitatis Coloniae mansum unum, In uilla Rumundorp mansum unum et forestem unum. In Palmerstorp mansum unum et dimidium, 3 In pago autem Engiresgeu in uilla Hedenestorp ecclesiam. I. cum sibi attitulata decimatione. Simili modo in uilla uel marcka Rensia arpennas. II. 4 Tria etiam territoria prope claustrum eiusdem monasterii iacentia eisdem monialibus confero, mancipia etiam quaedam, ut praedicta abbatissa Berethsinth a nobis postulauit.usui earum remitto, quorum haec nomina sunt. Uwunzo. Ebrio. Bermar, Engizo, Huno, Uwunzo, Egizo, Egila, Radaca, Alnaca, Linpa, Athaliu, Abbatissam etiam ibidem illarum electione praesecimus, ea uidelicet ratione, quod post nos uel alium qui ibidem praeesse uidebitur, omne collegium ad eam respiciat, eius gubernationi obediat et quidquid rerum habueriut ab antecessoribus nostris datum uel a nobis auctum ipsa ad utilitatem reteris sua prouidentia conferat. Sed quia in ipso coenobio numerum illarum quae uitam uirtutis ducunt habemus, nec defectus nisi negligentia prouisoris sic unquam esse poterit, ratum duximus et firmum esse in perpetuum uolumus, quod inter ipsas sit electio illius quam sibi praeesse maluerint, ne si aliunde eligatur uitae regularis unitas dissimilitudine uiuendi in dissidium ruat,

Actum publice in ecclesia praedicta in sollempni nocte natalis domini quod est octaou &l. Ianuarii. cun ibi agitur statio. anno incarnationis dominicae. INCI.XII. indictione quinta. Othone imperatore augusto XXVIIº anno regnante. domino Brunone archiepiscopo Coloniensi sedi praesidente anno undecimo. Signum Folmari. Werini. Thiedrici. Franconis, Frenboldi. Reginhardi. Duodonis. ac Brictii. Berengerii clericorum. Astabant et laici testes. Eighobo. Gerhart. Regito. Hunnichin. Segito. Egind. Bernart. Thietrici. Immo. Thiedrich, Gotichin. Wauchin. Cilger. Hunger. Folcolt, Benrichin. Richiro. Henger, Hartger. Cristian. Ego Bruno dei gratia archiepiscopus hane cartam a Meginhero cancellario scriptam mana propria sigillo impresso confirmani. Si quis praediulatam traditionem infringere uel minurre constur. iran dei ounipotentis odiumque omnium sanctorum et perpetuum anathema incidat. tamen rege coelorum probibente sanctaeque dei ecclesiae rectoribus cuartis etiam recte credentibus, maxime quidem meis successoribus perfecre uello modo nequeat.

106. Erzbifchof Bruno I. grundet ein Alofter bei ber Panthaleonbfirche ju Chln und verleiht bentfelben, mit Juftimmung feines Bruders, bes Kaifers Otto I., geistliche und weltliche Immunitat und bas Recht ben Abten ju wohlen. — 964, ben 22. Mai.

In nomine saucte et indiuidue trinitatis. Bruno ecclesiarum christi famulus eiusdemque ecclesie filiis et fidelibus tam futuris quam presentibus. Quoniam non nostro merito sed diuina misericordia et amminiculo, concordante

cleri populique noto, pastoralis cure onus suscepimus, competens et necessarium duximus, ut pro nostris quotidianis excessibus quos pro necessitate ac negotio regni proque qualitate temporis contrahimus, aliquid remedii inter has procellas prouideamus, nam et ratio exigit credite dispensationis et antecessorum nostrorum bone actionis emolumentum, quos in decorem domus dei aurum, argentum, lapidesque preciosos contulisse consideramus, ut et nos pro modulo nostro in donariis eiusdem domus et si non amplius saltem cilicina uel pilos caprarum offeramus, neque enim ipse pater familias quantum quis offerat sed ex quanta uel quali deuotione offerat, considerat, ut auluntatem bonam remuneret et calicem aque frigide eterno pretio recompenset. Nouerit itaque dilectio nestra quod pro remedio anime nostre et omnium fidelium cenobium sancti Panthaleonis ex nostris propriis et liberis rebus instituimus, ipsumque monachorum collegio nobilitantes, ab omni prorsus obsonio episcopali liberum esse permittimus, et quia cosdem fratres dominos et intercessores apud deum esse nolumus, iustum est ut quieti et saluti corum summa diligentia prospiciamus. Statuimus ergo sub diuini contestatione iudicii, et auctoritate sancti Petri, et domni apostolici Agapiti, nec non nostri officii, ut nullus regum uel episcoporum, ducum sine comitum, nullus unquam kominum cuiuscunque dignitatis uel conditionis audeat eiusdem ecclesie rebus sibi collatis siue conferendis molestiam inferre uel quasi ex iure uel debito quicquam uiolenter exigere uel exinde usurpare. Post obitum uero abbatis nulla auferendi causa fiat dissentio de ornamentis quibus in dei seruitio utuntur, sed diligenter in integro conserventur et consignentur in futuri successoris ministerio, quia sacrilegium committit qui haiusmodi aliquid suferre presumpserit. Locum etiam defuncti nullus penitus obtineat nisi quem uotina fratrum electio secundum timorem, et amorem christi de suis sibi preesse uoluerit, ut nulla oriatur occasio qua minus denoti tam in diaino seruicio quam in sue professionis deprehendantur proposito. Si autem dominis successoribus nostris pro statu et negotio regni ultra alpes proficiscendum est. ab abbate prefate ecclesie pro charitate spadicem ualidum accipiant sed nudum, si uero infra, gehiculum absque lumentis quod post expeditionem si super fuerit restituatur ne uel in hoc damnum ecclesie nostre inferant. Observantes digina misericordia hic custodiat et in dei judicii ad dexteram suam statuat, contemnentes ucro anathematis uinculo innodatos cum diabolo et angelis eius eternis ignibus perpetuo consumendos tradat. Hanc libertatis chartam domni imperatoris fratris nostri. Ottonis augusti, consensu et auxilio roboratam. sigilli nostri impressione confirmamus. et eam quolibet modo, qualibet arte, uel ingenio infringentem, ab omni christiana communione perpetuo nisi resipuerit segregatum, patris et filii et spiritus sancti et sancti Petri aurtoritate anathematizamus. annuente etiam ipso imperatore, et filio eius, ducibus quoque fauentibus Herimanno saxonum. Theodorico bauarorum. Henrico lotharingorum, ac reliquis totius curie primatibus, Subscripserunt etiam domini et coepiscopi nostri. Guilielmus moguntinus. Henricus treuirensis. Theodoricus metensis, Wicfridus ueronensis. Baldaricus leodicensis. Assidentibus uenerabilibus abbatibus. Christiano eiusdem cenobil patre primo. Adamaro fuldensi. Odilone stabulensi. Buuone corbiensi. Bernardo prumiensi. domno quoque Poppone. Folcmaro. Euizone, cum magna parte cleri et familia s. Petri.

Acta Colonie die pentecostes nongentesimo sexagesimo quarto a redemptionis nostre exordio, domni Ottonis imperatoris nostri primi Imperii anno uicesimo octauo, pontificatus nostri undecimo.

teigiais." Schnlige Göcherk mögte er an bie Alebertrienen Wartin, Gereen, Seretin, Gmittert, Ambreas, Parala im Gastiele, Gartina und Erita ju Chien, an der ju Woen, ju Kanten und ju Geoft, f. Ainende opp, dagt. Unt (20.5. — '3 ab ter Urchgrift mitt es getiefen haben; imperii UI. regni XXIII.; ein Aleferiber, welder die erdere Jahl auf den Anifer deze, machte, da von Clieb. der Kree, primis dorauf und musie nun "regni verw" schwieren lafen. —Der Erfüng nard den Pahl Bereitelt Nationalen der George der V. Cal. Nouendwire a. ponife. UII. 'mp. a. VIII.' indictione instante V. (28. Cetche, 977) im Welfentlichen: Valde mandiff — Mie Christiano erligiaso na dignissimo abbati weserabilis monasterii qued situm est iurta aluse ciultatis que oscaure Colonia. —— Igiure quia uestre excellentic Inadabilis manusculude postivaluit in sobie, quatenus statum monasterii s. Pantalecois — osorio indicir ordoraremus, quod quidem predictum monasterium a fundamentis edificanti ex proprisi sauts rebus Bruna quondam archicipecopus frater domini Ottonis imperatorior sagustii — et bideme congegatione monandorum congregatii sub regula b. Benedicti ——. Ad dec etiam supradicte ecclesie addinus honorem non ante concessum.

ob anturem limparatoris. e. petitionem imperatorisis, nee tone et proprier issundiatem dietecissimi frairis Gaurioi archicipstopi, ut ipse supradictus abbas dalimaticam et sandalla induat sieque nosira liceatia episcopalem. ut ita dicam servet konorem in servala seculurum. Gelen. L. o. und Wirtherium, pouva subsid. dipl. Ji. V. 29.

107. Kaifer Otto I. beftatigt bem Marienfiff ju Aaden bie von bem Grafen Immo, gegen ben Ho Gelmen im Sabrengau, eingetauschten Bestigungen in bem Luticie, Mubl: und Auclgaue; so wie bie Freiheit, einen Abten, jest Probli genannt, unter fich zu mablen. - 996, ben 17. Jan.

In nomine sancte et individue trinitatis, Ollo divina fauente elementia imperator augustus. Nouerit omnium dei nostrorumque fidelium industria. qualiter nos pro remedio anime beate memorie patris nostri domni Heinrici regis, pro atatu regni nostri, pro incolumitate nostra dilecteque coningis nostre adalheilde imperatricis auguste. dilectique filii nostri Ollonis regis. ad capellam quam diue memorie Karolus imperator augustus ob culmen et fastigium sui imperii in honorem saluatoris domini nostri fesu christi, eiusque genitricis sancte Marie in palatio aquis grani construxerat, et ad uictum ceterasque utilitates fratrum inibi deo seruientium curtem galmina nominatam. que quondam Rudolfi erat, sed ob infidelitatem eius quam in nostrum imperium exercuerat, in nostrum ius diiudicata. sitam in pago haspengeuse. in comitatu uuerenharii. cum omnibus ad cam pertinentibus concessimus. quam postmodum fideli nostro comiti Immoni iure concambii possidendam condonauimus. econtra uero prenominatus comes Immo eidem capelle et usui fratrum inibi deo seruientium ex sua proprietate contulit, quidquid in pagis, et locis subtus nominatis aliquo iure possideret, hoc est in pago Luihgouui. in comitatu Richarii. furon. curcella.9 in pago mulehkeuue, in comitatu eremfredi. herclinze, hostrich, berge, richolferod, uuazzarlar. 3 In pago auulgouui, in comitatu eberhardi. linberge. rameresdorf. Dullendorf. breitenbach. Zeizendorf. 4 cum omnibus ad ea loca pertinentibus, curtilibus, edificiis, mancipiis, agris, cultis et incultis, uineis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus. pratis, paacuis, siluis, exitibus et reditibus, et cum omnibus utilitatibus. Hanc eius traditionem etiam nostro corroboracimus precepto. (et) eidem prefate capelle, et usui fratrum inibi deo seruientium ecclesiam in uilla que dicitur thuira. 5 cum omnibus ad eam pertinentibus perpetualiter possidendam dedimus. Nos etiam periculosa tempora predecessorum nostrorum imperatorum, seu regum intuentes, quorum aliqui quasdam abbatias, que sub tuitione et inmunitate imperatorum et regum erant, electionemque inter se elegendi abbatem haberent ad episcopia. seu ad abbatias. seu autem quod peius est laicis dissipandis suo precepto tradidissent, modo uero succedentium temporum imperatorum, regum consulentes, cum communi consilio procerum nostrorum episcoporum uidelicet Willehelmi maguntiensis ecclesie archiepiscopi. Theolerici. treuerensis ecclesie archiepiscopi. Theolerici metensis ecclesie episcopi. Annonis. wormacensis ecclesie episcopi. Lantwardi mindonensis ecclesie episcopi. Gerhardi tullensis ecclesie episcopi. reliquorumque primatum nostrorum abbatum, ducum, comitum, hoc palatium aquis grani precipuam cis alpes Regiam sedem hoc precepto firmamus, ut canonici in prefata capella, cui modo brun nenerabilis canonicus abbas preesse dinoscitur, saluatori postro domino iesu christo, eiusque matri Marie famulantes. liberam inter se habeant licentiam. canonicum eligendi abbatem, qui modo prepositus dicitur. Quod uero absit. si Inter eos talis inueniri non possit, qui eos regere possit. Imperator, siue rex, talem canonicum inueniat, non episcopum, non monachum, sed eum qui dei timorem habeat, cosque iuxta canonicam regulam arguere, increpare, obsecrare, et sapiat, et queat, et uelit. Et ut nullus umquam successorum nostrorum, imperatorum, siue regum, hanc prefatam capellam seu aliquid ad hanc pertinens, siue in terra, siue in edificiis, siue in mancipiis, siue in aliqua re, uel ad aliquam ecclesiam, uel alicui in proprium, uel alicui episcoporum, uel alicui persone in beneficium det. Sed ut semper sit in tuitione et inmunitate imperatorum et regum iussimus hoe presens preceptum conscribi. anulique nostri inpressione insigniri, manuque propria subtus illud firmatimus.

Signum domni Oltonis magni et innicissimi imperatoris angusti. Luitolfus cancellarius ad uitem Willehelmi and consinice incarnationis DCCCCLXVI. Indictione VIIII. anno dominice incarnationis DCCCCLXVI. Indictione VIIII. anno regni Ottonis regis, XXXI, imperii uero. IIII. Actum autisorani palatio in dei nomine feliciter.

^{1 20}s bem direm Cartular bed Stiffe, fol. 19. V. — 3 And bem fhiltern Beffpungen bed Stiffe finde Curcella (Courcellae 2) und furon (vielleicht Journo bei Biff) nicht mehr ju ermitteln. — 1 Erfeleng, Deftich, Berg unter Beed und Rickstath, Baserlar fommt in ben Stiffergiftern bes 16. Jahrhunderts schon nicht mehr vor. — 3 An allen biefen Orten best Ausgaues bat bas Einst finde beffieln. Ramersborf, (Dbrr. Rieder.) Dollendorf und Jiffenborf geben fich selbst fund, der beiben andere find werfelbst. — 2 Dieren.

108. Raifer Otto I. besidtigt bem Marienftifte ju Machen bie Rona von 50 Koniglichen Billen und bie Billa Bastogne. — 966, ben 16. Februar.

In nomine sancte et judividue trinitatis. Otto digina fauente elementia imperator augustus. Cum peticiones sacerdotum dei et sanctarum congregationum rationabilibus (sic) dinini cultus amore fanemus, superna nos gratia muniri non distidiques. Quocirca perueniat ad noticiam omnium fidelium dei, nostrorumque presentium scilicet et futurorum universitatem, qualiter uenerabilis sancte maguntiensis ecclesie archiepiscopus, uidelicet noster dilectus filius Willelmus, nostram adiit elementiam, obtulitque obtutibus nostris quandam auctoritatem, in qua erat manifestum, quomodo antecessor noster. Lotharius rex. nonas partes omnium rerum de. L. uillis, id est de Aquis palatio. Geminis. Marsna. Vuarachte. Linnika. Nuimaga. Harna. Aschlo. Bailus. Reicheim. Tectis. Spirismonte. Haristallio. Ioppilla. Astaneit. Glaniaco. Carango. Vuatermala. Nova villa. Blaniaco. Tumba. Corvia, linai. Amhlaua, Burz. Waldenninas. Blendufia. Bulinge. Heldun. Manderuelt. Lizau. Compendio. Salanai. Dura, Villare. Aschwilra. Flattima. Monfonthurp. Lenspalisiolo. Vrio. Casa petrea. Caluintioco. Gammunias. Longolare. Canimiajo, Maslapio. Elodima. Ambarlao. Bastonio. Etortao. daret ecclesie sancte dei genitricis semper uirginis Marie, kapelle uidelicet, que est in aquis palatio, qualiterque antecessor noster karolus, pius augustus, ob eternam remunerationem anime sue, uillam bastonicam, eidem prescripte kapelle contulisset, deprecatus elementiam nostram, predictus noster scilicet dilectus filius Willehelmus archiepiscopus, ut predicti antecessoris nostri lotharii regis anctoritas. Karolique pii augusti pia largitio. a nostra corroboretur excellentia quod et summa consensimus beniuojentia, polumusque (sicut) lotharii regis auctoritas retinet, ut de nominatis iam. L. uillis, de omni collaboratu dominii nostri, et speciali peculiare omnium animantium, et iumentorum, seu ex omni censu quarumcumque rerum pars nona a ministris ipsarum uillarum sine in regis dominium sint, sine quibuslibet personis beneficientur, absque neggligentia tribuatur iugiter, et rector atque prouisor ipsius capelle nichil ex hoc quasi suum proprium, nichil (I. nisi) ad disponendum et ordinandum prouidendumque, et sicut unus ex aliis fratribus sibi uendicet, sed ad nictum et uestimenta corum et luminaria pertineant. Villa uero supra nominata bastonia cum integritate sua, sine ulla retractione, sine minoratione, in iam dicato, perpetualiter in dei nomine, cum mercato suo consistat dominio ecclesie. Si unis igitur successorum nostrorum, uel quelibet persona bnius ordinationis nostre, quam pro stabilitate ecclesie dei, et omnium salute fieri decreuimus, destructor atque niolator esse presumpserit, offensam et iram dei omnipotentis, ac genitricis domini nostri iesu christi, beatissime semper uirginis Marie, simulque omnium sanctorum incurrat, nobisque pro hoc opere amoris dei et studio pietatis perfecta (perfecte) (maneat) eterna retributio. Et ut hoc ucrius credatur, et diligentius conseructur, manu nostra propria subter hoc confirmanimus preceptum, et sigillo nostro assignari iussimus.

Signam domni atlonis magai et inuictissimi imperatoris augusti. Luidolfus cancellarius ad nicem Willelmi archicapellani recognosii. Data XIIII. kal, marci. Anno dominice incarnationis. DCCCC.I.XVI. indictione. VIIII. Anno autem regni domni ottonis. XXXI. Imperii uero. V. Actum nuimaga in dei nomine feliciter. Amen.

- 109. Raifer Otto I., welcher ebedem auf Bitte feines Sohnes Liutolf beffen Tochter Mathilbis ben Sof Gerengell im Brutterer Gaue in ber Graffchaft bes Grafen Doolb geschenft hatte, überweift nun nach beren Tobe benfelben, auf Anfteben feiner Gemahlin Abetheid und feines Sohnes, bes Kinigs Otto, bem gestillichen Convente zu Gffen. 966, ben 1. Marg.
- C. lu nomine sanctae et indigiduae trinitatis Otto digina fagente clementia imperator aggustus romanorum et francorum, quoniam regiae uel imperatoriae dignitatis officium esse constat, deo sanctisque eius monasteria nel loca construere, et semper auctoritatibus augeari et roborari, ideireo notum esse polumus omnium fidelium posteorum tam presentium scilicet quam et futurorum industriae, qualiter nos interuentu dilectae conjugis postrae adalheidis. filique carissimi nostri regis scilicet allania, nec non pro Statu et incolunitate regni uel imperii nostri, ob spem etiam diginae remunerationis monialibus die noctuque deo sanctisque eius martyribus, Cosmae, et Damiano famulantibus, donauimus curtem quae est sita in nilla ericsele, quam olim ob petitionem filii nostri liulolfi, filiae suae mathildi in proprium concessimus. Nunc uero post discessum uitae ipsius praenotatis monialibus in astnithe deo sanctisque martiribus cosmae et damiano seruientibus, donauimus, tradidirous in comitatu hooldi comitis in pago borktergo curtem praedictam scilicet ericseli cum omnibus appendițiis tam în mancipiis, quam et în aedificiis. curtilibus, terris, cultis, et incultis, uiis, et inuiis, exitibus, et reditibus, quaesitis, et inquirendis, pratis, pascuis siluis, aquis, aquarumue decursibus, molendinis, mobilibus, et inmobilibus, seu cuiuscumque modi utilitatis ad nostrum jus habere midebatur, cum omni integritate praedictis monialibus donauimus, et sub pernetua emunitatis tuitione esse uolumus nostrae, ita ut nullus noster index, aut publicus fisci exactor, net non ipsa abbatissa, nel aduocatus, uel alius aliquis praenominatam curtem ingredi audeat, aut fredas exivendas, aut paratas faciendas, nel hominibus praescripti monasterii inibi habitautibus distractionem ingerendi, nel aliudquid potestatis exercendi licentiam habeat, nisi moniales et praeposita quam sibi ipsae utilem et necessariam habeant suis ut libuerit usibus adjunyat. Et ut hoc corroborationis nel auctoritatis nostrae praeceptum, fixum, et immobile permaneat, cartam hanc conscribi, et anuli nostri imuressione signari iussimus, quam et manu propria subtus firmanimus,

Signum domni ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Liutolfus cancellarius ad uicem undibielmi archicapellani recognoui. Data kalendas Martii, anno dominicae incarnationis. DCCCC.LX.VI. Indictione, VIIII, anno regni domni Ottonis. XXXI. imperii autem. V. actum diuspargo quod unlgaliter dicimus Diusburg in domno feliciter amen.

110. Raifer Otto I. ichentt ber von bem Grafen Bidmann erbaueten Stiftstirche zu Etten bas Reichsgut, womit berselbe in bem Territorium Urd und in ben Grafichaften Nerbinclant und hamelant belehnt war. -- 968, ben 29. Juni.

In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Otto dinina fauente clementia imperator augustus. Nonerint omnes fideles nostri presentes scilicet et futuri, qualiter nos quasdam res nostri imperatorii iuris. interuentu dilectae

coniugis nostrae Adeleidae. et Theoderici uenerabilis Metenais ceclesiae episcopi. condonanimus ad quoddam monasterium aororum deo nacratarum, quod Wichmanus comes in littore reni in comiatus Hamelant, cuius nomen loti Ellena. et a fundamento suque constructi, et religioso deo sacratarum collegio multis suruum opun facintatibus ditauit. Cuius meriti et nos participes fieri desiderantes contulinus cidem ecclesiae quicquid idem Wichmannus comes beneficii nos uero praedii in territorio Peck in pago Sado 1 habere usis sumus in quintuscunque rebus fuisseet, mancipilis utriusque sexus. aedificiis, terris. cultis et incultis, pratis, pascuis. siluis, aquis aquarumque decursibus. exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis Ac quicquid praenominatus comes in comiatu Nerdmelant rerum fixi. aut prediorum aut ad fiscum pertinentium. Horum ounium usum et possessionem liberam collegio monasterii praenominati contulinus, concessimus, et constituiusus ut abbatissa cius monasterii liberam deinceps habeat potestatem possidendi. dispensandi, et quicquid sibl collibitum fuerit. dummodo in res monasterii et sororum sit, inde faciendi. Et at hoe autoritatis nostrae praeceptum firmum et stabile permanent, hane chartam conscribi et annuli nostri impressione signari iussimos quam et propris amanu subus firmauimus.

Signam domni Otlonia magni et inuicissimi imperatoria augusti. Poppo cancellarius uice Huperti archicapellani. Data. III. kal. Iulii. anno dominicae incarnationis. DCCCCLXVIII. indictione. XI. Anno autem regni domni Ottonis. XXXIII. imperii uero, VII. Actum Pistoriae. in nomine domini iesu christi amen.

- 111. Erflifchof Gero von Coln weibt bas erneuerte Rlofter: und Kirchengeldude gu Gerrecheim und indentt bagu Landerei zu Gimmereborf im Bonner-Gaue in ber Graffchaft beb Grafen Serimann, und zu Rhondorf im Auel-Gaue in ber Graffchaft beb Grafen Gorfrid. 970, ben 2. Januar.
- C. Si quid actum fuerit in catholica ecclesia memoria dignum, ad edificationem preventium ut perpetuo stabile perduret, credere, el astipulari debet cognitio futurorum, quapropter nouerint omnes, praeseates scilicet, et futuri. Qualitier goi in dei nomine. Gero colonicaisis sedis gratia dei archiepisroopas, adueniens quendam locum episcopatus uostri. Gerichesheim dictum, moniales canonice deo gratias et religiose uiuentes, monasteriumque ex antiquo uouiter reaedificatum, absque sanctificatione intenimas, quarum decotum, et in dei seruitio feruentem animum, cerennetes ad eorum postulata locum templumque in quo diuina agerent solempnia dedicauimus, isparque die dedicationis ad subsidibus uticus, quasdam res usui earum determinatimus, in pago Bonnense in comitatu. Herimanum comitis in

lettere mit bem Zeugniffe bes R. Stuyskon, Stabtfefretare ju Arnbeim, vom 3. 1617 "bag fie aus einer befiegelten Pergamentbanbidrift im Bermabriam ber Arbtiffin von Giten entnommen fep und mit berfetben vollig übereinftimme," verfeben ift. Bir haben bas unter 1, ermabnte Transfumt unferm Abbrude ju Grunde gelegt, ba es nicht nur bas altefte ift, fonbern auch in einem Rechteftreite megen ber Befigungen ju Urd, alfo einem Stiftungegute, von bem inftruirenben Richter und bem jugezogenen Rotar mit aller Sorgfalt abgefaßt worben und bie mangethaften ober unrichtigen Stellen auf Rechnung ber theitweife erlofchenen Urichriften tommen. Es fem ibnen, fo beiftt es in bem Processus, in ber Safriftei ber Stiftefirde ein Raften, wozu bie Dechantin einen , und bie Rufterin ben anderen Schluffel achabt . angezeigt und aus bemfeiben ein fleiner Roffer überreicht worben , melder bie bier Ottonifden Urfunden in Original, Die Lotbaride in einem Transfumt, Die bes Pabfied Bictor (IV.) und Die bes Ronigs Abotph, worin auch Die Lothariche eingerudt gewesen, endlich ein liber diversorum chronicorum, worin fich ebenfalls eine Abichrift jener Raiferlichen Urfunden befunden , enthalten babe. Die Urfunde Abotphe fep wegen ber berbtichenen Dinte und ber Bruche in ben Ralten nicht mobl leferlich gemefen, boch fonne man baraus eine ber in bem obenermabnten Transfumte ber Lotbariden Urfunde offengelaffenen Stellen ergangen, es muffe namlich am Chluffe berfetben nach ben Borten: consecrari mundauimus, weiter beifen: la proprius eccteste usus de censu &c. - ! Der in ber vorherigen Rote ermabnte Progef betraf bie Befinungen bee Stifts auf ben Infeln Urd und Emeloirt in ber Guberfee, Gallant in ber Proving Dber 3ffel gegenuber. - 3 Dit Urfunde bon 1280 in die b. Ioh, Evang, ante portam latinam überließ bas Stift bem Grafen floreng von Solland terram que vocatur Neerdingerlandt cum omnibus pertinentlis, decimis, iurisdictione, homtnibus u. f. m. fur einen jabrtichen Erbeanon von 25 Pfund Hetrechter Denar, bebielt jeboch ben Canonichen ju Eften ibre bortigen Befalle und fich fethft bie Stifte Lebnfeute bafeibft broor. Der oft rudftandig gebtiebene Canon ward gufet burd einen Beidtug ber Rathe ber Staaten von holland und Beffriesland bom 10. Rovember 1735 wieber geordnet; es beift barin, bag ber Canon megen ber bon bem Stift in Erbpacht erbaltenen Glate Raerben in bem Goopland gu entrichten fen.

uilla, uel marca. Ingermarestherp territorium. L. et arpennam. L. et iornales. V. In pago etiam Auelgoue in comitatu Godefriid comitis in uilla uel marca Roonthorp territorium. L. eum. V. arpennis et. XII. iornalibus, et quicquid Ruotgerus prepositus in his pagis beneficiario itare possedit, et ut hace fidelius a successoribus nostria acta credantur litterarum astipulatione consignauimus. Si quis uero hace quae nos bono animo et fidelium nostrorum consiilo disposuimus immutare uoluerii. fiant nouissima eius peiora prioribus, et tamen animus sapientum hace firma durare concendat, et inaname meniis homiem permatera non sinat.

Actum in praedicto loco IIII. nonas iannarii anno incarnationis domini DCCCC.I.XX. indictione. XIII. ranan plo otlone anno XXXV. imperii sui VIIII. in dei nomine. Signum domni Geronis archipresulis qui data saa hoc seripio firmanii. eta auferre molientem uiua uoce anathematizauit. sign. Vuerini praepositi, sign. Adalbelmi. sign. Liutheri, sign. Reginhardii, sign. Duodonis, sign. Vothilrici, sign. Vizzonis, sign. Helmrici, sign. Adalberti, sign. Epponis. sign. Vuizzonis. sign. Reginhardi. sign. Geronis. sign. Eneruuini. sign. Duodonis. sign. Iconis. Ego Ruotbetus indignus ad uicem meginheri cancellarii seripsi hanc cartam.

112. Kaifer Otto I. beftatigt ber Stiftelirche Elten bie von bem Grafen Bichmann berfelben geichenften Erbguter. — 970, ben 3, August.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Olfo dinina fauente clementia Romanorum imperator. Notum esse uolumus quod pro animae suae remedio Wichmannus comes in domino fidelia nostrae imperiali maistati supplicanit's per nostri praccepti paginam ad ecclesiam in honorem Saluatoris et sancti Viti martiris consecratam in monte qui dicitur Allina constructam et sanctimonialibus in codem loco deuote famulantibus concedere atque donare dignarenurcuius petitioni propted diniumu amorem assensum praebentes ad ecclesiam Saluatoris et sancti Viti martiris in praedicto monte Altinensi constructam et sanctimonialibus in codem loco deo famulantibu l'imperamente ditatem quam Wichmannus comes ipsis donauti per paginam nostri praecepti concedimus atque donamus, id est. extrem Melhon, 3 et Formo. et Voirbusen. et Edwirdch. et Hamman. at Liemeracha, et Ruhmeren. 5 et

^{5.} bie Rote ju Rr. 110. - 2 Dier feblt etwas, vielleicht ut quandam sune heroditatie partem. - 3 Heltoop u. f. m. In ben Abidriften after Urfunben find gewöhnlich bie Driengmen, weil bei ibnen ber Contert bas Lefen nicht erleichtert, am unrichtigften gefdrieben, ja oft bis jur Untenntlichfeit entftellt. Gia Berumratben nach abntich lautenben Ortebenennungen fann bann fein befriedigenbes Ergebnig gemabren, wenn nicht ber Rachweis eines urfprunglichen Guterbefiges an folden Orten gur Scite ftebt. Bei ber nachfolgenben Ermittelung auf Diefem Bege ift junachft eines befonbern Umftanbes ju ermabnen. Abela, Die zweite Tochter bee Stiftere pon Elien, batte, wie bie Urfunde von Dito III. (f. Rr. 127) lebrt, Die pon ibrem Bater obne ibre Juftimmung an bas Stift gemachte Schenfung angefochten, worauf endlich eine Theilung und Abfindung ju Stande gefommen war. Eiten erbielt baber von mehrern bort genannten Gutern bie Balfte, beren anbere Balfte fpater jum Theil bem Bifcofe Meinwerf pon Baberborn, einem Gobne ber Abela, erbrechtlich (ox horeditate parentum) jugefallen war und bie Diefer ber von ibm geftifteten Abtei Abbinghof ichentte. 3n ber beefalligen Urfunde von 103t (Falke trad. Corb. p. 458) merben u. A. bie Rirchen fammt Bennten ju "Radincheim, Putton, Vorthusen, Tulen, Hafthi, Gamberen, Helleuve, Niuvela" genannt, woran auch Eften betbeiligt mar. Bie jur Aufhebung biefes Stifts batte baffelbe eine mit Abbinghof gemeinicaftliche Lebn . Eurie in ber Belau. Benben wir uns nun ju ben aufgeführten einzelnen Befigungen. Es ift naturlich anzunehmen, bag fich in ber Rabe bes abteilichen (pormale graflicen) Gines auf bem Eltenberge, mabrideinlich ju Rieber Elten, ein gleichnamiger Daupthof befunden babe. Der burd bas nabe Stift begunftigte frube und ftarfe Anbau bes legteren Ortes bat freilich bas Dafein eines foiden Saupthofes permifcht, beffen Spuren gleichwohl in bem alten Bine, ber von ben meiften Dausftatten und Grundfluden ju Rieber. Elten fortbauernb entrichtet murbe, noch ertennbar finb. Der Eltenberg beift gwar bier Altina, aber in ber Urfunde von 973 Eltnon, fo mie ber bof Heltnon in ber Urt, von 1/29 Eltona genannt wirb. Der alte Stiftebof Ettingen im Rirchfpiel Duven in ber Lumere burfte bemnach nicht bierunter ju verfteben, fonbern unter bem folgenben Duven felbft begriffen und fpater nach bem Stifte fo benannt worben fenn. - Bu Bielich befag bas Stift ein altes Binegut, Bairnen genannt, welches bas obige Formen fepn mag. - Bortbufen ift mobl Boortbuyfen bei Duthum, mofelbft bas Stift Grunbftude befeffen. Bortbuyfen bei Appel gebort ju ben Gutern in ber Belau. G. Rr. 127. - Embrick ift bie Stabt Emmerich, und Hamma, ben Befipungen Bufolge, Cleverbamm. - Bon bem alten bofe Liemerscha fubrt ber Diftritt, Die Lymere, ben Ramen. Dafetbft ju Lathum befag bas Stift mebrere Bachtauter : bas Saus Lathum (Lnetem) ift vielleicht ber alte Dof. - * Rynharen wird in ber Urf. von 996 mieter abgetreten ; es ift mabriceinlich bas beutige Rinberen in ber Duffel gwifden Cleve und Schenfenichang.

Redineghem.\(^1\) et Bingart.\(^2\) et Grese, et Hosla. Thumna.\(^3\) Lictofaa. Leyla.\(^3\) Thornae. Thuli nannacheli.\(^2\) et quaecunque in his quatturo comitatibus scilicet. Herusetla. Famelga. Merime mirme. midage.\(^4\) praedictus comes Wichmannus habere uidebatur. sine a nobis illi datum fuisset. et onnia quae praedictis uidentur pertinere curitius cam ecclesiis. aedificiis, mancipiis, terris cultis et incultis. agris, campis, pascuis, pratis, silnis, aquis aquarumque decursibus, molendinis. molendinorumque locis, piscationibus, aenationibus, quaestiis et inquirendiis, uiis et inniis. exitibus et reditibus, molibius et immolibilus rebus omnibusque pertinentiis et adiacentiis quae dici uel nominari possunt, iure legitimeque pertinentibus, ut iam praediximus ad praefatam ecclesiam Saluatoris et a. Viti martiris in praedicto monte Altinensi aedificatam et sanctimonialibus in codem loco deo deorissime fauulantibus, quarenus melius illas delectet omni tempore pra nobis atque stabilitar regai nostri nissericordiam domini attentius exorare. Et ut hace auctoritas concessionis nostrae atque donationis firanior habeatur et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctae dei ecclesiae nostrique praesentibus et futuris uerius credatur atque diligentius conservetur, manu propria subscripta eam firmaniamus et annuli nostri impressione signari iussimus.

Signum domni Ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Lugerus cancellarius ad uicem Roperti episcopi archicapellani recognoui et subscripsi. Data III. nonas Augusti anno dominicae incaraationis. DCCCCLXX. indictione. XIII. anno regni sercenissimi regis Ottonis. XXXV. imperii uero sui. VIIII. Actum in Apulea ad cinitatem quae dicitur Bunii. in nomine domini nostri iesu christi. Amen.

113. Kaifer Otto I. ichenft bem Marienftifte zu Maden bie Abtei Chevremont mit allen ihren Besitzungen. — 972, ben 1. Auguft.

In nomine sancte et indiaidne trinitatis. Otto dinini nutus pronidentia imperator augustus. Cum nostre exigat sublimitutis officium, omnigena nos consiliorum sollertia, ob regnorum status securos, gentiumque leges, moderatim stabiliendas peruigilique sagacitatis consultu, maxime ecclesiastixas dinino cultu per orbem diatando structuras, pie salubriterque proudendas etigidare. Bel-lium nostrorum tam presentium quam futurorum pateferi nolumus indiastria, qualiter memorie bentisime Karolus imperator augustus, eeteme recompensationis proposito, locum quendam aquis grani, sed uulgari nocabulo, ahha nuncupatum, quasi ab exordio erigere lataque facultate adeu agreessus est sublimarê, ut capellam ibidem miri decore artificii in honore sancte Marie matris domini nostri iesu christi construi fecisset. plurimisque locorum regalium prediis etimaden honores, nee non clericorum banc obsernantium culterue usus commodos perpetim subministraturis honestate ditaret, sedibusque imperatoriis locum enudem dignum exulisset, bii fipe in tunulo pansat. Quam etiam nos non minus dei timore prospecto, ne paupertates isdem rebus ecclesiasticis quo labi incipereu, accedentem nostrorum serenitates temporum cercerenus. ueque egestatis utilitate a proprie constitutionis origine permutata, in beneficiales servitutes a quoquam successorum nostrorum donari ualeret. Locupletari nostro quoque fulcimine cupientes abbatiam) himerusalite

nocatar m.), nostra imperiali potentia ad eiusdem ecclesie fratrunque ihidem deo famulantium usus accumulatoum omnibus appertinenciis legalibus riteque adherentibus condonare in perpetuo mansuram proprietatem donanimus, scilicet cum utriusque seuas mancipiis, edificiis, terris, cultis et inetilus, pratis, pasettis, siluis, uineis, aquis aquarumue decursibus, molendinis, mobilibus, et inmobilibus, uiis et imuits, exitibus et reditibus, quesitis et aquirendis, ac cum omnibus iuste legaliterque illo perinentibus. Insuper etiam luris nostri legibus tam nobis quam cunctis successorum nostrorum regulis. Imperatorum posteriatibus ancturitates decentimus, decretumque firmamus, ut deimeegs de regum uel imperatorum capella, abbas eidem loco preficiendus cligatur. Idemque quicum-que erit milato) seclesie res sibi prouidendas, forinsecus aliquo usu deducere presumat, sed înfra communiter ad fratrum exterorumque ibidem sertiientium commoda necessaria retentet. Proponimus autom ad hec, ut nullus per terras temperum successiones, rex uel imperator iam dictum locum cuique onnium in beneficium prestet, sed per se ut ab exordio in regum uel imperatorum manihus integerrimas (sic) perseueret. Et ut hec donatiut auctoritas precepti nostri firatior stabiliorque (a) santet dei ecclesie filis perpetim credatur. huius carte inscriptionem fieri, nanquegue propria subtus roboractam, andii nostri impressione tussimus insigniri.

Signum domni Ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Wilcillissa notarius nice Rodberti archicancellarii subscripsi. Data. kal. augusti. Anno incarnationis dominice. D.CCCC.LXXII. Indictione. XV. Anno regui domni ottonis. XXXIII. Inuerii autem. XIII. Actum pagir.

114. Raifer Otto II. beflätigt auf Unstehen bee Erzbifchofe Gero von Coln ben ber bortigen Kirche von Konig Ludwig geschenften Wilbbann. - 973, ben 25. Juli. 3

C. In nomine dei eterni et saluatoris domni nostri iesu christi. Otto ordinante dinine maiestatis elementia Imperator augustus, si seruorum dei et maxime presulum petitionibus quas pro ecclesiarum sibimet commissarum vtilitatibus suggerunt elementer assensum prebentus, eos promptiores ad nostre deuocionis inclinamus obsequium et ex hoc eterni Regni gaudia nos incunctanter adipisci confidimus. Proinde nonerit cunctorum sancte dei ecclesie fidelium presentium scilicet et futurorum industria quod Gero sancte coloniensis ecclesie uenerandus archiepiscopus nostratu deprecatus est serenitatem ut quasdam res a lodowico quondam Rege sancto petro colonic collatas et a patre nostro dine memorie Ottone Imperatore augusto sibi suisque successoribus roboratas secundum prioris precepti testimonium nostre quoque donationis munificentia corroboraremus. Cuius postulationi libentissimo fauore annuentes confirmamus precepti nostri auctoritate domuo sancto Petro ad ecclesiam supramemoratam omnes bestias inter het loca que subtus tenentur descripta et bannum et potestatem banni que super eas ad Regiam pertinuit potestatem uidelicet ut de uuisheim nia que prope miluchuuilere trans Ruram ad Aquisgrani tendit usque ad Acharam flumen et deorsum sicut defluit in flumen Wurm et sicut Wurm decurrit usque ad viam que de Traiecto Colonium ducit. Inde ad Glessike per eandem uiam usque flumen Arnapham et sic sursum per cursum eius donec ad Wisheim iterum uiam usque designatam perueniat. 4 Omnes inquam bestias in siluis et piscationes id est in Salechenbruoche et burgina et ceteris locis que supranominatis terminis comprehensa sunt hoc est peache et meribura, absque Gerbertslon quod ad opus nostrum accesserit. Similiter sicut qua publica de Eckendorp ad Moffendorp et sic usque Renum fluuium uersus Cottenforst et omnes bestias în eo ad bannum super feras de Cottenforst deorsum per totam filum inter Arnapham et Renum usque ad ostia ubi confluent 5 bestias

sciliect id est ceruos et ceruas et bannum super eas cum populi consensu domno sancto Petro Colonie secundum prioris precepti auctoritatem nostra etiam liberalitate in proprium confirmaniums. Vade hos nostre sublimitatis apices fieri inssimus statuentes et enixius precipientes ut ab hodierna die in reliquum absque aliqua cuiuslibet calumpniantis persone contradictione bestie de iamdictis locis et potestas banni in potestate sancti petri tranquilla dominatione consistat et loci illius rectoris arbitrio in omnibus disponantur atque custodiantur. Et ut hec nostre corroborationis auctoritas firmiorem in dei nomine obtineat perpetue stabilitatis uigorem manu propris absete eam firmaniums et ut uerius credatur et a successoribus nostris diligentius obseruetur Sigilli nostri impressione lussismus insignirii.

Signum domni Ottonis inuictissimi imperatoris augusti. Data VIII. Kalendas Augusti. Anno domini incarnationis. DCCCC.LXXIII. Indictione I. anno Regni domni Ottonis XII. Imperii quinto. Actum Aquis.

115. Raifer Otto II. beitätigt auf Die Bitte best Grafen Bidmann und beffen Tochter, ber Achtiffin gutgarba, die Stiftung ber Abei Etten, und verleiht berfelben bie Freiheit eine Aebtiffin gu mabben und vollige Jummunität. — 973, ben 14. Dezember.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto dinina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Si locis deo dicatis nostrae imperialis potestatis benjuolentiam impenderimus, hoc nobis ad aeternae remunerationis praemia capescenda profuturum fore liquide credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam futurorum cognoscat industria, qualiter Wichmannus comes cum eius filia Lulgarda uenerabili abbatissa ecclesiae scilicet in honorem sancti Viti martiris christi constructae in loco qui dicitur Elinon, quondam pii genitoris nostri in nostram attulere praesentiam scripta. In quibus continebatur quomodo praedictam ecclesiam ex eius beniuola concessione construxisset et suo praedio ad id quod eius gratia de suo sibi concessisset. 9 praecatusque est mansuetudinem nostram ut eidem ecclesiae scripto nostro hoc confirmaremus eamque sub mondiburdii nostri defensione susciperemus. Nos uero ob amorem dei et remedium animae pii genitoris nostri caeterorunique nostrorum antecessorum, nec non et pro nostrae mercedis augmento paternos mores sequentes et benignitati eius consentientes, ita factum decreuimus, Suscepimus eam in eo tenore sub mondiburdio nostro quo etiam caetera monasteria. Quindenlingenburgh. Essendia uidelicet et Gandersem. ita ut dei ancillae inibi seruientes. cum consensu et conucnientia Traiectensis ecclesiae episcopi, eligendi inter se abbatissam potestatem habeant concessimus. Ad hoc ergo iubentus ut nullus iudex publicus, uel quislibet ex iudiciali potestate, in ecclesias aut loca. uel agros, sen reliquas possessiones iam dictae ecclesiae, quas nunc infra ditionem regni nostri legibus possidet, uel quae deinceps in iura eius diuina clementia uoluerit augeri. ad causas iudiciario more audiendas, uel freda exigenda, mansiones uel paratas faciendas, aut fidejussores tollendos, aut homines ipsius ecclesiae contra rationem distringendos, nec ullas redibitiones uel inusitatas occasiones requirendas, ullo unquam tempore ingredi audeatuel ea quae supra mentionata sunt. penitus exigere praesumat, nisi aduocatus quem abbatissa elegerit ad utilitatem eius et consororum ibi deo sanctoque Vito martiri christi famulantium. Quicquid uero fiscus noster exinde sperare potuerit aut thelonii de piscatione în pago Salon et în fluuio yela quod uulgari nomine habedol3 dicitur. totum nos pro aeterna remuneratione praedictae ecclesiae ad stipendia sanctimonialium in ea deo sanctoque Vito seruientium donauimus et largiti sumus. Et ipsa abbatissa cum omnibus rebus suis nostro fideliter pareat imperio, et

^{&#}x27;S. de Note ju Kr. 110. - 'Der Abried de Bocdam I. e. dat die Ledart: quomodo penedietam eccleiam ex eine beneude cancessiene canarizatiest et zum pracifium al di quidem eine graile a. von eine ernechtset. Der wirb unfer Tert für unerfähnlig ertlärt, was mir nicht einsehen. Der Sinn ift einsch beiser: Bes Sichmann habe mit des Kalfers (Due b. Cfraudnis die Arte gedant und mit seinem Gate, fammt bem, wos der des Auliers Gonde und der ihr des Kalfers (Due b. Cfraudnis die Kriege gedant und mit seinem Gate, der Ledart bem, der best der Ledart in ihr für gedant ber der Gate gedant der Gate gedant geda

sub nostris consistat mondiburdio et defensione, quatenus ipsam sororesque einsdem loci pro nobis melius exorare delectet. Et hace un nostrae concessionis auctoritas pleniorem in dei nomine obtineat firmitatem et a sanctac del ecclesiae fidelibus nostrisque melius crodatur et diligentius obseruetur, hoc praesens praeceptum conscribi et annuli nostri impressione sigillari iussimus, quam et propria manu subtus firmanimus.

Signam domni *Ultonis* imperatoris augusti. *Williginus* cancellarius ad uicem *Roperti* archicapellani recognoul. Data, XVIII. kal. Ianuarii. anno dominicae incurnationis. DCCCCLXXIII. indictione. Il. anno uero regni domni Ottonia XIII. imperii uero. XII. ¹ Actum *Nosiomagi*.

116. Kaifer Otto II., nachdem er ben Ebelberen Erwich jum Abre von Cornelimunfter bestellt, bestätigt fur Die Jufunft Die von feinen Borgangern ben Geiftlichen bafelbft verliebene Bable freiheit eines Abreb und Die Bestimmung, baß Die Abrei unmittelbar bem Reichsoberhaupte untergeben feyn und nicht zu Benefig verlieben werden foll. — 974.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina pronidente elementia imperator augustus. Omnium fideljum nostrorum petitiones, juste et rationabiliter auribus nostrae serenitatis infusas oportet implere, presertim tamen eas quas pro utilitate aecclesiarum sibimet commissarum nobis suggerunt quia deum nobis inde remuneraturum promereri, eosque ob hoc deuotiores ac promptiores in nostro permanere credimus obsequio. Quo circa nouerit omnium fidelium nostrorum praesentium scilicet ac futurorum influstria, qualiter sanctae Indensis aecclesiae monachi nostram adeuntes serenitatem nimium postulabant quod prinilegium sibi abbates inter se eligendi tam a piissimo genitore postro quam a ceteris predecessoribas nostris regibas nel Imperatoribus actenus concessum. nostrae renouationis auctoritate roboraremus. Quorum petitioni gratanter nos annuentes, denotiusque ob id genitrici nostrae dilectissimae commonenti obsequentes, eo quod temporale commodum aeternae remunerationis gratia divina inspiratus illuminatione nihili penderat Erruicum illustrem uirum ante nominato prestituimus pastorem monasterio. Prinilegium etiam quod predecessorum nostrorum temporibus obtinuit per nostram corroborationis auctoritatem firmauimus. Ea quoque ratione ut ante dictum monasterium omnisque illa sancta familia nisi regiae uel imperiali potestati sub obseguio seruitutis subderentur, negue benefitiario jure aliae cedere potestati. Post discessum uero prescripti abbatis Erunici si quis inter eos idoneus reperiretur, qui eis preesse ac prodesse sciret, secundum institutam normam eligere sibi liceret abbatem, nullaque potestas absque consensu et uoluntate corum monachum quempiam ex quolibet monasterio in presignato monasterio pro aliqua occasione committeret, unde inpostmodum aliqua oriretur dissensio. Ut autem hoc nostrae auctoritatis preceptum nostris nel successorum nostrornm temporibus ad nostram corumque animae saluationem uigeat ac ratum per plurima annorum curricula ingiolatumque obseruetur, manu propria subter firmantes, anuli nostri impressione decreuimus assignari.

Signum domni Ottonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Vuilliginus cancellarius uice Rodberti acquellari recognosii. Data anno incarnationis domnii DCCCLXXIIII. indictione I. anno regni domni Ottonis XIII. imperii. V.1. actum Traiecto in domino feliciter amen.

- 117. Kaifer Otto II. erneuert auf Bitte ber Aebtiffin Mathild von Effen die biefem Stifte von Otto I. artheilte Bestätigung feiner Besitzungen, Rechte und Immunitaten. 974, ben 23. Juli.
- C. In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Otto diuina fauente elementia imperator augustus. Nouerit omnium fidelium nostrorum industria. quod uenerabilis abbatissa mahthildis asnidensis monasterii a bonae memoriae

¹ 30 Isfin V. — ² Die Iss. I. und beit angegebrant gabre ber Reigirung und beit Rasiferbuns meifem auf bas 3, 273, weber Rasifer Befinndagin zu Interest pheroder. — Wit ber namighen Westen neierbeite Rasifer (Det III. bei nabalt ber verliegender Ilfelunde, indem er bei Laufridam useerabilem nieum jum Abr den Gerestinnsähre befülle: Signam beritäden venerabilem nieum jum Abr den Gerestinnsähre befülle: Signam beritäden ungsat at geforsiebssim limperations august. Hillichaftins enkenopas uiece Willigie archiepstwei recegoponit. Dav. V. daus aprila anno domits. Incern. DeCCCXCVII. Indictionee. X. Anno veru berit Untenla regul. XIIII, imperit autem etw. I. Actam gaubgranta felicitier annee. Bas berit Gatting ter Britis, ©. 3. 2 Pert. R. 7. 7. no and bei Urffarman ert. Defenoment.

Altfrido presule in honore sancti saluatoris suaeque dei genitricis, et uenerandorum Cosme et Damiani, martirum nec non et omnium sanctorum constructi nos adiit, postulans ut inmunitate regia idem cenobium uti a predecessoribus nostris fuerat donatum et nos presentarie muniremus. Cuius uoto religiosi archipontificis Geronis, et nenotis nostri et aequiuoci Ottonis obtemperantes ceterorumque episcoporum ac comitum. electionis arbitrium dum hoc necessitas exegerit primo concedimus. Insuper et regum aliorumque dei fidelium traditiones illuc collatas quarum auctoritatis scripta deflagrato prefato monasterio ignis exeserat perpetua firmitate roboramus, uidelicet decimam omnem quae habetur inter duo flumina embiscara. et rura. a riunto loatunia. et a molendino iconis usque ad locum lierihi, et leppera, quam eo uenerabilis archiepiscopus coloniensis aecclesiae Gundharius domni apostolici Nicolai, et coepiscoporum totiusque cleri consensu contulerat, excepta particula in loco Ruoldinghus quam eginhar! et eins coniux rikilt iure hereditario possiderunt. duas etiam uillas Hohemberg. Cassella a Lothario rege et a Ludounico curtem, I. Hucrithi, nuncupatam, et quicquid habnit in comitatu Ehberti et Cobbonis, tres insuper alias curtes. Holsto. Arachem. Herte. uictui sanctimouialium et a Karolo curtem Vuodenesberg. nominatam regibus datas et curtem ab auo nostro Ottone duce Behi dictam illo traditam et a donno genitore nostro Heinrico rege firmitudiuis causa eandem iterato tributam. Precipinus quoque ut nullus index publicus uel quislibet ex iudiciaria potestate in loca predicti monasterii quae nel nunc possidet nel quae deinceps in iure ipsius sancti loci noluerit diuina pietas augeri, ad causas audiendas, nel freda. ant tributa aut coniectos aliquos exigendos, aut mansiones uel paratas faciendas aut fideiussores tollendos, aut homines istius aecclesiae restringendos, nec ullas illicitas occasiones requirendas, nostris et futuris temporibus ingredi undeat, neque teloneum neque parafredos, nel ca que supra memorata sunt penitus exigere presumat, nemoque ad mallum connocandi homines ciusdem accelesiae seruos, litoues nel liberos habeat potestatem, nisi aduocatus queni abbatissa einsdem loci ad hoc opus delegerit, hoc regalitatis nostrae precepto manu firmato, et anuli nostri impressione insignito.

Signum domni Otlonis magni et inuictissimi imperatoris augusti. Vuilliginus cancellarius nice Rodberti archicappellani notani. Data. X. kal, augusti. anno incarantionis domini DCCCCLXXIIII. indietione. I. anno regni domni Ottonis XIII. imperii. VI. actum aquitagrani. in dei nomine feliciter amen.

118. Kaifer Otto II. verleibt, auf Anfieben feiner Gemablin Theophanu, dem Abte Folkmar von Berben bas Martte und Mangrecht in ben Orten Ludinghaufen u. Berben. - 974, den 19. Aug.

In nomine sanctę et individuç truitatis. Ulla dei fauente clementa imperator augustus. Si serutorum dei pritionibus quas pro accelesiarum sibimet comunissarum utilitatibus nobis suggesserint clementer annuerimus, id nobis procut dubio ad premia acterna capessenda liquido perducet. Unde notum esse nolumus presentibus scilicet et faturis, qualiter fieltis noster Falmarus uncerdinensis monasterii prousor, cum internentu dilectae coningis mostrae Thecuphana adiit estudiadinem nostrama, postulans ut in duobas suis locis, id est Lindinghan. L'ucrdina. forum et monetam sibi liceret aptare et facere. Huius rationabili ac instae petitioni assensum prebentes. libenter postulata concedimus, et quicquid in codem foro nel moneta publica ad ius nostrum pertinet predictae ac dilectar coniugis nostrae regatu. predicto monasterio firmiter donamus, et in perpetuum perduare uolumus. Et at thaec traditio auctoritatis nostrae. firma et incomulsa permaneat, manu propria cam firmanimus, et anuli nostri in-pressione sigilitari iussimus.

Signum domni Ottonis serenissimi imperatoris augusti. unilgitus caucellarius ad uicem rodherts archicappellaui notani. Data XIIII. kal. septembris. anno incarnationis domini DCCCC.LXXIIII. indictione II. anno regui domni ottonis XIIII. imperii autem VII. Actum in arudi.

[•] Mößte ber angegebenen Indiction und Regierungsjadte gemäß 973 heißen. Der Abbrud bei Falke. Codex trad. Corb. 33-00 bem Original entnemmen fepn foll, aber in jeber Zeite geobe Unridugfeiten entbalt, bat, felifamer Weile, das 3. 973 und B. A. 14, J. 7.

- 119. Raifer Otto II. erneuert auf Bitte bes Erzbischofe Berin von Coln ber Stiftelirche zu Gerrebbeim bas Recht ber Bollerbebung baselbft. 976, ben 12. April.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente clementia imperator augustus. Nouerint nomues fideles nostri praesentes scilicet et futuri. qualiter Unerimus dei gratia uenerabilis sanctae coloniensis aecclesiae archiepiscopus. Nostram aditi maiestatem, postulans quasdam res a progenitoribus nostris antiquitus dei aneillis, in sumptus cotidianos collatas renouari et restaurari iuberemus. in conitatu uidelitet herimanni comitis sitas hoc est theloneum in gerrichechem ad aeclesiam sancti V politi egregii martiris ad uictuali amonialium deo ibidem strenauae militantium. Eius uero petitioni annuentes iam dictum theloneum eiusdem loei inibi perpetao stabiliumus. et ut hace renountionis auctoritas firmior habeatur manu propria subtus cam firmaninus. et anuli nostri impressione muniri lusimus.

Signum domni otloniz inuicitsismi imperatoris augusti. egbertus cancellarius ad uicem unilligisi archicappellani notaui. datum II. idus apprilis anno dominicae incarnationis DCCCC.LXXVI. indictione IIII. auno uero regni domni ottonis XVI. imperii. X. actum ingilinkeim.

120. Ronig Otto III. bestätigt ber Abrei Berden Die ihr von Konig Arnulf verliehenen Privilegien.
— 985, den 8. August.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Otto del fauente clementia rex. Si seruorum dei petitionibus quas pro accelesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis suggesserint clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Unde omnibus sanctae dei accelesiae fidelibus, presentibus scilicet et futuris notum esse uolunuus, quod fidelis noster uncridural. abba monasterii quod uocatur uncridura insinuauti celsitudini nostrae, qualiter — . ¹ Haee auctoritatis nosterae concessio, uti firmiorem in dei nomine optineat stabilitatem, manu propria cam firmauimus et anuli nostri impressione sigillari itussimus.

Signum donnii Ottoniz serenissini regis Hildibaldus episcopus et cancellarius ad uicem uuilgizi archicapellani notani. Data VI. idus augusti. anno dominicae incarnationis DCCCCLXXXV. indictione XIII. anno uero tercii ottonis regnantis secundo. Actum colonic. feliciter amen.

121. Ronig Otto III. befidtigt ber Abtei Cornelimunfter Unmittelbarfeit, Babirecht eines Abres, vollige Immuniatt, ben Behnten ihrer Salbufen fur bas Dospital, Martt und Mange. — 985, ben 20. Muauft. "

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Otto diuina fauente elementia rex. Omnium falelium nostrorum petitiones iuste et rationabiliter auribus nostre serenitatis infusas oportet implere. presertin tamen eas quas pro utilitate ecclesiarum sibimet commissarum nobis suggerint quia deum nobis inde remuneratorem promereri liquide reredimus. Quapropter nouerit omnium falelium nostrorum presentium nee non et futurorum iudusteria qualiter Ernuictus Indensia coram nobis nenerabilis abbas cum sibi subiecta caterulua nostram adierunt postulanter egalitatem quad priudiegium sibi abbates inter se eligendi tam a piissimo geniture nostro quam a ceteris predecessoribus nostris regibus nel imperatoribus actenus concessum nostre renouationiis auctoritate roboraremus. Quorum petitioni grantner nos anumentes deuciusque ob iti genitrici nostre dilecticissine commonenti obsequentes priudiegium quod predecessorum nostrorum temporibus obtinuit per nostram corroborationis auctoritatem firanautimus. ea uero ratione, ut ipse abbas misi regie uel imperiali potestati sub obsequito serviitutis subdatur neque iner alteri cedat potestati. Post decessum uero ciusdem abbatis liceat eis secundum institutam normam sibi eligere abbatem nullaque potersies.

^{*} Der folgende Tert ftimmt wortlich mit ber Urtanbe Arnulfs überein, f. Rr. 76. - * Aus bem Cartular ber Abtei. E. 21. L. 10

absque consensu et uoluntate corum monachum quempiam ex quolibet monasterio in presignato loco pro aliqua occasione constituat, unde in postmodum aliqua oriatur dissentio. Decreuimus quoque hoc preceptum conscribi per quod nolumus firmiterque iubemus ut nullus index publicus superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator ad causas indicio more andiendas in cellulas, ceclesias, aut uillas, seu reliquas possessiones quas moderno tempore in quibuslibet promintiis, aut territoriis imperii nostri possidet, uel deinceps in inre ipsins monasterii diuina pietas nolucrit augeri, ingredi presumat, nec freda, ant tributa uel mansiones aut paratas, aut theloneum ripatieum portatieum pontatieum salutatieum rotatieum pulueratieum, aut fideinssores tollere aut homines tam ingenuos quam seruos super terram istius monasterii commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones nel illicitas occasiones requirere quibus in aligno idem monasterium sibique subiecti aliquod ininste patiantur incommodum postris futurisque temporibus quisquam temerarius existat qui id faciendum illicitam sibi potestatem attribuere audeat sed liceat memorato abhati shisque successoribus omnes res predicti monasteril sine circa ipsum locum seu ubique iacentes culta et inculta sub immunitatis nostre defensione quieto ordine possidere. Et quiequid de rebus prememorati monasterii fiscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione predicto concedimus monasterio sicut et predecessores nostri. Decima nero omnis dominice culture ad usus fratrum pertinentis iubemus atque sanctimus ut perhennis temporibus ad portam monasterii in alimoniam panperum atque hospitum detur. Cetera autem omnia ad stipendia monachorum ibidem deo famulantium proficiant in augmentis. Mercatum quoque ibidem habendum una propria cum moneta sicut a pio genitore nostro illis traditum comperiums, ita et nos domna Augusta genitrice nostra interpellante pro ipsis ad supplementum hereditario lure concedimus. quategus ipsos seruos dei ingiter inibi deo deseruientes pro nobis et stabilitate regni nostri a deo nobis collati eiusque misericordia per immensum conseruandi iugiter misericordiam dei exorare dilectet. Et ut hec anctoritas nostris inturisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere manu propria nostra subter firmatimus annuloque nostro corroborari precepimus.

Signum donni Ottonia gloriosissimi regis. Hidibaldus episcopus et cancellarius nice untiligici archicapellani notani. Data XIII. kal. septembris. aano dominice incarnationis DCCCCLXXXV. indictione XIII. anno uero regni tertii Ottonis secundo. Actum Nouiomagii feliciter in dei nomine amen.

122. Konig Otto III. verleiht bem von bem Gbelberen Megingog und beffen Gemahlin Gerbirg gestifteten und ibm übergebenen Frauentlofter Bilid Immunitalt nach bem Berbilbe ber Richter Dueblindurg, Gandersheim und Effen, und bas Recht ben Bogten und bie Aebtiffin zu mablen. 987, ben 18. Januar.

C. In nomine sanctae et individune trinitatis. Otto diainae largitatis munere rex. Omnis fidelium nostrorum cuiuscumque conditionis cetus quocumque locorum situs. pro maioris auctoritatis causa cognoscat, qualiter quidam nobilis uir nomine meginguz cum religiosa coniuge saa gerbirga nostram presentiam adierunt, et quoddam monasterium, quod de proprio patrimonio suo, pro pterae uite premio, et memoria sui in isto seculo, iam prius pii patris nostri ottonis imperatoris augusti auctoritatis consensa, in loco, qui uitike dicitur construxerunt. In nostras manus tradiderunt rogantes, pro illius loci stabilitate et defensione de onni seculari seruitio illud nostra regali potentia lileerari, ac muniri, quorum piis petitionibus assentientes, et consilium carissime nostrae genitricis kheophamu imperatricis augustę, et principam nostrorum complurimm. ruiligiai ulediect sanctae magoniateensis accelesię archiepiscopi, ac gisilharii magadaburgensis ęcelesię archiepiscopi, hildibaldi sauctę vuormacensis ęcelesię episcopi, noteharii sancte leodicensis ęcelesię episcopi, et adalberonis sanctę vuirdunensis ęcelesię episcopi, heurici. Cunonii.
Thietdirici, ducum, et aliorum plurimorum comtuma ae indicum miniantes, ad legem et ad regularem ordinem ceterorum monasteriorum in nostro regno degentium, seilicet quilingeburg. Ganderesheim, Asnithe, libertatem dedimus, et aluomni inquietudine secularis districtionis ingo absoluinus, ca ratione at nullus episcopus, comes, index, aut aduocatus in exequendis causis, idem unt illius loci seruos stringer ued aliquo derutitium inde exigere.

memoratę ecclesię prediis agere aliquam potestatem habeant, nisi que ditina sunt, et quantum ipsius loci ablatisse placeat, et u sorores sanctę congregationis inibi deo militantes, in futura tempora in libero arbitrio habeant, quem aduocatum, et quam abbatissam inter se eligant, maxime si in illius boni uiri et matrone supradicte, quorum bona noluntate ille locus diuino mancipatur seruitio parentela, ad id officium idonea inueniatur, sin antem alias queratur. Et ut hee nostrę donationis libertas firma stabilisque permanent, hoc primilegium inde conscriptum nostri sigilli impressione inssimus propria aubternotando manu corroborari.

Signam domini Utbuse inuictissimi regis. Hildibaldus episcopus et cancellarius nice Unilligiai archicapellani notau. Data XV. kal. februarii. anno dominice incarnationis. DCCCLXXXVII. indictione XV. anno autem tercii ottonis regnantis. IIII. actum andermacha in christo feliciter amen.

- 123. Erzbijdof Everger von Coln ichentt ber Abrei Set. Martin bajelbit bie Frohnhofe ju Robens firten, Fittarb und Winningen; feine Befigungen ju Bifferebeim und Eich; Die Kirchen ju Soller, Beig und Flittarb, und bie Marftgefalle und haubzinfen in einem bezeichneten Bezirfe ber Stadt. 989.
- C. In nomine domini nostri lesu Christi. Omnium auribus patescat tum presentium quam futurorum quomodo que. Euergerus diuina miseratione coloniensium archiepiscopus fauente et consentiente serenissium tertio Ottone imperatore, ad monasterium sancti Marrini in usus monachorum ibidem deo fanulantium, eurtes domnicatas in Badenkyrichon. et Filierthe, cum piscatione reni in tractibus et iusticia que dicitur ban, pro remedio aning meg condonaut, insuper quicquid in utilis uuicersheim et Aacha habebam funditus mancipaut. Aecclesias quoque tres in Sellere, et allam, in uuisae, tertium in ficierthe, insuper in urbo Colonicani macellum omne, et areas a porta frumenti iusque ad occidentalem martum ciuitatis, et iterum a porta fori usque ad murum reni dedi. Ad leuigandam quoque preficit monasterii maximam paupertatent et frutrum inopiam, currem mean domnicatam in uniuminge cum quindecim mansibus et quicquid terre uel uincarum ibi habni, sancto Martino et predictis fratribus condonaui. ac decimam huius curtis que pertinebat ad monasterium sancti Ucitoris cum parte nostre decime que in resus fuit commutata, et sei totum fratribus firmum apatui. Et at he in perpetutum tenaciter hererent, et absque ulla contradictione inconsulsa permanerent sub anathematis timore stabiliui. Si quis de his supradictis absque consensu abbatis monasterii pretitulati se intromiserit et elemosinam nostram irritam fecerit, eterne dampnationi se manci-pandum aciat, nini sallubriter penietat.

Actum Colonie feliciter dominice incarnationis anno. DCCCCLXXX nono. indictione secunda.

- 124. Benig Otto III. bestätigt bem Stifte Effen, auf Bitte feiner Richte, ber Alebeiffen Matthilb und burch Bermittelung bes Erzbischofs Willigis von Maing, das Recht ber freien Wahl einer Uedtiffen und überhaupt bie oblige Immunitat. — 993, ben 5. Kebruar.
- C. In nomine sanctae et Indiaidante trinitatis. Otto diuina faunte clementia rex. Can omnis ordo spiritualis ac saceularis pendoat in diuino arbitrio. regiae tanne et imperatoriae dignitati bene comienit, quantum ad suum ius pertinel, pro aeterne merceilis retributione, monasteriorum regimina caute premeditari. Quapropter omnium fidelium nostronum tam persentium quam et futurorum pie deuotioni patent, qualiter cara neptis nostra mathiil atmidentis ecclesiq nenerabilis abhatissan, nostris obtuitbus monstrault prepepta predecessorum nostraorum. regimu iludicitet et imperatorum. in quibus continebatur quomodo ipsi sanctimonialibus in prefato loco deo seruientibus, suis pro remedio animarum saurum prepeptionibus concederent inter se eligendi abbatissam, quotienscunque mortali necessitate intercipiente usus et opus exigeret, omniesque res et loca da prelibatam ecclesiam pertinentia sish sue immunitatis

[&]quot; Aus bem Driginal in bem Ballraficen Rufcum ju Coln.

tuitione preceptiua auctoritate concluderent. Pro rei tamen firmitate rogauit celsitudinem nostram ut nos denuo idipsum faceremus. Eius uero pię petitioni inprimis ob interuentum fidelis nostri ruilligisi scilicet mogontinę ecclesie honorandi archipresulis, tum etiam ob notum ipsius dilecte neptis benignum assensum prebentes renerendis sanctimonialibus diuinas laudes in prescripto loco astnide uocato die nocteque agentibus pro retlemptione animarum parentum nostrorum, simul quoque pro nostra salute hoc nostre auctoritatis regio donatiuo eligende inter se abbatissae quam dignam ad hunc honorem accipiendum in sua congregatione preuiderint dum mors priorem preoccubabit, munus, gratiam, et licentiam concedimus, et omnes insuper res a regibus uel imperatoribus aut ab aliis religiosis personis maioribus sen minoribus eidem ecclesie collatas et traditas, omniaque loca uicis et uillis, siluis, et aliis utensilibus illuc pertinentia qualicumque terra uel regione sint sita, et que diuina pietas ad candem erclesiam donare adhuc uoluerit, simul cum omni familia illuc aspiciente sub nostre tuitionis munimen tollimus, atque cum hoc nostre dominationis precepto iuxta morem antecessorum nostrorum nouiter confirmamus. Ad haec etiam precipiums firmiter regia potestate ut nullus index publicus nel quislibet ex indiciaria potestate in loca predicti monasterii. que uel nunc possidet nel que deinceps in ius ipsius sancti loci dinina pietas noluerit augeri. nostris et futuris temporibus ingredi audeat, ad causas audiendas, uel freda aut tributa, seu coniectos aliquos exigendos, aut mansiones, nel paratas faciendas, ant fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesie stringendos, nec ullas occasiones illicitas requirendas, neque teloneum, sine parafredos, in aliquibus locis ab ipsis hominibus exigere presumat, nemoque potestatem habeat homines einsdem ecclesie seruos, litos, uel liberos, ad mallum connocandi, nisi aduocatus quem abbatissa eiusdem loci ad hoc opus elegerit. Et ut hoc perpetualiter firmum habeatur. iussimus hoc preceptum inde conscribi, nostroque sigillo signatum, manu propria subtus corroborauimus.

Signum domni Ottonis glorionissimi regis. Hildhaldus episcopus et cancellarius uice unilligiai archiepiscopi regnoul. Data nonas februarii. anno dominice incarnationis DCCCCXCIII. indictione VI. anno autem tertii ottonis regnantis decimo. Actum astnide feliciter amen.

125. Konig Otto III. gewahrt ber Abtei Berben bas Recht, ihre Bogte zu mablen und wieder zu entlaffen. — 994, ben 9. October.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Otto diuina fauente elementia rex, Si seruornm del petitionibus ques pro ecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuagerint clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum cognoscat industria, quod fidelis noster Werinbrahl abba monasterii Werthinensis insinuauit celsitudini nostrae, qualiter ipsum monachorum cenobium sibi commissum a beatae memoriae sancto Liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum monachisque contraditum, et gloriosissimorum regum. Luthomici magni regis Caroli filii et successorum eius, pro eterna ipsorum omnisque generis eorum memoria, defensione et tuitione hactenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram imploranit clementiam ut sibi per omnem abbatiam illi a nobis concessam aduocatos pro monasterialis utilitatis causa disponere et ordinare nostra permitteretur auctoritate. Cuius rationabili et iustae petitioni assensum prebentes concessimus, proprietates monasterii quod in Werthina situm est, per aduocatos quos abbas antedicti monasterii elegerit, hac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua iudiciaria dignitas eis obsistere ullo modo presumat. Si autem aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit. et aliis aduocatis locum aduocaturae nolucrit euacuare. et ad regiam dignitatem in longum tractando peruenerit, non solum in illius defectu occurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis gratiam perdere non dubitet, Hace auctoritatis concessio at presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus perius credatur. manu propria eam firmanimus et annuli nostri impressione signari iussimus,

Signum domni Ottonia serenissini et iunictissini regis. Hildibaldus episcopus et cancellarius uice Willigisi archicancellarii recognosii. Anno dominicae incarnationis DCCCC.XC.IIII. indictione, VII. Idus Octobris. Anno autem tertii Ottonia regnantis. XI. Actum Ymilena.

^{&#}x27; Mus Gelenii farrag. dipl. tv. tt.

- 126. Pabst Gregor V. bestätigt auf die Bitte ber Bifchofe hildibald von Borms und Notger von Lattic bas von bem Grafen Megingog und bessen verflerbenen Sattin Gerburg zu Bilich in ber Graffchaft des Pfalzgrafen herimann im Auelgaue gestistete Frauenkloster, stellt babselbe unmittelbar unter ben pabstlichen Stubl und ertheilt ihm die Freiheit eine Aebtissin zu wählen und über seine Besigungen zu verfügen. 996, ben 24. Mai.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Gregorius qui et Bruno. sanctae catholice et apostolieae romanae ecclesiae gratia dei episcopus. Desiderium quod ad religiosum propositum et sanctorum locorum stabilitatem pertinere monstratur, sine aliqua et deo auctore dilatione perficiendum, et quotieus in quibusdam sanctae ecclesiae utilitatibus nel commodis, noster assensus et solitum apostolicae auctoritatis exposcitur praesidium, ultro benignitatis intuitu nos conuenit subuenire, et ratum propositum pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc sanctorum ueneratio locorum salus et indemnitas profligatur, et nobis quoque lucri potissimum premium a conditore omnium deo in sidereis arcibus prescribatur, Rogantibus igitur fidelibus hildibaldo uidelicet vuormacensi episcopo, et notgero accelesiae leodicensis antistite, immo nostram reuerentiam humiliter implorantibus, quoddam monasterium ancillarum dei in honore sanctorum martirum cornelii et cipriani a comite megingozo diueque memoriae coniuge eius gerburga nouiter constructum. nec non in comitatu herimanni palatini comitis episcopatu uero euergeri colouiensis archiepiscopi. pago autem qualquuue. in loco filiche situm. cui moderno tempore abbatissa religiosi nominis azela quae ei prima pracesse uidetur. et sicut certo corum relatu didicimus regiç domni ottonis tercii modo imperatoris potestati atque munificentiae presentibus auia uidelicet sua adalheida et matre sua lheophanu imperatricibus augustis anternaca traditum, apostolicae auctoritatis serie praefato domno imperatore ottone succurrente municipus, atque princilegiis sanctae romane sedis eo tenore decoranimus, quatinus prescriptum monasterium nullius alterius umquam aecclesiae sine alicuius persone dignitati deinceps summittatur sed prout abbatissae prefati monasterii quecumque fuerit uideatur. locus ad regulam sancti benedicti disponatur. monache inserantur. habentes uidelicet potestatem, et apostolicam sub anathemate si quis huic senteutiae contraierit concessionem, et abbatissam si quando opus fuerit eligendi, et ceteris utilitatibus aecclesiae prout facultas fuerit prouidendi, et uoluntas disponendi. Quapropter ut in excluendis inibi deo landibus mora nulla progeniat, sed potius digina placetur ancillarum dei conatu elementia, possitque hoc quod a nobis iusta deliberatione decretum est, futuris incomulse permanere temporibus, nostram manuscriptionem pro confirmatione subjectmus, simulage primatum qui huic titulo corroborando interfuere signa et nomina notari precepimus.

Scriptum per manus Petri regionarii. notarii et scriniarii sanctae romane aecclesiae in mense maio. et indictione VIII. G. manu gregorii papp beucealete. † Otto tercius dei gratia imperator augustus sign. † Vuilligisus mogoutiuns archiepiscopus sign. † Hildibaldus vormaceanis episcopus precepti auctor sign. † Vnideraldus argentineusis episcopus sign. † Ruoppertus spirensis episcopus sign. † Ruoppertus spirensis episcopus sign. † Amimo verdunensis episcopus sign. † Lanpertus constantiensis episcopus sign. † Hamino verdunensis episcopus sign. † Lanpertus constantiensis episcopus sign. † Potistanus patualensis episcopus sign.

Anno incarnationis dominicae DCCCCXCVI. indictione VIIII. anno poutificatus domni gregorii summi pontificas Anno incarnatis quinti papae in sacratissima sede beati petri apostoli primo. Regni uero domni Ottonis tercii anno XIII. imperii antem. I. mease maio. VIIII. kalendas iuuii. Actum rome feliciter.

127. Kaifer Otto III. schlichtet ben langen Streit wegen ber von Mbela, der zweiten Tochter bes Grafen Bidmann, und von deren Gatten, Grafen Balberich, erhobenen Erbansprücke an die Siffungshafter ber gliefe Eften. — 996, ben 18. Dezember. !

In nonine sanctae et indiuidae tribitatis. Otto diuina fauente elementia Romanorum imperator augustus. Si loca uel monasteria a religiosis personis ac deo deuotis constructa nostra imperiali auctoritate corroborare conamur.

^{&#}x27; G. bie Rote ju Rr. tto.

hoc procul dubio et ad praesentis nostri regni statum, et ad acternae beatitudinis praemium nobis profuturum fore credimus. Quapropter omnibus in christo fidelibus nostris, scilicet praesentibus et futuris, notum esse uolumus, quomodo temporibus aui nostri piae memoriae, domni Ollonis imperatoris nugusti. Wichmannus comes pro animae suae remedio, suorumque parentum, in quodam loco Altenis dicto, monasterium et sanctimonialium congregationem in honorem domini nostri lesu christi et sancti Viti, amplifico benignitatis conamine construxit, nec non magnam certae proprietatis suae partem, cuius nomina infra tenentur, simul et beneficii quod dilectus auus noster primum ei concessit in beneficium, postea pro servitute sedula sibi condonauit in proprium, ad idipsum licenter contradidit monasterium, suamque insius filiam nomine Lutgardam caeteris monialibus praeconstituit abbatissam. Succedente uero tempore cum idem Wichmannus comes semet ad uesperas mortis inclinasset, penitusque naturae concessisset, altera suae procreationis filia nomine Adela quandam proprietatis iam traditae partem exposcens, dicensque quod pater eius, secundani saronicam legem, absque eius consensu et licentia nullani potuisset facere traditionem, totam patris sui donationem perduxit in errorem. Huius itaque seditionis perturbatio usque ad tempus dilecti patris nostri perdurabat, inseque noster caritatique pater candem contentionis cladem extinguere pro uiribus insudabat et hoc quoad ipse uitam finiuit. miniuse ad unguem usque perduxit. Exacto autem longi temporis interuallo, cum eiusdem monasterii abbatissa, praetitulati uidelicet Wichmanni filia, universae carnis uiam tunc intraret, aliaque in ipsius locum imperialis nostrae potestatis iure accederet, in palatio nostro quod dicitur Nouimagio, nostrum iussimus fieri colloquium, ibique saltem hujuscemodi seditionis fecimus finem. Baldericus enim praedictae maritus Adelae pro nostra uoluntate, exhortatione simul et petitione, idipsum monasterium sua propria suaeque coniugis manu, in nostrum publice contradidit mondiburdium, et sicut mos est laicorum, cum festuca ab codem semet exuit praedio. ea ratione, ut nos nostro regali imperio ac descriptionis praecepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaremus, quale caeteras monialium congregationes, uidelicet Essendiae. Quidenlingenburgh, et Gandersem habere cognouimus. Insuper Baldericus omnia eiusdem monasterii praedia, quae prior abbatissa duntaxat in sua habuit potestate et înuestitura, ad reliquias sancti Viți în praesenția nostra postrorumque plurimorum fidelium concessit. radicitusque contradidit, quorum nomina hic sunt inscripta. Hellnon. Furnon. Voerthusen. cum omnibus utilitatibus ad ea loca juste et rite pertinentibus, Embrica media pars aeque divisa, in Hamme media pars. Arnhem media pars. Redincghem media pars. Appel Ternika media pars. Heruell dimidia pars. Lienden dimidia pars. Thule dimidia pars. Malsme dimidia pars. Brummen dimidia pars. Olbruch dimidia pars. Rhale dimidia pars, Hunnippe dimidia pars. Thelden dimidia pars. Triendum dimidia pars. Putten in loco construct. dimidia pars.

¹ Ueber Die bieber genannten Orte f. Die Rote 3. 6. 9 und 10 ju Rr. 112. Das Stift befag ben St. Bill-Def por Arnbeim. Daß mit bem nachfolgenben Appel Ternika nur Gin Dri bezeichnet werbe, zeigt bas einem jeben nachfolgenbe media pare; baber man auf Appelborn in ber Belau folog. Allein ber alte Saupthof bes Stifte in ber Betau ift Appel, Gin une porliggenbes Polgerichtsprotofoll lautet: Dit syn die cygen volschuldige hoffhorige guder der Abdien van Etten gehorende in den hoff to Appell, in den kersspelen Nybercken, Putten, Vorthuisen und Ermet gelegen, und woe die besitter - mit der - Abdiss - van den missbruick mit upruckungen, frykolpen und sunst verdraigen syn voir und in den hofigerichte dat eir gnaden habben doln halden in denn hoff the Appell in oir gnaden presentie, im Jair - dutsent viffhundert achl unnd twestich, den sestionden dach Octobets augninde. In ben Pachtbriefen über biefen, fiets in Jahrpacht verliebenen, Bof aus bem 16. Jahrhundert werben bem Pachter vericiebene Lieferungen und Dienfie fur bie Arbiiffin, wenn fie ibre Bobnung auf bem hofe bezieht, aufertegt; zwei Arpfelbaumgarten find ibr fiets vorbebalten. Uebrigens lag ber großere Theil ber Lanberei Diefes Dofes in bem "Appelter broicke", bief ift viellricht ber urfprungliche, in Appelter-nika verberbte Rame. hervelt in ber Rieberbriau. Maleme ift ber Stifterachibef Malfum in ber Berrlichteit Diebam in ber Graficaft Berge. 3m Rirchfpiel Brummen, Butpben gegenüber, befag bie Abtei, neben mehrern Gutern, ben alten Et. Biti-Dof zu Brummen. Ulbrueb ift bie Baueridaft Dibergen im Richteramt Doceburg; Die Stadt Doceburg batte bem Stifte einen Canen von bem Lanbe ju Diberieh ju gablen. Rhate ift mabriceintich ber von bein Stift befeffene Dof Hande, fpater Muedenberg im Amte Steenber im landbroftenamt Burben. Hunnippu ift Donnepe oberhalb Deventer. Thelden , Defeen bei Borben im Butpbeniften, Triendem dimidia pars. Putten in ligen construct. Das legte Bort ift eine Abfürgung, Die ber alte Abidreiber nicht aufgeloft, weil er nicht mußte, worauf er bas Bort begieben follte. In der Urfunde von 1129 (†134) lautet biefe Stelle: Triendum dimidia, ecclesiae Putte in loco constructae pars media. Putten ift bieroben bei bem Dofe Appel und in ber Role 3 ju Rr. 112 icon ermabnt morben; Elten befag bort Bebnien, aber Abbunghof bas Patronat. Triendum ift nicht nachzutreifen.

Ad have quature partes foresti. Steenrewalt. Moffet. Wickvimulo. et Suboirt. 1 in his quature forestis ceruum et cernam nenandi nullus habeat licentiam, nisi nerbo et consensu abbutissae, et si cernus et cerua de his effugiat forestis, eos in alias siluas segui sit licentia abbatissae nunciis, et in foresto in quo Eltena est constructa singulis annis inter cernos et cernas duodecim ferae tribuantur abbatissae. Ut autem huius traditionis donatio firma et inconsulsa permaneat, posterior abbatissa nomine Lutgarda 2 praelibatae Adelae maritatae quatuor curtes nomine Runhare. Helikanbeli. Linthusen. Reclo. cum omnibus utensilibus ad ea pertinentibus in proprium tradendo ad ea 3 recumpensauit, quaterus post hoc sicut praediximus pacis et amicitiae pignus eo permaneat tenacius. Hanc icitur idem Baldericus retraditionem grate et hilari fronte recepit, nec non de adelium nostrorum, scilicet Williaisi archiepiscopi, Hildebaldi episcopi, et Heggebordi marchionis, caeterorumque multorum fidelium consilio, sicut idem Balderieus donando postulauit, eidem monasterio potestatine concessimus, ut amodo sicut caetera monasteria supradicta libero perenniter perfruatur arbitrio. Praeter baec quicquid praedii dinus imperator semper augustus Wichmanno in proprium donauit, praecipue quae dicuntur in Nardincklant. Urck, Barbuogot. Otwines, 4 praedia, Insuper in Prisonibus quicouid abbatissa in quatuor comitatibus nidelicet Hunesco, Fugloo, Merme, Michela, 5 tributaria munificentia aui nostri recepisset, nos nostrae descriptionis praecepto ad utilitatem abbatissae et sororum ibidem deo sanctoque Vito famulantium largimur et concedinus, cum omnibus utilitatibus in supradicta sicut et in ista proprietate, areis, aedificiis, terrisque cultis et incultis, agris, pratis, campis, piscinis, siluis, piscationibus, molendinis, ecclesifs, ujis et inglis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, cunctisque appendiciis quae dici possunt, nec non fiscum et teloneum de piscatione in pago Salon et in fluuio Isla, quod mulgari nomine Hachdol6 dicunt. et anod dilectus genitor noster eidem monasterio concessit, codem modo pro acterna remuneratione nos contradimus. Et nos adhuc uolumus, nostro imperialique praecepto cunctis nostris in christo fidelibus firmiter jubemus, ut in codem monasterio, uel locis ad id pertinentibus, nullus dux, comes, nel uicecomes, nullus marchio, nel quislibet schuldatio, nel alia judiciaria persona, ullum habeat placitum, nec parafredos, nec paratas faciendas, net aliquod exigatur serulle seruitium, prius quam? eiusdem abbatissae seruus, in cuiuscumque habitet comitatu, alterius comitis non eat (ad) placitum, sed ad eius solummodo quemennque abbatissa sibimet eligere uelit aduocatum. Ceterum pro animae nostrae expiaculo eidem largiti sumus monasterio ut post haec perpetualiter cum eiusdem monasterii abbatissa morbo consumpta moriatur, sauctimoniales inter se unam ananicunque uelint simul cum consensu Traiectensis episcopi, in cuius positae sunt diocesi, absque mortalium omnium contradictione licenter eligent. Et ut huius monasterii status ab aduersariorum omnium incursione maneat intactus, sicut Wichmannus comes instituit, de codem monasterio ad limina sancti Petri principis apostolorum Romam argenti quotannis libra deferatur. Postremo ipsa uidelicet abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper pareat imperio, et sub nostro consistat mondiburdio, quatenus insam sororesque eius pro nobis iugiter exorare melius delectet. Et ut haec nostrae concessionis auctoritas obtineat firmitatem et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur, hoc praesens praeceptum conscribi et annuli nostri impressione sigillari inssimus, quod et propria manu subtus firmanimus,

Signam domni Otlonis imperatoris augusti. Hildebaldus episcopus cancellarius nice Willigisi archiepiscopi recognosi. Data. XV. kal. Ianuarii. anno dominicae incarnationis. DCCCCXCVI. indictione. X. anno autem tertii Ottonis regnantis . . imperii uero. III. 1 Actum in palatio. Noutomagi. Ameta.

128. Raifer Dtto III. ichentt auf Bitte ber Aebiiffin Mathilbis, feiner Bluteverwandten, bem Rlofter Effen ben Ort Bruggibem im Gaue Aringon mit ben jugeborigen Billen im Gaue Gubingon. - 997. ben 18. Mril

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis Otto dinina fauente clementia romanorum imperator angustas nouerit omnium fidelium nostrorum tum praesentium quam et futurorum industria qualiter nos pro remedio aning nostre parentumque nostrorum nec non ob petitionem ditectę consanguinee nostro notire mathielis uenerabilis abbatisse, quemdam nostre proprietatis locum Bruggikem² nominatum. in pago aringon et in conitatu Rodegeri conitis situm. delimus ad monasterium in honore sanctorum martyrum cosmae et damiani in asnide constructum. cuius regiminis preptitata abbatissa tune gerebat dominatum. cum uillis ad eundem locum pertinentibas. ita nominatis Hemmondarp. Ledi: Bantanon in pago gudingon dicto sitis. atque idipsum prediam cum omnibus suis pertinentis, boc est in mancipiis utriusque sexus. areis, aedificiis. terris cultis et incultis. agris. pratis. campis. pascuis siluis. aquis aquarumme decursibus, piscationibus, molendinis, uiis et inuits, exitibus et reditibus, canciisque aliis appendiciis que addue dici possunt predicto monasterio in proprium tradidimas. Ea uidelicet ratione, ut predicta nostra consanguinea et o manes postinie in codem loco illi succedentes: an dusum puellarum in prefato monasterio deo seruientium potestatem habeant ordinandi disponendi, uel quid inde placuerit faciendi. Et ut hace nostre dationis auteoritas nunc et in futuro firma et stabilis permanent. hanc paginam inde conscribi iussimus. maniuque propriu ut infra aidetuc corroboratums.

Signum domni etlonie imuiciissimi imperatoris augusti. hildibalhu episcopus et cancellarius uice unilligini archiepiscopi recognoui. Data XIIII. Kalendas mai Anno domnieç incarnationis DCCCCXCVII. Indictione. X, anno uero tertii ottonis regnantis XIIII. Imperii autem primo. Actum Truttananie feliciter.

129. Raifer Dtto III. ichenft bem Marienftifte zu Machen zur Biederherstellung ber Rirche ben Reichvort Dortmund im Beftphalen Gaue. - 997, ben 12. October.3

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Otto diaina fauente clementa romanorum imperator augustas. Siera beata remuneratione ditatos qui ecclesias dei suis honoriface fundarunt opibus, decorisque struxerunt pro diaine caritatis amore structuris indubitanter credinus esse. Ita etiam qui eas aliquo infortunio uel neglegentia iam defectas eadem qua a prioribus sunt studio ac supientia funditus edificate redintegrare et restaurare nec non suis upibus augree studaerint, non minori putamus a christo mercele fore ditandos. Quapropter omnium sancte dei nostrorumque fidelium presentium aidelicet ac futurorum nonerit uniuersitatis industria, qualiter nos pro dei amore nonstreque anime ac nostrorum parentum, nec non pro illius uenerande memorie Karoli magni imperatoris qui eam quam redintegrare, uel augere studenus nouter fundauti ecclesiam anime remedio, quequadam nostre proprietatis

locum trolmannin dictum in pago Wesfalon situm cum omnibus pertinentiis suisque adiacentiis in mancipiis utriusque sexus, in cunctis etiam areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, omnibusque aliis appendiciis que adhuc dici nominari aut inquiri uel inueniri possunt, ad ecclesiam sancte dei genitricis et uirginis Marie, in aquisgranensi palatio constructam, scilicet ad superius altare in eadem capella sub honore sancte resurrectionis christi dedicatum. nostra imperialis precepti atque traditionis nec non donationis et oblationis pagina donamus, offerimus concedentesque confirmamus et corroborantes largimur prout iuste et legaliter possumus ea nidelicet ratione eoque pacto atque rata stabilitate ut prefatus locus trotmannin dictus cum omnibus pertinentiis superius scriptis iugiter et perpetualiter ad perpetuum (sic) stabilitatem prefato altari in honore sancte resurrectionis domini nostri iesu christi pertineat. Et ut hec nostre traditionis et oblationis donationisque concessio cunctis temporibus firma et stabilis maneat ac perseueret, hoc preceptum inde conscriptum. sigilii nostri impressione signari iubentes. manu propria sicut inferius cernitur corroboranimus.

Signum domni Ottonis inuictissimi romanorum imperatoris augusti. Hildebaldus episcopus et cancellarius uice Willegisi archiepiscopi recognouit. Data, IIII. Idus octobris. Anno dominice incarnationis. DCCCCXCVII. Indictione XI. Anno uero tercii Ottonis regni XIIII. Imperii autem secundo. Actum in aquisgramensi palatio feliciter, Amen.

130. Kaifer Otto III., welcher von ber Abtei Prum ben Luibberg bei Aachen eingetauscht, bestimmt jur Errichtung eines Frauenklofters auf bemfelben zu Ehren bes Erlofers und ber b. Corona, bie von ber Bittme Alba ihm übergebenen Guter, und ichenft bagu bie Raiferliche Capelle gu Ingelbeim. - 997, ben 27. October.1

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis Otto diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Quanto imperiali dignitate cunctis uidensur gradibus preeminere tanto in omnibus operibus bonis debemus pre omnibus pollere. atque dum tempus habemus cunctis uiribus elaborare, quatinus cum iam operandi tempus non erit sed premii, perpetualem mereamur retributionem accipere. Quapropter omnium sanctae dei aeclesiae nostrorumquo fidelium presentium ac futurorum nouerit universitas, quomodo nos pro quodam monticulo luouesbere dicto iuxta nostrum amisuranense palatium sito dedimus ad monasterium sancti Saluatoris in Brumia situm plenum ataua iustum concambium quia ipsi monasterio predictus pertinebat monticulus. Qualiterque cuncta illa predia que alda quedam uidua nostro juri tradidit que sic nominantur velderiche, leidon, vmeron, dheste, malderiche, cum omnibus suis pertinentiis ad prefatum monticulum. luouesberc nominatum concedentes monasterium in eo loco sub honore sancti saluatoris, et beatissime corone martiris pro dei amore atque nostrae anime et parentum nostrorum nec non pro illius iam dicte uidue alde remedio anime construere atque congregationem monacharum sub sancti benedicti uiuentium regula ordinare statuimus, concedimus itaque ad ipsum monasterium nostram capellam imperialem in ingeleheim sitam cum omnibus suis decimationibus et pertinentiis, eo tenore ut ipsa capella ceteraque loca superius dicta ad prefatum monasterium in honore sancti saluatoris et sancte corone martiris construendum cum omnibus suis pertinentiis perpetualiter pertineant. Sitque id ipsum monasterium in monticulo luouesberc construendo (sic) cum congregatione monacharum atque cum omnibus sibi concessis et concedendis sub nostra imperiali ditione et sub honore sancti saluatoris et sancte corone martiris tutum defensum atque perpetua libertate munitum. Et ut hec nostra auctoritas firma et stabilis omni tempore perscueret hoc preceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signari iubentes propria manu at infra uidetur corroborauimus.

Signum domni Ottonis inuictissimi imperatoris augusti. Hildibaldus episcopus et cancellarius uice uuilligisi archiepiscopi notauit, Data VI, kal, Nouemb, Anno dominice incarnationis DCCCCXCVII. indictione XI, Anno autem tertii ottonis regnautis XIIII. imperii uero secundo. Actum Aquisgrani in palatio feliciter, Amen.

Deinrich II. ichentte im 3, 1005 bem von ibm errichteten Abelbertoffifte gu Aachen bie Cavelle auf bem Luisberg mit ibre Befigungen; wegen Erflarung ber letteren f. Die Rote jur beefalligen Urtunbe Rr. 143. L 1.

131. Raifer Otto III. ichenft bem Marienftifte ju Machen ben hof Andernach im Meinfelbergau. - 998, ben 28, Juli.

In nomine sancte et indiuideu trinitatis. Otto diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Omnibus sancte dei ecclesie nostrisque fidelibus presentibus et futuris notum esse uolumus guod pro remedio anime nostre et nostrorum parentum dediumus ad rapellam sancte Marie in aquisgranensi palatio constructam. quandam nostre proprietatis curtem andernacho dictam in pago meinefeld ac comitatu becelini comitis sitam, atque eandem curtem cum omnibus suis pertinentiis in mancipiis utriusque sexus. areis, edificiis, uineis, agris, campis, pratis, pascuisis situis, uenetiosbus, aquis aquarumque decarrentibus, molendinias, pieactionibus, cunctisque que adhue dici uel nominari possunt sibi in proprium tradidimus et de nostro iure et dominio, in eius ius et dominium transfundimus, ea uidelicet ratione ut ad prefatam capellam in perpetuum pertineat. Et ut hee nostre donationis auctoritas firma et inconsulas permaneat, sieilli hostri impressione sieillare precepciumus, manque propriat ut fina uidetur corroronalmus.

Signam domni Oltonis innicitissimi imperatoria augusti. Hildebaldus episcopus et cancellarius ulce Willigizi archiepiscopi notaui. Data. XV. kal. augusti. Anno dominice incarnationis DCCCCXCVIII. Indictione. XI, anno tercii Ottonis regni. XV. imperii. III. Actum luce feliciter.

132, Raifer Otto III. idenft bem Marienftifte ju Aaden Die Reichbhofe Tiel im Gaue Teifterbant und Rierftein im Nabgaue. — 1000, ben 6. Februar.

In nomine sancte et indiudue trinitatis. Otto tercius seruus iesa christi et Romanorum imperator augustus, secundum uoluntatem dei Saluatoris nostrique liberatoris. Notum sit omnibus fidelibus nostris presentibus atque futuris, qualiter nos ob dei omnipotentis amorem et ob remedium anime nostre parentumque nostrorum cardinalibus a et canonicis, et cuncits fratribus sacro ecclesie aquiagranensis sancte, in honore sancte dei genitricis Marie, et et annete resurrectionis constructe, ubi nostra sedes ab antecessore nostro, scilicet Karola famosissimo imperatore augusto constituta, atque ordinata esse dinoscitur, dedimus quasdam iuris (nostri) curtes. Tiele, et Nerestein, dictas. Igtur Tiele sistum est in comitatu Furochi comitis et in pago Testerbant dicto, Ast Nerentein adiacet in comitatu Amichanis comitis, ac etiam in pago Nalgourii sitas (sic). Atque easdem curtes, cum omnibus utensilibus, areis, edificiis, utriusque sexus mancipiis, terris, culiis et incultis, agris, pratis, campis, et uineis, pascuis, siluis, canationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, uiis et înuiis, exitibus seu reditibus. Ceterisque omnibus que adhue clici, aut innetiri possint, suprascripe aquiagranensi ecclesie ad usum et expensam eorundem anonicorum in proprium tradidimus, eo tenore ut si aliquis nostrorum successorum regum, seu imperatorum easdem curtes de iam dicta ecclesia tollere presumpserii, in tremendo iudicio ante extremum iudicem nobiscum set rationem reddendo, et ab ispo pereptuum suscipita anathema.

[&]quot; Mus bem ditem Cartular bes Seifis, fol. 23. — " Mus bem ditem Cartular bes Seifis, fol. 21. V. — Geden juri Jahre in either tester et two Seifis for Mus Seifis fol. 21. V. — Geden juri Jahre in either tester et two Seifis followers in statut que unomenianea citoque caustra est. et la culus lam fine vervamen. — pro nostra nostrorumque parenium animarum remedio. nec non pro salvie un mentiona sinne karoll magnaj imperatoria, quendam nostre proprietatis locue et curren titu nuncupatum com omnibus cius pertiacentis — —, Signum domni Ottoba sercaistimi. Invictianimque romanorum imperatoria nugusti. Hildebaldum estepatory est enacetaturiu ute Willigiia. rechesipseepio noinol. Data. IIII. idus octubris. Amo omnibus cius pertiacentis — —, Signum domni Ottoba sercaistimi. Invictianimque romanorum imperatoria nugusti. Hildebaldum paticolorum paticolorum

Signom domni Ottonis cesaris inuictissimi. Et ut hec nostra traditio firmior sit in perpetuum, hanc paginam manu propria corroborantes sigillare iussimas. Heribertus cancellarius uice Willigiai archiepiscopi recognouit.

Data VIII. idus februarii. Anno dominice incarnationis. M. indictione XIII. Anno tercii Ottonis regni XVI. Imperii. IIII. Actum Radesnovae.

133. Ronig heinrich II. gemahrt auf Die Bitte bes Abtes Rabbald, bag ein Abt von Werben fur bie Befigungen ber Abtei Bogte anordnen und wieder abfegen moge. — 1002, ben 4. Auguft.

In nomine sanctae et indigiduae trinitatis henricus digina fagente clementia rex, si sergorum dei petitionibus, quas pro aecclesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuauerint, clementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda, liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium fidelium nostrorum cognoscat industria, quod fidelis noster radbald abba monasterii muerthinensis insinuauit celsitudini nostrae qualiter insum monachorum coenobium sibi commissum a beatac memoriae sancto liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, et gloriosissimorum regum hlutuuuici filii magni regis Karoli et successorum eius pro aeterna ipsorum omnisque generis eorum memoria defensione et tuitione actenus fuerit conservatum. Quam ob rem nostram Imploravit clementiam, ut sibi per omnem abbatiam illi a nobis concessam, aduocates pro monasterialis utilitatis causa disponere et ordinare, nostra permitteretur auctoritate. Cuius racionabili et iustae petitioni assensum prebentes concessimus proprietates monasterii quod in uuerthina situm est, per aduocatos quos abbas elegerit bac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua iudiciaria dignitas eis ullomodo obsistere presumat, si autem aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit, et aliis aduocatis locum advocature noluerit euacuare, et ad regiam dignitatem in longum tractando peruenerit, non solum in illius defectu accurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis gratiam perdere non dubitet. Haec auctoritatis concessio ut presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus gerius credatur, manu propria eam firmagimus et angli postri impressione signari iussimus.

Siguum domni Heinrici regis inuicitssimi. Egilbertus cancellarius uice unsilligiai archicapellani recognoui.

Data II. Nonas Augusti. Auno dominicae incarnationis. M.II. Indictione XV. Anno uero domni Heinrici regis.

I. Actum grana.

134. König heinrich II. beftätigt auf Bitte ber Mebtiffin Mathild, feiner Bluteverwandten, und feiner Gemablin Cunigund Die von feinen Borgangern bem Stift Effen verliebene Immunitat und bas Recht eine Mebtiffin und einen Bogt ju wählen, welcher lettere außerhalb Effen wohnen foll. - 1003, ben 23. Rebruar.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinrichas diaina fauente elementia rex. Cum in regia post deum pendeat curs. de ea quae apud seculum est rei publicae custodia quasi fidelem prepositum indise cante meditari, in monasteriorum iusto regimine uel corum penitus que dei sont ingilantia. oportet diligentius hora de hora suum cui ipse subest patronum non retortis oculis intueri. Quapropter omnium sanctae dei aeccisiae nostro-rumque fidelium presens et futura cognoscari industria, qualiter unenrandi nominis nostrique sanguinis Mathàiid. aatmidensis monasterii abbatissa quydam predecessorum nostrorum regalia nostris obtutibus precepta monstrauit. in quibus erat insertum quomodo idem aidelicet reges pryfatum monasterium in suae inmunitatis tuitionem, perpetua cum susia pertinentiis lege tuendum susciperent. et sanctimonialibus ibi diaino cultu mancipatis litentiam cligendae per successiones abbatissae preceptius auctoritate conferrent. pro rei firmitate nostram bumiliter rogitans celsitudinem un so denno di jusum faceremus. Huiss igitur totum quita rationabile erat uoluntario per suam et difectissinae contectalis nostrae Cuniquadae scilicet reginae intercessionem complentes effectu. receptis in nostram defensionem praedicti monasterii sanctis uriginibus cum locis familiis adiaecentiis utensilibus eto onnibus appendiciis nel quibeste cumpo falelium donis et quae ibi traditae sunta ut umquam tradende conferentiis, per hoc regine maiestatis insigne.

renouamus et confirmamus illis urterem in abbatissa per decessionis tempora licentiam eligenda. preripientes firmiter regio uerbo. ut nullus iudex publicus, aut exactor, uel quilibet ex iudiciaria potestate in loca praedicti monasterii que ule nun possiede uel diuina pietatis augmento possiedeli, intus uel foris ullo unaquam tempore ingredi audeat, ad causas uel lites audiendas uel freda aut tributa, seu collectas aliquas exigendas, aut mansiones uel paratas faciendas, aut fideiussores tullendos, aut homines ipsius ecclesiae constringendos, neque ullas occasiones lilicitas requirendas, neque telhoneum sine parafredos in aliquibus eiudem monasterii locia ab hominiabu sui iuris exigere, aut homines ipsius ecclesiae seruos litos uel liberos alias ad placitum uocare presumat, aut in militiam sine hostem ire constringat, nisi abbatissa ael aduocatus quem abbatissa et congregatio ciusdem loci in hoc opus elegerit. Et u thoc firmius habeatur, l' precipiums at abbatissa et consentus de communi consensus sibi eligant aduocatum et idem aduocatus non in ciuitate abbatissae asfinida sed foris extra ciuitaten in iudicio presidebit, cum ipsum pro manum truncatione uel armorum proclamatione conigerii, idem etiam aduocatus in bonis que singulatim spectant ad abbatiam nichi labi iuris usurpabiti. Et ut hec onnia inconaulas permanean precepti nostri paginam imaginis nostri bulla propriis manibus roborantes confirmamus. Testes qui presentes aderant sunt subnotati. comes bruno, aduocatus ascepticus, bruno, ullilicus frethebermus, bezelinus, cueruninus, ludolfus, uuidektin, bezt, uuolkardus, turi nobiles, Si ouis constitutioni nostre et mandato contraire reseaumseri reter maiestatis offensam se nonerit incurrisse.

Signam domni Heinrichi regis per christum, innictissimi. Egilbertus cancellarius ulce unilligiei archicapellani recognouit. Data VII. kal. Martii. Anno incarnationis domini M.III. indictione 1. Anno ucro domni Heinrichi regnantis adhuc 1. Actum Nouiomagi.

- 135. Ronig heinrich II. bestätigt Die Immunitat bes Stifts Effen, im Befondern auch den Befit der von Raifer Otto bemfelben geichenten herrichaft Bruggebeim. 1003, den 23. Februar."
- 136. Erzbifchof heribert von Coin ichenkt ber von ihm gestifteten Abtei Deut ben vierten Theil bes Königsforited und ein Fuber holg aus bem bortigen Gemeinbemalbe; ferner bie Salfte beb Balbes Grevenberg und Ubelbroich; endlich bie Pfarrfirche zu Deut mit bem Zehnten zu Kalf, Bingft, Poll, Beifthoven und Rolshoven. 1003, ben 1. April.

In nomine sancte et indiuideş trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Herberlus sancte Coloniensis ecclesiç licet indignus prouisor constitutus quartam parteu siluş que uulgo dicitur kuningesuorat. ad disponendam prehendam concesseriam fratribus ditinisis in laudibus deusdanibus in monasterio sancte et perpetuş uirginis Marie, quod egomet ditina fauente elementia in castello distinensi construxi et dedicati. Ditina ergo inspiratione aduonitus ad pretitulatum monasterium plaustrum de communi et

---

predicta silua ad coquinam fratrum et uestes eorum mundandas (dedi). ut si aliquando quod absit dominis negligeatibus et custoibus incautis silua deaastetur et postea in custodiam ponatur. Fratres tamen sint certificati et
habeant unde inopia corum sustentetur. ne grex domini in domo eius consturbetur. Similiter quoque petitione
Folperti abbatis iuxta consilium et consensum meorum fidelium elericorum et laicorum eidem monasterio dimidiam
siluam que Greuenbruch dicitur. alteram uero dimidiam que Udelbruch nuncupatur. in usum fratrum concessimus
et condonanimus. Ecclesiam mero que est in Tuttio. tradici ad idem monasterium cum tota decimatione, et hec
sunt uille que illuc pertinent. Tuitium. Kalha. Winshem.\(^1\) Polla. Weathouen. Roleshouen. Si quis uero elericus
nel laicus hec nostre auctoritatis decreta et in deum deuotionis conscripta in aliquo fecerit irrita. mala capiant
eum in interiu suo et doublici contritione conterat eum dominus deus noster.

S. Wiegeri prepositi s. Petri. S. Alwoldi prepositi s. Gerconis. S. Guizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardl capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Tuitiensis ecclesię. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno dominicę incarnationis Millesimo. III. indictione. I. kalendis Aprilis. Anno domni Henrici secundi gloriosissimi regis. L. hee acta sunt.

137. Erzbifchof Seribert von Coln ichenft ber Altei Deug allen Zehnten zu Remagen, mit Ausnahme beb, Dem Dortigen Pfarrer belaffenen Blut; und lleinen Ichnten, und zwei Theile ber baffigen Man; und Ichtefalf. — 1003, ben 1. April. 2

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus. qualiter ego Heribertus sancte Coloniensis ecclesie licet indignus prouisor constitutus decimas quasdam ac alios quosdam nostre auctoritatis usus in uilla que nulgo dicitur Remago ad disponendas prebendas concesserim fratribus dininis in laudibus desudantibus in monasterio sancte et perpetue uirginis Marie, quod egomet diuina fauente clementia in castello divilensi construxi et dedicaui. Diuina igitur inspiratione admonitus ad pretitulatum monasterium tradidi et concessi in uilla predicta omnes decimas ex uineis nel ninetis plantatis nel plantandis. agris, cultis et incultis, de cunctis frugibus terre, tritici, farris, siliginis, hordei, auene, leguminum. Pecudum autem et animalium, lini quoque et omnium aliorum que decimari debent. clericus qui ecclesie ibidem et plebi presnerit, decimas solus obtineat. imo et de decimis supradictis decimas recipiat, absque uinearum decimis, nec non et agrorum si qui uitibus plantati fuerint in futurum. de quibus nullanı omnino proclamationem uel acquirendi habeat occasionem. nam de uineis quibuslibet plantatis uel plantandis nullas sibi permittimus decimas. sed ut supra diximus absque omni seruitio hine exigendo, episcopi scilicet, prepositi ac decani, in usus fratrum concessimus et condonauimus, Similiter quoque iuxta consilium ac consensum meorum adelium clericorum ac laicorum in uilla eadem duas partes monete et duas partes thelonei, cum omni usu exinde prouenturo sic ad commemoratum tradidi monasterium, ut in abbatis eius loci pendeat arbitrio, quid de his faciat uel disponat, et cui committat uel concedat. In ecclesia autem illic posita si que sint agenda uel restauranda, abbas sua prouisjone sciat tantum pauimenta et ostia procuranda. non enim est ecclesia sua nec ad eum pertinens decimatio tota. Si quis uero clericus uel laicus hec nostre auctoritatis decreta et in deum deuotionis descripta in aliquo fecerit irrita, mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster.

S. Wichkeri prepositi s. Petri. S. Alnoldi prepositi s. Gereonis. S. Guizonis prepositi s. Victoris. S. Reighinhardi adelmin. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Diuitensis ecclesię. S. Bilisonie comitis. S. Gerhardi. Anno dominicę incarnationis Millesimo. III. indictione. I. kalendis Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo rege. acta sunt hęc.

⁴ Soll briffen Vinna; vergl, bie Urtunde Rr. 153. - 2 Mus Gelenii farrag. dipl. 1. 64.

138. Ergbifchof Beribert von Coln ichentt ber Abtei Deut ben Sof Cidweiler mit ber Rirde, ben Bof Antweiler und brei Manfen ju Buir mit Bebnten. — 1003, ben 1. April.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Heribertus ad monasterium quod egomet in Tuitio construxi et dedicaul. curtim quandam tradiderim que Escuulire dicitur. cum ecclesia illic adiacente. et decimatione, et omnibus illis pertinentibus, in areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pasculs, siluis, uenationibus, niie et inniis, exitibus et reditibus, questitis et inquirendis, canctisque allis appendiciis que adhae dici uel nominari possunt. Alteram uero curtim tradidi illuc que Antenire dicitur, quam dedit mihi Balderieus comes et conianx eins nomine delea.* meditantes salutem operari animarum suarum adauxerunt. in ipso die consecrationis altaris Saluatoris mundi, et eius genitricia Marie, donauentu ad principale altare, in Purire tres mansos et decimas quattor mansorum. Decime ex nostro prediolo non pertinent ad nos sed ad ecclesiam. Si quis uero clericus nel laicus hec nostre auctoritatis et donationis decreta et in deum deuotionis conscripta in aliquo fecerit irrita, mala capiant eum in interito suo, et duplici contritone conterat eum doninus deus noster.

S. Wickeri prepositi s. Petri. S. Aluoldi prepositi s. Gerconis. S. Euizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Diuitensis ecclesie. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. Anno incarnationis dominice. M.III. indictione. I. kal. Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo regeacta sunt hec.

139. Graf Balberich und feine Gattin Abela ichenten ber Abtei Deut ihre brei Sofe Altinge, Billep und Reinwig mit ber herrlichfeit. — 1003, ben 1. April.

In nomine sancte et indiudieg trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam et presentibus, qualiter ego Baldericus comes quidam et coniux mea Adela nomine. meditantes salutem operari animamu nostrarum. tradimus pro animabus nostris ad altare sancte Mariq quod est in Tuitio, presente Heriberio tenerabili coloniensi archiepiscopo. Allinge. et Villepo. et Reineigh. scilicet tres curtes nostras. et quicquid ad eas pertinet prediorum et mancipiorum. tali traditione et pro lege qualem nobis persoluere solebant. scilicet ut uir qui ibi solinagus dictur. persoluat. XI. denarios. similiter et mulier. Populus aduocatum nullum habeat nisi cervativinem quem ibi constituit tutitensis abbas. si centurio exortam casu iustitiam iustificare non posset, ante abbatem deferatur. i autem abbas pace non preualet iustitiam coloniensis ecclesiç archimandir reservetur. nt iniustitia adi iustitiam sua potestate et potentia concertatur. Si quis uero claricus uel laicus hec nostre auctoriatis et donationis deceret et in deum deuotionis descripta in aliquo fecerti irrita. mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster,

S. Wickeri prepositi s. Petri. S. Alnoldi prepositi s. Gereonis. S. Enizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellani. S. Cristiani comitis. S. Herimanni aduocati Dinitensis ecclesic. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. 'Anno dominice incarnationis. M.III. indictione. I. kal. Aprilis. Regnante domno Henrico secundo gloriosissimo rege, acta sunt bec.

140. Erzhifchof Heribert von Coln erwirdt von einem Ministerial ber Schniscen Kirche, mittest verearischer Ueberlassung feines Hofe Hobenbobberg, Die, folter an die Abeit Deutz geschienften Guter zu Mebrum, Stodum und Gotterwirdt. — 1003, ben 19. Mai.

In nomine sanctę ci indiuiduę trinitatis. Notum fore cupinus omnibus sub christi iugo degenibus, qualiter goo Heribertus sanctę Coloniensis ecclesię prouisor indiguus precariam feci cum quodam s. Petri milite nomine i Wezelmo eiusque coninge Heinburga. de predio illorum quod uocatur Merkem, et Slockem, et Goterneick, eisque precaria uice curtim meam dedi Bidberge dictam. cum omnibus suis appendiciis, ea scilicet ratione at adhue illis uineutibus predium suum supra dictum ex suo dominio in inte s. Petri transfundelur, cum uniuerusi suis pertinentiis in areis, pdificiis, terris, cultis et incultis agris, pratis, campis, uineis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, questiis et inquirendis, omnibusque quecumque adhue nominari uel dici poterant, at nee ipsi, ui el illorum proprii parentes, allique se amplius de ipso predio immitterent, sed semper in iure ac dominio s. Petri inconaulsum permaneat uel illius loci cui ego aut aliquis moorum satoessorum pro remedio animę suę conferre coluterii, ipsique cadem anctoritate nostro quousque uitserni utantur, postque illorum obitum ad antiquorum ius abopteu cillus contradictione recurratur.

Acta sunt bec nullo renitente uel contradicente uilla publica Berke dicta. sub presentia Heriberti archiepiscopi Colonicnis, testibus his. Wigero preposito s. Petri. Alwoldo preposito s. Gerconis. Werinzone s. Kuniberti. Giuzone s. Victoris, Heinhardto capellano. Sigizone s. Scuerini. Laicisque deliblus quorum hic nomina inseruimus. S. Baldrici comitis. S. Franconis, S. Horimanni. S. Ròdeberti. S. Gerhardi. S. Cristiani. Anno dominice incarnationis Millesimo. III. Indictione. I. XIIII. kal. Junii. Auno domini Henrici secundi gloriosissimi regis. I. Heriberti uero episcopatus. III. Igitur ut ista illibata et inconuulsa permaneant. sigilli nostri impressione ut infra aidetur firmare curauimus.

141. Ergbifchof Beribert von Coln ichenft ber Abtei Deut den, mittelft Precarie feines Gutes gu Pelfum, erworbenen Sof Rhabe. - 1003, ben 16. Februar.

C. In nomine sanctae et indiuidune trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus praesentibus seilicet et futuris, Qualiter ego Heribertus seruus seruorum dei indignissimus curtim Rathe cum consensu Bennonia ciusque coningia eçterorumque coheredum suorum, cum omnibus utilitatibus ad prepominatam curtim pertinentibus, uideliest mancipiis utriusque sexus, edificiis, areis, terris cultis et incultis, agris, pratis, campis, uineis, pascutis, siluis, acnationibus, aquis aquarumuc decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, extitibus et reditibus, queștits et iuquirendis, omnibusque que adhuc nominari uel dici poterunt, pro predio meo quod Pilicheim nuucupatur, in precarium acquisini ac deiude absque ulla morarum interpositione supradictam curtim pro remedio anime mee el etiam dilectissimi senoiris mei Oldonis imperatoris augusti ad monasterium sanet Marie quod est situm Tuicio, cui uenerabilis abbas Volperhus presidet. in usum monachorum ibidem deo seruientium in proprietatem contradidi. Decimationem uero eiusdem curtis, quam retroactis plus quam duodecim annis meapte retinui hanc ad prefatum monasterium eta du utilitatem monachorum academ ratione ut eytera onnia habendum perpetualiter ititulati. Et ut hec in osuum rata et inconsulsa manerent, hanc cartam conseribi precepi, et insuper proprio consignari sigillo, Si quis autem maligni persuasoris instinctu commonitus hec infringere uoluerii. in illo tremendi examinis die nisi reslipsati ram ounipotentis dei nec non omnium sanctorum incurrat.

¹ Mas Gelenii farrag, eigi. 1. 68. — 3 3n einem Bertragt von bem 3. 207, worin bie Mbri dod Kood ber jum Sieche Springen (manchija) bajum mistert, abg biefelden fänfig mur einem Badgeligen an bie Borlet Gapeff liefern felten Geraf Gerebard von Mitten Bogt von Bertrag bei best Defei genannt; bie Utfunde bezugun: Bertrafina paator in Ledolfschecket (Kidensfelde (Kidensfelde bei muß Honerium senzerdes in Kinege (Kirtefy): est fall sie mungeficheld Robert im Arrei Mitten und Kirtefyl Kidensfelde bei Matte im 3. 1652 dem Baron b. Brites und retraffet. — 3 Der Jahresansang war der 25. Wärz, der 16. Gebruar fiel also nabs Gader, and wintere Zablung in des folgende Sacht.

Acta sunt hec Colonie, nullo renitente nel contradicente, sub presentia mea et testibus infra scriptis. Wikero preposito s. Petri. Werinzone s. Cuniberti. Sigizone s. Seuerini. laicisque fidelibus quorum hie nomina inseruimus Signam Franconis. Siga. Rodberti. Sign. Gerhardi. Sign. Herimannl. Sign. Cristiani. Sign. Adolfs. Sign. Timonis. Sign. Wezelini. Anno dominice incarnationis. Millesimo. III. Indictione, I. XIIII. kal. Martii. anno domni Heinrici secundi gloriosismii regis. I. mei uero episcopatus. III.

142. Ronig Heinrich II. bestimmt, baft bie von ibm gu Aladen errichteten Richter gum b. Abelbert und gum h. Micolaus die Warbe des dortigen Mariensissts nicht beeinträchtigen, jene viellmehr biefem bes Endes jahrlich ein Ebrenmahl bereiten sollen. — 1005, ben 6. Juli. 3

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus rex divina propiciante elementia. Si concessa nobis rationabiliter et fideliter ordinauerimus, et ex concessis concedentes honorauerimus, ipsum nobis conciliabimus, ex quo non nostra tautum sed et non ipsos. I. surcepimus, et etiam regie libertatis modestiam exequentes, quiequid egerimus, hac ratione stabilius esse putamus. Quocirca cunctis notum esse uolumus, tam futuris quam presentibus, quod aquisignari don omonateria unum scilicet in houore s. adelberti, alterum in honore s. Nicelai consilio et consensu principum. ducam. uidelicet episcoporum et comitum struximus, et horum cuique suam necessariis ad hoc exhibitis congregationem decreulmus, ut ibi in memoriam magni Karoli seniorisque mei tertii Ottonia specialite attecessorum quoque et parentum meorum nostrique etiam et nobis successurum* illi soli seruiant, a quo remissionem peccatorum per huiusmodi decreta speramus. Hec tamen uon hac ratione disponinus, ut maiestas monasterii sancte dei genitricis cum deciam deperenta sed ut actenus in eodem loco principatum obliniati, sic absque ulla ambinguitate in futurum oblineat, et singulis anuis congregation sancte Marie, in festiuitate sancti nicetalis et alberti a congregatione sua. refectionem unam in respectum habeat. Et ut hoc nostre auctoritatis preceptum per succedentia tempora inniolabilem inconaulsamque obtineat firmiatem, et a fidelibus sancte dei cerclesie nostrisque uerius et certius credatur, et manu propria subter firmanimus, et situilin ostri impressione designari iussimus.

Signam Regis gloriosissimi Heinrici. Bruno cancellarius uice Wilsegisi* archicapellani recognoul et subscripsi. Actum est trobnannie. recitatum publice. pridie nonan Iulii. Anno ab incarnatione domini. M.V. Indictione III. Anno uero Heinrici regis secundi regnantis. IIII.

143. Ronig heinrich II. (chenft bem Weibertshifte ju Maden ben Jehnten aller Koniglichen Gefalle von Baldveren, Goblar und Dortmund; ferner, die Capelle ju Ingelheim und jene auf dem Luisberg bei Aaden, mit allem was Raifer Dito III. ju dieser letzteren gegeben. — 1005, ben 7. Juli. *

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Heinricue diuina fauente clementia rex. In domo dei largillua summi dispensatores nos esse scimus. si fideliter dispensauerimus. beati erimus. et in gaudium domini intrantes bom ipsius possidebimus, si infideliter. in tortorium detrudemur et usque ad nouissimum quadrantem torquebimur.

Quapropler et pena exterriti. et premio inuitati. consilio quoque principum nostrorum subniti. illi qui totum dedit. et totum non exigit. sed ex toto decimam ad deuotionem hominum suscitandum repetit. decimam ex uualacre. et goalar, et trutmannie reditibus, in omni re que regalibus unac usque subiacehat usibus, ad usum fratrum aquisgrani in ecclesia sancti. Adalberti habitantium concedimus, concessumque in perpetuum esse nolumus. Capellam quoque in ingilhem sitam. laucaberg etiam cum omnibus que per preceptum senioris et antecessoris nostri tertii Ollonis illo concessa fuerant, quatinus his utendo, seniorisque nostri Ottonis memoriam habendo, qui eundem locum incepit. imperfectumque ad perfeciendum nobis reliquit, nostri quoque, nostrorumque antecessorum non obliniscendo, et alpos audiantur cui cuncta debentur, et quod querunt se impetrasse letentur, et hanc concessionem sic stabiliem, sie esse uolumus inmobilem, ut si quis eam infringere nodorit, et pro conatu regis regum offeusam incurrat, et quod querit adipisci nullatenus ualeat, Ut autem inconsulsa permaneat, et manu propria firmanus, et sigilli mostri impressione siziari iluenus.

Signum domni Heinrici regis inuictissimi. Bruno cancellarius uice Uuillegiai archicapellani recognoui. Actum Signum domni Heinrici regis inuictissimi. Bruno quinto. indictione. III. anno uero Heinrici regis romanorum regnantis quarto.

144. Ronig Seinrich II. ichenkt bem Abelberteftifte zu Machen ben Behnten von allen Roniglichen Gefällen in Balcheren, Goblar und Dortmund, und mehrere Billen. - 1005, ben 13. Aug.

In nomine sanete et individue trinitatis. Heinricus divina propiciante elementia rex. locunda paternitas et paterna ciusdem dei pietas, que multa nobis concessit, et ex multis panea a nobis requirit, non ut indigeat sed ut pro paneis multa et infinita recompensare possit, dum querit donum, et ad prenium inuitat et ad renumerandum festinat. Equeratio dulcis, in qua multa paucis, eterna mercantur caducis, nam huic dare debemus qui nosmetipaso nobis dans, a suits sua non recipit ut habeat, sed ut centuplicata remittat. Huius spel gratia inuitati, decimam ex Walecre, et Goslar, et Trutmannie reditibus in omni censu qui regalibus subiacet usibus, uillas quoque Soron, et Salananiam in pago Liuca in comitatu ..., sitas, Neroldechatuaen etiam sitam in pago Nalreagaues in comitatu Waledonis, Hurchen insuper in pago Colinguauer et comitatu ..., Kitenkeim quoque in pago Meinuelt et comitatu Belakelini. 2 creatori et ditatori uostro ad usum fratrum Aquisgrani in capella sanctorum martyrum dalaberti et Hermetis habitantium concedimus, concessaque in perpetuum esse uolumus, terram etiam eidem capelle cum uno moledulno circumiacentem. Et ut hec concessio secundum uotum nostrum et firma consistat et inconsulsa maneat, scriptum hoc more antecessorum nostrorum et manu propria roborauimus et sigilli nostri impressione inssimus insigniri.

Signum domni Heinrici per christum inuictissimi. Bruno cancellarius nice Willegiai archicapellani recognoni. Actum est Nuenberc, idus augusti, anno ab incarnatione domini Millesimo quinto. regnante rege Heinrico secundo, anno regni eius quarto. Ego Engelbertus Coloniensis ecclesie archiepiscopus hoc printigejum domni Heinrici regis romanorum de uerbo ad uerbum rescriptum uidi et relegi, et quia ipsum multa uetustate uidebatur consumptum, huic scripto ad memoriam predicti priulegii propter instantiam ecclesie b. Alberti, que nobis a domno Friderico romanorum imperatore et rege sicilie commissa est, sigillum meum iussi apponi.

145. Ronig Deinrich II. beurfundet, daß die Befiger des Zehnten zu Reil denfelben, mit Borbehalt von 4 Fuder Bein jabrlich fur die bortige Kirche, dem Marienflifte zu Aachen geschenkt. -- 1006.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Heinricus. II. profluentis clemencie rex et imperator. Notum sit omnibus christi fidelibus qualiter familia de Rila scilicet Rubrant. Edelen, et eorum coheredes omnem decimationem

I. t.

^{*} Aus bem Cartular bes Sitifs, Pr. 3. Bergl, bie Bote jur borhergefenden Urtunde. — * Soiron und Salm im Lättichgaue (Arrenbif, Malmedy). — * Das Sijfsacchjo enthält ine mieter Ragbeti dier beien Det. — * Belleich herrem dei Dete wagen im Golare Gaue. — * Lauffenseim im Meinfelder Gaue. — * Aus dem allerne Cartular ted Onfre, fol. 16. de.

de Rila que ab antecessorum suorum hereditate in eorum erat possessione pro remedio animarum suarum, et antecessorum suorum aquenai ecclesie, ad altare sanete Marie sub presentia nostra ad usus fratrum tradiderint, hac conditione, ut de eadem decima. IIII. carrate uini singulis annis dentur ecclesie de Rila. Et ut traditio firma et incomnibas permanent, cartulam haue sigillo uostro insigniri iussimus.

Actum aguis grani in palatio nostro. Anno dominice incarnationis. M.VI.

146. Erzbifchof heribert von Coln ichenft ber Abtei Deut Die Rirche zu Obergundorf mit bem zugehörigen hofe. - 1009, ben 1. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum fieri volumus universis in deum credentibus tam suturis quam presentibus, quomodo ego Heribertus indignus christi et clauigeri eius seruus. Coloniensis archiepiscopus, quandam ecclesiam sitam in uilla que uulgo Zudendorp nuncupatur, cum adiacente predio sancte Marie christi matri semper inujolate tradiderim uirgini in monasterio quod ad laudem filii eius iesu christi ac ipsius omniumque sanctorum in castello Tuitiensi propriis impensis construxi ipsemetque deuote dedicaui. Quedam enim uidua Eueza nomine mortuo marito suo //ugone, nullaque prole sibi superstite quicquid in eadem uilla iuris ac proprietatis habebat mihi funditus tradidit, medietatem scilicet predictę ecclesię ac predii ad candem pertinentis. nam reliquam partem soror ipsius //athewig iure hereditario obtinuit. Trado ego igitur partem hane meam ad memoratum s. Marie monasterium sicut predicta uidua mihi donauit, cum omnibus appenditiis, mancipiis diversi sexus et etatis, areis, edificiis, terris, cultis et incultis, forestis, noualibus noualis aut innouandis, noualium quoque omnium infra eius parochie terminum decimis. decimatis aut decimandis, pratis, pascuis, uiis et inuiis, aquis aquarumue decursibus, uineis et uinetis, quesitis et inquirendis, omnibusque que nominari uel dici poterunt, excepta media decimarum parte, quam humana tactus miseratione consanguinitatis gratia nepoti meo Folenando in beneficio eum VIIII. maneis et dimidio commodani, ita tamen ut si sine filiis objerit ingenuis hoc idem beneficium hereditet supradicti monasterii auctrix et fautrix, dei et hominis sola mater et uirgo genitrix. Propterea superuenturi successores metropolitane huius sedis, rogati a me ac per deum obsecrati, traditiones non solum per nos sed per diuinas sanctiones confirmatas abhorreant infringere. SI quis uero his manuscriptis non solum contradicere, uerum contrahiscere presumptor nel punc nel in reliquam repertus fuerit. hunc tu summe judex horribili cruciatu ujuum extermines et extinctum eternis ignibus dampnes.

S. Egilwardi custodis. S. Polperti abbatis. S. Erenfridi diaconi nostri. S. Cristiani comitis. S. Gerhardi defensoris domus. S. Hermanni defensoris Tutitensis ecclesis. S. fratris eius Adolfi. S. Gerhardi Iuliensis. S. Bilisonis comitis. Anno dominice incarnationis Millesimo. VIIII. indictione. VI. kalendis Martii. Regnante Henrico secundo gloriosissimo rege hec acta sunt.

147. Ergbischof Beribert von Coln entlift verschiedene Mancipien aus ber Dienstharteit, unter ber Berpflichtung, an die Abtei Deug Altargins und Rurmede zu entrichten. - 1015, den 1. Mai. "

Si quis aliquent pro christi amore ex debito sibi seruitutis iugo absoluit sciat se procul dubio in futuro seculo inde diguy retributionis prenium a deo esse percepturum. Quapropter ego in dei nomine Heribertua Coloniensis ecclesie archiepiscopus quedam mancipia meg ditioni. liberis presentibus, acquisita. Aclem tidelicet et Wadam. Amizum. item Wadam. Wichmannum. Adelbertum. Walesindam. Adelam. Irmingardam. Landechinam. Wichmannum.

¹ Aus Gelenis farrag, alpl. I. 70, und XVII. — Die Affrieft biefer und ber folgenden auf Jäuder fich feziehnben Urfinnben il demodorp und es ift von anderer hand ein Z vorgeschofen, welches in ber Urschaff bermutdisch mit dem folgenden U jusommengegen war. Es unterligt frierun Inresich, baf Zasdeadorp, jept (Devo) Jändorf bad richige Wert fer, ba die Abtie citen hof unterlight der frei der fertige frien, auch der Aecktung zwischendorp schriebt. — * Aus Gelenli farrag, dieb, I. 77, nud XVII. ad h. a.

Anam. item Anam. Stemburgam. Luitfridum. Richezonem. Anam. dono seu trudo ad ecclesiam sanctę Marię matris domini Tutibi constructum, ubi ego ipse quandiu del gradia nixero, pastor et episcopus prezese uidoro: ea uidelice ratione, ut per se in singulis annis daos denarios ad illius mises celebrationem persoluant. et sint sub illius ecclesiç defensione ul mundiburde illius ecclesiç et sub ala pontificis cius qui tunc temporis ibidem pressac uidebitur protecti esceuri. Fillos uel filias si habuerint cundem censum postquam nupserint persoluer no recusent. etsi in aliam potestatem aupserint nullo modo ab hac conditione retrahant. Peculiare uero si habuerint aut deinceps elaborare potterint, teneant atque possideant suisque posteris relinquant, excepto capitali uno quod ile obitus sui in omni substantia corum inuenitur pretiosius, siue in lineis siue in lana contextis uestibus deferatur ecclesis. Si quis uero contra hanc cartam uenire et eam infringere uel emutare iniqua mente quod absit uoluerit, omnipotentis dei ultionem ac penale indicium super se uenire sentiat, et eiusdem sanctp dei gentiries Marię simulque odium sanctorum omnium incurrat, et cum Dathan et Abyron semplieram habeat interitura. Insuper tamen quod repetit eucadicare non ualeat, sed presens carta firma stabitisque permaneat cum stipulatione subnita.

Actum publice in predicto loco in ecclesia sancte Marie Tuitio. Calendas Maias, anno incarnationis dominice, MXV. indictione. XIII. Regnante glorioso Henrico imperatore anno sextodecimo. in dei nomine feliciter. Heriberti archipresulis qui hanc traditionis chartam fieri fecit et insuper proprio consignari sigillo. S. Polberti abbatis. S. Regezonis prepositi. S. Aiezelini presbiteri. S. Regenhardi. S. Segebodonis laici. S. Hermanni laici. S. Meinzonis decani. S. Verinzonis prepositi. S. Meinzonis presbiteri. S. Azzonis diaconi. S. Arnoldi comitis. S. Gerrardi comitis.

148. Erzbischof Beribert von Coln gibt ber Abtei Deut Die ibm von bem Grafen Balberich und beffen Gattin Abela geschenfte Mutterfirche ju Getten in Der Betaue. - 1015, den 17. Juli.

In nomine sanrte et individue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus. qualiter ego Heribertus sancte coloniensis ecclesie licet indignus prottisor constitutus, ecclesiam quandam in nilla que dicitur Sethone, cum decimis suis, ad supplendam prebendam concesserim fratribus diuinis in laudibus desudantibus in monasterio sancte et perpetue uirginis Marie, quod egomet dinina fauente clementia in castello Tuitiensi construxi et dedicani. Omnipotentis etiam dei retribuentis unicuique secundum opera sua denotione prenentus, nostrisque benefactis illectus uir quidam ingenuus, nomine Baldericus, sum uxore Adela dicta, candem ecclesiam sni iuris ac proprietatis. sitam in pago qui uulgo dicitur Betuam. nulli alteri ecclesie quoquo modo subjectam sed ut matricem se libere constantem, adnitente sancte Traiectensis ecclesie uenerabili confratre et coepiscopo nostro, in cuius diocesi constructa continetur, cum decimis suis et omnibus ad eam pertinentibus, mancipiis utriusque sexus, areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, aquis aquarumue decursibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, et cum omni utilitate que ullo modo inde progenire posset, in nostrum jus atque ditionem contradidit, ea uidelicet rationis dispensatione quatinus hanc sue denotionis oblationem in usum monachorum in supra dicto monasterio deo famulantium perpetualiter possidendam confirmaremus, Anno ergo dominice incarnationis Millesimo, XV, indictione, X. Regnante gloriosissimo imperatore augusto Henrico secundo, anno regni cius, IIII. episcopatus nero nostri. XVI. kalendis Augusti facta sunt hec Colonie coram altari b. Petri apostoli, in die qui ab ecclesia sancta nominatur ad uincula eiusdem Petri apostoli, in missarum celebratione, ubi allatis illic sacrosanctis reliquiis predicti monasterii, in presentia testium subscriptorum, legitima concessione nobis consignata ac per nos sanctorum corundem patrociniis collata, inconsulsa permanere auctoritate dei et b. Petri apostoli decreuinnas. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc traditionis nostre auctoritatem sciens contra eam uenire eamque infringere uel in deterius immutare temptauerit. aut in aliquo irritam fecerit. mala capiant eum in interitu suo et duplici contritione conterat eum dominus deus noster, si non satisfactione congrua emendauerit. Amen, amen, amen,

^{*} Mus Gelenii farrag. dipl. t. 72.

- S. Heriberti Coloniensis eccleniç archiepiscopi. S. Folperti abbatis einsdem monasterii. S. Wickeri prepositi de domo s. Petri. S. Aluolli prepositi s. Gereonis. S. Notkeri episcopi leodiensis ecclesiç. S. Guizonis prepositi s. Victoris. S. Reginhardi capellani. S. Herimanni aduocati Tuitiensis ecclesiç. S. Cristiani comitis. S. Bilisonis comitis. S. Gerhardi. S. Armoldi. S. Gereonanni.
- 149. Raifer Beinrich II. ichenft ber von ihm errichteten abteilichen Rirche zu Burtichteid zwei Bofe gu Bilen und Courtil (?), welche Otto III. von bem Grafen Liuzo eingetauscht. 1016, ben 6. Dez.
- C. In nonine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus dei gratia romanorum imperator augustus. Omnibus delibus nostris presentibus scilicet ac futuris notum esse nolumus. qualiter nos ob spem futurae remunerationis. ad aecelesiam quae in loco Porcied nominato nostra deuotione constructa consistit. doe et sanctie elus Apollinari atque Nicolao ad usum monachorum sub regula sancti Benedicti bidem deo seruientium. duas curtes id est utiliem et curtile quas pius antecessor nostre Olta tercisi imperator augustus de Leizane comite per concambiuma acquisinit. cam omnibus appendiciie quae ad illas inre pertinere uidentur în proprium donamus, cum mancipiis utrinsque sexus utilis areis aedificiis terris cultis et incultis pascuis pratis campis situis aquis aquarunque decursbus piscationibus molendinis extitibus et reditibus uiis et inuis questită et înquirendis. Et ut hace nostra donatio nanc et înposterum firma et înconulusa permaneat, hoc preceptum, et ui înfra uidetur manu propria corroborazium nostra iussione conscriptum nostra îmagine sigillare precepimas, et ut infra uidetur manu propria corroborazium care.

Signum domni Heinrici gloriosissimi imperatoris augusti. Guntherius cancellarius ad nicem Hercanbaldi archiepiscopi notunit. Data VIII. idus decembris. Anno dominicae incarnationis MXVI. indictione XIIII. Anno domini Heinrici imperatoris regni XV. imperii uero III. Actum Duisburg feliciter amen.

- 150, faifer Beinrich II. genehnigt ben Saufch, woburch ber Abt Benebiet von Burticheib gegen ben Sof Cagenbere im Labngaue von bem Alofter Geligenstabt ben hof Rutten im habpangaue erworben. 1018, ben 21. Januar.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia romanorum imperator augustus. Nouerit omnium christi falelium nostrorumque tam praesentium quam et futurorum uniuersitas, qualiter Benedicitus portedensis cenobii usenerabilis abbas curtem Cagenberc cum omnibus eins appendicius istam in paço Lagonei in comitatu ureo i monasterio Salegenatelensi eiusque provisori pro curte Rituit canctisque eius pertinentiis stat in paço Haperpopune in comitatu uero Gasibecti comitistis, sicut les ext concambili per manus legitimi striusque accelesiae tradiderat aduocati. Quos quin in medium inuta commoditatem locorum consulere rationabiliter precepiums. nostris ex utraque parte sicut debuimus providentes, eque librando assensum prebuimus, ratumque concambitum ipsum aeternaliter esse uolumus, ac nostra imperiali autoritate robortamus. Et ut buius concambit traditio farma stabilis et inconsulsa omni post hine permanent tempore hoc nostrum imperiale preceptum inde conscriptum manu propria confirmantes sigilii husorti impressione precepiums insigairi.

Signam domni Heinrici romanorum inuictissimi imperatoris augusti. Guntherius cancellarius vice Ercanbaldi archicapellani recognoti. Data XII. kal. Februarii. Indictione II. Anno domnicae incarnationis. Mill. XVIII. Anno uero domni Heinrici secundi regnanits XVI. imperii autem IIII. Actum Franconereri. feliciter america.

^{&#}x27; Gur ben Ramen bes Grafen ift Raum gelaffen,

151. Kaifer Beinrich II. fchenft ber Abrie Burticheib ju feinem Geelenheile und bem feines Borfahrs Dito III., welcher Diefelbe guerft ju grunden unternommen, die Movalien in einem bezeichneten Rriefe um ben Ort. '- 1018, den 21. Januar.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia romanorum imperator augustus. Disciplina cenobiorum a tempore predicationis apostolorum sumpsit exordium de qua ita scribitur. in actibus apostolorum. Multitudinis autem credentium erat cor unum et anima una. Hanc uero adprime diligentes terrestria his largimur ut et celestia nobiscum partiantur. Quapropter nouerit omnium christi fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum industria. quod nos pro remedio animae nostrae seniorisque nostri atque nepotis Ottonis uidelicet tercii imperatoris augusti qui insum locum a fundamento ad dei seruitium ordinare cepit omniumque parentum nostrorum, fratribus in monasterio Porcheto sub regula sancti Benedicti uiuentibus, noualia his nominibus circumscripta culta nel adhuc colenda, de cruce nidelicet usque ad murum qui vulgo vocatur bruel et de muro per media prata ad fluuium qui dicitur worm. et sic ad alterum murum et inde ad prata sanctae Mariae, et sic in aquam que nocatur bienera usque ad eius ortum et inde transuerso usque ad uiam quae ducit ad uillam nominatam harnam et inde per uiam usque ad uineam et sic per uiam quae ducit godinges ad terram sancti Lamberti et inde iterum ad supradictam crucem, et quicquid in illo procinctu continetur cum omnibus utensilibus, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, siluis, exitibus et reditibus, uiis et inniis, quesitis et inquirendis, ceterisque quomodocumque nominari uel dici possunt utilitatibus ad idem predium pertinentibus per hanc nostram imperialem paginam concedimus atque largimur. Ea uidelicet ratione ut predicti monasterii abbas suigue successores liberam habeant ad usum ecclesiae quicquid eis placuerit faciendi potestatem omnium hominum regni nostri contradictione remota. Quod ut ucrius credatur diligentiusque ab omnibus obseructur. hoc preceptum inde conscriptum manu propria confirmantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri,

Signum domni Heinzici romanorum inuiciissimi imperatoris angusti. Guntherius cancellarius uice Ercanbaldi archicapellani recognosii. Data XII. kal. febr. Indictione II. Anno dominiej incarnationis. M.XVIII. Anno uero domni Heinzici secundi. XVI. imperii autem IIII. Actum Franconsusart. feliciter amen.

152. Raifer Heinrich II. verleibt bem von ihm gegründeten Abelbertfiffte ju Naden völlige Immunitat, bie Bestigungen innerhalb bes Moorgrundes, Brabl genannt, die Pfarreigenschaft und den Zehnten ferner ben Reichsader ju Moumal und Grenville mit Zehnten und Juriebiction. — 1018, *

In nomine sancte et individer trinitatis. Heinricus divina fauente elementia romanorum imperator augustus, Quoniam indubitanter scinus. in conspectu dei placere, sanctorum loca instituere et sublimare suivine renunciationis pro remedio anime nostre. coniugisque nostre dilecte, Kunegunde indellect imperatricis auguste, nec non parentum nostrorum. cum etiam pro confirmando sub divina protectione regai nostri statu. ecclesiam in honore s. Alberti episcopi et martyris. in monte contermino sedi nostre aquencia a nobis fuudatam omni libertate dotamus. edidenque ecclesie omnem possessionem que est infra marxum. qui dicitur bruel, cum arcia: edificita, agris, siluis, pratis, pascuis, aquis aquarumue decursibus, exitibus, reditibus, mis et inuiis, seu cum omni utilitate, que ullatenus uel nominari nel scribi possit, tradimus. Baptisterium et decimas cum assensu et bona uoluntate episcopi teodiensis abaldrizie idiem ecclesie concedimus pro restauratione unius prati a predecessore nostro ecclesie porcelensi dati.

agrum nostrum in morlmes, et crenual, cum decima eidem ecclesie firmiter donamus, ipsum prelatum ecclesis ludicem et exactorem supradicte possessionis et omnium habitantium in ea uice nostra constituimus. Et ut hec nostre actoritatis pagina stabilis et inconsulsa omni permaneat euo, eans manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus communiri.

Signom domni Heinrici romanorum inniclissimi imperatoris augusti. Guntherus cancellarios nice Erhenbaldi and cancellario recognonii. Anno incarnationis domini miliesimo decimo octato. indictione. 1. Anno uero regni domni Heinrici inuictissimi imperatoris augusti. XVII. imperti autem. V. Actum aquisigrami feliciter anne.

153. Erzbischof Beribert von Coln überweif't ber von ihm gestifteten abteiliden Rirde gu Deut, am Tage ibrer feierlichen Beibe, fammtliche biebabin berfelben geschenkten Bestungen. — 1019, ben 3. Mai. '

In nomine sancte et individue trinitatis patris et filii et spiritus sancti. Ego Heribertus sola dei gratia Coloniensis archiepiscopus, omnibus dei fidelibus tam presentibus quam futuris. Quoniam bonorum nostrorum egens non est deus sed salutis nostre cupidus. quiequid ex eius muneribus ab eo accipientes ipsi largitori omnium offerimus, nequaquam cum in quo sunt omnia, nostra ditamus oblatione, sed eterne nostre saluti consulimus, quia pia fidelium uota nel gratiarum sunt actiones pro collatis sibi a deo beneficiis. nel obsecrationes pro impetrandis suffragiis. Hoc ego fideliter tenens, et tam pro indultis mihi a deo beneficiis debitorem me ei sentiens, quam et pro impetrandis eius suffragiis indigentem opis ipsius respiciens, notum facio uniuersitati credentium, qualiter ego pactum habens cum gloriosissimo seniore meo Othone. III. Romanorum imperatore augusto, communi cum eo studio edificandi monasterium deo seruientium monachorum, pro redemptione animarum nostrarum, post excessum eiusdem felicissime memorie propriis impensis edificauerim in castro Divitensium oratorium in honorem dei et saluatoris nostri iesu christi. et piissimę genitricis eius, singularis dominę nostrę, perpetue uirginis Marie, tam in salutem anime mee quam et predicti principis, hoc credens et sciens quoniam que seminauerit homo hec et metet. Construximus denique prefatum monasterium a fundamentis. atque collatis ibi sanctorum pignoribus solempni deuotione cum celeberrima cleri plebisque frequentia. V. nonas Mail dedicatimus atque in ipso dedicationis eius die contulimus ipsi ecclesie ad principale altare saluatoris mundi et intemerate genitricis cius, in usus fratrum in codem monasterio christo sub regulari forma militantium predia et redditus agrorum, uinearum, ecclesiarum, decimarum, siluarum, que uel sine aliqua contradictione mei juris erant, uel a gloriosissimo augusto propter uite hujus incertum in hoc opus mihi delegata sunt. Primo igitur omnium obtulimus supra sacratissimum altare ad titulum unicl saluatoris christi et perpetue uirginis matris ipsius, monasterii claustrum cum claustralibus in circuitu positis officinis, deinde ipsum castrum Divitensium, turres videlicet ac interturria cum fossato in circuitu, et omnia infra ambitum, hoc auctoritate dei et nostra statuentes, ut nulla unquam extrinsecus posita secularis potentia, uel aliqua persona licet sublimis et magna, de reliquo qualibet occasione seu uiolentia aliquid in eodem castro suo iuri asscribere audeat, nel ad inbabitandum usurpare presumat, sed ut ditioni fratrum per omnia sit mancipatum et proprietas eius solum abbatem respiciat, ita enim libere et absolute totum predictum castrum manumittentes ecclesie christi contulimus, ut etiam nelimus et decernamus claustra cius ac claues, apertionem et reclusionem ab abbate ipsins loci et fratribus dispensari. ne incompetenti cursu ac recursu indifferenter semper popularis turbe frequentia irruens pauperum christi confundat sancta secreta. Proinde etiam eeclesiam que est in ipso castro, decimasque eius ad titulum predicti altaris donaumus, cum decimatione adiacentium uillarum, nidelicet. Calke. Finza. Roleshoue. Polle, Westhoue. 2 de hiis presbiter nullas recipit decimas, nisi tantum de fundo episcopali in agro tuiciensi. In uilla que dicitur Rigemago. dedimus ad ipsum altare ad prebendam fratrum omnes decimas de uineis nel ninetis plantatis nel plantandis, agris, cultis et incultis, de cunctis frugibus terre, tritici, farris, siliginis, ordei, auene, leguminum, pecudum autem et animalium omnium. lini quoque et aliorum que decimari debent, clericus qui ecclesie ibidem et plebi presuerit,

¹ Jus einem Driginal . Eransfumt bee Colnifden Officiale von 1498. - 2 Bergl. Die Urfunde Rr. 136.

decimas solus obtineat, imo et de decimis supradictis decimas recipiat, absque uinearum decimis nec non et agrorum si qui uitibus plantati fuerint in futurum. de quibus nullas decimas permittimus. Ad restaurationem autem ecclesie nihil ad curam abbatis pertinet nisi tantum paulmenta et ostia procurare. Donaulmus etiam illuc curtim que Esunilre dicitur, cum ecclesia adiacente, et decimatione, et omnibus illus pertinentibus, in areis, edificiis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, uenationibus, uiis et inniis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, cunctisque aliis appendiciis. Alteram uero curtim et ecclesiam tradidi etiam illuc, que Antwilre dicitur, quam dedit mihi comes Baldricus et coniunx eius Atela. Preterea dederunt etiam ipsi ex se ad ipsum altare in die dedicationis eins tres mansus in Puire, et decimas quatuor mansorum. Decime ex nostro prediolo pertinent ad ecclesiam. 2 Simili modo dedi etiam ad predictum altare ecclesiam in nilla que dicitur Zudendorp cum adiacente predio, quod dedit mihi cum ipsa ecclesia uidua quedam Eueza, mortuo marito suo Hugone. 3 Tradidimus etiam ad predictum altaris titulum curtim uel predium in Merhem. Stochem et Goterswich, que omnia precaria uice acquisiui a quodam milite sancti Petri. nomine Wezelmo, eiusque coniuge Meinburga. 4 Pari quoque modo donaui illne curtim quandam in Pilecheim. et aliam nihilominus curtim in Rothe. quam acquisiui precario lure a quodam Bennone cum omnibus ad eam pertinentibus, 5 Curtim etiam in Windense, quam dedit mihi, piissime memorie. Otto Romanorum imperator augustus eodem iure quo ante regie ditioni seruiebat, ad ipsum altare contulimus cum omnibus appendiciis ad eam pertinentibus, edificiis, arcis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, uineis. pascuis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis. omnibusque que adhuc nominari uel dici possunt. Porro ex donatione eiusdem imperatoris possedi tres alias curtes. Wich. Werchinge, et Odinge, quas eodem regio lure illuc etiam tradidi, 7 Tres quoque alias curtes, quas dedit mihi comes Baldricus, Rinwich, Vellepe, et Ellingen, similiter illuc dedi." Proinde curtim et ecclesiam in uilla que dicitur Leichlingen. o cum omnibus pertinentiis suis ad ipsum altare donauimus, Sed et aliam nihilominus curtim et ecclesiam in uilla que Walda uocatur, 10 In Halneghen ecclesiam et curtim. 11 Item aliam curtim in Nona. 12 et aliam Scluckenchoue. 13 In Eilpe quoque aliam. 14 et aliam Libte. 15 In Linne 16 quoque aliam, et similiter in Viesch aliam, et in Gladebeche 17 aliam. Item in Homere aliam, et in Langela aliam, aliam quoque in Bilke. Ad predictum quoque altare dedi et aliam curtim in Wadenheim. 18 cum agris et uineis, pascuis et siluis, omnique appendicia utilitate. Item in Vene 19 ecclesiam et curtim. agros. uineas, et siluas. Et in Bachercho vo nineas quas constitui ad agendum anniuersarium meum. Predium quoque in Mulena. 21 quod dedit mihi Erembertus quidam nobilis pro anima sua, ut inde uinum semper haberemus ad oblationem sancti sacrificii, codem inre quo ipse tenebat illuc dedi. in agris et uineis, omnique utilitate, et naui transuectoria in Reno. Castrum etiam in Burgela, et ecclesiam in Zûnce, cum decima, Ecclesiam in Anrode, 22 cum decima. Ecclesiam in Settene. 93 cum decima. Et ecclesiam in Unna, ad ipsum altare dedi, Si quis uero clericus uel laicus uel quecunque persona bec nostre anctoritatis decreta et in deum degotionis descripta in aliquo fecerit irrita, mala capiant cum in interitu, et daplici contritione conterat cum dominus deus noster.

Signam Notkeri* leodiensis episcopl. Sign. Wichkeri prepositi s. Petri. Sign. Aluoldi s. Gerconis prepositi. Sign. Euzzonis prepositi s. Victoris. Sign. Sigezonis prepositi s. Senerini. Sign. Werinzonis prepositi s. Kuniberti. Sign. Reginhardi capellani. Sign. abbatis Polperti. Sign. abbatis Helia. Sign. Cristiani comitis. Sign. Herimanni

[—] Sengl. bie Ilef. Br. 137—141. — 'Praedium Winderse (fagt ber Aedituus tvitiensis) in episcopatu Mogganius in comitaus pativis entime sium, an deium andevocatum indem precision species. — 'Weich (be bright ed. a. D.) in episcopatus Praiecteusi ei in page Opgoi sitem. Nach Space, lalviding to te Hist. van Gelderl. I. 133., Byl bri Duurfere. — 'Bergl. ill. Kr. 133. — 'Feidingam' — 'Batting tim Kreife Bodyum. — '1 Sohn. — '1' Schün, Errife Bodyum. — '1' Schün, Errife Bodyum. — '1' Schün, Errife Bodyum. — '1' Einer chrendicht, brifen Büllerston bie Abrei im 3. 1220 bem Aleber Delinghaufen übertragen. — '1' Gladbed im Kreife Kreifinghaufen. — 'Peumar, Kangel, Bill, Badenpienn. — '1' Belabed, Padi und Pertrifelt im ibt vom Spatrona ju (Sohordo) im Kreife Spatrona, Padi und Pertrifelt im ibt vom Spatrona ju (Sohordo) im Kreife Spatrona, Padi und Pertrifelt im ibt vom Spatrona ju (Sohordo) im Kreife Spatrona, Padi und Pertrifelt im ibt vom Spatrona ju (Sohordo) im Kreife Spatrona, Padi und Pertrifelt im ibt vom Spatrona ju (Sohordo) im Kreifelt ber der vom Bernehertung in Muleze cum unnibus suis perinentis schilect terris, agris, sincies, mansionibus et anulum la rheno. Suffan få fide Gerrheritifien. — '1' Schördo, Sohordo, Die Spatrona ju (Sohordo) in Kreifelt spatrona ju (Sohordo)

defensoria eiuadem Tultiensis ecclesię. Sign. Adolfi fratris eius, Sign. Gerhardi defensoris domnus. Sign. Gerhardi Iuliensis. Sign. Bilisonis comitis. Anno dominic incarnationis Millesimo XVIIII. Indictione. II. V. nonas Maii. Anno domni Hearici gloriosi imperatoris. XVIII. mei uero episcopatus. XXI. acta sunt bęc.

154. Die Abtei Deut verleiht mit Genebmigung des Erzbifchofs Beribert den Chegatten 230 und Abzila den Frobnbof ju Caftrov als Precarie und gegen beren Grundbefig. - 1019, ben 8. Marg.

In nomine sancte et indiudue traitatis. Necessarium omnino et nequaquam superfluum censainus, si connentionem utilium rerum legitime factam ob notitiam plarimorum tam presentium quam futurorum literis mandaremus, quatenus omnis controuersie dubietatisque caligine depulsa ceritas geste rei inconsulsa ingiter maneat. Quapropter nouerint omnes qui uel legere uel fortasse hane andire conscriptionem dignum duserint, quo pacto quidam elericus. Azo nomine, cum sua coningo Adaila promeruit ab archiepiscopo Heriberlo et abbate Tutitensis ecclesię Folperto precarium in Castorp. hoc est curtim dominicam et terram salici ruris, cum omnibus appendiciis suis, qatenus tam ipse quam supradicta femina hane traditionis possessionem quamdiu uixerint firmiter teneant. eo uidelicet rationis tenore, ut tam predicte Tutitensis ecclesie abbas quam cuncta congregatio porprio teneant i urre, quicquid in recompensatione buius datum est negotii, hoc est mansus, VI, ingera, XX, mancipia, XXXIII.

Acta Colonie ante altare s. Petri. VIII. Idus Martii. anno donninic; incarnationis. MXVIIII. indictions. II. Petriberio and testibus his. Sodizone uidelieet. Hermanno. duobus Gerardis, atque Ruperto. nee non et preposito Tetzelino de domo s. Petri. et Frithezone s, Andrey. Acihmo s. Seuerinii,

155, Raifer Beinrich II. erneuert auf Anfteben bes Erzhischofs heribert von Goln bem Stifte Berrebeim bas Recht, bafelbft in ber Graficaft beb Grafen herimann ben 3oll zu erhoben. —
1019, ben 11. Juli.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus diaina fauente gratia romanorum imperator augustus. Si ecclesiarum dei utilitatibus deunta mente adenderimus, terma remunerationis premia nobis futura esse neraciter credimus. Proinde omnibus christi nostrique fidelibus innotescat. qualiter nostram pietatem Heribertus dei gratia nenerabilis sanctae Coloniensis necelesiae archiepiscopus adiit postulans quasdam res ab antecessoribus nostris antiquitus dei ancillis in sumptus cottidians collatas renouari a crestaurari inberemus in comintus uidelices Herimanni. comitis sitas hoc est theloneum in Gerrichesheim ad aecclesiam sancti Ypoliti egregii martiris ad cittualia sanctimonialium ibidem deo seruicatium. Eius uero petitioni annuentes iam dictum theloneum prenominatą aecclesiae as sororibus inibi christo famulantibus per nostram regalem et imperialem potestatem in proprium donamus atque conecdimus. Et ut hace nostrae donationis ac concessionis autoritas stabilis et inconqualsa omni premanenta teun bor perceptum inde conscriptum propria nama corroborantes sigili nostri impersione insusimes nisgairi.

Signum donnii Heinrici inuiciissimi ronanorum imperatoris augusti. Guntherius cancellarius ad uicen erhenboldi archicapellani recognoui. Data V. Idus Iulii. Anno dominicae incarnationis Millesimo. XVIIII. anno domnii Heinrici romanorum imperatoris augusti regnantis. XVIII. Imperii uero. VI. actum Colonio feliciter. amen.

156. Raifer Heinrich II. schenft bem Marienftifte zu Aachen ben hof Muffenborf im Bonner-Gaue in ber Grafschaft bes Pfalzgrafen Eggo. — 1020, ben 24. Juli. 2

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus dei gratia romanorum imperator augustus. Quia dinine pietatis munificentis due usque nobis propicia, quamuis inmeriti, regni et imperii fasces accepinus, dignum et utile, atque anime nostre profuturum indicamus. illud adtendentes, cui plus committitur, ab eo plus exigitur, at e.i. a quo

¹ Aus Geloni farrag, dipl. 1. 78, und XVII. ad b. a. - 2 Aus bem altern Cartular bee Stifte, fol. 25, V.

et per quem regnamus. In ecclesiis restaurandis, et sublimandis, et in christi fidelibus ministris adiquandis, et consolandis, fideliter deseruire studeamus. Unde et per istud scriptum, presentibus atque futuris innotescimus. qualiter pro animabus parentum et antecessorum nostrorum regum, et imperatorum, et nominatim pro anima tercii attenus imperatoris, et pro remedio anime nostre, et chuniquende dilectissime coniugis nostre, quandam curtem, Moffendorp nominatam, quam de monasterio Heroluesfeldensi sancti Wichberti, speciali nostri iuris proprietate ad rernum non pertinente communi milicie atque familie libitu, atque consensu commutatimus, in comitatu Ezzonia nalatini comitis, in pago qui dicitur munegorue, ad monasterium sancte dei genitricis Marie gouisgrani in usus fratrum ibi deo sergientium ea lege concessinus. ut nulla maior, uel minor persona, hanc posthac ab corum communi utilitate, aut in beneficium, aut in ullos priuatos usus, auferre presumat, cum tota illa terra, que ibi nostri juris hactenus erat, cum mancipiis utriusque sexus, terris cultis et incultis, cum foresto, siluis, uenacionibus, uineis, aguis, piscationibus, pascuis, molendinis, et omnibus appertinentiis, quesitis et inquirendis, et cum omnibus que dici poterunt aut nominari. Quicumque uero nobis uiam uniuerse carnis ingredientibus huius precepti corruptor atone piolator exstiterit, coram jesu christo, justo pidelicet (judice) et matre sua sancta Maria rationem inde redditurus pallens ac tremens subsistat, et in -- - 1 Et ut hec nostra tradicio omni tempore stabilis et inconvulsa permaneat, hanc imperialis precepti paginam inde conscribi ac manu propria confirmantes sigillo nostro insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici romanorum imperatoris inuictissimi. Cuntherius cancellarius uice Ercanbaldi archielani recognouli. Anno ab incarnatione domini MXX. indictione. III. data VIIII. kal. augusti. anno uero domni Heinrici secundi regni. XX. imperii autem eius. VII. Actum Aquisgrani feliciter.

157. Die Freie, Meinga, einen Borigen bes Abelberflifts ju Machen heirathend, begibt fich mit ibrer Rachtommenschaft in die Borigkeit. — 1020, ben 12. Rovember.2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus sancte dei ecclesie fidelibus, quod quedam libera femina Meinza precibus et promissis prepositi Alberti: et Harvardi aduocati. cuidam Bodekino seruienti ecclesies. Adalberti in aquiagrani legali matrimonio nubens. libertatem suam deo sanctoque martyri Adalberto cum bona uoluntate obtulit. et legem legitimorum seruientium, qui neque censum capitis soluunt. neque placitum alicuius aduocati seruant. sponte sua subiuit. et eandem legem legitimorum seruientium omni propagini sue relinqueas. karta et sigillo traditionis sue memoriam sibi et posteris suis confirmari fecit. Hec determinatio sub anahemate confirmata est a tota congregatione ecclesie. ne aliquis a legitimo lure seruientium audeat eos infringere. Huius rei testes sunt. prepositus Albertus. Hawardus aduocatus, et filius elus Hildeboldus, Gerhardus. Binzo. Egeno. Axo. Alekinus, Irenfridus, et alii boni uiri.

Actum est in Valdrica. II. idus nouembris. Anno dominice incarnationis. MXX. indictione. III. regnante Heinrico anno IX. Traicetensi ecclesie presidente Adelboldo episcopo anno. XI. ad laudem et gloriam illius qui est benedicius in socula. ame.

158. Ergbifchof Seribert von Edin beftatigt auf Die Bitte bes Abes heliab Die von einem bortigen Brwohner an Die Abeti St. Martin bafelbit gemachte Schenfung von zwei Wohnftatten und einem halben Manfus in bem Stabtfelbe. - 1021.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Iustum esse arbitramur quod racionabilibus peticionibus et presertini hiis que a rectoribus pro confirmandis ecclesiarum suarum rebus deferuntur. superne mercelis intuitu pium anditum

. dett, genannt bab tolge Sug, tol. 03. - Ergoligo Dettoett fittet ben to. Rent b. 3.

¹ Dier endet bie leste Geite biefes Cartulare, ba bas folgende Blatt, welches ben Schlus ber Urbunde entbielt, jest feld; Diefer mirb aus einer anderen alteren Albfejeft ergängt. - 2 and dem Cartular bed Rolberfilits, Rr. 6, - 3 and bem Cartular ber Abril genannt bas roeht Bad, O. 6, 65, - 4 Tenjichfe freiter fielbt en fa. Ruft p. 3,

accomodare debeanus, quo circa omnibus tam successuris quam presentibus christi fidelibus innotescimus, qualiter ego Heribertus del inefiabiti elementa coloniensium archiepiascopus peticionem Helyy uenerabitis abbatis s. Martini exaudierim, pro causa que subiungenda est. Vir quidam opibus prediucs uocabulo unadgerus plates que uocatur uniteckini inhabitator fuit. hic dum heredibus qui ei in possessis rebus succederent careret, iam dicto abbati familiariter inugebatur et pro anime sue considerata gratia diaina premonitus, areas quasadam ac in campis ciuitati adiacentibus dimidium mansum pro spe celestis patrie ecclesie b. Martini donault. ex quibus in anniuersariis festi ciusdem patroni. V. solidi ad lignorum empionem in domum infirmorum fratribus redduntur, solutur et uillico in reddinirche maldarium auene, quod per hec non dubiteur, predictam terram ad eiusdem uille curiam pertinere ac eam tenentes omnis iuris debitores ibidem esse, sic ergo per succedentia tempora quelibet praua molimina contra can entenentes omnis iuris debitores ibidem esse, sic ergo per succedentia tempora quelibet praua molimina contra quan etiam sigilli nostri impressione siguantes, non tam banni promulgatione quam ydonorum nichiloninus testium astipulatione roborauimus, quorum nomina subter signata cerauntur, thiedardus dominicatus prepositus, sigezo prepositus, nelectinus prepositus, herimannus domus aduocatus, adolfus frater eius. Gerhardus comes, sigezo miles, gerardus secundus.

159. Graf Balbrich fchenft, mit Ginftimmung feiner Gattin Abela, bem von ibm gestifteten Kloster ju Bufflich' gwolf Sorige zu Bachezine und Kurmebe. — (1014-1021.)2

In nomine sancte et individue trinitatis, omnibus sacro baptismate delibutis presentibus et futuris notum sit. auod ego Raldricus comes de dei timore et eterna retributione mecum cogitans communi contectalis mee Athale cometisse consensu atque consilio, XII, uiros proprii iuris Duethekinum. Sahsonem, Geronem, Baldonem, Hecilinum. Reinconem. Duethekinum. Richeronem. Ecelinum. Richeronem. Wolfhartum. Hegeronem. de cetero grege clientum meorum elegi, ipsos simul die qua a beatissimo ac sanctissimo Herebertho coloniensis ecclesie protopresule monasterium a me deo fauente in Sasticha constructum, est dedicatum, cum beneficiis, quibus inpossederant ad altare s. martini confessoris christi coram multa plehe clericorum atque laicorum manu mea tradidi. Eo tenore et ratione ut annis singulis in festiuitate prefati confessoris ad altare duos denarios. aut de cera precium totidem denariorum persoluant, quod optimum in substantiis habeant suis post obitum uite ad predictum monasterium tradant, sic filii ac filie corum omnibus diebus uite sue et tota posteritas cundem censum sese persolucre sciant. Postea diuina ammonitus prouidentia, et sinuil Athala comitissa dei amore conpuncta ceteros clientes (omnes.) 3 uiros scilicet et mulieres, ac pedissequas, filios et filias cunctamque progeniem eadem lege et ratione prius memoratum ad monasterium condonauimus, goluntatem uero secundum nostram ut hec firma et inconvulsa in euum permaneant. hanc kartulam omni deuotionis studio inscribi fecimus. Si quis uero quod absit diabolico errore stimulatus heredum uel proheredum meorum seu quelibet extranea aut obposita persona hanc traditionem infringere uel mutare studuerit, iram dei omuipotentis et sancti martini atque omnium sanctorum, si non resipiscat, statim incurrat, et ab introitu sancte dei ecclesie anathematisatus se expelli agnoscat.

Facta sunt hee sub temporibus inuictissimi imperatoris Heinrici. reuerentlasimo archiepiscopo Herebertho coloniensis șectesiș monarchiam regente. me ipso Baldrico salitensis șectesiș aduocato atque defensore. 4 et post obtam uite meç nulitum labeant aduocatum preter archiepiscopum.

¹ Das Alober und nachreige Collezium ju Joffich word talls nach Arventeurg wertigt. ² Peinrich il. ward ols Anier gefricht fen 24. getward 161, geden 161, den Weiterfeld fende in, Mart 1622. — Bie ennehmen diefigne feit flutube aus v. Spuen, laleising fot de Bint. van Colederland, 116. ft. Cod. dipl. Nor. 1. weicher das Original felds. ³ Lade ciner und vertigenten allen Mögleff beite Arb en Space als unterfield ausgefaffern Berte insnes. — ³ Die Schieffeld, est post witten u. f. w. ift nach Space's Benerfung ein Jusia pon fpaterer Danb in dietherer Dinte; in unferer alten Abschift bei fan.

160. Konig Conrad II. bestätigt ber Abtei Werben bie fruberen Immunitaten und Privilegien. -

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Cunradus divina favente clementia rex. omnium christi nostrorumque fidelium universitatem scire iubemus, quod fidelis noster Heithanricus abba monasterii quod uocatur Werding Insignanti celsitudini nostrae, qualiter ipsum monachorum cenobium sibi commissum a beatae memoriae Lindgero episcopo in propria cius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum Luthennici filii magni regis Caroli ac successorum eius nidelicet Henrici, trium Ottonum, nec non Henrici secundi imperatoris inuictissimi pro acterna ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione ac tuitione hactenus fuerit conseruatum, quam ob rem nostram implorauit clementiam. 2 ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas nostrae praecepto auctoritatis firmaremus, cuius rationabili et iustae petitioni assensum prebentes. decernimus atque iubemus, ut imprimis idem monasterium cum omnibus ad se pertinentibus plenissimae immunitatis securitate perfruatur. neque publicis exactionibus eidem monasterio subjacentes tiberi uel serui siue a qualibet culpa rei ab ulla potestate iudiciaria constringantur, sed aduocatus eorum. si quid inquirendum est aut corrigendum. inquirat ac corrigat. Praeterea quod aliis quoque monachorum cenobiis concessum est, ut ubicunque dominicatos mansos habuerint, in quocunque sint episcopio seu praefectura, nel in omni regno a deo nobis collato, decimas dent ad portam monasterii, nec ab ullo penitus alibi dare cogantur, sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua superuenientibus peregrinis et hospitibus seruiatur. insuper etiam eidem fratrum collegio ad eligendum abbatem inter se regularis electionis potestatem concedimus. abba illius monasterii ad castra et in hostem ire non cogatur. insuper fratres monasterii. hominesque ipsorum ab omni uectigalium ac thelonei inquisitione securi consistant, et quia nihil ad illum locum pertinet, nisi tantum haereditas sancti Liudgeri, ac propinquorum eius, et elemosinae religiosorum hominum, ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere possidere. quatenus eum cum fratribus deo ibi famulantibus melius delectet, pro nostra ac totius ecclesiae salute diuinam iugiter implorare clementiam. Et ut hacc nostra anctoritas stabilis permaneat, cam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum donnai Căuradi regis înuiciissimi. Vthetricus cancellarius ad nicem Aribonis archicapellani recognouit.

Data, IIII. Idus Septembris, M.XX.IIII. Indictione. VII. Anno nero donnai Cünradi secundi regnantis primo, Actum Maguntiae. Feliciter Amen.

161. Ronig Conrad II. idenft der Abtei Deut drei Manfen zu herne im Deuger Gaue. — 1025, den 3. Januar.3

In nomine sancte et inditidue trivitatis. Conradus divina fauente elementia rex. Nouerit omnium dei nostrique dielium universitas, qualiter nos pro remedio anime nostre parentumque nostrorum, nec non interuentu ac petitione dilecte contugis nostre Gizede regine, et uenerabilium archipresulum. Arbonis mogamini, et Pelegrini, coloniensis, tres mansos in loco Hernin dicto, quos Wicheri dum aixit in sua proprietate retinuit et nobis regali iure heredinanti, sios in pago Theinchous et in comitatu Olfonis. cutu omnibas ad cosdem mansus pertinentibus, cum capella et mancipiis utriusque sexus. arcis, edificiis, terris cultis et incultis, agris, campis, pratis, pascuis, siluis, foresis, uenatiouibus, aquis aquarumum decursibus, piscationibus, molendinis, uiis et inatis, exitibus et cridibus, quesitis et inquirendis, et cum omni utilitate que ullo modo inde prouenire poterit, ad monasterium Tutlio in honorem sancte

^{*3} use Gelenii farrag, sipl. 18. 12. — 3 Der folgende Tett fimmt jwar fast wörtlich mit der Urfunde Arnulfe, f. Rt. 76, deech jabe eine freige in ich bedruungsfofe Bhadreungen. — 3 Aus Gelenii farrag, I. 78. Gewohl der 3, eld bei bem Aeckleum inliuensis beift es in pago Teclachone, im Deuper Gant. Die Ablei in field in If ist in If ist in In International Beigheim im Kirchfeit Pertidim, wiches ju Golge einer Urfunde von 1382 in den Hopuphof Berne, der auch abrechfeind dert Merke und in International internationalist international international international international inter

Mariç et omnium sanctorum constructum. cui uenerabilis Rudolphus abbas presidet, in usum monachorum ibidem deo famulantium perpetualiter habendum tradidimus. Et ut hec nostre donationis auctoritas stabilis et inconsulsa omni permaneat cuo. hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes sigitli nostri impressione iussimus commanir,

Signum domni Conradi regis insictissimi. Udalricus cancellarius uice Aribonia archicancellarii recognoni. Acta. III. nonas lanuarii. indictione. VIII. Anno domini M.XXV. anno uero domni Conradi secundi regis. L. Actum Paderborne.

162. Erzbischof Piligrim von Coln vergleicht fich mit ber Alebissiin Sophia, ber Tochter bes Kaiferd Otto II. babin, bag er ber Abrie Gfien benjenigen zwischen ber Smidter und Ruhr gelegenen Theil bed von bem Erzbischofe Guntarius geschenften Ischneen, ' in bessen Besig die Abtei sich erhalten, bestätigt, wogegen die Arbeitifin ihm verschiebene Grundficke im Julich'iden Lande burch ihren Bogt, ben Pfalgaren Ernsfrid, abtritt. — 1027, ben 10. Januar.

In nomine sanctae semperque individuae trinitatis. Piligrimus dei miseratione coloniensium archiepiscopus quamuis indignus. Quoniam habemus ex antiquorum patrum constituto et traditione. antecessorumque nostrorum assidua relatione et corroboratione, nostri luris esse sanctae nostre matris ecclesiae res pro uiribus ordinare pacificare adaugere, ordinatas omni integritate reseruare, optamus et uolumus ut omnium fidelium presentium scilicet et futurorum recognoscat noticia, quali reconciliatione domna Sophia asnilhe tienerabilis abbatissa imperatoris secundi scilicet Ottonis inclita filia. nobiscum sit pacificata pro rebus eiusdem sue asnithensis quidem ecclesie. et nostre, domus uidelicet sancti Petri cui quamuis indigni dinoscimur preesse. Memorata ergo uenerabilis abbatissa retinens nostri iuris decimam quandam circum asnithe, cepimus eam reuocare, ut debuimus sinodali iure, que mox nobis proferens scripta cum quibus eadem decima ad idem monasterium esset data et firmata, ingenimus ibi et legimus quendam antecessorum nostrorum, uenerabilem quidem archipresulem Guntarium totam decimam inter ruram et Embescara(m) ad prefatum monasterium conterminasse, et quanto stabilius potuisset diligenter confirmasse, Nos autem hec diligentius perscrutantes si insius decime ita retineret inuestituram, ut in scriptis legimus datam et firmatam, cognitum est quod partem illius adhuc haberet et magnam partem lam per multa tempora non retineret. ammirantes autem pos et inquirentes qua ratione ipsa uel precedentes abbatissae predictam iam decimationem dependeret quani scripta sua illis habendam referrent, ratio non comparuit qualiter illam amisissent. uel etiam si umquam eam firmiter adquirerent. Ergo infirmata sunt scripturarum suarum testimonia quia nec pleniter haberent que scripta referrent, el ea qualiter amisissent dicere nescirent, ac idipsum quod ex eadem decima retinerent, multi predecessorum nostrorum eis sepe interdicerent. Sed quum sepedicta asnithensis aecclesia antecessorum nostrorum permissu iam memorate decime partem quamuis dubiam semper retinuit ac simul etiam petierat nos omni karitate prelibata uenerabilis abbatissa domna Sophia quo de rebus eiusdem sue ecclesie licitum sibi esset pro cadem parte decime nobiscum se pacificare ca quippe stabilitate quam nullus successorum nostrorum iure possit infringere, que etiam deinceps staret absque omni iusta incusatione et proclamatione. Nos autem hoc interius perpendentes. Adelium nostrorum intimo consilio, ne uideremur antecessoris nostri archipresulis Guntharii donum et pactum prorsus adnullare, propterque petitionem ipsius uenerabilis abbatisse ac totius congregationis eiusdem ecclesie, quia ctiem cognitum est eandem ecclesiam, licet sepe quesitam inuestituram illius decime semper retinuisse. consensimus reconciliationem pro ca recipere et baculo nostro donauimus et manipulis inuestiuimus ad altare principale ipsius monasterii in honore quidem sanctorum Cosme et Damiani dedicati cam decimam quam in primis decrenimas postre potestati id est a domo Huhtonis usque ad Horlon et Huchintorp, et curtem filiorum Wracharias. et Rothianscli, usque ad Welmare, et curtem Adoluas usque ad Ruram, et usque ad Tuailesbachi, et dimidiam partem Frilenhuson, usque ad marcam Francorum et Saxonum, et usque ad muarum Wendon, et inde usque ad uallem Fritheboldi. et in Gladbechi unam domum sicut uia diuidit usque ad Liurichi et Liaperon et sicut Embiscara fluit usque ad domum Huhtonis. ut quicquid decime contineatur iufra hunc terminum totum respiciat ad idem

¹ Bergi. Rr. 97. - 1 Bergi, Rr. 81.

monasterium. Si quis hanc donationem infringere studuerit. odium dei incurrat. In huius rei pacem et reconciliationem reddidit ac contradidit nobis ... suus in francia aduoçatus palatimus scilicet comes Ermpirius XII. mansos et XXIIII. manaeja. et V. mansos in uilla que dicitur Budecho cum quatuor forestis. et III. in buoXII addenhouon. et III. in heleso. et I. in Birsmeche ea ratione ut nec a nobis nec ab aliquo successorum mostrorum illa reconciliatio posset infringi allomodo. Et ut hec uerius credantur a cunctis fidelibus reconciliatoriis litteris ea notari precepimus. nostrique sigilli impressione nos ipsi confirmanimus. Hec autem dissensio secundum pryscripta consensu et collaudatione Chumradi regis et Bernhardi eiusdem monasterii adoocati finita est.

Anno dominice incarnationis M.XXVII. indictione X. IIII. idus ianuarii. Regnante Cuonrado rege anno III. anno autem episcopatus Piligrimi archieptesulis V. Acta sunt hee asnithe ad cornu altaris einsdem assithensis ecclesic cornm his testibus. Signum domai Piligrimi archieptscopi. sign. Sizzonis episcopi. sign. Herimaani prepositi. sign. Vedelofi prepositi. sign. Reginboldi scolarum magistri. sign. Eigilsuardi custodis ecclesic sancti petri. sig. Ruozelonis decani. sign. Bezzelini capellani. sign. Nanzelini capellani. sign. Aermfridi palatini comitis. sig. Eigilmari. sig. Gerhardi.

- 163. Kaiser Conrad II. bestätigt auf die Bitte seiner Gemahlin Giela, seines Sohnes heinrich und bes Erzhischofs Philigrim von Coln der Achtissin Sophia, Schwester Otto III., die Immunität des Srifts Effen und der Bestyungen desselben, das Wahlrecht einer Achtissiu und des Bogtes.

   1028, den 24. Mai.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis chuonradus divina favente clementia romanorum imperator augustus, cum omnis ordo spiritalis ac secularis pendeat în diuino arbitrio, regiae tamen et imperatoriae dignitati bene convenit, quantum ad suum ins pertinet, pro acternae mercedis retributione monasteriorum regimina caute premeditari. Quapropter omnium fidelium nostrorum tam presentium quam et futurorum pie deuotioni pateat. qualiter Sophia soror tertii Ottonis imperatoris. astnidensis aecclesiae uenerabilis abbatissa nostris obtutibus monstrauit precepta predecessorum nostrorum regum uidelicet et imperatorum in quibus continebatur quomodo ipsi sanctimonialibus in prefato loco deo seruientibus, suis pro remedio animarum suarum preceptionibus concederent inter se eligendi abbatissam, quotienscunque mortali necessitate intercipiente usus et opus exigeret, omnesque res et loca ad prelibatam ecclesiam pertinentia, sub suae immunitatis tuitioue preceptiua auctoritate concluderent. Pro rei tamen firmitate rogauit celsitudinem nostram, nt nos denuo idipsum faceremus. Eius uero piae petitioni inprimis ob interuentum dilectissimae conjugis nostrae Gislae imperatricis augustae, et amantissime nostrae prolis Heinrici filii nostri regis nec non Piligrimi coloniensis aecclesiae uenerabilis archiepiscopi tum etiam ob intuitum dilectionis ipsorum benignum assensum prebentes, reuerendis sanctimonialibus diuinas laudes in prescripto loco Astnide uocato die nocteque agentibus pro redemptione animarum parentum nostrorum simul quoque pro nostra salute hoc nostrae auctoritatis imperiali donatiuo eligende inter se abbatissae quam dignam ad hunc honorem accipiendum in sua congregatione preuiderent, dum mors priorem preoccupabit, munus, gratiam et licentiam concedimus, et omnes insuper res a regibus uel imperatoribus aut ab aliis religiosis personis maioribus seu minoribus eidem ecclesiae collatas et traditas, omniaque loca uicis et uillis et aliis utensilibus illuc pertinentia qualicumque terra uel regione sint sita, et que diuina pietas ad eandem ecclesiam adhuc donare uoluerit, simul cum omni familia illuc aspiciente sub nostrae tuitionis munimen tollimus. atque cum hoc nostrae dominationis precepto iuxta morem antecessorum nostrorum nouiter confirmamus. Ad hec etiam imperiali potestate firmiter precipimus, ut nullus iudex publicus uel quislibet ex iudiciaria potestate iu loco predicti monasterii. que uel nunc possidet. uel que deinceps iu ius ipsius sancti loci divina pietas nolucrit augeri, nostris et futuris temporibus ingredi audeat, ad causas audiendas uel freda, aut tributa, seu coniectos aliquos exigendos, aut mansiones, uel paratas faciendas, aut fideiussores tollendos, aut homines ipsius ecclesiae stringendos, nec ullas occasiones illicitas requirendas, neque teloneum sine parafredos in aliquibus locis ab ipsis hominibus exigere presumat nemoque potestatem habeat homines eidem ecclesiae seruos. litos. uel liberos, ad mallum conuocandi, nisi aduocatus quem abbatissa ciusdem loci ad hoc opus

elegerit. Et ut hoc perpetualiter firmum habeatur, iussimus hoc preceptum inde conscribi. nostroque sigillo signatum manu propria subtus corroboranimus.

Signum domni chuornedi inuicissimi romanorum imperatoris angusti. *Òdadiricus* eancellarius ad uicem Aribonis archicancellarii recognouit. Data VIIII. i Kalendas Innii. Indictione XI. Anno dominire incarnationis. Millesimo. XX.VIII. Anno autem domni chuoradi secundi regnantis. IIII. imperii uero. II. Actum Tratimanui feliciter.

- 164. Erzbifchof Piligrim von Coln bekunder, das Pfalgaraf Erenfrid und bessen Genablin Mathilbis ibr Allode zu Brauweiler mit bem Bildbanne bem b. Ricolaud (ber Abtei) dasselbst geschent und ausschließtich unter ben Schug ber erzbischssichtigen firiet gestellt haben; serner, das Derfelbe Pfalgaraf die Sallebs, die Bild genannt, der erwähnten Aben; ferner, das Derfelbe Pfalgaraf bie Sallebs, die Bild genannt, der erwähnten Abtei, dessen Bruder, Graf Segelin aber die andere Salfte mit dem Gute Bergbeim dem h. Cornetius (Abtei Cornetiumster) gegeben; wogu er seibst fünf Mansen zu Albenrath und einen Sof in der Stade Coln beissat. 1028, den 10. October.
- + Piliarimus dei gratia coloniensium archiepiscopus, ac plebis dei famulus. Notum sit universitati pie uiuentium tam presentium quam futurorum quorum defensione et testimonio que a filiis suis aecclesiis dei conferuntur, rata atque inconsulsa in perpetsum creduntur manere, quod Erenfridus comes palatinus una cum coniuge sua domna Mathilde allodium suum in brunnvilre cum omnibus suis appendiciis et cum omni integritate scilicet in agris, in pratis, agais, pascuis, siluis, et jure quod nulgo dicitur wiltban, deo sanctoque Nikolao sine omni exceptione liberum ab omni seruitute contulerunt, obsecrantes ut gratiam libertatis et priuilegii formam nostrae auctoritatis evrographo confirmaremus constituentes illud sub mundiburdio sancti petri colonicusis accelesiae cui deo auctore descruio, meque piligrimum eiusdem sanctae coloniensis aecclesiae archiepiscopum, et omues successores meos in perpetuum eiusdem allodii defensores esse impetraucrunt, ut contra improborum uiolentias, a metropolitani auctoritate melius defensarctur, et ut abbas eiusdem loci nummisma unum aureum, pondus habens trium denariorum nostrae monetae singulis anuis ad altare beati petri principis apostolorum persoluat, sicque ab omni presentium et futurorum potestate atque dominio tam pontificum quam regum seu imperatorum ad cetera omnino liberum permaneat. Terminum etiam et bannum ipsius allodii sicut ipsi summa libertate habuerunt designantes, a via que dicitur Rinheech usque trans fluuium qui dicitur arnefe, 2 ita constituerunt, ut nullus ibi aliquid iuris uel potestatis babeat preter abbatem eiusdem loci et uillicum suum quemcumque statuerit. Prata quoque que uel ipsi tunc habuerunt. uel abbas et fratres acquirere potnerint in illis terminis qui uulgo dicuntur copelexceide, quorum terminorum duos beato petro dederunt. unum in toneburch's alterum circa ripam arnefe, tali eos pace habere decreuerunt. ut nulli penitus quicquam iuris inde facere compellantur. Cum uero siluam illam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur prefatus comes Erenfridus et frater eius comes Hecelinus communi utilitate possiderent, in presentia nostri nostrorumque et multorum nobilium eandem utilitatem parcientes, duobas cenobiis tradiderunt, comes quidem Erenfridus suam partem b. Nykolao, frater uero eius suam b. Cornelio cum praedio Bercheim, hanc utrobique legem statuentes, ut nullus in predicta silua aliquid potestatis aut iuris habeat preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui in bonis aecclesiae destructa resarcire et communire deberent, uel illos quibus ipsi abbates pro misericordia concesserint. Nullus autem extraneorum in ea aliquid sibi quasi pro iusticia usurpandi licentiam habeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignaucrint, qui sulgo dicuntur Werlude, ea tamen conditione, ut si ipsi homines aliquid contrarii admiserint, liceat ipsis abbatibus cos inde expellere, et alios quos noluerint pro eis admittere. Si quis antem absque corum concessione aliquid in illa silua presumpserit, et forestarius abbatis de brunwilre hoc deprehendens aliquid pro pignore definuerit, utrique

¹ 3n bem Abbrude biefer Urfunde bei Scheid. Orig. Guelf. IV. 467. hrift es irrig: decimo quarto Calend. Hebethaupt find bafelfel alle Gigennamen unrückig geschrieben, 3. S. Couradus. Assindiensts. Honrici. Pilegrini. Assanida. Videricus. Trumanium. - 2 Gril. - 2 Combrea.

abbates ex equo parcientur, eadem uicissitudine repensa ex parte abbatis a. Cornelli și cius forestarius idem deprehenderii, simil modo parciendo. Nos itaque predicti Erenfridi sueque coniugis Mathildis piam secuti actionem, de nostro estam aliqua eidem atonasterio, ob dei annorem nostracque animane salatem curvaniuus addere, id est ad alatenrode. V. mansos et curtem quandam infra nostrae urbis muros sitam, ob hoc uidelicet, ut ciusdem monasterio primus abbas uenerabilis Ello eiusque successores cam tenendi habeant ammodo libraram potestatem. Hee ergo iam habita et queque în futurum habenda, ex auctoritate sanctae et indiniduae trinitatis patris et filii et spiritus sancti, et b. Petri apostoli, nostrique ordinis, atque iuris censura confirmamus, et per hanc nostrae defensionis paginam, sigilo nostro manque propria inaignitam, in perpetum corroboramus.

Data. VI. idus octobris, id est die consecrationis eiusdem monasterii. anno ab incarnatione domini, Millesimo XXVIII, indictione XI, regnante Cuonrado romanorum imperatore augusto.

165. Pfalgaraf Megas idenft ber Altei Brauweiler feine Befigungen bei Lovenich, wovon er ben Behnten eines Mansus ber Rirche biefes Orteb fur die Theilnahme feiner Suffener an bem bortigen Gotteblienft guwendet. — 1028.

In nomine sauctae et individuae trinitatis. Notum sit omnibus praesentis et futuri temporis fidelibus, quod ego Aezo comes palatii uestigia sequens fidelium quibus feruens est deuotio ad anime suae remedium omnia quae ad louenich habui aecclesie; sanctii Nykolai in brumerillare tradidi. ex quibus omnibus decimationem excipiens mansii Nennechini aecclesie; eiusdem uilte uidelicet Louenich delegani ut pro hat ipsa decimatione in dei seruitio procurentur sub nostra ibi degentes tuitione, quos si quis pro sui utilitate inquietanerit. aedem decimatione çelesie brumvilarensi remissa illuc comeniant ad audienda ditina misteria, et ut in omnibus quieti et securitati ciusdem familiae prospiciatur et aduersantium uaria machinamenta frustrentur, seiant haec acta consensu Wolfhardt une temporia ad Kirchdorp parrochiani coram his testibus. uidelicet Ellome primo abbate. fratribus etiam Aaron et Beecelion, nec non coram comitibus Christiano de hôdenkirchen, hermanno de noruenich. Ministris quoque Embrichone et Eppone de Aldendorv.

Acta sunt hace dominice incarnationia anno Mill. XXVIII. indictione XI. regnante Cânrado romanorum imperatore augusto Piligrimo nero agrippinensium archiepiscopo cuius etiam sigilli impressione cartam hane uolumus confirmare ne quis decreta nostra ausu temerario presumat infirmare.

- 166. Kaifer Conrad II. ichentt, auf Anfteben feiner Gemablin Gifela, feines Sohnes, Des Ronigs Scinrich, und bes Erzhifdofe Aribo von Maing, Der Altei Burfcheid Gater zu Korrengig, Bil und Albenhoven im Julichgaue in ben Grafichaften Gerhards und Gifelberts. 1029, ben 2. Juni.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Chuorradus dinina fauente clementia romanorum imperator augustus. Quanto sepius ecclesias dei aliquibus nostris bonis sublimare studemus. tauto sepius animae nostrae remedium fieri, satumque nostri regni firmius stabiliri minime ambigimus. Unde dei nostrique fuelium presentium sciliect ae futurorum uninersitati notum esse uolumus, qualiter nos ob interuentum ae petitionem dilectae coniugis nostrae Gisilae imperatricis augustae, et amantissimae nostrae prolis Heinrici regis, nec non Aribonis mogontinae sedis unenrabilis archiepiscopi talia predia qualia Beneliums habuit et nos imperiali dure hereditauti sita in locis

³ di tiner befondern, nicht datirten Urfunde über die Schenfung diefel hofet in der Glauß Göft fagt der Erhöfthef, "quandam eurem infra nostrae urbis murca sitam donaulmus eun emetit quan in en tune erant domibus que quondam fuerar Wicklind de Duos. Ob des edifiet ut praceidet monanterli pratus abbas nemerabilis fillo elusque successores candem curren tessadi amodo liberam habeau potentatem. et quotiens cultucumquo rei caura ad urbem commigramerint. in eadem aptiaulme suam possits nemerare necessitatem.

Cornizich. Will. et Allenkof.\(^1\) in pago Iulickgonui. in comitatibus Gerhardi et Gisilberti cum omnibus ad eadem pertinentibus, cum ecclesiis, declinationibus, uincis, areis, edificiis, mancipiis utriusque secus inibi habitantibus, agris, terris, culits, et inculiis, pratis, pascuis, campis, silnis, uenationibus, aquis, aquarmume decursibus, piscationibus, molis, molendinis, niis, et inuiis, exitibus et reditibus, questitis, et inquirendis, seu cum omni utilitate quae uel scribi, aut nominari potest, ad monasterium Porcit dictum, in honore sancti lichamiis baptistę, et sancti Appolinaris martyris, nec uon sancti Nicolai confessoris constructo, et in usam fratrum inibi deo sub regula sancti Benedicti famulantium in proprium tradidimus, et de nostro iure ac potestate in ius atque potestatem predicti monasterii, et ad utilitatem monachorum inibi deo sab regula sancti Benedicti seruientium omnino transfudimus, co quoque tenore ut Benedictus abasa siuudem monasterii suique successores de eisdem predisi literam deinceps potestatem habeant tenendi, tradendi, uendendi, commutandi, uel quicquid sibi placuerit faciendi, ad usum tamen premoninati monasterii. Et ut hace nostrae traditionis auctoritas stabilis et inconuisa omni permaneat aeuo, hauc kartam inde conscriptama subusuaeu manu propria roborantes sigilli nestri impressione iussimus insigniri.

Signum donnal Chaonradi inucitissimi romanorum imperatoris augusti. Odalricus cancellarius uicc Arthonis archicapellani recognouit. Data. VL. Non. Iunii. Indictione, XII. anno dominice incarnationis Mill. XXVIIII. anno autem domni Chaonradi secundi. regni. V. imperii uero. III. Actum Franchonfeut feliciter amen.

167. Erzbifchof Piligrim von Coln fchent ber Altei Deut bie Kirche ju Unna und herringen, fo wie die übrigen in Sachfen, wo sie bereith berechtigt, Kirchenzins zu erheben; mit der Befugniß, solder kanftig nach Bobligefallen vergeben und beseigen zu fonnen. — 1032, ben 6. August.

In nomine sanctę et indiuidų trinitatis. Notum sit omnibus sanctę ecclesię dei fidelibus, presentibus nidelicet futuris, qualiter ego Pilegrinus coloniensis archiepiscopus pro amore dei, eiusque genitricis sanctę Marię, sancitque Heriberti, atque pro animę meę redemptioue, concessi fideli nostro Rudolfo Tutitensis ecclesie; abbati suisque successoribus, ecclesiam Unna dictam, nec non ecclesiam Heringhe, reliquasque in azronie partibus, illasticuleitet quarum census dinoscitur habere, ⁴ eo pacto atque ratione, ut moriente clerico qui ei tunc prouisor flueri constitutus, liberam habeat potestatem, sicut ceteri abbates ac prepositi, clerici atque laici, nostrę ditioni subiecti ipsas ecclesias cum omnibus appenditiis ordinandi et quibuscunque uoluerit tradendi atque commendandi. Presentibus testibus his. Helia abbate s. Panthaleonis, Udilofo preposito s. Cuniberti, Herrado s. Victoris. Eilwardo s. Petri mansionario. Gerhardo comite. Ruperto laico. Burchardo. Hermanno aduocato. Udalrico urbis prefecto. aliisque quam plorinis. Et ut hec nostra traditio illibata et inconsulsa permaneat sigilli nostri impressione firmare curantinuos.

Acta Colonie, anno dominice incarnationis, M.XXXII. Indictione. I, VIII. idus Augusti.

- 168, Raifer Conrad II. bestätigt auf die Bitte des Abtes Gerold die Immunitat der Abtei Berden; befilmmt, daß von ihren Frohne ober Salbufen, wo sie immer gelegen, nur zu bem hospital berfelben Zehnten entrichtet werden sol; verleiht ihr das Beschiffungerecht von dem Ausflusse der Rubr aufwalrts bis Werden, die freie Wahl eines Abtes, bessen Freiheit von der Heerschage, und Zollfreiheit für die abteilichen Leute. 1033, den 28. April.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Chuonradus divina fauente elementia romanorum imperator augustus. omnium ehristi nostrique fidelium universitatem seire lubemus. quod fidelis noster Geroldus abba

¹ 3u Äftrenjig und Albenform fat die Ablif fortdauernd Örfigungen gejaht; Wil ward an Conzad III. nieher obgettend, R.K. 226. — 'De Utfurder best wirtlich (op bei Arriban frank auch , dam am nicht 1v. (nobern IIII. spriet, in Issell flatt Issil itigen, — 'Die Utfurder best wirtlich (op bei Arriban frank in Issell flatt Issil itigen, — 'Bus declevil farrag, sijel. I. 79. — 'Der Aeditums initiaenin nennt fig, twie folgt: Bolme, Dere Waltborg, Hillen, Wattenscheid, Herrecholed, Affelrechot, — Census qui is de homisibus coroceanullus. comus sciam qui de danubus et mandis ubicanque constitutis elekan ecclesie attinentibus persoluustur." brift ei in ber Urfurde, wemit Crysfold Teodrecho en Gión (1293–1216) die Riche qui Saldt, worder die Riche bad Patronal date, ben Richer Gräfend idertret der Riche i Graft pada Patronal date, ben Richer Gräfend idertret der Riche i Graft pada Patronal date, ben Richer Gräfend idertret der Richer Graft.

monasterii, quod uocatur Werdina insinuauit celsitudini nostrae. qualiter ipsum monachorum cenobium sibi concessum a beatae memoriae saucto Livdigero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum. monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum hludiwici filii regis, magni karoli ac successorum cius uidelicet Heinrici trium ottonum nec non secundi Heinrici imperatoris inuictissimi. pro aeterna ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione ac tuitione hactenus fuerit conseruatum. Quam ob rem nostram implorauit clementiam, ut idem monasterium sub nostra tuitione suscipientes, omnes coucessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas, nostrae praecepto auctoritatis firmaremus. Cuius rationabili ac lustae petitioni assensum prebentes. decernimus atque inbemus, ut idem monasterium in primis cum omuibus ad se pertinentibus plenissime immunitatis securitate perfruatur, neque publicis exactionibus eidem monasterio subiacentes liberi uel serui, siue a qualibet culpa rei, ab ulla potestate ludiciaria constringantur, sed aduocatus eorum si quid inquirendum est aut corrigendum inquirat ac corrigat. Preterea quod aliis quoque monachorum cenobiis concessum est ut ubicumque dominicatos mansus habuerint. In quocumque sint episcoplo seu praesectura uel in omni regno a deo nobis collato decimas dent ad portam monasterii. nec ab ullo penitus alibi dare cogantur, sed ab eisdem pro nostra beatitudine perpetua superuenientibus peregrinis ac hospitibus serniatur. Insuper etiam eidem abbati et populis ad praedictum monasterium seruientibus imperiali nostra potentia uiam nauigii concessimus. de illo loco ubi Rura fluuius influit renum. eo rationis tenore, ut omne per aeuum. clausulis. nec ulla impediente causa. liberam habeant potestatem nauigandi sursum contra rurae fluuii decursum, usque ad Werdine monasterium. Ad haec quoque eidem fratrum collegio ad eligendum inter se abbatem regularis electionis potestatem concedimus, Abbas illius monasterii ad castra nec in hostem lee cogstur. Insuper homines fratrum ipsorum ab omni nectigalium ac thelonei inquisitione securi consistant. Et quia nihil ad illum locum pertinet nlsi tantum hereditas sancti Livdigeri ac propinquorum eius et elemosine religiosorum hominum, ideo liceat abbati illud monasterium cum rebus ad se pertinentibus libere possidere, quatenus eum cum fratribus deo ibi famulantibus melius delectet. pro nostra ac totius aecclesiae salute diulnam jugiter implorare elementiam. Et ut bec nostra auctoritas stabilis permaneat, eam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri,

Signum domni Chuonradi romanorum imperatoris inuictissimi. Burchardus cantellarius uice Bardonis archiapellani recognouit. Data IIII. kal. mai. Auno incarnationis domini M.XXX.III. indictione prima. Anno autem domni chuonradi secundi, regui VIIII. Imperii aero VI. Actum Neuiomago feliciter amen.

169. Pfalggraf Bezel ichenkt bem Gereonstifte ju Coln einen Frohnhof mit allen Bugeborungen ju Covenich. — 1033, ben 29. Geptember.

Pax christi omnibus fidelibus tam futuris quam presentibus multiplicetur. Quoniam secundum apostoli uocem non habemus hic manentem ciuitatem. oportet unumquemque fidelem utiliter sibi prouidere. et sanctorum intercessione stabilem futurae utitae beatitudinem uigilanter inquirere. Eo itaque accensus desiderio, suspirans utiere cum christo, quia ibi multo melius, ego Heacl. non merita sed nomine palatinus comes dictus, domni Extanti supplere decretii. ut quod erogatum est in seminis panetiate recipiatur in messis multiplicitate. Notum igitur esse uolo omnibus, tam posteria quam moderals, quod in uilla quae uocatur L'évenich, curtim dominicatam cum onni integritate mansorum. siluarum camporum, pratorum, seu qualibetucumque rerenu in ipsam pertinentium, uiua manu men tradidi huic accelesiae beati Gerconis. singulariter eam deputans in usus fratrum in es seruientium et ne in iura cedat aliena uel pretio cul uiolentia, sub aduocatia mea ex nunce et deinceps heredorum (sic) meorum proxinorum toendam tantum immobili cyrografi huita testamento confirmani, in hae siquidem libera aduocation timens quod absit aliquid in peius immutari posse, duino amore ductus, praedictae etiam accelesiae fratrum pia recordatione rogatus, hanc conditionem memorialis decreti firma lege ac perpetua in ius hereditarium deliberans.

uellent, hanc elemosinariam traditionem procurandam potestatiue semper committerent, et eundem tantum clericum mihi manu fleri consentirent, qui candem aduocatiam in feodum a me et ab omni herede meo proximo, omni potentia, omni in re et obtinere et regeret, reputans, ut qui amagis distraheretur ab laicia secclesiasticarem rerum ut ita dicam non modo rectoribus sed potius oppressoribus, traditionis meae fructus fidelius administraretur necessariis usibus a fratre fratiribus. Huius itaque utrimque laudatae ac probatae ordinationis testes hii sunt. Herimannus principalis accelesiae prepositus. Vsane ciuadem accelesiae decanus. Hezal accelesiae s. Gereonis prepositus. Meginzo ciuadem accelesiae decanus, cum ceteris ibidem fratribus. Euerhart comes. Hunecho. Eueruin. Gerbart. Engram. Adelbreht. Ethelger. Wichmann. Bernere. Pippin. Láthecho. Gerolt. Hererich. Wernere. Herleich. Theorich. Emelrich. Grimbolt. Si quis hoc conscriptum ausu teumerario, quod deus anertat. aggreditur temptans. uel disturbare. uel infringere. cum omnibus constitariis suis in conspectu dei patris omnipotentis indissolubili innectatur annabemate et cum diabolo et angelis eius crucietur in die ultionis extremae. Acciament omnes fideles amme, amen, a

Actum est Coloniae, III. kalendas octobris, die in memoria beati archangeli Michahelis. In basilica sancti Gereonis, anno incarnati uerbi, MXXXIII. indictione. I. Heinrico ¹ augusto romanis imperante, archiepiscopatus domni Pilegrinai. ²XII.

170. Raifer Conrad II. bestätigt die Uebereinfunft bes Beites heithanrich von Merben mit bem abteilichen Bogte, bem Grafen herimann, wodurch bemfelben fatt ber Lieferungen aus ben Sofen, zur Bermeibung ber bisherigen Bedrädung, verschiedene Manfen und Grundstüde in Beftphalen adgetreten werben. — 1036, den 10. October.

In nomine sancte et individuy trinitatis. Chinorradus divina fauente elementia romanorum imperator augustus. Omnium christi nostrorumque fidelium universitatem scire iubemus, quod fidelis noster Heitharricus abba unonasterii a nobis sibi commissi. per aduocatos gravius iusto seruiciorum exactionibus gravari. Quam ob rem indicanit nobis sibi commissi, per aduocatos gravius iusto seruiciorum exactionibus gravari. Quam ob rem indicanit connentionem factam esse buivamodi. ni pro seruitio quod ex utilicis nel familia exigere solebat, hos mansus infrascriptos ex ipsis quos sub sua tuttione habebat electos. cum inherentibus mancipiis in beneficium acciperet. In Attivberga duos mansus. In Hultikinghovon unum mansum. In Ovinghuson duos. In Beringthorpa unum. In Stockheim unum. In Utikhi unum. In Hinorigi unum. In Hunninghuson unum. In Dalaunid unum. In Lettetti unum. In Thiodminghovon unum. In Linderinhhuson unum. In Lettetti unum. In Thiodminghovon unum. In Linderinhhuson unum. In Lettetti unum. In Thiodminghovon unum. In Linderinhhuson unum. In Evention precepto corroboranimus. ne uel ab ipso supradicto comite Herimanno uel ab ulto successorum eins res monasterii ultam seruitii fatigationem sustineant ulterius. Et ut bec nostra auctoritas stabilis et inconuulsa permaneat. hanc cartam inde conscriptam prorpria manu corroborantes, sietli nostri maresione iussimus insigniri.

Signum domni cuonradi inuictissimi romanorum imperatoris augusti. purchardua cancellarius ad uicem Bardonis archicapellani recognouit. Data. VI, Idus Octobris. Indictione. IIII. Anno dominiee incarnationis Millesimo. XXXVI. Anno autem domni Chunradi secundi regni. XIII. Imperantis uero. VIIII. Actum tullides. feliciter amen.

- 171. Konig heinrich III. besidtigt auf Die Bitte bes Abred Gerold Die Privilegien ber Abrei Berben.
   1040, ben 18. Januar.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina favente elementia rex. Omnium christi nostrique fidelium universitatem scire iubemus, quod fidelis noster Gerold abba monasterii quod uocatur Werdina.

¹ Collte beifen Chuonrado. - "Dit bem Siegel bee Ergbifcofe, - " Die Urfunde bat wirflich Abtinberga, nicht Abrinberga, wie Lindlinger lefen wollte, um Arneberg baraus machen ju fonnen.

insinnauit celsitudini nostre qualiter ipsum monachorum coenobium sibi concessum a beate memorie sancto Liudigero episcopo, in propria eius hereditate fuerit constructum monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum Hladiunici filii regis magni Karoli ac successorum eius uidelicet Heinrici, trium Ottonum, nec non secundi Heinrici imperatoris inuicitssimi, simulque piissimi patris nostri Chuonradi imperatoris augusti pro acterna ipsorum omnisque generis corum memoria, defensione ac tuitione hactenus fuerit conservatum. Quam ob rem nostram—1. Et ut hace nostra auctoritas stabilis permaneat, cam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi. Theodericus cancellarius uice Bardonis archicapellani reognonit. Data XV. Kalendas Februarii. Indictione. VIII. Anno dominice incarnationis Millesimo. XLmo. Anno autem domni Heinrici tercii ordinationis. XII. regni uero. I. Actum Jaugustas feliciter anne.

172. Ronig heinrich III. beftitigt auf die Bitte bee Abred Gerold bie Immunitat ber Abrei Werben und im Befondern bab Recht bes Abres, die Bogte fur bas Grift zu mablen und zu entlaffen.

— 1040, ben 18. Januar.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina favente elementia imperator augustus, si seruorum dei petitionibus quas pro accelesiarum sibimet commissarum utilitatibus nobis insinuauerint elementer annuerimus, id nobis ad perpetuae beatitudinis premia promerenda, liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnium christi nostrique fidelium universitatem scire jubemus, quod fidelis noster Geroldus abba monasterii quod nocatur Werthing. insinuauit celsitudini nostrae, qualiter ipsum monachorum coenobium sibi concessum a beate memoriae sancto Liudgero episcopo in propria eius hereditate fuerit constructum, monachisque contraditum, ac gloriosissimorum regum. Hliudiuuici filii regis magni karoli ac successorum eins. nidelicet primi Heinrici, trium Ottonum. nec non secundi Heinrici imperatoris inuictissimi, simulque piissimi patris nostri Chuonradi imperatoris augusti, pro acterna ipsornm omnisque generis corum memoria, defensione ac tuicione hactenus fuerit conseruatum, Quam ob rem nostram implorauit elementiam. ut idem monasterium sub nostra tuicione suscipientes, omnes concessiones ab antecessoribus nostris sibi collatas, nostrae praecepto auctoritatis, firmaremus, scilicet ut sibi per omnem abbaciam illi a nobis concessam, aduocatos pro monasterialis utilitatis causa eligere, disponere, et ordinare, nostra permitteretur anctoritate. Cuius racionabili et iuste petitioni assensum prebentes, concessimus proprietates monasterii quod in querthina situm est. per aduocatos quos abbas elegerit, hac presenti auctoritate statuere et ordinare, et ne qua iudiciaria dignitas eis ultomodo obsistere presumat. Si autem aliquis de aduocatis inutiliter res monasterii tractauerit, et allis aduocatis locum aduocaturae noluerit euacuare, et ad regiam dignitatem in longnm tractando peruenerit, non solum in illius defectu accurrimus, uerum etiam nostrae dignitatis gratiam perdere non dubitet. Hace auctoritatis nostrae concessio. ut presentibus et futuris temporibus a cunctis fidelibus uerius credatur, manu propria eam firmauimus, ac anuii nostri impressione signari jussimus,

Signum domni Heinrici tercii imperatoris inuictissimi. Theodericus cancellarius uice Bardonis archicapellani regonuit. Data XV. kal. febr. Indictione. VIII. Anno dominicai e incarnationis. Mill. XLmo. Anno autem domni Heinrici tercii ordinationis XII. regoi uero. 1. Actum auquate feliciter anno autem domni descriptioni del proprieta del

Der folgende Zert fimmt nörtlich mit ber Urbube Connob II. öberein, f. Ar. fold. — 3 Mied Reider ber Urbube feind fie ibre Gediet; is Sobie bate auf siene ehn biefes Pricigium von Deintig II. erwirt, f. Rr. 133; est fan beber ber Umdand, bas heine ib ber ber ben Salictielf füst, nur daburch erfafet werten, do bie Beich, mit der vortregebenten allgemeinen Beichstung ibrer Pricigiagen, auch biet befendere erlangt halte, das der bei, sellich mich vollygene voer ficabelt grweben Urbube barüber nen ausgefertigt worben, als Printich icon Ralict war. Biellicht ift auch das Zuifer-Prabilat nur eine Ungenuchte ibre Gebrieft bes Gebrieft bes Gebrieft bes Gebrieft bes Gebrieft bes Gebrieft

173. Ronig heinrich III. ichenft ber Albtei Burtidieib bie Reicheberigen in ber Billa bafelbit und alleb bas, mas fie fruber gum Pallafte in Machen zu liefern und leiften ichulbig maren. - 1040, ben 6. Juni.

C. In nomine sanctae et indiuduae trinitatis, Heinricus diaina fanente elementia rex. Quidquid ad honoren et exaltationem sanctae un ecclaiarum conferimus, hoc ad nostri regul stabilitatem, nostraeque animae salutem fore credimus, quapropter omnium sanctae dei ecclesiae fidelium et nostrorum presentium scilicet ac futurorum prudentia nouerit, quod nos pauperi monasterio in uilla nomine Pertectho ahonorem s. Ioannis Raptistae constructo, onneme illam familiam utrisague excus in eadem uilla Portectho habitanem, quae ad nostrum ius et dominium pertinet, intercedente nostramque maiestatem suppliciter postulante eiusdem loci uenerabili abbate, nomine Benediclo, peo animabas nostrorum predecessorum imperatorum scilicet et regum, ac pro remedio animae patris nostri betata memoriae, clarissimi imperatoris, et ut orationes fratarum inibi seruientium pro statu totius regui nom deficiant, cum uxoribus. filis et fliabus, natis et nascituris, per huius nostri precepti paginam tradimus, co scilicet enore, ut deiuceps omne debitum quod nostro palatio debebant, predicto monasterio persoluant, et iussioni prefati abbatis, suorumque successorum. Et ut huius nostrae donationis auctoritas omni tempore incorrupta permaneat. manu propria presentis paginae testamentum framentes, sigilii nostri impressione iussismus insigniri.

Signum domni Heinrici tertii inuictissimi regis. Theodericus cancellarius vice Bardonis archicapellani recognoui. Data. VIII. Idus Iunii. Indictione. VIII. Anno dominicae incarnationis. M.XI.. Anno autem dominical Heinrici tertii regis ordinationis uero. XIII. regni. II. Actum in uilla, quae dicitur Bethlehom. feliciter Amen.

174, Ronig heinrich III. idente bem Abelbertftifte ju Machen feine Besithungen zu Baels, Gimmenich, Moreenet und Bilen. - 1041, ben 13. Februar.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinrieus ditina fauente elementa res. Si ecclesias ditino cultui mancipatas sublimare, atque ditare curantus, ad presentis nostre uite statum, et ad eterne retributionis premium nobis profuturum fore non dubitamus. Quapropter omnium fidelium nostrorum, tam presentium quam futurorum, sollers industria nouerit, qualiter ob remedium anime Courad/ imperatoris august; pie memorie uidelicet genitoris nostri. nee non ob recordationem dilecte coniugis nostre Chambidis regine, ac pro incolumitate nostra, genitricisque nostre Ginilis imperatricis auguste. tale predium quale nos in istis utilis Vals. Chiminiaco, Morismadil. Vilarus, habnimus, cum omnibus suis pertinentiis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, arcis, edificiis, terris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis, situis, uenationibus, aquis quarumque decursibus, milis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, utile et inuitis, seu cum omni utilitate, que ullo modo inde potest euenire, ad monasterium. Adalberti episcopi et martyris. Aquingrani pallatii positum, ad usum fratrum deo predictoque martyri et pontifici ibidem seruientium in proprium dedimms atque tradidimus, ca scilicet ratione, ut patris et coniugis nostre anniuer-arius dies ab ipsis fratribus deinceps cum missarum et utigiliarum officiis solemppier omni anno celebretur. noster quoque et matris nostre similiter pro tempore fiat. Et ut hee nostre traditionis auctoritas nunc et per succedenia tempori curricula slabilis et inconuulsa permaneal, hane paginam inde conscribi. manu propria, ut infra uideur corroborare ac sigilli nostri impressione iussimus insignir.

Signum domni Heinrici tertii regis inuictissimi. Euerhardus cancellarius uice Bardonis archicancellarii regonui. Actumi idus februarii. indictione. IX. anno dominice incarnationis Millesimo XI.I. Anno autem domni Heinrici tertii. ordinationis eius. XIII. regui uero. II. Actum traiceti feitierie amen.

^{&#}x27; Mus bem Carsular ber Mbtei. - ' Aus bem Cartular bes Guifts , Rr. 7.

- 175. Ronig Beinrich III. ichenkt feiner Richte Irmingarb, auf Bitte bes Bergoge Gogelo und beffen Cobnes Botefred, das confiscirte But in ben Billen Berve, Baels, Epen, Falfenberg, im Lutticher Gaue, in der Graffchaft Dietbald's. - 1041, ben 15. Februar.1
- † In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia rex. Omnium fidelium nostrorum tam presentium, quam et suturorum, sollers noucrit industria, qualiter nos ob interuentum, ac petitionem amborum ducum Gozelonis. filique sui Gotefredi. tale praedium. qualc scabinionum iudicio. in imperiale ins patris nostri, bonae memoriae. Chuonradi romanorum imperatoris augusti deucnit, nostraeque regali potestati post suum discessum reliquid. et potestatiuc în uillis. Harine. Vals. Apine. Falchenberch. habuimus în pago Livgowe. et in comitatu Dietbaldi comitis situm. Irmingardae dilectae nepti nostrae. in proprium dedimus. atque tradidimus, cum omnibus utique suis pertinentiis. Hoc est, utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis. accelesiis, decimationibus, agris, pratis, terris, cultis, ct inculiis, uillulis ad praedictas uillas respicientibus, pascuis, campis, siluis, ucnationibus, aquis, aquarumuc decursibus, molis, molendinis, piscationibus, uiis, et inuiis, exitibus, et reditibus, quaesitis, et inquirendis, seu cum omni utilitate, quae ullomodo inde prouenire potest. Ea uidelicet ratione, ut praenominata Irmingarda, de prescripto praedio, sibi a nobis tradito, liberam dehine potestatem habeat. scilicet, tenendi, dandi, ucadendi, commutandi, praccariandi, posteris relinquendi, uel quicquid sibimet placuerit inde faciendi. Et ut hace nostrae traditionis regalis auctoritas, nunc, et per succedentia temporum curricula. stabilis, et inconuulsa permaneat, hanc paginam, inde conscribi, manu propria ut subtus uidetur corroborantes. ae sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi, Eberhardus cancellarius uice Bardonis archicancellarii recognoui. Data, XV. kal. martii. Indictione, VIIII. anno dominicac incarnationis, M.XL.I. anno autem domni Heinrici tercii ordinationis eius, XIII. Regni uero. II. Actum traiecti feliciter amen.

- 176. Ronig Beinrich III. gestattet auf Die Bitte ber Mebtiffin Theofanu von Effen bafelbft einen Jahrmarkt brei Tage vor und brei Tage nach Coomas und Damianus zu halten. - 1041, ben 13. Juni.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina fauente elementia rex. Omnium sancte dei ecclesiae nostrorumque fidelium presentium scilicet ac futurorum universitati notum fieri uolumus. Quod uenerabilis abbatissa monasterii in honore beatorum martyrum cosme et damiani dicati nomine theofanu nostram adiit elementiam suppliciter rogans, ut pro nostra nostrique patris anima infra locum nomine astnide ad augmentum et utilisatem ciusdem monasterii annuale mercatum fieri concederemus. Cuius digne petitioni aures misericordie claudere non audentes, per huius preceptalis paginę auctoritatem annuale mercatum sex diebus per singulos annos, uidelicet

Die Urfunde fand fich im Archiv bee Stifts ju Rees, welches Irmgarb gegrundet. Auf ber Dede eines alten liber Memoriarum biefes Stifte ficht:

Anno milleno Christi pariterque quadrageno

Condidit hoc templum foelix Yrmgardis amenum.

Obtulit idque pie quod protegat ipsa Marie.

Sie wird in ber Urfunde bee Ergt. Anne, meider gemaß fie, neben andern Erbgutern , Die Probfiei ju Rees ber Domfirche geschenft (f. Rr. 222), fo wie in ber Stiftungenrfunde bon Marin ad gendus (f. Rr. 220), Grafin 3rmintbrub genannt. Ueber ibre Abftammung vergl. v. Spaen, Inleiding tot de Hist. van Gelderland, t. 158. u. ff. In bem ermabnien Memorienbuche beift fie Yrmgardis comotissa, in cinem anderu, mit bem Jufape: Sutphanionsis et fundutrix ecclesie Rossensis; Irminthrudis tommt barin nicht voe. - Die ber 3rmgard bier eben gefchentten Guter murben, mit Ausnahme ber ju Berve gelegenen, bon Anno bem bon bemfelben gegrundeten Mariagradenftifte ju Coin jugewendet, welches fein Borganger Dermann icon, wie Anno fagt, ju errichten beabfichtigt, und ber auch jene Guter von ber 3rmentbrub erhalten babe. Es ift auffallenb, baf bas Guift Rees im Befige ber Urlunde geblieben, und bag bie bemfelben obne 3meifel jugebachten Guter einer Anno fcben Stiftung jugetheilt worben, welche eben fo wenig biefe, wie bie ber Abtei Brauweiler entgogenen Befigungen ju Clotten gu bebaupten im Stanbe gemefen.

tres ante festiuitatem et tres post festiuitatem predictorum martyrum cosme et damiani rogante et interueniente herimanne coloniensi archiepiscopo in eadem uilla astaide consentiendo concedimus, et concedendo consentimus, et quicquid utilitatis inde prosenire poterit, cidem monasterio tradimus. Ea uidelicet ratione ut negotiatores esterique homines ad predictum mercatum uenientes eundo et redeundo ibique manendo liberam potestatem habeant, omninm hominum occasione procul remota. Et ut huius autoritatis testamentum omni tempore inconsulsum permaneat. manu propria presentem paginam roborando confirmaniums, et sigilii nostri impressione subter insigirii precepimus.

Signum donni Heinrici tertii regis inuictissimi. eberardus cancellarius nice bardonis archicapellani recognouit.
Datum. idus innii. Anno dominici incarantionis. M.XL.I. Indictione VIIII. Anno domini dienirci regis tertii.
Ordinationis uero eius XIII. Regnantis. III. Actum autem in codem loco astnide feliciter amen.

177. Erzhischof Berimann II. von Coln ichenft ber Abtei Deut 11 Manfen ju Bochum und ben Bof Besthoven im Deuter Gaue. — 1041, ben 17. Juni.

In nomine sanctae et indiaiduse trinitatis. Notum fore cupinus canctis in christo fidelibus qualiter ego Herimannus dei gratia Colonię archiepiscopus. ex amore christi pariterque timore moris compunctus. nihilominus Ollonie uenerandi abbatis accelesię Tużisensie rogatu. Iratrumque ibidem deo seruientium fideli oratu. ad ipsum monasterium in honore sanctę dei genitricis semper uirginis Mariae omniumque sanctorum constructum. XI. mansus cum omnibus utilitatibus inde uenientibus et. XI., mancipia in pago Sazonię, iuxta uillam publicam Cofbuckkein' dictam. Nec non nostram curtim quandam Westhounen uocitatam. in pago Tużisbojenus super theni fluuii ripa sitam. cum omnibus appenditiis suis. arcis. cdificis, terris cultis. et incultis. agris, campis, pratis. sagusia, sitius, forestis, uenationibus, aquis, aquarumue decureibus, piscationibus, molendinis, uisi, inniis, exitibus. et reditibus. quęsitis et exquirendis. ob honorem eiusdem semper uirginis et amorem s. Heribertl. et pro animę mec parentumque meorum remedio tradidi. Testibus pręsentibus his. Aezelino pręsente de domo s. Petri preposito. Herado s. Victoris preposito. Thiederico s. Petri mansionario. Herelino s. Gereconis preposito. Erenfrido s. Seucrini preposito. Herimanno. Adolfo adnocato. Herimanno. Adolfo adnocato. Herimanno. Adolfo adnocato. Herimanno. Adolfo adnocato. Herimanno. dostri impressione firmare curnatimus.

Acta Drotmannie anno dominice incarnationis, M.XLL indictione. VIIII. XV. kal. Iulii.

178. Ronig Beinrich III. ichenkt bem Marienftifte ju Nachen Landbefig bei Gimmenich und herve.
— 1042, ben 8. Muguft.2

In nomine sancte et individue trinitatis. *Heinricus** diuina fanente elementia rex. Omnibus modis quibus nostrorum preteritorum patrum uestigia sequentes in augmentis ecclesiarum uel in aliquibus ceteris bonis operibus exercemur. non pro temporalis et fragilis atque caduce uite statu, que casura est. elaborare debemus, sed semper in omnibus bonis operibus commorantes. ad illud summe beatitudinis premium ac remunerationem que fue carent cuncis uiribus todaque mentis intentione tendere debemus. Quapropter omnium sancte dei ecclesic fidelium nostrorumque presentium scilicet ac futurorum sollerica noneria, quonodo uos hat moti sollicitatione, ac pro dei caritate nostreque anime parentumque nostrorum remedio, quoddam predium traditum nobis ab *Heinrico** duce adiacens *giminiaco** et *Larvia** in comitatu *Tioboldi** cum omnibus suis appenditiis et adiacentiis. in manciplis utriusque sexus. in cunctis areis, edificiis, terris, cultis et incultis, quesitis et inquirendia, ecclesie sancte degenitricis et uirginis marie in nostro aquistgranensi palatio constructe, per nostrum regalis traditionis, oblationis

Drift noch im Bolfemunde "Raubodum", was also nicht von Rube, fondern mabrideinlich von Rauf berguleiten ift. -

atque donationis preceptum donamus, ea uidelicet ratione rata firmaque stabilitate, quatenus predictum predium cum omnibus supra descriptis iugiter ac perpetualiter ad prenominatam ecclesiam pertinere noscatur. Et ut hee nostre auctoritatis pagina firma et stabilis maneat, hoe preceptum inde conscriptum sigilli nostri impressione signari lubentes, manu propria sicut subter cernitur corrobornates confirmanimus,

Signum domni Hemrici tercii deo uolente regis innictissimi. Berhardus¹ cancellarius uice Barthonia archicapellani recognonit. Datum. VI. Idus Augusti, Indictione. X. Anno dominice incarnationis, M.X.I.II. Anno autem domni Heinrici tercii. ordinationis eius. XV. regni uero. IIII. Actum Confingom¹ feliciter Amen.

179. Erzbifchof hermann II. von Coln ichente bem Severinftifte baselbit, beffen Reubau von ibm vollführt worben, Grundftude ju Beinebung, Berenberg, Reffenich; Bollgefälle ju Bonn und Albisch, und bie Rirche ju Barbenberg. — 1043, ben 8. September.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris sancte dei ecclesie filis, quomodo ego Herimannus secundi Ottonis imperatoris filie, scilicet domne Mathilde beate memorie filius, licet indignus sancte Coloniensis ecclesie dei gratia archiepiscopus, pastorali cura ammonitus, monasterium sanctissimi confessoris christi Seucrini. a preposito Sigeboldo cum auxilio antecessoris mei. uidelicet domni Piligrimi renouari inceptum perfeci, id est oratorium cum kripta prout potui perornaui, in cuius monasterii dedicatione, anno M,XI,III. indictione XI. et, III. regni iunioris Heinrici regis, atque VIII. presulatus mei, considerans pondus dispensationis mee, ac miserans fratres einsdem loci, sufficiens alimentum non habere, donaui sancto Seuerino quasdam res proprietatis mee, hoc est. IIII, mansa in uilla Ohtenethine dicta lacentia, libram unam persoluentia, atque in saxonia in uilla Berenberg dicta. VI. mansa, que emi erga militem Frethericum Cobbonis filium nonaginta libris, iterum libram, I. persoluentia. Insuper cum communi consilio meorum fidelium tam laicorum quam clericorum de ecclesie rebus mansum unum addere curani in uilla Kestenich dicta lacens. libram dimidiam aut uini carratam persoluens, atque de thelonio ciuitatis Verone libram. I. et de Zulpigo iterum de thelonio iterum libram. I. et ecclesiam unam Bardinbach dictam non censualem libram dimidiam ad sustentandam fratrum inopiam. Hec cum ita ordirer maxime ad usus prepositorum eiusdem loci, tunc prepositus bone memorie Engilbertus quam humiliter et fideliter interpellauit ueniam mee gratie, queritans multum ac miserans fratres magnam penuriam uestimentorum sustinere, deprecans me hec uelle pro remedio anime mee fratribus dare, et sibi licere in augmento illis uictus et uestitus adiunare, hoc est cum meo banno addere predia que ammodo quis unquam pro stipendio daret. atque quedam que bone memorie dei ancilla Liutgart dicta pro. II. stipendiis inclite benigna dabat, XXXIIII. solidos persoluencia. Super hec uero bene reminiscens, atque nos ammonens, quod ubi unum subtrahitur alterum non exigetur. fratribus dare sibi licere nos rogauit. consolationes de hoc (quod) ille aliique ibi prelati mea gratia prins ad proprium usum habult, hoc est in illa predicta dedicatione qua nos monasterium dedicatimus, similiter in octaua die festinitatis sancti Seuerini. atque etiam in octauis prothomartiris Stephani et sancti Iohannis euangeliste. atque sanctorum Innocentium, sicut in regula habetur scriptum, tantum ueniat uinum de Kestenich, Hac ergo petitione intrinsecus attactus cordis conpunctione, sicut prepositus rogauit atque nos monuit, fratribus omnia supradicta ad usus uestimentorum contradidi, quo de libra que persoluitur de Berenberga habeant consolationem semper in die obitus mei ut in ipsa die atque in festiuitate sancti Michaelis faciant uigiliis, missis, atque psalteriis memoriam mel. ac meorum omnium propinquorum, aliaque omnia in uigitia natalis domini a fideli dispensatore coadunentur, et fratribus quam karitative tantum die noctuque in choro servientibus aliisque nihil distribuantur. Si quis uero quod minime credo prepositorum aut aliqua opposita persona contra hanc kartam uenire temptauerit, aut quolibet modo infringere eam uoluerit, nel ex supradictis aliquid demere presumpserit, a liminibus sancte dei ecclesie efficiatur extraneus, in die extremi examinis fiat deputatus eternis suppliciis, diabolus semper stet eius a

¹ f. Buerhardus. - 1 f. Coufungon. - 1 Aus bem Cartular bes Stifts, fol. IV.

dextris, et indicatus excat condempnatus, oculi eius non uideant lumen in secula seculorum, amen. Quo autem hec karta firmior sit, nobis testes asscribere placuit, et stipulatione subnectere, atque nostro banno simulgue sigillo munire.

S. Herimanni archiepiacopi qui hanc cartam fieri iussit. S. Ruidolphi episcopi. S. Acelini prepositi domas ancti Petri. S. Hezellmi prepositi. S. Hatheboldi prepositi. S. Gundolfi prepositi. S. Ysaac. S. Berengeri. S. Wolmari prepositi. S. Megenzonis. S. Drutmanni. S. Henfridi prepositi. S. Thiederici prepositi. S. Manegoldi. S. Arnoldi. S. Aarnoldi. S. Aarnoldi. S. Aarnoldi. S. Aarnoldi. S. Airisini adomas duocati. S. Heremanni adocati, qui hanc traditionem suscepti. S. Bodonis. S. Thiemonis. S. Sizzonis. S. Thietmari. S. Rigezonis. S. Rüberti. S. Willari. S. Thiederici. S. Heinrici. S. Franconis. S. Cuononis. S. Gerhardi. S. Rütgeri. S. Ansfridi. S. Arnoldi. Aceta sunt hec publice ante cornu ipsius altaris. cum Romam tibi ante prepiakan. sexto idus septembris, feliciter amen.

180. Theoderich ichenft mit Buftimmung feiner Gattin ber Abtei Deut zu ihrer Memorie und fur eine funftige Beerdiqungofiatte bafelbit ein Gut ju Biefche. - 1045, ben 31. Dezember. 1

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus presentibus scilicet et futuris, qualiter ego Akoedericus cum consensu ac permissu dilecte coniugis meç, ceterorumque coheredum merorum, predium meum quod est în uilla Viesche situm. cum omnibus ad idem pertinentibus, uidelicet mancipiis utriusque sexus, edificiis, areis, terris, cultis et incultis, agris, pratis, campis, aineis, pasculs, siluis, ucentionibus, aquis aquarumue decursibus, molendinis, piscationibus, uile et inuisi, exitibus et reditibus, questits et inquirendis, omnibusque que adhen cominari uel dici possunt, pro remedio anime meç et coningis meç, ac pro C.L. marcis, ad monasterium sancte Marie quod est situm in Tuitis, cui uenerabilis Ottho presidet, in usum monachorum ibidem deo famulantium proprietatem contradidi, ca scilicet lege et ratione, ut in die obitus nostri orationes uelui fratrum agant et sepultura nobis loco concedatur ipsissimo. Si quis autem banc traditionis cartam infringere uoluerit, nisi resipiscat ac s. dei gentirici satisfaciat, irans del omnipotenis et onnium sanctorum incurrat.

Acta sunt hec in Tuitio, nullo renitente nel contradicente, coram testibus infrascriptis, Christiano eiusque filio Adelmo, Kunone, Wernhero, Nizone, Acelino, Kunone, Hylino, Hecelino, Reginboldo, Reginberto, Anno dominice incarnationis. MNLV. indictione. XIII. II. kal. Ianuarii. anno uero regni gloriosissimi regis Henrici. VI. et Hernanni s. Coloniensis ecclesie archipresulis uenerandi episcopatus. VIIII.

181, Die Bittwe Abela schenkt ber Abtei Deut verschiedene Grundflude mit Borbehalt ber Leibzucht.
— 1045.2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus christiane religionis clericis et laicis, quomodo go Adela pro remedio anime mee et uiri mei, et filii, post obitum illorum diuina inspirante elementia de prediis meis, exceptis his que heredibus meis ne oulustati mee contrairent constitui. Iraditionem feci Tultiensi ecclesie ad laudem et gloriam dei et genitricis eius ac b. Heriberti, ea uidelicet ratione, ut uita comite usumfructum disponerem secundum meum uelle. Sed ne de his oriatut error posteris que dedi, hee sunt nominatim. in uilla que dicitur Thriere quatuor mansus, in Loire tres, in Vilencich quinque, cum omnibus appenditiis supra et infra, terris cuhis et incultis, agris, campis, pascuis, pratis, siluis, uenationibus, aquis aquarumue decursibus, molendimis, exitibus et et incultis et inquientis et inquientis. Ergo at nemo his in faturum possit contradierer, connecti iuter me et abbatem nomine Othonem supradicti loci, singulis anais quamdiu uiuerem hanc conuentionem mihi persoluendam esse, selitete. XII. modios frumenti et, XII. siliginis et. XI. hracii et. VI. porcos, et. VI. oues, unam libram, unam caratam uitis, eed si uini penuria fuerti, unam marcam.

^{&#}x27;Aus Gelenii farrag, dipl. L. 79. - Die uilta Viesche ift nicht mit Siderheit zu ermitteln. - 3 Aus Gelenii farrag, dipl. 1. 80. Die Abtei ift nicht im Befie biefer Grundflude geblieben, baber bie Lage ber Orte mit Gewisheit nicht ju ermitteln.

Facta sunt autem bye anno dominice incarnationis. M.N.Lv. Indictione, XIII. Regnante gloriosissimo imperatore Henrico, adnituente hoc negotium ecclesie dei astruere domno archiepiscopo Hermanno, praominatorum prediorum aduocato comici Hermanno. Adolfa filio, in loco qui nominatur Rechae, cum prouincialibur placitum habente et ibidem de prediis meis nullo parentum meorum reclamante. sub assignatorum testium astipulatione. S. Aduocati Hermanni. S. Epponis. S. Filiperti. S. Radwardi, S. Heginberti, S. Ladolphi, S. Landwardi, S. Bunonis. S. Adelvati. S. Hedelp. S. Bectonis. S. Fritheronis. S. Wecelnis. S. Benonis, S. Mechini, S. Wistonis. S. Gebonis, et Witcelini. S. Siconis, S. Triberonis. S. Wecelnis. S. Benonis, S. Mechini, S. Herradi. Si quis autem hoc decretum uolucrit infringere, in dic iudicii de perpetratione peccati rationem reddens perpetuo condemnetur anathemate. Aunen. fast. fast.

182. Gine Ronne bes Ursulaftifis zu Coln ichenft bemfelben einen borigen Manfus von 60 Morgen zu Balborf im Bonner : Gaue in ber Grafichaft Gifto's. - 1047.

Oportet unumquemque hominem semper esse paratum ad omne opus bonum, qualiter cogitando et operando despiciat terrena istins seculi, ut inueniat propitio deo indulgentiam et misericordiam de peccatis suis, et apud retributorem bonorum operum ueniam consequi mercatur. Ideo ego in dei nomine. Bezecha ultima ancillarum christi in congregatione sanctarum. XI. uirginum dei per manum aduocati mei Kristiani de lomundesheim dono a die presenti. seu trado de lure meo in lus et dominationem ecclesie sanctarum uirginum la aquilonari parte extra murum Coloniensis ciuitatis constitutae, ubi uir uenerabilis, Hermannus, II. preesse nidetur, pro remedio anime meę, seu parentum meorum, quicquid predii hereditarii possidere uideor, în pago bonnensi, în comitatu Sikhonis. in uilla Walathorp, uidelicet letilem mansum. I. habentem jurnales, LX, cum uineis appendiciis, soluentem ipsum mansum solidos. X. singulis annis, insuper et ulnum quod de appendiciis uincis prouenire poterit, Ea utique ratione, quatinus prefatum predium diebus uite mee sub usufructuario ordine possideam. Post meum autem quando deus uolucrit discessum cum omni emelioratu, aut amplificatione res prefate absque nila diminutione ad supra nominatum sanctarum uirginum monasterium naleant renerti. Eo modo quatenus nulla abbatissa nel aliqua preposita persona congregationis in ipso monasterio habeat ullam potestatem in ipsis rebus alicui dandi aut prestandi. sed secundum petitlonem meam electio sit in ipsis mouialibus einsdem monasterii cuicumque sororum suarum uelint supradictas res a me traditas sub manu tantum et conscientia sue abbatisse, que tune temporis ibidem preesse uidebitur taliter commendare, ut quicquid inde ususfructus provenire poterit, sanctimonialibus ibidem deo famulantibus în elemosinam meam seu parentum meorum prouenire possit. non în computacione constituiç stipendiç suç. sed tantum ut dixi pro remedio anime mee tribuatur. Sed quia antiqui patres et statuta eorum sanxerunt, quod et nobis pro futuris temporibus conservare oportet, ut quicumque de rebus suis propriis ad loca sanctorum, nel ad necessaria deo famulantium aliquid donare uel firmare nolucrint, hoc coram testibus per scripturarum seriem omnimodo plenius debeant obligare, ideo ego ipsa Bezzecha supra nominata pro posse meo non adquieui quoadusque hanc ipsam paupertatis mee sine uoluntatis traditionem, coram domno uenerabili Herimanno. II. digne memorie. cum testibus Idoneis confirmani, ideoque cam elus sigillo feci subtus notari,

Actum hoc colonie publice in monasterio sanctarum. XI. uirginum. anno incarnationis dominies Millesimo. XI.VII. indictione. XV. anno. VI. Heinrici regnantis et. I. imperantis. Signum Aezelini domnicati prepositi. Sign. Thederici prepositi. Sign. Erimfridi prepositi. Sign. Wolmari prepositi. Sign. Heinrici palatini comitis. Sign. Thederici comitis. Sign. Kristiani comitis. Sign. Gerhardi romitis. Sign. Riperio aduocati. Sign. Willerii camerarii.

183. Raifer Beinrich III. fchenft bem Stifte Raiferewerth ein Beingut zu Camb, in ber Grafichaft Urnolbs, im Ginrichgaue, - 1050, ben 1. April.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia romanorum imperator augustus. Nouerint omnes christi nostrique fideles tam futuri quam presentes, qualiter nos ob internentum nostri 1. 1.

thori no regui consortis scilicet Agnetis. imperatricis augustae, unam aream simal cum edificiis et cum una uinea in uilla que dicture cambo sitam et in comitatu armodii, et in pago enriche, cum tali inre et uilitiate quali ipsom aream friaberh noster seruiens antea passedi et obtinuit, ad altare sancti soitbertai confessoris in accreda, tradicilimus condonauimus. Ea uidelicet ratione et conditione ut prefati loci praepositus anique successores liberam debino potestatem habeamt quicquid illos conlibereit in usum fratrum inibi seruientium inde faciendi. Et ut hec nostra imperialis traditio stabilis et inconsulsa omni permaneat quo, hoc preceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigilli nostri impressione ut infra potest uideri iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. uninitherina cancellarius uice bardonia strikicancellarii recognoui. Data Kalendas Aprilis. Anno dominice incarnationis Millesiuto. L. Indictione. III. Anno autem domni Heinrici tercii regis imperatoris secundi ordinationis eius. XXI. regni quidem. XI. imperii autem. IIII. In nomine domni. Actum seerede feliciter amen.

- 184. Raifer Heinrich III. bekundet, daß Pfalggraf Erenfrid mit feiner Gemahlin Mathilbe die Abtei Brauweiler geftiftet, daß beren Rinder aber, namlich herimann Ershifchof von Eblin, Richega Ronigin von Polen, und Abrophanu Aebtiffin von Effen, die Stiftungsgater erbrechtlich in Anfpruch genommen und zuerkannt erhalten, dann aber darauf verzichtet haben; worauf er ber Stiftung mit ihren Bestignungen und Rechten die Ronigl. Bestätigung ertheilt. 1051, den 17. Juli.
- C. In nomine sanctae et indiniduae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia romanorum imperator augustus. Notum esse uolumus cunctis presentibus quam futuris qualiter Erenfridus beate memoriae comes palatinus una cum coniuge sua domna Malhilde abbatism in loco qui nocatur brumeilare construxerunt. Quam secundum quod a domino fuit eis inspiratum, compositam et ordinatam posperunt sub mundiburdio beati Petri Coloniae, ut monasterium illud in perpetnum cum universis appendiciis suis liberum sub tutela benti principis apostolorum ab omni potestate permaneret intactum. Postea defunctis supradictis principibus, filii eorum Herimannus scilicet carissimus noster sanctae coloniensis aecclesiae uenerabilis ac pius archiepiscopus, nec non sorores eius domna Richeza bolemiae quondam regina, ac Theophanu asnidensis monasterii abbatissa. Hii inquam parentum suorum successores edocti ab legis peritis irritari posse traditionem illam. supradictum monasterium cum omnibus eo pertinentibus. In hereditarium sibi ius legibus postularunt. Quibus loco et tempore concessis, domnus Herimannus archiepiscopus cum aduocato suo Rutgero, nec non domna Richeza cum aduocato suo Gerhardo in paderbrunnon. domna quoque Theophanu in goselare in meam uenerunt presentiam. legem ut supradiximus iu aduocatum domus s. Petri Cristianum legem de predicto possulantes monasterio. Quibus in mea presentia placito indicto, legibus discussis. filii parentum suorum hereditatem principum obtinuere iudicio. Sed mox timore et amore dei commoniti. pro se suorumque parentum in gremio eiusdem aecclesiae sepultorum eterna memoria, candem hereditatem prefatum scilicet monasterium, cum locis subter notatis et universis ad hoc pertinentibus, id est Louenich. Vremiretorp. Kiningistorp. Danswilre. Glessene. Kyrtorp. Sentere. Manetede. Ichindorp. Slenderhagen. ' cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, terris cultis et incultis, niis et inuiis. pratis, pascuis. xiluis, nenationibus, aquis. aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis. cum omni utilitate que ullomodo inde prouenire poterit. deo sanctoque Nykolao in brunwilre, in manus abbatis ac fratrum ibidem deo seruientium, in nostra presentia cum omni integritate libera ac perpetua donatione tradiderunt. Proprietatem uero dicti monasterii, cunctarumque possessionum ad hoc pertinentium, beato Petro Colonie in manus Cristiani aduocati pari uoto et consensu tradiderunt, ea scilicet ratione. ut tam ipse domnus Herimannus uenerabilis sanctae Colonieusis ecclesiae ac pius archiepiscopus quam omnes sui in perpetuum successores einsdem abbatie defensores atque tutores existerent.

^{&#}x27; Lovenich, Freimereborf, (Grof. Riein.) Ronigeborf, Dansweiler, Gieffen, Rirborf, Gintheren, Manfteben, 3chenborf, Schlenberbabn.

Terminum etiam et bannum ipsius predii. predicto monasterio sicut corum progenitores habuisse noscuntur. designantes a uia que dicitur Iacobnecch. usque ad uiam heepath. rursumque a uia hespath ad uiam regiam et aia regia per cursom riouli qui dicitur ciabach usque trans fluoium qui dicitur arnefe ita constituerum. ut nullus ibidem aliquid iuris uel potestatis haboat preter abbatem ipsius luci et uillicum eius quencumque statuerit. In codem quoque predio quaturo siluas quarum nomina sunt Widehouve. Hanepuze. Asp. et Bram. eidem monasterio cum omni sua integritate contulerunt. quarum dans id est Widehouve et Hanepuze. Asp. et Bram. eidem monasterio cum omni sua integritate contulerunt. quarum dans id est Widehouve et Hanepuze illi solummodo familiae aecclesiaa que cessom soluit ad subleumen concesserunt, ita tamen ut nullus extraneus aliquid iuris in eis habeat. Porro dans reliquas id est Asp et lleram libere et integre ad cameram abbatis constituerunt, cui etiam abbati singulariter data paludes. unant inter Sintere et Glessene, alteram circa fluulum arnefe, a silua quercea usque ad pontem Turre tali iure tradiderunt, ut nemo in his preter abbatem aliquid potestatiue usurpare presumat. neque aliquis ibi excepto abbate et firatribus spicari audeat.

Prata quoque que uel ipse Etzo comes palatinus unc habuit. uel abbas et fratres eiusdem loci adquirere potuerint. in illis terminis qui nulgo dicentur coppeluwede quorum terminorum duos s. Petro dedit. unum in Toneburch, alterum circa ripam arnese, tali eos pace habere decreuerunt, ut nulli penitus quicquam iuris inde facere compellantur. Siluam eciam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur, domnus Etzo memoratus, et frater eius comes Hezelinus dum communi utilitate possiderent, candem utilitatem parcientes, ob remedium suarum animarum duobus cenobiis tradiderunt. Comes palatinus suam quidem partem beato Nykolao in Brunwilre, frater uero eius. suam beato Cornelio cum predio Bercheim, bane utrobique legem statuentes. ut nullus in predicta silua aliquid potestatis aut iuris habeat, preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui in bonis ecclesiae destructa resarcire et communire debebunt, qel illos quibus ipsi abbates pro misericordia concesserint, Nullus autem extraneorum in ea aliquid sibi quasi pro iusticia usurpandi licentiam habeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignauerint, qui uulgo dicuntur werhude, ca tamen conditione, ut si ipsi homines aliquid contrarii admiserint. liceat ipsis abbatibus eos inde expellere, et alios quos uolnerint pro eis admittere. Si quis autem absque corum concessione aliquid in illa silua presumpserit. et forestarius abbatis de brunwilre hoc deprehendens aliquid pro pignore detinuerit. utrique abbates ex equo parcientur. endem uicissitudine custodita ex parte abbatis s. Cornelii. si forestarius ipsius idem deprehenderit simili modo parciendo, nec suis adnocatis inde dare aut aliquid respondere tenebuntur.

Uenerabilis itaque archiepiscopus domnus Herimannus, sue quoque sorores prenominate, tam piam ac sanctam patris ac matris imitati deuocionem. et factam ab eis traditionem approbantes, iam dictam siluam cum suis utilitatibus prefato cenobio adiecerunt, ea ratione, quod tam caminate alibatis quam fratrum officinis, id est coquine, pistrino. infirmorum domibus, uel ubicumque iusta ordinatione fratrum necessitas postalauerit, usus necessarius in perpetuum inde proueniret. Hiis ita per omnia prouide ac distincte prosecutis, et traditione legitime atque competenter peracta, rituque legali Coloniensi aecclesiae proprietate confirmata, ipsi qui tradiderant nostram adinere clementiam rogantes, ut cam loco predicto libertatis gratiam statueremus, quatenus ab omnium presentium ac futurorum tam pontificum quam regum seu imperatorum liber dominatu. letius tam pro nostra quam pro ipsorum salute nacaret. Quod si eciam abbas loci ad dominum migranerit, et est infra locum frater idoneus, electum a monachis archiepiscopus abbatem constituat. Si nero secum non inuenerint. inter alios archiepiscopi monachos patrem eligant monasterii qui ab archiepiscopo ipsum ordinante preficiatur. Archiepiscopus quoque abbatis et fratrum consilio aduocatum constituat. dum abbas idoneum uelit. sub quo nequaquam alius fuit, quem secundum uocant aduocatum. Qui aduocatus si forte in superbiam elatus. plus iusto sibi aliqua uendicando in homines aut res ecclesiae manus mittendo, abbati et fratribus ininriosus ant inntilis exstiterit. archiepiscopus ipsum deponat, et alium quem utiliorem iudicauerit ad peticionem abbatis et fratrom in loco eiusdem substituat. Hanc eorum peticionem iustam ac piam agnoscentes, annuente simulque rogante domno Herimanno tunc temporis in nrbe sancta pio ac uenerabili archiepiscopo, qui et ipse traditionem fecerat. aduocato quoque donus s. Petri Cristiano prescute atque assentiente, uoluntati corum prebuimus assensum, loco illi scilicet brunwilare nominato, supradictam abbatic

libertatem statuentes. Atque ut rata et inconsulsa maneat in perpetsum. cartam hanc libertatis eis conscribi. manuque propria ut subtus uidetur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Quam si quis infringere temptatuerit, ad primum iram dei, sanctique Petri, simulque omnium sanctorum iucurrat, sciatque se compositurum auri purissimi libras centum, nostrae camerae medietatem, archiepiscopo alteram medietatem.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi secundi romanorum imperatoris angusti. Uninitherius cancellarius uice Bardonis archicancellarii recognouit. Data XVI. kal. augusti. Indictione IIII. Anno dominice incarnationis. Mil. LL anno autem domni Heinrici tercii regis. secundi imperatoris. ordinationis eius. XXIIII. regni uero XIII, Imperii V. Actum Corphippini. Eliciter ameu.

185. Kaifer Beinrich III. besidtigt die von dem Pfalggrafen Erenfrid gemachte Schenkung Des Guteb Brauweiler mit Bugeber an Die gleichnamige Abtei. — 1051, den 20. Muguft.

C. In nomine sancte et individue trinitatis, Heinricus divina fauente clementia, romanorum imperator augutus. Sicut hii qui bona sua temporalia ecclesiis dei conferunt, eterna se pro his recepturos credunt, ita et nos eandem mercedem consequi speramus, si ea que collata sunt. nostra defensione et auctoritate roboramus. Notum erzo esse uolumus, omnibus christi nostrisque fidelibus, tam futuris quam presentibus, qualiter Erenfridus comes palatinus, in nostram ueniens presentiam, coram primoribus regni, predium suum in Brunwilere, cum aliis locis subternotatis, ad idem predium pertinentibus, id est Louenich, Fremmerstorph, Cunengestorph, Danswilere, Glessene, Kirchtorph. Sentere. Manstede. Ichendorph. Stenderhage. 2 cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, terris cultis et incultis, uiis et inulis, pratis, pascuis, siluis, nenationibus, aguis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate que ullo modo inde progenire poterit, deo sanctoque Nicholao, firmando tradiderit, tradendo firmaucrit. Cui ctiam terminum et bannum ipsius predii. sicut ipse prius habnisse dinoscitur, designans. a uia que dicitur Iacobsweg. usque ad niam. Hespath, rursumque a nia Hespath, ad niam regiam, et a nia regia, per cursum rinuli qui dicitur Vischbach, usque trans fluuium qui dicitur Arnefe, ita constituit, ut nullus ibi aliquid iuris uel potestatis habeat, preter abbatem ipsius loci, et uillicum eius quemcunque statuerit. In eodem quoque predio, quatuor siluas quarum nomina sunt. Widehowe. Hanepuze. Asp. et Bram. prefate ecclesie sicut ipse habuit tradidit. quarum duas. id est Widehowe, et Hanepuze, illi solummodo familie ecclesie que censum soluit, ad sublemamen concessit, ita tamen, ut nullus extraneus aliquid incis in eis habeat, porro duas reliquas, id est Asp, et Bram ita libere et integre sicut îpse habuit ad cameram abbatis constituit. Cui ețiam abbati singulariter duas palades, unam inter Sinthere et Glessene, alteram circa flugium Arnefe, a silua quercea, usque ad pontem Turre, tali jure deleganit, ut nemo in his preter abbatem aliquid potestative usurpare presumat, neque aliquis ibi excepto abbate et fratribus piscari audeat. Prata quoque que uel ipse tunc habuit, uel postea prefati cenobii fratres adquirere potuerint, in illis terminis qui vulgo dicuntur copelewede, quorum terminorum duos beato l'etro dedit, unum in Toneburg, alterum circa ripam Arnefe, tali eos pace habere decreuit, ut nulli penitus quiequam turis inde facere compellantur. Cum uero siluam illam que pre magnitudine sui Vele nuncupatur, prefatus comes Erenfridus, et frater eius comes Hecelinus, communi utilitate possiderent, in presentia nostri et principum, nostrorumque fidelium eaudem utilitatem partientes, duobus cenobiis tradiderunt, comes quidem Ereufridus suam partem beato Nicholao, frater uero eius suam beato Cornelio cum predio Berchem. hanc utrobique legem statuentes, ut nullus in predicta silua aliquid potestatis aut iuris habeat, preter supradictorum cenobiorum patres, et mansionarios illos qui în bonis ecclesie destructa resarcire et communire deberent, uel illos, quibus ipsi abbates pro misericordia concesserunt. Nullus autem extraneorum in ea aliquid sibi pro iusticia usurpandi licentiam habeat, preter illos tantum quos predicti abbates in illam pro soluendo sibi frumento consignaucrint, qui uulgo dicuntur Werlude, ca tamen conditione, ut

^{&#}x27; Mus bem Original in bem Baltrafichen Mufeum ju Coln. - Bergl, Die Rote gur vorbergebenben Urfunbe.

si ipsi homines aliquid contratti admiserint. Liceat ipsis abbatibus eos inde expellere, et alios quos nolucirut pro eis admittere. Si quis autem absque eorum concessione aliquid in illa silua presumprerii, et forestarius abbate de Bruawilre hoc deprehendens, aliquid pro pignore detinuerit, utrique abbates ex equo partientur, endem utcissitudine repensa ex parte abbatis sancti Cornelli, si cius forestarius idem deprehenderit, nec quicquam inde aduocato respondentur. Et ut the comia rata et inconsulas in perepetuum permaneant, kartam hanc conscribi monopor propria corroborantes, nostri sigilli impressione iussimus insigniri. Quam si quis infringere temptauerit, iram del sanctique Petri. omniumque sanctorum incurrat, noteritque se compositurum auri purissimi centum quinquaginta libras, nostre quidem camere centum, archiepiscopo uero quinquaginta.

Data XIII, kal. Septembris, anno dominite incarnationis Millesimo I.I. indiritone, IIII, anno domni Heinrici tercii regis, secundi imperatoris, ordinationis, XXIIII. regni uero, XIIII. imperii, V. Actum in insula sancti Suitperti, Werde, in domino feliciter annen. Cuius rei testes sunt hii, Anno archiepiscopus, Lüizo prepositus, Rupertus prep. Heinricius comes palatinus. Sicco comes, Gerhardus, Berengerus, Gozwinus, Starkri. Ruotgerus, Embrico, Eppo, Winboldus, Ansfridus, Heimo, Ansfridus, Sigmum donni Heinrici regis Inuictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. UUinitherius uice Bardonis archicancellarii recognosi.

- 186. Raifer heinich III. bestätigt die von Richega, vormald Renigin von Polen, gemachte Schenfung ihre hofte Gotten und anderer Besspannien in jener Gegend an die Abeie Brauweiser, und ibred Schoffes Cochem an ibren Reffen, ben Pfalgarafen henrich, der die Bogtei über Clotten führen soll; er felbst fugt die Munge, ben Markt und ben Joll bafelbst, so wie die Jollfreiheit auf bem Ihren und ber Mosse und bei Bosseblette gu Clotten und Mefenich binnu. 1051, ben 20. August.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina favente elementia, romanorum imperator augustus. Si locis deo dicatis quibus beneficia non conferinus saltem ab aliis fidelibus christi tradita confirmaucrimus, diuinitus nos procul dubio remunerari confidemus. Quapropter fidelium nostrorum tam presentium scilicet quam futurorum magnitudo comperiat, qualiter quedam domina uenerabilis Richeza nomine regina quondam polemiae predium suum quod in curte sua Clottono aliisque locis subternotatis, id est cheuenich.2 Elre. Brembe. Asche, Massenbreith, Wermis, Cauelach, Wilre, Pulecho, Chugomo, Chundedo, Meirle, et Rile, Aenchriche, Lucenrude, Dreise et Ottinge, cum mansis et mancipiis, pratis, uineis, aquis, aquarumque decursibus, quesitis et inquirendis, exitibus et reditibus, et cum omnibus appendiciis suis, pro remedio anime sue fratrisque sui beate memoriae Ottonis ducis aliorumque parentorum suorum 3 ad monasterium sancti Nykolai Brunwilare 4 contradidit, terminum etiam et bannum eiusdem predii sicut ipsa prius habuit a fluuio andrida usque ad fluuium Elza. ita constituit, ut nullus ibi aliquam potestatem habeat, nisi abbas eiusdem loci et uillicus eius quem constituat. Quasdam etiam arpennas id est uineas, quibusdam seruientibus suis beneficiauerat, id est Ruoperto preposito duas. Werinhero de Saleuell duas, Sigebodoni de Odendorf duas, Sigefrido pincerne tres. Epponi de Aldendorph duas, et camerad iuxta dominicam curtem. Adelberto fratri Wimboldi duas. Embrichoni de Geldestorp duas. Ansfrido clerico suo XIIII. mansos cum mancipiis suis ad lucenrode. et uinum quod dicitur Scozwin in clotteno. Ernestoni fratri suo duos mansos cum mancipiis in dreise. Wolfherum etiam tradidit illuc cum sua possessione, ea uidelicet conditione, ut quandin uiuant, ecclesiae bona, sine beneficia habeant, post mortem uero illorum nullus heredum suorum quicquam de hiis sibi quasi iure hereditario uendicet aut possideat, sed in ius et dominium o s. Nykolai et abbatis

¹ Eben biefe Urtunes findet fic aus einem andern einem beferetn und ieft nicht mehr verkandenen Deinginal obgedrucht in: Act. Acad. Pal. III. [44]. Bir demerten nachfelgend die Abensfangen. — ¹ Statt Chwesche beigt est a. a. D. Chelisenbeim. — ³ Dert noch der Judy: im monasterio Brunewlareus seputiorum. — ⁴ Diefe Ettlic lautet dert: libere et integre des nancioque Nykolas ad practicum monasteroum per mannun Heinrich Palaital comitis filti patrul sul. sub cuiun pure mundihurdin manebale. controlidi. — ³ Dert iner die filt in tradicit.

insius ac fratrum sibi seruientium redeant, ut quod abbas utilius sibi ac fratribus inde iudicauerit faciat atque disponat. Omnes etiam quos dedit s. Nykolao. ita tradidit. ut nullus extraneas, nisi forte liberas. uel ex potestate s. petri colonie nel s. Nykolai 1 ducat uxores. Si autem alienas uxores acceperint. 2 filii eorum iterum accipiant nvores ex potestate s. Nikolai, quod si non fecerint, omnis hereditas corum, et uniuersa quae possident, ad s. Nikolai cedant monasterium, et nullus heredum suorum in hiis quicquam habeat. Abbas uero corimedem suam accipiat sine justicia aduocati et scabinorum ubicamque ei nacare contigerit, siue in brunwilare, siue in cloteno. Eadem uero rogante abbas predicti monasterii idem ei predium permisit in beneficium, postquam ipse illud in suum redezerat dominium, cui statim curtem caneda et familiam V. libras ibi soluentem, quod fuit ellonis beneficium ad Genere tradidit, et. VI. arpennas Clottono que fuerunt Seconis comitis beneficium, et duas mansinneules quas Wicelinus habuit et in quibus habitauit. Tradidit etiam castrum suum Chuochomo Heinrico palatino comiti filio patroi sui ca scilicet conditione, ut quamdiu viveret, super ipsum predium Clotono defensor et aduocatus existeret, post obitum uero suum si ipse heredibus careret, proximus heres domine Richeze reginae aduocatiam super eadem bona haberet, si ucro et ipsi heredes defuerint, coloniensis archiepiscopus candem aduocatiam tribuat cuicumque abbas et fratres petierint. Sicconi uero comiti qui eandem aduocatiam a palatino comite predicta regina Richeza petente suscepit tale sergitium tribus tantum temporibus anni sibique succedentibus aduocatis constituit, scilicet ut ad nnum quodque placitum detur modius unus tritici et unus siliginis, et solidi. V. pro carne aut porci, nel oues solidos. V. nalentes, et tantum uini detur, quantum ad istud seruitium congeniat, modii, V. auene, id est ad duo placita modii, X, auenc. in natali uero s. Iohannis baptiste in prato quod nocatur summunt pabulum ei detur in gramine et pichil amplius. Si autem abbas in autumno illuc eum aduocauerit, prandium ei det, et XXX, denarios aut pannun qui tantum ualeat, duas bircinas pelles, uel XX, denarios et ceram XX, denariorum et nichil amplius per totum anni circulum. Ad quod debitum pertinet Camerad inferius uillam. At si uillicus uel de edificiis uel de agricultura placitum ibidem habuerit nullam inde partem, uel iusticiam querat aduocatus. 4 Hanc autem traditionem per manum nostram imperialem 5 cum moneta et mercatu et theloneo, et sine aliqua exactione thelonei, et prato quod uocatur preith, et per manum Heinrici palatini comitis sub cuius tune mundiburdio manebat, in presentia Annonis quenerandi colonicasis archiepiscopi, multorumque principum regni fecit, quam abbas ciusdem monasterii Tegeng et Sicco prefatus comes et aduocatus ibidem susceperunt, nostram imperialem flagitantes clementiam, ut eadem bona s. Nykolao confirmaremus, et ut nauibus et bonis abbatis et fratrum et familie de Clotono et Mesenich. per alueum reni sine mosellae quocienscunque necessitas poposcerit, liberum ascensum et descensum, sine exactione thelonei traderemus, quorum petitioni annuentes, cartam hanc inde conscribi, et sigillo nostro lussimus insigniri.

Signam donnii Heinrici tercii regis iuuictissinii secundi romanorum imperatoris augusti. UUiniteriuu uice Bardonis archicancellarii recognouit. Data XIII. kal. Septembris "anno dominicy incurnationis, Mill. Ll. indictione IIII. anno domni Heinrici tercii regis, secundi imperatoris, ordinationis XXIIII. regni uero XIII. imperii V. Actum

^{&#}x27; uel s. Nykolai (rékt bert. — ' Petrandy felfa a. a. C. omnis hereditas oeram es universa que possident a s. Nykolai codast monsarerium, et nullus heredam suorme in his quiequem habeat. Si utero ex potestate s. Petr Colonie uverse duxeriat. Ifili corum licrum accipiani uxores ex potestate s. Nykolai, quod si nos faceriat, omnis hereditas corum et omnis que possident să. Nykolai et abbait recheant dominium. — ' 2 left gangs Velimiumu, prega bet Xümrec (réti bert. — ' 2 ext folgt nod; Nomitier et de placito, quod uocatur hodico. — ' Per manum nostram imperialem field text. et closi este de la colonie de la colon

ia insula s. Suitperti Werde iu domino feliciter amen. Cuius rei testes sunt hii. Anno archiepiscopas. Luzo prepositus. Rupertus prepositus. Heinricus comes palatinus. Sicco comes. Gerardus. Berengerus. Gozwinus. Starchri. Ruothgerus. Embrico. Eppo. Winboldus. Ansfridus. Heimo. Ansfridus.

187. Pabst Leo IX. bestätigt dem Ergbischofe hermann und der Colnischen Rirche die früheren Privilegien; ernennt ihn zum Cangler und Carbinal; bestimmt, daß die beiden hauptallate in der Domfirche von sieben Priestre Carbinalen und beknsowen bedient werden sollen; versteibt ihm den Borrang bei Concilien in seiner Proving, das Recht der Königstehung baselbst und die Unmittelbarfeit unter dem pabstichen Etuble; bestätigt ihm endlich die angehörigen Collegiartirchen, im Besondern die Abtei Brauweiler und das Schloß Tomberg, welche der Ergbischof selbst seiner Richte geschenft. — 1052, den 7. Mai.

Leo episcopus seruus seruorum dei. Hermanno s. Coloniensis ecclesiae nenerabili archiepiscopo suisque successoribus illuc canonice intrantibus salutem in perpetuum. Gratias agimus deo et domino nostro iesu christo qui nullis nos praecedentibus meritis ad apostolicae dignitatis culmen fecit ascendere, et sollicitudinem omnium ecclesiarum gerere, earumque rectoribus pietatis assensum praebere. Quia postulasti a romana sede confirmari prinilegia quae ab antecessoribus nostris sunt tuae ecclesiae concessa, uisum nobis fuit honestum et ecclesiae necessarium petitioni tuae consentire, praesertim cum ecclesia haec sub nomine principis apostolorum beatissimi Petri sit consecrata, sicut mater sua cui praesidemus diuina clementia, ut quae matrem imitatur ex nomine filia. imitetur etiam aliquantisper in dignitate ecclesiae, protegaturque sub alis defensionis suae. Nos igitur tua sicut et omnium christi fidelium deuotione incitati, nostra et apostolica auctoritate confirmamus tibi omnia, quemadinodum in prinilegiis patrum nostrorum apostolicorum uirorum sunt scripta. crucem nidelicet et pallium suo tempore suoque loco ferendum, insigne quoque festiui equi quem Naccum uocant nostri romani. Confirmamus quoque tibi per hanc praeceptionis nostrae paginam sanctae et apostolicae sedis cancellaturam, et ecclesiam s. Ioannis enangelistae ante portam latinam ut te Petrus cancellarium habeat. Ioannes hospitium praebeat. Concedimus etiam atque perpetuo largimur, ut maius altare ecclesiae tuae matris nirginis honori dedicatum, et aliud ibidem apostolorum principi b. Petro addictum. reuerenter ministrando procurent septem idonei Cardinales presbyteri. Dalmaticis induti. quibus etiam cum totidem Diaconibus et Subdiaconibus ad hoc ministerium prudenter electis. ut sandaliis utantur concedimus et constituimus. Postea auctoritatem et honorem quem ecclesia hactenus habuit, tam inter alios quam a suis. confirmamus clypeo apostolicae protectionis. ut si quando synodus infra tuam dioecesin. aut praesente huius primae sedis archiepiscopo aut legato ab eius latere directo fuerit aggregata, priorem quidem locum post ipsum rector eius obtineat, in proferenda sacrorum canonum auctoritate prior existat ita tamen, ut sicut est prior in hac probabili dignitate ita etiam polleat prior morum probitate, uitae honestate, ut cuius annunciauerit ucrba eius imitetur exempla. Regiam consecrationem infra limites suae dioecesis faciendam potestatis apostolicae munimine ei corroboramus. Habendam electionem quoque Archiepiscopi secundum auctoritatem canonicam filiis ecclesiae sancimus per hanc praeceptionis nostrae paginam. Bona autem quae usque modo tenuit, uel in aeternum cum iustitia acquirere poterit. hoc apostolico munimine laudamus, et corroboramus, uidelicet monasteria et ecclesias Coloniae positas, monasterium sancti Heriberti cum omnibus suis pertinentiis, ecclesiam s. Mariae infra urbem, 2 ecclesiam s. Gereonis cum omnibus suis pertinentiis. Cetera uero sacra loca et infra urbem et circa confirmamus tibi auctoritate apostolica. Monetas urbis, teloneum et omne ius ciuile sub potestate archipraesulis, 3 Abbatias

¹ Mus Miraci opp. alp. U. 131. Die Urtunde icheint icon in alter Zeit untergegangen zu fen und Reines ber jest noch erfoltenen Cofinischen Cartifactien enhölt eine Roferiel. Indefin wird beites Previleg in der Ernuerungebulle von 1131 (f. Rr. 3rt.) ausberdelig bezogen, — 3 Rindlich Marias auf gradus, deren Beitrung germann begennten und Anne bestählte, f. Rr. 195 und 220. — 3 "Monetas u. f. w.," ein offendar fehler und ungeschieft gebildeter, an unpafiender Stelle eingeschobener 3use.

antem per disersa loca, uillas, uicos, et castella in omnibus suis pertinentiis, sernis, ancillis, terris cultis et incultis, aquis, pratis, campis, situis, forestis. Praeterva corroboramus ecclesiae praedia quae ipse dedisti, uidelicet monasterium Braunellare, è et castrum nomine Zoneburg è cum omnibus suis pertinentiis. Ita sieut neminem Co-archiepiscoporum tibi sublicituus, ita sub nullo primate te agi decreuimus, salua nobis in te, sient in ceteria archiepiscopis, quae iure debentur apostolicae subiectionis auctoritate. Statuentes apostolica censara ut nullus imperator, rex, dux, marchio, comes, uicecomes, et praeterea nullus archiepiscopus, episcopus, praepositus, uel aliqua magna paruaque persona cuiuslihet ordinis et diguitatis contra hanc nostrae praeceptionis et confirmationis paginam andeat praesentare. Si quis quod non optamus temerario ausu contra huius apostolicae nostrae auctoritatis scriptum pic a nobis peruulgatum tentauerit. ¹ anathematis uincultis innodatus a regno dei sit alienus donce resipiscat, qui uero pio intuitu cultur et obseruator exstiterit: benedictionis gratiam et coelestis regui gaudia a misericordissimo domino nostro consequi mercatur.

Data nonis Maii per manus Friderici diaconi s. romanne ecclesiae bibliothecarii atque cancellarii uice domni Hermanni archicancellarii et Colon. archiepiscopi. Anno domini Millesimo quinquagesimo secundo. Leonis VIIII. papae quarto. indictione quinta.

188. Der Gelferr Franto und feine Battin Berinhild ichenken ihre Beffpungen in ber Lauvenbabler und Lindorfer Mart der Abtei Berben und erhalten folde mit anderen abreilichen Grunoftuden als Prakarie jurud. - 1052.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Memorie tradatur totius nostre posteritatis. Qualiter quidam nobilis uir nomine France, et uxor eius Werinhild uocabulo quicquid in luopanheldero, et lindthorpero marko possederunt. monasterio S. Lindgeri quod in Werdhina situm est pari consensu ac deuocione cum XX. mancipiis in precarium tradiderunt unum tantummodo mansum in linthorpe suis usibus reservantes, et alia omnia abbati piissimo Gerossi in presenti dimitentese. Ipsea unten ucearabiis abbas cuntea que tradiderant ona solum dupplicite reis irure precario restituit, uerum etiam cum magui honoris atque utilitatis additamento una cum congregatione sibi subiecta cos in fraternitatem suscepit. et quicquid in luopanheldero marko habuerat. absque area una et XXX. iugeribus agri et beneficio cuiusdam rumodil totum illis concesserit. De officio quoque in brathhele nouem mansus addidit. alia territoria V. nunum setilect in lindthorpe, secundum in apeldarpe, tercium in halunith, quartum in unagenheim, quintum in angerohuson. ⁵ Statuens cis insuper quotannis ex sua parte dari duas libras denariorum frisie monete et VII. eminas uini. Uvori uero ciusdem prefati Frankonis si diutius illo uiverit tocius pactionis halus muedietatem usque ad finem uite sue concessit. et si illis ab ullo successorum cius aliquid de his imminuatur, siue uir siue fennia superviereit sua recipicali libra patorestate utatur.

Facta est autem hec traditio uolente et consenciente Gerone abbate nenerando anno dominice incarnationis. M.L.II. Testes igitur qui huic intererant adstipulationi infra tenentur scripti, Hermannus aduocatus. Milo. Adelbero. Wolfheri. Menhart. Hezzil. Gautheritus. Thuring, Erinfrid. Hezzil. Sigefrid. Dudo. Gero, Dudo. Adalbero.

^{&#}x27;In einer Bulle vom nämlichen Jahr und Zage wird auf die Bitte bes Erzhischofe bie Untergebung ber Their Brauweiller von bem Jabfte beftäufigt. Duin unnsten und Romann weniens fill karissine sollicitault nos precum naurum vimieinien, ut per appsolitieca electrosionis pagianm oosefinarenns seelenise tume abalalam sinam in loce qui dielur Brunilatura, einder perceptum karissina fill nestri imporatoris Heinrici uidetur continere, S. Acta Acad. Pal. III. 132. — 'Es wird Toneburg, bas alte Palgarafliche Schlof Zomberg, ju leien fenn. — 'Sticklicht proclamare. — 'L neuere emptauertt. — 'Braded, Linderf, Spellorf, Artmig, Banbeim, Amperbaufen. — 'Mit aufgebrütlem Gingt bes bliefe.

- 189. Konigin Rideza idente nach bem Tobe ibred Brudere, bes herzoge Ctto, welcher feine Salfte an Brauweiler ber bertigen Betei überlaffen, zu beffen Seelenbeil verschiedene Ministerialen und Hofrige mit ihren Beneficien ber genannten Abrei, wo fie, neben ihrer Mutter, ihre Grabsiatte gemablt. — 1054, ben 7. September.
- † In nomine sanctae et indiuidue trinitatis. Notum esse nolo tam praesentibus quam futuris. quia ego Richeza regina, postquam frater meus beatae memoriae Otto dux medietatem brunwilrensis praedii, quae annuente fratre nostro. Herimanno archiepiscopo iam in usus nostros transierat, pro anima sua et pro parentum nostrorum ibidem pausantium eterna memoria deo sanctoque Nikolao reconsignauit, pro illo paulo post defuncto aliqua etiam de meo huic cartule indita, monasterio illi statui addere, uelle habens bona adhuc ampliora si uita comes fuerit conferre, quia illic locum sepulturae mee inxta matrem meam elegi deo uolente. Ansfridum uidelicet clericum meum cum XIIII. mansis ad luttenrode et mancipiis suis, et cum IIII. carradis scozwines ad clottono. Et insuper fratrem eigs Ernost cum beneficio, quod habet dreise id est II, mansis et mancipiis suis, Ruotpertum capellanum meum et Embrichonem ministrum meum cum beneficiis suis. quae post mortem eorum deputaui ecclesie. Amborum uero assidua petitione deuicta, uoluntati corum assensum prebui, et ab hac cos donatione absolui, ac pro corum commutatione alios subnotatos cum beneficiis suis ibidem reconsignaui. Wolfhardum scilicet cum suo, et eo quod dedit Adelgerus filiae suae uxori cius plus II. mansis. Huozonem fratrem eius cum dimidia. Uinconem ad geldesdorf cum II. mansis, et tertia de scilande, et molendino. I. Wendecham ad aldendorp, cum manso. I. Wipertum cum dimidia. Ecclinum ad uurmeresdorp cum III. Eccelinum ad mecchetenheim. cum dimidia. Ruotpertum et Azewif. ad IIII. denariatas cere. Milonem clericum cum III. parte ecclesiae Ruboldisrode. Uulfere cum possessione sua. Ea autem ratione dedi cos. ut ipsi et omnis successio corum soluant singulis annis duas denariatas cerae ad ecclesiam ipsam. Beneficia uero quae habent ut post mortem corum non ad filios aut filias, sed in censum redacta statim in usus deo illic seruientium transeant, hoc modo, ut per singulos annos in auniuersariis nostris de fratrum plena refectione nostra augmentetur memoria. et ut per circulum anni saltem sollemnibus diebus ex ipso eorum exhibeatur caena. Qui ergo ex hiis aliquid commodauerit, uel in usus alios quam statui transtulerit, ex elemosina mea peccatum grande se contraxisse nouerit, quae causa cum ad defensores necclesiae peruenerit, forte deo uolente irrita erit. et ipse perpetuae maledictioni subiacebit. Subnecto guoque quoniam iam dictus minister meus Embricho post aliquot annos paenitentia ductus, possessionis suae quae Geldesdorp dicitur quam ipse et uxor eius douerauna me donante propriam habebant, post mortem corum sanctum Nikolaum heredem esse instituerunt, et ab Tegenone abbate aliam ad Budelinchoue, utramque praecario iure habendam quamdiu uixerint susceperunt, et mansum unum ad bebrinhous soluentem quinque solidos et duos castratos gallos, et modium tritici in anniuersariis suis singulis annis ad resectionem fratrum addiderunt. Possessiunculam etiam Ottinge dictam quae data est pro anima Heinrici comitis filii fratris mei Liudolfi subiungo. monens ut ex ea fiat memoria caritatis et elemosine in eius anniuersario. Mansum quoque unum et X. iugera ad Misteleberge. quae Ruotgerus aduocatus minister patris mei pro anima sua dedit, et XV. iugera cum mansiuncula. I. soluentia XXIIII. denarios ad haperscozze. quae uxor eius Wazela addidit, partemque terrae ad backerendorp, quam Thimo de oweshirike communem sancto Nicolao et sancto Heriberto obtulit pro anima sua. cuius medietatem Eppo de aldendorp ab abbate Ellone prestari impetrauit sibi quamdiq uiueret habendam. nulli autem heredum suorum post mortem suam relinquendam. litterulis hiis adicio, ut corum omni tempore non negligatur commemoratio. Quae ne posteros lateant. hanc cartulam sigillo nostro insignitam, fieri iussi, et testibus subscriptis corroboratam fore censui. Heinrico comite palatino, Ruotgero aduocato. Gerhardo comite. Gozunino. Storkero. Siccone comite. Ruodperto cappellano. Embrichone. Eppone.

Data VII. idus septembris. Anno ab incarnatione domini Mill. LIIII. indictione VII, Regnante Heinrico tertio romanorum imperatore augusto.

^{&#}x27; In ben Drien Luberath, Clotten, Driefd, Geleborf, Bermereborf, Rubelrath, Peppenhoven und Dapperifcoll. 1.

190. Lente Billeneverfugung ber Mebtiffin Theophanu von Gffen. - 1054.1

Cum uniquique sit ignotum et incognitum quid sit futurum aut quando futura dies approximet, in domino uigilemus, et de taleutis nobis commissis fructum angeamus, ne dum îpse aut dies îpsius aduenerit, inobedientie aut ocii culpa dampnemur. Scriptum est enim dies domini sicut fur in nocte ita ueniet. Diem quoque talem tam furtim et tam latenter aduenientem ego Theophanu abbatissa licet indigna et peccatrix dolendo suscepi. cum iam diuites et pauperes adeo mente alienatos uidissem, ut nec de animabus nec de possessionibus suis ullam facerent mentionem. Qua de re supradictum diem deo auxiliante sollicita mente consideraui, et quantum in obitu meo pro anima mea dispendendum esset constitui diligenter, et distributim in uno loco collocaul. In primo mei obitus die, XXXta. solidos presbyteris. XII. pro missis cantandis usque in trigesimum diem. Pauperibus ad elemosinam. V. solidos. Proximo die, II, solidos pauperibus. Tercio die uel qualicumque die sepultura mei corporis fuerit. V. solidos panperibus. Quarto die, II, solidos. Quinto IIos. Sexto IIos. Septimo IIos. Octauo XXXta, denarios. Postea nero ad unumquemque septimum diem, XXXta. denarios. Infra hos autem dies tres denarios cottidie usque ad trigesimum, et hec omnia pauperibus. In trigesimo die V. solidos pauperibus ad elemosinam. Peregrinis et aliis indigentibus cum integris denariis. V. solidos. Triginta presbiteris totidem denarios pro missis eadem die cantandis. et pro commendatione anime mee. Si autem hic tot presbiteri non conneniunt, fratribus meis de sancto Liudgero mittautur, ut missarum nummerus perficiatur. In supremis foraminibus huius scrinei inueniuntur, que distribuenda prescripsimus. Secundo pero trigesimo et în singulis aliis trigesimis diebus usque ad annipersarium, XII. denarios pro totidem missis, ad elemosinam autem. X. et. VIII. denarios. Singulis quoque diebus infra unumquemque trigesimum denarios. III. ad elemosinam, denarios. III. ad missas. Hoc modo ad unumquemque mensem preter primum mensem. X. et. VII. solidi pertinent. qui in ceteris supra dicti scrinei foraminibus reperiantur. In anniuersario die XXXta, denarios pro totidem missis. Centum pauperibus V, solidi sicut in ultimo foramine ingeniuntur diuisi, ubi etiam XXX. denarii ingeniuntur qui ad V. remanentes dies pertiuent. Mulieribus IIIbus solidos IIIes, nt trigesimis diebus Singule psalterium super sepulchrum meum decantent. Unde nos fratres et sorpres uos dico filios et filias quibas spiritum meum et bona mea commendo familiariter ammoneo. nt memores sitis quam fideles et quam amabiles uos habuerim quibus substantiam et uitam meam nominatim custodiendam commiserim. Suanaburg decana. Adelheid. Suanehild. Hatheuuig. Emma. Mazaka. Mazaka. Hizela. Sigeza. Vuendela. Gepa preposita. Heinrik presbiter, Brun presbiter, Heriman presbiter, Eilbraht diaconus, Everuuin pbr. Popo pbr. Guntram pbr. Wczel. Altom, Okger, Geverard, Heriman, Fricoz, Berhta, Oda, Riklend, wazala, Vigilate queso fratres et sorores et me non mortuam quidem sed dormientem orațio uestra consoletur, cogitate uero quam gratum quam carum nobis sit si quis pro nobis oranerit cum cadem sors nobis enenerit, orate queso ca tandem ratione ut si quando me dormientem oracio uestra excitauerit, pro uobis orare non desistam, ut oratione communi sacre scripture uerba impleantur. Orate pro inuicem ut saluemini. Me ipsam uero et omnia supradicta uobis et fidei uestre sub testimonio christi commendo. Hace quoque ego Theophanu, pro commemoratione anime mee distribuenda tradidi. In primo trigesimo die huic congregationi XLVI, denarios. Similiter in secundo trigesimo die. Eodem modo tertio trigesimo. Quarto, Quinto, Sexto, Septimo. Octano, Nono, Decimo, Undecimo, Duodecimo. In rolekhuson 2 uero, XXVIIII. denarios singulis trigesimis. In Gerrikesheim autem. XXXIIII. denarios. In anniuersario quoque XXXIIII. denarios ad eundem locum Gerrikesheim. Ad luminandum quidem VI, solidos et unum denarium, In primo septimo die V. denarios. Tantundem in secundo septimo die, Tercio similiter. Simili quoque modo omnibus trigesimis per annum. In prima septima die ex V. denariis. X. lumina nocturnalia. Unum in monasterium. Alind in criptam, Tercium in capellam abbatisse, Quartum ad sanctum pantaleonem, Quintum ad sanctam mariam, Sextum ad sanctum johannem, Septimum ad sanctum Quintinum, Octauum ad sanctum Gertrudem. Nonum Rolekhuson. Decimum Gerrikesheim.

¹ Die Arbiffin Terephanu, eine Zochter bes Pfalgerafen Ejo, ftarb ben 5. Marg 1034. 3br folgten als Arbiffin bie in ber Urtunde gemannte Abethein und barauf Guanebilo, weiche letetere 1073 bas Silialunif Beoppenberg grundete. - 3 Reitenbaufen. - 3 Reitenbaufen.

- 191. Raifer Beinrich III. ichenft auf Anfteben feiner Gemahlin Agnes und feines Sohnes bes Ronigs Heinrich IV., ber Abtei Burticheib ein Gut zu Epen in ber Graficaft bes Bergogs Friedrich, im Gaue Maabland. 1056, ben 11. Juli.
- C. la nomine sanctae et indiaidune trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Nonerint omnes christi nostrique fideles tam futuri quam praesentes qualiter nos per misericordiam dei et aeternam remanerationem. et per interientum contectalis nostrae seilitet Agnelia imperatireis augustae. nostrique filii dilectiasimi Heinrici quarti regis tale praedium quale nos habnimus in uilla Apinia in comitatu Friderici ducis in pago Maselant situm sanctae ecclesie quae constructa est in uilla Porcetensia abbatiae in honore sancti Iohannis bapisisae. sanctique Nicolai. cum omnibus suis pertinentiis. hoc est mancipius utriusque sexus. areis, aedificiis, tetrris cultis et incultis, agris, pratis, pascuis, campis decimationibus, siluis, uenationibus, aquis aquarquaque decirishus, picasionibus, molis, molendinis, exiibus et reditibus, uiis et inuiti, quesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate quae inde ullomodo prouenire potest in proprium donauimus et tradidimus. Ea scilicet ratione ut uenerabilis abbas Widricus qui modo cidem abbatiae praeest. caeterique sui successores de coden praedio liberani deline potestatem habeant tenedis, dandi. commatandi, praecariandi, tuel quicqui di ilis placereit in usum ecclesiae inde faciendi. Et ut hace nostra imperialis traditio et condonatio stabilis et inconunlsa omni permaneat acuo, hanc cartami inde conscriptam manu propria ut subtus uideri potest corroborantes, sigilli nostri impressione inssinus insigniri.

Signum domni Heinrici tercii regis inuictissimi secundi romanorum imperatoris augusti. UUinitherius cancellarius uice Liutboldi archicancellarii et archiepiscopi recognonii. Data, V. idus Iulii. Anno dominicae incarnationis. M.L.VI. Indictione VIIII. Anno autem domni Heinrici tercii regis secundi imperatoris ordinationis XXVIII. regni uero XVIII. imperii X. Actum in dei nomhu Berhtdenstat feliciter amen.

- 192. Erzhischof Unno II. von Coln bekundet, daß Konigin Richeza, welche er um ihre Besigungen zu Salfeld mit allen Bubebrungen, und was sie zu Salfeld mit allen Bubebrungen, und was sie zu Orla befessen, unter Borbebalt vos Aliehbrauches, der Colnischen Kirche geschenkt habe, won gegen er ihr als Precarie die Billen Seckedad, Bregendeim, Untel, Mussendorf, Moberebeim, Blatheim, Jone und 100 Mart Nenten verlieben. 1057, den 25. Juni.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno secundus diuina prestante misericordia Sancte Celoniensis meteries Archiepiscopus. Considerans ergo quia fecit michi dominus magna qui potens est. ancius factus sum pro eo quod dix insuenirem quid retribuerem domino pro omnibus que retribuit michi. Hiis curis estanati michi. diuina pictas tiam aperuit. qua pergens co quod desiderabam attingere posse seperanerim. scilicet ut amplificando ecclesiam dono dei michi commissam. hiis qui me precesserant. niris toto peue orbe terrarum. tum sanctiate, tum patrimonio. tum generis claritate conspicuis, et ut pane illorum dieam. me studiosius operantem parem illis factum esse. dicere non formidem. Inde occasione data, Dominam Richezum Reginam super quibusdam prediis Salauett midelicet et Koburk. quatenus de hiis precariam consentiens es asancto Petro Colonie tradrect, conneinmas. Quod cum in aditu primo parum ad notum responderet, noluntas dei fuit, ut non longo post tempore quod quercebames prosperum ac felicem laberet exitum. Unde notum cesse nolunus cunctis tam futuris quam presentibus domini dei et sancti petri fidelibus, qualiter Starkaere quidam uir ingenaus et Comes miles ipsins Regiue precepto aquo peticione domine sue Salaueddon castellum cum aniuresis ad hoc pertinentibus, terris, ae siluis, forestis aque piscationibus, pratis, pascuis, famillis, et quiequid ipsa in Orda proprietatis habere uisa est, exceptis servinenibus. sancto Petro Colonie ad usum archiepiscopi Ortatiani aduocati tradidi iure perpetuo possidendum. Eo uidelicet

^{&#}x27; 3n ber bormaligen Reicheberricaft Bitten. - 2 Gingufchieben: per manus.

tenore ut ipsius predii ususfructum domina Regina usque in finem uite sue teneat, ea quoque ratione ac firmissimo interdicto, ne unquam aliquis archiepiscoporum per concambiam uel cuiquam in beneficium dando Salauelt uel ad hoc pertinentia ali dominicato suo faciat aliena, nisi forte quantum nos cum eiusdem Regine cousilio, pro anima nostra nec non ipsius suorumque parentum per monasteria Colonie distribuendum ex ipso statuerimus. Sed et decimam uestimentorum siue cuiusque generis pannorum, nec non et lodicum, mellis quoque et cere in usum monachorum in Brunwilere Regina disposuit. Nos quoque pro denotione cristianissime Regine non multa quidem a nobis querenti, quantum tamen ipsa proposuerat, in precariam eins concessimus. Has nidelicet uillas nostri dominicatus ei tradeutes, asque in finem uite sue cum omni utilitate possidendas, Sekhebach. Brezenheim, Vakolo. Moffendorp. Muoteresheym. Blazheym. Zuonozo. insuper annis singulis centum marcarum argenti de Camera nostra, que omnia eo tempore facta sunt, ut si quis uel Rex uel Episcopus, siue ipse ego uel aliquis successorum meorum de hiis omnibus ei aliquid minuere. nel aliquo modo mutare. nisi ipsa petente temptauerit. odium dei et sancti Petri incurrat, ipsaque sit poteus Salauelt et omnia eo pertinentia recipere, eisque ut proprijs uti, Tradidit quoque domina Regina immo supradictus Comes Starkhare servientes quos supra excepimus omnes utriusque generis ad hec predia pertinentia precepto atque peticione domine sue ad ultare saucti petri sub censu duorum denariorum annis singulis, quatenus ipsi et omnis posteritas corum sub ca lege permaneant, qua omnes similem censum ad altare soluunt. Illud quoque firma ratione constituens, ut liberis uel sinordis, uenatoribus, siue cuiuscumque generis hominibus ad hanc dominationem pertinentibus 1 que suis temporibus iura et optimas consuetudines habuisse probare poterint.

Anno ab incarnatione domini nostri iesu christi. M. Quinquagesimo, VII. Indictione, X. VII. kalendas Iulii. facta est hec traditio. hec in Salaneldon secundum legem et riuum gentsi illius. Cuiu reit estes hii sunt. Astantes quidem et uidentes traditionem. Otto Comes, Otlogh. Wetego. Reinzecho. Herman. eiusque filius. Herman. et iterum Herman. Reguhart. Gervart. Adelger. et iterum Adelger. Gunthere, Rathere. Mazzo. Buodolf. Hereman. Adelbart. Adelbert. Gerbert. Vsito. Helmbolt. Ruozeliu. Adelrich. Morlog. Vnicho. et iterum Vuicho. Bebo. Babo. Gadelbart. Starkhare, Quando domina Regina stans in domo sancti petri traditionem hanc recognouit, et Starkhare Comes ita ut in Salanelt traditii, sanctum petrum ita uestiuit. Testis est. Coloniensis elerus et populus. tum hii quos subternotabimus. Berthold. Sicco. Ruotger. Adolf. Cristian. Ingram. Beringer. Adelger. Burghart. Theinnar. Hereman. Arnolt. Godefrid. Gerung. Sigebodo. Waltare. Nug. Gozvin. Emecho. C'ino. Wigman. Hereman. Harwart. Berthold.

193, Ronig heinrich IV. beftatigt bem Marienftifte gu Maden feine Bestungen, im Befondern bie Capelle auf bem Luibberg und Die Gater in ben Billen herve und Baels in bem Luttider Gaue. — 1059, ben 4. Mar.

C. În nomine sanctae et indiuiduse trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. Notum sit omnibus christi nostrique fidelibus, tam futuris quam praesentibus, qualiter nos ob reuncium patris nostri piae memoriae Heinrici imperatoris august. simulque ob internentum ac pelitionem dilettissimae genitricis nostrae Agnetis imperatricis augustae, aecelesiae sanctae dei genitricis Marię in nostro aguiagranensi palacie constructae, cunnia quae uel a patre nostro uel ab aliis ante tradita. Empore pisuis possedit possidenda in perpettum annumus et confirmanimus. Nominatim autem capellam in monte luouesberch positum, cum onnuibus quae ad eam pertinent. una cum praedio in uillis Harvia et Vals. in pago Leusa. et in comitatu Tielbaldi sito, quod praedictus genitor noster. H. ah Heinrico baunariorum duce sibi traditum, praenominatae sanctae dei genitricis accelesiae prius tradidit. et legali praecepto confirmanii, nos eidem sauctae dei genitricis accelesiae, cum omnibus appendiciis eius, hoc est. ntriusque sexus mancipiis. arets. aedificiis. terris cultis, et incultis. agris, pratis, pascuis, campis, silais. nenationibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molis, molendinis, extitibus, et reditibus, uiis et inuits in initia.

[·] Einzufdieben : permaneant.

questits, et inquirendis, ac cam omni utilitate quae ullomodo inde prouenire potest, ad usum fratrum deo ibidem famulantium in proprium dedimus atque tradidimus. Et ut hace nostra regalis traditio slabilis et inconsulsa onni permaneat aeuo, hanc cartam inde conscribi manuque propria ut subtus cernitur corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

Signum domni Heinrici quarti regis. Gebehardus cancellarius uice Liutpaldi archicapellani recognosiit. Data est. IIII. N. Martii. Anno dominicae incarnationis M.J.VIIII. indictione. XII. Anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. V. Regui uero. III. Actum aquisoram in dei nomine feliciter Anne.

194. Ronig Beinrich IV. bestätigt ber Abtei Deut Die ihr von feinem Bater geschenkte jahrliche Rente von vier Pfund Gilber aus ben Reichshofen Dortmund und Tiel. - 1059, ben 7. April.

In nomine sanetę et indiuidus trinitatis. Heinricus ditina fauente clementia rex. omnibus christi nostrique dielibus tam futuri quam presentibus. Notum esse tolumus, qualiter felicis memoriç pater noster Heinricus imperator augustus, quature libras argenti, duas uero ex curte que dicta est Trutmannin. et duas ex curte que ocatur Tiela. Prouenientes, ecclesie s. Heriberti confessoris et episcopi site in loco Tutitio dicto. in proprimi tradidit atque annuatim de predictis duabus curtibus tradendas constituti, sed propter obitum patris nostri Henrions pro ipsius anime remedio, et ob interuentum diectissisme genitricis nostre Agnetis imperatricis auguste, nec non ob fidele ac deuotum obsequium Weremboldi abbatis, eandem traditionem dignam indicantes eidem ecclesie stabilem decreuimus ac anuniumus, ac in perpetuum ratam concessimus et confirmauimus, ea uidelicer tatione, diem iam dictus abbas ceterique sui successores liberam potestatem habeant has quatuor libras argenti in usum ecclesie quoquo modo sibi placuerit, uertere uel ad monachorum ibidem deo seruicatium stipendium impendere. Et ut hec regalis nostra confirmatio stabilis et inconsulsa omni permaneat quo, hauc cartam inde conscriptam mann nostra corroborantes, ut subtus ceruitur sigilli nostri impressione inssimus lusigniri.

Signum domni Henrici quarti regis. Gebekardus cancellarius uice Luitbaldi archicapellani recognoti. Data est. VII. idus Aprilis. anno dominice locarationis. MLVIIII. indictione. XII. anno autem ordinationis domni Henrici quarti regis. V. regui uero. III. Actum apud Traicelum in dei nomine feliciter, amen.

195. Pabft Ricolaub II. nimmt bie von bem Ergbischeft finno II. von Coin geftiftete Collegiatirche Maria ad gradus bafelbft in feinen Schut und befidigt berfelben ben Befig ber ihr von bem Stifter zugewendeten Guter. — 1059, ben 1. Mai. 9

Nicolaus episcopas. seruus seruorum dei. Dilecto confratri Amomi archiepiscopo coloniensi perpetuam in omino salutem Pontificia josputatura nostri est uniuersali uigitantia omnibas ecclesiasticis negotiis utiliter prospierer. religiosorum tamen locorum utilitatibus summam sollicitudinem pia deuotione impeudere, quam cum omnibus seneraliter debeamus, specialiter tamen assensum prerogating dilectionis erga renerentiam fraternitatis tuş semper habere optamus. Quocirca dum omnibus isusis petitonibus facilis debeatur assensus, suggestioni beniginatistis tuş promptior charitatis nostre exhibetur affectus. Itaque secundum amorem petitionis tuç ecclesiam sancte Mariç matris domini nosti iesu christi. sitam inter muros urbis Coloniç. in loco qui uocatur ad gradua, quam pia deuoti ua construsti et ad omnipotenciis del honorem, atque anime prepetuam mercedem, possessionibus acrebris interius et exterius ditautit, sub apostolice defensionis tutela recipimus, apostolica nhiltomisus auctoritate confirmamus cidem ecclesis quicquid et tuş deuotş religionis intentio diuini zeli feruore hactesus contulit. scilicet Blisena. Wissa. Unkelo. Heigenbach. Elueke. Plammersheim.² et antecessor tuus Herimannus achiepiscopus eddem ecclesis

¹ Mas Goleni farrag, sipl. L. 81. — 1 Mas Goleni farrag, sipl. L. 117. — 2 Braf., Brt. 220. Untr benfichen Tager und mit ben nömligen Berten behäufigt ber Tyden dam hie Giftings pen Gö. Greep ju Gifter, Reclesian a. Georgii martie, sikam extra mures urbis Coloniae ante portam que appellatur alca, " frech obre bir Giftingsfeiter ju britanen. S. Geleni farrag, sipl. N. 176.

exedificande de ceterorum possessionibus acquisinit, et quod tua industria de prediis Richeze et coheredum acquisinit. Mechendicheim, Clotteno. Demunderode. Assela, et decimationem in Saxonia, que feodum Henrici fuit. Et quicquid in futurum quocumque modo diginis gel humanis legibus cognito, taa charitas quorumcumque fidelium acquirere poterit. Statuimus itaquo per huius nostri priuilegii decretalem paginam, ut nulla unquam cuiuscumque dignitatis, gradus uel ordinis. magna paruaque persona audeat uel presumat ipsam ecclesiam, aut religiose famulantes ei ulio modo inquietando molestare, aut de suis mobilibus aut immobilibus temerario ausu discutere, quoniam dignum est ut qui continuo obseguio in christi solius militia exercitantur, indeficientis nostre inspectionis salubri ngunimine protegantur. Unde auctoritate patris, et filii, et spiritus sancti, et beatorum apostolorum principum Petri et Pauli. affectui sancte denotionis tue, charissime confrater, gratanti animo annuentes statuimus, et sub interpositione perpetui anathematis ac divini iudicii observatione precipinus, ut tua et hec nostra eadem ad augmentum prefate ecclesie perpetualiter confirmande statuta inuiolata permaneant. Si quis igitur quod non optamus buius nostre decretalis prinilegii pagine temerario ausu uiolator existere et sancte apostolice sedis contumaci rebellione decreta corrumpere presumpserit, sciat se perpetue maledictionis anathemate damnandum, et cum diabolo et satellitibus eius eterni ignis incendio cremandum. nisi forte resipuerit et deo et predicte ecclesie condigne satisfecerit. Qui uero pie denotionis intentione conseruator extiterit, peccatorum suorum omnium, precibus beatorum apostolorum principum, consequatur ueniam, et cum omnibus diuini legis obseruatoribus eterne beatitudinis promereatur gloriam,

Scriptum per manus Octaniani sacri scrinii et notarii sancte Komane ecclesie. Datum Rome kal. Maii. anno domini nostri iesu christi. MLVIIII. per manus Humberti sancte ecclesie silue candide episcopi et apostolice sedis bibliothecarii. Anno primo pontificatus domni pape Nicolai secundi. indictione. XII.

196. Erzbischof Anno II. von Coln ichenft bem Stifte Maria ad gradus baselbst zu einer Altarz platte gebn Talente Gold, womit fein Ministerial herimann einen Totichlag gefühnet. -- 1061.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit uninersis in christo fulclibus tam futuris quam presentibus. qualiter 190 Anno etsi peccator sanctę Coloniensis ecclesię christo propitio archiepiscopus ad monasterium sanctę Marie, quod est in gradibus, quod egomet diuina cooperante gratia fundaui, decem talenta auri ad fabricandam ante altare sancte Marie tabulam in cadem ecclesia locatum contradidi. Quum autem Herimannus filius Bertholphi. ministerialis noster, grauem et implacabilem odii nostri persecutionem ob interfectionem Richezouis ministerialis quoque nostri in se exacerbanisset, universeque proprietates eius ob idem facinus, ipso in exilium fugato, publicate fuissent, tandem nero cum temporis prolixitate odio temperato, repente amici ciusdem homicide spem recuperande gratic nostre fuissent adepti. idem prefatus Bertholphus, III. domus oppignoranit, recipiens prememoratum pondus auri. Wezelino germano nostro, eiusdem ecclesie preposito, nostro consensu sibi accommodante, ca uidelicet conditione, quatenus cedem domus prenotate cum onni censu, scilicet decem marcis, omnique prorsus utilitate per annos singulos in potestate ciusdem ecclesie remanerent, donec idem Bertholphus, nel cius filius Herimannus, nel aliquis heredum eius cidem ceclesie decem talenta auri purissimi persoluerent. Huic oppignorationi intererant testes. Azzelinus prepositus saucti Petri. Berengerus decanus. Reuerger. Ekkezo. Hado. Cunzelin. Volmar. Wezel. prepositi, Capellani, Rupret, Luizo, Wichmar, Ekkehart, milites, Franco urbis prefectus, Rûker aduocatus noster, Rupret, Herman, Arnold, seruientes, Thiederik, Heinmo urbis aduocatus, Brunn, Sicco, Ut autem totius contradictionis et ambiguitatis plena stipulatione extirparemus offendiculum. hauc chartam inde conscriptam ut infra uidetur corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigniri. Si quis autem huic oppignorationi, seu persolutioni legitime confirmate, impia calliditatis frande, qualiacumque molitus fuerit impedimenta, sancte Mario odinu inexorabile. omniumque sauctorum uindictam in sui reatus animaduersione permoueat, nec non sciat se perpetue maledictionis anathemate damunaudum ne cum diabolo et satellitibus eins eterni ignis incendio cremandum, nisi citius desistendo ad ucuiam resipiscat.

[.] Mus Geleuii farrag, dipl. I. 117.

Gesta sunt hec in Colonia ante altare sancte Marie, anno dominice incarnationis. MLXI. indictione. XV. nostre autem ordinationis. V. Regnante Heinrico uictoriosissimo quarto rege feliciter. Amen.

197. Uto, Graf von Limburg, ichentt eine Sorige jum Altar bes h. Abelbert in ber Stiftefirche ju Machen. - 1061.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum facimus presentibus et futuris, quod egregius comes E'do de Lemborch propriam ancillam suam nomine Walburgam ad altare s. Adalberti tradicit. hac ratione, ut singuiis anais in natali jusius martyris unum denarium persolueret, et eandem legem omis propago ipsits obtineret. Itaque ipsa Walburga postquam ancilla facta est s. Adalberti, recepit bonum s. Adelberti cum Malgero legitimo uiro suo, et deinde regante et inbente ipso comite Udone ab omnibus fratribus anathematis sententia prolata est. ut quienque hane traditionem infringeret, anathemati subiaceret. Huic tradition interfuerum tidonei et legitimi testes, ipse comes Udo, et Euerlinus de Solmanea, et Wiricus, prepositus Sibertus, Decanus Hezelinus. Folbertus. Giselbertus. Wigerus, Gerardus, et ceteri fratres, Seruientes ecclesie, Willelmus, Folkricus, Giselbertus, Huncelo. Asselmus, Wolbodo, et alii boni niri.

Facta est hec annotatio anno incarnationis dominice, Millesimo LXI, indictione, II, presidente romane ecclesie Alexandro papa, regnante Heinrico quarto, procurante Leodiensem ecclesiam Eidenuino episcopo, ad laudem et gloriam illius qui est benedictus in secula, amen,

198. Ein gemiffer Fritherich fchenkt feine Erbguter bei Redlinghaufen bem Mariengraben : Stifte gu Coln. - 1062.

In nomine sancte et indicidue trinitatis. Notum sit omnibus sancte dei celesiç christique fidelibus tam posteris quam modernis, qualiter ego Frithericus pro anunculi mei Rúfridi. nee non et fiiii mei karissimi Rûfridi. mea etiam et coningis meç memoria predium a me hereditario iure possessum in loco Werstine et Elbeno? cum omnibus appendiciis suis. X. mancipiis, aquis, pratis, pascuis, et siluis, exceptis XVIII. iornalibus ad altare sancte Marię in paradito relegani: en uidelicet ratione, ut nullus archiepiscopus, prepositus, uel decanus presumat illuf fratribus eiusdem loci abalienare, sed pro traditione peticioneque mea fratrum singularis sit elemosina, et in eorum sit arbitrio quem prefati predii comitetur procuratio. Et ut hee traditio rata et incontulus permaneat, cartam hanc conscribi feci, atque a unerabili archiepiscopo Annone ciusdem loci constructore obtinui at sigilli impressione et banni sui auctoritate roboraretur. Siquis autem nefario ausu hoc infringere presumpserit, odium dei atque eius genitricis incurrat, et a regno dei alienus fiat, et cum malis in șterni supplicii coucrenatione deputetur. Quod et testimonio firmius sit.

Actum est anno dominice incarnationis mill. LXII. ordinationis uero donui Annonis archiepiscopi. VI. preposito ibidem Liuzone, decano Hezelino, testibus adhibitis Lothario aduocato, et aliis quam pluribus.

199. Ergbifchof Unno II. von Coln genehmigt ben Precarien:Bertrag, wodurch Die Chegatten Burchard und Mathilb ihr But ju Bundorf der Abtei Deut übertragen. — 1063, den 27. April.3

In nomine sancte et indinider trinitatis. Anno dei gratia archiepiscopus. Notum esse uolumus cunctis christi nostrisque fidelibus, tam uidelicer futuris quam presentibus, qualiter Werinboldus abbas monasterii quod est in Tutlio. in nostram uenit presentiam notum nobis faciens de precaria quam pace deposarerunt de bonis sancte

u And bem Cattular bet Stiffe, Nr. 8. — 1 Gine alte Ausschrift auf ber Rudfrite ber Urlunde sagt: de teibus ausiversorlis und fat decaus de denariis quos dat H. de Windretlinchusen insta Riclichusen — in Westphalia. — 1 And Gelenii farrag, dipl. 1.

Marię in Burchardo quodam niro ingenuo et uxore eius Mathilde nostram in hoc negotio rogans licentiam atque consensum. cuius bonę uoluntati facilem prebens anditum annuimus ei quod instituterit perfacre. Igitur Burchardus et uxor Mathildis tradiserunt atque transfuderunt s. Marię atque s. Heriberto Tuiti ir pedium quoddam sug proprietatis situm in uilla que appellatur Zudendorp. 1 cum uninersis appenditiis atque utilitatibus suis, areis, edificiis, uineis, decimis, campis, siluis, agris, cultis et incultis, practis, pascuis, aquis aquarumus decursibus, piscationibus, moledoniis, insuper quicquid in supradicto loco possedisse nel usl sunt. s. Marię semper uirgini atque s. Heriberto confessori perpetua transfuderunt donatione, quod etiam statim manutenentes in usum demiserunt monachorum. Inde abbas prestiti eis usque in finem amborum quicquid in Unidmisea ad supradictum monasterium pritinens nidebatur habere. Hoc facto abbas cum Burchardo et uxore eius Mathilde in nostram nenere presentiam, notum nobis facientes, qualiter de precaria illa conuenerunt, rogantes quoque ut ea scriptis nt fieri solet confirmarèmus, quibus ut dignum erat annuentes cartam hanc factę precarię scribi atque in perpetuum testimonium nostro sigillo inssimus signari.

Facta Coloniç publice sub tertio Henrico Romanorum rege deuotissimo. Anno dominice incarnationis Mill. LXIII. Datum per manus Enerhardi scolastici. V. kal. Maii. Testium astipulatione subscriptorum. S. Bertholdi comitis. S. Richwini. S. Adolfi adnocati. S. Hermanni comitis. S. Gerlaci. S. Cononis. S. Sicconis. S. Ardonis. S. Hezelini. S. Gereonis. S. Meginhardi. S. Megingozi. S. Volpheri.

200. Konig heinich IV. ichenft bem Ergbischofe Unno II. von Coln und beffen Radfolgern ben neunten Theil aller Reichs Geldgefälle gur jahrlichen Bertheilung unter Die Colnifchen Richter.

— 1063, ben 14. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina favente clementia rex. Quicquid ad utilitatem sacrarum dei ecclesiarum sacerdotes christi nenerando et corum petitionibus assensum prebendo conferimus, ad quietum temporalis regni statum, et ad perpetue beatitudinis augmentum, tam nobis quam parentibus nostris profuturum sine dubjo credinus. Quapropter nosse uolumus industriam omnium dei nostrique fidelium tam futurorum quam presentium, qualiter nos ob interuentum ac petitionem fidelium nostrorum videlicet Adelberti Hammaburgensis archiepiscopi. Engelhardi archiepiscopi Magdeburgensis. Burchardi Halberstetensis episcopi. et maxime ob iugem meritum. ac fidele seruitium Coloniensis archiepiscopi Annonis eidem aecclesie et supradicto archiepiscopo, suisque successoribus pro remedio animarum aui nostri Cuonradi et genitoris nostri pie memorie Heinrici clarissimorum imperatorum, ac pro incolumitate nostra, regnique nostri statu, atque pro eterne retributionis premio, nec non pro animabus omnium parentum nostrorum fidelium, tam succedentium quam precedentium regia nostra auctoritate, et potestate nonam pecunio nostre partem, undecunque adquisitam, in proprium condonamus, et confirmamus, ea uidelicet ratione, ut prenominatus archiepiscopus, suique successores, de prefata pecunia, eam coram deo habeant discretionem, ut inter omnia eiusdem sedis monasteria sic dinidatur, quatinus nostra in omnibus illis describatur, et in perpetuum memoria retineatur. Et ut hec nostra regalis munificentia, stabilis et incontulsa per succedentium momenta temporum permaneat, hanc cartam inde conscriptam, manu propria ut infra uidetur corroborantes, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Siguam domni Heinrici quarti regis, Fridericus cancellarius nice Sigefridi archicancellarii recognoui. Data. Il. idus Iultii. anno dominice incarnationis. M.L.X.III. Indictione. I. anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. VIII. regni uero. VI. Actum Goalare in dei nomine feliciter amen.

¹ hier gilt ebenfalls bie ju Rr. 146 gemachte Bemerfung. — 2 Aus Gelenii farrag, dipl. 1. 118 unter ben Urfnaben bes Suffres Maria ad gradus.

201. Ronig Beinrich IV. beurfundet ben Taufdwertrag, woburd Ubo, Bifcof von Tull, brei Sufen Beinberg im Mainger Baue, einen Sorigen mit feinem Befithtum gu Maing felbft, und ein Allobe in Sabbanien bei bem Rlofter St. Eron ber Abtei Cornelimunfter abgetreten und bagegen beren Beffenngen por bem Schloffe Zull und in ber Umgegend erhalten. - 1064, ben 15. April.

In nomine sanctae et inditiidnae trinitatis. Heinricus puer gratia dei romanorum rex augustus. Notum sit omnibus christi fidelibus tam futuris quam praesentibus, qualiter Udo episcopus Tullensis et VVinricus abbas Indensis commutationem fecerint de aecclesiarum suarum bonis, auctoritate et licentia domui patris nostri Heinrici romanorum imperatoris augusti. Dedit scilicet ipse episcopus Tullensis et aduocatus cius arnulfus super altare sancti Cornelli tres mansos cum uineis ad decem carratas uini in pago magonciacensi uidelicet arenheim nomine in possessionem loci et praependam fratrum, absque hereditario jure et contradictione omnium hominum, Dedit similiter in ipsa magencia residentem hominem unum. nomine ruothardum, cum domo et omni bono, quod eo die uidebatur habere. Dedit item ipse episcopus et comes Sigebodo frater et aduocatus capitis eius allodium suum grusmithis nomine in hasbanio iuxta monasterium sancti Trudonis. uidelicet aeclesiam cum integra terminatione. ipsum allodium integrum cum familia, terris cultis et incultis, molendinis, cambis, siluis, aquis, aquarumque decursibus, liberum ab omni communione et impedimento adiacentium terrarum. Econtra dedit abbas Indensis bonum aeclesiae suae quod habebat ante castellum tullense et quicquid habebat in eadem regione, quod ad aeclesiam sancti Aniani adhuc uidetur pertinere, uidelicet cum duabus aeclesiis, uineis, terris cultis et incultis, molendinis, siluis, aquis aquarumque decursibus, absque contradictione alicuius. Huius commutationis traditio et uestitura facta est ante coloniensem archiepiscopum Annonem Iuliaca. Bonum episcopi tradidit comes Sigebada frater eius et aduocatus aeclesiae snae Herimanno comiti adnocato sancti Cornelii. Item bonum sancti Cornelii tradidit ipse comes Herimannus episcopi praecepto miloni cius militi in loco aduocati. Testes sunt Herimannus comes palatinus, comes Euerhardus, comes Herimannus et filius eius, comes Unruoch, comes Sigebodo, comes Gerardus, Item comes Gerardus, comes Lutharius. Liberi multi. Imgramnus, Adalbero, Gerlach, Theodericus, Milo. Arnulfus, Folcusinus, et alii multi. Hanc commutationem laudamus, et traditionis descriptionem sigilli nostri impressione confirmamus, et ut firma permaneat regia nostra auctoritate praecipimus,

Signum domni Heinrici quarti regis. Sigehardus caucellarius vice Sigefridi archicancellarii recognoui. Data. XVII, kal. mai. anno dominicae incarnationis Mill. LXIIII. Indictione II, anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis VIIII, regni uero VIII. Actum Leodio feliciter amen.

202, Erzbifchof Unno II. von Coln ftiftet Die Benedictiner:Abtei Giegburg. - (1064.)1

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno secundus divina dispensante clementia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Nouerit omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium pietas qua de causa primum

^{&#}x27; In bem abreilichen Ardiv fanben fich vier Stiftungeurtunben bee Ergbifchofe Anno vor, alle befiegelte Driginale, und teine batirt. Gine alte Auffdrift auf ber Rudfeite bestimmt ibre Reibenfolge, allein ber Inhalt felbft belebrt, bas fie gerabe in ber umgefehrten Ordnung auf einander gefolgt find. Die vorftebende, angeblich bie vierte, ift nicht nur am menigften ausführlich, fonbern ermabnt auch noch nicht Die pabfiliche Beftatigung, welche unter bem 15. Dai 1066 erfolgt ift (f. Rr. 206) und in ben brei übrigen bejogen wirb. Bir ftellen fie baber bier voran, und gwar mit Dinblid auf bie Urt. Rr. 404, bem 3. 1065 voran, und laffen Die angeblich britte, welche außer bem wortlich gleichlautenben Gingange, eine ausführlichere Bezeichnung ber Gtiftunge. guter und Beftimmungen in Anfebung ber Bogte enthalt, unmittelbar folgen. Die, fo bezeichnete, tte und 2te Griftungeurtunde ftimmen unter fich faft überein , unterfceiben fich aber von jenen bauptfablich burch ibren vollig verauberten Gingang. Reine Ermabnung mehr ber Rubnvermegenen, welche mit ranberifden Banben bie Buter ber ergbifcofliden Rirde und anbere, aus bem geficherten Dinterbalte auf bem Giegberge ju überfallen pflegten, bis fie jur Abtretung bes lepteren gezwungen worben. Es mochte, bem ungludlichen Pfalgerafen Beinrich und feiner Gamilie gegenüber, unziemlich, ja gefahrbend fur bie Stiftung felbft ericbienen fepu, an bie Erwerbungemeife von Siegburg in einem vielleicht noch oft vorzuzeigenden Dentmale bleibend ju eeinnern; baber bier bie einfache Ungabe, bag ber Bigigaraf ben Siegberg mit feinem Augebor bem Ergbifcofe abgetreten. Diefe und anbere Abweichungen theilen wir in ben Roten ju ber folgenben zweiten Stiftungeurfunde mit. L L

instituimus in monte edificare cenobium. cni tunc mons sancti Michaelis nomen est inditum, quando in ipsius archangeli honore consecratum est monasterium. Propter munitionem loci naturalem audaces et temerarii homines quibus maliuolentia lex ac latrocinandi libido iusticia uidebatur se quandoque illuc recipiebant, et non solum in bonis ecclesie nostre, sed etiam in circumiacentibus predas crudeliter agebant, quod non solum ab incolis recognouimus. sed nostris diebus in iniuriam et desolationem ecclesie nostre uidimus. Sed deus omnipotens qui in se sperantes nunquam descrit ipsos ecclesie predones sua uirtute compescuit, ut non solum ab incepto desisterent, sed etiam ipsum montem cum omni edificatione in potestatem sancti Petri apostolorum principis transfunderent. Nos itaque tante dei benignitatis non immemores locum quem ministri demonum ad perditionem animarum prius insederant, ad saluationem animarum preuidimus eligendum. Hec itaque nostre operationis causa in monte sancti Michaelis fgerat ut residentes ibidem uiri spirituales fideli concersatione pro se uigilent pro nostra salute antecessorum quoque successorumque nostrorum ac totius ecclesie aures diuine pietatis implorent. Speramus autem et in misericordia digina confidimus ut horum militum munitione fideliter ac tute muniamur. per quos dei filius et sanctissima eius genitrix semper uirgo Maria cum archangelo Michaele sanctoque Mauricio martyre ac sociis eius omnibusque sanctis assidue glorificatur. Fundato igitur pro nostra possibilitate monasterio monachos de quorum uita religiosa presumpsimus congregantes, de nostris laboribus nictum eis nestitumque contulinus. Sunt autem hec loca que per aduocatorum manus cidem cenobio et ministris christi ibidem degentibus legauimus, achera quod ab iniscopo traiectensi per concambium sumpsimus, item achera, quod Conradus comes beneficii iure tenuerat donec aponte reddidit. Strala, Nistra, Beringerishusin, Geistingin, Bleusa superior, Lara, Menedon, Ascmere, Antreffa, que uilla ad radicem montis est translata, Gulesa, uinee in Winthers que brunonis erant. Bethindorp, Vlma. Mofindorp, Reiginmagon, quedam rura cum uineis. Tradidimus etiam eidem ecclesie et illic deo famulantibus Flattena cum omnibus suis appendiciis et utilitatibus, quod a Mathilda Brunonis quondam coniuge accepimus, decimationem quoque in Zulviaco, que in beneficio fuerat Sicconis comitis pro. X, libris. Inter alia etiam bona justis nostris laboribus acquisita, quasdam ecclesias eidem monasterio contulimus atque tradidimus. Ecclesiam que est in achera totam, et eam que est in Hanapha totam. cius ecclesie que est in Geistingin medietatem. et in pleysa inferiore et superiore ex toto, in mendene partem terciam. In Lara medictatem, in Bercheim ex toto, in Olma medictatem, in Hoinkirchin medictatis partes duas, in Strala medictatem, Has inquam ecclesias secundum quod annotatum est prefato tradidimus cenobio, monachis ibidem deo famulantibus ipsarum ecclesiarum omnem census redibitionem uel exactionem indulgentes in perpetuum, uidelicet ut quicquid ex eis secundum morem uel nobis uel corepiscopis uel decauis statutis debebatur temporibus. hoc in usum monachorum transferatur secundum abbatis arbitrium. Hanc illis harum ecclesiarum traditionem seu omnium quas cooperante domino tradituri sumus in posterum, ex purte domini nostri iesu christi et sancte Marie perpetue uirginis, sancti Michaelis archangeli, sancti Mauricii martyris et sociorum eius confirmamus in perpetuum, excommunicantes et anathematizantes omnem potestatem maiorem aut minorem quicumque hanc traditionem infringere uel mutare temptauerit. Quod ut uerius credatur atque inconsulsum permaneat, sigilli nostri impressione signari iussimus.

203. Des Erzbifchofe Anno II. von Coln zweite Stiftunge: Urfunde fur Die Benedictiner: Abtei Siegburg. - (1064.)

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno secundus divina dispensante elementia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Noverit (Her folgt berfelbe Eingang wie in ber vorhergehenden Urtunde).* Fundato igitur pro

Sabrifectulid grant Ente 1066 abgrafef, bed wegen bef Jufammenhangef mit ber veetergebenden kriefter greedent.—

Bergd, die Rott zu berfeitben. Der Eingang der, de beziehnten, Zen nob Litz Enfrungsderdundt lantet: Nouerst unmischenist indelem dam folurorum quam pre-estium pletas, qualiter institutions in moste nedikater opendomm, est tune most annet Michabelis demen est indium, quando in ipnius archangeli honore consecutium est monasterium. Komden autem mostem et peril mustis adherentia patalitus comes Haviricus undere Deter depotadorum principi ei odis sine contradictione

nostra possibilitate monasterio monachos de quorun; uita religiosa presumpsimus congregantes, de nostris laboribus nictum eis nestitumque contulimus, nihil de mensa pontificis dementes preter unam que Moffendorf dicitur uillam, Hac de causa res dominicatas eidem ecclesie plures non contulimus, ne a successoribus nostris contra dei seruos interpellatio fiat aliqua, uel prauorum quorumlibet suscitetur inuidia. Quamuis precessores nostri ex rebus dominicatis satis amplas ecclesias fundauerint, et hoc exemplum bone conuersationis succedentibus sibi reliquerint, Notificamus etiam nostris cunctisque fidelibus, quod eidem monasterio legauimus ecclesiam in Bleisa cum dotali manso et decima, et ecclesiam in Hanafo cum decimis et manso dotali, quas a canonicis bunnensibus per concamhium sumpsimus, legautes eis custodiam in bunna, hoc jure, ut prepositus qui usque ad nostrum tempus alienus fuit ab ea, quoniam ad manus episcopi pertinuit, ex hoc et in posterum custos sit et prepositus, itaque fraternis et ecclesie consulat utilitatibus. Actum est hoc concambium per aduocatos, comitem Chuorradum, Ludeunicum, atque Gerlahum, fidelium nostrorum consilio, consensu et collaudatione canonicorum, cum quibus haec est facta commutatio. Aliud quoque secimus concambium cum preposito de domo s. Petri et canonicis eiusdem domus a quibus Menedon 1 accepimus, donantes eis decimationem in Batelecca tantundem ualentem, 2 Sunt autem haec loca, que per aduocatorum manus eidem coenobio et ministris christi ibidem degentibus iu uictum uestitumque contulimus, Achera quod ab episcopo traiectensi per concambium sumpsimus, item Achera quod Chuonradus comes beneficii iure tenuerat donec sponte reddidit. Strala. Nistera. Berengerishuson. Geistingin. Bleisa superior. Lara. Menedon. Ascmere, Antreffa, que uilla ad radicem montis est translata, Gulesa, uinee in Winthere, que Brunonis erant, Bettendorf. Ulma. Moffendorf. in Reigemagon quedam rura cum uineis. ecclesia in Beretheim cum decimis, ecclesia in Bleisa cum manso dotali et decima, ecclesia in Hanafo cum dote et decimatione. Has ecclesias et omnes ad idem coenobium pertinentes hac donamus libertate, ut quicquid ex IIIIa, parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, ex hoc in luminaribus eius cui tradite sunt. impendatur ecclesie, 4 Statuimus uero adqueatis, quos eidem ecclesiae defensores esse preuidimus ut semel in anno ad loca sibi prescripta conveniant, et pro institiis faciendis placita teneant. Sic tamen ut ipsi cum abbatis consilio effusionem sanguinis, furta, uiolatam pacem, bereditatis contentionem indicantes, sua tercia contenti sint, neque ipsam terciam nisi de his rebus quae in placitis

in proprietatem tradidit. Hace itaque nostre institutionis causa la monte s. michabelis fuerat, ut residentes ibidem uiri spirituales fideli conversatione pro se vigilent, pro nostra salute, et beate memorie domni mei Heinrici imperatoris secundi. aptecessorum quoque specessorumque postrorem ac totius accelesiae aures diuine pictatis implorent. Speramus autem et in miscricordia divina confidemus ut horum militum munitique fideliter ac tute muniamur, per quos del filius, sed et sanctissima cius genitrix semper uirgo Maria, cum archangelo Michahele, sanctoque Maurielo martyre ac socila cius, omnibusque sanctis assidue giorificatur. Fundato igitur u. f. m. - ' Die Erempfare 1 und 2 haben ben Bufat ; quantum ad ipsos pertinuit. - ' Die porermabnien Erempfart baben ; donaptes eis partem tantundem ualentem de decimatione in fladelecca, quam a fidelibus postris scilicet Herimanso, et Arnoldo per concambium recepimus, et eidem monasterio confulimus. - 2 Die Beteichnung ber jur Stiftung geschenften Guter lautet in ben Urfunden 1 und 2 wie folgt: Bunt aulem haer toen quae --- coninlimps. Strala ex toto, uidelicet dimidium ad presens quod ad manus babuimus de bonis Brunonis, reliquum uero post discessum domne Irmendrudge quod ab illa precariae et pecuniae mercede nobis collalum est. (Die Urfunde 2 fcicht bier nech ein: sed et alia ubi ipsa hereditariam partem cum Brunone habuerat. id est. Flattena. Pirna. et uinee in Wisitre.) Venheim et omnem proprietatem Adelberti cuiusdam ingensi militis postri et uxoris cius Gerdradis. Sed el beneficium quod pro cadem proprietate precario jure in loco qui dicitur Crescich a nobis accepit. Achera quod ab episcopo trajectensi per concambium sumpsimus. item Achera quod Conradus comes beneficii iure tenucrat dence sponte reddidit. Quicquid Bertholfus in Geistingon habuit. in Berengereshuson ad, X. solidos. In Nistera ad VIII. solidos. Bleisa superior, In Lara, et in Sulsa quiequid ad palatinum comilem pertinuit. Menedon. Ascmerc. Antreffa. quae uilla ad radicem montis est transiata. Vlma. De beneficio regimari in Mulindorf, Trubtesdorf, et in Inere, VIIII, mansi, et in Kazbach quaedam nince de codem beneficio. In Geistare de beneficio Cononis. V. munst et insuper quidam agelli. In antinich ad dimidiam libram. In Meimindorf. It, mansi. Predium Sicconis in Cornsceith, In Grisbach VIIII, mansi de predio Richwini. Mansi duo quos fidelis miles noster Godescaleus nobis donneit. Accelesia in berecheim cum decimis et dotali manso. Accelesia in bleisa cum decima et dotali manso. Accelesia la hanafo eum dote et decimatione. Aecclesia in trubtesdorf cum dote et decimatione. Has autem aecclesias u. f. m. - Sirrnach folgt bie Bestimmung; Hace dicta locorum pomina sunt in manu Gertahi ciusdem monasterii aduocati. Gulesa et bettendorf commendata sunt in masum Herimanni comitis de glizberc. Flattena cum appenditiis ciusdem commendatimus in masum Linthherii. Moffendort commendatum est Theoderico. In Der Urfunde 2 fehlt Diefe Stelle ebenfalle.

aduocati uentilentur, uel de placitis inducientur requirant, cetera omnia abbatis arbitrio cum suis disponenda relinquant. Ita ut in abbatis potestate sit a persona familiae qualibet pro libito supplieium sumere, si in aliquo iustis eius imperiis presumpserit contraire. Tradimus etiam cirlem accelesiac et illic deo famulantibus Flattena cum omnibus suis attineneiis et utilitatibus, quod a Mathilda. Brunonis quondam coniuge accepimus. 1 decimationem quoque in Zulpiaco, quae in beneficio fuerat Sicconis comitis pro. X. libris. Designamus autem ipsi familiae quae in circuitu montis habitat, in omnibus locis infra. IIII. uel. V. miliaria adiacentibus, ut ad placitum aduocati indictum tribus dichus habendum in ipsa montis radice conucuiant, prima die a Lara. Ascmere, Sulsa, Menedon, Trubtestorf, Meimendorf, et ceteris ad haec loca serujentibus. Secunda die de Bleisa superiori, Torndorf, Geistingen. Nistera, Mulendorf, Berengereshuson, Irmenderot, Chorinsceid, Inere, et ceteris ad haee pertinentibus, IIIa, die de Achera superiore et inferiore, et ceteris ad bace scruientibus. Sitque seruitium quod abbas aduocato in unaquaque die placiti dare debeat, II. modii tritici, ama uini, II. amae ecruisiae, porci. II. ualentes duos solidos, porcellus denariorum. VI. anseres. II. pulli. IIII, ona. XX. auenae modii. VI. In Gulesa tantundem excepta ceruisia que non potest dari co quod ibi non sit, In Bettendorf tantundem. in Strala modius tritici, porcus ualens solidum. porcellus denariorum. VI. anser. I. pulli. II. oua, X. situla uini. ama ceruisiae dimidia. auenae modii. IIII. in Ulma tantundem. 2 Denunciamus itaque eisdem aduoeatis ne preter hoe placitum, singulare nisi ab abbate uocentur, ullum in anno placitum teneant, neque subdefensorem quenquam nisi abbatis electione et familiae collaudatione constituant. neque terciam alicuius compositionis nisi in suo placito uentilatae et induciatae requirant. De obseruanda uero consuctudine qua primum instituti sunt fratres ibidem deo militantes, et de abbatis singulari electione nulla persona quiequam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit, quod apostolici auctoritas scripto cis confirmanit, et nostra cpiscopalis censura per bannum apostolici corroborauit. Abbas preter fauulos aecclesiae nullam miliciam maiorem assumat, sed horum obsequio res sibi commissas intus et extra disponat. Denunciamus itaque omnibus fidelibus ex parte domini nostri iesu christi et sanctae Mariae matris eius. sanctique Michahelis archangeli. ncc non preciosi martyris Maurieii, sociorumque cius, et omnium sanctorum in quorum honore locus idem consecratus est, ne quis abbatem loci illius scruieium aliquod curiale facere compellat, ucl ad aliquod non regulare officium constringat. Si quis haius nostri deereti et apostolica pagina corroborati giolator quod non obtamus exstitcrit, abhominationem dei et sanetorum in quorum honore locus consecratus est nisi cito resignerit incurrat, et cum his quorum ignis non extinguitur, et quorum uermis non moritur portionem accipiat,

204. Ronig heinrich IV. idenft der Abtei Siegburg Die Billa Mengebe im Gaue Befrbalen. -

C. In uomine sancte et indiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente elementia rex. Onmibus ehristi nostrique fidelibus tam faturis quam presentibus notum esse uolumus, qualiter nos ob remedium anime patris nostri pie memorie Heinrici imperatoris augusti. nostramque in christo perpetuam felicitatem, instinctu quoque fidelis nostri Adalberti Hammaburiensis archiepiscopi, nec non ob fidele seruitinm Annonis Colonicasis archiepiscopi ad monasterium in monte antiquitus Sigeburch, nono autem nomine mons sancti Michahelis nominato a predicto Annone archiepiscopo constructum uillam umam Mengide dictam, in pago Westphal. in comitata autem Herimanni comitis sitam, cum omnibus appendiciis, hoe est utrinsque sexus mancipiis, arcis, edificiis, agris, campis, pratis, pascuis.

siluis, menationibus, terris cultis et incaltis, aquis, aquarumue decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, utis, et inuiis, questits et inquirendis, in proprium dedimus, atque tradidimus. Ea aidelicet ratione, ut predicti monasterii abbas cum consilio coloniensis archiepiscopi liberam inde potestatem habeat tenendi, commutandi, precariandi, uel quicquid ad communem frattum utilitatem uoluerit faciendi. Et ut hace nostra regalis traditivo stabilis et inconsulsa omni permanent tempore hanc cartam inde conscribi, manuque propria corroborantes sigilli nostri impressione inssimis insimiri.

Signam domni Heinrici quarti regis. Sigehardus cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoni. Data. VI. id. aug. anno dominice incarnationis. M.L.X.V. indictione. III. anno autem ordinationis domai Heinrici quarti regis. XII. regni uero. VIIII. actum Triburici in dei nomine feliciter amen.

205. Sonig Seinrich IV. fchenft bem Ergbifcofe Abalbert von Bremen ben Reichsbof Duieburg im Mubrgaue und ben Bannforft gwifchen Auber, Mein, Duffel und bem Wege, ber von ber Brude vor Werben nach Chn fuber, - 1065, ben 16. Detober.

In nomine sanctae et îndiuiduae trinitatis. Heinricus diuina fauente clementia rex. Cum regiae dignitatis sit ius cuiquam seruare suum, praecipue tamen ecclesiastica iura nobis obseruare uidentur, quia si peccandum, tolerabilius in hominem quam in deum, si non peccandum reverentius tamen deo quam hominibus obsequendum. Nos quidem patrum praecedentium uestigia imitari optantes, augere bona ecclesiastica, aucta retinere, nostroque in quantum possumus patrocinio tneri debemus, quatenus nostra tenera aetas ad uirile robur anhelans, promoueri si promouerit sperans, et dandi in deo gloriam assequatur, et data inter homines confirmandi gratiam non amittat. Unde omnibus christi nostrique fidelibus, tam futuris quam praesentibus, notum esse nolumus, qualiter bene erga nos promerentem Adalbertum. Hammaburgensem archiepiscopum, digne remunerantes, ad archiepiscopalem ecclesiam scilicet Hammaburch, in honore domini et saluatoris nostri, eiusque intemeratae genitricis Mariae et beati Iacobi apostoli, sancti quoque Viti martyris constructam, curtem nostram Tusburch dictam, in pago Ruriqqouve, in comitatu Herimanni comitis palatini sitam, cum omnibus appendiciis, hoc est, utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis, uillis, uineis, agris, pratis, campis, pascuis, siluis, forestis, forestariis, uenationibus, terris cultis et incultis, aquis, aquarumue decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, uiis et inuiis, quaesitis et inquirendis, monetis quoque, theloniis, omnique districtu, in proprium dedimus atque tradidimus. Addimus insuper cum banno nostro praedictae ecclesiae forestum unum in triangulo trium fluminum scilicet Rein. 2 Tussale et Rurae positum, ita quoque determinatum, per ruram se sursum extendens usque ad pontem Werdinensem et exinde per stratam Coloniensem usque ad rinum Tussale, et per descensum ejusdem riui ad Rhenum, et per alueum Rheni, usque quo Rura influit Rhenum. Ea uidelicet ratione, ut praedictus Adalbertus, eiusdem sedis archiepiscopus, suique successores, candem quant de caeteris ecclesiae suae bonis legaliter acquisitis, liberam et de his potestatem habeant, tenendi, commutandi, praecariandi nel quicquid de a ecclesiae suae utilitatem noluerint faciendi. Et ut hace nostra regalis traditio stabilis et inconsulsa omni permaneat tempore, hanc chartam inde conscribi manuque propria corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri,

Signum domni Heinrici quarti regis. Sigehardus cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognosi. Data XVII, kalend. Nouembr. anno domin. incarnationis MLXV. indictione III. anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis XI. regni uero VIIII. Actum Goslariae in dei nomine feliciter amen. 4

¹ Aus Lindenbrogil Scriptor. Septentrionales , p. 180, — 2 f. Rent. — 3 f. ad. — 4 An bemielben Tage und mit beu nicken Betern sociale heinfelden Tage und mit beu nickeligen Werten sociale heinfelden Betern sociale eine Graficast bes Grafen Pertold ... until mann Kwische dietam in pang Archaeper Pertold comits stam? 1. e. p. 180.

206. Pabit Meranber II. bestätigt Die Stiftung ber Abtei Giegburg. - 1066, ben 15. Dai.

† Alexander episcopus seruus seruurum dei. Annoni sancte coloniensis ecclesiae uenerabili archiepiscopo in christo iesu fratri carissimo. Quod a nobis deo dilecte frater expetis ex officio suscepto et auctoritate apostolica universis debemus ecclesiis, uidelicet ut cum aliquis fidelium in uinea domni sabaoth laborans propagines eius extenderit, nos cam sepiendo nunire conuccit, ne nel a pretercuntibus conculcetur, nel latrunculis in labores alienos detar aditus. At mihi tecum in deo dilecte frater agendum est longe aliter, quippe apud uirum religiosum et re uera tam operibus quam nomine episcopum, quique cum fidelis sergus et prudens totis anhelans uisceribus proprie descruis ecclesiae de medio laborum matrem laborantem respiciens, pios ei subponis humerus, nec labori subcumbens cum per multa incedas obstacula declines a uia regia. Atqui hoc est quod nos preter commune pensum in omnem uoluntatem tuam excitat etiam si ab apostolica sede petisses aliquid difficillimum. Queris igitur in deo dilecte frater quaterus cenobium monachorum quod in honorem sancti Michaelis archangeli in monte pie deuotionis edificare laboras studio, nos munimine confirmemus apostolico. Cui iuste postulationi tuae tam facilem quam debitum prebemus assensum. Itaque ex parte domni nostri lesu christi et sanctae del genitricis marie sanctorumque apostolorum Petri et Pauli omniumque sanctorum electorum confirmamus et corroboramus cenobium seu abbatiam supradictam in perpetuum, scilicet ne qua persona magna uel parua non aliquis successorum tuorum, non rex. aut comes, nullus inquam hominum ex ea quicquam ad destructionem illius loci demoliri audeat, uerum omnibus inibi iuste collatis atque conferendis pax sit permanens et inconqulsa, illud quoque auctoritate statuimus apostolica quatenus prima ista que modo instituitur apud monachos insius loci permaneat consuetudo, sitque illis de abbate libera electio siue de semetipsis in ipso cenobio seu utilius eis uisum fuerit undecumque magis religiosum sibi preponendi liberum habeant arbitrium secundum regulam sancti Benedicti. Si quis igitur huius nostri prinilegii temere uiolator extiterit, et monitus canonice emendare contempscrit, perpetui anathematis uinculis se innodandum nouerit, nisi forte resipiscens digne satisfecerit. Oui uero pia deuotione obseruator esse studuerit, precibus apostolorum principum Petri et Pauli peccatorum suorum omnium ab omnipoteuti deo consequatur ueniam, et eterne beatitudinis mercatur

Datum lateranis idus maii per manus petri sanetę Romanę ecclesię subdiaconi atque cancellarii uice domni Annos voloniensis archiepiscopi et sanetę sodis apostolicę archicancellarii. Anno. V. pontificatus domni Alexandri II., pape. Isdictione. IIII.

207. Konig heinrich IV. schenft auf Unsteben bes Erzbischofs Anno II. von Coln bem Stifte Rais ferewerth, feine Besithungen zu Styrum. — 1067.

In nomine sanctae et indiuidune trinitaits. Henricus dioina fauente elementia Rex. Sanctae dei ecclesiae profectui tanto diligentius prouidere debemus, quanto excelsius ex diuino manere sublimati sumus. Quapropter omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse uolamus, quod nos ad ecclesiam s. Saitherti. Werde constructam. ob interuentum ac petitionem Berthe, regimae regni thorique nostri consortis dilectissimae, instinctu Annonis Coloniensis archiepiscopi. nec non Sigifricii eiusdem ecclesiae prepositi. aliorumque fidelium nostrorum. quicquid habaimus ad nostras manus et propietates in uilla. Stirkemi dicta. In pago Hettero.º in comitatu Gerardi comitis sito. cum omnibus appendiciis suis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis. edifictis, agris pratis, campis. pascuis, syluis. uenationibus. terris cultis et incultis. aquis aquarumque decursibus. molis. molendinis, piscationibus. exitibus et reditibus, quiis et inniti, questiti et inquirendis, omnique utilitate, in proprium

^{*} Bus Geleuli farrag, dipl. XXX. ISS. Die dafch befrablich. Thiefart ift ben einem Cannolch des Girlich geniertereth auf ent ent Drighaft afneumenn und im 3. fc3.4 bem Gelem miggreicht webten. — Eine andere Bichgrift bei Gelen, b. e. fV. 41., ball Beibero; noch unrüchtiger fiejt in bem Abbruck bei ben, Cod, opin. 1. 202, Mertber; beiftig beift es eben fo irrig in comitatu Berrand.

dedimus, confirmatimus, perpetuo iure possidendum concessimus, ea nidelicet ratione, ut utilia mostoroum, imperator site rex, dux, marchio, comes, aliqua maior uel minor iudiciaria persona, hate salectare prepositus Sigefridus minatae ecclesiae afferra, alienare, aut ullo modo presumat inquietare. Sed prefatae ecclesiae prepositus Sigefridus eiusque successores liberam inde habeant potestatem tenendi, praceariandi, commutandi, uel quicquid ad ntilitatem eiusdem ecclesiae illia placuerit faciendi. Et ut hace nostra imperialis traditio stabilis et inconsulsa omal permaneat son, hanc chartam aercibi manque propria corroborantes sigilli nostri impressione iussimus insigirit.

Data anno dominice incarnationis, MLXVII. indictione, V. anno autem ordinationis domni Henrici. IIII. regis. XV. regni uero, XL. Actum Aquisgrami feliciter in dei nomine Amen.

208. Ronig heinrich IV. ichentt ber Stiftelirche ju Raiferewerth funf Beinberge ju Camb im Baue Ginrich. — 1067.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis, Heinricus dinina fianente clementia rex. Si çeclesiarum del commibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse uolumus, qualiter nos alq çelesiam s. Switherti Werde constructum, ob interuentum ac petitionem Berkhle regimae regni thorique nostri consortis dilectusiame. ne non Annonis coloniensia sarcheipiscopi, et Sigepristi eiuseme reclesiae prepositi, aliorumque fidelium nostrorum. V. uineas in uilla Chambo, in pago Einriche, in comitatu Lodovici comitis sitas, cum omni iustitia omnique utilitate in proprium dedimus, confirmatimus, perpetuo iure possidendum concessimus. En uidelicet ratione, ut nullus successorum nostrorum imperator, siue rex, dux, marchio, comes, aut aliqua maior uel minor iudiciaiis persona. haec data prenominatae ceclesiae auferre, alienare, aut ullomodo presumat inquietare. Sed prefatae aedis prepositus Sigefridus eiusque successores liberam inde potestatem habeant tenendi, precariando commutandi, uel quicquid ad utilitatem eiusdem çeclesiae tilis placuerit faciendi. Et ut haec nostra regalis traditio stabilis et inconsulasa omni pernaneaet quo, hanc cartam scribi, manuque propria corroborantes, Sigilli nostri Impressione inssimus insigirii.

Signam domni Heimrici quarti regis. Sigchardus cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognoni. Data ano dominice incarnationis Mill. LX.VII. indictione V. Anno ordinationis domni Heinrici quarti regis. XV. Regni uero. XI. Actum aquisgrami feliciter in nomine domini Amen.

209. Erzbifchof Anno II. von Coln botirt bie von ihm gegrundete und erbauete Stiftefirche jum b. Georg bafelbft. — 1067.

In omine sanctę et indiudiog trinitatis. Anno secundus Coloniensis archiepiscopus omnibus in christo fidelitus alutum est. ut qui rectores ecclesiarum dicimur, et ad tempus sumus, șeclesiis nobis commissis, pro possibilitate nostra, in tempore nostro, et deinceps utiliter et henigne prouideamus. Quod nos mente pertractantes, et quan periculosum sit cum eo qui corda simul et opera pensat ex acquo dimicare considerantes, nt sanctorum dei intercessione saluaremur. proposuimus nobis sanctos martyres christi ad auxilium rogationis pacis precatores aduocare, Aecclesiam itaque besti Georgii martyris, quan nos ante portam quae alta dicitur. fundanimus, et exacdificanimus facultatibus ecclesiasticis. in tantum locupletare constituimus, quantum possit illic deo famulantium necessitates sustentare, ad tempas, et facultates nostras supra modom non uiderentur minuere. Concessimus expectesis prefate, cunctisque ibidem deo militantibus, hep predia de facultatibus nostris, et benti Petri. Sorcláe cum omnibus appendiciis praeter decimam, agris, cultis, et incultis, uineis, ruits, et erutis, et erutendis, uiis, exitibus, et reditibus, aquis aquarimque decursibus, molis, molendisis, molendisis, syluis. uenationibus, piscationibus, et omnibus omnino utilitatibus, quibus nos et antecessores nostri usi samus, utique potutums. Helzheim, cum omnibus appenditiis

^{&#}x27; Aus bem Original in bem Ardib ber jepigen Pfarrfirde jum b. Georg ju Coln,

et reditibus. Polheim cum omnibus reditibus absque decima. Vochena. cum omnibus reditibus suis. et iusticiis praeter decimam. Aecclesiam in Ruelhenesberch1 cum omni decimatione ad supplementum praebende fratrum co modo tradidimus nt quicunque fuerit praepositus praefate huius sit pastor ecclesie. Accelesism quoque in Holzheim similiter, in Luzich. II. mansos soluentes. X. solidos et. II. modios tritici. in Honbere dimidiam partem ecclesie. Accelesiam in Berche 2 cum omni decima, in Lengestorph curiam unam habentem, VII, mansos, cum uineis, et areis soluentibus, VIIII, solidos. VI. denarios, et obulum. Decaniam quoque que nostri juris erat super omnes parochianas ecclesias in pago Biomensi et Arensi sitas tani matres quam filias, cum omni subjectione et justicia christianitatis, preter altarium dona, suprema iudicia, et pro redimendis seruitiis censum. IIII, anno qui ad archidiaconatus officium spectant, et eodem prorsus modo quo alias in Cuelpekowe ecclesie sanctae Marie in gradibus beniene concessimus, omnem quoque decimam de syluis, rubis, erutis, et eruendis per totam candem decaniam. Aecclesiam quoque sanctae Marie in Noithusen 3 in suburbio cinitatis Colonie juxta ripam reni sitam, cum banno, et omni justicia synodali et seculari una cum subiecta sibi uilla, et omnibus suis insticiis, areis, soluendis uigiliis, et operibus, et omnibus omnibo utilitatibus quibus nos usi sumus, ut prefate ecclesie sancti Georgii martyris, eodem jure hec subiecta sit, quo sancti Iohannis Baptiste ecclesia, ecclesie sancti Seuerini confessoris subest. Continebant siquidem prinilegia ecclesie sancti Seuerini confessoris sui iuris esse bannum usque ad portam que appellatur alta, quem quidem a canonicis et preposito eiusdem monasterii per concambiam accepimus, et duodecim areas, infra ambitum exterioris claustri. III, pouem extra soluentes singulis annis, V, solidos et, VI, denarios, donantes eis pro banno et areis. V. libras singulis annis de decimatione que est Meginhardeshagen, et Luidoluessceith. 4 atque Solonchon, quam quidem tenuit Palatinus comes in beneficium, sed hoc apud illum effecimus, quod nobis sponte cam reddidit, Hunc itaque bannum cum sua determinatione usque ad portam supradictam, et ex altera parte usque ad ripam reni a termino arcarum que ex meridiana parte monasterii site sunt extra claustrum exterius, eidem donamus ecclesie sancti Georgii martyris. et ibidem deo famulantibus. Vineas quoque eidem ecclesie contulimus in Aluetra. que nostri iuris crant et partem sylue cum mansis. II. soluentibus. XI. solidos, et area ibidem sita, et stercoratione de. X. mansis pro qua utillico. V. solidos reddidimus, de opere septimanario, ut debitum seruicium compleat more solito. Molendinum unum in Iuliacho. Et uineas iuxta mosellam in. V. locis Rafthecha, Orzecha, Liemena, Sigenel, Clottene, 6 Ultra renum uero Bieleheim, Berentraph, In Westfalia, X. libras de decimatione uestitui fratrum destinatas que etiam in beneficio Palatini comitis fuerant, in Hurnezuelt ad duas libras, In Gelre? ecclesiam cum omni decimatione, circa Menethene decimas soluentes. II, libras, exceptis, XXX, denariis, Hec igitur omnia et quecunque iuste acquiri et addi possunt, primo sub tutelam sancte romane ecclesie per manum uenerabilis pape Nikolai cuius etiam scripta ad corroborationem eiusdem rei continentur apud nos. 6 diligenter commisimus, ac deinde non solum Coloniensis ecclesie, uerum etiam conprouincialium ecclesiarum consensu. et adstipulatione, sigilli nostri inpressione, et banni auctoritate corroborari decrenimus, ut nemo tam firme contradicionis uiolator esse presumat, nisi qui anathematis sententiam, et eternum Gehenne incendium nullatenus pertimescat, Anno dominice incarnationis. Mill. LXVII. Actum publice in ecclesia sancti Petri Colonie, feliciter in christo.

210. Konig Seinrich IV. ichente, auf Anfteben bes Ergbischofe Anno II. von Coln, ber Abrei Siegburg ein Gut zu Efchmar, in ber Grafichaft herimans, in bem Ausigauc. — 1068, ben 29. Mai.

C. In nomine sanetç et indiuiduae trinitatis. Heinricus dinina fauente clementia rex. Si sacerdotum christi curam gerere. eorumque honestis petitionibus consentire studuerimus. apud deum et homines gloriam et gratiam

consecuturos nos esse non dubitamus. Qua propter omnibus christi nostrique fidelibus notum esse uolumus. qualiter fidelis noster et dilectus sancte coloniae archiepiscopus Anno. nostram clementiam adiit. suaeque aecclesiae quam in honore sancti Michahelis archangeli in monte qui dicitur Siberch construxit predium quoddam quod Erlolfus minister suus ex nostra proprietate beneficio habuit ex regali nostra munificentia donari atque confirmari postulanit. Cuius honestae peticioni denotissimae consentire decernentes, pro remedio animae nostrae, et ob dilectissimae contectalis nostrae atque regni nostri consortis Berchte, reginae beatitudinem, nec non per interuentum fidelium nostrorum nidelicet Sigifridi. mogontiacensis archiepiscopi. Wecelini. magadaburgensis archiepiscopi. Burchardi. haluerstedensis episcopi. Rodulfi. quoque ducis sueuorum. Ottonis. ducis saxonum. Dedi. marchionis. ac per deuotissimum predicti archiepiscopi seruicium et caritatem, predium desideratum, situm în loco. Asmeri, in comitatu Herimanni comitis, in pago Auelgowe, cum omnibus suis appendiciis, uel utilitatibus cidem predio iuste pertinentibus, id est mancipiis utriusque sexus, terris cultis et incultis, areis, aedificiis, pratis, pascuis, siluis, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molis, molendinis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, coeterisque omnibus utilitatibus, per hanc nostram regalem paginam predicte aecclesiae sancti Michahelis, in monte Siberch, in proprium concedimus atque largimur, ea uidelicet ratione, ut idem predictus archiepiscopus, sibique successuri liberam de eadem proprietate post hinc habeant quicquid eis placuerit ad usum aecclesiae faciendi facultatem, tenendi, dandi, commutandi, precariandi. Et ut haec nostra regalis munificentis firma stabilisque omni permaneat acuo, hanc cartam inde conscriptam, manu propria corroborantes, sigilli nostri impressione iussimus insigniri,

Signum domni Heimrici regis quarti. Pibo cancellarius, uice Sigifridi archicancellarii recognoni. Data est, IIII, kal, iunii, Anno dominice incarnationis, M.L.X.VIII. Indictione, VL Anno autem ordinationis domni Heinrici. XV. Regni uero XL Actum Sogaz, feliciter amen.

211. Ergbischof Anno II. von Goln beurfundet, wie er im Auftrage Kaifers Deinrich III. verfügt, daß Riemand fich des Zehnten der in Befithalen und Dfiphalen oder Engern gelegenen Salbufen der Abtei Berden anmaßen durfe, vielmehr der dafur bedungene Zins an die Abtei entrichtet werden foll. — 1068.

In nomine sanctae et indiuduae trinitatis. Notam sit onanibas ecclesiae fadelibus tam futuris quam praesentibus, quanto studio quanta deuotione. Ego Anno secundus nullis quantuis meritis consequatus. Episcopii tanen dignitate praeditus, praecipiente et imperiali clementia annuente donno Henrico secundo gloriosissimo imperatore augusto, ac crebra uenerabilis Geronit werthineasis abbatis petitione nec non beati Lvitgeri commonitus amore, de ipsius ecclesiae rebus sic ordinani. statui. et confirmaui, ne quis clericas, aut laicus, liber, aut seruus, in decimas ad alionimicatos mansos quod unlgo dicitur achebava pertinentes, omnium curiarum iu Westphalica aeu atphalica quod alio nomine uocatur Aeugarica, manum mittere audeat, sed secundum quod statutum est. determinatus census pro decimis soluatur, de Kuhantetorp. II. solidi productiona decimis soluatur. Soluatur de Lucidinor. III. solidi. Actuan Expensive sancti petri. Lúzo decanus. Bertolfus sancti Andreae prepositus. Adolfus aduocatus de monte. Gerlach de Wikerothe. Ministeriales ecclesiae. Lúdolf. Vabbe. Azzo. Godefrieth. Vi autem hec traditio firma et inconuulas permaneat, hanc cartam inde conserbi iussi. banno sancciai, et certa sigili nostri impressione signani, hoc subnectens. nt si quis huius decreti presumtuosus uiolator emerserit. iram dei omnipotentis et matris eius. sanctique Lvitgeri et omnium sanctorum sine intermissione patiatur. et naque ad satisfactionem sanctae matris ecclesiae anathemate feriatur.

Acta sunt baec anno ab incarnatione domni. M.L.XVIII, Indictione VI. feliciter Amen.

I. ı.

18

- 212. Konig heinrich IV. identt bem Erzbifchofe Unno II. von Goln ben Wilbbann von bem Ausfluffe bes heimbache, ber Ruhr aufwarts in bie Ilrff und blefer aufwarts bie jur Straffe. — 1069, ben 7. Erbeber.
- C. In nomine sanctare et individuae trinitatis. **Iterinicus** divina fauente elementia rex. Si animae nostrae pericula. humana fragilitate undique accumulata timentes. pro his delendis sanctae dei ecclesiae curam gerimus. fideliumque nostrorum petitionibus clementer annuere condescendimus, honorom nostrum secularem diffamari, deique elementiam. nullomodo dubitamus nobis placari. Unde notum esse desideranus cunctis christi nostrique fidelibus, tam futuris quam presentibus, quod noster carus et fidelismus. Annu udidicte et coloniensia archiepiscopus, nostram andivi elementiam, et bannum unum quod uulgo viidsan dicitur. infra hos terminos situm, scilicet ubi **Heingebahe** influit **Ruram**, inde uero sarsum ruram, nasque in **Orconfraram, suram autem Orconfraram, usque ad plateam, sibi dari postulanit. Cuius honestae petitioni, per plarina nobisque gratissima sua servitia associentense desideratum bannum infra predictos terminos sibi. onnibusque suis successoribus in proprium concessimus. Ergo ut hace nostra regalis concessio in perpetium permaneat firma et inconsults., hanc inde conseriptam, et propria manu ut inferius uidetur corroboratam cartam sigilii nostri impressione nisginiri iusimus.

Signum doumi Heinrici regis quarti, Adelbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognosi. Data est. Non octubris, anno dominicae incaruationis, Mill. LXVIIII. Indictione. VIII. anno autem ordinationis domni Heinrici, XVI. Regni uero XIII. Actum Frankeneeurf eliciter amen.

- 213. Ronig Beinrich IV. nimmt auf Bitte bes Ergbifchofe Anno II. von Coln bie von bemfelben gegrundete Abtei Giegburg mit ihrem Marter, Bolls und Mangrechte und ihren Befithungen, welche auch nur einem Ergbifchofe von Coln untergeben fewn foll, in feinen Schube. 1669, ben 8. Detober.
- C. În nomine sanctae et îndividuae triultatis. Heinricus divina fauente elementia rex, Cunciis sanctae dei acectesiae cultoribus, nostrique fidelibus, tam nascendis quam modernis innotescat, qualiter fidelissimus et nobis carissimus, seiliet Anno sanctae coloniensis aceclesiae archiepiscopus monasterium quod ipse in monte Sigeberge dicto in honorem sancti michahelis construxit et dicanit, nostrae tutelae et defensioni subdidit, et mercatum, theloneum, monetam, atque predia, cum omnigenis ad hoc questitis et datis, situe querendis et dandis utilitatibus, nostra regali anctoritate framari et corroborari postudant. Iliuis itaque seruitium et bonam in nos uolnataem respicientes, ciusque desiderium implere studentes, predictum monasterium, et omnia ad hoc pertinentia, in nostram accepinus defensiomem, et ne quis nisi ipse, suique successores inde habest potestatem, ex san pelitione et regio more hanc inde conscriptam cartam, propria nanu corroboraniums, et sigilii nostri impressione insligari cussimus. Si quis autem peruersus contunaciae uel temeritatis inprudentia correptus, contra regiae dignitatis edictum, quid eripere, destruere, sine frangere ex loc conatus fuerit, hunc reum maiestatis regali aerario. CCC. libras auri accumulare destinanimus.

Signum domni Heinrici regis quarti. Adelbero cancellarius vice Sigefridi archicancellarii recognosi. Data est. VIII. idus octob. anno autem dominicae incarrantionis Mill. LX.VIIII. indictione VIII. anno autem ordinationis domni Heinrici. XVI. regoi uero XIIII. Actum Frankenewet. feliciter amen.

- 214. Ronig Deinrich IV. verleite ber Abrie Giegburg Die Etrafgerichtebarfeit auf Den abtriliden Billen im Imfreise Derselben, und Die Fischerei in ben fiebenden und fliegenden Gewaffern. 1071, ben 4. Derober.
- C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinricus dei gratia rex omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Si petitionibus sacerdotum iustis. et eorum maxime qui diuino seruicio deuote et iugiter insistunt

faciles aures prebnerimus, speramus procul dubio quod summus sacerdos christus iesu nos in nomine suo petentes per corum preces benigne sit auditurus. Proinde nouerit omnium fidelium taus futurorum quam presentium posteritas quod Erpo abbas in coenobio sancti Michahelis quod situm est in monte iuxta Sigam. cuius fundator fidelis noster Anno coloniensis archiepiscopus extitit. cum sibi subiectis monachis nos adiit. deprecans ut ei hannum circa montem eundem in uillis abbatie, et saucti Petri, daremus, ita tamen ut in nullo minueretur iustitia comitis aut potestas, Cuius petitioni quomodo iusta uidebatur, eo quod temerarii homines multas circa eundem montem mercatum petentibus contumelias irrogarent, de quibus accusati, neque comiti, neque domino oppressorum compositionem facti soluerent, prebentes assensum, donamus bannum quem postulanit, tradimus, confirmamus, et corroboramus, ita ut tres curtes ad montem pertinentes. Lara. Geistingen. Bleisa. cum suis bannis quos ante habebant stabiles et inconsulse permaneant, in ceteris nero locis circa montem sitis, sicut subscriptum continet, infra terminum ab eo loco quo acchera sigam influit, sicque per ascensum accherç, donec Rotenbahe accheram ingreditur, et ita per ascensum riui Rotenbahe quousque terminus banni chaltouua uillam cum termino suo complectatur. a chaltouua trans sigam usque Hageneiche. inde per plateam que bunnam ducit usque Bozenlohe. de bozenlohe per finem verlohe, uersus sigam donec òtenforet desinat, inde usque werde, a werde in sigam contra Lara, a Lara usque ad cum locum ubi achera sigam influit, ubi etiam termini principium positum est, i nullus homo quenquam capere, depredari. ledere, nel in aliquo molestare presumat. Quod si hoc nostrum institutum quispiam transgressus fuerit, abbati uel eius procuratori I.X. solidos componat et soluat, siue seruus, siue liber sit. lus nero piscationum in profluentibus et stantibus aquis ita concedimus, ut nullus ibi sine abbatis concessione piscem magnum nel paruum capere audeat, quin prescripte poene deprehensus subjaceat. Et ut baec nostra decretalis pagina in posterum stabilis et inconculsa permaneat, cartam hanc testem donationis conscribi, et sigillo nostro iussimus insigniri.

Signam domni quarti Heivrici regis inuictissimi. Adalbero cancellarius uice Sigefridi archicancellarii recognozi. Data. IIII. Non. oct. anno dominicae incarnationis Mill. LXXI. indictione. X. anno autem ordinationis domni Heinrici regis. XVIII. Regoi uero. XV. Actum Meraibure in dei nomine feliciter amen.

215. Ronig heinrich IV. schenft bem Marienstifte zu Aachen bas Gut Balborn im Arbennen-Gaue, in ber Grafschaft Diepolos. — 1072, ben 27. April.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Heinvicus diuina fauente elementia rex. Sicut antecessorum nostrorum regun et imperatorum regni haeredes successimus, ita in uirtute eorum imitatores, et precipue in aecclesiis dei fundandis aemuli, in fundatis defendendis rigidi, et de nostris copiis ea quae uidentur pro eorum ape que non uidentur eisdem addere non pigri, quantum possunuss dei adiutorio existere studemus. Inter quos magni nominis Karalus omnibus sacculis notatus. non solum precipuos earundem aecclesiarum defensor, uerum etiam egregiam eigeit fundator. Cuius studio fundatam, sumptibus ditatam. legibus stabilitam, aecclesiam aquisgrani sanctae dei genitrici et uirgini Mariae dicatam scimus, quam sicut coeteris specialius dilectione nostra diguamur, ita quoque nobis preciosiora eidem coeteris apecialius addere conamur. Quam ob rem predium quoddam nobis ut diximus preciosius, consilio et interpellatione dilectae Berhitae. regni et tori sociae, coeterorumque fudelium nostrorum, Annonat coloniensia archiepiscopi. Buggonie Halberstatensis. Urerinkeri Argentinensis, episcoporum suggestione, sed et prepositi eiusdem aecclesiae Ruoperti seruii non immemores, super omnes tamen deum ut praefati sumus remuneraturum spe expectanes, dominicae genitrici Mariae aquisgrani in proprium dedimus atque tradidimus, Nonueu ciusdem predii est Harne, situs autem in pago Harduenne. in comitatu uero Diepoldi. Dedimus autem sicut mos est regibus et imperatoribus dare, cum omnibus uidelicet appenditiis, hoc est utriusque sexus mancipiis, arvis, aedificiis, terris, cultis et incultis, uiis et inuits pratis, pascuis, campis, situis, uenacionibus, aquis, aquarumque

^{&#}x27; Der Jannbejit beit alfo an bem Punte an, wo bie Achr in bie Gieg fallt, zieht fich aufwares ber Achr bis jum Einfluß ber Rottenbach, biefer aufwärts bis Catbauen, am Attenforft vorbei bis Sieglade und bon bort bis zum Ansangspuntte. Diefer Bejirt bilbete ben fratrem Burghann.

decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, ac cum omni utilitate quae ullomodo inde prouenire poterit. Et ut hace nostra regalis traditio nalla malignantium machinatione possit labefactari, hanc cartum inde conscriptam, et sigilli nostri impressione signitam omnis generationis tam futurae quam presentis notitiae reliquimus.

Signum domni Heinrici quarti regis inaictissimi. Adalbero cancellarius nice Sigefridi archicancellarii recognosi. Data est. V. k. mai. Anno dominicae incarnationis, Mill. LXXII. indictione. X. Anno autem ordinationis domni Heinrici quarti regis. XVII. Regni uero, XVI. Actum est Aguiagrani feliciter in dei nomine. Amee.

- 216. Ronig heinrich IV. schentt auf Ansteben feines Capelland Sigefrid, Probites zu Raisersberth, ber bortigen Collegiatifiede alles bas, mas Guntram in ber Graficaft bes Pfalggrafen herimann, in ben Billen Munbelheim, Rheinheim, Cerm, Rath, Mettmann, Bald, Scheven und Ilpheim' zu Benefig gehabt. 1072, ben 29. Dezember.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente elementia rex. Si ecclesiis dei deferamus honorem, easque ampliare et exaltare curemus, certam habemus et spem et fidem ex his rebus prouenire stabilitatem regno, nobis uero salutem tam in hac uita quam etiam futura. Unde uulgatum ubique in regno nostro et publicum esse uolumus, quod fecimus ecclesiae werdensi, ad honorem quidem dei et sancti Swiberti confessoris qui in eadem aecclesia et membris requiescit et coruseat miraculis. Adiit namque suppliciter et reuerende maiestatem solii nostri capellanus noster Sigefridus einsdem nidelicet loci prepositus, fratribus suis inibi servientibus dimidiam panem singulis festinis diebus a nostra elementia adaugeri postulans. Nos uero eius petitionem adimplere dignantes. opitulante nostra dilecta Berhta regina, subuenientibus quoque nostris fidelibus Annone uidelicet coloniensi archiepiscopo. Adalberto hammenburgensi archiepiscopo. Eppone cicensi episcopo. Bennone osinabruggensi episcopo. Adalberto wormaciensi episcopo. Heinrico spirensi episcopo. Werinero strazburgensi episcopo, ducibus quoque Rodolfo alimanniae et Welfone bajoariae atque Ottone saxoniae, tradimus ad predictum sancti Sviberti monasterium. in aucmentum praebendae fratrum, quicquid Guntram patris nostri seruiens in comitatu Herimanni palatini comitis. et in his uillis, scilicet mundelincheim. Rinheim, Sermethe, Rothe, Medemeno, Walde, Sceueno, Vpheim, in beneficio habuit. Damus autem regio more ad perpetuam proprietatem cum omnibus appendiciis. id est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, exitibus et reditibus, terris, cultis et incultis, niis et inniis, agris, quesitis et inquirendis, pratis, pascuis, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, siluis et cum omni utilitate quae ulla ratione inde pronenire uel excogitari potest. Ea quippe ratione nt missa ibi amodo et usque in sempiternum pro animabus parentum nostrorum aui uidelicet nostri Cuonradi et patris nostri pie memoriae Heinrici imperatoris, nec non genitricis nostrae Agnetis, et ob nostrani perpetuam sulutem singulis cantetur diebus, Ergo ut haec nostra regalis traditio firma et inconuulsa omni tempore permaneat, et posteris etiam in notitiam ueniat. litteris mandari iussimus, easque manu propria roborantes, sigilli nostri impressione firmari et subsignari,

Signam domni Heinrici quarti regis innicissimi. Adalbero cancellarius uice Sigofridi archicantellarii recognoui. Data. IIII. Kalendas Ianuarii. Anno dominicae incarnationis Millesimo. LXX.II. Indictione X. Anno autem ordinationis doutai Heinrici regis. XVIII. regni uero. XVI. Actum Wormaciae in dei nomine feliciter anne.

¹ Die bettigen Mannen der beiten letteren Dete find, da des Eilf. Auflerenerth in der Folgt beet nichte befein dar, die Gemischeit nicht anzugeben. — Die angeführten Jahre der Ortination und des Ariehes verfien auf das Jahr 1071. — In dem Addern, 114.) und seinem Vergängern find fall alle Nannen der angefährten Büten die jurch internationale der in die jurchfaren, warenn es fint Hoppone cionnal — Arpone monanterienus episcopo deff und ein andertre Ganjier (Ummebreus) und Greganfer (Monantarus) genannt merken.

217. Erzhischof Unno II. von Coln verleibt feinem Capellan Heinrich von Gfien ein Benefig ju Rempen und bekundet, baß er bas von demsclien auf Befeht und Roften ber Achtiffin Suenehild von Effen erbauete Oratorium zu Stoppenberg geweihet und die Ausübung ber Pfarcantet Handlungen in demselben fur deingende Kille gestattet habe; er schenft ber Stiftung ben Rotte gebruten von zwei Mansen zu Kempen in der Grafichaft bed Grafen Unruch .— 1073, den 29, Jan,

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno diuina fauente clementia, licet indignus agrippinensis ecclesie archiepiscopus. Cum pium et acceptum sit coram deo, cos qui episcopali censentur nomine oumibus uere catholicis misericordie sinum aperire, tum precipue illorum est in eos misericordes existere, quorum mentis et corporis efficația, ad laudem dei ecclesiarum suarum resplendent edificia. Quod pia nos intentione considerantes, confratri et capellano nostro Heinrico astratensi, uere ut mundana ne dicam adulatione in christo catholico, premultis quibus ut in presens cernitur in nostris sepe ecclesiis desudanit laboribus, quantum tunc potuimus paruum beneficium censum uidelicet duarum librarum coloniensis monete et VI. porcos in kempeno singulis annis usque în finem uite sue tradidimus. Scire etiam cupimus omnes christi fideles, tam uidelicet futuros quam presentes, qualiter idem confrater noster Heinricus precepto ac sumptu domne sue Srencheldis nenerabilis abbatisse astnetensis ecclesie oratorium in monte quem nulgari lingua uocant *Stophenberch*, suo ut cernitur prudenti consilio edificari perfecit, bona quidem prouisione ac magna misericordia domne Sueneheldis abbatisse, scilicet ut hi qui longe sunt remoti a supradicta matrice ecclesia, quique sibi uiderint mortis imminere periculum, propter tempus et difficultatem itineris, illic baptismum et sepulturam, ceteraque si necessitas ingruerit recipiant alimenta anime, salua in omnibus auctoritate ac siuodali lege matricis ecclesie. Interueniente itaque domna Sucuebelde abbatissa, ac seruitio supradicti Heinrici nostri, dedicauimus oratorium illud in honore sancte Marie perpetue uirginis. sauctorum quoque confessorum. Basilii. Nicolai. Martini. cum dote quem ipsa donauerat abbatissa in eiusdem montis radice. Insuper et nos adhibuimus noualium decimationem. IL mansorum in hempeno in comitatu scilicet Vnruch comitis. Cui interfuerunt consecrationi pariterque traditioni testes capellani, Bertolf, Luydolf, Gerhart, Hereman, Hartuuich, Arnolt, Ruopret, Warin, Aluezo, Laici uero, Cuonrat eiusdem loci aduocatus. Ratnuart. Luydolf. Tiemo. Folkmar. Richezo. Gerhart, Randolf. Heinrich. Thiederich. et ut hoc uerius credatur, et in posterum firmius seruetur, hanc confirmationis kartam conscribi, ac sigilli nostri impressione iussimus insiguiri. Si quis autem infelix hominum has nostras traditiones predictas aut ab alio forte eidem oratorio adhuc tradendas infregerit. uel nisi in melius commutanerit, perpetuo a nobis facto anathemati subiacebit.

Facta est autem hec traditio et dedicatio celebrata, Anno dominice incarnationis, M.L.XX.HL indictione, X. IIII. kal. Februarii,

218. Erzbischof Unno II. von Chin' ichentt bem Cunibertitifte baselbit, jum Ersah ber bemfelben burch ben Erzbischof Georger entzogenen Besithungen, Gefalle ju Goeft; sobann, zu ben babin versetzten Gebeinen ber b.b. Ewalben, Einfunfte zu Masniel, Alpen, Heimerzheim und Straß, felb. — 1074, ben 3. October.

Iu nomine sancte et indiuithe trinitatis. Anno secundus colonieusis archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tan futuris quam presentibus. Hado prepositus sancti Cuniberti familiaris mihi iutta etatem et sapientiam suam. cum mecum sepe multa familiariter ageret. semper recurrit pio affectu. et paterno corde ad mentionem suorom fratrum de cis bene loquens. ut cos per cum. et cum propter cos diligerem. cos dignissimos opima prehenda contestabatur. Sed locum inopem et deuastationem loci per Euergeram intus et foris illatam lamentabatur. quam idem episcopus. ut notam est omnibus. digna ultione. uisceribus effusis. et sine peccatorum confessione luebatur. Lamentabatur etiam preter pallia. preter auream tabulam altaris. preter carradas librorum, preter marmorea pati-

¹ Aus bem Cartular bes Stifts, Rr. 1.

menta, uillas cum ecclesiis et uincis que modo sunt aliarum ecclesiarum et militum beneficia, et ut non possent facile restitui, ita ut iusuun esset, per eundem episcopum ablatas. Quarum uillarum nomina hec sunt. Orientalis speie cum ecclesia, lechelingon cum ecclesia, ecclesiam in muoderisheim, et decimam silue in heldein, fliterethe. belle.1 Hac huius prepositi assidua et miseranda lumentatione nequaquam mecum consumpta, et a me neglecta. accidit quod in angustias peccatis meis id exigentibus, citra timorem subito illapsus sum, que cum sint mihi celande, gloria autem uirtutis sanctorum Cuniberti. Clementis et Ewaldorum, ad quorum intercessionem et suffragia tunc temporis specialiter confugerum propalanda est, quia ut indubitanter noui intercessione corum, timor meus in spem, tristicia mea in gaudium, in securitatem periculum transfiguratum est, et multorum contra me impia consilia frustrata sunt. Procul mora, igitur codem preposito Hadone ad me accersito ut consecretario, et familiari iocunde letoque animo secum computabam, ut pro tempore saltem aliquid meritis corum responderem, et iuxta consilium suum tradidi fratribus quinque libras soluendas de arcis uel de curticulis Susacie, quod eam sanctus Cunibertus saucto Petro acquisinit, et quod pius archiepiscopus Herimannus postmodum effosso corpore s. Cuniberti. et susatiam translato, ab iniustis et inoportunis heredibus eam duello defendit et obtinuit. Post non mulium temporis sanctos Ewaldos quamuis indignns presumpsi transferre. et fratribus dedi unam libram in uilla que dicitur Generon, in masencel nel alpheim soluendos de redditibus siluarum niginti modios tritici, et in heimnordeschem et in strazveldon decimationem noualjum ad sustentationem diurnam, adhuc illis plus daturus nbicunque deus facultatem nel locum concesserit, nt si omnium ablatorum detrimenta non possim, quodquod possim deuote et debito uoto loco illi suppleam. Actum est autem hoc coram testibus subnotatis. Azelino preposito. Bereugario decano. Euerhardo, Ruotberto, Bertolfo, Regenboldo, coram laicis quoque. Francone urbis prefecto. Herimanno comite. Gerardo comite. Et nt uerius credatur. firmiusque in posterum teneatur, banc cartam in testimonium conscribi feci. et in eodem monasterio in memoriale futurum reposni.

Translatio nero predicta est anno dominice incarnationis. M.L.XXIIII. indictione. XI. V. nonas octobris. Si quis ergo tantillum supplementi, quod fratribas predictis impendimus, clericus siue laicus actu uel consilio sub-traxerii. aut si quis successor uoster quod absit, hoc permiserii. et non defenderii. nonerit se alliganam sancti Cuniberti. Clementis. et Ewaldorum. meique banno secundum subiecta uerba. Deus conteret dentes eorum in origorum, et nuolas corum confinget dominus, an discheum deuenient tanquam aqua decurents, et fineme patientur ut canes, opera corum inutilia, et opus iniquitatis in manibus eorum sit, pedes corum ad malum currant, cogitationes inutiles habeant, uastitas et contritio in utis eorum, niam pacis nesciant, in tenebris ambulent, salus elongata sit ab eis, uermis corum non morietur, et ignis corum non extinguetur in eternum, donine. fructum eorum de terra perdes, ueniat mors super illos, destrue illos in finem, et disperge illos in utrute tua domine, obscurentam couli corum ne uideant, fant dies corum panci, maledicti in domo, maledicti fructus corum, habeant oculos et non uideant, aures et non audeant, nares et non doventur, gustum et saporem nesciant, sensum et non intelligant, de libro uimentium deleantur, et in ignem cternum qui paratus est diabolo et angelis cius. tristes a del conspectu discedant. Te prestante domino nostro lesu christo qui uitui set regnas in secula seculorum, amen,

219. Ronig Beinrich IV. fchenft ber Abtei Burtideid ein Landgut zu Boppard. - 1075, ben 28, Dai.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Henricus dinina fauente elementia rex. Sanctorum necessitatibus communicare, est peccatoribus peccata relaxare. Quod nos considerantes, carnalia nostra spiritualibus non piguit metenda dare, ut et ipsos nobis carnalibus sua spiritualia non pigeat seminare. Vnde pro tali commercio, monachis in loco qui nulgari lingua Buocit uocatur, domino deo sanctoque lohanui baptistae dei seruo et ex seruo amico dei facto ibidem die noctuque seruientibus, quoddam praedium in uilla Boparde, in comitatu Berteldi

¹ Derefpay, Lichtingen, Moberebrim, Dilben, Flittarb, Boigts, ober Bufchell. - 2 Aus bem Driginal im Koniglichen Brovinial - Archiv zu Cobleng. Das Stift bat biefe Befigung im 3. 1341 ber Abtei Eberbach verfauft.

situm quod lingua rusticorum illius tille, Maneacere uocatur, nec unum Manewere, sed tria Manewere, cum omnibus appenditiis, ac cum omniu tilitate quae uel seribi uel nominari poterii iu proprium dediumu senterondimons, ea conditione, ut deinceps nulli subdatur, nisi monachis apun Buoreit deo sernientibus, qui in pace nostram memoriam agentes a nobis his tribus Manewere sibi concessis in aeuum fruantur. Huius antem traditionis testem, cartam praesentem seribi iussimus, quam propria manu nostra ut infar uideri potest corroboratam, et nostri sigilli impressione insignitam omnis generationis tam futurae quam presentis noticiae relinquimus.

Signum donnil Heinrici quarti regis innictissini Adalbero cancellarius nice Sigefridi archicancellarii recognoni.
And donnincae incarationis Mill. LXXV. Indictiona XIIII. V. kal. iunii data, anno autem ordinationis donnil Heinrici. IIII. regis. XXI. Regni uero, XVIIII. Actum Wormatiae feliciter in nomine donnii resa, amen

220. Erzbischof Anno II. von Coln beurfundet feine Stiftung ber Collegiatfirche Maria ad gradus ju Coln. - 1075, ben 29. Juli.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno dei fauente gratia Coloniensis archiepiscopus. omnibus in christo fidelibus tam futuris quam presentibus. Quam breuis et transitoria est presens uita attendendum summopere est his qui in multis offenderunt, ut in futurum sibi refrigeria qualiacunque prospiciant, et tanto studiosius quanto amplius se offendisse meminerunt. Unde ego recolens me mandata dei sepius neglexisse, genitricem eius mihi precatricem parare decreui, dum in honore eius edificarem ecclesiam. quam pius antecessor meus Herimannus, si mors non preuenisset, suis sumptibus disposuerat edificandam, quotinus ibidem seruientes ministri dei, ingibus notis ipsi sancte uirgini Marie matri domini nostri iesu christi supplicarent, ut pro peccatis nostris, antecessorum. successorum quoque nostrorum interuentrix existeret et penas culpis nostris debitas pia prece remoueret. Huic itaque ecclesie in christi nomine edificate contulimus de rebus ecclesie. Blisna, Wissa. Unhelo, Heigenbac. Elbeche. Vlamersheim. 2 quod ipsius antecessoris mei predium fuerat et eidem ecclesie ab codem destinatum erat. Et in pago Aquensi quod de prediis Ermentrudis acquisierat, Valchenburch. Munzhic, Gimminich, Epeno. Wilere.3 cum omnibus appendiciis suis. Et quod ego per precariam a domna Richeza regina et coheredibus eius acquisiui. Meikhedenheim. Diemunderode. Assela. Clotteno. 4 et ecclesiam matricem in Trutmonia 5 cum decania eadem. Brûche quod Sigchardus cancellarius mihi dederat, et decimationem in Saxonia quam ad uestitum fratrum destinauimus. Ne quem uero moueat quod iniuriose. Clotteno, monachis in Brunwilere abstulerimus, nolumus canctis innotescere quod pactum ipsa nobiscum fecerit, et nos postea cum monachis fecerimus. Ipsa quidem uinens monachis dederat Kanada quod soluit. V. libras in qua re uoluutas eius plurimum ualet. Mihi uero religuum dedit. ut in quocunque monasterio sepeliretur eius monasterii prefatum predium esset. Sed cum ab abbate loci illius et palatino comite sepius inquietaremar pro nummo abrenuntiationis, monachis dedimus. VIII, arpennas uinearum in Clotteno, et, IIII, in Sigenel, et calicem aureum et gemmatum, qui Luzoni decano pro, XXX, marchis oppignoratus fuerat. Predinm uero Clotteno canonicis sancte Marie ut ipsa petierat tradidimus. Preter hec einsdem ecclesie preposito cum banno dedimus decaniam in pago Zulpiaco. Prenominata itaque omnia et cetera quecunque eidem ecclesie contulimus, mobilia siue immobilia, statuimus secundum apostolicam auctoritatem ut nullus auferat. quem auserentem Apostolici sententia terribiliter dampnat. Si quis ergo huius nostre traditionis et apostolica auctoritate confirmate, corruptor niolentus extiterit, nel frandulenta machinatione infringere noluerit, abhominationem dei et sanctorum omnium incurrat, et gehennam eternaliter ibi mansurus ingrediatur, nisi nelociter resipiscat,

Anno dominice incarnationis, M.LXV.⁶ indictione, XIII. anno episcopatus domni Annonis, XVIIII. Actum Colonie, IIII. kal. Augusti.

¹ Sie Gelevii farrag, dipl. I. 116, — ³ Bliefetim, Beiß, Untel, Primbed, Eligan, Slamerbeim, — ³ Salfenkrag, groups, Gilmannich, Gru, Sieweiter, Das Gull ift nieti im Seige beier Giler, Geglieben, — ³ Yach yn Wechpekim webe Brigen. Drien bei bas Gilf fpalter nieds mehr beigen. Begen Cleinen f. Rr. 234. — ³ Dertmunk. — ³ Geben in; im MaxXV berückhaft werben, neit beige mit bet, Ankeinen xill. umb berm 3,

221. Erzbifchof Unno II. verleibt, gemeinschaftlich mit bem Albte Erpho, bas ber Albtei Siegburg geborige Gut ju Salg bem Gelmanne Dioberich und beffen Gattin gur Precarie gegen beren Beffigung zu Kirchschei. — (1066-1075.)

In nomine sancte et individue trinitatis. Anno dei gratia coloniensis archiepiscopus, Beatus qui sic transit per bona temporalia ut recipiat perpetuo mansura, ita scilicet talentum suum fideli et prudenti dispensatione erogans, ut hanc enaugelice attestationis nocem a domino securus audiat. Serne bone et fidelis, quia super panca fuisti fidelis, intra in gaudium domini tui. Cuius beatitudinis premium quantum deus concesserit adipisci cupiens, talenti nostri commissum deo cum usura reportare, et terrena quodam facere spiritalia cogitani. Constitui enim monasterium in honore sancte Marie matris domini nostri iesu christi et sancti Michaelis archangeli, ut quod meis meritis apud deum non ualco, corum assequi mercar patrocinio. Quicquid uero pie et honeste poteram acquirere, ibi deum et predictos sanctos laudis et seruitutis honore colentibus contuli, ut eorum necessarius victus promtior. et egenorum receptio possit esse sollemnior. Qua de re tam futuri quam presentes sancte fidei nouerint filii, quad einsdem ecclesic bona, in loco qui dicitur sulsa cum omnibus ad cundem pertinentibus consentiente et cooperante Erphone abbate, cuidam nobili uiro Diodericho, quamdiu ipse et uxor eius uiueret, fructuario jure prestitimus. Inse autem et uxor eius eodem jure proprietatem quam habuit in loco accida, cum XXX, manciniis et omni usu qui ibidem haberi potest, predicte ecclesie potestatiue tradidit, Nomina autem mancipiorum hec sunt, Gezo, Luba, Rübreht, Oza, Adelman, Nennechin, Immichin, Adolf, Raburg, Harleph, Eugza, Seburg, Beigecha, Ociel, Mazecha, Berenger, Ada, Mennechin, Welger, Rabolt, Ada, Demnot, Imma, Hazecha, Ecco, Luidfrid, Hizela, Engelo, Heriman, Thiederat, Hujus rei et ueritatis testes isti sunt, Hupezo, Volchart, Heriman, Volcholt, Vdo. Willehelm, Godebreht, Gerbreht, Burchart, Ludonuic, Arnolt, Johan, Thioderich et filins eins Lambreht, Godefrid, Walezo, Dizelin, Hezil, Wizo, Aczelin, Aczelin, Diezelin, Ruozelin, Razeinchin, Gezo, Winezo, Reginzo, Rûzelin, Willm, Djezelin, Valco, Heizil, Duodo, Heimo, Benzo, Aezelin, Wluechin, Hupezo, Benzo, Adelbreht, Aaso, Sigezo, Benzo. Ozo. Hildo. Diezo, Adelbreht, Wizelin, Sigebodo. Et ut hoc stabile et inconvulsum permanent istius cirografi et sigilli nostri approbatione confirmare curaujunus.

222. Ergbifchof Anno II. von Coin bestätigt Die Bestimmung der Geriffin Irminthrud, wodurch fie neben anderen Gutern, Die Problief ju Reed ber ergbischofiichen Rirche untergeben, auch ihre Hritzen in jeuer Gegend zu Badeszinsigen übertragen. — (1056-1075.)

In nomine sancte et indiuitue trinitatis. Anno secundus, dinina fanente elementia sancte coloniensis ecclesia, archiepiscopus. Notum esse nolumus cunctis christi nostrisque fidelibus tam scilitet futuris quam presentibus, qualiter donna irminidradis comitissa inter cetera proprietatis sue bona, preposituram que est in Ressa. cum universis ad eam pertinentibus beato Petro colonie tradidit. simulque universos servientes quos in illis habuit partibus sub censu duorum denariorum eidem contulit ecclesia eo tenore ut ad similitudinem aliarum ecclesiarum sub canonica religione uiventium. sub solius archiepiscopi potestate constituti, nulli archidiacono, nulli decauo nisi suo preposito ecterisque magistris infra claustrum constitutis de qualicumque causa respondeant. Sed et serviientibus quos ecclesia tradidit eam libertatem et legem qua uiunu reliqui qui sentinat in dono christi constitui atque confirmari roganit. Cui petitioni facilem prebuimus assensum, constituentes atque confirmantes, et canonicis et serviientibus onnia secundum eum modum quem comitissa uoluit atque roganit. Selileet ut canonici eius loci ea elege uiuant que et alii per diuersa loca nostri canonici uiuous. Serviientes quoque illi sub ea nobis nostrisque

XVIIII, bed Brideropal die informatierinium. Geleulus veräuberte am Nande die Jahl bed Epigebald sen XVIII, weil biefem die No. 3.1065 gultumenturette, und iefe aus die fode tilt entste in feinem Zucht die angeste der Kvitalien, die Antonia die die Entstelle die Antonia die State die Antonia die die State die Antonia die Antonia

successoribus lege seruiant quam illi qui inter nostros legem habent optimam. Hoc canonicis hoe laieis eius loci condonamus atque confirmamus in perpetuum. Quod ut inconautisum permaneat, has eis litteras conscribi, atque ut uerius credatur nostro sigillo iussimus signari, banno dei et saneti Petri ac nostro auathematizantes eum quienque predictam traditionem infregerit ausu temerario.

223. Pabit Gregor VII. canonifirt ben b. Beribert, weiland Ergbifchof von Coln. - (1073-1075.)2

Gregorius episcopus, seruus seruorum dei. Uniuersis sanetę catholieę atque apostolicę ceclesię filiis, uel maxime in cis Alpinis gentibus salutem carissimam cum benedictione apostolica. Quicquid diuinis testimoniis roboratur humanis non indiget ut roboretur. Heribertus Coloniensis archiepiscopus sanetissime uitę metriis inter sanctorum agmina in celesti numerari aula promeruit. Quod asseuerant et dum uixit in hoc seculo factę per eum uirtutes et posteaquam illuc translatus est signa subsecuta. Vitam eius stilio traditam uidinus in qua maganam eius sanctitatem didicinus. Anneente igitur domino, auctoriate apostolien nobis diuinitus tradita, inbemus illum ammodo inter sanctos connumerari et in confessorum catalogo scribi atque ab omnibus ut sanctissimum in suo natalicio celebrari. Condignum enim uidetur ut quem deus pater honorauit in celis a nobis eiusdem seruis honoretur estam in terrio.

224, Erzbifchof Anno II. von Coln botiet ben Altar, ben er auf pabiftichen Befehl über bem Grabe feines Borgangere heribert in ber von diesem gegrandeten abteilichen Kirche zu Deutg errichtet, mit Grundfticken und Zehnten zu Borebach; und schenkt ber Abrei einen Fischweißer zu horbach.

— (1073—1075.)3

In nomine sancte et inditiduç trinitatis. Anno secundus Coloniensis ecclesiç dei gratia archispiscopus. Notum fieri uolumus canctis fidelibus tam futuris uidelicet quam presentibus, monasterio sancty Marię quod est in Tultio quam et qualen charitatem fecinus. Cum emin ibidem tertius antecessor noster beatę memorię Heribertus, ciusdem loci fundator et tutor, in eodem uidelicet quod ipse dedicauit oratorio digne sit tumulatus, clarescentibus miraculis que per eum deus operatur, iubente apostolice sedis antistite, altare super cius seguichrum crigi dictanimus, et ob deutoinem pissus, reliquiarunque biblem conditarum, dote qua nobis situm est die dedicationis cius idem altare dotauimus, nam mansum unum quem quidam Bernhardus nomine tunc inhabitabat et mancipia. XI, numero quorum primorum quidem hec sunt nomina. Ozo. et Aluecha, eum propagine filorum filiarumque suarum. cum decima quadam in Verstback. VI, solidis appreciata, ad memoratum altare tradicimus, et ad consolationem prebendę fratrum eo in loco deo seruientium submoniti seruitute domni Werinboldi abbatis eiusdem loci, piscinam que ju Horbach nostri iuris erat perpetuo possidendam insuper adiecimus. Ne quid uero contra beatam feltics Heriberti amis successorum nostrorm uniniste agatur, hoc manuseripto traditionem nostram confirmamus et nostri nominis sigillo quo magis rata sit, signari iussimus. Si quis uero testamento huic refragari annisus fuerit, ut charitatis nostre donationem efficiat irritam suis quibuscunque machinamentis, hunc tu summe pater deus temporalibus quidem uitum. Cereius uero exinctum supplicis damanbis,

Ĭ. 1.

225. Die Wittner Gertrud ichentt, unter Beftatigung bes Ergbifcofe Anno II. von Coln, ber Abtei Deut, wo ibr Bater beerdigt ift, sechs Manfen ju Reffenich und Beffeling gegen eine Leibrente.
— (1073-1075.)

In nomine sanctissime et individue trinitatis sanctissimeque dei genitricis. Notum esse cupio tam futuris gram presentibus, qualiter ego Gertrudis nomine, sex mansos pridie cum nouem mancipiis, quinque in uilla que dicitur Chessenich, XXXII. solidos persoluentes, et unum in uilla que dicitur Wessens, cum uno homine Landolfo nomine, et uxore sua ad censum cere duorum denariorum ad ecclesiam dei que est in Tuitio tradiderim, scilicet considerans mundanas diuitias parum ualere nisi fuerint in celestibus thesaurizate, pro remedio anime mee ac dulcissimorum parentum meorum, que predicta sunt deo et matri sue semper uirgini Marie, nec non s. confessori Heriberto, in cuius claustro pater meus sepultus est. cum omnibus appenditiis in areis, edificiis, terris cultis et incultis, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis in proprium donaui, habita uidelicet congențione cum abbate Werinboldo, ut singulis annis quamdin uiuero, mihi persoluantur, uel a se nel a suo successore, sex porci tres impinguati si abundantia glandiuum fuerit, et tres mediocres. XXX, solidi, prebenda talis qualis datur uno fratri quotidie, nisi mihi semel in anno dederit abbas pro redemptione tantum quantum inter me et enm potuerit conuenire. Facta sunt hee sub astipulatione Annonis coloniensis gloriosi archiepiscopi, qui ut nullus audent hanc traditionem infringere, sigillum suum manu propria huic carte impressit. Si quis autem testamento hoc contempto huic in futuro contradixerit traditioni, christi perfossus anathemate et uirginis matris eius odio eterne subiaceat perpetim maledictioni. S. Hildelmi supradicti predii aduocati. S. Christiani comitis. S. Adolphi Tuitiensis ecclesie aduocati. S. Luizonis prepositi. S. Arnoldi comitis. S. Franconis comitis. S. Ruperti comitis. S. Sicconis comitis. S. Beringeri, S. Theoderici, S. Gerberti, S. Hezelini, S. Rorichi, S. Erponis, S. Henrici, S. Iohannis, S. Verronis, S. Rorichi, S. Rechinoldi, S. Meinhardi.

226. Erzbifchof Unno II. von Coln ichenft gu feinem Geelengebachtmiffe ber Abtei Deut zwei Manfen mit ber Fischerei bafeibft. - (1073-1075.)

In nomine domini nostri iesa chriati. Capio omnibas christiane religionis amatoribus tam faturis quam presentibus (notum esse), qualiter ego Anno diuina fanente elementia Coloniensis archiepiscopus duos mansos cum quinque mancipiis et piscatione, qui mei iuris erant în Tuitio, ad ecclesiam dei que jibidem sita est. tradiderim, sciens quicumque in christo et sanctis suis in presenti tribuit terrena. in futuro sibi celestia fore recompensanda, pro eius amore et aanctissime sue genitricis semper uirginis Mariç, nec non s. confessoris Heriberti. que predicta sunt ad predictam donaui ecclesiam. ea nidelicet ratione. ut a communi congregatione duinis operbus bidem insudante fant statute orationes, quandiu mundus iste uolnerit, pro salute anime meç. Nomina autem mancipiorum hece sunt. Guso cum sorore sua Goza, et filiabus suis. Dona. Herboch, Deitwich. Ut ergo traditio her rata et inconsultas permanent, hanc cartam manu propris pretitulanimus. et sigillum nostrum pro confirmatione impressimus. Si quis tamen contradicere ei post obitum meum soluerit aut infringere conatus fuerit. maledictioni perpetus subiaceat, et iran dei et sanctorum incurrat.

227. Ronig Heinrich IV. verleiht bem Marienftifte ju Nachen Die Abvocatie über Balborn, Longen und Manderfeld. — 1076, Den 21. April. 3

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Heśnricus dinina fanente clementia rex. Antecessorum nostrorum regum seu imperatorum exemplis didicimus. quantum honoris uel utilitatis regibus contulerit ub neganerit honoret et status ecclesiarum, ab eisdem regibus seruatus et adaactus, neglectus uel imminutus. Ut enim de bonis sumamus

¹ Aus Gelenii farrag, dipl. I. 82. - 3 Aus Gelenii farrag, dipl. I. 71. - 3 Aus bem jungern Cartular bee Stifte, fol. 96,

exempla, sie magni Karali imperatoris dominice memorje consucuit facere prudentia, qui ecclesias fundanit, fundatas prediis ditault, honore amplianit, religione dilatauit, quantum honoris et commodi sibi et regno contulerit, magni nominis eius fama in universali adhuc seruat ecclesia. Cuius meritorum et uirtutis commemoratio, procul dubio successorum est edificatio quem et nos pro posse, dei adiutorio immitari cupientes, eius exemplo res nostras ampliari, et regni statum dilatari credimus, si eius exemplo deum in sanctis suis honorare, quoque religionem seruare nolucrimus. Quam ob rem ecclesiam quam idem Karolus bone memorie Aquisgrani in honorem gloriosissime dei genitricis perpetue ulrginis marie fundauit respeximus, cuius petitionem in petitionis effectum decreuimus, annuente Berhla, et regni et thori socia, presentibus Hiltolfo coloniensi. Lifmaro hamburgensi, archiepiscopis, Ruberto babenbergensi, Ebbone numburgensi, Willelmo traiectensi, episcopis, cum ceteris regni principibus succipentibus, dilecti capellani nostri Conradi eiusdem ecclesie prepositi precibus, siquidem tres aduocatias super tot loca scilicet, Harne, Loncins, et Mandreuell, quas nos nostra manu dare uel negare debujmus, sancte dei genitrici uirgini marie in proprietatem libentius concessimus. ea ratione. ut Conradus eiusdem ecclesie prepositus omnesque sui successores cius ecclesie prepositi has tres aduocatias potestatiue teneant, et pro utilitate ecclesie consilio fratrum ibidem sancte dei genitrici uirgini marie. filioque elus deo nostro seruientium, cui uelint uel negent nel tribuant, super tria prefata loca, cum universis corum appendiciis, hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, edificiis, pratis, pascuis, terris cultis et incultis, uiis et inuiis, siluis, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, et universis utilitatibus eisdem tribus locis attitulatis nel attitulandis. Cuius firme et perpetue donationis testem cartam nostro iussu conscriptam et propria manu ut infra uidetur corroboratam, sigilli quoque impressione insignitam, omnis generationis tam future quam presentis noticie reliquimus.

Anno dominice incarnationis Millesimo LXXVI. XI. kal. maii. Data anno ordinationis domni Heinrici quarti regis XXII. regni uero XX. Actum aquisgrani in nomine domini nostri iesu christi amen,

228. Erzbifchof hilbolf von Coln bestätigt Die von feinem Borganger Unno gemachte Stiftung ber Abtei Siegburg in ihrem gangen Umfange. - 1076.

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Hildolfus diuina dispensante clementia coloniensis archiepiscopus. Nonerit omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium pietas. qualiter beate memorie Anno secundus coloniensis aecclesie dilectus deo et uenerabilis archiepiscopus instituit in monte edifficare cenobium, cui tunc mons sancti Michahelis nomen est inditum, quando in ipsius archangeli honore consecratum est monasterium. Cuius in deum pie deuotionis, ciusque deuote institutionis cooperatores esse uolentes. In id ipsum religionis opus nos quoque promptas nostre intentionis manus extendimus, eo modo et nostrum fore sperantes, et quecunque siue ab eo ad uotum perfecta confirmare, siue inperfecta fideliter in domino consummare disponimus, ut et nos de uinea domini ad uesperum diuine remunerationis nostri laboris denarium reportemus. Igitur inuocata omnipotentissima diuine maiestatis presentia. et illius tremendi examinis terribili sententia. obtestata omnium bonorum fide, omnium profanorum insidiosa machinatione improbata, dictante quoque nostro pontificali decreto, sit locus ipse cum institutis dinine legis. et religionis sue proposito, seu omnibus ibidem pertinentibus, quibuscunque collatis seu conferendis, perpetua stabilitate munitus. Inuiolata pace quietus deo liber, et in sua semper tranquillitate securus, ne qua potestas, seu cuiusquam peruersa uoluntas domum et seruos dei quolibet modo iniuriare presumat, sicut ab initio eiusdem fundatoris et antecessoris nostri petitionibus apostolica et regia auctoritate sancitum est. Sunt autem hec bona eidem cenobio collata. Moffendorph. Accelesia in Bleisa, cum dotali manso et decima. El accelesia in Hanapho cum decimis et dotali manso, a canonicis bunnensibus per concambium acceptis, per aduocatos comitem Conradum. Ledowicum. atque Gerlahum. Item in menedon illa pars que fuit canonicorum sancti petri similiter

¹ hilbolf mar Ergbifchof von 1076-1079; auf ber Rudfeite ber Urfunde ift bad erftere Jahr bemertt.

per concambium accepta. Sunt autem et bec loca que eidem cenobio legauit, et ministris christi ibidem degentibus in nictum et nestitum contulit. Strala ex toto, uidelicct dimidium ad presens, quod ad manus habuit de bonis brunonis, reliquum nero post discessum donne Ermendrude, quod ab illa precarie et pecunie mercede accelesie sue contulit. Sed et alia ubi ipsa hereditariam partem cum brunone habuerat, id est Flattena. Pirna, et uinee in Winitre, Venheim, et oninis proprietas adelberti eniusdam ingenui militis sui, et uxoris eius Gertrudis, cum beneficio militari. Sed et beneficium quod pro eadem proprietate precario iure accepit in loco qui dicitur ereschich. Achera quod ab episcopo traicetensi per concambium sumpsit. Item Achera quod conradus comes in beneficium habuit, donec sponte reddiderat ei. Quicquid Bertolfus in Geistingon habuit, In Berengereshuson, ad X. sotidos. In Nistra. ad VIII. solidos. Bleisa superior. In Lara et in Sulsa. quicquid ad palatinum comitem pertinuit. Asemere. Antreffa, que uilla ad radicem montis est translata, Vima. De beneficio Reginmari, in Mulindorf. Truhtesdorf. et in Inere VIIII. mansi, et in Kazbach quedam uince de eodem beneficio. In Geislare V. mansi, et insuper quidam agelli. In antinich. ad dimidiam libram. In Meimendorf. II. mansi. Predium Sicgonis in Kornscheith. In Geisbach, VIIII. mansi, Item. II. mansi quos Godesealcus ei donauit, Accelesia in Berecheim, cum decima et dotali manso. Omnes autem aecclesias ad idem conobinm portinentes hac donauit libertate, nt quod ex quarta parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, cx hoc in luminaribus eius cui tradite sunt impendatnr aecclesie. Tradidit ctiam eidem monasterio Gulesa. Beddendorf. et decimationem in Zulpiaco. que erat Siggonis comitis, ac terciam partem accelesie in hohenchirechon. Het autem bona eidem cenobio perpetuo et inuiolabili lure, et secura libertate mancipata tametsi cautione canonica, et iure apostolico, regia quoque maiestate sacrosancte ad plenum stabilita sunt. nos quoque ad indissolubilem perfectionis nodam in ucrbo domini confirmata et corroborata, et in perpetuum a nullo uiolanda esse precipinius. Nos quoque quantum deus donauit eadem caritate, ad seruitium dei accensi, tradidimus eidem cenobio de bonis domne Ermendrude, quantum habuit in Flattena cum uincis in Winitre, quod et idem antecessor noster decreto priuilegii sui. et sigilli testimonio inibi destinauit. Verum cum urguente hora uocationis sue ut ad hoc manum mitteret non superuixerit. nos hoc deuote expleuimus, pro nostra anima et domni mei quarti Heinrici regis, omnium quoque antecessorum et successorum nostrorum sicut ab initio locum ipsum fundatum esse nonimus, ut singulare deo sacrificium sit, ad redemptionem supra dictorum omniumque fidelium propitiationem. confirmanus et hec in nomine domini eidem cenobio in perpetuum libero iure possidenda, ut sint întacta ab omni manu initriosa, et nulli unquam usurpanda. De obseruanda ucro consuetudine, et ordine quo instituti sunt fratres, et de abbatis libera electione, nulla persona quicquam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit, quod apostolici auetoritas scripto eis confirmauit, et antecessor noster per bannum apostolici, nos quoque auctore deo corroboramus. Denuncianus itaque et nos omnibus fidelibus ex parte domini nostri iesu christi, et sancte marie perpetue uirginis genitricis eius, sanctique Michahelis archangeli, nec non et preciosi martiris Mauricii sociorumque eius et sanctorum in quorum honore locus idem consecratus est, ne quis abbutem loci illius scruitium aliquid curiale facere conpellat, uel ad aliquod non regulare officium constringat. De aduocatis nero monasterii sicut constitutum inuenimus, nos quoque constituimus, ut in placitis tenendis et iusticiis faciendis. effusionem sanguinis, furta, uiolatam pacem, hereditatis contentionem iudicantes, ex consilio abbatis quelibet agant, cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquant, ita ut in abbatis sit potestate, a persona familie qualibet pro libito supplicium sumere, si in aliquo iustis eius imperiis presumpserit contraire, neque subdefensorem quemquam nisi abbatis electione, et familie collaudatione constituant. Sed nec aduocatus aliquis nisi quem uolucrit abbas cidem monasterio, cum necesse est, constituatur, nec episcopus quis, uel suorum quisquam ibi standi potestatem habeat, nisi cum licentia abbatis. Si quis huius nostri decreti, et apostolica pagina corroborati niolator exstiterit. aut magnum seu paruum quod tulerit, et citius sano consilio non resipuerit, in auditione mala pars eius sit cum his qui audituri sunt. Ite maledicti in ignem aeternum qui paratus est diabolo et angelis eius. Qui ucro pius adiutor esse elegerit, in sorte omnium electorum heres dei et coheres christi in die domini inter benedicendos cum gloria neniat coronandus.

229. Erzbifdof Gigewin von Coln ichente gu ben Reliquien bes b. Cunibert, nachbem burch bier felben bei bem Prante ber Kirche Maria ad gradus bie Jlamme, welche auch ichon bie Domtlirche ergriffen, abgewendet worden, ben Reubruchzehnten gu hadbausen und Riehl, so wie gu llerzig, beisen Juffer er bem Georg-Griffe gegeben. — 1080, ben 18. gebruar u. 4. Matg.

In nomine patris et filij et spiritus sancti Sigencinus digina fauente elementia coloniensis ecclesic archiepiscopus, Cum in omni tempore deo sit a nobis supplicandum intime pro nostris ceterorumque cristianorum erratibus. imploranda est tamen nobis dei clementia studiosius, quotiens mundi tangimur aduersitatibus, quatenus eas quas iuste patimur afflictiones in hoc seculo, gratuita dei misericordia mitigare et a nobis aucrtere dignetur benigne pietatis dono. Citius autem mitigabit in nos deus iram indignationis sue, si in auxilium nostrum sanctos et electos suos humili petimus deuotione. Quod nos in aduentu sancti et patroni nostri Cuniberti co die aperte probauimus. cum heu nostris peccatis exigentibus beate dei genitricis marie monasterium in gradibus nostris oculis comburi uidimus. Incipiebat enim eodem die et domus sancti Petri ardere in parte orientali, ita ut aliqua eiusdem monasterii parte combusta iam fratres et ciues urbis in desperationem uenissent, et pro nimio quod imminebat incendio, ornamenta iam abstulissent de templo. Adueniente autem congregatione sancti Cuniberti, et dum corpus ciusdem sanctissimi patroni nostri in domum sancti Petri contra ignem gemendo et lacrimando deferrent, nobis qui aderamus intuentibus, ita gratias deo euanuit flamma et incendium a domo sancti Petri, quod ucre comprobaret dominus, per merita saucti Cuniberti nos ab incendii illius periculo liberari. Vnde et nos exigui tante dei bonitati ac sancto cuniberto pro modulo nostro respondere cupientes, scire nolumus omnes nostros fideles tam futuros scilicet quam presentes, qualiter sequenti dic scilicet XII. Kalendas Martii dum corpus reportaretur predicti patroni. dedimus eidem patrono nostro pro remedio anime nostre ad utilitatem fratrum ibidem deo militantium, quicquid nostris in temporibus crutum fucrit in hachuson, et circa stagnum quod uulgo dicitur Wadelache, in utraque scilicet ciusdem stagni ripa, et in siluula cincelnhart quod est in nile, hec inquam eruta et in nostris temporibus ibidem erudienda dedimus sancto cuniberto. Cui testes intererant. Wichmar decanns majoris monasterii. Hereman prepositus. Arnolt prepositus. Hetzel prepositus, Thioderich prepositus. Laici uero. Gerhart de hostade, Adoloh de berge. Wichman, Hereman, Ratere, Dedimus quoque, IIII. Nonas Martii eidem patrono nostro quedam noualia in mosella fluuio iuxta uillam que dicitur urcecho, et alteram medietatem eorundem erutorum sancto georgio que scilicet eruta inprimis incepta sunt a brunone et engilberto nillico, et huic traditioni testes intererant, Wichmar decanns, Arnolt prepositus. Hetzel prepositus. Amolunc prepositus, Capellani autem Gerhart. Bero. Hereman, Johan, Volmar, Quod ut uerius credatur et in posterum firmius habeatur, hoc manuscriptum inde ficri, et sigillo nostro iussimus sigillari.

Actę sunt he traditiones colonie in domo sancti Petri prima facta est. XII. Kalendas Martii. Secunda. IIII. Nonas Martii, Anno dominite incarnationis M.L.XXX. Indictione. III. regnante rege heinrico quarto, et presidente in cathedra episcopo Sigewino, primo ordinationis sug anno. in dei nomine feliciter Amen. Si quis ergo tantillum nupplementi quod sancto Cuniberto patrono nostro impendimus abstulerit, perpetinum anathema in conspectu dei omnipotentis incurrat, et in ignem gternum qui paratus est diabolo et angelis eius tristis a dei conspectu diaceadu. Amen.

230. Erzbischof Sigemin von Coln schenkt dem Urfula Stifte Dafelbst den Rottzehnten im Umfange bes Kirchspiels Longerich. — 1080, den 9. November.

In nomine sanete et indiuidue trinitatis. Sigencinus. cooperante gratia sancti spiritus, licet Indignos. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Dum incerto fugientis seculi ac breui teneamur spacio, sollicitos nos oportet esse. ac in futuro remedium aliquod nobis prouidere. Et quia humane fragilitatis occasione peccatum adicimus super peccatum cotidie, optimum est et salubre sanctos dei et patronos nostros cum previbus, tum facultatibus nostris implorare.

quateaus eorum interuentu dei misericordia nos liberare dignetur a tanto peccati contagio, et expeditiores suo reddere seruitio. Ob felix itaque tale remedium apud deum nobis impetrandum sanctas dei. XI. scilicet milia nirgines nobis in auxilium inuocantes, notam esse cupimus canctis christi nostrisque fidelibus, qualitier siclicet milia uirginibus dedimas ad supplementum scilicet abbatisse; in prependa sororibus danda, pro interuentu ac seraitio intimo eiusdem loci domne Mehtheldis abbatisse, quicquid nonalium nostris in temporibus erutum faerti in termino ecclesie sancti Dionisii quod est iu Leureho. Cui traditioni testes intereant. Humbreht prepositus. capellani Gerhard. Bero, Hereman, Johan, Hezel, Regenold, Gerhard, Wilhelm, Thiederich, Laici uero Hupreht, Gischrebt.

Facta est autem traditio ista, anno, M.L.XXX. indictione. III. V. idus nouembris, episcopatus uero nostri anno secundo, in basilica predictanu uriginam. Et ut rata sit amodo et firma, banc inde cartam conscribi, et sigillo nostro ut ceraitur iussimus insigniri.

231. Ergbischof Sigemin von Coin weibt bie auf bem Grundbefige des Cunifertifits von dem Proble Degelin erbauete Rirche zu heimerzheim, schenft berieben ben Rottgebnten aus der Mifte bes dortigen Balbes, und erhoft fie jur felbsschaften Pfartfirche. — 1081, ben 10. August.

In nomine sancte et indiulitus traitatis. Signecinus diuina fauente gratia. Ileet indigense, coloniessia archipriscopus. omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse cupimus, qualiter nos ob felix
remedium anime nostre, ae interuentum et deuotam petitionem, simulque ob fidele seruicium Hesellisis prepositi.
consecranimus ecclesiam a predicto preposito edificatam in bonis sancti Cuniberti, in loco scilitet quem nulgo
ocanta heimiraheim. donantes eidem ecclesia decimationem noualium, que nostris in temporibus eruta fuerint in
medictate nemoris quod dicitur bischourishelze, que uidelicet medictas nemoris ad ius et proprietatem s. Petri
pertinet, ea utentes potestate in illa consecratione qua aniccessores nostri in consecratia sui sant ecclesiar. Prudenti
quidem nostrorum consilio. Legitimam eam feciams cum dote eius et termino, et ut aliarum nulli ecclesiarum
subiecta sit, sed per se posita eo anno quo cetere in dyocesi nostra ecclesie, soluunt, et ista suos soluat redditus.
episcopo scilicet, III. denarios et unum obulum, archidiacono. III. denarios, decano. II. denarios. Huicque consecration i simulque traditioni testes intererant clerici. Hesellinus prepositus. e. e. Quod tu serius creatuur, ac
ratam in posterum habeatur. hanc cartam consecibi, et sigilli nostri impressione iussimus insigniri, nostro confirmantes banno. et perepteuo ligantes anathemate, quicumque he instituta infringere presumpserii. Iram dei omnipotentis
sim mitigatione, et precipue nostri patroni stancti uidelicet Cuniberti ins postulone incurrat anathema.

Facta est consecratio predicte ecclesie. IIII. idus augusti. anno dominice incarnationis. M.LXXXI. indictione. IIII. anno autem ordinationis domni Segewini. coloniensis archiepiscopi. II. cum dei nomine foliciter amen.

232. Erzbifchof Sigemin von Coln ichenkt ber Abtei Deut zu feinem Seelengebachtniffe ben Rotts gehnten eines Forfice zu Remagen und eines andern zu Eichweiler. — 1082, ben 16. Marg.'

In nomine sancte et inditidug trinitatis. Notam case cupio tam presentibus quam futuris, qualiter ego Sigentinua gratia dei Coloniensia archiepiscopus. diuina inspiratione commonitus, quod quicunque deo et sanctis eius tribuerit terrena in futuro recipiet eterna, ad monasterium sancte et perpetug uirginis Marie, quod situm Tuitii fundatum et dedicatum est a beatissimo patrono nostro Heriberto, decimationes noualium de duabus forestibus contrado et in eternam obtienedas concedo. Islarum enin forestium una erat in terenino hasilice que situ est in uital Rigenaga uulgo nuncupata. communis quidem domno meo regi Henrico et Hermanno palatino comiti nostro. Altera in termino ecclesis que est in uitla Escuire appellata. communis quoque abbati Tuitiensi et abbatisse Nussiensi. Iglitur de forestibus superadicite quicquid agrorum uel uinearum ad presens innouatum est uel deinceps innonatum

¹ Mus Golenii farrag dipl. f. 83.

fuerit, cuiuscunque sit decimas omnium ob spem eterne remunerationis ad pretitulatum beatissime nirginis Marie, monasterium contrado, ea uidelicet conditione, ut a fratribus dininis laudibus ibidem insudantibus finant statue orationes, quamdiu mundus iste uoluerit pro salate anime mee, et ipsi fratres de cisdem decimis singulis annis in meam commemorationen statutam habeant consolationem. Si quis uero elericorum aut laicorum hec nostre anctoritatis et pic intentionis facta in alique fecerati irritia, duplici contritione contexat em deus noster.

Acta sunt hee sub testimonio fidelium nostrorum. Hartmanni abbatis ciusdem loci. Hermanni prepositi de dono s. Petri. Gerhardi decani. Beronis capellani. Henrici capellani. Arnoldi prepositi. Theodorici prepositi. Ruperti prepositi. Hecelini prepositi. Theodorici subdecani. Arnoldi urbani contitis. Swichkeri militis. Hermanni aduocati. Bezelini. Othonis. Anno dominice incarnationis, MLXXXIII. indictione. VI. Acta sunt hee in castello Tuitlensi. XVII. kal. Aprilis.

233. Ergbischof Sigewin von Ebln ichenft ber Ubrei Berden bie Salfte bes Behnten von allen Rottungen in beren Gebiete. - 1083, ben 6. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Pax et gaudium canctis christi fidelibus presentibus et futuris. Ego Sigeucimus dei gratia coloniensis archiepiscopus, werthinensis monasterii abbatis Ottomis precibus multipliciter pusatus. einsque seu etiam fratrum siue laicorum locum illum incolentium tam in me quam in antecessores meos sepius exhibita seruitii benignitate delectatus, decimarum mediteatem de noualibus sellicet in kirsecampe ex partei ma factis, seu per omnem abbatiam suam in nostro episcopio, ubicunque in futurum faciendis, que den pertincre possent. monasterio s. Liudgeri propria manu contradidi, traditamque banno meo stabiliter permansuram confirmani, ad cuius traditionis confirmationem presentis carte fieri iussimus conscriptionem, eamque sigilli nostri impressione signatum apud posteros conservari et confirmari poscimus iuniolatam.

Facta est autem hec benignitatis nostre donatio. Anno incarnationis domini. M.L.XXX.III. Indictione tertia. die II. Nonas Maii in Werthina. regnante glorioso rege quarto Heinrico.

234. Erzbifcof Sigewin von Coln verleiht ber Abtei St. Martin bafelbft zwei Manfen bei Stamme beim. — 1083.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum esse cupio tam futuris quam presentibus qualiter ego
Sigeuninus gratia dei coloniae agrippinae archiepiscopus diulina inspiratione commonius, quod quicumque deo in
presenti tribuerit terrena. in futuro recipiet șterna. ad monasterium saucii Marini ponificie et benti Eliphi martyris
duos mansou et corundem decimas cum adiacenti foresto iusta uillam que dicitur stambem et mancipia quorum
nomina infra sunt scripta cum omani generatione sua tradidimus et in șternum optinenda concessimus. Nonina
mancipiorum. Sigeman. Froichin. Sigeman. Meginza. Regenut. Eckeman. Meginza. Vuiuekin. Engela. Herensan.
Gerburch. Eckan. Ezzelin. Modericha. Engelbolt, Wolbero. Ditlint. Meginza. Aluecha. Ruza. Reginburch. Herebrat.
Elteudini. Hercheman. Ecko. Wippo. Werinzo. Gezo. Willeman. Walburch. Meginza. Bettelin. Engela. Hidda.
Wiua cum duobus filis et duabus filiabus. Folmar. Hee autem omnia amelricus seruicus sancti petri in beneficio
habebat. et ipse cum uuolfardo abbate pro duabus prebendis conuentione facta hec que supra peritulatimus eo
pacto milir redomabat. ut ego ad latare sancti. Martinit traderem quod et feci. Post hee autem amelrica filio ettonis
et berte nepote amelrici predicti pro traditione nostra reclamante Hezelinus successor uuolfardi abbatis. III. carradas
uini tribuit IIIi. et tune Isto amelrico sicut et altero ad nutum abbatis hezelini absque omni contradictione cousentiente. beneficium quod apud stambem habaiti amelricus et mancipia superius pertitulata ob spen gerra remunerationis

en altera uice trado ad monasterium saneti Martini pontificis hanc eandem traditionem suscipiente Heremanno eiusdem ceclesie aduocato, presentibus quoque quam pluribus fidelibus ciusdem rei testibus, Gerhardo decano de domo saneti petri. Berone capellano. Azelino de ...... rico. Arnoldo comite urbano. Heremanno aduocato urbis. Heinrico filio Bezzele gloriose matrony. Ottone fratre Amelrici. Barchardo. Si quis uero bec nostrue in deum deuotionis facta quod absit infriagere uoluerit. maledictionem beati Eliphii martyris et Martini egregii pontificis habeat et dampantioni perpettu subiacata.

Anno dominice incarnationis mill. LXXXIII. mense .... acta sunt hec.

235. Raifer Beinrich IV. bestätigt bie von ber Mebtiffin Guanibild an bas Rlofter Effen gemachte Schentung ibrer Erbguter. — 1085, im Mai.

C. In nomine sancte et Individuae trinitatis. ego Heimricus diuina fauente clementia imperator augustus. Notum esse lubemus omnium fidelium nostrorum uniuersitati, presentiş ecilitect et posteritati, qualiter Scanihildis dei gratia nostraque concessione asnidensis monasterii abbatissa nostrae dignitatis adiit clementiam, lutimans celsitudioi nostre, qualiter ipsa sue consulens animae. pro se et parentum suorum eterna memoria, sancte dei genitrici Mariac, ad reliquias sanctorum Cosmae et Damiani, hnee san pateren hereditatis consulerit predia, consentiente quidem et annuente fratre suo Burghardo et coniuge sua domna Vuiltiberga. eșterisque coheredibus suis, uidelicet Gezeron. Vuedereke, Hukengesumage. Nee non et precenia sua în Budenbonen. I. mansum Meinhardi. Dosteruche predium ciusdam Vuiberti, et in Birge folmari predium, et în habeke predium Richbol et sue lucie, cum aliis quamplurimis precario iure adquisitis. Nee non et ministeriales suos ad easdem reliquias contradidi. Adelbricum et Gislam cum liberis suis. Adelbricula, Hizaka, Regilinda et Grimoldum, Rôtholfum. Gribardum. Cuius sancte religionis uoto hace omnia în nostrae defensionis tuitionem suscipientes, ad supradictas reliquias hace eternaliter conseruanda, nostrae auctoritatis banno corroboraciums, et ut perennier hee traditio stabilis perduret. hane caratam inde conscribi, et sigilli nostri impressione iussimum singipiri. facta sum hep in sancta magontiensi

Die Urfunde, welche in ihrem gangen Acufiern ben Charafter ber Echtheit an fich tragt, fubrt bas Raiferliche Monogramm, aber Datum und Siegel feblen. Gie ift in alter Beit, mabrideinlich unmittelbar nach ibrer Ausfertigung, fechefach in germ eines Briefes gusammengelegt und mittelft einer burchgezogenen biden Conur, mober fie burchiocert ift, verichloffen worben. -Erzbifchof Sigewin von Coln farb 1089 und es unterliegt wohl feinem 3meifel, bag bie ermabnte Spnobe gu Maing eben jene ift , welche bafelbft im Dai 1085 Statt gebabt. - Die Arbriffin Guanibild beftimmte vericbiebene ber bier genannten Guter gur Enf. tung eines Officium, welches ihren Ramen fubrte und bis jur Gatularisation fortbeftanben bat. Officium Suenheldis, fagt ein Regifter bee Stifte Effen aus bem 15. Jahrhundert, habet redditus infrancripton: to de quibnedam mannie nie bonie in Wachtendusck decem solidas antiquorum colon, denar, soluendorum - - coram ecclesia in Gesseren. Diefe Guter werben namentlich bezeichnet: Niehus, Dorperhof, Ribbroch; und es beißt weiter; notandum quod ista bong fuerunt olim tres curtes siue mansi integri condunați. --- Item de manso dicto Bodenbom în parochia Beck qui concessus est canonicis în Hamborn. - Nem bona Overhof in parochia Gladbecke. - Das Gesseron ber Urfunde wird also burd die Lirde in Gesseren nachgewiesen; über biefe und bas "Land lad Velde van Geyseren", worin ber Erzhischof von Coln und ber berr von Bachtenbunt Conbominat-Rechte befagen, banbelt ein Beisthum bes 14. Jahnnberts (G. bes Berausg, Archiv fur bie Geschichte bes Rieberrheins, I. 277). Das Cafiell Bachtenbunt gab Beranlaffung jum Entfieben bes Ortes biefes Ramens, und bie Lirche ju Gesseren (welcher Rame untergegangen), ift bie Cebaftianelirche vor Bachtenbunt. "In Gonnera ultra Campiani" entbalt eine Stelle in bem Berben'ichen liber praepositurne von 990, und lepteres wird als Aempen bezeichnet. Mit Conseron, geyneren, ficht auch die "villa Geinefurt" in Begiebung, welche Lothar II. 855 bem Grafen Anefrid, und Diefer 862 ber Aberi Lorid ichenfte, f. Preber Orig. Palat. monum. anlig. p. 30. Dort wird ihre lage angegeben "in pago Hattuariensi super fluuium Nerse". Graf Anefrid erertert noch genauer "res proprietatis mean in pago Hattuaria, in Odenheimero marca, in utlla quae dicitur Geinefuri, quae sita est super flutium Nersa, boc est mansum indominicatum -- et siluam in quam mittere posaumus mille porcos perfecte saginari, et candem siluam determinat ab oriente fluuius Lusgochesbach usque in Nerschinam et a Nerschina usque in Nersam, et a Nersa usque ad siluam campumque qui diuidit Odeheimero marcam." - v. Spaen in feintr Inleiding tot de Hist. v. Gelderland, H. 6, will es, febr mit Unrecht, nicht getten laffen, bag bier von einem Orte an ber Riers bie Rebe, er fucht bie Dbenbrimer Mart am Deenwalbe. Der an Samborn ju Bine abgerreteur mansus in Budenbomon lag alfo im Rirchfviel Beed, mo biefe Abtei einen großen Dof befag. Db bas prodium in Thanbeke ber Overhof im Rirchfpiel Glabbede fen, ift mit Gemigbeit nicht ju beftimmen. Bon ben geidentten Gutern ju Dudesmagen und an ben übrigen Orten geichicht feine Reibung mehr.

sinodo coram his testibus et banno suo hec confirmantibus, tribus scilicet sedis apostolice nunciis cardinalibus, nec non et reuerendis archiepiscopis et episcopis. Vuezelino magontiense. Sigeunino coloniense. Liemaro bremense. Erpone monasteriense. Cônrado traiaeteuse, ut quicumque hec infringere presumpserit, ante oculos dei anathema sit. Signum domni Heinrici imperatoris insuictissimi.

236. Erzbifchof Sigervin von Coln, nachdem er die abgebrannte Sifteliede Maria ad grudus bafelbit wieder erbauet und geweiht, ichnett berfolden bie Rirche zu Schwelm mit dem Jehnen; Gefülle zu Kempen; ben Hottgehrnen in der Decanie bed Julpichgaueb und zu Eftgen. - 1085.

In nomine sanete et individue trinitatis. Sigewinus gratia dei Coloniensis archiepiscopus. Sicut apud deum cognoscimus esse acceptabile, diuinis cultibus et laudibus ecclesias fundare, ita quoque collapsas reparare ac pio religionis officio pristina consecratione innouare et reconciliare, non dubitamus apud ipsom esse placabile. Quam sententiam oculis cordis frequentius presentantes. monasterium sancte Marie a domno nostro et predecessore Annone archiepiscopo beate memorie fundatum et consceratum, sed exigentibus peccatis ex combustione in cineres redactum, reparari precepimus, et iterata consecratione, diuina preueniente gratia, dominicis laudibus sauximus. In qua consecratione eidem ecclesie dedimus, tradidimus, confirmatimus, ecclesiam in tilla Suelme sitam, cum decimatione, omnique utilitate, quam prius tenentes illam eognoseuntur possedisse. In hampene duo talenta censunm et sex porcos bacconales, et decimas ex mansis duobus. In decania Zulpihoune, universam decimationem indeterminatam, ex noualibus prouenientem, nostris temporibus crutis. sine cruendis. Decimationem quoque Elbeke, ex noualibus. Huic traditioni intererant testes. Heriman prepositus, Gerhard decanus, Heriman cancellarius et prepositus, Humbreth, Hartuule, Arnold. Rouppreth. Iohan. Hezel. Dieteriehe, prepositi, Milites. Heinrich comes de Lache. Arnold urbis prefectus, Dieterich, Gozuein, Capellani, Bero, Ioban, Godefrit, Seruientes, Heriman urbis aduocatus, Heinrich, Tiezo, Roupreth. Brun. Et ut hec nostra traditlo rata et inconuulsa permaneat omni quo. banc kartam inde conscriptam et sigilli nostri impressione signitam, omnis generationis tam future quam presentis notitie reliquimus, Si quis ergo successorum meorum nel quelibet alia persona labefactare hanc traditionem noluerit, aut temptanerit, anathematis sententia sit dampnatus, nisi penitendo a tali scelere resipuerit,

Facta est autem hec traditio, anno dominice incarnationis, Millesimo LXXXV. Indictione, VIII. regnante christianisaimo et uictoriosissimo Heinrico imperatore, III. feliciter.

237. Ergbifchof Gigewin von Coln ichenft ber Abtei Deut ben Mofelgoll gu Rachtig. - 1085.2

In nomine sancte et indiuiday trinitatis în unitate et unitatis în trinitate. Ego Sigenzinus Coloniemsis archipiscopus spem ponens în faturam retributionem, si res monasteriorum qualitunque augmentassem largitione, tradidi sancto Heriberto omno ius thelonei quod habui de portu mozelle, qui preiacet curti eiusdem s. Heriberti, in uice qui dieitur Rachecho.² quatenus et fratrum statutis meo subleuamine adauctis merces in eterna respondeat, atque titulis mee memorie apub fratres eternalitere uigeat.

Acta sunt bec anno incarnationis dominies. MLXXXV. indictione. VIII. cuius rei testes sunt. Hermannus prepositus s. Petri. Hartmannus abbas. Hecelinus abbas. Gerhardus decanus. Bero capellanus. Hermannus urbis aduocatus.

238. Erzbifchof Sigewin von Coln ichenkt ber Abtei Glabbach ben Novalzehnten im Umfange bes Rirchfviels Rempen. - 1085.

In gloriam et laudem summe et individue trivitatis in unitate et unitatis in trivitate. Quia certum et unieum est elemosina peccatorum remedium. duic bilariter est et infatigabiliter insistendum. Et licet omnibus semper

¹ Mus Gelemii farrag, dipl. L. 119. — 2 Mus Gelemii farrag, dipl. L. 84. — 3 Es wird Rabtecho ju lefen fein. L. t. 20

oporteat benefacere et nequaquam deficere, christi tamen pauperibus et ecclesiis cura est inpendenda precipue. Vude ego Sigeuturius gratia dei coloniensium archiepiscopus pro remedio anime mee, antecessorum simul et successorum moorum, sancto Vito fratribusque in gladchach deo seruientibus decimationem donani omnium noualinm infra companiensis ecclesie terminum. Hoc enim et uenerabiles antecessores mei Herimannux. Anno, atque Hildolfus de suorum quisque temporum fecere noualibus. Ea autem ratione ipsa donatio facta noscatur, quatinus ad fratrum necessaria proraus expendatur, nec ex ea quicquam aliud agi uel in beneficium cuiquam tradi ab abbate presumatur, Hec erzo oni transgredi uel mutare misi ex fratrum consensu presumposett, anathema sit.

Acta sunt bec incarnati uerbi anno, M.I.XXX.V. imperatoris uero Heinrici quarti. XXVII. Archipresulis autem Sigeutini. VII. Indictione VIII. Corum his testibus. Arnoldo. Bertolfo. Gerhardo. Gozuuino. Ethelgero. Gerhardo. Adelberto. Godescalko. Gerhardo. Brunone.

239. Gine Freie, Ramens Dutha, macht fich und ihre Rachsommen borig jum Altar bes h. Abelbert in Der Rirche ju Soiron. - 1086.

In nomine sancte et indisidue trinitatis. Notum facinus presentibus et futuris, quod quedam libera femina nomine. Dutha. deo sanctoque Adalberto ad altare in Sorum libertatem suam offerens, hoc modo aese et omnem posteritatem suam censualem constituit, sine masculus sit, sine femina, postquam legitimum matrimonium inierit, unum denarium soluat singulis annis, tantum generalia placita in anno obseruet, cum pari suo absque liceniia. cum dispari per licentiam matrimonium ineat, in morte omni penitus exactione careat. Eligant autem inter se unumu de comparibus suis, qui censum aliorum recipiat et fideliter respondent. Huics rei testes sunt, prepositus Eveco, Winandus aduocatus. Lambertus utilicus, Hagerus, Reinerus de utilliberual, Wascelinus de corneces, et ceteri multi boni niri.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice. MLXXXVI. indictione. X. regnante imperatore Heinrice quarto. In diebus ducis Godefridi. Heinrico episcopo presidente leodiensi ecclesie. Ad laudem et gioriam illina, qui est benedictus in secula. amen.

240. Ergbifchof Egilbert von Teier weiht bie ju Mefenich einer Billa ber Abri Brauweiler, erbauete Micolaitriche, gibt berfelben ben Rottgehnten beb zu Clotten und Kaigereden in besondern gehörigen Waltech, beftatigt die ihr von der Abrie und mehreren Bewohnern zu Mefenich zugewiesens Ausfetuer und verleigt berfelben die Pfarre Eigenschaft. — 1088, den 18. Rovember.

† În nomine sanctae et indinidus trinitatis. Notum sit cunctis fidelibus christianis tam presentibus quam toturis, quod ego Egilbertus dei gratia trenirorum archiepiscopus efflagitatus precibus abbatis UUoffaclmi brun-wilrensis eqnobil yeclesiam constructam in diocesi mea, in uilla autem sua que dicitur Mismihe dedicaul. XIIII. kal. decembris in honore eiusdem sancte et indiuding trinitatis, et sancte crucis, et sancte dei genitricis Mariae, et sancti Michahelis archangeli, specialiter autem in honore sanctismin confessoris christi. Kitolal. tradens ei omanem decimam noualium silne pingularis ad Clotenca. et ad Asche pertinentis, confirmans insuper eam dote predicti abbatis eidem collatat, anno nidelicet iugere uinifero cum duobus mancipiii. Quabus addite sunt. VI. ninee, quas dederant. Waldo. Liuzo. Minimi. Aezein. Thiezo. Baldin. Minegis. Madelo. Supra que et hanno s. Petri. atque meo constitui preshitero qui ibidem disimum officium compleat tribus feriis in ebdomada. et omnibus diebus efisitiatum. et eiumirorum. quique baptizandis et infarmis. et sepeliendis curam debiam impendat. talem potestatem habere, ut nemo presumat ei in eisdem collatis ecclesie beneficiis fraudem aliquam uel uiolentiam inferre. Et ut hec concessio rata et inconnulsa permaneat. hec carta auctoritatem sigilli nostri cunctis legentibus premonstrat. In die sero dedicationis eiusdem ceclesii decreucerust idem misinichenses per singulos annos non solum quod niuerem.

¹ Mus bem Cartular bes Mbelbertftifte, Rr. 9.

sed etiam post meum excessum in elemosinam meam panes unius modii, sex sextarios uini. carnes etiam aut pisces uno solido appreciatos expendere, quod huic carte dignum diiudicaui subscribere.

Gesta sunt hee anno dominice incarnationis Mill. LXXX.VIII. indictione XII. imperante Heinrico haius nominis terito imperatore augusto. Huius rei testes sunt hii. Hangerus corepiscopus. Dudechinus decanus. Rodericus presbiter. Buno presbiter.

241. Erglischof Sigewin von Colm identt bem St. Georglifte bafelbft ben hof Rheinen, Die Kirde zu Bremen bei Werf, und Grundfide zu homberg, Menden, Lohmar, Pulheim, Engeledorf, Bodtemindt, Antweiler und Rachtig. — (1079—1089).

In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Ad memoriam universitatis futurorum fidelium transfundere destinagimus, quod industriae presentium cognitum est patentissime, qualiter ego Sigervinus sanctae agrippinensis ecclesiae archiepiscopus remedio animae meae satagens prospectum esse, ad oratorium ab archipresule Annone beatae memoriae, in honorem sancti Georgii fundatum, quedam nostris prius descruientia utilitatibus, largissimo animo tradidi, quatinus diuinis ministeriis ibidem jugiter inulgilantes, assiduam nostri nominis haberent memoriam, Precatu nidelicet ac sedula seruitute Diederici eiusdem basilicae prepositi commoniti, tradidimus, confirmatimus, sibi predium Witichindi canonici sancti Petri. Quod ab ipso per precariam adeptus sum. nidelicet curtem sitam Rene. cum quinque mansis, et uninersis utriusque sexus mancipiis, nec non iuxta (We)rele in uilla Bremo appellata, ecclesiam (cum) decimatione, omnique utilitate, que uel addita est, uel addi potuerit, Honberc, mansum unum, soluentem tres solidos, et VI. denarios. Menedene mansum unum, cum mancipiis. soluentem quinque solidos, quem acquisiui a sanctimoniali quadam de Gerichisheim, Lomere. mansum unum, soluentem sex solidos. Pélheim, duos mansos, soluentes libram unam. Engeldorf. mansum unum soluentem quinque solidos. Buckelmund. mansum unum soluentem quatuor solidos, quem in beneficio habuerat Hezelinus, canoniens sancti Petri. Antunilere, duos mansos soluentes decem solidos, cum mancipiis. Rafdecho, aream unam et dimidietatem montis in ninetis, culus alteram dimidietatem ad sanctum Chunibertum tradidimus. Ut autem hec traditio ab universis successoribus meis, nec non quibuscumque personis, rata et inconuulsa cternaliter perseneret, hanc cartam inde conscribi iussimus, propriique sigilli inpressione sancciri procuratimus, nec non idoneorum testium auctoritate corroboratam reddidimus, quorum hic subtitulantur nomina, Gerhard decanus, Hartunicus prepositus. Arnoldus prepositus. Iohan prepositus, Adolf, et filius sons Euerhard, Adelbreth de Sasenberc, Arnold presectus urbis, UUicman, Gerhard, Adelbreht, Durine et nepos suus Reginboldus, Heriman crispus urbis aduocatus, Raetere, Bruno iunior, ceterique quam plures, Si quis uero hanc traditionem exterminare, uel qualibet in parte labefactare molitus fuerit, seueram sancti Georgii, omniumque sanctorum uindictam in se animaduerti sentiat, nisi ad medicamenta penitentiae deuiantem animum quantocius maturauerit reuocare.

- 242. Erzbifchof Sigewin von Coln befundet, daß Graffin Irmgard jum Beil ihrer Seele und ihrer ju Rees rubenden Eltern bem Problte dasselbst bie Strafgerichtsbarteit über Die Angehbrigen ber Rirde, den Schweinezehnten zu Rees, Emmerich und Straelen, einen hof zu Beege und ihre Besthungen zu Ronigswinter geschentt, weldem er bas Mangrecht zu Rees und vier Mansen zu Bebevoven bingufat. (1079—1089).
- † In nomine sanctę et indiaiduę trinitatis, Sigewinus diuina fanente clementia licet indignus coloniensis ecclesis archiepiscopus. Notum sit cunctis in christo fidelibus, qualiter Irmengarda. comitissa pro suis parentumque suorum in Resa quiescentium peccatis redimendis, eidem ecclesie contulit hoc munus honoris, ut si quis forte ex familia sancte dei genitricis Marie in pace confracta, nel in furto, seu in aliis huiusmodi rebus deliquerit, quicquid

¹ Mus bem Driginal in bem Archiv ber jegigen Pfarrfirche jum b. Georg in Coin.

sui iuris exinde erat, hoc predicti loci prepositus iustificandum ac definiendum habeat, successoribusque suis deo propitio relinquat. Pro quo traditionis beneficio constituit. nt tribus anni temporibus procedant in Aspelo predicti fratres, deum ac sanctum Georgium, pro stabilitate sancte eeclesie ibidem humiliter deprecando. Deinde eum uideret fratres predictos intollerabili penuria tabescere pulmenti, donanit etiam in prebendam fratrum cotidianis duntaxat diebus suorum decimam porcorum, nec non eorum quecunque eisdem porcis adicientur in augmentum. sine in tritico, siue in siligine, seu in denariis, in his uidelicet locis, in Resa, in Embrico, in Stralo. forte glandifer annus fucrit, in quamcumque proprietatis sue siluam porci sui ingrediantur, illuc pariter et illi saginandi sequantur. Rursus si tauta copia prouenerit glandis, ut et extrancorum porci in sui nemoris pascua admittantur, ex his saginatis quicquid predicte comitisse jure debetur, huius quoque decima fratrum predictorum usui deputetur. Dedit quoque ad prefatum altare saucte Marie, curtem unam in Wezevelde. Cui traditioni testes intererant, Ruotger, aduocatus, Tiederich, Güdefrid, Tiederich, Richezo, Mazzo, Belderich, Franco, Buno, Heimezo, Rabodo. Godefrid. Azzo. Brun. Hertger. Hunger. Gerhart. Tradidit quoque predicta comitissa fratribus Resensis ecclesic pro anime suc parentumque suorum remedio, quicquid predii uisa est habere in Winetre, uineas scilicet agros, siluam, utriusque mancipia sexus, codem uidelicet soluendi census iure, codemque debite conditionis seruitio. quo ea dam nixit ditioni sue subiugata possedit. Huic traditioni inerant. Arnolt, domus sancti petri aduocatus, Adelger de Zulpicha. Reginbolt. Tiederich comes, Burchart. Bezelinus custos, Luidolf prepositus. Cuono. Hezel. Rathere. Et hoc totum prefata comitissa fratribus predictis dedit hac conditione adhibita, quatinus in anniversario depositionis sue die a fratribus illis diligenter agatur eius memoria. Ad hec et nos considerantes quia ille bene utitur rebus transitoriis qui ex eis adquisierit premia nite celestis, uidentes etiam et sepe intelligentes domni antecessoris nostri. Annonia. ac predicte comitisse bonam in fratres prenominatos uolnntatem. cum ipsi prenenti morte hanc implere non poterant. nos pro modulo nostro com pro nostris tum pro illorum peccatis redimendis fratribus illis qualemcumque consolationem fecimus, scilicet monetam eiusdem loci, et IIII. mansos, in Hudenchoron, ad supplementum prebende corum dedimus, banno dei ac sancte Marie, matris cius, sancticue petri apostoli, ac nostro anathematizantes cum quicumque predictam traditionem comitisse nel nostram infregerit ausu temerario. Huic nostre traditioni testes aderant. Herimannus prepositus, Bertolfus prepositus, Hezelinus prepositus, Heriman. Gerhart, B .... Rûdbertus, Heriman, Liudolf, Folcmar, Bernart, Mezelinus, Iohan, Adelbrat comes, Adolph de monte. Gerhart de Gulecho. De Saphenberch Adelbrecht, Hesse comes. Dudo. Reginbolt. Reginhere filius Wicmauni, Rethere aduocatus, Heinrich, et frater eins Tiederich, Hemmo, Wezel, Warin, Adelbrat uillicus, Liudewig, Eppo. Adelbero. Truprat. Tiederich. Odaker. Brunsten. Hazecho. Regenzo. Que singule traditiones predicte ne prolixitate temporis obligioni tradantur, sed potius tam futurorum quam presentium fidelium ad noticiam transmittantur, banc inde cartam fieri, ac sigillo nostro iussimus insigniri.

243. Die Gebruder Beribert und Gerung ichenten zu ihrem Geelenheil ber Abtei Deug ein Gut zu (Ober : Rieber) holztlau und mehrere Manfen zu Clafelt, Giegen u. a. D. - (1079-1089).

Quoniam sicut audicimus propter temporalium bonorum dispendia eternalium promerentur rependia. In nomine anetç et individuç trinitatis. Notum sit omnibus qui sunt sanctç christianitatis, qualiter ego Heribertus fraterque-meus Gernagus. anisuarum nostrarum salutis solliciti, imo spiritu sancto diuinitus commoniti, uotum uoluentes gratiaque dei soluentes, tradidinus sanctę dei genitrici perpetuç uirgini Mariç sanctoque Heriberto quoddam predium in Holzeclaen situm, ea patenti servitutis lege qua nobis cessit hereditario iurc. Specialiter uero ad luminaria in Holzeclaen situm, ea patenti servitutis lege qua nobis ex materna hereditate iurc esesserunt, id est, amasum in uilla que uocatur Henninghausen. alium in Mutshena. item unum in Hucershagen. alium in Clahuelde, alium in Mutshena. item unum in Signa quoque iurnales triginta cum forestibus quinque, ut cum omni dispositione, redemptione aqua utilitate in ius cedant custodis prefate ecclesi dicta exibed luminaria procuraturus omni deinerps tempore tempore

¹ Mus Gelenii farrag. dipl. I. 83.

deo et sanctis eius, qui nobis luminis perpetui portiouem impertiri dignetur. Singulariter autem quendam nostre ditionis uirum Gisilbertum nomine, cum possessione sun obtulimus per hanc constitutam legem ut liberaliter serviat bildiem en potitus iure quo liberori familia lipsius ecclesie; Si quis autem tyrannus hec nostra statuta nafario anu niolare cupierit, iram dei odiumque sanctorum omnium incurrat et incendia gehenne ignis nisi resipuerit, in perpetum sentiat. Testes autem idonei haius subscripti sunt rei, Hermannus abbas qui et hanc fieri cantelam insuit. Adelbardus capellanus qui eam fecit. Arnoldus celarusi. Rupertus. Hartmannus. Tido. Ratherus, Werrecho. Godefridus. Ezelin. Tiderich. Euerhardus. Azzo senex. Notum autem sit et presentibus et futuris quod ego Sigueimus Coloniensis ecclesiq archiepiscopus super hac traditione et priullegio ecclesiq Tuiticnisis pacem sub anathematis insolubili iniculo firmaniums

- 241. Erzbifchof hermann III. von Coln schlichtet ben langishrigen Streit zwischen ber Abtei Brauweiler und bem Mariengrabenstifte babin, daß jene die ihr von Richtza geschnetten Bestigungen zu Clotten behalten, dagegen die Bestigungen zu Untelbach, Remagen, Entirch und Senhalz bem letteren abtreten foll. 1090.
- + In nomine sanctae et individuae trinitatis. Notum sit omnibus fidelibus in christo tam futuris quam praesentibus. qualiter ego Herimannus tertius. licet peccator coloniensis archiepiscopus desiderio desiderans pro humanae fragilitatis possibilitate iniquitatum molimina controuersiarumque litigia ex uniuersis episcopatus nostri terminis procul eliminare, statuimus, decreuimus, odibilem discordiam diutinamque concertationem que inter duas ex nostro presulatu congregationes, uidelicet canonicos de monasterio sanctae mariae quod est in gradibus. et monachos de brumvilre diu abhominabiliterque durauit, pace sequestra finire. Nam cum ob praedium quod Richeza regina in clottono habuerat, et accelesiae quae in brunuuilre in honore s. Nikolai fundata est tradiderat, sed domnus ac praedecessor noster Anno archiepiscopus ad praefatam s. mariae basilicam postea contulerat, ex utrisque querimoniarum crebrius infestaremur molestiis, prudenti priorum et familiarium nostrorum consilio, nec non ntriusque congregationis precatu deuoto et assensu uoluntario deliberanimus, quatinus prefați monachi clottono absque iniuria contradictionis retinerent, ac canonicis s. mariae bona quae in Unkelebahc habuerant et riginago dimidiam arpennam et mansum V. solidos persoluentem, et in furendale XVIII, solidos, et eingrische universa quae prius habuerant, tam in agris quam in arcis, in uinetis ac mancipiis, omnibusque prorsus appendiciis, nec non in siginels IIII, arpennas' redderent. Unde auctoritate patris et filii et spiritus sancti sub interpositione perpetui anathematis et diuinae ultionis animaduersione precipimus, asserimus, quatinus hace pontificalis nostrae sententiae decreta perenniter statuta inuiolataque obseruentur tenaci memoria. Si quis ergo ausu temerario huius nostri decreti instinctu diabolico corruptor giolentus existere molitus fuerit, presumpserit, perpetua anathematis execratione se exauctoratum intelligat, et acternae dampnationis incendia nisi resipiscendo infesti sceleris machinamenta correxerit. nequaquam cuadat. Ut autem totius contradictionis et ambiguitatis plena stipulatione extirparemus offendicula, hanc paginam prinilegii inde conscribi propriique sigilti inpressione insigniri mandauimus. Testes quoque procurauimus adhibere, quorum haec sunt nomina. Iohannes spirensis episcopus. Herimanuus prepositus s. petri. Gerhardus decanus s. petri. Arnoldus prepositus s. seuerini. Rupertus prep. Iohannes prep. Tidericus prep. Hezel prep. Uuolfhelmus abbas. Herimannus abb. Isaac abb. Hartmannus abb. laici. Stephanus comes. Gerhardus de hostade. Arnoldus prefectus urbis. Adelbertus de safinberg. Adolfus de monte. Adelbero de duno. Suitgerus, Ministerisles, Euerhardus, Ernest, Sigibodo, Reginoldus, Otwinus, Arnoldus, Meginzo, Ticelin, aliique quam plures.

Gesta sunt haec in colonia. anno dominicae incarnationis millesimo nonagesimo, indictione XIII.

- 245. Erzbischof Bermann III. von Coln verschafft bem bortigen Andreablifte eine Rente aus einem Bauje bafelbft und ben Rottzehnten bes fliedpiels Eich wieder und ichent bagu eine Rente in Merflingbausen und ben Kottzehnten von Ueckendorf. 1091, ben 9. Sctober,
- C. In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Ego Heremannus indignus coloniensis archiepiscopus. Quoniam in ordinandis conseruandisque ecclesiarum rebus sollers et prouida episcoporum debet esse sollicitudo, in hoc precipne anime nostre consulere decrenimus, ut pro posse nostro ea que la ecclesiis nostris per neglegentiam et discordiam disjecta erant et turbata, ad utilitatem et concordiam ecclesiarum annuente deo sollicite reformaremus, Nouerit ergo tam futurorum quam presentium omnium christi fidelium industria, qualiter pie memorie Anno sedis nostre uenerabilis pastor Luzoni preposito in claustro sancti Andree apostoli capellam domui sue innetam dedicauit. ad quam idem archiepiscopus, cum pro diuina religione, tum pro deuoto eiusdem prepositi seruitio domum nuam inter judeos sitam, et singulis annis. XXIIII. solidos soluentem sie tradidit, ut capella de his denariis pro missarum celebrationibus, VI. solidos haberet, reliquos uero canonici sancti Andree reciperent. Similiter quoque hoc cunctis innotescat, quod antecessor noster domnus Sigewinus archiepiscopus dinine caritatis amore succensus. decimas noualium que in terminis ecclesie que est in uilla Aske in tempore episcopatus sui exculta sunt predictis canonicis propter inopiam illius ecclesie contradidit. quibus tamen omnibus postea per neglegentiam quorundam prelatorum ablatis idem canonici multo tempore caruerunt. Nos autem crebras et miserabiles canonicorum querimonias super his attendentes, hoc in communi priorum conventu, omniumque qui aderant judicio studiose effecimus. quod iam memorati canonici res suas iniuste ablatas absque ulla contradictione receperant. Preterea nos quoque adhuc corundem canonicorum indigentiam miscricorditer considerantes. XXX. solidos sozaziensis monete in Marhenkhusen et decimas noualium que in uilla Hukenesdorp in tempore episcopatus nostri excolerentur eis delegauimus atque tradidimus, ita ut de bis sumptibus in predictorum canonicorum ius concessis ipsi canonici cum secura potestate et libero arbitrio absque prepositi sui consultu et imperio ordinarent, et ad communem utilitatem inter se disponerent. Huic uero traditioni nostre testes interfuerunt. Heremannus prepositus, Gerhardus decanus. Thieodericus prepositus. Arnoldus prepositus. Heremannus prepositus. Ropertus prepositus, Iohannes prepositus. Hezelinus pepositus. Arnoldus prepositus, Ingramnus decanus, Eingilgerus decanus, Rodolfus decanus, karolus decanus, Gerbertus decanus. Hezelinus decanus. Wolbero decanus, nec non capellani nostri Iohannes. Conradus. Hartmannus. Iohannes. Adelhardus. Ingramnus, Gerhardus. Thiepoldus, et aduocatus ciuitatis Heremannus, Ut autem tam prescripta antecessorum nostrorum quam bec nostra traditio et ordinata concessio firma et incontaminata permaneret. eas auctoritatis nostre banno corroborauimus, et hanc traditionis nostre cartam sigillo nostro consignare curanimus. Et ideo quicumque episcoporum uel prepositorum nel alicuius persone hanc traditionem nostram ausu temerario infringere, uel immutare aggrediatur, huic damnationis sententie perpetnaliter subiaceant. Deus conteret dentes corum, molas corum confringet dominus, salus clongata sit ab eis, multiplicate sint iniquitates corum coram te domine. fiant corruentes in tempore furoris tui domine. et duplici contritione contere cos domine deus noster. Amen. Insuper se inrecuperabili anathemate innexos et in extreme ultionis die cum diabolo et angelis eins cruciandos fore sciant, nisi digna ducti penitentia ab hac iniquitate, et sacrilega temeritate resipiscant,

Actum colonie, anno dominice incarnationis M.XC.L indictione, XIIII. VII. idus octobris. regnante Heinrico tercio romanorum imperatore augusto.

- 246. Segelin, Probit bes Mariengraden : Stifts ju Coln, ichenft bemfelben ein Saus mit eilf Weingartenstüden zu Obervichad, welche feine Berwandten gegen eine jahrliche Beinrente befigen follen, und verordnet wegen Bertheilung ber letteren und wegen ber Nachfolge in ben Befit ber Grunoftude. 1091.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Quoniam universae terrenae facultatis possessiones, tam fluxç, quam fragiles. incerto dilabuntur usu. oportet unumquemque in transitoriae cursu uitae, perituras copias in celestibus

thesauris perenniter mansuras diligenter recondere, et ad beate immortalitatis premia sibi comparanda, pertinaciter anhelare, sicut ipse saluator nos admonet in euangelio. Thesaurizate uobis thesauros in celo. Unde ego Henelinus licet peccator basilice s. Marie que est in gradibus prepositus, huius dominice haud immemor sententie ob saluationem animae mee, omniumque progenitorum meorum. in uilla Dietbach. aream unam cum domo, omnibusque edificiis inibi locatis, nec non undecim uincarum frusta, que omnia per propriam absque omni contradictione coemi pecuniam. s. Marie ad presatam contradidi basilicam. ea uidelicet conditione. quatinus Ludewicus et Tiederich. cognati mei, prememorata bona, in beneficio a canonicis s. Marie teneant, sic, ut singulis aunis in cellarium confratrum cellerario septem amas et dimidiam presentent, ut de codem uino, unaquaque septimana per integram cuiusque anni revolutionem, presbitero missam celebrare debenti, quatnor stopi dentur. Diacono duo, Subdiacono unus, quatinus singulariter memoriam mei per singulos dies in missa pro defunctis et in uigiliis habeant. In anniuersario antem obitus mei, in nespere, de eodem uino confratribus una urna detur ad propinationem, in die, unicuique confratri stopus unns. Providere quoque debeut, idem qui obtinent beneficium, semper in annigersario obitus mei, sex denarios dare pro cereis, duodecim denarios presbiteris ad missas pro defunctis celebrandas, Panes quoque triginta ex maldro frumenti confectos. unicuique ex confratribus unum. Triginta etiam denarios. unicuique confratri nnum. Ad elemosinam, panes ex duobus maldris siliginis. Amam ceruisie nnam, et duodecim denariorum precium in pulmento. Post obitum nero Ludeuuici et Thiederici, qui canonicus in codem claustro cognatione mihi proximus fuerit. idem beneficium a confratribus suscipiens, omnia prememorata pleniter administret. Si quis etiam cognatorum meorum fraternitatem atque prebendam desiderauerit habere, flagitamus ut ob preueutionem nostri beneficii. secundum commune fraterne conventionis pactum elementer recipiatur, idemque beneficium tepeat. quatinus que statuimus inde persoluat. Si antem in claustro cognatum non habuero, pullusque meorum pro acquirenda prebenda impenderit laborem, in arbitrio omnium fratrum equaliter maneat, absune aliqua cuinslibet prepositi potestate prinata, fideli fratri cadem bona commendare, qui ca que disposuimus et que preposuimus, sollicitus exhibeat fratribus. Ut igitur huius traditionis confirmatio, tam apud futuros quam apud presentes inconsulsa seruetar, impetraul erga dominum meum Herimannum archiepiscopum, quod hanc cartam iude conscribi, proprioque sigillo insigniri mandauit. Quicumque ergo hane traditionem qualibet in parte annulare, mutare, uel diminuere molitus fuerit, animaduersionem s, Marie, omniumque supernarum nirtutnm in se exasperet, omnesque suas sanctiones labelactari sentiat. Hi sunt testes qui affuerunt. Ipse dominus noster tertius Herimannus archiepiscopus. Herimannus prepositus de domo s. Petri. Gerhardus decanus. Herimannus prepositus de s. Kuniberto. Rödolf decanus. Capellaui. Euerhart. Euerunin, Adelhart. Ingram. Hezel decanus. et omnes eiusdem congregationis canonici. Heriman adnocatus. Lambreth, Adelbreth, Gozo, Tiezelin, Vdelolf, Benzo, ceterique plurimi.

Anno dominice incarnationis Millesimo nonagesimo primo, indictione quarta decima, facta est hec traditio ante altare s. Marie. Imperante pio et uictoriosissimo Heinrico tertio cesare augusto.

247. Bbt Otto von Berben befundet, bag ein reicher Gbelmann, Thuringub genannt, nachdem er feinen einzigen Gohn im Rriege gegen die Friesen verloren, sein Erbe ju Dahl ' ber Abtei Berben geschenft habe. — 1093.

In somine sancte et individug trinitatis. Ego Ollo dei gratia nuerthinensis abbas, notam facio fidelibus uniuersis, tam futuris quam presentibus, quod quidam nir nobilis et dines nomine Thuringus, postquam filius sum quem unicam habebat heredem in bello contra fresones perdidit, temporali destitutas solatio, spirituale querere proposuit, et rerum suaram ex parte deum heredem facere optimum indicanti. Quo fernore accessus, paruitatem nostram multoties adiit, et diffinio propria solatate consitio, hereditatem suam quam libere possidebat, et que nostre quictinior erat eccelesis, nidelicet Dale, camo mombius sais appenditis de oct basto Liudgero legitima

^{1 3}m Rirchfpiel Rettwig bei ber Rubrane.

donatione pro salute anime sue et fili sul omniumque parentum suorum perpetuo possidendam contradidit. Cuian bona uoluntate delectati tam ego quam omnes fratres nostri cum in plenam societatem tam corporaliter quam spiritonliter data prebenda suscepimus, et pecunie plurimum quod sais tunc necessitatibus pernecessarium fuit. gratanter contulimus. Eandem preterea iam nostram ex sua traditione hereditatem sibi et uxori sup nomine Reinguiz, quamdiu quilibet horum uineret, ad subsidium nite sue ex gratia concessimus. Super hec etiam ecclesis possessionem tidelicet Lopenkid. in precarium sibi et uxori. et filip nomine Bertrade, tantum in uita sua addidimus, ea firmissime conditione ex utraque parte posita et probata, ut post mortem eius et uxoris et filip ecclesia iure hereditario possessionem sum reciperet, et absue contradicione in perpetutum possideret putum possideret unum prosideret.

Acta sunt he anno dominieç incarnationis. M.XC.III. Mulenkeim. in placito Bernkeri comitis. suscipiente traditionem comité de cleue. Thiderico. uice aduocati ecclesie nostre Adolfi. qui tune temporis puer erat. Huius rei testes sunt. comes Thiedericas. Lambertus de dumete. et fluis eius Baldricus. Ernost de benesheim. Liudolfius de hungese. Conradus de mulenheim, et fratres eius Weldgerus et Lambertus, Cristianus de dalenheim. Burghardns de brôche. Weranherus de linepe. Arnoldus de lopenhilde.

248. Erzbischof hermann III. von Coln bekundet, bag Abt hermann von St. Pantaleon bafelbft bei feinem Rlofter eine Capelle errichtet und mit einigen Gutern und einem hause ju Coln berentet babe. — 1094, ben 2. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heremannus propicia divinitate coloniensis archiepiscopus. Officii nostri ratio exigit bone operationis studia non solum in presenti commendare, nerum etiam pro incitamento nirtutis posteris fideliter prorogare. Ideoque notum facimus tam futuris quam presentibus cunctis fidelibus christi. quod abbas noster uenerabilis Heremannus de monasterio Beati Pantaleonis martyris amore diginitatis et religionis studio in honore Sanctorum Apostolorum capellam iuxta idem cui prefuit monasterium construxit. Cui in his rebus que ad diuinum opus pertinent pro sui possibilitate cupiens pronidere, quedam predia et VII. mancipia quorum nomina sunt Adelbrecht. Heinric. Lampret. Uda. Hizecha. Adeloch. Frida, 1 ex duobus liberis hominibus Thicoderico et Erlefrido, duobusque ex familia predicti monasterii. Hezelino et Azelino comparauit. libera ab omni jure aduocati et inproclamata a familia ecclesie nostre, insuper et domum quandam colonie acquisinit que simul collecta, singulis annis. XXXta, VII, solidos coloniensium soluunt denariorum. Itaque bec omnia predictus uenerabilis abbas eidem capelle ex integro donauit, hac adhibita dispensatione, ut eo uiuente per manus Prioris et quicumque hospitalis administrator fuerit ex hac summa denariorum ipsa capella singulis annia. VII. solidos pro lumine suscipiat. fratres sui pro caritatis consolatione in refectorio annua eiusdem capelle dedicatione. VL solidos recipiant. reliquos uero. XX. IIII, solidos in ordinatione ipsius abbatis ad consolationem fratrum et cibos pauperum caritatiue et fideliter distribuant, Post mortem uero eius iuxta predictam dispensationem omnia et in lumine et in dedicatione capelle fratres quibus hoc commissum est peragant, reliquos antem. XX. IIII, solidos in anninersario eius iuxta id quod ipse constituit fratribus et pauperibus administrent. Huic traditioni intererant testes quorum nomina subnotantur quorum pio fauore et probabili consensu hec peracta sunt. Gerhardus decanus, Euerardus, Iohannes, Arnoldus, prepositi, Capellani, Iohannes, Hartmannus, Adelhardus, Thiedericus, Adolfus, Milites. Adolf. Euerard. Gerhart, et filius eius Gerhart, Hereman, Vdo, Seruientes, Hereman adnocatus, Tiezo, Hemmo, Otto, Wilere, Scruientes ipsius abbatis, Hereman, Berenger, Cuno, Hereman, Wolbero, Rezo, Hereman. Wigger. Nos autem tam boni operis deuotionem corumque qui intererant gratiosam adtendentes approbationem, quatinus eadem ipsa traditio firma et perpetualiter illesa perseueret contra omnem praui ingenii disturbationem eam concesse nobis a deo auctoritatis banno corroborauimus et sigillo nostro consignare precepimus.

Actum colonie Anno Dominice Incarnationis MXC.IIII. Indict. II. VI. Non. Iulii.

¹ Die Namen der Mancipien find von berfelben hand, welche die Urfunde geichrieben, auf der Rüdfeite berfelben wiederhold und Ofcharbe dieugefelb: De kuntigesetorph. Ingilbret cum uxore Hiscobina et duodus infantidus. Wilbelm. Berta. De Blegleieburgh. Siba. De angilistorph. Hiscobin.

249. Ergbischof hermann III. von Coln ichenft bem Cleilienftifte baselbft Bebnten ju Ingendorf, Bolanben und Pulbeim, und bem baffgen Pfarrgeiftlichen Behnten, Land und eine hoffitatte ju Simmelen und Vulbeim. — 1094.

In nomine sancte et individue trinitatis, Quicumque ex rebus divinitus sibi concessis in usus aecclesias dei sublimauerint decorauerint adauxerint, perpetue felicitatis premia se sine fine possessuros fore credunt. Hujusmodi confidentia premiorum ego Heremannus. III. animatus fretus et erectus. nullis quamuis meritis consecutus, episcopii tamen dignitate preditus, remedio anime mee satagens prospectum esse, quedam ad nos ex iure episcopali pertinentia, ad oratorium beate Cecilie patrocinio consecratum. largissimo animo tradidi. quatinus diuinis ministeriis ibidem iugiter inuigilantes, assiduam nostri nominis haberent memoriam. Precatu uidelicet ac sedula seruitute Halhewigis eiusdem basilice abbatisse intolerabilem stipis sue desectum totiens conquerentis ammoniti. totius coclesie nostre consilio et consensu. omnem decimam in ingendorp. et bonlanden. in polheim decimas. X. mansuum in usum communem sororum concessimus, confirmacimus. Ministranti autem illic et curam habenti, ad uictum et nestitam. in stumbele decimas trium mansuum. XXX, iurnales, in dotem cum decimis, et aream ibidem sitam, et de curia dominicata decimas. VIII, jurnalium, in polheim decimas duorum mansuum, et, VI. jurnales cum decimis, et area illic sita, dari statulmus. Ut autem hec traditio ab universis successoribus meis nec non quibuscumque personis rata et inconsulsa eternaliter perseueret. hanc cartam inde conscribi iussimus, banno confirmatimus, propriique signifi impressione sancciri procuragimus, nec non idoneorum testium auctoritate corroboratam reddidimus, quorum hic subtitulantur nomina. Hereman ecclesie s. Petri prepositus. Hartwic s. Gereonis prepositus. Hereman s. Cuniberti prep. Iohannes s. Apostolorum prep. Rûpreht s. Andree prep. Hereman abbas s. Pantaleonis. Adelbreht comes de Safenberg, Gerhart comes de Guliche. Adelbrebt comes de Noruenig. Gerhart de Hostathen, Ethelger de Heingebach, Megenhere de Randearothe, Hereman aduocatus, Tiezo, Retere, Si quis gero hanc tradicionem exterminare nel qualibet in parte labefactare molitus fuerit, seueram beate Cecilie martyris, omninmque sanctorum uindictam in se animaduerti sentiat, nisi ad medicamenta penitentie deviantem animum maturaverit revocare.

250. Erzbischof hermann III. von Coln beurfundet, daß Abelheid, Die Bittwe eineb Freien, einen Theil ibred Beiratheguteb gu (Ober: Rieder:) Embt ber Abtei Deut geschenft habe. — (1094).2

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Hermansus gratia dei Coloniensis archiepiscopus, notum facio presentibus et futuris, qualiter Richardus liber homo commorans in uilla que idiettur Embe. use sus Adelheidi quiequid habere uidebatur proprii iuris tam in agris quam in ceteris robus in dotem contradidit. Defuncto autem uiro iam dicto cedem libera femina. diuinitus inspirata, una cum filiis suis ex ipsis que a marito susceperat. duos mansus et dimidium in prefata uilla tradidit sancte Marie et sancto Heriberto in monasterio quod est Tuilii. in presentia nostra, presentibus quoque testibus his. Gerhardo de Hostath firatre meo. Harper de Randerodo Hermanno de Dicco. Arnoldo preposito templi. Gerhardo decano. Sigewino custode. Hermanno aduocato Colonie, simulque Othone et Amelrico fratribus eius, et Sibbodone. De familia uero tuitiensis ecclesie Rether et Burchardo. Adelgero et Hunecone fratre eius.

Actum anno ab incarnatione domini M. octogesimo quarto, indictione. VII. monasterio s. Martini Colonie, quo allatis pignoribus sanctorum ecclesie Tuitiensis et traditione accepta per manum Adolphi aduocati ego banno nostro confirmani.

L 1.

251. Ergbifdof Hermann III. von Coln incorporirt bem Andreabstift baselbft bie Kirche gu Bacharach. -- (1094).

In nomine sancte et indiuidus trinitatis. Ego Hermannus Colonienais ecclesie archiepiscopus, anime ner consulens in futuro digua pulsatus commiseratione, ut sancti Andrey misererer inopie, tantum uidelieet ad praebendam addere curasus unde fratri cui prius in die dinitidus dabatur denarius deinerges adderetur obulus, cui quarta pars denarii, daretur obulus, ecclesiam de Baccharaca dedi ei sancto Andrey ut ad pium peragendum uotum omnium que ad ipsam appendent ecclesiam due partes eiusdem beati apostoli ecclesie fratribus peruenirent, tertia presbytero ibidem tune temporis desermienti. Post illum uero presbyterum tota praefata ecclesia in ipsorum fratrum ius cederet aque ditionem communi nidelitet tam prepositi quam decani et aliorum fratrum consilio administranda et constituenda, aliter in sullius prepositi potestatem unquam mentura. Quod factum est presentibus sancti Andrey ecclesie; Euerhardo preposito. Carolo decano. Joanne. Arnoldo ..... preposito, et ipsius sancti Andrey ecclesie; Euerhardo preposito. Carolo decano. preter hos Engramano. Adelardo. Ioanne. Laicis uero ipsius domini archipresulis fratre Gerardo. Petusque filo Gerardo. Adalberto. Hermanno aduocato. Hei taque ad omnium remouendas contentiones et discordias. sicut antiquorum mos obtinuit. litterarum assertioni placuit stabiliri, ut si quis hçc infregerit uel a praedicta constitutione remoueriti. is communi omnium fratrum tam minorum quam maiorum assensu deleatur de liboro uite et cum diabolo habeatur in eterna damantione.

252. Ergbifchof hermann III. von Coln verleiht der Abtei Giegburg Die Decanie im Auelgaue und einige Guter. - 1096, den 13. Dezember.

Herimannus tercius dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Christiane religionis ac precipue ad summa sacerdotia projectis officium est, omnium quidem ecclesiarum specialiter tamen in suis parochiis constitutarum et in eis congregatorum sernorum dei curam gerere, et ad celebranda diuina officia, prout facultates sunt, eis mansura in perpetuum stipendia studio religionis et caritatis feruore destinare. Magna enim fiducia, et ad possidendam celestem gloriani spes est certissima, ilei laudibus infatigabiliter insistere, et ad instaurationem et perseuerantiam diuini seruitii opem sumptusque conferre, ut dum continuis precibus glorificatur auctor boni operis. ipse operarius gaudeat de mercede eterne exultationis. Quapropter cunctis dei nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum esse uolumus qualiter nos futurorum speculatione presentis uite discrimina adtendentes pro remedio anime nostrę, et pro excelenda domini nostri Annonis archiepiscopi ueneranda memoria ad monasterium sancti Michahelis archangeli, quod positum est in monte sigeberge, et ad usus ibidem deo militantium fratrum decaniam in qua ipse mons situs est id est in Auelgoe, et quedam hie notata predia cum omnibus suis utilitatibus donauimus, uidelicet, Louesberc. Wurmelinga. Closcinge. Edelenkirecha. Flamesfell. Manbrock. Stokheim. Argeste. Liure. Halinge. Milinchusen. Hovestete. Rade. Strale 4 quod erat predium Irmindrudis comitisse, integramque et absolutam traditionem ad predictum monasterium contulimus, ut ipse eiusdem monasterii abbas prefate decanie donationem liberam in futurum obtineat, ceterosque prediorum usus pro necessitate fratrum, aliarumque commoditatum oportunitate. pro commemoratione anime nostre fideliter dispenset. Cuius nostre traditionis auctoritas, ut perpetim stabilis et inconsulsa permaneat, postquam banno nostro confirmanimus, insuper cartam hanc inde conscribi, et sigilli nostri impressione iussimus consignari. Si autem quod absit quisquam diabolico instinctu et ausu temerario

hanc donationis nostre integritatem infringere, uel aliquo malo ingenio mutare temptauerit nisi digna dactus penitentia super hac iniquitate resipiscat, perpetuo damnatus anathemate, cum impiis et blasphemis peccatoribus horrenda diunii indicii pena feriatur. Huie negocio testes interfuerunt, prepositus de domo sanci Petri Arnoldus, Hezo eiusdem domus decanus. Abbas Herimannus de sancto Pantaleone. Abbas de sancto Martino Adelbodus. Capellani. Adelbardus, lohannes, Ingramus. Thieodericus, Everhelmus. Berenhardus. Regenbertus. Heinricus, Milites. Gerhardus de Hostaden. Gozninus. Thieodericus de Toneburc. Godescalcus. Seruientes. Heremannus aduocasus. Gunzelinus, Bruno, Thieodericus. Thietmarus. Heremannus Gerbertus.

Actum colonie anno ab incarnatione domini M.XC.VI. Indictione IIII. Idus Decembris. Regnante Heinrico tercio Romanorum imperatore angusto. feliciter Amen.

253. Erzbifchof Bermann III. von Goln befundet, bag bie Abtei Siegburg ben großten Theil bes Salbofes zu Cap, fobann in zwei anderen Raufen verifdiedene Manfen und Galgut bafelbft erworben; und erflart bas bortige Sofebrecht. - (1096).

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Herimannus tercius dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Propter amari cordis et auare mentis homines, qui cum plerumque bonis abundent propriis, rebus semper inhiant alienis, ea sibi quasi hereditaria uendicare nitentes, que penitus optinere nec digino lure pregalent nec humano, propter hos inquam simpliciter deo militantes pro uiribus et pro tempore suffragante iusticia defendere, rebusque corum prospicere uolumus in longinquum. ne quando prauis hominibus bonos inquietantibus insticie dominetur iniquitas, immo uero in omni negotio frustrata diuinitus cedat falsitas ueritati. Notum ergo facimus ehristiane pietati cunctorum presentium atque futurorum, qualiter Heinricus et Tiedero senioris Tiederonis filii uendiderint karissimo nostro Reginhardo monasterii Sigebergensis abbati que aqud Leje hereditario iure possidebant. majorem uidelicet partem curtis, que francorum lingua Selehof dicitur, cum omnibus ad hanc pertineutibus hominibus, siluis et agris cultis et incultis, acceptis ab codem abbate centum marcis, ca scilicet facta inter cos conuentione, nt ecclesie illius que super idem allodium edificata est donatio ad solum spectet abbatem, et ut in communi termino onines qui in eadem curte seruiunt ad quamcunque uoluerint utilitatem idem ius habeant quod ceteri conterminales. a Loipach scilicet usque Cungebach, et usque Wache. Porro infra hunc terminum nemus quoddam est ita sinculariter abbatis, ut preter ipsum nulli prorsus hominum in eo liceat exercere quippiam potestatis. Sunt autem allodii huius mansi septem, quorum unus in Diefenbach soluit duos solidos, unus apud Hundeszagel solidos sex. unus in Lucherge solidos quinque, apud Leie mansi quatuor reddunt unam carratam uini, duo uidelicet ex his plenam pensionem. reliqui duo dimidiam. Homines uero simul dati sunt. mares quatuor, et femine tres, hac condicta ratione, ut mansionllibus in agricultura laborantibus statuta pro tempore stipendia non negentur. Ad medium itaque sebruarii dabuntur eis quatuor maldaria siliginis, et dimidium maldarium leguminum. maldarium unum bracii. et sex quartarii uini. Operabuntur autem publicum opus tres dies in ebdomada. In medio Aprili accipient dimidium maldarinm caseorum, et dimidium bachonem, sine triginta denarios, et fodient tres semper in ebdomada dies. ita ut in uigilia s. Iohannis omues perfosse sint uinee. Ut uero firmior esset hec pactio, sollemoniter omnia legauerunt ad altare beati Michaelis, per manum nostram et Adalberti comitis de noruenich, loci ipsius aduocati. Quin etiam ne quid minus esse certitudinis uideretur, accedentes duo seruientes corum Orduuc et Hartbertus. iuramento ea que conuenerant roborarunt. Huic confirmationi interfuerunt etiam duo ministeriales. Wippizo et Dumelo missi a palatino comite Heinrico. Post hec matrona quedam nomine Gula et filius eius Vdo uendiderunt predicto abbati pro marcis quadraginta tribus duos mansos, forestam, et omne Selegut quod in Leie hereditario inre possidebant. Mansus unus duas uini amas, alter unam persoluit. Mansionilibus dabuntur in medio februario duo maldaria siliginis, dimidinm maldarinm bracii, quartarius leguminum unus, et uini quartarii tres. In aprili casei septem et dimidius, quindecim denarii, sine quarta pars bachonis, Operabuntur autem et fodient sicut superiores, Dederunt etiam duos uiros, atque uniuersa rite super altare legata et Tiedonis cuiusdam seruientis eorum iuramento firmata sunt. presentibus Dietfrido tunc Gute ipsius marito. et Ruzelen filia Dietfridi. Eodem fere tempore alia similiter femina Berlindis dicta tradidit eidem abbati Reginhardo precio emptionis accepto. quadraginta scilicet et tribus marcis. In Leie duos mansos ad ipaam pertinentes, qui tres amas uini exsoluum. Icrestam et omne Selegut quod illic hereditarium habebat. Hanc pactionem licet filis eius Wichnando et Heriberto collaudantibus, non tamen en frama saits putabatur. donce gener quoque jissius Emnicho de Polterstorp per nuncium accitus ueniret et annueret. Mediante februario dabuntur mansionilibus duo maldaria siliginis, dimidium maldarium bracii, quartarius leguminum unus, tres quartarii uini. In aprilis medio quindecim denarii, ant quarta para bachonis, casei septem et dimidius, et operabuntur sicut anteriores. Harum mulierum partes Găte uidelicet et Berlindis quamusis singilialui empte sint atque descripte, insimul tannen ecclesiş Sigebergensi legaliter confirmate sunt, presentibus et pactioni fauentibus Erneste, Gisilberto et Hangero, prefati palatini comilis Heinrici nunciis, cunctaque Adalbertus et Ricclinus publicis cius cum ad idem allodium pertinerent Sigeberg donarl uctaret. Hec omsia tam ordinabiliter legata, tam rationabi-liter confirmata, pro nostro officio sigili inostri impressione Sigebergensi ecclesți în perpetuum reboramus, contestantes et idoneorum testium astipulatur auctoritas. Si quis aliter presumpserit, deleatur de libru uiuentium, et în nouissimo magni iudicii die sententiam accipiat secunda norte morientiam, nisi quantotius resipuerit, et deo sanctoque Michaeli dines ausifecceiti.

Acta sunt hec et confirmata Sigeberg anno Archiepiscopatus nostri VII. Regnante Heinrico tercio Romanorum angusto. presentibus multis et idoneis testibus, quorum nomina infra acripta sunt. Arnoldus prepositus de domo sancti Petri. Gezo ciusdem domus decanus. Herimannus abbas de sancto Pataletone. Adelbodus abbas de sancto Martino. Gerlach comes de isinburg. Gerhardus comes de Hostaden. Anahelmus de mollesberg. Herimannus aduocatus colouiy. Embrico et Fridebertus de bobarden. et plures alii.

254. Raifer heinrich IV. ichenft bem Marienftifte ju Aachen bie Billa Balborn im Arbennen-Gaue in der Graffchaft Teiebalbs, und die Abvocatie über diefen Ort und über Longen und Mansberfelo. - 1098, den 10. Februar.

C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia tercius romanorum imperator augustus. Notum sit omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam praesentibus, qualiter nos ob interuentum dilecti filii nostri Heinrici regis. Oberti Leodicensis, Witelonis Mindensis. Berchardi Monasteriensis episcoporum, Burchardi. Werinheri marchionum, ob seruicium quoque cappellarii nostri Godesscalci Aquensis aecclesiae prepositi, inprimis autem pro remedio anime nostrae, parentum, aliorumque fidelium nostrorum, quoddam predium nomine Harne situm in pago Harduenne, in comitatu Tietbaldi, cum onmibus appenditiis, hoc est utriusque sexus manciniis. areis, aedificiis terris, cultis et incultis, uiis et inuiis, pratis, pascuis, campis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, et cum omni utilitate, que ullo modo inde prouenire poterit. dominicae matri et perpetue nirgini Mariae in Aquensi aecclesia specialiter suo nomini attitulata in proprietatem iure perpetuo firmando tradidimus, tradendo firmauimus, Dedimus quoque eidem dominae nostrae Mariae in cadem Aquensi accelesia tres aduocatias, uidelicet super idem predium, quod prediximus Harne, et super alia duo loca. Loncins, et Mandrevell, que pertinent ad presatam sanctae Mariae Aquensem aecclesiam, ea ratione, ut eiusdem Aquensis aecclesiç prepositus Godescalcus suique successores, easdem aduocatias tres, potestatiue tencant, et pro utititate aecclesiae prefate et fratrum ibidem deo servientium consilio, cui uelint, negent, tribuant, super eadem tria loca, et uniuersa ad haec pertinentia. Similiter de praesato praedio. Harne, quicquid eis placet pro utilitate tamen aecclesiae idem prefatus prepositus Godescalcus suique successores faciant, Et ut hoc firmum et inconuulsum omni aeuo permaneat, hanc cartam inde conscribi, et propria manu ut infra uidetur corroboratam, sigilli quoque nostri impressione insignatam, prefatae Aquensis accelesiae prepositi et fratrum utilitati jussimus seruari.

Bergt, Die Urfunbe bom 21. April 1076.

Signum dound Heinrici tercii romanorum imperatoris augusti. Humbertus cancellarius uice Röthardi archicancellarii recognoui. Data, IIII. Idus Februarii. Anno dominicae incarnationis Millesimo, XC.VIII. Indictione, VI. Anno autem domni Heinrici tercii romanorum imperatoris augusti. Regni, XLII. Imperii. XIIII. Actum Aquisgrani felicitae Anno.

- 255. Raifer Beinrich IV. bestätigt bem Abte Otto von Berben und beffen Rachfolgern bas Recht, Die abreilichen Boate zu mablen und zu entsetzen. 1095, ben 10. Mai.
- C. In nomine sanctę et indicidue trinitatis. Heinricue diuina fanente clementia tercius romanorum imperator augustus. Si servuorum dei petitionibus quas pro ęcclesiarum sibimet commissarum utilitatibus insinaanerint clementer annuerimus, nobis ad perpetuę beatitudinis premia promerenda liquido profuturum esse credimus. Quapropter omnibus christi nostrique fidelibus notum esse oclumus, quod fidelis noster Otto abbas monasterii quod Werthima nocatur nobis inimauit, qualiter coenobium illud a sancto Liudgero episcopo în îpium hereditate constructum, et gloriosissimorum regum Liudevici filii regis magni. karoli, ac successorum eius. uidelicet primi Heinrici, trium Ottonum, nec non secundi Heinrici imperatoris. Cânradi quoque imperatoris nui nostri. Heinrici etiam imperatoris patris nostri, pio patrocinio ac defensione hacteums fuerti conservatum. Qna de re praesentatis eroum priulegiis nostram imploranit clementiam, ut idem monasterium sub nostram tuitionem susciperemus, et factas ei ab antecessoribus nostris concessiones firmaremus, scilicet ut aduocatio eiusdem abbatię sicut ab antecessoribus nostris concessiones firmaremus, scilicet ut aduocatio eiusdem abbatię sicut ab antecessoribus nostris concessione firmaremus, nostra concessione in praedicit abbatis et successorum elus dono et subiectione consistat, Quod et nos tanta pietatis exempla secuti, concessimus et anctoritate nostra roborauimus. Que concessio es gitili nostri iusaimus insigari.

Signam domni Heistrici imperatoris innictissimi. Hümbertus cancellarius uice Rüharddi archicancellarii recognosi. Anno dominice incara. Mill. Nonag. VIII. Indictione IIII. Regnante Heinricho romanorum imperatore augusto. Anno XI.IIII. imperante autem XIIII. Actum est mogonife feliciter. Data VI. id. mai in christo.

- 236. Erzbischef Hermann III. von Coln geftattet bem Abie Bezelo von Braumeiler in bem abteilichen Balbe, Bram genannt, jureichend fur einen Manfus, und auch mehr, rotten zu laffen und verzichete auf ben Bottzehnten. 1099.
- † În nomine sanctae et indiuidane trinitatis. Notum ait cunctis sanctae acclesiae filis. tam presentibus quans futuris, quia ego Herimannus dei gratia coloniensium archiepiscopus rogatu abbatis UUezelonis de bruneilro et hortatu Euerhardi aduocati et Herimanni coloniensium aduocati consensi. ut nousle faceret infra silaam suam quae dicitur bram ad unum sufficiens mansum, et si quid plus ad agrum parare uoluerit quod utilius sit quam silua utilitatis conferre possiti, nostra licentia et pontifacia is ancoritate firantum sit. Quod es de causa fieri decreui, nt fratrum inde augmentaretur praebenda, et ut nullus futurorum abbatum hoc umquam audeat alicui prestare in beneficium. Decimam quoque de lapso nouali sancto Nikolao et fratribus ob remedium animae meae tradidi, ut indeficiet ex ipan decima karitas fratribus et elemonian pauperibus fait in anniuersario obius mei. Et si aliter quod absit factum fuerii, fratrum querimonia ad episcopum coloniensem perueniat, qui sua auctoritate banc iniustitam destruat. Quae ut futuris temporibus omnibus sint nota, cartam hanc conscribi. et sigillo nostro iussimi lusigniri. Si quis autem contra hanc nostram constitutionem uoluerit insurgere, et quae statuimus ullomodo irrita facere, omnipotentis dei omniumque sanctorum incurrat iram, nostrique anathematis et perpetuae maledictionis sustineat sententiam.

Acta sunt uero haec anno dominicae incarnationis Mill. XCVIIII. indictione VII. regnante Heinrico tertio romanorum imperatore augusto.

- 257. Befchlug ber Beiftlichen zu Raiferemerth über bie togliche Bertheilung bee Brotes unter biefelben, mit bem Bergeichnig ber Renten, und ber Orte mo fie erfallen. Mus bem XI. Jahrhundert.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus presentibus pariterque postsuccedentibus. qualiter querdensium congregatio fratrum ex annone sue penuria et maxime panis paupertate magna, suis fidelibus atque prelatis id sibi consiliantibus, consona et communi collaudantia laudauerunt atque statuerunt, ut ex eorum elemosinis undique collatis quas tunc temporis habere uidebantur dies per singulos ad mensam eorum panis daretur triticeus, qualis quantusue fieri posset ex decem sextariis in quadraginta quatuor partes diuisis, exceptis festiuis diebus et diebus ieingiorum qui ad antiquam pertinere uidentur annonam. Si quando autem dei largiftua pietate sua in aligna parte dignetur augere, et fratribus ut illis et suis prelatis tunc uisum fuerit panis augeatur, et cunctis a maximo usque ad minimum aequa proportione tribuatar. Et ut hec cum gratiarum actione et fraterna caritate et sine periculo percipiamus nostro ail cottidianam statuimus consolationem. cottidianam et rationem ut in die in quo predictam percipiamus consolationem, nos et posteri nostri ad singulos cursus unus de psalmis penitentie pro relevatione fratrum defunctorum et fidelium ceterorum et nostrorum predecessorum, qui nobis predictas largiti sunt elemosinas a cunctis communiter cantetur fratribus et intimo cordis affectu pro requie prescriptorum fidelium recitetur. ut impleatur in nobis, si socii consolationis erimus et laboris, et illud, orate pro innicem ut saluemini, ad matutinas laudes, domine ne in furore, ad primam, beati quorum, et sic per ordinem, ut sieut in die canonica auctoritate landem deo dicere lubemur septies, ita pro defunctis in die septenaria deo exibeatur oratio. Si autem quis nomine prouisor non opere postuenerit, plus sue consulens rapacitati quam fratrum utilitati qui de prefata consolatione aliquid demere uel minorare noluerit, ipse admissorum recipiat penitentiam, et a deo remissionem, et fratres sua ad se recipiant, et quicquid de his ipsis libitum fuerit, et utile nideatur, sine ullius contradictione faciant. Et ut hec iuxta fratrum statutionem atque electionem firma et inconfracta persistant atque permaneant, utile putanimus subscribere, in quibus uillulis, predicte habeantur elemosine, et quantum in singulis, quibusque solempitatibus, uidelicet in natiuitate sancti Iohannis baptiste. in brismeco, XXIII, solidi et II. denarii cum obulo fratribus et procuratori insorum, XII. denarii. In atirhem, X. et sex solidi, cum III. denariis fratribus, et V. denarii procuratori. In natiuitate sancte marie. V. in botreche. VII. solidi fratribus et III. denarii procuratori. in turre. X, solidi fratribus. in streimpeche. VII. solidi et sex denarii fratribus. et IIII. nummi diuisori. in nielo. II. denarii. in elucreke. II. solidi et I. denarius fratribus, in lancho. X. denarii, in latheim, XXX, denarii fratribus et I. prouisori, in linne. IIII. sicli fratribus. in lollengen. II. uncie. in mundelichem. XX. denarii fratribus. et obulus procuratori. in sermethe. VI. denarii. in holtheim. XV. denarii, in embrungen. III. solidi. et obulus fratribus et denarius digisori. in rinthusen de predio quod dicitur hamacker siclus, in huleshuson. VI. denarii, in ekcampe, XXX, denarii fratribus et dimidius obulus procuratori, in logmerbrucgen, IIII, denarii, în stochem, VI, solidi fratribus, II, denarii et obulus dispensatori. in therenthorpe. XXX. denarii fratribus et obulus dispensatori. in gotholueshem. V. solidi fratribus et denarius diuisori. in woluerothe. I. talentum, et VI. solidi. in festum beati lamberti. in huleshusen de predio quod dicitur caluerpash. II. denarii, in meiresberge, XVIII. denarii. De allodio quod dicitur brakethe. VI, denarii. in ruzenlenthuson. XXX. denarii fratribus et obulus procuratori, in gruthene. V. solidi et I. denarius procuratori, et ibidem in bruchuson. XXX, fratribus, obulus dispensatori. In festum omninm sanctorum in metzenchusen. XX, et II. denarii, in menethe tantum in sollemnitate sancti martini, in stierhemar denarius, in helethorpe, XXX, denarii fratribus, in festum sancti andree in brismecho, XXV. solidi et III. obuli fratribus et XII. denarii dispensatori, in uilla que dicitur lutzellenglene siclus, in thurre. IIII. scaphili tritici, in lathem. IIII, solidi, III. denarii fratribus. et I. denarius procuratori, in rinhusen. XXX. denarii fratribus obulus dispensatori, in helethorpe, VI. denarii in

^{*} Die genannten Dete beißen jest: Boichemich, Styrum, Bubberich, Thorr, Strump, Riel, Jiecrich, Lant. Labum, Linn, Lullingen, Grüten, Meltaufen, Bellierf, Rienhaufen, Lenner, Schmitberg, Mündlefeim, Germ, Softium, Embringen, Minthaufen, Beithaufen, Edamp, Leuchtenberger Druch, Gedamn, Decendorf, Bolipeim, Bufrath, Bruchhaufen, Menben, Luttenglein, Dam, Lendenberg, Ispprobeim, Schmithaus, Richtalb, Meiersberg und Lathum.

festo saneti patroni nostri Suiberti in danne siclus in huphem. IIII. sieli, in lechmere, X. nummi. in stochem XIIII. denarii, in wickensecithen VI. denarii, in ceppenheim XXX, denarii, in thurre II. solidi, in strempet X, et octo denarii, in smithauson. VI. denarii. in helethorpe siclus. in linepo siclus, in ruehrsihe duodecim denarii, in festo saneti Thome in sanitherge X. denarii. in purificatione sanete marie, in stirhem X, et sex solidi cum tribus denariis fratribus et V. denarii dispensatori, XVI. Kalendas marcii in brismico VIII, solidis.

- 258. Abolf von Berg 'entzieh bie Briftjungen 'bes Domftiftes ju Coln , welche jur Berwaltung bes Subbreans geborn, ben Bedrudungen feines Untervogts und pericht biefelben von allem Bogteibienfte, mit Ausnahme eines einzigen jahrlichen Dingtages, frei. - Um 1100.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Sicut certum a deo premium consecuntur, qui ecclesiarum inopiam suis consolationibus subleuant. ita procul dubio nequaquam remunerationis expertes sunt, qui eis collata tuentur, et ab iniuria defendunt. Quod ego Adolfus de monte diligenter aduertens, predium quoddam canonicorum beati Petri, unde multas sustinuere molestias, ab iniquorum uiolentia eripui, et in usus eorundem fratrum integra libertate restitui. Nouem siquidem mansos habent sub aduocatia nostra, unum uidelicet in Husekine, duos in Wande, tres in Ransleithe, tres in Zuhudendorph, quorum familiam cum quidam Gerhardus noster subaduocatus ad iniusta seruitia compelleret, et intolerabilibus assidue exactionibus grauaret, usque adeo, ut nichil fere utilitatis inde ad fratres rediret, ego ab eisdem fratribus submonitus, et precipue domno Regenberno eiusdem ecclesie subdecano qui candem obedientiam procurabat, in ipsa ecclesia beati Petri omnia hec incommoda remogi, et coram idoneis testibus in hunc modum terminaui. Ius namque suum quod ex antiquo habuerunt de integro eis restitui. et ut sacramento confirmarent. liberam eis facultatem dedi, ut uidelicet nulli subaduocato de aliqua causa respondeant. ut ab omni exactione, ab omni seruitio. ipsius etiam summi aduocati liberi prorsus et immunes existant, hoc solo excepto, ut semel in anno, uidelicet, VI. Nonas Octobris in domo uillici ad placitum solius legitimi aduocati conueniant, et ipsi soli de quocumque negotio respondeant. Quod factum nostrum ne imposterum aliquatenus possit infringi. domanus archiepiscopus Fridericus banno suo confirmanit. et hane cartam inde conscriptam proprii sigilli sui impressione insigniri precepit. Testes itaque qui affuerant in testimonium neritatis subscripti sunt. Hildebrant. Reginbern, Wilhelm, Uortlief, Sigebodo, Godefrid, Comes Arnoldus Tuiciensis, Arnold de Oruare, Manegold, Harold. Olifier. Quisquis igitur hoc uel infringere uel aliquo malo astu labefactare presumserit. non habeat partem in sorte sanctorum in lumiue, sed ligatis pedibus et manibus mittatur in tenebras exteriores, nbi erit fletus et stridor dentium.
- 259. Probst Theoderich von St. Abalbert zu Machen erwirbt und schenkt seinem Stifte ein But zu Boningen. 1100.

In nomine sancte et indiuidue traitatis. Notam facinus persentibus et futuris, quod domaus Teoderricus preçoistus, predium quoddam quod habebat in Beninge absolute suum, et quod ipse de suo proprio emerat. tradidit ecclesie s. Adalberti. ad usum fratrum ibidem deo seruientium, ea uidelicet conditione, ut Heinricus filius fratris sui Hezelonis teneat idem predium in herediatae, et soluat inde singulis annis fratribus tres solidos filius fratris in festiuitate s. Martini, et post eum proximi heredes ipsius. Huie legitime et deuete traditioni, testes interfuerant legitimi et idonei, ipse prepositus Theodericus, nuntius imperatoris Heribertus index, decanus Fulbertus. Eaerwinus. Hildeloldus. Elgerus, Elbertus. Arnalfus, et ceteri fratres laici. Badulfus aduocatus, Albertus, Ecuinas. Rodulfus, Lubertus. Sefanus de uals et Giselbertus. et alli quam plurpas boni uiri et fedeles,

¹ Aveif nennt fich noch nicht Graf, ber in ber Urtunde genannte Englische ift bemnach Zeitrich L und bei Urtunde fallt meinfen 1099 und 1131; nun wird aber in einer Urtunde Raller Beitre Printig IV. für bie Ibrit Prim vom 3. August 1101 (Mantene cult. 1. 385) Mobif febrn als Graf vom Terg aufgeführt, wenach fie also fleichkens zu beiem 3abr gefort. — Die Güter Liegen, wir bie alte Aufsprit fagt, in comitatu de monte; der Orte briften icht: Pudden (bei Richard), Badyn, Rangel und Cherr Richer 3 ginder.

Facta est het traditio. anno incarnationis dominice Millesimo. C. indictione. II. presidente romane reclesie Pascale apostotico. Regnante Heinrico. IIII. haius nominis imperatore. Otherto episcopo leodicensis reclesies, Quicumpa infregerit ant quoquo modo fratribus alienanerit commodum huirs elemosius, perpetuo feriatur anathemate. annen.

- 260. Erzbischof Friedrich I. von Coln bestätigt ber Ateie Giegburg bas, durch seinen Borganger germann, von Wern, dem Gobne des Grafen Haubus, erworbene, seinem Ministerialen Albero geschente und von diesem dem Abre Reginhard verkausse Allode necht der Haltste der Kirche zu Honnes, so wie die von dem Abre angeordnete Gedäcknisseier, 1901. Deresche Kirche, wo er eine Begrächnissessein, der abreischen Kirche, wo er eine Begrächnissessein, der Beralten, der abreische Armene geschen in ben bei geschen bestehnt gewein und ber geschen bestehn bei Beralt worin er eingetreten, übergeben habe und baß feine Gattin und Kinder mit einem Rausschisselligen abgelunden worden. 1102.
- C. In numine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Quod manifestum est presentibus posterorum memoriis recondendum censemus. qualiter uenerabilis frater abbas Reginhardus aliodium cum medietate ecclesie in uilla Hunepho acquisiuit, et patrono suo beato Michaeli archangelo ad asus fratrum in monte Sigebergensi deo famulantium contradi optinult. Predecessor enim noster felicis memorie Herimannus archiepiscopus a quodam nobili uiro comitis Hauldi filio Wern nominato, cui suerat hereditarium. comparauit idem allodium, et Alberoni cuidam suo ministeriali in liberam possessionem tradiderat. Hic antem Albero cum per plures annos in ditione sua quiete et pacifice tenuisset, per mannm nostram et per mannm Adalberti aduocati hoc tradidit sancto Michaeli in monto Sigeberg, accipiens a prememorato abbate Reginhardo C.XXX.III. marcas in emptione eiusdem allodii appensas. Itaque traditnm est et banno confirmatum Sigebergensi ecclesie cum omni genere iuris omnique utilitate tam presenti quam postmodum inde profutura. cam mancipiis. campis. siluis. pratis. pascuis. areis cultis et incultis, omnibusque pertinentiis, sient fuerat in possessione predicti Alberonis. Hec autem traditio in nostra presentia bunne facta. cum multi adessent nobiles, comes uidelicet de iuliaco. Gerhardus. Geueno et Lidowicus. Adalbertus de noruenich, et plures alii tam liberi quam ministeriales, itidem renouata est nostro iussu in Ipsa ecclesia Sigebergensi ad altare sancti Michaelis coram numerosa cleri et populi multitudine. anno dominice incarnationis M.C.I. pontificatus uero nostri anno II. Preterea ordinante predicti fratris Reginhardi abbatis diligentia, de hisdem reditibus in anniuersario domni Herimanni predecessoris nostri persoluenda est fratrum pietantia cum luminaribus et pauperum elemosina. hoc ordine supputata. Quatuor siquidem decentes cerei circa tumbam ciusdem archiepiscopi ad uigilias prioris diei debent accendi usque dum sequentis diei terminetur completorium penitus non extinguendi. Sed et circa altaria proulderi debent cerea XX.II. luminaria, spacio noctis sufficientia. fratribus autem ministranda sunt. IIII. maldra tritici ad similam in refectorio, et duo fercula piscium sicut melius et decentius parari poterunt karitati fratrum. singulis ferculis inter binos fratres appositis. Vinum etiam de hisdem bonis ipsa die fratribus est prouidendum. Porro in pauperum elemosina. VI. maldra tritici. et VI. maldra siliginis cum carrada ceruisie, et alletia sedecies centena sunt expendenda. Hanc ordinationem ut nullus abbas nulla demum persona mutet uel minuat. dei anctoritate et beati Petri precipimus. et bannum domni pape Paschalis seu nostrum omni homini hoc mutare uel imminuere uelenti opponimus. - In eodem etiam pago Heinricus de cazennellenboge et uxor eius I. Stgart. IIII. mansos. cum VIII. mancipiis. et aliis pertinentiis. et quas uineas possidebant, quas ipsa domina Létgart pro redemptione anime niri sui cum sepulture traderetur in supradicta Sigebergensi ecclesia beato Michaeli contradidit. astante et collandante matre sua luditha. et fratribus Gerlaco. Theoderico. Adelgero. cum multis aliis nobilibus et ignobilibus huius rei testibus. — Circiter eosdem annos quidam homo liber de bleisa Gerhardus nomine allodium quod in uilla Roendorp possedit. adnitente prememorato abbate fratre Reginhardo, eidem Sigebergensi ecclesiç contradidit. in qua se ipsum deo postmodum offerens in holocaustum squuitatis, habitum suscepit sanctissime conversationis. Abbas autem prenominatus uxori eiusdem filioque et filie

eius, XXX.II. marcas pro comparatione ciusdem allodii persoluit, sicque illud libere in possessionem scelesie adeptus est, nemine prorsus reclamante. Et quoniam he omnia nostro iuuamine nostroque adnisu ordinate et legitime sunt perfecta, presentis priuligii attestatione seu sigilli nostri impressione he corroborantes, autoritate dei et beati Petri, bannoque domini pape Paschalis et nostro, ut inconsulsa permaneant precipimus et sancimus, conseruatoribus statuentes premium eterne hereditatis consortium, aiolatoribus comminates ignem succensum in furore domini, et archetem usque ad nouissima inferri. Haius autem traditionis testes hi fuerunt. Adalbertus comes et aduocatus, Vdo de Hanefe, Geuchardus nepos eius. Roricus de drūzdorp, et filius eius Lêdowicus, Diecelinus preco liber bannum faciens ex parte regis et comitis, et plures alii tam liberi quam ministeriales buic traditioni unanimiter acclamantes.

Actum est autem et confirmatum a nobis anno dominice incarnationis M.C.II. pontificatus uero nostri anno. III. in monte Sigeberg feliciter.

261. Ronig Heinrich V. fett, auf die Klage des Abelbertstiftes ju Nachen und beffen Sofesleute gu Olne, die Besugniffe des Bogts über Die letteren fest. — 1103, ben 13. August.

C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Heinricus diuina fanente clementia rex. adjuuante celestis regis elementia sanctarum loca ecclesiarum detinenda censemus et promouenda, qua spe. familia sancti adalberti de parochia alne que sita est in pago ardenne. conductu prepositi Teoderici et fratrum ad nostrum auxilium confugit. uerbera, rapinas, et multas injurias a subaduocatis eis illatas nobis deploranit. Condolentibus itaque tam principibus quam episcopis illorum miseriis, et admirantibus super inanditis iniuriis, indicatum est in presentia nostra, quia post ducem unum solum aduocatum qui bannum habeat a nobis, debeant habere, et in tribus solummodo placitis generalibus in anno debeant eum suscipere, et seruitium el dare. Si uero ipse legitimus aduocatus uoluerit. consilio prelati nuntium sub se constituere poterit, qui tamen nec sit aduocatus, nec ius placiti habeat, sed iustum seruitium domini sui recipiat, huic indicio affuerunt et consenserunt, archiepiscopus coloniensis fredericus. Episcopi leodiensis obertus, monasteriensis borchardus, dux heinricus de lemburch, Comites, Wibertus de saxonia, berengarius de solzbac, arnulfus de los, Liberi homines, Giselbertus de duraz, arnulfus de rode, Giselbertus de grules, qui erat legitimus eorum aduocatus. facto itaque et diffinito iudicio, precipiendo interdiximus aduocato giselberto. ne ulterius superponeret eis subaduocatum, nec contra iustitiam requireret ab eis seruitium aut placitum, tale est autem seruitium. quod ei debetur in tribus generalibus placitis per annum. XII. maldra tritici. et XXX. et I. maldra auenę. VIII. porci. et IIII. porcelli. VIII. friskinge ouine, XXX. et VI. pulli. XV. solidi ad uinum. Si uero aliquis pro culpa ab aduocato deprehensus fuerit, consilio ministrorum debet eum tractare nec penitus confundere. Et ut hec nostre confirmationis pagina stabilis et incongulsa permaneat, cam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione iussimas insigniri.

Signam domni Heinrici quinti regis inatcitasimi, albertus cancellarius uice rothardi archicancellarii recognoui. Data idus augusti: indictione VIIII, anno incarnationis dominic; M.C.III. anno autem domni heinrici quinti ordinationis eius XIII. actum aquisgrani feliciter amen.

262. Erzbifchof Friedrich I. von Coln bestimmt, auf den in feierlicher Snoode von dem Abte Otto von Berben gefellten Antrag, daß das Patronat ver beiben Capellen zu Berben, Reuflichen und zum h. Clemenb (zum Born), dem Abte zuflehe, und ie erfterer niemals, in letterer nur in Rothfallen die Ausschandlung begangen werben burfe. — 1103.

In nomine sanctę et indiuiduę trinitatis, Notum sit omnibus tam posteris quam modernis, quod Utto unerthinensis en encerabilis in sancta synodo coloniensi, presidente domno Priderico eiusdem ecclesiç unerrabili archiepiscopo, fauente sibi auctoritate soi priuligeji proclamationem coram omnibus fecit, procurationem et donum

I. t.

22

altaria ad nouam capellam userthinensis loci. ceu quidam asserebant nullo modo pertinere debere, sed totum ad principale sancti liudgeri altare ad quod omnia terminata sunt destinandum essec, ibique legittimis temporibus baptisama fieri. In capella uero sancti Lucii uel sancti Clementis non nisi cogente uecessiate baptizandi licratiam esse concedendam: crisma uero de ecclesia principali ad alias diuidi oportere. Huic itaque legittimis proclamation astipulabantur tum printigiti sui rata assertic tum multorum bonorum qui synodo intererant iurepudiabilis aque auctentica oratio. Hac tanta auctoritate ego Fridericus agrippinensis dei gratia archiepiscopus inductus atque commonitus, rogante etiam donno imperatore, simulque omnibus bonis consulentibus finem huic controueraigi impossimas, inste touto abbatis satisfecimus, rem sicut a principio fuerat natabilistimus, et ut duobus clericis qui pro abbatis prebenda et dote ecclesis qui eadem ministrant capellas, cura sine altaris dono et bannus ubi abbas collestit, et decano conuciens uisum fuerit, a principali tonsiere ecclesie decano committare inuolabiliter ordinauimus. Sepultura locus ibidem non nisi in principali basilica habeatur. Ut ergo heo omnia rata atque impermutabilia permaenant, et huius querimonis in reliquum aboletur memoria, banc cartam idoneorum testitus nominibus annotari precepimus, sigilli nostri impressione insigiri i lassimus, etterma anathematis seatentia roboronimus.

Actum est coloniç anno incarnati uerbi. M.C.III. ceasus uero romani indictione. XI. Regnante orthodoxo imperatore Heinrico. anno autem archiepiscopatus domai Friderici. IIII. Signum Arnoldi prepositi. s. Iobannis decani. s. Herimanni abbatis. s. Rutholfs abbatis. s. Wezclonis abbatis. s. Sigretidi prepositi. s. Folmari preposit. s. Ingrami prepositi. s. Bernardi prepositi. s. Bernardi prepositi. s. Bernardi prepositi. s. Sigeutini custodis.

263. Ergbischof Friedrich I. von Elin befundet und bestätigt, daß Meginger von Nandenrath sein Gut Horrichem und eine Nente von 120 Mudden Beigen zu Dorweiler dem Mariengradenstigte gu Goln geschenft habe, mit Borbebalt der lebenblänglichen Rugung. — 1104, den 13. April.

C. In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis. Fridericus diuina concedente clementia coloniensis aecclesiae archiepiscopus. Iustum est. ut qui rectores aecclesiae catholicae dicimur. et ad tempus sumus. aecclesiis nobis commissis, ipsarumque utilitatibus pro possibilitate nostra in tempore nostro, et deinceps, utiliter et benigne provideamus. Unde notum esse volumus cunctis christi, nostrisque fidelibus tam uidelicet futuris quam presentibus. qualiter Meginherus de Randenrode, cum neque uxorem, neque filium haberet, ex instinctu dei ammonitus, predium quoddam suae proprietatis in Horenchusen situm. XII. solidos coloniensis monete soluens, pro remedio animae patris sui, ad altare sanctae Marie quod est in gradibus, traditione legitima contradidit. Sed quoniam ad futurum iudicium letus et securus omnis intrabit, qui duplicati fenoris lucrum secum portabit, nostris studiis inductus, ob delictorum suorum indulgentiam matrisque suae ob memoriam, singulis annis centum. XX, modios tritici, omnem postremo proprietatem, quam in Dorwilere possidere uidebatur, hereditario iure sibi prouentam, cum omnibus utensilibus suis, fratre suo Hartberno quem solum habebat, presente, laudante, astipulante ad predictum altare, ca conditione in proprium transfudit, ut quoad uiuat, omnibus annis fratribus sanctae Mariae solidum. 1. coloniensis monete in palmis persoluat. Ipse uero Meginherus usumfructum usque ad finem uitae suae, cum mancipiis utriusque sexus, que ad cerarium censum dedit. usibus suis detlneat. Post cuius resolutionem confratres sanctae Marie inibi deo die noctuque famulantes. predium illud pro singulari elemosina potestatiue accipiant. et secundum petitionem corum per manum prepositi, qui solo dantis nomine precellat, uni de fratribus quem communiter elegerint commendent, secundum proprium libitum percepturi, centum supra memoratorum modiorum benedictionem perpetuam, De uiginti quoque qui remanent, decem in anniuersario suo, decem uero in anniuersario matris suse, in cibos pauperum, ex anno in annum distribuantur. Hoc etiam intimare universis disposnimus, quia non alius aduocatus post deum et eius genitricem Mariam, ad hec predia desendenda, preter nos et nostros successores, ex utraque parte est electus. Ob cuius rei memoriam aeternam, ac fidele testimonium, cartam hanc scribi, ac sigillo nostro placuit signari, insuper et banno nostro, in conspectu omnis synodalis concilii, quod tunc temporis colonie habuimus. Idibus Aprilis, confirmacimus dicentes, Si ipse Meginherus quod absit, uel aliquis beres, uel proberos suus, nel aliqua profana persona has traditiones infirmare uel infringere ullo modo temptauerit. absorbeat eum deglutiens terra, ac cum dathan et abiron sit ei cohabitatio sempiterna, et sit maledictus a domino deo in secundo aduenta domini nostri issu christi, et fereat eum dominim solga insanabili. ilget eum pettus anathemare perenin, nec soluat eum etiam in die furoris domini, nisi ad medicamenta penitentiç deciantem animum quantotius maturauerit reuocare. Testes sunt harum traditionum, clerus, et populus, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus, Arnoldus prepositus a. Petri, lohannes decanus, Heriman prep, s. Gereonis, Sigefridus prep, de bunna, Uolmarus prep, de xancto. Euerhardus prep, s. Andree, Beringerus prep, de s. Kuniberto. Dietericus prep, s. Mariç, Hecil decanus, Gerhart de Gellero comes. Gerhart comes de iulicho et frater eius Gerlach, Gerhart de hochstaden, Dieterich de merce, Heriman de zulpico. Hartpern de fraegeazo. Eppo de seleido. Berneuuin de othuuilere. Gerune de secuene, Hüpreth de Oy, Bertram de iecheze, Weltere de Buckenheim, Ministeriales, Herimannus urbis aduocatus, Tiezo. Dieterich.

Gesta sunt hee in colonia, ante altare sanctae Mariae. Anno dominice incarnationis Mill, C.IIII, Indictione, XII. Nostrae autem ordinationis IIII, Heinrico, IIII. imperatore III. imperante, feliciter Amen,

- 264. Raifer Beinrich IV. idenft ber Abtei Giegburg ein Gut gu Benborf gu feiner Gebachtnisteier. 1105, ben 24. November.
- C. In somine sanct et indisidue trinitatis. **Heinricus* disina fauente elementia. III. romanorum imperator augustus. Omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri uolumus. qualiter nos ob remediam animę nostrę nostrorumque parentum. consilio et rogatu **Friderici* coloniensis archiepiscopi. **Burchardi* monasteriensis episcopi. **Witelonis episcopi mindensis. aliorumque nostrorum fidelium. et maxime pro diectione et deli oratione et digan petitione (**Omnis nigebergensis abbatis et cuncite congregationis s. Michabelis, prędium quod habuinus in uilla que dicitur **Bettindorp** que est sita in comitatu **Mehtfridi* aecelesią s. Michabelis in monte sigeberg tradidimus. ea uidelicet conditione ut quamdiu uiueremus ordinationis nostre dies inde ageretur. et post bitam nostrum annisteraria dies celebraretur. et hoe tradendo firmauimus cum omnisus eius appeaditis, terris cultis et incultis. areis. siineis, pascuis, pratis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, piscationibus, molendiins, siite et Inailis, manocipiis utrisuage exus. sciibbas et reditibus cum omni stilitate, que inde omni tempore poterit prouenire. Vt autem hoc priuilegium nostre traditionis ab omnibus credatur. et omni quo inuiolabile permaneal, hanc inde cartam fieri fecimus camque manu propria corroboratam. ut inferius apparet impressione nostri siglii insigniri iussimus fine.

Signum domni Heinrici, III. romanorum innictissimi imperatoris, Theodericus cancellarius recognonit, VIII. kal. decembris. Indictione. XV. anno dominice increnationis MCV. Regnante Heinrico, III. Romanorum imperatore augusto, anno L.VII. imperante autem anno, XXI. Actum est colonic feliciteir in christo.

- 265. Kaifer heinich IV. fcentt auf Bitte ber Reicheminifterialin Gertrub von Boppard beren Befigungen, namlich brei Sofe im Gaue Einrich in der Graffchaft beb Grafen Ludwig von Arnftein, ber Abrei Pantaleon ju Coln. 1105, ben 3. December.
- C. In nomine sancte et indinidae trinitatis. Heinricus diuina fauente elemeutia. III. romanorum imperator augustus, quartus rex. Notum fieri uolumus omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus qualiter nos ob remedium anime nostre nostrorumque parentum consilio et rogatu. Friedreic cioniensisa archie-piscopi. Wiedelonia mindensis episcopi. Herimanni abbatis sancti pantaleonis. aliorumque nostrorum fidelium. predia cuiusdam ancille nostre de Bobardo Gerdrudis uidae, uidelicet tres curtes, unam in uilla campo. aliam in uilla carte in conitatu Lădewici cominis de arrateira, ecclesie

^{&#}x27; Aus bem Driginal in bem Renigl. Probingial - Archiv ju Cobleng. - Die Abtel bat biefes Gut 1789 an bie fürfilich Bieb- Reuriebiche Rentlammer vertauft.

sancti pantaleonis in colonia, uoluntario assensu et rogatu eiusdem prenominate uidue, per propriam manum nostram, et manum illius cum omnibus appenditiis, hoe est utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis, terris cultis et incultis, uijs et inuitis, praisis, paecuis, siluis eneationibus, aquis, aquurmque decursibus, mois, molendinis, piscationibus, exitibus et reditibus, quesitis et inquireudis, ac cum omni utilitate, que ullomodo inde prouenire poterti. Ennando tradidinus, tradendo firmanimus. Ea uidelicet ratione ut idem Herimannus abbas sique successores deineges liberam (habearn) potestaten de prefato pretioi commutadi, precariandi, uel quicquid sibi pro ntilitate tamen ecclesie placuerit inde faciendi. Et ut hec nostra imperialis traditio firma et inconsulsa omni euo permaneat, hanc cartam inde fieri fecinus, camque manu propria corroboratam ut inferias apparet, impressione nostri sigilli insigniri iussimus. Huius rei testes sunt quorum nonima subscripta uidentur. Pridericus coloniensis archiepiscopus. Widelo mindensis episcopus. Arnoldus prepositus, Iohannes decanus, Gerhardus comes de Gelera. Adolfus comes de Berge, Volemarus, Erchinboldus, Gerhardus fitus Gozwini, et de familia Bobardo, Fridebreht. Arnolt, Annecho, Germar Engliberth, Gerlach, Tiderich.

Signum domni Heinrici. III. romanorum imperatoris augusti. Theodericus cancellarius uice Rothardi mogonetiensis archiepiscopi et archicancellarii recognoui. Data. III. nonas Decembris. Anno dominice incarnationis, M.C.V. Indictione. XIIII. Regnante Heinrico. III. romanorum imperatore augusto. anno L.VII. imperante autem anno. XXI. Actum est colonie feliciter annea.

266. Der Profit Gere zu Werben entläft eine zu bem abreiliden Derhofe Biehaufen Sofige, um fich mit einem freien Manne vermablen zu konnen, aus ber Dienstbarkeit, wofür biefer seinen Manjub zu Bergerbausen bem h. Lubger altarzinfig macht. 1081—1105.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Notum sit omnibus christi fdelibus, qualiter quidam liberç conditionis uir nomine Azzelinus, nutlierem quandam ad familiam prepositurç in Freheson pertinentem sibi cupiens in coningium sociare, cum suis Gere prepositum familiaribus adiit, et ut ipsam mulierem facta permutatione de seruiti conditione creptam ad altare Sancti Liudgeri contraderet, fadeli supplicatione promernit. Pro cnius beneficii concessione, quendam sup proprietatis mansum in Berghason. VIII. modios siliginis cum totidem modiis hordei: 1. mercatorium leguminis annuatim persolientem ad supradictum deleganit altare. Prepositus uero hanc cius honau uoluutatem hac remunerauit mercede, ut mox altera sui iuris ancilla Euekin nomine pro cadem Iniza reddita tam ipsi quan uxori cius sine filiis corum ipsum predium pro II. per singulos annos denariiis ad idem altare Sancti Liudgeri persoluendis, quasi hereditario lure concederet possiduedum.

Facta est autem hec connectio, uenerandi abbatis temporibus Oddonis. Gere preposituram simul et altaris custodiam tenente, uillico eius Ebbe hoc concambium perficiente, coram utriusque sexus personarum testibus quorum nomina inferius ex parte conscripsimus. Liudolfus, Bertoldus, Heleith, Vuamboldus, Thiedricus, Gisekin. Ebbe. Benzo. Godefridus, Benno. et alii perplures.

- 207. Ergbifchof Friedrich I. von Coin fest Die Befalle eines Bogtes Des Stifts Gerrebeim, nach eingezogenem Beisthume, auf 14 Golibi fur jedes Der brei jabrlichen Gerichte fest. 1106, ben 9. Januar.
- C. In nomine summe et individue trinitatis. Ait sapiens salomon. Diligite insticiam. qui indicatis terram. Sentite de domino in honitate, et in simplicitate cordis querite illum. Huius rei gratia, ego Fredericus gratia dei annete coloniensis ecclesie archiepiscopus. diligens iusticiam. sentiens de domino quantum ipse donat in bonitate. et in simplicitate cordis querens illum. lus ecclesie s. Gerici quod sub manu aduocatorum diutissime laborauerat.

Der in ber Urbinde gemannte Abt Dbbo fann, nach ben Schriftjugen berfelben, nicht mobl jener Dbo fenn, welcher 898 flirbt; wir baben fie baber in Die Beis bes Abred Dito 1. gefest,

reformare cupiens, fideles seclesię ciusdem in unum conuocaui, et quod esset ins aduocati, diligenter inuestigani. Cum antem indices sacramento constricti, debium servitinua aduocati, coram omnibus edicissent, uidelicet quatuordecim solidos, tribus placitis legitimis tantum, in uno quoque placito persoluendos, nos hoc causa insticię et in simplicitate cordis collandantes, testimonio litrerario, cum impressione uostri sigilii nolumus corroborari. Quod si quis qualibet occasione infringere temptanerit. iram dei super se uenturam sciat, et anathema quod pro hac sadem re fecimas sibi et posteris suis in rainam esse cognoscat. Huius rei sunt testes. Domans Bernardus prepositus s, Scuerini. Teodericus capellarius, Heinricus, Wilelmus, Reinbernus, Hertolfus, Wilelmus, lobannes. Encerardus, Heinricus. Wernerus, Lispon. Tiezo. De nobilibius antem. Herimannus comes de udenkirchen, frater eius Arnoldus, Gerbardus comes de iulico. Vdo de mulesfort. Heinricus de rameschirche, Herimannus de Wanlo. De familia s, Petri. Almarus aduocatus, Teodericus, Sigebolo, Luidolfus, Heinricus, Bruno. Tietmarus, Wezelo, Lantbertus, Otto. Helmericus, Sigefridus, Wolbero. Liuzo. Cristianus, Bernardus, Gerdans, Enruinus, Adelgerus, Acelipuss.

Actum est istud. anno incarnationis dominice, M.C.VI. Indictione, XV. V. idus Ianuarii. Anno regui Heinrici regis. II. impetrante Heizzecha. in Gerichesheim et apud sanctas uirgines colonis tunc temporis abbatissa.

269. Ergbifchof Friedrich I. von Coin incorporirt bem Cunibertftifte bafelift bie Pfarrfirche gu Meinberg, beten Gefalle, frei von ber Catheberfleuer, Das Capitel zu seinem Geddchtniffe beziehen foll. — 1106, ben 15. Februar.

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Quia omnium terrenarum facultatum conditio talis est ut amate noceant, tenaciter retente magis diffluant, oportet unumquemque qui hiis sapienter uti desiderat, eas misericorditer largiendo, salubriter spernere, et iuxta acuangelicum preceptum in caelo perrenniter mansuras diligenti cura recondere. Quod sancti et pii predecessores nostri religiose animaduerterunt, qui de suis possessionibus aecclesias dei magnifice fundauerunt, et largiter ditauerunt, pauperibus christi pia solatia indesinenter impenderunt. Unde ego Fritherices. licet peccator et indignus, sanctae tamen agrippinensis aecclesiae archiepiscopus, haec sanctorum patrum tam uenerabilia exempla secutus, aecclesiam quam in uilla berke habui, cuius donum episcopalis iuris nostri fuerat. ad altare aecclesiae saucti Cvniberti, quae in colonia metropoli fundata est, nacuam, sine omni contradictione, cum omni utilitate ad eam pertinente, tradidi, ita uidelicet, ut omnis prefațe aecclssiae utilitas ad elemosinam fratrum sancto Cyniberto seruientium pertineat, quam tali ordine dispensamus, ut în singulis quoad uixerimus ordinationis nostrae anniuersariis, de reditibus prefatę aecclesiae, X. solidos coloniensis monetae canonici in obsonium accipiant. Reliquum ad elemosinam eorum secundum liberam ipsorum dispositionem codem die dividendum pertineat. Post mortem uero nostram eosdem. X. solidos in omnibus depositionis nostrae anniversariis, in obsonium accipiant. reliqua parte ad elemosinam ipsorum prout eis libuerit pertinente. Censum etiam qui ad fiscum nostrum episcopale de prefata aecclesia post singulos, IIII. aunos persolui debet, una cum ipsa aecclesia ad usum corundem canonicorum imperpetuum remittimus. Statuimus etiam ut nullus prefati monasterii prepositus aliquod sibi speciale ius in dono predicte aecclesiae usurpet, sed decanus secundum communem et liberam fratrum electionem, donum illi quem fratres elegerint. faciat. ita ut fratres pro suo libito. ad suam inde utilitatem disponant. Si quis ergo malignus nefaria presumptione sua hanc traditionem nostram annullare, uel mutare, uel aliqua parte labefactare contenderit. a domino nostro iesu christo, et a beato petro apostolorum principe, et a sancto Cuniberto, et a sanctis omnibus, deiade a nobis horribilem anathematis incurrat sententiam, omnesque suas sanctiones dampnari. et penitus cuacuari sentiat. Quod ne fiat, presentem cartam inde conscribi, camque sigilli nostri inpressione signari, subscriptis etiam testibus confirmari, procuraujmus, Quorum nomina bec sunt. Arnoldus prepositus s. petri. Iohannes decanus. Herimannus abbas s. pantaleonis. Gerhardus abbas s. Martini. Folmarus prepositus. Sigefridus prep. Herimannus prep, Berringerus prep, Euerhardus prep, Theodericus prep. Rûpertus prep, Lambertus decanus. Euerwinus dec. Pilegrimus dec. Hecelinus dec. Sigewinus custos s, petri. Ekebertus magister scolarum. Heinricus capellanns. Theodericus capellanus. Tenkelo, Iohannes, Frithericus, Rumundus, Sigewinus, Cristianus, Folcradus. Herimannus comes, et frater eius Arnoldus. Adelbertus comes, Gerhardus comes. Almerus aduocatus.

Theodericus, Bruno, Otto, Herimannus barbatus, Fûgeil tollenarius, Lûtechin, Rathmer, Wolbero, Vthelolphus, Wizelinus, Folmerus,

Facta est autem tradicio hace ad altare sancti Kvniberti. XV. kal. Martii. anno dominicae incarnationis. M.C.VI. Indictione. XIIII. Regnante piissimo ac uictoriosissimo Heinrico Rege augusto.

269. Umelrich, Canonich bes Apostelnstifts ju Coln, schenkt bemfelben ein Saus auf bem alten Markte baselbit. — 1106.

In nomine sancte et individue trinitatis. Nouerint quique fideles ecclesie tam futuri quam presentis temporis. qualiter ego Amelricus clericus, filius Sigefridi, coloniensis ciuis qui agnominatus est diues, effectus canonicus et prebendarius in ecclesia s.s. apostolorum. eidem ecclesię tradidi in usum canonicorum ibidem deo seruientium. domum proprietatis mee, quam a patre meo hereditario iure per fideiussorum manus suscepi, separatis a me tribus sororibus meis absolute cum hereditate sua, ita ut nihil in hereditate nobis a patre diuisa commune haberemus. Sane traditionis huius causa fuit ut memoria tam patris quam matris mee Volewigis quam mei in eadem ecclesia habeatur perpetuo. Tradidi itaque predictam domum in ueteri foro sitam ecclesie s.s. apostolorum cam omni utilitate ad eam pertinente ante et retro, scilicet cum furnario et umbraculo quod uulgo halla dicitur ad nallum sito, per manum Theoderici aduocati mei, ministeriale s. Petri suscipiente Rathmero. Traditionis uero huius testes fuerunt. Ioannes prepositus. Gerbertus decanus, et omnes eiusdem ecclesiç canonici. Franco comes et Wolframmus secundus comes. Almerus aduocatus et Rutolphus secundus aduocatus, et universi ministri episcopi, Brun magnus. Theodericus, Otto, Herimannus. Urbani. Fugel. Albero, Emelricus. Liuzo. Richolfus, Richwinus. Costentin. Berewin. Wolbero. Hanc autem pactionem secundum placitum canonicorum adhibui. quod usque ad finem uite mee ex dono prefate domus habui usum et singulis annis dimidiam marcam persolui. Verum ne quis inimicus dei et contemptor iustitie hanc traditionem meam infringere ullo possit tempore curaui scripto eam commendare memorie. Si quis autem quod absit contra id conatus fuerit, resistentibus et justitie desensoribus effectum non habeat, et nisi desistat eterno inferni cruciatu cum diabolo penas persoluat.

Actum est hoc publice in ecclesia s. s. apostolorum. ad altare principale in choro, anno dominice incarnationis, M.C.VI, indictione, XII. Regnante Heinrico. V. sub Friderico archiepiscopo,

- 270. Ronig heinrich V. übergibt bie Reichblichen ber Gertrud von Boppard, namlich brei hofe im Gaue Einrich in ber Graffcaft beb Grafen Ludwig von Unnftein, auf beren Bitte ber Abtei Pantaleen ju Coln ju freiem Eigenfpum. 1107, ben 2. Rovember.
- C. In nomine sanctę et indiuidue trinitatis. Heinricus diuina fanente elementia quintus rex romanorum. Nom fieri uolumus omnibus christi. nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus. qualiter nos ob remedium animą nostrę nostrorumque parentum consilio et rogatu Friderici coloniensis archiepiscopi. Burchardi monasteriensis episcopi. Eucrhardi beistetensis episcopi. Herimanni abbatis ». pantaleonis, aliorumque nostrorum fidelium predia cuiusdam ancillę nostrę de bobardo. uiduę gerdrudis uidelicet tres curtes. unam in uilla campo. aliam in uikardi. tetriam in uilla dalcheim. sita in pago ciuriche et in comiatu Lédowici comitis de arastein. ecclesię ». pantaleonis in colonia, noluntario assensu et rogatu eiusdem prenominatę uiduę, per propriam manum nostram et manum Illius cum omnibus appenditiis. hoc est utriusque sexus mancipiis, areis, aedificiis. terris cultis et incultis uits et minis, pratis, pascuis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, pistatonibus.

¹ Mus Gelenis farrag, dipl. XXX 213. — 1 Son Printig IV, batte die Urbergabe ehen beier Gibter an bie Abrie berilligt, f. Rr. 265, allein et war unter bem 3. Dezember 1103 gelichten, in jenen berwirrungsvollen Agen, wo er, von bem emiligen Gende mit dem Bann beloden, gegen ben mit Perredmacht auf ibe einbeingenden Goden zu Gein hülfe facte. Der Abrie mußte baber febr daten gelegen sen, ein Amerfennanis bes neuen Königs zu erwielen, und fie date bermublich, jum Beneift ber feitberen Geneng, bie Zeugen berfelden nach Gelo beife auch in ber voelligendem Ultande mit Mandome bes Michel Bibeilo von Minken, an besten Ebit bei bif abs bie da wie der voelligendem Ultande mit Mandome bes Michel Bibeilo von Minken, an besten Ebit bie Bifche Turchhard von Künster und Eberhard von Eichkabt gerannt wetten, ersteinen.

exitibus et reditibus, quesitis et inquirendis, ac cam omni utilitate, que ullomodo inde prouenire poterit, firmando tradidimus, tradendo firmanimus. Ea nidelicet ratione ut idem Herimanuus abbas suique successores delneeps liberam potestatem de prefato predito commutandi, precariandi, uel quicquid sibi pro utilitate tame peclesie placierti inde faciendi. Et ut hec nostra regalis traditio firma et inconcussa omni euo permaneat, hanc cartam inde fieri fecimus camque manu propria corroboratam ut inferius apparet, inpressione nostri sigilli insigniri iussimus. Huius ret estesse sunt, quorum nomina subscripta nidestur. Fridericus coloniensis archiepiscopus. Burchardus monastriensis episcopus. Burchardus monastriensis episcopus. Enerhardus heistetensis episcopus. Arnoldus prepositus. Iohannes decanus. Gerhardus comes de Gelera. Adolfus comes de Berge. Volemaras, Erchinboldus. Gerhardus filius Gozwini, et de familia Bobardo Fridebreht. Arnolt, Annecho, Germara Englibreht, Gerlach. Tiderich.

Signum dounni heinrici quinti romanorum regis inuictissimi. Adelbertus cancellarius uice rothardi mogontiacensis archiepiscopi et archicancellarii recognoui. data IIII. Non. Nouembris. Anno dominice incarnationis M.C.VII. Indictione I. Regnante Heinrico quinto romanorum rege anno III. ordinationis antem anno VIIII. Actum est colonie feliciter in christo Amen.

271. Pabft Paschalis II. nimmt die Abtei Giegburg in feinen Schutz und bestätigt die Dotation berselben und die Bestimmung ihres Stiftere wegen ber Bogte. — 1109, den 28. Rovember.

Paschalis episcopus seruus seruorum dei. Dilecto filio Cunoni abbati generabilis monasterii quod in monte Sigeberch situm est eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetnum. Sicut iniusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Quia igitur dilectio tua ad sedis apostolicae portum confugiens, cius tuitionem deuotione debita requisiuit. Nos supplicationi tue clementer annuimus. et beati michabelis monasterium cui deo auctore presides sedis apostolicae auctoritate munimus. Confirmamus siquidem uobis uestrisque successoribus possessiones et predia seu cetera bona uniuersa que ab Annone felicis memorie coloniensi archiepiscopo eiusdem monasterii fundatore concessa sunt, uidelicet ecclesiam in Bleisa cum dotali manso et decimatione et ecclesiam in hanafo cum decimis et ceteris appendiciis quas a canonicis bunnensibus, data in corum et ecclesie usus custodia bunne, per concambium accepit, uillam etiam que dicitur mendenen quam a preposito uel canonicis majoris ecclesiae data per concambium in bathalicha decimatione suscepit. Cetera etiam loca que per manus aduocatorum eidem cenobio et seruis christi ibidem degentibus in uictum uestitumque concessit. Id est Acchera, item Acchera, Strala, Nistera, Beringerishusun, Geistingen, Bleisa superior. Lara. Menedon. Ascmere. Antrefe. Gulusa, Legia. uinee in Wintere. Betthendorf. Ulmo. Moffendorf. In Rigemagon quedam rura cum uineis. Ecclesiam in Bercheim cum decimatione. Ecclesiam in Bleisa inferiori cum dotali manso. Ecclesiam in hanafo cum decimis. Sulse. Trutthesdorf. Memindorf. Torendorf. Mulendorf. Irminderoth. Chorincheid, Incre. uncheim. Flatenen. Perne. Grecenich. Hofstedenen. Luuesberch. Flamersfelt. Quintinachen. Preterea uillam Hircennowen quam heinricus IIII, rex eidem cenobio tradidit. 1 Et quecunque bona ipsi monasterio ab aliis fidelibus de suo jure oblata sunt, aut in futurum offerri, uel aliis justis modis adquiri contigerit, uobis uestrisque successoribus regulariter degentibus quieta et integra permanere sancimus. Sane aduocatis quibus pro tempore monasterii aduocatia commissa fuerit interdicimus, ne alium sub se aduocatum constituant, neque de rebus ad stipendia conferendis, neque de his que pro instittis persoluuntur amplius exigant, quam supradicti annonis archiepiscopi deliberatione prouisum est. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, 2

Scriptum per manum Raineri Seriniarii, regionarii, et notarii sacri Palatii. Ego Paschalis Catholice Ecclesie Episcopus, Datum laterani, per manum Iohannis sancię Romanę ecclesię diaconi cardinalis ac bibliothecarii. IIIL kal. Decembris. Indictione. III. Incarnationis dominice anno M.C.IX. Pontificatus autem domni Paschalis secundi anno. XI.

^{&#}x27; Die Erflarung ber Orionamen f. unter Rr. 203 und 232, Legia ift Lap, und Quintinachen beift jest Carbach, vergl. Die Rote ju Rr. 365. — 3 bier folgt bie gewöhnliche Schinfformel.

272. Erzbischof Friedrich I. von Coln schienkt dem Severinstifte daselbst die Bogtei über die Sobse Schwadorf und Rondorf, und über Grundficke zu Abeidt und Weinfelheim; ermasign die von den Rirchen zu Gummersbach und Lindlar erfallende Catesbeersteuer, und bestätigt die Schenfung von zwei hufen zu Mintelseim und Gunteredorf. — 1109.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Quia uoce dominica monemur uigilare semper et parati esse, necessarium est et incuitabile, quemlibet fidelem anime sue dum tempus est pronidere, et quantum dei pietas donauerit in celo thesauros sibi thesaurizare. Ego igitur pro redimendis excessibus meis, et emundanda conscientia mea, misericordia dei plurimum indigens, tradidi ecclesie b. Seuerini patroni nostri, obnixe et lacrimabiliter petentibus tam preposito quam aliis eiusdem ecclesie fratribus. et pauperibus ad eam pertinentibus, adnocatiam que mei iuris erat, super duas uidelicet curtes. suauenthorp, et rakendorp. 2 preterea super mansos sex in reithe et duos in uegininkeim. 3 pertinentes omnes ad curtim iuxta ecclesiam b. Seuerini sitam, que preter episcopum et prepositum, defensorem alium numquam habuit. Tradidi etiam einsdem ecclesie fratribus curtim unam in buche cum mancipiis et reditibus ad eam pertinentibus, unde in die ordinationis mee, cum uero mortuus fuero, in anniuersario meo, soluat prepositus de aduocatia supradicta fratribus quinque solidos, ita ut in familia nullatenus fiat uiolenta exactio, ne inde incurramus peccatum, unde speramus habere remedium, de curti autem prefata maldrum panis, et amam uini cum carne, aut pisce, duos solidos uniente, in die autem anninersario Bernardi prepositi fidelis nostri, de pane, nino, carne, aut pisce similiter. Si quis autem seruns aut liber aliquid de hiis que ad easdem curtes pertinent titolenter auferre, et preposito incommodare, nel familiam quonis modo disturbare noluerit, ad episcopum nel cui ipse mandanerit, precipue ad aduocatum altaris b. Seuerini reapiciat propugnare, ecclesiam defendere, et jus legale pretendere. Preterea a Françone urbis nostre prefecto cum benigno ipsius assensu obtinuimus, ut quandam ancillam suam. Mazecham nomine, quam in beneficio habebat nobis redderet, quam ipsam cum filiis suis et filia, et cum omni posteritate sua, per manum ipsius Franconis s. Seuerino tradidimus. Pro remedio quoque anime mee episcopalem censum meum et de ecclesia que est in uilla gumeresbraht, que ad duas libras ante computari solebat, anquente Sigefrido coriepiscopo ad decem solidos contraxi, quod ipsum pro facultate ipsius ecclesie satis magnum esse comperi. Similiter censum de ecclesia que in uilla tintla, consentiente Arnoldo majoris ecclesie preposito, de integra libra ad X. solidos redezi. Ipse etiam fidelis noster Wezelinus prepositus pro anima predecessoris sui, Ingrammi prepositi. duos mansos decem solidos et duos maldros tritici solitentes, alterum in ueginincheim, et alterum in gunteresdorf. nostro consensu et nostra auctoritate, predicte ecclesie contradidit, in sua habens dispositione, qualiter eos in usum ecclesie uelit insumere. Pro sua etiam ipsius salute. VII. solidos duobus nummis minus in heppendorp fratribus einsdem ecclesie in consolationem dedit, quod ipsum nostra quoque auctoritate firmissime stabiliuimus. Porro si quod absit aliquis successorum nostrorum, uel alia quecumque persona donationem hanc nostram infirmare, infriugere, aut dolose peruertere temptauerit, de oppressione pauperum, uiduarum ac pupillorum in die iudicii. omnipotenti rationem reddat placatum eum non inueniat, quam grauis sit ira b. Senerini sentiat.

Acta sunt hec a nobis et bauno confirmata in generali synodo nostra, anno dominice incarnationis. M C.VIII, indictione secunda, anno episcopatus nostri. VIII. Regnante Henrico quinto, romanorum rege augusto, anno regni cius, IIII. subscriptis testibus. Arnoldo domus b. Petri preposito. Iohanne decano, Sigefrido bunnensi preposito. Herimanno s. gerconis preposito. Foluaro xanteusi, Wezelone s. seuerini. Beringero s. kuniberti. Euerhardo s. andree. Theodorico s. marie, et aliis ecclesie nostre prepositis, abbatibus, decanis, laicis liberis. Gerardo comite de gelre. Adelberto de safenberg. Adelberto de noruenich, Herimanno de idenkircha. Gerardo de ilaicio. Gerardo de hoinstathe. Gerlaco de ysenburgh, et fratre suo Regenbaldo, Hartperno de randenrude, ministerialibus nostris. Almaro aduocato. Herimanno conuerso. Hartwico. Herimanno, Godefrido, Liudolfo, Richezone. Sigefrido, Tietmaro. Adelrico, Gerlacho, et uniuerso elero et populo in synodo residente, fediciera amen.

¹ Aus bem Cartular bee Stifte, fol. III. - 2 3n ber Ueberichrift: Bokodorp. - 3 Dafelbft: Uenincheim.

- 273. Raifer Beinrich V. beftatigt bie bem Marienftift ju Maden von feinem Bater geschehene Schenfung bes hofes mit ber Abvocatie ju Balhorn. 1112, ben 30. November.
- C. In nomine sanctae et individuae trinitatis. Heinricus divina fauente clementia quartus romanorum imperator augustus. Considerantes quod conditio buius lubrici seculi breuis sit et incerta, statuimus in hac ualle lacrimarum serere, quod in futuro cum gandio sit metendum. Quapropter exemplo predecessorum nostrorum et precipue parentum nostrorum imperatorum qui decorem ecclesie quam plurimum dilexerunt cultum dei ampliandum ubi et quantum possumus, decreuimus, Notum itaque facinus omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus, qualiter curiam Harnam quam pater noster Heinricus beate memorie tercius imperator ecclesie sancte dei genitricis marie que est aquisquani delegauit, candem nos ammonitione et rogatu principum nostrorum et eatholicorum uirorum uidelicet Brunonis treuerensis archiepiscopi, Hartrici ratisponnensis episcopi, Ottonis bauembergensis episcopi, Erlengi Werceburgensis episcopi, Berchardi monasteriensis episcopi, Arnoldi capellanarii nostri et predicte ecclesie prepositi. Godefridi comitis de caloen. Herimanni marchionis et aliorum multorum. delegamus cum omnibus appendiciis suis scilicet mancipiis aduocatia agris pratis pascuis areis siluis uenationibus piscationibus aquis aquarumue decursibus molis molendinis uiis et inuiis exitibus et reditibus cum adquisitis et adquirendis, et delegando imperiali nostra auctoritate corroboramus et confirmamus, ea uidelicet ratione ut singulis annis in exequias patris nostri Heinrici pii augusti ad refectionem fratrum libra una de supradicta curia persoluatur. Vt autem hoc ab omnibus credatur et omni tempore inniolabiliter obseruetur hanc cartam inde conscriptam et manu propria corroboratam impressione nostri sigilli insigniri iussimus.

Signum domni Heinrici quarti romanorum imperatoris inuictissimi. Bruno cancellarius recognonit. Data II. kalendas decembris indictione. V. Anno dominice incarnationis Millesimo. C.XII. Reguante Heinrico quinto rege romanorum, anno. VI. Imperante. II. Actum Wormacie in christo feliciter. Amen.

274. Erzbifchof Friedrich I. von Coln verleiht der Stiftelirche ju Rees bas Brutgerechtsam und einen Manfus, sodann den Rottzehnten bes hochwaldes im Bezirfe von Dernau. — 1112.

In nomine sancte et indinides trinitatis. Ego. Frithericus. licet indignus et peccator. tamen dei graita colonienium archiepiscopus. Cum apud me sedulo retractarem. illum bene frui rebus trausitoriis, qui ex eis adeptus fuerit premia regni celestis, notens et michi aliquod in futuro remedium prospicere, cum uiderem fratere ressensis ecclesie în coidiano stipendio niniam indigentiam perpeti, qualementque eis consolationem feci. Notum sit omnium cariati fădelium, tam futurorum quam presentium, quod cevisiale ferementum eiusdem loci. cum uno masso. in etemosinam corundem fratrum contult. ad prebende corum supplementum, ea uidelicet lege. ut quiequid de his ordinandum diffiniendumque est. totum pendeat in arbitrio ac potestate decani et fratrum, et si forte uacua fuerint, consilio atque consensu canonicorum per manum decani tradantur. Decimas quoque noualimm in teraniso Dagernozensi, que uidelicet de incisis altis nemoribus, episcopalis iuris et portionis sunt, ad candem corum inopiam subeleandam pie tradidi. Quod nimirum en libenius feci, quo a tempore benedite; memoriç donni Annonis archiepiscopi ab ounibus predecessoribus nostris, casdem eos obtinuisse decimas in ueritate comperi. Hanc itaque traditionem predictis canonicis constini atque confirmani. banno dei ac s. Petri et nostro anathematizans eum, quiemque hanc uiolare nel infringrere presumpserit ansu temerario.

Facta est autem anno dominieç incarnationis. MCXII. Indictione. V. coram multis et idoneis testibus. tam cliefică quam laicis, quorum nomina subsequuntur. Iohannes principalis ecclesie prepositus. Wezellnus decanus, Herimannus prepe. de s. Gercone. Beringerus prep. de s. kuniberto. Tiedericus prep. de s. Maria. Reginbernus. Godefridus sxantensis magister. Liuthardus prep. de Seflecca. Tiedericus capellarius. Capellani. Iohannes. North-

Ge finden fich vier beffegelte Aussertigungen vor, wovon zwei die Bestimmung wegen bes Robalgebnten nicht enthalten, die britte bet bestie bet bestie bet bestie bet bestie der Gemahnung ben Jusah hat: wow nosteri opiscopatun tempore, welcher in ber vorliegenden wierten weggelaffen ift. I. 1.

braht. Wulbero. Laici. Heinricus dux de Lintlurg. Almer aduocatus. Hugo. Adolf comes de Safenberk. Aduocatus Teodericus. Comes Gerhardus et filius eius Gerhardus. Euerhardus de gandernol. Heinric de dornecho. Retere de Holeso. Liudolf de bedeburin. Cristian. Liudolf. Helmbred. Ut ergo firma et inconsulsa permaneat. hanc inde cartam fieri iussi et nostro sicillo insicinit.

275. Erzbifchof Friedrich I von Coin identt tem Caffineftifte zu Bonn ein Grundstäd zum Baue eines neuen Soebitale bei ber Kirche, nachbem die Statte bes früheren entfremdet worden, und fiellt die zum Unterhalt von vier Armen ehedem ausgesetzten Gefalle zur Berfügung des Probsted, gemaß ibrer Bestimmung, zurad. — 1112.

In nomine sancte et indiniduae trinitatis. Frithericus dei gratia sanctae coloniensis aecelesiae archiepiscopus, Onia officii nostri ratio postulat, ut in omnibus quantum fragilitas postra permiserit et dominus concesserit, eius mandata et canonica instituta segni debeamus, quicquid a confratribus seu filiis nostris saluti nostrae profuturum nie ac deuote nobis suggeritur, negligere uel contradicere quantum in nobis est, sicut non debemus, ita minime nolumus. Notum igitur facere cupimus tam universis christi fidelibus quam accelesiae nostrae prioribus et subditis fratribus, qualiter canonicis sanctorum martyrum Cassii et Florentii būnne hospitale sicut regula canonicorum precipit non habentibus, eo quod locus ubi prius hospitale fuit ab impiis et salutis suae penitus oblitis in usum alium rantus sit. fundum curti postrae conterminum ad immunitatem pertipentem, in postram postrorumque successorum memoriam Sigefridg ibidem preposito. Heinrico decano humiliter petentibus, ad altare corundem sanctorum martyrum nullo contradicente libera donatione nostrique banni confirmatione contradidimus, co pacto et firma conditione, ut ibidem ad susceptionem pauperum domino suffragante qualecumque receptaculum fieret. Deinde constructo ibi corum studio aliorumque fidelium adiutorio debilium, egentium et peregrinorum bospitio, iosi metuentes, ne iterum ille qui in cor inde misit ut dominum traderet, aliquem profanum usque adeo seducere deberet, ut quod domino eiusque membris denotione fidelium collatum et elaboratum est, sibi usurpare nefandissima cogitatione intenderet, obuixe rogauerunt, ut quod bene fecisse uisi sumus, prescripta determinatione, atque banno nostro stabile mansurumque faceremus. Precipimus igitur at autequid de decimis ecclesie vel elemosinis fratrum, de postris quoque predecessorumque postrorum elemosinis ibidem pauperibus destinatum est, uidelieet, IIII, pauperum prebendas quas antea uillicus noster aliter quam oporteret quibuslibet distribuebat, si quid etiam adhuc fidelis aliquis addiderit, ad hospitale in communem usum et refectiouem pauperum, prout prelatus disposuerit conferatur, et ut hoc diligenter ad uoluntatem domini luxta sanctorum patrum exhortationes administretur, decanus et quem ipse sibi adiutorem consilio prepositi et fratrum deum timeutium elegerit, sicut redditurus inde rationem in die judicii fideliter proujdeat, nullam in susceptione panperum personam adtendat, non pretium querat, non domini precepta paruipendat, non loculos sicut iudas habeat, sed ita fidelis et prudens dispensator esse studeat, ut uocem illam dominicam audire mercatur. Euge serue bone et fidelis, quia super pauca fuisti fidelis supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Quod si aliter fecerit, omnes successores nostros et sancte coloniensis ecelesie priores, omnem clerum, uninersum populum. a quibus auditum fuerit rogamus et obtestamur, ut a sua eum communione sequestratum babeant, quia si quis ille sit uel futurus est uidelicet aliquis successorum nostrorum quod minime credimus, immo si quis prepositus, decanus uel alius frater, qui hanc traditionem nostrani et fidelium deuotam collationem infirmare, infringere, uel imminuere ingenio malo temptauerit, ipsum et omnes eius fautores et complices perpetuo anathemate condempnamus, ab ecclesie timinibus sequestramus, cum iuda proditore pars eius sit, cum iudicatur exeat condempuatus. In die ultimi examinis audiat illam uocem terribilem domini. Discedite a me maledicti in ignem eternum, qui paratus est diabolo et angelis eins. Esuriui enim et non dedistis mihi manducare. Hospes fui, et non collegistis me, et cetera.

Acta sunt hec colonie, Anno dominite incarnationis millesimo. C.XII. Indictione. V. Regnante Heinrico quinto romanorum imperature augusto, Testibus his. Iohanne preposito domus s. Petri. Wezelino decano. Sigefrido bonnesai preposito. Herimanno prep. Berengero prep. Theoderico prep. Heinrico prep. Herimanno abbate s. Pantaleonis. Gerardo abb. s. Martiui. Cúnone abb. de Sigeberch. Capellanis. Teoderico, Wichmanno, Heriberto. Sigewino.

Wirico, Laicis liberis. Sigefrido palatino comite. Reginboldo de Isenborch. Teoderico de Are. Geuenone aduocato bonnensi. Ministerialibus, Almaro aduocato, Cânrado camerario et aliis quampluribus. feliciter,

- 276. Kaifer heinrich V. befidtigt ber Probitei hirzenach ben ihr von dem Erzbifchofe Brund von Arier geschenften Bovalgehnten, und bie beiden Sobfe Rheinban und Bullingesheim. 1114. ben 16. Juni.
- C. In nomine sancte et inditiúdue trinitatia. Heinricus diuina fauente clementia quartus romanorum imperator augustus. Omnibus christi nostrique fidelibus tam fluturis quam presentibus notum fieri uolumus, qualiter nos ego sidelicus Heinricus IV. romanorum imperator augustus. rogatu et petitione fidelium et principum nostrorum Erunonia uidelicet trenirensis archiepiscopi. Erlungi werceburgensis episcopi. Hartheici ratisponensis episcopi. Adalberonia Metensis episcopi. Ducum quoque. Frederici ducis. Lutherii ducis. Bertholdi ducis. Marchionis ciam Herimanni. Engelberti marchionis. Godefridi palatiai comitis, hos printigigum cuidam noue celle Hertensee diete, in bouser s. Marie et bestorum apostolorum Iohannis cuangeliste et Bartholomei constructe, de nonalis decima quam archiepiscopus Bruno trenirensis supendiete celle dedit et perpetuo habendam contradidit, in quo nonali aedem predicta cella sita est. De duabus etiam curtibus quarem una uocatar Beir. altera Bullingenéma quas Herlodus et filius suus Beruicus eidem celle pro salute anime sue dederunt et prorsus de omnibus que iam adquisiati uel adquisiatra est. Ileri tussimus et sub pena banni nostri firmiter interdicimus, ut nulla deinceps persona magna sine paran candem ecclesiam de beneficis suis aliquo modo inquietare, molostare, uel disnestire audents. Si quis nevo forte quod abalt huius nostri precepti paginam infringere temptaucrit. centum libras auri componat. medientem camere nostre, et medietatem supradicte ecclesie, ut autem hoc ab omnibus credatur et omni eno inniolabiliter obsernatur. hanc cartam inde conscriptum et mans proporta corrobortatum inpressione nostri sicilli insignicii issismus.

Signum domai Heinrici quarti romanorum imperatoris inuictissimi, Bruno cancellarius recognouit. Data. XVI. Signum domai Heinrici quarti romanorum issimi C. XIIII. regnante Heinrico quinto rege romanorum anno VIIII. imperatus III. Actum est Tollendorf in christo feliciter amen.

277. Erzbifchof Friedrich I. von Coin befundet, daß Moolf, Canonich zu Cunibert dafelbit, und besten Dermann ber genannten Seifeldirche iber Beifgungen zu Beifter, Erpel und Remagen zu einem Jahrabddbniff geschenft baben. — 1116, ben 17. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina annuente misericordia coloniensis ecclesie archiepiscopus. Qula nostris temporibus uideo bona ecclesie multociens inique et uiolenter distrahi, et iusticie normam minus sancte ac religiose obseruari, ideo obnixius inuigilandum esse rebus ecclesiarum obseruandis, ac canonicis sacrisque institutis sincere immobiliterque obtinendis, iudicaui. Quare notum esse uolumus cunctis christi nostrisque fidelibus tam uidelicet futuris quam presentibus, qualiter adolfus canonicus beati Kuniberti, et frater suus herimannus instinctu diuine elementie inducti, predium quoddam sue proprietatis. X, solidos coloniensis monete persoluens, pro remedio animarum suarum ad altare s. Kuniberti legitima traditione cum essent liberi homines absque emni contradictione contradiderunt. hac scilicet dispensatione quatinus predicti. X. solidi singulis annis in anninersario depositionis prememorati adolfi in usus fratrum sancto Kuniberto seruientium persolaantur. Pars uero predicti predii persoluens septem solidos sita est apud uillam que nocatur heistre, pars autem solnens duos solidos apud herpille. iuxta ringlum eidem gille conterminum cui nomen est catzbach, pars quoque soluens unum solidum sita est in rigemage. Ob cuius rei memoriam eternam, ac fidele testimonium, cartam hanc conscribi, ac sigillo nostro placuit signari, insuper et banno nostro confirmagimus, dicentes, si ipse adolfus uel berimannas quod absit, uel heres aliquis uel proheres corum, uel aliqua profana persona, hanc tradicionem annullare, uel mutare, uel aliquo modo labefactare temptauerit, absorbeat eum deglutiens terra, ac cum dathan et abyron sit ei cohabitatio sempiterna, et sit maledictus a deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et feriat eum dominus plaga insanabili. nisi resipiscens animum suum deuiantem ad medicamenta penitentir quantocius reuocare maturet. Testes sunt harum tradicionum clerus et populus, ex quorum multitudire hos paucos notari iussimus, arnoldus prepositus se, petri, lohannes decanus, herimannas preps. s. geronis, berengerus prep. s. kuniberti, teodericus prep, s. mariç ad gradus. cristianus decanus et custos. wolbero decanus, sigewinus custos s. petri, eckebertus magister scolarum, gerard comes de guleche, herimannus comes, et frater cius arnoldus, almerus aduocatus, bruno. văget telonarius, ratmerus, Viclolfus, geuchardus, engezo, wizicinus.

Gesta sunt hee in colonia ad altare sancti kuniberti. XVI. kal, aprilis anno dominice incarnationis. M.C.XVI. indictione. VIIII, henrico imperatore regnante feliciter. amen.

278, Erzbifchof Friedrich I. von Coln bestätigt Die Stiftung, Die Privilegien und Besthungen ber Abrei Siegburg. — (1116).

In nomine sanctae et individue trinitatis. Fridericus divina dignatione coloniensis archiepiscopus omnibus in christo presentibus et futuris. Respectu timoris et amoris christi, sed et exemplis et studiis antecessorum meorum prouocatus et edoctus, coenobium quod in monte Sigebergensi deo dilectus pontifex Anno secundus construxit ita factis et scriptis et totis uiribus semper excolere statui, ut quantum est auctoritatis et officii mei rebus et legitimis aecclesiae prefatae ad nos usque seruatis nunc et in omnibus deinceps seculis pacem et stabilitatem banno pariter et sigillo diuinitus imperauerim. Sic enim et nos beatae retributionis participes fideliter presumimus. cum quod ille deo carus uir in opus dininę seruitutis summis studiis elaborauit, nos operum eius amatores ardentissimi quomodo cum pace et quieto statu perseueret solliciti procuramus. Sit ergo locus ipse cum institutis diuinae legis et religionis suae proposito cum omnibus ibidem collatis et conferendis perpetua pace et stabilitate munitus, sicut ab inicio apostolica simul et regalis auctoritas sanxit, et sicut pagina nominati patris et pastoris per omnia refert. De obseruanda consuetudine qua usque nunc instituti sunt fratres, et de abbatis singulari electione nulla persona quicquam mutare presumat, sed in omnibus ratum sit quod apostolici auctoritas scripto eis et banno confirmauit. Nullus abbatem aliquod curiale seruitium facere compellat, nullus eum ad aliquod non regulare officium constringat, Nullus adnocatus sed nec aliquis subdefensor nisi quem uoluerit abbas eidem monasterio uel bonis eius constituatur, nec episcopus quis nel suorum quisquam ibi standi potestatem habeat, nisi cum licentia abbatis. Aduocatus sicut illi constitutum est semel in anno ad cundem locum conucniat, et pro iusticiis faciendis per tres dies placitum teneat, sic tamen ut ipse cum abbatis consilio sanguinis effusionem. furta, uivlatam pacem, hereditatis contentionem iudicans sua tercia contentus sit, neque ipsam terciam nisi de his rebus que in placitis aduocati uentilentur, nel de placitis inducientur requirat. cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquat. ita ut in abbatis potestate sit a persona familiae qualibet pro libito supplicium sumere si in aliquo iustis eius imperiis presumpserit contraire. nullamque preter hoc singulare placitum in anno teneat, nisi ab abbate uocetur. Et bis ita constitutis, ecclesiam in bleisa cum dotali manso et decima, itemque ecclesiam in hanefo cum decimis et dotali manso eidem coenobio sicut inuenimus sic et confirmamus. Has autem ecclesias a clericis bunnensibus per concambium sepe dictus pater accepit, donans eis custodiam in bunna hoc iure, ut prepositus qui usque ad sua tempora alienus fuit ab ea quantum ad manus episcopi pertinuit. ex hoc et in posterum custos esset et prepositus. Mendene quoque quod a preposito et canonicis sancti petri per aliud concambium acquisiuit. eidem monasterio pari deuotione confirmamus. Sed et decaniam in qua mons ipse situs est id est in quelque semper episcoporum manibus subjectam, sicut antecessor meus tercius Herimannus contulit sic et ego memorato loco per omnia confirmo, scilicet ut eiusdem monasterii abbas presate decanie donationem liberam nunc et semper optineat, Specialiter autem ego memor anime mee. decimas omnes in noualibus per totam decaniam illam meis temporibus siue ceptas siue incipiendas dari deo sanctoque Michaeli deuotus offero. de cetero piam habens intentionem et locum et omnia que sunt loci fideliter conseruare semperque defendere. Igitur omnia bona que ab inicio fundationis sue cidem monasterio collata sunt.

¹ Die Angabe bee Jahres 1116 berubt auf einer Radricht in bem abteilichen Archiv. -

per inuocationem divine majestatis et auctoritatem nostri banni perpetua pace sine contradictione sicut tradita sunt perseuerent, id est Strala ex toto. Flatena, Pirna. Oenheim, et omnis proprietas adelberti cuiusdam ingenui militis, et uxoris eius gertrudis cum beneficio militari, sed et beneficium quod pro eadem proprietate precario iure accepit in loco qui dicitur crezzeche. Achera quod ab episcopo traiectensi per concambium sumptum est. Item Achera quod cunradus comes beneficii iure tenuerat donec sponte reddidit. Quicquid bertolfus in acistingen habuit. In berengerishusin ad X. solidos. In nistera ad VIII. solidos. Bleisa superior, In Lara et in sulsa quicquid ad palatinum comitem pertinuit. Scheida quod a quodam theoderico et eius uxore meinlinde per precariam acquisitum est, Mendene, Ascmere. Vima. Antreffa. que uilla ad radicem montis est translata. De beneficio regimmari in mulindorp, in trublesdorp, et in Inere, VIIII, mansi, et in Kazebach quedam vince de codem beneficio. In ocislare V. mansi et insuper quidam agelli. In antinich ad dimidiam libram. In meimendorp duo mansi. Predium sicconis in cornsceide. In geisbach VIIII, mansi, Item due mansi ques quidam miles godescalcus donanit. Accelesia in bercheim cum decima et dotali manso. Aecclesia in bleisa cum decima et dotali manso. Aecclesia in banefo cum decima et dotali manso, que uidelicet ecclesiae et omnes ad idem cenobium pertinentes hac libertate donate sunt. ut quod ex quarta parte decime fructus et utilitatis episcopus dinoscitur habuisse, in luminaribus eius cui tradite sunt ecclesiae impendatur. Item Gulsa. Beltindorp. Moffindorp. et decimatio in zulpiaco. et tercia pars ecclesiae in hoinkirchin. 1tem Luuisberg, Vurmelinga, Clozinga, Edilinkircha, Flamirsfell, Manbruch, Stokheim, Ergiste, Liure. Halunge. Milinchusin. Houestede. Rode. 2 et si qua sunt alia quandocumque et qualitercumque sint collata, Si quis huius decreti uiolator extiterit, abhominationem dei et sancte marie, sanctorumque, in quorum honore locus consecratus est nisi cito resipuerit incurrat, et cum his quorum ignis non extinguitur et quorum uermis non moritur portionem accipiat.

279. Erzbischof Friedrich I. von Coin betunder, daß Mie Moelber von Gladbach und bessen Rachfolger Christian ein Saus mit Hof und Weinbergen zu Zeltingen erworben, auch veräußerte Besihungen der Abtei eingelöft und zu einer Memorie geschenft habe. — 1116.

In nomine sancte et individue trinitatis notum sit omnibus pie in christum ninentibus. quod ego Friethericus sancte coloniensis ecclesie humilis per dei gratiam minister peticione fratris nostri Cristiani gladebacensis ecclesie abbatis admonitus, dignum duxerim opera caritatis eius litteris commendare, et testamentum ordinationis quarundam rerum ecclesiasticarum sicut ipse disposuit ordinando confirmare. Prout enim uiridica ipsius didicimus relatione, ipse sub predecessore suo uenerabili patre Adelberone adhuc constitutus sepe numero ingemiscens non parui meroris afficiebatur singultu, quia uidebat possessiones ecclesie in manus extraneas deuenisse et minorari cottidie, Igitur ut filius et bone professionis alumnus ad maioris pendens nutum, necesse duxit ut spiritalis patris et pii prouisoris licentiam atque consensum inquireret in his que fecit. inquisiuit ergo et consecutus est lugiter, siquidem in caritate paterni affectus per omnia uoluntati eius annuit laborem eius consolatorie suasu placido demulcens. Et factum est dum bone memorie idem predecessor suus in diebus uite sue laboris et deuotionis sue oblationem offerret domino. Siquidem pro anniuersario suo contradidit filiis et fratribus suis possessionem que fuit Rûhonis domum scilicet propriam cum suis appenditiis. orto uinee, torculari, curti. et VI, partibus uinearum in montanis, quas ipse ipsius Cristiani consilii et laboris bene usus ministerio comparauerat X. marcis in uilla Celthanch. deputauit eisdem etiam pro anniuersario anime eiusdem Cristiani medium ortum uinee qui appendet domui eiusdem uiri quem appretiauit idem ab eodem in eadem uilla Celthanck, IIII. marcis quas sine dampno et omni minutia ecclesiastice rei contraxerat, Verum enimuero domino Adelberone uniuerse carnis uiam ingresso cuius memoria in benedictione sit, ipse Cristianus per gratiam dei successor eius effectus in precordiis destinauit, ut bene faciendo et in domino laborando anime sue prospiceret, et recordationem nominis sui posteris commendaret cum aliquantulo caritatis beneficio. Connentione autem facta ex V. marcis. item emit a memorato Ruhone, in memorata uilla Celtanch. II. partes uinearum.

Die Erffarung ber Orte f. unter Rr. 203. - ' Begen biefer Orte bergl. Rr. 252.

quarum reditus in opus ministerii et refectionis fratrum pauperum quoquo in die depositionis sue dandos per manus enjuscunque fratris cui hoc injunctum et ordinatum fuerit disposuit. Porro ne super his ad alterutrum objectionis uel contradictionis postmodum aliqua nasceretur questio prouido mediante consilio ambobus complacuit, quod et factum est, pactum sanctiri et rei euentum confirmari omni ture instituto ac lege legitime traditionis in oculis et presentia Adelberti comitis de sappehberch. Emechonis de balterstorph. aliorumque multorum testium auorum gnidam manent usque adhuc, quidam autem dormierunt. Cnm igitur pro spe et mercede regni dei bonum onus operari in corde suo uotum uouit, item appendit argentum in statera VII. et X. marcas et in lus proprium et in statum pristinum ecclesie quandam rem ecclesiasticam redimens restituit, quam se amisisse et in manus extraneas degenisse dampnuni patiendo iam pridem condoluit ipsa mater ecclesia. Ecclesiastice autem rei facultas de qua nobis sermo quadrageni sunt solidi, quos predecessor suus Meinhardus pro beneficio cuidam Wernhero constituit. sumptos scilicet et deputatos ex ea haut dubium pecunia, que singulis annis in hac ipsa uilla Gladebach in die festo purificationis sancte theotokos persoluitur. Hunc prefatum censum deo deuotus frater noster Cristianus in hoc codem loco in oculis et presentia omnium fratrum tam iuniorum quam seniorum aliorumque multorum testium ab codem Wernbero redemit et ecclesie restituit, datisque în commerțio ut dictum est VII. et X. marcis ambo fidei cautionem sub testibus signaquere. Commendans igitur in celebratione opus bonum hot idem eis pro benedictione optulit et ex eo singulis annis per manus istorum uirorum XXIII, solidos dari constituit. Vuigerus, VIII, solidos, Frumoldus, VI. Thizo, V. Baldo item. V. His XXIIII, solidis, VI. aliis solidis qui in bren dantur conjunctis item notum auxit et devote constituit ut per tria instituta tempora, in divisione s. s. apostolorum, in commemoratione beate Marie magd, et in perhenni memoria nostre depositionis fundatorisque huius cenobil domini Geronia hec pecunia diuisione partita singillatim in ministerio corporalis alimonie fratrum deputetur, pauperes quoque ex ea refocilati procurentur. Cum ergo bonuni opus est operatum, utpote in caritatis radice fundatum, ordinationem eius approbamus, assensusque nostri auctoritate et sigilli impressione corroboramus, quatinus ratum et perhemiter incongulsum seruetar, quod sancitum et confirmatum uidetur. Si quis autem postmodum hanc ordinationem dampnare presumpserit. irritamque facere et cassare temptauerit. illum tradita beato Petro et nobis potestate ligandi ligamus, et nisi ueniam condigna mereatur satisfactione anathematizamus,

Actum est hoc in cenobio Gladebaccensis ecclesie, anno dominice incarnationis M.C.XVI. indictione VIIII. anno cathedre archiepiscopatus nostri XVIII. presentibus nostris hominibus tam clericis quam laicis, quorum supnotata sunt nomina. Clerici. Theodericus de s. Petro. Cristianus de s. Gereone. Růdolfus de s. Scuerino, Wichmodas, Armilfus, Heinricus Liberi. Godefridas de merch. Lůdoviçus de quincheim.

280. Erzbischof Friedrich I. von Chin übergibt die ibm von heinrich von Dornick und von Mafrid refignirten Leben, namlich ben Guffenberg vor Kanten mit Zugebor und zwei Mansen im Rirchipiel Rempen, deren Bitte gemäß, der Abei Giegburg. — 1116.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fritherieus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnibus christi et ecclesie fidelibus, quod Heinricus de thorneke noster ministerialis, montem s. Martini situm in territorio xanctenzi queni iure feodi de nostra manu tenuerat. manumitens cum altero dimidio manso, et quinque curtilibus sanctis incentibus nobis resignata, ecclesie s. Michaelis que est in castro sigeberg traderemus, ab aduocatis et ab omni genere iuris libera. Nos autem petitioni eius satisfacientes, predictum montem, cum altero dimidio manso, et quinque curtilibus prefate tradidimus ecclesie, ob nostram et predecessorum siue successorum nostrorum eternam in christo redemptionem, qualinus eadem libertate qua Heinricus hoc tenuerat eatenus, postmodum ecclesia possideret, liberum ab aduocatis, et ab omni exactione cuiusilibet luris. Similiter et duos mansos cum mancipiis in parrochia campanie loco qui dicitur Kelebrug ques eadem

¹ Sier murbe eine abteiliche Belle ober Probfiel eingerichtet, biefelbe marb aber im 3. 1259 ben Ronnen gu Dorft, beren Rlofter eingeafchert morben, abgetreien.

intentione Mafridus manamisti nolisque resignanti, predicte contatinus ecclesie. Et ut hoc ratum et incomunismus maneret, banno domni pape Paschalis, et nostro confirmanimus, et testamenti astipolatione nostrique sigilli imprassione corroborazimus. Si uero quisquam hoc cas-auerit, et tradita ecclesie fraudulenter subtraxerit, collata beato Petro potestate, et domni pape Paschalis, nostraque auctoritate dampnatum se agnoseat, et nini ecclesie satisfecerit, anathematis senteniam pertimeseat.

Actum autem et confirmatum est hoc a nobis în eodem sigebergensi cenobio, anno dominice incarnationia M.C.XVI. indictione X. anno etiam cathedre archiepiscopatus nostri XVIII. presentibus et assessum prebentibus nostris hominibus clericis et laicis, quorum nomina în huius rei testimonium subnotari decreuimus. Clerici, lohames prepositus de domo s. Petri. Heinricus decanus. Herimannus prepositus xanctensis. Theodericus. Arnoldus. Godesealcus. et plures alii. Liberi. Franco burgicomes. Comes Fridericus de arnesberg. Comes Adolfus de monte. Theodericus de gladebach. Arnulfus de ödenkirche, et plures alii. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldenthorph. Reterus de hölse. Herimannus de balechtre. Thimo de sõsaz. et plures alii.

291. Ergleifchof Friedrich I. von Goln bestätigt ber von bem Abte hermann ju St. Pantaleon bafelbit geftifteten und von ihm geweiheten Kirche bei bem bortigen hospitale die Billa Brodens borf und ein But zu Malbeim. — 1116.

In nomine sancte et individue trinitatis. Frithericus dei gratia colonieusis ecclesie archiepiscopus, Cum pro redimendis peccatorum meorum excessibus, honis mihi nouerim iugiter insudandum actibus, non minus saluti mee progisum estimagi, si ceterorum congratulando profectibus, et que bene egerint pro commissa michi sollicitudine stabiliri, et alios a bono torpentes opere ad bene agendum studeam excitari. Notum sit igitur uniuersis sancte matris ecclesie filiis presentibus et futuris, qualiter ego basilicam a domno abbate b. Pantaleonis Herimanno iuxta hospitale pauperum in honore b. protomartyris Stephani pio deuotionis studio constructam consecraui, et ea que prefatus domnus abbas eidem ecclesie contulit digna banni mei astipulatione confirmaul. Villam enim quandam brocontorph dictam quam a nobili uiro quodam Erlefrid nomine et uxore sua Methilt dicta, filio quoque suo Heinrico, et filia Gerethrude nominata, digna pecunia comparauit, cum omnibus tam in mancipiis quam in reditibus ad cum pertinentibus eidem ecclesie ad cotidianos usus duodecim pauperum contradidit. Quoddam etiam predium in mulinheim situm a predecessore meo uenerabili archiepiscopo Herimanno ipsius domni abbatis fideli dispensationi traditum, prefate ecclesie contulit, statuens ut idem per anni circulum ipsi ecclesie lumen administret, et in prefati predecessoris mei anniuersario fratribus b. Pantaleoni famulantibus caritatiua refectione inde exhibita quod residuum fuerit erogetur. Ituius contraditionis presentem decreui cartam fieri quam et sigilli mei impressione roboraui, et quod per me digne statutum et ratum factum est, posteris nostris minus infringendum commendani. Quod si quis immo quisquis prefate domni abbatis contraditioni, et nostre condigne astipulationi quonis modo obuiare nitatur. perpetuo anathemate feriatur. diabolo et angelis eius cruciandus tradatur, in die extremi examinis ueniam non mercatur. Huius traditionis testes affuerunt idonei quorum subscripta habentur nomina. Iohannes decanus de domo. Wezelo prepositus. Thidericus capellarius, Reginbern capellanus. Wirich capellanus. Heribert capellanus. Wolbero capellanus. De militibus. Heinricus dux. Bauo. Godefridus de Mer. Godefridas de Saphere, Immo. De seruientibus nostris. Almer aduocatus. Bruno. Richolfus. Henricus dapifer. Thidericus. et alii quam plures.

282. Erzbifchof Friedrich I. von Coin bestätigt Die ber Abrei Siegburg geschehene Schenfung eines freien Butes zu honrath. — 1117, ben 29. Marg.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Sicut collatum est presentium noticie, ita posterorum conseruetur memorie, quod Godefridus Brunonis filius allodium suum quod in nilla hagenroth possedit. ecclesie s. Michaelis

[&]quot; Abt Permann von St. Pantaleon ftirbt (121, Bergog Prinrich, obne 3weifel von Limburg, t118; ber genannte Dombechant Johann wird tt16 Domprobft.

in monte Sigeberg ob suam et antecessorum suorum memoriam tradidit, ut in omnibus his utilitatibus quibus ipse hoc possederat, ecclesia possideret ann futuri incrementi expectatione, quam presentis reditus consecutione. Ego autem Frithericus dei gratia colonieusis sedis archiepiscopus, de manu illius ad opus ecclesiç illud recipiendo et comiti Friderico de arneaberg qui tune presens aderat hoc committendo, traditionem hanc confirmani ecclesiç, ne postmodum quisquam temeralius exurgat, qui super hac traditione ecclesiam inquietare presumat. Ipse uero Godefridus facta traditione exfestucanit coram altari, uidentibus cunctis qui aderant, quiequid hereditarii iuris in codem allodio eatenus habuerat, et digiti percussione laudanti tegitime quod hoc tutaretur ecclesiç, in securitatem tutationis dans fideiussores iudelicet Francomem burgicomitem, et Lúdevicum de thruttisdorp. Nos autem cognoscentes, quod nemo huic legitime traditioni reclamaret, pacem in posterum ecclesiç super hac possessione sanximus. omnesque huius pacis uiolatores ut manifestos ecclesiastice possessionis inussores, banno sublecimus, et nisi resiperinta, autementais sententie addiximus.

Actum est autem et coufernatum hoc a nobis in codem coenobio, anno dominice incarnationis, M.C.XVII. midictione. X. anno etiam cathedry archiepiscopatus nostri. XVIII. IIII. kal. aprilis, presentibus nostris hominibus clericis et laicis. liberis et ministerialibus, quorum nomina in testimonium subnotari decreuimus, Clerici, Iohannes prepositus de s. Petro. Heinricus decanus. Ecghertus scolasticus. Theodericus, Iohannes. Wigmodus, Arnallus, Godescalcus. Gerhardus, et pures alii. Laici, Comes Fidericus de araebserg. Comes Adolfus de monte. Comes Adolfus de saphfenberg. Comes Gerhardus de iuliaco. Theodericus de gladebach, et Edelgerus frater eius. Thietmarus de batberg. Heinricus Retronis filius, et plures alii. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldendorp. Sigebodo de tucito. Theon. Herimannus, et alii quam plures.

283. Erzbischof Friedrich I. von Coln übergibt der Abtei Siegburg die ibm bes Endes von dem Burggrafen Franco refignirten Leben. — 1117, ben 29. Marg.

In nomine sancte et individue trinitatis. Sciant tam posteri quam presentes. me Frithericum sancte coloniensis ecclesie dei gratia archiepiscopum. in diebus meis ad hoc precipue desudasse. pioque desiderio laborasse, ut infra terminum diocesis nostre cetus relligiose connersantium aggregaretur, et collatis sine amplificatis temporalibus subsidiis. ipse cetus tam meritis quam numero de die in diem augeretur. Cum itaque in hoc perseueraremus proposito. cenobiumque in monte Sigeberg a uenerabili predecessore nostro felicis memorie domno Annone constructum exaltare pio studeremus desiderio. franconem burgicomitem diuina pietas animauit, ut et ipse ob spem suppreme remunerationis partem seodi sui quod de nobis tenebat. in manus nostras redderet, quatinus illud ab eo libere receptum. traderemus ecclesie prememorati coenobii ad usus fratrum. Nos autem tum precipue propter eam quam exspectamus a domino retributionem, tum etiam propter abbatis Cunonis et ipsius franconis peticionem descruientes ecclesiastice utilitati, annuimus illum sue satisfacere uoluntati, quod et fecit, prefatani partem feodi in hec uerba resignans nostre potestati. Ego franco burgicomes resigno nobis domne archiepiscope, quicquid feodi in his locis de nestra manu tenni. in uilla Weldenesberg. Rûzenthorp. Bertelinghouen. Herthe. et inter Bûcult et Thuringesbach.1 petens ut propter anime uestre salutem, hoc conferre uelitis Sigebergensi ecclesie ad abbatis et fratrum utilitatem. In hec uerba predictam possessionem suscepimus, et ecclesie liberam tradidimus, in cuuctis quos soluebat reditibus, et universis utilitatibus que uel in presentiarum inerant, nel futurorum proventu temporum accrescere poterant, et ne quis hanc traditionem cassare uel infringere temptaret, testamento cam memoriç commendari decreuimus, ipsumque testamentum sigilli nostri impressione confirmanimus. Quicumque ergo huius nostre traditionis sanctiones temere impugnauerit, et in predicta possessione Sigebergensi ecclesie iniuriam intulerit, auctoritate b. Petri et domni pape Paschalis et nostri banno subiacent, et nisi condigna satisfactione resipiscat, anathematis sententia dampnatus, in secundo domini aduentu pereat.

^{&#}x27; Das abreiliche Archiv enthalt feine weitere Radricht über Diese Lebnguter, weswegen Die genannten Orte nicht mit Beftimmtheit nachgewiefen werben tonnen.

Actum est antem et confirmatum hoc a nobis in codem coenobio, anno dominice incarnationis. M.C.XVII. indictione. X. anno etiam cathedre archiepiscopatus nostri. XVIII. IIII. Kal. aprilis, presentibus nostris hominibus clericis et laicis. liberis et ministerialibus, quorum nomina in testimonium subnotari decreuimus. Clerici. Iohannes prepositus de sancto Petro. Heinricus decanus. Ecgbertus scolasticus. Theodericus. Iohannes. Wigmodus. Arnulfus. Godescalcus. Gerhardus. et plures alii. Laici. Comes Fricircius de arasebserg. Comes Adolfus de monte. Adolfus de monte Adolfus de monte de deberg. Heinricus fetronis filius. et plures alii. Lini. Ministeriales. Almarus aduocatus. Heinricus de aldenhorp. Sigebodo de tuticio. Themo. Herimannus. et alii quamplures.

- 284. Erzbischof Friedrich I. von Coln grundet auf Bitte der Burger von Remagen die Siegburger Probleti auf bem Apollinarisberge bafelbit, wozu jene den Berg mit der alten Martinsktiche, einen Hos im Broich, einen Wald, einen Beingarten im Pahz, u. f. w.; der Erzbischof den Rottzehnten und Abt Cuno ein Gut zu Wadenheim, Alterendorf, Insfeld und Unfelbach gegeben. 1117.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratla sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Vniuersis christi sanguine redemptis, ejusque fide munitis, necesse est sie presentibus uti commodis, quatenus eterne felicitatis semper mansuris non priuentur gaudiis. De qua re hortaturus apostolus timotheum, diuitibus inquit huius seculi precipe, non sublime sapere neque sperare in incerto diuitiarum, sed in deo uiuo qui prestat nobis omnia habundanter ad fruendum, bene agere, diuites fieri in operibus bonis, facile tribuere, communicare, thesaurizare sibi fundamentum bonum in futurum, ut apprehendant ucram ultam, et in die ultimi examinis audire mercantur nocem domini dicentis. Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod uobis paratum est ab origine mundi. Notum itaque esse uolumus cunctis christiane religionis cultoribus, tam futuris quam presentibus, qualiter quidam Regimagenses gratie et glorie huius cupientes fieri participes, montem quendam beati Martini ecclesiam gestantem antiquissimam. per manus nostras christo tradi disposucrint, ut seruos dei illic aggregantes, perpetuum inibi seruitium îpsi ordinaremus. Qui mons cum ecclesia prefata, cumque omnibus appendiciis cunctorum in Regimago tam digitum quam pauperum inris crat, et communi degotione parique consensu ipsum montem digine mancipaucrupt scruituti. Mittentes itaque duodecim ex primoribus suis. ad nos hoc detulerunt negotium, quorum nomina in fine sunt exarata, Nos ergo ipsorum iusta atque a deo inspirata petitione percepta piis uotis annuentes, montem Sigeberg qui diuina religione et monastici ordinis, districta obseruatione polichat, cum ipsis adjuimus, et juxta ipsorum petitionem predictum locum super altare s. Michaelis in manus abbatis Cunonia, sub testimonio totius congregationis simul assistentis tradidimus, ea conditione uidelicet, ut fratres de codem claustro Regimagum mitterentur, qui die noctuque samulatui diuino insisterent, et regularis uite tramitem obscruarent. Dein monte purgato iactoque fundamento, monasterium inxta predictam illam antiquam ecclesiam satis uenosto inceptum est edificari opere, promittentibus eisdem Regimagensibus quod edificationi ipsius monasterii duobus annis per se ipsos uellent insistere, ac deinceps donec ad plenum perficeretur operarios subministrare. Qui eundem locum deo oblatum et Sigebergensium ditioni traditum, iuxta uires suas promouere cupientes, addiderunt ei curtim unam in terra que Brûechene appellatur. Cuius curtis decimationem que nos respiciebat, tam in pecoribus alendis, quam in rure excolendo, fratribus ciusdem montis ex nostra parte tradidinus, Sed et omnis silua banno Regimagensium subjecta, quotienscumque in aliquo rure exstirparetur, siue in aliqua re excolcretur. decimatio nihilominus eiusdem exstirpationis ad nos pertincre deberet. quam tamen decimationem predicti montis fratribus, pro salute anime nostre tradidimus eternaliter possidendam. Idem quoque Regimagenses prefati montis fratribus addiderunt integram siluam uocabulo Saleburse. cum uno molendino et omnibus utensilibus eius. Vincam quoque unam in Pûce, que crat omnibus communis. Uincam aliam que sita est prope cimiterium ecclesie montis eiusdem, et est uicina loco iam dieto Pûce. Uineam unam in Brungqin. Vincas etiam paruas et magnas quas communiter possederant eiusdem montis fratribus tradiderunt, pro communi salute uiuorum atque mortuorum. Agrum quoque positum in uia que ducit ad locum Dune. inter duas siluas Grimersloh et Scheide.

Agrum unum inter Scheide et Sale. Agrum unum in Vnheruelde, inxta siluam Dorla. eiusdem montis fratribus Regimagenses addiderant. Insuper et predictus abbas Cano ipsum locum quibusdam possessiunculis ditaut. contradens eisdem fratribus in Wadenheim predium persoluens tres solidos, et in eodem loco tres uineas, et in Nihhrindorp predium quatuor solidos persoluens. Ibique uineam unam, et in Emuzell predium persoluens anam unin, et ibidem duas uineas, et in Vnhelbac locum curtis persoluentem densrios duodecim, et illic duas uineas, et tractum in rheno laxta Vnkelstein. sed et in reliquum pro posse subsidia queque libenter adaucturum se spopoudit. Qui etiam predium quoddam ex suis samptibus emit adiacens uille que Biringistorp nominatur, quod eisdem fratribus tradidit iure perpetus possidendum.

Huius autem rei confirmatio et predicti abbatis pia collatio, et Regimageasium super cundem montem unanimis communisque traditio facta est anno dominieç incarnationis millesimo. C.X. indictione II. anno autem nostri ponificatus XI. Post hec ob utilitatem rei publice Romam petentes, comitante predicto abbate cum quibusdam prioribus colonie, sed et aliquibus de Regimagio honestioribus personis. licentiam impetracimus a domno Pascali apostolice sedis tune pontifice, negocium huiusmodi ad summum rei exitum perducere, ratumque acceptusus ipaius auctoritate, ut fratres qui in prefato monte deo serairent, sine contradictione alicuius libere predicarent, baptizarent, praitentes susciperent, informos usistarent, mortuos sepelirent, et ut in perpetuum abbati Sigebergensium in omni regulari observatione et in omni negutoi tam spiritali quan seculari subdentur, sicut ab nicio formam sumpsere uiuendi, et uf aduocatum alium preter quem abbas elegerit saper see non habeant, famuli quoque siue uectigales ecclesir, on cogantur aduocati uel prefecti indiciariam sedem adire, sed tantum abbatis siue prepositi ab eo constituti iussis obtemperent, decimationes quas Regimageanes illuc libere tradiderunt stabili iure possideant, et ut nulla persona cuiuscumque dignitatis sit, cuiuscumque conditionis, aliquam iniuriam aut niolentiam eisdem fratribus irrogere personat.

Hac apostolica freti auctoritate et roborati benedictione. Roma reuersi, locum ipsum nomini domini assignauinus, criptamque in honore sancte dei genitricis semper uirginis Marie s, Thome apostoli, s. Stephani prothomartyris, s. Martini, s. Nykolai, et omnium sanctorum, per Erlungum uenerabilem Wirzeburgensis ecclesie episcopum dedicari fecimus, anno dominice incarnationis Millesimo, C.XVII. indictione VIII. anno uero nostri episcopatus. XVIII. Si quis igitur huius ecclesie iura tam apostolica quam nostra auctoritate roborata, et Sigebergensjum ditioni subsignata infringere temptauerit, uel possessiones eidem ecclesie iuste et fideliter oblatas seu deluceps offerendas ullomodo auferre presumpserit, uel in his deripiendis consilia iniqua concinnauerit, ex potestate beato Petro eiusque successoribus a deo collata. et ex diuina nobis auctoritate concessa, hunc ab ecclesie communione facinus alienum, et nisi digne resipiscens satisfecerit, perpetue dampnationi subicimus puniendum. Quod ne ullatenus fiat, chartani presentem inde conscribi, nostrique sigilli impressione signari, et banno nostro procuracimus confirmari. adhibitis testibus quorum nomina hic fecimus annotari. Herimannus abbas s. Pantaleonis. Pabo abbas Tuiciensis, Liutfridus abbas Graschafensis. Iohannes prepositus de domo s. Petri. Wecelo decanus eiusdem domus. Sigefridus bunnensis prepositus. Heinricus bunnensis decanus. Sibodo parrochianus. Albertus comes de Noruenich. Comes Teodericus de Ara, Comes Teodericus de Tüneburch, Almarus aduocatus de colonia, Heinricus de Aldendorp, Herimannus de Haltera. Regimagiensium precipui testes hii sunt. Sigebodo qui sedebat in superiori loco ciuitatis, Hildigerus augneulus eius qui fuit uillicus regis. Adelbertus et ipse de superioribus ciuitatis. Reimarus et Beringerus frater eius uillicus Adolfi comitis. Uecelo et frater eius Liutprandus, Geilo, Degeno et frater eius Heinricus, Winandus et Didicho, et alii quamplures idonei testes.

285. Ergbifchof Friedrich I. von Goln theilt ben von bem Ergbifchofe Unno II. Der Collegiatirche 3u 3uffich geichenten Dor bafelbit, ber bie babin von ben Probiten verwaltet worben, bem gefammten Capitel au. - 1117.

în nomine sancte et indinidue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. notum

[&]quot; Aus v. Spuen, inteiding tot de Hist. van Gelderland. III. IV. Rr. V., melder bas Original befaß,

esse cupinus tam futaris quam presentibus, quod bestţ memoriţ predecessor noster Anno secundus uenerabilis archiepiscopus pro eterna retributione et orazione fratrum reclesiţ sebliccessis. curiam in loco eodem eisdem fratribus tradidit, ea condicione, ut nullius nie fratrum dispositioni seruiret. Quia autem in eadem curia plerumque uoluntatem prepositorum et prebendţ defectum immoderate fratres perpessi sunt. nos fratrum condolentes miseriţ, totius prioratus intercessione, et consiilo, hano traditionem renousulmus, ut eadem curia per omnia solis fratribus serulat. in agris, areis, pratis, siluis, pascuis, cultis et incultis, piscinis, molendinis. Si quis autem diabolico quod absit irretitus institutu hano traditionem infringere temptauerit, collata beato petro potestate, donnique pape Pascalis, et nostra auctoriate, uerbo anathematis dampatum se agrosseat, nisi resipuerit, et fratribus et occlesie satisfecerii.

Hee autem facta sunt anao incarnationis dominiee, M.C.XVII. Indictione X. Heinrico quarto imperatore, episcopatus uero nostri anno. XVIII. Tederico aduccato. issis testibus. Iohannes s. Petri prepositus. Heinricus eiusdem ecclesie decanus. Herimannus xanctensis prepositus. Letardus prep. Godefridus dux. Fridericus comes de armesberg. Armoldus de cliue, Heinricus comes de sutuene.

- 286. Erzbifchof Friedrich 1. von Coln befreiet auf Die Rlage Des Abres hermann von St. Pantaleon bafelbft Die Billa Belgen von ben eingebrungenen Bogten. 1117.
- C. In nomine sancte et indiaidup triaitatis. Notum sit omnibus presentibus et futuris: qualiter ego Frithericus dei gratia coloniensis archiepiscopus quosdam qui iure tirannico aduocatiam in uilla que belaemshem dicitur inuneerant. ob querimoniam abbatis ecclesie s. Panatalonis herimanus ad quam eadem cartis pertinet detruserim. eo quod ab antecessoribus meis liberam eam semper fuisse ab hac subicctione inuenerim. Super quod edictum feci, hannoque confirmani, ne denon quisquam mefario ausu infriagere audeat. aut aliquid huismodi lib presumat. alloquian omnipotentis dei iudicio cum condempanadum relinquo, et sempiterne dampnationi trado. Huins rei testes sunt. Iohannes prepositus. Wezelo decanus. Rembold de isemburch, et Gerlach frater clus. Gerardus comes de iulicho. Almerus aduocatus. Herman. et Iohannes frater cius. et alii quam plures.
- 287. Erzbifchof Friedrich I. von Coln verzichtet auf ben Zehnten von dem Bruche bei bem hofe Stratten, welches Abt Cuno von Siegburg in Cultur zu fetzen beabsichtigt, und bekundet, daß die Grafen Gerhard und heinrich (von Gelbern) baffelbe aus ihrer Bogteischaft entlaffen. 1118, ben 5. April.
- C. In nomine sanetę et individue trinitatia. Fridericus del gratia sanetç coloniensia acectesiiç archiepiscopus. Ammonent nos mandata ordinate caritatis, persuadent etiam uiscera paternę pletatis, ubicumque nobis oportunum fuerit, amministrare necessaria nostris fratribus secus pedes diuinę contemplationis ad audiendum uerbum dominicum residentibus, quatinus optimam partem quam elegerunt tanto amplectantur artius, quanto prouisis his que corporea exigit imbecillitas, niuere possint expeditius. Vnde cum frater noster sigebergensis cenobii religiosus abbas Cino paludem quandam incultam curie sue que popellatur atrade adiacentem, statuisset colere et ad usus fratrum redigere, decimationes elusdem paludis que secundum instituta canonum deberent nos contingere, ob memoriam nostri et predecessorum siue successorum nostorum b. Michaell in predicto monte sigebergensi ad usus fratrum curanimus tradere. Ita ut quicumque fructus utilitatis in posterum de eadem palude accreueril, liber ab omni debito, secundum dispositionem abbatis asseribatur fratrum ministerio. Sed et adoccati eiusdem paludis uidelieet comes Gerhardus et frater eius Heinricus adonectatim illam in testimonio nostri et allorum umnutorum mobilime et ignobilium manumiserunt. et eçelesiç liberam resignanerunt, et ne quid heredes eorum in posterum super hoc reclamare uel aliquid iairis sibi usurpare presumerent. libertatem sepe dicto loco eiusque colonis concessam nostro priullegio corroborari riucusumque

^{&#}x27; Rad Daggabe ber portemmenben Bengen.

exactionis priullegio nostro confirmamus, et si quisquam temerarius quod absit postmodum hoc uiolanerit collata beato Petro potestate, et domni apostolici, nostraque auctoritate, tradimus eundem sathanç, donec resipiscat et ecclesis satisfaciat.

Actum est autem et confirmatam hoc a nobis in eodem cenobio, anno dominice incarnationis, Mc.XVIII. indictione, XI. anno etiam cathedre archiepiscopatus nostri. XVIIII. Nonas aprilis, presentibus nostris hominibus clericis et laicis, liberis et ministerialibus, quorum nomina subnotari decreuimus. Clerici, Iohannes prepositus de s. Petro, Heinricus decanns. Eggbertus scolasticus, Theodericus, Iohannes, Wigmodus, Arnulfus. Godescalcus, Gerhardus, et plures alii. Laici. Comes Gerhardus et frater eius Heinricus. Comes Adolfus de monte. Comes Adolfus de saphenberg. Comes Gerhardus de iuliaco. Gerhardus iunior filius Gerhardi. Gerhardus de caeste. Arnulfus de ôdenkirche, et plures alii. Ministeriales, Almarus aduocatus. Heinricus de aldenthorp. Sigebodo de tutito. Themo, Herimannus de selecture, et frater eius Iohannes, et alii quamplures.

288. Erzbischof Friedrich I. von Coln befundet die von einem frommen Manne Heidenrich geschehene Stiftung ber Alofterfricht ju Dunwald, und ertheilt berfelben die Pfarreigenschaft und ben von dem Grafen Aboloh von Berg, bem Bogte Diefer Rirde, refignirten Zehnten bes Waldes Dunwald. — 1115.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus licet indignus et peccator tamen dei gratia Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnibus christi fidelibus tam anccessuris quam presentibus, quod quidam Heidinricus uir totus in dei opere conuersus cum diligenter aduerteret ilium recte frui rebus transitoriis qui ex his adipisci merebitur premia regni celestis, cupiens et ipse consequi funiculum superne hereditatis, quandam patrimonii sui portionem diuinis usibus in hunc modum delegauit. Nam predium quoddam b. Petri, XV. uidelicet iurnales. XV. denariorum censum reddentes, pro eo quod ad divine religionis cultum aptius uideretur. VIII, sui patrimonii iurnalibus. X. et VIII. denarios solnentibus, per manum comitis Adolphl legitimi aduocati mutuatus est. In hoc itaque predio, consensu et auctoritate nostra construi fecit ecclesiam, nosque tum ob pium ipsius in diuina sernitute feruorem, tum etiam ut sicut in denotione pares ita essemus in remuneratione participes, precibus eins annuimus, ut si niri religiosi altioris propositi deo illic sub regulari habitu seruire deligerent. explendi desiderii sui liberam omnino habeant potestatem. Porro ecclesiam ipsam ab omni debito tam episcopalis seruitii quam choriepiscopi, decani, nec non ab omni iure sinodali liberam prorsus et immunem fecimus. Hoc insuper ei prinilegium sanctientes, ne nobis exceptis cuiusquam subjectioni anidonam debeat, sed quicquid illic tractandum examinandumque sucrit. in nostro nostrorumque successorum arbitrio ac potestate consistat. Ad hec uisum est nobis eandem ecclesiam baptismalem facere, sepulturam ei enm universis sacramentis ad matricem ecclesiam pertinentibus indulgere, atque hec omnia in cam fecimus conditionem, ut qui ibidem deo deseruiunt, nostram specialiter nostrorumque successorum in suis orationibus memoriam pie semper inuiolateque custodiant. Hec quoque prouidimus ut decimas omnium totius syluç que Duncald uocatur, ubi et ipsa ecclesia fundata est. quocunque tempore flat noualium ad eandem ecclesiam in perpetuum terminaremus. Quisquis ergo seu predictum concambium siue aliquid corum que nostro beneficio predicte ecclesie concessa sunt. ausu temerario uel infringere uel minuere presumpserit, si non resipiscat nec satisfacere noluerit, banno dei ac s. Petri et nostro in perpetuum anathema sit. Ut omnia igitur firma et inconuulsa permaneant, hanc inde cartam fieri ac nostro sigillo iussimus insigniri.

Factum est autem hoc concambium consentiente domno Ioanne s. Petri preposito. renouatum uero atque confirmatum est per domnum Heiaricum proximum ipsius successorem, anno dominire, incarnationis MCXVIII. indictione. XI. cum idonei testes adessent quorum nominia subsequantur. Heinricus s. Petri prepositus. Ekebertus decanus. Adelardus s. Andreg prep. Adolphus comes de monte et frater eius Euerhardus. Gerardus comes de Wassenberg, Theodericus comes de Thomburto. Theodericus counse de Ara. domnus Goswinus de Hennesberg et

¹ Mus v. Redinghovens Manuscripten Vol. 1. 396.

frater eius Gerardus. Ministeriales s. Petri. Almer aduocatus. Conradus. Haldwigis. Quorum omnium testimonios prefatus comes Adolphus eiusdem syluç iam dictas decimas, cum a me in beneficio teneret. ut eidem ecclesiç atterminarentur sus uoluntate coram omnibus mihi reddidit. meo etiam rogatu Herimanni ministerialis mei quinque mansos in predicto nemore sitos quos a me in beneficio habuit. hac reddidit conditiona, ut eidem ecclesiç ego eos pro ipaius animę ac parentum eius remedio contraderem, quod et libenter feci coram his testibus quorum hec nomina sunt. Adolphus comes de monte. Gerardus comes de Wassenberg, et faius eins Gerardus. Goswinus de Hennesberg et frater eius Gerardus. Gerardus de Wyckerode. Almerus aduocatus. Henricus de Aldendorf. Henricus de Dorcibo. Emelrich. Herman. Iohan. Retter. Ennund.

289. Graf Gerhard (von Baffenberg und Gelbern) ftiftet auf feinem Schloffe Baffenberg eine Collegiatirche. — 1118, Den 30. Geptember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit universalitati fidelium sancte matris ecclesie filiorum. qualiter ego Comes Gerardus ecclesiam in honore sancte dei genitricis marie et sancti Georgii martyris. a domno et uenerabili leodiensi Episcopo. Otherto dedicatam, pro anime mee et patris mei aliorumque predecessorum meorum remedio in meo allodio Wassenberg construxerim, et de meis prediis deo annuente dotare et ditare disposnerim. Obtinui autem precibus meis et meo seruitio ab inso domno episcopo, et archidvacono, et decano, ipsam ecclesiam liberam reddi ab omni obsonio, sinodali tamen sibi iure retento. Contuli igitur in presens ipsi ecclesie ad prebendam fratrum ibidem deo famulantium quicquid allodii habueram in Munemunte cum omnibus reditibus. exceptis meis ministerialibus cum suis beneficiis. Contradidi quoque ei dimidiam partem ecclesie in birgele. et dimidiam partem ecclesie steinkirken, et ecclesiam de humersheim cum omni inre, et octauam partem ecclesie Weirle, et curtem Eilenchouen. et ecclesiam hauert, et in bride quinque solidos traiectensis monete, et ministerialem unum cum beneficio sno. et decimationem in Rolliusen. et aliodium in Grantenrothe. et in Louenitic partem allodii, et iu Erkelenze aream nnam, et in Gollekerothe quoddam allodium, et in breidele partem allodii et ecclesiam in Wilderothe. 2 Quidam uero mei ministeriales omni affectu meum adiuuantes desiderium et animabns suis in futuro prouidentes remedium, ipsi ecclesie partem sue contulerunt substantie. Sigebodo uidelicet qui strabo agnominabatur. allodium in vollete. uxore sua superstite fructuarium usum inde percipiente, et quinque solidos per annos singulos soluente contulit. Quidam autem liber homo ezzo nomine partem allodii sui. ipsi prefato allodio interiacentem. et singulis annis triginta denarios colonienses solueutem donauit. Ipsius uero eccleste prediorum tam in presens collatorum quam in futuro conferendorum aduocaturam mihi et ei quisquis heres fuerit castelli et allodii in Wassenberg retinni, nichil prorsus de eadem aduocatura preter orationes fratrum exigens seruitii. Super hac ergo contraditione et dispositione quia humane conditionis fragilitas. et de die in diem proch dolor ad peccandum pronior posteritas in humanis actibus nichil satis ratum esse patitur. cartam hanc conscribi postulaui, quam domni et ueuerabilis leodiensis episcopi Otberti sigilli impressione astipulari et libertatem ecclesie

ab eo concessam, et dispositionem mean cius banno confirmari obtinui, quatenus et ipsius carte ueridiea attestatione et pontificalis banni districtione conulneatur et reprimatur. si quis immo quisquis sue remissioni et mee dispositioni obulare moilarur. Huic prescripte concessioni et dispositioni testes interfuerant idonei quorum nomina subscripta habentur. domnus Fredericus prepositus sancti Lamberti. Heyaricus decanus. Andreas archidiaconus. Alexander archidiaconus archidiaconus. Alexander archidiaconus. Almannus archidiaconus. Steppo archidiaconus. Arnuflus presbiter. Stephanus. Emmo. Iohannes. Liezelinus prepositus sancte crucis. Nicholaus prepositus sancti Dyonisii. Wido canonicus. Liberl homines. Engelbertus de bugenheim. Reinardus de stalburg. Gerardus de berge. Gozuinus de sustris, Heribertus filius Heriberti de mella.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis Millesimo centesimo octanodecimo. Indictione undecima imperante Heinrico imperatore quinto, pridie kalendas octobris.

290. Erzbifchof Friedrich I. beurkundet die Stiftung ber Siegburger Gelle gu Furftenberg vor Xanten, und beschreibt Die berselben geschenften Guter ju Beft und Birten. — 1119.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus, omnibus communem nobiscum nortitis fidem in christo pacem et salutem. Notum uobis esse nolumus qualiter monasterium sancte Marie in monte VVrstenberg inchoatum sit, nel qualiter illud apud deum et apud homines prouehi cupientes. cunctorum que ibidem oblata sunt generalem fieri descriptionem decreuerimus, ad prouocandam bonorum deuotionem et ad pragorum postmodum uersutiam reprimendam. Ministerialis itaque quidam sancti Petri nomine Heinricus de thermice consilio Norberti tunc canonici xantonsis, et uiri ad omne opus bonum parati, optentu eterne remunerationis, beneficium quod in prefato monte VVrstenberg paterna, immo anita transmissione acceperat. monasterio Sigebergenst legitima donatione tradidit has scilicet ratione, ut conobii ciusdem aliquanti fratres euocati, in fundo ipsius beneficii monasticum ordinem inchoarent. Adducti igitur sunt fratres, et paulatim religio cepit ibidem pollere diuina, fixeque decretum est locum illum perpetuo Sigebergensi subiacere cenobio. Idem Heinricus optulit beate Marie dimidium mansum atiodii quod habebat in nilla que dicitur qeist. unde soluuntur annuatim. III. solidi. et IIII. maldaria mixti ordei et auenę, et dimidius porcus. XXX. denariorum. Optulit quoque aream domus iacentem xantis, cuius pensio est. XII. nummorum. Huius uiri pietatem secuti Norbertus et frater eius Heribertus optulerunt curtim in Eigere cum omni utilitate sua, facientes curtiles aliunde douatos equanimiter cedere. Cuius curtis tributa sunt. VI. maldaria tritici. III. siliginis. XII. ordei. VIII. auene. unum leguminis. que simul fiunt. XXX. maldaria, pro tractu reni. XI, solidi, et si quis rumbus capitur, dimidius fratribus ex codem tractu exhibebitur. Optulerunt etiam agellum in wedreke unde redduntur. X. et VIII. denarii. Eodem quoque tempore Cuno primus. abhas Sigebergensium accepit a Rudolfo de hart per concambium curtim unam in birtene, quam tradidit s. dei genitrici cum omni consensu sui conuentus, cum omnibus ad cam pertinentibus. Est autem ius curtis illius, ut in omni silua que ad curtim comitis pertinet in eadem uilla. dum post pastionem glandium porci taxantur. officialis fratrum decimationem omnium porcorum, quicunque taxandi sunt ibidem, uel decimum denarium accipiat, et iu ditione utriusque curtis, si quod piaculum uindicandum fuerit, ut sunt furta, sanguinis effusio, et his similia, utrique officiales comitis et fratrum equaliter inter se divident, et homines huius curtis equam portionem hominibus comitis in silua que dicitur hese habebunt. Eadem curtis, et homines mansionarii illius habebunt omne ius in siluis, in campis, in aquis, in pratis, cultis et incultis, que utriusque curtis potestati subiacent, comitis siue fratrum.

Hec gesta et confirmata anno dominie incarnationis milleaimo centesimo. X. IX. indictione. XII. regnante Heinrico imperatore. coram testibus idoneis. Herimanno preposito xautensi. Cúnone abbate Sigebergensi. Arnoldo conite cliuense. his omnibus fadeliter annitente, et aduocatiam loci illius suscipiente a manu mea, et coram fratribus meis. Banone. Heinrico, et Heinric

291. Erzbifchof Friedrich I. von Coln erlagt der Abrei Giegburg Die von ber Rirche gu Sonnef zu entrichtenbe Catbeberfteuer. - 1120.

In nomine sancte et indiuidug trinitatis. Fridericus dei gratia coloniensis ecclesiç humilis minister. Quia anactorum communicare laboribus charitatis est opus deo acceptum, tendensque ad nostre salutis profectum. Irratribus nostris in castro Sigolorg deo militantibus paterno affectu în quibus potuimus consulere curauimus attendentes illud apostoli, quia qui seminat în benedictionibus, de benedictionibus et meter utam eternam. Unde pro nostra et am predecessorum quam successorum nostrorum salute ecclesiami în uliul Humefot deisem fratribus pertinentem ab omni nostro iure quod semper quarto persoluendum erat anno, liberam dimisimus, presenti hoc confirmantes priudigio, ut de medictate illa que ad fratres attinet nihil mihi uel posteris meis persoluatur, sed tam pro coram quam pro nostra salute predicta ecclesia o do mui nostro iure libera fratrum necessituri deseruiat. Et ut hoc ratum et inconsulsum oanni permaneat successione presenti testamento confirmanimus, quod etiam sigilli nostri impressione corroborauimus, audoritate beati Petri apostoli et nostra hoc sancientes ne quis la pouterum minuere uel infringere presumat quod beato archangelo Michabeli et fratrum necessitatiat charitatis desorio ministrate

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in ipso coenobio dominice incarnationis anno MCXX. indictione XIII. presente episcopo leodiensi Friderico. consentientibus etiam ecclesie prioribus, quorum nomina la haitas rei testimonium subter annotari decretimus. Heinricus prepositus de s. Petro. Egbertus decanus. Heinricus prepositus de s. Petro. Egbertus decanus. Heinricus prepo de s.s. apostolis. Theodericus de s. Maria. et plures alii. Comes Theodericus de Ara. comes Adolfus et frater cius Eurehardus, comes Adolfus de Saffenberg. Ministeriales. Almarus aduocatus. Hermannus de Aluetra. Heinricus de Aldendorp. et plures alii.

292. Erzhifchof Friedrich I. von Goln fubrt in bem, von bem Geafen Theoberich von Abr ibm abgetretenen, von beffin Borfahren gestifteten, aber verfallenen Alofter Greinfeld im Eifelgaue, ben Regulierherren Orden ein, und bestimmt die fanftige Berfassung - 1121.

In nomine sancte et individue trinitatis amen. Sciat et memoriter teneat tam futura quam presens ecclesia. quod ego Fredericus dei gratia licet Indignus Coloniensis ecclesie archiepiscopus, considerans predecessorum meorum piam in cultum divinitatis deuotionem optavi ipsorum imitator fieri in opere, quatenus mererer consortium corum in retributione. Itaque inter cetera aduerti canonice professionis regulam ab apostolis Institutam. ab apostolicis uiris diligenter obseruatam, deinde a nenerabili patre Augustino et doctrina intimatam et usu approbatam. postremo modernis temporibus in ecclesia christi longe lateque pullulantem. Huius utique tam antique institutionis et nouelle plantationis aliquas cupiens arbusculas inserere, unde spiritualis fructus possem quandoque decerpere. acquisiui de comite Theoderico de Ara. meo fideli et unius mecum hac in re deuotionis et propositi. monasterium Steinueldense situm in pago Eifla. in comitatu ipsius a progenitoribus eius constructum, sed per negligentiam ipsorum qui rectores esse uidebantur pene annullatum. In quo deuotionis mee quoddam lacerem fundamentum. majora superedificaturus ipsius precunte gratia, qui adiquando prosequitur que aspirando preuenerit. Inito ergo consilio cum fidelibus meis, cum clero et abbatibus et laicorum suffraglis institui inibi congregationem regularium canonicorum et quantum in me fuit perpetuo mansuram constitui. Hoc ex petitione ipsius iam sepe dicti comitis adiciens, ut si quis meorum successorum uel alia quelibet persona predictum monasterium a professione regularis propositi per me instituti transtulerit uel destruxerit, heredes eius liberam habeant facultatem ipsum monasterium in sua recipere et juri suo sicut ante mancipare. Porro canonicos inibi deo seruientes uisum est nobis immunes facere et liberos ab omui subiectione choriepiscopi, prepositi uel decani, ut nil cuiusquam obedientie debeant nisi mihi et successoribus meis catholicis et in unitate ecclesie persistentibus, quod tamen oportet ut non ex dominatione potestatis sed ex equalitate caritatis illos sibí subditos cognoscant, et de negotiis illorum tamquam ex uoluntate deo seruientium se non intromittant nisi forte tale quid emerserit quod absque episcopali auctoritate definiri non

^{&#}x27; Aus v. Redinghoven's Manuscripten , Vol. 1. 320.

possit. data illis omnimoda libertate, ut prelatos sibi inter se et de se eligant et ab episcopo nihil aliud quam electionis sue confirmationem et electi consecrationem expetere necesse habeant. Absolui etiam locum ipsum com parochiis suis Riperstorp et Berendorp ad se pertinentibus a debito episcopalis seruitii quod quarto anno persoluitur, et choriepiscopi et decani, nt quia ipsi canonici de sorte dei sunt et sors illorum deus est nec habent sortem proprie possessionis, inde de decimis ujuant et decimas decimarum non persoluant. Curam etiam parochialem cuius dispensatio ad idem monasterium pertinet placuit nobis transferre in capellam in atrio eiusdem cenobii sitam. ad quam populns ex more conueniens christiane sacramenta gratie in diuini celebratione officii. et tradendi baptismi gratia, et agendis defunctorum exequiis sicut oportet inueniat. Hoc quoque additum necessario, ut nullus sit aduocatus eiusdem ecclesie preter ipsum iam sepe memoratum comitem et quemenaque heredum eius qui ei in possessione castelli Ara legitime successerit. nihilque ipse aduocatus nel quilibet eius successor in perpetuum exinde utilitatis uel commodi inde consequatur exactione nlla uel precario uel quolibet ingenio. preter tria seruitia in anno tribus placitis, unumquodque constans quinque solidis, et prius hoc ad placitum nisi rogatus non ueniat, nec subaduocatum ullum habeat. Qui si hanc legem uiolauerit et per inducias hebdomadum appellatus non fuerit correctus. auferatur ei adnocatia ab episcopo a quo hanc in beneficium acceperat, et ipsi fratres alium aduocatum quem uolunt eligant et ab episcopo accipiant. Ad firmamentum itaque geste rei iussimus eam litteris traditam ad posterorum notitiam tansmitti. quas solemni impressione sigilli nostri roboratas. auctoritate quoque banni episcopalis confirmatimus. Ad amplioris etiam firmitatis inculcationem subnotata sunt nomina testium qui huic traditioni interfuerunt. Henricus prepositus maior ecclesię. Ekebertus decanus eiusdem ecclesię. Hermannus prep. de s. Gereone. Henricus prep. de s. s. apostolis. Theodericus prep. de s. Maria. Atilardus s. Andree prep. Rembernus presbyter. Hildebrandus presbyter. Herardus diaconus. Sigiuninus diaconus custos maioris ecclesie. Liberi. Henricus comes. Otto comes. Hermannus comes. Walrauen comes. Gerardus comes. Gerardus. Arnoldus. Welthero. Arnoldus comes. Ministeriales, Almericus, Henricus, Hermannus, Ioannes, Gonzelinus, Tiemo, Henricus, Euerhardus, Udo, Embrico, Quod si post tot et tanta maximarum rerum fundamenta quisquam de his demere aliquid, mutare uel acta cassare temptanerit. flat ei sicut Amon Agogus alienus efficiatur. cum diabolo et angelis eius eternis ignibus cruciandus reseruetur.

Actum Colonie in celebri conuentu cleri et populi, anno dominice incarnationis. MCXXI. indictione. I.

293. Ein Freier macht feine Gattin, feine Gobne und Besigungen bem b. Pantaleon (zu Coln) borig und übernimmt die Billication bes abteilichen Sofes Helbed. - (1082-1121).

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod ego Obertus uxorem meam nomine Mazecham, et duos filios moss Wichmannum et Obertum, mancipiaque tria et quicquid prediorum habui, sancto Pantaleoni tradioi solus spe hereditatis propinquorum in libertate mansi, quotaque abbas donnus Herimannus, quo agente hee facta sunt, uel quicumque sibi suo succedet in honore, assensum dederit. Huius rei gratia utilicationem curtis quo dicitur Helebeche accepinus ad enudem censum soluendum, qui hactenus inde soluebatur. IIII. scilicet libras et dimidiam. IIII. modios cascorum et quatuor uerucces. Hoc ex censu. V. solidos in beneficium accepinus et de prediis nostris ad indicium traditionis. IIII. nummos annis singulis resoluemus, ego scilicet Obertus, uxor mea Mazecha, et duo filiti mei Wichmannus et Obertus, quotaque uixerimus, postea quomodo disponitur. in abatis erit potestate. Quod ut apad posteros inmutabile permaneat, scripto et sigillo ipsius abbatis domni Herimanni confirmatum est. Huius rei testes sunt. Sigefridas comes. Megenboldus. Fridericus. Wennecho. We.... Adelbertus, seruientibus domni abbatis. Cuono. Liutfridus. Sigebertus. Herimannus. Wolbero. et Herimannus. Ex familia curiis ipsius. Hezelo. Geroldus. Liudolfus. Wizzo. fratres quoque mei et ipsi liberi. curtis huius aduocatus et rei huius resti excomes.

¹ Slipsbort und Berrnborf. — 9.060 Janoccup II. ertbeilte bem Proble Geremin ju Citinirito tine Beftäigungsbulle, d. d. Plais, IV. idas Decembris a. 1136, pontif. a. Vil.; am Zejuffe brieften werden ble Beftspungen aufgejählt: in pago bteinfelt XII. mannos cum declinis omnibus illius parcothe a uobis antiquius quiete possessos. VI. quoque manos cum moleculico de predio ducis Valrami per coccambium uobis inste collatos. Geroldsbowca IIII. ulpeas cum decimis. medictatem uille Berendorf cum parechia et omnibus decimis. — 7 permann war 381 ton 1082—1121.

291. Raifer Beinrich V. ichenft ber Abtei Giegburg bas Metall ober Gelb , welches in bem Boben ihrer Besigungen gefunden werden mochte. — 1122, ben 29. Marg.

In nomine sanctę et indiaiduę trinitatis. Heinricus dinina fauente elementia quartus romanorum imperator. Si animę nostrę pericula humana fragilitate undique accumulata timentes, pro his delendis sanctę dei ecclesię curam gerimus. Indiaimage nostroum petitionibus elementer annuere condescendimus, honorem nostrum secularen diffamari, deique elementiam nullomodo dubitamus nobis placari. Notum igitur sit omnibus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, qualiter nos ob remedium animę nostrę et piam memoriam patris nostri, et nostram perpetuam felicitatem serusi domini nostri iesu christi, scilicte abbati (innei, eisuges successoribus, et monatis qui in cenobio Sigobergensi militant ei sola dictante karitate concedimus, et presentis cartę testimonio confirmamus, ut si quid metalli uel pecunie in ullo possessionum ipsorum fundo siue loco tellus querentibus exposuerit ex his que auaro sinu multa nobis absconditi, turis isporum sit, ne molestus quisquam sit illis pro iure regio, qui quod ad nos attinet, donamus tamquam carnale, ut bona ipsorum spiritualia mereamur metere. Super hac autem concessionis nostre beniuolentia, ne ullus nortalium supradictum abbatem fratresque sibi commissos inquietare uel iniuriare presumat, hanc inde cartam sortib, et sigilii nostri impressione iussimus insigniri. Hanc autem nostram concessionem sua confirmanerum presenta. Fridericus coloniensis archiepiscopus. Godeboldus traiectensis episcopus. Theodericus monasteriensis episcopus. Gedefridus dux lonaniensis. Curardus dux. Melberlus comes namucensis. Gerhardus comes de gliec. Giesbertus de daraz.

Signum Heinriei quarti romanorum imperatoris inuictissimi. Bruno cancellarius recognoui, uice archicancellarii. Data Aquisgrani, Anno dominiee incarnationis M.C.XX.II. Indictione XV. IIII. kal, Aprilis,

295. Raifer Seinrich V. ftellt ber Abrit Berben bas ibr von feinem Grofvater geschentte, von bem Grafen Rutbert und bessen Bemablin Ermenthrud aber vorlängst an fich geriffene Gut gu Eitera', zwischen Rhein, ged und Iffel gelegen, gurud. - 1122, ben 27. Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus divina favente clementia quartus romanorum imperator angustus. Iusticiam cuique facere cum omnium sit generaliter, nostri solummodo est principaliter, quoniam ad hoc imperiali celsitudine ceteris uidemur preminere mortalibus, ut iudieium et iusticiam faciamus omnibus iniuriam patientibus. Vnde fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum nolumus latere dilectionem, qualiter fidelis noster Berengomus Werthinensis ecclesie abbas nostram Imperialem adiuit celsitudinem postulans uidelicet quatinus allodium quod ab ano nostro Heinrico pie memorie augusto pro remedio anime sue parentumque suorum in uilla que dicitur Eilera Sancte Marie suerat contraditum, sed per nivelentiam comitis Rutberti et uxoris sue Ermenthrudis iamdiu iniuste constat ablatum eidem monasterio per iusticiam restitueremus et restitutum nostra imperiali auctoritate confirmaremus. Cuius rationabili ac iuste peticioni pro diuino respectu, parentumque nostrorum ac nostri remedio assensum prebentes, prefatum allodium quod respicit ad uillam que dicitur Eitera, quod situm est inter hos fluuios. Renum et Leccam. Leccam et islam cum agris. pascnis. siluis. aquis. aquarumque decursibus. quesitis et inquirendis. terris et cultis et incultis, et cum omnibus appendiciis sancte Marie. Sanctoque Livdgero, iusto fidelium nostrorum iudicio ratione ea reddimus, atque firmamus, ut nulla persona ecclesiastica siue mundana prefatum allodium cidem ecclesie ultra quoquomodo alienare presumat, sed pro remedio anime nostre parentumque nostrorum inibi semper ratum et incongulsum permaneat. Et ut hec nostre restitutionis digna confirmațio nullo umquani cassari possit ingenio. kartam hanc inde conscriptam manu propria firmanius, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus,

Signum domni Heinrici quarti romanorum imperatoris augusti. Bruno cancellarius ad ulcen domni Adalberti archicancellarii recognoui. Data VI. kalendas iunii. Anno domnince iucarnationis. M.C.XXIII. Indictione. XV. Anno autem regni domni Heinrici. XXIII. Imperii uero. XII. Actum Traiecti in dei nomine feliciter Amen.

I. n.

Diquede Google

^{&#}x27; van Spann, in ber tuteiding tot de Hint van Gelderland, t. 193, (welcher zwar irrig Litera ftatt Eitera gelefen) glaubt, bag biefe Billa in bem Landfriche zwischen Emmerich und Reed gelegen, ber noch jest ben Ramen Etter ober Setter führt.

- 296. Bifchof Burchard von Cambral erlauft auf Bermittelung bes Kaifers heinrich V., baß bie in feiner Didgefe gelegenen, ju ben Prabenden des Marienflifts ju Nachen geborigen Rirchen ju Bilworbe, Grand-Reng und Cinen tanftig von Bicarien bedient werben. 1122.
- † In nomine patris et fili et spiritus sancti. Burchardus dei gratia Cameracensis episcopus. Notum sit omnibus christi idelibus tam futuris quam presentibus, qualtier interueutu domni mei Heinrici, quarti romanorum imperatoris, altaria in parochia cameracensi sita in uillis Filfurt. Rench. et Kiunei. ad prebendam canonicorum aquensium pertinentia, imperpetuum libera a persona permanere concessi. bona uoluntate et consiito artichidusconorum nostrorum. asluis tamen reddibus, qui inde iuste persolucedi sunt. tam nostris quam ministrorum. Et ut hec concessio mea imperpetuum firma et inconuolas permaneat. subter signatorum testimonio coroborasi et sigilli mei impressione signaut. Signam Badolphi archidinconi. S. Anselmi archidiaconi. S. Ioannis archidiaconi. S. Trieboldi prepositi. S. Ollardi dekani, S. Gerardi. Widonis. Roberti. canonicorum. Si quis satem contra hanc institutionis mee paginam uenire temptauerit. fiat anathema quoadusque resipurit, et servantibus si perpetua benedictio.

Actum anno incarnati uerbi M.C.XX.II. indictione XV. presulatus uero mei anno, VII. Ego Werembaldus cancellarius scripsi et subscripsi.

297. Ergbifchef Friedrich I. von Coin fiftet Die Abrei Camp bei Rheinberg , welche er mit Orbentgeffliden aus Morimund befest und von ber weltlichen und geistlichen Untergebenheit erimirt. — (1122),

In nomine sancte et individue trinitatis. F. dei gratia sancte coloniensis ecclesie archipresul. onmibus in christo pie uiuentibus tam futuris quam presentibus. Quamquam primi parentis excessu, in huius exilii erumpnosam cecitatem a gaudio beate felicitatis deiecti sumus, non tamen ita precisi atque abrupti sumus, ut non etiam in rebus his mutabilibus degentes, eternitatem, beatitudinem, querere, desiderare debeamus. Quod quidem et nos licet indigni perspicue considerantes, quidque spei, quidque recompensationis misericordie operibus sit non ignorantes, ad honorem glorie magni dei, ad decorem domus domini, aliquos nouelle plantationis ramusculos, hortis ecclesie nostre spiritualiter inserere propositum assumpsimus, quorum sub umbra si forte coaluisset spiritus noster a curis liber exterioribus aliquando requiesceret, ibique cubans in meridie, decolorantis estum solis subterfugeret. Huius itaque rei confidentia animati. freti. et erecti. tandem accito fratre Arnulfo. uiro quidem satis religioso qui quondam nostre matria ubere lactatus, in uirilis iam animi robur euaserat, contemptoque mundi flore, diuersis diuersarum gradibus incedens uirtutum. morimundensi uidelicet ecclesie cure pastoralis sollicitudine preerat. inter cetera, ut aliquos de pusillo grege sibi credito, sueque professionis monachos ad nos transferret, quantum ad cenobii unius institutionem sufficeret, uoluimus, petiuimus et impetrauimus. Quos humiliter adductos, et leta exspectatione receptos in loco solitario, qui campus gulgo dicitur, prudenti prudentum consilio, instigante nimirum spiritu saucto, benigne collocauimus, quibus etiam suisque successoribus beati benedicti regulam pari ordine seruantibus, locum predictum tam a curia nostra in berke, ad quam pertinere uidebatur, quam ab incolis eiusdem loci libere absolutum cum omni decimatione et utilitate, agris uidelicet cultis et incultis, siluis, aquis, aquarumque decursibus, paludibus, pratis, et pascuis, concessa etiam potestate uti circumiacente omni silua que ad ius episcopale pertinet, quantum ad porcorum pabula et ad instaurationem officinarum suarum opus fuerit, elementi benignitate manumisimus, concessimus, et eternaliter tradidimus. Preterea quecunque pia fidelium liberalitate ibidem deo famulantibus collata sunt. uel conferri possunt, sub beati petri defensionis tutelam suscipimus, colligimus, et comprehendimus. Vt autem

¹ Rach einer alten Chronit ber Abrei ift Arnulf mit gwolf Conventualen ber Abrei Morimund am testen Januar 1122 einem Manner 1122 einem Meine gu geinbem. C. Michele, Geschicht und Beidernbung ber ebemaligen Abrei Camp, Crefele, 1832, 5', wollth bie Ebrant C. 123-162 abgertund ift.

liberius disino operl lugiter insudare suleant, non solum eos a decani et archidiaconi, serum etiam ab omal seculari subicctione perpetualiter absoluimus, nec ipsi nisi quantum prime institutionis eorum primilegium patitur. ex episcopali dignitate ab illis exigimus, nec ammodo exigendum decernimus. Proinde ut pagine huisu memorabilis edicta rata permaneant et inconsulsa, tam banni auctoritate quan sigilli nostri impressione eorroborasimus, hoc specialiter subnectentes ut nulla unquam cuiuscumque dignitatis, gradus, oul ordinis persona audent sel presumat ipsam ecclesiam, aut religiose in ea famulantes, utlo modo inquietando molestare, aut de suis mobilibas aut immobilibus ausus temerario attingere, quoniam dignum est, ut qui continuo obsequio in ehristi solius militia exercitantur indefeneins nostre inspectionis salubri munimime protegantur.

298. Erzbifchof Friedrich I. von Coin ichenkt bem Cunibertftifte bafelbit ben Zehnten ber zu feiner Beit gemachten Rottungen zu hadhaufen und Riehl. — 1124, ben 11. Februar.

In nomine sancte et indiuidor trinitatie. Frithericus dinina annuente elementia coloniensis ecclesia archiepiscopus. Com huins mundi uita fluxa a ique fragilis esse, ait probata. sollerti decreuimas effecre prouidentia ut postquam universe uian carnis intrauerimas, non simul cum uita nostra penitus deleatur memoria. Nullos igitura se celesia dei filios lateat, qualiter nos secuti uestigia et traditionem antecessorum nostrorum sancte memorie domni Sigewini archiepiscopi. et domni Herimanni archiepiscopi, tradidimus ecclesia s. Kuniberti in sustentationem fratrum in eadem ecclesia deo militatalium, decimationes noualium in nostris temporibus erutorum uel eranedorum in hachtuson, et circa stagnum quod uulgo dicitur Wadelache in straque uidelicet eiusdem stagni ripa, et in siluala cincelnhart quod est in nile. Hee inquam predictis dedimas fratribus, ut qui de meritorum qualitate diffidimus, precipue memorati patroni nostri, ne con corundem fratrum sedulis apud deum commendemur precipus.

Actum est hoc Anno incarnationis dominiee, M.C.XXIIII. indictione. II. III. Idus februarii. coram testibunus prep. de s. Seuerino. Christianus prep. de s. Seuerino. Christianus prep. de s. Kuniberto. Thedericas prep. Capellani autem. Thedericus. Hago. Richard. Wichmit. Laici nero Gerbart de gulecho. Gerbart de hostathe. Godefrit de Mere. hereman de heingebach. Thederihe de gladebach. Heriman aduocatus urbis. Almer. Guncella. Giarat camearairus. Emelirh. hartwike. Et ut hee traditio farna et inconsulsa in posterum persannent. hanc cartom inde conscribi. et sigilli nostri impressione insigniri atque muniri iussimus. nostro confarmantes banno. et perpetuo ligantes anathemate. ut quicunque nostra uota irrita facere. et predictis frattibas tantillum supplementi auferre presumpserit. non remitature et in hoe seculo neque in futuro. sed deleatur de libro utinentium et cum iustis non scribatur. et in tremendi die iudicii tremefactus a conspectu dininę maiestatis in incendium gehenue ignis eternalitier eum reprobis cruciandus corrant. Amen.

299. Erzbischof Friedrich I. von Coln fliftet auf feiner Burg Balpich, mittelft Ueberweisung ber Pfarrfirde und bes bischöflichen Saufes bafeloft, eine Probftet ber Abrei Giegburg, und theilt zwischen berfelben und bem Pfarrer die Bestgungen und Ginfunfte jener Kirche und ihrer Carellen. — 1124.

C. In nomine sanetę et indiuiduę trinitatis. Fridericus dei gratia eoloniensis archiepiscopus. Veritatis que mentiri non potest ipsius utique nec alterius uoz est. Quod uni ex minimis meis feciatis, mihi fecistis. Si ergo quod uni ex minimis sui sit, sibi fect ipsa salutifera protestatur ueritas, non dubium est. beneficium quod in nultos eiusdem capitis nostri minimos largiori earitate extendiur. in ipsum redundare. Nee mirum. Nam tales minimi, eius qui humidia respicit estimatione sunt maximi, qui et eum ipso ad indicium consessuri sunt, cum orbem terry in equitate indicare experit. Quod ego sollicita eonsideratione perpendens, de congregatione Sigobergensi que opteris non solum mei episcopatus. uerum etiam cunciis fere totius Germanie monasteriis religione et monastici

¹ Bergl. Rr. 229.

ordinis districta observatione preminebat, consensu et netitione dilecti et fidelis nostri Cônonis ipsius loci renerendi abbatis, quosdani bone opinionis fratres excepi, et in castro meo episcopali quod Zulpiacum uocatur, in ipsa que intra muri ambitum continetur parochiali ecclesia ad dei seruitium congregaui, contradita eis domo mea episcopali que ipsi adherebat ecclesie ad necessarias ipsorum usibus officinas. Hec sane traditio eo rationabilior et procliuior uisa est, quia insa prememorata ecclesia ad Sigebergense cenobium cum terris suis et decimis omni possessionis jure pertinebat. Quas uidelicet possessiones inter ipsos quos diximus fratres, et inter altaris presbiterum perhenni concordia divisimus, ut ipse presbiter decimam de nilla Louenich, et capellas ad matrem ecclesiam pertinentes cum suis dotalibus mansis integre ad snam teneret prebendam, excepto quod de singulis capellis sex denarii pro concinnandis luminaribus ad officium custodis monasterii singulis annis persoluendi sunt, fratres uero terras altaris tam antiquitus collatas quam in perpetuum conferendas ad suos usus integre et libere conuertant. Hoc etiam non indeterminatum reliquimus, ut quantum de ipsa prenominata uilla Zulpiaco huic parrochie subiacet, simulque de tribus adjacentibus uillis. Cunteresdorp. Eilich. Thierlon. 1 quod ad prebendam campanarii singule domus persoluere solebant, sub dispositione presbiteri sicut autea, de reliquis uero uillis in fratrum iure permaneat, Adiccimus eis preterea census nostros episcopales, nec non chorepiscopales, et decanales, consensu maioris decani nostri Ehheberti. qui tune chorepiscopatus curam administrabat, simulque Theoderici prepositi de gradibus qui decanus illius uicinie fuit. Hanc igitur donationem siue traditionem tam ratam, tam omnibus seculis ut speramus mansuram, quam omnium bonorum consilio firmata est. si quis tam demens, tam sue salutis immemor infringere, mutare, uel minima in parte labefactare sua domestica malicia temptauerit, cum dathan et abiron absorbeatur, cum inda proditore in extremo magni iudicii die partem habeat, ananie et saphire pena plectatur, suasque sauctiones omnes irritas experiatur, nisi dum tempus est penitentie resipuerit. Quod ne ullatenus fiat, cartam nostram inde conscribi, sigillique nostri impressione signari, et banno nostro procuracimus confirmari, adhibitis quos subscribi fecimus testibus quorum nomina hec sunt. Comes cardinalis diaconus romane ecclesie. Heinricus prepositus majoris domus. Ekkebertus eiusdem ecclesie decanus et bunnensis corepiscopatus curam gerens. Herimannus prepositus de s. Gereone, Godefridus prep. de s. Seuerino. Heinricus prep. de s. s. apostolis. Theodericus prep. de gradibus. Gisilbertus presate ecclesie presbiter parrochianus. Paganus comes. Theodericus comes de ara. Herimannus de Hengebach, Theodericus et frater eius Adelgerus de gladebach, Ministeriales, Almarus aduocatus, Heinricus de aldendorp. Herimannus et Iohanues fratres eius, Herimannus de Zulpiaco. et tres fratres Richizo. Adelrich. Lambertus de eodem castro, et alii quamplures.

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in codem castro, dominicç incarnationis anno. M.C.XX.IIII. Indictione. II. Regnante Heinrico. IIII. imperatore romanorum augusto.

300. Erzbifchof Friedrich I. von Coln verleiht allen Raufleuten von Siegburg vollige Bollfreiheit zu Coln. — 1125.

In nontine sanctę et iudiuiduę trinitatis. Eridericus dei grafia sanctę coloniensis ecclesię archiepiscopus. Memores apostoli dicentis, bounna facientes non deficianus, tempore enim suo metemus non deficientes, quantum cooperante domino potuinus, ecclesias exaltare, earunque possessiones amplificare curvatinus. pry centis habettes et cum psalmista in laudem beati uiri timentis dominum decantantes presentem tersiculum. Dispersit dedit pauperibus, susticia eius maneri in seculum seculi, et cetera. Unde ut cum huisumodi nostra per dei misericordiam maneret iusticia, et cornu spei tuostre exaltaretur in gloria, christi pauperibus dispergere et dure que nostri eran turis curvatinus, non dubitontes ipsorum pauperum esse reguum celorum, et per ipsos ceteris fidelibus disperitendum. Itaque beatis pauperibus in Sigelergeni cenobio reguum celorum spirituali et uoluntaria paupertate metentibus. inter nonnulla que contulimus beneficia hoc etiam misericorditer ex abundanti pietate adicere statuinus, ut omnese negotiatores in vulla Sigelergenia que sita est in pede nonis ciusdem cenobii, colonie ab omni thelonio sinti liberi.

Grien , Dielau und Guntereberi.

Siue igitur naualis sit negotiatio. siue per ciuitatem forensi exerceatur commertio. omnibus in prefata uilla commanentibus libera concedatur in perpetuum sine omni theloneo, sine cuiuslibet consuctudinis uel exactionis dispendio. quia ob nostram et predecessorum ac successorum nostrorum archiepiscoporum perennem memoriam. hoc contulimus sancto Michaeli archangelo, et prefate Sigebergensi ecclesie, interuentu karissimi nostri Cunonis religiosi morum bonestate abbatis. Quare ut posterorum memoric commendata hec traditio nostra futuris temporibus maneat rata et inconsulsa, presenti hanc prinilegio confirmanimus, quod etiam sigilli nostri impressione corroboranimus, collata beato Petro ligandi soluendique potestate, et banni nostri auctoritate sanctientes, ne quis temerarius boc imminuere illis quibus collatum est, uel ab ecclesia sepe dicta presumat alienare ullius malliciose occasionis uenenata calliditate, Quod si quis anime sue oblitus, et extremi judicii incredulus, hanc nostram traditionem pio bonorum consilio fulcitam et rationabilem cassare uel infringere presumpserit, banni sententie obnixius, cum perfido dracone per beatum Michaelem in extremo examine prostratus, ruina sua pateat, et conuincatur inimicus caritatis, et longe fiat a consortio angelice societatis. Conseruatores uero buius traditionis per angelica suffragia diuine miserationis consequentur subsidia, et per predictum archangelum ad paradysi perducantur gaudia. Illorum etiam nomina in huius rei testimonium subnotari decreuimus, qui assensus sui presentia uotis et precibus firmauerunt quod ecclesie contulit fraternitatis nostre munificentia. Heinricus prepositus majoris domus s. Petri. Ekkebertus eiusdem ecclesie decanus. Herimannus xantensis prep. Godefridus prep. s. Seuerini. Heinricus prep. s. s. apostolorum. Theodericus prep. s. Marie in gradibus. Capellani. Wichmodus, Godescalcus. Dudechinus. Euerwinus presbiter parrochie Sigebergensis, Liberi. Adolfus Sigebergensis aduocatus, Adolfus de saffenberg. Theodericus de aer. Gerhardus comes de iuliaco. Cûnradus de bunna. Engilbertus de bawaria. Godefridus brunonis filius, et plures alii. Ministeriales, Herimannus coloniensis aduocatus. Almarus. Heinricus. Herimannus et Iohanues frater eius. Rudolfus de wolkenburb. Wernherus tunc coloniensis thelonearius, qui et tunc presens fuit, et hoc fieri expetiit. Adelbertus de tuitio. Hartmannus, Becelinus, Theodericus et frater eius Gerlach uillicus, et plures alii,

Actum est autem hoc et confirmatum a nobis in ipso Sigebergensi cenobio, anno ab incarnatione domini M.C.XXV. Indictione III. Regnante Heinrico IIII. imperatore Romanorum Augusto.

301. Erzbifchof Friedrich I. von Coin untergibt bas auf Anrathen bes Abted Cuno gestiftete Benebictinerinnen. Riofter auf ber Meininfel Rolandewerth ber Abtei Siegdung, und beffimmt, bag bemfelben eine Priorin vorstehen und bie Bogtei barüber mit Rath bes Abtes vergeben werden foll, welche jundofft bem Grafen Otto (von Abeinech) verlieben worben. — 1126, ben 1. August.

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Fridericus dei gratia colonicasis archiepiscopus. Si în hoe operandi tempore, bouum ad onnes naxine autem ad domesticos fidei operandum est, nou dubium quin aduc arriori quadam caritatis ulna astringendi sint, omnique sollicitudine ac diligentia confouendi, qui christo duce uoluntariam in hoc nundo paupertatem eligunt, nichil sibi relinquentes, sed et se ipsos abicientes, ipsum pauperem pauperes et nudi sequintur. Hoc nimirum spiritus sanctus premonuit, cum per os propheticum in cedris libani passeres nidificaturos prececiait, Nam in cedris passeres nidificant, quando christi pauperes quos ipsu ueritas suos minimos uocat, in diutibus excellenticribusque huius seçuli personis, propter necessaria huius uits subsidia tutius conquiescunt. Que o prout dominus domanit ulgilanter attendens, suggerente assidue Cinome uenerabili ac dilectissimo nostro Sigebergensis cenobii abbate, et id ipsum multa sollicitudine pertractante, de aplitudine loci cum ipso desiderium cerpi, et exquistitonem fieri procurati, uib sanctimonialium congregatio ad regulam basti Renedicti directius uierrent. cauteque et iuxta regulam incluse, eterre patrie latitudinem presentibus angustiis compensent. Quod hac maxima necessitate in animum dimisimus, quia peccasis et neglegentiis nostris exigentibus, in tota prouincia nostra fere nulla huius sexus reperta est congregatio ad quam femina posset configere, que notum proposuisset continentie, i

^{&#}x27;Unter ben vielen bamale in ber Erzbiscese bereits bestebenben grauentloftern gab es also faft teines mehr, wo, bem urfprunglichen Inftitute gemas, bas Gelubbe ber Enthaltsamfeit erforderlich mar.

Adjuncta itaque nobis sicut supra diximus domni abbatis opera, et quorundam religiosorum laicorum crebra suggestione, precipue duorum uirorum uidelicet Vogolonis et Adelberonis consilio, adiutorio, labore, insulam quandam in Beno sitam nomine Huleicheswerd, buic sancto desiderio antissimam notauimus, que ad insum quidem Significations of the state of propositi effectum liberam cam nobis a suis usibus laxauit, ut tamen in posterum sine murmuratione et calumonia donațio ista constaret, concambio unius mansi quem quedam ancilla dei Eveza nomine, ipsius loci quem den inspirante elegimus postea sanctimonialis ibidem obtulit. Sigebergensi ecclesie satisfecimus, et omnem inde in perpetuum querimoniam precidimus. Ita demum prosperante misericordia dei, tam in monasterii constructione, quam in eius sollemni dedicatione, uoto nostro feliciter ut speramus impleto, iuxta consilium uirorum religiosorum et sapientium. hanc predicte congregationi legem in perpetuam prefiximus, ut sanctimonialis probate uite ex ipsa congregatione eligatur, que non abbatissa sed prior nocetur, que sub precepto et consilio abbatis Sigebergensis, quamdiu quidem ipse regulariter nigerit, suumque ordinem inoffense seruauerit, suas sorores secundum dei timorem gubernet, eandemone monachorum Sigebergensium regulam cum sibi associatis in christo sororibus pro suo modulo obseruet. Super ipsius nero loci aduocatia hanc legem omnium consensu et petitione in perpetuum prefiximus, ut ipsam aduocatiam nullus unquam hereditario iure possedeat, sed is sine omni contradictione statuatur, onem inse abbas cum sororibus concorditer elegerit. Huic sanctioni ut formam daremus, Ottonem comitem, girum sicut uidebatur deum timentem, juxta electionem eorum liberrimam, aduocatum eis presecimus. Hanc ergo tam pie sactam, tamque perpetuo ut speramus mansuram traditionem, si quis improbus suegne salutis immemor, deum In consnectu non habens, infringere, mutare, uel minima in parte labefactare presumpserit, cum juda proditore partem habeat, cum Dathan et Abiron a terra diglutiatur, et perpetui anathematis inextricabili uinculo obstrictus sit. nisi mature resignerit, suumoue errorem digna satisfactione correxerit. Quod ne aliquatenus attemptare quis audeat, banno nostro terribiliter confirmatimus, presentemque cartam inde conscribi et sigilli nostri impressione signari procuranimus, superadditis testibus quorum hec nomina sunt. Heinricus majoris domus prepositus. Ekebertus domus eiusdem decapus, Herimannus s. Gereonis prep. Gerardus beatorum martyrum Cassii et Florentii prep. Heinricus s. s. Apostolorum prep. Arnoldus s. Andree prep. Tiedericus s. Marie prep. Liberi. Tiedericus comes de Arr. Adolfus comes de Berge, Adolfus comes de Safenberg, Arnoidus comes de Cleue, Cuaradus comes de Bunna, Gerardus comes de Juleche, et filius eius Gerardus, Gerardus comes de Hostade, Ministeriales, Almerus aduocatus, Herimannus et Iohannes de Alftre, Heinricus de Dornech. Heinricus de Aldendorf, Amelricus, Hartwigus, et alii complures,

Actum colonie in ecclesia beati Petri apostolorum principis, kal. Augusti, Anno uerbi incarnati M.C.XXVI. IIII. ndictione IAnno I. regni Lotharii secundi. regis uictoriosi, et mei episcopatus anno XXVI. feliciter.

302. Erghischof Friedrich I. von Gbin betundet, bast Friedewind und ihr Sohn ein Gut ju Bornheim, nebst einem Saufe zu Cbin und einnen anderen Gute, dem Cunibertstifte geschentt, wogegen Deigeb densselben eine Prabende verlichen habe. — 1127.

C. In nomine sanctę et indicidue trinitatis. Fridericus divina disponente clementia sanctę Colonię archiepiscopus. Notum euse uolumus omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod Frideswindis ancillachristi fidelis, et Gerhardus filius suus. pie et deuote prospicientes naimę suę reunedium, deo et sancto hamiberto
traditione legitima contradidenut in communem usum fratrum predium quoddam suę proprietatis, situm Burnheimsoluens singulis annis, XV. solidos. Et quin letus et securus ad futurum accedet indicimm. qui duplicati fornoris
portat lucrum, adhue domum unam sistam Celonic in platea que nocatur Niderich, et aliud quoddam predium suę
proprietatis, situm Crismeke etiam soluens. XV. solidos. pro indulgentia suorum delictorum pari uoto et legali
donatione delerunt s, kuniberto in communem usum fratrum, deo inibi famulantiom, germanis fratribus suis Alberto
et Rügero, nec non ceteris heredibus suis presentibus, et legaliter has traditiones sua etiam assiputatione affirmantibus. Connotic igitur s, kuniberto inendicitonem tam large donationis cum gratigrum actionibus suscipientes.

et debitam orationum memoriam uouentes. matronam predictam et filium eius in consortium suç frasternitatis susceperunt, et eis caritatis oficio unam prebendam dederunt. Propter memoriam çteruam et sidele testimonium harum traditionum, cartam hane scribi, et sigiilo nostro placuit signari, insuper et banno nostro confirmari. Si quis uero has traditiones infirmare uel infringere ullomodo temptauerit, absorbeat eum deglutiens terra, ac cam Dathan et Abyron sit ei cohabitatio sempiterna, et sit maleditusta domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et feriat eum dominus plaga insaanbili, nisi ad penitentiam mature reuersus emendet delictum. Testes saut harum traditionam clerus et populas, ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Araoldus prepositus su Petri. Hugo decanus s. Petri. Bruo s. Gerenis prep. Gerbardus bunnensis ecclesis prep. Godefridus s. Sesterini prep. Cristianus s. kuniberti prep. Araoldus s. Andreç prep. Heinricus apostolorum prep. Araoldus s. Mariç prep. Alexander s. Georgii prep. Theodericus s. kuniberti decanus, Liberi. Gerardus comes de Guledehe, et filius eius Gerardus. Adolias comes de Berge. Adolius comes de Safesberge. Heinricus et Retherus de Dieke. Adelbreht et Nizo frater eius. Theodericus de Gladebach. Ministeriales, Cânradus aduocatus. Heinricus de Aldemotrph. Almenta, lohannes de Ziulpeche, Hartwigus. Retherus et Eustacius frater eius. Volmerus. Tiepoldus. Costentin. Cânradus. Teodericus. Hado. Cûnradus. Albertus. Ministeriales k. knaiberti. Geushardus. Gerhardus. Wielandus.

Gesta sunt hee in Colonia anno dominice incarnationis. MCXXVII. indictione V. nostre autem ordinationis anno XXVIII.

303. Erzhischof Friedrich I. von Coln ichlichtet einen Streit zwischen ber Abtei Pantaleon und bem Apostelnstifte zu Coln in Betreff eines Fischteiches. — 1128.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia coloniensis Archieviscopus omnibus per orbem christl fidelibus. Diuina extat seutentia, beatos esse pacificos, quoniam filii dei uocentur. Huius ego capituli non surdus auditor, filios nostros sicubi dissidebant, ad pacem informare studui, ut uirtus pacifici filios nos efficeret dei. Quedam igitur controuersia exorta fuerat inter fratres nostros, abbatem scilicet sancti Pantaleonis Gerhardum et prepositum sanctorum Apostolorum Heinricum, preposito proclamationem faciente super abbatem, eo quod aqua piscine cius terram ecclesiastice possessionis, que sub cura sua esset allueret, ac proinde equam potestatem piscandi ex cadem piscina, sibi uendicare uolente. Cui cum abbas cum suis obsisteret, dicens equum non esse, ut pro una portiuncula terre, quam impetus inundantis aque proluerat, se prohibere non ualente, et ob hoc excusatum debere esse, ipse piscina eius ex integro uti uellet, preposito autem in sua sententia perdurante suamque causam iustam esse reclamante, tandem ab utroque nostra persona est appellata, et ad nostram audientiam causa eadem induciata est et perlata. Nos autem habito consilio cum majoribus ecclesie nostre, propter pacis karltatisque custodiam, talem inter eos compositionem fecimus, ut equo animo uterque in possessionibas ecclesiasticis cambiret. scilicet ut de quodam loco molendini, qui utriusque ecclesie erat. et utrique soluebat. abbati uidelicet III. solidos preposito autem XII, denarios, hoc quod ad ins abbatis pertinebat, preposito pro tota terra sua, et quam aqua alluerat, et que sicea remanserat recompensaretur, sicque omnis contentio sopiretur. Quod cum factum fuisset, et a nobis confirmatum coram idoneis ecclesie personis, kartam hanc conscribi et sigillo nostro consignari precepiaus. Igitur ex parte omnipotentis dei, in nomine patris et filii et spiritus sancti. b. Petri et domini pape Innocentii et nostra auctoritate interdicimus ne aliquis deinceps ecclesie b. Pantaleonis in hac re moleste incumbat. Quod si quis fecerit, excommunicationi subiaceat. nisi resipiscat. Cuius rei testes sunt Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Hugo decanus. Bruno prep. s. Gereonis. Arnoldus prep. s. Andree, item Arnoldus prep. s. Marie de Gradibus. Reginbertus subdecanus. Reginbertus capellanus. Hildebrandus chorepiscopus. Laici autem Almerus aduocatus. Godefridus, Herimannus de nouoforo, Richuninus et frater eius Herimannus, Waldeuer, Herimannus frater uogelonis. Liudolfus, Waldo. Waldener de uilla, Herimannus, Razo. Emicho, Benzo, Maremannus, Marewardus et alii multi.

Acta sunt hec colonie anno dominice incarnationis. M.CXX.VIII. Indictione VI. Regnante domino Lothario rege anno quarto. Pontificatus autem domini Friderici archiepiscopi. anno XXVIIII.

- 304. König Lothar der Sachse ftellt der Abtei Pantaleon zu Goln einen Beinberg zu Camb gurud, welchen Knifer heinrich III. dem Ministerial As auf Erfah bessen, zur Bildung eines Marttes zu Boppard, verwendeten Hosses gegeben und den die Wittwe eines Enkels des letztern der Abrei geschonft, der Kniferliche Killieus aber eingezogen. 1129, den 10. Kebruar.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Lotharius divina favente clementia tertius romanorum rex. Onia ad hoc dei gratia in regnum sublimati sumus, ut ecclesiis dei et omni homini iusticiam facianius, notum esse uolumus tam futuris quam presentibus, qualiter proclamationem Gerhardi abbatis et fratrum suorum de sancto Pantaleone. et Gerdrudis inibi incluse audierimus et qualiter respectu omnipotentis dei pro remedio anime nostre, et dulcissime coniugis nostre Richeze, interuentu ipsius, et Ottonis Haluerstatensis episcopi, et Bernhardi uicedomni de Hildinisheim, nec non et aliorum fidelium nostrorum suplicatione determinauerimus. Predecessor noster Heinricus III. imperator forum apud Bobart instituit, in quo ampliando domum et curtem cuiusdam Asonis ministerialis sui complanauit. et ei pro hoc uineam dominicatam inter ipsius uineas iacentem in uilla que uocatur campo. donanit, Quam uineam hic Aso et filius eins Herkerus, huiusque filius Cunradus usque ad obitum suum libere absque ulla contradictione possederunt. etiam et predicta Gerdrudis inclusa filia huius Herkeri quamdiu Cezolfus maritus eius uixit hanc possedit, donec defuncto eo sine liberis, secundas nuptias fugiens, coloniam se contulit, et bona sua omnia que habuit, per manus presati Heinrici et filii eius Heinrici imperatorum sancto Pantaleoni contradidit, et cartis corum ac priuilegiis imperialibus confirmari optinnit. Ex tanc temporis ulnea memorata a uillico in usum imperatoris uiolenter reducta, ac sic usque ad tempora regni nostri detenta, nos super ca querimoniam a predictis personis audientes, et ueritatem in omnibus discutientes, illam prescriptis prediis Gerdrudis uidue et incluse sancto Pantaleoni auctoritate nostra adiecimus, et ne quis hoc postmodum infringeret, carta hac et sigilli nostri impressione roborari fecimus, ob remedium uidelicet ut diximus anime nostre, et Richeze dilecte coniugis nostre. Huius traditionis testes sunt. Comes presbiter cardinalis. Otto Haluerstadensis episcopus. Sigiwardus Mindeusis episcopus. Thithardus Osnabrugensis episcopus, Gerhardus abbas s, Maximini. Lenfridus abbas průmiensis. Bernhardus abbas wirdinensis. De clero coloniensi. Hugo decanus s. petri. et prepositus aquisgrani. Bruno prepositus s. gereonis. Cristianus prep. s. cuniberti. Arnoldus prep. s. andreç. Heinricus prep. s. s. apostolorum. De optimatibus regni. Duces, Walrammus, qui et Paganus, et Heinricus filius eius, Comites palatini, Willehelmus francorum et fridericus saxonum. Comites. Gerhardus de gellere. Arnoldus de thonoburg. Gerhardus de iulicho. Herimannus de caluala. Heinricus de kessile. Adolphus de berge. Adolphus de saphinberg. Liberi. Gerhardus de hostadin. Gerhardus de heimesberg. Lúdowicus de quinheim, Gerhardus de mulinarco, Gerhardus de randirode. Bernhardus uicedomnus de hildinisheim, Ministeriales de Bobart, Arnoldus. Cunradus. Hekkehardus. Helce uillicus. Marcwardus. Berwaldus,

'Actam colonie. IIII. Idus februarii. Anno dominice incarnationis. Millesimo. C.XXVIIII. Indictione VII. Anno IIII. regni Lotharii tertii gloriosissimi regis romanorum. Anno pontificatus friderici coloniensis archiepiscopi. XXX.

- 305. Konig Lothar ber Cachfe befidtigt ben Burgern bes Reichsortes Duisburg bas von ihnen vor bem herzoge Baltam (von Limburg) als Forstmeister bes baffgen Balves erprobte Recht bes abgabefreien Steinbruches in bemfelben zu ihren haubbauten und anderen Beburfniffen. 1129, ben 8. Marg.
- C. In nomine sanctae et indiuidane trinitatis. Lotharius tertius dei gratia romanorum rex. Notum esse nolumus tam futuris quam presentibus, quod ciues regiç uille nostrt, duiaburch uocate, coram nobis probanerunt ei udicio obtinuerunt. coram duce Walrauano magistro foresti eidem uille adiacentis. se debere, eisque libere litere sine omnium contradictione in prefato foresto, cuius fundus ad ipsam uillam perinet. effodere seu frangere

¹ Das Monogramm ift vorhanden, Signum und Recognition aber, wofür Raum gelaffen, fehlen. - 2 Aus bem Original im Stabiarchiv ju Duisburg.

tantum de lapidibus quantum indiguerint uel uolucrint, ad domos et alia usui corum necessaria. in uilla cadem et in banno illo edifficanda, rogaueruntque celsitudinem nostram hoc eis permitere et in futurum confirmare. Quod et fecimus, tradicione nostra et confirmacione atque auctoritate regii banni nostri eis corumque in perpetuum posteris stabilientes hoc, eo uidelicet modo, ut neque forestariis nec cuiquam prorsus persone quicquam in perpetuum inde habeant supplicare, uel oporteat soluere, Preterea, ut hec traditio et confirmatio nostra iugiter firma permaneat et inconunisa manuscriptum hoc eis inde iussimus fieri et impressione sigilli nostri roborari. Huic nero rei interfuerunt subscripti fideles nostri. Episcopi Siwardus mindensis. Thiedhardus osenbruggensis. Ecbertus monasteriensis. Andreas traiectensis. Otto haluerstadensis, Dux prefatus, Comites. Gerhardus longus de gelere. Arnoldus de cliue. Hermannus de caluerlage. Hermannus de salmene. Otto de rinecke. Florentius de hollande. Gerhardus de hostad, Bernhardus de hildenesheim. Godefridus et Hermannus de cuch. Adolfus de berge, De ministerialibus regni, Rockerus et Theodericus de aquis. Engelbertus de hamerstein. Gunzelinus et Meinhardus de nouiomago. De insa gilla, Ellenhardus scultetus, Engezo, Wolbero, Liupoldus, Reginzo, et ceteri plures.

Signum domni Lotarii tercii romanorum dei gratia regis innictissimi. Ego Thiethmarus regis notarius, (ad) uicem Adelberti archicapellani recognosi. Dei et omnium sanctorum eius odium incurrat, si quis hoc infringat, 1 Data, VIII. idus martii. anno dominice incarnationis, Millesimo, C.XXVIIII. indictione, VII. anno uero domni (Lotarii quo 2) in regem electus et unctus est quarto, Actum duisburch feliciter amen.

306, Ronig Lothar Der Gadie befidtigt Die von Otto III. Dem Stifte Elten ertheilte Urfunde und fchenft ber neugeweiheten Stiftefirche Befalle ju Duieburg. - 1129 (1134), ben 10. April."

In nomine sanctae et individuae trinitatis. Lotharius divina favente clementia rex. Si loca nel monasteria a religiosis personis et deo deuotis constructa nostra regali corroborare potentia conamur. hoc procul dubio et ad praesentis nostri regni statum et ad aeternae beatitudinis praemium nobis profuturum credimus. Quapropter omnibus in christo fidelibus nostris. praesentibus scilicet et futuris. notum esse uolumus. quomodo temporibus bonae memoriae Ottonis primi imperatoris augusti. antecessoris uidelicet nostri. Wichmannus comes pro animae suae remedio parentumque suorum, in quodam loco Eltena dicto. monasterium et congregationem sanctimonialium in honorem domini nostri iesu christi et s. Viti, amplifico benignitatis conamine construxit. nec non magnam suae proprietatis partem, cuius nomina infra tenentur, simul et beneficii quod idem diuus imperator ei primum concessit in beneficium sed postea pro seruitute sedula sibi donanit in proprinm, ad ipsum licenter contradidit monasterium, suamque ipsius filiam nomine Ludgardam ceteris sanctimonialibus praeesse constituit abbatissam. Succedente uero tempore cum idem comes Wichmannus semet ad uesperam mortis inclinasset penitusque naturae concessisset, altera suae procreationis filia nomine Adela, quandam proprietatis iam traditae partem exposcens, dicensque quod pater eius secundum saxonicam legem, absque eius consensu et licentia nullam potuisset facere traditionem, totam patris sui traditionem perduxit in errorem. Huius itaque seditionis perturbatio usque ad tempus secundi Ottonis perdurabat imperatoris, ipseque eandem seditionis cladem extinguere pro uiribus insudabat et hoc quoad ipse uitam finiuit, minime ad unguem perduxit. Exacto autem longo temporis spatio, cum eiusdem monasterii abbatissa praetitulati Wichmanni filia uniuersae carnis iter intraret, aliagne ei senioris nostri Ottonis tertii pro iure succederet, in palatio suo quod dicitur Nouimago, suum jussit fieri colloquium, ibique buius contronersiae fecit finem. Baldericus enim praedictae Adelae maritus. eiusdem pii imperatoris exhortatione, id ipsum monasterium sua propria suaeque coniugis simul et petitione (et) manu in imperiale publice contradidit mondibardium, et sicut mos est laicorum, ab eodem semet exuit monasterio et praedio proiecta festuca, ea ratione, ut idem imperator pius suo imperio et descriptionis praecepto tale libertatis arbitrium eidem monasterio perpetualiter condonaret, quale ceteras sanctimonialium congregationes, uidelicet Assindia, Quintelingeborch, et Gandersem habere cognosceret. Insuper

I. H.

[!] Rein fpaterer Bufat, fonbern von berfelben Band, welche bie Artunde gefdrieben. - ' Ergangung einer ichabhaften Gielle. - " S. bie Rote 1 gu Rr. 110.

praedictus Baldericus omnia eiusdem monasterii praedia quae prior abbatissa dum uixit. in sua habuit uestitura, ad reliquias s. Viti in praesentia sui suorumque quam plurimorum fidelium concessit radicitusque contradidit. quorum nomina i hic sunt inscripta Ellena, Furnon, Voerthusen, cum omnibus utilitatibus, et ad Eltena juste et rite pertinentibus. Embrica media pars acque dinisa. Feluida pars dimidia. Appelentherna pars dimidia. Hervelt dimidia pars. Linden dimidia pars, Thule pars dimidia. Arnle pars dimidia. Malsum pars dimidia, Brummen dimidia pars. Olborch pars dimidia. Rode pars dimidia. //annipe pars dimidia. Thelden dimidia. Triendum dimidia, ecclesiae Putte in loco constructae pars media. Ad haec pertinent quatuor foreste. Steenrewalt, Muffet. Wechamerlohon. Fledeglo. In his quatuor forestis ceruum uel ceruam nullus habeat uenandi licentiam nisi uerbo et abbatissae consensu, et si ceruus uel cerua de his effugiat forestis, eos in alios sequi sit licentia abbatissae nunciis, et in foresto in quo Eltena est constructa, quotannis inter ceruos et ceruas duodecim ferae tribuantur abbatissae. Ut autem huius traditionis donatio firma et incongulsa permaneat, posterior abbatissa nomine Ludgarda praelibatae Adelae maritatae quatuor curtes nomine Rynhare. Helibanbecke. Lynchusen. Freckloo. cum omnibus utensilibus ad ca loca pertinentibus in proprium tradendo recompensauit, quatenus post hoc sicut praedictum est, pacis et amicitiae pignus eo permaneat tenacius. Hanc igitur eiusdem Balderici traditionem grata et hilari fronte recepit nec non cum plurimorum fidelium suorum. Willegisi scilicet archiepiscopi, simul et Eggehardi marchionis, multorumque fidelium consilio, sicut idem Baldericus donando postulauit, eidem monasterio potestatiue, sicut et nos modo concedimus, concessit, ac (ut) deinceps sicut cetera monasteria supra nominata libero perenniter perfruatur arbitrio. Praeter hace quicquid praedii magnus Otto imperator augustus Wichmanno comiti in proprium donauit praecepto 2 curtis quae dicitur Nerdincklant, Urck. Berbnegot. Otumnes. 3 praedia. Insuper in fresonibus quicquid superior abbatissa in quatuor comitatibus uidelicet Hunergo. Finelgo. Merma. Micheta. tributi a munificentia magni Ottonis recepisset, nos sicut dinae senior memoriae et antecessor noster Otto tertius imperator augustus nostrae descriptionis praccento, ad utilitatem abbatissae et consororum ibidem deo sanctoque Vito famulantium, largimur et concedimus cum omnibus utilitatibus in supra nominata sicut et in ista proprietate, areis, aedificiis terris cultis et incultis. agris, campis, pascuis, syluis, uenationibus, aquis aquarumque decursibus, piscationibus, molendinis, ecclesiis, uiis et inuiis, exitibus et reditibus, quaesitis et inquirendis, cunctisque appendicibus quae dici possunt, nec non fiscum et telonium de piscatione in pago Salon et in fluuio Isla, quod unlgari nomine Catertol dicust. Et quod secundus Otto imperator eidem monasterio concessit. eodem modo pro acterna remuneratione et nos contradimus. Ad haec uolumus nostroque regali praecepto cunctis nostris in christo fidelibus firmiter iubemus, ut in eodem monasterio, uel locis ad id pertinentibus nullus dux. comes, uel uicecomes, nullus marchio uel quilibet schuldacio, uel alia iudiciaria persona nullum habeat placitum, nec parafredas, nec paratas faciendas, nec aliquod seruile exigatur scruitium, priusquam ciusdem abbatissae scruus, în cuiuscunque habitet comitatu, alterius comitis non eat ad placitum. sed ad eius solummodo quemcunque abbatissa sibimet eligere uelit aduocatum. Ceterum pro animae nostrae expiaculo eidem largiti sumus monasterio ut posthac perpetualiter cum eiusdem monasterii abbatissa morbo consumpta moriatur, sanctimoniales inter se unam quamcunque uelint, simul cum consensu Tralectensis episcopi in cuius positae sunt diocesi, absque mortalium omnium contradictione licenter eligant. Et ut huius monasterii status aduersariorum omnium incursione maneat intactus, sicut Wichmannus comes constituit, de eodem monasterio ad limina s. Petri apostolorum principis Romam argenti libra quotannis deferatur. Postremo ipsa uidelicet abbatissa cum omnibus rebus suis nostro semper parent imperio et sub nostro consistat mondiburdio, quatenus ipsam sororesque eius pro nobis iugiter exorare melins delectet, et ut haec concessionis nostrae auctoritas obtineat firmitatem, et a sanctae dei ecclesiae fidelibus nostrisque melius credatur et diligentius obseruetur, hoc praesens praeceptum conscribi et annuli nostri impressione signari lussimus, quod et propria manu subtus firmauimus. Quoniam etiam iam dictam beati Viti ecclesiam in b. Blasii natale a Senmardo Mildenensi episcopo, praesente et

Ueber Die nadfolgenben Drie bergl, bie Roten ju Rr. 112 und 127. Die bort nicht vorfommenben Ramen Feluida und Arabe find mabrifeiniglic Betel in ber Graffodt Berge und Angerio; an beiben Orten belag bad Gift mehrere Padiglitet. — 3 ut fefte nerchope. — Bie Gluudung.

fauente Traicetensi episcopo una cum elero suo allisque quampluribus a. ecclesiae fidelibus consecrari mandanimus. ibique in proprios ecclesiae usus de censu nostro quem *Duisborch* habemus. unoquoque anno duo falenta probatae monetae donanimus iuuante et precante pia regina et coniuge nostra Rebecca.

Datum quarto Idus aprilis anno dominicae incarnationis millesimo centesimo trigesimo quarto.\(^1\) Anno quinto Lotharii regis secundi. Actum Gosselarie. Huius rei testes unut Adelbertus Maguntinensis archiepiscopus. Norbertus Magdeburgensia archiepiscopus. cum aliis decem episcopis. tres marchiones et alii plerique terme nobiles.\(^1\)

307. Erzbischof Friedrich I. von Coln beflatigt die Anordnung feines Borgangere Anno II., woburch ber Behnte von Seifterschop ber Abtei Siegdung geschanft und bie Bewohner jenes Ortes bem Sendgerichte bed Dechanten zu Gefflingen untergeben, übrigens aber zu der von ihm gegründeten Rirde zu Sapperschop eingersparret worben. — 1129.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnibus christi et ecclesie fidelibus, qualiter beate memorie predecessor meus Anno archiepiscopus decimationem de Heisterzeoz ecclesie Sigebergensi libere tradiderit, eo utdelicet iure, ut homines eiusdem utile absque omni proclamatione seu impedimento cuiusquam aliene seruitutis uel negotii manerent, excepto quod tres sinodos corepiscopi siue decani in Gesitingen per annum exquirere deberent, procurationes uero baptizandorum infantum, sepeliendorum mortuorum, uel reliquarum consutudinum christianorum apud ecclesiam in Haperzeoz ab eo constructam et consecratam observaturir essent. Quod usque ad noa tempora quoniam absque perturbatione uel proclamatione seu qualibet uiolentia permansit, ut in posterum quoque ratum et inconsulsam maneret, banno supradicti diue memorie predecessoris mei ac nostro confirmaniums, et testamenti astipulatione nostrique sigili impressione corroborauimus. Si uero quisquam hoc cassauerit, et tradita ecclesie frandulenter subtraxerit. collata beato Petro potestate, et donni pape Honorii nostraque auctoritate dampnatum se agnoscat, et nisi ecclesie satisfecerit, anathematis sententiam pertimescat.

Actum autem et confirmatum est hoc a nobis anno dominice incarnationis. M.C.XXVIIII. indictione, VII. anno etiam archiepiscopatus nostri. XXXI. presentibus et assensum prebentibus nostris hominibus clericis et alacis, quorum nomina in huius rei testimonium subnotari decreuimus. Clerici. Arnoldus prepositus de domo s. Petri. Hugo decanus, Bruno prepositus de s. Gereone. Godefridus prep. xanctensis. Arnoldus prep. de s. Maria. Arnoldus prep. de s. Andrea. et plures alii. Liberi. Paganus dux. Franco burgicomes. Gerhardus comes de gelre. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de saffenberg. et plures alii. Ministeriales. Cânradus aduocatus. Heinricus de aldendorp, Iohannes de zulpiaco. Retherus de huise, et plures alii.

¹ Unier Cellicitanen bes Stiffsarchivs findet fich folgende Rotig: Dyt nachoschreven is die Schriefft, die gehouwen is in den vyrknotigen Steen, staliede beneden in der gevelen (Gitbel) der hallen:

Notum sit omnibus christi fdelibus quod Wichmannus comes ecclesiam banc in honore benil Viti marriise edifenuit. Allepan Irmagrafia inbatisme fellelis memorir eredifenuit. et nousisme debus issis Lotharius Rec (ad) memoriam sui et contreclais sue flichtee, donnus et singuila naula duu talenta granis monete de Tousburch, cam detault. Et ut hec traditio contreclais sue flichtee, donnus et singuila naula duu talenta granis monete de Tousburch, cam detault. Et ut hec traditio at Lymaro Mindeoul episcopo. — Sier finden mir affo ben madren Namen ber Schnight unb das triding agule per Urflantee, verifede lipetre boodans fiden and ben begleitsmehen llumfahben ermittet batte. Rar ter Name bed Bidgefe son Mindeoul episcopo. — Bidgefe son Staben fiden unrichig gettern. Sommen, mie miere Urflande bat, fommt bem wirfliden Namen feden mähre; se fil betanntife sykumed ober Sward, den mir mehre Watte in beiefm Jahre in Begleitung be Schnig findern. Serg, ib beiefen voortreptenen Urflande befielden. — 3 Das beite Bidgefe, Gerfen und Erstlicht und Statumitelität und Statumitelität um richt auf angegeben, bekarf faum fermettij werten.

308. Erzbifchof Friedrich I. von Coln erwirbt der Abrei Steinfeld ben bei derfelben gelegenen Frobnhof, welchen er von bem Herzoge Balram von Limburg eingetauscht, gegen eine Rente aus ben abreilichen Gefallen zu Zinfcheib, Bennenberg, Binten; und theilt sobann der Capelle bei dem Schloffe Reifferschot, die er zur Pfarrfirche erhebt, einen Sprengel von dem Bach Baldouffem bis zu deffen Ausflusse in die III. . — 1130.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit tam future quam presenti ecclesie, quod ego Fridericus dei grafia licet indignus coloniensis ecclesie archiepiscopus animaduertens, quanti boni sit pauperibus christi in erumnis huius seculi subnenire, curani consulere commodo et utilitati filiorum meorum in steinfeldensi cenobio sub regulari disciplina deo seruientium tollendo ab eis per quoddam concambium multa fomenta offendicolorum. nam ut cum quiete et silentio libere deo seruire queant conintando acquisini eis a duce Walraven meo fideli cum assensu uxoris eius atque liberorum domínicalem ipsius curtim atrio monasterii eorum adherentem cum tota eiusdem cartis salica terra et dimidium mansum cum uno molendino, unum foreste, quod iungenuorst appellatur. et quidquid habet ln illo, quod halfburich nuncupatur. Que etiam omnia obtinui ab codem cum omni iure, quo ea possederat ipse. Insuper uero addidit etiam idem ipse dux pro remedio anime sue suorumque. ut predicti canonici habeant in perpetuum liberam potestatem succidendi ligna omnimodo usui eorum necessaria, tam in suo singulari nemore. quod castello Reiferscheit est uicinum. quam in eo. quod in arduenna possidet. Ego autem tradidi ei gratia recompensationis de predio prefati cenobii in cinescheit. in berninberg, in Winthagen, in Vischebagch pensionem XX. solidorum et XXX, denariorum. Preterca etiam dedi cum decima trium uangarum partem termini ciusdem cenobii. que sita citra riuulum Waltinusena pertingit ab ortu usque ad finem ciusdem riuuli terminans in fluuium Olefa. huius quoque termiui partem eandem transtuli in capellam memorato castro contiguam. non solum ex occasione huius concambii. sed etiam pro commodo et salute uicini populi. hoc statuens, ut sit ibi ecclesia baptismalis et legitima. Et quoniam supra dictum locuni, a quo eadem ecclesia deriuata est, absolui a debito episcopalis seruitii, quod quarto anno soluitur, et choriepiscopi et decaui, placuit eam mihi eadem libertate donare, et preposito eiusdem loci ita ticem meam committere, ut lpsa ei in spirituali regimine subiaceat et per eum pastorem suscipiat, quem constiterit esse idoneum et canonice inuestitum a prefato duce uel quouis legitimo eiusdem herede, nec hoc putaui pretermittendum qualiter sit a me statutum, ut nulla secularis persona permittatur amplius habitare iuxta cenobium iam sepe memoratum, ut deo inibi sernientes ad obseruandam sancte professionis regulam tanto sint liberiores, quanto a conturbatione hominum fuerint remotiores. Et quoniam multiplicanda sunt opera bona, ut in fine accumulentur et premia, trado eisdem dei sernis affectu pietatis, quidquid decimarum fuerit acquisitum in meo episcopio de noualibus predii ipsorum. Decimam uero de cunctis noualibus parrochialis termini eorum, quam de liberalitate predecessorum meorum usque ad me detulerant, eis mea auctoritate confirmo, Ad confirmandam igitur tam huius quam supra dicte actionis seriem iussi cam scripto roborari et sigilli mei impressione insignitum atque episcopali banni auctoritate communitam sollempniter promulgari. Ad maioris autem confirmationis indicium subscripta sunt nomina testium, qui huic actioni interfuerunt. Arnoldus prepositus maioris ecclesie. Hugo decanus ciusdem ecclesie. Godefridus prep. de Sanctis. Arnoldus prep. de s. Andrea. Arnoldus prep. de s. Maria. Rudolfus abbas de s. Heriberto. Liberi. Adolfus comes. Adolfus comes. Thidericus et Hilgerus. Gerlachus, Luthewicus, Retherus, Ministeriales, Almerus, Conradus aduocatus, Iohannes, Iohannes, Hermannus, Henricus. Adolfus, Bertramus. Quod si quis post tanta et tam ualida gestarum rerum firmamenta earum aliquid temeraria presumptione cassare temptauerit, uel etiam subdole permutare, de numero electorum segregetur, et eterno igue cremandis associetur. fiat, fiat. Amen.

Actum colonie in celebri conuentu cleri et populi, anno dominice incarnationis. M.C.XXX. Indictione. VIII.

[.] Aus ben Sanbichriften bed Capitulare ju Alofterrath, Ernst, welchem von bem Abte ju Steinfeld eine aus bem Original emmenen Abdurit biefer und ber folgenben Urtunben Rr. 435, 439, mitgetheilt worben, und abgebrudt in v. Lebebur, Allg. Atais. VIII. [6] – 165.

- 309. Aufzeichnung ber Gerechtsame eines bem Abelbertftifte ju Nachen geschenften Gutes zu Bact: weiler. 1130.
- † În nomine annete et indiuidue trinitatis. notum sit omnibus swarte dei ecclesie fidelibus, quod predium ceclesie sancti adelberti in bastavilren, datum in elemosina ipsi ecclesie, a quodam libero uiro nomine benelino, qui oceaus fait occulo dei indicio, nec servitium nec placitum debet ulli aduocato, nisi aliqua culpa nel iniuria interucuiat, quam aduocatus secundum indicium et legem patrie emendare oporteat, nec debet ibi esse index aut uillicus, nisi unus ex ipsis qui tenent et colunt ipsum predium. facta est huius institutionis annotatio, assensu comitis et aduocati gerardi, prepositi richeri, iudicis tirici, sub testimonio fratrum ecclesie, et laicorum, quorum nomina subscripta sunt. decanus eppo, decanus rodulphus, elbertus, araulphus, saremannus, wilelnus, walterus de bruchen, radulfus, euerelmus, almerus, albertus et ceteri boni tiri.

Actum est anno incarnationis dominice M.C.XXX. indictione VIII. regnante Iothario rege. frederico coloniensem metropololin regente. ad laudem et gloriam illius qui est benedictus in secula amen, quicunque istam legem infringerit anathema sit.

- 310. Ronig Lothar Der Sachfe befidtigt Der Abtei Siegburg Die ihrem Sofe Pier guftehenden, von Alverada, Brafin von Cunch, beftrittenen Gerechtfame in Dem Balbe Doning. 1131, Den 2. Mai.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Lotharius divina favente clementia tercius rex romanorum, Quoniam diuine pietatis fauente clementia. locum romani tenemus imperii, decet nt ccclesias cum suis usibus et reditibus protegamus, et si qua uiolenter abstracta sunt, nostra auctoritate restituamus, et restituta confirmamus, Notum igitur facimus tam futuris quam presentibus, quod alverada de cûch cum suis liberis in silua que dicitur esninch, usus quos iure habebant monachi de sigeberch, 1 ad curtim sui pirnam pertinentes, scilicet ut tempore necessario cum X. et VIII. plaustris intrantes ligna colligant, et porcos tempore glandinis quod sigil uocant pascentes introducant, ujolentia uetuerunt. Monachis autem proclamantibus, causa in nostram prolata est audjentiam, ubi monachi ius quod in predicta silua habuerunt. iudiciario iure obtinuerunt. Nos igitur regio bunno eis hoc confirmamus, et ne quis eis aliqua obesse presumat infestatione, sub obtentu grație nostre interdicimus. Si quis autem eis nocere, uel ius illud uoluerit imminuere, reum se esse sciat regie maiestatis. Ne igitur successus temporis justitiam hanc coram nobis juste diffinitam diluat, nel netustas a memoria hominum abscidat, nominis nostri caractere firmamus. Huius rei testes sunt, Dominus frithericus coloniensis archiepiscopus. Arnoldus prepositus de domo sancti Petri et Hugo decanus. Abbates. gerhardus s. Pantaleonis. Albanus de s. Martino. Bertolfus de Brunwillare. Cuno de Sigeberch. Dux walrauin. Comes gerhardus de iuliaco. Comes Adolfus de saffenberch, gerhardus hostath, godefridus et frater eius Herimannus de chüh, gerhardus de mulenarca, Ministeriales, Henricus de aldendorp, Almarus, Philippus, Adelbero, Iustatius, Thipoldus, Folmarus frater eius,

Signum domni lotharii dei gratia tercii romanorum regis inuictissimi. Tietmarus in uice Adelberti archicancellarii recognouit. Data VI. nonsa mai, Nussiy, in nomine domini. Acta sunt hęc anno dominice incarnationis millesimo. C.XXXI. Indictione VIIII. sub tercio lothario romanorum rege.

311. Bifdof Unbread von Uetrecht befundet, baft er gur Zeit, ale er Die Probitei gu Emmerich in Sanden gefabt, der Rirche gu Duven die Pfarreigenschaft, unabhangig von der Rirche gu Groffen, beigelegt babe. — 1131.

In nomine sancte et indinidue trinitatis Amen. Notum sit onnibus christi fidelibus tam futuris quam et presentibus, quod ego andreas dei gratia traiectensium episcopus, audita et cognita eorum necessitate, tum pro

¹ Der Abri Braumeller, meiche wegen ihres hofes au Pier ju bem Babbe Coning genau so mie Giesptug berechtigt war, wurde von König Schar am nämlichen Orte and Zage eine wertlich mit der vorflebenden übereinslimmende Urlande ausgestellt, worin die Jeugen, wie siegt, ennannt werden: Dux Walrawse. Comes Gerhardes de gulechen. Comes Gerhardes de Bousta. Gerhardes de mulenaren. Teoderieus de durch, et fratres eins. Minketeriales a. Petri. Almarus. Heisricus Gunradus naduoestas. Honirieus aduoestas souster. Lutweivens de prinza. Acheldero: Dilippus de verben.

longa et intolerabili titineris difficultate, tum etiam pro negligeatiis et contentionibus multis que inde sepius proueniebant, sed et pro timore dei et anime meç salute, consilio et interuentu sapientum fidelium meorum clericorum uidelicet et laicorum cum in manibus meis prepositura embricenats indicata fuisset, parochianis de thufen concesserim, ut per onnia infra ambitum termini sui et parrochie; sue omnimodas christianitatis procurationes in baptismo, synodo, et sepultura seclesie et atrii constructione, et aliis quibuscumque iusticiis libere et absolute habeant et ab ecclesia de grosnen ab omni penitus exactione soluti et liberi in posterum permaneant, ea lege-coque tenore, ut sieut de hainsmoil ecclesiis circumquaque constitutum est, ad seruicium episcopi et sui archidia-coni, XXI. denarios, qui denario oblationis appellantur singulis annis persoluant. Ispai autem endeme ecclesiam suam dimidio manso terre et decima trium mansorum dotanerunt. Quod ut ratum et inconnulsum in futuris generationibus et quis permaneat, paginam hanc eis in munimentum inde conscribi et sigilli nostri impressione corroborari et insigniri iussimus.

Actum est autem anno dominice incarnationis, M.C.XXXI. Indictione, VIIII. Regnante domano Lothario, II. Anno regni cius, V. Anno uero episcopatus domni andreç, III. Huius rei testimonio testes idone interfuerunt. clerici et laici, liberi et ministeriales. Meingotus maioris seclesis prepositus. Herimannus prepositus. Liuzo prep. Liuthardus prep. Liutherdus prep. Liutherdus prep. Liutherdus decamus. Wichardus dec. Gerhardus dec. Wazzo dec. Arnoldus dec Harrbertus canonicus. Comes Arnoldus de cleue. Comes theodericus de upgoie, Giselbertus odiosum caput. Arnoldus castellanus. Alferus scultetus. Gerhardus telonearius. Egbertus de amstelle. Ruthulfus knif. Isbrandus. Wicherus dapifer. Suetgerus camerarius. Geuchardus, et alii quamplures.

312. Met Gerhard von Gt. Pontaleon ju Coin befundet Die mit bem Bogte ju Angeleborf, in Betreff ber ju bem abreilichen hofe Brodenborf erworbenen vogteilichen Grundstude, getroffene Uebereinfunft. — 1131.1

In nomine sancte et individue trinitatis, Gerhardus abbas s, Pantaleonis. Notum sit omnibus tam futuris quam presentibus, quod predecessor meus bone memorie abbas Herimannus curtem Brokenthorpe rebus ecclesie comparauerit a libero homine Erenfrido, et sub eadem libertate qua ille eam et patres eius possederant, per manus suas coniugis et liberorum eius cum testibus traditam s. Pantaleoni banno et auctoritate Herimanni tertii coloniensis archiepiscopi confirmauerit, ut familia curtis ipsius semper immunis esse debeat, ab omni placito aduocatorum, et simbolo si ingruerit contribulium uel pagensium. Quidam autem frater professus ecclesie nostre Hartfridus nomine, dum hanc curtem amministraret, prediis quorundam rusticorum placiti aduocaticii obnoxiis, prope ad quantitatem unius mansi circumcirca emptis illam melioranit, et ne ius suum perderet, si tot homines ad placitum aduocati irent, quot rustici patrimonia sua uendiderant, nec enim aliter fieri posset si quolibet pacto id non interciperetur, consilio inito dedit dimidiam marcam aduocato Wernero de Kerpene, et filio ejus Carsilio, sub en conditione, ut tribus legitimis in anno temporibus unus tantum ex mercennariis curialibus pro omnibus illis ad placitum aduocati apud uillam tantum Angilisthorph pergeret, et duo maldari auene de curte in simbolo soluerentur. et super hec nichil omnino aliud exigeretur. Quod ipse Carsilius postea temptans infringere, commonitus est publice pactionis patris et sue, datis insuper sibi et Wirico nouem solidis a fraire nostro quodam nomine Rütberto qui tune curtem procurabat, et recognoscens pactionem prompto animo acquienit, ita ut uerbis ipsius ntamur, maledictus esset in anima et corpore, quicumque super hoc constitutum amplius in cternum aliquid auderet usurpare, Quod maledictum ore suo prolatum, etiam Fridericus coloniensis archiepiscopus banno sue auctoritatis prosecutus confirmanit, et nos sigilli nostri impressione manum apponinus, et cum omnibus fratribus et fidelibus acclamamus, maledictus in eternum fiat fiat. amen. Huius rei testes sunt. ipse aduocatus Carsilius, et Wiricus, Herradus, Heriman de Ascha, Thuringus, et filius eius Reinoldus, Werenzo de Echilistorn, et filii eius Heribertus et Wecelinus, et multi alii.

¹ Gerbard wird Mbt 1123, und Ergbifchof Friedrich I. firbt 1131.

313. Konig Lothar ber Sadfe befilitigt ber Abrie Pantaleon ben Befit mehrerer Meinbergftude gu Camb, welche fein Minifterial Norich von Boppard, ber fich mit feinem Sobne in bie Abrei aufnehmen laffen, verselben geschenkt. — 1132, ben 18, Mag.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Lotharius dei gratia romanorum imperator augustus. Quoniam regie congenit dignitati et honestati, ut honorem quem sibi a subditis uult exhiberi, inse quoque suo et omnium domino et regi exhibeat, iustum est, ut quibusque ex sibi subiectis, deo militare uolentibus, non solum integram libertatem concedat, uerum etiam auctoritatis et beniuolentie sue defensionem et opitulationem impendat. Quod et nos facere cupientes, notum fieri decreuimus omnibus per orbem christi fidelibus, tam futuris quam presentibus, hot quod presenti karta subnotatum, dilectissime coniugis nostre Richeze, aliorumque adelium postrorum suggestione et petitione. maxime autem respectu dei, pro remedio anime nostre concessimus. Quidam igitur ministerialis noster de Bobardo. Roricus nomine, abdicatis mundi huius negotiis, soli deo sergire cupiens, una cum filio suo coloniam deuenit, ibique in cenobio beati Pantaleonis, quod extra urbis menia situm est, cum eodem filio suo monachicam profiteri gitam delegit. Ubi cum se ipsum filiumque suum deo et sanctis eius obtulisset, bona quoque sua exteriora que iure hereditario possidebat. uidelicet XXIIII. partes uinearum in uilla que dicitur campo iacentium. eidem ecclesie concessione et licentia nostra contulit, que postmodum ipso petente, et dilecta coniuge nostra Richeze suggerente simul et postulante, nec non et abbate ipsius cenobij Gerhardo supplicante, karte huius conscriptione, et sigilli nostri impressione roborantes, sub testimonio eorum qui subuotati sunt, nemine reclamante, predicto cenobio jure quieto tenenda, auctoritate nostra firmauimus. Et ut hec tradițio firmior permaneret, domnus Willehelmus prenestinus sedis apostolice legatus, et domnus Bruno II. coloniensis archiepiscopus, banno suo ex auctoritate beati Petri et domni pape Innocentii obligauerunt, quatenus perpetuo anathemati subiaceat, quicunque huic traditioni obuiare, nel predicte ecclesie pro hac re moleste incumbere presumpserit, nisi resipiscat. Testes autem sunt huius traditionis et nostre concessionis, predictus Willehelmus romane ecclesie cardinalis. Bruno IL coloniensis archiepiscopus. Alexander leodiensis episcopus. Sigeward mindensis episcopus. Thithard osnabrugensis episcopus. De clero colonieusi. Hugo decanus s. Petri. Godefridus prepositus s. Segerini, Bern prep. s. Cuniberti. Arnoldus prep. s. Andree, Heinrieus prep. s.s. Apostolorum, Arnoldus prep. de gradibus, Rudolfus abbas tuiciensis. Cuno abbas Sigebergensis. De optimatibus regni. Walarammus dux. Arnoldus comes de Thoneburg. Adolphus de Berge, Adolphus de Saphinberg, Liberi, Gerhardus de Hostade, Gozwin de Heimmesberg, Gerhardus de Mulinarco. Bernhardus nicedomans de Hildinisheim, De Bobardo, Cunradus, Reginfridus, Germarus, Emicho, Arnoldus, Ruodauinus. Helzo, Henricus. Zezolfus. Guntwardus. Franco. Godefridus, Reuengerus. Engilbertus. Annicho. Volemarus, Wigant, Volemarus, Reginboldus, Metfrid, Burchard, Dimo, Embrico, Eckehardus, Adelbero.

Actum Colonię XV, kal. Aprilis. Anno dominice incarnationis, Mill. C.XXXII. Indictione X. Anno VII. regni Lotharii tercii gloriosissimi regis romanorum. Anno pontificatus domni Brunonis II. Coloniensis archiepiscopi. L.

314. Erzbifchof Bruno II. von Goln ichlichtet ben alten gwischen bem Caffiusftifte gu Bonn und ber Abtei Siegburg, in Betreff ber Rirchen zu hennef und Dber: Pleis noch schwebenden Streit babin, bag bem Stifte gufdslich gu bem frubern Zauschobzete sechsig Mart und ein Mansus zu Brommereborf von ber Abtei übergeben werben sollen. — 1132.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno secundus del gratia sancte coloniensis ecclesie archipresul.
omnibus in christo pie uluentibus. tam futuris quam presentibus. Officii nostri auctoritate. immo christi karitate

compellimur, paci et unitati ecclesiarum sollerter innigilare, rerumque ad se pertinentium paterna sollicitudine curam gerere, nidelicet has diligenter congregando, largiter augmentando, fideliter dispensando. Cupientes ergo suffragari notius quam dominari subjectis, hant equitatis regulam indeclinabiliter conservare deo auxiliante proposuimus, ut in agendis quorumlibet negotiis pium omnibus auditum, paternum prebeamus affectum, et ilum uni concedimus quod merctur, alteri quod iure competit non negetur. Talem itaque habentes intentionem. sigebergensis quoque ecclesie priuilegia tam romanorum pontificum quam et nostrorum antecessorum auctoritate roborata, non solum intemerata durare, sed insuper collata nobis dininitus potestate uolumus confirmare, molesta nobis filiarum nostrarum bunnensis scilicet et sigebergensis ecclesie discordia spiritu pacis de medio sublata, ne hi qui utpote unius corporis membra, unum sentire, et unum in christo esse deberent, in aliquo discreparent, quin immo ut fide ita omni karitatis officio sibi amodo deo mediante congruerent. Antique nero huius discordie causa hec fuit. Sigebergensis quidem ecclesie priuilegia multis et ualidis patrum auctoritatibus roborata, ueraciter et manifeste continebant, domnum archiepiscopum bone et laudabilis memorie Annonem secundum, ciusdem ecclesie fundatorem. duas ecclesias, unam in Hanephe, alteram in Bleise cum mansis dotalibus omnique prorsus decimatione et utilitate. a bunnensi ecclesia per concambium custodie que juris episcopalis extitit donec cam prepositi bunnensis usibus distribuit accepisse, et sigebergensibus communicato totius ecclesie consilio tradidisse. Bunnenses uero ecclesie sue dispendio non sine ratione compatientes commutationem se nec audisse, nec concambium nosse firmiter asserentes, indignam oppressionem ecclesie sue et defectum prebende, justo prout ipsis uidebatur indignationis zelo conquesti sunt. Vinde cum tam graues quam frequentes querimoniarum injurie de die in diem magis augmentari uiderentur. nec esset qui altercationis huius nodum solueret, qui discordiam pace terminaret, eo usque causa processerat, in tantum querele huius grauitas excreuerat, quod iam preter solitum romanas aures attigerat, donec tandem opposita nostre humilitatis auctoritate et consilio, cooperante nimirum spiritu sancto, adhibitis quoque ut oportuit ecclesie nostre prioribus. aliisque sanioris consilii uiris illustribus, hoc modo litem dirimi, hoc dispensationis ordine dissensionem, utriusque partis assensu terminari decreuimus, ut sigebergensis ecclesia ad supplementum prioris concambii sexaginta marcas argenti ad manum, et insuper mansum unum in Rimegestorph, soluentem quinque solidos, bunnensibus ea prouisione superadderet, ut enidens sit et immobile testimonium huius mutus congentionis, eo quod predicta pecunia penitus absumpta, predium semper perpetuum maneat et immotum, et sic deinceps omnis discordia cessaret, omne ius querele hac ratione sopitum, eternaliter conquiesceret. Quin etiam ne quid prouidentie nostre deesset, hanc decretalem paginam tam in domo beati Petri quam in ntraque ecclesia bunnensi uidelicet et sigebergensi perpetuo conseruari iussimns, ut dum generatio preterit et generatio aduenit, si qua de his que tam legaliter acta sunt inopinata questio orta fuerit, tres predicte in medium carte proferantur, et earum concordi testimonio prima discordie molimina reprimantur. Quas etiam sigilli nostri impressione et banni confirmatione tanto pondere roboratimus, ut si quis carum quod non optamus edictum temerario ausu immutare uel infringere temptauerit, iustam dei omnipotentis iram et judicium incurrat, dignaque anathematis ultione nisi matura et condigna satisfactio preueniat, sine misericordia puniatur,

Actum publice in ecclesia beati Petri. anno dominice incarnationis millesimo. C.XXX.II. archiepiscopatus mostri anno. I. indictione decima, numibus fere ecclesie nostre prioribus presentibus, et testimonium ueritati perhibeatibus, quorum nomian subscripta sunt. Alexander leotilensis episcopus. Arnoldus prepositus de domo s. Petri. Hugo decanus eiusdem domus. Godefridus xantensis prep. Berno prep. s. Căniberti. Heinricus prep. s. s. apostolorum. Arnoldus prep. s. Andrep. Arnoldus prep. de gradibus, Odefricus prep. susaziensis. Gerhardus abbas s. Pantaleonis. Albanus abb. s. Martini. Waltberus abb. s. Viti. Bertholfus abb. s. Nykolai. Rudolfus abb. s. Periberti. Rübertus decanus s. Gereonis. Adalbertus dec. s. Seuerini. Volcoldus dec. s. Cüniberti. Swikerus dec.

am 18. Närg 1132 ju Gin bie Sentlung befatigte, entworfen werben, daß aber ibre formliche Vollziehung nur erft nach ber Ansiertebnung (4. Juni 1133) gejächen, wobei die Lingangsformel bis imperator augunate einschiefzisch, weiche er erft zielt in gerbängter Getell ausmacht, und das Siegest angesigt worben, während wan an dem Schieft feinem Anishe bis and det an bestellt ausmacht, und bas Siegest angesigt worben, mad ibalum beigt. An medrern lieftunden unterfachen fic Lingangsformel und Datum von dem übrigen Tette durch anderer Oliet num lieften der Morecie, das sie nur erf bei der Boligeung hingungsfass worben.

s.s. apostolorum. Godecalcus dec. s. Andree, Folquinus dec. de gradibus. Godefridus dec. s. Georgii. Hildibrandus corepiscopus. Willehelmus subdecanas. Obertus magister scolarum. Nobiles. Dux Paganus. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de saffenberg. L'útherus comes de are. Gerhardus comes de iuliaco. Gerhardus de hostade. Gozwinus comes de unlkenburg. Cûnradus comes de bunne. Gerhardus de milenarke. Gerlach. et fratres eius Adelgerus et Theodericus de gladebach. Herimannus de rüdenberg. Ministeriales. Almarus de colonia. Heinricus de aldendorph. Cûnradus adoucatus. Iohannes de zulpiaco. Philippus de uvetele. et plures a alii.

315. Baltam, herzog von Lotbeingen ichenft ber Ablei Burifcheid verschiedene Sorige gu Baeten und Dicchelen, mit deren jahrlichem Ropfgind bie nachtliche Beleuchtung bed abreilichen Krankenhaused bestritten werben foll. — 1133.

In nomine sancte et indiudue trinitatis. Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum. Huius prophetice neritatis memor ego Walcramus. dei gratia dux lotharingie, pro salute anime meç et uxoris meç, ac totius propaginis meç, simul et patris mei ac matris meç, et omnium antecessorum meorum. trado des sanctoque lohanni baptiste in porceto, partem familie meç, quam propriis nominibus nisum est determinare, in bailues. Absendis et quator filie eius. Irmena. Tiberia. Maria. Gertrudis. Petrus de erluns et uxor eius Gadela. De curte meckluns. Erluz. euerardus, et due sorrees corum. Petrus. Herimannus. Istos cum natis et nascituris offero deo et sancto Iohanni in porceto. tali conditione, ut unusquisque corum sine uir sine mulier postquam ad nubites annos uenerit. IIII. denarios census capitis sui singulis annis ad altare sancti Iohannis in porceto. in die s. Iohannis, in presentia ustodio greengolusta. In morte uero quod superius uestimentum haburrit. custodi çeclesi fielditer constituat. Nullum uero aduocatum habeant. nisi domnum abbatem. ant quem ipse eis dederit. Census autem iste sie locabitur. ut in capella domus infirmorum singulis nocitius Iamen inde habeatur. Huic traditioni interfuerant. Prior ecclesis Borchardus. prepositus Herimannus. custos Onulphus. et ceteri fratres. et laici, Heinricus de dossulea. Christianas de owelen. Wilelmus de meins, Harmannus de harleis. Werembertus de bailues. Godefridus nillicus ducis. Tiricus aquensis aduocatus. Marcelinus. Gerardus. et filius eius Tiboldus. Christianas et filius eius Eccuwinus. Adolfus.

Acta sunt bee anno incarnationis dominice Mill. cent. XXXIII. Indictione XI. Regnante Lothario rege. presidente coloniensi ecclesie archipresule Brunone. Regente porcetensem ecclesiam Folcardo abbate. Ad laudem et gloriam illius qui est benedictus in secula amen.

- 316. Abt Bertolf von Brauweiler verordnet Die Saltung eines Jahrgebachtniffes fur ben Minifterial Berenger und beffen Jamilie, ber, um einem Grundftade in bem abteilichen Dorfe Gintheren, worauf er ein Saud erbauet, bas Recht zu Balb und Beibe zu verschaffen, ber Abtei eine Wohnstatte zu Dandweiler zindpflichtig gemacht. 1133.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Bertolfus brunveillarensis cenobii dei gratia abbas octanus.

  Nomine sase uolumus tam presentibus quam faturis fadelibus, qualiter quidam nostrorum ministerialium Bercegerus nomine, sui suorumque parentum anianbus consulerit, et oc. hiis que alo mondum largitore bonorum acceperat. regi regum domino et regine celi sancte teotokos se commendare studuerit, partem agri integrum scilicet morgin et dimidium. a quadam matrona Mathilde de Senthere nostre ditionis opidi habitatrice comparanti, quam intre possessam, postea erga conciuem suum Adelricum pro I. morgin quem ab ecclesia nostra habebat commutatit. Que mutug uticissitudinis commutatio in publico facta est placito. nostri cum coniuentia in Heinrici aduocati presentia. coram causidicis. ministerialibus. et ex familia quam pluribus. dante Berengero quod precio emerat. et redibente Aedelrico quod iure hereditario in beneficio possederat. Placuit igitur Berengero agrum quem commutanerat edificiis unustare. et ut omne ius legitime mansiuncule haberet in rure et silua elaborare, pro commutatione mansiuncule quam habaerat.

  Lit.

Denemillere sed ctiam pro sui seduli scruitii denotione, a nostre humilitatis optimuit compassione. Hanc izitur mansiunculam deo et sancto delegit Nykolao, pro sui suorumque parentum animarum saluatione, sed specialiter ad illuminationem cripte in stelle maris domne nostre ueneratione. Post cuius delegationem et sue ditionis exfestucationem, ab ecclesie custode ipsam in beneficium ca recepit conditione, ut singulis annis binos inde persolueret solidos, unum in singularis meriti uirginis et matris Marie purificatione, alterum in eiusdem ad celum assumptione, Pro cuius noti recompensatione statuimus semel in anno memoriam agere sui et coniugis sue Eueze, parentum. insis uinentibus festina nigiliarum et missarum celebratione, et hoc proxima die eiusdem uirginis et marris domini assumptione, hiis autem defunctis candem inpendere memoriam in sui depositione. Que res ne temporum diuturnitate obligioni tradatur, buius carte descriptione posterorum noticie commendatur, quam pii patris nostri sigillo Insigniri fecimus, cuius cam auctoritate confidimus corroborari, ne quis cam ausu temerario presumat infirmare. quam tanti nominis patronus dignatur confirmare. Qui ergo tam pii uoti effectum temptanerit destruere, iram summi judicis ejusque mitissime genitricis et beati Nykolai pontificis omniumque sanctorum uereatur lucurrere, quam nunmam nisi resipiscendo mercatur cuadere. Huius rei testes sunt. Geldulfus, Lambertus, Theodericus, Johannes, Adelbertus, Sigebodo, et ceteri confratres nostri, Heinricus aduocatus, Sigefridus presbiter, Ministeriales, Reginboldus, Bertolfus, Godescalcus, Tizo, Reginnoldus, Frumoldus, Willehelmus, Godescalcus, Walcun, Heinricus, Redechinus, et quam plurimi ex familia nostre ecclesic.

Actum anno dominice incarnationis. M.C.XXXIII. indictione XI. regnante Lothario romanorum imperatore serenissimo, presidente sancte coloniensi ecclesie Brunone, II, episcopo reuerentissimo.

317. Abr Bernhard von Berden verleiht einem gewiften heinrich die abteilichen Grundftude ju Soltbaufen ober Engftenfiein gegen bie Berpflichtung, einem Abte von Berden jabrlich auf feiner Reife nach helmflabt und gurud, so wie beffen hin und bergebenden Boten freien Aufenthalt zu gemblern, auch einen eine abtra um Mestlefen beftellten Geiftlichen zu verpftegen. — 1126. — 1133.

In nomine sancte et individue trinitatis ego Bernhardus dei gratia muerthinensis abbas. Notum esse uolumus inprimis ecclesie beati Livdgeri, deinde cunctis christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod quidam nir probus nomine Heinricus, pertinens ad ecclesiam Patherburnensem nos adiit, inprimis per familiares quosdam nostros, amicos suos, deinde per se ipsum, rogans ut quedam bona nostra in Patherburnensi parochia posita, ei ad tale seruitium committeremus, quod abbati Werthinensi utillimum et ecclesie beati Livdgeri tutissimum disponere possemus, et inde nichilominus manuscriptum faceremus, quod bis scriptum in uno folio nobis, et in altero sibi seruandum daremus. Cuius peticionem utpote ueracis et dilecti uiri fidelem et bonam notantes et econtrario fideliter et bene suscipientes, territorium nostrum in Hollhuson, sine Egesterenstein sieut roganit cum omnibus adjacentiis suis ad sanctum Livdgerum pertinentibus ita commisimus, nel prestitimus, non in beneficium, sed in nillicationem, ut annuatim abbati Werthinensi det duas mansiones, unam quando de Werthina in Helmenstad madit, alteram quando de Helmenstad in Werthinam redit, nuncios quoque hinc et inde quandocumque uenientes suscipiat. Si pero iter istud ipsius abbatis oportunius dilatum fuerit, et abbas ipse non ierit duobus nel tribus annis, sine seruitio mansionum sedeat, et nunciis tantummodo seruiat. Istis auteni duobus nel tribus annis ideo a seruitio predictarum mansionum quiescat, ut et redintegretur ad iterum serviendum, et edificiis nostris, et aliis culturis nostris, co melius prouidere ualeat et prouideat. Et si abbas monachum ibi ad celebrandas missas habeat, abbas det sibi omnem uestitum, predictus Heinricus omnem uictum. Si uero canonicum ibi habeat. abbas tantummodo dimidiam marcam ei det, cetera omnia sepedictus Heinricus ei provideat. Et hoc quoque distinctissime interdictum esse nunciamus, ne hec prenominata bona monasterii nostri idem Heinricus alicui suorum heredum habenda dimittat. aisi hoc ujuens elaborauerit ut fiat. Nec hoc quoque celamus quod hominium ejusdem Heinrici ob fidem et fidelitatem super hac re. ex utraque parte firmiter tenendam. libenter suscepimus, feliciter amen. Testes igitur istius rei sunt. et presens prinilegium sigillatum sigillo Sancti Livdgeri et sigillo abbatis Bernhardi. deinde isti.

[.] Rad ben Ermittelungen von Grerham mar Bernbard mabrent biefes Zeitraumes Abt von Berben.

uidelicet. Godefridus prepositus. Lambertus cantor. Anno camerarius. Gerhardus frater, cum ministerialibus ecclesiç sancti Livdgeri Euerhardo aduocato et dapifero. Erenfrido. Bernhardo. Gerlago. alio Euerhardo. Helia. Reinbodone. Siberto. Wigboldo.

318. Erzbisches Bruno II. von Coln bekundet, daß Graf Hermann von Saffenberg, ermuntert von bem Erzbischofe Anno II. von Coln, zur Stiftung bes Machaberer Riofterd bafelbit bei ber Eigelspforte fein Gut zu Mondorf geschente und daß besten Gntel und Erbe, Graf Aboloh, mit feiner Gemablin Margaretta. Dien nummehr beiftlicht babe. — 1134. ben 18, Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Bruno licet peccator et indignus, sancte tamen coloniensis ecclesie digina concedente elementia archiepiscopus, Quoniam postris temporibus res ecclesiasticas illicite et giolenter dispergi uidemas, dignam et utile duximus, ut qui pastores ecclesie catholice perhibemur, et ad tempus sumus, ecclesiis pobis commissis. Ipsarumque utilitatibus in tempore nostro et deinceps utiliter et benigne prouideamus. Quare notum esse uolumns canctis christi postrisque fidelibus, qualiter herimannus comes de saphenberch, instincta diuine pietatis ductus, hortatuque agrippinensis ecclesie archiepiscopi pie memorie annonis fideliter ammonitus, predium quoddam sue proprietatis. In uilla que nominatur munaenthern situm, triginta nummos coloniensis monete ac unum modicum agene cum duobus pullis persoluens, et insuper communionem in silua cum ciuibus eiusdem uille cum supradicto censu accumulans, ad ecclesiam sanctorum machabearum fundatam colonie iuxta portam que dicitur einelia, pro remedio anime sue, et suorum parentum, per manum eiusdem archiepiscopi annonis, traditione legitima sine omni contradictione in dotem einsdem ecclesie tradidit, et in usum sacerdotum inibi sergientium in perpetuum concessit, Hanc tradicionem ne aliquis profanus iniuste ac uiolenter infringeret, uel aliquo modo labefactaret, comes Adolfus nepos et heres prememorati comitis herimanni, et uxor sua marvareta, ob delictorum suorum indulgentiam renouauerunt, et in usum predicte ecclesie stabiliri petierunt. Ob cuius rei memoriam eternam, ac fidele testimonium hane cartam conscribi et siglilo nostro placuit signari. Hec igitur XV. cal, augusti, banno nostro in conspectu multorum clericorum ac laicorum confirmaujmus dicentes. Si ipse comes Adolfus quod absit, uel aliquis heres uel proheres suus, nel aliqua profana persona, has traditiones infirmare nel infringere ullo modo temptanerit, sit maledictus a domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi, et a beato petro principe apostolorum. et a nobis nisi resipiscat, et satisfaciat, ut iusticia et ratio exigit. Testes sunt harum tradicionum clerus et populus. ex quorum multitudine hos paucos notari iussimus. Arnoldas prepositus s. Petri. Arnoldus prep. s. Marie. Folcoldus decanus s. Kuniberti. Lapertus canonicus s. Kuniberti. Thiepoldus can., s. Gereonis. Arnoldus comes. Bertolfus de brûche, Almerus aduocatus. Philippus de verchene, Henricus de volmûdisteine. Cênradus aduoc.

Gesta sunt hec in colonia anno dominice incarnationis. M.C.XXXIIII. Indictione. XII. Nostry autem ordinationis anno. II. Lüthario imperatore imperante feliciter.

319. Erzbischof Bruno II. von Soln bestätigt die Stiftung der Abrei Anechtsteden, wogu ber Dome bechant hugo ben gleichnamigen Frohnhof geschenft, legt der vertigen Rirche richtsullich ber Bewohner ber Nottlanderei die Pfarreigenschaft bei, und ordnet mit Zustimmung des Convents, dem das beschllige Bahlrecht zustehen soll, Gerarden von hochstaden zum Bogt an. — 1134, den 5. August.

In nomine sancte et indiaides trinitatis. Ego Bruno secundos licet indiguas et peccator tames sancte agrippine edis archiepiscopus, dilectioni et benignitati tam presentium quam futurorum christi fidelium seriem presentis carte insinuo et tenaci memoris firmiter commendo. Quia quod adhuc hodie liceat bene agore seimus et utrum cras liceat ignoramus. festinantes dum licet ad solemnitatem celestis patrie anhelemus, scriptum est enim. quodeumque nanus tua potest facere instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nee scientia reunt apud inferos quo ta properas. Memo igitur in huius uite titinere torpeat ne in patria celesti locum amittat, nemo moras ad appetenda studia

¹ Mus bem Cartular ber Abtei, 2. 211.

innectat, sed si aliquod salubre quotum animo proposuerit ore uoquat, opere perficiat, ne dum moras innectit, minime liceat implere quod inchoauit. Et reuera fratres si ad amorem dei pigri non sumus adjunat ipse quem amamus. Haius igitur amoris et dilectionis gratia Hugo decanus ecclesie b. Petri cum diligenter aduerteret illum recte frui rebus temporalibus, qui ex his merebitur premia regni celestis, cuojens et ipse consequi funiculum superne bereditatis quoddam patrimonium suum uidelicet curtim knechtstede, cum siluis, pratis, pascnis, et omnibus appendiciis in suam parentumque suorum memoriam diuinis usibus delegauit. In hoc itaque patrimonii sui predio consensu et auctoritate predecessoris mei domni Friderici archiepiscopi construi fecit ecclesiam, ut si qui forte uiri religiosi altioris propositi deo illic sub regulari habitu seruire deligerent, explendi desiderii sui liberam omnino potestatem haberent. Homines etiam suos capite censos ad eandem curtim pertinentes in hunc modum manumisit ut cum prius debitores pleni census existerent, de cetero duos tantum denarios ad altare prefate ecclesie singulis annis persoluerent. His nondum ea stabilitate qua decebat firmatis et nondum chirographo uel sigillo corroboratis antecessor meus Fridericus sacre deuotionis archiepiscopus obiit, sed rursum causa ad me delata non minus fauoris et gratie inuenit. imo nos tum ob pium ipsius decani in diuina seruitute feruorem tum etiam ut sicut in deuotione pares ita essemus in remuneratione participes, per omnia precibus cius annuimus. Porro ipsam ecclesiam ab omni debito tam episcopalis seruitii quam coriepiscopi, nec non et ab omni iure sinodali liberam prorsus et immunem facimus, hoc insuper ei prinilegium sancientes ne nobis exceptis cuiusquant subjectioni quicquam debeat, sed quicquid illic tractandum examinandumque fuerit in nostro nostrorumque successorum arbitrio ac potestate consistat. Ad hec uisum est nobis candem ecclesiam baptismalem facere. His inquam qui noualia ei atterminata possederint aepulturam ibi cum universis sacramentis indulgere. Atque hec omnia in eam fecimus conditionem ut qui ibidem deo deseruiunt nostram specialiter nostrorumque successorum in suis orationibus memoriam pie semper inulolateque custodiant. Hoc quoque prouidimus ut decimas noualium ubi ipsa ecclesia fundata est, si que sunt uel quocumque tempore fiant, ad candem ecclesiam in perpetuum terminaremus. Super ipsius uero loci aduocatia hanc legem prefiximus ut ipsam aduocatiam nullus umquam iure hereditario possideat, sed aduocatus statuatur quemcumque unanimis consensus fratrum ibidem deo militantium concorditer elegerit. Huic sanctioni ut formam daremus. Gerardum de Hostade. uirum sicut uidebatur deum timentem inxta electionem corum liberrimam aduocatum eis presecimus, ea uidelicet sponsione. ut nunquam aliud a fratribus requirat emolumentum nisi solum pie et sincere orationis obsequium et eiusdem curtis regimen ac patrocinium. Hanc ergo tam pie factam tamque perpetuo ut speramus mansuram traditionem, sine aliquid eorum que nostro beneficio predicte ecclesie concessa sunt si quis improbus suçque salutis immemor deum in conspectu non habens nel infringere uel mutare uel aliqua in parte labefactare presumpserit, nisi mature resipuerit suumque errorem digna satisfactione correxerit, cum iuda proditore partem habeat, cum dathan et abiron a terra deglutiatur, et perpetui anathematis uinculo sit obstrictus. Quod ne aliquatenus attentare quis audeat banno nostro terribiliter confirmacimus presentemque cartam inde conscribi et sigilli nostri impressione procuratimus, superadditis testibus quorum nomina sunt hec, Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Godefridus sanctensis prep. Arnoldus prep. de s. Andrea. Arnoldus prep. de nouo opere. Hermannus comes de Vincellenburch, Gerardus de Hostade, Gerardus de Mulesfurt, Almerus aduocatus, Heinricus de Aldenthorp,

Acta sunt hec publice ante altare b. Petri. anno dominice incarnationis. MCXXXIIII. indictione. XII. epacta. XXI. sub die nonarum augusti. feliciter.

320. Erzbifchof Bruno II. von Coln bestätigt die Anordnung best Abtes Balter zu Glabbach, welcher auf ben abreilichen Besigungen bas Mannelloster zu Beiler und bas Kloster (fpater Abrei) Reuwerf gestiftet und letteres mit Zehnten zu harbt und Dulfen ausgestattet. — 1135, ben 5. Dezember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno superhabundanti gratia spiritus sancti sancte colonieusis ecclesie archiepiscopus. Omnibus in christo pie uiuentibus tam futuris quam presentibus. Quia nostri est officii. nostre

¹ Mus einem Transfirmt bes Erpbisches gerbinand von Eela vom 12. Mary 1614, wefelest ber in ber Urfunde bezeichnete 3ednte Die Zehngerrechigteit ju Duften genannt wieb. Em Spacferbef und eine Dorfischil Mactendin gibt es noch in bericher Gegend; herte ift bas jetzge Dorf gante im Rerick Globbach, wolchet ber geb Angeliebe, fabet der Anbliebed an Salainben.

cure, nostre sollicitadinis, nostre uigilantie, ecclesiasticam precipue tamen monasticam religionem ordinare et dilatare, tueri et defensare, ratum duximus, stabilimus et confirmamus uirtute spiritus sancti et auctoritate nostri pontificatus quicquid frater noster Walterus abbas uidelicet gladebachcensis cenobii in possessionibus sui monasterij ad honorem dei et animarum remedium monastice religionis ex utroque sexu fidelium ordinauit, sed et quicquid ex consensu fratrum suorum de redditibus ecclesie sue christi pusillis deo famulantibus in wylrensi cenobio aut sororibus in nouo oratorio beate Marie perpetue uirginis ad uictum sen uestitum concessit, fratribus scilicet omnes redditus predicti wylrensis loci exceptis uineis et agricultura antiquioris curtis, redditus namque commodiori satis utilitate restituit fratribus gladebachcensis ecclesie, uidelicet sex marcas pro quinque taleutis et decem solidis leuloris monete. Porro sororibus in nouo beate Marie perpetue uirginis oratorio christo famulantibus de uillicatione Raesleide decimam, Herde. Piperlo. Machensteyne decimam etiam Adhelhardi aduocati et sororis eius ex consensu fratrum suorum nichil de prebenda eorum minuens ad uictum concessit, decimam namque Herde Rutgerus quidam secularis aliquando possidebat. Adelhardus uero et soror eius non in beneficium sed ingrata uillici gratia sua habebant, decimam autem Piperlo et Machensteyn uillicorum serunli messis tempore ita consumebant commessatione et ebrictate ut nichil ex ea utilitatis fratribus proueniret uel ecclesie, his saniori consilio in melius commutatis ita manere, nidelicet ad pauperum fratrum et sororum nictum, ut ipsi ordinanimus in perpetuum censenius. Et ne aliquis alicuius necessitatis occasione id infringere audeat sub perpetuo anathemate interdicimus,

Acta sunt hec anno incarnationis dominice, M.C.XXXV. Indictione. XIII. Nonas Decembris, ecclesian regente beato papa Innocentio, regnante uero reuerendissimo imperatore Lothario, sub his testibus, Arnoldo maioris ecclesie s. Petri preposito, Hugone decano. Tiepoldo s. Scuerini prep. Arnoldo s. Andreę prep. Theoderico s.s. apostolorum prep. Arnoldo prep. de gradibus. Henrico comite de Kessle. Gerardo de Hostadin. Adelgero de Gladebach. Almaro aduocato, Henirico de Aldendorp. Thiderico de Uffde.

321. Erghischof Bruno II. von Coln botirt ben von ibm in bem Porticus ber Ursulafirche bafelbft geneicheten Attar mit Renten zu Grafrath und Wevelinghoven, und aus brei Kammern und einem Haufe zu Coln. — 1135.

În nomine sancte et indiuidue trinitatis. Quia sicut presens ecclesia semper a christi fidelibus defenditur. sic ab infidelibus impetitur, idcirco statuta nostri temporis, ad noticiam futurorum usque transmittere curauimus, Siquidem ego Bruno secundus dei misericordia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus, in porticu ecclesie sanctarum uirginum altare quoddam dedicaui. Vt uero sanctimonialibus illic deuote famulantibus aliquod temporale subsidium exhibeatur, ut qui altario deseruiunt, de altario uiuant, consilio et auxilio Reginberni canonici s. Petri, ad idem altare dotandum. XX. solidos coloniensis monete contradidi. Ex quibus in uilla Greuerode que est in parrochia Walde, persoluuntur ad uincula s. Petri, XII, solidi de decimis, quas abbatissa Gepa consensu sororum, et petitione Reginberni, ad augendam dotem supra memorati altaris. a quodam Rúdolfo ministeriali s. uirginum. qui eas in beneficio possidebat quadam commutatione, una uidelicet prebenda redemit. De tribus cameris in parrochia s. Columbe quinque solidi, sic tamen, ut in purificatione s. Marie, XXX, denarios, et in uinculis s, Petri reliquos persoluant. De domo quadam iuxta claustrum predictarum sanctimonialium. XX, et unus denarius persoluuntur in die s. uirginum. De Wiuelenchouen, XV. denarii de decimis in festo s. Cordule exhibentur. Ex his uero. XX. solidis, quadraginta denarii in dedicatione supradicti altaris congregationi presenti dispensentur, totidem in festiuitate b. Cordule, quinque uero solidi ad duo luminaria singulis noctibus, unum ad predictum altare, aliud in monasterio ad altare b, Lamberti erogentur. In anniuersario autem Reginberni, per quem solum hec omnia elaborata sunt, ob memoriam sue deuotionis. XX. denarii sub hac discretione distribuantur. quatinus ex illis sacerdotibus ibidem commorantibus quinque, et ad luminaria disponenda, ucluti fieri solet in anuiversariis abbatissarum, alii quinque, et sororibus pro qualicumque consolatione que eis placuerit. decem contingant. Preterea quinque solidos presbiter unus ex confratribus predicto altario deseruiens accipiat, qui etiam electione sororum et dono ipsius abbatissę, statutos reditus procuret et suscipiat. Huic etiam procuratori. XX. denarios qui supersunt, ad

supplementum constituimus, ut ne quid in supradictis cameris labefactetar restaurando, simul et universos reditas prefatos colligendo, diligenter provideat, et constitutis temporibus sine querela dispenset.

VI autem hęc traditio firma permaneat. hauc inde kartam feri iussimus. Anno dominieę incaratsionis, M.C.XXXV. indictione. XIII. corumque qui testes aderant nomina subseribi. Arnoldus prepositus s. Petri. Hugo decanus. Arnoldus prep. 8. Andrey. Thiedericus prep. 8. apostolorum. Gerhardus abbas s. Pantaleonis. Albanus abb. 8. Martini. Walterus abb. de Gladebach. Widego capellarius. Thiepoldus. Gerhardus. Rüdolfus. capellani. Utalrauen dux. Gerhardus comes de Indebeh. Adolfus cones de Saphenberg. Gozwinus de Heimesberch. Heinrich de Alpheim ministerialis s. Petri. Thidricus de Ulft ministerialis. Lembertus de Palmeresheim minist. ministeriales s. urighnum. Rüdolfus. Thiedricus. Rüdolfus. Ne quis autem futurorum hanc assertionem nostram infringere moliatur, banni nostri autoritate et sigilli impressione confirmare curanium.

322. Erzbischof Bruno II. von Coln befundet, daß unter feinem Borganger Friedrich, Regenbolt und Begelo bie auf ihrem Eigenthum erbauete Rirche bei Beiler' nebft Zehnten und Land bem Cunibertissfte geschenft, und bag ber Canonich Berenger nebft seinen Miterben die Schenkung bestätigt und bereichten and zu Beiler und Mulfurth zugeschat babe. — 1135.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno diuina concedente ciementia coloniensis ecclesie humilis minister. Justum est ut qui gubernatores ecclesie catholice dicimur. et ad tempus sumus ecclesiis nobis commissis. insarumque utilitatibus pro possibilitate nostra in nostro tempore et deinceps utiliter et benigne prouideamus. Vnde notum esse uolumns cunctis christi fidelibus. tam nidelicet futuris quam presentibus, qualiter Regenbolt, et Wezelo, ecclesiam ad uillam que uocatur Wilre, în predio sue proprietatis fundatam, diuina moniti et inducti gratia, pro remedio et consolatione animarum suarum, aduocato suo comite uidelicet Herimanno, presente laudante ac nio affectu astioulante, ad altare ecclesie s. Kuniberti, legitima traditione uacuam absque omni contradictione. cum omni utilitate ad eam pertinente, in tempore nostri antecessoris pie memorie Fritherici, tradiderunt, iusuper addentes decimas de universo sue proprietatis predio, et X. jurnales in cadem uilla sitos, scilicet Wilre, in usum fratrum inibi deo et s. Kuniberto seruientium. Post hec ut amputaretur omnis dubitationis occasio et firmius constaret rerum earundem renouatio. Berengerus presbiter et canonicus b. Kuniberti suique coheredes etiam instinctu dei commoniti amore suorum antecessorum inducti. eandem traditionem suorum antecessorum suo quoque aduocato Arnoldo uidelicet comite fuiciensi presente, consentiente, ac manu propria confirmante, ob delictorum suorum indulgentiam patrumque suorum memoriam in tempore nostro renouaucrunt, de predio quoque sue proprietatis ad usum fratrum addentes, III. jurnales in uilla prememorata nidelicet Wilre, et XX, in uilla que uocatur Mulferde sitos. Has traditiones tali jure dispensabant, ut nullus prememorati monasterii prepositus aliquod ius speciale in dono predictę ecclesię sibi usurpet, sed decanus secundum communem et liberam fratrum electionem donum illi quem fratres elegerint faciat. Ob cuius rei memoriam eternam ac fidele testimonium cartam hanc conscribi, ac sigilli nostri impressione placuit signari, insuper et banno nostro in conspectu multorum confirmanimus. Quod si ipse Berengerus quod absit, nel aliquis heres uel proheres suus, nel aliqua profana persona has traditiones annullare, nel mutare, uel aliguo modo labefactare temptanerit, a domino nostro iesu christo et a h, petro apostolorum principe, et a s. Kuniberto et a nobis anathematis sententia feriatur, et sit maledictus a domino deo in secundo aduentu domini nostri iesu christi nisi resipiscat, et ad medicamenta penitentie deviantem

^{&#}x27; Rad finitern Urlanden ber Stiffe lag bir, ben b. b. Codmas und Damianus geweibete Rirbe ju "Villre uff dem Greener". 30 bem Cefnischen Amte Stickgut geberte ber Dingstud Griefberg, melder aus ben Drien Cich, Poch, Aunviller, Beiler, Lengerich, Mertenich, Juliagen und Verfachlich befand. Der Dingstud vor aus der die Oriefberg führte feine Bannen ung noch einem ertöbten Plage auf ber Fallinger Stick feit, und man wird vergebild einen bewohnten Det fenes Ammes fügern ung noch einem ertöbten Plage auf ber glinger beite fest, und man wird vergebild einen bewohnten Det fenes Kannens Guffen auf bem Gehieberg und auf ber Remyener petide bei Jahisch, in ber Dagen bei Grichberg und auf der Bengen bei Jahisch, in ber Bagen bei Ratingen u. L. w. beite gebilden. — Das die ner Mennen Erfelle eine Michtiges (Id.).

animum quantocius reducat. Testes sunt harum traditionum clerus et populus, ex quorum multiudine hos paneos notari iussimus. Arnoldus maioris șeclesiș prepositus, Hügo decanus. Arnoldus prep. s. Mariș de gradibus. Beros s. Kuniberti, Prep. Folcoldus decanus. Et canonici s. Kuniberti. Albero scolosticus. Berengerus. Otto. Regenbernus. Lübertus. Godefridus. Laici quoque Retherus de Dicke, Vdo de Bruche. Et ministri b. petri. Emalricus. Gerardus. Et ministri s. Kuniberti. Gewehardus. Lidollus. Wilandus.

Gesta sunt hec anno incarnationis domini millesimo centesimo. XXXV. Indictione XIII. Nostre autem ordinationis anno. III. Luthario. II. imperatore reguante feliciter.

323. Ergbischof Bruno II. von Coln bekundet, daß Bergog Balram von Limburg (genannt Paganus) gu ben Reliquien Des b. Cunibert eine Borige mit ibren Kindern ale Bacheginffige geschenkt babe. —1135.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno dinina annuente misericordia coloniensis ecclesie humilis minister. Instum est ut qui prouisores sancte ecclesie prout superna benignitas nostre fragilitati suggesserit ad tempus sumus, ccclesiis nobis commissis, caramque possessionibus pro possibilitate nostra in nostro tempore ac deinceps utiliter et caute prouideamus. Quare notificamps cunctis fidelibus tam uidelicet suturis quam presentibus. qualiter dux paganus instinctu divine caritatis inductus pro remedio et consolatione anime sue ancillam suam propriam nomine hazecam cum liberis suis sancto kuniberto, et sanctis ewaldis, in templo sancti petri cum reliquie eorum et aliorum multorum sanctorum ibi comportate presentialiter adessent, legitima traditione absque omni contradictione tradidit, ea scilicet conditione, ut singulis annis duos denarios uel duas denariatas cere ad altare s. kuniberti offerrent. Ob caius rei fidele testimonium cartam hauc conscribi ac sigillo nostro signari placnit. insuper et banno nostro confirmanimus. Quod si ipse dux paganus quod absit uel aliquis heres uel proheres suus. aut aliqua profana persona hanc traditionem annulare, uel mutare, uel aliquo modo labefactare temptauerit, a domino nostro iesu christo, et a beato petro apostolo, et a sancto kuniberto, et a nobis anathematis sententia feriatur, et sit maledictus in secundo aduentu domini, precludaturque ei porta celestis regni, et beatitudinis eterne, nisi resipiscat et penitentiam egerit. Testes sunt huius traditionis. Welterus decanus s, petri. Berno prepositus s, kuniberti. Arnoldus prep. s. andreę. Willelmus prep. s. marię. Folcoldus decanus s. kuniberti. Godefridus subdecanus. Almerus aduocatus, et alii complures urbani quibus ipse predictus dux in curia coloniç ante sedem indicialem hanc traditionem uina noce notificanit.

Gesta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XXXV, indictione XIII. Lothario imperatore regnante feliciter, amen.

324. Erghischof Bruno II. von Coin beftatigt Die von einem Ministerial Des herzogs Waltam (von Limburg) mit beffen Juftimmung ber Abrei Siegburg, als Profes baselbit gemachte Schenfung eines Gutes zu Jeresheim; so wie Die Schenfung von Landerei mit Sorigen Durch Die Marrone Seburg von Babesbeim, — 1136.

In nomine sancte et indiudiuę trinitatis. Bruno secundus. Omnium religionorum ac precipue în apice sacerdoit constitutorum boc opus est deo acceptum, que fadeles christi pro redemptione animarum suurum, pro spesalutis et incolomitatis eterne, ecclesiisi dei legaliter tradiderint, et în presentiarum ecclesiastica animaduernione
defensare, et în futurum ne direptionibus ecdant iniquorum sollicite prouidere. Quapropter solleria bone intentionis,
et conuentione nou dissipandi consiili. sollicutionem nostram în futurum extendimus, ecclesiis nostris prout res
exigit prospicere satagimus, ut quia seminantibus în benedictione manum defensionis ex uoto porrigimus, cum
eternibus uitam eternam et nobis metree contingat. Notum sit igitur omnibus christi et ecclesie, fidelibus.
Randolfum quendam ministerialem Waleramuni ducis, cum în ecclesia s. Michaelis que șitu est în monte Sigeberg,
et habitum religionis et propositum sancte expeteret professionis, predium suum quod est în uilla que dictur
prinsteim. al trigita astiletei tagera terer arabilis. cum loce curius unus, prefate ecclesie; contulisse, domino suo

Walerammo annuente, nec aliquo reclamante, cum presertim non haberet heredem. Idem Randolfus quindecim iugera terre cultilis iure beneficii possederat, que manumittens domino suo Walerammo resignauit, petens ut eadem resignata predicte ecclesie legaliter traderet. Ipse uero petitioni eius satisfaciens, liberalitate quoque beneficientie in deum sibi ipsi non minus consulens, ob suam predecessorumque suorum eternam in christo redemptionem, quod predictus Randolfus eatenus iure tenuerat beneficii, in opem et sumptus diuini contulit seruitii. Item matrona quedam Seburg nomine de bûdenheim presate contulit ecclesie quatuor lugera cum loco curtis dimidie. Itemque mancipia quatuor, matronam scilicet unam cum duobus filiis et filia. Talis in posterum ipsis et filiis eorum per successiones suas habeatur iusticia, qualis antequam in potestatem transirent ecclesie coram uiris religiosis fuerat prefinita. Maior natu de eadem familia duos persoluat denarios ad ecclesiam annualiter, ceteris interim cessantibus dum uinit senior, et nihil ex debito quod ad ius pertineat censuale persoluentibus. Quo mortuo, proximus ei natu in prefatam duorum denariorum transcat censualem justiciam, ceteris ut dictum est interim de prefata iusticia nihil debentibus. Quod si aliquando aliquis ex eis obierit, melius uestimentum quod habuerit uel pro uestimento VI. denarii usibus inferantur ecclesię pro deliberatione dispensatoris. In primo coniugii thoro mulier cum nupserit. VI. denarios, uir cum uxorem duxerit, totidem in conuentionem persoluat licentie. Et ut hoc ratum et inconuulsum permaneat, banni nostri interpositione confirmanimus, testamenti astipulatione corroboranimus, nostrique sigilli impressione signauimus. Si quisquam huius nostri sigilli auctoritatem ausu temerario temerare presumpserit. presumptionis sur uindicta feriendum se sciat, et b. Petri nostraque auctoritate sententiam dampnationis pertimescat.

Acta sunt hec et confirmata a nobis anno dominice incarnationis M.C.XXXVI. indictione XIIII. nostri uero archiepiscopatus anno IIII. Huius rei testes fuerunt Arnoldus s. Petri prepositus. Reinardus capellanus. Heinricus comes de Kessele. Tidericus de gladebach. et Gerlacus frater eius. Tidericus de Hengebach. Johannes de Zulpiaco. Godefridus de comeza. Gozewinus de hunenhoue. Eadmundus de stambehein.

325. Pabft Innoceng II. fest Die Bahl Der Rlofterjungfrauen zu Reuwerf einschließlich Der Meisterin, nach bem Ermeffen Des Erzbischofs von Coln, auf 24 fest. — 1136, den 23. Dezember.

Innocentiss episcopus sersus servorum dei. dilectis in christo filiabus magistrę et sororibus monasterii nosis periz ordinis a. benedicti coloniensis diocesis salutem et apostolicam benedictionem. Ecclesiarum utilitati et trauquillitati consulitur, cum numerus personarum domino famulantium in eisdem earum facultatibus protide coaptatur. Cum igitur sicut petitio uestra nobis exhibita continebat tenerabilis frater noster coloniensis archiepiscopus diocesanus uester monasterii uestri facultatibus protide deliberatione pensatis. uicesimum quartum numerum monialium magistra computata statuerit in codem, nos precibus uestris beniguum impertientee assensum, statutum haiusmodi sicut protide factum est auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communinus. Statuentes ne quis absque speciali apostolice sedis mandato faciente de confirmatione buissmodi mentionem ad maiorem numerum uos compellat inuitias, nisi adoca mapifari contingeret ipisus monasterii facultates quod personarum numerum esset in co merito ampliandus, auctoritate sedis apostolice semper salus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam mostry confirmationis infringere uel ci ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumperit, indignationem commipotentis dei et bestorum perir et pauli apostolorum eius se nogerti incursurum.

Datum Lugdunensi, X. Kal. Ianuarii. pontificatus nostri Anno. VII.

326. König Conrad III. bestätigt bem Abre von Burticheid Unmittelbarfeit und bas Sprenrecht, ben Ronig zu Nachen zu empfangen und zu gefeiten und sein Tickganoß zu fenn; er erbobt fodann ben abreilichen Antheil an bem Zolle zu Aachen auf brei Pfund, last fich bagegen von der Abrei ben Hof Biel abtreten. — 1138, den 8. April.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cunradus dialna fauente elementia romanorum rex secundus. Quia bonum et acceptum est coram saluatore nostro deo. ecclesiis dei consulere et ei famulantium semper caram gerere.

¹ Mus bem Cartular bee Rioftere, A. I. - 2 Bergl. Rr. 166.

necessarium duximus exemplum immitari antecessorum postrorum catholicorum uidelicet regum et imperatorum, qui et consilio et patrimonio suo et ceteris munificentiis ecclesias dei stabilire et ampliare studuerunt. Salutis etenim nostre augmentum et regni nostri firmamentum esse non ambigimus, si eterno regi et ei famulantibus honorem impendimus. Nouerint igitur uniuersi fideles christi et nostri. quod Porcetensi ecclesie priuilegium quod ab omnibus regibus et imperatoribus a tempore pii Ottonis fundatoris eiusdem ecclesie usque nunc obtinuit. concedimus, uidelicet ut abbas ipsius cenobii nulli penitus nisi regie persone subditus existat, et non alind de ipsa abbatia debitum exsolust, nisi solummodo orationum nictimas, quoniam ecclesia Porcetensis specialiter constat ex elemosinis regum et imperatorum. Quod si rex siue imperator ad regium locum qui est Aquis grani uenerit. Porcetensis sbbas ex iure et auctoritate antecessorum suorum regiam personam pre ceteris omnibus suscipere et inde proficiscentem reducere debet, nisi forte metropolitane urbis archiepiscopus presens fuerit, sine Agrippine ciuitatis presul, uel trenirensis antistes, aut leodiensis episcopus, et quamdiu rex sine imperator Aquis grani commoratus fuerit, ipsi abbati de reguli mensa sibi suisque necessaria uictualia aministrentur, et non solummodo Aquis grani uerum et ubicumque contigerit eum nenire, ad regis siue imperatoris curiam, siue trans alpes, siue citra slpes. Preterea ad sustentationem fratrum Porcetensis cenobii, pro remedio anime nostre antecessorumque nostrorum tempore sbbatis Folchardi ex nostro iure addidimus tres libras de thelonio aquensis loci, de quo ante nos duas tantum libras habuerunt. licet pius suus noster Heinricus tercius romanorum imperator augustus interuentu nobilissime imperatricis suguste genitricis sue Agnetis, specialiter pro anima Sigefridi comitis, sociorumque eius pro fidelitate regni in Saxonie (partibus) interfectorum, ex integro thelonium Aquensis loci ipsi ecclesie tradiderit. Ad corroborandam itaque hanc traditionem, abbas eiusdem loci cum fratribus suis nobis in concambium tradidit quandam curtem que noestur Wiel sitam in pago ribuariensi. in comitatu nero Adelberti comitis, que nidelicet nilla non modicum utilitatis ipsi ecclesie conferebst. Et ut hec dignitas ecclesie Porcetensis, et huius concambii tradicio firma et stabilis permaneat, hoc inde scriptum nostra regali suctoritate manu propria corroborantes sigilli nostri impressione decreuimus insigniri. Affuerunt buic nostre traditioni domnus Theodeninus episcopus sancte Rufine, cardinalis, et apostolice sedis legatus. Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Adelbero tregirensis archiepiscopus, Adelbero leodiensis episcopus. Andreas traiectensis episcopus. Warnerus monasteriensis episcopus. Embricho wirzeburgensis episcopus. Arnoldus capellarius et squensis prepositus. Walerammus dux. Godefridus comes namucensis. Arnoldus de los, Gozwinns de falchenbûrch.

Ego Arnoldus cancellarius nice archicancellarii recognosi. Sigaum domni Cúnradi romanorum regis secandi. Data VI. idus aprilis anno dominice incarnationis M.C.XXXVIII. Indictione I. Regnante Cúnrado romanorum rege secundo. Anno uero regal eius. I. Actum Colonię feliciter amen.

327. Ronig Conrad III, ftellt bem Marienstifte ju Andten bas Gut Balborn jurud und beftatigt bemfelben bie Avocatie über biefen und Die beiben Orte Longen und Manberfelb. — 1138, ben 10, April.

C. In nomine sanctę et indiuidup trinitatis. Cururdus diuna fauente clementie romanorum rex secundus, Quoniam dinina ordinatio Romani regai solium per electionem principum suu misericordit non consecuence uolati. parentum nostrorum et predecessorum catholicorum principum munificentism et mores immituri pro uiribus nostris deo autotre decreaimus, et quicquid salubriter ad cultum dei amplimadam pro remedio animę aug statucenut, et in priulegiai suis firmatum reliquerunt, iniolobiliter serures ae renouare statuimus. Notamu igitur facinus canctis christi nostrisque fidelibus tam futuris quam presentibus qualiter predium illud quod est in Harne, quod pic memorie auus noster Haincius tectius romanorum imperator augustus, ob interuentum fili sui Heinricus quartus imperator sua autoritate et priuliegio firmauerat, eident ecclesie sancte dei genitricis Marie ob remedium anime nostre sua autoritate et priuliegio firmauerat, eident ecclesie sancte dei genitricis Marie ob remedium anime nostre parentumque nostrorum restituimus, et regia autoritate nostra iuxta teororen suorum priuliegiorum roborunimus,

I. n. 28

cuai omnibus appendiciis, hoc est mancipiis, areis, edificiis, terris cultis, et incultis, uiis, et inuiis, pratis, pascuis, campis, siluis, uenationibus, aquis, aquarumque decursibus, molis, molendinis, piscationibus, exitibus, et reditibus, quesitis, et acquirendis, et cum omni utilitate que inde quolibet modo prouenire poterit. Firmamus quoque predicte Aquensi ecclesie tres adnocatias uidelicet super predictum predium Harne, et super duo loca Loncins et Mandreuelt que pertinent ad prefatam sancte Marie Aquensem ecclesiam en ratione ut quilibet eiusdem ecclesie prepositus easdem tres aduocatias libere et absolute teneat, et pro utilitate prefate ecclesie et fratrum ibidem deo famulantium consilio, cui uelit, neget, tribuat. Similiter prefatum predium Harne ad utilitatem suam et fratrum quicumque ihi prepositus fuerit, consilio fratrum disponat, hoc diligenter obseruato singulis annis ut in exequiis aui nostri Heinrici pii imperatoris augusti, ad refectionem fratrum libra una de supradicta curti Harne persoluatur. Lit autem hoc inuiolabiliter per omnem successionem temporum obseruetur, hanc cartam inde conscriptam et nostra manu corroboratam, impressione sigilli nostri signari jussinus, nec non et testes annotari sub quorum presentia bec acta et firmata sunt fecimus. Quorum nonina hec sunt. Tidwinus sancte Rufine episcopus cardinalis, et apostolice sedis legatus. Arnoldus coloniensis archiepiscopus. Albero treuirensis archiepiscopus. Embricho Wirzeburgensis episcopus. Albero Leodiensis episcopus. Andreas Traiectensis episcopus. Warnerus monasteriensis eniscopus. Vdo Osenburgensis episcopus, Rudolfus Halberstatensis episcopus, Willelmus comes palatinus. Waleramus dux, et filius eius Heinricus. Godefridus namucensis comes. Arnoldus comes de Cleue. Arnoldus comes de Los.

Signum domní Cunradi romanorum regis secundi. Arnoldus cancellarius recognouit uice ' archicancellarii.

Data, IIII. idus aprilis. Indictione. 1. anno dominice incarnationis Mill. C.XXX.VIII. Regnante Cunrado romanorum
rege. II. anno. I. regni cius. Actum Colonie in christo feliciter amen.

328. Erzhischof Arnold I. von Coln bezeugt, baß Abeoberich von Ulft und beffen Gattin auf ben Fall ihres Kinderlofen Tobes, ben hof Gobiterswick ber Abtei Camp geschenkt und baß beren Treublinder benselben nun überantwortet haben. — 1138.

In nomine sancte et indinidue trinitatis, Ego Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus manifestum modernis, et posteris in memoriam per presentis attestationem pagine relinquimus, et seritati testimonium perhibendo, imaginis nostre karacterem presenti adiunximus manuscripto, quia Thedericus de vifeia campensi monasterio et ibidem deo famulantibus monachis curtem que uocatur gotreswich stans coram beate memorie antecessore nostro brunone sub tali tradidit denominatione, ut si ipse sine berede, filio uidelicet uel filia uiam carnis ingrederetur uniuersę, prefatam curiam in agris, pratis, pascuis, aquis et siluis, supradictum monasterium legitima possideret donatione. Scimus tamen et testamur hoc adiunctum fuisse, quod si uxor prefati theoderici diutius eo uiucret, et ut dictum est sobolem de ipso non haberet, frueretur tamen tota uita sua prenominate curie fructibus, et campensi monasterio in recognitionem possessionis legitime. IIII. solidos annis singulis persolueret, Elegit quoque prenominatus Theodericus duos boni testimonii uiros Conradum uidelicet aduocatum, et Theodricum de budrich in quorum manu et potestate posuit, ut donum quod adhuc uiuens campensi monasterio tali denominatione concesserat, ipsi eo sic mortuo perficerent, ut ucritatis assertione manutenerent. Defuncto igitur theoderico de ulfeta sine herede, et Diedela uxore eius prenominati duo uiri Conradus uidelicet et Theodricus iuxta quod agendum susceperant untum cognati sui fideliter persoluentes, curtem prenominatam in monasterio campensi ad altare legitima festucatione tradiderunt. Nos igitur officii nostri debito uota fidelium et ecclesiarum bona tueri cupientes, ne aticuius presumptione illicita, uel machinatione sacrilega, fidelis hec et legitima donatio destrui uel destitui conetur. sancti spiritus auctoritate, et anathematis tremenda et timenda interdicimus comminatione.

Actum est autem hoc uescrabili fraire nostro Theoderico eiusdem monasterii petente patre. Anno ab incarnationa domini. M.C.X.X.V.III. presentibus personis canonicia. attestantibus nobilibus capitaneis. et de familia b. pet legalibus et busi testimonii utris. Gerardo uidelicet bunnensi preposito. Adelberto decano s. Seaerini. Theoderico

[&]quot; Die Stelle, wo ber Rame bes Erzeanglere fieben follte, ift offen gefaffen,

decano. S. Georgii, Gerardo canonico bunnensi. Raimardo decano. Dace Waleramuno. Friderico comite de hukeneswagene. Arnuldo de betenburch. Conrado aduocato. Emantdo de stambeim. Inbanne de tulpeio. Conrado de embreca. Erenberto de megenzel. Ezelino de s. petro. Gerardo filio brunonis. Werinbaldo de bemede. Godebaldo de dolendorf. et aliis quam pluribus honoratis utris congregatis ibidem in nomine christi iesu cui est honor et gloria cum deo patre et spiritu sancto per inmortalis seculas asculorum amed.

329. Erzbifchof Arnold I. von Coln verleift der Abtei Brauweiler ben Zehnten der in den Baldungen des Brauweiler Bannbegirfes entstebenden Rottungen, womit er fic ein Anniversar fliftet. — 1138,

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Ego grnoldus, gratia dei sancte coloniensis ecclesie dictus archiepiscopus, Quod modernis scribimus, posteritati manifestum relinquimus. Scimus namque diuina superhabundante misericordia fidelium gregem nostre creditum sollicitudini, unde ut quibus preesse uidemur, ualeamus prodesse, ope summa nitendum est. Cum pero in karitatis munificentia nemini deesse debeamus, docet nos ratio, illis maxime esse subueniendum, qui relictis omnibus pauperes facti spiritu crucem suam baiulant, et secuti sunt christum. Horum igitur pietatis intuitu paupertatem reficientes, inter cetera quibus anime nostre remedio consulere prospeximus, dilectissimis fratribus nostris in cenobio s. Nikolai quod in uilla Brunwillare fundatum est, deo instanter famulantibus Emilio petente uiro uenerabili et eiusdem monasterii piissimo patre, annitentibus ecclesie coloniensis prioribus et optimatum nostrorum consilio hoc tantillum concessimus beneficii, ut siluarum in ipsius predii banno conclusarum si nouellentur decimacio que nostri iuris erat prefati monasterii usibus in perpetuum cedat. Uerum quum terrenis emi posse non dubitamus celestia, quia orationes justorum scimus penetrare celos. hoc sinapis grano predictorum fratrum nota in salutis nostre sollicitudinem suscitare noluimus, et ut pro pace et quiete ecclesie coloniensis et nostra deo preces attentius funderent, de caritatis eorum amplitudine optiquimus. Impetracimus etiam quod post obitum nostrum anniuersarii nostri diem in uigiliarum et missarum celebratione recolerent, et ut eadem die de collato a nobis beneficio refectionem acciperent stabilinimus. Hec igitur traditionis nostre munificentia ne alicuius in posterum ansu uiolaretur temerario, auctoritatis nostre sententia ne quis umquam presumeret sub anathemate interdiximus, et presentem paginam honestis munitam testibus nostro signari iussimus caractere. Huius nero rei testes sunt. Arnoldus prepositus s. petri. Walterus decanus. Gerardus prep. ueronensis. Thiepoldus prep. s. seuerini. Berno prep. s. cuniberti. Theodericus prep. ss. apostolorum. Berengerus prep. s. Andree, Willehelmus prep. s. marie ad gradus, Godefridus subdecanus s. petri. Rupertus decanus s. Gereonis. Folcoldus dec. s. cuniberti. Theodericus dec. s. Georgii, Wallaramus dux. Adolfus comes de sagenberch. Lutherus comes de ara. Cunradus comes ueronensis, Gozwinus de falkenburch. De liberis hominibus, Godefridus de iuliaco. Theodericus de hengebach. Willehelmus de hemmersbach, Raeginhardus de kenten, Retherus et Heinricus de dik, Rutoifus de hart. De ministerialibus. Cunradus aduocatus, Herimannus de heppendorp. Gozwinus de aluetra. Philippus pincerna. Amelricus de wurmestorph. Amelricus de colonia et alii multi boni testimonii uiri.

Actum est autem anno dominieç incarnationis, M.C.XXXVIII. indictione. L. Presidente romane sedi universali papa Innocestio anno. VIIII. Regnante piissimo rege romanorum Cunrado anno I. Pontificatus quoque nostri anno I. in nomine domini i sen amen.

330. Erzbifchof Urnolb I. beftatigt ber Abrei Altenberg ben ihr von feinem Borganger Bruno II. gefdenften Meinberg ju Bacharach und ben von ihrem erften Abre Berno erworbenen Hof gu Bochbein, welchem er einen halben Weinberg gu Rhens, ein Grundstud zu Blabbeim, ein Allobe in Beftpbalen und bie jabrlich von einem Erzbifchof zu fpenbenben 20 Mart bingufcht. — (1139.)

Qui dispensatores ecclesie sumos amplius ceteris deo debemas, et quo plura de donis eius ipso largiente accepimus, eo sane nigilantius noble carandum est, ut que nostre tutele credita sunt, sic stadeamus procurare ut

^{&#}x27; In ber nachfolgenden Urfunde bes Pabfice Innoreng II. von bem 26. Febr. 1139 wird ber Abtei ber Befig berjenigen Guter bereits beftatigt, welche Erzbifchof Arnold bier berfelben ichentt.

quando messis diuina aduenerit, fructum nostri laboris mercamur percipere. Quapropter ego, A. dei gratia colonieusis archiepiscopus studeo omnibus modis pro meo modulo utilitati ecclesie consulere, cui deo anctore presideo. Vnde omnia caritatis dona que antecessor meus. B. beate memorie legauit. sen donauit. cenobio quod dicitur berghe, dei gratia satis per omnia religioso in filiis suis, militantibus domino sub regula beati benedicti in ordine sancto cisterciensium, a quo sequestrata est omnis iniquitas, uel prorsus relegata impietas, utpote montem unum ad conserendas uites qui jacet luxta bacheracher et curtim cum decimis uel omnibus apendiciis que dicitur bochem, quam uenerabilis frater noster. Berno einsdem ecclesie primus abbas a manibus duorum consanguineorum super hac grandes molestias sibi inuicem werra facientes, qui sibi hoc lege feudali uindicabant, în nostra humilitatis presentia ac multorum nostrorum fidelium, sexaginta marcis alterutro divisis et eo amplius redemit, auctoritate officii mei humilitatis confirmo, ac per omnia in omne enum sub sententia mei banni indissolubile esse censeo. Felicis igitur studio intencionis prefati antecessoris mei, quod circa omnem ecclesiam sue cure creditam habuit, et precipue super prelibatam, propter religionem sacre milicie ibi uigentem, diuina astipulante gratia accensus, ac spe eterne remunerationis, ob salutem antecessorum meorum, nec non omnium eorum quibus presideo dei gratia pontificali cura, contuli predicte ecclesie medietatem eniusdam montis rense cum decimis suis, qui in populo nuncupatur mons sancti petri, cum decima predicti montis qui est bacheracher extendentis se uiginti quatuor ingera qui ex antecessoris mei donatione illi ecclesie euenit, ac terram quandam iuxta bladenshem sitam cum decimis et siluis ad cam pertinentibus que uulgo uocatur cameruorst. eo quod in cameram meam seruiebat non fructu magno. Perpendens etjam inmanissimum laborem fratrum illorum quem nimia inopia sustinent pro conseruando tenore sue religionis ad supplendam necessitatem naturalem eorum, tradidi predicte ecclesie in opus eorum allodium quoddam situm in westphalia nomine wanemale cum omni suo usucapione. Preterea peticioni domini pape innocentii admodum uenerabilis domini obsecundans, ac reuerendorum cardinalium uidelicet Haimerici cancellarii. Gherhardi. Octaniani. nec non aliorum quam plurimorum uirorum religiosorum. XX. marcas ex his nummis qui secundum ordinationem maiorum mea manu uulgi pauperibus dari debebantur, christi pauperibus in eo ipso monasterio immutabiliter omni anno per temporum curricula tradidi de curia legniche. ca uidelicet racione ut cum ego deo uitam donante donaucrim, siuc quis successorum meorum prefato monasterio berghe terram congruem et utilem legali tributo soluens marcas. XX. coloniensis monete probate donauerit cum canonico firmamento. XX. elegate marce reddantur episcopo ad priores usus ecclesie. Quas ergo oblationes nostre denocionis pias. et ut speramus domino acceptas, ac in membrana litteris signari uoluimus ad noticiam successorum nostrorum, et ut inniolabile robur obtineant per succedentia tempora ceram ipsi imprimi precepimus insignitam sigillo nostre dignitatis, et auctoritate domini nostri iesu christi, nec non apostolorum principis petri et pauli, ac domini nostri innocentii romane sedis episcopi, et omnium ortodoxorum patrum, et nostri banni sentencia, eis consummationem inlibatam indicimus, ne quisquam nel magnificentie homo, nel potentie, presumat supra dicta donaria aliqua ratione alienare ab ecclesia cui donata a nobis tanta auctoritate constant. Si quis autem in tantam mentis sue cecitatem ceciderit. ut post hanc nostram confirmationem adeo terribilem predicta oblata quocunque modo inquietare presumpserit, sciat se cum iuda proditore domini nostri iesu christi sententiam eterne dampnationis subiturum. nist forte penitencia ductus cuncta ablata legaliter ecclesie restituat quam lesit, cum omni compositione canonica. Obseruatoribus uero ac amatoribus hujus nostri instituti, sit domini pax, et pium gaudium cum omnibus sanctis nunc et in infinita secula.

Facta est autem hec oblatio sine donatio nostre humilitatis prime sedis pontificale regimen tenente domino, ac uere beato innocentio secundo, nec non conrado secundo, nobili et gloriaso rege imperii regna frenante, multis astantibus nobilibus et legalibus, tam ex clero quam ex ordine equestri quorum nomina subscripta sunt. Arnoldus prepusitus maioris ecclesie, Bruno prepus, ierconis, Thepodolas prepus, securini, Theodericus prepusas postolorum. Abbas tuticiasis Rüdolfus, Theodericus abbas campensis, Eberwinus stainucldensis prepublicus, marie in gradibus. Hugo canonicus sunteriore, apostolorum, Dux paganus, Adolfus comes de berghe. Adolfus comes de berghe. Adolfus comes de berghe. Adolfus comes de berghe. Adolfus comes

de Saphenberch. Gozwinus de haimesberch. Almarus. Herimannus aduocatus. Heinrichus de uolmotstain. Philippus pincerna. Themo de sosaz, 1

331. Pabft Innoceng II. nimmt die Abtei Altenberg in ben Schut bee Rom. Stuble und befidtigt berfelben ibre Besitungen und Die eingeführte Ciftergienfer Ordenbregel. - 1139, ben 26. Februar.

Innocencius episcopus seruus seruorum dei. dilecto filio Berinoni abbati monasterii sancte marie de Berohe eiusque successoribus regulariter substituendis. In perpetuum. Pie postulatio uoluntatis effectu debet prosequente compleri quatinus et deuotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata uires indubitanter assumat. Hoc nimirum intuitu dilecte in domino fili. Berno abbas tuis postulationibus elementer annuimus, et monasterium sancte Marie de Berghe cui domino auctore presides sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti pagina communimus. Statuentes ut quecumque bona quascumque possessiones idem monasterium in presentiarum luste et legitime possidet aut in futurum concessione pontificum liberalitate regum nel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis nominibus duximus exprimenda. hereditatem Berche ab illustri uiro Adolfo comite coloniensi ecclesie ad fundandam et statuendam ibi religionem pro sua deuotione collatam. Curtem quoque Bochem cum decimis suis. Terram iuxta Bladesheim sitam que dicitur Cameruoret cum decimis suis, Curtem quoque Wanemala.2 et uineam in episcopatu herbipolensi sitam in monte qui dicitur Thaebog, et uineam unam Treuensthorp.3 uineam etiam in Bagaracha cum decimis suis. Decernimus etiam ut de laboribus quos propriis manibus aut sumptibus colitis, seu uestrorum animalium nutrimentis, decimas dare non cogamini. Ordo sane monasticus qui secundum beati Benedicti regulam et institutionem fratrum Cisterciensium in codem monasterio est per dei gratiam constitutus perpetuis temporibus ibidem conseruetur. Vt autem diuinis officiis liberius nacare possitis constituimus ne abbas qui prefato cenobio pro tempore precrit, ad sinodum uel secularia iudicia nisi magna et euidente necessitate ire cogatur. Nulli ergo omnino hominum liceat prefatum uestrum monasterium temere perturbare, uel cius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare. Sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur ecclesiastica secularisue persona huius nostre constitutionis paginam sciens, contra cam temere uenire temptauerit secundo tertioue commonita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit. a sacratissimo corpore et sanguine dei ac domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat atque in extremo examine districte subiaceat ulcioni. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri jesu christi quatinus et hie fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inveniant. Amen,

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss. Ego Conradus Sabine episcopus ss. Ego Theodewinus s. Rufine Episcopus ss. Ego Gerardus presbiter cardinalis tit. s. crucis in ierusalem ss. Ego Anselmus presb. card. tit. ss. Laurentii in lucina ss. Ego Catau presb. card. tit. ss. Iohannis et Pauli ss. Ego Gregorius diaconus cardinalis ss. Sergii et Bachi ss. Ego Octauianus diac. card. s. Nicolai in carcere ss. Ego Guido s. romane ecclesie indignus sacerdos. Data Laterani pre manum Aimerici s. Romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii. IIII. kal. Marcii. Indictione III. Incarnationis dominice anno M.C.XXXVIIII. Pontificatus sero domai Innocentii II. pape anno XI.

¹ Zuf ber Wadfeite krifte als Griffungd-Derhant geftraben Urtunde findet fig folgende Nadreide von gleichginisger Dande, bee entplund dedictatum mat al donoene en glorina dominis del noart ieue christi cliusque asactissime genitricia perpetue uirginia maric, allorumque sanctorum quorum nomina et reliquie lo present loco babenter. Anno ab lacarantione domin. M.C.X.I.V. Epacilis, X.X.V. concurrentibus. VII. indictione. VIII. ide su octavo nano septonagesime septime indictionis. ab armoldo culosiserium archippiscopo. VII. idan nomembris feliciter. Anno ab lucarantione domin M.C.X.XVIII. indictione undecima Repeta XII. Concurrente VI. bulne sceleni censerium deceniena a Morimundo in loca hec octavo kal. septembris Genesii mart. cepit hic babiare, feliciter, ectypsi solle so nanoe zaistene. — 1 Straß is to restretatione iff. — 1 Taraßenf.

332. Pabft Innoceng II. bestätigt bie Siftung ber Ateie Camp, ihre Bestjungen gu Gommershoven, Sonnepel und Gotterbeid, ben eingeführen Cifterzienferen ben bie Exemtion bes Riofterortek von ber weltitiden und bifdeficigen Unteraebenbeit und bie Ichnfreibeit. - 1139, ben 16. April.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei, dilecto filio Teoderico abbati ecclesic Camni eiusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum. Ex commisso nobis a deo apostolatus officio tam uicinis quam longe positis existimus debitores. Cumque omnes honorare ac diligere debeamus, et ecclesiis fratribus nostris commissis debitam consernare institiam, illos tamen propensiori caritatis studio nos connenit confonere, quos ampliori morum honestate ac religionis nitore constat esse per dei gratiam illustratos. Huius rei gratia dilecte in domino fili Teodorice abbas ecclesie campi, tuis petitionibus clementer annuimus, et prefatum monasterium cui auctore domino presides presentis priuilegii pagina communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona idem locus in presentiarum inste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, liberalitate principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulia. scilicet curia Combrelescom cum suis terminis, Honepoul cum suis usibus, Goterswicg, cum his que ad insam pertinent, Adicimus etiam ut ordo monasticus qui secundum beati benedicti regulam et institutionem cisterciensis capituli in codem laco poscitur institutus perpetais futuris temporibus ibidem ingiolabiliter conseructur. Sanccimus insuper ut idem locus nester ab omni seruitute seculari et exactione sit liber, et in ea libertate qua eum Fredericus archiepiscopus bone memorie constituit permanere deceraimus. Prohibentes ut justitiam quam idem archiepiscopus in silnis pascuis aguis adjacentibus pro sua uobis deuotione concessit. nullus minuere aliqua ratione presumat. Sed nec episcopo liceat te uel successores tuos ad sua negotia nisi forte ad sinodum inuitum trabere uel uocare. Statuimus insuper ut pro generali parrochie interdicto, monasterium nestrum a dininis non uacet officiis. Nec alicui fratrum nestrorum post factam in codem loco professionem minoris uel maioris religionis optenta absque prelati sui licentia licent de claustro discedere, et ad locum alium transmigrare. Discendentem pero nullus episcoporum nel abbatum andeat retinere, qui et canonice monitus si redire contempserit, in eum canonicam sententiam proferendi habeatis liberam facultatem. De terris quoque incultis et uestrorum pecorum nutrimentis a uobis decimas exigere uemo audeat. Decernimus ergo ut nulli liceat idem cenobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, sen atiis temerariis uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur corum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt omnimodis usibus profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra cam temere uchire temptanerit, secundo tertique commonita si non congrue satisfecerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se digino indicio de perpetrata injugitate existere cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei ac domini redemptoris nostri iesu christi aliena hat, et în extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem cidem loco sua jura sernantibus, sit pax domini nostri jesu christi quatenus hic fructum bone actionis percipiant, et in futuro premia eterne pacis acquirant. Amen. amen. amen.

Ego Innocentius catholicę ęcclesię episcopus. ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis s. Angeli, ss. Datum laterani per manum Aimerici s. romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii. XVI. kal. naii. dominice incarnationis anno. M.C.XXXVIIII. indictione. II. Pontificatus douni Innocentii papę. II. anno. X.

333. Ergbifchof Arnold I. von Coln beurfundet und beftatigt bie von bem Geleberrn Gerard von Dochftaben auf beffen Ausbe gestiftete, von feinem Borganger Bruno II. instituirte Collegiatfirche und fehtere Abrie hamborn und beren Beffgungen. — 1139.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia licet indignus culoniensis ecclesie archiepiscopus scire et memoriter tenere tam futuram quam presenteni ecclesiam uolo, quod temporibus predecessoris

¹ Aus einem Transfumt ber Schoffen ju Duisburg von bem 10. Aug. 1584. - Pabft Abrian tV. beftatigte 1158, und

nostri archiepiscopi domni Brunonis secundi Gerardus de Hoinstath uir nobilis et memoria dignus ecclesiam Hauenburne in allodio suo fundatam cum omnibus pertinentiis suis unanimi heredum suorum consensu, pro remedio anime sue suorumque beato Petro omnimodo liberam tradidit, ea uidelicet conditione, nt ibidem canonicus ordo secundum regulam beati Augustini institueretur, prefatas igitur pie memorie archiepiscopus juste petitioni eius gratum prebens assensum instituit inibi congregationem regularium canonicorum, cuius nos piam in hac re denotionem approbantes dignum duximus, candem ecclesiam auctoritatis nostre prinilegio communire, Inprimis siquidem statuentes, ut ordo canonicus qui secundum regulam beati Augustini ibidem noscitur institutus, perpetuis futuris temporibus inuiolabiliter seruetur, ipsos etiam canonicos inibi deo seruientes sic liberos esse uolumus, ut nihil cuiquam obedientie debeant, uisi mihi et successoribus meis canonice electis, eandem quoque ecclesiam sicut ab omni censu uel seruitio episcopi uel archidiaconi liberam reperimus, ita iu futurum permanere decernimus, De aduocato insuper eiusdem ecclesie hoc ratum esse uolumus, quod prememoratus beate memorie archiepiscopus ex petitione lam supradicti uenerabilis uiri Gerardi instituit, ut scilicet nullus aduocatus sit eidem ecclesie preter eum. qui ei iu castro Wickerothe legittimo iure successerit. qui uero nullatenus subaduocatum ullum eidem ecclesie sepius memorate preficiat, nihilque ab ea uel ab hominibus suis preter tertiam partem uadimoniorum de tribus generalibus placitis exigat nec cum eis nisi inuitatus placitare presumat. Porro quascunque possessiones, quecunque bona eadem ecclesia Hauenburne in presentiarum iuste et legittime possidet, aut in futurum domino prestante iustis modis poterit adipisci. fratribus inibi degentibus firma et illibata consistant, in quibua hec propriis nominibus duximus annotanda, omnem decimam de einsdem ecclesie parrochia, in Hauenburne II, mansos cum dimidia palude ibi adiacente. in Rimisberg II. mansos et molendinum I. in Bruckhuisen III. mansos. Elpe III. mansos, Horst V. mansos, Loe I. mansum. Mulen III. mansos, Sutteresfort III. mansos, Wetuelden III. Vurth I. Holthuisen I. mansum et quartam partem unins mansi. Apelderlo I. et in Colle I. in Hersougen XIIII. denarios. in Urlouchem I. mansum. tractum in reno contra Homeberg. Werbruch mansum I. de predio besti Thitmari mausum I, iu Hulesdunck XII, denarios, Caslo I, mansum, Mulen dimidium, Bantsecheil mansum I. Stoerkerothe dimidium. Hethin II. solidos de leui moneta. in Biene XII. denarios de leui moneta. Widehousen XII. denarios, ultra Emescharne III. denarios, 1 Nulli ergo omuino hominum fas sit prefatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus uexationibus fatigare. Ut autem hec firma et inuiclata permaneant. auctoritate episcopalis banni et nominibus testium anbuctatis, qui huic traditioni interfuerunt, confirmanimus, Arnoldus prepositus maioris ecclesie. Hugo decanus eiusdem ecclesie, Wilhelmus subdecanus. Hildebrandus presbiter. Godefridus prepositus xanctensis. Gerardus prep. bonnensis, Theodericus prep. s. s. apostolorum. Beruo prep. s. kuniberti, Arnoldus prep. s. marie de gradibus. Walragen dux. Adolfus comes de moute. Adolfus comes de safenberg, Gozwinus de Heinmisberg, Adelbertus comes de Nornenick. Ministeriales, Almarus, Henricus de Volmodisten, Henricus de Alphen, Cunradus adnocatus, Iohannes de Breidennels, Iohannes de Zulpeto. Si quis post tot et tanta rerum maximarum firmamenta ex his aliquid demere, uel mutare,

Erhiffest Philips 1173, fall mit ben nämichen Borten, die Gissung, daber wir von einem nochmaligen Wervelle beier beiten, jurch in ben Annales Praemonstrat, deiten mit der anzul in Borteck, Tülischef für is Grick, E. 0.3, 13, und julegt in Ventrum und Morren, die alte nehr eine Freigen der Gelegen der Gel

uel acta cassare temptauerit, fiat ei sicut Chore detractori, sicut Iude proditori, a sorte sanctorum alienus efficiatur et cum diabolo et angelis eius eternis ignibus cruciandus reseruetur. Amen, Amen, Amen,

Actum Coloniç in celebri conuentu cleri et populi. Anno dominice incarnationis. M.C.XXX.VIIII. Indictione II.

- 334. Erzbifchof Urnold I. von Coln befunder, bag bie Abtei Siegburg von Rufer von Bied ein Gut ju Gimnich eingetauscht und bie bem chlisichen Minifterial Aesin verliebene Bogtei nehft beffen und feiner Freunde Beffpungen ju Gimnich angefauft, Die weiteren Unsprude beffelben aber mit einem Beneficium ju Gruten und Gimnich abgefunden habe. 1139.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Nouerit omnium fidelium tam futurorum quam presentium pietas. quod tempore predecessoris nostri domni Friderici coloniensis archiepiscopi. fratres nostri de monte s. Michaelis Sigeberg, predium apud Gimnich cum aduocatia et decima iuste per concambium optinuerunt a domno Rükero de wide. Huius predii aduocatiam prestitit abbas Acelino cuidam ministeriali s. Petri. et eius suscepit hominium. Postea placuit eidem Acelino et eius amicis. ut uenderent predia sua que habebant Ginnich. Hec predictus abbas emit consilio amicorum suorum et ciusdem Acelini, centum marcis et dimidia, et quindecim solidis. Acelino date sunt triginta marce. Gerlaco et filiis suis duodecim marce. Embriconi de besenia tredecim marce et dimidia. Cûnrado undecim marce et dimidia. Arnoldo de vruere undecim marce et dimidia. Hilden due marce et dimidia. Wernhero due marce et dimidia. Wolberoni una marca. Egilmaro nouem marce, fratribus de Zulpiaco quatuor marce, Ciuibus tres marce pro insula. Euerwino quindecim solidi pro duobus iornalibus silue. Horum partes sic empte delegate sunt predicto Acelino, quia aduocatus erat. Post omnia hec frater noster Cono abbas Sigebergensis, successor predicti abbatis, multas perturbationes passus est in eodem predio Gimnich, que usque ad nostra tempora uix sedari potuerunt. Predictus namque Acelinus cepit occupare decimationem, dicens se ex ea pactum quatuor marcarum soluere debere, et quod residnum esset beneficium suum esse. Preterea et caminatam abbatis in qua ad tempus consensum manendi habuerat, in beneficium se accepisse affirmabet, et per hanc contentionem et horrea abbatis et curiam occupans, multas molestias fratribus inferebat. Insuper et delegationem predictorum predictum se neguaguam ad altare facturum minabatur. si non ei in his beneficiis obtemperaretur, Tandem habito cum fratribus et amicis consilio. placuit abbati concordare eidem Acelino. Ordinata igitur compositione, uenit idem Acelinus ad altare s. Michaelis in nostra presentia, et deleganit în manus nostras et în manus Adolfi aduocati supra dicta predia, et decimationem et curiam abbatis uel ea que beneficium suum esse dicebat. ex toto dimisit. Camineta tantum in uita sua sibi concessa est. ita ut superueniente abbate uel aliquibus e fratribus cedat, et post eum nullus heredum prorsus sibi aliquid usurpet. Post hec ab abbate quindecim solidos in beneficium accepit, uidelicet mansum unum apud Grutine. soluentem sex solidos, Apud Gimnich XII. maldaria tritici, pro nouem solidis, ea conditione ut si in predictis prediis posthac aliquid contradictionis oriretur, ipse ad defendendum ecclesie ius suum sese opponeret, in tantum ut si ecclesie ius suum retinere non posset, hoc idem beneficium ammitteret. Sed et predictum mansum apud Grutine uiduam cum filiis et heredibus habere permittat, nec aliquam ei uiolentiam inferat, statutum tantummodo debitum accipiat. Quoniam igitur hec omnia nostra multorumque testium presentia, ac banno nostro, nostri quoque sigilli attestatione confirmata sunt. si uel ipse Acelinus. nel post enm aliquis hec infringere temptanerit. uel in predictis prediis fratribus quicquam molestie intulerit. nisi cito resipiscat, auctoritate b. Petri apostolorum principis et nostra, excommunicationi subiaceat. Huius compositionis testes sunt. qui mecum presentes fuerunt. Enerhardus comes de Seine. Ódo de Brûche. Vdo de Hanafo, Herimannus de Mendene et frater eius Ludewicus. Ministeriales. Herimannus de Heppindorp. Philippus de Verkele, et frater eius Iustacius, Bennikin de Dottindorp. Guntherus de Dottindorp. Sigebodo de Bozetorp. Helpricus. Reinbodo de Sigiliukheim. Franco. Heidenricus. Godefridus de Geislere. Theodericus de Geislere, Wolframus de Friderichistorp, Cuno de Trauinstorp. Leo. Waltherus. Bertram. Sigebodo. Bertram. Marquardus. Acta sunt hec anno ab incarnatione domini, M.C.XXXVIIII. Indictione. II. nostri pero archiepiscopatus, anno II.

335. Erzbifchof Urnold I. von Coln verleibt bem Geverinftifte bafelbit Die Decanie im Mublaque. - 1139.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archieniscomus in perpetaum. Quia sanctarum scripturarum eloquia noce prophetica nobis inclamare non cessant. Elemosinis peccata tua redime. et iniquitates tuas miserationibus pauperum, et alibi. Fiducia magna est coram summo deo elemosina omnibus facientibus eam, elemosinam dare, pro persona, pro loco et tempore cum discretione et humilitate saluberrimum esse duximus. Fidelibus itaque tam presentibus quam futuris certum manifestumque nunc et in futurum esse uolumus, quia peccatorum iaculo sauciati, orationum et elemosiae multo indigemus remedio, ob quam rem b. patris et patroni nostri seperini ecclesie decaniam que in pago sita est quem pulgariter mulam appellant. libere et quiete habendam in perpetuum contradidimus, ob hoc uidelicet ut in eadem ecclesia memoria nostri et Alberti fratris nostri qui ibidem sepultus est. orationibus et missarum celebrationibus haberetur, et karissimi fratris nostri in christo Theobaldi, eiusdem ecclesie prepositi uoluntas et petitio impleatur. In hunc nero modum per presentem paginam b, seuerini ecclesię supradictam decaniam tradidimus, uidelicet ut ipsius ecclesię prepositus eam in manu sua teneat, et ecclesiarum que in ea site sunt curam gerens simul et sacerdotum, de hiis que sunt dei deo, de hiis que sunt archiepiscopi et archidyaconi illis respondeat. Manifeste tamen secundum autiquam ecclesie nostre consuctudinem hoc determinamus ut archidvacono altarium dona, et suprema reserventur judicia, ipse tamen ad tractandas synodales causas nisi uocatus non introeat, sed quarto anno redditus suos sicut ecclesie nostre hactenus habuit consuetndo per manum decani suscipiat. Ut autem hec nostra traditio firma maneat et inconsulsa, presentem paginam scribi et ymaginis nostre karactere signari precepimus. Unde si qua in posterum ecclesiastica secularisue persona huius nostre constitutionis paginam scieus contra eam temere se erigere temptauerit, secundo tercioue commonita, si non presumptionem suam satisfactione congrua emendaucrit, ream se diujno iudicio existere et anathematis seucrissimo nodo teneri cognoscat. Cunctis autem eidem loco sua lura seruantibus sit pax domini nostri iesu christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis inpeniant amen.

Actum est autem ab incarnatione domini anno. M.C.XXXVIIII. indictione prima. Innocentio sancto et nenerabili papa cathedram pontificalem in pace et unitate ecclesis possidente anno. VIIII. Repanate glorioso rege Conrado anno primo. presalatus quoque nostri anno secundio. dominio iesus christo sasuatier omini disponente cui laus et gloria per infinita secula seculorum amen. Ego Walterus maioris ecclesis decanus recognosi. Signum Brunonis s. gerconis ecclesis prepositi. sig. Theobaldi s. seuerini prep. sig. Bernunis prep. s. caniberti. sig. Bernegeri prep. s. andrec, sig. Theoderici prep. s.s. apsotiorum. sig. Wilhelmi prep. s. marije. Confirmatum uero est postea coram duce Waltrammo. coram comite Adolfo de berga. comite Adolfo de saphenberga. Almaro adnocato. Conrado adocato. Henrico de fulmodestein. Hermanno de hependorph. Amelrico de curia. Amelrico de wormesdorph. er multis allis honestis et boni testimonii quisi. In nomine domini amen.

336. Erzbifchof Arnold I. von Coln bestidtigt bie Stiftung ber Siegburger Probstei anf bem Apollie narib : Berge ju Remagen. — 1139.

C. In nomine sancte et indisidue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Ex autoritate suscepti officii universis debemus ecclesiis, ut cum fideles in uinea domini laborantes eius extenderint propagines, nos eam sepiendo munianus, et ut latrunculis in labores alienos obstruator aditus, et nequaquam conculicetur a pretereunibus. Notum sit igitur omnibus s. universalis ecclesie fidelibus, quod predecessor noster domnus Friedricus coloniensia archiepiscopus, montem quendam iuxta Regimagum cum ecclesia b. Martini ibidem antiquitus dedicata, ad altare s. Michaelis Sigeberg in manus domni Cinonis tunc abbatis tradidii, petentibus hoc ipsum Regimagensibus. ³ Igitur et nos cundem locum cum omnibus ibidem oblatis et offerendis, auctoritate b. Petri apostolorum principis et nostra, banno quque nostro, ne sigilli nostri impressione confirmamus in prepetuum

---

^{&#}x27; Aus bem Cartular bes Suits, fol. 3. - " Der weitere Text ftinimt mit ber Urfunde Rr. 284 genau überein. I. n.

et corroboramus, sicat a predecessore nostro domno Friderico per autoritatem apostolicam factum esse disoscitar, idelciet at monachi ibidem deo seruientes, infirmos uisiteut, mortuos sepeliant, peutentes suscipiant, aduocatum afium non habeant quam archiepiscopum. famuli yeclesig non cogantur aduocati sine prefecti iudiciariam sedem adire, ned tantum abbatis sine prepositi ab eo constituti (iussis obtemperent. Si quis huius nostri decreti iudiciariam sedem adire, ned tantum abbatis sine prepositi ab eo constituti (iussis obtemperent. Si quis huius nostri decreti iudiciariam sedem adire, ned tantum abbatis sine prepositu anathematis uinculo se innodatum nonerin, nisi creatisirente, et ammonitus emendare contempuerit, perpetui anathematis uinculo se innodatum nonerin, insi creatis contempuerit, perpetui anathematis uinculo se innodatum nonerin, insi creatis contempuerit. Perpetui anathematis uinculo se innodatum nonerin, insi chiariatus conse de setime. Vidi de Briteh. Ichannes de Seine. Voinradus et Herinannas. Adultus aduocatus Heinricus conse de Seine. Vdo de Briteh. Ichannes de Zulpiaco. Ametricus de Wormestorp. Regimagenses. Hildigerus. Sigebodo. Roine. Philippus. Hildigerus. Waltherus. Adelbertus. Lambertus uillicus. Sigebergenses. Leo. Waltherus. Gerlacus. Theodericus, Becetinus, Bertram. Euchardus, et plures alii.

Actum Sigeberg anno ab incarnatione domini. M.C.XXXVIIII. Indictione, II, nostri uero srchiepiscopatus anno, II,

337. Erzbifchof Arnold I. von Coln befundet und beftatigt dem Frauenklofter zu Ronigeborf ben Erwerb von Grundftuden zu Conraderhof, und ben Befig anderer in der Billa Bungard. — 1139.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia sancte Coioniensis ecclesie archiepiscopus cunctis ecclesie dei fidelibus in perpetuum. Notum sit uobis filii karissimi, qui nunc presentes et post tempora nostra futuri estis, quia bumilis congregatio dominarum in loco qui Kuingestorph dicitur deo seruientium, beneficium karoli pertinens ad sanctam Mariam que est in Colonia, et in loco iacens qui uocatur hunroth.1 manifeste et in publico consentiente me et Vda abbatissa, pecunia comparauit, et quia prefatus karolus pro ipso beneficio, equo suo et scuto domine sue abbatisse seruire debebat, quod vongregatio nunc illud acquirens beneficium nec debebat nec poterat, statutum est utraque consentiente parte, ut singulis annis censum XVIII. denariorum abbatisse persolueret, et ab omni alio prorsus seruitio liberum ipsum beneficium possideret. Cuius beneficii medictas hoc est XXX. jugera, ipso karolo petente, femine cuidam nomiue Fromud concessa est, sub tali pacto, ut quo illa aduiueret. annuatim XXX. denarios inde persolueret, post obitum uero eius, tam ipsam partem quam et alteram sub omni integritate nullo obsistente eadem congregatio potestatiue optineret. In uilla etiam que dicitur bungard." LXXX, iugera, partim pecunia comparata, partim quorundam hominum benjuolentia sibi collata, nichilominus predicta congregatio auctoritate nostra petiit corroborari. Videntes igitur bonum esse, scilicet rem prius ad usum seculi dispersam ad usus ecclesie deo adiuuante referri, gaudio gaulsi sumus, et tam jure ecclesie quam et curie nostre, ratum et firmum esse precepimus. Quod si quis de cetero infringere uolnerit, nel predictas sorores super hoc inquietauerit, banno dei et beati Petri atque nostro subiaceat, et usque ad condignam satisfactionem periculum anathematis ferat.

Actum est anno ab Incarnatione domini Mill. C.XXX.VIIII. indictiono II. Cuius rel sunt testea. Arnoldus prepositus s. Petri. Bruno prep. xantensis. Gerhardus bunnensis. Theodericus prep. sa. apostolorum. Adolphus comes de Saffenberg. Gozwinus de l'alkenburg. Waltherus comes de kesle. De familia nostra. Heinricus dapifer. Herimannus pincerna. Thitmarus camerarius. Philippus marscaleus. et alii multi boni testimonii uiri. In nomine domini amen.

338. Ergbifchof Arnold I. von Coln bestätigt ber Abtei Pantaleon bafelbit ben Befig eines Gutes gu Mulbeim, nachdem bie oft wiederholten Erbanfpruche eines Dritten beseitigt worden. - 1139.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus, omnibus ecclesie filiis deo militantibus. Cum officii nostri ratio postulet. ut omni homini iusticiam faciamus, magis tamen nobis

^{&#}x27;Auf ber Rudfeile ber Urfunde bemerfte eine alle Banb: van dem Conraide; es ift Conraberbof in ber Pfarre Bifchenich. -- In fpaterer Beit bat bas Riofter nichts baleibn befeffen.

commissis id debemus, maxime autem illis, suibus in tabernaculo domini loco bissi positis, nos loco nellium contra mundi turbines pro defensione superpositi sumus. Notum igitur fieri golumus, tam futuris quam presentibus. qualiter nos proclamationem abbatis et fratrum ecclesie beati Pantaleonis exandientes, injusticiam que eis fiebat in possessionibus ecclesie eorum destruximus, eisque quietem et pacem in his detinendis, banno nostro et karta presenti hoe made confirmations. Cum antecessor noster Herimannus coloniensis archiepiscopus predium quoddam in Mulinheim jacens, quodam ministeriali suo, qui hoc in beneficio tenebat, absque herede defancto, ita absolutum indicio scabinorum recepisset, ut illad cuicumque dare nel gnocumque locare nellet, libere potnisset, placuit ei, ut hoc pro remedio anime sue ecclesie beati Pantaleonis traderet, ea uidelicet ratione, ut in anninersario eius singulis annis fratribus exinde aligua competens consolatio ordinaretur, religuum uero in usus peuperum ex integro concederetur. Quod cum multis presentibus banno suo et karta corroborasset, predicta ecclesia idem bonum multis postea annis, abaque ullius contradictione in suo quieto jure tenuit, terramque insins possessiuncule per familiam ecclesie proprio labore excoluit. Processu pero aliquanti temporis Herimannus abbas ipsius cenubii ecclesiolam quandam iuxta hospitale pauperum construxit, quam cum bone memorie fridericus coloniensis archiepiscopus consecraret, hoc codem bono dotauit, prescriptamque traditionem predecessoris sui confirmans, ne quis cam quoquomodo infringere auderet, sub anathemate interdixit. Igitur cum hoc bonum predicta ecclesia XXX, et amplius annie. nemine refragante sub egiete possideret, tempore nostri pontificatus quidam Herimannus et filius eius patris equinocus Gerhardum abbatem ipsius loci pro eodem bono conuenerunt, et primo quidem ut hoc cum gratia eius possiderent multis modis attemptantes, nec optinentes, pro eo quod abbas id se facere nec posse, nec audere dicebat, eo quod elemosyna esset, postremo ut eis super hoc fusticiam concederet, quia hereditas eorum esset, postulauerunt. Annuit abbas positoque eis die et loco, in audientiam uenerunt. Diu et frequenter habito super hoc placito, cam nullam in eo sicut dicebant beneficio iusticiam sibi uendicare potuissent, preterea ipsam ecclesiam et abbatem multis molestiis et injuriis inquietarent, infra fidem illam, qua pater homo abbatis erat, et filius cum et proprius ecclesie esset, in ipsius hominii spe eonsistebat post mortem patris, tandem abbas consilio fidelium suorum, die et loco eis constituto, cum multi adessent nobiles, liberi, homines, ministeriales, de presumptione quam in se et ecclesiam fecerant. legaliter cos appellare cepit. De qua cum in tantum culpabiles fierent, ut in co articulo esset, quatenus omnia patris beneficia in potestatem abbatis dijudicanda foreut, post longam tandem deliberationem. cum aliter euadere non possent, amicorum suorum consilio et intercessione probabilium personarum, ut in gratiam abbatis uenire possent, prefatum bonum sine aliqua conditione recompensationis exfestucauerunt. Paucis deinde elapsis diebus filius predicti Herimanni iterum bonum Illud reinuasit, ecclesiamque et abbatem maioribus quam antea injuriis grauare cepit. Cuins rei querimoniam cum abbas ad nos detulisset, semei et iterum ac terejo cum appellauimus. Sed cum post trinam appellationem uenire nollet, immo infra ipsas appellationes adhuc maiora presumeret, ita ut ecclesie molendinum destrueret, famulos eiceret, caballos dejectis monachis raperet, tandem eum excommunicanimus. Post aliquot uero dies cum in presentiam nostri duetu patris sui et amicorum uenisset, et de banno absolui rogaret, cum omnia erga cum canonica censura egissemus, tandem enm hoc paeto absoluimus, ut in gratiam abbatis et fratrum ueniens, facta abbati fidelitate, cum sacramento promitteret, quod nunquam amplius prenominatum bonum inuaderet, neque per se insum, neque per alios ecclesiam deinceps propter hoc commoueret, quod si faceret, priori excommunicationi subjaceret. Hoc pacto tandem omni lite sedata, et pace composita prescriptum bosum eo modo quo antecessor noster Herimannus archiepiscopus ecclesie illi donauerat, nos quoque condonauimus, quod et banno nostro ex auctoritate beati Petri et domni pape Innocentii confirmauimus, eterue illum excommunicationi et maledictioni ni resipiscat tradentes, quicunque hoc bonum ab ecclesia rapere nel abalicnare quoquomodo presumpserit. Huius confirmationis kartam conscribi et sigillo nostro corroborari iussimus, subnotatis his qui interfuerunt testibus. Walterus majoris ecclesie decanus. Thiderieus prepositus ss. Apostolorum, Wilhelmus prep. de gradibus. Thiepoldus prep. s. Seuerini. Iohannes magister scolarum. Rudolfus abbas tuiciensis. Tidericus. Cunradus, capellani. Laici autem Heinricus comes de kesle, Engilbertus de Bukenheim, Cristianus de Ethdern. Gerhardus de Mulenarke, de ciuitate, Almerus aduocatus, Herimannus, Waldeuer, Herimannus frater Richwini. Godefridus, Waidener, Godefridus, Marcmannus, Emieho, Marcwardus, Reginoldus, et plures alii.

Acta sunt hec colonie. Anno dominice incarnationis M.C.XXXVIIII. Indictione secunda. Anno secundo regni domni Conradi regis, Pontificatus quoque domni Arnoldi coloniensis archiepiscopi, anno II.

- 339. Konig Conrad III. nimmt das Stift Kaiserewerth in feinen Schut, beftatigt beffen Immunistaten und Besithungen, im Besondern beffen Beholgungbrecht in bem MapiForfte und die Gefalle an Schweinegeld und Lein. 1140, ben 28. April.
- C. In nomine sanctae et indigiduae trinitatia. Cunradus digina fauente gratia romanorum rex. Notum sit omnibus sancte dei ecclesie fidelibus nostrisque presentibus scilicet et futuris, qualiter nos, sicut et predecessores nostri Arnoldus nidelicet rex. et Lödewicus, nec non et auus noster beate memorie Heinricus imperator, ob amorem domini nostri iesa christi, et pro mercedis nostre augmento, quoddam monasterium quod est constructum in honore s. Petri principis apostolorum, nec non et s. Sviperti confessoris christi in loco qui dicitur Weride, una cum fideli nostro eiusdem loci preposito Anshelmo et fratribus ibidem deo famulantibus, cum cellulis quoque sibi subiectis, et uillis, et rebus, uel hominibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuicione, et inmunitatis defensione, Ideoque volumus atque decernimus, ut omnes res eiusdem monasterii sub nostre defensionis munimine modis omnibus consistant. Precipientes ergo inbemus atque statuimus, ut nullus comes, nullus aduocatus, aut quilibet superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator, nisi a preposito uocatus, ad causas ludiciario modo audiendas, in cellulas, aut curtes, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc prepositus eiusdem monasterii in quibuslibet prouinciis. aut territoriis regni nostri possidet, uel deinceps in lus ipsius ecclesic diuina pietas noluerit augeri, ingredi presumat. nec freda, aut tributa, uel mansiones, aut paratas, uel teloneum, aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam seruos super terram ipsius monasterii commanentes distringere, nec ulias publicas functiones, aut redibitiones uel illicitas occasiones requirere, quibus in aliquo idem monasterium sibique subiecti aliquod iniuste patiantur incommodum, sed liceat preposito memorati monasterii s. Sviperti res ipsius monasterii, siue etiam sint regali confirmatione in precariis traditę, sub inmunitatia nostre defensione, quieto ordine possidere, et quicquid de rebus iam fati monasterii fiscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione fratribus eiusdem concedimus monasterii. Addentes nt plaustra tam fratrum quam prepositi pro incidendis lignis ad usus corum sine omni contradictione in forestum nostrum, ap. liberum habeant ingressum. Precipimus quoque regie maiestatis auctoritate. ut estimationem porcorum, qui ex concessione nostra, et antecessorum nostrorum traditione fratribus in natiuitate beate Marie nirginis persoluuntur sicut et nobis, que est XII. nummorum grauis monete, nullus audeat inminuere. Linum uero quod item ex concessione regali in festo s. Andree prefatis fratribus datur, nullius estimationis, sed sient hactenus ponderls VII. librarum et probatum deinceps esse debere decernimus. Et ut hec auctoritas nostris futurisque temporibus domino protegente ualeat inconuulsa manere, manu propria nostra subter eam firmauimus, et sigilli nostri impressione signari iussimus. Huius actionis testes bi sunt. Adelbertus Mogoatine sedis archiepiscopus. Adelbero treuerensis archiepiscopus, Bucgo Wormatiensis episcopus. Embricho Wirziburgensis episcopus, Sigefridus Spirensis episcopus. Bernardus podalbrunnensis episcopus, Regenbertus pactauiensis episcopus. Otto frisiensis episcopus. Fridelohus augensis abbas. Adelold fuldensis abbas, Cunradus dux de Cerengun, Adelbertus dux Saxonie. Heremannus marchio, Bertholfus comes, Vdalricus de Lenzeb. Cfinradus de hagen. Diedericus uillicus de aquisgrani, Heinricus marescaleus et alii complures.

Signom domni Cunradi regis romanorum secundi. Ego Arnoldus cancellarius ulce archicancellarii Adelberti Mogontinę (sedis) archiepiscopi recognoni et consensi. Acta sunt hec in curia franchenfort. IIII. Kal Mai, anno dominice incarnationis M.C.XL. indictione. III. Regnante Cunrado rege Romanorum. II. anno uero regni eius III. feliciter in christo Amen.

- 340. Ronig Conrad III. besidtigt ber Siegburger Probitei hirzenach ben Novalzehnten bee hochmalbes und die Schenfungen bes Urnold von Boppard und bee Embrico von Bornhoven. - 1140, (im Mai).
- C. In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Cúnradus diuina fauente clementia Romanorum Rex secundus. Si ecclesias deo dicatas promouemus, si bona eisdem collata nostro studio et labore retinemus et conservannus, et

ipsarum privilegia renovando confirmamus, antecessorum nostrorum regum seu imperatorum deuotionis limitem exequimur. Quapropter omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus notum fieri qulumus, quod nos pro remedio anime nostre nec non parentum nostrorum, et interuentu dilecte nostre Gertrudis regine, petitioneque fidelium nostrorum uidelicet Adelberonis treuirensis archiepiscopi apostoliceque sedis legati. Arnoldi coloniensis archiepiscopi, aque Cûnonis uenerabilis siegebergensis ecclesie abbatis. hoc priuilegium ecclesie Hircenone dicte. in honore a. Marie et beatorum apostolorum Iohannis euangeliste atque Bartholomei constructe, super decimam noualis de Howalde labore monachorum inibi consistentium exstirpati. et unde nunquam prius decima persoluebatur. quam archieniscopus Bruno tregirensis supradicte ecclesie dedit, quam etiam annoculus meus Heiaricus quintus romanorum imperator ut nullus deinceps exinde querimoniam moueret dono proprio soluens ecclesie tradidit, fieri jussimus, pacemque firmissimam super cam indicimus. Illud etiam quod Arnoldus de Bobarde noster ministerialis pro premio eterne uite eidem ecclesie contulit in silua que uocatur Frankensceit, nel quicquid Embrico de Burgenhouen des super altare obtulit, et eius heredes in nostra et principum presentia apud Frankenfort eidem ecclesie recognouerunt et exfestucauerunt, scilicet uineas quas habuit a termino qui uocatur Pere sursum tendentes, et curtem in Keslere cum omnibus suis appendiciis, huic pagine roborando inserimus et sub pena banai nostri firmiter interdicimus, ut nulla deinceps persona candem ecclesiam de suis beneficiis uel que acquisiuit uel acquisitura est inquietare audeat uel disuestire. Decernimus etiam ut nullus aduocatus super caudem ecclesiam preter regiam personam existat, uel quem ipse consensu et petitione Siegebergensis abbatis constituerit. Traditus est enim isdem locus ab ano nostro. Heinrico quarto et a filio eius Heinrico quinto auunculo nostro romanorum imperatoribus cum omnibus suis appendiciis et utilitatibus que inde pronenire possunt, ecclesie s. Michaelis in monte Sigeberg site. Huic etiam nostre renouationi et confirmationi testes idoneos qui presentes suerunt adhibemus, quorum nomina hec sunt. Adelbero treuirensis archiepiscopus. Arnoldus coloniensis archiepiscopus. Adelbertus mogontiensis archiepiscopus, Embrico wirziburgensis episcopus. Arnoldus cancellarius. Altmannus capellanus, Heinricus cartularius. Fridericus dux, Adelbertus marchio. Herimannus comes de Staleche, et frater eius Heinricus, Lâdewicus comes de Arnstein. De ministerialibus autem nostris Curadus de Frankenuort. Arnoldus et Curadus de Bobarde. Euerhardus aduocatus eiusdem loci, et alii multi. Si quis forte quod absit huius nostri decreti paginam infringere temptauerit. centum libras auri componat, medietatem camere nostre, et medietatem supradicte ecclesie persoluens. Hec autem omnia benigne et affectuose fecimus instinctu et deuotione domni Cûnonis uenerabilis Siegebergensis abbatis. Que omnia ut inconsulsa permaneant, hanc cartam inde conscriptam et manu propria roboratam, impressione nostri Sigilli firmamus.

Signum domni Canradi regis secundi. ego Arnoldus cancellarius uice Adelberti moguntini archicancellarii recognoui, Anno dominice incarnationis, Millesimo. C.XI., indictione III.

341. Ergbifchof Arnold I. von Goln bestimmt bas Berbaltnis ber Probitet Balpich gur Abrei Giegburg und jum Pfarrgeiftlichen in ber probsteilichen Rirche, und beftatigt beren Befigungen, Die er aubfahrlich aufgabit. — 1140.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis et salnatoris nostri iesu christi. Ego Armoldus gratia dei sancte coloniensis sectesie archiepiscopus. onnibus secelesi gibitis in consulle lacrimarum constitutis. tam presentibus quam futuris hereditate sanctuarium dei possidere. Quod notuum oblationibus et copiosis rerum facultatibas ectessie dei ad sustentationen christo domino famulantium a christi fidelibus ob spem uite temporalibus șterna compensantibus abunde louplehantur, necessarium duximus ut în pace ecurum sit pax nostra, nostre anceirotatis interpositione collata stipendia earundem corroborare: improborum susibus obuize: dominicatis rebus ne disperenat înuigilare. Speramus namque quod si seminantibus cum benedictione auxilium defensionis exhibemus cum metemitus debenedictione manipulos rolligemus. Itaque cellam monachorum în Zulpiace quam bestș memorie Pridericus archiepiscopus instinctu celesti edoctus communicato consilio priorum suorum, principum, hominum, et ministerialium. preceque communi elasdem loci ciaium omniumque finalium de possessionibus et rebus suis subsite fratrum plurima purima

conferentiam inibi primitus multorum saluti consulens ordinauit, et largitionibus suis publicis et priuatis ampliauit, cum omnibus inquam sibi collatis et conferendis cellam scripto nostro corroboramus, quietem et prosperitatem ei ex noto intentamus, defensionique nostre locum eundem assignamus. Sit etism notum eandem cellam non esse per se liberam, sed sicut filiam matri ecclesie Sigebergensi cum omnibus ad se pertinentibus a prefato Friderico archiepiscopo sub protectionem s. Michaelis archangeli donatam et subiugatam. ita ut solius abbatis sit singulare prinilegium de monachis suis et fratribus prout facultas rerum expostulat illic ordinare et dirigere, possit etiam prepositum ponere uel deponere. Sed nec prepositi ciusdem loci potestatis sit sine abbatis sni jussione quemlibet seculo renuntiantem suscipere uel abicere, sed nec quicquam de rebus ecclesie distrahere nel commutare, sed ut filius patri obaudiat, et ad autum precipientis recurrat. His sic prelibatis possessiunculas eiusdem cellule distinctim subnotemus, ne quis temerarius implicet se dominicatis rebus. 1 Decimationem quandam in heingenbach dedit fridericus archiepiscopus, quam postmodum Theodericus aduocatus concambio obtinuit dans pro ea tria ingera in plpiaco. Dedit quoque sub testificatione anathematis omnes domistationes, que sunt infra fossuram uallis muri per circuitum in molendo molendine usibus fratrum, domumque suam in mansionem fratrum contradidit. Preterea conciues et omnes confines pari uoto mediante F. archiepiscopo quandam communitatem que Comeda dicitur altari s. Petri pro spe salutis eterne cum omni fructu et utilitate absque contradictione delegauerunt. quam etiam pontificali comminatione anothematis presul confirmanit, pariterque fratribus hortum olerum uille contiguum deleganit. Insuper parrochianus pariter cum ciuibus decreuerunt, ut nonne officiam que altari illicite famulabatur, usibns fratrum cederet, sacerdotique aliquis ex barbatis obsequeretur. Ex hinc clerieus sibi consulens familiarius campanatorem proprium expetiit, et ex officio pome stipem preposito loci mediante deputanit, quem sic determinanti. In Effich de duobus mansis et duabus domistationibus. in Dierloch, in Guntirsdorf de XIII. stacionibus in Houen de uno manso et tribus domistationibus in Zulpiaco. ceterlsque uillis prebendis fratrum in hoc iure omnigeno oblationi denariorum candelarum derelictis. Uenerabilis autem Bruno archiepiscopus monasterium dedicans, priorum suorum consilio fretus disceptationi inter monachos et clericum precauens, litem diremit, et clerico solum crucis altare concessit, omnia cetera usibus fratrum adludicauit. Et quod Fridericus archiepiscopus decreuit, et nos decernimus. ut fratres inibi potestatem habeant more monasteriorum de prope et de longe, aliquos ex nobilioribus si allati facrint ob spem uite et uenie apud se terre commendare, uel aliquos eorum nisitare. Hicque placeat res ecclesie subnotare. In Vosnick II, mansi soluentes X, solidos annuatim, et duos modios tritici. Predium in Langendorf soluit X, solidos et VIII. denarlos IL modlos tritici I, auene V, panes et V, gallinatios. Predium in Bale dat VIII. solidos. Predium in Flattene V. sol. Predium in Tollendorf V. sol. Predium in Erlesdorf IIII. sol. et in Rochendorf III. sol. et VIII. deu. Predium in Virnich III. solidos et modium auene. In Erlipen III. sol. et IIII. den, et dimidium mod, tritici. In scheide X. et VIII, den, In mile X. et VIII, den, In wissheim XII, den, In Irloshem totidem, In hergard XXX. den. et mod. auene, quo frater Wizelinus aduiuit. In westfalen VIII. sol. De elemosinario in vosnich XVI, den. In curlei XX. den. uinea pro Nycholao data, uinea ad murum posita, ninea in Trineledorf, a domno abbate et fratribus ex karitate concessa. Itemque inibi duo iugera, et in waldorf III. ninee, cum terra arabili quem domnus abbas secundus Cuno in memoriam sue ordinationis fratribus concessit. Domistatio in Zulpiaco soluit X. den. et II. gallinatios. Item curtilis Folquini VI. den. et duos gallinatios. Domistatio Baldwini VI. den. et II. gallinatios. Domistatio Heinriel solum dimidium mod. tritici. Predium in scheuen IIII, mod. tritici, preter sextarium. Item ibidem predium Lücemanni IIII, mod. tritici. Godefridas de siuernich VI. sextarios tritici. Rûcherus de nomenich modium tritici. . . . de Guntersdorf mod tritici. Northwinus sextarium tritici. De predio chempene dimidium mod. tritici. Enlif sextarium tritici. In besnick III. sextarios siliginis. Liudolfus totidem siliginis, Erezo de elucnich III. den, Heilth de Rouenich I, den, Herloch I, den, de jugero I. Tizelinus II. de duobus, Wernherus ex duobus II. den. Meinoldus I. den, de I. Diethpoldus IIII. et obulum. Engilbertus II. den, et obulum de V. iugeris. Iohannes II. den, de duobus, Wolframmus I. den, de I. Mageda II.

Die nadfolgemen Drte brifen jest: Beimbad, Utlpenid, Dietau, Guntereborf, Beven, Füffenid, Langenborf, Baal, Dietnborf, Ereborf, Roggenborf, Benid, Affer, Rief, Biffen, Irrebrim, Pergatien, Expeptioborf, Balberf, Odevon, Kennen, Beffinds, Rovenid, Croenich.

den, de II. Werinzo I, den, de I, Mazecha I, den, de I. Godefridus I, den, de I. Iohannes de Vipech II, de II. Richolfus de Louenich II. den. de II. Friderichus de Tiuernich I. de I. Gozo de wingart I. den. de curti. Wolbero de chumbere II, den. Brunsten de mercenich II. den. ex II. Fridericus de mercinich III. den. Adelbero de gunthersdorp I. den. Lindolfus item inde IIII. den. de III. Godefridus inde I. den. Engelhertus de souernich 1. den. Nortwinus de hofen II. den. Rûdolfus de langindorf I. de I. Bernoldus de Elich I. de I. Wernherus III. den, Eucza III. Bertolfus I. Heinricus I. Eucrhardus de Elich I. Reginzo de vosnich I. Rudolfus de chempene I. Engebrant de mudersheim II. den. Gozo de dirlo II, den. Rucherus de sinernich II. den. de curti. Andreas II. den, de curti I. den. Engelbertus de rouenieh I. de I. Lifbeith III. den, de I. et dimidio. Liuzo III. den, et obulum de jugero. Wulfero II. den. de curti. Gozo I. den. Gunduwinus I. de L. Richeza II. de L. Liuzo II. den. Hecelo III. den. Enerwinus II. Heinricus I. Euerwinus II. Sigewinus III. Bernhelmus II. Adelricus XIIII. Helwif de are dedit I. iugerum iuxta besnich, unde II, den, soluit Rüdolfus, Ecelinus et Heinricus I. den, de domistatione. Operç precium est scire premissa duo predia in bale et in westfale ad supplementum uictus quod mater filie concessit. si non concessis, excesserit, Sit igitur pax summa his collatis et conferendis ipsisque fratribus ita ut nullus episcoporum, principum, aduocatorum, nullus omnino hominum maiorum uel minorum potestatem habeat cos inquietare, pro nullo stipendio uel ad modicum sollicitare, sed soli deo uolumus cos leiuniis et orationibus uacare, proque nostris nostrorumque antecessorum reatibus benignum lesum exorare. Inuocata igitur omnipotentissima diuinitate et incarnati uerbi misericordissima benignitate patrocinantibus nobis dei genitrice et perpetua uirgine Maria, sanctoque archangelo Michaele, sanctoque Petro apostolo cum omnibus sanctis nostre auctoritatis potentia, et sancti spiritus affluentie, huius pagelle a nobis promulgate tenorem confirmamus, et ut rata sit banno nostro corroboramus, nostrique sigilli impressione signamus. Sicut autem obseruantibus halus testamenti seriem liberalemque donationem salus uitaque eterna promittitur, ita eius contemptoribus eique uim inferentibus. anathema indicitur, ubi uermis corum non moritur, et ignis non extinguitur,

Acta sunt hee a nobis et corroborata anno dominice incarnationis, Millesimo centesimo XLmo. III. anno uero nostri archiepiscopatus.

342. Erzhifchof Arnold I. von Goln gibt ber Abeie Brauweiler ein Saus mit einem ungebaueten Berggrundfilde an ber Wofel, gur Inlage eines Weinbergeb, und erhalt bagegen gebn fleine Beinartenftude zu Ernbeim. — 1140.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Cogit nos ecclesie cura nobis credita, docent nos relligiosorum patrum cum neneratione imitanda uestigia. seruientium deo fratrum, et crucem suam baidlantium, labores attendere, et in quibus manus nobis subministrat dominus, corum defectibus et indigentie paterna subuenire mansuetudine. Ob quam rem omni fideli in presentiarum et de cetero notum esse uolumus quia domum quandam quam habebamus iuxta mosellam fluuium. que uulgariter usque in hodiernam diem hurrensons hase nuncupatur, terramque incultam etiam tunc temporis que iacet a rupe que stat in ripa fluminis usque ad planum quod est in montis supercilio. ecclesie beati nicholaí que est in uilla brunwillare ad usus fratrum ibidem deo servientium rogatu et peticione uonerabilis fratris nostri Amelii eius monasterii patris lure perpetuo et legitima possessione, sine omni reclamationis genere tradidimus. Hoc autem tacere non uolumus quod de prenominata terra nobis annis singulis census soluebatur. una uidelicet ama uini. cuius sme uini concambium a prenominato abbate accepimus X. uidelicet particulas uinearum iacentium in peculiari uilla nostra Segkeneheim. De quibus uineunculis a scabinis et fidelibus nostris uera et sub sacramenti asercione nobis certificatum est quod nobis essent utiliores, quam census ille qui prius nobis de monte supradicto reddebatur. In hoc itaque tantum fratribus nostris prouidimus ut si labore proprio terram illam desertam et incultam. in ninearum possent ubertate redigere, uterentur fructu laborum suorum. hoc tamen pro remedio tam anime nostre. quam animabus episcoporum qui coloniensem ante nos, uel de cetero regent ecclesiam-

Actum est autem anno ab incarnatione domini. M.C.XL. indictione III. Moderante petri naticulam Innocentio

anerenbili et sanctissimo papa, anno XIII. Regnante gloriosissimo romanorum rege Cünrado anno quinto.¹ Cuias rei testes idoneos subterscribere non pretermisimus. Arnoldus cancellarius. Bruno prepositus s. Gereonis. Berengerus prep. s. Andrey. Theodericus prep. s. andrey. Theodericus prep. s. andrey. Comes de monte. Adolfus comes de suphenberge. Gerardus comes de bothna. Gozuitus de falkenburch. Udo de bruecha. Viricus de bruneshore. Lambertus de lurreha. Gerardus de mulearcha. Gerardus de muleafurt. De ministris eclesie Hermannus aduocatus. Amelricus de wormesdorph. Sicco de hependorph. Bertrammas de guleken.

- 343. Konig Conrad III. bestätigt ber Abrei Brauweiler Die Gerechtsame ihres hofes Pier zu bem Balbe Denint, gegen Die erhobenen Einspruche beb Grafen Abelbert von Rorvenich. 1141, ben 14. Geretember.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Cûnradus divina favente elementla romanorum rex secundus. Si bona ecclesiis deo dicatis collata conseruamus, et conseruata eisdem retinemus, predecessorum nostrorum regum seu imperatorum deuotionis limitem exequimur. idque nobis tam ad presentis uite prosperitatem. quam ad future uite beatitudinem profuturum non dubitamus. Notum igitur facimus tam futuris quam presentibus, quod comes Adelbertus de Noruenich, in silua que dicitur Oeninch usus quos iure habebant monachi de Bruwilre ad curtim sui Pirnam pertinentes, scilicet ut omni tempore cum X, et VIII, plaustris sicut arare solent intrantes, ligna usui corum necessaria colligant, et porcos tempore glandinis quod sigil uocant pascendos introducant, infringere temptauerit. Monachis autem proclamantibus, causa in nostram prolata est audientiam, ubi monachi ius quod in predicta silua habuerunt. libere optinuerunt. Quemadmodum igitur predecessor noster piç memoriç Lotharius erex hoc eis confirmauit, nos quoque assensu fratris nostri Heinrici palatini comitis. presente etiam prefato Adelberto comite. et assentiente, renouando ac meliorando cisdem confirmamus et corroboramus, et ne quis eis aliqua obesse presumat infestatione. sub obtentu gratie nostre interdicimus. Si quis autem els nocere uel lus sibi concessum aliquo ingenio noluerit imminuere, periculo regalis banni subiaceat, et centum libras auri purissimi componat, quarum partem dimidiam camere nostre, reliquam uero prefate ecclesie persoluat. Ut ergo hec nostra confirmatio rata et inconuulsa permaneat. hahc cartam inde scribi, et sigilli nostri impressione insigniri iussimus, manuque propria ut inferius apparet corroborantes, testes qui presentes aderant subternotari fecimus. Quorum nomina hec sunt. Arnoldus Coloniensis archiepiscopus. Wernerus Monasteriensis episcopus. Albertus dux Saxonię. comes Heinricus de Lymporch. comes Arnoldus de Cleuia, comes Adolfus de Monte, comes Heinricus de Gelra, comes Adolfus de Saphenberch. Gerardus puer comes de Iuliaco. Godefridus de Arnesberch, Herimannus de Cuich. Theodericus aduocatus Aquensis. Helnricus de Boninga. Rudgerus et Anselmus de Diura. Carsilius et Nicolaus de Cherpena. Herimannus Coloniensis aduocatus. Ricwinus et frater eius Herimannus. Heinricus de Aldendorf iunior, Amelricus de Wormersdorf.

Signum donni Cunradi secundi romanorum regis inuictissimi. Ego Arnoldus cancellarius uice Marcolfi multini archiepiscopi et archicancellarii recognosi. Anno dominici incarnationis M.C.X.L. indictione IIII. regnanto Cunrado romanorum rege III. anno uero regni eius IIII. XVIII. kal, ottobris. Data Colonji in christo feliciter amen.

- 344. Alt Gerard von St. Pantaleon ju Coln erleichtert ben Stand ber zu ben abreilichen Sofen gu Mieberembt und Eich vollichulbig Sorigen, indem er fie fur die Zufunft zu Ropfzins und Rumebe verpflichtet; und erwirbt mit bem von jenen empfangenen Lofeschilling ein Gut zu Deborf.

   1141.
- C. În nomine sancte et indiuidue trinitatis. G. dei gratia abbas s. Pantaleonis omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Notum uobis facimus, quod dum quidam pauperum de familia ecclesie nostre, in

Die angegebene 3nbietion weift auf bas 3ahr 1140, Die 3ahre bes Pabftes und Ronigs aber fallen in ben Anfang bes 3abres 1143. — 3 Bergl. Rr. 310.

curtes nostras Embe et Asche pertinentes, frequenti nos proclamatione merendo pulsarent, eo quod ad ius corum qui plenum debitum soluunt compulsi, tanta sepe uiolentia comprimerentur, ut nonnulli uacuas quas tenebant possessiunculas relinquentes patriis e sedibus migrare disponerent, habito tandem cum nostris fidelibus consilio. respectu omnipotentis dei hanc eorum compressionem hoc modo alleuiare curauimus. Statuimus ergo, ut ista sola cognatio, quam a jure plenarii debiti absoluimus, hoc deinceps jure utatur, uidelicet ut omni anno in festo s, Andree, dir siue mulier postquam legitime supserit, censum duornm denariorum uillicis persoluat, ista quidem que in curtem Embe pertinere uidentur, uillico ipsius curtis, porro in curtem Asche pertinens, uillico eiusdem curtis, Cum uero aliquis inter eos uita decesserit, si uir fuerit, melius quod inter uestes habuerit. si uero femina, melius quod propriis manibus elaborauerit. hoc est filauerit et texuerit, uillico illius curtis ad quam pertinet consignet. Ad hoc ius exigendum et suscipiendum, magistrum inter se eligant, qui censum suprascriptum statuto tempore, et ius de mortuis sicut dictum est quotienscumque prouenerit, ulllico deferat. Si quis antem ex eis predictnm censum tribus annis supersederit. ius pretitulatum quod eis pro misericordia per presentem kartam concessimus, amittat, Sed ne hec nostra pro pauperum alleuiatione concessio, in dampnum et decisionem curtis Asche que ad elemosynam pertinet reputetur, hoc quod predicti pauperes pro prescripto iure adipiscendo contulerunt, ex parte ad quoddam predium quod in dedesdorph iacet. comparandum dedimus. quod uidelicet predium singulis annis VIII. solidos coloniensis monete nillico de Ascha persoluet. Visum est enim nostrorum fidelinm sapientioribus, nullam ipsius curtis stilitatem hoc modo decurtatam, sed potius augmentatam, dum et omni anno prefatus census de predie solustur, et familia que antea nihil penitus soluebat, deinceps per uiros et feminas censum duorum denariorum annuatim persoluat. Ut autem hec nostra concessio rata et firma permaneat, kartam hanc conscribi, et sigillo nostro lussimus consignari, per nominem dei omnipotentis et per futurum iudicium interdicentes, ne guisquam eis hoc ius presumat aliqua potestate uel calliditate infringere. Quod qui fecerit, anathema sit. Nomina autem corum quibus ista concessimus et confirmacimus, hec sunt. Adelbertus de Asche, Demût soror eius com omni prole sua, Helewig cum omni sua posteritate. Heliwig de Gisendorph. Godelint. Margareta. During iunenis. During de Brokendorph, Adelheit cum sua sobole, Acelin de Gisendorph, Liucart de Wilre, Heliwig de Elueke, Sibret de Bliderke. Beregart et fratres eins. Heimo de Overwig. Lluburg et sorores eins. Eueze cum sua prole. Ana de Lich cum sua sobole. Hiceche de Embe cum sua sobole. Gepe de Waledorph et eius sorores. Gunthere de Luppe et eius sorores. Engeze de Ruthing et eius sorores. Adelheit de Patterne, et eius soboles. Methilt, Walframus et fratres eius. Werimbolt de Angelstorph. Ticelen de Bollenberg. Isti in curtem Asche pertinent. Isti autem omnes ad curtem Embo pertinent. Franco et eius sorores. Adelbern uxor Alberti de Asche cum sua sobole. Bertheit cum sua prole. Aleburg de Echilstorph, Venehelt de Overwig, cum sua sobole, Wize de Lachche, et eius soboles. Werimbolt de Lachche, Herimannus et eius sorores. Adelo de Overwig. Testes uero huius nostre concessionis sunt hii. Henricus comes de kesle, aduocatus ecclesie nostre. Christianus aduocatus et filius eius Christianus, Homines et Ministeriales nostri, Herlmannus, Waldeuer, Godefridus, Waldeuer, Herlmannus niger, Herlmannus albus, Emicho, Herimannus de Wighus, Marcwart, Gozelin, de familia, Gerhart de Bliderke, Adelbertus, Albero, Albero karraman, Herimannus cum barba, Gerlach, Beldrich, Liudolfus de Overwig, Thiderich faber de Embe, Hupret de Lich, Adele. Herimannus quoque subaduocatus de Segendorph, Interfuerunt etiam fratres nostri de claustro. hii. Sigebertus prior. Wolbero. Wernerus. Gerhard. Herdricus. Rupertus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XLI. Indictione IIII. Regnante domno Cunrado rege, anno regni cius IIII. presidente colonie domno Arnoldo archiepiscopo, anno ordinationis cius IIII.

345. Pabft Innoceng II. nimmt bas Rlofter auf bem Stromberge (fpater Abrei Deifterbach) in feinen Schug, bemfelben ben Rotigefnten beb Bergeb und in ber Mart Königsvointer, fo wie alles bas, was Erzbifchof Urnolb von Coln ihm verlieben, bestätigend; und ertveilt ihm bas Recht einen Bogt zu wöhlen und Bereidjungen bafelft zu gewähren. — 1142, ben 12. Juni.

Innocentius episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis Walthero ecclesie sancte marie de Stromberch
preposito aque Hermanno ceterisque ipsorum fratribus tam presentibus quam futuris regulariter substituosdis in
3.0

perpetuum. Ad hoc uniuersalis ecclesie cara nobis a prouisore omnium bonorum deo commissa est. ut religiosas diligamns personas, et beneplacentem deo religionem studeamus modis omnibus propagare. Nec enim deo gratus aliquando famniatus impenditur, nisi ex caritatis radice procedens, a puritate religionis fuerit conseruatus. Ea propter dilecti in domino filii uestris lustis postulationibus clementer annuimus, et prefatam ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti prinilegio communimus. Statuentes ut ordo canonicus scenndam beati Augustini regulam, perpetuis ibi temporibns inuiolabiliter conseruetur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, ant in futurum concessione pontificum, largitione regum nel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci, firma uobis uestrisque snecessoribus et illibata permaneant. Decimas gnoque totius montis in quo uestra ecclesia sita est, et omninm noualium que excolentur intra terminum, uidelicet intra marcam hominum habitantium in Winthere, et cetera omnia que ab Arnoldo Coloniensi archiepiscopo uobis rationabiliter concessa sunt, similiter confirmamns. Aduocatiam nero ipsius loci nullus sibi usurpare presumat. nisi quem fratres communi nel sanioris partis consilio. secundum dei timorem et eiusdem loci utilitatem providerint eligendum. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus ant sumptibus colitis, siue de nutrimentis uestrorum animalium nullus omnino clericus, nel laicus, decimas a uobis exigere presnmat. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut quicumque se illic sepeliri deliberagerint, nisi forte excommunicati sint, nullus obsistat, salua tamen iustitia matricis ecclesie. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat predictam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, nel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur eorum, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salna Coloniensis archiepiscopi canonica institia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens, contra eam temere uenire temptauerit, secundo tertioue commonita si non satisfactione congrna emendauerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se dinino indicio existere, de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei, et domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat, atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax domini nostri iesu christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant, Amen, amen, amen,

Ego Innocentius catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Albericus hostiensis episcopus ss. + Ego Octanianus disconsa cardinalis a. nicholai in carcere ss. Data in monte tiburtino per manum Gerardi sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis ac bibliothecarii. II. idus innii. indictione V. incarnationis dominice. anno M.C.XLII. Pontificatus nero domni Innocentii II. pape. anno XIII.

316. Die Alebiffin Irmentrud von Effen befundet, wie verschiedene Ministerialen ihrer Rirche, welchen aus freundschaftlichem Jutrauen Wohnungen in bem Immunitatebegirt bewilligt worden, spater ein Recht dazu sich angemaßt, jest aber mittelft richterlichen Spruchs und Bergleichs, derfelben entsetz worden. — 1142, ben 13. Juni.

In nomine sancte et indiaidus trinitatis. In honore perpetus uirginis sancte Mariy. in ueneratione sanctorum maritrum Cosung et Damiani. Ego Irmentrudis dei gratia humilis astnidensium abbatissa. Omnes fideles, presentis et futuri temporis, amatores et defensores seritatis, audite memoriter, difficilis negotii difficile laboriatum, in quo duodecim annis ecclesia nostra grauiter afflicta laborauit, sed dining miserationis auxilio tandem miserioroliter etuiti, anno ab incarnatione domai M.C.X.I.I. anno regis nostri Cfaradi. V. Iudictione quinta. Idibus uniter Predecessoribes nostris, sancetimonialibus, clericis, et ministerialibus, tanta fuit connexio. benigng simplicitatis, honesis familiaritatis, caritatiue liberalitatis, ut concors concordia, prorsus extirparet ab eis, totius dissensionis uenefitia. Quare sanctimonialium et clericorum simplex beniuotentia, gratiam redeens pro gratia notę religiouis ministros inmuniatis suę cobalitatione numului, propter inminicrom importunistates. temporam transquilitatem,

ecclesiarum ulcinitatem. illorum uero successio nimis inprudenter abusa sue libertatis arbitrio. Immunitatis nostre terminos arroganiter arroganit suis hereditariis beneficiis, nec reddeus gratiam pro gratia, concordem illam concordiam ad nos deriuatam, mutauti in contraria. Nos igitur coram regibus, ponificibus, principibus, clericis, el laicis, immunitatis nostre terminos defendentes sepe numero, iure diuino et humano exiuimus in pretaxato annorum termino nostre tribulationis laborintum. in coloniensi ecclesia iudiciario ordina et XII. marcarum conpositione. Prefuerum e assesserum bule conpositioni, et iudiciarie diffinitioni. Amrodius coloniensiamu enerabilia archiepiscopus. Arnodius cancellarius, in domo s. Petri prepositus, cam esteris colonie prepositii. Branone. Gerrardo. Thiebaldo. Thieoderico. Bernone. Berengero. Cum decanis et magistris. et cum laicis, Adolpho comite. Gozguino comite. Theoderico de Bernone. Berengero. Cum decanis et magistris. et cum laicis, Adolpho comite. Gozguino comite. Theoderico de probetus. Gueselion do strankehe. Rotgero de harst, cum multis aliis liberis et ministris. Afluerunt et consenserunt quoque nobiscum nostri fideles sanctimonisles Adelhedils preposita. Mahhitidis. Vitabilidis. Óta. Capellani. Gerardus. Herimannus. Fridericus, ministri. Bertoldus cum primis curiç nostre officiariis. et Gvinemarus cum Gvideloga et suis filiis ibidem coniuncitis. firmamento nostro neritatis. Huius negotii modum et seriem in ecclesia nostra publicatam, et ab ea probatam. et hoc sigillatam commonitorio signatam. ueritatis amatoribus taendam committimus ne postmodam aliciaius presumptio inmunitatis nostre terminos arroget suo beneficio. consignatos prefati pontificis nostri priuliegio. in generali sinodo sub anathematis supplicio.

347. Erzbifchof Urnold I. von Coln gieht feche Saufer ber Stiftefirche ju Effen, welche von Minifter rialen berfelben mit Gewalt im Besithe gehalten worden, jum Rlofter wieder ein. — 1142.1

In nomine sanetę et indiuiduę trinitatis. Ego Arnoldus del gratia sanetę coloniensis șeclesią archiepiscopus in perpetatum. Quoniam temporalis șeclesia sieut spiritualitus alimoniis carere non debet, sie citam in presenti carere subsidii son potest corporalitum, oportest nthii quibus eius commissa est administratio sie spiritualia nutriant ut habundet, sie uero administrent temporalia, ut defectu non laboret. Debeums igitur bona nobis commissas făciliter custodire, cum discretione administrare, cum stutulo et diligentia si qua insufilier dispersa sunt recolligere. Ob quam rem ego Arnoldus dei gratia sancțe coloniensis șeclesiș archiepiscopus rogatu et postalatione aenerabilia norris nostrę Ermendrudis esnidensis abbatisse, neo non et eiusdem eclesiș congregatione conquerente. VI. domos quas ministeriales illius șeclesiș a claustro per uiolentiam in usus suos, et secularem hereditatem diu surspanerant, seceritate ofbiti nostri a manihos eorum eripiumus, et ei simustelam suam confitentibus et șeclesiș possessionem suam recognoscentibus, claustro et usibus domnarum în pace et absque ulla contraditetione restituimus. Preterea ne de cețero super eisdem domibus aliqua contra occlesiam oriretur contentio, per presentem paginam rem gestam memoriș commendare curatiumus, sub anathemate ne quis de cetero super his ecclesiam inquietare presumeret firmiter interdiximus, et imaginis nostre karacthere signari precepimus. Hee antem sunt nomina corum qui sapradictas claustri domos per uiolentiam occupauerant. Geuebardus. Conradus. Widelogis, Friderieus. Geuebardus. Eclegerus. Mahildis, Hasceka.

Actum est colonie in publico conuentu anno ab incarnatione domini. M.C.XXXXII. Testibus idoneis adsistentibus quorum nomina hee sunt. Arnoldus cancellarius et maioris ecclesir prepositus. Theobaldus prep. s. Seuerini.
Theoderius peep. ss. apostolorum. Otto palatinus comes. De ecclesia esnidansi. Ermentrudis abbatissa. Adelhedis
preposita. Mathildis, Odelhildis. Oda. Gerardus clericus. Herimannus. Fridericus. Comes Adolfus. Gozuinus de
Hinesberge. Theodericus de bruke. Guitilinus de strunkethe. Rotherus de Hurst. Robertus. Bertholdus kamerarius,
Geuchardus dapifer. Otkerus marescalcus. Winemarus. Conrados. Sigebertus. Fridericus. Bernehardus. Herimannus,
Henricus. Theodericus. Walcon et alii multi boni testimonii uiri, in nomine domini Anne.

Bergl, bie borbergebenbe Urt.

348. Pabft Coleftin II. bestätigt bem Rloster auf bem Stromberge (Abtei heisterbach) feine Besigungen, im Besondern ben hof zu Stengelberg und zu Medenbeim, und die mit dem Bogte getroffene Uebereintunft; und fügt zu ben fruberen 'Privilegien die Erlaubnis bingu, bei allgemeinem Interdiet fillte Gottebfeier zu halten. — 1143, den 19. Februar.

Celestinus episcopus seruns serunum dei. Dilectis filiis Walthero ecclesie sancte marie de stromberch preposito ciusque fratribus tam presentibus quam futuris regulariter substituendis in perpetunm. Apostolici moderaminis clementic conuenit, religiosos diligere, et corum loca pia protectione munire. Dignum namque et honestati conneniens esse cognoscitur, ut qui ad ecclesiarum regimen assumpti sumus, cas et a prauorum hominum neguitia tueamur, et apostolice sedis patrocinio foucamus. Ea propter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus clementer annuimus, et presatam ecclesiam in qua diuino maucipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut ordo canonicus secundum b. Augustini regulam perpetuis ibi temporibus inuiolabiliter conseruetur. Preterea quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum. largitione regum nel principum. oblatione fidelium seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci. firma nobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. Curtem in Steintelberch cam suis pertinentiis. Curtem in Mechilinkeim cum suis pertinentiis. Quicquid etiam in terris cultis sine incultis, uineis, pratis, siluis, pascuis, molendinis, seu aliis bonis rationabiliter possidetis, Decimas anoque totius montis iu quo uestra ecclesia sita est, et omnium uoualium que excoluntur intra terminum uidelicet intra marcham hominum habitantium in Winthere. et cetera omnia que ab Arnoldo Coloniensi archiepiscopo uobis rationabili prouidentia concessa sunt similiter confirmamus. Sane laborum nestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis sine de nutrimentis nestrorum animalium, nullus omnino clericus nel lalcus decimas a nobis exigere presumat. Aduocatus autem uester nichil a uobis exigat. uec in bouis uel possessionibus uestris aliquam exactionem faciat, sed uno denario anreo coloniensis monete, sicut inter uos et ipsum statutum est in dedicatione uestre ecclesie a nobis sibi annualiter persolnendo contentus existat. Liceat etiam nobis in communi interdicto lpsius episcopatus clausis fanuis et exclusis excommunicatis nel interdictis summissa noce diuina officia celebrare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus et quicumque se illic sepeliri deliberauerint. nisi forte excommunicati sint nullus obsistat, salua tamen iustitia matricis ecclesie. Ad indicium antem huius a sede apostolica percepte protectionis IL tenacula libri nobis nostrisque successoribus annis singulis persoluctis. Decernimus ergo ut nulli omuino hominum liceat predictam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conseruentur corum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salua Coloniensis archiepiscopi canonica iustitia, et apostolice sedis reuerentia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra cam temere neaire temptaucrit. secundo tertique commonita, si nou satisfactione congrua emendanerit. potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine dei et domini redemptoris nostri iesu christi aliena fint. atque in extremo examine districte ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco iusta seruantibus. sit pax domini nostri iesu christi, quatinus et hic fructum bone actionis percipiant. et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. Amen. amen. amen.

Ego Celestinus catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Couradus Sabinensis episcopus ss. + Ego Theodewinus s. Rufine episcopus ss. + Ego Albericus Hostiensis episcopus ss. + Ego Stephanus Prenestinus episcopus ss. + Ego Yumarus Tusculauus episcopus ss. + Ego Petrus Albanensis episcopus ss. + Ego Gregorius presbiter cardinalis tit. Calixti ss. + Ego Guido presbiter cardinalis tit. s. Grisogoni ss. + Ego Rainerius presbiter cardinalis tit. s. Prisce ss. + Ego Golizo presbiter cardinalis tit. s. Cecilie ss. + Ego Habaddus presbiter cardinalis tit. s.

¹ Bergl. Rr. 345.

Praxedis as. † Ego Thomas presbiter cardinalis tit. Vestine ss. † Ego Petrus cardinalis presbiter cardinalis tit. s. Susanns s. † Ego Humbaldus presbiter cardinalis tit. ss. Lohannis et Pauli ss. † Ego Guido presbiter cardinalis tit. s. Cyriaci ss. † Ego Rainerius presbiter cardinalis tit. s. Cyriaci ss. † Ego Rainerius presbiter cardinalis tit. s. Stephani de cello monte ss. † Ego Manfredus presbiter cardinalis tit. s. Susing ss. † Ego Haribertus presbiter cardinalis tit. s. Susing ss. † Ego Haribertus presbiter cardinalis tit. s. Sauing ss. † Ego Haribertus diaconus cardinalis s. Georgi ad uelum sureum ss. † Ego Octanianus diaconus cardinalis ss. Sergii et Bachi ss. † Ego Ottanianus diaconus cardinalis s. Nycolai in carcere tulliano ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in aquiro ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in porticu ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in porticu ss. † Ego Petrus diaconus cardinalis s. Marie in porticu ss. † Ego Hago s. Adriani ss. † Ego Gregorius diaconus cardinalis s. Angeli ss. † Ego Astaldus diaconus cardinalis s. Eustachii inta templum agrippe ss. † Ego Iohannes diaconus cardinalis s. Marie noue ss. † Ego Hugo s. Romane ecclesie diaconus a Lucie in horphea ss. Data Laterani per mannm Gerardi s. romane ecclesie presbiteri cardinalis ac bibliothecarii. XL kal, martii. Indictione. VII. incarnationis dominice anno M.C.XLIII. Pontificatus nero domni Celestini II. papea anno primo.

349. Erzhifchof Unold I. von Elin veranlaft und beftatigt, auf bie Rage ber Abrei Pantaleon über ihren Bogt Chriftian von Wevelinishoven, ein Weisthum ber Bogtsgefalle von ben Sofen Oberembt, Eich und Suchteln. — 1143, ben 5. Marz.

În nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus. omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Cum officii nostri dignitatem et auctoritatem propendimus, cur dominus in pectore pontificis rationale iudicii poni preceperit, diligenter attendere debemus. Rationale unippe indicii pontifex in pectore habet, quando in omnibus suis indiciis equitatis rationem tenet. Nos igitur huiusmodi utilitate precepti commoniti. iustum esse censuimns, nt ecclesias nostre cure commissas ab inique exactionis iugo justo absolneremus iudicio. quodque eis ex hoc emolumenti contulimus officii et prelationis nostre auctoritate firmaremus. Notum igitur esse nolnmus universitati fidelinm. presentium et futurorum. quod Gerhardus abbas monasterii s. Pantaleonis. cum omni fratrum suorum cetu querimoniam ad nostras detulit anres. de quodam aduocato suo nomine christiano de Winelenchoue. eo quod potestate aduocatie sue ita abuteretur. ut in quibusdam occlesie uillulis, que sub eius tuitione esse debebant, preter ius sibi constitutum, plus iusto appeteret, ipsamque ecclesiam supra modum de iniusta obsoniorum exactione granaret. Hanc querimoniam iusticia postulante nos exandientes, diem pro hac causa tractanda posuimus, in qua totam familiam trium curtium ad eandem ecclesiam pertinentium uidelicet Sufthele. Embe. Asche. euocantes. per sacramentum quod eidem ecclesie fecerant monuimus. nt quale obsonium unaqueque curtis aduocato ex iure deberet, data sententia iudicio scabinorum definirent. Unus itaque scabinorum Sicco nomine de Sufthele, jus aduocati ex ipsa curte determinant, uidelicet XXIIII. modios nussenses anene et XII. solidos coloniensis monete, alter uero de Embe Luidolfus nomine, tale ius ex illa curte designauit, scilicet XVII. solidos, porro tercius de Asche, Herimannus cum barba, istud jus aduocato ex ipsa curte pronuntiauit. hoc est VI. modios auene XII. solidos et XXXI. denarios. Camque hanc iusticiam obsoniorum, singuli de singulis curtibus, ceteris omnibns ex familia ipsarum trium cartinm attestantibns, certa sententia protulissent, nos accepta stola, officii nostri anctoritate et banno interdiximus, ne ipse aduocatus, uel aliquis successor eius, deinceps aliquo modo ultra prescriptum ius ecclesiam illam grauare presumat. Quod si aliquis corum post hanc prohibitionem nostram ecclesiam illam in hac causa, siue propter hniusmodi causam nexare presumpserit, peremptoriam in eum damus sententiam ex auctoritate beati Petri et domni pape Innocentii et nostra. ut tamdiu excommunicationi subiaceat. donec ab hac iniusticia resipiscat. Ad enius rei confirmationem kartam hanc conscribi. et sigilli nostri impressione iussimus annotari, presentibus et astipnlantibus his. quorum subscripta sunt nomina testibus. De clero Arnoldus maioris ecclesie prepositus. Walterus decanus. Bruno prep. santhensis. Gerhardns prep. bonnensis. Berengerus prep. s. Andree. Thidericus prep. ss. Apostolorum. Rudolfus abbas tuiciensis. Amilius abb. Brunwilirensis. Cuno abb. sigebergensis. Cunradus decanus s. Gereonis. Liberi nero et seruientes hij fuerant. Rupertus de Luriburg. Heinrieus comes urbanus, Gerhardus comes de Inliaco. Walterus comes de Kesle. Walterus de Rodenburg. Walterus de Hengebach. Wecelo de Patberg. Herimannus aduocatus. Amelricus de Winnerstorp. Amelricus. Mejinherus. Herimannus. Waldeuer. Godefridus. Richinus et Herimannus frater eins. Herimannus de nouo foro. Marcmannus. Bertofus. Anshelmus. Marcmannus. Berthardus. Cunradus. Godefridus. Herimannus et item Herimannus de Embe. Godefridus. Emicho. Sicco. Razo. Heriman. Ernest. Immo. Hartman. Cunradus. Gunlia de Suffiche. et Embe et Asche. atque alli quam plares.

Acta snnt hec colonie III. Non. Martti. Anno dominice incarnationis. M.C.XL.III. Indictione VI. Regnante domno Cunrado rege, anno VII. Pontificatus antem domni Arnoldi coloniensis archiepiscopi anno VII.

350, Konig Conrad III. befidtigt bie Wreibeiten und Befinungen ' bes Frauenftiftes Bilich. - 1144.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Cunradus diuina fagente clementia romanorum rex secundos. Iustitie diffinitio est, constantem ac perpetuam habere nolnntatem, tribuendi unicuique quod sibi iure competit. Quam uirtutem cum omne hominum genus. partim a natura, partim institutis legalibus edoctum, colere semper et exercere habeat, precipue tamen regie dignitati congruit, talem animi habitum immutabiliter induere. Eis autem personis nostra in omni pietatis et equitatis desensione dignatio propensiorem debet adhibere beninolentiam, que diuinis sincerius sunt mancipate obsequiis, et nobis in administratione regni sollicite agentibus, et orationis munde beneficio. et ueracis consilii subsidio. et indefessi laboris studio assistunt. Ea propter omninm tam future quam presentis etatis fidelium nostrorum nonerit industria, quod nostram celsitudinem adiens uir prudens, et efficax. Arnoldus nostri imperii cancellarius, petiit, quatinns monasterium vileke deo dicatarum uirginum, cui soror ipsius carnalis Hizeka uenerabilis abbatissa preesse dinoscitur, in nostre regie et imperialis tuitionis protectionem. sieut ab antiquo fuit reciperemus, et nostri precepti prinilegio fortius communiremus, cuins rationabilibus petitionibus aurem pietatis elementer inclinando. statuentes decernimus, ut prememoratum monasterium sanctarum uirginum Vilcka, secundum regulam sancti benedicti niuentium, quod uir nobilis Megingoz, cum ingenna et religiosa uxore sua gerbirga temporibus dine memorie imperatoris Ottonis secundi, in sua proprietate condiderunt. et ab omni seculari jure, seu publica functione. Ottonis tercii prinilegio exemerunt, propria et ab antiquis regibus nel imperatoribus iam dicto nidelicet Ottone III. nec non ipaius successore Heinrico imperatore, collata libertate potiatur, ad formam et similitudinem monasteriorum, que proprie et specialiter ad regni proprietatem et ordinationem pertinent. id est. Quidelingeburg, gandersheim, et asneda. Fundos igitur et predia, que a prenominatis constructoribus, et aliis deum timentibus uiris. ad ipsum monasterium tradita sunt. ab omnium hominum uexatione, et inquictatione, libera plena cum immunitate in perpetuum esse, per presentis edictum pagine constituimus, ita uidelicet ut nullus dux. nullus marchio. nullus comes, nullus uicecomes, nullius officii persona. magna seu parua res sepedicti monasterii exactione aliqua uel hospitiis inquietare, aut uexare presumat, has autem possessiones suis nominibus subternotandas censuimus, uillam Vileke cum omnibus appendiciis suis secundum priuilegia regum et imperatorum, cum ecclesia baptismali et omni decimatione, et termino, ad ipsam pertinente, cum capellis ubi plebanus pertinet. uidelicet. Wintra. Dollendorp. item Dollendorp. Cassela. Cudengouen et earum decimationem tam in agris, quam uineis, ortis, noualibns, et omni iure parochiali, preterea in codem termino sunt alie capelle dominorum absque procuratione matricis ecclesie, in uilla Humilgis ecclesiam cum omni decimatione. molendinum unum, curtem unam, et IIII. mansos indominicatos, et preterea mansos XXVII. et dimidium, in uilla Wizelare. ecclesiam I. cum omni decimatione duos mansos indominicatos, et preterea mansos XIIII. in uilla Marafa V. mansos indominicatos, et alios XXV, et dimidium, duo molendina et siluam unam, in uilla Bilike VIIII. mansos et duo molendina, in uilla Wormelinga, mansos indominicatos III, et alios XX. mansos et unum molendinum, in uilla Waneblach VI, mausos indominicatos et alios XXX. duos mansos, et nouale LXXX. iornalium. in uilla

Die genanuten Orte find, foriel es fich aus ben Stiftstragiftern ermitteln lagt: Ronigeminter, Ober- und Rieber-Dollendorf, Chercanel, Rabingboven, himmelgeift, Bittlaer, Borp, Bitt, Romersbagen, Binterborn, Bergheim.

Rumereshagon mansos IIII. in Wintreburon VI. solidos denariorum, in Richezehagon V. solidos et VI. denarios, in nilla Gladebach mansos indominicatos II. et alios VI. et II. molendina, in uilla Roden IIII. mansos indominicatos, et alios XII. in uilla Bercheim V. mansos indominicatos, piscatio ciusdem monasterii est ab asenwiden usque ad monnendorperhiden, et per fluuium Sigam sursum usque Stochfurd, in utraque fluminis ripa omnium que capjuntur tertia pars est monasterii, de subscriptis siluis pertinet iusticia et iudicium iurisdictio et legum compositio ad Vilike. Rameshemeroherthi et preterea VIIII. pars totius fundi et arborum, item silua Waltreshalz. item in silua Lomerkolz justicia et pastum M. et CCCC, porcorum, et XIIII. uerrium, et XIIII. curruum, ad usum monasterii, in silua haldoureholz, in Wolckeshemeroholz justicia et quantum uolunt ad omnem usum, in silua Aldendagenburca, et in Iungendagenburca omnem iusticiam et quantum uolunt ad usum, in silua Vethelgarde totam justiciam et XIIII. currus et CC, porcorum pastum, in uilla Eidtorph bannum et justiciam super omnes siluas. Et ut bec omnia firma et inconcussa omni tempore permaneant, presentis precepti paginam conscribi, et nostre imaginis impressione insigniri, testesque qui affuerunt subternotari iussimus. Fredericus Magedeburgensis archiepiscopus. Henricus Radisbonensis episcopus. Otto Frisingensis episcopus. Sifridas Spirensis episcopus. Buccho Wormstiensis episcopus, Embrico Wirzeburgensis episcopus, Eilbertus Bauenbergensis episcopus, Heinricus Holomucensis episcopus. Wicherus Brandenburgensis episcopus, Fredericus germanus noster dux Sueuie et Alsatic. Conradus marchio de Wittin. Adelbertus marchio de Brandenburg. Lothewicus lantgraujus de Turingia. Otto palatinus comes de Withelenesbach, Tiebaldus marchio de Cambe, Geuehardus comes de Sulcebach, Vdalricus comes de Lenceburg. Bertoldus comes de Anedes. Wiboldus stabulensis abbas.

Signum domni Conradi Romanorum regis secundi. Ego Arnoldus cancellarius uice Heinrici moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoui. Anno dominice incarnationis M.C.XLIIII. indictione VI. regnante domno Cünrado Romanorum rege secundo. anno uero regni eius VII. Data est apud Babenberg, in christo feliciter amen.

351. Erzbifchof Arnold I. von Coln bekundet bas Entfteben ber Siegburger Probstei ju Millen, bas gegenseitige Berhaltnif bes Pfarr; und ber Klostergeistlichen und beren Bestungen.' - 1144.

C. In nomine sanete et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus requiem eternam, et lucem perpetuam. Notum uobis esse uolumus de millinensi ecclesia, que leodiensi episcopio subiacet, qualiter cenobio Sigebergensi fuerit subiecta, ibique diuine seruitutis gratia legitime donata. Canonicus quidam leodiensis Willelmus nomine, uir illustris. cum haberet nepotes quatuor. Florentium et Reinhardum, filios uidelicet fratrum suorum. Guitlelmum et Heribertum, modis quibus ualuit dirigere eos studuit in uiam salutis eternę. Unde salubri consilio egit cum eis, uti partibus quas in millenensi ecclesia bereditario lure eatenus possidebant renunciarent, ipsamque ecclesiam ad disponendum inibi monasticum ordinem deo et sanctis eius gratanter offerrent. Igitur dinine quippe uoluntati suam contemperantes. nenerunt Sigeberg tempore Cunonis primi, abbatis, ecclesiam legaliter tradiderunt, regulariter ujcturos sibi monachos concedi humiliter poposcerunt, post aliquantum temporis destinantur, humane tractantur, monastice conversationis munia pro niribus celebrantur. Postquam uero predictus Florentius uiam ingressus est uniuerse carnis, superstes germanus defuncti Reginhardus, cum ad airilem peruenisset etatem accusare cepit predictam donationem, dicens se utpote în puericia tune agentem neque interfuisse neque prebuisse assensum. Cnm igitur in hac animositate persistens, hereditariam sibi cepisset milienensia ecclesie partem defendere, pertinentias presbiteri quasi proprias deputare, diuino instincta et bonorum uirorum consilio commonitus tandem cessit, et condicto die occurrenti sibi Cunoni secundo Sigebergensium abbati prefatam ecclesiam publice recognouit, quin et in capitulo clericorum Sustris presente Walthelmo decano, cunctis qui aderant acciamantibus atque laudantibus libere confirmauit, et ne deinceps aliqua forte de his

^{&#}x27; Ramlich ju Millen, Brudelgen, Bebr, Tubberen, Albenhof, Sag- und Brod. Sittarb; an ben übrigen in ber Urt. genannten Orten hatte Die Probftet fpater teine Befigungen mehr.

controuersia nasceretur, confirmationis paginam conscribi roganit, in qua id interponi generatim placuit, ut tam inse Reinhardus quam omnes posteri eius, quicuque milleneusi domni nel hereditati iure prefuerit, aduocatiam quoque illius ecclesie a Sigebergensi abbate suscipiat, siquidem secundum deum et commodum fratrum illic deo seruientium sese agat. alioquiu liberum sit abbati, quem uoluerit ecclesie illi ponere defensorem. Quapropter omnia scandalorum radicem et germeu, ne postmodum coutra dei famulos oriautur. ipso nos adiunante, stirpitus euellere cupientes, primo diaria presbiteri qui recturus est parrochiam a rebus monachorum secernere, tum rebus insis quietem nostra auctoritate volumus providere, scientes rem pacis in inquietudine geri non posse, Altare quod est iu medio ecclesie, iu memoriam beati Nikolai dedicatum, ad clericum pertinebit, ubi si unus oblatus fuerit nummus, clerici crit, siquidem amplius in uummis, argento nel anro. equa inter fratres et clericum erit diuisio. Oujequid alind ibi fuerit oblatum, due partes fratrum, tercia clerici erit, nisi forte is qui optulerit quid cuius esse debeat iose determinet, tunc eius diuisio rata permaneat. Item infirmis quis de rebus suis douationem faciens, quicquid illud erit, prout ipse inter fratres et clericum dividi statuerit dividatur, si nihil discreverit, due partes fratrum, una presbiteri erit. Ad maius altare quod in honore beatorum martyrum Geugulfi et Quirini consecratum est, quicquid nummorum ad manum nenerit, preter unum denarjum qui fratrum erit, equaliter inter monachos et clericum partietur, uerum quiequid alind quolibet modo fuerit oblatum. omuium omuino rerum, monachorum ex iutegro erit. Et ut clerico abundent unde episcopo chorepiscopo et decano canonice decreta persoluat. exceptis his que superius commemoragimus, sui erunt panes qui de singulis domibus in uatali domini et iu pascha ad ecclesiam rite deseruntur, et que post puerperium mulieres offernnt, dum in ecclesiam introducuutur. De Emundrode penduntur annue nouem solidi colonicusis monete, horum medictas clerico proueniet, nidelicet quatuor solidi et sex denarii. De Bragele quiuque solidi et sex denarii leodiensis monete, horum duo solidi et nouem deuarii clerico dabuntur. De Were XXX, nummos accipiet et insuper medietatem omnium capitalium eensuum quotannis in cotidiana stipeudia sumet. Rebus ac possessionibus monachorum apud millene deo sernientium. ex parte domini nostri iesu christi et sancte genitricis eius perpetne uirginis Marie. sanctorum Gengulfi. Quirini. et Nvcolal. omniumque electorum del nostra auctoritate et banno, quietem confirmamus et pacem, neque persona grandis aut parua uioleutiam presumat inferre bonis, illi ecclesie iuste acquisitis nel acquirendis, legitime collatis seu conferendis phiubi locorum positis, que partim hic notamus, ut nunc et semper omne os obstruatur contra hec loquentinm iniqua. Apud Millene nonem bonuaria, sicut homines illius terre locuntur. Apud Tudere, mansus unus, Apud Westerholz intra silvam, mansus et dimidius, quos precio dederuut Cuuradus, Arnoldus, et Adelhardus fratres, Anfridus, et frater eius Tiedericus. Apud Altenhouen. duo mansi, et tria bonuaria. Apud Hageneitert, tria bonuaria, et curtile unum quod soluit XII. denarios. Apnd Lore mansns I. et dimidius. Apud Hethele mansus nnus soluens firthonem. Apud Vurst mansi duo. soluentes X. solidos. Ibidem duo mansi diuisi, solueutes tres solidos coloniensis monetę. Apud Emuudrode mansus et dimidius, soluentes nouem solidos coloniensis mouete, Apud Odenrinchouen mansus uuus, solnens VII. solidos leuis monete. Apud Helden dimidius mansus soluens II. solidos. Apud Brugele mansus unus. soluens V. solidos et VI. denarios, et pondus lini unum. Apud Were dimidius mansus XXX, denarios et uisitationem unam. Ibidem curtile unum, soluens X, denarios et aliud, unde tres denarii dantur. Apud Crutorp mansus, pendens III. solidos. Apud Herkenrode dimidius mansus III. solidos, Apud Reinwardesrode dimidius mansus IIII. solidos. Apud Brüchsitert duo bonuaria et dimidium. soluentia X. et VIII. denarios. Apud Velden mansus unus. et apud Vursten mansus nnus, solnentes V. solidos coloniensis monete. Apud Ercinhouen bonuarium, solnens quatuor denarios. Apud Euccenrode bonuarium, totidem denarios, Apud labeche bouuarium, denarios totidem. Apud Balsitert nouem bonuaria, tres solidos et uisitationem. Ibidem cartile et bonuarium unum XII, denarios. Est et aliud curtile ibidem sub manu fratrum. Si quis horum omnium quippiam immutare, uel in alteram partem perperam decliuare temptauerit, seu prenominatis uel aliis quibuslibet rebus ecclesie illius uioleutiam inferre, anathema factus a deo sortem capiat iuter illos, quorum uermis non moritur, et ignis uon extinguitur. nisi mature resipiscat. et digne deo satisfaciat.

Acta sunt hee et confirmata. anno dominice incarnationis. M.C.XLIII. Indictione VII. presidente universali papa Lucio, sub Cunrado. Romanorum rege. coram idoneis testibus. quorum nomina sunt hec. Gualthelmus decanus.

Sigero preshiter. Cristianns de Wieuelinehouen. illustris uir. Ansfridus de Tudere. Thomas et Godefridus frater eius de Safele, liberi homines, Hillinus. Wiricus. Willelmus, ministeriales, et plures alii, tam clerici quam laiei.

- 352. Erzbischof Arnold I. von Coln schlichtet den Streit der Abtei Pantaleen wegen der von einem bortigen Burger Gerimann auf dem Grunde und in dem Pfarrsprengel der Abtei errichteten Pfarrfirche zum b. Maurig, indem er die Nonnen von der Rheininsel dahin verpflangt und biese mit ihrer Priorin in gestlichen Dingen dem Abte untergibt, dem auch die Besetung der Pfarrstelle verbleiben soll. 1144.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus christi per orbem fidelibus tam futuris quam presentibus. Psalmista diuino doctus spiritu. dum pulehrum et diene federatum justicie et pacis poneret predicamentum, justicia inquit et pax osculate sunt, magnum profecto insinuans bonum, ubi cum pace et iusticia quodeumque disponitur negocium. Huius nos capituli non immemores, iuxta quod officii nostri ratio postulat, ecclesiis nobis commissis. hoc bonum deo annuente prouidere curanimus, quatenus suis quibusque în causis terminandis, talem plerumque dispensatiuam suscipiant sententiam, que et pacem informet, et suam cuique insticiam constituat. Notum igitur uobls facimus, quia quedam contronersia fuerat oborta, inter abbatem ecclesie b. Pantaleonis et quendam ciuem coloniensem Herimannum nomine, qui nouam ecclesiam in fundo et possessione prefati martyris construxerat. eodem Herimanno astruere cuplente, quod abbas prefati cenobii ipsum fundum, eandemque possessionem liberam absque alieuius conditionis respecta sibi concesserlt, abbate econtrario asserente, id se minime feeisse, neque facere potuisse, absque concessu fratrum et ministerialium suorum, et absque testimonio ecclesie, et confirmatione testamentalis scripture. Camque longa disceptatione graviter et frequenter ab invicem resilirent, habito cum senatoribus ecclesie nostre consilio, pro pacis et iusticle bono reformando, hoc quod in subiecto prenotatum est, utraque parte consentiente deliberauimus, tandemque hoc pacto hanc litem deus et melior censura diremit. Itaque sanctimoniales in insula reni commorantes, ad prefatam nouam ecclesiam h. Mauritii transtulimus. bae inter eas et predictum abbatem s. Pantaleonis ratione prefixa, ut ipse sorores in exteriarum rerum suarum prouisione suam secum sollicitudinem habeant et libertatem, in quibus si deficiunt uel habundant, nullum in his respectum ad abbatem habeant, porro in cura animarum et la sacri ordinis observatione secundo loco post archiepiscopum ipsi abbati omnimodis obediant. Matrem sine magistram spiritualem constituendi liberam electionem habeant, que tamen non abbatissa sed prior solummodo nominetur. Duos fratres de monasterio s. Pantaleonis ad diuinum seruitium sibi exhibendum semper accipiant, quibus fratribus ab abbate omnia ad nietum et uestitum necessaria dabuntur. Quia uero prenominata b. Mauritii ecclesia parochialis est, pertinens ad ecclesiam b. Pantaleonis, ideireo ipse abbas eandem insticiam quam hactenus in ea habebat, deinceps quoque libere retineat, uidelicet in danda eiusdem parochie inuestitura, et conseruanda in ea omni immunitatis justicia. Porro ab co inuestitus candem quam hactenus habeat potestatem baptizandi, sepeliendi, uerbum dei in cadem ceclesia predicandi, excommunicandi. decimas sibi determinatas aecipiendi. Synodus quoque secundum consuetudinem in ea habeatur. Quicquid autem ad altare parochiale donatum uel oblatum fuerit, parochiani erit, porro ceteris altaribus donatum uel oblatum, ad jus et utilitatem sororum proficiet. Preterea utilitatem XXV, jugerum et quarundam aliarum terre partium prope candem ecclesiam muro ciuitatis adiacentium, sed ad ecclesiam b. Pantaleonis pertinentium, prefatis sororibus abbas pro karitate concedit. saluo tamen sue ecclesie proprietatis iure. ea seilicet conditione. ut si in aliquo suprascripti iuris antiquitus habiti integritas uiolata fuerit, quod absit, nel pactum supra determinatum contemptum ierit. omnis predicte possessionis utilitas ad proprium dominum redeat. net quisquam in ea preter abbatem et eius officiales alicuius exercendi iuris potestatem ulterius retineat. Ut autem hec omnia rata firmaque permaneant. testamenti huius confirmatione et sigilli nostri impressione corroborauimus, prohibentes collata b. Petro auctoritate, et domni pape Lucii, nostrique officii seneritate, ne quis contra huiusmodi constitutionis regulam agere quoquomodo presumat, quod si presumpserit, tamdiu excommunicationis uinculo subiaceat, donec de hac presumptione resipiscat. Testes sunt huius rei. Wernerus episcopus monasteriensis. Arnoldus prepositus de domo. Walterus decanus. Bruno prep. xantensis. Gerhardus prep. bonnensis. Tiepoldus prep. s. Scuerini. Volcoldus prep. s. I. II.

Cuuiberti. Thidericus prep. ss. apostolorum. Berengerus prep. s. Andres. Radolfus abbas taiciensis. Cuno abb. sigebergensis, Wilhelmus abb. s. Martini. Amilius abb. Brunwillrensis. Laici uero Otto comes de Rinegge. Herimannus aduocatus. Amelricus de Wurmerstorph. Walterus comes de Kesle. Richwinus et frater eius Herimannus. Waldeuer. Herimannus. Modefridus. Herimannus de Wighus. Emicho.

Acta sunt hec colonie anno dominice incornationis M.C.XLIIII. Indictione VII. Anno poutificatus domui pape Lucii I. regni uero domni Cunradi regis. et nostri presulatus anno VIII.

353. Konig Conrad III. genebmigt nach bem Rathe ber Fuffen, bag bie Burger von Duieburg um bie Pfalg und ben Bonigsborf, ober auf bem Martte bafelft, Sulfer errichtet, damit ber Ort an Doftagen um fo mehr Bohnungen barbiete. — 1145.

Conradus III. Romanorum rex. Omnlum fidelium nostrorum nonerit industria, quod nos petitiones fidelium nostrorum cluium Duisburgensium admisimus et domos siue edificationes quas circa palatisme et curiam regalem siue supra forum locanerant, pro deuto et fideli corum obsequio illis confirmaniums. Hoe autem ideiroe ex consilio principum et fidelium nostrorum feciums. ut et idem locus Duisburg ab habitatoribus ipsius tanto studiosius coleretur et nobis lbidem curiam habentibus principibus et familiaribus nostris ceu in allis locis regalibus fieri solet, aptiora hospitia inaenireatur. Et ut hec ab omnibus credantur et omni in posterum tempore inconsulam seruientur, hanc inde chartam scribi et sigilli nostri impressione insignari iussimus, manuque propria corroborantes idonoso ietes subter notari feciums, quorum momina sunt hec. Anselman Hauchurgensis episcopus. Lambertus abbas Werdensis. Adolphus comes de Monte. Robertus comes de Granina. Hermanuus comes de Hardenberch. Marquardus de Grambach, Giso de Hiltenburch. Tibertus de Spileberg, Hermannus Calf. Wernerus schabinus. Henricus, Albertus, Weintensus, Wisuandus, Runot Geranadas. Brantwardus, Widekimus.

Ar to dominice incarnationis MCXLV, Indictione VIII. Data est apud Werdenam s. Ludgeri.

354. Ergbifchof Urnotd I. von Coln befunder, daß Gerhard, Graf von Bonn, Der Abrei Giegburg, wohin er alls tranter Jungeling fich begeben, Die Sulfte feines Allode ju Givorf geschnett habe.

— 1145.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte colonieusis ecclesie archicoiscopus. omnibus summi pastoris ouibus, semper uirentia ulte pascua. Cum deus omnipotens humano generi multis sepe modis causisque diuersis, nune per prospera nune consulat per aduersa, toto pictatis studio ad hoc solum nititur. ut miseri mortales cognoscant se ipsos, atque dignis penitentie fructibus elaborarent, quatenns destructa malignitate que nocuit, uincat misericordia que redemit. Ad quod probandum, notum esse nolumus cunctis deum timentibus, qualiter Gerhardus quidam bunnensis comes, cum esset primeue etatis adolescens, et terrene dignitatis occasione negociis secularibus occupatus, paterno dei flagello correptus est. Ita in montem Sigeberg se contulit. ibique dinina super lectum doloris ope confortatus, ea uel maxime que ad salutem anime spectaut, tam diligenter tamque sapienter sibi disposuit. omnis penitus quietis impatiens, donec omnia christiane functionis circa eum munia complerentur, ut uidentes hec patenter aduerterent, dinine tantum esse bonitatis indicia que cernebant. Inter cetera sane denotionis ac providentie sue que factis et dictis sequentibus preformanit exempla, medietatem totius aliodil quod apud Eichtorp hereditario iure possidebat monasterio Sigebergensl coram idoneis testibus sine omni contradictione legaliter tradidit, cum omnibus ad hoc pertinentibus, agris et siluis, aquis et pratis, cultis et incultis, et omni prorsus utilitate sui, exceptis ecclesia et ministerialibus. Donauit et homines quosdam, quos censuales cere constituit, qui in festo beati Mauricii cum ceteris eiusdem census debitoribus soluent, datis insuper undibus, propter absentes eius amicos, qui post obitum eius coram matre ac sorore ceterisque cognatis eius et amicis hec ita se

¹ Das Original ift in bem Stadtardib ju Dnieburg nicht mehr vorfindlich.

habere, et legitimam hane fuisse donationem fideliter professi sunt. Creditum est, omaiamque presentium qui uel sanguine uel amicia propinqui ad exequias ipsius conuenerant manimi consensu pro requie defuncti, predicta deuoti deo uitri oblatis solitempisteri terata et confirmata, et libera manu suscepta est. Quam et uos nostra episcopali auctoritate confirmantes, paginam hane sigilli nostri impressione iussimus insigniri. diuinam imprecantes uindietam in omnem animam hominis, qui borum quippiam quocumque ingenio irritum facere temptauerit, nisi citius respissones digne deo et sanctise ieus inde satisfecerit.

Actum in monte Sigeberg, auno dominice incarnationis M.C.XLV. Indictione VIII. presidente Eugenio papa. regnante Chrado romanorum rege, anno episcopatus nostri VIIII. coram illustribus uiris et testibus idoneis, quorum monina supter adnotata sunt. Tietopludus prepositus de s. Senerino. Herimannus et Lambertus ciorcit, Otto defuncti uitricus. Cvarudus de dolendorph, et Godebertus frater cius. Vdo de hanefo. Eppo de pieisa. Adelbertus de mendene. Richwin de gersceit. Erkenbertus. Tiedericus burgicomes de hostade. Tiedericus de heiden. Ladolfas et Gerune fratere eius. Herimanus comes de colonia.

355. Ergbifchof Arnold I. von Coin beftatigt ben Taufch, wodurch Godfchalf, Bruber bes Grafen Gerbard von Loo, ber Stiftebirche ju Reed ein Gut ju Mengeln gegen ein anderes abgetreten.

— (1138—1146.)

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Arnoldus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Notam esse uolumus canctis christi nostrisque fidelibus tam scilicet futuris quam presentibus, de commutatione uel concambio, quod Godescalcus, uir ingenuus, frater comitis Gerhardi de Lo. et Ressensis ecclesie canonici, pari utrimque uoto, atque consensu unanimi. mea in presentia coutractu firmissimo coutraxeruut. Quia enim prefatam ressensem ecclesiam cum rebus suis ubicumque positis, antiqua predecessorum meorum institutio, nullius aduocati, sed sue solummodo tutele gubernandam rescruauit. isdem predictus Godescalcus, consentiente et conlaudante fratre suo Gerhardo, predium suum et quicquid in Mehla uisus est possidere, cum universis appenditiis atque emojumentis quesitis et acquirendis, mansum uidelicet integrum atque dimidium, cum pratis et pascuis adherentibus, et potestate forestaria in siluas circumstantes, adjunctis quoque tribus iugeribus agro uidelicet qui uocatur smithacher, et uno prato in Medewurth, et agro ad aucupandum habili, et VIIII. utriusque sexus mancipiis, sancte Marie in ressa, in proprietatem perpetuam traditione legitima tradidit atque transfudit in perpetuam. Hanc autem traditionem ipse mann mea suscepi ecclesie firmiter defendendam, adjuncta mecum ex mundane legis consuctudine laica manu, domno Reinhero de krickenbeco, qui tamen quicquid exinde iuris aut potestatis in predictis ecclesie rebus habere potuit. ilico abrenuncianit atque mee potestati reconsignanit. Prefate pero ressensis ecclesie canonici predium sunm quod eadem ecclesia ex liberalitate beate memorie prepositi sui Adolfi. in Alethnin habere uisa est cum utilitatibus ad illad pertinentibus et VII. mancipia suprafato Godeschaico in proprietatem tradiderunt, facientes commutationem contractu perpetuo. Ut igitur hic commutationis contractus inconvulsus permaneat, et Ressensis ecclesia suas res quiete in perpetuum possideat, inpressione sigilli nostri hanc cartam signatam roboramus, ut quicumque pacis et concordie inimicus, sine ipse Godeschalcus quod absit, sine frater eius Gerhardus, nel quicumque ex heredibus, nel etiam quecumque aliena persona. Ressensis ecclesie res inuadere distrahere, dissipare, uel turbare presumpserit, tam consentiens quam faciens duro se anathematis uiuculo ligatum sciat, donec penitentie digna satisfactione resipiscat. Huic commutationi testes intererant. Thiepoidus prepositus de s. Senerino. Thiedricus prep. de ss. apostolis, Gerlagus canonicas s, Gerconis, Otto comes, Adolfus comes, Kristian de Wieflinchouin, Engelbertus de hornin. Heinricus de aldenthorrin. Almar aduocatus. Cunradus aduocatus. Herradus de niusa. Herimannus de Galin. Herimannus de heppenthorpo. Cunradus uillicus de ressa, Hemmo et frater cius Luthewigus de bienin. Thidricus de hurló. Philippus de pirnin.

Die in der Arfunde genannten Zeugen ergeben, daß dieselbe in diefen Zeitraum faut. — Der Rame Mehla oder Mochla ift im Laufe ber Zeit in Meggele, Mengelo, Menselon, Menzeln übergegangen.

- 356. Konig Conrad III. beflätigt bem Marienftifte gu Aaden ein Allobe gu hobenbuich, welches ein Minifterial bes Stifts von einem freien Manne erworben und in biefer Freiheit bemfelben geichentt. 1147, ben 1. April.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cunradus divina favente clementia romanorum rex secundus. Notum sit omnibus christi nostrique fidelibus tam futuris quam presentibus, quod Baldericus uir quidam liber ex liberis ortus parentibus. allodium suum de hoenbusc cuidam Rudolpho aquensis ecclesie ministeriali et eius axori Ermentrudi libere et sine omni contradictione per manum Gerardi de hostade uiri similiter liberi uendidit, et in liberam possessionem tradidit. In hac igitur libera allodii sui possessione predictus Rudolphus cum pluribus annis sine liberis permansisset, cepit cum uxore sua de salute animarum suarum sepe et deuote tractare, quibus diuina inspirante grația utrimque placuit, ut ipsum allodium ecclesie sancte dei genitricis marie aquisgrani cuius erat ministerialis, în spem salutis eterne amore dei et gloriose uirginis traderent et specialiter ad usus fratrum ibidem deo famulantium assignarent, quod et fecerunt et per manum Ottonis generi et heredis prenominati Gerardi, per quem acceperant prefate ecclesie libere tradiderunt et nemine contradicente assignauerunt. Ut autem hec traditio per oninem temporum successionem rata et inconuulsa permaneat. hanc cartam inde conscriptam et nostra manu corroboratam inpressione sigilli nostri signari iussimus. nec non et testes huius confirmationis sub quorum presentia hec firmata sunt, annotari fecimus, quorum nomina hec sunt. Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Heinricus leodiensis episcopus. Nicolaus cameracensis episcopus. Warnerus monasteriensis episcopus. Godefridus dux louaniensis. Heinricus de lemburc. Ludowicus comes de los. Arnoldus comes de cleuc. Otto comes de rineke, Heinricus comes de rupe. Godefridus. et Hermannus de knc.

Signum domni Cuonradi romanorum regis secundi. Arnoldus cancellarius recognosit nice archicancellarii. Data kalendas aprilis anno dominice incarnationis M.C.XLVII. indictione VIIII. regnante Cuonrado romanorum regsecundo anno VIIII. regni cius. Actum Aquisgrani in christo feliciter amen.

357. Pabft Eugen III. beftatigt ber Abtei Deut ihre Befitungen, unter namentlicher Aufgablung berfelben. - 1147, ben 17. Juni.

Eugenius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis Gerlaco abbati monasterii s. Heriberti in Tuitio ejusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Quoniam sine uero cultu religionis nec caritatis unitas potest consistere. nec deo gratum exhibere seruitium. expetit apostolice auctoritati. religiosas personas diligere, carum quieti auxiliante deo salubriter prouidere. Ea propter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus clementer annuimus et prefatum monasterium in quo diuino mancipati estis obsequio. sub b. Petri et nostra protectione suscipimus et presentis scripti prinilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones quecunque bona idem monasterium in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum uel principum. oblatione fidelium, seu aliis iustis modis deo propitio poterit adipisci. firma gobis uestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hec propriis duxinus exprimenda gocabulis, Castrum ipsum Tuitiense cum ecclesia s. Urbani et decimis et omnibus appendiciis et inmunitatibus suis. In Remans decims m agrorum et uinearum. Ecclesiam et curtem cum decima in Windense. In Vene ecclesiam cum curte et decima. In Disternich ecclesiam cum decima. In Zudendorp ecclesiam et curtem cum decima, In Wadenhem curtem. In Antwitre et Eswifre ecclesism et curtem. In Westhoue curtem cum capella. In Houmere curtem cum capella, in Herine curtem cum capella, In Langela curtem, In Belle curtem, In Mursa curtem cum capella, In Merehem curtens. In Ellinge curtem. In Vellepe curtem. in Rimoich curtem. In Wic. et Werlinge. et Odnige iustitiam regalem. In Settene ecclesiam cum decima. In Gladbech ecclesiam et curtem. In Wermere curtem. In

Das angegebene Jabr bee Reichs und bie Indiction weifen zwar auf 1146, doch war Conrad am t. April t147 ju Nachen.

- 2 Aus Gelemi farrag, dipl. 1 161.

Hatnecke ecclesiam et curtem. In Elipe curtem. In Rodhe curtem cum capella. In Heringe ecclesiam et curtem. in Pelechem curtem cum capella. In Ardeia curtem. In Ouinem curtem com capella. In Viesche curtem cum ecclesia. In Nona curtem cum ecclesia, lu Bilha curtem. In Wedmerenghausen eurtem. In Walda ecclesiam et curtem. In Leicklingen ecclesiam et curtem. Castrum Burgele cum curte et ecclesia. In Horzela curtem cum capella. In Hembe duos mansos et dimidium. In Oestheim mansum. In Ratheke uineas. In Bulsen uineas. In Mulne uineas et agros et nauigium in reno. In Heistre uineas et agros. In Rodhe ecclesiam cum decima. In Unna ecclesiam. In Boing ecclesiam. In Burgs ecclesiam com decima. In Birline ecclesiam com decima. In Affelterbacks ecclesiam cum decima. In Derne ecclesiam. In Datlen ecclesiam. In kirchhelle ecclesiam. In Buron ecclesiam. In Walderp ecclesiam. In Wattenscheid ecclesiam. In kirspe ecclesiam. In Brunon ecclesiam. In Heltnon ecclesiam, In Winingen ecclesiam. 1 Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones anferre, nel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus uexationibus fatigare, sed omnia integra consequentur corum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolice auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica institia. Si qua igitar in futarum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit, secondo tertique commonita si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisque sui dignitate careat. reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat et a sacratissimo corpore et sanguine dei et domini nostri redemptoris iesu christi aliena fiat atque in extremo examini districte ultioni subiaceat, cunctis autem eidem loco iusta seruantibus sit pax domini nostri iesu christi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant et apud districtum iudicem premia eterne pacis ingeniant. Amen.

Datum Meldis per manum Guidonis sancte romane ecclesie diaconi cardinalis et cancellarii. XV. kal, lulii. indictione X. incarnationis dominice anno MCXLVII. Pontificatus uero domini Eugenii III. pape anno III.

- 359. König Conrad III. bestätigt ber Aftei Berben ihre Privilegien und im Besobern bas von Kaiser Conrad II. berselben ersheitte Aubr-Bestäffungbrecht, nachdem er durch den abgeordneten Erassen "Dermann alle eingelegten Hemmisse wegtdumen sassen. — 1147, ben 17. Sectober.
- C. În nomine sancte et inditidue trinitatis, Cuonradus dinina fauente clemenia romanorum rex secundus.

  Notum sit omnibus christiane religionis et romani imperii fidelibus, quod Werthinense monasterium in propria beati liutgeri hereditate constructum exemplo antecessorum nostrorum regum uidelicet et imperatorum sub nostra tutitione suscipientes. cum omnibus ad se pertinentibus plenissime immanitatis securitate perfrui decernendo iubenua, et omnia que illorum clementia sient in corum prinilegiis recognoniums pie ordinata et corroborata sunt, nos quoque endem pietate concedimus et corroboramus, et si qua consulsa sunt in pristinum statum reformanus. Vade et illud quod pie memorie Ceonrad primus romanorum imperator augustus, de manigio reni in ruram usque ad et illud quod pie memorie Ceonrad primus romanorum imperator augustus, de manigio reni in ruram usque ad unoanasterium religioso abbati Gerolde concessit. nos uenerabili abbati Lambente, suisque im perpetuum successoribus recognouimus et omnia obstacula per aiolentiam imposita, misso tunc temporis comite herimanno, eradicari iussimus et de cetero liberum esse iter naugii, non solam usque ad monasterium, sed et ulterius, si comodum suis utilitatibus et ecclesie supe perspexerti, iudicio principum regni posito banno precepimus, et supradicto comiti ad cuius comitatum pertinet. hoc inuiolatum conseruare, ad ecclesie phenti Livitgeri utilitatem et nostrum honorem iniamxinus. Quod ut perpetuum et inconuslusm comaibas seculis ad gloriam dei et nostrum salutem permanenama propria roborantes, sigilii nostri impressione confirmari inssinus. Huius rei testes sunt. Arnoldus coloniensis

¹ Sint glride Británjungsbuller etteilter Sictor IV. d. a. Cremone, V. idas Maii, MCLXI. unb Janetern Hit. d. A. Laterani, Ulli. noma Aprilli, MCCVII. D. as ic Dristanner in ber bereftenben night überell rightig crispinner, fo folgan fit det, ruie fit in fen 15ct regist etteilnigen State and State Britanner. Beine Sind-hilling, Ossekruckles, Mariar, Affeltenbed, Buris, Berebedde, Spurchaelt, Bostery, Wengierer, Wattenscheides, Birtisse, Bunickirca, Vische, Kerspec, Merlindussen, Vindonse, Deuternich, Eschwilre, Anrade, Burgelo, Bucheim, Leichlinga et Vene. Strg. dörignen Str. 153.

archiepiscopus. Wernerus monasteriensis episcopus. Heinricus comes de gelre. Heinricus comes de Limbvrch. Adolfus aduocatus ecclesie, et Everardus filius eius. Ruotbertus comes de lurenburch. Godefridus et herimannus de cuicho.

Signum domni Cuonradi romanorum regis secundi. Ego Arnoldus cancellarius nice Heinrici Mogantini archici et archicancellarii recognosi. Data XVI. Kalendas nouembris. Anno domnice incarnationis. M.C.XI.AVII. Indictione X. Regnante Covareda romanorum rege secundo. Anno regni cius X. Actum Nimango feliciter Amen.

- 339. Ergbifchof Amold I. von Eln bekundet, daß fein Amoerwandter, Balter von gengebach, ben in Besig genommenen Rottgebnten im Julich-Gaue, welchen die Ergbischie Evergere und heriber ber Abtei St. Martin ju Coin geschaft, berfelben wieder abgefanden habe. 1147.
- + In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus summi dono largitoris sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus tam presentis qui quam futuri fidelibus. Quoniam ad curam officii nostri, tum ad beate remunerationis spem spectare scimus, si subiectorum causis acceptis, eisdem prout ex... consulere satagimus, qualiter res ecclesie beati Martini sublatas, domino cooperante restitul optinuerimus, noticie uestre presentis carte descriptione mandare necessarium duximus. In pago Iullece eadem ecclesia donatione antecessorum nostrorum aenerabilium patrum domni Evergeri ... et b. Heriberti decimam noualium habebat, quam usque ad tempora nostra irrefragabiliter possedebat. Ita sane ut quicquid ex tunc perenniter infra cosdem terminos declmandum foret in usus fratrum progeniret. Verum Walterus de hengebach consanguinitatis propinquitate nobis innetus, quorundam praya suggestione in opinionem non neram ductus, corundem noualium decimam occupauerat atque hereditario iure sibi nendicare obstinatius deliberauerat. Contra quam deliberationem fratres prefate ecclesie renitentes, ac crebro queremoniarum clamore aures nostras depuisantes, conpassionis nisceribus ipsis condescendentes eundem nepotem nostrum enocatum, at a rebus deo oblatis cessaret diligentissime monuimus, lectis et cartis que predictorum pontificum donationem continebant, monitis tandem ... tam nostris quam aliorum fidelium et presertim metu excommunicationis . . . euocatus, eandem decimam ob remedium anime sue progenitorumque, assensu matris sue, uxoris, liberorum, fratrum, sed et ceterorum affinium qui aderant, predicte ecclesie sub presentia nostra nullo reclamante funditus remisit, preter quantum decime saper beneficium sit Teoderici rufi, quod Heinrici cognomento gerzougen prius fuisse cognoscitur. porro plenariam placationem pro offensis dei dare gestiens pro firmamento geste rei priuilegii testimonium postulauit, precauens ne quouis modo a posteris suis rursus aliqua ... que sibi ueluti auctori praui exempli in periculum nerteretur. Peticioni igitur eius fratrumque annuentes, descriptam cartam sigilli nostri impressione signauimus. Notandum quoque quod eandem decimam modo supradicte donationis eisdem fratribus concessimus et concedendo firmanimus ... quicumque quolibet ingenii machinamento hanc infirmare presumpserit. sententie anathematis subiaceat, nisi resipiscens ... Nomina testium quos subnotanimus bec sunt. Euerhardus frater eiusdem Walteri adnocati iam dietę ecclesię. Herimannus filius eins. Vuolbero abbas s, Pantaloosis. Lambertus abb. s, Liutgeri in uuerdene. Gerlachus abb. tuiciensis. Amilius abb. s. Nikolai in brunuuillere. Vualterus decanus maioris ecclesie. Gerhardus prepositus, ... Tipoldus prep. s. Seuerini. Otto comes de rinhechen. Otto filius eius. Adolfus comes de monte. Adolfus comes de saphenberg, Gozoninus ... Vuillihelmus comes de Guleche. Euerhardus comes de seine. Ministeriales. Herimannus de heppindorp, Heinricus de nolmutsteine. Herimannus cubienlarius. Emilricus de ... Herimannus frater Fugelonis. Herimannus minneuuz. Herimannus filius Hazonis. Adam de steinuelde. Enerhardus ex iudeo christianus, et frater eius Vualterus ... Godefridus de Vuolkenburch ... Albero de barenstede. Folcolt de sucruene, et frater eins Godefridus. Eppo de pleise, et alii quam plures,

Acta sunt hee anno dominice incarnationis. Mill. C.XLVII. indictione X. regni uero Cunradi romanorum regis VIIII. episcopatus quoque nostri VIIII.

360. Erzbischof Arnold I. von Coln schlichtet ben Streit zwischen ber Abeie St. Martin und ben Burgern bafelbt, welche auf abreilichen Grunde ein Hoederial geriftet, babin, bag aus ben letzeren ein Berwalter gemacht und von bem Abte in bieses Amt eingesahrt werben foll; er bestimmt sobann die hausliche Berfassung biese Anfalt. 1144-1147.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus divina largiente gratia colonieusis ecclesie archiepiscopus. Quia ex discordia plerumque maxime res dilabuntur, de concordia uero in christo minime res crescunt, notum esse nolumus omnibus in christo pie niuentibus tam futuris quam presentibus, qualiter concordie intendentes et sequestri pacis deo propicio controuersiam que inter ueuerabilem fratrem postrum Wilhelmum abbatem et suos fratres nec non et inter lavoes fratres nostros, nidelicet burgenses, emerserat, ad pacis unitatem et interritatem reducimus Convenerat signidem in retroneto tempore abbati et fratribus suis monachis s. Martini et laicis fidelibus in corum orationes et fraternitatem assumptis. quatenus eidem laici fratres in nomine domini hospitalem domum de suis sumptibus abbate fundum loci prebente edificarent, in qua pariter monachi et laici, isti reditunm suorum, illi passessionum suarum decimas ad opus pauperum christi reuerenter offerrent, quod et faetum est, nostro uero tempore modica et de pietatis studio descendens inter eos orta est controuersia, utrum congruentius dispensationis ministrationem et curam pauperum gereret sub abbate monachus aut laicus, nostra igitur deo cooperante fideli ammonitione et omnium sane consulentium utili suggestione, quamuis ordo et ratio deposeere nideretur ut monachus preesset hospitali, placuit tamen reuerendo abbati et fratribus ut de laicis fidelibus unus utilis et ydoneus hospitalis propidentiam et ministrationem et curam pauperum de manu abbatis susciperet, quatenus hec concessio laicos fratres auorum pia liberalitate et humili deuotione hospitale edificatum et consumatum fuerat ad majoris remunerationis meritum et amplioris pietatis studium excitaret. Et tameu predictus laicus frater ad abbatis consilium se insum agat, et disponenda ad utilitatem non ad detrimentum disponat, abbasque hospitale frequenter nisitet, et ue quid negligenter ibi fiat uel pretermittatur nigili cura perspiciat. Qui si pronisorem hospitalis negligentem seu inutilem niderit ad laicos fratres referat, et illi enm omni diligentia corrigant, Quod si se corrigere nolucrit, consilio laicorum fratrum ammoucatur et alter utilior laieus corundem laicorum subrogetur electione, qui et ipse coram omnibus eandem curam per abbatem inuestiatur. Decimas sicut ab initio constitutum est abbas et fratres monachi redituum suorum. laici omnium facultatum suarum pauperibus erogandas fideliter in hospitale conferant, Si quis fidelis pro remedio anime sue predium suum uel quemcumque immobilem possessionem in elemosinam pauperum ad hospitale ecclesie dederit, proprietas eius rei ad ecclesiam pertineat, usumfructum inde plenarie hospitale recipiat. mobilis res statim hospitali deputabitur. Si quis relinquens seculum in hospitali uitam agere decreuerit, usibus hospitalis omnia applicentur que attulerit. Si quis fratrum laieorum senio nel egritudine confectus bospitale ingredi nolucrit, non ei negetur. Sint etiam prinate camere seorsum huiusmodi deputate, nbi quiete et sine offensione ceterorum tales maneant et ubi secundum hoe quod facultas suppetit et expedit, qui fuit houoratior et mollior in neculo, honoratius et accuratius tractetur, et prout illi competit necessarius nictus et nestitus tribuatur. De hospitali statutis temporibus natte et iunci claustralibus fratribus prouideri debent, et prouisor hospitalis claustrum ferri et per ecclesias cedulas in quibus obitus fratrum continentur faciet deferri. Ipse idem hospites peregrinos et pauperes qui pedites ueniunt recipiet, equites abbatis eure dimittet. Ut igitur hec pia deuotio et institutio rata et inconvulsa per succedentia tempora permaneat, banno et auctoritate s. Petri et nostra eam communimus et presentis pagine testimonio et sigilli nostri impressione firmamus, ne quis cam temere infringere uel cassare presumat. Conseruantibus autem pax et uita. Ad cuius rei inconcussam firmitatem testes subnotare decreuimus, quorum nomina bec sunt. Arnoldus prepositus s, Petri, Thiderieus prep. ss. apostolorum, abbas Rudolfus de tuicio. Amilius abbas de brunwilere, Heribertus de knethstede, Gozwin de hemesberg, Herman aduocatus, Emelrich de Wormerestorn, Richwin et frater eins Heman.

^{&#}x27; Aus dem Cartular der Abtei, genannt bas rothe Buch, fol. 82. — ? Eine Bergleichung ber Zeugen ergibt, baf bie Urtunde unter Arnold I. in bem angegebenen Zeitraume ausgesitlt worben.

- 361. Erzbischof Arnold I. von Coin genehmigt, bag Godwin von Randerath, zur Bollführung bes Gelübbes eines Zuges in bas b. Land, wogu ibm bie Geldwittel fehlten, fein Erbgut zu Dorzweiler bem Mariengradenstifte zu Coin, weiches die Hilte biefes Gutes ichon früher von beffen Großobeim erworben, für 100 Marf vertauft babe. 1147.
- + In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei misericordia coloniensis ecclesie archievisconus. fidelibus omnibus in perpetuum. Quia auctoritate et prouidentia officii et ordinis nostri compellimur saluti omnium prouidere, et hoc auxiliante des quantum in nobis est adimplere studemus, pie et juste peticioni filii nostri scilicet Gozewini de Randenrode, benigne adquieuimus, Cum enim uouisset domino iesu christo, ad honorem et gloriam lusius peregrinari, et adorare in loco ubi steterunt pedes eius, nec baberet sumptus ad perficiendum, prepositum Gerardum et conuentum ecclesie beste Marie que dicitur ad gradus conuenit. et per corum manus communicato utrique consilio. de thesauro ecclesie eorum centum marcas examinati argenti me annuente suscepit. pro quo eidem ecclesie predium suum quod hereditario iure in uilla Dorewilere diu possederat, me confirmante uendidit, et coram nobis in presentia multorum parium suorum et ministerialium nostrorum, per manum suam, et manum hartperni patrui sui, qui si sinc liberis obisset, heres eius futurus erat, legitime tradidit, et delegauit, tam in mancipiis quam ceteris possessionibus, absolutum et immune ab omnium exactione aduocatorum. Porro medietatem eiusdem predicte uille, frater aui sui beate memorie Megenerus prefate ecclesie pro salute anime sue, et parentum suorum diu antea tradiderat. Verumtamen supradictus filius noster omnia hec que prediximus eo pacto sic statuit et confirmauit, ut si dominus reditum sibi concesserit. et si ipsi predictum predium rehabere placuerit. prefate ecclesie centum marcas examinati argenti rependat. et hoc allodium tanquam alienum et nunquam antea suum centum marcis emat. Sed hec reemendi licentia, siue reuersus fuerit, siue non, nulli in parentela sua, nisi ipsi soli concessa est. In argumentum autem huius ueritatis et in monimentum ita consederate stabilitatis, placuit nobis et conuentui. Wil helmum patrumm eius bunnensis ecclesie tunc canonicum, in consortium fraternitatis nostre assumere. et in eadem ecclesia canonica inuestire.

Acta sunt hęc colonię in publico connentu, anno dominicę incarnationis M.C.XLVII. his testibus presentibus. Waltero maioris ecclesię decano. Vdelerico sūsaciensi preposito. Bernardo prep. ss. apostolorum. Waltero decano s. gercenis. Liberis quoque. comite Adolfo aduocato ecclesię maioris. comite Adolfo de monte. Vdelerico de are. et fratre eius Ottone. Vdone de bruge. Ministerialibus, Herimanno aduocato. Gerardo. Filippo. Thipoldo.

362. Ergbifchof Urnold I. von Coln ichentt ber Abtei Berden ben Rottzehnten zu Banbeim - 1147.

In nomine sanctę et indiuiduę trinitatis. Ego Arnoldus diuina fauente clemenia coloniensis archiepiscopus. Notum facio omnium fidelium uniureistati. qualiter pię memorię domnus Lambertus ecclesię werthimensis abbas humili elementiam nostram supplicatione adierit. ut quasdam decimas de nouellis in Wagenheim Infra terminum parochię ecclesię suę Friemersheim.³ ob peccatorum nostrorum diminutionem. nec non et precessorum successorum-que nostrorum saluationem. eldem ecclesię in perpetuum concedereauus, unde rationabili ac iustę eius anauentes petitioni memorate ecclesię quas postulauti decimas eterna concessimas stabilitate. Et ut hę nostrę concessionia digna confirmatio nullius unquam cassari possit ingenio. cartulę huic decreuimus inscribi, et sigilli nostri impressione insigniri.

Facta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XLVII. Indictione decima. Epactis XVII.

363. Abt Gerbard von Pantaleon ju Goln überweift feinem Convent, jur Aufrechtgaltung ber von feinem Borgunger humbert eingesepten Gebachniffeier beb Erzbifchoft Anno, Gintunfte ju Margetein Gerten und Oberembt, 1123-1147.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Sieut dilecti deo et hominibus memoria semper in benedictione est. et peccare dinoscitur, quisquis hanc quoquo modo quantum in se est obscurare uel negligere probatur, ita qui illam

¹ C. Rr. 263. — 3 Aus Golenii farrag, dipl. IV. 20. — 3 3m Rirchfpiel Friemerebeim, affo auf ber linten Rheinfeite, jest burd veranderten Rheinlauf auf ber rechten. — 4 Gerhard war mabrend biefes Zeitraumes Abt von Pantaleon.

bona unluntate et bone intentionis studio collatis rebus extulerit, nel auxerit, suam ipsius memoriam simul commendare creditur et mercedem inde a deo retributore omnium bonorum consequetur. Quod considerans, et diligentius perpendens ego Gerhardus dei gratia abbas monasterii s. Pantalconis. memoriam justi Annonis. coloniensis archiepiscopi, apud fratres nostros ex constituto celebrem, innouare ratum duxi, oborta causa, per quam paulatim uel in obligionem uenire, uel multum negligi posset, nisi taliter prospectum foret. Predecessor siguidem meus Humbertus abbas comparanit de rebus ecclesie, et ad suum eiusdemque uenerabilis Annonis archiepiscopi anniuersarium constituit duos mansos, ntrumque sedecim solidos, id est simul XXXII, soluentes, quorum unus tempore Herimanni abbatis ex consilio pro domo quadam in hac urbe coloniensi, tantumdem denariorum soluente commutatus est, quam domum postea in diebus promotionis mee idem fratres postri pro communi necessitate sua uendiderunt. Ne itaque eiusdem pie recordationis archiepiscopi anniuersarius hac occasione a consueta celebritate apud nos quasi deperiret, in locum domus illius uendite uel mansi commutati, statui de camera nostra XXI, solidos, qui de uilla Hertine binis temporibus, medio scilicet maio, et in festo s, Martini soluebautur, et hos per manus prioris et custodis ecclesie transigendos, tam in expensas pauperum, quam in ministerium fratrum contuli. Ad hoc insi priori concessi auctoritate nostra omne ius quod a rusticis predii possessoribus abbati uel uillico de Embe debebatur, hoc est adquirendi, prestandi, eligendi, exigendi, soluendi, ita ut preter justiciam aduocati, nulli persone nisi ei de hoc bono respondeant, census summam in predictis temporibus ipsi presentent. XVI, solidos ad memoratum anniuersarium retineat. V. qui supersuut, ad usus fratrum pront eis utile nisum fuerit conseruet, repensa ab eis ad cameram nostram pro uicissitudine domo quadam quinque solidos soluente. Quod notum presentibus et futuris nolumus esse, et confirmatum hac carta et sigillo nostro cum subscriptis testibus, nulli liceat infringere. Testes sunt de fratribus, Anno, Udelricus, Uolco, Engilboldus, Ratherus, Sigebertus, Herdricus, Rupertus, Bernhardus, de scrujentibus, Ratherus de Ruthinge, Cunradus, Godefridus rufus, Gunterus, Herimannus niger, Herimannus albus, Amelunc, et frater eius Heriman, Folcuuinus, Razo, Heriman, Waldeuer, Adelbertus, Benzo, et multi alii.

364. Abt Lambert von Berben befundet, bag er von heinrich von Cafter ben hof Ungern vor bem Schoffengerichte ju Kreugberg gefauft habe. — 1148.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Lambertus dei gratia Werthinensis abbas universis ecclesie fidelibus tam futuris quam presentibus subiecte rei cognitionem et conseruationem. Quia pastoralis est officii semper in subiectorum ntilitatem prospectum dirigere, ut spiritualibus non omissis temporalia suam babeant prouidentiam. djuine tantum gratie asscribimus quod paruitatis nostre sedulitas elaborare suo tempore potuit id quod futurorum utilitati prospiceret. Ex his ergo que nos particulatim contrahere diuersis modis et diuersis temporibus contigit. istud singulari priuilegio contineri propter sui utilitatem utile iudicauimus, uidelicet curtim que dicitur *Angera* quam eontra dominum Heinricum de Kastere emimus XL. marcis examinati argenti. eo sane tempore et anuo quo Hierosolimam expeditionem universitas christianorum majore principio quam fine reddidit mirabilem, ducentibus aut sequentibus tantam multitudinem domino Conrado romanorum et domino Ludowico francorum regibus iturus erat. Facta igitur certitudine ex utriusque partis consensu inter gendentes et ementes dies dicta est in loco qui dicitnr Cruizberg. 1 ibi et nostre ecclesie fideles et domini Heinrici cognati et amici affuerunt. nec non et septem de illis quos liberos scabinos uocamus ad hunc comitatum pertiuentes, et de talibus causis rata iudicia dare constituti scilicet Niuilungus. Gerhardus de Unna. Bernherus et frater eius Godefridus, Roricus, Cunradus de Linepe, Bernhardus de Eucrkrothe, quorum omnium presentia et consilio legitimus fieret nostre emptionis status et perpetue securitatis obtineret rationem. Ibi predictam curtim scilicet Angeram presente et cooperante genere suo Reinhardo cum uxore sua Beatrice, que filia hujus erat, et prinigno suo Rorico consentiente, aliisque cognatis et amicis nobis nendidit XL. ut dictam est marcis examinati argenti cum omnibus appendiciis suis, mancipiis, mansis, agris. siluis, pratis. aquis. aquarumque decursibus, cultis et incultis locis.

L n.

32

¹ Ueber bie Lage und frubere Bebeutfamfeit von Arengberg vergl. bee Perausg. Archiv f. b. Gefc, bee Rieberth. I. 34.

Factum est hoc anno dominice incarnationis M.C.XLVIII. Indictione XI. in placito palatini comitis Herimanni. periodelete uice cius comite Herimanno de Hardenberg, qui et in aduocatiam suscepit et nos iure aduocati in hane possessionem legitime introduxii. Huius rei teates sunt. Baldricus de Dumete, Cristánus de Winelinghoue et filius cius Adelbero. Heinricus et frater cius Luiuanus. Burchardus de Brucke, Helminugus et frater cius Arnoldas. Erenbertus de Mere. Arnoldus de Rothe et frater cius Adelbertus. Harbernus de Helpenstein. Albertus de Elpe. Hiedericus frater cius. et Gerardus de Ubheim. Egeno de Eurendale. Sigebertus, Gerlagus. Philippus de Rechethe et alii plares. Hec si quis infringere temptauerit iram dei et omnium sanctorum incarrat.

365. Ronig Conrad III. besidtigt Die Anordnung bes Abtes Cuno von Siegburg wegen ber Abvocatie uber bie Probleit Spirgenach, und nimmt biese und ihre Besitzungen in seinen Schus. — 1149, ben 24. August.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Cunradus divina favente elementia romanorum rex secundus, Quia Romanorum imperium de fonte nascitur pietatis, decet nos subiectis et lustitia consulere et clementia dominari. Hoc propositum constanti gerentes animo, scire uolumus omnes fideles christi qualiter diue memorie auus noster Heinricus Romanorum imperator augustus, buius nominis quartus, susceptum ab Erlolfo quodam ministeriali suo allodium Hircenousce nomine legaliter tradiderit deo et sanctis eius in monasterio Sigebergensi coram illustribus et idoneis testibus. Brunone treuirensi archiepiscopo. Hartwico ratisponensi episcopo. Adelberone metensi episcopo. Godefrido palatino comite. Bertolfo duce. Herimanno marchione, Frideberto, Embricone, Arnoldo, Reimboldo, Wigando, ministerialibus, et multis aliis, consentientibus his qui hereditario iure proximi esse nidebantur, hac interposita ratione, ut eiusdem allodii non alius quam imperator umquam existeret aduocatus. Nec mora predicti monasterii abbas nomine Cuno. laboriosissime cellam inibi construxit, et Sigebergensibus illic fratribus adunatis. lpsum locum eidem cenobio perpetim subiectum esse constituit. Qui nidelicet locus dum per annos ferme sex sine aduocato sub tutela tantum regia seruaretur. prenominatus abbas supradicto Erlolfo, causa amicitie nomen aduocati concessit, ita duntaxat, ut nec ipse nec aliquis posterorum loci illius aduocatiam quasi hereditariam sibi uendicare possit, cum sicut lam diximus, rex ipse legitimus ibi esse debeat aduocatus. At si forte postmodum conveniret aduocatum loco constitui uti non opus esset pro iudicandis causis curiam regis tociens et tociens appellare, ne quoddam ecclesiastica familia preiudicium per aduocati uiolentiam pateretur, idem abbas ut erat uir perspicacis ingenii. collectis undecumque quos prudentiores inueniro poterat, tam spiritualibus quam et secularibus uiris, propenso omnium consilio, ius illi ecclesie iugiter obseruandum statuit in hunc modum. Iu festo beati Martini singuli hereditatem habentes dabunt aduocato sextarium pabuli, et unum denarium, non habentes uero hereditatem, singull nummum unum tantum. Proximo autem die post idem sestum, denunciabit qua die uelit haberi mallum suum quem semel tantum habebit ir anno, et tunc dabit prepositus loci, unius maldarii panes, et duorum solidorum carnes, duas ydrias uini, ut cum scabinis et ceteris amicis suis honeste ualeat conuiuari, et duo maldaria pabuli, Nullam officialem, aut uicarium, nullum post se habebit aduocatum. Non grauabit ecclesiasticam familiam, uel aliquem de familia communi seu priuata peticione. nec statiuam per noctem apud prepositum habebit, siue apud aliquem e familia, nisi forte prepositus pro aliqua justicia facienda accersiat eum, et tuno necessaria ministrabit ei, quod et quilibet de familia faciet, si uocauerit eum. Igitur predecessorum nostrorum regum sen imperatorum morem seruantes, locum ipsum Hircenouwe in nostra ditione constitutum, et omnia illuc pertinentia, bona uidelicet domni Embriconis de Brunhove, que supra semitam que perre dicitur adiacent, curtes quoque quarum nomina bec sunt. Beie. Quintinache, Treise, Wilre, Prade, Overhestre, Bullingesheim, Bachereche, Leie. cnm omnibus ibi luste adquisitis, nel adquirendis, agris et uincis, pratis et siluis, campis et aquis, cultis et incultis, mobilibus et immobilibus, et cum parte Rheni fluminis, infra terminum Bobardie decurrentis, ubi capture piscium frequentantur.

^{&#}x27; Die Orte beißen jest: Meinban, Carbad (woselbft bie Rirche s. Quintloi, baber früher Quintinad), Treiß bei Maing, Beiler, Prat, Dberteftee, Lu und Chrenthal. Bullingenhaim ift nicht mehr zu ermitteln.

nee non et uineas quasdam apud Ermetre. quas Hartbertus de sancto Goare decem marcis comparatas, beatç Mariç legaliter tradidit, in nostram suscepimus defensionem, nt de cetero nullus hominam fratribus illia, sine rebus corum. longe ael prope positis, ultateus presumat inferre molestiam, quatinus sancta dei genitrix et perpetua airgo María beatique apostoli Iohannes et Bartholomeus, in quorum honore locus idem consecratus est, et cuacti illic christo seruientes pro nobis et pro nostris, ac pro toto regno, dininam assidue elementiam interpellent. Hec nomia ut in futuras retro generationes apud omnes inconulsa permanent. et rata consistant, cartem lanne inde conscriptam, et manu propria atque auctoritate corroboratam sigilii nostri impressione iussimus insigniri. Si quis horum uiolator esse temptanerit, regalis banni reus addictus, centum libras auri componat, medietatem camere nostre, relicume ecclesie quam inquietare presumpsi iniuste.

Signum domni Cunradi secundi romanorum regis inuictissimi. Ego Arnoldus cancellarius uice Heinrici moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoul. Acta sunt hec Frankeneuurt VIIII. kal, septembris. anno dominice incarnationis M.C.XL.VIIII. indictione XII. regnante domno Canrado rege secundo. anno nero regni eius duodecimo. Feliciter amen.

366. Die Bettgiechenweber ju Coin ichliegen eine Bruderschaft ober Bunft, welcher Einjeder von biefem Gewerbe im Umfange ber Stadt jete und funftig beitreten muß; fie legen jugleich, aus Mitteln ihrer Innung, ben Markti-Standplag ber Leinweber troden, webwegen berselbe beiden Gewerben gemeinsam bleiben foll. — 1140.

In nomine sancte et individue trinitatis. Non lateat fideles cuiuslibet condicionis, tam in futura temporis aetate, quam in presentiarum, quosdam uiros iusticie amatores. Reinzonem. Wildericum, Heinricum, Eueroldnm, ceterosque eiusdem operis cultores fraternitatem textorum culcitrarum pujuinarium pia spe perhennis uite conformasse, et in domo cinium inter iudeos sita, ab aduocato Ricolfo, a comite Hermanno, a senatoribua, a melioribus quoque tocius ciuitatis, uulgi etiam fauore applaudente, confirmatam suscepisse, hac uidelicet ratione, ut omnes textorici operis cultores (scilicet culcitrarum puluinarium), qui infra urbis ambitum continentur, siue indigene siue allegenigene haic fraternitati quo lure a supra memoratis fratribus constat disposita sponte subiciantur. Ei uero aliqua enormitate obuiantes et subire non coacti nolentes, iudiciaria seueritate refrenati, cum rerum suarum detrimento, subire et obsecundari tandem compellantur. Praeterea non ignoret tam futura quam praesens etas. prelibatos fratres a communi bono ciusdem fraternitatis textoribus peplorum supplementum pro posse suo crogasse. et locum fori quo pepla uenduntur, congerie lapidum minutorum et lignorum exsiccasse, et ob hoc utrisque absque contradictione et detractorum murmuratione communem permanere. Confirmationis itaque causa huius rei ueritatem scriptis notari, ac sigillo cinium placuit muniri, ut si qui presentium aut superuenientium odio uel inuidia ducti. eam infirmare aut infringere molirentur, his inspectis desisterent, et tante auctoritati obuiare erubescerent. Sequitur et alia confirmatio priore non minus ualida, nec fraternitati minus necessaria, testimoninm uidelicet uirorum illustrium, et tocius ciuitatis probatissimorum, quorum nomina subsequntur assignata. Ricolfus (sporger) 3 aduocatus. Comes Hermannus, Vogelo filins durkine, Heinrich (filius Hermanni), Hermann (filius Razonis), Vogelo (filius Hermauni), Willelmus (fraz). Heinrich (tollenarius), Segewin (comes), Wolbero (flegel), Daniel (tollenarius), Bruno (frater eius), Gerardus (niger). Malbodo, Albero (de sancta Cecilia), Ludolfus (grin), Vogelo. Anselm (de sancta Cecilia). Godefrit (filius uolfwendis). Godefrit (alius). Hartman (de sancto Albano), Godefrit. Euezo. Hermann (a domo bellica), Marcmann (hoger), Ricolfus, Marcman (karolus), Heinrich (razolf), Euerart. Emelrich, Emelrich (frater Marcmanni). Tiderich. Hupertus.

on Aus dem Driginal in bem Stadtarchiv ju Coin. — Spater gab es nur Eine Leinweberqunst. Der befannte Berbundberist vom 3.1306, Golins Magna Carta, enthält die Eelde: Wir van dem Lyzedenweveren mit dem nungte den bekendenweveren von der Lyzedenweveren von uns erboudenen voder van erbanen ind van de Burger von Andie normen von die kiesen sole. — 1 3m Original fieben bieft dere Börter in fieinerer Schrift als Erfaluterung über "lessoriel." — 2 Auch die hierzawischen () seigenden Rechen im Chinjania fiebe im Deijanial fiebe im Linguischen () folgenden Rechendezischungen fieben im Deijanial fiebe im Deijanial fiebe im Deijanial fiebe im Linguischen ()

Inchoata est hee fraternitas anno ab incarnatione domini millesimo centesimo quadragesimo nono. Cunrado romanum imperium gubernante. Arnoldo archipresule, cathedre sancte coloniensis ecclesie presidente.

367. Abt Gelbolf von Brauweiler besidtigt bie von bem Abte Bertolf angeordnete Bertheilung bes Sallandes bes Sofes Raiffenbeim unter Die hofesborigen. — 1149.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Notificamus omnibus tam presenti quam posteriori tempore fidelibus qualiter bone memorie Bertolfus Abbas Bruwilarensis ecclesie hominibus ad ius curtis nostre heuenheim pertinentibus tempore necessitatis subuenerit et ampliando corum beneficia, inopiam corum alleuiaucrit. Hiis enim infortunio et miseria profligatis quam predonum inmanitas igne et rapina inflixerat, ne tantis malis exacerbati effugarentur, et predia ecclesie horum recessu uastarentur, consilio usus est fratrum suorum, laycorum etiam scilicet ministrorum suorum qualiter ea emendarentur. Quorum communi deliberatione et consilio bona ecclesie que unigari lingua sellant nuncupantur, ad predictam curtim pertinentia, predictis hominibus ad ea que primitus possederant beneficia tradidit et confirmanit. Ea uidelicet dispositione, ut ex hiis certo tempore quatuor talenta et octo solidos et undecim modios tritici et totidem siliginis soluerent. In festo scilicet s. Remigii duo talenta et quatuor solidos et omne frumentum. In festo uero s. martini alia duo talenta et quatuor solidos. Hec autem non cuilibet uillico sed cuicunque misso a se directo assignari delegauit. Ad hec ab omni jure et potestate cos uillici Clottonensis penitus exuit. Nec eis placitis que uocantur Budinc, sed solummodo tribus legitimis placitis aduocati in clottene interesse instituit. Ceterum quicquid utilitatis nel iuris nel de ninis nel de defunctis pronenerit, non uillico sed abbati uel cuilibet ipsius misso dari. Quicquid etiam deliquerint, uel si certo tempore prescriptum censum non soluerint, soli abbati uel directo ab eo nuutio iusticiam fieri decreuit. Preterea ne uillicus aliquam collectam uel stipendia hospicii ab eis exigat uel cetera que miseros omnino extenuare solent prohibuit fieri. Hec tam salubria constituta ego Geldolfus loco ejusdem dei gratia prelatus ipsis rogantibus innouare paratus, consilio totigs conuentus et ministerialium sapientium hane cartulam in nomine dei omnipotentis conscriptam, sigillo patris nostri b. Nycholai confirmani, et coram testibus probis et religiosis niris, ut rata et inconnulsa hactenus permaneant corroborare curaui. Cuius uiolatorem eterna mors et interitus consumat, nisi deo auctore a tanta iniquitate resipiscat. Huius rei testes sunt. Geuchardus prior. Melbodo. Wernerus. Conradus. Arnoldus. Heccelo. Wikerus. Hartwinus, Herimannus, Theodericus, ministeriales, Reinoldus, Frumoldus, Godescalcus, Macharius, Godescalcus, Redechinus, Rutholfus, Willelmus et tota familia.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis. millesimo centesimo XLVIIII. Indictione XII. Presidente apostolico uiro Eugenio III. Imperante Conrado tertio. Regente sedem agrippinam Arnoldo reuerentissimo Archiepiscopo.

368. Abt Lambert von Berben erwirbt von Rurich, einem Ebelmanne, Die Salfte ber Kirche (bes Patronats) ju Sobenbobberg und ber bagu geborigen Grundflude. — 1150.

In nomine sancte et indiudite trinitatis. Lamberha dei gratia Werthinensia abbas, uniuersis eçclesiş fidelibas, tam futuris quam presentibus subiecte rei noticiam. Cum plurimos antecessores nostros huius eçclesiş rectores, sui memoriam, tam in oranmenis atque eçclesiş edilicis, quam et prediorum multorum acquisitione animadaerto nobis reliquisse, et eternam ex his nou dubitem recepisse eos mercedem, timens, ne talentum nobis commissum expultura negligentiç abscondamus, ipsorumque pio prouocatus exemplo aliquid subiectorum utilitati pro modulo nostre paruitatis imperitri disposui. Tali igitur dinina nobis clementia ad hoc peragendum subuenti occasione. Contigit duorum germanorum nobilium airorum filos. Gerardum nidelicet et Röricum defunctis parentibus firma et rata promissione confederasse, quatinus neutre rorum preter alterius ascitum atque voluntatem quiquid de paterna hereditate, uel inuadiando nel uendendo, agere deberet. Et hec inter eos adhibita amicorum atque consangaineorum multitudine, certificata sunt. Euoluto autem tempore aliquanto Ròricus astrictus necessitate, hereditaten sum paternam in Bubberga nobis uendere disposuit. Nos igitur nepoti cius Gerhardo, ut huiu enditioni

assensum preheret, unius talenti beneĥcium concessimus. Ipsi uero Rôrico LXXXX. marcas puri argenti pro prefata hereditate sua in Bödberge tradidimus, nec non et receptionem apud nos filiorum eius Henrici et Heriberti concessimus. Hyc ergo die statuto connenientibus seclesie nostre fidelibus, nec non et amicis et cognatis isporum in loco, qui dicitur Horna. in placito comitis Adolfi de Suphenberg certificata sunt, Ibi enim coram liberia scabinis ad ipsum comitatum pertinentibus consentiente nepote suo Gerardo. Aliisque cognatis suis, legitime uendidit nobis predictam hereditatem suam in Bödberge LXXXX. marcis, ut dictum est, argenti probati per manum Herimanni comitis de Hardenberg, nidelicet çeclesie medietatem cum omnibus appendiciis, mancipiis, mansis, agris, siluis, pratis, quaix-aquarumque decarsibus, cultis et incultis locis.

Facta sunt học itaque anno dominice incarnationis M.C.L. Indictione XIII. in placito comitis Adolfi de Saphenberge, per quem introducti sumus sub rege Cônrado et archiepiscopo Coloniense. Arnoldo priore, thuius rei quoque testes afluerunt. quorum nomina asscripta sunt. Willelmus capellanus. Adolfise cantor, Gerbertus presbiter. Arnoldus clericus. Liberorum autem hominum. Bernherus de Erprothe. et frater eius Godefridus, Erembertus de Mere. Gerardus de Tiuern. Otto de Muntenbrüke. et filius eius Gerardus. Cônradus de Linnepe et frater eius Alexander. Ministerialium ecclesi; nostre, Witelinus subaduocatus. Erenfridus. Ýbbo. Alabrandus et frater eius Bertoldus. Bertrammus. Elias. Bertoldus. Elgis et filii eius Herimanus et Sigefridus. Quicunque autem sceleratus hanc nostram traditionem infringere aliqua fraude temptanerit. nel unquam infregerit. perpetuo anathemate dampnatus coram deo et beato Liudgero et omnibus Sanctis sit. Hanc quoque cartulam nostras isgilli impressione et confirmatione signari et confirmati iussimus, ut inconsulsa et stabilis perpetualiter seruetur.

369. Das Gerconfift ju Coln überfigt einen Rottgebnten ju Giefenfirchen ber bortigen Rirche unter ber Bedingung, bag bie Pfarrgenoffen baraus jeder Zeit die Koften ber herftellung bes Dacheb und oberen Theiles ber Rirche bestreiten muffen. - 1150.

In nomine sancte et inditidug trinitatis. Notum ait omnibus christi fidelibus quod digne memorie domnus bruno ecclesie b. gereonis in colonia prepositus decimationem de quodam nouali in uilla gitsenhirchen ad ecclesiam eiusdem uilly perpetuo iure contradidit. hac sana et utili protisione ut quicquid deineeps in tecto uel superiori cidificio totius ecclesie et sanctuarii temporis dinturnitate uel forte quod absit ignis adustione consumptum deficeret parcchiani totum hoc abaque preposito et pastore ipsius ecclesie de cadem decimatione reficerent. hec quidem donatio per prepositum facta episcopali auctoritate et banno fuit et est confirmata. postmodum uero post ipsius prepositi obitum per domnum svallerum memorate ecclesie beati gereonis decanum et prepositure procuratorem. per walterum etiam ecclesie, b. petri corepiscopum et prefate parochie pastorem eadem donatio est iterata sigillo s. gereonis sigillata et ex consensu et consilio priorum ecclesie domni arnoldi maioris ecclesie prepositi walteri eiusdem ecclesie decani et ceterorum rursus episcopali auctoritate et banno confirmata. ut si quis postmodum hane donationem infringere uel inuidare temptauenti terribili districtione perpetui anathematis sublaceats.

Acta sunt bec anno incarnationis dominice M.C.L. regnante cunrado romanorum rege augusto, presidente coloniç arnoldo archiepiscopo, presentibus et anunentibus ecclesiç b. gerconis fratribus wattero decano repositure procuratore, luogone magistro, alberto cellerario ceterisque omnibus. Reginero aduocato ipsius ecclesiç-

- 370. Abt Nicolaus von Giegburg befundet, wie die Anfprude ber Rinder Des Azelin von Gimnich auf den abteilichen Frohnbof bafelbst abgefunden worben. (1150.)1
- C. In nomine sanctę trinitatis. Nikolaus dei gratia sigebergensis abbas. Quoniam earum rerum que coram idoneis uiris terminate fuerint. ignoratio uel obliuio plerumque surripere mortalibus solet. et exinde plurima

^{&#}x27; Ricolaus erichtein in biefen Jahr als Wij fein Borganger Cuno II. tebte noch im Muguet 1449, f. Rr. 365. Die Urtuwer lieft fich baber einem früheren Jahre nicht zubeilen, obgleich bie Pandlung, weiche fie befandet, nach Maggabe ber genannten Zwagun, etwa um bas Jabr 1133 geschoften.

ecclesiarum dampna prouenire certum est. nisi prinilegiorum attestatio partium dirimat questiones. inde scire nolumns cunctos presentis sine supernenture etatis fideles, qualiter Reinardus de Gimnich, cum esset tutor filiorum Azelini sedit ibidem cum eis ex nostra permissione in dominicali curte per tempus aliquot. Facta uero concremațione eiusdem curtis cepit cum eis reedificare in eodem loco, et uendicare eis iure beneficiario possessionem illam. Vnde nos iure permoti, querimoniam deposuimus apud nenerabilem domnum Arnoldum coloniensem archiepiscopum. îniuste grauari ecclesiam nostram ab heredibus illis. Res uero eo processit, quod pro metu ac renerentia domni archiepiscopi compulsi promiserunt se nobis satisfacturos et composituros, in quantum sine periculo honoris sui, et absune exheredatione sna eis liceret. Itaque presidente codem presule in presentia honorabilium uirorum die determinata apud Tuicium in hanc formam cum eis composuimus. Dedimus ipsis decem marcas, et insuper tres curtes in uilla Gimnich cum decima domorum eis remisimus, ut essent eis loco feodi a nobis semper et ut ex integro ab eis rennnciaretur predicte dominice curti, et stramini residuo de decima. Quibus sollemniter patratis, notati sunt testes qui erant huic actioni presentes, quorum hec sunt nomina. Gerhardus bonnensis prepositus. Fridericus frater eius posten monasteriensis episcopus. Hugo maior decanus frater eius. Iohannes bonnensis canonicus. Wernerus parochianus in Gimnich. Item ex laicis. Adolfus comes de monte. Adolfus de Gurzenich. Reinardus et Giso de Gimnich. Heinricus de vdindar. Arnoldus frater eius, Enirhardus upladhin, Folcwinus de Drauinsdorp. Helmricus de Burnheim. Giso frater eins. Hertwicus de westuppe. Item de ministerialibus nostris. Leo scoltetus de Siberg. Walterus. Richolfus. Godefridus scoltetus de Gimnich. et plures alii. Si quis uero huic nostre testamentalis pagine confirmationi contraire uoluerit, anathematis se uinculo insolubiliter Innodandum nouerit, nisi resipiscat, Amen.

371. Erzibifchof Arnold I. von Goin betundet die von der Geifin Cunigund von Beilftein der Abei Seighung gemachte und von ihrem Schwiegerschne, dem Grafen Ludwig von Thuringen, bei fidigie Schrifung eines Landquieb bei Braubach. — (1138—1151).

In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Beati inquit ueritas qui esuriunt et sitinut iusticiam. quoniam ipsi saturabuntur. Hac saturitate non solum nos uerum omnes qui cristiano censentur nomine repleri optamus, et ut diligant, estriant, et sitiant iusticiam inuitamus, Notum sit igitur omnibus diligentibus iusticiam, qualiter predium apud Brubach collatum fuerit ecclesie s. Michaelis Sigeberg, tempore predecessoris nostri domni Friderici archiepiscopi, comitissa quedam Cûnigunda nomine de Bilistein. que fuerat uxor Gisonis comitis, infirmitate preuenta, consilium de salute anime a fratribus sigebergensibus quesiuit, et ut ibidem sepeliretur expetiit. Quod et factum est. Sed quin presentes non fuerunt ipsius beredes. ministeriales distulerunt donationem facere ad altare usque ad corum aduentum. Postea ueniens domnus Lûdewicus comes de thuringia cum uxore sus. filia predicte Cunigunde, obtulit ad altare s. Michaelis predium apud Brubach. quod fuerat eiusdem predicte Cunigunde. Ubi cum quidam Godebertus beneficium suum esse diceret, et predictus comes post obitum presate domine liberum esse assereret, et id fratres propter talem contentionem accipere rennuerent, habito inter se consilio, predictus Godebertus beneficium suum comiti Lûdewico reddidit, ea conditione ut tantummodo in uita sua illud retineret, et singulis annis dimidiam carratam nini in testimonium solueret, et post cum nullus heredum sibi aliquid usurparet, sed ex toto liberum ecclesie permaneret. Sic itaque predictus comes prefatum predium apud Brûbach pro anima predicte Cûnigunde tradidit deo ad altare. Insuper de sno singulis annis quamdiu Godebertus giueret aliam dimidiam carratam nini dari constituit. His ita compositis. predictus Godebertus iurauit super sanctorum reliquias, quod in prefato predio numquam impedimento foret scelesie neque consensu. neque consilio, nec aliqua prorsus calliditate. Huius rei testes sunt qui affuerunt cum domno Ludewico et Godeberto. Folpertus de Hepisuelt, et frater eius. Arnoldus senior de Bilistein. Arnoldus de Rükelingin. Metfridus de Bilistein. et frater eins Theodericus. Cunradus de Rukelingin. Gozwinus de Rospen. et frater eius Sigebodo. Erkembertus de Rospen et frater eius Adelbero. Sigebodo de Hobach, et frater eius Heinricus.

Das Giegel auf ber Urfunde beweift, baf fie von Arnold f. ausgefiellt morben.

Widerolt tilliens. Paginus, Dietmarus et Sigebodo albus de Sehteme. Thammo de Winnere, Lidewiena de Capela. Ludewiena de Marburg. Arnoldus de Cüchenbach. Heinriens de Sconebach. Wicherus de Benesbure. Udo de Sehteme. Udo de Hando. Insuper et seniores ex familia de Rospen. et de Sigeberg quam plures. Gerlactus tilliens. Wolbero. Knetelo. Sigewardus. Engilbertus. Hartmannus. Arnoldus. Güncelinha. Becelinus. Leo. Waltherus. Bertrammus. Theodericus, Euerhardus. Arnoldus et plures alii. Ut igitur hec inuiolata permaneant. et nec ipse Godebertus contra itaramentum summ aliquid horum immutare audeat. nec aliquis heredum eius prorsus quicquam ex his sibi usurpare presumat, banno nostro et sigillo presens scriptum confirmanus. deaunciantes ex parte domini nostri iesu christi. ne in predicto predio quisquam prefats Sigebergensi șeclesie niolentiam inferat. Quod si fecerit. nisi ammonitus cito resipuerit, apostolica autoritate et nostra excommunicationi subiaceat.

372. Pabft Gugen III. befidtigt bem Ergbischofe Arnold II. Die Besitzungen ber Colnischen Rirche, Die Privilegien und Barben. — 1151, ben 8. Januar.

Eugenius episcopus seruas seruarum dei. uenerabili fratri Arnuldo coloniensi archiepiscopo. eiusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum. In eminenti apostolice sedis specula diuina disponente clementia constituti. ex iniuncto nobis a deo apostolatus officio fratres nostros episcopos sincera caritate diligere, et ecclesiis eorum regimini et gubernationi commissis, suam debemus justitiam conseruare. Sicut enim in humani compage corporis naturalis ratio singulis quibusque membris ad salutem prouidens speciales et proprios actus edocet. nobilioribus uero suam dignitatem conservat, ita in corpore ecclesie apostolica providentia secundum sacrorum canonum institutiones universas regit ecclesias, digniores autem et famosiores in sui status prerogatiua custodit, Equum itaque ac rationabile est, ut suus unicuique honor ecclesie, et propria jura munimine sedis apostolice confirmentur. Quocirca dilecte in christo frater Arnolde archiepiscope tuis iustis postulationibus benignum impertientes assensum, ad exemplar predecessoris nostri felicis memorie Leonis noni pape, beati Petri Coloniensem ecclesiam cui deo auctore preesse dinosceris, sub ipsius apostolorum principis cuius in loco licet inmeriti residere conspicimur, et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti printlegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, uel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Pallii quoque usum et uiuifice crucis uexillum. atque naccum insigne uidelicet festiul equi, que predecessoribus tuis a nostris predecessoribus concessa sunt suo tempore suoque loco ferenda, nos tam tibi quam tuis successoribus confirmamus. Adicientes ut nulli primati, nisi tantum Romano pontifici debeas esse subiectus. Pro amplioris etiam ac specialioris gratie prerogatiua ordinationem Regis infra tuam prouinciam tibi duximus concedendam, et si romanus pontifex uel apostolice sedis legatus in cadem progincia concilium celebrauerit, tu post eos primum inter alios locum obtineas. Statuimus preterea ut septem idonei presbiteri cardinales in predicta ecclesia ordinentur, qui induti dalmaticis et mitris ornati ad principalia duo altaria ejusdem ecclesie cum totidem diaconibus, ac subdiaconibus, quibus sandaliorum usum concedimus, missarum sollemonia in festigis diebus tantummodo amministrent. Ut igitur hec omnia que supradiximus plenum in posterum robur obtineant, sicut in priuilegiis predecessorum nostrorum continentur, tam tibi quam successoribus tuis ea fauoris nostri auctoritate firmamus. Decernimus ergo - 1

Ego Eugenius catholice ecclesie episcopus ss. † Ego Ymarus Tusculanus episcopus ss. † Ego Nicolaus † Ego Hugo Ostiensia episcopus ss. † Ego Gg, presbiere cardinals italo calixti ss. † Ego Hugo Psite endinals italo calixti ss. † Ego Manfredus presb. card. tit. s. Sanipa ss. † Ego Guido presb. card. tit. s. Sanipa ss. † Ego Guido presb. card. tit. s. Sanipa ss. † Ego Grandus presb. card. tit. s. Stephani in cella monte ss. † Ego Otto diaconus card. s. Georgii ad uelum arreum ss. † Ego Guido presb. card. tit. s. Stephani ac Lucie in septa solis diac, card. ss. † Ego To Angli diac, card. ss. † Ego Othames diac, card.

Bergl. Rr. 187. - 1 Es folgt bie gewöhnliche Schlufformel, f. g. B. Rr. 232.

s. Marie noue ss. † Ego Guido diac. card. s. Marie in portieu ss. † Ego Iacintus diac. card. s. Marie in cosmydyn ss. † Ego Cencius del gratia s. Marie in akyro diac. card. ss. Datum Signie. per manus Bosonis. s. Romane ceclesie scriptoris VI. idus Ianuarii. indictione XV. Incarnationis dominice anno M.C.L.I. Pontificatus uero domni Euzenii III. pape anno sectimo.

- 373. Erzbifchof Urnold II. von Coln besidtigt die Anordnung bed Abted Bolbero von Gt. Pantaleon bafelbit, wodurch biefer die von ihm eingeloften Befigungen und Renten zu Gudteln, (Ober-Rieders) Embt, Gulg und Kriel zu einem Anniversar und anderen firchlichen Zweden bestimmt. 1152, ben 8. Seytember.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Arnoldus dei grația Coloniensis archiepiscopus, În ueteri testamento lex sancta precipit, ut in sacrificio dei simila oleo conspersa offeratur. Simila autem oleo conspersa, boni operis intentio est pura, caritatis pinguedine infusa. Sed quia officii nostri ratio exigit, ut opus bonum intendentibus, et karitatine exhibentibus, nostri quoque fauoris manum porrigamus, id ipsum facere solliciti fuimus. Notum igitur facimus universitati fidelium tam futurorum quam presentium. quod filius noster Wolbero abbas cenobii s. Pantaleonis martyris, quasdam possessiones ecclesie, quas quidam homines sui in beneficiis habebant, ab eis data pecunia redemit, uidelicet in Suthele mansum unum, qui soluit XVI, solidos, et quoddam beneficium, quod soluit IIII, solidos, in Embe dimidium mansum, qui soluit X. maldros tritici, iuxta Sulpece VIII. pene jugera, ad utilitatem sicut sibi placuerit exponenda. Hec omnia predictus abbas hoc modo constituit, uidelicet ut singulis annis illos XVI. solidos de Suthele prior in festiuitate s. Andree suscipiat. ex quibus VI. solidi ad anninersarium predecessoris sui Gerhardi pertinent. VI. item solidi ad sui ipsius anninersarium pertinebunt, reliqui IIII, solidi in festiuitate s. Marie que dicitur conceptio fratribus ad karitatem dabuntur per manum prioris. Porro de illis X. nialdris qui de dimidio manso in Embe soluuntur in festiuitate s. Remigii prior accipiat III. maldros ad supplementum VI. solidorum, ut sufficientius possit in anniuersario eius fratribus karitatem in refectorio amministrare, domesticis quoque de curia, et egenis fratribus de hospitali aliquid karitatis Impendere. Duo uero maldri dentur custodi ad procurandum lumen circa sepulchrum cius nocte, quandocumque necesse fuerit toto anno, et in die anniuersarii eius IIII. candelas de cera ad uigilias et ad missam. Reliqui V. maldri dabuntur sororibus de kûnistorp, ut ejus memoriam habeant, et anniuersarium celebrent. Octo nero iugera juxta Sulpeze jacentia dabuntur sororibus de s. Mauritio, ut utilitatem suam exinde prout eis libuerit faciant, et eius memoriam in anniuersario habeant. Porro IIII. solidos quos de quodam beneficio in Suthele adquisitos supra memoranimus, custos ad luminaria ecclesie suscipiat in festiuitate s. Andree. Preterea mansum unum luxta Crele iacentem, et XLIIII. jugera que Rudolfi clerici fuerunt. fratribus ad eorum uestimenta hoc modo constituit, ut camerarius corum suo studio quicquid in his agendum est claboret, et omnem ntilitatem que exinde prouenire potest suscipiat. Quindecim uero iugera, que de beneficio cuiusdam Alberti qui cognominabatur cum barba fuerunt, in curtem suam Sulpeze unde precisa fuerunt, reponi fecit in adiutorium uillici, ut melius pactam suum soluere posset. Igitur ut hec omnia sicut constituta sunt, rata et firma permaneant, kartam hanc a nobis fieri, et sigillo nostro corroborari obtinuit. Nos autem ex parte dei omnipotentis. in nomine patris et filii et spiritus sancti. b. Petri. et domni pape Engenii. nostri quoque officii auctoritate interdicimus, ut hanc donationem, sine constitutionem, nemo infringere audeat, nulli laicorum predicta bona in beneficium dare deinceps presumat, sed quicumque ea infringere, uel in beneficia dare, siue ab ecclesia quoquo modo auferre presumpserit, excommunicationi subiaceat, et eternam maledictionem nisi penituerit incurrat, excepto si ca concambio mutare, uel alio eiusdem quantitatis bono restituere ex consilio placeat. Testes huius rei sunt. Walterus maioris ecclesie prepositus. Albertus decanns. Tipoldus xantensis prep. Gerhardus bunnensis prep. Godefridus prep. s. Gereonis, Herimannus prep. s. Seuerini. Iohannes prep. s. Câniberti. Waltherus prep. ss. Apostolorum. Arnoldus prep. s. Andrec. Hugo prep. s. Marie. et custos maioris ecclesie. Adelhardus abbas s. Martini, Gerlach abbas Tuitiensis. Euerwinus abb. Gladebacensis. Geldolfus abb. Brunwillirensis. Nikolaus abb. Sigebergensis, et multi idonei clerici. Laici autem, Herimannus aduocatus, Adolfus

dapifer. Gerhardus Albus. Vogel thelonearius. Heinricus quondam thelonearius. Gerhardus niger. Herimannus filius Razonis. Vogel filius Herimanni. Herimannus de Wighas. et Irater eius Arnoldus. Godefridus rufus. Emicho et filius eius Godescalcus. Marcardus et filius eius Marcwardus. multique allen.

Acta sunt hec et confirmata in monasterio a, pantaleonis die natinitatis b. Marie, quando consecranimus orioriolum eius in claustro. Amo dominice incarnationis M.C.I.II. indictione XV. Regnante glorioso rege Friderico, anno regni eius primo, nostri quoque pontificatus anno primo.

374. Erzhifchof Arnold II. von Coln befundet, daß, nachdem fein Borganger Friedrich von ben Alloden, welche Graf Lutvold von Berl der Domfirch gefchente, der Abrie Siegaburg den hof Hemmerde gegeben, bessen Baldung von den Bewohnern des Bezirks als Gemeingut behandelt und vertheert, endlich aber durch die Wasserprobe als Hofeetigenthum erwiesen worben. — 1152.

In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus secundus, omnibus in christo pie uigentibus. Quoniam quidem summi patrisfamilias iudicio ad hoc promoti sumus, ut causas subjectorum mediante justicia discernentes, recognoscamus unicuique quod suum est, liberum in his animum, et promptum corporis nostri officium deo uacare cupimus, in quantum nos ipse dignabitur adiuuare, qui suis et bonam uoluntatem inspirat. et bene operandi gratiam subministrat. Pontificalis siquidem auctoritas. et sollertia pastoralis co niti potissimum debet, quatenus si qua perperam gesta reppererit. legitimo demum ordine reformare, et ordinata studeat in statu proprio confirmare. Quocirca nouerit omnium fidelium pietas, qualiter comes quidam Lutpoldus de Werle, sicut ab antecessoribus nostris accepimus, allodium suum equidem satis amplum, deo et sancto Petro colonie legaliter donauerit, codem per omnia jure quo illud ipse possederat. Inter cetera sane curtem unam optulit Hemerde dictam. cum omnibus ad hanc pertinentibus, siluis et pratis, nemoribus et campis, cultis et incultis, quam postmodum predecessor meus domnus Fridericus archiepiscopus Sigebergensi ecclesie delegauit, omnino liberrimam. in precium redemptionis anime sue, pariterque duorum inibi quiescentium fratrum suoram. Post cuius obitum, degentes in termino illo pagenses ceperunt in nemore curtis illius proprium sibi ius uendicare, dicentes scilicet, siluam communem compascuum terminum esse. Quique post plurimas et dampnosas succisiones lignorum, post crebras Sigebergensium fratrum querimonias, tandem animositati sue satisfacientes. totam stirpitus siluam exciderunt. Hanc molestam atque diutinam peruasionem uel exterminium karissimo nobis Nukolao predicti cenobii abbate ucnerabili ad publicam deferente querimoniam, nos quibus hoc ex intima karitate noti est. ut studii nostri instantiam, tum cunctis deo famulantibus, tum precipne Sigebergensibus ob feruorem religionis monastice impendamus, supradictarum partinm controuersiam discutientes, et diligentissime rem ut erat inuestigantes, justamque Sigebergensium causam liquido cognoscentes, mox bonis illorum laboribus pront equum fuit superni remuneratoris intuita collaborando cooperantes, commarchionilium illorum animos unum fecimus, habitoque omnium consensu frigide aque indicio. fauente iusticla. Sigebergensis ecclesia quod suum erat optinuit. Igitur quia deus omnipotens cuidenti examine seruis suis propria recognonit, diuine uoluntati nostram contemperantes, paginam inde conscriptam nostro episcopali banno et sigillo roborauimus, predictam curtem sicut tradita fuerat Sigebergensi ecclesie in perpetuum confirmamus, ac ne quis contra hec quippiam audeat, omnem presumptionis aditum predampnamus. Quod si quis aliter facere, precipue uero in prefata silua quantulumcunque usurpare temptauerit, in nouissimo magni iudicii die sententiam dampnationis excipiat, nisi citius resipuerit, et deo sanctisque eius digne satisfecerit. Conseruatoribus autem horum sit pax et misericordia, quam repromisit deus omnibus se diligentibus et expectantibus, in salutem predestinatis eternam, Amen,

Actum apud Susaciam anno incarnationis dominice Mill. C.I.II. apostolice sedi presidente Eugenio papa. regnante pio principe Friderico. anno pontificatus nostri secundo. in conspectu multisulinis tam clertocum quam et laicorum, e quibus huic pagine in testimonium confirmationis hos subintroduximus testes. Nykolaus predicti cenobii abbas, Vdalricus susatiensis prepositus. Arnoldus prep. s. Andree, Rütkerus de susacia. Hartmannas de Medhenen. Herimannus de boinen. Heinricus de Tadelen. Euerhardus comes de Berge. Heinricus de Hachene. I. 11. Làdewicas de Mendene, Heinricas de Volmòdesteine, Widecho de hemerde, Herimannus de Lânere, Gerhardus de Medelere, Herimannus de Ketecüsen. Teodericus de Houesteden. Wernherus de Brüche, Büuo de Dalehusen. Tidericus de Milendorp. Et alii nobiles uiri et piebei,

- 375. König Friedrich I. befundet ben von dem Ersbischofe Arnold II. von Edin veranlaßtem Auch fpruch bed Reichhofes unter Conrad III., daß die erzbischoften Afelguter nicht verdußert oder zu Lehn verlieben werden duffere, so wie den unter ibm selbst wiederholten Ausspruch, daß die von dem Erzbischofe Friedrich I. zu Lehn vergedenen Guter wieder einzuzieben senn; und bestätigt ihm den Besig der demgemaß wiedererwordenen Joll, und anderer Gefälle zu Coin, des Scholises Scholises Obenfireden und verfleiedener Gater in Besigden. 1153, den 14. Juni.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis Fridericus diuina fauente clemencia romanorum rex augustus, Quoniam ordinatione excellentissime maiestatis in culmine inperii constituti. summam rerum regendam suscepimus. dignum duximus singulis personis et cunctis ecclesiis in nostro inperio sitis sua iura inuiolabiliter conseruare, et ecclesias dei tam opibus quam dignitatibus locupietare. Eo nimirum equitatis intuitu et nostre pietatis fauore. coloniensi ecclesie clementer prouidentes, possessiones que quorundam archiepiscoporum negligencia a mensa seu elemosina episcopali alienata fuere sicut in conspectu patrul nostri serenissimi romanorum regis Cunradi tercii carissimo nostro ac prudentissimo nostri eni principe Arnoldo secundo coloniensi archiepiscopo ab inpummeris principibus et tota curia colonie ludicatum est. decreuimus auctoritate nostre maiestatis confirmare et rei geste seriem presenti pagina certissime annotare. Coloniensis siquidem ecclesia opibus et dignitatibus olim florentissima. nunc quorundam negligencia archiepiscoporum et precipue Frederici qui ob quosdam bellorum tumultus gratiam imperatorie maiestatis offendit et in eadem bellorum tempestate plurima bona de mensa et elemosina episcopali inbeneficianit graniter attrita est et conquassata, et quidem coloniensi sede uacante dinina fauente gratia electus est ibidem in archiepiscopum Arnoldus maior in colonia prepositus et domni Cunradi tercii romanorum regis cancellarius uir utique preclarus genere. expertissimus prudencia, spectabilis honestate. Hic cum a clero et populo uniformiter ac regulariter in archiepiscopum electus ad pontificalem dignitatem traheretur. et a gloriosissimo domno Cûnrado tercio romanorum rege inuestituram episcopatus sub obtentu regie gratie recipere ecclesiam humiliter et cum lacrimarum deuocione ad pedes eius prostrata sepius inberetur, modis omnibns renisus est constantissime pretendens episcopatum usque adeo distractum et laceratum esse ut snas pro eo dinicias, suam pacem pro tanta inquietudine nullatenas uelit commatare, humiliter etiam proponeas se ad pontificale onus omnino esse insufficientem, Uerum serenus augustus domnus Cunradus tercius romanorum rex predicti electi personam toti regno et sancte catholice ecclesic salutiferam agnoscens, motus etiam lacrimosis precibus deuotissimi cleri et populi, eidem electo alienatorum restaurationem et lapsorum reparationem clementer obtulit et firmiter promisit. Post hec uero in eadem urbe memoratus domnus Cunradus tercius romanorum rex in celebri curia a multis ac precipuis regni principibus iudicium requisiuit super bonis a mensa seu elemosina coloniensis archiepiscopi alienatis et idem principes et tota regia curia iudicium dedit quod cottidiana seruicia ad episcopalem mensam pertinentia nequaquam inbeneficiari nel innadiari jure possint, eo quod regno et ecclesie debeantur. Quod si quis fecerit, successori suo nullum faciat beneficii preludicium uel apud eum ratum iure beneficii teneatur. Ex hoc sane iudicio piissimus romanorum rex Cûnradus tercius prefato Arnoldo tunc coloniensi electo in omnibus bonis que ab episcopatu alienata fuerant regia auctoritate pacem indixit. His nimirum bonis utilitati ipsius duntaxat archiepiscopi non prouidetur, uerum ennetis inbeneficiatis a coloniensi archiepiscopo baronibus et ministerialibus. ecclesiasticis quoque personis archidiaconis abbatibus et prepositis in placitis et curiis archiepiscopi, in curiis quoque et exercitibus regum et inperatorum cum suo archiepiscopo statuta singulis stipendia debentur. Primo uero nostri principatus anno in burgo tremonia a multis principibus in nostro conspectu antefato Arnoldo secundo uenerabili coloniensi archiepiscopo indicatum est quatenus omnia bona que Fredericus quondam coloniensis archiepiscopus in eo bellorum tumultu quo gratiam inperatorie maiestatis offendit inbeneficiauit ad potestatem archiepiscopi redire debere, nec tales donationes que contra pacem regni facte dinoscuntur aliquam uim iuris habere. Secundo nero nostri principatus

anno in festo pentecostes in urbe wermatia sollemnem curiam celebrantes rogati sumus per prefatum Arnoldum II. uenerabilem coloniensem archiepiscopum testimonium ueritatis audire. Unde iudicio curie idem Arnoldus coloniensis archieniscopus legitimo testimonio nobilium uirorum Godefridi uidelicet comitis de arnisberch et Marchardi de Grunback in nostro conspectu et principum presencia conprobauit presatum iudicium se coram domno Cunrado romanorum rege tercio colonie accepisse scilicet ut nulli episcoporum licitum sit bona ad mensam pertinencia inbeneficiare nel inuadiare. Quod si quis fecerit successori suo nullum faciat beneficii preiudicium nec apud eum ratum jure beneficii sine pignoris teneatur. Inde illustris dux bawarie heinricus patruus noster a nobis commonitus, ludicauit coloniensem archiepiscopum ita legittime iam dictum produxisse testimonium ut iure nostra sit illud ei auctoritate confirmandum, consequenter iudicium approbantibus multis principibus quorum nomina in testimonia hnius pagine subternotata sunt. Vt igitur ea que ad nostram cognicionem perueniunt et judicialis sentencie finem accipiunt perpetuo robore illibata et inconsulsa permaneant, presentem paginam omni euo ualituram conscribi et nostre imaginis karactere signari lussimus, firmissime statuentes ut iudicium quod coram gloriosissimo domno Cunrado III. romanorum rege patruo nostro colonie sicut prescriptum est de possessionibus coloniensis episcopatus a principibus prolatum et in nostra postmodum presencia prefato modo apud wormatiam legittimo testimonio conprobatum est, ludicium quoque quod de bonis coloniensis archiepiscopatus per Fredericum quondam archiepiscopum alienatis in nostro conspectu apud tremoniam sicut prescripsimus est promulgatum nullus hominum audeat temerare et omnia bona que prefatus Arnoldus II. penerabilis coloniensis archiepiscopus his fretus iudiciis recollegit scilicet teloneum urbis *colonie* et multa episcopalia seruicia nemo ab ipsius usu et potestate suorumque successorum auellere presumat. Nichilominus etiam sanccimus et in perpetuum confirmamus quatenus quascunque possessiones idem coloniensis archiepiscopus data pecunia ecclesie conquisiuit uel requisiuit ipse suique successores sempiterna pace possideant. Castellum uidelicet idenkircken cum ministerialibus cum seruis et ancillis et omnibus appendiciis suis, in wisfalia curiam nomine homede curias quoque anerest. Brumeram. Segerode. Ouermunte. 1 Winisen, bona quoque que habent ministeriales in Generadorp. Confirmamus eidem Arnoldo coloniensi archiepiscopo quicquid auxiliante diuino fauore ecclesie sue de cetero acquirere uel recolligere jure poterit. Quod si qua secularis uel ecclesiastica persona hanc nostram uiolauerit sanctionem regie maiestatis offensam se noscat incurrisse, quo usque a sua presumtione manum retrahat, et pro mandati regii transgressione XX. libras auri in camera nostra persoluat. Huius rei testes sunt. Conradus wormaciensis, Gunterus Spirensis, Burkardus argentinensis, Conradus augustensis episcopi. Walterus maioris ecclesie in colonia prepositus. Albertus decanus, Depoldus xanctensis prepositus. Nicolaus abbas de Sigeberc. Arnoldus prepositus s. Andreę. Odalricus prepositus de súsaz, heinricus dux bawarię, heinricus dux saxonie, et principes multi. De familia b. petri Hermannus aduocatus, heinricus de uolmudestein, heinricus de alpheim. Adolfus dapifer. Randolfus pincerna, Rabodo de ôtenkirchen. Amelricus de wormisdorp, et alii multi,

Signum donni Friderici romanorum regis inuicitsimi. Ego Arnoldus cancellarius recognosi. Datum est in urbe wormatia XVIII. kal. inili. anno dominice incarnationis, M.C.LIII. indictione L regnante glorioso rege friderico. anno uero regni sui II. in christo feliciter amen.

376. König Friedrich I., in der Reichsversammlung ju Worms, bekundet, daß Erzbischof Arnold II. von Coln, noch als Domprost, die Bogtei über Woringen von bem Erzbischof Arnold I., der sie nach dem Tobe bed Grafen Gerbard des Singeren von Julich frei beissen, 100 Mark mit der Bedingung erworden, daß nur der zeitliche Domprobst Bogt daselbst fewn solle, was Konig Conrad III. und nun er selbst, mit Borbehalt der hoheitlichen Rechte des Erzbischofes über den Drt, bestätzt babe. — 1153, den 14. Juni.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia romanorum rex augustus. Quoniam humanus animus ex infirmitate sociati sibi corporis aggrauatur. et nunc ignorantie, nunc obliuionis

^{1 &}quot;Quermunte iuxta mosam" beift es Rr. 414.

inuoluitur tenebris, necessaria nobis inuenta sant suffragia scripturarum, quibus et addiscimus ignota, et que nota sunt memorie commendamus. Igitur inter cetera que perpetua digna sunt recordatione, et la memoriam habita paci consolunt et conferent utilitati, modernis notum facere, et futuris notificandum, scripto commendare dignum duximus, qualiter arnoldus II. coloniensis ecclesie generabilis archiepiscopus ante ordinationem suam dum adbuc colonie in maiore ecclesia prepositure fungeretur officio. aduocatiam de uilla Worunch que ab omni herede libera post decessum comitis iuliacensis Gerhardi iunioris. in manu tenebatur bone memorie arnoldi I, coloniensis archiepiscopi datis centum marcis argenti acquisinit, camque tali recepit condicione, ut nullus de cetero super candem uillam uel haberetur uel constitueretur adnocatus nisi ipse, uel qui el in prepositura ordine succederet ecclesiastico, Aperuerat enim supradictus arnoldus tunc prepositus oculum pietatis super afflictos et ad extremam paupertatem redactos supranominate uille inhabitatores quos aduocatorum frequens oppressio ad miserabilem et nefandam încurruauerat egestatem. Hanc aduocatiam de manu arnoldi I. coloniensis archiepiscopi, ab arnoldo einsdem ecclesie tuno preposito licenter et legitime libello tam donationis quam confirmationis acceptam, a patruo et predecessore nostro glorioso Romanorum Rege Conrado III. ei confirmatam et banno regio corroboratam uera certaque relatione cognogimus. Ea propter dum secundo solii nostri anno diebus pentecostes in urbe Wormatia famosam celebraremus curiam, arnoldum II. coloniensis ecclesie uenerabilem archiepiscopum ad nos uenientem digna debitaque familiaritate suscepimus, et tam juxta peticionem suam justam et rationabilem quam juxta predecessoris nostri gloriosi Romanorum Regis conradi scripta, et arnoldl I, predecessoris sui, presenti attestationis nostre pagina aduocatism de uilla Worunch salua per omnia potestate et insticia coloniensis archiepiscopi ad cuius auxilium subditis ipsius semper erit recurrendum, preposito maioris ecclesie in colonia Walthere suisque in eadem prepositura successoribus confirmatimus et per presentem paginam corroborauimus, quam etiam imaginis nostre karactere signari iussimus, firmiter et sub offensa regie maiestatis interdicentes, ne quis aduersus preceptum nostrum ausu temerario in aduocatiam sepius nominate uille manum mittere presumat nel aliquam iniuriam maioris ecclesie in colonia preposito de ea facere audeat. Quod si quis rebellis et contumax hanc nostre preceptionis confirmationem seruare contempserit, regie maiestatis offensam se noscat incurrisse, donec resipiscens a sua presumptione desistat, et pro mandati nostri obstinata transgressione XX. libras auri gazis regiis accumulet. Ad buius rei manifestam certitudinem posteris relinquendam, et onnem auferendam dubietatem, et de principibus regni nostri quorum ad celebrandam curiam non parua confluxerat multitudo, quosdam lussimus subterscribi, sub quorum presentia et testimonio presens pagina efficacem in perpetunm recepit auctoritatem, Arnoldus coloniensis archiepiscopus, Conradus wormatiensis episcopus, Guntherus Spirensis episcopus, Burckardus argentinensis episcopus. Conradus augustensis episcopus. Heinricus dux pawarie, heinricus dux saxonie, Bertholdus dux de Zeringen. Hermannus palatinus comes de reno. Hainricus de lemburc. Heinricus comes de namuco. Luduwicus comes de lon. Hermannus de quich. Gotefridus comes de arnisperge, Theodericus comes de hollandia. De clero quoque b. petri in colonia. Waltherus maioris ecclesie prepositus. Albertus eiusdem ecclesie decanus, Diepaldus xanctensis prep. Nicolaus abbas de Sigeberc. Arnoldus prep. de s. Andrea. Ódalricus prep. de sósaz. De familia b. petri. Hermannus aduocatus. Heinricus de volmidestein, Adolfus dapifer, Amelricus. Randolfus pincerna, et alii multi noti nobiles et honesti testimonii giri.

Signam domni Friderici Bonanorum Regis inutcitssimi. Ego armodus cancellarius recognoui. Datum est in urbe Wormatia XVIII. Kalendas Iulii, anno dominice incarnationis M.C.L.III. Indictione prima. Regnante glorioso rege Friderico, anno uero regni sui II. in christo feliciter amen.

377. Erzbifchof Arnold II. von Coln befundet, wie er die Anfpruche ber Erben bes Ruthger von Santen, welcher bem Stifte ju Rees ein Allode ju Gulen' verfauft, abgefunden. — 1153.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Arnoldus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Sient officii. sic nostri desiderii est pacem diligere: ueritatem predicare, et ei in omni negocio pro

^{&#}x27; Das Stift hat Diefes Gut nicht lange befeffen , weswegen beffen lage und beutiger Rame mit Gewisbeit nicht ju beftimmen find. Die Urtunde bat mehrere unleferlich geworbene Siellen.

posse et nosse testimonium perhibere. Significamus igitur hiis qui hodie niuunt et qui futuris successuri sunt temporibus. ... Quidam Ruthgerus de xanctis opido. qui axorem habuit Adelhelt. sororem Elrici. et Thidrici eigsdem fratris allodium nomine Sûlen, quod uxoris sue dotem, cum uxore diu et quiete possederat, ecclesie s. dei genitricis marie in Ressa accepta pecunia legitime tradidit possidendam, presente, uolente, et manu propria contradente uxore sua Adelheit, et fratribus eiusdem Elrico uidelicet et Thidrico, presentibus, uolentibus et manu propria simul tradentibus. Hec quidem contracta fuisse tempore felicis memorie Frederici archiepiscopi predecessoris nostri certa relatione, et uirorum illustrium testimonio didicimus. Verum postea non modico temporis elapso. diebus uidelicet Arnoldi beate memorie archiepiscopi, cui diuine miserationis nutu licet indigni successimus, aduersus supradictam donationem quidam supranominati Ruthgeri et Adelheit filius, Ruthgerus nomine coram supranominato archiepiscopo domno Arnoldo factum patris et matris suorum in causam reuocauit. . . . uel assensum prebuisse modis omnibus negabat. Sed hec reclamatio quabusque (uicibus) quidem mota fuit, non diffinita (ad nos) peruenit, Nobis lgitur in Aspele castello quadam die manentibus et canonicis de Ressa conspectui nostro ibidem ... supranominatus juuenis Ruthgerus nomine cum duabus sororibus suis majoribus Adelwich et Godestu, et accepto electo persecutore ... donationem patris corum et mairis, nec non et auunculorum quanto melius ad commodum cause sue ex consilio potuerunt. Responderunt canonici indulto eis consilio quantum eis utile uisum fuerat. Auditis igitur hinc et inde partibus et assertionibus eorum diligenter (considerantes), si iudicio causam persequeremur. puelle cum fratre earum, et quibusdam paruulis fratribus et sororibus qui retro ... Eorum igitur paupertati ex misericordia condescendentes ante datam sententiam inter utramque partem hanc dictauimus compositionem, ut de bonis ressensis ecclesie V. (marce) supranominatis darentur heredibus sub hac conditione ut allodium illud Súlin quod hactenus ecclesie ressensi ... universis astantibus exfestucarent. Quod et factum est. Insuper et unicuique heredum supradictorum datus est denarius in manus et osculum in ore in signum pacis. Datus est unus Ruthgero. unus fratri suo Elrico. sororibusque Adelwic unus, Godestu unus ... clericus presens non erat pro eo dati sunt obsides quod idem placitum cum ueniret, landaret et inconuulsum teneret. Nos igitur hoc factum auctoritate nostri officii confirmauimus, sub districto interdicentes anathemate, ne quis deinceps aduersus ecclesiam Ressensem controuersiam super hoc diffinito et in pace ... mouere presumat. Erant autem presentes ubi hec acta sunt uiri illustres multi, sapientis consilii et honesti testimonii. Walterus maior in colonia prepositus. Nicholaus Sigebergensis abbas, Arnoldus prep. de s, Andrea. Domnus Borchardus de Weda. Comes Albertus de Můlbach. Alardus et Winemarus de Widenhurst, Hermannus aduocatus, Henricus de Folmûdestein, et alii multi.

Actum est anno incarnationis dominice M.C.I.III. s. Romane ecclesie teneute chathedram domno Eugenio anno VII. Regnante glorioso rege Frederico anno II. Nobis quoque ecclesie coloniensi prouidentibus anno III. in nomine domini amen.

378. Erzbischof Arnold II. von Coln beftatigt ben Bertrag, woburch Abr Wolbero von St. Pantaten ein wiederzeichste Grundftad zu (Ober: Rieder:) Embt gegen eine ftandige Fruchtrente, Kurmede, Borteuer und Seirarbifeuer verlieben. — 1153.

C. In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Ego Arnoldus secundus sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Quia officii nostri ratio exigit. et ad hoc deus nos ceteris preposati. ut luxta uerbum holp patres simus pauperum. ideirco uobis notum faclimus, quod pauperes istos quorum nomina sunt. Heriman. et Beldeche. sub nostra defensione suscepimus in causa quam nobis subnotamus. Filius noster Wolkero abbas s. Pantaleonis. quoddam bonum in predio exclesig sus Embe incens. a quodam bomine san omnine Carsilio es filis eius qui hoc in beneficio abbuerunt. XXX. uidelicet iugera soluit. et pernominatis pauperibus ea conditione concessii, quadenns omni anno in festo s. Remigii X. modios tritici inde persoluant. ad anniuersariem ipsius abbatis VIII. quidem modios de pacto. et duos de decimis. Cam autem unus eorum obierit, alter pro hurmedo meliorem equum quem in mortui possessione inuenerit dabit. uel si equum non habuerit V. solidos. et prefatum bonum deinceps possessuras. IIII. modios tritici. ad hoc quod unulgo rurhure dicitur persoluet.

Ad nullum autem placitum aduocati seruandum cogetur qel hoc bonum habuerit. quia beneficium ministeriale fuit. Si pari suo nubere noinerit. VI. denarios pro licentia dabit. Et ut hec omnia aicut ab abbate els constituta sunt ferma permanent. kartam isaam eis conscribi, et sigilio nostro confirmari fecimus, bannum nostrum super hoc facientes, in nomine patris et filii et spiritus sancti, ne quis eis hec infringere presumat. Quod si quis presumpaerit, excommunicationi et çierrap maledictioni subiaceat, nisi resipiscat. Testes hulus rei sunt. Walterus moioris çeclesis prepositus. Abertus decanus. Araoludus pers, s. Andreç. Nicolas abbas Sigebergensis. Capellani, Libertus, Godefridas, Ludeuuicus. Laici, Herimannus aduocatus. Adolphus dapifer. Araoludus marscalcus. Ministeriales abbatis, Herimannus de Wighus, et frater eius Arnoldus. Heremannus de Embe, Amilius et frater eius Ratherus. Enicho et filius eius Godescalcus. Marcquardus. et plures alii déeles.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.CLIII. indictione prima. Regnante Friderico rege. anno secundo.

379. Erzbifchof Urnold II. von Coln bekundet, baß Deinrich von Limburg mit feinem gleichnamigen Sohne auf die Erbebung von 20 Golibi, welche sie sich als Bogtgebuhr von ben zu Singig gelegenen Besigungen bes Cuniberstifts zu Coln alle zwei Jahre angemaßt, verzichtet haben. — 1154, ben 25. Marg.

In nomine sancte et Indinidue trinitatis. Ego Arnoldus secundus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Ononiam secundum propheticam promissionem temporibus nostris refrigescente karitate habundauit juiquitas, et stipendia pauperum christi in direptionem et rapinam posita sunt, futuris ecclesiarum nostrarum casibus prudenter occurrere, et rebus earum conservandis studiosius inuigilare dignum duximus. Ob quam rem significatum esse nolumus universitati fidelium, tam futurorum quam in presenti niventium, qualiter heinricus de Lemburk. una cum filio suo heinrico spiritu penitentle et zelo ductus pletatis, nostra quoque plurimum commonitus increpatione, pro remedio anime sue, et pro salute sue totius posteritatis errorem suum recognouit. et XX. solidos coloniensis monete quos in uilla sinzech transito duorum annorum curriculo. de prebenda fratrum beatissimi confessoris kuniberti. quasi iure aduocatie sibi usurpauerat, et iam per annos plurimos reclamante conventu accipere presumens usum iniquum pro lege sibi stabiliuerat, deo cooperante, me uero suggerente, et iudicio urgente, b. pontifici Kuniberto per manum nostram resignanit. presentemque tam clerum qui frequens aderat, quam populum infinitum huius testem resignationis inuocault. Ad huius Itaque ueritatis uirtutem Insuperabilem, factum quod supra diximus per presentem paginam memorie iussimus commendari, ne quod iusticia simul et gratia pace quieta composuit, iniquitas fingens obligionem aut inscienciam, retractandi querat occasionem in posterum, fecimus quoque eam ad maius munimentum imaginis nostre karactere signari, firmiter et sub districti anathematis comminatione prohibentes. ne quis de cetero supradictam uiolentiam sic exclusam aliqua ex parte reuocare presumat. ne forte sui ad nolutabrum nel cani ad uomitum, quod deus auertat jure ualeat comparari. Quod si quis forte deum contempnens, ecclesiam cecus et infelix conculcare non metuens, anquam aliquando facere presumserit, auctoritate dei omnipotentis, et unigeniti cius domini nostri iesu christi, simul quoque spiritus sancti paracliti, et nostra usque ad condignam satisfactionem districto teneatur anathemate, et tam ab ecclesia catholica quam a regno dei sequestretur alienus. Huius rei testes sunt. Galterus maioris ecclesie prepositus. Albertus eiusdem ecclesie decanus. Thiebaldus xanctensis prep. Gerardus bûnnensis prep. Godefridus s. gereonis prep. Herimannus s. seuerini prep. Iohannes s, kuniberti prep. Galterus ss. apostolorum prep. Godefridus s. kuniberti decanus. Nicholaus abbas sibergensis. Godefridus s. seuerini decanus, Theodericus ss. apostolorum dec. Comes inliacensis Giihelmus altaris b. Kuniberti aduocatus, Adolfus comes de monte. Arnoldus de Blanchenheim et frater eius Gerardas. Arnoldus cognomine liber. Herimannus aduocatus colonię, Heremaunus camerarius. Adulfus dapifer. Vogel thelonearius. karolus, Preterea et alii multi uiri boni, fame integre, et testimonii honesti feliciter amen,

¹ Mus bem Cartular bee Stifte Rr. 5.

Acta sunt hec in urbe colonia, ad altare a presulis Kuniberti, anno dominice incarnationis M.C.I.IIII. Indictione secunda VIII. kal. aprills, glorioso rege fritherico regnante anno tercio. Nostri uero presulatus anno III. domino lessu christo suauiter omnia disponente, cui laus et gloria in secula seculorum amen. Scripta mann hagonis s. petri canonici in nomine domini amen.

- 380. Erzbifchof Arnold II. von Coin verorbnet, bag bie Bewohner ber Billa ber Atei Pantaleon von ben bürgerlichen Seuern in der Stadt frei bleiben follen, bis ihre Wohnflatten bereinst von ben fildrischen Wallen und Mauern umfoloffen werden wurden. — 1154.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Ego Arnoldus secundus dei gratia sancte Coloniennis ecclenie rachiepiscopus. Quoniam diuina misericordia eo nos loco coustituere uoduit, ut iuxta quod apostolus dicit, omnibus debitores simus, eo propensiores et attentiores nos esse oportet, ut singuils suam lusticiam quantum at nos spectat. usquequaque seruemas. Igitur cum aduersus habitatores nille s. Pantaleonis, uerbum exactionis crebro moneretur, ut ad communem ciuium collectam. ipsi pro parte sua cooperarentur et darent, illi uero do nullo lure hoc se debere antiqua et probabili ueritate confirmarent, nerbum hoc quia de facili non poterat terminari, ad nostram perlatum est audientiam. Veritate igitur diligenter indagata, et cognita, inuenimus cos ab antiquo fuisse et esse liberos et absolutos tam a debito thelonei, quan ab omni eiusmodi ciuilium collectarum exactione. Proinde deum et oeritatem intuentes memorate uille s. Pantaleonis et eius habitatoribus uninersis, qui corum uticine iure tenestur, sue plibertatis et absolutionis iusticiam hactenus habitam. nostra auctoritate et ciuium consensu. in omne posteram integre concedimus, ne quis etiam hoc temera attemptet infringere, seripto et sigilli nostri impressione, insuper banni nostri districtione confirmamus, hoc apponentes si quandoque aallo et muro ciuibus coadunentur, communi etiam ciuium iure teneantur. Si quis uero intra muros mansionem et proprietatem habens eiusmodi absolutionis occasione ad jasos se transferat, jouma a nostre pagice constitutione secludimus.

Acta sunt et ordinata anno dominice incarnationis MCLIIII. indictione prima. Regnante Friderico rege romanorum. Presidente colonie Arnoldo secundo archiepiscopo. presentibus et consentientibus pluribus tam clericis quam laicis ilberis et ministerialibus guorum nomina hec sunt. Albertus maioris ecclesis decanas. Godefridus s. Gerconis prepositus. Waltherus decanas. Wolbero abbas s. Pantaleonis. Nikolaus Sigebergensis abb. Heriman s. Seuerini prep. Arnoldus prep. s. Andrey. Godefridus comes de Arnesberg. Waltherus de Hengebach. et Euerhardus frater eius. Uogelo thelonearius. Danibel et Bruno frater eius. Godefridus filius Folusuindis. Herimann filius Razonio.

- 381. Ergbifchof Amold II. von Glin beitätigt einen Bergleich zwischen Pfarrgemeinen zu Mehlem und Muffendorf wegen ber von jener befauwteten, aber nicht erwiefenen, Berpflichtung ber letteren, jum Rirchenbaue zu Mehlem beitragen zu maffen. — 1154.
- C. In nomine sancte et indiuidos trinitatis. Arnoldus secundus dei gratia sancte colonienais speciesis humilia minister. omnibus in christo făelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notum esse uobis uolumus, quod nostris diebus parochiani șeclesiș de Milneheim una cum pastore suo. ab hia qui erant de mafendorph quasi pro constanti iure requisierunt. quatenus in reparandis șeclesiș une edificiis aibi participes atque cooperatores existerent. Illi autem constanter et rationabiliter contradicentes, sufficienti testimonio comprobauerunt, quod neque hoc ius neque aliquou aliud çoclesiş de Milneheim deberent. adeo ut ab ea neque baptismm. neque sepulturam requirere necesse haberent, omnimodam quemadmodum et illi libertatem habentes in loco suo baptismatis facicali, et mortuos sepeliendi. sinodum quoque apud cos malatenus se debere frequentare testati annt. nist forte presens archidiaconus une decanus and suam sinodum eos illus uocaserit. adiecerunt quoque quod pastor șeclesiș de Milneheim în his que spectant ad diuinum officium eis per omnia prouidere debent, in loco corum per legitimas ferias et festiuitates semper cantaturus. Hanc autem libertatem ab antiquo sibl concessum esse retulerunt, ut anterilia alterius alterior eniusdam granaminis impositum sibi legum sustinerent, utpote qui preter consuetudinem aliarum

peclesiarum, et decimas et nonas de rebus suis persoluere deberent. Uniuersam autem hanc iusticię et libertatis corum comprobationem in presentia sua factam, honesti uiri susceperum. Gerbardus bunnensis prepositus er corum archidiaconus. Irdierius spoque eiusalem prouincip decanus et de s. georgio prepositus. Nykolaus etiam sigebergensis abbas, et hominum et loci dominus. Astantibus itaque aduersariis corum cum pastore suo et nichil ad contradicendum habentibus predicti uiri candem corum comprobationem ratam esse iudicauerunt. postmodum tamen honesta compositione paceni inter cos reformanerunt. Eorum quippe consilio homines de Mofendorph ecclesiç de Milneheim terram quandam singulis annis duodecim denarios persolaentem contulerunt, et cosdem non sacerdoti, sed parochianis ad usus edificiorum ecclesiç tradeodos esse constituerunt. His ita rite compositis rei gestę series ad nostrum examen delata est, quam nos quidem ut rationabilem ut ordinatissimam assensu nostro comprobationus et sigilli nostri inpressione et hanni nostri auctoritate et eterni anathematis districtione in perpetuum roboraulmus.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice millesimo centesimo quinquagesimo quarto. Indictione secunda. anno tercio friderici regis. sub testibus Gerhardo bunnensi preposito. Godefrido prep. s. gereonis. Herimanno prep. s. seuerini. Hugone prep. b. maris, Gerhardo susustiensi prep. Nykolao sigebergansi abbate, lohamue prep. monasteriensi. Teoderico comite de Are. Arnoldo de Blankenheim. et fratre ipsius Gerhardo. Hartperno de Helpenstein. Nituelungo de Hardenperch. Ministerialium uero Herimanno aduocato. Heinrico de Volmütsteine. Amalrico de Warmerstorph. Heinrico de Alpheim. Godefrido de Wolkenburch. et allis quam pluribus.

382. Ergbifchof Urnold von Maing ftellt bie in bem Safen bafelbft von ben Raufleuten bes Reiches ortes Quieburg ju entrichtenden Bollgefalle, welche mahrend bes Krieges feines Borgangers, bes Ergbifchofs Abelbetet I., gegen ben Ronig, übertrieben erhobet worden waren, auf ben alten Cath gurud. — 1155.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Arnoldus divina fauente clementia maguntine sedis archiepiscopus. Dinina summi regis dignatio pontificatus dignitate. nostram ad hoc sublimanit personam, ut ecclesie sollicitudini nostre commisse, tam secundum ius temporale quam spiritale debeamus intendere, et unicuique iusticiam suam, quocunque modo subtractam, antiquatam, uel neglectam, restituere et renouare. Nouerint igitur uninersi tam futuri quam presentis cui christi fideles, qualiter mercatores de dueburc quodam pago regali ciuitatem nostram maguntinam cum mercibus suis dudum frequentabant, pacifice ibi uendentes et ementes. Accidit autem quod tempore werre, que habita est inter predecessorem nostrum beate memorie Adelbertum seniorem, et Henricum imperatorem, predicti pagi negotiatores, non ob suam culpam, sed propter domni sui uidelicet regis inuidiam, apud ciuitatem nostram uim paterentur, adeo ut theloneum contra jus, et preter solitum ab ipsis immoderatum exigeretur. Hec exactio, et iuris corum diminutio usque ad tempora nostra durabat, et tamdiu nostris sub temporibus, donec ipsis injuriam suam sepius proclamantibus, a domuo nostro rege Friderico nobis iniunctum est. ut causam illorum discuteremus, et ordine iudiciario diffineremus. Nos itaque cupientes et iusticie satisfacere, et mandato domni regis obedire, diligentius ueritatem perquirendo, causam illam tamdiu uentilauimus, donec secundum ius ciuile, accepto iudicio, mercatores illi testimonio seniorum et idoneorum ciuitatis nostre burgensium, in audientia nostra comprobauerunt, quod ad portum ciuitatis nostre applicantes, secundum ius primitiuum et legittimum. IIII. nummos ad theloneum de naui deberent persoluere, et si forte ibi naues suas onerarent, de uniuscuiusque nauis onere, unum tantum nummum ad theloneum esse persoluendum. Si autem nauim uacuam deferrent, IIII. denarios theloneareo exinde persoluerent. Hanc illorum iusticiam ueritatis testimonio comprobatam ratam et inconuulsam omni euo uolentes permanere, presentis paginę, sigilli nostri impressione insignitę, testimonio stabiliuimus et confirmauimus, et horum testium nomina precepimus subnotari, Hartmannus maior prepositus, Hertwinus decanus. Sigelous camerarius. De capellanis. Cunradus prepositus s. Gingolfi. Baldewinus, Rudingus. Gernotus, De burgensibus, Helpericus uicedomnus.

^{&#}x27; Muffenborf geborte gu ben Ronigliden Billen, beren Rona bem Marienftifte ju Aachen verlieben worben, f. Rr. 75. -

Hermannus senltetus. Arnoldus de selehoben. Dudo et frater eius Wicnandus. Salemannus. Officiati. Hernestus waltpodo. Arnoldus magnus. Wernherus paruus. Wernherus croio. Hartwicus. Hertrieus. Otto. Godesealcus minor camerarius. Dragebodo. Cúnradus. Walterus. Giselbertus. Hartlebus omnium prepositus. Wolpero de selehoben et Ebhelm.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.I.V. indictione II. regnante gloriosissimo rege Friderico huius nominis primo. Ad hee quoque subnotari precepinuu de premenorato opido huius negotii actores. Herimannus, Wolnero. Wienearus. Indebertas. Henricas. Merten. Godeboldus.

383. Die in ben hof Surbt eingeherigen Schwestern Meditib und Mergart treten mit Einstimmung aller Betheiligten aus biefem hofebeerbande und maden fich und ihre Nachsommen jum Altar in ber Giffebliche bes b. Georg ju Goln horig und ginfig. - 1155.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit cunctis christi fidelibus tam futuris quam presentibus. quod Mehtild et soror sua Mergart. se et omnem posteritatem suam de se prouentam, ab omni iure et seruili condicione quam hactenns debebant curie apud sordin site, non clandestino sed prepositi fritherici, et decani Winandi, et corum permissione fratrum, nec non ciusdem curie aduocati Geuchardi, et uillici henrici consensu, et scabinorum, et omnium ad eandem cariam pertinentium testimonio. hac condicione, ut se in templo s. Georgi censuales facerent. in perpetuum absoluerunt. Tandem ductu rationis et eonsilio et dominorum et scabinorum et aliorum qui suis diebus precipui fuerunt sectatores boni et equi. uenerunt ad templum b. martyris Georii quod est in sancta situm colonia, et ibidem deo inspirante, publica deditione capita sua per manus aduocati sancto altari fratribus eiusdem ecclesie astantibus inclinauerunt, et se et omnes posteros suos s. Georio immolantes II. denariorum censuales fecerunt, ca condicione, ut ipsi singulis annis dum ninerent, et posteri corum, tam nir quam mulier II. tantum denarios in honorem s. Georii martyris in VIIII. Kal. maii persoluant. His uero ita solutis. omnis seruitatis interpellatione careant, ut nec in aduocati placito amplius, nec in alienius exactione urgeantur. Vt autem hec que istis supradictis facta sunt perpetua firmitadine sint roborata, tale lus els secundum aliorum censualium legem a preposito, et ab aduocato, et fratribus institutum est uidelicet, ut si quis uir de familia sapra dictorum legitimam duxerit uxorem, ad ducendi licentiam VI. denarios persoluat custodi. de cetero uero si quis morte pregentus fuerit. Illud melius quod in sua suppellectili ingeniri poterit siue in pallio, siue in palefrido, uel in aliquo potiori, in requiem sui, prefatę ecclesię castodi sine dilatione asscribatur. Mulier uero post suam meliorem de suis uestibus cuiuscumque generis sit castodi faciat assignari. Hec autem scilicet de licentia nubendi. et de meliori neste post mortem seu uiri, seu femine per custodem uillico presate curie pro dampni recompensatione fideliter assignentur. Huius rei testes sunt. Frithericus prepositus, Winandus decanus. Magister Iohannes. Herimannus de iuliaco, Widigo, Heinricus, Herimannus de gladebach, Sibodo, Godescalcus, Bruno, Suanebolt, Isfridus, Didericus, Daniel, Herimannus. Et laici, quoram nomina subscripta sunt. Genehardus aduocatus. Heinricus uillicus. Cunradus de uochene, Iohannes cognatus suus. Rabodo de utlinkirchin, et scabini prefate curie. Albrant. Wolbertus. Albertus. Wiker, Hezil, Wiker, Heriman, Albertus,

Hee autem acta sunt anno ab incarnatione domini. Millesimo C.I.V. Indictione III. Epacta XV. et Fritherico gloriosissimo rege regnante. et Arnoldo secundo ejiscopatum tenente. Quicamque hoc nititur infringere. et hos supradictos ad alias jus transferre, perpetuo anathematis unicul feriatur.

384. Raifer Friedrich I. nimmt die Abtei Knechtsteden in feinen Schut und bestätigt berfelben ihre, namentlich aufgezählten, Besigungen und bas Recht einen Bogt zu mablen. — 1155.

In nomine sanete et indiuidue trinitatis. Fridericus diuina fauente elementia Romanorum imperator augustas.

Transitorii regni dignitas et imperialis sublimitas ab omnium regum domino ad hoc potissimum nobis concessa

I. u.

^{&#}x27; Mus bem Cartular ber Abtei , G. 6.

est ut sergos militesque christi quos propria goluntas propter amorem dei omnipotentis inopes facit existere, atque in presenti seculo quasi abiectos remanere, propensius debeamus defensare et sub postra protectione congruis honoribus fouere, atque profectibus eorum promouendis gratiosam manum apponere, hoc enim si fecerimus, cum regnum terrenum desecerit celestis et indeseientis regni culmina sublimiter obtinebimus. Quocirca omnium tama futurorum quam presentium christi imperiique fidelium unnerit industria, qualiter nos ob anime nostre salutem et imperii nostri stabilitatem, nec non petitione et internentione fidelium nostrorum Arnoldi coloniensis archiepiscopi. italici regni nostri archicancellarii, et Alberti aquensis prepositi et maioris ecclesie in colonia decani, ecclesiam b. Marie uirginis in Knechsleden, et fratres ibidem sub regulari professione deo famulantes cum omnibus que in presentiarum possident uel in futurum poterunt adipisci, sub nostre defensionis et imperialis auctoritatis tuitione et mundiburdio suscepimus el presentis prinifegii scripto communinimus, statuentes ut quascumque possessiones, quecumque bona cadem ecclesia in presentiarum juste et legitime possidet aut in futurum donatione imperatorum seu regum, concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis quibuscumque instis modis deo propitio obtinere potucrit, firma ci et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis, curtem in kneckstede cum agris suis, situis, pratis, pascuis, et molendino, in Straberg curtes due, in Nivenheim curtem unam. curtem iu Balghem. curtem in Panhusen. curtem in Diborgehoue. curtem in Horheim. curtem in Turremage, curtem in Pelkenhusen, curtem in Hachhusen, curtem in Bollenberg, curtem in Wencenrode. curtem in Beddinghusen. curtem in Capella. curtem in Louenichheim. curtem in Senstede. curtem in Anstela. curtes et agros in Beissema, curtes et agros in Hauenborne, curtem in Honberge, curtem in Grucena, curtem iu Magenart, curtem in Castevett, uineas in Wintra et Remage, molendinum in Weuelinghouen. molendinum in Elveka. omnia cum omnibus suis pertinentiis. Sane noualium fratrumene propriis manibus uel sumptibus excultoram, sinc de nutrimentis animalium ipsorum nullus omnino ab eis decimas exigat. Imperiali item auctoritate prohibimus ut uullus uduocatiam eiusdem loci hereditario jure usurpare presumat, sed is tantum aduocatus existat quem fratres aut saujor pars corum poluntate propria decreuerit eligendum. Decernimus ergo ut pulli omnino hominum liceat prefatam ecclesiam temere perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, aut aliquibus uexationibus fatigare, sed omuia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, saluo per omnia imperiali iure et coloniensis archiepiscopi canonica iustitia. Si qua igitur în futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere nenire temptanerit, imperiali banno subiaceat et centum libras auri componat, medietatem camere nostre et medictatem predicte ecclesie. Et ut bec omnja omnji tempore rata et incongulsa permaneant presentem paginam sigilli nostri impressione communimus. adhibitis testibus, quorum nomina hec sunt. Peregrinus aquileiensis patriarcha. Hillinus treuerensis archiepiscopus, Anselmus archiepiscopus rauennas. Heinricus leodiensis episcopus, Conradus wormatiensis episcopus. Euerhardus bauenbergensis episcopus. Hermannus constantiensis episcopus, Oridivus basiliensis episcopus. Wibaldus corbicensis et stabulensis abbas. Markardus fuldensis abbas. Heinricus dux saxonie. Otto palatinus comes, Heinricus comes de tikeneburg. Gozwinus de falckenberg, Othakker marchio de stira, Hermannus de sterona, Wido comes de blandra, comes Wido werra. Petrus urbis rome prefectus,

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris inuicitssimi. Ego Araoldus coloniensis archiepiscopus et italici regni archieancellarius recognoui. Actum in territorio tyburtino, anno dominice incarnationis M.C.LV. indictione tertia. imperante Friderico Romanorum imperatore glorioso, anno imperiti cius I. regni uero. IIII.²

385. Erzbifchof Arnold II. von Coln beftdtigt ben von bem Gereonftifte bafelbft geschloffenen Pachte vertrag über zwei bei bem hofe Reiel errichtete Mublen. — 1155.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego arnoldus II. dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, Que bene et rationabiliter ad ecclesie seu fratrum utilitatem ordinata sunt. ut inconuulsa permaneant, firmis et rationabilibus munimentis stabilienda sunt. Hac ratione congruum duximus ecclesie b. gereunis et fratribus inibi deo descrujentibus confirmare in perpetuos usus corum possessionem duorum molendinorum que sita sunt secus curiam corum que dicitur crele opera et expensa corundem fratrum elaborata. Igitur riui fluxum ne quis cum temere seu giolenter prepediat banni nostri districtione usquequaquam communimus, commutationem terre in qua situm est superius molendinum de consilio familie nostre factam ex nostro etiam consensu et aduocati et uillici, sana et utili recompensatione melioris terre, ratam esse decernimus, et banno nostro in perpetunm Pactiones etiam de eisdem molendinis factas, utile nobis uisum est adnotare. Pactio itaque superioris molendini hec est. Omne triticum fratrum ecclesie s. Gerconis ibi molatur. ex quo universum emolumentum in granario fratrum in usus corum remanebit. Omne reliquum emolumentum molendinario cedet, Ipse uero tuebitur et reparabit riuum et ripas eius ab ipso ortu usque ad molendinum. Omnia ad molendinum pertinentia inse similiter edificabit. Molas tantummodo communi expensa ement fratres, et molendinarius, nel uicissim, sua uice fratres, sua uice molendinarius. Heres qui successerit, inuestituram de manu prepositi suscipiet. nichil amplias ex jure daturus nisi congregationi honestam uini propinationem. Inferioris uero molendini pactio inter fratres et quendam Giselbertum hec est. Expensa ad edificandum et reedificandum communis semper esse debet ita ut medictas a parte fratrum medictas a parte Giselberti proueniat, emolumentum quodcumque de molendino prougnerit commune esse debet, ita ut medietas in usus fratrum cedat altera medietas Giselberto. Porro Giselbertus de sua medietate annuatiue XVIII. denarios coloniensis monete memorate curie in restitutionem damni quod ei de superiore molendino uisum est accidisse in festo s. Remigii persoluat et eo modo ipse et uxor sua cum posteris suis heredibus molendinum hereditario iure possideant sic ut pactionis iura illibata teneant, et auisauis heredum successerit, de inre successionis decem et octo denarios curie soluat innestituram de manu prepositi accipiat. In arbitrio uero prepositi relictum est si piscinam ex defluenti riuo congruo loco faciat, singulariter eam in suos usus habeat. Si uero sepe memoratus Giselbertus nel heredum eius aliquis piscinam fecerit, quicunque prepositus cam habere golgerit, sufficienti recompensatione redimat. Item si ex ipsins Giselberti gel eniuscunque successoris consilio et industria aliquid utilitatis ex codem riuo commode claborari poterit, simili pactione in edificando et emolumento, medietas fratribus, medietas Giselberto nel succedenti heredi per amnia cedere debebit. Rigi fluxum et ripas eius a superiore molendino inferius usquequaquam tuebitur et reparabit, qui inferiori molendino preerit, et utrobique perfecte et ex iure prouidendum erit ne quod damnum uel nocumentum uel in riui fluxum uel aliqua in parte alteri molendino de altero proueniat. Si quis igitur contra hanc nostre institutionis pazinam temere se erigere attemptauerit, post secundam et terciam commonitionem si non resipuerit, anathema sit.

Acta sunt hec et confirmata anno incarnationis dominice M.C.I.V. Indictione IIII. Regnante friderico romanorum imperatore augusto. Presidente colonie, Arnoldo II. archiepiscopo, presentibus idoneis testibus tam de clero quam de laicis quorum nomina hec sunt. Toobaldus sanxtensis prepositus. Godefridus s. Gereonis prep. Hermannus b. Seuerini prep. Arnoldus prep. s. Andrey. Nikolaus abbas sibergensis. Od.... s. Gereonis. Herimannus aduocatus. Vogelo telonarius, Herimannus filias razonis. Gerardus niger. Gerardus albus. Herimannus camerarius.

386. Erghifchof Arnold II. von Coin beflätigt einen Bergleich zwifden dem Gerconftifte bafelbft und er Abrei Anechifeben, wodund ber im Bezirf von Rheincaffel gelegene Dof ber Abrei, faat bes Blutzbuten, eine Gelbrente bem bortigen Pfarrer zu gablen verpflichtet wird. — 1156.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Arnoldus secundus s. coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Quoniam dinina prouidente elementia ad hoc constituti sumus ut omnibus tam maioribus quam

^{&#}x27; Aus bem Cartular ber Mbtei , G. 785.

minoribus, tam presentibus quam futuris debitores simus suam unicuique conseruare iustitiam, specialius autem quibuscunque propensius deo famulantibua, omnem occasionem scandali uel dissensionis studentes tollere que inter cos etiam qui paci precipre student emergit facillime, petentibus Alberto maioris ecclesiș in colonia preposito. Hermanno ecclesiș s. mariș iu Knechtatede preposito, et concedente cum fratribus suis Gadefrido ecclesiș s. gereonis prep. de curte quam possiedet ecclesia knechtatedensis infra terminum s. gereonis uidelicet in Causara pactionem quandam paginę nvstrę attestatione, sigiili nostri impressione firmare curauimus. Pactio autem bee est, nt pastori quicumque prefatę ecclesiș uidelicet Cassele prefuerit, pro decimatione animalium uel quarumcunque rerum exactione, sola duntaxual excepta frugum decimatione, de ipsa curte XII, nummi coloniensis monete persoluntur, per singulos annos in natiuitate s., mariç uirginis. Qui igitur presumptibiti audacia huic nostry dispensationis paginę temere contraire et pactionem hanc utrobique perutilem conctur infringere, banni nostri auctoritate a deo nobis concessa presumptiones huiuamodi probibenus et tam ipsos presumptores quam uniutersoi pisa curtis et quarumiblet rerum ad eam pertinentium iniustos exactores, intascores, distractores, nisi condigna sasiisfactione quantocius resipuerint, districte dei animaduersione in perpetuum subiacere decerniums, testes quoque huius nostep constitutionis annotari curauimus, quorum nomina hec sunt. Walterus prepositus ss. apostolorum. Arnoldus prep.

Actum anno dominice incarnationis M.C.LVI. indictione IIII. regnante glorioso imperatore Frederico. anno imperii eius primo, regni uero IIII.

- 387. Bifchof Friedrich von Munfter weiht, im Auftrage bes Ergbifchofs Arnold II. von Coln, Die ju Duisburg gegrundete Marienfirche bes Johanniter-Ordens. (1153-1156.)
- F. dei gratia monasteriensium episcopus omnibus christi fidelibus, fidei, spel, et caritatis augmentum. Notum facimus omnibus christi fidelibus tan faturis, quam presentibus, quod domnus et pater noster A. coloniemis archiepiscopus, quem sepius publicorum megociorum multiplex causa circumsonat. rogatus a fratribus qui in hierusalem hospitati descruiunt, ut ecclesiam in dusburk în honore s. Marie uirginis et s. Iohannis baptiste fundatam, que ad cos pertinet consecretur ad nou transmisit. et per cosdem fratres ut uiceme eius in eadem ecclesia consecranda gereremus, iniunxit. Cuius petitioni obedientes, prefatam ecclesiam consecraniums, et tam ipsi ecclesis, quam uninersis eius possessionibus ordine quo debuimos ex auctoritate domni pape A. et domni archiepiscopi A. et nostra pacem indiximus, ut ab illa die quicquid possedit, aut in futurum oblatione făelium possidebit, sine ullius inuasione, întegra illibataque permaneant. Si qua igitur ecclesiante specularisus persona predictam ecclesianu el eius possessiones inquietare presumpserit, auctoritate b. Petri apostoli, et domni pape A. et coloniensis archiepiscopi A. et nostra, nisi resipaerit, et satisfecerit, anathema sit. Quod ut ratum sit, impressione nostri sigilii confirmamus.
- 388. Ergbifchof Friedrich II. von Coln nimmt die Abrei Altenberg in feinen Schut und befidtigt berfelben ihre Besithungen, Die er namentlich aufgablt." 1156, ben 11. August.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Frodericus secundus diuina fauente gratia coloniensis archiepiscopas. Si loca religiosa debito caritatis affectu fouemus, et possessiones sacris domibus colitatas, propensiori ugitantia eis conseruare studemus, procul dubbi iniuncti nobis officii curam salubriter prosequimur, et orationibus fadelium apud com cuius sunt omnia feliciter adiucamur. Hoc igitur pie denotionis intuitu, uenerabilis frater

^{*} Durch Berglicigung bes beziehneren Bifchofe, Ersbifchofe und Pablie ergeben fich bie Perfonen und ber gleinum, in welchen bie Uftralber fallt. " Begin ber feigen Ranene ber Beffungen vergl. Der, 309, fernen phippagfommen fich ver beinnich ben Donnball, gegen eine Rente aus ben Grundfläden am Rapperffleg, erworbene gebnie best Dofes Bueleberg und ber beim Riefter geforgeren Grundflegen.

Herimanne abbas, tuis iustis desideriis elementer annuentes, monasterium s. Marie de Berge, cui auctore dec presides, sub b, petri et nostram protectionem suscipimus, et ipsi presentis printiegii auctoritate confirmationis manum apponimus, statuentes, ut quascunque possessiones, libros quoque, et quecunque bona, in omni pontificatus nostri ac dominationis loco idem monasterium ex concessione pontificum, oblatione fidelium, sen aliis iustis modis in presentiarum possidet, aut in futurum deo prebente poterit adipisci, ca omnino firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Inter que hec propriis nominibus duximus exprimenda. Hereditatem Berge ab illustri niro comite Adulfo coloniensi ecclesie ad fundandam et statuendam ibi religionem, pro sua deuotione collatam. cum decimis terre fundo monasterii contigue, cum decimis etiam curtis nicine que dicitur bullengesberch, utrisque a iure heinrici de idendare, cum suorum heredum consensu, pro quinque solidorum recompensatione emancipatis. quos annualim persoluit quedam terra que uocatur stega. Curtem quoque boecheim. cum decimis suis. Terram iuxta bladesheim sitam que dicitur camervorst. cum decimis suis. Curtem wanemala. Vineam in bacharacha. Preterea terram in widehowe. cum decimis a Gumberto de elnere et a comite Adulfo XVI. marcarum precio redemptis, et per nostram manum eidem cenobio reconsignatis. Ipsa est terra quinque mansorum, quam Berno bone memorie tui loci primus abbas, a beniamin et canrado militibus pro XXX, marcis emancipasse dinoscitur. consentientibus canonicis ss. apostolorum. quorum preposito duas domos in colonia et unam uineam in bunnensi territorio, pro eiusdem terre concambio tribuit, quemadmodum in cartula confirmationis, a recolende memorie coloniensi archiepiscopo Arnulfo primo. monasterio tuo exhibite continetur. Curtem que uocatur Mulenheim cum pertinentiis suis. Ex dono eiusdem Arnulfi archiepiscopi, uineam in Reinse, in monte qui dicitur s. Petri. cum decimis suis. Item ex dono Brunonis et predicti Arnulfi archiepiscoporum mansum in uilla que nuncupatur Rudinc. Nulli ergo liceat prefatum monasterium temere perturbare. 1

Actum Colonię III. Idus augusti, indictione V. incarnationis dominicę anno M.C.L.VI. Pontificatus uero nostri anno primo. Regnante domno Friderico gloriosissimo Romanorum imperatore augusto, anno regni eius VI. Imperii II. cum consensu et testimonio priorum quorum nomina he sunt. Adelhelmus maioris ecclesie prepositus. Philippus eiusdem ecclesie decanus. Gerhardus Bunnensis prep. Thiebaldus Xantensis prep. Godefridus ecclesie s. Gerconis prep. Herimanuu s. Seuerini prep. Johannes s. Kuniberti prep. Arnoldus s. Andree prep. Hago s. Mariç ad gradus prep. Bruno s. Georgii prep. Wolbero s. Pantaleonis abbas. Adelardus s. Martini abb. Geldolfus Brunwilarcasis abb. Nykolaus Sigebergensis abb.

389. Raifer Friedrich I. nimmt im freundschaftlichen Andenken der Berdienfte des Erzbischof Urnold II. von Chin bessen Schwester Habewig, Abebissign in ju Gffen, und bessen Bruder Burdrat von Wied in seinen Schup, so wie die Stiftefirche zu Schwarzspeindors, wo Arnold ruht, mit den Gartem, die er und seine Schwester berfelben geschentt, namentlich zu Roiedorf, Beuel, Honnef, Caborf, Schweinheim, Mehlem und Soeven. — 1156, den 17. September.

C. In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Pridericus diuina fauente clementia romanorum imperator augustus. Summy clementie et fidei argumentum est, ab amico etiam post fata nou recedere, uerum eius denotionis merita que corporaliter aliquando exhibebat, perpetuali memorie commendare. Inde onnium christi imperitique nostri fidelium presens etas nouerit et successura posteritas. qualiter nos ob preclara merita dilectissimi nostri nenerabilis memorie armedit coloniensis archiepiscopi, sororem eius Hadewigam sanidensis monasterii abbatissam unstram suucepimus. Preterea ecclesiam in rindorf in qua predictus archiepiscopus requiescit sepultus, et omnes possessionisms mobiles siue immobiles quas ipse cidem ecclesie contuiti. uel ecclesia in posterum iuste poterit adipisci sub nostram imperialem protectionem colligimus et collocamus, eidenque eçclesie punt itempore inconunci et illibata nostra autocirităte omni corpoborationis manimime confirmanus. Hec autem predia ecclesie propriis

bier folgt bie gewöhnliche Schlufformel pabfilider Bullen , in beren Stol bie Urfunde abgefast ift.

uocabulis duximus exprimenda. curtis in rūkisdorph. in blode tria ingera ninearum. in hamefe quinque ame tini. in hardroph duç ame tini. Hec comparauit Araoldas coloniensis archiepiscopas a duobus uidelicet Willehelmo de stalburch. Item curtis in srenheim, quam idem archiepiscopus comparauit a ciurado. Item in milenheim IIII. solidos. in rinderph tres manos quos comparauit asnidensis abbatissa ab ecclesia meschedensi. Item curtis in siuene quam predicta comparauit abbatissa a domuo reinhardo de castre. Statuimus quoque et sub obtentu gratie nostre precipinus, ne quis contra hoc nostre constitutionis decretum temere nenire. uel sororem aut fratrem prememorati archiepiscopi dilectissimi osotri in personis uel in rebus suis, aut supradicam ecclesiam in possessionibus suis disuestire aut inquietaer premama. Qui autem hitus precepti tostri uiolator extiterit, ceatum libras auri purissimi sciat se camere nostre compositurum. Vt antem hec nostra confirmatio rata et inconsulsa omni eso permaneat, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri inpressione insigniri insistums.

Signam domni Friderici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Regiualdus cancellarius nice aruoldi mognutini archiepiscopi et archieapellani recognoni. Anno dominice incarnationis M.C.LVI. Indictione IIII. Regnante Friderico romanorum imperatore augusto. Anno regni eius V. imperii uero II. Data Ratisbone XV. kol. octobris in christo feliciter amen.

390. Abt Micolaud von Siegburg ftiftet fich mit bem von ibm erworbenen Allobe gu hennef und Wittau ein Jahrgebachtniff und bekundet bas von feinem Borganger, bem Abte Cuno II., geftiftete Unniverfar. — 1156.

C. In uomine sancte et individue trinitatis. Ego Nikolaus divina misericordia s. Sigebergensis ecclesie dictus abbas. Notum esse uolumus tam postfuturorum quam presentium pie recordationi, qualiter nostre humilitatis intentio perpetue remunerationis spei fiducialiter innixa. his se potissimum studiis ac laboribus impeudere desideret. quibus et domino deo famulantium fratrum commoditates angeantur, et pauperum christi necessitatibus aliqno modo cousulatur. Hnius rei gratia comparatum est a me allodium in hanefe. precio LXXV. marcarum. itemque aliud iu Widowe. pro pecuuia marcarum XX. que a uenditoribus coram altari et testibus idoneis legitima traditione suscepta. non aliis quam communibus usibus donec aduiuerem statui deputanda. Sed quoniam fluxa est nostre mortalitatis couditio. caque certius ac tutius collocautur beneficia, que etiam post caruis obitum uivere cernuntur. anticipani de ipsis reditibus memoriam mei statuere in anninersarium defunctionis mee diem. accedente scilicet in hoc totius nostre fraternitatis gratanti cousensu. Itaque tum superue miserationis intuitu, tum fraterne denotionis unanimi decreto, a nobis statutum est, omnes fructus qui de prefatis locis aunuatim proueneriut, sub cura fratris illius consistere quicumque hospitali prefuerit, atque ab eo tali distributione administrari tempore resolutionis meç, quateuus ad ecclesie luminaria prebeat quatuor maiores candelas, et alias minores per singula queque altaria. ad ipsius diei expensas daturus in commuuem refectionem piscium duo fercula, et hamam ulni unde karitatis poculum cuuctis propinetur, et octo maldra tritici forensis mensure, unde panis similagiueus habeatur. De quo uidelicet tritico id quod superest in pauperum stipeudia erogabitur cum sex maldris siliginis, additis preterea VI. maldris bracii. ex quibus ceruisie potus conficiatur eque lu usum egenorum. quibus etiam in pulmentarium ematur ex hoc quod tempori congruit, quantum nouem solidis comparari potnerit, ut lardus, casens aut allecia. Ad horum quoque omnium plenariam administrationem statuimus item in hanese trium solidorum reditus. His ita dispositis hoc summopere commonemus. ut quicquid his omnibus expensis superfuerit. nihilominus inopum ac debilium indigentiis susteutaudis insumatur. Hec igitur constitutio cunctorum fratrum nostrorum notis annitentibus sacerdotali banno a nobis ex diuina auctoritate roborata est. ne quis ex hoc deinceps horum quidlibet infringere. uel infirmare conetur, aut aliter statuere quam a me statuuntur. Huic uostro testamentali decreto adiungimus et illud statutum quod pie memorie predecessor noster abbas domuus Cino secundus in anninersarium seu memoriam adhuc nineus constituit. et sub manu itidem fratris quicumque hospitali preficitur hoc disponi noluit ad cuius Impensa de beztorp sex solidi solomutur. de meklüngouen sex solidi. de cizendorp i item sex solidi. Est et uinea apud mosellam in kemmerdhe fereas ut multum uini carratam, uel ut minus hamas quatuor aut quiaque, quam prefatus abbas ad hos usus dedum mercatus fuerat cum aliquot iornalibus bonş terrç arabilis, de quibus ad excolendam nineam abunde sumantur expense. Et hanc nihilominus dispositionem exigente fratrum postulatione diquin inominis sigillo confirmanimus, quemadundum hactenus apud nos plumbus annis obserutat et ministrata est. hoc precipue commonentes, ut pauperum uel egrotorum cura non neglegatur, sed dispensatis inde his sumptibus qui in luminaria altarium ac sepulchri. atque in duo piscium fercula, neo non in poculum karitatis sufficiant, qui in leuminaria altarium ac sepulchri. atque in duo piscium fercula. neo non in poculum karitatis sufficiant.

Acta sunt bee et sub anathematis uinculo firmata, in totins nostri conuentus presentia, dominieç incarnationis anno millesimo centesimo quinquagesimo sexto, indictione quarta. Si quis ergo hanc tante unanimitatis auctoritatem paruipendens, bee statuta quouis ingenio temptanerio inuertere uel annullare, noncrit se anathematis periculum nequaquam subterfugere, ac pro tali commisso iustissimi examinis seueritatem formidari debere.

391. Das Gereonfift ju Goln überlägt einem Bilbelm von Monheim von dem bortigen Frobnhofe 7 in Morgen Sal-Land ju einer haus und hoffdtte gegen andere 9 Morgen und mit Borbebalt einer Zehntrente von erftern. — 1157.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum nit comnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus, quod quidam Willchelmus de Arûnkeym al edificandam sibi domum et curiam, septem iornales et dimidium de salica terra s. Gereonis commutatit. Pro hac uero commutatione de propria terra sua ad curiam s. Gereonis que est in eadem uilla nouem iornales melioris terre contradidit, quatuor adiacentes rheno inter Mûnheym et Ble. quinque in agro foris secus Mûnheym. Pro decima uero memorate salice terre singulis annis maldrum et dimidium siliginis camerario b. Gereonis in nativitate s. Marig soluere debet. Facta est autem hec commutatio a confirmata per prepositum s. Gereonis Godefridum consensu fratrum, et per liberum aduocatum comitem Adolfum. consilio et consensu cillici. et familie de eadem curia omnibus communiter attestantibus sub iuramento fidelitatis, ntiliorem et meliorem curiq cessisse commutationem. Ne quis uero in posterum hanc constitutionem temere perturbare un infringere prepumant. placuit omnia secundum ordinem scripto annotare banno et sigillo ecclesie in perpetuum communire.

Acta sunt hee aunò incarnationis dominice M.C.L.VII. regnante Fritherico romanorum imperatore augusto, presidente Colonie archiepiscopo Fritherico II. Godefrido in ecclesia s, Gerconis preposito. Odolfo dekano. et coram pluribus idoneis testibus quorum nomina sunt hec. Alberto corepiscopo. Emechone camerario. Gerhardo. Hugone magistro scolarum. Heinrico custode, Sigefrido. Wolframo. Ciurado. Theoderico.

392. Erzbifchof Friedrich II. von Coln bestätigt ben von bem Mauritius-Kloster baselbst gemachten Antauf eines Hofeb zu Marsborf. — 1157.

In nomine patris et filii et spiritus sancti. Ego Frethericus dei gratia coloniensis archiepiscopus omnibus delibus in perpetuum. Si redemptoris nostri uerba quibus apostolorum principi santorum commendans ecclesias. Symon inquit lohannis, si diligis me paace oues meas, diligenter at necesse est attendamus, nimirum quanta diligentia et caritate circa fideles animas regimini nostro dei dispositione commissas inuigilare nos oportet, etidenter intelligimus. Illud itaque attendentes, et prout nobis dinim misericordia largiri dignabitur, opere exequi cuplentes, presenti pagine propter cautelam et manimentum in futurum andontari decremiums, quod sanctimoniales in ceclesia b. Mauricii que in suburbio coloniensis ciuitatis constructa est, deo seruientes a successoribus Regenheri, et taxoris eius Hizeken. filiis Herewicho, Ottone, Richolfo. Meynhero, et filiabus Mathilde. Gerthrade, Richanode, in uilla Maratory ters mausos e cum omni sui interritate et uilitate, tam in communione silarurum, quan et paschourum, curiam

Boisborf , Debinghofen , Biffenborf. - 2 Aus bem Cartular bes Rloftere.

quoque cum domibus et piscina, et uninersis que ad predictos mansos hactenus pertinnisse dinoscuntur, in perpetuam ecclesie sue possessionem centum et triginta marcis legitimo et rationabili emptionis modo comparauerunt. omnibus tam uiris quam mulieribus et paruulis, quicumque predicti uiri per ordinem successionum heredes esse debuerant consentientibus, et tradentibus, et super ipsum altare b, martiris singulis pro se supra memoratum predium offerentibus. Quia igitur hec in presentia nostra uentilata, et legitimo fine terminata sunt, assistentibus et cooperantibus nobis prelatis ecclesie, nobilibus quoque et ministerialibus atque honoratis ciuitatis iure nostro predicte ecclesie, et ibi deo seruientibus, predium istud in sempiternum auctoritate dei omnipotentis et banno nostro confirmamus. Quod si quis postmodum facto huic tam rationabili temerario ausu obuiare, uel aduersus sanctimoniales in predicta ecclesia deo sernientes. litem super hoc suscitare et pacem pauperum christi quod absit inquietare presumpserit, auctoritate domini dei et ss. apostolorum petri et pauli, domini quoque pape et nostra anathematis enm uinculo donec resipiscat innodamus. Huius rei testes sunt. Adelhelmus maioris ecclesie prepositus, Philippus decanus. Thieboldus xanthensis prep. Godefridus s. Gereonis prep. Arnoldus s. Andree prep. Godefridus s. Senerini decanns. Godefridus s. Cuniberti dec. Radolphus magister scolarium in maiori ecclesia. Widekindus eiusdem ecclesie canonicas, et alii plures, De nobilibus. Willelmus comes de inliaco. Enerhardus comes de seina. Engelbertus de monte, Gotzwinus iunior de heimersberch. De ministerialibus. Hermannus aduocatus. Adolphus dapifer. De ciuibus. Fugelo thelonearius. Gerhardus niger. Hermannus razonis filius. Heinricus thelonearius. Theodericus ful, et alii plures,

Facta sunt hec anno incarnationis domini M.C.I.VII. indictione quinta. Regnante glorioso romanorum imperatore Frederico, anno imperii ipsius tertio.

393. Erzbifchof Friedrich II. von Coln identet der Abtei Anechifteben Die ibm von Ludolf von Dod refignitten brei Manfen ju Rheincaffel, und beftätigt berfelben Die früher erhaltenen Privilegien und Befigungen. — 1158.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Fridericus secundus sancte Agrippine sedis archiepiscopus in perpetuum. Diuina ordinante pronidentia omnibus gubernationi nostre commissis ex officii nostri ratione debentes sua unicuique intemerato inre secundum deum conservare, obnixius in uia dei ambulantibus tanguam facientes nobis amicos de mammona iniquitatis ut cum defecerimus recipiant nos in eterna tabernacula, subsidia in quibus minus abundant iuxta possibilitatem nostram dininitus admonemur amplificare. Inde est quod pro remedio anime nostre, et pia petitione ac denotione dilecti nostri Alberti prepositi aquensis, ecclesie dei et s, genitricis eius marie in anetstede ad usum pauperum christi ibidem degentium beneficium trium fere mansorum, quod de lure nostro Ludolphus de thieca in Cassele possedit nobisque teste ecclesia resignanit, in omnimodam proprietatem contradidimus curtique quam in cadem uilla knetstedensis ecclesia obtinet a predicto dilecto nostro preposito aquensi et sibi concredite adiungendum concessimus, consentientibus et digne id fieri dehere persuadentibus ecclesie nostre prioribus, prepositis et abbatibus. Sequentes etiam uestigia uenerabilium antecessorum nostrorum uidelicet archiepiscopi pie memorie Brunonis patrui nostri, qui ecclesie knetstedensi inra et bona cius suo prinilegio corroborando confirmanit, et archiepiscopi sacre denotionis Arnoldi secundi qui candem ecclesiam similiter princilegii sui auctoritate muniuit, ipsam ab omni debito tam episcopalis seruitii quam choriepiscopi nec non ab omni iure sinodali liberam prorsns et immunem esse confirmamus. Ne quis igitur salutis proprie neglector temerarius seruorum dei nexator importunus et in illis ipsins diuine maiestatis exacerbator implissimus hnic nostre dispensationis pagine contraire et ea que secundum deum concessimus atque confirmauimus conetar infringere, dei et s. Petri et banni nostri auctoritate prohibemus ipsosque impios presumptores nisi celeri dignaque satisfactione resipiscentes malefacta emendauerint digini examinis horrende ultioni subiacere decernimus. Testes autem huius nostre donationis seu contramunitionis sunt quorum nomina subsequentur. Alelmus maioris

¹ Aus bem Cartular ber Abtei, G. 2. — 2 Es folgt Die wortliche Bieberholung res Inhaltes ber Urfunden Rr. 319 u. 3%6.

ecclesię prepositus. Theobaldus sanctensis prep. Gerardus bonnensis prep. Philippus maioris ecclesię decanus. Godefridus s. gereonis prep. Hermannus s. seuerini et sa. apostolorum prep. Wolbero abbas s. Pantaleonis, Alardus abb. s. martini. Geldolfus abb. brunwillarensis. Nicolaus abb. sigebergensis. ceterique priores. Adolphus comes de monte. Adolphus comes de saffenberg. Herimannus filius eius. Ministeriales. Hermannus aduocatus. Henricus de volmodestein. Henricus de alfeim.

Actum anno dominice incarnationis M.C.I.VIII. indictione VI. regnante glorioso imperatore Frederico, anno imperii eius III, regni uero VI.

394. Probit Gerard von Bonn befundet, daß ein Zinsgut feines Seiffe von bem Befiger befielben an einem Bermandten verschente, von einem Andern aber, wegen nahrere Bermandtichaft, noch jur Ledgeit bes Schenkers erbrechtlich in Anfpruch genommen worden. — 1158.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Gerardus s. bunnensis ecclesie prepositus et archidiaconus, notum facio omnibus fădelibus tam presentibus quam faturia, qualiter inter Bertrammum et cognatos eius orta de hereditate sua contentio, nostro, multorumque sapientum sit decisa consilio. Albero quidam habebat possessionem ad ecclesiam nostram sub certo censu pertinentem, quam sub quo censu ipse tenuerat. Bertrammo cognato suo, absque omni contradictione ab ecclesia suscipiendam concessit. Eo autem adhuc superstite. Elegerus qui se proximam heredem post obitum eius futurum existimabat, predictum Bertrammum, tanquam hereditatis sue inasaorem impetiit. causamque officialis nostri, ceius id fuit determinare, supponens iudicio, cum ad responsionem uenire coegit. Supertueniens uero ille prior heres Albero, aut suam donationem Bertrammo ratam esse debere, aut se pro hereditate sua stare uelle acclamanit. Cunque utrobique sine fine accresecret litis sedicio, ad hoc tandem res deducta est, sapientum commendata consilio, ut Elegerus soluntarie cedens, querimoniam suam in eternum deponeret. Albero autem donationem suam cognato son confirmaret, et sie Bertrammum bereditatem suam libere et absque omni contradictione possideret. Hanc ltaque pacis et concordis reformacionem, ut stabilis et inconsulus permaneat, sigilli nostri attestatione solidare curauimus, ut si quis in posterum maligno cam animo disturbare conatus fuerit, diquie ultionis iudiciem non candat.

Acta sunt học bonne, anno incarnationis cerbi M.C.L.VIII. indictione VI. regnante Friderico romanorum imperatore angusto, archlepiscopo quoque Friderico secundo, sub Godefrido camerario, qui et huius cause arbiter extitit. multis quoque attestantibus, tam clericis quam laicis, Henrico. Godescalco, canonicis. Roingo utilico, Harperno et Gunthero fratribus eius, Roingo teloneario, Wernero scabino, Herimanno scabino. Gerlacho et Gernando scabinis, et plurima parte burgensis populi.

395. Abt Bolbero von St. Pantaleon ju Goln befundet, bag er ben Zehnten ju Born bem Rlofter Ronigsborf übertragen und ferner geftattet habe, benfelben jum Erwerbe eines Gutes ju Conraderbof ju verlugern. - 1155.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Wolbero dei gratia abbas monasterii s. Pantaleonis. omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus. Vninersitati uestry notum esse uolumus. quod decimam quandam de ecclesia in Burn. que morti riuris erat, pro elemosyna et karitate sorroibus nostris de hiningeadero concessimus. hac tameu ratione prefixa. ut si locus ille de statu suo quod absit decideret. Ipsa decima ad priorem ecclesi; nostre utilitatem deberet redire. Postmodum aliquanto tempore ipsis sororibus occurrit quoddam allodium pro XXXIII. marcis comparandum. quam summam pecunie dum ad integrum habere non possent, predictam decimam quia pro remotione loci. cum difficultate non absque dampno omni anno colligebant, porro allodium in nicino eis erat, cuidam libero homini huberto, qui partem eiusdem decime ex equo possidebat, pro adquirenda aliqua portione predicte pecunie consilio fratrum et hominum nostrorum permissione nostra tradiderunt. hac tamen conditione proposita, ut sicut

supradictum est. si locus ille decideret, prefatam allodium quod est in Ciurode. in nostre ceclesie possessionem pro decima illa deueniret. Hanc conuentionem coram idoneis testibus factam. karta hac et sigilli nostri impressione firmanimus, que tamen in alla karta auctoritate domni Friderici secundi Coloniensia archipiscopi sub sigillo et banno ipsius roborata est. huius rei testes sunt. Ex fratribus nostris Regimarus prior. Gerlachus camearius. Rudulfus, Heidolfus, Wernerus. Cratho. Chiradaus. Alphardus. De ministerialibus. Albertus de Tuitio. Wilhelmus de Bukesberg, et Rabodo frater eius. Heinricus de Westphalia. Heriman de Wighus. et Arnoldus frater eius. Marcwardus dapifer et Marcwardus filius eius. Richolfus marschalcus. Rüdengerus rufus. Vogelo, et malti alii.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LVIII. Indictione VI. sub Friderico secundo Coloniensi archiepiscopo, anno pontificatus eius secundo.

396. Das Geverinftift zu Coln verleiht feine Rhein-Muble an ben Grengen ber Benen Borftabt in Erbpacht. - 1158.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego herimannus ecclesie b. Senerinl prepositus, universis christi fidelibus in perpetuum. Propter uarios mundane calamitatis euentus, res ecclesiasticas augere. instaurare, atque stabilire, christiane religionis debitum esse arbitror. Scire igitur uolo uniuersos christi fideles tam futuros quam presentes, qualiter ego Herimannus licet indignus ecclesie b. Senerini prepositus, molendinum quoddam, quod secus terminos auburbanos beyna nuncupatos. in rheni decursu porrigitur. in usas fratrum eiusdem ecclesie perpetua stabilitate redegi. Cum autem idem fratres nostri prefatum rheni tractum ad ecclesiam nostram pertinentem, qui usitato locus molendini dicitur. in usus suos a nobis accepissent. propriis sumptibus ibidem molendinum exstruere non distulerunt. Uerum quoniam negotia et utensilia molendinaria studiis eorum tam incognita, quam incongrua fuerant, idem molendinum nostro consensu cuidam uolperto ibidem commoranti, hereditario iare possidendum uendiderunt. eo tamen pacto mediante, quatenus universa annona fratrum, tam festivitatum et anniversariorum. quam cottidiana. in eodem molendino semper molatur, et officio pistorum usque ad ripam rheni feratur, et inde referatur. Predictus uero uolpertus debitam portionem que multra uocatur, pro precio molendi de tota summa annone nostre accipiat, nisi forte fortaitu defectum annone, quem ex euidentibus causis fratres patiantur, ipse quoque in portione sua sentiat. Sed quoniam supradictua rheni tractus, id est molendini locus, curti nostre censualis est, prefatus nolpertus in festinitate b, Martini duodecim denarios nillico nostro persoluet. Nonam autem et specialem pensionem uidelicet septem solidos et aex denarios camerario fratrum, in dedicatione ecclesie nostre. seorsum uero alios duodecim denarios in festiuitate omnium sanctorum, similiter camerario fratrum annuatim persoluat. Rationabili igitur sapientum freti consilio, omniumque fratrum nostrorum coniuentia. consulta quoque et consulente familia ecclesie nostre inrefragabiliter statuentes decreuimus, quatenus sepe dictus uolpertus una cum uxore sua uniucrsam annonam fratrum molere, et pretaxatam pensionem seu censum statuto tempore persoluero debeat, et idem jus molendini in omnem posteritatem prolis, seu successionem hereditatis corum, integre et quiete descendat.

Et ut hec rata et inconculsa perpetua stabilitate permaneant, presentis pagine robore firmacimus, quam sigillo ecclesie nostre presentibus testibus, anno dominie; incarnationis M.C.LVIII. firmacimus, quoram nomina subscripta sunt. Herimannus prepositus ss.º Godefridus decanus, Arnoldus magister scolarum. Waldeuero cantor. Theodericus sacerdos, Herimannus s. Hartlicaus s. Walterus s. Heinricus s. Bertoffus diaconus, Albertus d. Reinbodo d. Herimannus subdiaconus, Kūnradus subd. Ministeriales, Vortlicuus, Amelangus, ligurtha Bruno. Walterus Ortlicusus.

¹ Die Urtunde hat ben Schreibsehler VIII. (1159), Erzh. Briedich II. fiard aber ichon im September 1158 und dieste Jahr fümmt auch mit der Indielio VI. — ¹ Diess abseripait sofat hinter jedem Jaugen. — ² Zus dem untern letten Raum der Hrunder ist folgender Rachricht angerigt. Notum sie stuture pouetraia, anno McKCVIII, duie prüslegio esse derogatum. Nam canoniei illius temporia supra memorato volperio multuram sudtradeotes autones une coram indieibus a summo pontifico ad doe delegatie exceperunt, non esse atandum privilegio. eo quod manifestam condiseret individam. Nichtl eulm poternat privere canonici de prebu ecclesie damponum. In pretudiclium auccessorum suorum ataturer, nec esa alicia imolendios tribunieres canonicia de prebu ecclesie damponum. In pretudiclium auccessorum suorum ataturer, nec esa alicia imolendios tribunieres.

397. Pabft Abrian IV. beftatigt bie, namentlich bezeichneten, Gerechtsame und Befigungen bes Stifts Rees. - 1159, ben 30. Muguft.

Adrianus episcopus seruus seruorum dei. dilectis filiis Theobaldo preposito ecclesie s. marie ressensis eiusque fratribus tam presentibus quam futuris canonicam uitam professis. in perpetuum. Pie postulatio uoluntatis. effectu debet prosequente compleri, ut et deuctionis sinceritas laudabiliter enitescat, et utilitas postulata uires indubitanter assumat. Eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus elementer annuimus et prefatam ecclesiam in qua diuino mancipati estis obsequio, sub b Petri et nostra protectione suscepimus, et presentis scripti priuilegio communimus. Statuentes ut quascumque possessiones quecumque bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum. largitione regum uel principum. oblatione fidelium. seu aliis justis modis prestante domino poterit adipisci. firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant, Preterea statuimus, ut tam prefata ecclesia. quam clerici et scruientes ipsius, in eadem libertate in qua bone recordationis Anno quondam coloniensis archiepiscopus precibus Irminthrudis comitisse rationabiliter noscitur posuisse, perpetuo debeant remanere, sicut in scripto exinde facto continetur. Potestatem quoque iustitias exercendi et diffiniendi super familia eiusdem ecclesie quam bone memorie Irmingarda.º deuotionis intuitu poscitur rationabiliter contulisse. Decimas porcorum eiusdem comitisse qui in Ressa. Embreko et Stralo, nutriuntur, sicut a Sigewino quondam coloniensi archiepiscopo memorate sunt ecclesie roborate. monetam etiam et quattuor mansos ab eodem archiepiscopo ad supplementum prebendarum ecclesie nestre concessos, nobis nestrisque successoribus confirmamas. Quicquid turis habetis in Wetzeuelda, hullethe. borthusin. ossinbeka. bugehamnio, Werte. et in Ressa. Quicquid iuste habetis in Wilcha, darnouve et winetre. Quicquid ctiam habetis ex rationabili donatione Bennonis, quondam Osnaburgensis episcopi, et Ennelini coloniensis ministerialis, nobis uestrisque successoribus nichilominus confirmamus. Decimas etiam noualium in termino dagernouensi. et ceruisiale frumentum cum nno manso, sicut a felicis recordationis Friterico quondam coloniensi archiepiscopo canonice sunt eidem ecclesie concessa et usque nunc quiete detenta, sepedicte ecclesie futuris temporibus uolumus firma et inconcussa seruari. Decernimus ergo etc. 3

Ego Adrianas catholice ecclesie episcopus sa. † Ego Gregorius sabinensis episcopus sa. † Ego Bernardus portuensis ecclesie episcopus sa. † Ego Galterius Albanensis episcopus sa. † Ego hubaldus presbiter cardinalis tit. s. cracia in Hierusalem sa. † Ego Idebrandus presbiter cardinalis basilice; XII. apostolorum sa. † Ego Iohannes presbiter cardinalis tit. s. Anastasię sa. † Ego Oddo diaconus cardinalis a duelam anreum s. Georgii sa. † Ego Oddo diaconus cardinalis a Nicholai in carcere talliano sa. † Ego Petrus diaconus cardinalis a. Eustathii inxta templum Agrippę sa. Data Anagnie per manum Rolandi s. Romane ecclesie presbiteri cardinalis et cancellarii III. Kal. Augusti. incarnationis dominice anno M.C.I.VIIII. Indictione VII. Pontificatus eero domni Adriani pape IIII. anno quinto.

398. Befchluß ber Burgermeifter, Schoffen und Burger von Coln, bag fein Borftand und Amtmann wahrend ber nachften zehn Jahre gewechselt werben foll. — 1159.4

In nomine sancte et indiuiduç trinitatis. Rectorum, iudicum, ac totius populi sancte Coloniç pari uoto, ac unanimi consensu, incommutabile decretum. Reipublice status, salutari consilio tune ordinatus esse cognoscitur,

tarios facere ut allegabat. Cassa asits oestilata tandem ad hane formam transactionis peruentum est, quod idem volpertes, conditiosem priorem suam aggranando. elegit annesnam fratrum in perpetuum sale sumptibus ad molendinam ducere reducere. et pretera supra memoralis XII, desariis annualim IIII. solidos adicere. et pariere V. solidos in dedicationo ecclesic, cum prefatis VII, solidos et VI, denariis camerario fratrum persoluere. — 1 Ximilio ju Zietgr, Dulm, Zetty, Diffrategr, Solgen bit Julm, Zietry, Sette, Millio, Ortenau, Albingishister. — 2 Zimmitstylu und Zimmigande mercere bet en ide molé untrefigieten. Ereg. Rr. 175. — 2 Diet folgt die gemöntidende Gdusferantet, vergit, j. S. Rr. 332. — * Auf dem Driginal in dem Gebatardio im Gólin.

quando generali bono omnium. equali pietate prouidetur. Nos itaque utilitati uniuersorum pie consulentes. communiter per totam sacrosanctam Coloniam statuimus, ut in cunctis fraternitatibus, aut officialis, que ciuliem respiciunt iustitiam in X. annis. nemo magister, aut officialis homo mutetur, innouetur, aut aliquo modo substituatur. Idque sub periculo anathematis, et dampuo X. marcarum si non fideliter seruatum faerit, puniri decreulmus. Si quis ergo diues, aut pauper, huius nostre constitucionis cyrographum infringere attemptauerit, de anathemate ut statuimus ubi conueniens est districte respondebit, et nobis in commune pro suo excessu X. marcas absque aliqua remissione componet.

Acta sunt hee omnium uotis in id ipsum consencientibus, anno dominice incarnationis MCLVIIII, et hee abinde usque in finem decimi anni seruanda erunt. In nomine domini fideliter amen.

399. Richter und Senat von Coin bezeugen ben von bem Gereonftifte baseihst gerichtigten und vor ihnen nach coinischem Stadbrechte vollzogenen Anfauf eines Allobe zu Mordborf im Bannbezirf von Coin. — 1159.

In nomine sancte et indiuidor trinitatis. Quoniam omnibus christi fidelibus sua institia pro ueritate conserunda est. universitati fidelium tam in presenti quam in posterum notum sit. quomodo çeclesia sancti Gereonis
per curatores suos emit allodium in uilla morsdorp que sita est infra bannum urbis Colonie, ab ispo custodo
memorate ecclesie henrico XL. iornales. a quadam bepte sua nomine godesdu uidua item XL. iornales. a quadam
alia nepte sua similiter uidua nomine winlif. et a quodam herimanno sororis sue marito XV. iornales. a quadam
heriro agnomine secerce integram mansum. et XVI. iornales. a quodam richolfo de nono foro. et filio suo
herimanno integrum mansum et sex iornales. Facta est antem hec emptio legitime, pleno consensu heredum, et
perfecta condicti precii persolutione. Ipsa nero donatio eiusdem allodii ad altare beati Gereonis facta est legitimo
donationis modo, secundom ins colomiensis urbis, per ipsos indices colonienses, sub presentia senatorum et cituium,
recognito et facto eis omni suo iure propter ueritatis testimonium. Exfestucatio etiam eiusdem allodii ab unisersis
heredibus in presentia corum facta est. Ut uero hec omnia inconnulaa et illibata permaneant, placuit en presente
scripto annotari, et communi sigillo urbis ad ueritatis confirmatioorem signari.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice MCLVIIII, indictione VIII. regnante friderico romanorum imperatore augusto, presidente Colonie archiepiscopo... " in malore eccelesia adelhelmo preposito, philippo decano, in ecclusia b. Gereonis Godefrido preposito. Huisu seritatatis testes sunt henricas urbis prefectus. herimannus aduocatus. albero subcomes. herimannus subaduocatus, vügelo telonearius, et karolus telonearius. Senatores uero, marcmannus hoger, gerardus niger, godefridus nolfuendis filius, herimannus ditwigis filius, herimannus razonis filius. Daniel et firater eius Bruno, vügelo herimanni filius, godefridus de stauere, Emundus, hupret, franco, et omnes tam senatores quam senatorum fratres, et coloniensis urbis poliores ciues. Pax conseruantibus, amen.

400. Erzbifchof Sillin von Trier befidtigt bem Ursulaftifte gu Coln zwei Theile Des Behnten gu Rhens und bem Pfarrer baselbft ben britten Theil. — 1160.

Hilinus dei gratia treutrorum humilis minister et sersus, ecclesie sanctarum uirginum in colonia in perpetunum.
ne samus loco. licet indigni, auctore domino constituti, ut unicuique ius suum debeamus conseruare, et quo
possumus munimine, quia in modico plerumque sunitur occasio maitgnandi, confirmare, Eapropter dilecta in christo
soror G, abbatissa ss, uirgimum in colonia, de petitione uestra quam benigne suscipere dignum iudicamus, ecclesie
eni presese et prodesse cognoscimini. duas partes decime in uilla reinue, et pastori terciam partem, ut de cetero
ciui sambiguitatis serupulus de medio tolalure, auctoriate qua possumus et debemus in perpetuum confirmamus.

[&]quot;Aus bem Driginal in bem Stadtardiv ju Coln. - ? für ben Ramen ift, weil ber erzbifcofliche Stubl erlebigt war, Raum gelaffen.

Ab hac uero soluende decimationis uniuernitate, dominicalem terram, up unligariter dicitur monemerch. I ipsi speciesis ss. tirginum excipiendam decernimus, statuentes, ut si qui eiusdem loci parrochiani aliquid de predicta decima sibi usurpare contenderint, et ipsi uel alique alle ceclesiastice, secularesus persone hanc nostre confirmationis paginam scientes, ei contraire temptauerint, indignationem omnipotentis dei et b. b. Petri et Pauli apontotiorum eins, et ss. tirginum incurrant, et quousque resipurinta, a christiana communione alieni flant. Huic confirmationi interfuerent testes, quorum nomina hec sunt. Petrus archidiaconus tullensis, et seclesis treuerensis custos. Rúbertus uicedomnus, s. marie in palaciolo prepositus. Reginerus capellanus, ecclesie treuerensis canonicus. Canradus, Thedericus, Gerbardus, Friedericus, Capellani, De laicis, Walterus camerarius, Ludevicus dapifer.

Actum est hoe et datum confluentie anno incarnationis dominice M.C.L.X. indictione VIII. Regnante glorioso imperatore domno Friderico, anno regni eius VIIII. Imperii V. pontificatus uero nostri VIIII. Prenominate ecclesie se, uirginum G. uenerabili abbatissa prouidentiam gerente. Růdewino magistro scolarum s. florini. pastore ecclesie de reinse existente et consentiente.

- 401. Graf Abolf von Berg bezeugt, daß Barner von Berghausen und bessen Gatin 20 Morgen Land mit haus und hof ber Pancratius: Kirche zur Burg aufgetragen und mit der Berpflich; tung guruckerhalten, daß sie und ibre Erben altarzinfig son sollen. 1160.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis, Qui sacris domibus quippiam commodi seu locti conferunt rerun datione uel datarum confirmatione, et tutela, beate mercedis remunerationem, e diuerso autem, infelicitatis prama sibi conquirunt qui dampna scienter inferunt, aut res collatas cautione debita muniro omitunt. Han enimirum consideratione ego adolfus comes de monte, operam dedi ne homines nostri temporis et futuri latere queat, quendam Warmerum de berhasen suamque dilectam contectalem nomine Wendelmodem terre ingera uiginti, domum quoque inibi cum sua curtili çeclesiç b. pancracio consecrate in nostro nous monte contraditisse. Donatione autem facta eadem bonuscula omnia in beneficium mox recepisse ea conditione, ut ipsi heredesque sui, uidelicet filii, qui si deessent cognatione elsdem magis propinqui, permanerent censuales ad duos nummos nea ad plures annualim super altere memorati martiris inpretermisse offerendos. Ad huise igitur constitutionis firmitatem inssi presentem scedulam conscribi camque sigilli mei testimonio communiri, testificans scienter et ausu temerario ipsam diminnentibus, nel amullantibus. del ac martiris pancracii imminere ultionem. fideli autem prece optans eius conseruatoribus hic paccen, in futuro ç terram retribui felicitatem Amen.

Actam in noui montis castro M.C.I.X. dominie incarnationis anno, indictione VIII. Epactis existentibus XI. Concurrente V. Sub imperatore gloriosissimo domno F., dam ei in procinctu mediolam ineus filius militaret Engilbertus sub uenerabili domno Reinoldo coloniensi electo. in mea presentia assistentibus multis, de quibus testes assumpti sunt isti. Reinbodo. Olinerus. Godescalcus Schat. Wolfhardus de grunesceht. Gerhardus de castro. beinricus de herbedde. Egitamars de filiterdo.

402. Albt Bilhelm von Berben bekundet, bag ber abteiliche Dienstmann heinrich fich verpflichtet, von feinem Lehn Alein Barnfcheib bei Berben, ba es zur Dotation ber Ricolais Capelle auf bem Martte bafelbit gehore, jahrlich einen Bind zu entrichten; worauf er bemfelben ein in ber Rabe gefearnes Grunditud zuaefetst babe. — 1160.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Willehelmus del gratia Werdinensis abbas. Notum esse uolo tam futuris quam presentibus christi fidelibus. Qualiter heinricus quidam de bardensceide s. Lindgeri ministerialis

¹ Vissa salles torre quod untgariter dicitur manuwere hat eine Urtunde von 1136, bei Güntber, Cod. dipl. 1. 223. Dos Calland gebrier, nicht jum Pfarrighnerbande und muße, wenn es in ertifles Augung ausgefrieben war, an met Genndberen 3chneten jahren, Der Leptere hatte in der Erzibligese Treier hertommlich zwei Deitstel und der Pfarrech in Deitstelle und der Pfarrech in Deitstel

cum mansum quendam IIII. solidorum in bardensecide beneficii iure possideret, quem bodenten appellabant. Andiens ueraciter codem manso dotatam fuisse more ecclesiastico in cousecratione capellam b. Nicolai in foro Werdinensi diuinaque super hoc nou semel tactus castigatione, clarescentibon meritis b. Nicolai. nostre potentati cundem mansum reddidit, et ecclesie b. Nicolai restitui ipsum petiit. Cuius sani consilii deo gratias agentes anutimus peticioni, pise igitur a Volmaro prefate çapelle tune presbitero eundem mansum recipiens sub persolendi annatim duorem solidorum census conditione ipsum sibi posterisque suis concedi impetranit. Post ipsius uero obitum proximus eius heres corharam non dabit. ceteri uero posteri II. solidos pro uerhura dabant. Nos quoque at et soluendo censui, et nostre legationis sufferest serviciu, agram ei aliquantis institum quercubus secue urrams predictoque manso uicinum concessimus. Hec igitur noticie futurorum commendanda censeutes rataque permansura uolentes, presentem cum testium subscriptione qui aderatu cartam conscribi fecimus. Quisquis hec infringere cel mutare presumpserit anathematis incurrii periculum.

Facta sunt bee anno dominice incarnationis M.C.LX. sub imperatore Friderico et archiepiscopo coloniensi Reinoldo. Huius rei sunt testes. Anno prior et custos. Burchardus. Gerbertus. Goutramus. Johnnues. Herradus presbiteri. Wezelinus dapifer. Euerardus camerarius. Godefridus pincerna. Timarus marsacleus. Alebrander

403. Der Domprofit Abeihelm von Coin genehmigt ben von ben beiben Sohnen bes Zollners Barner Dafelbit geschebenen Uebertrag eines probseilichen Beneficiums zu Danwald und Pafr rath an bas Rioster Danwald. — 1160.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Adelhelmus dei gratia ecclesie b. Petri in Colonia maior prepositus, notum esse uolo tam futuris quam presentibus, quod duo ciues Colonienses, filii Warneri thelonearii. Daniel et Bruno beneficium quoddam XIL iurnalium in dûnewalt. a me et ab antecessoribus meis absque omni census redditione hereditario iure possederunt. Ego autem uolens successoribus meis de eodem beneficio aliquid utilius prouidere, coucessi secundum petitionem ipsorum et consilium fratrum nostrorum, ut ecclesia sororum in dûnewalt idem beneficium a supradictis fratribus de propria pecunia redimeret hoc pacto, ut inde singulis annis in festo s. Martini XII. nummos solueret, et hoc lure perpetuo possideret, cum tamen ut iam dictum est ab illis sine census redditione teneretur. Conuenit etiam inter nos. ut prețer predictum censum XII. nummi nobis nostrisque successoribus soluantur in obitu cuiuslibet prepositi steinueldensis. ad cuius curam supradicta ecclesia attinet. Habuerunt etiam idem duo fratres hereditario iure mansum unum a curia ecclesie nostre in pafferodhe. uude singulis annis in festo s. Martini eidem curie nostre sex solidi soluuntur. quem supradicta ecclesia ipsorum peticione et nostra concessione eo iure quo ipsi tenebant suscepit in perpetuum per manum comitis Adolfi aduocati eiusdem curie nostre presente etiam et consulente uniuersa eiusdem curie familia. Suscepit etiam eadem ecclesia IIII. iornales quos idem fratres a familia tenebant pro censu IIII, nammorum. Hec igitur ut rata et inconnulsa permaneant, uoluimus scripto firmari, et sigillo ecclesie nostre signari, testes etiam subscribi, quorum nomina sunt hęc. Adelhelmus maioris ecclesie prepositus. Iohannes prepositus s. Cuniberti. Heinricus subdecanus maioris ecclesie. Reinmundus diacouus eiusdem ecclesie canonicus. Radolfus magister scolarum, Iohannes. Widekinus. Zacharias. diaconi et eiusdem ecclesie canonici.

404. Graf Theobrich von Cleve, mit feiner Bemablin Alleibis, fchenft bem Stifte Bebburg bei Cleve ein Grundflud bei bem Rlofter mit ber Berpflichtung ein Jahrgebeddnift fur feinen Batter, ben Grafen Arnold, und feine Mutter, Griffin 3ba, ju balten. — 1162.

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Ego Theodericus comes in cleus et Alcidis uxor mea. notum facimus omnibus successoribus nostris cunctisque catholice fidei professoribus, quod ob remedium animarum nostrarum, et

^{&#}x27; Rach einer alten Angabe auf ber Rudfeite ber Urlunde. - 3 Aus v. Spaen, Inleiding tot de Hint. van Golderland, 1. 11. No. XXIII. welcher feine Abidrift aus ber nun febienben Originalurtunde des Stiftsarchivs geicopft.

predecessorum nostrorum obtalimas ecclesia b. Marię in *Bedelun et Winrico* eiusdem cenobii preposito, cum fratribus et sororibus suis secandum regulam b. Augustini inibi nitentibus, totam terram cum tota decima nidelicet a claustro suo inter duas uias usque ad *Lakeedal*, hae conditione, ut singulis annis X. Kalendas martii anni-uersariam patris mei *Armoldi* comitis et VI. Kalendas augusti matris mee lole comitisse cum missis et uigiliis et commendationibus persoluant, et nos ut in consortium orationum suarum et omnium bonorum (operum) in quida de oseruire potuerint, susciperent, et post decessionem nite nostre usque la finem secuii cotidio nostri memoriam facerent. Et quia terra ista fruteciis et apinis undique cooperta est, concessimus predictis fratribus, ut erutis frutectis al usus proprios et ad utilitatem ecclesis sup erpedictam terram pro uelle suo prepararent. Que ut hoc ratum et inconuulsum iugiter permaneat, sub banno domni *Reinoldi* sancte coloniensis archiepiscopi et nostri sigilii testimonio firmauimus. Additis etiam testibus, qui interfuerunt, quorum nomina hec sunt. Hernest capellanus. Hondericus de Wisgele, Baldainus daplier. Hermanus pinerena. Gerlabus de Underen.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.I.XII. Regnante domino nostro Iesu Christo in secula seculorum Amen.

405. Abt Bolbero von St. Pantaleon ju Coln befundet, bag ber Priefter Berner und beffen Bermandte ein But ju Ichendorf erworben und bem Rlofter Ronigsborf geschenft. — 1163.

C. In nomine sancte trinitatis. Wolbero dei gratia nocatus abbas s. Pantaleonis cunctis christi fidelibus ueritatem et caritatem amantibus, tam futuris quam presentibus, notum esse uolumus dilectioni nestre, quod quidam uir deuotus Wernerus nomine, sacerdos ordine, manu consilii sui quosdam amicos et propinques suos ad hoc attraxerit, ut quoddam allodium in Ichendorp constitutum. quod annuatim in die b. Stephani V. solidos VIII. pullos galline, et modium auene persoluit, ecclesie b. Marie sanctique Pantaleonis in huningesdorp proprietatis iure possidendum conquirerent, uendente quodam Machario de Brunwillere cum conjuge sua Iohanna, cunctis heredibus et posteris corum exfestucantibus, tali conditione, ut in die assumptionis dei genitricis, ancillis christi in predicto loco regulariter conuersantibus ad supplementum uictus, per manus fidelium dispensatorum solacium caritatis Inpendatur. Ob cuius facti memoriam, sorores eadem die infra actionem misse capticum insius uirginis id est Magnificat, pro recordatione memorati Werneri atque omnium qui per eum ad hoc bonum opus excitati sunt. sub silentio intente decantent, ut eius interuentu anime ac spiritus ipsorum inter magnificantes domini exultent in secula seculorum. Igitur et nos huius ueritatis cooperatores fieri optantes manum confirmationis sigilii nostri impressione apponimus, omnium officiorum uel ordinum personas ex dei omnipotentis auctoritate contestantes, ut haius decreti pactum irrefragabiliter prout dispositum est in perpetuum conseruetur. Si quis autem quod non speramus. huius traditionis formulam immutare uel uiolare temptauerit, districti iudicis animaduersionem, pieque matris et omnium sanctorum offensionem, nisi digna satisfactione resipuerit se passarum pertimescat. Haius rei testes sunt. Geldolfus abbas. Regimarus. Cunradus. Engilricus. Reinoldus. Godescalcus. Fromoldus. Richolfus. Herimannus. Rutgerus. et alii multi probati testimonii niri.

Acta sunt hee dominice incarnationis anno mill. C.LXIII. regnante glorioso Friderico imperatore, presidente illastri domno Reinoldo coloniensi archiepiscopo in pace,

406. Ubt Robert von Gladbach befundet bas mit bem Bogte der abteilichen Belle zu Buchholg, zur Erleichterung ber bortigen Geiftlichen, getroffene Alesommen. — 1163.

In nomine sancte et indinidae trinitatis. Notam facio christi fidelibus. tam futuris quam presentibus. quod ego Robertus dictus abbas gladebaccensis, rebus ecclesiasticis, tutele mee commissis, sollicite prospiciens. Intrees mees in cella nostra bucch commonantes, qui adoccaterum importanitate oppressi suat multo tempore. a pristina uxatione liberanimus, et tam utilitati quam quieti corum in faturum pronidimus, Omnes enim mansos in utili suitre celle predicte; adiacente, de quibas aduocatus eius Cunradus, aduocatie sue jus exigebat. ab co retait herchum sibi potterinta dequirere, antria sanis ambiciant libere. Preterea uereo ab

omni exactione hospitalitatis. que in presata utilla aduocatorum more solebat facere. nel in quibuslibet prediis predictorum fratrum et hominibus omnino destitit, ut nunquam ad cos placitum habiturus, nisi aliqua necessitate uncatus ueniat, his exceptis nisi quis pro sua possessione. a fratribus miei quasi intuistitam passus, aduocatum interpellauerit, tuno aduocatus cos conneniat, et in curia presente familia utriusque partis causam expediat, uel si quis sorte infra libertatem curie pacem turbanerit, aduocatus ultro ueniens, illud iudioable, qui de questibus placiti uel iussicie, retena sisti tertia parte, reliquum dimitiet curie, Quatemens autem in quiete tall fratres meos promittens marcas el XV. exolui, eius uxore insuper cum fratre suo. R. dimidiam marcam accipiente, ut huie pactioni assentirent beniuole, saluo tamen iure antiqui seruitii, seiliete ut in natale domini, maldrum triti emesure coloniensis, annee quo maldra anternacensi messura, uniq quatuor sextaria, caraium XII. denariate, tilli, ceruisie, in statutum ei exhibeantur seruitium. Huiusmodi tamen caraium et ceruisi; IIII. nummos addidinus, quatinus pro carnibus sale et ceruisia XX. nummos accipiat, ne graunmen aliquod super hiis qualicanque occasione nobis inferat. In pascha ritime et in festo se. Iohannis predictum recipi seruitium, nisi quo hae cuie tertia non amministratur auena. Hanc itaque constitutionem, prenominati C. heredibus, scilicet et Godefrido de breidscheit superiore aduocato annucentibus, coram utiris illustribus rationabiliter determinatam sigillo nostro signanimus, ut si quis eam euacuare contenderit, auctoritate dei anatema sit.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice M.C.I.XIII. Indictione XI. tempore Victoris papp. Frederici imperatoris, domni Hillini treuirorum archiepiscopi sedis apostolice legati. Horum testes sunt. domnus Vulbertus abbas lacenis. Johannes prepositus monasteriensis. Gerardus filius comitis de Are. Theod. de kempenich. Cristianus de Winclenchoven, Volcholdus de glems. Godefridus et Johannes de brischa. Gerardus et filius eius Gerardus de wilre. Badewinns et Heurieus de nurberch. Rudolfus de iues. Mauricius de nikedich. Reimarus de lucinc et alii quam plures.

407. Kaifer Friedrich I. ichenft bem Erzbischofe Rainald von Coln, im Anerfenntnis Der großen Berdienfte beffelben, Raga mit beffen gangem Gebiete, fo wie mehre andere Schloffer und Bilien in Italien, zu Leben. — 1164, ben 9. Juni.

In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus divina fauente elementia romanorum imperator semper augustus. Consucta imperialis nostre celsitudinis munificentia, suauissime nos inuitat, ut fidelium multitudinem laudabilem seruitiorum benigne declaremus congrua multiplicatione beneficiorum, Ideoque presenti nostre maiestatis edicto, universis sacri imperii nostri fidelibus presentibus ac futuris notum facimus, quod karissimo principi nostro Rainaldo illustri Coloniensium electo et Italie archicancellario, pro immensis et innumerabilibus seruitiis, que nostre sublimitati excellenter impendit. in beneficio atque in feodo damus. concedimus et inuiviabiliter confirmamus. locum de raga et uillas ac castella in circuitu eiusdem loci constituta, quorum bec sunt nomina, Arcunate, Euerum, Cuaion, brunia, castellum inferius paternianum. trabiga. nussa, castanum. magniaga, bustucauum. bustarsicium. et uillas alias, quecunque buste uocantur, cum toto districtu, fodro, albergariis, et omni jure in prefatis omnibus castellis sea gillis nobis pertinente. Insuper etiam ei augustali nostra liberalitate largimur atque donamus et confirmamus in alia ripa tycini fluuli. universum districtum, fodrum, albergarias, et omnem nostram justitiam quam habere dinoscimur in treca et eius eurte. in galliate ac sua curte. Mummum quoque cum universa curte sua. et Castellittum superius cum omnibus ibidem ad nos pertinentibus, ac preterea quiequid nostri iuris est in trunciano infra episcopatum uercellensem constituto, et insuper ei concedimus omnes uillas et castella piebis de raga, si qua sunt alia preter suprascripta. Statuimus etiam et irrefragabiliter sancimus, ut nulla unquam ecclesiastica nel secularis maior minorue persona. in his cum audeat grauare, uel irrationabiliter fatigare, sed ipse cum omni honore et universo jure quod in his habere dinoscimur, ca quiete obtineat ac pacifice possideat. Utque uerius hoc credatur et a canctis diligentius

^{&#}x27; 3u Beiler mar bas Bilial - Rlofter (bie Belle ober Probftei) Buchbolg. im Rreife Mapen guerft errichtet worben, f. Rr. 320.

obseruetur. presentem paginam in memoriam ac confirmationem huius donationis conscriptam. manu propria roborantes. sigillo nostro certiorari iussimus et insigniri. adhibitis testibus Cristiano imperialis curie nostre cancellario. Aloldo goslariensi preposito. et aliis quam pluribus qui ubi prefatum Rainaldum illustrem Coloniensium electum de feodo superdicto inuestiatimus, presentes affuerunt.

Data Papie V. ydus Iunii. Anno dominice incarnationis M.C.LXIIII. Indictione XII. Imperante domno Frederico romanorum imperatore inuictissimo. Anno regai cius XIII. imperii VIIII. In dei nomine feliciter Amen.

408. Acktiffin Hathemig von Effen bezeugt, baft bie freie Helmburgie fic und ihre Tochter, eines Gutets ju Forfibaufen wegen, ben b. b. Cosmas und Damian wachsinsig gemacht und mit Unrecht von dem Stiftelkummerer als bessen mitchberige in Anspruch genommen worben. — 1164,

In nomine sancte et indinique trinitatis. Ego Hatheunigis divina favente clementia astnidensis ecclesie humilis abbatissa notum esse uolo omnibus eidem ecclesie aliqua condicione pertinentibus tam posteris quam presentibus quod quedam Helemburgis cum esset libera prosapia oriunda, obtentu cuiusdam boni in uorethusen, statum libertatis sue mutauit in ius et conditionem tributariorum duos denarios uel tantundem ualentis cere annuatim soluentium. tradens se cum duabus filiabus suis Helemburga uidelicet et Reimuda ad altare s. uirginis dei genitricis Marie sanctorumque martyrum Cosme et Damiani in astnida, anno autem incarnationis dominice M.C.LXIIII. Bertoldus camerarius noster Helemburgam et Reimudam filias predicte Helemburgis quasi sibi subterfugas alloquitur, easque ab altari auellere suoque officio adtitulare conatur, fidelis autem custos Elisabet interuentu comitis Roberti atque Wiberti, cerariorum magistri, qui bujus ucritatis crant conscii. Bertoldi assertiones euacuauit, et idoneo ac sufficienti testimonio complurium ad predictum altare pertinentium. illas ad altare, et non ad cameram pertinere comprobauit. Ne igitur in posterum aliquis illas, nel carum successiones, simili calumpnia pulsare presumat, hujus cause examinationem pagine testamentali commisimus, camque sigilli nostri impressione roboranimus, testes idoneos tam de officio custodis, quam de curia nostra et claustri nostri dominabus atque ecclesie nostre ministerialibus, qui huic disputationi et peritatis istius conprobationi interfuerunt, adnotari iussimus, quorum nomina sunt hec, Rôbertus comes, Elisabet custos, Gerbergis decana, sophia de camera, Oda scholastica, et de cappellanis curie nostre, Herimannus decanus. Bertoldus et Godschalcus, et curie nostre officiales, Eremfridus dapifer. Bertoldus camerarius, Godefridus pincerna, Geuehardus mareschalcus, Cunradus pabularius, de officio custodis, Gerhardus pistor. Hildebrandus pellifex. Heinricus ruscho. Sigefridus pellifex. Heribertus Wezelini filius.

Actum est hoc anno superius dicto, indictione XII. Fritherico imperatore triumphoso prospere regnante, Reinoldo coloniensi electo presulatum tenente, sub Eurehardo comite ecclesie nostre aduocato. Si ergo in posterum aliquis temerator huic ueritati et huius ueritatis confirmationi. ausu temerario obuiare presumpserit. eamque adnullare temptanerit. autoritate domni nostri iesu christi. et b. Petri apostolorum principis durissimo anathemati eum tradimus et grauissime maledictioni subicimus Amen.

409. Bifchof Alexander II. von Luttich bestätigt Die von Gopwin II., herrn von heinbberg, und bessen Bemahlin Aleivie am guße ibres Schlogberges gu heinbberg gestiftete Rlofterfirche, und jablt beren Bessungen auf. "- 1165, ben 13. Mar.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Mezander secundus dei gratia leodiensis episcopus. omnibus catholice ecclesie fillis. Iam presentibus quam faturis in perpetuum. Si officii nostri locum et dignitatem consideremes. necessarium est ut bona non tantum corum deo sed corum omnibus hominibus faciamus, et piam fidellum intentionem

Dallanday Cooole

Die folgenben Urtunben ergeben, bas biefe Lirde gleich Anlangs für Geftliche beitertel Gefdirebt geftliet morben. Dort ward bis Regel beb 8. Poerbert ingenfebr und balt bes Namming Fornensung Robertiner - Guft bilde. - Die genannten Befipungen lagen ju heinsberg, Mandrath, Baltenrath und jur Eiche bei Salfenburg. L. II.

erga sanctam ecclesiam debita auctoritate roboremus. Nouerit itaque dilectio uestra quod domnus Gozwinus secundus Henesbergensis, et uxor eius Aleidis salutis animarum suarum parentum quoque et filiorum memores. basilicam monti suo collateralem in honore domini nostri iesu christi matrisque eius fundauerint. eamque per manum predecessoris nostri beate memorie Heinrici consecratam et mancipiis et agris, et arbustis dotatam diuine seruituti optulerint. Anno uero dominice incarnationis M.C.LXV. indictione XIIII. regnante Friderico romanorum imperatore in ecclesia b. Marie in aquisgraui ab ipso fundatore Gozwino, et filits eius Philippo scilicet archiepiscopo, l'Gozwino. Godefrido consentientibus, rogati sumus que predicte basilice dotis sunt allodia, ne aliquis ausit diripere banno sanctire, et ab ipsis fratribus ibi domino militantibus summam totius redditus eiusdem basilice quorum bec est scripto enumerare. In ipso etcuim fundo henesbergensi cum agris et arbustis mansi duo, rode mansi undecim, waldenrede mansi duo, in loco qui uulgo ad quercum dicitur mansus et dimidius. Eundem quoque locum communionem silue et pastus per sue potestatis ambitum habere instituit. Communicato itaque consilio cum inso domno Gozwino et filiis eius maxime rogatu domni philippi prepositi maioris ecclesie et archidiaconi hec confirmata sunt. et sigillo nostro roborata III. idus marcii quod tunc erat in capite iciunii in celebri curia nostra leodii et testes idonei supputati quorum hec sunt nomina. Domnus Elbertus archidiaconus. Domnus Reinerus archid, domnus Amelricus archid, d. Balduinus archid, d. Bruno archid, d. Hubertus decanus s. Lamberti, abbas Drogo s. Iacobi, abb. Eucrhelmus s. Laurentii, abb. Gerlandus Floreste, abb. Lucas de Cornuil, Godesridus dux louanie. Heinricus comes namecensis. Lodewicus Lonensis. Herewigus decanus. Rutgerus filius domni Gozwini. Ne igitur quisquam huic libere tradicioni in posterum contraire presumat omnimodis prohibemus et sub anathematis intentatione interdicinus.

410. Ergbifchof Reinald von Coln genehmigt bie Unordnung bes Domprobftes hermann von hengebach, welder die Pfarrlirchen gu hadelhoven und Ratingen der Domprobftei , gur flandigen Ergangung der Einfunfte berfelben, einverleibt. — 1165, ben 11. Dezember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, et Italie archicancellarius omnibus in christo renatis in perpetuum. Quoniam debilitati humane memorie et generationum generationumque fluxui obliuio subrepere solet, suffragium scripture consulere dignum duxit antiquitas. Expedit enim ut nirorum illustrium gesta scribantur, quatenus et eorum beneficia commendentur memorie, et benefactorum exemplis ad imitationem uiri deum diligentes animentur. Inter que memorie scripto commendatum esse uolumus, quod Herimannus de Hengebach uir illustris et ecclesiasticus maioris ecclesie in Colonia prepositus, dum eandem strenue regeret ecclesiam, recolens illud sapientis, qui non nititur stare facillime labitur, et cum res humane nunquam in eodem statu permaneant, qui non crescit oportet eum decrescere, diuina ei aspirante gratia, nostro quoque fauore suffultus et fratrum suorum peticione commonitus, exemplo apostoli euangelium suum honorare disposuit, et dignitatis sue maiorare facultates. Duas igitur ecclesias quarum altera in uilla //uhelehouen. altera in uilla Razzinoa sita est, quas antecessores sui prepositi personis decedentibus pro arbitrio suo locare solebant, nostro fauente consensu, et ecclesie maioris conuenta postulante, prepositure sue contulit, at de cetero ipse et omnes sui successores prepositi. in manu sua propria possessione tencant. ad hoc uidelicet ut ex isdem ecclesiis prebendarum qui plerumque solent contingere subuenire ualcant desectibus, et habeant unde constitutum prebendarum debeant promptius administrare. Huic igitur facto quia laudabile uisum est et memoria dignum consensimus, et tam auctoritate dei quam nostra firmiter confirmare, et indissolubiliter corroborare studuimus, et per presentem libellum nostro signatum karactere perpetue recordationi diligenter mandauimus. Quecumque igitur persona magna uel parua hoc factum de cetero violare vel in deterius commutare presumpserit, iram dei omnipotentis et totius celestis curie miserandus incurrat inimicitias, et ab ecclesia catholica usque ad condiguam satisfactionem alienus existat, et nisi resipuerit anathema maranatha fiat, fiat,

Die Urfunde ift alfo fpater, ale bie handlung gefdeben, aufgenommen morben.

Data Colonie III, idus Decembris. Anno dominice incarnationis M.C.L.XV. Indictione XIIII. Imperante domno Friderico Ramanorum Imperatore inuicitasimo. Anno regul eius XIIII. imperii uero XI. nostri pontificatus anno L In nomine domini (felicire, Amen.

- 411. Raifer Frieorich I. befildigt ben Canoniden bes Marienflifts gu Nachen ben Genug von Gefüllen gu Richterich, Erfeleng und aus ber Rufterei, welche fein Reffe Otto, Probit dafelfit, und beffen Borganger benfelben zugetheilt. 1166, ben 8. Januar.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus dei gratia Romanorum imperator augustus. Imperialis elementia bene de se merentibus benefacere semper consucuit. illis precipue qui prerogatiua fundationis et speciali denotione ac dilectione atque etiam familiaritate, nobis et imperio dinoscuntur pertinere. Eapropter potum facimus uniuersis imperii fidelibus, tam futuris quam presentibus, qualiter olim aquenses prepositi, predecessores nepotis nostri Ottonis prepositi. tum pro remedio anime sue, tum pro fraterna caritate quedam bona ad preposituram aggensem pertinentia, necessitatibus fratrum subpenientes eis contulerint. Quia uero sine assensu et abaque permissione nostra et antecessorum nostrorum regum et imperatorum predicta beneficia fratribus aquensibus a prepositis collata, rata et firma esse non poterant, nos ex indultu clementie nostre et predictorum fratrum pia petitione, sient nepos noster Otto prepositus aquensis de jure suo eis benigne concessit et in manu nostra laudanit ac firmauit, ex eius similiter petitione omnia quecumque alii prepositi aquenses huins prepositi antecessores siue de prepositara sine undecumente predictis fratribus concesserunt ac contuferunt, nos una cum preposito et prepositus una nobiscum concedimus et donamus, specialiter et nominatim, decimam in Riclerka et IIII, libras de custodia quarum una datur ad officium cantoris, relique III. ad tres refectiones, seilicet in diuisione apostolorum, in festo s. Marie Magdalene, et in festo s. Martini, Item de custodia XV. solidos qui dantur in LXXma pro oblatione corporalis, de Erclentia etiam XII. solidos colonienses qui dantur in IIII. feria in pentecosten, item XII. solidos col, qui dantur de eadem curia in augusto et VIIII. solidos col. qui dantur in festo s. Martini de predicta curia, et cetera omnia quecumque ab allis prepositis et ab hoc preposito Ottone eisdem fratribus concessa sunt et collata presenti prinilegio stabilimus, et ut rata permaneant eis confirmamus et alia quedam que dantur de custodia, scilicet uniculone fratrum ulnam caudele in festis quando VIIII. lectiones leguntur, et de cellario prepositi dantur in VI. sollempnitatibus uniculaus fratri staunus uini et una denariata in pascha, in pentecosten, in ascensione domini, in assumptione s, Marie. in festo omnium sanctorum, et in natali domini.

Signum domni Frederici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Christianus sacri palacii archicancellarius et moguninensis sedis electus recognosi. Acta sunt hee anno dominire incarnationis MCLXVI. indictione XIIII. regnante domno frederico Romanorum imperatore sictoriosissimo. anno regni eius XIII. imperii uero XI. feliciter annen. Data apud Aquisgranum VI. idus Ianuarii.

- 412. Kaifer Friedrich I. fest in der Reichs, und Kronungestadt Auchen zwei Jahrmarfte, mit fian, diger Jollfreibeit fur die dortigen Kauffeute, und eine Mangfatte ein und verodnet, daß auch jede andere Munge nach ihrem Werte bort umlaufen und auch außerballd der Munghalle vers wechselt werden durfe; sodann andert er die bisherige Rechtsfitte in Betreff eines sonibolischen Reinigunge-Erbietens wegen Anschuldigung ab. 1166, den 9. Januar.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fredericus disina fauente elementia Romanorum imperator, et semper augustus. Quoniam Aquisgramum locus regalis. 1mm pro sanctissimo corpore beati karoli imperatoris inibi glorificato, quod solus ipse fouere cernitur. 1mm pro sede regali in qua primo Imperatores Romanorum coronantur. omnes prouincias et ciuitates dignitatis et honoris prerogatiua precellit. congruum et rationabile est, ut exemplo

^{&#}x27; Mus bem Driginal im Stabtardib au Machen.

domni et sancti karoli, aliorumque precessorum nostrorum, eundem locum imperialis defensionis et nostre clementie prinilegiis et libertatis institutione, quasi muro et turribus muniamus. Inde est quod bis in anno universales, et sollempnes Nundinas. aquisgrani celebrari decreuimus, ex consilio mercatorum, nicinarum ciuitatum iura catenns consernantes, quod Nundine iste, non solum illarum Nundinas non impediant, uerum earum adaugeant emolumenta, Ex consilio itaque principum nostrorum, pro reverentia domni Karoli sanctissimi imperatoris, omnibus mercatoribus hanc donamus libertatem, ut in his Nundinis, et per totum annum in hoc regali loco, ab omni tbeloneo sint immunes et liberi, et sua commercia vendant, et emsat, prout ipsi volverint. Nullus mercator vel quelibet alia persona in his Nundinis mercatorem in causa ducat. pro debito soluendo, uel alio quolibet negocio quod ante Nundinas perpetratum fuerit, sed si in Nundinis aliquid perperam factum fuerit, in nundinis secundum iusticiam emendetur. Prime autem Nundine incipient in dominica prima quadragesime quando sex septimane usque ad Pascha numerantur, et quindecim diebus durabunt. Secunde nero Nundine incipient octo diebus ante festum s. Michaelis, et durabunt octo diebus post idem festum. Omnes quoque ad has Nundinas uenientes uel inde redeuntes. nel ibidem commorantes, in rebus, et personis, firmam pacem habeant. Preterea, ne crebra mutatio monete, que aliquando grauior. aliquando legior esse solebat, in dampnum tam gloriosi loci de cetero redundet, ex consilio curie nostre. monetam inihi cudi fecimus, in eadem puritate, grauitate, forma et numero perpetuo duraturam. De marca cudentur niginti quatuor solidi. duodecim solidis coloniensium semper equipollentes, ita uidelicet, ut ex his uiginti quatuor solidis, duodecim solidi colonienses haberi possint, et de duodecim solidis coloniensium, uiginti quatuor solidi aquensium, sine impedimento possint cambiri. Forma uero denariorum talis erit, quod in nna parte erit imago s. Karoli et eius superscriptio, ex altera parte nostra imago, cum nostri nominis superscriptione, quia quedam abusio pro longa consuctudine in populo aquensi locum iusticie obtinuit, ut qui de calumpnia uel aliqua re impetebatar, non poterat expurgationis que satisdationem offerre, nisi per festucam quam inclinatus de terra legasset, quam si subito non inuenisset, in penam compositionis decidit. Nos hanc iniquam legem perpetno condempnantes, imperiali auctoritate statuimus, quod liceat unicuique in hoc nostro regali loco Aquisgrani, pro qualibet causa qua impetitus fuerit, expurgationem suam offerre, per quodlibet uel minimum, quod de mantello uel tunica, uel pellicio nel camisia uel qualibet ueste qua inditus est, manu potest auellere, directe stando sine aliqua corporis flexione. Quia uero lege iniqua condempnabatur, qui monetam aliam, preter aquensem acceptasset, uel cambiuisset, nos econtra inbemus, ut unaqueque moneta, iuxta qualitatem suam, in loco nostro currat, et accepta sit omnibus, secundum quod ipsam nalere constiterit. Item mercatoribus nostris de prefato loco aquensi concedimus et confirmamus, ut nostra auctoritate liceat eis extra domum monetariam et tectum cambire argentum, uel monetam, quando ad negotiationes suas exire proposuerint. Quicunque autem contra has nostras institutiones temere uenire presumpserit, et ausu temerario cas infregerit, banno nostro subiaceat, et C. libras auri camere nostre persoluat, Verum ut ab omnibus uerius que facta sunt credantur et diligentius obseruentur presentem inde paginam conscribi. et sigilli nostri impressione insigniri iussimus.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris gloriosissimi. Ego Heinricus sacri palatii prothonotarius uice Cristiani archicancellarii et magonting sedis electi recognoui. Datum Aquisgrani. anno dominice incarnationis M.C.I.XVI. Indictione XIIII. V. Idus Ianuarii, Regnante domno Frederico. Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regai eius XIII. imperii uero XI. Actum in christo feliciter. Amen.

413. Erghischof Reinold von Coln entideibet, daß die Bewohner von Riedermenigern, Dabshaufen u. M., neben dem Zehnten von Altendorf, funf Talente Dortmunder Münze und den fleinen Zehnten jabriich bem Mariengraden: Erifte zu Coln abführen follen. — 1160, den 19. gebruar.

In nomine sancte et individue trinitatis. Reinoldus divina fauente elementia coloniensis ecclesie archiepiscopus. In haius seculi flactuatione excellens prelatorum est officium, et laudabile, et diving maiestati studium acceptabile lites dirimere discordes ad concordiam revocare, institutiones et iura ecclesiarum que variis euentibus et temporum mutatione sepius in dubielatem seu oblinionem ueniunt revocare et congruis firmamentis in suo stato conservare. Notum igitur esse volumus tam presenti etati quam secuive christi fidelium posteritati, quod canonici ecclesie s. Marie ad gradus cum suo preposito Hugone homines de Wenengeren, et de Dalchusen, et de Oiberge, et de Mikelenbeke. nobis presidentibus pro decimis suis in causam duxerunt, manipulos corum in agris congregare uolentes. Illi uero negantes se debere decimas in agris persoluere priuilegium s. colonieusis ecclesie archienisconi felicis memorie domni Arnoldi prioris nobis representauerunt. in quo continebatur cos debere jure pacti IIII. talenta Tremoniensis monete pro annona et dimidium pro minori decima predictis fratribus persoluere prima die pacis post festum s. lacobi. fratres autem prenominate ecclesie huius pacti dispensationem non recognoscentes et contradicentes prinilegium hoc cassare et surrepticium suisse modis omnibus probare disposucrunt. Nos igitur huic discordie consilio uenerabilium priorum sancte colonie hat dispensatione silentium imposuimus, ut predicti homines cum his decimis que sunt in uilla Aldendorpe in pactum soluentes decano et ecclesie s. Marie ad gradus, predicto die in colonia V. talenta tremoniensis monete pro annona et insuper minorem decimam annuatim persoluant. Et ut bec rata et inconuulsa permaneant, presentis priuilegii pagina confirmatimus sub anathemate prohibentes, ne de cetero super bac causa aliquis homines prefatos impetere nel aliquo modo perturbare presumat. Hujus rei testes sunt. Herimannus major prepositus, Philippus major decanus, Gerardus bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis. Cûnradus prep. s. Seuerini. Bruno prep. s. Georgii. Nicolaus abbas sibergensis, Herimannus comes de saffenberg aduocatus coloniensis ecclesie. Euerardus de altena aduocatus Werdinensis ecclesie. Engilbertus comes. Tidericus de honstade, Gerardus aduocatus colouie, Heinricus de volmudistein, Richolfus thelonearius, Wezel subaduocatus Werdinensis.

Acta sunt bęc in presentia et consensu Hugonis prepositi. Gerardi decani ac reliquorum canonicorum s. Marie ad gradus. presente domno Adolfo uenerabili abbato Werdinensi clericisque ac ministeritalibus eiusdem çeclesiș-anno dominice incarnationis M.C.I.XVI. Indictione XIIII. anno primo ordinationis domni Reinaldi coloniensis ecclesis archiepiscopi. electionis uero eiusdem VII. Regnante domno Friderico glorioso romanorum imperatore, anno regni eius XV. imperii uero XII. Data colonie XI. Kal. Martii, la nomine domini feliciter Amen.

414. Erzbifchof Reinald von Coln bezeugt, baß, nachdem bie Gbelbame Elisabeth von Randenrath bie zwifchen ihr und ihrer Schwefter, ber Griffin Silbegund von Meer, geschiehene Erbitzeitung umgeftogen, in einer zweiten Theilung bad Schlog Meer, mit ben Ministerialen nebst Zubebbr und anderen Erbgutern, ber Hilbegund; bad Schloß Liedberg aber mit gleichen Zubehbrungen ber Elisabeth zugefallen sev. — 1106, ben 22. Februar.

In nomine sancte et inditidue trinitatis. Ego Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus uniuersis in christo renatis imperpetuum. Suadet prouidentia. requirit necessitas, ut obliuionis molestie quam mundanorum actuum multiplicitas et humane uite parere consueuit fragilitas, uiuacis remedio scriptura occurranus, ldeoque presentis scripti suffragio uninersis tam presentibus quam futuris notum fieri cupimus, quod domna Elisabeth de Randenrothe priorem diuisionem que inter sororem eius comitissam de mere domnam uidelicet Hildegundem, et inter jasam facta fuerat. iniustam fuisse conquerente domnorum nobilium qui presentes aderant iudicio, secunda ei adiudicata est diuisio. Vtreque igitur sorores ex nostro mandato rursum conuenientes in nostri presentia unutii usbalterno consensu, couseutientibus et filis domne Elisabeth partity sunt. Cessit siquidem domne Hildegundi castrum mere cum omnibus ministrailibus, ceterisque hominibus et canctis possessionibus ac iusticiis eidem castro pertineutibus. Preterea allodium eius in Būderke, et in sest. in Creinuell. et in Barmen. in sulsen. et in seatechili, in wüherstorp.\(^1\) in ouermanthe iuxta mossum, in Douern, et in genderth.\(^1\) cum comibus sorum pertinentiis. Econtra domne Elisabeth in hae diuisione cessit castrum Litheberch. cum omnibus

Die bieber genannten Giber, melder jur Geffung ber Abiel Mere verwendet werben, (f. die selgende Urt.), finde Wörteld, Krieff (uben Bess, dere Seine, wir es in wer signerben Urtunde beith, frieft ich in Langessei und wil eineren sich vereit und bieraus Langes und Nieres enthanden), Arfeld, Barmen (bei Costar im Aress Zufich), Jummeferzel an der Best, Balischi. Barmen (bei Gostar im Aress Zufich), Jummeferzel an der Best, Balischi.

ministerialibus ceterisque hominibus, et cunctis possessionibus ac justiciis eidem castro pertinentibus. Preterea allodium in steinsale, et in steinuurthe prope Litheberch, in Scheterhusen, in zoppoldistruc, et in prumere 1 cum omnibus corum pertinentiis. Vtraque igitur consentiente, et diuisionem hanc approbante interposita reconciliatione sincerissima utraque exsestucanit in portionem alterius imperpetuum. Tunc domna hildegundis ex consueta pietatis liberalitate, et ut reconciliatio hec permaneret indissolubilis, et diffinitissima que uulgo dicitur dureuna de portione que ipsam contigerat, predicte sorori sue ista superaddidit, scilicet allodium suum in ouermunte iuxta mosam, in Douern, et in genderth, et ministeriales suos in Barmen, ipsum nero allodium sibi in Barmen reservauit. Insuper etiam beneficium suum in Bruke superaddidit. ita ut ipsa superstes medietatem eius obtineat. reliqua nero medietas predicte sorori sue descruiat. Post obitum nero domne Hildegundis idem beneficium ad domnam Elisabeth einsque heredes integraliter deueniat. Nomina uero corum qui huic diuisioni intererant hec sunt. Willelmus comes iuliacensis et frater eius Gerardus. Albertus comes de noruenich. Euerardus comes de seina, Gozwinus senior de heimesberg, et filius eius Godefridus. Theodericus de milendunc, et Herimannus de dicke. Gerardus de sneide, et filius Walteri de hengebag iunior, Reinardus de stalburg, Gerardus de mulesfort, Goderamus de fridenaldenhouen, Lûdewicus de ginderstorp. et filius sororis eius Roricus, et filius fratris eius Gerlaci. Reinerus de cronberg. Gerardus de Randenrode, et frater eius Willelmus. Gerardus aduocatus coloniensis quem nos uice nostra ut eidem diuisioni interesset. delegaueramus. His itaque jam dicto modo peractis in loco qui dicitur paffeneich prope nussiam congenerunt, et hanc patrimonii earum dinisionem sub utriusque beneplacito et consensu filiorum ae filiarum domne Elisabeth factam esse coram nobis et comite Herimanno de saffenberg, cunctisque prioribus ecclesie et nobilibus terre qui aderant, publice confesse sunt. Ne uero quod absit huius secunde particionis certitudo quantalibet temporis prolixitate denuo in incertum deuolui ualeat. placuit ex consilio prelatorum ecclesie nostre nobilium quoque et ministerialium nostrorum presentem paginam sigilli nostri inpressione firmari, et quemlibet contra eam aliquid temerario ausu molientem perpetuo a nobis anathemate dampnari. Insuper etiam nomina eorum qui predicte confessioni earum intererant, placuit subscribi, quorum nomina hec sunt. Herimannus comes de saffenberg, et omnes prenominati, preter ipsos et alii qui in subscriptione denotati sunt. Theodericus comes de cliuo. Engilbertus comes de monte. Ludolfus de dassela. Reinerus de frudesberg. Godefridus de erperode. Harpernus de helpenstein. Cristianus de wivelenchouen. Richardus de schiderke, Arnoldus trostorp. Sibodo de hoingen. Arnoldus roggo. Arnoldus de mere. Giselbertus de berge. Teodericus de battenburg. Quidam brunchurst, Euerwinus de holze, et eognatus eius Brune spede. Constantinus de monte,

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXVI. Indictione XIIII. regnante imperatore uictoriosissimo romanorum friderico. anno pontificatas nostri primo. Data VIII. Kal. Marcii apud nasiam.

415. Erzbifchof Reinold von Coin befundet, daß hilbegund, Grafin von Aler, ihr Golog Meer mit den Ministerialen und fammtlichen Erbgateen der herricaft der erzbifcheflichen Rirche unterzgeben habe, mit der Bedingung, auf bem Schoffle ein Frauenkofter zu errichten und baffelbe mit jenen Gutern auszustaten. — 1166, ben 22. Februar.

In nomine sanctę et indinides trinitatis. Ego Reinoldus dei gratia sanctę Coloniensis sectosie archiepiocopus uniuersis christi fidelibus in perpetsum. Que ad excellentem domus dei decorem tempore nostri presultats, et per nostrum ministerium dignatio superna ordinauti, uinacitati scripture necessarium duximus committere, ne in posterum in re ordinatissima et ad exemplum uirtutis memoria dignissima obliuio errorem, error turbationem possit inducere. Ideo uniuersis presentie sui, ae futuri celesis dei falchibus per presentem pagiama cupinus innotescere, quod illustris matrona Hildegundis cometiusa de Ary, diutino inspirata consilio, dum coloniam secundo ab italia deo duce remeassemus, "castrum suum Mere, et uniuersa predis sua, que ex iure hereditario in dominium et usum étis escererant, ministeriales quoque soso et numerositate et honestate unde commendabiles, diannea sibi

^{*} Steinhaufen, Steinfort, Scherfenhaufen, Joppenbruch, Prumern. - * 3m 3. 1164.

manu uenerabilis filii sui Herimanni quem tunc unicum habebat, deo in manibus nostris optulit, ac pro remedio anime sue, et pro dilecti filii sui Theoderici quondam comitis Arensis, totiusque generis sui salute, b. Petro in colonia, nobisque ac nostris successoribus, et sancte coloniensi ecclesie perpetuo donauit. Tam honestam autem donationem honestissima, et ut speramus deo gratissima precessit conditio. ut fuxta beatum desiderium predicte matrone nostro et ecclesie coloniensis consensu ac patrocinio idem castrum Mere in sortem religionis cederet. et sacre castitatis habitaculum fieret, et ubi quondam terrene uiguit exercițium militie, nune spiritualis milicia, sub b. Augustini regula per collegium sacrarum nirginum et ancillarum christi domino deserniret. essetque cura spiritalis providentie, et regimen ordinis in manibus uenerabilis uiri magistri Vdelrici steinueldensis prepositi, et eius successorum temporibus ita sibi succedentibus in perpetuum, Preterea concessione nostra, et priorum ordinatum et firmatum est, ut omnem fructum et iusticiam ex prediis eiusdem matrone prouenientem, siue in agris, siue in uineis, siue in nemoribus et forestis, siue în piscationibus et pascuis, uel in quibuslibet pensionibus, et mancipiis Merensis ecclesia sub dominio b. Petri integre possideret, et sub nostro successorumque nostrorum patrocinio in sustentationem sacri illius collegii omnia cederent. Predicta autem cometissa concedente et conferente omnem respectum ministerialium et omne ins proueniens ex beneficiis eorum manibus nostris et successorum nostrorum libere conseruauimus. 4 Hoc tamen ipsi tantum cometisse permisimus, ut si quod uulgo dicitur hergewede ipsa niuente de ministerialibus Merensibus uacauerit, ipsa illud ex nostro mandato recipiat, omnesque eidem ministeriales sicut ante hanc donationem, ipsi domine cometisse seruiant ex nostro precepto, quamdiu ipsa superstes fuerit. Insuper si qua persona ex ministerialibus illis ad sacrum illud collegium se transferre, uel aliquod beneficiorum que quondam de castro Mere tenebat ecclesie merensi, sen sponte, seu pro pecunia libere resignare uoluerit. hoc eis omni tempore sit licitum. Preterea statuimus, et sub anathemate interdicimus, ut nullus unquam aduocatus uel subaduocatus ecclesie de Mere se audeat ingerere, quia tuitionem loci et ins aduocatie nobis nostrisque successoribus specialiter reseruamus. Si quis antem distincte nosse voluerit predia nostro dominio, et usibus sacri collegii collata. numeret in subscriptis. Primum est in Mere.º secundum in budreke. tercium in seist. quartum in creinuell, cum quarta parte ecclesie, quintum in barmen, sextum in sulsen, aeptimum in walescheith cum integra ecclesia, octauum in wintre, nonum in wulkestorp. Ut autem coloniensi ecclesie tam gratiosa donatio, et merensi ecclesie tam pronida, tam sancta ordinatio inconuulsa et omnino intacta permaneat, banno b. Petri principis apostolorum et s. dei genitricis Marię, et omnium celestium uirtutum, et nostro que facta sunt et statuta. firmissime communimus, ita ut si quis unquam temerarius cis obuiare attemptauerit, nisi cito resipiscat, omnipotentis dei iram, et totius celestis curie nindictam incurrat. Et ut de veritate factorum nel dictorum nullus ex posteris dubitare queat, paginam presentem omnem seriem gestorum exponentem, sigillo nostro quasi neritatis speculo signatimus. Hec autem sunt nomina testium qui huic interfuerant donationi, Herimannus prepositus maioris ecclesie. Philippus decanus eiusdem ecclesie. Gerardus prep. bunnensis. Hugo frater eius prep. in gradibus. Bruno prep. de s. Georgio. Herimannus prep. de knetsteden. Gernodus prep. de hauenburno. Nicolaus abbas sigebergensis. Alardus abb. de s. Martino. Herimannus comes de saffenberg maioris ecclesie aduocatus. Adolfus frater eius. Heinricus de arberg uicecomes. Heinricus comes de gelren. Willehelmus comes iuliacensis. Viricus comes arensis. Teodericus comes de honstaden. Euerardus comes de seina. Engilbertus comes de berge. Heinricus comes de cuich. Gozwinus comes de heimesberg. Gerardus de mulisfart. Cunradus de linepo. Heremannus de hengebach. Teodericus

¹ lleber bas Gefssteh ber Stifterin enthält das Gatular ber Abri Berr folgende Rechricht. Hermannus comes de Lidtberg et uter eins Hackeuigt eres habereins falna, Eliandeblam, Hidegusdem et Gertrudem. Hermanna deluncio uter eins Hackeuigt eum film Gertrude des ereitht in monasterio Duwahdense, ut ex ciwsdem monasterio Invandatens, the bethat Gantina de Handenrath in dississione paternorum bonnrum quam fecit eum sorrer mas Hidegusde obtient cariera Elitherç eum omnibus attinentile. Bildegusdis Lotharie Comité de Are nupta duos habeit film, Theodeticum et Hermannus, et unicam film Hadewigen. Hadewiger religions fuit in Danwald eilfermannus professus in Capenbergh, ciuadem ecclesiam postas quartus prapessitus. Theodeticum et lanced massen fuit comes de Aree Chare (und burat die 1164 idea Ribertich erfeiten). — ? Direburd entifiam ble ciclinica Entrebedeit über imm Begirt. — ? Blebr bie benigen Ramen birier Drie Bergl, bie Rote i jur verbrigschenen lirbande.

et Florentius de kempenich. Herimannas de dichem, Engilbertus de harnen. Gerardas de ambere, Rabodo et Constantinus frater eius de berge. Eucerwinus de holze. Arnoldus uicecomes castri mere. Herimannas de Werbe. Giselbetrus de berge. Arnoldus de heilisto. Ministeriales s. Petri. Gerardus aduocatus coloniensis. Herimannas de alftra. Heinricus de volmudesteine. Heinricus de alpheim. Herimannas camerarius. Herimannas de heppendorp. Godefridus de zülpecho. Gerardus albas de colonia. Cünradas de burgele. et multi alli tam ministeriales quam comites. et liberi qui testes interfuerant.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.L.XVL indictione XIIII. reguante romanorum imperatore uictoriosissimo Friderico. Anno pontificatus nostri primo. Data VIII. kalendas martii apud Nusiam.

416. Griffin Sademig von Meer und ihre Tochter Hilbegund milbern bie Horigfeit ihrer Leute zu Bahlicheid, indem fie folde zu einem geeingeren Jins und zur Kurmede (flatt der früheren Erthefeilung) an die abteiliche Kirche zu Meer verpflichten. — zur (1166).

In nomine sanctę triuitatis et indiuiduę unitatis. Hiis qui super egenum et pauperem miserentur promittii spiritus sanctus eteram retributionem et in die mala liberationem. Huisus gratię intuitu doman Hadewigis cometissa de Mere nec non et flia cius Hildegundis cometissa hominibus suis de Walecheidi. Aucum conditio seruilis erat et grauis, talem libertatem donauerunt, ut qui prius pro contrahendi matrimonii licentia dabant quinque solidos, candem licentiam datis sex denariis ecclesię s. Laurentii in mere optineant. Similiter quod in obitu siue feminarum siue uirorum auferebantur due partes siue tertia pars totius substantię corum secundum legem seruilis conditionis, amodo nulla ratione flet. Pro hac tamen iusticia perpetuo iure habebit prefata ecclesia quodcumque optimum repertum fuerti in mobilibus corum tam post obitum uirorum quam feminarum. Hii ergo cum omni posteritate sua post quam matrimonium contraxerint, cidem ecclesic in festo s. Bartholomei apostoli in perpetuum persoluent censum duorum denariorum de capite suo. Ut autem merensi ecclesis phe insticia inconuulsa permaneat, et predicti homines piam hanc relaxationem non amittant, placuit prememoratis domnabus presentem paginam sigilli sui impressione roborare. Quicumque ergo hęc infringere temptauerit perpetua dampaatione contereat eum dominus nisi ualde uelociter resipiscat.

- 417. Raifer Friedrich I. verfügt wegen ber großen Berdienfte des Erzhischofs Reinold von Goln um bas Reich, baß, ba nach bem Tobe eines Brifdofs alle zu bessen Dienst bestimmten Gefälle und Bornathe auf feinen hofen und Grundftafen bis jum Untritt eines neuen Bischof bem Reiche anheimfallen, funftig in solchen Fallen auf ben hofen eines Erzhischofs von Coln bas Bich und bas Born jur Saat und zum Unterhalt ber hofebfamilien verbleiben foll. 1166, ben 31. Mai.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Nichli potest esse decentius, nec radio clariore imperialis elementia rutilans elucescit; quat quatura es para colligit. aggregat. et fouce, tia quod a capite in meabris semper decurrat gratia difiguiatum. et digna dignis respondeant premia meritorum. Quia igitur maiore honore illos cumulare intendimus. quos nostro fauore digniores indicamus. karissimum principem nostrum Reinoldum sancte coloniensis pectesie tenerabilem arrhipeiscopum uniuersis imperii fidelibus in exemplum proponimus, cuius fidem sinceram, cuius constanciam inuietam. cuius labores immensos, cuius opera et seruitia magnifica in onni necessitate imperii et nostra sepenumero fide oculata perspectimus, cui non immerito huius donum gratie que in sequentibus declaratur ex nostre magnificentie liberalitate concedimus. Cum itaque constet. et ex antiquo iure regum et imperatorum, atque ex cotidians consucuniem manifestam sit, quod episcopis in imperio nostro constituits. ab hac tita decedentibus episcopales

^{&#}x27; Mus bem Cartular ber Abtei , fol. 43 v.

redditus, et bona deputata usibus corum, annona nidelicet et uinum et cetera haiusmodi uictualia seu seruitia quecunque in curtibus episcopalibus uel in territoriis, uel et in ceteris eorum officinis, intus uel foris inneniuntur. fisco regali uniuersa iure debeant applicari. et usque ad substitutionem alterius episcopi cedere in nostros usus. nos ne prorsus omnia inutiliter distrahantur, ne curtes et territoria suis necessariis instrumentis omnino nudentur. ad necessariam prouidentiam futurorum. hunc rationis modum apponimus. et per hanc distinctionem apertius determinamus, ut quandocunque noster dilectissimus et imperio fidelissimus Reinoldus coloniensis archiepiscopus uel eius successor ab hac uita decesserit, redditus episcopales et seruitia que de curtibus proueniunt, siue in censu siue in annona, sine in uino, uel in aliis uictualibus in potestatem nostram redigantur, et sicut episcopo uinenti sernire debuerant, sic nostris usibus deseruiant, relique uero res mobiles, nidelicet boues et oues, et cetera animalia, ad agriculturam pertinentia, et similiter annona que ad semen agrorum est deputata et illa que ad procurationem colonorum et seruorum in curtibus et territoriis necessario est designata, in ipsis territoriis et curtibus ad archiepiscopatum coloniensem pertinentibus libere et secure et absque diminutione eius successori remaneant. Vi autem huius nostri beneficii largitas et concessio rata et iuniolata, tam a futuris quam a presentibus obseruetur, presenti auctoritatis nostre printilegio roboramus et confirmamus hanc concessionem sancte coloniensi ecclesie et Reinoldo archiepiscopo, eiusque successoribus in perpetuum. Huius autem concessionis et confirmationis testes sunt, heroldus wirzeburgensis episcopus, herimannus voldensis abbas. Borcardus hersfeldensis abb. Albertus elewacensis abb. Philippus decanns maioris ecclesie in colonia. Arnoldus prepositus s. Andree. Heinricus dux bawarie et Saxonie. Lodwicus Lantgrauius. fredericus dux de stoupha. Otto maior palatinus de Witelinesbac et frater eius fredericus. Lodwicus comes de lon. Heinricus comes de dieze, et alii quamplures,

Signam domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego cristianus imperialis curiç cancellarius et magunting sedis electus recognoti. Acta sunt hec anno dominioe incarnationis M.C.I.XVI. Indictione XIIII. Regnante domno frederico Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni cius XIIII. Imperii uero XI. feliciter anne. Datum apud frankenefort II. Kalendas iunii.

418. Erzbifchof Reinald von Chin befunder, baß daß Klofter St. Maurig baselbie einen Hof zu Honningen, zu Meichenich und Juntersborf; ferner, Grundfilde ju Rath, Nemagen, Sich und Cober: Nieder:) Embt burch Rauf und Gefchent erworben. — 1166, den S. Muauff

In nomine sancte et individue trinitatis. Reginoldus dei gratia sancte colonicusis ecclesie archiepiscopus, ecclesie b. Mauricii in colonia et universis christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetnum. Gesta mortalium tum ex iugi temporum revolutione, tum pro crebra rerum temporalium mutatione, humanam memoriam facillime pretereunt. Ideoque pro nostri exigentia officii omnibus in christo renatis scripto presenti cupimus innotescere, quod conventus ecclesie b. Mauricii in colonia curtem quandam iu hoingen sitam ad quam pertinebant VI. mansi singuli LX. iornales continentes auxilio fidelium. centum nonaginta marcis argenti sollempniter ac rationabiliter emit a karolo de hoingen filiis et filiabus suis consentientibus, et omni hereditario inri quod in curte et bonis predictis habebant, absolute cum ipso renuntiantibus, presentibus etiam et assentientibus reliquis eins cognatis et affinibus. Huic actioni interfuerunt colonic in atrio ecclesie b. Petri et nostro. Herimannus maioris ecclesie nostre prepositus. Philippus decanus. Symon ecclesie b. gereonis prep. Arnoldus prep. s. andree. Hugo prep. s. marie ad gradus. Bruno prep. b. georgii. Widikindus subdecanus, Godefridus ecclesie b. seuerini decanus, Sigefridus dec. s. kuniberti. Engilbertus dec. b. andreę. Theodericus dec. ss. apostolorum. Gerhardus s. marie in gradibus dec. Herimannus dec. b. georgii. preterea Gerhardus aduocatus. Albero comes et frater eius Hubertus. Gerhardus niger. et filius eius Gerhardus. Herimannus rufus. Eiko. karolus. et filius eius Herimannus, Marcmannus et filius eius Marcmannus. Hardungus. Euergeldus. Herimannus. Theodericus frater aduocati. Waldeucr. Heinricus. Cunradus de vuskinich et filii eius Otto et Antonius. Almerus et filii eius Ingrannuus. Ekbertus, et alii quam plurimi idonei testes, tam clerici quam lajci. Emit etiam iam dictus conuentus curtem quandam in nilla que dicitur Meschingin a domna Gerdrude precio XL, et VIII. marcarum. pertinentibus tunc ad curtem illam nonaginta iornalibus. reliquos uero qui nunc ad candem pertinent a circumnanentibus postea comparauit, huie actioni intererant prememorati uiri pene omnes, et alii quam plures. Habbet etiam iam dicta ecclesia possessiones quasdam in Redde quas contulit ei Răcela de mosa pro redimendis suis et uiri sui peccatis presentibus permuliis idoneis testibus. Habet ciam in Gunteretorp curtem cuius aliquam portionem delerunt fundator ciusdem ecclesis Herimannus et uxor eius Ida. reliquam uero partem Gerhardus niger et uxor eius quando filias suas eidem cendio obtulerunt. Habet ciam iam dicta ecclesia in Rienage possessiones quasdam quas nichilominus tiulo emptionis rationabiliter possidet. Habet insuper in pago iuxta claustrum duas mansiones, quarum unam emit ab Eigela et uiro illius, bec ad s. Pantaleonem censum X. solidorum annuatim soluit, alteram contulerunt ei predictus Herimannus et uxor eius, bec singulis annis sex solidos soluit capelle cuidam ad s. Petrum. Habet etiam in Liche quindecim iornales et in Embe quadraginta V. Hec omnia et si qua alia nunc inste possidet, et in faturem deo largienta instits modis adquiret, in nomine patris et falli et spiritus sancti, b. Petri et domni pape, ca nostra outoritato perhenniter eidem ecclesie confirmamus, et presentem paginam ad maiorem huius ueritatis euidentiam sigilli nostri impressione communimux, addentes ut si quis bonis ecclesie supradicte b. Mauricii manum uiolentie aut calumpnig temere unuquam immiserit, nisi respuerit as eastiseerei teperatuo anathemati subiaceat.

Acta sunt bec interuentu et testimonio predictorum coloniensia ecclesie priorum ac burgensium, et plurimorum insuner honorabilium uirorum. Data colonie VI. idus augusti. anno dominie; incarnationis M.C.L.XVI. indictione XIIII. imperante domno Friderico romanorum imperatore inuictissimo, anno regni cius XIIII. imperii XI. anno uero pontificatus domni Regiuoldi coloniensis archiepiscopi primo, in dei nomino feliciter amen.

- 419. Ergbifchof Meinold von Coin genehmigt, baß Reginart von Kente ben britten Theil bes 3chn. ten gu Sodtirchen, ben er von ber Coinifchen fitrde gu Lehn hatte, ber Abei Giegburg' fluff iich überfaffen. 1106, ben 15. August.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Reinoldus divina donante clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Quod a nostra humilitate pro credita nobis dispensatione exigit equitas diuina pietasque humana. tum subiectis omnibus tum precipue christo domino famulantibus exhibere et reddere ex animo parati sumus. Unde notum facimus tam presentium diligentie quam et futurorum memorie, quoniam Reginardo de Kenle uiro ingenuo in beneficium cesserat tercia pars decime in Hoinkirchin quam cum usque ad nos hereditario iure possideret, a fideli nostro Nykolao abbate in conuentionem hanc inductus est, ut acceptis argenti centum quatuor marcis ipsam decimationem Sigebergensi traderet ecclesie. Quod quia sine nobis tractari nel definiri nequaquam poterat, quesitus est ab utroque et repertus nostre uoluntatis assensus, ut ille homo ingenuus manui nostre resignaret beneficium quod de episcopali largitione habuerat, et per nos eadem decime pars tercia prenominate traderetur ecclesie, facta igitur cum maiorum ecclesie nostre consulto donatione solempni, manu nostra contulimus abbati et cenobio Sigebergensi quicquid idem Reginardus decimarum tenuerat in Hoinkirchin ipso uenditore beneficii recipiente pecuniam prefinitam. Et in hoc nostre auctoritatis assensu uel facto statuto uel scripto, decimarum portio a laicorum possessione transfertur ad ecclesie filios ac ministros, quod nec deo fore ingratum nec ulli umquam bomini non rectum posse uideri procul dubio speramus et confidimus. Si quis tamen huic nostre constitutioni contrarius existens. prefate ecclesie quod presentis carte astipulatione confirmatur, quouis molimine temptauerit minuere nel auferre, inuocata super hunc potenti dextera dei anathematis eum uinculo metuendo subicimus, ut pereat memoria illius de conspectu domini, et portio eius de terra uiuentinun.

Actum est hoc et confirmatum a nobis anno nerbi incarnati millesimo centesimo sexagesimo sexto. indictione quarta decima. cui negorio testes interfuerum, Herimannus prepositus maior s. Petri. Philippus maior decanus. Gerardus Bunnensis prepositus. Sigefridus xanctensis prep. Simon prep. s. Gereonis. Arnoldus prep. s. Andreç. Cunradus prep. s. Seuerini. Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marie in gradibus. Widekint subdecanus s.

^{&#}x27; 3m 3abr 1494 trat Steaburg biefen Bebnien an Die Abjei Steinfeld ab.

Petri. Laici nobiles hi. Heinricos de Limburg. Herimannus comes de Saffenberg adnocatus moloris ecclesiç. Engilbertus comes de monte. Theodericos comes de hostaden. Adelbertus comes de noruenich. Ludolfus de Dasselc. Wilhelenus comes de Ioliaco. Euerhardus comes de Seina. Herimannus de Hengebach. ministeriales. Gerardus aduocatus coloniç, et frater eius Herimannus. Heinricus de volumitsteine. Heinricus de Alpheim. Herimannus de Aluerre. Philippus de Zulpiaco. et plures alii. Data Coloniç octauo decimo kalendas Septembris. Imperante domno Friderico Romanorum imperatore inutcitssimo. anno regni eius quarto decimo. Imperii undecimo, anno postificatus domni Heinoldi Coloniensia serkiepiscopi primo. In dei nomine Amen.

420. Erghifchof Reinold von Coln befundet, bag bie Abtei Giegburg fur ihre Probitei ju Ihlvich funftig Morgan Rand im bortigen Felde von Rudolf von Kirepenich gefauft babe. — 1166, ben 15. Muauft.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Reinoldus divina donante clementia coloniensis archiepiscopus. Presentium ac futurorum fidelium diligentie notificare curamus, qualiter Herimannus de Kerspenich homo ingenuus predium quoddam situm in agro Zulpiacensi de propria pecunia possedit. idemque rursum filio fratris sui Rūdolfi natris equinoco de munitione que dicitur Hart prout ambobus complacuit nullo prohibente uenundedit. Processu pero temporis et ipse secundus emptor hoc uendere cogitans, dilectum nobis Sigebergensis cenobii abbatem Nykolaum super cius coemptione conuenit, eo quod fratribus ipsius in cella Zulpiacensi conversantibus oportuna possessio uideretur. Que res utraque de parte sub hac conditione proposita est, ut idem uenditor omnibus suis proximis tam de presenti quam de futuro omnis contradictionis aditum precluderet, et accepto pro terre quinquaginta jugeribus argenti quadraginta marcarum precio. ad monachos transirct illa possessio. Hoc autem secundum morem publice confirmatum est, et premunitum banno comitis Virici de Are, cuius inibi fuit indiciaria potestas, aduocato Herimanno de Hengebach una cum preposito loci Folcwino qui uice abbatis astabat hanc traditionem suscipientibus de manu uenditoris, et tam ipso quam cunctis eius propinquis uel affinibus de suo jure cedentibus, quorum hec sunt nomina. Rudolfus ipse cum uxore sua Flandria et tribus fratribus, Herimanno canonico s. Petri in colonia. Arnoldo monasteriensi canonico, et laico Godefrido, sorores insorum Vda et Hadewig cum maritis earum Waltero de Rûgelant et Alberto de Vlpich. Godefridus de Sciucle, Herimannus et Godefridus filii sororis Rüdolfi. Hen igitur tam legitime comprobata quam et iuste acquisita bona et nos auctore deo confirmamus, et decernimus jugiter Sigebergensi ecclesie filijsque eius qui in Zulpiaco domino deserujunt manere stabilita et libera in perpetuum. ne quis corum qui nominati sunt aut quisquam proximus illorum neque ullus honinum coutendat aliquid de his suo iuri quod omnes abdicarunt usurpare, uel quippiam lesionis inferre. Quod si quis forte praesumpserit tam dei quem nostri in horum prenaricatione contemptor existere, excommunicationis et anathematis pondus sustineat, situue pars illius in inferno inferiori, si non digna satisfactione penituerit,

Acta sunt hee dombnice incarnationis anno Miliesimo centesimo sexagesimo sexto, indictione quartadecima, ubit tostes interfuerunt hi. Herimannus prepositus s. Petri, Philippus maior decanus. Sigéridas cantenais prep. Gerardus bunnensis prep. Simon prep. s. Gereonis. Arnoldus prep. s. Andreę. Cunradus prep. s. Seucrini. Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marie in gradibus. Widekint subdecanus s. Petri. Laici nobites hi. Heinricus de Limburg. Herimannus comes de saffenberg aduocatus maioris eclesie et frater eins Adolfus. Viricas comes de Limburg. Herimannus comes de indiaco. Eucrhardus comes de Hostaden. Adelbertas comes de Norneich. Ludolfus de Dassele. Willehalmus comes de indiaco. Eucrhardus comes de Seina. Herimannus de Hengebach. Theodericus de Gladebach. Arnoldus et Rembertus de Etuenich. Arnoldus de Lupenheledin. Theodericus de Uuruenich. Ministeriales. Gerardus aduocatus colonie, et frater eins Herimannus. Heinricus de volmitisteine. Heinricus de Albeiten. Herimannus camerarius. Goodefridus de Wolkenburg. Richizo de Mûlenheim. et fratres eins Herimannus et Antonius. Herimannus de Scheuens. Engebrandus de Cuchenheim. Herimisus et Volde Wichterche. Volcholdus et Godefridus et Heinricus de Scheuens. Engebrandus de Cuchenheim. Herimisus et Volde Wichterche. Volcholdus et Godefridus

de Sueruena, et alii quamplures. Data colonio octanodecimo Kalendas Septembris. Imperante domno Friderico Romanorum imperatore innicitissimo, anno regni cius quartodecimo, Imperii undecimo, anno pontificatus domni Reinoldi colonicasis archiepiscopi primo. In dei nomine Amen.

421. Erzbifchof Reinold von Coln gablt bie Besigungen ber Abtei Siegburg auf, welche ber Abr Micolaus theils erworben, theils von ben Belebnten eingeloft; er verbietet firenge beren Bere ausgeng au Cebn, und die Berwendung ihrer Einfunfte gegen die getroffene Bestimmung. - 1166, ben 15. Muguft.

In nomine saucte et individue trinitatis. Reinoldus divina donante clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Ecclesiarum paci ac profectui in longum prospicere, non illis solum sed et nobis necessarium esse perpendimus, quoniam quod illis consulimus ad temporum tranquillitatem, nobis ad perpetuitatem profuturum spe deuota presumimus. Quapropter presentium futurorumque sollertie notificamus, qualiter fidelis noster Nykolaus Sigebergensis cenobii pater sue ecclesie utilitatibus pro facultate suo tempore prouiderit, in his uidelicet possessionibas aut prediis que per cum locus idem uel ante non habita possedit, uel de pridem possessis ab ipso redempta recepit, que singula unde fuerint acquisita. presenti pagine placuit unnotari. Sunt igitur hec duo prima allodia. unum in //annepha quod emit a Berta filia Hecelonis et ab Heinrico de calemunte proximisque illorum, et aliud in Widowe quod ei neudidit Gisilbertus accola Sigebergensis, que duo primitus eo pacto confirmamus et stabilimus eius cenobii fratribus quo ab ipso abbate cum omnium consensu unanimi sunt instituta, ita scilicet, ut idem horum acquisitor dum aduixerit communibus usibus ea dispenset, codemque defuncto die ipsius anniversario de hiis predits copiosa dispensatio fratrum refectioni pauperumque elemosinis administretur. Preterea sunt hec. allodium in Tiuernich quod ei uendidit Richwinus de Gerscheid, in Encena predium quod emit a Winrico ministeriali s. Petri, In Rûprechterede predium quod comparauit ab Ottone comite de Hostaden, et cius milite Anshelmo cuius hoc erat beneficium, unde soluuntur octo sotidi. In Braht allodium, de quo soluuntur sex solidi et dimidius, in Oherode predium quod fuit Vdonis, soluens tres solidos et duos denarios. In Vinkenberge predium quod a Becelino Sige-/ hergensi comparauit, solmens tres solidos, et aliud in Aspach quod emit ab eiusdem sorore officia nomine eiusque marito Reinoldo, unde redduntur decem et octo denarii, Preterea decimas redemit et predia que inbeneficiata fuerant, ex quibus in Heisterschozzin decinia ab Ekeberto de Lomere et filiis eins redempta, ualet annuatim plus quatuor marcis. In Wizinkirchin decima a nidua Rudolfi et liberis corum redempta, reddit tritici maldaria niginti octo. In //anepha decima quam defuncto Vdone certo herede uacantem a cunctis illius proximis dato precio redemit, reddit tritici muldaria niginti quinque. In Bratochozzin idecima quam a Bertrammo ministeriali suo redemit, reddit auene sexaginta quinque maldaria. In kercich beneficium a Simone de patterne filiisque eius redemptum. soluit solidos decem et octo. In Vnkelbach beneficium ab heredibus senioris Constantini de Orbach redemit, unde recipitur annua uindenia trium fere carratarum. In Brubach beneficium ab Euerhardo de Steine et iuniore Constantino de Orbach precio receptum, reddit annue uini carratam. In Criechestora beneficium Herimanni redemit, de quo redduntur quinque solidi et dimidius, et auene maldarium. In Waledorp beneficium redemit, unde soluuntur solidi sex et dimidius. In Vuhsnich mansum redemit, soluentem solidos octo, cum tritici maldario. Item a Becelino beneficium redemit in geislere, soluens decem et octo denarios. Inter hec et mansum absoluit in kessenich, quem Ingebrandus de Cuchinheim sub aduocato comite Engilberto ab ecclesia predicta penitus alienatum sibi usurpanerat, quemque pluribus impensis ita iden abbas restituit, ut et sine aduocati iure liberum jugiter fore statueret, qui mansus soluit solidos duodecim, et duo tritici maldaria. Preterea comes Euerhardus de Seina dum quadam nice pene ad mortem egrotaret in Sigeberg, pro sepultura sua contulit eidem cenobio ninearum portionem quam habuit in Brubach, quam sanitati redditus ita retinuit ut donec superuineret hamam uini daret annuatim. quam portionem pecunia prerogata per abbatem libere optinuit ecclesia. Cuius predii equa portio que alteri fratri comiti Heinrico competebat. eo defuncto pro anima ipsius ac sepultura collata est ecclesie. Item Ludewicus somes Tharingie pro Canegunda comitissa matre uxoris sue predium in Brubach tali conditione tradiderat, ut post

ubitum Godeberti qui habebat hoc in beneficio libere illo potiretur ecclesia, cuius usum fructuarium precio dato sepe dictus abbas redimens, liberam fecit possessionem. Sunt et alia que tempore dispensationis ejus aut paulo ante restituta sunt uel collata. ex quibus in Vennehusen receptum est data pecunia beneficium quod possederat Godefridus de Imbe. in Spele collatum allodium pro Milone et Diepoldo de Kercich. unde soluuntur sex solidi. in Wolpenderode predium datum a Godeschalco clerico monachatum suscipiente, de quo soluuntur tres solidi et dimidius. Preterea Gerardus de Hachqine nobis cognatione proximus pro obtinendo societatis et orationum suffragio contulit in Godenahouen predium, de quo soluuntur due marce coloniensis monete, et mansum in Arcick soluentem sex solidos tremoniensis monete, et pro anima fratris eius Theoderici datum est predium in Dalehusen, soluens duodecim solidos tremoniensis monete. Item in Reginshagin datum est allodium pro Gozzone ministeriali supradicti comitis Ludewici, unde soluuntur triginta denarii, Item in Hancpha a fratribus de Werdina per concambium acceptum est predium soluens tres solidos, dato eis apud angeram predio soluente triginta denarios. Item Winandus de Nestre pro filio suo Bagemaro contulit allodium, de quo solunutur leuioris monete sex solidi. Item Walterus de Nügelant et coniunx ipsius Vda contulerunt ipsi ecclesie in presentia nostra predium in Vlpich. curtem scilicet cum terra adjacenti, sub optentu fraternitatis et orationum pro eis soluendarum. Hec igitur et si qua sunt huiusmodi, cum predictis omnibus, sub inuocatione nel obtestatione summe et incircumscripte trinitatis, annitente b. Petri celorum clauigeri patrociuio. Bostraque in christo auctoritate, confirmanus et stabilimus in perpetuum, ne quis ex hoc et deinceps horum quippiam violare vel alienare contendat, ne quis abbatum in loco ipso futurorum quicquam de his inuadiare uel inbeneficiare presumat, ne quis ea que in presentis abbatis anniversariam memoriam in hac conscriptione statuta sunt dispensanda post obitum eius annullare conetur. Si quis autem his contraria machinatus fuerit, et tam pios labores cuacuare non timucrit, ucniat super cum formido et pauor de magnitudine judicii dei, seruantibus uero hec et tuentibus reddatur premium pacis perpetue.

Scripta sunt hec et confirmata a nobis anno dominice incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo sexto, indictione quartadecima, ubi testes interfuerunt. Data colonic octauodecimo kalendas septembris. Imperante domno Friderico romanorum imperatore inuictissimo Anno regni eius quartodecimo. Imperii undecimo. Anno pontificatus domni Reinoldi coloniensis archiepiscopi primo. In dei nomine. Amen.

- 422. Erzbischof Reinald von Coln erwirtt die Rirde ju Freialbenhofen von ben herren bet Stiftungsgrundet und veranlaft ben dortigen Pfarrer, gegen ein Lehn von 13 Mart aus feinem hofe ju Mechteren, ju refigniren. — 1166, ben 5. Oftober.
- † In nomine sancte et indinidue trinitatis. Reinaldue dei gratia sancte coloniensis ecclesie archlepiscopus uniuersis christi idelibus in perpetuum. Omnibus in christo renatis tam presentibus quam futuris per presentia scripta cupimus innotescere, qualiter pro ecclesia in Fredenaldenhoren inter nos et donatores fundi et domnum Walterum eiusdem geclesie pastorem determinatum est. lus siquidem fundi illius geclesie comparanimus et omnion redemimus a domnia fundi quorum hee sunt nomina, abbas de burceto. Godrammus de aldenhouen. Reinoldus de lureke. Herimannus de sleiden. Walterus de schitherke. Teodericus de brüche. et Albero de aldenhouen cum suis heredibus. Deinde pro uariis domni Walteri neggligentiis in capitulo fratrum suorum hoc nobis addicatum est, quod eadem peclesia in manibus nostris esse deberet asque quo satisfacere. I pse uero com bonam nostram uideret intencionem de ordinatione prefate seclesia; in presemia priorum et totius seclesia; coloniensis ultro cessit, quod ipsam seclesiam donumque altaris in manu nostra resignauti. Nos uero ut deustioni eius digaam rependeremus gratiams, peticione priorum et ecclesies XIII. Imarcas annouttin de curte nostra in mehterno in beneficio ei dedimus.

^{&#}x27; Die bier genannten Drit piesen jest: Dennes, Wideau bei Treisberf, Engen, Auppisterver, Brach, Ufferath, Sinfenberg, Abda, Dieferiches, Bustlingen, Parliegs, Arffeische, Institud, Franzba, Ariestoer, Walberg, Arffeisch, Affreisch, Berkaufen, Opiel, Bolperadt, Audinghoenen, Dabftwaffen, Bernsten, Opiel, Wolferadt, Audinghoenen, Dabftwaffen, Bernsten, Dernes, wie ein ber vorbreigsebende uft. Rr. 41d, genannt.

et coram coloniensi ecclesia hoc ei in beneficium omni tempore uite sup quiete possidendum et post oblitum eius nou anno fidelibus manibus eius pro soluendis debitis ipsiun consignandum presenti nostro prinilegio et banno b. Petri ae nostro confirmatimus. Si uero aliquis nostrorum successorum quod absit hoc ei beneficium subtrahere attemptauerit. Ipse dummas Walterus predictus, prefatam ecclesiam in aldenhouen quosa dixerit cum omni integrituse possident. Testes huius rei interfuerunt. Herimannus maioris ecclesia prepositus. Philippus decanus. Gerardus bannensis prep. Symon prep. ecclesie s. Gereosia. Sifridus prep. xantensis, prep. s. Severini Conradus. Arnoldus prep. s. Andrey. Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. marie in gradibus. abbas s. Pantaleonis Wienannus. Ribertus abb. gluebacensis. Nicolaus abb. gischergensis. Alardus abb. s. Martini. Eppo abb. Ridensis. Wiedeindus subdecanus. cum tota maiori ecclesia. Walterus decanus s. Seuerini. Sifridus dec. s. Caniberti. Teodericus dec. bb. apostolorum. Englibertus dec. s. Andrey. singuli cum fratribus suis. et alii quamplures uiri honorati tam elerici quam laici.

Acta sunt hec Coloniç anno dominice incarnationis M.C.I.XVI. Indictione XIIII. imperante dommo Frederico remotorie insictissimo anno regni cias XIIII. imperii XI. anno uero pontificatus nostri primo. Data Colonie apud sanctum Petrum III. nonas octobris. in dei nomino feliciter amen.

423. Ergbifchof Reinald von Coln beftdtigt ber Abtei Altenberg ihre Befigungen. - 1166.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Reinaldus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus nniuersis christi fidelibus in perpetuum. Cum cordi nobis sit uninersos sub nostro regimine constitutos in commune protegere, religiosis tamen personis et eis qui diuinis iugiter famulantur obsequits potissimum debitores nos esse cognoscimus. Ideoque que ab antecessoribus nostris s. coloniensis ecclesie metropolitanis pie deuotionis intuitu religiosis aliquibus locis data sunt uel concessa seu etiam confirmata, in sua nolumus stabilitate firmari, ne pranorum hominum ualeant refragationibus perturbari. Peticioni itaque tue dilecte in domino fili Hermanne abbas monasterii s. Marie in berge clementer annuentes, candem ecclesiam cum omnibus ad cam pertinentibus que in presentiarum possidet nel futuris temporibus largitione imperatorum, regum nel principum, oblatione fidelium nel aliis quibuslibet iustis titulis domino annuente acquiret tibi tuisque successoribus in perpetuum confirmamus, et sigilli nostri munimine roboramus. Eorum autem que nunc possidet quedam propriis duximus adnotanda uocabulis, Hereditatem uidelicet berge ab illustri uiro comite adolfo ecclesie coloniensi ad fundandam et stabiliendam ibi religionem pro anime sue et carorum suorum remedio cullatam. Curtem quoque büchen cum decimis et pertinentiis suis. Terram iuxta bladesheim sitam que dicitur kamervorst cum decimis et pertinentiis suis. Vincam in bachracha cum decimis et pertinentiis suis. Terram in wideowe que dicitur camervorst cum decimis et pertinentiis suis. berno pie memorie abbas bergensis a benjamin et conrado militibus pro XXX, marcis argenti emancipasse dinoscitur consencientibus canonicis ss. apostolorum quorum preposito duas domos in colonia et unam uineam in bunnensi territorio pro eiusdem terre concambio tribuit. Curtem quoque mulenheim cum omnibus pertinentiis sais, et decimis noualium suorum. Ex dono prioris arnoldi coloniquesis archiepiscopi, uineas in rense in monte qui dicitur s. Petri cum decimis suis, et pertinentiis curtis quam ibi habent fratres bergenses. Ex dono domni brunonis et eiusdem domni arpoldi archiepiscoporum mansum in uilla que nocatur ruthine. Curtem quoque que nocatur bruche cum pertinentiis suis. Molendinum iuxta fluuium arlefe cum predio a sanctimonialibus de fosmich XXVIIII. marcis comparato. Molendinum quoque iuxta fluuium wippere. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus uel sumptibus colitis, sige de nutrimentis animalium uestrorum decimas nullus a nobis exigere presumat. Si qua nero ecclesiastica secularisue persona contra hanc nostram confirmationem aliquid agere presumpserit, iram dei omnipotentis et beatorum apostolorum Petri et Pauli incurrat, et nos eanı tamdin anathematis ninculo innodamns, donec de presumpta in uos lesione, aut uiolentia condigne satisfaciat. Testes huius rei, Herimannus maioris ecclesie

^{&#}x27; Die genannten Guter find: Die abtriliche Sobfiatte, Dof Bodbeim, Grundflud bei Blagbeim, Beinberg bei Badarad, Grundflud ju Bibbau, Dof Rulbeim, Beinberg ju Rhens, Pof Broich, eine Ruble auf ber Erft und eine auf ber Bupper.

coloniensis prepositus. Philippus decanus. Symon seclesię s. Gereonis prepositus. Gerhardus bunnensis prep. Sifridus xantensis prep. Contradus prep. seclesię s. Seuerini. Arnoldus prep. s. Andree. Bruno prep. s. Georgii. Hugo prep. s. Marię in gradibus. Nicolaus abbas Sibergensis. Widekindus maioris speciesis subdecanus. Magister Gerhardus scolasticus eiusdem seclesię. Preterea Herimannus comes de saffinberch. maioris seclesię aduocatus. Henricus dat de limburch. Gerhardus frater eius. Comes Henricus de geltra. Albertus comes de molbach. Willelmus comes iuliacensis. Comes Euerardus de altina. et frater eius comes Engilbertus. Ludolfus de dasle. Comes Teodericus de hostat. Insuper Gerardus aduocatus. Henricus de folimidestene, Herimannus camerarius. Godefridus de wolkinburch. Berardus tuticensis. Kikofus telonerius et alti quano plares niri honorat.

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis M.C.LXVI. indictione XIIII. Data Colonie. imperante domno Frederico romanorum imperatore institutissimo anno regni eius XIIII. imperii XI. anno uero pontificatus domni Reinoldi coloniensia archieissicoi I. In dei nomine feliciter amen.

- 424. Raifer Friedrich I. verleiht feinen getreuen, vielfaltig beläftigten, Burgern von Duisburg völlige Bolfreibeit zu Uletrecht, bem Bifcofe Gobefrid baleib jeben funftigen Jolizwang gegen biefe Reichbunmittelbaren firen auterfagenb. 1166, ben 28. Dezember. 1
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina fanente clementia, Romanorum imperator, et semper augustus. Cum nos universis, imperio nostro subiectis, tutele et gubernationis presidium iure debeamus. illos merito clementiore oculo respicere decreuimas, quos artiori nexu fidelitatis et scruicii, nobis et imperio alligatos esse cognoscimus, et deuotos. Eapropter omnibus imperii nostri fidelibus, tam futuris quam presentibus, notum esse nolumus, quanta gratia, quanta benignitate, fideles nostros Burgenses universos de Dusburg, respeximus, quos magnis incommoditatibus, et pluribus dampnis ubique locorum uexatos, et frequentius aggrauatos faisse cognouimus. Eos enim predictos burgenses de Dusburg, quos Episcopus Traiectensis Godefridus, per iniuriam et per uiolentiam sepius uexauerat, et ad theloneum indebitum, cum ad nos tantummodo, et ad solum pertineant imperium, pro ucluntate sua, iam diu compulerat, nos ex sententia principum curie, ab illa coactione prorsus expediuimus, et absoluimus, Hanc itaque gratianı, ex gratia nostra eis benigne indulsimus, quod ab omni theloneo soluendo in ciultate et terra Traiectensi, predicti Burgenses de Düsbnrch, omnino sint liberi, et expediti, hoc solo reseruato, et excepto, quod de mensura, si indiguerint, unum denarium in Traiecto exhibeant, et persoluant. Huins autem thelonei absolutionem. nostra imperiali auctoritate, predictis fidelibus nostris confirmamus, et presentis printilegii robore, in perpetuum nalituro, communimus, adicientes quoque pro confirmatione absolutionis huius thelonei, statuimus et tibi Godefrido Traiectensi episcopo, tuisque successoribus, et uobis Burgensibus Traiectensibus, auctoritate imperiali precipimus, quatinus hanc nostram institutionem, et absolutionis huius de theloneo confirmationem, ratam et firmam teneatis, et fidelibus nostris predictis burgensibus de Dúsburch, omni tempore, inuiclatam conseructis. Quod si quis nestrum, nel alius, hanc nostram institutionem, et confirmationem infringere presumpserit. banno imperiali indubitanter subiacebit, et quinquaginta libras auri, pro pena componet, et inferet fisco postro, Hoc uero institutum est a nobis, et firmatum, adhibitis ydoneis testibus, qui interfnerunt, quorum nomina hec sunt. Emecho comes de Liningin, Marquardus de Crumbach, Gebehardus comes de Lûkenberg. Bertoldus de Scowenburch, Constantinus de Berga, Ebruwin de Holt. Rabodo de Berga, Henricus de Luda. Ludewicus pincerna, Umfredus de Valkemstein. Růdolphus camerarius.

Sigaum domini Friderici, romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Cristianus archicaucellarins, et Moguntine sedis Electus recognoni. Acta sunt hec. anno dominice incarnationis M.C.L.XVI. indictione XIII. Regnante domno Fritherico romanorum imperatore victoriosissimo. Anno regui eius XIII. imperii uero XI. feliciter amen. Datum Aquis Grani. V. kalendas iannarii.

[&]quot; Aus bem Driginal in bem Stadtardio ju Duisburg.

425. Abt Bidmann von St. Pantaleon ju Coln befundet, bag fich einige Familien unter ben bortigen Stifte Patron ale Mitarborige begeben. - 1166.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. H'ichmannus dei gratia abbas s. Pantaleonis. universitati credention tam futurorum quam presentium ueritatem et pacem amantium. Notum facimus dilectioni uestre, quod quidam homines bona inspiratione attacti. habentes potestatem de seipsis disponeadi, nullo obsistente uel reclamante ecclesie b. Pantaleonie pro remedio animarum suarum semetipsos cum posteris suis tradiderunt. tali conditione ut singulis annis in die s. Pantaleonis tam uiri quam feminę legitimo matrimonio copulati per singula capita singulos denarios predicte ecclesie persolanat. habentes magistram siue exactorem Tharingum quamdiu nixerii. et eo defuncto quem-cumque libero arbitrio de suis elegerint. Pro licentia legitimarum nuptiarum VI. denarii dabuntur totidenque in obitu singulorum, quos ecclesie custos cum magistro erum hoc modo partieur. ut due partes custodi tercia uero magistro pro labore exactionis sue proueniat. Horum nomina sunt. Rabodo. Beldechiuus. herimannus che modo autocatus altaris. comes de keele. Cristianus usbaduocatus altare herimannus de mode. Amilius et Retherus frater eius. helias. Wiricus uillicus de ascha. Rudolfus et frater eius Gerhardus. Ecelo de eilsdorp. Eucrevinus, Thitmarus de gisendorp. Reinbodo. Herimannus de Wichus, et frater eius Arnoldus. Gerlachus de archa. Wereno. Maralius. Albero. et alii multi.

Acta sunt hec in ecclesia b. Pantaleonis. anno dominice incarnationis Millesimo, centesimo, sexagesimo sexto.

incarnationis Friderico Romanorum augusto, anno primo pontificatus domni Reinoldi coloniensis archiepiscopi
feliciter anne.

- 426. Raifer Friedrich I. ichenkt bem Ergbischofe Reinald von Coln, jum Lohn fur ben durch die Tapferkeit desselben und bes Colnischen Berres erfochtenen Gieg gegen die Romer und zu einem steten Denkmal besselben bei Derrichfeit und ben Reichschof Andernach, mit der Mange, dem Bolle und der Gerichtsbarkeit; ferner ben Reichschof Edenhagen mit den Gilbergruben und allen Bubebörungen. 1167, den 1. August.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus divina fauente clemenția romanorum imperator et semper augustus. Dignum est ad posterorum notitiam memorabilia omnia nostre celsitudinis gesta scripture sollempnitate decenter transmitti, sed ea potissimum que et laudabilibus liberalitatis nostre preconiis et gloriosis felicis nostrę uictorie titulis adornantur. Ideoque universis christi imperiique fidelibus per presentia cupimus scripta clarescere, quod pro multis preclaris seruitiis que fidelissimus princeps noster Rainaldus uenerabilis Coloniensis archiepiscopus sepe nobis exhibuit, et specialiter quia deo auctore romanis in conflictu publico per inuictam eius et illustris Coloniensis militie uirtutem gloriosissime superatis sacratissimum nostrum imperium inexplicabiliter est exaltatum, el ejusque successoribus omnibus archiepiscopis Coloniensibus concedimus, largimur, donamus, et in perpetuam confirmamus omne nostrum ius et dominium, et totam nostram curtem in andernaco. cum hominibus. possessionibus, pratis, pascuis, siluis, terris cultis et incultis, in moneta, teloneo, placitis, piscationibus, molendinis, et districtu, omnique honore et iusticia eidem carti attinente, Concedimus et largimur, et donamus ei eiusque successoribus omnibus in perpetuum, totam curtem nostram in eckenhagen cum hominibus. possessionibus. argenti fodinis, omnibusque aliis curtis eiusdem iusticiis ac pertinentiis. Et ut hoc imperialis nostre munificentie donum et concessum memoriale sit sempiternum famosissime uictorie per predictum uenerabilem Coloniensem archiepixcopum Rainaldum nobis celitus collate, nos augustali hoc nostro rescripto irrefragabiliter imperamus, ut nulla unquam magna, parna mediocrisue persona in prenominatis curtibus seu carum pertinentiis cum nel cius successores

^{&#}x27; Der aus einer alten Abshrift genommene Abbrud bei Guntber, Cod. dipl. L. 391, hat irrig IIL Kal. August, auch in bem Terte und vorzählich in ben Ramen ber Zerge und vorzählich in wedwegen ber nechmalige Abbrud biefer wichtigen Urtunde aus bem Drigital erfebertlich war.

granare aliquatenus audeat uel molestare. Si quis uero contra hanc nostram inasionem aliquo in tempore nenire presumpserit, uniquaginta libras auri medietatem scilicet camere nostre imperiali et reliquam medietatem ecclesie Colonienis persoluat. hec uero nostra donatio firma rursus et inconcussa permanent. Testes hoitas rei sunt Cristianus Moguatinę sedis archiepiscopus, Herbertus archiepiscopus bisuatinus. Alexander episcopus leodiensis. Daniel episcopus pragensis. Rodulfus episcopus sequitinensis. Gero episcopus halbersadensis. Tracius episcopus abbas farsensis. Dux Fredericus filius regis Conradi. Dux Bertoldus de zarengen. Dux Welfo. Marchio Teodericus de witine. Burkardus buregranius magdaburgensis. Iohannes prefectus urbis. Guido werra tuscie comes, Willelmas marchio montisferrati. Marchio meenfredus. Comes Reino de anguillari. Arnoldus filius comitis Euerardi de altina. Reino tusculanensis. Godefridus de montecelio. Oddo de c...¹ Constantinus de monte. Otto de uesperthe. Otto de oi. Gerardus aduocatus Coloniensis. Hermannus frater cius. Richwinus de Zudenhorp. et alii quam plures uiri honorati. Utque omni tempore rata hec et certiora perseuerent. presentem paginam manu propria roborantes. maiestatis nostre sigillo iussimus iusigairi.

Siguum domni Frederici romanorum imperatoris inulctissimi, ego philippus imperialis aulę cancellarius sice domni rainaldi coloniensis archiepiscopi et talię archicancellarii recognoni et subscripsi. Acta sunt hec anno dominice incarnationis. M.C.LXVII. indictione XV. imperante domno Frederico romanorum imperatore inuictissimo. anno regni cius XV. imperii XIII. data Romę apud sanctum petrum, in kalendis augusti, in dei nomine feliciter amen.

427. Raifer Friedrich I. ichenft bem Grafen Engelbert von Berg, jur Belohnung feiner ausgezeichneten Dienfte, Die Befigung in ber Billa Thiebere, Die er von ber Rirche zu Goblar eingetauscht.

— 1168, ben 28. Juni.

C. In nomine sanetę et indiuidaę trinitatis. Fredericus diuina fauente clementia romanorum imperator et emper augustus. De imperiali magnificentia id specialiter nos decet, ut quemadmodum fidelium nostrorum deuctissimis delectamur obsequits, ita ipsi quoque a nostra liberalitate, pro benemetitis. Fructum percipiant condigne romunerationis. Inde est quod dilectum nostrum Engelbertum de Nuemberge. 2 comitem illustrem, qui preclaria actibus, gratie nostre multipliciter obsecutus est. possessione que est in uilla Thiedere. 2 clementer inbeneficianimus. Eandem siquidem possessionem ab çeclesia Goslariense. consensu dilecti nostri Adelohi prepositi, et omnium fratrum, nec non aduocati citudem çeclesii, Enarchionia Alberti, cambinimus, et tantundeu reditum, in Bruncaterph. et Scolene. memorate çeclesiç Goslariensi. recompensando. supradictam possessionem in Thiedere. cum omni usu et iure, quo antea Goslariensi descruicbat yeclesiç. Comiti Engelberto in beneficio concessimus. Quoniam autem hoc in generali curia nostra Wirzedurg, consilio et concordi principum nostrorum assensu. celebriter actum est. ne a quoquam temeraria postmodum presumptione cassetur. presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri impressione ipsam iussimus insigniri. Huius autem rei testes sunt. Cristianus Magnuting sedis archiepiscopus. Wichmannus Magdeburgensia archiepiscopus. Hartvikus Bremensia archiepiscopus. Hermannus Hildensshemensis episcopus. Gero Halberstadensis episcopus. Uch Cicensis episcopus. Adelobus Goslariensis prepositus. Otto Magdeburgensis

L u.

Lighted by Google

prep. Richolfus Wirzeburgensis prep. Theodericus Misnensis prep. Heinricus dux Saxoniç. Albertus Marchio, aduocatus Goslariensis ecclesic. Löthwicus Jangranius. Otto Misnensis marchio, et fratres suit. Theodericus marchio. Dedo et Heinricus comites, Albertus et Theodericus comites, fili marchionis Alberti. Poppo Wirzeburgensis burkgranius. Otto Palatinus comes de Witelinesbach. et fratres eins Fridericus et Otto. Gebehardus comes de Sulzbach, Gebehardus comes de Linkenberg. Heinricus etomes de Thiedes. Marqwardus de Grömbach, Barkhardus burchgranius Magdeburgensis. Bertholdus comes de Schowenburg. Hartmannus Camerarius, Bertholdus Mareschalcus. Waltherus dapifer. Conradus Pincerna.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Heinricus sacri Palatii Cancellarius. uice Cristiani archicancellarii et Maguntine sedis archiepiscopi recognoui. Data Wirzeburg IIII. kal. Iulii. Acta sunt -hec anno dominice incarnationis M.C.J.XVIII. Indictione I. feliciter amen.

428. Erzbifdof Philipp von Coln befundet, bag bas Rlofter Reuwert ein But ju Lugerath angefauft babe. - 1168.

In nomine sancte et indiuidie trinitatis. Philippus sancte coloniensis ecclesis archiepiscopus. Nominis nostri dignitas et ratio expostulat, ita singulorum desiderare profectum. ut sancte ecclesia specialem in omnibus pronidentiam et affectum impendamus, quod enim predia ecclesiarum sunt inconuulsa multum christiane religionis munimen et augmentum facit, en ergo que rationabiliter ad sancte ecclesie utilitatem funt rationabili quoque et firmissima sunt stabilitate munienda. Notum ergo sit omnibus tam presentibus quanm futuris christi fidelibus, quod sorores de nouo eradario s. Marie in Crandunch 3 predium quoddam in Luzclearode a Gozwino Luzone pro marcis quinquaginta emerunt, ita ut cum omni iure et omnibus appendentiis in proprietatem et usum pretaxate ecclesie cederet et filius eius Gozwinus et alii heredes onne ius hereditatis quod in codem predio haberent pentus abdicarent. In hoc autem contractu trademte Gozwino Luzone et recipiente ecclesia cuit consuctudo et ratio huiusmodi contractus exigit Theodericus de Milendunch liber homo et nobilis tutelam et aduocatiam que unigo sale diciter uite ecclesie ad maius munimentum suscepii. Ut autem hoc predium prefati oratori isororibus perpetua duximus roborari, ut contra omnem alienationem prefata ecclesia perpetunm habeat munimentum. Et quicunque hoc predium na ecclesia s, dei genitricis alienare temptauerit perpetug dampnationis anathema sentiat et ignis eterai indicium:

Acta sunt hee anno uerbi incarnati M.C.I.XVIII. Indictione II. Regnante Frederico romanorum imperatore. Presidente Philippo uenerabili coloniensium archiepiscopo. coram subscriptis testibus quorum nomina hee sunt. Theodericus de Milendunck et frater eius Reinnerus, Cristianus de Weuelenchouen et fratres sui Adelbero et Wilhelmus, Adelbertus de Hoineh. Conradus de Linepe et frater suus Alexander. Willehalmus de Burna. Adelbertus de Kyenburch. Conradus de Viskele. Giselbertus de Elueke. Arnoldus de Solengen. Godeschalkus. Geldolfus. Theodericus de Berenbruch, et alii plures.

429. Erzbifchof Philipp von Goin befundet, daß Gobfried, Pfarrpriester zu Arnoldsweiler, ein Gunibend eigen der Guniberrftifte zu Celn mit der Dedingung geschenft habe, daß Bendelmut und beren Radsommen soldes zu Jind bestigen sollen. — 1168.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Philippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Notum esse cupinus universis christi fidelibus tam futuris quam uiuentibus in presenti. quod Godefridus sacerdos de Wilre s. arnoldi diuine miserationis intuitu. pro remedio anime sue, parentumque suorum XX. iornales terre in patrocchia uille prememorate sitos, per manum Willelmi aduocati comitis induccusis. et

[&]quot; Mus bem Cartular bes Rlofters A. XVII. - 3 3est Dont, nabe bei Reumert.

Riti sui Willelmi, beatissimo confessore humberto ad altare ipsius libera traditione donauit. hac uidelicet conditionis forma interposita, quatinus heredes quos ipse sibi adoptauit. Wendelmut scilicet, et post eius decessum Irmengardis filia ipsius cum suis beredibus candem terram ab ecclesia in benelicio jure censuali habeant, et in anninersario l'entris predicti XV, denarios fratribus communiter, singulis sacerdotibus singulos denarios pro misse celebratione deliter persoluant. Sacerdoti quoque in uilla prenominata seruienti tres denarios singulis annis dabunt, ut et ipse per nigilias, ac missam, aliasque exequiarum propiciationes animam suam deo commendet, duosque denarios pro cera ac ture comparandis. Nallius aduocati placito astricii erunt, sed si forte peccanerint, uel censum retinendo, uel aliis modis tenorem haius printiggii transgrediendo, camerario ecclesi e, kumberti satisfacere debent, quod si camerario obtemperare noluerint, ipse per legitimum ecclesia aduocatum ant per censuram ecclesiasticam eas ad satisfaciendum compellet. De iure quoque defineti et successore supersitie camerarius nichil amplima quam ab turcoque VII. denarios cum obulo requiret. Si quis igitur heres nel proheres, auta extraneus hane traditionem libere factam alienare uel commutare, nel aliquo modo labefactare ausu temerario presumpserit, terribitis anathematis mucrone percussus nisi resipuerit a corpore sancte matris ecclesie; modis omnibus abscidator, et insuper omnipotentil sel patris scilicet et filie et spiritus sancti paraelli i ram incurrat.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXVIII. indictione I. Regnante glorioso imperatore Friderico. nostri uero presulatus anno primo. feliciter amen. Testes etiam haius rei quam plures affuerunt, tam laici quam clerici. fame integre et boni testimonii uiri. quorum nonima hec sunt. Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus. Sifridus sanctensis prep. Symon prep. s. gerconis. Cusradus s. seuerini prep. Rudolfius s. kuniberti prep. Sifridus decanus. Theodericus dec. ss. apostolorum. Geruasius magister scolarum. et ceteri fratres. laici etiam. Willelmus comes iuliacensis. Herimannus comes de saffenberg. Alberius comes de noruenich. Gerardus aduocatus. Herimannus de bustorp. Karsilius, Iohannes et frater eius Cesarius. Karolus de salzgazen. Gerardus anmaze.

430. Der Berwalter bes ju Remagen gelegenen Hofes ber Abtei Deut bekundet, daß er funf Gefoften mit breigen Baldmarken erworben und mit biefem hofe vereinigt, Beneficien ju Badenbeim und Behn eingeloft und verschiedene einzelne Grundstude dem hofe einverleibt babe. — 1168.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit universis deum verum colentibus tam suturis quam et presentibus, quod ego Engelbertus a duobus abbatibus. Gerlacho uidelicet atque Hartperno, prepositus constitutus curtis que sita est in uilla unigo Remago nuncupata, quedam bona a suis possessoribus pretio non mediocri redempta eidem curti propter ecclesie nostre amplificandam utilitatem adicere curaui. Primo omnium mansionem cuiusdam Henrici curti adiacentis domus Hartpernus meus predecessor in curtis ipsius administratione niginti una marcis redemit. de quibus octo marcas a Theoderico de Arwilre mutuauit. duodecim a Wigando de Heimersheim super uineas que appellantur Planns inuadiauit. Super hanc autem summam usura in tantum concreuit quod ego postea cum adjutorio domni Godescalci abbatis et fratrum pro redemptione ipsius triginta duas marcas expenderim. nam domno Hartperno in aliis ecclesie causis detento, tunc primum ad huius curtis procurationem accesseram. De hac autem mansione tria forestiforia que uulgus Holzmarchen nominat possidemus. Deinde viam quandam secus horreum nostrum pretendentem, unde nostra curtis sepius periclitabatur, a quodam Engelberto eiusque heredibus duabus marcis, mansionem uero eiusdem reno contiguam decem marcis comparani, ad quam tria sicut ad primam pertinebant forestiforia. Tertiam ibidem mansionem cuiusdam Adelberti de capella et ab eius beredibus quinque marcis redemi, que duo habebat forestiforia. Quartam nihilominus mansionem a Lutheunico castellano de Hamerstein eiusque heredibus nouem marcis redemi, ad quam duo similiter spectabant forestiforia. Quintam denique mansionem curti nostre a parte meridiana coherentem cuiusdam Luthrandi ab eius heredibus undecim marcis redemi, ad quam etium tria pertinebant forestiforia. Sane preter bec omnia nostra curtis tria antiquitus

¹ Mus Gelcali farrag. dipl. I. 64.

habebat forestiforia. Itaque hec omnium summa marcarum ad saxaginta nouem marcas protenditur, que pro tredecim forestiforijs et quinque mansionibus date sunt, quas omnino muris et sepibus circumdans, uinetis arboribusque plantans nostre curti adieci et in unam mansionem redegi. Beneficium etiam quoddam in Waddenheim carti nostre contiguum a quodam Lewino ciusque heredibus nouem marcis redemi, nnde consolationem fratribus in anniuersario meo per manus prioris disponendam, cum domni Hartperni abbatis et omnium fratrum consensu constitui. Quod ita ordinani at omne seruitium aliorum beneficiorum ex integro persoluat. exceptis duntaxat duabus urnis uini, pro quibus ut dictum est quinque solidos monete coloniensis pro anniuersarii mei celebratione annuatim peragenda beneficii possessor priori persoluet. factio autem in abbatis erit potestate. Bina nihilominus beneficia in Vene a duobus hominibus. Adalberto uidelicet atque Arnoldo. pro marcis quatuor et fertone redemi. que quia modicum soluebant censum sub aratri nostri cultura redegi. Item duas partes uinearum a duobus hominibus. Ruberto scilicet nauta eiusque heredibus et a Remmaro de Luzine suisque heredibus pro quatuor marcis comparaui, que utreque in plano nostro locum sortiuntur. Item a Wernero Rulfo frustum uinee pro septem solidis acquisiui, partem quoque agri a quadam muliere Eueza nomine pro octo solidis comparati qui situs est in loco kerues nominato. Theoderici cuiusdam ager in medio nostri agri situs erat in nalle Odonis, pro quo quinque solidis eidem datis, nostrum et illius unum agrum effeci. Item partem agri nostri quam quidam miles Walterus nomine in feodo tenebat, quatuor solidis redemi. Item a quodam Gerhardo partem agri in medio nostri agri siti sex solidis comparani. Brunstenus quidam duo magna lugera pro marca mihi uendidit. Geislich similiter quoque unum bonum iugerum pro marca mihi dedit. Duo quoque magna iugera ab Eremberto suisque heredibus comparaui pro marcis tribus et fertone que iacent in ualle Erestonis. Summa huius precii pro his omnibus dati in quindecim marcas et fertonem excrescit. Preter hec omnia multa inbeneficiata plurima etiam alienata recuperani, tum etiam pro concambia adiuncta pecunie donatione inutiliora dedi et utiliora recepi. Atque ita omnia ecclesie bona in unum coaceruare curaui, quecunque autem uel per concambium mutuaui uel per pecuniam comparani. legitimorum testium astipulatione et heredum omnium manumissione, nec non et legum ciuilium bannique forensis confirmatione studui semper roborare.

Hec autem omnia scripto tradi feci anno dominice incarnationis Millesimo centesimo sexagesimo octano. Paschalis pape anno II. Anno imperii Frederici cesaris XV. Philippi coloniensis archiepiscopi anno I. domni Hartperai Tutitensis abbatis anno VIII. anno mee procurationis XXII. feliciter. Quecunque ecclesiastica secularisue persona siuc hactenus descriptas siuc deinceps describendas in hac carta constitutiones ingente nostro sumptu atque labore patratas cuactare uel in irritum ducere tentanetri quod absit, nec quantocius resipuerit. sit ei celum desuper ferreum et terra quam culcat paea. andant etiam et ueniant super eum horribiles donec in nouissimo reuclent celi iniquitatem eius sicut inde, et terra adnersos enm consurgat et sathane tradito calcet super eum sicut rex intertius in eternum. Amen.

431. Pabft Pabeal III. hebt bas Bisthum Cambray aus ber Untergebenheit zum Erzbisthum Reims und beffen schismatischen Metropolitan, und ftellt basselbe unter bas Erzbisthum Coin. — 1169, ben 26. Kebruar.

Pascalis episcopus seruus seruorum dei. uenerabili fratri Philippa coloniensi archiepiscopo ciusque successoribus canonice substituendis in perpetuum. Sedas postolica que fidei et totius religionis est fundamentum. omnium sollicitudinem gerit ecclesiarum, et sicut eos qui sibi deuotionis atque debite reuerentig iura conseruant promotelet honorat. ita contumacium proteruiam aggrauare, et comprimere consueuit. Inde est uenerabilis in domino frater, quod episcopatum cameracensem qui hacteuus metropolitano Remensi subiectus extitit, pro eo quod cadem Remensis ecclesia cum suo pastore Rolando scismatico, et eius parti adherendo lepra ipsius commanculari non timuit, et propterea matri sus sacrosancte Romane ecclesie plurimum restitisse dinoscitur, ab ipsius obedientia atque subiectulou emancipanus, et tibi atque coloniensi ecclesie quius fidei et deuotionis sinacriatem atque constantiam erga nos sumus experti. eundem episcopatum cameracensem subiciendo concedimus et confirmamas.

Statuentes ut episcopus cameracensis a coloniensi metropolitano consecrationem episcopalem recipiat. et tam lpse quam clerus suus ei omnem obedientiam aque reuerentiam quam Remensi predecessores sui debuerant. exhibeat. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc nostre constitutionis paginam infringere, uel ei ausu temerario in aliquo contraire. Salua sedis apostolice auctoritate,

Ego Pascalis catholice ecclesie episcopus ss. † Ego Iohannes Albanensis episcopus ss. † Ego Martina Tusculanus episcopus ss. † Ego Virienus Prenestinus episcopus ss. † Ego Iohannes presbiter cardinalis tit. s. crisogoni ss. † Ego Vafredus presbiter cardinalis tit. s. crisogoni ss. † Ego Landus disconus cardinalis s. † Ego Iohannes de Sculcula s. romane ecclesie diaconus cardinalis ss. † Ego Otto diaconus cardinalis ss. romane ecclesie ss. † Ego Wido s. romane ecclesie diaconus cardinalis ss. † Ego Otto diaconus cardinalis ss. † Ego Wido s. romane ecclesie diaconus cardinalis ss. † Ego Stefanus s. romane ecclesie diaconus cardinalis ss. Data Rome apud sanctum Petrum. per manum Riccardi ciuitatis castellane episcopi IIII. Kal. Martii. Indictione I. Incarnationis dominice anno MCLXVIIII. Pontificatus uero domni Pascalis pape III. anno IIII.

432. Ergbifchof Philipp von Coln bestätigt bem Siffte ju Rees ben Besit eines angefauften Gutes gu Bergeword und eines andern, welches baffelbe von Gerhard von Guten erworben. — 1169, ben 19. Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie humilis minister. Officii nostri cotidiane sollicitudini congruit. ut ca que ad decorem domus dei. et cius gloriose et intemerate genitricis uirginis marie pia intentione ordinantur, sic nostre auctoritatis munimine roboremus, ut ortus conclusus bodoriferis floribus decoretur, et iusta uota in desideriis suis nullatenus fraudentur. Quocirca uniuersorum christi fidelinm presens nouerit etas, et successura posteritas, quod Lodoicus de lutigen ministerialis s. Petri uendidit. et tradidit quoddam allodium suum situm in bereldeswig. 1 quod est sequestratum et diuisum ab omnibus heredibus suis, per manus nostras çeclesiç s. Mariç de Ressa iure hereditario pro XX, duabus marcis argenti. et quadraginta talentis. Resignauit quoque nobis predictus Ludwicus beneficium quod habebat a sancto Petro, et in manus nostras reddidit, presentibus multis beneficiatis, et ministerialibus s. Petri, eo tenore ut illud ad altare s. marie traderemus. ad usus fratrum ibi deo seruientium, quod utique eterne retributionis intuitu gratanter fecimus, ea conditione ut quicquid de his ordinandum sine diffiniendum est. totum pendeat de arbitrio et potestate decani. atque fratrum. et uni ex fratribus. manu et arbitrio decani, atque capituli consensu, ut inde statutum pactum fratribus soluat. committatur. At quia Ressensis ecclesia nullum post deum habet aduocatum, nec habere debet, nisi coloniensem archiepiscopum. ideo nos hec omnia eidem ecclesię, auctoritate s. Coloniensis ecclesię, et nostra confirmamus, et in perpetuum ualitura corroboramus. Confirmamus quoque iam dicte ecclesie quoddam predium quod Gerardus de Sulen.ª et uxor eius Adaleida, et filii eorum quotquot erant, emptione et interuentu Henrici decani tradiderunt ecclesie b. Marie. uidelicet unam aream et VL agellos cappaces quattuor maldrorum, eo tenore ut idem decanus hec integre habeat et quiete possideat, et posteritas heredum suorum, ita siquidem quod post mortem eius semper singulis annis octo denarii fratribus persoluantur. Ut antem hec omnia inuiolabiliter conseruentur. presentem inde paginam scribi. et nostro sigillo fecimus premuniri. Si quis igitur ausu temerario banc nostram auctoritatem in aliquo niolare presumpserit. post infamie notam. iram dei eterni. et excommunicationis sententiam se nouerit incursurum. Huius rei testes sunt. Sifridus xantensis prepositus. Arnuldus prep. s. Andreę. Nicholaus abbas Sibergensis. Comes Albertus de molbach, Comes Euerardus de Altena, Gerardus adaocatus, Henricus de alpehim. Reinaldus uillicus Ressensis, et plures alii.

Datum Numagie. XIIII. kal. Iunii, indictione prima. anno dominice incarnationis. M.C.LX.VIIII. Signum domini Phylippi coloniensis archiepiscopi. et ytalie archicancellarii. 3

^{&#}x27; Spater Bornwich, jest Bergeingel. - ' Bergl. bie Rote ju Rr. 377. - ' Ergb. Philipp ließ feiner Urtunde bas außere niert Ralier getam. 3rwifern bem Terte und bem Oglum ift in breiter Raum gelaffen, das Datum felbe und bas folgende Eignum in Arolingifele Geffrigen, bestigte ben einem, der Angelierte Raum gelaffen, Ronogramme.

433. Erzbifchof Philipp von Coln erneuert und beftätigt, auf Beranlaffung eines Streites zwischen bem Burggrafen und bem Bogte von Coln, ein alte Beisthum, worin beren autliche Stellung und ber Umfang ihrer Befugniffe und Gerechtsame, so wie die Freiheiten der Colnischen Burger bezeichnet werben. — 1169, im Mai.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente elementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus tam futuris quam presentibus imperpetuum, ne ea que aguntur in tempore simul cum tempore labantur, poni solent in dictis testium et scripture memoriae perhennari. Ea propter universorum notleie cupimus declarari, anod cam inter fideles nostros Henricum uirum nobilem de Arberch Burgraumm coloniensem et Gerardum militem de Eppindorp, aduocatum nostrum coloniensem, super indicio quod Wizzeht dinc dicitur, coram nobis, prioribus, et fidelibus nostris presentibus questio uerteretur et idem Burgrauius firmiter assereret et allegaret iuris sui ab antiquo esse, quod solus iudicio, quod Wizzeh dinc dicitur presidere deberet et absque aduocato nostro coloniensi predicto frangere edificia que Vurgezimbre dicuntur. Et iam dictus adnocatus e connerso proponeret iuris sui esse dicta edificia una cum eo debere frangere. Nos tandem quia nobis de huiusmodi iudicio non constitit, habito fidelium nostrorum predictorum consilio, uocari fecimus magistros ciuinm et Scabinos nostros colonieuses. ac officiales de Rigirzegheide, et iurare fecimos cosdem, cum jura ciuitatis coloniensis ipsis essent cognita, et ca in suis primilegiis haberent scripta, quid de huiusmodi iudicio sentirent, uel scirent, nos instruere uellent, qui inter se habito consilio Scrinium suum in quo priuilegia corum erant recondita licet inuiti aperuerunt, et quoddam prinilegium enius scriptum uix ex nimia uetustate intueri poterat extraxerunt, et nobis exhibuerunt. In quo una eum prioribus nostris uidimus contineri, quod aduocatus noster qui in codem priuilegio Scoltetus archiepiscopi coloniensis nominabatur una cum dicto Burgrauio coloniensi in omnibus causis iudicio presidere debet exceptis ludicio, quod Winzeht dine dicitur, et indicio de hereditatibus infra Coloniam sitis, quibus dictus Burgrauius solus indicio presidere debet. et questum de eisdem prouenientem recipere. Item continebatur in codem prinilegio, quod ana nobiscam Bannum iudicii ab imperio tenet in quo Banno talis est uis, quod sicut et nos proscribere poterit illes, qui de fure fuerint proscribendi, et etiam poterit proscriptos ab eo in lus suum in quo prius fuerunt restituere. Et continebatur in codem printlegio, quod si quos ad instanciam cuiuscumque uocare debet in iudicium, talibus nerbis theutonicis vocabit. Einin A van A clagin. umbe die offene wunde, oue bliginde dait, oue doitslag, oue rouf. oue schaig, oue umbe noitzoch, oue uan wilgir noit dat si, den heisg ich her in, einewerue, andirwerue, dirdewerue, inde Bannene bit minin banne her in dinc ce rehteme gerehte, etc. Et aduocatus et illi quibus iudicia committuatur pocare debent, et dicere uerba predicta, co excepto quod dicent, Inde bannene bit mins herrin banne, her in dinc ce rehteme gerihte, etc. Item continebatur in codem priuitegio, quod ciues nostri colonienses a predecessoribus nostris archiepiscopis talem obtinuerunt libertatem, quod neque nos neque successores nostri neque Burgranius neque sucessores sui, ipsos ad alicuius instantiam, ratione dicti banni, poterimus extra cinitatem Coloniensem, ad indicium enocare. Preterea continebatur in eodem prinilegio, quod quando nos, nel successores nostros, ladicio sangainis presidere contigerit, dictus Burgrauius noster esse debet aduocatus. Et si ad hoc deuentum fuerit, quod forte pugna fieri debet, idem Burgrauius pugnam absque aduocato nostro ratione Banni sui iudicabit, et eques in circule quod Warf dicitur, incedere debet ad custodiendum circulum, et ad resistendum pressure populi, ne pugnantes impediantur. Et ne iudicio sanguinis maculemnr. nos. et nostri successores dicere debemus Burgranio et Scabinis nostris, ut diligenter caucant, ne Reo uel actori, iniuria fiat. Item continebatur in codem privilegio, quod si in causis iudicii sanguinis de quibus questio coram nobis, uel successoribus nostris, infra ciuitatem Coloniensem, aidelicet inter ciues nostros Colonienses mota fuerit, et compositio amicabilis interuenerit, de questu exinde prougnienti recipiemus tres partes, et Burgrauius ratione Banni sui quartam partem. Item continebatur in eodem priuilegio, quod dictus Burgrauius et aduocatus questum iudicii quod situm est in curia nostra Episcopali. equaliter dividere debent, excepto questu Wizzeht dinc, et hereditatum, quod specialiter ad Burgrauium et suos

¹ Mus bem Original im Stadtardib ju Coln.

successores spectare diposcitur. Item continebatur in codem printlegio, anod quando dictum Burgranium edificia que vêrgezimbre dicuntur frangere contigerit, querere debet cuius est hoc edificium et si non fuerit qui prosteterit. per sententiam Scabini illud frangere debet, et fragmenta edificiorum talium in suam faciet deferri conseruationem, Et si fuerit qui confiteatur tale edificium esse suum nihilominus illud franget, et ille cuius est edificium undiare debet dicto Burgrauio LX, solidos, quos ipsi soluere debet antequam sol resideat, et si non soluerit penam duplicem incurret, et si dictus Burgrauius nobis, uel successoribus nostris ex hoc querimoniam deposperit, talem ad soluendum per censuram ecclesiasticam compellemus. Item continebatur in codem printilegio, quod Scabinus Coloniensis de quacumque sit causa requisitus a dicto Burgraujo de sententia, in continenti, uel infra triduum sententiam ferre debet, alloquin uadiare debet dicto Burgraulo, nel suis successoribus LX, solidos, quos antequam sol resideat ipsi soluere debet, quod si soluere noluerit, et dictus Burgrauius, uel sui successores nobis, uel successoribus nostris similiter ex hoc querimoniam deposuerint talem ad soluendum per censuram eandem compellemus. Item continebatur in eodem priuilegio, quod luris est dicti Burgranii et successorum suorum ab ecclesia Coloniensi, in sede Scabinatus locare Scabinos a Scabinis electos, et prouidere sibi debet diligenter, et perscrutari, ne Scabini, quos locare debet. sint gybbosi, curui, monoculi, ciaudi, surdi, balbutlentes, paralytici, uel aliqua specle lepre notati, homicide, uel periuri, uel aliquando extiterint proscripti, uel usurarii, seu mediante pecunia ad officium Scablnatus electi, tales uero personas dictus Burgrauius refutare debet, et nullatenus in sede Scabinatus locare, neque personas quin sint ad minus etatis XXIIII, annorum uel amplius. Et continebatur in eodem priuilegio, quod luris sul est, et successorum suorum de quolibet Scabino, ab eo in sede Scabinatus locato, recipere unam marcam denariorum Coloniensium. et unum maldrum auene, que soluere debet antequam sol resideat, et si soluere noluerit, si dictus Burgrauius uel successores sui. nobis, uel successoribus nostris ex hoc querimoniam deposuerint, ipsos ad soluendum per censuram ecclesiasticam compellemus. Item continebatur in codem printlegio, quod luris dicti Burgranil est. et successorum suorum ab ecclesia Coloniensi ex antiquo, conducere Iudeos infra diocesin, nolentes Coloniam exire, uel intrare. de quo conductu. universitas ludeorum nostrorum Coloniensium, ipsi, et successoribus suis, singulis annis in festo beati Martinl assignare debet in perpetsum X. marcas denariorum Coloniensium et VI, libras piperis. Item continebatur in codem prinilegio, quod juris est dicti Burgranii, et successorum suorum ex antiquo ab ecclesia Coloniensi, quod quotiens nos, uel successores nostros, ymaginem monete nostre Colonlensis innouare contigerit. habebunt de moneta nostra, unam marcam nouorum denariorum, quam ipsis magister monete nostre assignabit. Item continebatur iu codem priuilegio, quod idem Burgravius, et sul successores iure hereditario ex antiquo ab ecclesia Coloniensi in feodo tenent portam antiquam munitionis ciuitatis, que quondam Agrippina nocabatur. que sita est ex opposito capelle sancti Apri. Item continebatur in codem prinilegio, quod dictus Burgranius, et sui successores. una cum Scabinis gaudere debent omni iure et seruicio quod ipsis a magistris Scabinorum. et ciuium Coloniensium consuetum est exhiberi. Item continebatur in codem prinilegio, quod ciues nostri Colonienses, ex antiquo a predecessoribus nostris, et ab ecclesia Coloniensi talem habent libertatem quod cum cos cum rebus suis. ad loca ubi thelonia nostra sunt sita aduenire contigerit, quod penitus nullum dabunt thelonium. Et quia dictum priuilegium, în quo ea que premissa sunt scripta continebantur, fere ex nimia uetustate, et corrosione uermium extiterat consumptum, ita quod ipsius scriptum uix intueri posset, nos ad peticlonem tam dictl Burgrauff, quam Scabinorum nostrorum Coloniensium predictorum, dictum printlegium antiquum scripto presenti innouaulmus. Et ne in posterum super baiusmodi iudicio, quod Wizzeht dinc dicitur, inter Burgrauium predictum, et suos successores ex una parte, et aduocatos nostros Colonienses qui pro tempore extiterint, ex altera questio oriatur, nee etiam iura dicti Burgrauji. et libertas ciuium nostrorum Coloniensium predictorum, a nobis. uel a successoribus nostris. uel a quoquam infringi possint, nel in dublum reuocarl presentem paginam exinde conscribl. et sigillo sancti Petri nostri patroni, accedente consensu capituli nostri Coloniensis, nec non et sigilio nostro, fecimus munimine roborari. Huius innouationis testes sunt. Adolfus maior decanus et archidiaconus. Iohannes choriepiscopus. magister Rudolfus scolasticus maioris ecclesie Coloniensis. fideles nostri Godefridus dux Brabantie. Philippus comes Flandrensis. Theodericus comes Cleuensis. Otto comes Gelrensis. Wilhelmus comes Iuliacensis. Gerardus comes de Are. Theodericus comes Hostadensis. Henricus comes Seynensis. Engilbertus comes de monte. et Heinricus de volmuntsteine ecclesie nostre ministerialis. Ciues Colonienses. Carolus in Ringazzin. Theodericus in Molengazin. Ludewicus de Manberslog. Ricoldus perfusus. Henricus ratio. Marcmannus Wiuilrüze. Gerardus unmaze thelonarius noster. et cette? Eschiai Colonienses. Iohannes notarius noster. et alii quam plures uiri probi. et honesti.

Actum et datum. in palatio nostro Coloniensi. per manum Ulrici capellarii nostri. Anno dominice incarnationis M.C.LXIX. mense Maio. Regnante serenissimo Romanorum imperatore Friderico.

434. Ergbifchof Philipp von Coln verleibt Die, bis babin jahrlich ju befegende, Bogtei zu Coln bem bortigen Bogte, Ritter Gerbard von Eppendorf, jum Erbleben. - 1169.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Amen. Philippus diuina fauente clementia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. ne ea que aguntur in tempore simul cum tempore labantur. poni solent in dictis testinm et scripture memorie perrennari. Eapropter universorum notitie enpimus declarari, quod cum ab antiquo iuris et consuetudinis esset, predecessorum nostrorum usque ad tempora nostra singulis annis in festo beate Margarethe locare aduocatum in sede iudicii nostre ciuitatis coloniensis quemcunque noluissent, et dilectus ac familiaris noster uir prouidus Gerhardus miles de Eppendorp temporibus nostris aduocatus existeret. nos monitis et precibus deuotis serenissimi romanorum imperatoris Frederici. ac fidelis nostri niri nobilis Godefridi illustris ducis Brabantie ceterorumque fidelium nostrorum inducti. nihilominus attendentes elusdem Gerhardi fidele obsequium, quod una cum cognatis et amicis suis ecclesiç coloniensi et nobis sepius exhibuit. de consilio corundem fidelium et dilectorum priorum nostrorum coloniensium accedente consensu capituli nostri coloniensis concessimus eidem Gerhardo, suis heredibus dictam aduocatiam cum omnibus eidem attinentibus iure hereditario perpetuo ab ecclesia coloniensi in feudo tenendam, ita quod senior filius successorum suorum eandem obtinebit, pro qua idem Gerhardus adnocatus tam pro se, quam pro suis successoribus ecclesie coloniensi et nobis fecit homagium. et ut sciatur dictus Gerhardus aduocatus et sui successores una cum burgrauio ciuitatis nostre coloniensis in omnibus causis indicandis iudicio presidebit, illis duntaxat exceptis. que uulgo wilzgedinge dicuntur. quibus specialiter iudicio presidere debet burgrauius memoratus et sui successores. Huius rei testes sunt. Et ne hoc factum nostrum a nobis uel a successoribus nostris aliquatenus infringi possit, uel in dubium reuocari. presentem paginam conscribi. et sigillo s. Petri patroni nostri et nostro munimine fecimus roborari.

Actum et datum in palatio nostro coloniensi per manum Ulrici capellani nostri. Anno dominice incarnationis M.C.LXVIIII. regnante serenissimo imperatore Frederico.

435. heinrich, herzog von Limburg, ichenft ber Abtei Steinfeld eine Muble in bem ihr benach, barten Thale mit Ader und Balb. - 1170.3

Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris atque modernis et posteris, quod ego Henricus dux de Limborch. marchio de Arlo diuinç miserationis ductus instinctu. quatenus aliquid animç meç, patris et matris et Limborch. marchio de Arlo diuinç miserationis ductus instinctu. quatenus aliquid animç meç, patris et matris et molendinum quoddam in una uallium ex ciusdem latere monasterii cum agris adiacentibus et soreste, quod Dunisusorst dicitur. singula horum absque omni posterorum meorum, agnatorum meorum. et affinium uel quorum-cunque hominam contadictions firmiter et illese, ita ut nullum bibdem deo seruientes molestiç uel inuestationis exinde sustineant assultum. libero iure possidenda in perpetuum. Ne antem huius donationis per manum liberalitatis et munificentiç non tam a me quam a deo commendabiliter ordinata collatio in futurum temporis senium haberi quoquomodo possit in dubio, placuit et consequens uidebatur. ut ampliorem adhue mercedem reciperemus a domino. idem donarium et elemosinam firmari scripto meique sigilil roborari testimonio. Si quis igitur huius benefacti quoquomodo inniolator temerarius emerserit. cum Datan et Albiron eterno deputetur incendio, nisi resipiscens ab iniquitatia desistat cepto.

^{&#}x27; Aus Gelenti farrag. XX. 261. - ' Es werben biefelben Zeugen und in ber namtichen Ordnung, wie in ber borbergebenben Urt., genannt. - ' G. bie Rote ju Rr. 308.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.L.XX. Testes horum extiterunt. Hermannus aduocatus. Ernestus scultetus, Ernest miles et frater eius Wernerus, et alii quam plurimi ministeriales. Wernerus tenerabilis eiusdem loci prepositus. Euerwinus custos et frater eius Winandus et alii plures uiri commendabiles. Razo de Dieffenbach et filius eius Razo.

436. Erzbifchof Philipp von Coin befandet die von feiner Großmutter, der Ebelfrau Da von heineberg, auf ibrem Scholie bafelbit gemachte Stiftung ber Collegiastirche jum b. Mangulf, und beren fernere Boticung durch feiner Ettern und Andere. — 1170.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia Colonieusis archiepiscopus omnibus catholice ecclesie filiis tam presentibus quam futuris quid a parentibus suis beneficii ecclesie Henesbergis et ab aliis fidelibus collatum sit in perpetuum notum esse. Noscat itaque dilectio uestra quod Oda matrona uenerabilis memorie consensu filiorum suorum Gerardi et Goswini pro salute animarum suarum parentum quoque basilicam in castro suo Henesbergis in honore domini nostri ibesu christi matrisque sue sanctique Gengulphi martiris fundauerunt eamque mancipiis, agris, decimis ex proprio allodio dotatam dinine seruituti obtulerunt. Hy enim predicte basilice sunt redditus, in Geweenich quinquaginta maldra tritici et XIIII. maldra siligiais, in Hurten totius uille decime. in palude Berrelderot decima, in Husen decima, in Genderinge decima, in Henesbergh et Walderode decime, in Heymersheym uinea, in Dudenrode mansus, ibidem V. iugera. Heinricus contulit mansum in Ounca, in Hilleneseich Gunderat et Godeze VI. iurnales. Beldricus de hundestorp dimidium fertonem. Predictus itaque Gozwinus post obitum matris ut totus diuine seruituti deditus ut totus ecclesiastice religionis alumnus non immemor scriptura dicentis. honora dominum de tua substantia, omnis in hoc ut hec augerentur erat, ergo inito consilio cum uxore sua Aleide illustri matrona consensu filiorum suorum Gozwini. Herimanni. Godefridi. Philippi. hec in augmentum fratrum ibi deo seruientium predicte basilice contulerunt scilicet in Gelenkirchen XXIIII. mausorum decimam et XXIIII. solidos et XV. solidos fratribus, in Brahle L. maldra tritici, in termino Walderode XX, maldra annone, in Like XVIII. maldra annone, Post obitum uero uiri sui beate memorie Gozwini Aleidis predicta matrona eiusdem ecclesie scolis in Gelenkirchen XV. solidos contulit, in Opspringen II. solidos fratribus et III. solidos ad luminaria, Godefridus et Aluerat mansum breidela, Heinricus de kenned II. iornales. Conradus IIII. nummos coloniensis monete. Theodericus III. coloniensis monete. Ad custodiam uero hii redditus pertinent. in Like XVIII. maldra annone, in Berga V, solidi, in Venla II, solidi coloniensis monete, in Genderinge XXX, denarii, Ad usum campanarum VII. maldra de molendino in Aldenhouen et duorum mansuum decima. Horum si quis dempserit aliquid ant per uim distraxerit aut in alienum ius distorserit, anathema sit.

Anno dominice incarnationis MCLXX. indictione IIII. regnante frederico imperatore, philippo coloniensi archiesopo. Rec banno confirmata sun presente Brunone maioris ecclesie coloniensis preposito. Hugone eiundem ecclesie decano. Symone s. gereonis prep. Widekino resenensi prep. abbate Ruberto de gladebac. Renero de duico. Hermanno abbate de monte. Erpone abbate de rode. comite Heinrico de Gel. Reinero de kuick. Arnoldo comite de... Ottone de horst eiusdem quoque loci Rutgero decano. Herwigo et fratribus s. marie in codem loco et ciusdem loci ministerialibus.

437. Probst Rudolf von Cunibert ju Coln überläßt dem Rlofter zu Dunmald ein Grundstüd ju Meindorf in Erbpacht, fur einen jahrlichen Canon und eine Rurmede bei dem Abfterben eines Probsted zu Steinfeld, deffen Obsorge daffelbe untergeben ift. — 1170.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Rudolfus dei gratia prepositus ecclesie s. Kuniberti que est in colonia. Notum esse uolo tam futuris quam presentibus, quod ecclesia sororum que est in Dûnewalt terram quandam

I. II.

39

[&]quot;Ans bem Carinlar bes Glifts, p. t. . . . Die genannten Orte find: Gevenich, Burten, Berberath, Schafbaufen, Gerberath, Beinerzieim, Dabenrath, Die, Billensberg, Ponsborf, Geilenfirchen, Prachefen, Lied, Dripringen, Berg, Benfe und Abenhowe

arabilem ab ecclesia nostra in Rindorp XXVI. iornalium susceperit hoe pacto. ut annuatim in festo b. Martini ceclesia nostre III. solidos I. denarium coloniensis monete, maldrum auene, et duos pulloa persoluat, et ita iure persetuto possidat. Conuenit etami inter nos, ut in obitu cuiuslibet perpositi Meisuedensis, ad quem perfate pecclesie in Dünewalt cura spectare dinoscitur, pro eo quod uulgo dicitur Cürmeide III. solidi preter predictum ceusum peclesie nostre ab eadem ecclesia persoluantur. Ne uero huius nostre connentionis pactum uel oblitione uel cuiusquam sinistra machinatione in posterum labefactari uel irritari ualeat, placuit cum totius capituli nostri conniuentia presentem paginam insigniri et ueritatis huius testes subscribi, quorum nomina hee sunt. Rudolfus prepositus. Sifridus decanus, Geruasius magister scolarum. Godescalcus eiusdem ecclesie prior. Bernardus custos. Adolfus. Walterus, cam reliquis eiusdem ecclesie canonicis. Canonici ecclesie b. Marie de gradibus. Wolframmus. Heinricus. Arnoldus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.I.XX.

438. Abt Robert von Gladbad ichenkt seiner Abrei bas von bem Bogte zu Kempen pfandweis gurderhaltene abreiliche Benefiz zu Cebt, zu einem Jahrgedachniffe fur bie Aebriffin Gepa von St. Uffula. — 1170.

Ego Rübertus Gladebacensie humilis abbas. Notum facio tam futuris quam presentibus quod in tempore situs ule cupiens elaborare, unde eternam possem remunerationem habere, beneficium Henrici aduocati de hempena quod habuit apud hide in ecclesia nostra quattor tidelitet solidos qui e in iulio persoluebatur cum omnibus supercrescentibus de codem beneficio ab co et seniore filio Henrico pro IIII. marcis in uadium suscepi, illudque fratribus ad caritatem constitui, ca de causa ut octana pasche in cappis celebraretur, et anniuersarium pie memorie domne Gepe abbatisse ssa sirrigium colonie in plena memoria haberent. Super hee etiam omnino decreui, si quandoque redimeretur candem pecunium nulla necessitate in alios usus expendi nisi in predio uel in alio bono unde fratribus supradictis diebus, sine ulla contradictione seruiatur. Huins rei sunt testes quibus innior henricus per preceptum patris fidem dedit se ista nulla ratione irritaturum. Godescalcus de foro. Godescalcus saldo. Herimannus iunior de dammo, sunt etiam testes Rabodo de hūde, pelegrinus de saltu. Conradus de bechusen, et frater suus Godescalcus. Retherus. Giselbertus et frater suus Walterus. Helwicus de niderhoven. Adelhardus villicus et alii plures.

Anno M.C.LXX, Indictione tertia.

439. Seinrich, Entel bet Bergogs Balram von Limburg, genehmigt ben Bertauf eines Lebens gu Bergogenrath an bie Abri Alofterath, und ichenft berfelben feche Manfen und bas Beiberecht in bem Balbe bei Reiffericheitb. - 1171.

Ego Henricus filius domini Henrici filii ducis Wolerami de Lemburgh notum facio tam presentibus quam futuris in perpetuum, quod Gunthardus filius Gunthardi feodum tres uideliest mansos prope uillam Rode in uno eseptie simul constitutos, quos a nobis atque sorore nostra domina Margareta ducissa de Louanio lare hereditario possidebat, acceptis ah abbate Erpone et fratribus Rodensis ecclesiç LXVI. marcis, me et sorore mea. atque domino Gotefrido marito eius duce de Louanio uolentario fauore annuentibus cum pratis, paludibus et siluis, et onni iure appendente predict; ecclesiç nendidit. Et tam ipse quam uxor eius Adeleidis nomine et filia Benedicta, nec non et fratres Cristianus. Simon. Lambertus. Ludewicus exfestucauerunt, et nos deinde secundum iura legum ecclesiç delegatimus, ispam delegationem suscipiente domino Herimanne auunculo nostro comite de Saffenberg et prius factam delegationem (per) aduocatiam recognoscente. Preterea ego ipse pro salute animę meç patriaque an matris meç parentumque mororum sex mansos singulos C. ingerum in silua. que prope Reiferacheti lacere dinoscitur

¹ G. bie Rote gu Rr. 308.

eum onni decimatione terre atque animaliom facta ad altare legitima delegatione contradidi hoc adiciens, ut utilitatem paseae per totam siluam ad nutrienda animalia boum, caprarum ac onium atque equorum sine omni contradicitam habeant, et de centum porcis decimas, que unlgo dechine uocantur, non reddant, si porcorum numerus super excreuerit, inde nobis respondeant, ligna quoque ad edificia in curia construenda et ad forum et ad utiles usus licenter incidant. In aquis item circumiacentibus quantum nostra potestas procedit licentiam piscandi habeant, atque possibilitatem molendinum faciendi.

Acta sunt hec anno ab incarnatione domini M.C.I.XXI. Si quis hec infringere temptauerit nisi resipuerit neglecte ueritatis penas luat debitas.

440. Erzbischof Philipp von Coin beurfundet, daß bas von dem Domcapitel erworbene Gut in bem erzbischoftichen Bezirfe zu Lechenich weber ber Bogtei noch bem Mablenzwange zu Friedheim untergeben sen und baft eine dazu gehörige Wiese von Abolph von Saffenberg wieder einger ruum worden. — 1171.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina patientia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. placet nobis ad omnium uenire notitiam, quod cum fratres maioris ecclesiç in colonia predium illud quod fuerat Theoderici de Gladebach. et in territorio nostro Leggenich situm ad usus lampadarum in choro majoris ecclesie ad honorem s. marie uirginis ardentium iusta et rationabili emptione comparassent, sicut pagina priuilegii super hoc conscripti, et sigillo nostro signati continct. Uenit aduocatus de Vrisheim Theodericus, et idem predium ad ius aduocatie sue pertinere proposuit, quia ipsum predium de bonis Illis esset, que Vrisheim spectant, et sub ditione aduocatie sue erant, fratres ucro maioris ecclesie idem predium liberum, et omni libertate plene frui, et ab omni iure aduocatie absolutum esse dicebant, et causam istam ad audientiam nostram transtulerunt. In audientia itaque nostra Nussie presentibus et consentientibus quam plurimis nobilibus et ministerialibus iudicatum est. idem supra determinatum predium ab omni exactione aduocati, tam illius de Vrisheim, quam illius de Leggenich liberum et absolutum esse, ita quod nec familia de Vrisheim nec familia de Leggenich quicquam super hoc predium iudicare uel statuere haberent. et sub nullius ditione nel potestate debere consistere, nisi tantum coloniensis archiepiscopi et maioris prepositi, Prefatus nero aduocatus et filius suus ibidem in presentia nostra, in conspectu omnium tam liberorum quam ministerialium, qui placito intererant, supradictum predium a se et sua ditione liberum prorsus et absolutum fore pronunciauerunt, et ab omni uerbo querimonie et actionis in posterum renunciauerunt. Postea etiam quidam Meinerus de Vrisheim de eodem inso predio molendinum suum frequentari et apud illud moli debere dicebat. Inse uero postmodum a preposito maioris ecclesie, et a toto eiusdem ecclesie conuentu ammonitus, quia minus iustum et rationabile erat, quod dixit in capitulo fratrum, uerbum hoc prorsus deposuit, et si quid iuris prius in hoc habuisset, penitus ab illo ibidem sub firme promissionis attestatione recessit. Nobilis enim quidam Adolphus de Saphenbergh quoddam pratum attinens ad idem predium aliquanto tempore quodam iure sibi usurpanit, iniuste tamen. Postmodum a preposito majori et decano et fratribus commonitus, recognoscens se nihil iuris habere in eo, coram conuentu uerbam illad et omnem actionem super hoc propo animo deposuit. Homines etiam idem predium in beneficio habentes ulli in aliquo iure de hoc respondere tenentur, nisi tantum fratribus maioris ecclesie uel ei cui ipsi in beneficio commiserint, de ipso autem predio ad scruitium b. uirginis marie annuatim persolui debent V. maldra tritici et dimidium, et V. solidi coloniensis monete et talentum cere, homines idem predium possidentes libertatem habent molendi, ubi eis placuerit. Que ergo adeo rationabiliter et iuste acta sunt, nos auctoritate nostra confirmamus, sub horrende anathematis interminatione prohibentes, ne aliquis ea in posterum retractare uel infringere presumat. Huius rei testes sunt. Bruno maior in Colonia prepositus. Theodericus 2 maior decanus. Simon prep. s. Gereonis. Godefridus dec. Ioannes subdecanus. Iohannes choriepiscopus. Cuno custos.

¹ Mus Gelenii farrag. dipl. XX. 74 - 1 Leg. Hugo.

Laici, Henricus comes de Gelre. Theodericus comes de Cleuc. Theodericus comes de Hostaden. Heinricus comes de Seina et Euerhardus frater cius, Gerhardus comes de Nurenburg, Hermannus aduocatus, Gerhardus de Mulesuort, et alii quam plures clerici et laici.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXI.

- 441. Der Senat ber Stadt Gon erneuert ben Rausseuten von Dinant bas ihnen icon von bem Ergbischofe Friedrich I. verliebene Boll-Privilegium wegen Ansause und Durchschrung von robem Rupfer und wegen Berfauss ihrer eigenen Waaren. 1171.
- + In nomine sancte et individue trinitatis. Nos Coloniensium senalores omnibus tam futuris quam presentibus in christo fidelibus notum ac manifestum facimus, quod mercatores dinantenses Colonie a quibusdam subteloneariis, Alberone uidelicet et fratre eius Erwino sepius granati tandem priuilegium suum beate memorie domni Friderici prioris archiepiscopi Coloniensis sigillo irreprehensibiliter signatum et pluribus legitimis testibus confirmatum. pretulerunt et cuiusmodi teloneum in ciuitate nostra debeaut presentibus magistris teloneariis Karolo uidelicet et Gerardo, predictis quoque subteloneariis, nec non et omnibus senatoribus et quam multis ciuibus nostris enidentissime comprobauerunt, fuit autem predicti manuscripti hec series quod de cupro suo infolo foro illo, quod in festiuitate s. Scuerini incipit et tribus durat ebdomadibus de singulis centenariis, quos infra illas III. ebdomadas comparauerint III. denarios, religua uero parte tocius anni de quolibet centenario unum tantum denarium persoluere debeant. De cupro autem et de reliquis mercibus suis quibuslibet quas in ciuitate nostra uendiderint nullum debeant persoluere teloneum. Preterea si trans renum cuprum emerint et in ciuitatem nostram adduxerint si plaustra exhonerare et mutare polucrint de quolibet plaustro IIII. dent denarios, si absque mutatione transierint, ab omni teloneo liberi recedant. De reliquis uero mercibus suis infra legitimas nundinas que in augusto habentur quamdiu crux erecta steterit de quolibet plaustro VIII. denarios, et reliquo tocius anni spacio IIII, denarios ad exeundum sine omni contradictione persoluant. Ne igitur tam inniolabilis iusticia tam antiqua et honesta et tanti presulis auctoritate immo etiam sub anathemate b. Petri et ipsius confirmata, aliquo successu temporis aut aliquius malignitate successoris, inumbrari aut corrumpi possit, nos presentem paginam conscribi et sigilli nostri inpressione corroborari dignum duximus et legitimos, qui huic ueritati interfuerunt testes subternotare, quorum hec sunt nomina, Gerardus telonearius magister senatorum. Karolus telonearius, Ludewicus. Emundus, Bruno. Albero. Hupertus frater suus, Henricus, Ricolfus, Dinantenses et predictum jus sibi uendicantes, Symon, Elucrich, Alberi,

Facta est autem lec confirmatio anno ab incarnatione domini millesimo centesimo LXXI. Friderico imperatore regnante, ecclesiam coloniensem Philippo archiepiscopo feliciter regente. Amen.

- 442. Erzibifdof Philipp von Coln vermittelt es, bag bie Geiftlichen auf bem Stromberge (Abtei Speilterbach) von ihrer Credeng innerhalb ber alten Umwallung ftatt bes Zehnten nur ein Malter Beigen jabrlich bem Stifte Ritic entrichten follen. 1172.
- † In nomine sancte et indiuidug trinituis. Ego Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. cunctis in christo fidelibus, tam futuris quam presentibus in perpetuum. Accidit in termino Vilicensia ecclesie supra montem qui dictur atriosherch homines bonos, homines religiosos, solitudinem sibi elegisuse. In cuius uertice cum resedisseut, et multo labore terram incultam, erutis nemoribus, ad agriculturam redegissent, ministri decimarum ulticensis ecclesie homines simplices pro cluudem loti decimarum un utante experunt. Hanc igitur querimoniam ad nos usque prolatam, sicut officii nostri ratio requirebaf, seruato iure utriusque ecclesie sic compositinus, ut fratres memorati montis maldrana tritici ulticusi ecclesie persoluant annatim pro uniuersa decima, que cis prouemura erat, infra uteterem antiqui muri maceriem, tam in agris quam in animalibus. Assensam prebuit

[&]quot; Mus bem Drigingl in bem Ctabtardie ju Coln.

Elizabella abatissa utilicensis. cum universo conventu suo, et ministerialibus, consulente Alberto comito de Molbach, eiusdem ecclesie aduocato, et preterea pluribus honorabilibus personis tam clericis quam laicis. Factum hoc igitur tam rationabili dispensatione consummatum, ratum fore statuinus in perpetuum, et ne quis hoc ausu tenterario postmodum retractet, uel infringat. b. Petri ac nostre auctoritatis primilegio constanter interdicimus, sub districtione banni nostri adicientes etiam cum presenti pagina impressionem sigilli nostri.

Acta sunt liça anno dominieş incarnationis M.C.I.XXII. Regnante Friderico romanorum imperatore. Testes futurul. Bruno manior prepositus în colonia. Hugo maior decanus. Cunradus prep. de s. Senetrito. Nicholaus Sibergensis abas. fratres eiusdem çeclesiş. Godefridus de rindorp, Godefridus pastor. Gerardus. Ricinium. Berta decana. Aleidis. Alvradis. et ceterş sorores uniuersş. Hermannus de Mulenarcha. Evrardus de Seina. et filii cins Hinricus et Evrardus, Godefridus de Wolkenborch. Ministeriales çeclesiş. Erelmus de Rüfestorp. Albero de Reno. Cunradus, Alebrandus. Elgerus. Sibodo de melmedrorp. Evrelusus de Refuceve, et alii quan plures.

443. Die Abtei Gladbad, fauft von Alarb von Tufchenbroich und Geldolf von Breidenrode ben Sof Rarlinden auf der Sardt. - 1172.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, qualiter fratres ecclesie s. Viti in aladebach, quoddam allodium rakhesleide, quod dicitur ad fossam, i comparauerunt ab alarda de thuschinbroc et geldolfo patruo eius de breidenrothe, et corum heredibus, data in taxationem precii summa XXVII. marcarum. Alardo primum pro pacta conuentione XVI, marce date sunt. Postea eo conquerente non plenarie sibi promissum solutum esse, a Rudengero cellerario II, marce apposite sunt, Geldolfo V. marce cesserunt, filiis eius Arnoldo, et Geldolfo de gerdenrothe, et Gerardo cognomento odakkar, quos ipse Geldolfus ab hac porcione sequestrauit cum ecclesiam infestarent, adeo ut etiam de curte ecclesie equos ui tollerent IIII, marce date sunt ut huius emptionis consentanci essent. Postea predicte possessionis confirmationem Alardus ab henrico duce de lenburch, ad quem ciasdem beneficii jus respiciebat, fieri ecclesie impetrauit, et presente domino philippo coloniensi archiepiscopo, et Alberto comite de Molbach, et Henrico comite de chesle, et Tidrico de milindunch, et aliis terre principibus, dux idem comiti de molbach, per ramum uiridem, quidquid iuris sui erat in predicto pheodo tradidit, et comes ipse supra altare s, viti cum cirotheca ducis optulit. Ergo ne in futurum aliquis de ipsis uel corum posteris, ecclesiam gladebacensem de ciusdem fundi possessione, que tam rationabili et legitimo emptionis contractu in cius iuris dicionem cessit, inpetere uel grauare presumat, hoc scripto posteritati in noticiam transmittimus, et auctoritate sigilli s, viti confirmauimus, nt a deo et a s, vito et apostolorum principe, se dampnandum et a s. ecclesia anathematizandum sciat, quisquis hec temere infringere temptauerit,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXII. indicione V, sub domno abbate Ruberto. tempore domni philippi coloniensis archiepiscopi. Regnante uero romanorum imperatore Friderico. coram hiis testibus. Henrico dute de lenburch. et Alberto comite de molbach, et Henrico comite de kesle, Engilberto comite de monte. Herimanno comite de milennarchen. Cristiano aduocato de viuellinchoven. Friderico de milendunch. Hominibus uero et ministerialibus seclesio, Gerardo aduocato de colonia, et fratre eius Herimanno, Pelegrino sone de kempene. Godescalco de Foro. Arnoldo de solengen. Godescalco saldo, et Ridolfo fratre eius. Helleuuico de niderhonen. Hardungo, et fratribus eius Herimanno et Hardrado. Rethero de bechusiu, et filisi eius butroffo, et Godescalco. Euereunino de halterbruch, et aliis quam pluribus tant ex clerco, quam ex populo.

- 444. Die Arbeiffin Sophia gu Schwarzsbeindorf verfett Die Leute bes Klofterhofes bastlbft aus dem Stand ber Gigenhorigfeit in ben Stand ber Bachesinsigen und Karmedigen und erwirbt mit bem bafur erhaltenen Preise ein Gut zu Geistingen. 1172.
- C. In nomine sancte et indiuidae trinitatis. Sophia diuina fauente clementia ecclesie b. Marie sanctique Clementis in Rindorf abbatissa. Siburgis soror eius decana. totusque conuentus. Quia de prediis et possessionibus

[&]quot; Spater ber Rublenbof am Rarlinden genannt.

ad prebendam nostram pertinentibus, deo auctore, in melius disponendi discretionem accepimus, omnibus bonis ad commodum presentis uite, et profectum future, placere credimus, si ea que legitime possidemus, melloribus usibus fratrum et sororum ac nostris applicemus. Eapropter notum esse nolumus, tam futuris quam presentibus omnibus christi fidelibus, qualiter ad meliores usus nostrę ęcclesię, tam nostro quam omnium ęcclesię nostre fidelium eonsilio. mancipia uidelicet homines curtis nostre in Rindorf sub iure cerocensorum. pro remedio anime domni coloniensis archiepiscopi Arnoldi II. fratris nostri, et asnidensis ecclesie uenerabilis abbatisse Hadhewigis sororis nostre, nec non pro remedio animarum nostrarum, et patris et matris et omnium parentum nostrorum ecclesie nostre delegauinus. Supradicti uero homines gratiam benignitatis attendentes, prememorate ecclesie XII. marcas contulerunt. cum quibus predium in geistingen. quolibet anno V. solidos soluens ecclesie comparanimus. Sub hac tamen condicione, cum tali iure eos contradidimus, ut uir cum ad etatem XX, annorum peruenerit, persoluat censum scilicet duos denarios. Mulier autem cum sedecim anuos habuerit, persoluat censum, in die nero anniuersarii domni et fratris nostri prenominati arnoldi coloniensis archiepiscopi. pie memorie, super altare s. clementis communiter persoluant censum, et quicumque cadem die ibidem non persoluerit, nisi licentia interceperit, proxima die secundum ius curtis debet abbatisse satisfacere. Hoc etiam statuentes, uir si mulierem ecclesie nostre ducat, pro nubendi licentia VI, denarios persoluat. Si uero alienam ducere uoluerit, ita ut dimidia pars prolis, quam deus ei dederit. ecclesie nostre permaneat. licentiam secundum gratiam abbatisse impetrabit. Sed si temerario ausu alienam sine licentia duxerit, iuri curtis, quo prius tenebatur quando mancipium fuit, subiacebit, et beneficium, si aliquod de ecclesia habet, nel accepturus est. absque omni contradictione perdet, et heredibus suis, si aliquos habuerit, per gratiam abbatisse uacabit. Mulier uero cuicumque nupserit. pro licentia VI. denarios dabit. Item et hoc addentes, post mortem uiri optimum quod habuerit quadrupes. siue sit equus. siue aliud pecus, cum sex denariis ecclesie tradendum est. Si autem mantellum, uel aliud indumentum melius, quam sit quadrupes, habuerit, iterum cum sex denariis accipiendum est. Itaque post obitum mulieris melius uestimentum, siue mantellum, siue pellicium, siue superpellicium quod habuerit, cum VI. denariis sumendum est. Quod si necesse fuerit in curte de agricola, sine de minori serno scilicet auriga, secundum ius curtis eligendus est, et precium ei dandam est. Et ut hec tradicio per succedentia tempora rata et inconvulsa permaneat, presentis pagine scripto, et sigilli b, dei genitricis marie inpressione communimus, quam etiam episcopali banno et auctoritate confirmari impetrauimus, statuentes sub districti anathematis comminatione, ne postmodum aliqua temeraria magnaue persona, quicquam huius traditionis mutare, nel infringere audeat aut naleat. Testes quoque huius facti annotare decrenimus, quorum nomina hec sunt, Godefridus, Heroldus, Herimannus. sacerdotes et canonici in Rindorf. Ekkebertus presbiter et monachus in sigeberg. Vda. Fritheswindis. Adelheidis. Leticia, totusque conuentus sororum nostrarum. Amicique nostri nobiles. Roricus et Krato frater eius, Ministeriales quoque ecclesie nostre. Reinboldus de suueua. Hethenricus uillicus de bilka. Homines etiam ecclesie nostre. Theodericus de linza. Wolframmus, Gunterus, et frater Wernerus, et alii quam plurimi probați testimonii uiri. Nomina etiam hominum, quos ecclesie nostre, ut supradictum est, tradidimus, ex parte hic annotare decrenimus. Arnoldus de rindorf, et uxor eius iseudrudis, et soror eius kunegundis de rothe, cum liberis suis. Godefridus cum sororibus suis, Thiderade et Cristina. Wolbertus, Winricus, et uxor eius Wilmudis, Rigwinus de geslera, cum sorore sua Thiderade, et fratre suo Hungero. Berengerus et uxor eius hizecha, Gernandus iuuenis cum dimidia parte prolis sue. Henricus et uxor eius Bertradis. Albero et Volquinus cum sororibus eorum. Sibodo et uxor eius Engela. Heribertus et uxor eius Godestu, et Willeburgis soror eius. Bertolfus et soror eius Vda. Hartlinus de lare, et frater eius Berengerus, et Cuneze de rothe soror corum, cum omnibus liberis suis, Reinnoldus de molendorf cum omnibus liberis suis, excepta Gertrude filia eius de rothe.

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis M.C.L.XXII. Indictione II. Regnante et imperante inuictissimo Fritherico romanorum imperatore, as eemper augusto, anno imperil sui XVII. regni uero sui XXX. Regeute uenerabili archiepiscopo philippo sanctam colonieasem ecclesium, anno episcopatus sui JIII. feliciter Ameu.

445. Erzbifchof Philipp von Coln nimmt die von feinem Borganger Arnold II. gegrandete und von beffen Schweiter Sabewig, Achtiffin von Gffen, vollfährte Stiftung ber Kirche und bee Frauene floffere zu Schwarzebeindorf, frei von jeber andern Bogtei, in feinen Schub, und gablt die von ben Stiftern dagu gewidmeten Gater auf. — 1173.

In nomine sanete et indinidue trinitatis. Phylippus dei gratia Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum facio omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod Arnoldus uir clarissimus Coloniensis archiepiscopus II. prudenter considerans omne quod hinc habetur esse transitorium, nihilque prodesse nisi quod in dei conuertitur obsequium, per ea que possidebat auctorem suum honorare disposuit, ex cuius gratia omnia se habere cognonit. Dei itaque zelo accensus, ad honorem sui creatoris dei genitrici intemerate uirgini, beato quoque Clementi in patrimonio sno Rindorph. sumtu maguo. ardenti studio. cum summa deuotione ecclesiam construxit. ut anime sne. anime quoque patris et matris. fratrum et sororum omniumque propinquorum esset remedium, posteris quoque pie recordationis monimentum. Huie autem ecclesie owne patrimonium quod in predicto loco habebat, quodque eidem loco pertinebat, cum pluribus aliis prediis legitime contulit, coheredibus uidelicet oumibus assensum prebentibus et ob tam salubre propositum ipsi congratulautibus. Ne ergo quod tam pie inchoauerat, ipso deficiente deficeret, sorori sue Hadewigi abbatisse Esnidensi si quid humanitus sibi coutingeret, fideliter promouendum commisit, cui tam sua quam se ipsum credidit. Predicto itaque airo a muadi laboribus erepto, prenominata soror eius ut mulier fortis operi sibi commisso impigre se succinxit. et fratrem a desiderio suo non fraudanit. Pluribus etenim impensis. maioribusque studiis, quique feminei sexus non solent esse laboribus, predicti loci edificia amplianit uariisque facultatibus ecclesiam ditauit, denique cum eatenus rem istam promouisset, nt diuini seruitii ibidem instituendi iam aliquod esse posset initium, predictam ecclesiam ecclesia Coloniensi addixit, et quicquid iuris in ca quisquam hominum habuit, b. Petro apostolorum principi, cam omaium uoto quorum requirendus erat assensus sollempniter tradidit, eademque lege qua cetere subsunt nobis, ecclesie nostre nostrorumque successorum ordinationi subjects. Finem ergo ad quem aspirauerat assequi uolens, in locum predictum duas sorores suas, Sophiam et Siburgim deuotas deo feminas induxit, quibus nenerabilem sanctimonialium conuentum adiunxit, qui una cum illis se ibidem humiliter includi pertulit, et quatenus diuina annueret gratia per omnia secundum regulam b. Benedicti deo militare elegit. Sorores uero prenominate pari deuotione accense, exhortando, consulendo, omni denique quo poterant nisu insistendo, omneni rem predietam non minus sorore promouerant. Harum igitur alteram uoto fundatorum adherentes et communi electioni fauentes cinsdem collegii abbatissam consecracimus, et liberam deinceps abbatisse electionem eidem ecclesie confirmatimus, et ad nostram tantummodo cui deo auctore presidemus sedem respectum habere constituimus, salua tamen in omnibus apostolice sedis eminentia. Preterea iniquorum uersutias denitantes. et fundatorum in hoc maxime uoluntatem sequentes, prenotatam ecclesiam cum omnibus sibi pertinentibus ab omni aduocatorum onere immunem esse decreuimus, omnemque eius defensionem nobis nostrisque suecessoribus retinuimus. Summa igitar nostra ac fundatorum intentio hec est, ne rigor bene cepte religionis relaxetur, ne opere aduocatie locus predictus aliquo modo grauctur, ne quid ecclesie datum dandumue, illicite alienetur. Sunt igitur hec predia que predictus Arnoldus archiepiscopus Coloniensis eiusque soror Hadewigis abbatissa prenominate ecclesie contulerant, predium in Rinhdorp cum omnibus appertinențiis suis, predium in Bilha cum ecclesia eius et decima que cum inuestitura eiusdem ecclesie inter Brunwilrensem ecclesiam et eam de Rindorp cum omni iure dividitur, curtim in Walshoven, dimidiam partem insule que dicitur Volmarswerth et dimidietatem totius piscature ibidem pertinentis. predium in Grinbrechthenchusen unde persolauntur quotannis tres marce, curtim in Roda cum omujbus attinentibus, duos mansos in Sunene, predium in Heichdorp, soluens VIIII. marcas et dimidiam, quod

Die Deffcoffen, wo bie gefconfen Guter geiegen, seisen jetz, femeit es mit Javerlaffigleit aus ben Biffied-Rachnicht zu germitten: Bill, Balbiefth (ein Ubergeien), Bollentwerter, Greinlingsbuffen, Geben, fliere, Rengel, Geffingen, Utgeben, Derfiel, Cockmitten, Mehlen, Memagen, Lendeberf, Ling, Erpef, Untel, Ponnef, Berut, Balborf, Goborf, Bergberf, Britheba, fenner.

nostro et consilio et auxilio ab onini aduocatorum jure liberum est. Duos mansos in Reide, dimidium mansum in Ransleida unde soluuntur V. solidi et maldrum auene, dimidium mansum in Geistingen unde soluuntur V. solidi. Predium in Vihkenbach unde soluuntur XI. solidi. uineam duorum iornalium in Hersla. et VI. maldra siliginis et VII, sumrinos tritici. Predium in Sueinheim, uineam trium jornalium in Unhelsteina. In Milnhein mansum unum soluentem VII. solidos. Predium in Rimaga, mansum unum et uineas in Lonsdorn, uineas in Linea. uineas in Herpla. uineas in Uncla. Predium in Hunepha unde persoluuntur V. ame nini et due urne, Predium in Rulixdorp et in Buela. In Waldorp due ame uini. Predium in Gudegedorp et in Berteledorp. Predium in Breitback soluens III. marcas. Mansum unum in Giselbrechthencouen unde soluuntur VI. solidi. Mansum unum in Lanzenbach. mansum unum in Lomere. In Vunfselden solmuntur III. solidi. Domum in Colonia. Presentem itaque paginam sigilli nostri inpressione roboramus. et que in ea scripta sunt turbari sub anathemate prohibemus. Si quis autem huius nostre prohibitionis temerarius uiolator extiterit, dei uisione priuetur, et ubi fletus insufficiens, abi stridor indeficiens, abi immanissimus inferni horror est, demergatur. Testes huius confirmationis sunt. Bruno major prepositus et archidiaconus. Hugo major decanus et archidiac, Syfridus Sanctensis prep. et archidiac. Lotherius Bunnensis prep. et archidiac. Symon ecclesie ». Gereonis prep. Couradus prep. s. Seuerini. Rüdolfus prep. s. Caujberti. Theodericus prep. ss. apostolorum. Widekindus prep. Resensis, Iohannes choriepiscopus. Herbertus et Vlricus, capellani, Euerardus comes de Seina. Willelmus comes de Iuliaco. Vlricus comes de Neirberg, Henricus presectus urbis, Ministeriales, Gerardus aduocatus curie nostre, Hermannus camerarius, Willelmus Sceilline. Godefridus de Wolkenborch, Euerardus de Herne, et ceteri quam plures tam clerici quam laici probati uiri,

Acta autem sunt hec publice in generali nostra synodo, anno dominice incarnationis MCLXXIII. imperante et regnante Friderico inuictissimo romanorum imperatore ac semper augusto, anno imperit sui XVIIII. regni autem XXII.

446. Erzbifchof Philipp von Coln beurtundet die von dem Evelberen Christian von Wevelinghoven geischenes Stiftung des Frauenflofters ju Langwaden und genehmigt die, auf die Alage der Sohne des Stifters, mit dem Abte von Siligim getroffene Uebereinunft wegen Bahl eines Priord, wegen des Joseptitums descließ und des Patronards. — 1173.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus fidelibus in perpetuum. Officii nostri ratione commonemur ea que a prudentibus uiris ordinata sunt rata habere, et ne in posterum mutari ualeant, auctoritate nostra confirmare. Notum sit ergo omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris, quod temporibus domni Arnoldi prioris uenerabilis coloniensis archiepiscopi, quidam nobilis. Cristianus nomine, et duo filii eius. Cristianus et Albero, in fundo suo cenobium quoddam construxerunt. in loco qui dicitur Lanchwade, et de predio suo eirciter tres mansos eidem eenobio contulerunt, habentes propositum illic conuentum sororum inibi deo famulantium sie initiare, procedente uero tempore maioribus auxiliis eundem locum subleuare. Et ut predictus Coloniensis archiepiscopus maiori clementia locum amplecteretur, ipsum cum omni predio deo et b. Petro obtulerunt. Quo facto sorores quasdam de claustro quod dicitur Hellesim assumptas et priorem qui eis preesset, ab codem claustro uocatum illic posucrunt. Accidit autem temporibus nostris, ut patroni eiusdem cenobii. Cristianus et Albero abbatem de Hellenzim in synodo coram nobis in cam ducerent. eo quod ad predictum locum sepius ueniendo et ut fama ferebat asportando, si qua illic a fidelibus oblata reperisset. nouellum locum nimium granaret et crescere non sineret. Huic cause prudentes uiri se interponentes consilio rem terminauerunt, statuentes quod nullus sit in cenobio illo prior, nisi quem archiepiscopus pariter et abbas illic statuerint, statutus autem remoueri non deberet nisi per archiepiscopum pariter et abbatem cognita causa et euidenti culpa. Abbas etiam nec ueniendo nec diripiendo aliqua locum grauabit. nisi forte hospicii percipiat commodum si forte ad dandum consilium aduocatus fuerit. Inter heredes ille patronatum super locum obtineat qui etiam super Weuellechquen dominium obtinuerit. Hac compositione predicti patroni illius loci letificati et aliam curtim suam

^{&#}x27; Aus Gelenii farrag. dipl. I. 35.

in yaze sitam continentem terre circiter duos mansos eidem cenobio tradiderunt. Hanc ergo prudentum uirorum determinationem nos auctoritate nostra confirmanus, et ne a quoquam permutari ualeat sigilli nostri impressione communimus, precipientes ut nullus hominum contra hanc paginam presumat uenire. Si quis uero attemptauerit nisi resipiscat, omnipotentis indignationem se nouerit incursurum.

Acta sunt dominice incarnationis MCLXXIII, indictione VI. Regnante Frederico glorioso Romanorum imperatore anno regni cius XXII. imperii uero XX. anno pontificatus nostri VI. Ego Bruno maloris ecclesię prepositus recognosi et subscripsi. Ego Hugo decanus. I Sifridus sanctensis prep. Lotharius bonneasis prep. Symon s. Gereonis prep. Conradus s. Seuerini prep. Rudolfus s. Kuniberti prep. Wecelinus s. Andreę prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Hugo s. Gereonis decanus. Walterus s. Seuerini dec. Sifridus s. Kuniberti dec. Engelbertus s. Andreę dec. Theodericus ss. apostolorum dec. Gerhardus s. Marię dec. Piramus magister s. Gereonis. Arnoldus magister s. Seuerini. Presentes aderant abbates et clerus. Nobiles et beneficiati.

447. Erzbifchof Philipp von Coln bekunder, wie die Ansprude auf ben von dem Probste Abolph ju Rees ber Kirche bafelbif geschenkten Sof Suppelo, welche beffen Bemanbte erhoben, ausgeglichen worden; ferner, daß ber Ministerial Sigeboo jener Rirche seine Alloden zu Biffel, Barnheim, Brud und Brugenbrage vertauft babe. — (1167—1173.)2

In nomine sancte et indicidue trinitatis, Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum sit omnium caritati fidelium tam futurorum quam presentium, qualiter domnus Adolfus ressensis ecclesie uenerabilis prepositus uir magne noblilitatis et uirtutis, quandam curtim suam in huppelo 3 pro parentum suorum et anime sue remedio, tradidit ad altare s. Marie in ressa traditione legitima atque firmissima. Sed cum candem curtim predicta ecclesia circiter sexaginta annos et amplius in sua et quieta possessione tennisset, tandem insurrexerunt duo iuuenes fratres Iohannes et Herimannus, de predicti prepositi pareutela, qui uiolentas manus in predictam curtim inicientes, coerciti et prohibiti a nobis retractis manibus, et omni querela deposita, eandem curtim s, ressensi ecclesie resignauerunt, suscipientes eandem curtim de manu fratrum, eo tenore ut singulis annis in festo s. Georgii hoc est, in anniuersario predicti adolfi prepositi XX, solidos persoluerent, juramento firmantes quod ecclesie ressensi nulli de heredibus nel posteris corum aliquam inferrent molestiam, sed eis obeuntibus fratres candem curtim, quam optime et comodissime possent, ad usus ecclesie locarent. Preterea notum sit cunctis christi nostrisque fidelibus quia quidam Sigebodo ministerialis s, petri tendidit pro XXII, marcis quoddam allodium suum, quod habuit in visla. in uarnhem. in bruke. in brucgendrege.4 cum omulbus appendiciis atque utilitatibus suis. atque tradidit s. ressensi ecclesie uenditione atque traditione legitima. Ad huius rei firmamentum et perpetuam soliditatem, hanc inde cartam scribi et nostri sigilli impressione statuimus insigniri, banno dei et s. petri et nostro anathematizantes eum guicumque hanc giolare uel infringere presumpserit ausu temerario. Verum quia hec cadem s. ressensis ecclesia nullum nisi coloniensem archiepiscopum habet aduocatum, nos ipsum allodium manu propria suscepimus, s, ecclesie conservandum atque defendendum tuitione tutissima. Testes aderant. Godefridus trajectensis episcopus Lodewicus monasteriensis episcopus. Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus. Syfridus sanctensis prep. Liberi. Comes Henrieus de Gelren. Comes theodericus de clino. Comes Henrieus de arnesberch. Rabado de monte. Constantinus et Euerwinus fratres eius, Arnoldus knikeman, Euerwinus de holte, Ministeriales, Gerardus aduocatus, Henricus de alphem, Leonius de hulsen, Rainaldus scultetus in ressa, et quam plures alii,

^{&#}x27; Ego und die Borte recognoul et subseripai find bei jedem Ramen wiederholt. — ' Bifchof Lubwig von Munfter, welcher die Urlaude bezeugt, field 1873. — ' Das Gift scheint deunoch nicht zu dem Ickipe des Hofes Dwypelo (Auf dem Lor) getangt zu fern und die Memorie des Probses Buchyd ward nicht gefeiert. — ' Das Gut Aarnheim wied in habetern Urlauben als vertingelts Grundfläck im Richfolel Bullich, wo auch ein Barnheimer Bruch gefegne, in Leidgewinn verlichen.

448. Raifer Friedrich I. beflätigt bie Bebingungen, unter welchen Graf heinrich Rabvo ber Jangere (von Thuringen) bem Grafen Engelbert von Berg bas neue Schloft Minbed zu Lehn verlieben.

— 1174, ben 24. Rebruar.

Friderices dei gratia romanorum imperator augustus. Notum esse uolumns omnibus imperii fidelibus, quod comes heinricus Raspo innior comiti eingelberto de monte castrum nounm in windeke et non uetus in feodum concessit tali conditione, nt prefatus comes. e. comiti. h. Rasponi fideli hominio et perpetuo obligetur seruicio. elque ex debito servire teneatur contra omnem hominem preter nos et archiepiscopum coloniensem. Si autem coloniensis iniuste et preter causam comitem, h. Rasponem grauare notuerit, nec comiti, ein, nec aliis hominibus suis ut inter eos componant acquieucrit, comes engelbertus comiti. h. Rasponi cum predicto castro et omni ualitudine sua non decrit, sed constanter eum contra archiepiscopum iuuabit. Si uero aliquis quicumque contra comitem. h. Rasponem werram mouerit. aduersus quem comes eingelbertus honore sno saluo eum inuare poterit. castrum suum ei resignabit, et castellani cum castro ad omnem uoluntatem comitis Rasponis dum werra illa durauerit, fideliter stabunt. Tempore quoque pacis rursum idem castrum et polestate et usu comiti. e. manebit. Itaque comes, e. nullum unquam castellanum absque consilio comitis Rasponis in eodem castro locabit, sed communicato ipsius consilio ministeriales utriusque in eo locabuntur. Item predicti castellani comiti. h. Rasponi sacramento securitatem facient, quod si comes eingelbertus absque beneficiorum heredibus de hoc mundo migrauerit. castrum illud omni postposita contradictione iosi comiti Rasponi resignabunt. Ut igitur hec omnia incommutabilia omni euo permaneant, utriusque comitis et Illustrium uirorum securitate accepta, coram nobis hec stabilita, imperiali auctoritate corroborata, nostroque sigillo insignita decernuntur. Ad maiorem autem premissorum confirmationem comes eingelbertus et pro ipso dux, h. de Lymburg, comes, e. de alzena, et filius cius comes, a. comes, w. de Guleke. Diedericus de ufheim. arnoldus de dynerne. Reimbertus scuzsper. hermannus de elpa. arnoldus de Rode. Diedericus de hardenberg, arnoldus de solingen. Diedericus de ehta, Diedericus de Geislar, et Gozewinus odagger, securitatem id exequendi promiserunt et dederunt. Econtra ad ampliorem facti huius firmitudinem comes heinricus Respe, et pro eo heinricus de Molesberg, comes wernerus de Widechinstein, comes wezel, eghardus de Gastrefelt. cunradus puer, albero de Respo, Marcuardus de Mansvelt, heimfridus de wide, helnricus Mugilhardus, lodewicus de honsvels, conradus de Marburg, Sebreht, Sybodo filius alberonis, heinricus quoque capellanus comiti eingelberto certitudinem id inniolabiliter conseruandi prestiterunt. Nos autem alteri pro reliquo securitatem alternatim fecimus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXIIII. indictione VII. Data in sollempni curia Aquisgrani VI. kal. Martii feliciter amen.

- 449. Raifer Friedrich I. bestätigt ben Bertrag, wodurch bas Marienstift ju Machen die Rugniestung feiner Bestigungen in ben Kirchfpielen von Grand. Reng und Einen, mit Borbehalt bes Obere eigenthums und einer jahrlichen Rente von zehn Mart, der Abtei hautmont abtritt. 1174, ben 31. Marg.
- C. In nomine sancte et individus trinitatis. Fredericus divina fasente elementia Romanorum Imperator augustus. Ecclesiarum iara privilegiorum auctoritate illibata conservare, et rationabilia pacta, que inter ecclesiantica personas ucruntur approbare, imperialis tenetur auctoritate, presentim cum uoluntatem privilegia petentium et equitas adiunet et pietas non derelinquat. Intuitu ergo dinine remunerationis, pacis concordiam inter aguenzem ecclesiam et fratres allimontenses nostra auctoritate statatimus, et contractum bone fidei inter eos et fieri et confirmari precepimus. Notum ligitur esse uolumnos omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus quod quiedui iuris habet aquensis ecclesia in territoriis ecclesiarum Reng et Chiaceneis, id bona fide et nostre elementi gratia mediante, accedente tam prepositi quam decani omaiunque fratrum coniuentia. Iratribus concessit altimontensibus in usum et usufructum, proprietatis sibi dominio retento et salno iure toclus sue familie. Si quis uero de eadem familia, uel alla cuiuscunque conditionis persona, de cisdem bonis contra ius sibi aliquid usurpauerit. liberam

habeat abbas potestatem reuocandi in proprietatem aquensis ecclesie et usum altimoutensium fratrum iuxta tenorem legis et iuris illius patrie. Eius autem contractus formam hanc consilio curie nostre fideles nostri aquenses canonici et altimontenses monachi interposuerunt, quatinus annuatim X. marce coloniensis monete XII. solidis pro marca computatis aquensi ecclesiç a predictis fratribus aquisgrani soluantur, cui solutioni nullus cuentus ignis nel aque. nullum infortunium sterilitatis nel guerre, nel aticulus rei importuna calamitas, aliquid aquensibus fratribus in ea summa possit uel debeat afferre preiudicium. Terminus quoque persolutionis huius in pentecosten ea lege prefixus est, ut si alicuius necessitatis casu pretaxato tempore predicta non celebretur solutio, altimontenses fratres XL, dierum inducias habeant, quod si nec soluerint, tane preordinata exspiret conuentio. Preterea generaliter inter cos utrobique statutum est, ut quicunque abbas illi ecclesic preesse ceperit, infra annum et diem sue promotionis necesse habeat capitulo aquensi, decano uidelicet et fratribus, se presentare et proprietatem predictarum ecclesiarum cum plenitudine dominii ipsis recognoscere, quod si nouus aliquis illius cenobii abbas quacunque ex causa distulerit, ab omni jure sibi preassignato tam ipse quam fratres cadant et fratres aquenses integritatem predictorum bonorum sibi nendicabunt. Ut autem predicta omnia perpetualiter rata permaneant, sigillo nostro cum appositione sigilli aquensis ecclesie presentem cartam insigniri precipimus. Huius siguidem rei testes sunt, Rudolfus leodiensia episcopus, Erlembaldus stabulensis abbas. Florentius abbas iudensis. Wortwinus imperialis aule protonotarius. Heinricus comes de dietse. Albertus de groumbach, Wernherus de bonlant. Constantinus de berge. Cono de minceburg et alii quam plures.

Signum domni Frederici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego quoque Godefridus cancellarius uice Cristiani moguntinensis archiepiscopi et archicancellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXIIII. indictione VII. regnante domno Frederico romanorum imperatore gloriosissimo anno regni eius XXIII. imperii uero XX. Datam aquisgrani pridie katendas aprilis feliciter amen.

- 450. Kaifer Friedrich I. bestätigt der Abtei Siegburg ihre Privilegien, namentlich das Marfte, Bolle und Mangrecht, und ben Gerichtsbann, bessen berfier Bezirf er beschreibt; er erneuert die Bestimmung wegen der Bogte und verordnet, daß innerhalb zwei Meilen um Siegburg fein neuer Marft errichtet werden burfe. 1174, ben 9. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina fauente elementia romanorum imperator et semper angustus. Quoniam auctore deo sacri imperii gubernacula amministramus, paci tocius imperii et maxime ecclesiarum dei quieti, oportet nos sollicite prouidere. Cunctis igitur nostri temporis siue supernenture etatis fidelibus notum esse cupimus, qualiter dilecti nobis ac fidelis Gerhardi Sigebergensis abbatis et fratrum ibidem in christo ninentium postulatione, precipue uero diuine mercedis compensatione, cenchium Sigeberg cum omnibus pertinentiis sine appendiciis suis que in presentiarum possidet, et in posterum annuente deo iuste et rationabiliter adipisci poterit, in nostram tutelam ac defensionem suscepimus. Quecunque igitur a nostris antecessoribus eidem monasterio tradita, firmata, et corroborata, et ad nos usque cousernata sunt, nos de cetero rata et inconunisa manere nostra imperiali auctoritate sanceimus, nidelicet mercatum, theloueum, monetam, bannum quoque circa montem in utilis abbatie et s. Petri, et in tribus curtibus, Lara, Geistingin. Pleusa, in ceteris similiter locis circa montem ab eo loco qua Achera Sigam influit per ascensum Achere donec Rodinbach Acheram ingreditur. et ita per ascensum Rodinbach usque Caldowe. indeque trans Sigam usque Hagineich. et inde per plateam que Bunnam ducit usque Bozenlos per finem Verlos uersus Sygam, donec Otenforst desinat, et inde usque Werde. a Werde in Sygam contra Lara, a Lara usque ubi Achera Sygam influit, ubi termini principinm est,1 nullus homo quemquam capere. depredari, ledere, uel in aliquo infestare presumat. Quod si hoc nostre imperatorie maiestatis institutum quispiam transgressus fuerit, abbati uel procuratori sexaginta solidos componat et soluat, siue seruus siue liber sit, lus nero piscationum in profluentibus et stantibus agnis ita concedimus, ut nullus ibi sine abbatis concessione

¹ Ueber Diefen Burgbannbegirt vergl. Rr. 214.

piscem magnum uel paruum capere presumat, quin predicte pene subiaceat. Preterea de aduocatis eiusdem ecclesie luxta antiquam et primam institutionem decernimus atque statuimus, ut semel in anno ad loca sibi prescripta conueniant, et pro iusticiis faciendis placita teneant, sic tamen ut ipsi cum abbatis consilio effusionem sanguinis. furta, uiolatam pacem, hereditatis contentionem iudicantes, sua tercia contenti sint, neque ipsam terciam nisi de hiis rebus que in placitis aduocati uentilentur. uel de placitis inducientur requirant, cetera omnia abbatis arbitrio disponenda relinquant. Ita ut la abbatis potestate sit, a persona familie qualibet pro libito supplicinm sumere, si in aliquo iustis eius imperiis presumserit contraire, nullumque preter hoc singulare placitum in anno teneant, nisi ab abbate nocentur, neque subdefensorem quemquam nisi abbatis electione et familie collaudatione constituant. Sed nec aduocatus aliquis nisi quem nolucrit abbas eidem monasterio constituatur, nec episcopus quis nel suorum gulsquam ibi standi potestatem babeat nisl cum licentia abbatis, et ne quis abbatem loci illius seruitium aliquod curiale facere compellat, uel ad aliquod non regulare officium constringat. Designamus insuper familie que in circulta montis habitat in omnibus locis intra quatuor aut quinque miliaria, ut ad placitum aduocati indictum tribus diebus habendum in ipsa montis radice conveniant. Prima die a Lara. Aschemere. Sulse. Mendene. Draudorp, Meimedorp, et ceteris ad hec loca seruientibus. Secunda die de Pleusa superiori, Dorindorp, Geistingin, Nistra, Mulindorp. Beringershusin, Irminderoth. Cornsceit. Inre. et ceteris ad hec pertinentibus. Tercia die de Achera superiore et inferiore. et ceteris ad hec seruientibus. Sitque seruitium quod abbas aduocato in unaquaque die placiti dare debeat, duo modli tritici, ama uini, due ame ceruisie, porci duo, ualentes duos solidos, porcellus denariorum sex. anseres duo, pulli quatuor, oua uiginti, auene modii sex. In Gulsa tantundem, excepta ceruisia, que non habetur ibi. In Beltinderp tantundem. In Strala modius tritici. porcus ualens solidum, porcellus denariorum sex. anser unus. pulli duo. oua decem. situla uini. ama ceruisie dimidia. In Olma tantum. Ad ea que premissa sunt statuimus et Imperiali banno prenominate ecclesie in perpetuum confirmamus, nt per omnem circuitum montis in nullo loco intra duo miliaria liceat a quoquam forum siue mercatum publicum de nono constitui, Sanccimus igitur atque nostra imperiali auctoritate firmiter precipimus, ne aliquis dux, marchio, siue comes, seu aliqua ecclesiastica nel secularis persona, parna aut magna huic nostre dinali constitutioni aliquatenus contraire aut eam infringere attemptet. Si quis uero ausu temerario prememoratum cenobium la suo iure perturbare, molestare, et hoc nostrum edictum praematica sanctione corroboratum uiolare presumpserit, et commonitus ab abbate uel ab his quorum interest non satisfecerit, banno trecentarum librarum auri purissimi subiaceat, et soluat medietatem camere postre et medietatem predicto cenoblo. Ut autem hec omnia rata et firma, et omni tempore inconsulsa permaneant. hanc inde paginam conscribi et sigilli nostri impressione muniri iussimus, cam testium subscriptione quorum nomina hec sunt. Philippus coloniensis archiepiscopus. Arnoldus treuirensis archiepiscopus. Sifridus xanctensis prepositus. Sifridus scolarum magister maioris ecclesie in Mogontia. et prepositus s. Iohannis, Wezelo prep. s. Andree in Colonia, Engilbertus comes. Rúdolfus comes de phyllindorp. Euerhardus comes de Seyna. Heinricus comes de Ditse, Rubertus comes de Nassowe. Tidericus de Hostade comes. Arnoldus comes de Alzena. Willehelmus comes de Iuliaco. Heinricus comes de Kessele. Tidericus et Florentius de Kempene. Gerlacus de Isinburch. Constantinus de Berge, Wernerus de Bonlant. Wernerus de Rode, Godefridus de Wolkinburch. Gerhardus aduocatus de Colonia, Tidericus scolthetus de Sigeberg, Richolfus frater eius, Wolfinus tolnearius de Sigeberg, Hartmannus de Stozdorp, et alii quam plures.

Signam domni Friderici romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Godefridus imperialis aule cancellarius uice Cristiani Mogentini archiepiscopi et archienneellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXIII. Indictione VII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore gloriosissimo. Anno regni eius XXIII. imperii uero XX. Datum apud Sinceche VII. Idus maii feliciter amen.

Bergl, Rr. 203.

- 451. Raifer Friedrich I. schlichtet ben Streit bes Capitels ber Marienfirche ju Machen mit bem Probste bafelbst wegen Befegung ber Stiftebofe mit Schultheiften babin , bag biefes Recht in Anfehung ber Sofe zu Traben und Reffelbeim funftig bem Capitel ausschließlich zufteben foll. 1174, ben 23. Mai.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fredericus dinina fanente clementia Romanorum imperator augustus. Nostre serenitatis clementia celesti gratia super gentes et super regna imperiali maiestate sublimate. sanctis dei ecclesiis tenetur prouidere, et fideli prudentique discretione iuste et misericorditer consulere, quia uero juxta ramos ordinate caritatis specialius familiari prerogatina aquensis ecclesia, sedes et caput regni inter cisalpinas resplendens ecclesias regali et imperiali tripudiat fiducia iuxta digorum angustorum nostrorum uidelicet antecessorum consuetudinem, interuentu etiam dilecti nostri. A. triperensis archiepiscopi, aquensis quoque ecclesie canonici, aures clemencie nostre iustis Stephani fidelis nostri eiusdem ecclesie decani et seruorum deo inibi famulantium precibus benigne prebuimus et calamitatibus et annuis eorum injuriis misericorditer compatiendo succurrimus. Erat itaque consuetndinis in eadem nostra ecclesia nt prepositus eius scultetos in quibusdam bonis ecclesie non tamen absque consilio fratrum ordinabat, per quos intollerabili dampno et iniuria et frequenti inter prepositum et fratres controuersia emergente, pax ecclesie turbabatur, et regia maiestas super hiis multa et magna querimonia pulsabatur. lustis igitur fidelium nostrorum precibus pro remedio et salute majorum nostrorum et diuine pietatis respectu. nobis dilecteque thori nostri socie Beatrici liberisque nostria conciliande Olloni aquensis ecclesie preposito dilecto Cognato nostro suggerendo iusta ratione persuasimus, quatenus duarum cariarum scilicet Trabane et Kesselheim Officia seu uillicationes intuitu dilectionis nostre fratribus aquensibus ita libere resignaret, ut ipsi de cetero pro vielle suo ad utilitatem et honorem aquensis ecclesie de cisdem curiis absque preposito libertatem perpetuam habeant. ea uidelicet ratione. ut idem fratres aquenses pactum uini quod dabatur preposito a prefatis scultetis de cetero annuatim persoluant. de ratione pacti neque augentes neque minuentes. Pactum ergo curie Trabane quod debent fratres annuatim preposito sunt VI carrate nini et IIII, ame, nna quoque ama et dimidia que dabitur de hac carrata, quam inuestitus Trabanensis ecclesie de censu eiusdem ecclesie annuatim debet aquensi ecclesie, insuper una marca argenti. Pactum uero de kesselheim et eius appendicio Winningen sunt V. carrate uini et una ama una quoque marca argenti. Preterea diligenter attendendum est quod huic carte configendum quod aquensis prepositus de obsequio quod aquensis ecclesia statutis temporibus debet archiepiscopo triuerensi et eius archidiacono de pretitulatarum curiarum ecclesiis tertiam partem debet persoluere et pro eisdem ecclesiis et curiis fortiter stando uiolentiis et iuriatoribus se opponere. Ut ergo preordinata hec omnia incommutabilia perpetualiter maneant presentem paginam inde conscribi et sigillo nostro iussimus reconsigniri. Statuentes et imperiali anctoritate precipientes ut quecunque persona huic ordinationi obujare presumpserit L. libras, dimidiam partem pobis, religuam uero aquensi ecclesie auri parissimi componat, et si prepositus hoc ipsum infringere attemptauerit, prepositura irrecuperabiliter careat. Hujus rei testes sunt. Arnoldus treuerensis archiepiscopus. Wichmannus magdeburgensis archiepiscopus. Reinardus wirzeburgensis electus. Cupradus wormacensis electus. Teodericus metensis electus. Petrus tullensis episcopus. Gregorius prumensis abbas, Dux Matheus, comes Hugo de dagesburg, comes Heinricus de ditze. Wernerus de bonlant, et alii quam plures.

Signum domni Frederici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Godefridus cancellarius uice moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoui. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXIIII. indictione VII. regnante domno Frederico romanorum imperatore gloriosissimo. anno regni eias XXIII. imperii uero XX. Datum apud Lutkam X. kal. janii. 452. Ergbifchof Philipp von Coln leibt, um fich jum Rriegsjuge nach Italien ausgurchten, von ber Ctaat Coln 1000, und von Gerard vor bem Sofe 600 Mart, und überweiß jener feine Mung-gefulle und diefem die Jolleinkanfte bis jur Abrobung bes Darleibs. — 1174.

In nomine sancte et îndiuidue trinitatis. Ego Philippus dei grația s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notum esse uolumus omnibus quicumque presentis pagine tenorem legerint uel audierint, specialiter autem Coloniensis ecclesie prelatis, nobilibus, ministerialibus, et unigersis cinibus, quod fideles nostri ciues Colonienses ob reuerentiam domini imperatoris, nostram quoque dilectionem ad Italiee expeditionis preparationem que nunc fit. specialiter pro necessitate ecclesie et honore imperii. mille marcas nobis prestiterunt, nos eis omnes reditus quos habemus in moneta, et quicquid in ea iuris habemus, in potestate declimus a proxima purificatione s. Marie usque que quicquid nobis prestiterent, cum omni integritate receperint. Gerardus quoque ante curiam sexcentas marcas nobis prestitit auper universi reditus solutionem que nunc nobis debetur, et postea debebitur. Ipsi theloneum ciuitatis usque ad proximum pascha disposuimus, annis quoque duobus sequentibus in potestate sua dedimus, cui uel quomodo concedi debent. Si diuina misericordia usque tanc uinere nobis concesserit mutare non poterimus factum. donec utraque solutio tota perfecta fuerit. Si nero diuina potentia nos interim de medio subtraxerit, omnes prelati ceclesiarum, ex consensu domini imperatoris, et nostra goluntate, data fide promiserunt, quod nulli obedientiam promitterent, aut hominium facerent, donec hoc factum nostrum ratum habuerit. Id ipsum nobiles qui presentes erant data similiter fide de hominio et fidelitate promiserunt. Ministeriales etiam hoc idem similiter fecerunt, Magistri parrochiarum pro uninersis cigibus similiter firmauerunt. Obsecramus igitur in domino, et auctoritate episcopali iniungimus omnibus coloniensis ecclesie prelatis, nobilibus, ministerialibus, et ciuibus, si forte ita euenerit ut nos diuina potentia de medio tollat, ne successori nostro uel hominium uel aliquam fidelitatem exhibeant, donoc certitudinem ab eo acceperint, quod hoc nostrum factum imperiali auctoritate confirmatum. ratum habeat, et se tenere promittat, ut qui sua nobis prestiterunt. nullum inde prorsus detrimentum sustineant. Testes suut hujus rei, qui et fidei promissores. Bruno majoris ecclesie prepositus. Hugo decanus. Widekindus resensis prep. Theodericus cellerarius. Iohannes seflicensia prep. Symon s. Gereonis prep. Hugo dec. Pyramus magister scolarum. Cunradus s. Seuerini prep. Walterus dec. Arnoldas mag, scolarum, Theodericus ss. apostolorum prep. Theodericus dec. Sifridus s, Kupiberti dec. Geruasius mag, scolarum, et alii plures. Eberardus comes de Seyna, et filius eius Heinricus. Ulricus de Nûreberge. Godefridus de Heimisberg, Gerardus urbis comes, Gerardus adnocatus, Godefridus de Wolkenburg, Wilhelmus marscalcus, Scabini, et magistratus urbis pro uniuersis ciuibus,

Facta aunt hec Colonie in domo episcopali anno dominice incarnationis M.C.LXXIII.

453. Der Grafin Hilbegund werben fur Die abteilide Rirde ju Meer 30 Morgen bes Seisterhofs ju Mierst von Bilbelm von Calcum, und 30 Morgen ju Buberich von Godfrid baselbst, bessen Zochter in die Abtei ausgenommen worden, refignier. — (1176.)2

Eço Hildeguadis comitissa notum facio et presenti generationi et omni que uentura est. quod Willelmas de Calecheim homo noster XXX. turnales de predio in Seist a nobisi no henelicium habuit quos consentientibus uxore et liberis suls nobis resignanti. quatenus ecclesie Merensis usibus sieut reliquum predium in perpetuum deseruiant. Nos autem pro recompensatione corum octo marcas ei dedimes. Hec ergo ne ulla unquam oblinio deleat, et ne uel ipne nel aliquis successorum eius in posterum infringere presumat presentis scripti testimonio et sigilli mostri impressione firmare curanimus. Huius autem rei testes sum Heinricus de buderche et Theodericus firater eius. Gerlif de turren. Willelmus, Winemarus de bucheim. Cunradus aduocatus de buodberge. Godescalcus de coslare. Theodericus de embrungen. et Wernerus frater eius, et Marsilias presbiter, frater corum s. Suidberti

¹ Aus bem Driginal in bem Stadtarchie ju Coin. - ' In ber nachfolgenben Urfunde bes Ergbifchofe Philipp wird u. A. ber Juhalt ber vorfithenben beftatigt, wedwegen fie fpateftene ju bem angegebenen Jahre gehort.

canonicus, Georgius et Theodericus butg de creimelt. Ludewicus de mandelincheim. Enerbero et Godefridus caofh de urdingen. I Hoc quoque notum esse nolumus, quod Godefridus de buderche ministerialis noster cun uxore sua de predio nostro, quod a nobis in beneficium haboit XXX. iurnales et possessionem in buderche cum commanione silap ecclesis y. Laurentii in mere et nobis resignanit pro vo quod filia eius suscepta est in collegio sororum in andem ecclesia deo seruientium. Cnius rei testes suin ecclesio nostre fratres, tidelicet. Wintreus prior. Heremannus filius meus. Marcharina cellerarius noster, sed et ministeriales fratres tres prefati Godefridi. Gefhardus sacerdos de lancho. Gerlif de turren. Willelmus de winnendum. Heinricus de budreche, et Theodericus frater eius, Raodolfus de soacheno. Godefridus de terran. et Willelmus filius eius.

454. Ergbifchof Philipp von Coln bestätigt der Abtei Meer ben Besig der Guter, welche Die Grafin Silbegund theils von ihren Ministerialen eingeloft, theils angelauft. - 1176, den 23. April.

In nomine sancte et indiuidne trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Notum est prudentibus possessiones ecclesiarum absque regia potestate et pontificali auctoritate nullam habere firmitatem, quod prudenter considerans bone spei Hildegundis, cometissa de Mere, a nobis postulauit, ut predia Merensi loco postquam b. Petro attitulatus est et religiosorum habitationi mancipatus. collata nel etiam pecunia comparata, in nostram susciperemus tuitionem, que et nominatim assignare curanimus. Beneficinm Heinrici de turren." qui se cum uxore sua et IIII. filinbus in codem loco dinino tradidit sergitio. Mansus unus quem Godefridus de Wagenheim cum filia sua obtulit. Mansus unus quem Gerthrudis de ûrdingen cum duabus filiabus dedit. Quarta pars donationis ecclesie in cremuelt quam cum sorore sua deleganit Arnoldus de dichta, et frater eius Herimannus, Beneficium Willelmi de Calecheim triginta uidelicet iornales in insula seisth, pro quibus date sunt ei octo marce, et alias due pro corundem redemptione, Beneficium Gerlini de clureke pro que accepit septem marcas et dimidiam. Beneficium Iwani de luppe quod acceptis sexaginta marcis resignanit. Beneficium quod livas ministerialis quondam castri mere in cadem uilla id est hune possidebat, quod idem Ilvas cum uxoris et liberorum suorum consensu prefate cometisse resignauit usibus merensis ecclesie profuturum in perpetuum, pro ono ipsi date sunt triginta quatuor marce. His annectendum est predium in Walescheit triginta marcis comparatum quas pro codem predio acceperant duo fratres. Godefridus et Gerhardus de soulescheit. 4 Geuchardus de Achereren quod predium annuatim persoinit coloniensis monete solidos niginti unum. Hec predia ad presens mercasi ecclesie collata, seu in futurum conferenda, nel etiam pecania comparata seu comparanda, ne quis inuasori pateat locus, bone memorie Reinoldi archiepiscopi predecessoris nostri sententie inherentes auctoritate dei omnipotentis et b. Petri apostolorum principis ac nostro banno predicte ecclesie confirmamus, perpetuo anathemate omnem hominem applicientes qui ea inuascrit, imminuerit, distraxerit, nisi penitentia ductus satisfecerit,

Acta sunt bec anno dominieş incarnationis MCLXXVI. indictione VIIII. regnante Frederico romenorum imperatore glorioso, nostri antem presulatus anno VII. Sunt testes horum tam laici quam clerici quorum nomina aubscripsimus, Bruno maior prepositus. Hugo maior decanus. Litherius bunnensis prep, lohannes prep, de sculiche. Laici. Heinricus comes de seine. et frater eius Eaerardus, Goddridus de heimesberg. Walramus de Innenburgh. Gerlacat de isenburgh. Ministeriales s. Petri. Gerhardus aduocatus. Herimannus camerarius cam altis pluribus. Lecta coloniş în festo et ecclesia b. Georgii martiris, nono kal. maii.

- 455. Erzbifchof Philipp von Coln gibt fur 400 Mart, Die er jum Reichebienfte gelieben, Die Stifte, bofe Silben und Elberfeld bem Grafen Engelbert von Berg in vererblichen Pfandbelib. 1176.
- † In nomine sancte et indicidne trinitatis. Ego phylippus dei gratia a, colonicasis ecclesis archiepiscopus in perpotaum. Si attentius consideremus quam egregie quantaque fidelitate uenerabiles patres nostri ad sublimandam

^{&#}x27;Der folgende Zert befindet fic auf ber Rudfeie ber Urbube. - * Aus bem Cartialer ber Abeli fol. & r. - * Zurren, ein nurdiplief Boberich, eine, vermuttig beude veränderten Berlindig eftagegangen Gill; ein vorliegte Bab fübre beien Rudfeien. Der fert. Die übrigen Dete find: Wandelin, Uerdingen, Rrefeld, Dpd, Calcum, Nierft (Bergf. Rr. 414), Jiverich, Lipp, Walfcheib. - 'Dier felden einige Borte.

romani imperii maiestatem hactenus anhelauerint, expedit utique et dignum est, ut exempla uirtutum et pietatis ab ipsis sumentes, nec rerum expensis, nec corporum terreamur dispendiis, donec imperialis strennuitas in sui proprietate uigoris existens, clatum caput sibi rebellium penitus declinet, et sibi subiciat. Noscat igitur et in presenti et in futuro tempore, tam imperialis excellentie equitas quam coloniensis ecclesie fidelitas, quod nulla proprie necessitatis coactione sed tantummodo ad promouendam romani imperii honestatem duas curtes ad episcopatnus coloniensis ecclesie pertinentes, unam nidelicet in Helethen, alteram in Elucruelde, comiti Ingelberto de monte et uniuerse heredum sucrum successioni coram prioribus nec nou et inbeneficiatis, et ministerialibus, et burgensibus coloniensis ecclesie pro quadringentis marcis, sub hac conditione exposulmus, ut si prenominatus comes Ingelbertus decesserit, proximis heredibus suis secundum ordinem successionis, similis de eisdem curtibus debeatur justicia. Preterea omnem fructum et jura antique institutionis, que inde oriri possunt, interim in usus ipsorum quemadmodum colonieusi debetur episcopo seruire decretum est, usque dum pretaxata pecunia integraliter eis reddatur, et sic memorate curtes, sine omni contradictione redimantur. Inter cetera neminem latere uolumus quod scoltetus earundem curtium, nullatenus ab officio suo remouendus est, nec alli substituendi sunt, quia utilicationes suas hereditario iure et confirmatione prinilegii suscepit. Hec itaque ut rata et fixa permaneant signaculo nostri sigilli paginam presentem roborare nobis placuit, et sub perpetuo anathemate communitam esse uolumus, ut si quis hanc ueritatem temerario ausu irritare temptauerit, iram omnipoteutis dei in eternum incurrat. Huic rel testes idonei aderant, quorum nomina hec sunt. Bruno major prepositus in colonia. Hugo major decanus. Lûtharjus bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis. Churadus prep. s. Senerini. Rodhifus s. Chniberti prep. Theodericus prep. ss. apostolorum, et ceteri priores. Nobiles terre. Henricus dux de limburch. Euerardus comes de seina. Albertus comes de mûlbach. Willelmus senior comes de iuliaco, Willelmus filius eius. Viricus comes de nûrberg. et Gerardus filius eius. Henricus comes de saphuenberg. Theodericus de hostaben. Henricus comes de arnesberg. et ceteri nobiles, Ministeriales, Gerardus major aduocatus, Henricus de Wolmuthesteine, Henricus de alpheim. Godefridus de Wolkenburg. Hermannus camerarius, Richzo de mulenheim, Willelmus scitlinc, Burgenses. Gerardus teloncarius. Emundus et Lodewicus, et Henricus, et Karoius, et Ricolfus, scabini, et alii quam plures,

Acta sunt hec anno incarnati uerbi M.C.LXXVI. Regnante romanorum imperatore Friderico, et tunc in italia existente. Anno presulatus nostri VIII. Domino omnia gubernante, amen,

456. Ergbifchof Philip von Coln befunder, bag Conrad, Canonich ju Rees, mit feiner Mutter Bertraubi feine Erbguter gu Mheinberg, Dffenberg, Birten, Menfelen, Geft, u. f. w. bem Stift Rees unter Borbebalt ber Leibzude aricente, - 1176.

In nomine aanetge et indiuidup trinitatis. Ego Philippus del gratia colonieusis archiepiscopus generationi huic. et ei que uentura est. in perpetuum. Quoniam ex auctoritate officii nostri mouemur iustis et honestis peticionibus semper aurem pietatis accommodare. et que coram nobis aguntur semper in melius pronehere. et que consilio consensuque nostro legitime acta sunt. nostra auctoritate confirmare. posterisque perpetuo retinenda curvanima mandare. Scianti gitur tam presentes quam posteri, quod Conradus Ressensis reclesiç cauouicus electus. una cum matre Bertrade. hereditatem patrimonii sui que jusum iure hereditario contingit. consentientibus et approbantibus universis cognatis suis ad ecandem hereditatem pertimentibus, consilio etiam et assensu nostro, ecclesiç b. Marie unitgrinis in rezea. et b. Cyracio sociorumque eius et b. Deutlini confessoris libere contulit. ita tamen ut eandem hereditatem quoadusque idem Conradus uel mater sua superuiterint, quiete possideant, îpsis autem de medio faetis. ad ecclesiam cum omnibus utilitatibus tam in agris. siluis, pratis, quam in pascuis, ceterisque appendicis perpetuo possidenda redeat. Hiis autem iu locis seiliest. Berka. Otesnberga. Birte. Megencelle. Geist. Vurnhes. Riken. ipsa hereditas supradicta sita est. Ut autem hçe rata et inconsulus perpetuo perseuerent, presentis scripti paginam sigilii nostri impressione corroborari fecinus, data conseruatoribus benedictione et pace, in siolatores anathematis senetatam, nils satisfecerin, romulgamus.

Acta sunt hec publice coram idoneis testibus, anno dominice incarnationis M.C.LXXVI regnante imperatore

Friderico. anno imperii eius XXI. Episcopatus autem nostri VII. Huius rei testes sunt. Widekindus eiusdem çeclesig prepositus. Wichmannus decanus. Henricus parrochialis decanus. Reinoldus utilitus. Richmeltus. Henricus helmbertus.
Henricus de probantes. Henricus de grana. Henricus herpe de holthusen. Dobannes. Eilbertus. Henricus de ilte.

457. Abt Gelboff von Brauweiter trifft mit den Beinbauern der von der Königin Richega der Abrei geschenten Billa Mejenich ein neues Absommen bahin, daß die denselben bischer zur ausschliege lichen Rubung zugewiesenen Stude funftig auf balben Gewinn gebauet werden sollen. - 1176.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego G. humilis minister in brumvilrensi cenobio universis filiis matris ecclesie in percetuum. Ouod ad noticiam multorum peruenire congruum duximus, litterarum monimentis mandare prouida deliberatione curagimus. Nouerit ergo presens etas et omnium secutura posteritas, quod b. memorie domna Richeza regina. uillam mesenihe cum hominibus suis eodem iure possidendam b. Nykolao tradidit. quo ante tempus oblationis tenebat. Preterea XXIIII. uineas quas arpennas queant, eidem confessori sub tali conditione contulit. nt quelibet arpenna tempore uindemie X, onera uiui solueret ecclesie, et de residuo uino dupla portio ecclesie, tercia incolis remaneret. Regina uero quia liberalis erat sicut suam decebat excellentiam. terciam portionem eo quod exigua uidebatur secundum magnitudinem laboris quem cultura exigebat uinearum, cultoribus suis ampliare dignata est, tribuens eis quasdam uineas quas singularitales uocant cum curticulis, cum agris et pratis, ut ipsi quicquid emolumenti inde proueniret soli possiderent. Qui de tali augmento sibi colinto presumentes, continuo studium suum ad suas converterunt singularitates spaciose illas dilatando, et econtra nostra uineta de die in diem neglexerunt. Dampnum igitur tam diuturnum ulterius non ualentes ferre, illos ante aduocatum theodericum ad rationem positimus, ut nobis super hoc satisfacerent, ant dictante justicia quicquid ab ecclesia tenebant perderent, Qui nullam inuenientes excusationem quia negligentia eorum oculis patebat omnium, tale inierunt consilium, ut pro labore et sumptibus uinearum suarum eis LX, marcas daremus, et ipsi omne uinum quod amodo in suis singularitatibus habituri essent, nobiscum equa lance diniderent in perpetuum. Tandem assensimus, LX. marcas dedimus, tta ut omnis iusticia quam nos ets debebamus, et ipsi nobis, amodo quiescat, excepta dimidia ama uini, que ninum nostrum in naui deferentibus dabitur. Uiam uero uniuerse carnis quolibet eorum ingresso, equus, aut bos. aut uestimentum melius quod habucrit dabitur. Testes huius rei sunt. Fortolfus prior. Adelbertus, Sigewinus, Iohannes. Theodericus, Reginoldus, Rudolfus, Ministeriales, Theodericus aduocatus, Heinricus, Iohannes de dalbelm, Heinricus de ulmeno. Euerbardus, et ex familia, Frithericus, Gerhardus, Heinricus, Rupertus, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXVI. Indictione VIIII. anno imperii Friderici regis XV. Domni Philippi archiepiscopi anno VIIII. sub abbate Geldolfo feliciter in domino. amen.

458. Erzbischof Philipp von Coln befunder, unter welchen Bedingungen er die Lehnherrlichfeit bed Allode bed Bilbelm von hammerbach 'erworben habe. — 1176.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego phylippus dei gratia s. coloniensis ecclesie humilis minister escruas. omnibus s. dei ecclesie făliis, tam presentibus quam futuris in perpetuum. Qui potestatem et principatum a domino deo acceperunt. debent in els plurimum inucairi tusticia et uerius quan, assequi meruerunt. Quia igitur ad honorem b. petri. et coloniensis ecclesie quesiaimus et adepti sumus allodium Wilhelmi de hamerbach. ipsius ciusdem conseanu et traditione, et matris sue Irmengerdis, cognati quoque sui Vibelrici, unde bonnu aperari et expectari utrobique debuit, ne inde contrarium oriatur. industrije nostre summopere cauendum est. Presenti igitur pagine annotari fecimus et sigilli nostri anctoritate imprimi, ad perpetuum memoriale quod in hanc formam donationis. et perpetu fibertatis bona cius acceptums. ut si de tuxore filium gennerit, hereditatem eius opticat sine

I. u.

Das Gut lag in monumente, b. i. (Ober- Rieber-) Mormter, vergl. Rr. 527.

iusticia que uulgo hereweede et hersture vocatur. Vel etiam filia, secundum terre consuctudinem. Quod si manet sine sobole, uxor eius codem iure heres maneret. Sin autem uxor decessisset, haberet hereditatem proximus eius heres. Onnes de codem altoido liberi esse debest ab omai theloneo, 'et copplegrase. Ne autem haius suctiatis confirmationem fraude uel auaricie ardore, in posterum quisquam infringere presumat auctoritate b. petri et nostra interdicimus, et sub anathematis uinculo districte communismas. Testes sunt haius rei, qui et presentes fuerunt haiu donationi. Bruno maioris ecclesie prepositus. Hugo decanus. Symon prep. s. Gereonis, Cunradus prep. s. Sesterial. R'dolfus prep. s. cuniberti, vezeto prep. s. Andrey. Theoricus prep. ss. apostolorum. Heinricus dux de lindburg. Heinricus comes de gelre. Theoricus comes de cleue. Ingelbertus comes de monte. Albertus comes de molbach. Wilhelmus comes iuliaceasis. Theoricus de hostathe. Godefridus de heimesberg. Adolfus de saffenberg. Gerhardus de blanchenheim.

Facta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.L.XXVI. Anno imperii domni Friderici gloriosi romanorum principis XXIIII. feliciter.

459. Erzbischof Philipp von Coln befundet, wie bas Stift Schwarzebeindorf bie Bogtei über beffen Gut zu Eitorf aus ben Schnben bes Grafen Robert von Raffau und beffen Untervogts, Ludwig von Gendersborf; frener die Bogtei über brei Manfen aus ben Schnben bes Grafen Everard von Cann und beffen Untervogts, Gobfeid von Oradenfels, eingeloft babe. — 1176.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia coloniensium archiepiscopus. Quoniam per dei misericordiam ad episcopalem dignitatem uocati sumus, officio nostro id exigente, omnium et maxime ecclesiarum, tam nonellarum quam antiquarum, prouidere utilitati debitores existimus, et bona earum quantum in nobis est. non solum integra conservare, nerum etiam nocendi occasionem penitus amputare. Notum itaque sit tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quod ecclesia b. clementis in rindorp, predium quoddam habet in ullla que ethedorp nominatur. Huius predii comes robertus de nassovve extitit aduocatus, uerum hanc aduocatiam quidam lodevvices de genderstorp ab codem comite roberto infeodatus habebat. Uisum est autem tam fratribus quam sororibus iam dicte ecclesie in rindorp, propter insolentiam aduocatorum, sibi et posteris suis fore profuturum, si neminem preter solum coloniensem archiepiscopum, quicunque ille sit, in hoc prodio siue in alio habeant aduocatum, nisi forte ab alia ecclesia aduocatum habente. aliquod bonum post hec fuerint adepti. Nobls Itaque tam pro huius ecclesie, quam pro ceterarum utilitate, ex debito nostri officii laborantibus, comes robertus et lodevvicus, consilio nostro acquiescentes. hanc aduocatiam cum omni iure quod in eodem predio se habere dicebant, sine omni exceptione in manus nostras resignanerunt, et heredibus coheredibusque suis consentientibus, penitus et in perpetuam exfestucauerunt, XXV, marcas et carratam uini pro reconpensatione ab ecclesia prefata recipientes. Preterea sciat etiam omnium fidelium universitas, quod b. memorie arnoldus coloniensis archiepiscopus, ecclesie in rindorp fundator primus, tres mansos in eadem uilla rindorp ab ecclesia meschedensi de proprio comparauit. et ecclesie quam fundauit in rindorp. in quietam et perpetuam possessionem contradidit. Comes uero euerardus de seina. eorum trium mansorum aduocatus, et godefridus de drachenuels ab eo de his tribus mansis infeodatus, consilio nostro, aduocatiam cum omni iure quod in his tribus mansis habebant, heredibus et coheredibus suis consensum prebentibus, in manus nostras resignauerunt, et remota omni exceptione abrenunciauerunt in perpetuum. quinque marcas a fratribus et sororibus recipientes in reconpensationem. Vt autem hec ueritas multis et idoneis testibus coram nobis corroborata, calumpaias malitiosorum compescat, et in perpetuum excludat, presentem paginam sigilli nostri auctoritate munimus, et si quis contra hanc institutionem ausu temerario sine fraudulento aliquid machinari presumpserit. huiusmodi hominem perpetuo anathemate condempnamus.

Die Breibeit von dem Berrgemeite, der hertfluuer und bem Bule wied auch in der Urfunde Rr. 554, in Anfebung bes Jolles mit bem Benerken: juwe coloniems, dewilligt. Die Jollfreibeit für die Eresense auf ihren hofen ward von der fickteren Ritterfacif fortbauernd in Anferud genemmen.

Acta sunt hee anno ab incarnatione domini M.C.I.XXVL Regnante gloriono romanorum imperatore friderico. presentibus idoneis testibus. tam clericis quam laicis, quorum nomina ad confirmandam rei ueritatem diguam duximus annotare. Bruno maior in colonia prepositus. Hugo maior decanus. Sifridas sanctensis prep. Simon s. gerconis prep. Witkindus ressensis prep. Liborames sedicensis prep. Libori interfuerum hii. Henricus de safenberch aduocatus maior s. Petri. Pater eius euerardus comes de seina. Euerardus filius eius. Albertus comes de molbach. Heimricus prefectus colonie. Reinerus comes de uroizebrechte. Lodevvicus de gendestorp. Lodevvicus de nestere. Ministeriales. Gerardus aduocatus. Hermannus camerarius. Withclmus marscalcus. Ricolfus aquensis utilicus, et alii quamplarimi tam de ordine clericali quam laicali.

460. Erzbifchof Philipp von Coln beurfundet die von feinem Borganger Arnold II. unternommene, von deffen Bruder Burchard genehmigte und von der Schweifer Sademig vollichtet Seifrung der Rirde und bed Rloftere Schwarzebeindorf, und verleiht derfelben ein Gut zu Godorf und eine befchränte Pfarreigenichat. — 1176.

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus del gratia sancts coloniensis ecclesic archicpiscopus. canctis christi fidelibus imperpetuum. Notum sit omnibus tam presentibus quam successuris. qualiter Arnoldus coloniensis archiepiscopus II. uir totus in dei opere conuersus, cum diligenter aduerteret illum recte frui rebus transitoriis, qui ex his adipisci merebitur premia regni celestis, cupiens et ipse consequi funiculum superne hereditatis, omne patrimonium suum quod habebat in Rindorp, pro remedio anime sue, patris et matris, fratrum et sororum, omniumque parentum et amicorum suorum, diuinis usibus instituit, et ecclesiam ibidem deo in honore s. dei genitricis ac semper uirginis Marie, et in honore a. Clementls construxit. Post cuius mortem, frater cius dumnus Burchardus consensu uxoris suc. omniumque sororum suarum cundem locum deo delegauit. ct claustrum deo sanctisque eius ad seruiendum ibi fieri concessit. Quo facto. soror eius domna Hadewigis asnidensis abbatissa. eni predictus archiepiscopus, quia nulli post deum melius confidebat, adhuc uiuens eandem ecclesiam commiserat. ut sicut par in deuotione, ita ipsa esset particeps in remuneratione, predictam ecclesiam cum magno sumptu amplificauit, claustrum quoque propriis expensis construxit. Deinde conuocatis prioribus, et multis nobilibus tam ciericis quam laicis in rindorp, ex consultu omnium et consensu sororum clus Sophie nidelicet et Siburgis, obedientiam einsdem ecclesie archiepiscopo, et s, coloniensi ecclesie sibi commisse eodem iurc, et eadem libertate qua cetere ecclesie sunt subjecte tradidit, tali siquidem conditione, ut qui prememorate ecclesie descrutunt, liberam electionem in personam idoneam que eis presit habeaut, facta nero electione, candem personam domno coloniensi. ut curam eiusdem ecclesie ab eo recipiat presentent, que omuia tanquam rationabiliter ordinata nos comprobagimus, et candem personam ad prouectum ecclesie abbatisse habere dignitatem et consecrationem statuimus in perpetuum. Aduocatum uero omnem ab codem loco, cunctisque clus pertinentiis omnino remouimus preter solum colunicasem archicpiscopum, quem sicut in spiritualibus. ita etiam in temporalibus illi loco defensorem esse uoluimus. Mancipium quoque unum nomine Sybodonem, et predium quod est in uilla que dicitur quaeqedorf, partim de nostris, nartim de bonis ecclesie usque ad ducentas quinquaginta marcas comparaulmus a legitimis ciusdem predii possessoribus. Cristiano nidelicet et sorore eius Aleide. consentiente marito cius Lamberto de Milnheim. et a quodam Hermanno de Strabruch, ceterisque omnibus legitimis ut dictum est possessoribus, et ecclesie in Rindorf contuitmus. Preterea supramemorate ecclesie a domna vilicensi abbatissa, et a toto conuentu baptisterium in pascha, et in pentecostes est concessum, puerumque ad baptizandum a uilicensi pastore esse mittendum. Sepultura etiam sub hoc tenore est concessa. ut fratrea et sorores et hi solummodo siuc serui, siue ancille qui de expensis fratrum uci sororum uinunt. eisque in domibus suis seruiunt. ibi a fratribus ecclesie in Rindorp uisitentur. inungantur. ct ibidem sepeliantur. excessus quoque ipsorum a sacerdotibus illius ecclesie corrigantur, quod si in corum correctione desides inuenti fuerint, archidiaconus eorum correctioni inuigilet. Et ut hec constitucio rata et inconuulsa permaneat, presentis pagine scripto, et sigilli nostri inpressione communimus, quam etiam episcopali banno et auctoritate confirmamus. statuentes sub districti anathematis comminatione, ne postmodum aliqua temeraria magnaue persona quicquam huius constitucionis iaminuere, uel infringere audeat, aut ualeat. Testes quoque huius rei, tam clericorum quam laicorum, liberorum, ministeriailum, multe uenerabiles unt persone. Bruno maloris ecclesis in colonia prepositus et archidomus, Hugo maior decanus et prep. s. Marie ad gradus, Lotharius bunnenais prep, et archid. Symon prep, s. Gereonis. Wicelinus prep, s. Andrec. Tirricus prep, ss. apostoiorum. Widekinus prep, de resse, et secundus decanus maioris ecclesis. Johannes seulitensis prep. Capellani. Ulricus. Heribertus. et Herimannus. Walterus bunnensis. Liberi. Henricus comes de Safenberg et alucactus domus b. Petri in colonia. Henricus de Arberg, prefectus urbis colonie. Euerardus comes de Seina. Wilhelmus comes iuliacensis. Ulricus comes de Núrberg. Theodericus comes de Hostade. Ministeriales. Gerardus coloniensis aduocatus, Wilhelmus Schillinc. Gerardus de Herne. Euerardus frater suus. Johannes de Robheim. Gorwinus de Alflere, et alii quam plures probati testimonii niri.

Acta sunt hec snno dominice incarnationis MCLXXVI. indictione nona. concurrente IIII. epacta VII. Regnante et un represente romanorum imperatore, ac semper augusto Friderico inuictissimo, snno regni eius XXVI. Imperii usro XXII. Anno quoqua eratcheisiosopatus sostri VIII. Edictier amen.

461. Erzbifchof Philipp von Colin bekundet, daß Merner von dem Badel, Burger dafelbit, und feine Gattin ihre Lehn und Jindhafter dem Urfulastifte gegen zwei Prabenden und mit Borbestalt der Leibundt restantir baten. — 1176.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Phylippus dinina fauente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus amnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Suscepti cura regiminis sollicite prouidere nos ammonet, ut ea que coram nobis ad utilitatem alicuius eccleale nobis commisse rationabiliter aguntur, ita scripto mandentur, ne in posterum alicuius malignitatis occasione super hiis ecclesia possit grauari. Placet igitur nobis ad omnium peruenire noticiam tam futurorum quam modernorum, quod Wernerus de monticulo ciuis coloniensis, propter denotionem et fidelitatem quam ecclesie ss. uirginum gessit, a fratribus et sororibus eiusdem capituli promeruit, ut in fratrem ab eis assumeretur, et licet laicus esset, stipendium tamen unius prebende acciperet, Qui etiam ab eadem ecclesia beneficiatus erat bonis feodajibus et bonis censualibus, que unigo leengul, et lazgul dicuntur. Cum autem procedente tempore idem Wernerus prole careret, et maiori deuotione atque dilectione ecciesie traberetur. ipse una cum uxore sua Gertrude predicta bona omnia tam feodalia quam censualia ecclesie sub tali forma conditionis addixit et assignauit, ut tam ipse quam uxor sua Gertrudis ea omni tempore uite sue possiderent, et fructus inde pro arbitrio suo perciperent. Post utriusque uero mortem ipsa prescripta bona omnia ad ecclesiam redirent, et libere atque absointe in usus et possessionem ecclesie cederent, et ad stipendia fratrum et sororum pertinerent, ita quod nulius heredum siue prefsti Werneri, siue uxoris sue Gertrudis quicquam iuris in eis obtineret. Abbatissa uero et totus conuentus predicte ecclesie in recompensationem huius pie denotionis, prefato Warnero, et prenominate uxori sue Gertrudi, priori prebende aliud stipendium de nouo auperaddiderunt, et sic utrisque usque ad uite sue terminum duarum prebendarum stipendia simul habenda concesserunt. Postquam autem ambo diem clausissent extremum, sicut bona supra determinata ad usus ecclesie reuerterentur, ita quoque utrumque stipendium libere et absolute ad ecclesiam rediret. Nolumus etiam hoc ignorari, quod stipendium istud secundum quod priori stipendio eis adiectum est. abbatisse Clementie fuit. quod et ipsa ob honorem dei et ecclesie sue profectum quem exinde prosecuturum sperault, spontanea ucluntate eis ambobus attribuit et concessit, at juxta prescriptam formam ab eis possideretur, et post obitum eorum sibi scilicet abbatisse uel ecclesie rediret. Vt autem hec omnia rata et inconuulsa permaneant, presentem kartam inde conscribi, et sigilli nostri impressione signari fecimus. Testes huius rei sunt. Bruno maioris ecclesie in Colonia prepositus, Hugo decanus. Widekindus subdecanus, Lutharius bonnensis prep. Symon ecclesie s. Gereonis prep. Conradus s. Seuerini prep. Rédolfus s. Céniberti prep. Wezelo s. Andree prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Rudolfus s, Petri scolasticus, Godefridus s, Gereonis decanus. Sifridus s. Ceniberti dec, Ensfridus s. Andree dec, Herimannus ss. apostolorum dec. Isfridus s. Georgii dec. Arnoldus s. Seuerini scolasticus. Geruasius s. Câniberti scol. Ivo ss. spostolorum scol. Iohannes ecclesiasticus s. Laurentii. Godefridus eccl. s. Columbe. Albero s. Albani. Gerliuus s. Martini. Euerhardus s. Iacobi. Albertus s. Iohannis.

Wilhelmus s. Brigide. Godefridus de Lisolfskyrken. Clementia ss. uirginum abbatissa. Sigewiz decana. Irmentrudis. Heinricus. Agelolfus. Theodericus. et ceteri quamplures fratrum et sororum. Engelbertus comes de monte. Theodericus comes hotstadin. Heinricus comes de bikenswag. Arnoldus de Elslo. Winricus de wizwilre. Gerardus nobilis aduocatus. Arnoldus de matrenberg. Theodericus de Elner. et frater eius Gambertus. Gerardus thelonearius. et frater eius Theodericus. Karolus de saltgaszen. Ricolfus uillicus aquensis. Bruno scabinus de ringazin. Lödewicus scabinus. Heinricus scab. Emundus seab. Vogelo comes. Iohan der polenre. Godefridu Ulrieus. Heinricus de monitculo. Godefridus de lanreke. Lüdolfus de ossendorp. Bernerus.

Acta sunt hec anno dominieç incarnationis M.C.LXXVI. Presidente romane cathedre Alexandro papa III.
Reguante Friderico imperatore augusto.

462. Grafin Aleibis von Molbach, mit ihrer Tochter Alverabis und ihrem Schwiegersohne, bem Grafen Bilfelm (von Juliab), überweift zum Seelenheile ihreb Gatten, bes Grafen Albert von Molbach, die Rirche zu Grefrath, um ein Canonichen: Collegium babei zu grunden, und schenkt dazu hofe im Kirchibiel Grefrath, Rorvenich, zu Poll, Lubenborf, Bernau und Oberwinter. — 1177, ben 24. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Oblationes fidelium deo et ecclesie in salutem animarum oblate ne uel tempore nel casa nel occasione mutari possint ueritatis sue muniri debent testimonio. Inde est quod omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris notum facimus quod in elemosinam Alberti comitis de molbach qui XII. kal. innii obiit in domino, ego Alcidis uxor ipsius, et Alucradis filia mea et Wilhelmus comes gener meus, intuitu diuini amoris et astipulatione fidelium nostrorum, tam clericorum quam laieorum, ecelesiam que est in Greuerode. ad substituendum in ea canonici ordinis fratres, liberam facimus et libertate concessa fratribus in eadem ecclesia deo seruituris liberam et canonicam pastoris proprii electionem concedimus. Nos itaque per gratiam dei ego Aleidis et filia mea et gener meus in augmentum et supplementum crescentis ecclesie eidem ecclesie ad seruiendum in ea deo et s. marie et s. laurentio de prediis nostris in eadem parrochia curiam que dicitur ad campum XVIII. solidos soluentem cum omnibus sibi attinentibus concedimus. In parrochia de norvenich in uilla que dicitur rodhe predium quod reddit XL, maldros siliginis ad omnes usus ecclesie concedimus. In polle XVII, maldros siliginis. In hudendorp de manso Ottonis X. maldros siliginis et X. cappones. In dernove quicquid aliodii habemus uinearum. In minori wintre quicquid uinearum habemus. Preterea la candem elemosinam predicti comitis Alberti pia et salutari deliberatione concessum est ut si quis ministerialium siue hominum qui ex allodio dominii nostri et successorum nostrorum fuerit infeodatus, in obitu suo ex hereditate sua seu feodo predicte ecclesie quiequam contulerit. firmum et inconsulsum perpetuo iure permaneat, et predicta ecclesia legitimum heredem predicti comitis Alberti legitimum aduocatum habebit. ita tamen ut eandem aduocatiam suam in secundam manum et potestatem nullo modo transferre possit. Pro qua donatione ut quod donatum est semper inconsulsum maneat. presentes fideles christi uocamus in testimonium. Robertum abbatem in gladebach. Ottonem archidiaconum leodiensem. Wernerum prepositum de steinfelt. Hermannum prep. de knechtstede. Amieum prep. de beke. Rodolphum decanum de kempen, Walterum de wassenberg. Walterum eiusdem ecclesie pastorem. Teodericum comitem.

Gestum est hoc anno dominice incarnationis MCLXXVII. VIIII. kal. iumii. Rome presidente a uninersalis ecclesis summo pontifice Calixto III. sub imperatore Friderico. et Philippo coloniensi archiepiscopo. et Ludolfo leodiensi presule.

[&]quot; Aus bem Carinlar ber Abiei Auchifteben, S. 199. - ? Gerfrath im Areife Aempen. Rirdenpatron bofelbft ift noch jest ber Stattniche ju Tobberich, war ber Abt von Anchifteben. Die Stiffung eines Albert ju Werfelan fehrn in für Edware geformen ju fenn.

463. Erzbifchof Philipp von Coln nimmt bas von bem Grafen Arnold von Cleve gegrundete Frauenfift ju Bedburg bei Cleve, mit beffen Gutern zu haffelt, Riswiel, Briemen, Millingen, in feinen Gute. — 1167—1177.

In nomine sancte et indiuidug trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniemsis ecclesie archiepiscopus, notum sese uolumas tam futuris quam presentibus christi fidelibus, (qualiter) Arneldus comes de chiue locum quendam in Bedebur dictum deo et b. semper uirgini marie, pro remedio anime sue constulte. ea conditione ut ibl perpetuo diuinum esset seruitium, quem locam et adiacentia bona uidelicet Hausela. Risocic... Briene. Millingen. Truktene.º cum ceteris omnibus ad eam pertinentibus, nos quia nostre subiacet diocesi. ab inibl domino acutientibus regati. sub defensionem concesse nobis a douino potestatis suscepimus, presentem inde cartam conserribentes, sigilique nostri signaculo signantes, auctoritate Igitur domini et b, Petri ac nostra perpetui anathematis uinculo omnem homlnem subicimus, qui prefa(tum locum) iniuste inanserit, uel ibi domino servientes temere et malitiose (turb)uerit, tis penitentia ductus resipuerit, et satisfecerit. Testes fuerunt. Sifridus xanctensis prepositus. Xicolusa abbas sigebergensis. Theodericus abb, campensis. Iohannes siflicensis prep. Willehelmus prep. de Wischele. Euerhardus et Guncelinas s. aietorie canonici. Henricus comes de gelre et filius eius Gerardus. Nobiles. Constantius de monte et filius fratris sui Rabodo. Euerwinus de holte. Theodericus de uphem. Eurous spede. Ministeriales. Reimarus de kekene. Bernhardus de houte. Randelphus de uockenlo. Nicolaus merlebem. Rutgerus pincerna. et alii quam plures.

464. Uebereinkunft zwischen ben Burgern von Coin und Berbun, daß fur faufmannische Sould nur ber Gulubener felbs angegangen, fein Berbainer jam gerichtlichen Zweitaungse gezogen und ber Beweis burch Zeugnist zweier Schöffen ober Schöffenbruber gelieset werden soll. An Bolle gefällen foll nur bas Attabliche von ben Berbanern erhoben werben. — 1178.4

In nomine sancte et individue trinitatis. Nouerit universitas fidelium tam posterorum quam presencium, consilio senatorum et prudentissimorum ciuitatis Colonie, inter uirdimenses et colonienses egregios ciues pacis et concordie, huiuscemodi condicione, factam esse compositionem. Quatinus si quis Coloniensium, uirdunensi ciui bona sua crediderit. ab eodem cui credidit. et non a quoquam alio bona sua repetat. et nullus uirdunensium ciuium pro aliquo debito suo Colonie, uel duello, uel aliquo manifesto judicio inpetatur. Si uero debitor pecuniam quam mutuo accepit, sicut iustum est, reddere rennuerit, ipse creditor si debitorem testimonio duorum uirorum qui Scablni sint uel confratres Scabinorum, uel officiales. Colonie contincere potgerit, bona sua ei restituantur. Sin autem. innocenciam negantis sicut iustum est suscipiat. De theloneo uero in Coloniensi ciuitate, nihil insoliti iuris. preter id quod ab antiquitate statutum est. a uirdunensibus exigatur. Hec autem ut rata permaneant sub senatorum testimonio firmata sunt quorum hec sunt nomina, Marcmann (lembechen).5 Karolus (tolnere). Albero (comes). Franco (paruus). Hubertus. Bruno (iuxta capellam). Waldeuer (genoz). Emundus, Ludewicus (de menberneslog). Waldeuer (filius ottonis). Alexander (frater Danielis), Gerardus (tolnere), Heinricus (filius herimanni). Richolfus (filius richolfi). Richolf (soltetus de aquis). Bruno (frater malbodonis). Ludolfus (grin). Gerardus (frater richolfi). Karolus (sairo). Didericus (frater ludewicl). Wolbero (filius sigewini). Cunradus (minnevuz). Hermann (de stauereu). Confratrum quoque corum quorum hec sant nomina, Hermann (sleuere). Godefridus (scheruechen). Engilbreht. Euergeldus (suaf). Ulricus (frater suus). Iohannes (de polene). Heinrich (saphir). Heinrich (filius brunonis).

^{. &}quot; Mus . " space, laleiding tol. do klint, van Golderland, Lil. Nr. XVI., welcher feine Abshrift aus dem, jest schlienden bes Bistisarchive entwommen. — Der in der liet, genannte Ab Rieolaus von Siegeng stebt juvissen 1172 und 1174; biernach wöre der Falktoum der Ausstellung zwissen 1163—1173 naber zu bestimmen. — 'Sielcheft Trukteun, Dernift, wo das Siegen der Bestist einen Hof bestisten. — ' & Gerardum. — ' Aus dem Original in dem Stadbarchiv zu Coln. — ' Die zwissen () einen Hof der Barten () eines folgen () eines fo

Helarich (minneuux). Hermann (scheruegen). Gerardus (filius franconis). Hermannus (filius emundi). Fugelo (filius iohame). Fugelo (grin). Godefridus (filius Ludolif). Heimich (filius suddeseri). Withelm (uraz). Bertoff (bule). Ludolifus (die ossendorp). Richolfus (filius fugelonis iohamei) Geruri (scherfwin).

Facta sunt hec anno incarnationis dominice M.C.LXXVIII, regnante Friderico Romanorum imperatore. Philippo coloniensi archiepiscopo.

465. Bifcof Gobfrid von Uetrecht ichent't bem Martinftift ju Emmerich, gur Aufrechthaltung ber von biefem geschiehenen Dotirung ber Pfarrfirche baselbit, ein Grundftud. - 1178.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Quoniam error humane obliuionis uiam solet obstruere ueritatis, et fraudulente contradictionis obstaculo christiane religionis frequenter perturbatur pia deuotio. Ego godefridus dei gratia traiectensis episcopus uolens diebus meis consulere, et munimen operis mei ad uninersam secuture posteritatis successionem transmittere, presenti instrumento curani commendare, qua intentione, qua conditione cum ecclesia embricense conuenerim. de quibnsdam querells quas michi proposnerat. Querelam quidem diligenter audiul, de quibus in parte me teneri in animo meo censui, in parte excusationem ueram pretendere potui, Tandem uero non potuit diuturna in nobis esse dissonantia. cum precesserlt semper uera dilectio et unanimis concordia, et fratres prenominate embricensis ecclesie, quicquid iuste et ininste querele aduersus me mouerant. plene et libere deposuerunt, ut iam inter me et eos nulla superesset conquerendi materia. Ego autem saluti anime mee prouidens, et beniuolentie fratrum respondens, terram que nocatur bertoldi in warcondia, quam scilicet În manu mea longo tempore liberam habueram, ejdem embricensi contuli ecclesie, ut stabilis permaneret doțis collatio, quam ad ciuilem ecclesiam embricenses fratres fecerant, et lpsi de prouentu terre illius augerent prebendas suas. pront deus daret benignitatem et terra fructum, et in die obitus mei anniuersario, memoriam mei in missis et orationibus haberent, et deinceps embricensis ecclesia pro mea et omnium tralectensium episcoporum salute oraret in perpetuum per huius ammonitionem elemosine. Ut ergo incontulsa permaneat hec donatio, presens idem instrumentum conscribi feci et insigniri sigilli mei appositione, bannoque episcopali confirmani, ut quicunque hoc mee deuctionis opus infregerit, damnatus ante tribunal summi iudicis eterno suplicio deputetur, sintque participes orationum et elemosinarum, quicumque studebunt conservare,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXVIII. anno regal friderici imperatoris XXVII. imperit eius et episcopatus mei XXIII. Huius donationis testes sunt. Theodericus summus decanus. Gozelinus prepositus s. Saluatoris. Lodwicus canonicus s. Martini. Walterus canonicus s. Petri. Gerlacus castellanus. Godecalcus canterarius. Hugo de dolre. Reinerus frater suus. et multi alii elerici et laici.

466. Ergbifchof Philipp von Coln befundet, bag Ritter Reimar von Rerpen ein haus mit hof und fechsig Morgen Land bafelbit bem Rlofter Konigeborf geschentt und foldte fur baffelbe verpachtet habe. — 1178.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus diulna fanente clementia s. coioniensis ecclesie humilis minister omnibus christi fidelibus tam presentibus quam fluturis in perpetuam. Suscepțe cura sollicitudinis nos ammonet, ut nos qui rectores ecclesie dei dicimur, ecclesiis nobis commissis, ipsarumque nitilitatibus denota sollicitudine prospiciamus et quieti et paci descruientium in eis, in possessionibus et contractibus nostro tempore et deinceps sollerti diligentia prouideanus, ne si in exterioribus tribulationum molestiis quassentur. et transullitatis mentiet silentium contemplationis interrumpatur. a domino nobis imputetur. Unde notum esse utolamus tam presentibus quam posteris quod Reimarus miles de Carpania habens zelum donus dei et uolens in ca quificare argentum. aurum. lapides preciosos, pro remedio anime sue et suorum, contulit monasterio quod est in kuningisdorp, et sooroilus inibi seruitio dei iugiter inaigilantibus, domum et arcam in Carpania. et LX. iurasde de allodio suo proprio. consentiente et approbante filio suo Godefrido. Idem Reimarus miles prudenti naus

industria, et prouide consulens domnabus, iam dicta bona quibasdam hominibus bonis locauli. domnabus approbantibus ad XII. annos. sub hac pensione, ut inde soluerentur annuatim ad usus sororum XXI. maldra tritici.
Hee etiam pacio intercessit, quod si cuolutis hiis XII. annis. hii pensionarii non fideliter et debito modo amministrarent, sorores haberent irrefragabilem anetoritatem ipsos remonendi, et de bonis istis pro beneplacito suo
liberam optionem ordinandi. Huic autem donationi prenominatus Reimarus hanc dispositionem non illaudabiliter
interiecit, quod filię sug que în prefato degunt collegio, si qua în taxatis bonis nomine corimediz, uel în aliis
obuentionibus emergerent, dum utioereat, ad usus indumentorum singulariter perciperent, post quarum obitum
universitas communiter sororibus cederet. Ut autem hee rata et inconulus permanent. hanc pagiama conscribi,
et sigilli nostri impressione fecimus communiri, statuentes, et sub districto anathemate inhibentes, ne aliquis ea
presumat infringere uel immutare. Quod si quis fecerii, indigantionem onnipotentis dei et bb. apostolorum petri
et spatii incurrat, et ninculum anathematis nisi resipuerit in perpetuum sensitat.

Acta sunt hec anno dominieç incarnationis M.C.LXXVIII. Testes huims rei sunt. Henricus abbas s. Pantaleonis. Cecrene. Gerlacus abb. de Brunwilre. Wecelinus prefait fictions abb. de Brunwilre. Wecelinus prepositus de Cecrene. Gerlacus canonicus maioris ecclesis in colonia. Winricus. Iohannes. Ensfridus. Heribertus. canonici de Cerpene. Herimannus de lüithisheim. et frater eius Cuno. Warnerus de Rode. Godefridus de kerpene. filius Relinari. Herimannus camerarius. Ludewicus dürbant. Emelricus de Reinbag. Carsilius de Rode. Amilius de Iuliaco. Gerardus abbs. Erwimos de Vine. et altij quam plures.

467. Raifer Friedrich I. beurfundet, daß Ergbifchof Philipp von Coln ben Sof Landershoven dem Grafen Engelbert von Berg in Pfand gegeben. — 1179, den 11. Upril.

Fridericus dei gratia romanorum imperator augustus. Fidelium imperii contractus, qui cum ratione et ordine innt competenti. nostra auctoritate confirmare, eisquo imperialis edicti, et prinilegii robar imponare consucinus, ne quid lapsu temporam, errore uel importunitate contrahentium, non obseruatis promissis immuteur. Omnibus ergo presentibus et futuris notum ease uolumus, quod dilectus imperii nostri peinceps. ph. Coloniensis archipeiscopus, cartem inaterehouen. cum omnibus auis pertinentiis pro centum et XXVI. marcis, comiti engelberio de berga, pignori obligauit, marca qualibet constante XII. solidis coloniensibus. Comes uero engelbertus et eius heredes omnem usum et usufructum prenominatę pilip plenarie recipient. nec ispe archiepiscopus uel aliquis eius successorum quicquam inde percipient. nec aliquo modo se intromitiet, quosque comes uel eius heredes. totam summam prenominate pecauje integraliter recipiant. Hec itaque ut rata permanent. presenti scripto, et sigillo iussimus prenominate pecauje integraliter recipiant. Hec itaque ut rata permanent. presenti scripto, et sigillo iussimus corroborari. Testes sunt. Hermannus monasteriensis episcopus. Arnoldus osnabrugensis episcopus. Otto marchio de brandeburg. Comes bernardus, marchio theodericus. Comes heinricus do Ditse. Comes willelmus de Galeke. Gozewins de heinesberg. willelmus aduocatus aquensis, wernerus de bonlant, et alii quam plures. Data selse III. idus aprilis. Indictione XII. Indictione XII.

468. Raifer Friedrich I. bestätigt bie von bem Ergbifchofe Philipp von Coln an den Grafen Engelbert von Berg geschehene Berpfandung der Stiftshofe hilden und Elberfeld. — (1179).

Fridericus dei gratia romanorum imperator augustus. Notum facimus omnibus imperii nostri fidelibus tam futuris quam presentibus, quod fidelis noster phylippus coloniensis archiepiscopus, dum essemus in ytalia. confessus est in nostra presentia. et curie nostre, principumque et aliorum nobilium quorum multi aderant. quod ipse pro

^{&#}x27; Dier (eiret ver Kaller 1179, womit auch die kaleica NII, filmmt, Oftere, welches auf den 1. Nyeif fel. — * Der Kaller befäuge bief i 176 gefehren Beryfindung, als er aus flatien quied wer, alse worthefinistig beliegtigis, als eis verbergebende wegen Kandersbewen (11. Nyeif 1179) beuefundele. Mehrerr Jeugen kommen in der einen Urtunde vor, die auch in der madtern genamt werben.

necessitate perficiende expeditionis ad quam nostro fuit inuitatus precepto, pignori obligauerit, comiti engilberto de berge, duas curtes episcopatui pertinentes, seliciet Helede, et Elberuelde, pro CCCC, marcis argenti, et roganit nos archiepiscopus ut il factum suum permissione nostra ratum manere concederemus, et per autoritatem nostram confirmaremus. Xos igitur attendentes qualiter ob fidem et seruicia imperii predictus archiepiscopus bona ecclesie sue inuadiare urgebatur, prefatam pignoris obligationem approbatimus et in cam consensimus, et corrandem bonorum possessionem, comiti engilberto predicto, nomine pignoris confirmatinus, et banan instri autoritate, pacem ei in eisdem curtibus et quietam possessionen stabilituinus, precipientes, ut nullo casu uiolentie ant potestatis, coloniensis archiepiscopus, ant quisquam successorum eius predictas curtes, et carum integram usum, de tirisdictione predicti comitis aut heredum soorum emancipet, antequam ille sua pecunia in predicta quantitate ad plenum persoluatur. Ad cuius nostre confirmationis argumentum, presentem cartam mostro sigillo roboratam contradidimus. Super hoc facto testes fuerunt. Wigmannus magdeburgensis archiepiscopus, Herimannus monasteriensis episcopus. Armoldus osnaburgensis episcopus. Reinhardus wirceburgensis electus, Adilo hildensheimensis episcopus, abbas de werda . . . Langraulius thuringie ludewicus. Heinricus comes de dietsa, Cânradus de bockesbere, Florentius comes hollandie. Simon iunior comes de sarabrugga. Cúnradus filius hirsuti comitis. Burcardus iunior prefectus de magdeburc, et alii quam plures.

- 469. Bifchof Regenhard von Margburg befidtigt ben Bergleich, woburd ber Knifetlide hofennzier und Domprobit Gotfrid bafelbit auf ben an Die Abtei Altenberg gemachten Zehntanspruch wegen bei hofes Lugelinfeld vergichtet. — 1179.
- C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Regenhardus sancte wirzeburgensis ecclesie humilis episcopus, notum facio omnium tam presentium quam futurorum uninersitati, qualiter ad petitionem domni Gazzeini uenerabilis abbatis in Bergen, ex consensu domni Golefridi imperialis aule cancellarii, maiorisque ecclesie nostre prepositi, negocium quod inter eos nersabatur super quibusdam decimis de curte lucelenuell, nobis mediantibus et fratribus nostris consentientibus, plenarie hoc modo diffinitum est, Cancellarius enim et prepositus de iam dicta curia lucclenuelt, quam domnus abbas et fratres sui, insto concambio possederunt, de nutrimentis animalium suorum decimas exigebat. Et licet prenominatus abhas et fratres sui prinilegio s. romane ecclesie se tueri potnissent, et priori permutatione, que hac lege inter eos et ecclesiam nostram facta fuerat, ne alique decime de nutrimentis animalium corum ab eis exigerentur, tamen pro bono pacis, ne aliqua deinceps altercatio inter cum et suos successores, et futuros prepositos, super hac re oriri posset, de paupertate sua congrua rerum estimatione prememorato cancellario et preposito, aliqua quemadmodum inter uiros discretos tunc deliberatum est, mobilia contulerunt, ne de cetero alignas decimas, nel de illis animalibus que infra supradicte curie ambitum nutriuntur, nel de aliis quibuscumque rebus infra eundem ambitum crescentibus, cuiquam persoluerent. Ut autem huius transactionis pagina nunc et in posterum rata sit et inconuulsa, sigillo nostro est confirmata, ut si aliquis malignandi cansa contra hec que juste et canonice acta sunt, uenire presumpserit, nisi resipuerit, anathema sit maranatha, Huius rei testes sunt hii. De canonicis. Perseus decanus, Gotefridus cantor. Gotefridus scolasticus. Albertus custos. Heinricus vachardus. Eberhardus de marmore, Gotefridus Portenarius, Wernherus prepositus de monte, Gerlacus archidiaconus. De laicis, liberi, Albertus de Salegge, Rüpertus de Castele, Rüpertus de durne, Cunradus de buchele, Ministeriales, Boto de foro, Engilhardus de bibelriet. Ekchardus comes, Heinricus scultetus senior, et Heinricus filins eius. Heinricus scultetus iunior. Adelhalmus filius Bernonis. Heroldus paruus. Arno. Gerungus scultetus de Cuecesheim.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXIX. Indictione XII. Presidente saucte romane ecclesie Alexandro III. Regnante gloriosissimo romanorum imperatore Friderico. Boppone burgrauto in wirzeburc.

470. Abt Arnold von Burtificio erwirbt fur bie Abtei und ju feinem Gedichteift vier Manfen gu Bilen von ben Sohnen beb Bilb, von Riebreiler und, da biefelben Ministerialen bei hertegoge von Einburg waren, bie auf biefen übergegangen Grundbertlichkeit jener Manfen. — 1179.

In nomine sancte et individue trinitatis. Notum sit universitati fidelium tam futurorum quam presentium, quia ego Arnoldus licet indignus. dei tamen uoluntate qui omnia ordinat quomodo uult. et ubi uult. et cum quibus uult. prouisor Porcetensis cenobii, cum primum suscepissem pastoralis regiminis curam, nichil preciosius lucro anime fore prospiciens, sollicite tum pro me, tum pro meorum necessitate fratrum cepi cogitare, quatenus in emolumento ntrinsque hominis, fructum perciperem laboris. Unde uidens tenuitatem redituum nostrorum non satis sufficientium ad usus fratrum nostrorum in cenobio nostro deo militantium, adaugere ebs. in usus tam presentium quam futurorum laboraui, ut inde mihi eternorum merces succresceret premiorum. Interea accidit filios cuiusdam Willelmi de Wilra s. Dionisii. cum aliis coheredibus corum possessionem quandam quatuor mansuum in Harleis adiacentem allodio ecclesie nostre in uilla nostra Vile, voluisse uendere, quam et predecessores corum a quodam libero uiro scilicet Herimanno de Sleida libere emerant. Eos itaque conueniens, prefatos quatuor mansus enm omni functione iuris quo ipsi possidebant, atque predictus Herimannus, ab ipsis quippe filiis Willelmi, scilicet Machario, Alberto, et Giselberto, et Heinrico, et a coheredibus corum, item Machario filio Sapientie et Gerardo de Rode sororio Willelmi et Macharii. datis XL. marcis libera et incontradictoria emptione comparati, cosque omnes in altari s, Iohannis baptiste, patroni nostri, resignare feci. Preterea usucapium possessionis huius, quod theotonica exprimitur lingua, Sala quod ipsi quidem quia liberi non erant uerum ministeriales ducis Henrici de Limburch, usucapere a prefato libero et nobili uiro nequibant, immo dominus corum in usus ipsorum susceperat, ut ecclesia nostra ex integro possideret quod suum futnrum erat, ab ipso domino duce IIII. marcis redemi, fidelesque domini imperatoris cuius dicioni subicimur, uidelicet dominum Stephanum prepositum s. Adalberti et decanum ecclesie s. Marie Aquisgrani, Ricolfium iudicem Aquensem, Warnerum de Rode, Anselmum de Dure, in dicionem domini imperatoris, rata legatione legatorum bonorum cum lure usucapii suscipere feci. ut hec actio eo firmior fieret. Quod ne aliquid impedimenti de cetero pullulare ualeret, prenotatum nobilem Herimannum, enm filiis suis, data sibi dimidia marca, quicquid juris in prefata possessione uidebatur posse habere, in altari s, lohannis baptiste ex integro feci resignare, Quia igitar hanc possessionem labore nostro contraximus, utile aliquod commodum anime mee facere uolens. fratribus postris quia domestici erant fidei, in caritatem contradidi, ea quidem constitutione, ut in singulis sabbatis anni, in honorem dei genitricis exinde habeant consolationem, mediaque pars redituum ex prefata possessione exeuntium, transeat ad hospitale pauperum, in elemosinam anime mee, et fratrum meorum, ut ipsa oret pro nobis ad dominum, ipsi uero fraires in recompensationem huius elemosine, hoc deo et b. dei genitrici promiserunt, firma et perpetua promissione, ex humilitatis mee peticione, de cetero omnibus sabbatis missam in honorem b. uirginis et dei genitricis celebrare, siue in conuentu siue extra conuentum, hocque posteris suis deuota successione, atque successiua denotione relinquere. Ut autem hec constitutio utrobique in posterum rata et inconuulsa permaneat, scripto et sigilio nostro confirmacimus, atque annuentibüs et rogantibus fratribus, infractorem utriusque constitutionis eterne dampnationis anathemate cum dathan et abiron percussimus.

Acta sunt hee anno incarnationis dominiee M.C.LXXVIIII. in presentia fratrum subscriptorum. Zacharie prioris. Sibedonis senioris. Alberti custodis. Lamberti. Hedenrici. Teoderici. Reineri. Iulini. Christiandi et ceterorum. Papante in nuitate ecclesie Alexandro summo pontiâce. imperante Friderico romanorum augusto. presidente Colonie domino Philippo archipressule.

471. Erzbifchof Philipp von Coln befunder, daß ber Dechant Gerard von Mariengraden baselbit eine Rente zu hemmerbe eingeloft und zu einem Jahrgedchtniß bestimmt; ein Beingut zu Untel erworben, und die Einfunfte seiner Dignitat mit Renten zu Unna, Camen, Dortmund, Dorstefeld, Dellwig, Erwitte, Goeft und Benigern vermehrt habe. — 1179.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus

christi fidelibus in perpetuum. Notum sit tam presentibus quam futuris, quod dilectus in christo filius noster Gerardus b. Marie in gradibus decanus, saluti anime sue, et parentum suorum intendens talentum unum susaciensis monete iu Hemerda plus quam LX, annis a predecessoribus suis decanis inbeneficiatum, a suodam Alberto, et suis heredibus XVL marcis redemit. Consilio itaque domni Hugonis tunc temporis maioris decani, et ecclesie in gradibus prepositi. et intimo fratrum eiusdem ecelesie affectu ita disposuit. ut de prefato talento VII. solidi sic distribuentur. nidelicet in anniversario patris eius XXX, denarii colon, in anniversario matris eius totidem denarii fratribus dentur. de reliquis nero missales nummi in tribus anninersariis, nidelicet patris eins et matris, fratrisque eins Heinrici persoluantur, Preterea de uinea quam emit in Vnkela IIII, propinationes in apno fratribus fiant, uidelicet in festo b, marie magdalene. et in prefatis tribus anniuersariis. Porro XIII. solidos de predicto talento in usus suos habeat quamdin uixerit. et in anocument loco nel babitu fuerit. Post mortem nero eius quicumque in gradibus decanus fuerit, de predictis XIII. solidis V. solidos annuatim recipiat. De reliquis autem VIII. solidis in anninersario eius fratribus V. solidi colonienses distribuantur. De nummis nero qui supersunt, fiat propinatio, cum missis et candels una. His premissis, nolumus etiam manifestari, in quantis prefetus decanus Gerardus reditus decanatus sui augmentamerit. Cum enim predecessor ipsius tantum XII. solidos in certis reditibus reliquerit, uidelicet in Vana VI. solidos, et in Kamena VI. solidos, ipse per gratiam dei et per industriam suam, non sine sumptu et multo labore preter talentum supra memoratum, et preter predictos XII. solidos, post expleta XXX, talenta fratribus ad pestitum danda, annuatim optimuit in Hemerde XXV. solidos, in tremenia XV. solidos, in durstvelde V, solidos, in delewich III. solidos, et ibidem in quarto sano sergitium, in bileheim III. solidos, in eruete III. solidos, in susacia III. solidos, nel seruitium, in wennigere II, solidos, Item in tremonia cum predecessor suns tria seruitia tantum habuerit. ipse XXI. optinuit. et posteris suis reliquit. Vt igitur ista omnia rata permaneant, tum litterarum testimonio, tum sigilli nostri impressione, predicta corroborari decreuimus. Et testes sunt huius rei. Ermo maior prepositus. Hugo maior decanus. Cunradus prep. s. Seuerini. Wezelo prep. s. Andree. Symon prep. s. Gereonis, Rudolfus magister scolarum, et alii plures,

Actum anno ab incarnatione domini M.C.LXXIX. Indictione LXXIX. anno indictionis XII. Regnante Friderico romanorum imperatore augusto.

- 472. Kaiser Friedrich I. verleiht, nach feierlicher Achterflatung herzogs Deinrich bes Lowen, bem Erhiftige Philipp von Coln und beffen Rachfolgern bas herzogthum Beftpbalen und Engern, soweit fich baffelbe in bas Bisthum Coln, und wie es fich durch bas gange Bisthum Paderborn erftreckte. 1180, ben 13. April.
- C. In nomine sanctę et Indiaidou trinitatis. Fridericus diulna fanente elementia romanorum imperator augustus.
  Quoniam hamana labilis est memoria et turbę rerum non sufficit, predecessorum etatis nostrę dinorum imperatorum et regum decrenit auctoritas literis annotare que flaentium temporum antiquilas a notitis hominum consuenti alienare.
  Proinde tam presentium quam futurorum imperii fidelium nouerit universitas. qualiter Heinricus quondam dux homorie; et sextfairle e quod ecclesiarum dei et nobilium imperii libertatem, possessionese corum occupando et iura ipsorum imminuendo graulter oppresserit. ex instanti principum querimonia et nobilium plurimorum, quia citatione uocatus maiestati nostre presentari contempserit et pro hac contunacia principum, et suç conditionis sucuorum. Fyoraeriptionis nostre inciderit sententiam. Diende quoniam in ecclesias dei et principum et nobilium

iura et libertatem grassari non destiterit, tam pro illorum iniuria quam pro multiplici contemptu nobis exhibito. ac precipue pro euidenti reatu maiestatis, sub feodali jure legitimo trino edicto ad nostram citatus audientiam eo quod se absentasset nec aliquem pro se misisset responsalem contumax indicatus est ac proinde tam ducatus bawarie quam westfalie et angarie, quam etiam universa que ab imperio tenuerit beneficia per unanimem principum sententiam in sollempni curia wircibure celebrata ei abiudicata sunt nostroque iuri addicta et potestati. Nos itaque habita cum principibus deliberatione, communi ipsorum consilio, ducatum qui dicitur westfalie et angarie in duo diuisimus et consideratione meritorum quibus dilectus princeps noster phylippus coloniensis archiepiscopus ob honorem imperialis corone promouendum et manutenendum nec rerum dispendie nec persone formidans pericula gratie imperialis promeruit prinilegium. unam partem eam nidelicet que in episcopatum coloniensem et per totam pathebrunnensem episcopatum extendebatur cum omni iure et iurisdictione, uidelicet cum comitatibus, cum aduocatiis. cum conductibus, cum mausis, cum curtibus, cum beneficiis, cum ministerialibus, cum mancipiis et cum omnibus ad cundem ducatum pertinentibus ecclesie coloniensi legitime donauimus et de imperatoria liberalitate contulimus. et requisita a principibus sententia an id fieri liceat, adiudicata et communi principum et totius curie assensu approbata, accedente quoque publico consensu dilecti consanguinei nostri ducis bernhardi, cui reliquam partem ducatus concessimus, prememoratum archiepiscopum phylippum portione illa ducatus sue collata ecclesie uexillo imperiali solempniter ingestiuimus. Hanc igitur legitimam nostre maiestatis donationem et ingestituram coloniensi ecclesie et sepedicto principi nostro phylippo archiepiscopo, omnibusque suis successoribus confirmamus, et in omne posteritatis euum eis ratam permanere uolentes, ne quis eam ausu temerario infringere uel quomodolibet uiolare attemptauerit, imperiali edicto inhibemus, et hanc nostram constitucionem presente priuilegio anrea excellentie nostre bulla insignito corroboramus auctentice, testibus annotatis qui huic facto interferent. Sunt autem hii, Arnoldus treuirensis archiepiscopus, Wicmannus magdeburgensis archiepiscopus, Cunradus salisburgensis archiepiscopus, Sifridus bremensis electus. Cunradus wormatiensis episcopus, Rudulfus leodiensis episcopus, Bertrammus metensis episcopus. Arnoldus osnaburgensis episcopus. Cunradus abbas fuldensis. Adolfus abbas hersfeldensis. Lotarius prepositus bunneusis. Ludewicus palatinus saxonie et langrauius thuringie. Bernhardus dux westfalie et angarie. Gotefridus dux lotharingie. Fridericus dux sueuie. Otto marchio de brandenburc. Teodericus marchio de Lusiz. Dedo comes de groix. Sifridus comes de orlamunde, Rubertus comes de nassawe. Emicho comes de liningen-Engelbertus comes de monte, Teodericus comes de hostade, Gerardus comes de núrberc. Henricus comes de kuc. Wernerus comes de wittinchinstein. Widdikindus de waltecke. Fridericus de anfurde, Hartmannus de bûtingin. Wernerus de bonlande. Conradus pincerna. Heinricus marscalcus de bappinheim. Sibodo de groix camerarius et alii quam piures.

Signam domni Friderici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego Gotefridus imperialis aulę cancellarius uice Cristiani maguninę sedis archiepiscopi et germanię archiencellarii recognoni. Acta sunt hęc anno dominicę incarnationis MCLXXX. Indictione XIII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore inuictissimo. anno regni cius XXIX. imperii uero XXVI. feliciter Amen. Datum in solempni curia Gelenhusin in territorio maguntino. Idibus Aprilis.

- 473. Kaifer Friedrich I. bestätigt ben Bertrag, wodurch Erzbijchof Philipp von Coln feinem Domcapitel bie Billa Riebl bei Ebin und ein Gut zu Prumern gegen eine Billa an der Maas, und diese dem Bijchofe Rubolph von Lutrich gegen bessen Belibungen zu Landershoven und Witterschildt vertauscht. — 1180.
  - C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina savente elementia romanorum imperator augustus.

¹ Mit coloni fafic bei Jeife und die folgende dod mit ensi an; eine nacheffernde Dand fägte dem coloni noch en mit einem Abfärungsgeichen an, wober das folgende ennsi für eitwo gefesen und legelime donnulaus in legelimen donnulaus berändert warde. — "Der Zog der Urfunde ift nicht angegeben, die darin vorlemmende zeigen find der meisse diesetze, welche in der vorbergebenden genannt werden. Dieraus ließ fich auch der durch fein ber urfunder erflämmette Rame "teoderieus de Lusie" mieter erflägign.

Contractus qui inter episcopos siue ecclesias imperii nostri ad profectum boni status et utilitatis ecclesiarum prouidis instituuntur consiliis, dignum est et expedit, imperialis auctoritatis scripto roborari, ne forte bene ordinata, lapsu temporis geniant in obligionem, nen pragorum ingeniis indignam incurrant permutationem. Ad noticiam ergo presentium et futurorum christi fidelium peruenire uolumus. quod dilectus princeps noster philippus coloniensis archiepiscopus pia consideratione et prudenti consilio, uiliam quandam Espithe prope mosam fluuium sitam, et ad prebendam fratrum maioris ecclesie in colonia pertinentem, in qua propter importanitatem aduocatorum et dariciam gentis, magnas incommoditates alioquin sustinuerunt, ab ipsis communi omnium fratrum consensu accepit. In recompensationem autem huius uille, de bonis episcopatus uillam quandam nyele prope ciuitatem coloniensem sitam cum omni sua integritate, in terra, in aqua, in agris cultis et incultis, in silnis, pascuis, molendinis, piscationibus, in mancipiis omnibus cerocensualibus et capitalibus, in omni possessione et redditu. ad eandem curtem pertinente. ubicunque laceat, in omni iusticia seculari, excepto solo iure aduocati, idem archiepiscopus fratribus maioris ecclesię cum consilio uirorum prudentium clericorum, laicorum, nobilium et ministerialium in concambio tradidit. Quia autem in comparatione reddituum de espethe hoc minus erat, superaddidit eisdem fratribus predium quoddam primere, cum omni sua integritate, exceptis solis ministerialibus et bonis eorum quos in ministerium episcopii reseruare uoluit. Postmodum antem quia et coloniensi et leodiensi ecclesie uisum est expedire, inter prememoratum archiepiscopum coloniensem et Ridulfum episcopum leodiensem, communicato nobilium et reliquorum hominum sporum consilio, conuenit, ut archiepiscopus uillam in espide cam sais attinentiis episcopo leodiensi in perpetuam ecclesie leodiensis proprietatem daret, et ipse archiepiscopus ab episcopo leodiensi quicquid ipse iuris in uilla lantershoue. et wintirslikke habebat. ad usus episcopii sui in concambio in iustam et legitimam proprietatem coloniensis ecclesie reciperet. Quod et prudenti consilio et communi utriusque ecclesie hominum consensu rite peractum est. Quoniam igitur concambium hinc inde factum et archiepiscopo et episcopo, nec non conuentui maioris ecclesie expedire creditur, consensum nostrum adhibuimus et concambium hincinde factum approbauimus. Vnde auctoritate imperiali uillam in Nyele, et prumere, maiori ecclesie in colonia sicut ipsa cam ab archiepiscopo recepit. archiepiscopo quoque coloniensi uillam in lantirshoue et wenterslikke, eo iure quo ipsas episcopus leodiensis ei tradidit confirmamus. uirtnte imperiali districte precipientes, ne quis archiepiscopum in bonis prememoratis, uel conuentum maioris ecclesie in nyele et prêmere inquietare, uel contractum hunc in îrritum audent reuocare. Vt autem hoc nostrum institutum in omne deinceps euum ratum conscructur ab omnibus et inconuulsum. presens printlegium inde fecimus conscribi et sigilli nostri impressione communiri, testes quoque placuit annotari, quorum nomina subternotata sunt. Videlicet Philyppus coloniensis archiepiscopus. Arnoldus treuirensis archiepiscopus. Wicmannus magdeburgensis archiepiscopus. Arnoldus osnaburgensis episcopus. Bertramus metensis episcopus. Rédulfus leodiensis episcopus. Fridericus dux suenie. Gotefridus dux Ionanie. Marchio teod(ericus de I.usiz). Marchio otto de brandinburc. Comes teodericus de vvirbene. Ludewicus langrauius thuringie et comes palatinus de sumirsinburc. et alii quamplures.

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris inuictissimi. Ego gotefridas imperialis aulę cancellarius uice criatiani maguntinensis archiepiscopi et germanie archicancellarii recognoui. Datum apud geliinbusin in territorio maguntino. Anno domini M.C.LXXX. Indictione XIII. Regnante domno friderico Romanorum imperatore uictoriosissimo. Anno regni eius XXIX. Imperii uero XXVI. feliciter amen.

474. Bergleich zwischen bem Ergbischofe Philipp von Coln und ber bafigen Burgerichaft megen bee gegen fein Berbot angelegten Befestigungsgrabene, und wegen ber auf bem Leinpfabe und auf bem Martte errichteten Saufer. — 1180, ben 27. Juli. 1

In nomine sancte et indiuidae trinitatis. Philippus permissione diuina s. Coloniensis ecclesie archlepiscopus. Universo clero Coloniensi. comitibus, proceribus nec non et ministerialibus civibusque coloniensibns universis.

[&]quot; Mus bem Driginal in bem Stabtardio gn Coln.

Omnibus quoque sacrosancte matris ecclesie filiis, in perpetunm. Scriptum est pacem et ueritatem diligite. Omnia igitur que ad pacem reformandam, et ad eam in perpetuum conseruandam bene ordinata sunt, ne longinquitate temporis obscuretur forma ucritatis, sicut sunt celebrata ucrborum suffragio, ita ad eternam memoriam fidelis perpetuanda sunt scripture beneficio. Adeo quidem refriguit caritas. tantusque nostrorum defectus est temporum. ut in paucis peritas et in paucis debita fides reperiatur. Proni enim sunt homines ea que gesserunt artibus exquisitis recindere, et ab his que recte statuta sunt, impudenter resilire. Unde contra dolos et machinationes prauorum hominum, necesse est ut obiciatur certum et invariabile scripture testimonium. Proinde ad notitiam unitersorum peruenire nolumus, quod discordia inter nos et ciues nostros Colonienses exorta, tum super nalio seu fossato quod contra prohibicionem nostram ad ciuitatis municionem facere presumpserunt, tum super edificiis one in ripa que limpat uocatur, et in foro, seu in alio loco publico sine auctoritate predecessorum postrorum et nostra, edificata noscebantur, arbitrio domini nostri Friderici inuictissimi Romanorum imperatoris et semper angusti communicato consilio principum omnimodis conquicuit, paceque reformata omnifariam expirauit. sient sequens docebit scriptura. Racione siquidem arbitrii, obsequio nostro et ecclesie cines Colonienses duo milia marcarum impenderunt. Sicque de licentia et concessione nostra et consilio priorum et fidelium nostrorum, et assensu burgrauii, opus fossati ad decorem et munitionem ciuitatis. licenter expleant, et feliciter consument. Aedificia quoque tam in ripa que linpat dicitur quam in foro seu in alio loco publico, sicut tempore quo questio coram nobis mota est constructa erant, ita permanebunt hereditario iure in posterum possidenda ab his, qui ea sine auctoritate nostra prius possederant. Annusene nobis et ecclesie persoluetur census de cisdem edificiis, de minori area, duo nummi Coloniensis monete, de majori, quatuor ejusdem monete. Et ut omnino diligenter et circumspecte indempnitati ecclesie prouideremus, discretis niris et prudentibus trescente marce assignate sunt, ad emendos certos reditus triginta marcarum nobis et successoribus nostris annuatim soluendos. Nullique licebit aliquid eorundem edificiorum extendere uel eleuare sic, ut uicini luminibus officiat, uel alio modo uicinis noceat. Nullique licitum erit de nouo aliquid ibi occupare uel edificare. Illud etiam annecti placuit, sicut a domino nostro imperatore ordinatum est, quod forum in eo loco perpetuo permanebit, in quo presentis tempore pacis inite fuisse dinoscitur. Frontes quoque domorum nec non et alia quelibet edificia forum respicientia, que proiectum habent, quod unigo uzfane dicitur. super publicum locum, ita in futuro permanebunt. Domus uero que proiectum non habent similia non attemptabunt. Oue uero in muris seu iuxta muros cinitatis edificata sunt, in statu suo permanere concedimus. ita tamen quod de nouo nullus aream aliquam audeat occupare. Et ne qua recidiue contentionis et discordie prebeatur occasio. omnia inra cinium et ciuitatis. nec non et omnes bonas et rationabiles consuctudines, quas uel intra uel extra cinitatem burgenses usque ad confectionem presentis carte habuisse noscuntur, eis confirmamus et uolumus et precipimus inuiolabiliter obseruari, nulla facultate nobis nel successoribus nostris predictis statutis obuiandi reserunta. Saluo tamen in omnibus inre archiepiscopi et ceclesie et camere archiepiscopi. Adiectum est autem ut edificia que in ueteri foro. parrochiani s. Martini, et parrochiani s. Brigide, et illi de ouersburg. absque iure hereditario hactenus tenuerunt. universitati ciuium hereditario iure possidenda conferrent. Que edificia sicut a predictis parrochianis universitati ciuium collata snnt. ita nos eidem universitati in perpetuum hereditario iure ea possidenda concedimus et confirmamus, ut scilicet nobis debitum censum et uorhuram de his sicut de ceteris areis persoluant. Ut autem omnia que de imperatoris arbitrio, et troluntate et concessione nostra statuta sunt, quieta et inconuulsa et in perpetuum illibata permaneant, sigilli nostri appensione, et priorum nostrorum subscriptione, presentem cartam communiri et corroborari nolnimus, ne nobis nel alicui sucessorum nostrorum, nel alicui homini, contra ea que in presenti scripto continentur temeraria presumptione uenire, uel aliquo nocendi modo quietem et pacem nostram et ciuium nostrorum Coloniensium perturbare, uel ea que pro bono pacis et concordie bene ordinata sunt. affectatis dolis seu machinationibus. uel quoquo nocibilitatis genere. in posterum infirmare nel infringere liceat. Hec quidem omnia in periculo animarum, et sub anathematis interminatione, in perpetuum obseruanda constituimus. Testes sunt huius rei. Bruno maior prepositus. Widekindus maior decanus. Gerardus magister scolarum. Iohannes choriepiscopus. Lotharius bunnensis prep. Cristianus dec. Warnerus mag. scol. Otto xanctensis prep. Gunzelinus dec. Bertolfus mag. scol. Symon s. Gereonis prep. Godefridus dec. Pyramus mag, scol, Conradus prep. s. Seuerini. Walterus dec. Arnoldus mag, scol, Rudolfus prep. s. Kuniberti, Sifridus dec. Geruasius mag. scol. Theodericus prep. ss. apostolorum. Herimannus dec. Ino. mag. scol. Wezelinus prep. s. Andrec. Ensfridus dec. Euerhardus mag. scol. Bruno prep. s. Marie ad gradus. Wolframus dec. Bruno prep. s. Georgii, Isfridus dec. Helyas mag. scol. Bernardus prep. susatiensis, Widekindus prep. resensis. Iohannes prep. sefficensis. Heinricus abbas s. Pantaleonis. Theodericus abb. tuiciensis. Euerheimus abb. s. Martini. Rubertus abb. de Gladebach. Theodericus abb. de brunwilre. Gerardus abb. sibergensis. Nobiles. Cunradus palatinus comes de reno, Godefridus dux Louanie. Domnus Heinricus de Limburg. Robertus comes de Nossowen. Florentins comes Hollandie. Symon comes de Sarbrugen. Heinricus comes de Seyna et aduocatus. domnns Gerardus bruchgrauius (sic) Coloniensis. Engelbertus comes de monte. Theodericus comes de Hostaden, Willelmus comes Iuliacensis. Reinerus de Froisbreth. Gerardus de Wassenberg, Gerardus de Castere. Heinricus de volmudisteine. Heinricus de Alpheim. Godefridus de Wolkenburg. Herimannus camerarius. Euerardus camerarius. Gozwinus de Aluetra. Willeimus Schilling. Warnerus de Rode, Gerardus de Herne. Richezo de Mulenheim et fratres sul Herimannus et Antonius, Gerardus albus. Scabini ciuitatis, Karolus thelonearius, Emundus, Alexander frater Danielis, Ludewicus de minbernisloche et frater snus Theodericus, Richolfus index agnensis, Gerardus thelonearius. Bruno de Ringazen. Albero comes et frater snus Hupertus. Henricus filius Herimanni. Herimannus thelonearius. Wolbero filius Sigewini. Euergelt snevus. Franco de strata lapidea. Conradus frater comitis. Waldeuerns filius oderne. Waldeuerus gnoz. Karolus schure. Richolfus filius Iohanne. Heinricus minneuuz. Iohannes polenus, Gerardus filius fügelonis. Heinricus Goltstein. Heinricus Saphyr. Godefridus schernichin et Herimannus cognatus suus. Richolfus filius Reineri. Ciues. Gerardus norman. Hildegerus. Bruno et fratres sui Heinricus et Alexander. Waldeuerus filius Godeboldi. Marcmannus de ouirsburg. Herimannus comes. Gerardus de sancto Albano et fratres sui Herimannus et Heinricus. Waldenerus filius Guderadis, et alii quam plures tam de clero quam de populo.

Acta sunt hee publice et sollempniter. Anno dominice incarnationis millesimo centesimo octogesimo. Anno antem imperii domini nostri imperatoris Friderici XXVII. Regni uero eius anno XXIX. anno presulatus nostri undecimo. Datum Colonie VI. kal. augusti.

475. Raifer Friedrich I. bestätigt ben vorgenannten Bergleich. - 1180, ben 18. Muguft.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Fridericus divina fauente clementia Romanorum imperator augustus. Quoniam humana labilis est memoria, et turbe rerum non sufficit. predecessorum nostrorum Regum et imperatorum diua sanxit auctoritas. scripture testimonio res gestas commendare, quas transcuntium temporum antiquitas, a memoria hominum alienare consucuit. Quo exemplo, ad noticiam universorum tam presentis quam postfuture actatis imperii fidelium peruenire uolumus, quod discordia inter dilectum nostrum Philippum Coloniensem archiepiscopum, et ciues Colonienses exhorta, tum super uallo seu fossato, quod contra prohibitionem eius ad ciuitatis munitionem facere presumpserant, tum super edificiis que in ripa que Limpat uocatur, et in soro seu in alio loco publico, sine auctoritate sua et suorum predecessorum edificata noscebantur, arbitrio nostro, communicato principum Imperii consilio. omnimodis conquieuit, paceque reformata omnifariam exspirauit. La utem omnia que de nostre maiestatis uoluntate et arbitrio, et concessione archiepiscopi statuta sunt, quieta et inconnulsa et in perpetunm illibata permaneant, sigilli nostri appensione presentem chartam communiri nolumus et corroborari. Auctoritate nostra inhibentes ne taxato Philippo archiepiscopo, uel alicni successorum suorum uel alicui homini contra ea que in presenti scripto continentur, temeraria presumptione uenire, uel aliquo nocendi modo quietem et pacem archiepiscopi et cinium Coloniensium perturbare, nel ea que pro bono pacis et concordie bene ordinata sunt affectatis dolis et machinationibus uel quouis nocibilitatis genere, in posterum infirmare uel infringere liceat. Huius rei testes sunt. Wigmannus magdeburgensis archiepiscopus. Sifridus bremensis archiepiscopus. Baldequinus traiec-

^{&#}x27; Aus bem Original in bem Stadtardib ju Coin. - ' Es folgt mortlich ber Inhalt ber vorhergebenben Urf. : Antione aiguidem u. f. m.

tensis episcopus. Reinhardus wirzeburgensis episcopus. Cünradus wormatiensis episcopus. Viricus spirensis episcopus. Udo nuenburgensis episcopus. Ebirhardus merseburgensis episcopus. Cünradus palatinus comes reni. Bernhardus dax nagarie et westfalic. Otto marchio missimensis. Teodericus smarchio de lusisimensis. Teodericus smarchio de lusisimensis. Teodericus smarchio de lusisimensis. Teodericus smarchio de lusisimensis. Teodericus smarchio de lusisi. Fridericus comes de brene. Heinricus comes de gelre. Hermannus comes de Rauinisperc. Albertus comes de Ebirstein. Heinricus comes de araisperc. Riipertus comes de nassowe. Ebirhardus comes de seina. Adulfus comes de Scovvimbarc. Reinherus de froizisperch. Constantinus de monte. et alii quam plures.

Signum domni Friderici Romanorum imperatoris inuiciasimi. Ego Gotefridas imperialis anle cancellarins.
uleo Cristiani maguntini archiepiscopi, et germania archicancellarin. recognosi. Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.I.XXX. Indictione XIII. Regnante domno Friderico Romanorum imperatore inuicitissimo. Anno regni
eius XX. nono. imperii uero XXVII. Datum in territorio balnerstateasi. XV. kal. Septembris, feliciter amen.

476. Erzbifchof Philipp von Coln befundet, daß feine Eltern, mit feiner und feiner Gefdwifter Buftimmung, ber von ihnen gefiffeten Rlofterfiede bei Beineberg einen Theil ihrer Erhgater, auch die Bofe Dommerichen und hahnenberg, Grundftad ju Sagsittard und ein Allobe ju Schinfeld bei Ballenburg geschenft, die Rlostervogtei aber bem altesten zu Beineberg residirenden Kamiliengliede übertragen baben. — 1180,

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus christi fidelibus in perpetuum. Cum omnibus in bono sernire debeamus ecclesiis, maxime tamen honestum est ad confirmationem ucritatis nos cooperatores exhibere domesticis. Nouerit ergo omnis futura generatio, quod domnus meus et pater carnalis, gozwinus huius nominis secundus de heinsberg, et domna mea et mater adeleidis consentientibus omnibus heredibus suis, me ipso scilicet, et fratribus meis gozwino, herimanno, godofrido, sororibusque ûda, methide, salome, partem allodii sui, duos nidelicet mansos qui fuerunt feodum godefridi, item duos mansos qui fuerunt arnoldi continuatim iacentes in suburbio insius castri, pro salute animarum suarum omujumque parentum, deo omnipotenti intima atque perfecta uoluntate obtulerunt, constructaque ibidem ecclesia in honore dei et sanctissime atque piissime genitricis ipsius marie, ad alture ipsius in die consecrationis, quando a domno heinrico pie memorie leodiensi episcopo, predicta consecrata est ecclesia, addito insuper allodio suo quod dicitur rade huberti. et habet computationem XI. mansorum, et mansum et diminium qui nulgo dicitur ad quercum, curiam etiam hummersen, continentem LXXX, jurnales qui uulgo dicuntur morgen, legitima donatione in situis, pratis, et agris, delegauerunt, eidemque loco communionem silue et pascue per omnem ambitum sue potestatis concesserunt, tali ratione, ut absque omni debito census et obsonii, solam aduocatiam ipsi et proximi heredes corum retineant scilicet uel qui solus castro presidet, aut major natu existit, nisi ex consilio aut propria deliberatione jus suum iuniori concesserit. nec alicui cam infeodare audeant, nullique posterorum suorum cam alia ratione relinquant, quam ut fratribus ibidem dec famulantibus, pro sola animarum salute consulant, cosque ab iniuria defendant, nichil in rebus ecclesie exigentes, nec alioquin ibi placitum tenentes, aut peticionem facientes, nisi forte pro utilitate ecclesie fratres cos inuitare necesse habucrint, ad hoc solum tempus, si ita contingere potucrit, tercio denario contenti, nichil requirant amplius. De cetero quantameunque libertatem potuerunt, tam ipsi quam leodiensis episcopus domnus Heinricus eidem ecclesie concesserunt, ita ut si deo auctore uel prepositura uel alio quolibet prioratu sublimari possit, sola electione fratrum, et nulla ujolenta accessione extraneorum promoueatur, quicumque ipsis maxime idoneus uidebitur. isque curam fratrum de manu episcopi gratis et absque omni contradictione suscipiat. Nulli denique archidiacono, nulli decano excepto suo preposito uel priori rationem reddant de suo aut familie sue delicto. Oleum quoque et crisma ab ipso leodiensi episcopo quilibet fratrum accipiet in pascha. a quo et potestatem habent recipiendi ad baptismum, et communionem, et sepulturam liberorum hominum infantes, uel quicumque ab eis exigerit cum parrochiani sui licentia. In egritudine uero mortis positus, curiam haneberg, que V. mansos habet, et in hagelsitert XX, bonuaria ecclesie tradidit. In nilla schinneuelt allodium quod soluit dimidiam marcam tam ipse quam domna mea per manus nostras et fratris mei godofridi predicte dederunt ecclesie.

Quia nero discordia inter canonicos castri, et fratres predicti loci habebatur, ta cou composations, ut fratres de castro fertonem de dimidia marca a fratribus inferioribus accipiant, et omnis requisitio minute decime de cuure fratrum inferiorum conquiescat. Hezelo etiam et Gertrudis soror mea ex patre, tres mansos de predicto allodio rode haberti, qui ipsorum erant feodum per manus nostras matre mea et fratre annuentibus, predicte dederunt ecclesie. Hanc igitur et donationem et libertatem tam legaliter factam, quamuis non titulo episcopatus, archiepiscopatus tamen iure ad nos respiciat, auctoritate dei onnipotentis atque nostra communimus, et sigilii nostri impressione signamus, et ne qua in posterum spiritualis secularisus persona inminuere aut infringere audent, sub anathematis intencio interdicionus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXX.

477. Das Stift Raiferswerth verleiht feinen Beingarten am Martte daselbst zu haubstätten in Erbspacht und theilt jeder berfelben ein Grundstud an der Fleth bei. — 1181, im October.

In nomine patris et filii et spiritus sancti, Notum sit universia s. matris ecclesie fidelibus. tam futuris quam resentibus, qualiter consentus b. Suiberti prouidi dispensatione consilii uineam suam uersus forum per areas distribuit, et cuilibet areç onus pensionis duorum solidorum in naticitate b. Marie annantim soluendorum impossit. Item agros uersus fleam simili modo per areas distribuit, sed summam pensionis cuiustibet în sex nummis minoti. Minutiis uero singulis iuxta singularum quantitates census affăzit minores. Huiusmodi autem interposita pactione, nt ratione conductionis non amplius exigi debeat, quam samma census areç cuiuslibet, uel minutiarum expostulat. Item quotienscumque iste areç do personis ad personas transeunt, aut ratione successionis, aut titulo uenditionis et empitosias. Sius et donationis, cuilibet canonicorum stophus unia est donadonis, mai dictam summam conductionis. Hac autem dispensatione uinum istud testimoniale conuentus instituit donari, ut omnibus possit constare has areas cum suis domibus esse priuliegiatas, et a communi lege reliquarum domorum, agros uidelicet non habentium penius exemplass.

Actum est autem hoc, anno dominice incarnationis M.C.L.XXXI. indictione XIIII. mense octobri. Regnante glorioso romanorum imperatore Friderico, ortwino preposito presentibus et consentientibus, uiris honestis. clericis ac laicis, quorum nomina subscripta sunt. Ludolphus decanus. Winandus eustos. Herimannus scolasticus. Sifridus. Ludolfus. 7.Jedricus. Albero, Erwinus.

478. Pabft Luciub III. nimmt Die Abtei Siegburg mit ihren Privilegien, ihren Bellen oder Probsteien und Besigungen, Die er namentlich aufgablt, in feinen Schut. — 1181, ben 18. Rovember.

Lacius episcopus seruors seruorum del. dilectis filiis Gerardo abbati monasterii quod in monte sigoberg situm est. eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Quotiens a nobis petitur quod religioni et honestati conuenire dinoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus clementer annainus. et felicis recordationis predecessoris nostri Ianocentii pape uestigiis inherentes. prefatum monasterium s. Michaelis archangeli quod in monte Sigeberg situm est. in quo diulno mancipati estis obsequio. sub b. Petr. et nostra protectione suscipinus, et presentis seripti priulegio communimus. Statuentes, ut quascunque possessiones, quecumque bons idem monasterium in presentarum iuste et canonico possibie, aut in futurum concessione postificum. largitione regum uel principum. oblatione fideium, seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma uobis uestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda oucabulis. Locum ipsum in quo prefatum monasterium nitum est. cum omalibus perinaentiis suis. Ecclesiam in Achara. '

[&]quot; Begen Achera bergl. Die Rote ju Rr. 203; Die jepigen Ramen ber übrigen Dete find: Dennef, Ober- und Ruber-Piteis, Dermit a. D. Gieg, Geiftingen, Menden, Sieglabr, Ollheim, Stratten, Biftirden, hirzenad, Remagen, Labberen, Julvic, f. u.

totam, et eam que est in Hanefe totam. In Pleysa inferiore ecclesiam, et in superiore ecclesiam. In Bercheim ecclesiam. Item quod habetis in ecclesia de Geistingen, in ecclesia de Mendene, in ecclesia de Lare, in ecclesia de Olma, et in ecclesia de Strala. Ecclesiam in Wizenchirhen. Supradictas uero ecclesias ab omni censu et exactione cum decimis liberas nobis auctoritate apostolica confirmamus, quemadmodum ab Annone bone memorie coloniensi archiepiscopo, et successoribus eius monasterio uestro canonice concesse, et eorum scriptis confirmate noscantar. Preterea cellas, et predia, ad jus ipsius monasterii pertinentia, nobis nichilominus confirmamus. Cellam uidelicet in Pleusa, Cellam Hirzenowe, Cellam in Rimage. Cellam in Thidrode. Cellam in Zulpiaco, Cellam in Millen. Cellam in Furstinberge luxta Xanctensem ecclesiam. et Cellam in Stokheim, cum omnibus earum pertinentiis. Item predium in Hancfa. cum decimis, et ceteris appenditiis, que a canonicis Bunnensibus data in corum et ecclesie usus custodia Bunne, ecclesia uestra per concambium accepit. Villam Mendene, quam a preposito et canonicis matris ecclesie data per concambium in Badelecca decimatione suscepit, Loca etiam uestra id est Achera. Item Achera. Strala. Geistingen. Lara. Mendene. Aschemere. Gulsa. cum decimis terre Salice. siue labore uestro, siue per colonos uestros elaborata fuerit. Leia. Betlendorp. Vima. Moffendorp. Flattena. Pirna. Venheim, Kerchich, Sulze, Meimedorp, Dorendorp, Mulindorp, Irmindiroth, Hofstede, Anruste, Luuesberg. Quintinachin. Edelenkirchen. Hunefe. uillam Hirzenowin. quam henricus quartus rex eidem cenobio tradidit. Decimas eiusdem uille. Item predia in Hanepha. in Wedowe. in Teuirnich. in Hencena, in Nietre, in Rupretherode, in Brath, in Ocherode, in Winkinberg, in Alpach. Decimam in Heisterscorzzim, Decimam in Wizinkirchen, Decimam in Hanepha, Decimam in Brathscozzim. In Kercich beneficium pretio receptum. In Flatting beneficium herradi pretio receptum. Similiter Dudlingin. In Vnkilbach. in Brubach. in Crichesdorp. in Waledorp. in Geislere. Mansum in Wosnich, Mansum in Kessenich. Duas partes uinearum in Brubach, Predium in Brubach, quod dedit uobis comes Thuringie Ludewicus pro anima matris sue Gunegunde. Predium in Vennehusen. in Spele. in Wolpinrode, in Godingouin, in Ausich, in Dalehusin, in Reginsagin, Predium in Hanepha, a fratribus de Werdina per concambium acceptum. Predium in Vipich. quod Walterus de Roulant et uxor eius Uoda nobis contulerunt. Item decimas in Ghimminich. Decimas in Geseche. que a diocesanis episcopis canonice sunt collate. Donationem quoque decanje absolutam in qua mons ipse situs est, sicut ab archiepiscopis Coloniensibus uestro monasterio rationabiliter est collata. Sane aduocatis quibus pro tempore monasterii aduocatia commissa fuerit. interdicimus. ne aliunde aduocatum constituant, neque de rebus ad sua stipendia conferendis, neque de his que pro justiciis persoluuntur. amplius exigant, quam Annonis archiepiscopi deliberatione constat esse prouisum, Decernimus ergo etc.

Ego Lacins catholice ecclesie episcopus ss. † Ego Theodinus Portnensis et s. Rufine sedis episcopus ss. † Ego Petrus tit. s. Susanne presbiter cardinalis ss. † Ego lacintus diaconus cardinalis s. Marie in cosmydyn ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damianl diaconus cardinalis ss. † Ego Matheus s. Marie noue diaconus cardinalis ss. Data Rome apud sanctum Petrum. per manum Alberti sancte Romane ecclesie presbiteri cardinalis sc. and Romane ecclesie presbiteri cardinalis sc. Data Rome apud sanctum Petrum. per manum Alberti sancte Romane acclesie presbiteri cardinalis et cancellarii XIIII. Nal. Decembris. Indictione XIIII. Incarnationis dominice anno M.C.L.X.XXI. Pontificatus uero domni Lucii Anno I.

- 479. Erzbischof Philipp von Coln betundet, daß die Attei Camp von dem Probste Lothar zu Bonn und Balter von Schiedrich neunzig Morgen Land und drei Haubstleten zu Gommershoven erworben, welche ber Graf Theoderich von Jochstaden unter seinen Schub genommen. — 1181.
- † In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia coloniensis archiepiscopus. Canctis fidelibus in suis negociis prodesse animum promptum ac paratum gerinus, maxime autem deuote deo famulantibus. Unde

Milm, Gürfienberg, Elochfeim, Bellet im Ar. Arneberg, Cicmar, Guld, Lap, Benderf, Muffenberf, Statten, Hier, Eunspeim, Alichichel, Gill, Michenff, Condorff, Bullendberf, Irmenrobi im Archfe, Abedd, Sofikde im Archfe, Dartlen, Americke im Ar. Hipfhabt, Laudberg, Hof im Ar. Altena, Duninad jept Cardback (vergl. die Noer 121 Nr. 3633). Gerliffeden im Ar. Altena, Buddung un Teieberf, Giececich, Engen, Richte bei Altenbicken, Bracht, Debrath, Winfenbed, Abad, Seifkeriches, Brachfes, Untelbad, Brandsch, Ariesborf, Baldverf, Geisfax, Jikfinich, Affenich, Sendanfen, Spiet, Belperads, Awdingborn, Ophibaufen, Keinskagen, Uttventch, Gimmin, Geifet. — 'Es folgt die gewöhntige Schlasfermet, [. j. B. Ar. 332.

et pagine presentis attestatione tam posteris quam moderuis Insinuatum nolumus, quod campensis ecclesie fratres, a nenerabili et omni honore digno prepusito bonnensi domno Lothario, et ab egregio et sibi generis uiro Waltera de seidrida nonaginta terre jugera et tres areas, marcis octoginta comparantes, ci quam habent in gumbrechteshem possessioni adiunxernat, erant enim illi contigua. Exegerunt quoque a prefato Waltero et ille certissina et quasi urreiurando firmata sponsione pollicitus est tutam se illis defensionem exhibiturum aduersus omnium conatus in predicta terre quantitate molestias eis inferre molientium. Cunctis igitur qui nel proprietatis nel inris in codem fundo aliquid habebant ins et proprietatem abfestucantibus, suscepti eum sub tutelam suam uir illustrissimus comes de hostadem Theodricus propria nobis ei manu committentibus. Hee sicut acta ita et rata ut perpetuo maneant dei atque omnium sanctorum nostraque auctoritate firmamus, ac sigilli nostri impressione signamus. Quicimque ergo temerarie ista infirmare ui uel arte temptanerii, insi uelocissime resipiscat, diuine dampnationis reum, et banni nostri se uineulo obligatam unuquam non senserii.

Gesta sunt hee anno ab incarnatione domini M.C.LXXXI. Epacta XIIII. Concurrente III. indictione XV. regnante uictoriosissimo. imperatorum et augustorum clarissimo Friderico. Huius rei testes sunt Brauo maior prepositus. Theodricus maior decanus. Iohannes prep. de Sephlich. Comes Ingelbertus. Otto de Wicrode. Cord de Norberch, filius cius Gerardus. Tidricus prep. de Aldensela. Fridericus canonicus s. Andree, Gerardus adocatus.

480. Erzhifchof Philipp von Coln beurkundet die Schenkung eines Gutes ju Ichendorf an Das Rlofter Konigedorf, Das Stift Cunibert und Das Rlofter zu den Marterern. — 1181.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Philippus s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus in perpetuum. Ogoniam diuina annuente elementia sollicitudini nostre interesse dinoscitur, in cunctis rebus ecclesie dei cum omni uigilantia prouidere, pro sorte ministerii id a nobis exigitur, nt ea que largitione regum uel principum. oblatione fidelium, seu aliis iustis modis auxiliante domino ecclesiis nobis a deo commissis collata sunt, nel nostri presulatus tempore conferentur, integerrime conseruentur, ablata quoque atque distracta sollicite recolligantur, ne nostra presumptione aut desidia quicquam ab eis alienari deprehendatur. Notum itaque facimus uniuersitati fidelinm tam faturorum quam ujuentium in presenti, qualiter theodericus pie memorie ecclesie s. Cuniberti canonicus in colonia, predium quod habuit in uilla que dicitur ichindorp in agris et in pratis, et liberum ab omni onere aduocatie possedit, cum omni jure ad insum pertinente, pro remedio anime sue tribus ecclesiis libera traditione per manum nostram contulit, ecclesie scilicet b. marie in Cunincaistorp et ecclesie b. confessoris Cuniberti in colonia, atque ecclesie iuxta coloniam site que dicitur ad martires, sub hac forma distributionis, ut ecclesia b. Cuniberti annuatim inde X. solidos colonienses percipiat. ecclesia ad martires VI. solidos, quicquid superest tam in annona quam in ceusu denariorum supradicte ecclesie b. marie integre persoluatur. Omnia quoque incerta de morte agricolarum sen aliis modis emergentia, prememoratis duabus b. marie ac s. Cuniberti ecclesiis pari diuisione assignauit. Hanc traditionem intactam et inconuulsam haberi uoleutes, presentis cam pagine prinilegio communiri dignum daximus, statuentes ac sub districti anathematis comminatione prohibentes ne quis eam annullare uel aliquo modo labefactare attemptet. Quod si quis fecerit, auctoritate dei omnipotentis et b, petri principis apostolorum ac nostra sit anathema maranatha, et tam a catholica ecclesia quam a celesti ierusalem extranens habeatur.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis Mill. C.L.X.XXI. indictione XIIII. regnante gtoriosissimo imperatore Friderico. nostri uero pontificatus anno XIIII. feliciter amen. Testes etiam affuerunt tam latic quan clerid fame integre ac boni testimonii uiri, quoram nomina hec sunt. Brano maior prepositus. Theodericus maior decanus. Symon s. Gereonis prep. Godefridus dec. Cunradus s. Seuerini prep. Walterus dec, Theodericus ss. apostolorum prep. Herimannus dec. Rudolfius s. Kuniberti prep. Stiridus dec. Brano s. Marie ad gradus prep. Wellramus dec. Brano s. Georgii prep. Varidus dec. Nomes de gelre. et filus eius Gerardus. Heinricus comes de gelre. et filus eius Gerardus. Heinricus comes de sevena. Heinricus dux de limburg. Engilbertus comes de monte. Willelmus comes de iuliaco, Teodericus comes de hostade. Gerardus comes de are, et alii quam plures, tam clerici quam laici. Gerardus aduocatus. Herimannus camerarius. Gerardus beltonerius.

481. Erzbischof Philipp von Coln bekundet, daß Graf Albert von Molbach bas Stift Bilich als beffen Bogt ehebem bedradt, von bem Erzbischofe Reinald aber gurudgebringt, dasselbe nicht mehr belaftigt habe; daß hierauf besten Schwiegerson, Graf Bilbelm von Julich, eine ihnlich Bedrudung sich erlaubt, jedoch nun sich geeinigt habe, jahrlich nur Einmal als Bogt bedient, ober flatt bessen mit brei Marf abgesunden zu werden. — 1182, ben 10. September,

In nomine sancte et indicidue trinitatis. Philippus dinina fauente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus omnibus christi fidelibus in perpetuum. Iustis pie uiuentibus pium assensum inclinare, et fauor religionis, et ius naturale deposcit. Inde est quod ad omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium noticiam peruenire uolumus qualiter cenobinm a uiro nobile Mengingoz nomine, eiusque uenerabili coniuge Gerbirga, in honore dei et b. petri apostolorum principis in vilike quondam institutum ab illustri domno ottone tercio tunc romanorum rege augusto sanctionibus regiis, et concessionibus quam plurimis est priuilegiatum. In quibus etiam hoc ab eodem glorioso rege statutum et firmatum est quatinus einsdem cenobii congregatio sicut abbatissam, sic ctiam adnocatum eligendi liberam et absque ulla contradictione habeat potestatem, et ut nullus aliquando iudex uel aduocatus, nisi abbatissa uel connentu predicte ecclesie se inuitante, causas tractandi, uel aliqua indicia exercendi occasione ad locum illum accedere presumat, nel alicuius seruitii exactione abbatissam uel connentum eiusdem uilicensis cenobii aliquatenus grauare attemptet. Hac igitur sanctione cum iam dictum cenobium longo tempore fretum quiete gauderet, quidam albertus comes de molbach candem aduocatiam per electionem adeptus, per aliquot annos prefatam ecclesiam in nullo iure suo turbauit. Procedente uero tempore ad ipsam accessit ecclesiam et abbațissam, conuentum, ac familiam insoliti, et prius înauditi scruiții exactione, multisque perturbaționibus înquietare presumpsit. Quod cum per querimoniam hitcehe tunc temporis abbatisse predecessor noster domnns reinaldus s. coloniensis ecclesie archiepiscopus comperisset, nisisque regalibus prinilegiis sepedicte uilicensis ecclesie iura cognouisset, abbatisse ne aliquod omnino seruitium dicto aduocato alberto comiti de molbach inpenderet, districte precepit. et memoratam ecclesiam cum personis et rebus fecit concessa sibi libertate gaudere, ipsumque adnocatum compescuit ita, ut eadem abbatissa kilceka uinente, ad locum illum nunquam accesserit, nec in aliquo illi grauis aut molestus extiterit. Ipso autem defuncto. gener eius Wilhelmus comes iuliacensis cum uxore sua aluerada eandem sortitus advocatiam, sanctiones regias infringere, et elisabeth eo tempore abbatissam, congregationem quoque ac familiam eiusdem nilicensis ecclesie indebite grauare, ac molestare non timuit. Scabinos etiam illius ecclesie quodcumque predixit per sententiam sibi minis et terroribus adiudicare coegit. Memorata igitur clisabeth abbatissa illatis iniuriis obuians ad presentiam nostram petitam iusticiam accessit. et uarias tribulationes. multasque molestias a prenominato Wilhelmo sibi et ecclesie sue irrogatas. lacrimabili nobis querimonia intimauit. et constanter contra comitem proposuit, et priuilegiis suis sufficienter in presentia nostra probauit quod ecclesia uilicensis nullum deberet adnocatum habere, nisi quem abbatissa consilio sui conuentus eligeret. Nos uero debita sollicitudine indebitis grauaminibus sepedicte compatientes ecclesie. diligenti studio. et priorum s. coloniensis ecclesie ac aliorum nobilium et prudentum nirorum consilio inter partes ita composnimus, ut saluis sni cenobii priuilegiis uilicensis abbatissa pro bono pacis aduocato suo quolibet anno tres marcas pro totins anni seruitio persoluat. Si nero aduocatus a prenominata uilicensis ecclesie abbatissa pro quacunque necessitate inuitatus ad ipsum locum accesserit, et si tres marcas non acceperit ipso anno pro suo seruitio, ei benigne seruiatur. Verumtamen semper in abbatisse sit arbitrio aduocato suo uel semel in anno seruitium, uel tres marcas exhibere. Si quo autem anno seruitium ei. siue tres marcas exhibuerit, nullo ei alio in toto illo anno seruitio teneatur. Ut igitur hec rata et inconuulsa permaneant, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri munimine fecimus roborari, statuentes, et sub interminatione horrendi anathemstis inhibentes ne quis contra hanc paginam nostram uenire, uel eam infringere, uel ecclesiam uiliceusem super hoc iuquietare presumat. Si quis autem hoc ausu temerario facere attemptauerit. ille omnipotentis dei et beati apostoli sui petri iram et indignationem incurrat, et perpetuo anathematis uinculo nisi resipuerit, se nouerit innodatum. Testes huius rei sunt Bruno in colonia maior prepositus. Adolfus maior decanus. Lotharius bunnensis. Viricus capellarius. Cunradus s. Seuerini prep. Giselbertus s. Andree prep. Theodericus

ss. apostolorum prep. Bruno prep. ad gradus. Godefridus s. Gereonis dec. Geruasius s. Kuniberti dec. Theodericus dec. s. Marie ad gradus. Iohannes choriepiscopus. Nobiles. Otto comes de Geltera. Theodericus comes de claver. Theodericus comes de hostaden. Otto de wikerode. Arnoldus et Fredericus comites de aleana. Henries et Euerhardus comites de asiene. Wilhelmus comes de guleke. Reimerus de vroetzpreth. Ministeriales. Gerardus aduocatus coloniensis. Gerardus snar de nolmútsteine. Gozwinus de alftre. Herimannus camerarius. Wilhelmus scilline. Gerardus thelonearius, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.I.XXXII. indictione XV. Lucio papa IH. Regnante Frederico representation de la consiste de la constanta de la co

482. Pabit Lucius III. trägt bem Erzbischofe Philipp von Coln auf, ben Grafen von Sain und bie Bewohner Des auf bem Grunde ber abtei Giegburg erbauten Schloffes zu ercommuniciten, wenn iener bie abrifiche Beiswerber nicht abstellen werbe. - (1182). ben 13. Movember.

Lucius episcopus seruus seruorum dei. Venerabili fratri P. archiepiscopo. et dilectis filiis capitulo coloniensi salument et apostolicam benedictionem. Pro quibusadam inturiis quas nobilis uir comes de Seina siberiensi monasterio intulit. et castro quod in allodio suo construxit, dilecto filio nostro Bonnessi preposito dedinus in mandatis, ut si predictus comes commissa predicta non emendauerit, eum et castrum inhabitantes exceptis paruulis et mulieribus, non differat excommunicationis uinculo innodare. Quo circa fraternitati uestre per apostolica scripta mandamus. quatians cum prepositus sententiam in comitena, et alios predictos propter hec talerit, per totam diocesim nestram faciatis inniolabiliter donce se correxerint, observari. Data Laterani Idus Nouembris.

483. Erzbifchof Philipp von Coln fchichtet ben Streit zwischen ber Abiet Siegburg und ben Gefen Deinrich und Geverarb von Sain wegen bes auf abreilichem Boben erbaueten Schloffes Alankenberg, indem er bas abreiliche Mablen; und Fischerts Gerechtfam in der Sieg und in der Sulz, das Stadtrecht von Siegdurg, die Rechte ber Sie Menden, Aumpel und Pleis, die Unabhangigkeit von der Jurisdiftion jemer Grafen und das Berfullniß zu dem abteilichen Bogte, dem Grafen Engelbert von Berg, vorbehalt und bat Berfullniß zu dem abteilichen Bogte, bem Grafen Engelbert von Berg, vorbehalt und bat Berfullniß zu. — 1182.

In nomine sancte et individue trinitatis, Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. officit nostri et credite nobis dispensationis ratio id a nobis deposeere uidetur, ut erga subjectos inuigilare et corum per omnia utilitatibus pariter, ac paci prospicere in perpetuum studeamus. Eapropter nouerint cuncti s. ecclesie filii tam nostre, quam superuenture etatis. Qualiter dilectis nostris Gerardo abbate et ecclesia sigebergensi cum comite Henrico de Seina et eius fratre comite Euerhardo occasione castri, quod Blankenburg dicitur, dissidentibus, et contra eosdem comites assiduis querimoniis proponentibus pro eo quod idem castrum in fundo ecclesie predicte uiolenter construxissent, nos ex aduerso ascendere et murum pro domo domini nos opponere curauimus, ut tam grauem controuersiam debito fine terminaremus. Itaque mediantibus utriusque partis fidelibus. qui ad hoc destinati sunt, tam monachis quam et laicis bonum pacis et reconciliationis inter ecclesiam et comites ex consilio stabiliuimus tali preposita conditione, ut abbas et conuentus fratrum renunciarent querimonie super predictum castrum, quod ita prosecuti sunt pro sua parte, salno iure uel facto comitis Engelberti uel successorum eius aduocatorum ecclesie. et comites ea prosequerentur, que secundum consilii tenorem ad ipsos pertinere constaret in hunc modum, a ueteri ponte ante sigebergense oppidum supra usque ubi Rodinback Sigam influit. scilicet ex superiori parte ante Woluisberg tota decursio aque et molendine cum piscatura ad omnem utilitatem solius abbatis erunt et ecclesie. similiter molendina in Sulza iuxta pontem in Lara annuentibus comite Henrico et uxore eius Agnete comitissa. presente familia abbatis et ipsorum sollemoniter actum et testificatum constat excepto duntaxat. si alteruter comes scilicet uel uxor eius quicumque de uicino sibimetipsis tamen infra hunc cursum Sige pisces capi uoluerint. Item

si aqua Siga a prememorato poute supra damnose effluxerit, et terra per quam eruptio facta est ad aliquem hominum predictorum comitum spectauerit, ipsi cum bona fide assistant abbati, quod et terra illa nullo obsistente aquam reducet ad pristinos usus. Item indiciaria potestas et tus burgense quod oppidum Sigebergense eatenus dinoscitur habuisse secundum tenorem prinilegiorum et secundum quod a sempore fundatoris sui beati Annonis predecessoris postri ei constitit, manebunt ei inconsulse, ita ut nullus burgensis extra in potestatem comitum, uel anod nulgo Vestene dicitur, nocetur, sed si quis progincialis nel qui de potestate comitum est, aduersus burgensem pro niolata pace, nel pro causa qualibet magna sine modica proponit, lusticia nel lege scabinorum super hoc contentus sit intra ciuitatem, nisi forte inculpatus judicio stare contemnat, ut merito de co ubique locorum dignum sit indicari. Item curtis Menden de bonis aduocatie comitis, quam eatenus noscitur habuisse, dabit ad seruitium comitis septem sumbrina auene et curtis Kumpel tria et per hoc utraque curtis ab aliis seruitiis et exactionibus libera erit. Item si migisterialis uel homo quilibet ecclesie ministerialem uel quemlibet hominem de jure comitum occiderit uel leserit, comites super hoc uindictam sibimetipsis non statim facere temptabunt, sed abbatem conuenient et consequenter et prius emendationem ab ipso et secundum ipsum expetent, similiter abbas faciet erga ipsos, Item si ministerialis comitis uxorem duxerit ex ministerialibus ecclesie, pueri ex eis progeniti equaliter dividentur, ita ut prior soboles ecclesie. sequens comitibus attineat, et utrobique hereditatem accipiant, de ministeriali femina comitum et de uiro ecclesie similis erit ratio. Item si bellum fuerit inter comitem Engelbertum et comites sepe dictos bona ecclesie et ministeriales slue homlnes ecclesie pacem habebunt ex parte comitis de Seine et fratris sui. excepto si aliquis ex ipsis contra eos arma tulcrit quod notorium sit, sl illi uicem agenti rependant, non in hac parte pacem uel pactum condicti federis uiolasse dicendi erunt. Item infra bannum et infra ambitum predii de Pleisa nullum comitiale ius uel comitialis potestas intrare debet, sed de uiolata pace, de apertis uulneribus, de duellis. de furibus suspendendis uel in cyppum ponendis et de ceteris similibus ad abbatem et prepositum ab co constitutum respicit. nisi forte si abbas indiget auxilio aduocati ecclesie ille uocandus est. Insuper quicquid scabinus per sententiam requisitus decreuit, si est de jure curie, decernet secundum jus curie, si de generali jure patrie, decernet secundum ius patrie. Item iniustas exactiones de hominibus ecclesie nullus faciet, neque in deductione uini, neque in datione auene et similibus, reconciliatio ista facta et confirmata est inter comitem et abbatem cum magna sollempuitate in domo nostra episcopali apud Nussiam nobis presentibus, in presentia quoque honorabilium nirorum nobilium liberorum et ministerialium, quorum hec sant nomina. Theodericus maior decanus in colonis. Philippus xantensis prepositus ... de seiflike, Viricus prep. de Ressa, Conradus prep. s. Seucrini, Simon prep. s. Gereonis. Henricus dux de Lemburch. Otto comes de Gelre.

484. Ergbifchof Philipp von Coln befundet Die Schenkung eines freien Gutes ju Scheven , nebft einem Abeile bes Patronats ber bortigen Rirche, an bas Stift Manftereifel. - 1182.

In nomine sancte et indiuidop trinitatis. Ego Philippus dei gratia coloniensium humilis minister tam presentibus quantitaris. Lucertuam abscondere bonum opus celare non solum intulie uerum etiam dampnosam fore sepius ostendit effectas, notum igitur facimus quod Herimannus in maiori ecclesia canonicus et cellerarius, et frater suus Arnoldus in monasterio quod est in ciflia canonicus. frater quoque eorum Rütholfus in nominata uilla adaocatus siusque exor Flandria allodium suum in Scheuene cam omni integritate, culta sellicet et inculta num endendium ne pratum. censuale et non censuale in beneficiam concessa en non concessa ecclesie que est in monasterio in ciflia legitime contulerint. Preterea quicquid iuris in ecclesia de Scheuene habuerant sellicet inuestiture medistatem liberan. et tres octausa partes Heribordo in pheodum collatas, datis annumerabant. Super hoc etiam ecclesia predicția inposterum fieldiere consulentes, nostre auctoritatis firamanentum, sinoidige nostre prestimonium postalabant. Nos igitur factum corum auctoritate domini nostri icau christi, b, petri apostoli, ac nostra confirmatimus, ut si quis allodium prenominatum ab ecclesia predicta alienare templacuerit, anatematis uinculo innodatus pronuncietur et habeatur, neci inde nisi episcopali auctoritate post sasisfactionem absolutare in den sini episcopali autoritate post sasisfactionem absolutare in den sini episcopali autoritate post sasisfactionem absolutare.

Facta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXII, septuagesime none indictionia anno XV. sub Lucio papa, regnante Friderico romanorum imperatore.

485. Gin Freier fdent't fein Gut ju Entgen bem Stift Munftereifel fur eine Begrabnisstatte feines Bruders und fur Die feinem Sohne verliebene Drabende bafelbit. - (1182.)

In nomine saucte et indinidue trinitatis. Notum sit omnibus in christo fidelibus tam faturis quam presentibus quod ego Wolbertus de liberis progenitus predium quod habui in emzeno scilicet nonaginta inranales cum curtilibus et mancipius ecclesies es, martyrum Crisanti et dariç ad usum inibi deo famulantium pro segultura fratris mei in codem loco et pro sug atque anime mer remedio, atque pro prebenda fili mei Regenoldi in codem monasterio libere et absolute absque omni contradictione tradidi hac conditione ut tres ministeriales qui in beneficio de me possidebant quia in seruitio meo consenuerant quamdiu uiuerent VII. solidos et dimidium inde soluerent. quibus defunctis fratres quanto umquam melius scirent et possent ad suam communem utilitatem disponerent. Huit traditione intererant. Walterus eiusdem loci prepositus, Wicclinus decenus, scolarum magister Albricas, custos ecclesis Becelinus, Elucchinus. Werenbertus. Wolfardus, zum ceteris eiusdem loci fratribus. Liberi homines. Rudolfas eiusdem loci aduocatus qui hanc traditionem suscepit, et fili sui Hubertus. Gerlachus. Burchardus de hac Godechalcus de ha. Engelbertus de Hemersbach. Godefridus de Richendorf, item Goderidus et fratre eius de Richendorf. Surgelmannus et frater eius Ocelinus. Engelmannus et frater eius Celeinus de Noteno. Udalricus subaduocatus, Herimannus et frater eius Ocelinus. Engelmannus et frater eius Hezzel. Heremannus. Odolfus. Hezzel. Bortolfus telonearii. Cünradus de Wizersbein, cum multis allis eiusdem ecclesie fidelibus.

486, Pabft Luciub III. forbert auf die wiederholte Bitte ber Abrei Siegburg: ihren Stifter, ben Erfbischof Anno, zu canonifiren, ben Afren auf, zur Ablegung ber befolligen Zeugniffe in Rom zu erscheinen, ober einige Geiftliche borthin zu beerbern; unterdeffen aber bem Bringer biefer Bulle ein Beneficium zu verleihen. — (1183),* ben 24. Juni.

Lucius episcopus seruus seruorum dei dilectis filia, abbati sigebergensi et toti conuentui salutem et apostolicam benedictionem. Ad canonizandum patronum uestrum quem sanctum assertits Annonem replicata lam sepius supplicatione apostolice auctoritatis nostrę assensum meminimus expostulari. Ad quem prestandum eo in deliberatione prolixiores hacteusu exstitimus quo de re incognita maiori animum ambiguitate suspendinus. Verum ne in iniuriam sanctorum quicquam ex habita dilatione moliri uideamur, pie peticioni uestre acquiescere decreuinus, eo tamen tenore, ut tu dilecte in domino fili abbas in propria persona ad nos aceedas, aut relligiosos aliquos suiros cum testimonio coloniensis ecclesia de tuo cenobio nobis transmittas qui de uisis et auditis testificari sufficianta. Interim idiecti filii nostri. H. latoris presentium supplicatione pariter ac desutione quam circa nos et romanum ecclesiam semper gessisse dinoscitur permoti cum sumna uobis cana detentione commendamus, per apostolica uobis scripta firmiter mandantes quatinus ei in aliquo honesto beneficio ecclesiastico si quod in continenti nacat, uel cum in proximo uncauenti; quia pluriuma hoc apple ecclesiam nostram falelitate et sollicitudine promeruti, pro nostri reuerentia et uestra honestate prouidere studeatis, aut expectationem eius congruo interim stipendio alleufetis, ita ut de nostro auctoritatis clementia aliquil se pro meritis gaudent obtinuisse, et nestra eum munificentia de collati

487. Abt Gerard von Siegburg ichenft zu ben Kammer-Ginfunften bes Abies ein Allobe zu Blatten und einen Soft zu Dittlingen, zur Beleuchtung ber von ibm geftifteten Ricolai-Capelle ein haub zu Siegburg, und zur Feier feines Unniverfare die Einfunfte ber bortigen Meierei und eines Beinauts zu Bilb. — 1183.

la nomine sancte et individue trinitatis. Gerardus dei gratia sigebergensis abbas. Confirmamus et commendamus tam presentium noticie, quam futurorum memorie, qualiter consultum esse cupientes anime nostre in perpetuum.

^{&#}x27;In ber vorbergebenden Urfunde fommt ber auch bier genannte Stifiebogt Mudolph vor. - 'Lucius Itt. war Pabft von 118t-tt85; im 3. tt83 hat aber bie Canonifation bes h. Anno Statt gehabt, f. bie folg. Urt.

anniversarium obitus nostri diem instituerimas commendabilem et in cunctorum fratrum presentia confirmauerimus perhennem, Igitur in flattena allodium cuiusdam militis Herradi nomine X. marcis comparauimus abbati eo modo delegacimus, ut quisquis camerarius abbatis existeret VI, solidos fratribus inde persoluat. Item curtim quandam dudelinge dictam L. marcis et amplius a nobis comparatam ad idem ius camere abbatis addidimus, scilicet, ut sex solidis fratribus inde a camerario abbatis datis, cetera cedant abbatis utilitati. Item in ciuitate domum quandam adherentem cimiterio, comparauimus tribus marcis et sex solidis, soluentem annuatim in pentecoste IIII. solidos ex quibus II, secretario ecclesie assignauimus ad luminare capelle s. Nykolai a nobis super lobium secus turrim fundate, religuos uero duos ad anniuersarium nostrum dari disposuimus. Item defuncto quodam Marquardo, qui magariam ciuitatis a nobis censualiter amministrabat, cum libera esset nobis facultas eam cuicumque hominum nellemas concedendi, rogatu Florentii nobilis wiri de dorindorp, et aliorum honestorum uirorum uxori eiusdem Marquardi ad sustentationem uictualium que nulgo dicitur lifzuth eandem magariam concessimus, augmentando eiusdem magarie annualem censum ad XII. solidos, quos ad anniuersarium nostrum fratribus constituimus. Item de quadam uinea in quisa que obeunte quodam Hildebrando in ius nobis cesserat, constituimus ipsa die anniuersarii nostri fratribus potum caritatis propinari. Hos itaque XXVI. solidos et predictam uineam ad perpetuam nostri obitus memoriam in publico totius conventus postri capitulo sic statuimus et stabiliuimus, ut insa die anniversarii nostri dentur fratribus duo fercula piscium, et per singula altaria pro solacio anime nostre cerei accedantur,

Actum et confirmatum anno dominice incarnationis M.C.L.XXXIII. quo etiam anno atudio et labore nostro corpus beatissimi patria Annonis de tumulo reuerenter est elevatum. Hanc itaque testamenti nostri paginam sigilli nostri inpressione signamus sententiam excommunicationis in omnem personam que huius decreti nostri niotatrix existerit proferentes. ut cum dathan et abiron terra absorbeatur, et cum diabolo et angelis eius nisi resipiscens satisfecerit exterminetur. fiat fat,

488. Erzbischof Philipp von Edin verleiht dem Stifte Blidd ben Bildbann über beffen Bald zu Bittlaer, welchen baffelbe aus ben Sanden beb Colinischen Bogted Gerard und bes Gumpert von Einer und beren Unterforfter geloft. — 1183, ben 10. Juli.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina favente clementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus christi fidelibus in perpetuum. Ad omnium christi fidelium tam futurorum quam presentium notitiam peruenire uolumus, qualiter ecclesia uilicensis in allodio suo Wislare quandam siluam buchinverlo a centum quinquaginta jurnalium et amplius habuit, super qua silua Gerardus advocatus coloniensis et Gumpertus de Elnere jus forestale, quod Wiltban dicitur et decimationem a nobis in beneficio tenuerunt, domna igitur Elizabeth iam dicte ecclesie tunc temporis abbatissa ex consilio nostro prefatis Gerardo aduocato et Gumperto de Elnere et horum subforestariis, uidelicet Wilhelmo, Godefrido, Henrico item Henrico decem marcas dedit, ut ipsi omne ius, quod in predicta silua habebant, ad usus ecclesie uilicensis libere resignauerunt, quod ita factum est presentibus et consentientibus, et omne lus suum resignantibus filiis eorundem scilicet Hermanno Gerardi aduocati filio. Adolpho et Gumperto supra nominati Gumperti filiis. Nos itaque idem ius cum omni ea integritate qua ad eos pertinebat sepe dicte ecclesie uilicensi libere et absolute perpetuo possidendum contulimus. Ne quis igitur in posterum id irritare attemptet, uel ecclesiam uilicensem super hoc inquietare presumat, presentem inde paginam annotari et sigilli nostri munimine corroborari fecimus. Statuentes, ut qui huius rei uiolator exstiterit, horrendi anathematis uinculo sit innodatus, et cum angelis sathane tenebris exterioribus deputatus. Testes huius rei sunt. Bruno maior in Colonia prepositus. Adolphus major decanus. Lotharius bunnensis prep. Ulricus capellarius. magister Godefridus, Iohannes canonicus s. Georgii. Godefridus et Hermannus canonici in Rindorp. Hermannus can. in Vilica. Rutgherus notarius. Hathewerens. Nobiles. Wilhelmus comes Iuliacensis. Henricus comes de Seyna. et frater eius Euerardus. Arnoldus et Fredericus comes de Althena. Florentius de Kempenig, Reinerus de Froitprecht, Roricus de Nistere, Ministeriales,

¹ Aus bem Cartular bes Stifts Bilid. - 2 3est Berloerbof bei Bodum.

Hermannas camerarius. Conradus de Bargele. Gozwinus de Alftra. Gerardus de Herne. Theodericus de Bacheim Gerardus albus. Otto camerarius. Wilhelmus Scilline. Richwinus Sandolf. Emo de Viliea. Conradus. Elgerus. Theodericus de Vilica.

Acta sunt hee Anno dominice incarnationis M.C.I.XXXIII. Indictione VI. regnante Frederico romanorum imperatore augusto. Anno regni cius XXXIII. imperii uero cius XXVIIII. Anno autem presulatus nostri XIIII. Data Colonie VI. Idus Idii felciter Anno.

- 489. Graf Boppo von Bertheim verleiht, vor feinem Buge gum b. Grabe, der Abtei Altenberg Bollfreibeit in feiner Grafichaft. 1183.
- C. In nomine sancte et indinidue trinitatis. Boppo dei gratia comes de VVertheym. Pax. uictoria. regnumque perhenne christi et ecclesie feliciter in euum permaneat. Quoniam ea que in mundo sunt agili fluxu et celeri cursu cuncta pretereunt et ea que non sunt superueniunt, mirandum non est si mortalium queque faeta quasi cum ipsis morientia recedunt et quasi non fuerint sic uniuersa erunt. Proinde uero est quod rationi bene eongruit, scilicet quod sacra printlegiorum sanctione quelibet pia nobilium ae potentum gesta in posterum muniantur, quatinus corum speculatione quique fideles propter sua probabilia merita felici memoria uigere et ualere mercantur. Vt igitur hec presens donatio universis fidelibus christo et ecelesie deuotis semper pateat hec mea testamentalis tuba in omni personet euo. quoniam ego Boppo dei gratia comes de VVertheym nobilitate prepollens diniciis deliciisque affluens grauibus delictis et noxialibus peccatis dominum denm grauiter offendisse jutra me extimui, meque ad placandum ipsum regem celoram ultra maris alueum ihrosolimam iturum deuotaui. ibique sanetissimum sepulchrum domini christianissima fide uisitaturum optaui. summopere sperans meque consolans per regem et sacerdotem uerum samaritanum nostrum miseros errores meos aboleri meisque uulneribus atque langnoribus anime mee plenissime illic posse mederi. Hec itaque salutaria nota mecum renoluens ad dilectum locum Bergen cis rhenum positum porrexi, ibique propter eterne uite premium mihi meisque caris uluis ae defunctis promerendum domino iesu christo eiusque intemerate genitriei perpetue uirgini Marie cunetisque fratribus ibidem deo deuotis omne theloneum ex uniuersis bonis suis, nauigio transuchendis quod in mei iuris ditione iure regio mihi adtrahere et in usus meos colligere debui perpetua stabilitate seruitium delegans donaui et hoc cum dilecta coniuge mea Cunequada et cum unicis meis liberis coram testibus idoneis inuiolabiliter stabiliul. Ad huius uero donationis probabilem cuidentiam firmissime constitui, quatinus uniuersi ex hoc cenobio equites et pedites siue nauigio castrum meum transenntes in omnibus presidatus atque regiminis mei terminis absque omnimoda lesione et grauamine nostro et successorum nostrorum presidio semper securi ac tuti ueniant et ad sua feliciter redeant, nobisque deuotas orationes suas in domino ipsi rependant. Hec itaque donationis pagina ut in suo debito uigore intacta et inlesa permaneat nostri sigilli impressio in omne euum perhemiter atque irreuocabiliter ipsam eorroborat. Testes Vniuersus sacer einsdem conobii conuentus. Abbas Eberolfus de Brunnebach. Cunradus de VVichardesheym. Arnoldus filius Trutmanni. Gumbertus eiusdem comitis Bopponis thelonearius. Friderichus, et alii quam plures,

Acta anno domini M.C.LXXXIII. indictione I. domno Lucio dei gratia papa beatissimo apostolice kathedre presidente, domno Fridericho dei gratia inuicitssimo romano imperatore anno imperii sui XX. laudabiliter imperante. domno Philippo dei gratia serenissimo s. coloniensis ecclesie archiepiscopo, domno Gozvino dei gratia reucrentissimo abbate presidente, domno Regenhardo VVirzeburgensis ecelesie reucrendo episcopo.

490. Erzbifchof Philipp von Coin befunder, wie die Gbeldame hilbegund, Stifterin der Abrei Meer, um einem bortigen Bache einen andern Lauf zu geben, das Gereonfift zu Coin und zwei andere Befiger von Mablen auf bemfelben abgefunden, ferner, wie fie von einem Ministerialen des Grafen Wilhelm von Juiich einen Mangue, und von einem andern zwei Mangen gefauft bade. — 1183.

In nomine sanetç et indiaiduç trinitatis. Phylippus diuina fauente clementia s. coloniensis seclesis archiepiscopus om ilus christi fidelibus in perpetuum. Nouerint christi fideles, tam futuri quam presentes, qualiter domua hildegundis I. u.

nobilis et pia fundatrix cenobil quod est in mere, sollicite considerato situ eiusdem loci, cuinsdam riui decursum, qui in proximo erat, ei pernecessarium esse consideranit. Et quia ecclesia s. Gereonis in Colonia in codem ripo molendinum habebat, nec absque eius detrimento idem riuus alias deduci poterat, ipsius ecclesie prepositum et conventum concenit, peteus, ut corum concessione riuum ad predictum cenobium sub complacita conditione convertere liceret. Qui consulta ecclesie familia, eius peticioni unanimiter annuerunt, acceptis ab ea in concambio XVIII. ingeribus et duabus marcis, cum una potestate în silua Strempeche. 1 Nec reticendum putamus quod în ciusdem riui decursu duo molendina in predio predicte matrone sita erant. Que cum ab ea Rôdolfus et Eugelbertus utrique sub determinati pacti redditione tenerent, iosa ab eis eadem molendina, modo subter annotato redemit, a Rédolfo VIII. marcis et dimidia ab Engelberto V. marcis et dimidia, cum mansione et una potestate in predicta silua. Emit etiam XXXVI. quendam marcis mansum a quodam Gerhardo ministeriali comitis iuliacensis domni Wilhelmi. quem ipse comes ab illo receptum. filiis suis consentientibus in proprium tradidit memorato cenobio in mere data fide a filis auod numquam boc coram aliquo negarent. Post modicum uero tempus nobis Ivliacum uenientibus, cundem mansum in menus nostras plenarie resignauerunt, et bannum nostrum super hoc posuimus. Similiter a quodam ministeriali suo Remboldo XVII. marcis duos emit mansos, sub multorum testimogio, quos tamen idem Remboldus ab ea in beneficio tenuerat. Cum ergo hec rationabiliter et legitime facta sint, nostra auctoritate et litteris sigillo nostro munitis ea confirmamus, eterno anathemate omnem hominem ligantes, quicumque hoc irrita facere attemptauerit, nisi penitens resipiscat et satisfaciat. Testes horum sunt, Bruno maioris ecclesie in Colonia prepositus, et Theodericus eiusdem ecclesie decanus, Phylippus xantensis prep. Lotharius Bunnensis prep. Symon prep. s. Gereonis. Conradus prep. s. Seuerini. Godefridus decanus s. Gereonis. et canonici eiusdem ecclesie. Retherus cantor, Theodericus, Euerwinus, Godefridus, item Theodericus et frater eius Burchardus, Herimannus et frater eius Gozwinus, Laici, Theodericus comes de honstade, et frater eius Otto de wikkerode, Henricus comes de Seina et frater eius Euerhardus. Wilhelmus comes iuliacensis. Ministeriales a. Petri. Gerhardus aduocatus coloniensis. Richere de mulnheim. Karolus de salsegazeen et filius eius Karolus.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXXXIII. Indictione L. Regnante Friderico Romanorum Imperatore glorioso.

491. Raifer Friedrich I. verfundet als Reichsfpruch, daß fein Soriger der Rirche ju Raiferemerth obne Erlaubnig bes Raifers aus Diefem Berbande entlaffen werden burfe. - 1184, den 21. Juli.

Fridericus dei gratia romanorum imperator et semper angustas. Pio affectu et efficaci fauore amplexanda sunt et confirmanda l'audabiliter ea que pro bono et honoris conseruatione occlesiarum dei unisensalis et legitima hominum dictat sentenita. Notum igitur faciums tam presenti etati quam successure posteritati, quod talis in presentia maiestatis nostre assidentibus quampluribus principibus imperii atque fidelibus lata fuit sententia, uidelicet quod nulla omnino persona humilis uel alta, secularis uel ecclesiastica, aliquam personam marem uel faminita et elesies. Sigeberti in Werda. ab ea aliquo modo alienare possit, nee extra iura familie eiusdem ecclesie ad aliud ius transferre, sine consensu et conscientia romanorum imperatoris. Nulla quoque persona eiusdem familie se debeat sine ualeat alii dominio subicere, uel noumi ius sibi absque beneplacito romanorum imperatoris medicare. Hane itaque sententiam legitime promulgatam uoleates haberi ratam et inuloistam, omnistas romani imperii fidelibus, auctoritate imperiali precipimus, ut nullus omnino se tenori huius sententie presumat opponere, uel ipsam aliquo modo contendat uiolare, quod qui fecerit sciat se gratiam nostram demeraisse et inste seueritatis nostre indignationem, usque ad condignam satisfactionem incurrisse.

Data apud Lutram. anno dominice incarnationis M.C.LXXXIIII. Indictione II. XII. Kal. Augusti. Amen.

[·] Strump.

492, Pabft Lucius III. besidtige ber Abrei Altenberg ben Befit ber ihr geschenkten Billa Ifentrath.
— 1184, ben 29. Detober.

Lucius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filitic abbati et fratribus Bergensibus salutem et apostolicam banedictionem. Instis petentium desideriis dignum est nos facilem prebere oconeonum. et uota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter dilecti in domino fili usertis instip sontalationibus grate concurrentes assensu allodium uille Jacaberode cam omnibus pertinentiis suis in ca immunitate et integriate in qua Wilhelmus de Solebenderp et uxer eius da assensu et uoluntate filiorum suorum ob remedium anime sue illud nobis pro deuotione dederunt et nos ipsum iuste et pacifice possideis uobis et monsaterio uestro nactoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem boc attentare presumpacrii, indignationem omnipotentis dei et bb. Petri et Pauli apostolorum se nouerit incursurum.

Data verone IIII. Kal. Nouembris.

493. Erzbifchof Philipp von Ebln bekundet, daß fein Bater eilf Manfen ju Munchrath von einem Freien gekauft und in diefer Allobialitat dem Marienklofter zu Beineberg geschenkt habe; ferner, daß er felbst mit feinem Bruber Godfrib brei Manfen ebenda bemselben zugewendet. — 1184,

In nomine sancte et indiuidos trinitatis. Ego Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie, archiepiscopus omnibus christi fidelibus in perpetuum. Com omnibus in bono seruire debeanus ecclesiie, maxime tamen honestum est an confirmationem ueritatis nos cooperatores exhibere domesticis. Nouerit ergo omnis future guerratio, quod domnus meus et pater carnalis Gesarinus huius nominis sectondus de heinsberch, instinctu dinine ammonitionis et dinino dicto confirmationis, quod uni ex minimis meis fecisiis michi fecisias, emerit quoddam allodium selifect undecim mannos an mana cuiusdam liberi baronis huberti, et cos s. Mariç contole son heinsberch contaleri. Sed quoniam ut omnibus notum est acta plurima etas diluit, pater meus predictus Goswinus, et mater mea Alcidis, hos mannos co iure s. Mariç contolerunt, ut a nullo quod datum est, et in agris et in siluis impediretur, sed solo libertate doni, et aduocati sui intuitu ecclesia illa frureretur. Notum etaim esse uolamnus omnibus fieldibus quod ego philippus. et frater meus godefridus post obitum parentum nostrorum tres mansos illi ecclesi; contulimus in Rode, et sicut quidam hezeilaus et auro eius gertruits possederant, et in agris et in siluis, legem confirmanimus. Hec facta sunt in presentia leadolensis episcopi Rudolfi, et prepositi summe ecclesia; coloniensis Bruomis, et comniti gorardi de gelren, et comitis alberti de molbach, et aliorum multorum, tan clericorum quam laicorum. Ne igitar quisquam haic liber tradition in posterum contraire presunat omnimolis prohibenus et sub anathematis intentatione interdicimus. Acta sunt bee anno domniacie incarnationis M.C.I.XXXIIII. didictione II. regnante Friederic ormanorum interratioren.

494. Bergog Gobfrid von Lothringen fiellt bas Reichslehn Tillice im Kirchfpiel Berfial in die Banbe bes Ronigs Beinrich VI. ju Gunften bes Marienflifts zu Nachen jurud. - 1185, im Geptember.

In uomine sancte et indiaidue trinitatis amen. Ego Godefridux dux Letharingie, considerans quin dies hominis breues sunt super terram et sicut flos agri gloria uite presentis pertransiti. anique mec. et antecessorum meorum audens consulere, attendens etiam exuberanti malicie dierum. habundanti cantela succurrendum essen notum esse nolo omnibus imperii et regai fidelibus, tam futuris quam presentibus, aream illam in banne Auristalhensi, qua dicitur tilis. tune siloosam, in manus donni heinrici regis Romanorum ad opas aquensis ecclesie me resignasse. filiis meis Heinrico milite. Alberto clerico, presentibus et resignantibus. Sciant oero universi fiebes christi cum

Mus bem attern Cartular bes Stifts, fol. 11. v.

omni iure meo. salua onni libertate, in aquis. in pascuis, haristalliensis parrochie, eandem terram, ipsam etiam aduocatiam eius loci, ca lege et conditione, predicto domno regi me nasignaase, quatinus in uullam aliam personam transferretur, aed regno tantum et imperio pro perhenni gloria et firmisfirma tuitione nohilis et regalis aquensis ecclesie reseruetur. Quia uero propter transitoriam rerum memoriam, et inualescentem calumpaiantium uersutiam habundans cantela est necessaria, hane presentem cartulam sigillo mei testimonii in argumentum ueritatis communiri, et testes dioneos qui presenti interfuerunt traditioni, subter assignari decreui. Nomina testium, Philippus coloniensis archiepiscopus, Rodulphus leodiensis episcopus, Herimannus monasteriensis episcopus, Adolfus maior decanus in colonia, Magister Cunradus, prepositus s. alberti, Aquenses fratres, Albertus vicedomnus, Magister Werembertus aquensis seolasticus. Heribertus niger, Heribertus albus, Willelmus comes iuliacensis, Cono de minzenberg, Warnerus dec, Marquardus dapifer regis, Willelmus aduocatus aquensis. Cono, Gerardus, Gozmarus, et alii quam plures.

Facta antem sunt hec et annotata in curia leodii celebrata mense septembri. Anno incarnati nerbi MCLXXXV. indictione III. Friderico Romanorum imperatore. Heinrico filio eius regnante. Rodolpho leodiensi episcopo. Godefrido imperialis aule cancellario, et aquensi preposito.

- 495. Ronig heinrich VI. übergiet bas von bem Bergoge Gobfrib von gewen bem Marienftift ju Andem verfaufte und bes Endeb ibm refignirte Reichblehn ju Tillice mit voller herrlichfeit bem genannten Stifte. 1185, ben 25. Ortober.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Heinricus dinina fanente clementia rex. De innata et consueta regie largitatis munificentia ad sanctarum ecclesiarum possessiones ampliandas earumque statum in sua integritate conseruandum grato intendimus affectu în eo qui dat salutem regibus salutarem eterne remuneraționis fructum expectantes. Nouerit igitur universorum regni nostri fidelium tam presens etas quam successura posteritas, quod princeps poster Godefridus dux Lougnie terram quandam que dicitur Tiliz, in parrochia haristalliensi sitam. quam de allodio regni in beneficio tenebat. in manus nostras ad usum aquensis ecclesie libere resignauit, datis ei oh hoc ab ecclesia aquensi ducentis et quindecim marcis argenti. filiis suis Heinrico milite, et Alberto clerico presentibus et eandem terram cum eo resignantibus. La nero plenitudine et integritate una cum filis suis terram illam nostre resignauit potestati, ut nec lus adnocatie nec aliquid aliud lus aliculus potestatis uel sibi uel posteris suis reseruaret, uel in causa criminali, uel pecuniaria, aut alio quocunque casu emergente, ita quod alius nullus in loco illo ludex ordinetur nisi quem aquensis ecclesia justituerit. Ad majorem ejusdem aquensis ecclesie commoditatem et cautelam instituit ut habitatores predicti loci Tiliz communionem habeant omnium utilitatum haristalliensis parrochie, tam in aquis, tam in pascuis, quam in siluis, ceterisque commoditatibus ad communes usus spectantibus. Nos igitur zelo diuine retributionis innitati prenominatum allodium nostrum Tiliz beate uirgini marie iu ecclesia aquensi et canonicis deo iu ea militantibus in omni ea qua predictum est libertate nobis a duce resignatum regie maiestatis auctoritate contradidimus, eodem Godefrido duce presente et super hae nostra traditione gaudente. Ut antem huius nostre donationis liberalitas in omne euum perpetuam habeat firmitudinem, presentem inde paginam conscribi fecimus et auctoritatis nostre sigillo communiri. Huius rei testes sunt. Phylippus coloniensis archiepiscopus. Rodolfus leodicensis episcopus. Hermanuus monasteriensis episcopus, Phylippus comes flandrie. Conradus palatinus comes rheni. Heiuricus dux de limburg, comes Guliacensis, comes Gerardus de lon, comes Theoderiens de hostaden. Adolfus major dekanus de colonia. Conradus prepositus sancti Alberti in aquis, Marguardus dapifer domni regis. Wernherus de rode, Willelmus aduocatus aquensis. Cono de minzenberg. Heinricus marscaleus de callendin, Cono. Gerardus, Gozmarus. Hermannus de willelmesdorf, et alii quam plures,

Sigaum domni Heinrici Romanorum regis gloriosissimi. Ego Godefridus cancellarius nice Conradi magantine sedis archiepiscopi et germanie archienatellarii recognosii. Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXV. indictione III. reguante domno Heinrico romanorum rege inuictissimo, anno regni eius XVI. Datum apnd aquisgrani, mense octobri. VIII. Kalend. Nouembris. Feliciter amen.

496. Erzbischof Philipp von Goln beftatigt ber Aleie Meer ben Emert von Gutern zu Lipp, Baberich und Barmen (bei Coblar); und bem Geisterhofe zu Nierst bie frubere Freiheit von ber grafifichen Steuer und Gerichtsbarfeit. — 1185, ben 15. Deember.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Notum esse nolumus tam futuris quam presentibus, qualiter quidam ministerialis noster heinricus cognomentu breidoge, anuddam allodium iu luppa situm uendidit ecclesie mere XLVII. marcis nobisque colonie residentibus coram multis tam nobilibus quam ministerialibus, in manus nostras resignauit, nxore sua, et uniuersis liberis presentibus et annuentibus, domina quoque hildequadis dicte ecclesie fundatrix, quoddam beneficium VI, solidos annuatim persoluens in buderke, a quadam ministeriali godestu nomine VI. marcis redemit, ipsique ecclesie tradidit, de curti sest eidem ecclesie pertinente, hoc firmissime statuimus, quod sicut quondam dum seculari dominio subiacebat, nullis comitis legibus, nel exactionibus, nel insticiis nel ad tribunal uncationibus obnoxia erat, ita et nunc et in perpetuum libera permaneat. Item quidam ministerialis comitis de juliaco ingrammus nomine de prefata uilla oriundus. queudam mansum in barmen eidem ecclesie tradidit cum filia sua. ipso comite beniuole annuente, coram multis testibus. Ne igitur hec singula ulla seu ccclesiastica seu secularis persona aliquatenus cassare aut infirmare presumat, auctoritate nostra et banni inflictione omnimodis inhibemus. Testes fuerunt domnus bruno maioris ecclesie prepositus, domnus adolfus ibidem decanus, prepositus bunnensis l'étharius, Heinricus comes de seine, et frater suus Euerhardus. Teodericus comes de hostade, et frater eius Otto, Willehelmus de juliaco comes, et frater eius Gerardus, aduocatus coloniensis. Gerardus. Godefridus de wolkinburg. abbas cappenbergensis domnus Herimanuus. Albertus steinueldensis, Heribordus knethstedensis,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.I.XXXV. Indictione II. Lucio papa III. Regnante Friderico romanorum imperatore semper augusto. anno regai eius XXXIII. imperii ueru eius XXXI. feliciter amen. Data colonie XVIII. Kal. ianuarii.

497. Erzbifchof Philips von Chin bestätigt die Uebereinfunft bee Stifts Milde mit ber Abrei Deug, woburch bie Capelle zu Graffath aus bem Berbande zur Pfarrfirche zu Bald enthoben wird, um bei jener ein Frauenflofter grandben zu fonnen. — 1185, ben 15. December.

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus divina fauente clementia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus christi fidelibus, tam presentibus quam futuris in perpetuum. Quoniam pontificalis cura sollicitudinis nos ammonet, ut pias intentiones et bonarum mentium propositum adjugemus, et eis in suis ordinationibus nostrum preheamus assensum, ideo ad omnium placet nobis peruenire noticiam, tam modernorum quam futurorum, quod domina elisabeth abbatissa uilechensis capellam infra terminos parrochie de walde in predio ecclesie sue sitam' habuit. In qua dom per uirtutem del signa et miracula fieri uiderentur, et fideles populi suffragia diuine pietatis illic accipere mererentur, prefata abbatissa intentione pia et fideli uoto ad hoc est inducta, ut locum illum sernicio dei ampliando destinaret, et sic institueret, ut ibidem deo ingiter quod antea non erat seruiretur, et si fieri posset sacrum collegium ibi constitueretur. Quod quia fieri non poterat, nisi prius capella illa ab astrictione parrochialis ecclesie de walde absolueretur. abbatissa uilechensis consilio et interuentu priorum obtinnit ab abbate tuiciensis ecclesie. Florentio. et a toto illius monasterii capitulo, ad quam tuiciensem ecclesiam predicta ecclesia de walde spectat. quod eadem capella ad prefatos usus libera ei est concessa et tradita. Sed la recompensationem huius emancipationis, tres solidi in annuis redditibus antedicte ecclesie de walde sunt assignati. Sieque ex assensu nostro, et archidiaconi, et decani, et abbatis tuiciensis l'Iorentii, et fratrum suorum, et legitimi pastoris de walde. hec capella ab omui subjectione et debito parrochialis ecclesie de walde penitns et in perpetuum est exempta, saluo tauten in hoc iure eiusdem parrochialis ecclesie, ut omnes in terminis eiusdem parrochie habitantes, nisi in

[&]quot; Ramlid au Grafrarb.

eodem loco deo seruientes, omnia sacramenta a baptismali ecclesia percipiant, sicut ante emancipationem capelle consueuerant. Ut ergo hec rata et inconsulusa permaneant, presentem cartam inde conscribi, et sigiili nostri impressione corroborari fecimus, statuentes, et sub interminatione horrendi anathematis prohibentes, ue quis contra hanc paginam nostram uenire, uel eam infriugere presumat. Si quis autem hoc ausu temerario facere attemptauerit, illo omnipotentia dei et b. apostoli sui petri, iram et Indignationem incurrat, et perpetuo anathematis resipuerit subiaceat. Testes buiars ei sunt. Bruno maior prepositus. Adolfus maior decanus. Lutharius bunnensis prep. Cuaradus s. seucrini prep. Gisilbertus s. andreç prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Bruno prep, ad gradus. Godefridus s. Gerconis decanus. Gerrasius s. caniberti dec. Theodericus dec. s. Mariç ad gradus. Inhannes choripiscopus. Nobiles. Otto comes de gelera. Theodericus comes de cleve. Theodericus comes de hostadea. Otto de wikerode. Reinerus de froizbret. Ministeriales. Gerardus adnocatus eoloniensis. Gerardus snar de volmudisteine. Gozwinus de alfra. Herimannus camerarius. Wilhelmus schillioc. Gerardus thelonearius, et alii quanu plures.

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis. Millesimo, centesimo, octuagesimo V. Indictione II. Lacio papa territorio, Regnante Friderico romanorum imperatore semper augusto, anno regni eius trigesimo tercio. Imperii uero trigesimo prime, feliciter, anen. Data colonie XVIII. kal. Januarii.

498. Erzbifchof Philirp von Ebln befundet, daß das Gerronftift daselbst die Bogtei über Rommelebeim, wegen erlittener Bertudung, seinem Bruder, Gobfrid von heinsberg, und beffen Untervogte pfandweise abgelost, und daß er mit dem Grafen Engelbert von Berg solche übernommen babe, — 1185.

In nomiue sancte et individue trinitatis. Philippus divina fauente elementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Placet nobis ad omnium peruenire noticiam quod euerwinus ecclesie b. Gereonis in colonia canonicus, qui obedientiam in rumbensheim tenebat. aduocatiam eiusdem loci a fratre nostro. Godefrida de heimisberch, quem principaliter contingebat. nec nou a Meinero qui per hominium hauc ab ipso Godefrido tenebat pro sedecim marcis et dimidia, in nomine et usum ecclesie b, Gereonis, in pignus accepit, quatinus intolerabiles et indebitas aduocatorum exactiones, a familia b. Gereonis auerteret. Hac etiam couditioue annexa, ut eadem aduocatia in posterum a predicta ecclesia nullateuus abstrahi posset uel euinci, donce XVI. marce et dimidia sine aliqua retractionis offensa ecclesie simul et semel reddite et renumerate fuerint. Porro nos et comes engilbertus de monte, in patrocinium et tuteiam ceclesie, hanc adeocatiam presentes suscepimus, quatinus nostra renerentia et auctoritate huie oppiguorationi perpetuum robur preberetur ac munimen. Et ne in posterum ab aliquo retractari ualeat, presentem paginam inde conscribi. ac sigilli nostri impressione corroborari fecimus, statuentes atque sub interminacione horrendi anathematis prohibentes, ne aliquis contra hanc paginam nostram ucuire nel cam infringere presumat. Si quis autem hoc ausu temerario attemptauerit. ille omaipotentis dei et b. apostoli sui Petri iram atque indignationem incurrat. ac perpetuo anathemati nisi resipuerit subiaceat. Testes huius rei sunt. Bruno prepositus maior. Adolfus decanus maior. Otto leodicensis archidiaconus. Theodericus leodiensis archid. Symon prep. s. Gereonis. Godefridus einsdem ecclesie dec. Conradus prep. s. Seuerini. Theoderieus prep. ss. apostolorum. Heinricus dux de limburch. Heinricus comes seinensis. et frater eius Heuerardus. Wilhelmus comes juliacensis. Theodericus comes arensis et frater eius otto. Gerardus aduocatus, et Godefridas de Wolkenbarch

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXXXV. lucio papa tercio. Regnante domno Friderico romanorum imperatore, et filio cius Heinrico rege.

499. Erzbifchof Philips von Chin verordnet, bag von bem reichlichen Zehnten ber Rirche zu Rhein. Caffel jahrlich 85 Matter Roggen auf Die Hofe des Gereonstiftes zu Colin, namitich zu Badem, Swift, Wifferebeim, Langenach und Monheim, sobann 15 Malter für die Bitarien der vier Altate in jener Kirche ausgeliesett werden sollten, und daß ber fünftige Pfarrer, welcher ein Canonich von Gereon seon muffe, sich mit den überigen 100 Malter und bem kleinen Zehnten zu beganügen babe. — 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. omnibus iu christo fidelibus tam futuris quam presentibus. Ex collata nobis per dei misericordiam pastoralis cure providentia. digine religiouis obseguium semper et augere et roborare congenit, ut ucl ecclesias gouas in quantum possumus erigamus, nel antiquiores si forte aliqua attenuatione uacillant, adhibito consolationis auxilio, tam diruta quam dilapsa roborando releuemus. Quia ergo nobis innotuit quasdam curtes ad amministrationem prepositi s. Gereonis pertinentes, tum ex agrorum sterilitate, tum ex aduocatorum oppressione, tum ex cultorum panpertate, in tantum esse dirutas et attenuatas, ut debitam pensionem ad fratrum stipeudia persoluere non sufficerent, utile duximus et necessarium pia consideratione, defectibus earum subueniendum. Cara igitur ecclesia rincasle in fundo b. Gereonis sita sit. et ex iure patronatus a preposito eiusdem ecclesie si quando uacauerit porrigenda, decimis quoque et frugibus adeo habundans, ut ducenti maldri siliginis preter minutam decimam, annuatim ex decimis eius persoluantur, ex nostre benignitatis indulgentia, et ipsius archidyaconi maioris uidelicet decani consensu, adhibita etiam bona uoluntate et conigentia memorati prepositi, exaudita etiam crebra et deuota peticione fratrum iam dicti capituli, pia dispensatione statuendo decressimus, ut de prememorata ecclesia uidelicet riucasle, quicunque fuerit pastor minutam decimam totam et centum maldros siliginis habeat, alii uero centum maldri ad supplementum in hiis curtibus que tenuiores sunt ita distribuantur, ut ad supplementum recipiant curtes quinque uidelicet bachevm, zeusthevm, wizereshevm, langenahge, munheym, singule maldros decem et septem, residui nero maldri quindecim, quatuor sacerdotibus quos sene dictus prepositus in memorata ecclesia, quatuor altaribus ministraturos instituit, proportionaliter dividantur. Hoc etiam benigna institutione statuimus, ut pullus nisi sit canonicus s. Gerconis, pastor in rincasle instituatur et quicunque ibidem pastor fuerit institutus, idem predictam siliginis summam, in granarium s, gerconis representare tencatur. Ut autem hec inconvulsa sint et perpetua firmitate roborata, placuit presentem paginam auctoritatis nostre sigillo insigniri. Ita ut quicumque hanc nostram institutionem uiolauerit. et nostri banni districtionem incurrat, et iram omnipotentis dei non cuadat. Huius antem rei testes sunt. B. maior prepositus. A. maior decanus, L. prep. bunnensis. C. s. seuerini prep. T. ss. apostolorum prep. B. prep. s. marie ad gradus. G. s. gereonis decanus. G. dec. s. cuniberti. M. dec. ss. apostolorum. T. de gradibus dec. et alii quam plures.

Acta sunt autem hec. anno incarnati uerbi M.C.I.XXXV, anno episcopatas nostri XVII. magistro bernardo prefate ecclesie pastoralem curam tenente, ita ut post eins mortem primo currere incipiat presens ordinatio.

500. Erzhistof Philipp von Clin gibt bem heinrich von Burgheim und besten fur beren wieten Erbantheil an bem Allobe Mallenard 200 Mark, ober 20 Fuber Wein aus den Sofen gu Rachtig und Zellingen; und außerdem ein Lehn von 5 Fuber aus eben biesen "hien. — 1185.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus dinina fanente clementla s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam presentibus quam faturis in perpetuum. Notum facinus aniuersita fidelium christi. quod nos domno heinrico de Burgitheim et uxori eius Luchardis quam quarta para allodii de
Mulinarken de iure contingebat. pro eadem portione sna ducentas marcas dedimus, ita ut in festo s. Remigii quod est anno dominice incarnationis M.C.I.XXXV. esa assignemus. Quod si tune candem pecunian non persoluerimus. statuinus ut cidem h. et uxori eius a curiibus nostris in Rahtege et Zellanc XX. karrate uini ansignentur
et quod residuum fuerit ad usus opiscopales retinestur. Preterca de iam dictis curiibus nostris quinque karratas
uini annoatim eis feodali iure concessimus, sicume porcionem allodii illius one predictand domana contingebat. ad

usus ecclesie nostre Coloniensis acquisiuimus. Ut autem huiusmodi condicio inconunha permaneret, presentem cartam inde conscribi fecimus et sygilli nostri impressione confirmari. Testes huius rei qui presentes erant et uidebant hii sant, Bruno maior in colonia prepositus. Adolfus maior decanus. Conradus prep. s. Seuerini. Theodericus prep. ss. apostolorum. Theodericus leodicensis archidiaconus. Otto leodiensis archid. Ulricus prep. Heinricus comes de Seyna. et frater eius Eucerhardus. Heinricus dux de Linburg. Gerardus burgrauius Coloniensis. Gerardus aduocatus Coloniensis. Gerardus Sanar de volmodisteine. Gozwinus de Alftra. Herimannus camerarius, et alii quam plures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXV. regnante Friderico romanorum imperatore augusto.

501. Ergbifchef Philipp von Coin giebt bie Bogtei uber ben Sof zu Ledenich, welche hermann von Hengebach, und barauf besten Sohn Theoberich zu Lebn hatte, nachdem auch bieser gestorben, wegen ber Bebrudungen burch bie Bogte, jur bischoftlichen Berfchaung ein. — 1186

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina fauente clementia s. coloniensis ecclesie humilis minister, omnibus christi fidelibus in perpetuum. Cum pastoralis cura regiminis, ecclesie a deo nobis commisse studiosius uigilare nos moneat, congruum duximus ea que domino cooperante a nobis ecclesie conferantur, uel in meliorem et utiliorem statum reformantur, scripto commendare, et sic ad posterorum noticiam transmittere, Notum igitur esse uolumus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quod aduocatiam curtis nostre in Lechnich quam Herimannus de Hengebach a nobis in feodo tenebat, eo defuncto. Theoderico filio eius adhuc puero in feodo concessimus, eoque humani generis debitum exsoluente. libera nobis uacauerit. Considerantes igitur homines ecclesiarum qui adaocatorum patrocinio adiuuari debebant et defendi. indebitis exactionibus, et uexationibus sepenummero pregrauari, eandem aduocatiam curtis nostre super altare b. Petri. ad usus episcopales obtulimus. Statuentes, et sub examine districti indicii firmiter precipientes, ne cui successorum nostrorum sen quouis hominum sepedictam aduocatiam cuiquam in feodo concedere, uel alio quouis modo alienare liceat, sed archiepiscopus ipse ad usus proprios eam teneat. Ut autem hec nostra oblatio sen traditio rata et inconuulsa permaneat, paginam hanc sigilli nostri impressione communiri fecimus, perpetuo anathematis uinculo innodantes omnem hominem. qui hanc pagine nostre confirmationem Infirmare uel infringere attemptauerit. Nomina testium sub quorum presentia hec acta sunt. hec. Bruno malor prepositus. Adolfus maior decanus. Lotharius bunnensis prep. et archidiaconus. Philippus xanctensis prep. et archidiac, Symon s. Gereonis prep. Cûnradus prep. s. Seuerini. Gisilbertus s. Andrec prep. Bruno prep. s. Marie in gradibus. Godefridus dec. s. Gereonis. Geruasius s. Côniberti dec. Tirricus dec. de gradibus, Igfridus s. Georgii dec. Iohannes subdecanus. Iohannes corepiscopus. Abbas s. Pantaleonis, Abb. s. Martini, Abb. Bruuillarensis, Nobiles, Comes Henricus de Sevna, Everhardus frater eius, Henricus comes de Arnisberg, Comes Engilbertus de Monte, Comes Theodericus de Hostadin, Otto frater eius, Comes iuliacensis Willelmus et frater eius Gerardus. Henricus burggrauius. Reinerus de froisbreth, et alii quamplures, Ministeriales. Gerardus aduocatus. Herimannus filius eius. Heinricus de volmitsteine, et Gerardus frater eius, Gozwinus de Alfthera, Willelmus schillinch. Herimannus camerarius, Theodericus filius eigs, Godefridus de Wolkenburg. Iohannes et Henricus filii eius, et plures alii, Burgenses, Gerardus thelonearius, Theodericus frater eius, Rikolfus aquensis. Rikolfus parfuse. Henricus Razonis. Constantinus. Ludewicus. Waldeuerus.

Acta sunt hee anno incarnationis dominiee M.C.LXXXV. Indictione III. Regnante Friderico Romanorum imperatore semper augusto. Anno regni eius XXXIII. Imperii uero XXXIII. Anno presulatus nostri XVII. Data per manum Virici cancellarii.

502. Erzbifdof Philipp von Coln bekunder, daß die Abrei Siegburg von ben Ebelherren, Gebrübern von Jagen einen Hof zu Schwelm geschenft erhalten, biefen dem Heinrich von Bolmestein fur 36 Mart zu Lehn gegeben, und mit dem Gelbe zwei Weinguter zu Gule erworfen babe. — 1186, den 22. April.

In nomine sancte et indinidue trinitatis. Philippus diaina fauente clementia s, coloniensis ecclesie archiepiscopus.
omnibus christi fidelibus, tam futuris quam presentibus imperpetuum. Ad omnium christi fidelibum noticiam perucuire

uolamus, qualiter gerkardus et theodericus et keinricus fratres de kagne nobites uiri, quoddam predium in auchne, quod Gotlenchof diciur, sybergensi ecclesie in redemptionem animarum sunrum et parentum suvrum libere perpetu possidendum contulerunt, quod annuatim duas marcas soluit. Idom autem predium consilio nostro abbas sibergensis Gerlacus, keinrico de volmediteine iure feodali pro XXXVI. marcis concessit, Quas marcas in recompensationem prefati predii ad maiorem ecclesie utilitatem abbas pro duabus uineis in gutes sitis, ubi et ecclesia sybergensis plura bona habuit quibusudam militibus lodowico et alberoni dedit coram scabinis et familia curtis eiusadem, que annuatim maiorem pensionem soluunt. Quoniam igitur hec consilio nostro ad utilitatem ecclesie et commodum acta sunt, presentem inde cartam scribi et sigilli nostri munitione confirmari fecimus, statentes, et sub anahemanis districtione prohibentes, ne quis successorum nostrorum uel abbatis id imperpetuum infringere, uel irritare presumat in posterum. Testes baius rei sunt Bruno maior in colonia prepositus. Adolfus maior decanus, Symon prep. s. Gereonis. Hordericus prep. ss. apostolorum. Bruno prep. de gradibus. Isfrados dec. s. Georgii. Heinricus comes de seine. Engelbertus comes de monte. Theodericus comes de hostadhen. Otto de Wickerode. De familia b. petri colonic. Gerardus aduocatus. Herimannus camerarius. Heinricus de alpheim.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXVI. Indictione III. Data colonie X. kal. Mai.

503. Erzbifchof Philipp von Coin bestätigt Die Berfassung, welche Die Aebitffin Gifabeth von Bilich bem ju Grafrath, auf einem Gute bes Stifts, von ihr etrichteten Rioster gegeben. — 1187, ben 31. Juli.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus diuina fagente clementia s. coloniensis ecclesie archieviscopus. Dilectis in christo fratrum ac sororum connentibus in vilika et greuerode christo famulantibus in perpetuum. Que ad honorem dei et fidelium animarum salutem laudabiliter ac pie instituuntur. utile et congruum est tali prouidentia et auctoritate confirmari, ut et in posterum inconsulsa permaneant, et contra hec proponere sel agere aliquando nolentes occasionem sue malicie competentem in hiis non inueniant. Ob hanc igitur causam omnibus tam futuris quam presentibus ad quos presens pagina peruenerit. per eam innotescere uolumus, quod dilecta in christo filia nostra Elisabeth uilicensis cenobil uenerabilis abbatissa ad propagandum et ampliandum diuini seruitii cultum fideli deuotione semper intenta, nostre aliquando auctoritatis impetrata licencia, suique conuentus unanimi consensu ac pleno fauore habito in allodio utilicensi quod greuerode dicitur. cenobium ad honorem dei eiusque intemerate genitricis Marie, pia deuotione instituit, et conuentum ancillarum dei pro exequendis inibi deinceps in perpetuum diuini seruitii officiis fideli studio congregauit, quarum etiam usibus inter cetera que contulit censum quem familia loci eiusdem uillicensi ecclesie annuatim persoluere consucuerat assignauit. et pro recompensatione census ciusdem uineam in ellenberg L. pridem marcis a se comparatam uilicensi conuentui libera donatione concessit. hoc inter utrumque locum et conuentum firmiter in posterum observari statuens. ut uilicensis ecclesia. ne sue proprietatis et auctoritatis diminutionem aliquam in hoc facto pati uideatur, in greuerode sus dominii semper obtineat, et uilicensis abbatissa magistram canonice religionis, ac claustralis discipline custodem, rerumque sacrarum conseruatricem, ab ipso conuentu electam, auctoritate propria el preficiat, ipsaque magistra obedientiam statim eidem abbatisse reuerenter promittat, et omni tempore fideliter exhibeat, prouisorem unum ex fratribus uilicensibus si ad hoc idoneus et consenciens inter eos inuentus fuerit cadem etiam abbatissa ibidem constituat, quem si reperire non potuerit, quemlibet alium de clericali ordine ad hoc congruum ex consilio iani dictorum fratrum uilicensium et conuentus in gregerode aliunde assumat, ipse uero qui progisor institutus fuerit, uilicensi abbatisse utpute matri et domine conventus illius et allodii. congruam omni loco et tempore humiliter exhibeat reuerentiam, et fratrem aut sororem, in illum locum suscipiendi, uel inde amouendi absque ipsius mandato et conuentus in greuerode consilio nullam habeat potestatem nel licentiam. bonaque ad ipsum locum pertinentia inseodare, uendere seu pignori obligare, uel quocumque modo alieuare, siue consciencia et consensu corundem nullatenus presumat. quod si temere aliquando attemptaucrit, sepedicta abbatissa quod factum est in irritum renocet. I. II.

ipsoque si contamax et rebellis ei exstiterit amoto. ex consilio memoratorum fratrum uilicensium, et connentus in greuerode, alium ad hoc idoneum loco ipsius substituat, omnisque rerum dispositio in greuerode sicut in vilika principaliter ad lpsam perlineat, sic tamen ut quecunque super facultatibus et personis illius cenobii facienda sunt extra consultum et consensum sepedicti capituli omnino non faciat. Hanc igitur institutionem laudabiliter factam approbantea, auctoritate a deo nobis collata confirmamus, et a uobis hinc inde firmiter observari precipimus statentes, ut si qua in posterum ecclesiastica secularisus persona, temerario ausu esam infringere, uel absque utriusque capituli uestri consilio immutare presumpserii, horrendi anathematis uinculo sit innodata, cum angelis sathane, nisi resipuerit, tenebris exterioribus deputanda. Testes huius rei sunt, Bruno maior in colonia prepositus, Adolfus maior decanus. Lotharius bounensis prep. Godefridus in ecclesia s. Gereonis prep. Viriens capellarius, magister Godefridus, mag, Radolfus, mag, Piramus, Herimanus, Gerhardus, canonici in vilika, Herimanus acnonicas in Riadorp. Rutgerius notarius. Nobiles, Wilhelmus comes iuliacensis. Heinricus comes de seyna, et frater eius Eurehardus. Arnoldus et Fridericus comites de althena. Florentius de kempenig. Reinerus de froietpreht. Boricus de Nistere, et alii quam plures,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.LXXXVII. anno imperii domni Friderici cesaris XXXIII. nostri uero presulatus XIX. Data Colonie II. kalendas augusti, feliciter amen.

504. Lambert von Bied und beffen Schweiterefohn übertragen mehrere Sorige ber Stiftefirche gu Schwarzeheindorf gu Bind und Rurmede. - 1187.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris christi fidelibus, quad Lambertus de Wede. et Lambertus filius sororis sue de Nuereburch. Hadewigem. Bertam. Volsuindem. ancillas suass manumittentes, ecclesie s. Clementis in Rimdorp contradiderunt, et quiquid iuris et potestatis in eis habebant, cum suis heredibus et coheredibus resignauerunt et exfestucauerunt, hac uidelicet conditione adiuncta ut tam ipse quam quitibet de earum posteritate quolibet anno, in medio maio, ad altare s. Clementis duos denarios postquam matrimoniam contrahendi, neque uir neque femina amplius quam sex denarios dare cogantur. Post obitum autem suum malier optimam quam habebit uestem, de lino textam. ecclesie predicte transmittet, uir autem uestem dabit cuiuscunque generis habuerit mediorem. Quia uero aduocatorum insolentia plus nocere quam prodesse consucuit, proper ipsorum importunitatem constitutum est. ut nullum omaino, preter solum archiepiscopum coloniensem habeant aduocatum. Nullum etiam habebunt super se censualem magistrum, sed quicunque maior natu fuerit in cortum cognatione, censum prefatum ab aliis colliget annuatim, et memorato monasterio representabit.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCLXXXVII. Regnante glorioso romanorum imperatore Friderico, et filio eius Heinrico rege. Presidente in coloniensi ecclesia uenerabili archiepiscopo Philippo. romane sedis legato.

505. Erzbifdof Philipp von Coln befundet, bag ein von der Graffin Uba von Sadentroich' lebne ruhriges Gut ju Auenheim bem Frauenklofter Rolandswerth tauflich übertragen worden. - 1187.

In nomine sancte et indinider trinitatis. Philippus dei gracia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus, et romanesdiu legatus, omnibus christi fidelibus in perpetuum. Uniuersis sacrosancte mutris ecclesie fidelibus tam futeris quam presentibus notum esses uolumus, qualiter domina Vad de Bricha et filii eius. Prodedricus. Euerscimus.

Herimannus. et domina Alcidis quoddam predium habebant in Owenheim. quod ab eis in beneficio quidam Lidewicus acceperat, et per multos annos in quieta possessione possidebat. Predicti uero predii proprietatem et dominium domina Vida et filii cius omni ambiguitate remota ecclesie que in Ruletisererde sita est, uendiderunt, pro tribus

^{&#}x27; Sie mar bie Bittme bee Grafen Arnold bon Deug. Bergi. Gunther I. 363.

marcis, et quicquid dominii aut iuris in codem predio dinoscebantur habere, tali completa uendicione libere tradiderunt. Lúdewicus uero pro eodem beneficio etiam uenditionis titulo decem et octo marcas a prefata ecclesia suscepit. de quibus unam marcam pro bono pacis duobus fratribus suis Godefrido uidelicet et Geldolfo donauit. His itaque rite peractis prefatus Lodewicus et duo fratres cius Godefridus et Geldolfus una cum matre corum Hildewara se in presentia comitis Henrici de seina statuerunt, et collecta proinde bonorum uirorum multitudine iam senius dictum beneficium coram comite Heinrico et multis aliis in iudicio prout consuetudo deposcit effestucauerunt, et quicquid iuris in co habuerunt, in usumfructum predicte ecclesie resignauerunt. Domina Vda et filii eius in codem iudicio et concione similiter dominio et iuri suo quod in beneficio prefato habuerunt renunciantes, ibidem resignauerunt, et illud in manus comitis Heinrici omni contradictione remota legantes, sub ipsius patronatu in candem ecclesiam cum omni benluolentia contulerunt. Preterea quidam Vdalricus et Methildis uendiderunt ecclesie in Rûleijswerde jurnalem pertinentem ad curtim in Owenheim pro nouem solidis, quem tam ipsi quam et eorum heredes proximi, scilicet filius eius Heinricus, et due filie eorum Methildis et Elisabeth, coram iudice et in iudicio. nullo contradicente effestucauerunt. Ne quis ergo mortalium huic facto tam racionabili contraire, et prefatam ecclesiam in predictis bonis postmodum inquietare temerario ualeat ausu, dei omnipotentis et b, marie dei genitricis. et s. petri. et nostro banno interdicimus. Sed et ut facta hec rata et stabilia semper permaneant, presentem paginam conscribi. et sigilli nostri impressione communiri fecimus.

Acta autem sunt hec publice, anno dominico incarnationis, millesimo, centesimo, octogesimo septimo, regnante domino Friderico romanorum imperatore et semper augusto, presidente pontificali cathedre Colonie phylippo. Testes sunt horum Walterus de scidercha, Gerlacus de pleisa. Herimanns frater eius, Roricus de nistere. Crato frater eius. Côno de mendana. Ministeriales domine Vde de Brucha subsequenter affuerunt. Manegoldus, Einolfus, Herimannsus, Robertus, Ministeriales uero de kente. Gunterus. Godefridus frater eius. Gunthardus frater eius dem. Bernardus de bedebure. frater eius Geldolfus de scidrike. Habodo de olsheim. Heribertus de sentstede. Fridericus de owenheim.

- 506. Abt Gerlach von Siegburg genehmigt, daß ber Elemoifinar heinrich daselbst ein Lehn bei Ballscheid, ein Sokchen zu Siegburg und ein Weingut zu Guld erworben und dem hobviral zu Siegburg geschenft babe. 1187.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Gerlacus dei gratia Sigebergensis cenobii abbas indignus, Quoniam quidem ut notum est generatio aduenit et generatio preterit, et cum tempore memoria rerum gestarum elabitur. nisi scripti alicuius probabilis auctoritate fulciatur. idcirco presentium et futurorum memorie siue noticie diligenter inculcari uolumus, qualiter Heinricus frater noster et elemosinarius huius ecclesie, anime sue saluti consultum esse cupiens, a quodam inbeneficiato nostro beinrico de villa husichin feodum in codem loco situm pro septem marcis redemit, quod idem a nobis loco hominii tenuit. Hoc autem a nobis expetiit, ut iuri nostro hoc est iuri ad quod idem feodum pertinebat in eo renunciaremus, et ut pauperum necessitatibus nostra permissione de cetero serniret. Quod cum nobis pro remedio anime nostre placuisset annuere et predictus laicus hoc nobis resignasset, censualiter illud ab elemosinario sibi prestari petiit ea conditione, quod de reliquo placitum inde adibit intra curiam Walscheid, tam ipse quam successores eius, et eo pertinebit integraliter, quatuor solidos soluet annuatim qui sunt dominorum. et tantumdem dabitur inde pro utilitate que vorhure dicitur. Item frater predictus ab heinrico magistro curtis sue in Sigeberg emit curtile in eadem ciuitate pro triginta solidis et adquisiuit illud iure burgensi. soluens duos solidos annuatim. Preterea de camera nostra dare consucuimus quatuor solidos annuos heinrico cuidam militi de Wanda, quos illum in beneficio a decessoribus nostris constat habuisse, pro quibus acceptis a prenominato fratre quatuor marcis, idem miles nobis beneficium resignauit, nosque eosdem solidos hospitali iure perpetuo dare promisimus, et ut successores nostri similiter faciant denuncianus. Item in gulsa ab eodem fratre comparata est uinea pro duodecim marcis erga Gerardum quendam, de cuins prouentibus qui prefuerit hospitali. excelet eam et reliquum omnem usum uini erogabit in usus pauperum. De his ergo omnibus predictis

quaturo solidos de husichin et duos solidos infra ciuitatem soluendos, sepe dictus frater ad octauam tramitus b. patris nostri Annonis que est III. idus decembris deputauit, quatimus inde seruiatur fratribus in prebenda piseimi dei perseripto. Reliquos mero quaturo solidos ex camera nostra dandos, simul cum prouentu uini, specialiter ad uestitum pauperum in nigitia natalis domini erogandum delegauit, ut nidelicet qui hospitali pro tempore prefuerit. nihil horum in prituatos usus audeat connertere, sed dispenset es egenis prout melius potuerit. Sicut uero idem frater de istis uti predictum est ordinatit, sie et nos statuimus, et sub interminatione diuing animadurerisonis in uirtute s. obedientie firmiter statuendo precipimus, ut lusiusmodi statuta nullus mutitare uel infringere aut deprauare audeat, quod si quisquam presumpserit, perpetui anuthematis uinculo se innodandum irreparabiliter scial. nisi cito penientui dactus resipiscat.

Actum anno incarnationis dominice millesimo centesimo octogesimo septimo. In facie capituli Sigebergensis. feliciter Amen.

507. Ergbifchof Philipp von Coln befundet, daß die Gebruder Conrad und Gerlach von Emmerich ein Gut zu Millingen bem Stifte Rees übertragen haben. - 1188, ben 5. December.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia sancte coloniensis ecclesie archiepiscopus. Officii nostri cura nos ammonet et compellit auctoritas, pia subditorum nostrorum desideria semper promouere, et ea que ad ecclesie dei, et intemerate matris eins Marie, usus et commoda, legitima acquisitione contrahuntur, nostre auctoritatis munimine confirmare. Notum itaque fieri cupimus, tam presenti etati quam successure posteritati uniquesorum christi fidelium. Cunradum de embrica ministerialem s, petri, eurtim suam in millinke constitutam, quam hereditaria successione ad usus suos sequestratam habebat, cum omnibus curtis illius appendiciis, ecclesie s, mariç in Ressa mendidisse, annuentibus hoe fratribus suis, et universis suis heredibus. Verum quia memorate curtis dimidietas pretaxati cunradi allodium fuit. et altera dimidietas allodium beati petri. ipseque a fratre suo gerlago et gerlagus a nobis codem beneficiatus fuit, considerata prenominate ecclesie paupertate huie uenditioni et emptioni consensum prebuimus. Abfestucanit itaque predictus cunradus, cum omnibus suis heredibus, partem sui allodii. atque gerlagus frater eius, in manus nostras beneficium illud, multis beneficiatis et ministerialibus s. petri coram positis resignauit, nosque illud eternę remunerationis intuitu, stabili lege, et iure irrefragabili, ecclosie s. marie in Ressa, ad usus fratrum ibi deo seruientium deuote contulimus. Sed quia ressensis ecclesia nullum post deum non habet nee habere debet aduocatum nisi coloniensem archiepiscopum. ideo auctoritate sancte coloniensis ecclesie et nostra, id quod de pretaxate curtis contractione rationabiliter actum est, presentis scripti auctoritate stabilimus, et eidem ecclesie eontra omnium malinolorum calumpniam et inuasionem, sigilli nostri impressione, ratum permansurum et inconculsum sanecimus. Si quis autem pertinax et indeuotus temerario ausu hoc nostre confirmationis priuilegium infringere uel adnichilare attemptanerit, sit anathema maranatha, et a sanctissimo corpore et sanguine domini nostri iesu ebristi in perpetuum alienus fiat. et in extremi examinis die. diuine ultioni subiaceat. Hii sunt testes qui aderant. Cunradus xanctensis prepositus. Wilhelmus decanus. Bertoldus magister, Liberi domini. Everwinus de holte. Arnoldus stecke, Stephanus de oic. Ministeriales Henricus de alphem et fratres eius. De xanctis Gerlacgus. Remolt, De ressa Helmbret. Helmwig, Reiuolt, Helvas,

Datum nussie, nonas decembris, anno incarnationis dominice M.C.LXXX.VIII. Signum domini Philippi coloniensis ecclesie archiepiscopi.

508. Jefrid, Dechant bee Georgfiiftes ju Coln, ichenft bemfelben ein Saus mit einer Sofitatte bafelbit, beffen Befalle er gur Feier feines Jahrgebachtniffes bestimmt und ausführlich vertheilt. - 1188.

In nomine sancte et indiudue trinitatis. omnibus christi fidelibus in perpetunum. Notum sit tam futuris quam presentibus, quod ego Infridua dei gracia ecclesie s. Georgii colonie decanus, propositum habeas anime meç consulere, et aliquod michi solacium in futurum prouidere, domum quandam cum area inta sculptam portam que

ecclesie s. nothburgis opposita est sitam. quam a filio fratris mei Friderico et suis heredibus de meo comparaui. eidem scilicet s. Georgii ecclesię, pro remedio animę meę et parentum meorum donaui, et contradidi, ita ut ipsa ecclesia prefatam domum et aream jure perpetuo possideat, et de censu inde soluendo mee disposicionis ordinatio sicut ego statui, stabilis et rata permaneat. Statui itaque singulis annis in die depositionis mee anniversario. fratribus inde dari quinque solidos, et in precedente uespera duodecim denarios ad propinationem. Domesticis sex den, ordini id est presbitero, diacono, subdiacono tres den, unicuique unum. Duobus pueris candelabrum et turibulum ferentibus unum. Custodi duos pro quatuor candelis circa altare ponendis. Inter cantandum nigilias quadraginta pauperibus unicuique quadrantem unum, uel panem tanti precii. Post primam pueris chorum frequentantibus tres denariatas panis ad prandendum. Item per totum anni circulum quolibet tricesimo die decem den. ad propinationem dominis. Ad missam animarum duos ordini, unum presbitero, unum diacono et subdiacono, ad sepulchrum uisitandum et commendationem faciendam, unum quatuor pauperibus. Item in dedicatione sub turri. quadraginta den. dominis, et duodecim den. ad propinationem in secunda uespera faciendam. Tredecim pauperibus in hospitali quatuor den, unicuique illorum duodecim unum quadrantem, et tercio decimo unum den. Item ad luminare sub turri, quadraginta den. Horum omnium summa ad uiginti octo solidos excrescit. Ad hec autem omnia ita ut dictum est adimplenda, curam et prouisionem custodi ecclesie, quisquis ipse est dispono, ut ipse de prefața domo triginta solidos recipiat, et uiginti octo sicut ordinatum est distribuat, quod superest ipsi remaneat. quatinus ipse ad hec peragenda tanto reddatur feruentior, et ordinationis mee processus fiat efficatior. Quoniam autem presate domus area lata est et spaciosa, et edificiis in ea construendis idonea, quicquid in ea structum uel edificatum fuerit, seu quocunque modo factum, ut in majorem summam census excrescat, liberum michi erit de hoc disponere pro mee guluntatis arbitrio, et firmum et inconcussum stabit quicquid ego inde statuero. In anteactis eciam temporibus cum essem custos ecclesie, feci de meo fieri porticum modicam iuxta criptam ad meridionalem plagam, et super ipsam porticum decentem cameram thesaurarie camere contiguam, quam item custodi deputaui, ita ut ipse eam ad suos usus habeat, et annuatim post uesperas quibus cantatur o uirgo uirginum 1 in eadem camera largo igne et optimo uino et aliis ad huiusmodi festum competentibus, sollempnem dominis propinationem faciat, sonantibus omnibus campanis ab inceptione insius antiphone usque ad eius completionens, ad magis excitandum populi deuotionem. Ut autem hec deuotionis mee dispositio rata et stabilis permaneat, presentem paginam conscribi, et ecclesie nostre sigilli impressione communiri feci. Si quis ergo huic pie ordinationi contraire uel eam infringere, uel ipsam domum ab ecclesia alienare, uel aliquam fraudem contra hec molitus fuerit, sit pars eius cum dathan et abyron quos terra uiuos absorbuit, et descenderunt uiuentes in infernum, et in futuro tremendi magni iudicii die nisi resipuerit. duplici confusione conterat eum dominus deus noster.

Acta autem sunt hec anno dominice incarnationis Millesimo, centesimo, octogesimo octauo, regnante dominio Friderico romanorum imperatore, et semper augusto, presidente pontificali cathedre colonie phylippo, presentibus et annitentibus unisersis ecclesie nostre confiratribus, quorum hec sunt nomina. Dominian Bruno maiorios ecclesie sanctique Georgii prepositus. Adolfus maior decanus et noster concanonicus. Ego istridus decanus. Gerardus chortepiscopus. Godescalcus scolasticus. Bertolfus custos. Adam. Daniel, Frümoldus. Karolus. Heinricus, Iohannes. Theodericus, Curtifus, Rügerus. Gerardus. Fridericus. Hildegerus, Bertolfus.

509. Erzbifchof Philipp von Coin befundet, bag er die von bem Grafen Seinrich von Refiel, Werner von Braunshorn und Emmelrich von Pheinbach angefauften Weingater zu Senheim feinem Domftifte fur 400 Mart überlaffen und biefe zu bem Kaufpreife ber Schlöffer und Landguter beb Landguter n. verwendet habe. — 1188.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Phylippus dei gratia Coloniensis archiepiscopus s. ecclesie filiis. presentibus et futuris in perpetuum. Humana infirmitas. prona ad contradictionem, aliquando in tantum excedit. ut

^{1 3}n ber Urfunde find bie Gefangnoten barüber gefdrieben. - 3 Bergf, Rr. 554.

ea que iuste et laudabiliter sunt facta temptet mutare uel infringere aoau reprebensibili. Ob hanc causm ualde est utile et necessarium, ca que in ecclesiarum feite et necessarium, ca que in ecclesiarum feiteliter prospicitur, et temeritus presumentum quod non licet, aliquatemus utdetur cohiberi. Notum inquam nit christiane religionis hominibus, nos uincas quas in Sygenheim a comite Henrico de keasele, et a Warnero de Brunishor, et ab Emmelrico de Reinbūg, de bonis nostris acquisiumus, ecclesia maiori dediase super altare b, Petri ut stipendia fratrum inde acciperent ampliationem. Post donationem a nobia sollempniter factam, in presentia multorum, nostro banno sicut iustum erat eos ligauimus, qui aliquo in tempore uincas prenotatas maiori ecclesia auferrent, uel in ipsis uincis aliquam inferrent iniuriam canonicis maioris ecclesia. Ad recompensationem corum que nos dedimus in optinendia uincis, maior ecclesia in nos contulit quadringentas marcas. Hanc summam pecunie et maiorem dedimus Lantgranio propter castra et predia que ab ipso emimus ecclesies Coloniario et nostris successoribus. Ut autem hye unasenta inconulus et transmittantur ad noticiam posterorum. kariam istam inassimus conscribi, et nostro communicati in guillo, statuentes, et sub pena excommunicationis districte precipientes, ne aliquis his que a nobis sunt facta, contraire presumat, et si quis hoc attemptanerit, nouerit se subiectum maledictioni excommunicationis.

Acta sunt hee anno dominie; incarnationis M.C.L.X.X.VIII. Testes intorum sunt inti. Bruno maior prepositus et archydiaconus. Adolfus maior decanus et archydiaconus. Lotharius Bünnensis prep. et archyd. Guardau Xanctennis prep. et archyd. Godefridus s. Gerconis prep. Teodericus ss. apostolorum prep. Bruno prep. s. Marię ad gradus. Ulricus capellarius. Rodolfus secundus decanus. Iohannes choriepiscopus. Rodolfus magister scolarum. et reliqui maloris ecclesie; canonici. Nobiles. Teodericus comes de Hostaden. Otto de Wikerode. Gerardus comes de Ara. Euerhardus comes de Seyna. Gerardus de Deist. Gerardus de Randenrode. Ministeriales. Gerardus comes de Ara. Euchardus comes de Seyna. Gerardus de Volmutsteine. Gerardus frater eius, Richao de Mülenheim. Wilhelmus Schillinch. Heriannaus cameratius. Burgenose. Gerardus Telonarius, Richolos parfusus. Henricus de forderius.

- 510. Graf Theoderich von Cleve ichentt, mit Buftimmung feiner Mutter Aleibis und feines Bruders Arnold, Die zwischen Biffel und Rees gelegene Rheininfel der Abtei Camp. 1188.
- † In nomine domini. Ego theodericus diuina misericordia cemes de clina, generation haic et el que uentras et in perpetum. Quoniam quidem elemosinarum largitiones et maxime pauperibus christi sub regale institutione deo et monastica in cenobiis famulantibus stipendia et uictualia necessaria conferre operis deo placiti audiaimus. aliquantam nostre hereditatis et iuste possessionis portionem christo et sue pie gentirici in campo pauperibusque christi ibidem notet dieque domino sertiacitibus ob redemptionem animarum predecessorum nostrorum. et site a salutis stabilitatem animarumque in futuro requiem. conferre diuina inspirante elementia. tam utile duximus quam honestum. Scial igitur tam presens quam in perpetum successura generatio, quod nos cum matre nostra comitissa Aleida, et fratre nostro Arnado insulam secus Wiskelam in alueo rheni coniectam. cum omnibus apperiinentiis suis, in terris arabilitus et aqua illa que ualgo dicitur cole. in decimis, et quicqudi in eadem utilitatis in posterum pronenire poterit, ecclesie b. dei genitricis in campo, et frutribus ibidem uigilantissime doo seruientibus libere et absolute et absque alicuius contradictionis oblocutlone in cliuo coram hominibus nostris tam ministerialibus quam feodatis contradictimus. Ut antem hee rata ecclesie et frutribus perpetuo perseuerent, presenti pagina ymaginis nostre impressione munita confirmantimus appositis tolones qui hiute donationi interfuerum testibus

Acta sunt hec et publica donatione celebrata in cliuo, anno domini M.C.LXXXVIII. Regnanic illustrissium imperatore friderico, Cathedram coloniensem sedente reuerentissimo antistite philippo feliciter. Huius facti testes aftuerunt. Wecelo de strunkete. Amandus de thyla. Suetherus castellanus. Stephanus de oye. Rotgerus pincerna. Arnoldus camerarius, et alii.

- 511. Erzbifchof Philipp von Coln ichente Die Rheininfel zwischen Rece und Biffel, welche er, ale in ben Grengen feines Bisthums und herzogthums gelegen, in Beith hatte nehmen laffen, wogegen aber Graf Theoberich von Cleve Einspruch erhoben, im Einverftandniffe mit biefem ber Abtei Camp. 1188.
- † In nomine sancte et indicidue trinitatis. Ego philippus dicina dispensante procidentia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, generationi huic et ei que uentura est in perpetuum. Ex anctoritatibus et testimoniis diuinarum scripturarum accepimus, ut secundum nostri nominis et officii tenorem pauperibus christi et precipue ecclesiis nostre diocescos superintendere et sollerti prouidentia curam agere debeamus. ecclesiarum uidelicet res dissipatas nostra auctoritate recolligere et resarcire, collectas fideliter conseruare, possessiones etiam a fidelibus siue principibus ecclesiis collatas, ut în perpetuum stabili firmitate perseuerent, scripto nostro confirmare, et posteris perpetuo conseruanda mandare debemus. Sciant igitur tam presentis temporis quam in perpetuum uenture posteritatis fideles. quod quandam insulam inter Resam oppidum et Wisolam uillam, in alueo rhoni coniectam quia intra nostri episcopatus terminos iure synodali, et nostre potestatis ducatus iure forensi consederat, nostre ditioni addicari, et per quendam nostrum fidelem ministerialem circumsigniri precepimus. Quod comes theodericus de cliuo quia tam in sue cometie quam in predecessorum suorum et suo allodio contigerat, contradixit, et candem insulam sui iuris per omnia fore confirmauit. Tandem illius qui fecit utraque unum inspirante clementia, et s. spiritus cooperante gratia utrumque nostrum uno consensu, eademque uoluntate quicquid in cadem insula iuris nostri esse uidebatur, ecclesie s. marie in campo, et pauperibus christi in cadem deo sub regule austeritate militantibus, cum omnibus appertinentiis suis et utilitatibus tam in uirgultis, quam in terris arabilibus, et decimis, et aquarum rheni circumfluentis usibus contradidimus. Nos quidem in ipsa ecclesia campensi per codicem sanctorum euangeliorum super altare in conspectu plurimorum circumastantium tam synodalium quam laicarum personarum christo et b. eius genltrici manu propria obtulimus. Comes uero cum matre sua comitissa Aleide et fratre suo Arnoldo, ob redemptionem animarum predecessorum suorum et proprii status et uite incolumitatem, et in futuro beati finis consummationem. coram multis tam ministerialibus et feodatis, quam aliis illustribus uiris sepedicte insule donum libere et absque alicuius obloquutionis contradictione cum omnibus utilitatibus suis in cliuo ut predictum est contulit. Ut igitur hec ita legitime et ordinate celebrata traditio stabilis perpetuo, et inuiolata perseueret, presentem paginam conscribi, et imaginis nostre appositione communiri fecimus, data conseruatoribus benedictione et pace, uiolatores uel uiolare aliquando conantes, per anathematis sententiam sathane in interitum tam carnis quam spiritus usque ad condignam satisfactionem exponimus.

Acta sunt hec publice non in occulto neque sub modio coram pluribus qui intererant, quorum ex parte nomina in testimonium hulus donationis subsigniri fecimus anno domini M.C.LXXXVIII. Ipso anno terre et sancte ciutatis iherusalem captinitatis a Saladino. regnante gloriosissimo imperatore Friderico feliciter. Signam domin Ottonis leodiensis archidiaconi, sig. domni Willelmi wisclensis prepositi et sanctensis decani. s. magistri Bertoldi. Ex nostra parte. Laicorum uero, Stephani de smethhisten. Gozuini de heinsberch. Henrici de alphem. Ex parte autem comitis. Signam Wezelonis de transkto. s. Anandi de tvelas. s. Sueteri castellani.

512. Der Dombechant Johann von Trier befundet, bag ber großere Theil der zu zahlreich gewordenen geiftlichen Frauen des St. Thomastlofters bafelbst in das Kloster hoven bei Julvich verfest und biefem die in der Dichzese Coln gelegenen Besigungen des ersteren zugetheilt worden. — 1188.

Iohannes dei gratia treuirensis ecclesie dictus maior decanus et eiusdem ecclesie prelati sanctimonialibus cenobii s. thome in perpetuum. Quosiam ea que ad noticiam posterorum transmittenda sunt. ne rei geste ueritas per obliuionem seu ignorantiam aliquatenus deperire naleat. litterarum adminiculo in sua stabiliate perdurare solent. mosse uolumus tam presentes quam futuros quosque fideles. quod cenobii s. Ihome deuota congregatio ab ipso plantationis sue exordio felicibus incrementis diuinitus nisitata tam in rebus quam personis creuisse dinoscitur. Sed

processu temporis accrescente personarum numero, cum prudenti consideratione aduerterent, quod ob uarias Incommoditates simul ibidem commanere non possent, deliberato consilio treuirensis ecclesie pie et prouide dispensatum est, nat al coum quem domnas archyepiscopus coloniensis quad Tulpetam es prouiderat, maior pars sanctimonialium ad habitandum transiret, co tamen dispensationis moderamine, ut reditus et possessiones quascumque in episcopatu treuirensi tunc habebant. tam in uineis quam in terria, sanctimoniales apad », thomam manenter retinerent et centra, quicquid possidebant in coloniensi dyocesi, in usum et proprietateim manentium apud tulpetum ecderetur, excepto quod de eisdem reditibus quos habent in ciuitate coloniensi singulis annis V. mareas cenobio s. thome in perpetuum soluere tenebuntur, et excepta domo quadam quam in ciuitate coloniensi quidam hermannus ciuis coloniensic um uxore sua post obitum ipsorum b, thome contulerat, cuius medietas ad cenobium s. thome utroque defuncto pertinebit. Vt autem haius rei ueritas perpetas stabilitate firmetur, hano scedulam conserbi, et sigillo nostre ecclesia fecimas roborari. Adhibitis ydoneis testibus quorum nomina sunt hee, Gerardus prepositus ecclesie s. symeonis, Godefridus abbas epternacensis, Hermannus abbas de claustro, et alii quamplures tam seculares quam ecclesiastice persone.

Acta sunt hec anno incarnationis dominice M.C.LXXXVIIL

- 513. Graf Otto I. von Gelbern mit feiner Gemablin Richarda verleiben ber Abtei Altenberg, in deren geiftliche Berbruderung fie aufgenommen worden, Rheinzollfreibeit in ihrem Gebiete. (1188.)'
- C. In nomine sapete et indiuidug trinitatis presentibus et futaris in perpetuum. Quannis omnibus in necessitatibus suis adesse pium sit, religiosis tamen uiris tanto propensius manum auxilii porrigere, et in negociis suis cooperatores fieri intendimus, quanto familiarius eos diuinis obsequiis mancipari cognoscimus. Vade ego ollo die gratia comes gelrensis una cum uxore nostra richarda omnium tam presentium quam futurorum memorig transfundimus, quod dilectis confratribus nostris bergensis eenobii fillia, qui nos in participium pii laboris et in penitutium fraterituitais sug deuote collegerunt, benigno fauore indulsimus, quod quotiens per alneum reai transitum facere cum nauibus et rebus suis disponunt in omni furisalictionis nostry loco cosdem ab exactione thelonil, et importuna peticione liberos et quietos esse constanter decernimus, thelonariis, scoltetis, officiatis, et hominibus nostry dicioni subiectis districte mandantes, ne aliquam in omne tempus huissmodi exactionem ets opponere presumant. Ut autem hec benignitatis spatry in predictos fratres constantia inconsulsa et imperturbata conseruetur, presentem paginam sigiili nostri impressione roborusimus. Quod si quis temerario ausa contra hec uenire temptamerit, iustos indignationis et anlinaduerisonis nostry motas indubianter se sentiat incurrisse.
- 514. Erzbifdof Philipp von Coln betundet, daß fein Minifterial Johann von Sule fein Allobe gu Sale und gu Sepinghoven ber Abrei Altenberg gefdentt, unter Borbehalt ber Leiczucht fur fich und feine Gattin, und ber Wiederlofe mit 100 Mart, wenn fie Kinder mit einander zeugen follten. 1188.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Philippus dei gratia s. coloniensis ecclesie humilis minister. omnibus in christo fidelibus presentibus atque futuris in perpetaum. Quoniam que pie geruntur dignam est. ut defensionis amminiculo roborentur et prouchantur, nostra potissimum interesti illis prouidentie clipeam oppandere, qui deo solummodo dediti non nisi conseruato pacis et karitatis beneficio collatorum sibi gaudent impendio. Notum itaque sit omnibus tam instantis eni quam futuri generationibus, quod inhamnes de helse s. Petri colonie et noster ministerialis, utir probe strennaus nostra concessione et uolumtate allodium suum helse, itemque aliud allodium suum epppnchoue. in terris, in reditibus, in molendinis, in aquis, in aquarum tractibus, in piscaturis, in pratis, in

Bir faben bas Jabr, wo Graf Dito I. von Geldern fich bem Kreuzzuge angeschleffen, f. v. Spnen. Inleiding tot de Hist. v. Gelderland, U. 176., für unsere Urtunde angenommen.

pascais. În siluis. În capellis quoque et edificiis, tum etiam în mancipiis, et uniucreis appendiciis atque pertinentiis suis. ut îpas possederat et în dotem cristine contectali sue legitima et soltempai donatione transfuderat coniuente et cooperante îum dicta cristina sucros sua Responsi ecclesie, por remedio anime sue sucuruque per manum nostram optulit et contalit. ea conditionis interpositione, ut quamdiu îpse et prescripta cristina simul aut singulatim hoc est uno decedente altero ocrum superstite ulurerat, usuum perceptione quieta possessione gauderent. Preterea et hoe dictum est ut si dante deo heredem non aliunde quam îpse de îpsa et îpsa de îpso gignendo habituri forent. Bergensi ecclesie centam marce în redemptionem dispositionis solucrentur et sie que legata fuerant ad geuniam successionem reuocarentur. Nos igitur piam ocrum attendentes uotum et comprobantes studium ne pro hac cuiuspiam împlis machinationibus prememorata molestetur în aliquo nel grauetur ecclesia hanc confirmationis paginam nostre auctoritatis sigillo manitam în testimonium ueritatis atque firmamentum inconunles stabilitatis perpeti fauturorum memorie porrigiums. ut si qua ecclesiantica secularisue persona huic dispositioni et ueritati refragata iniuste fuerit. et aliquatenus contra eam dolo, fraude, circumuentione, aut niolentia ucuire temptauerit, b. Petri et nostro banno se obligatam atque a deo în districto examine se dampanadam sciat, nisi de male presumptis diges astisfaciat.

Acta sunt bec colonie anno incarnationis Domini M.C.L.X.XXVIII. indictione VI. presentibus idoneis testibus, quorum hec sunt nomina, Bruno maior prepositus. Adolfus maior decanus. Lotharius bunnensis prep. Cuaradas s. Seuerini prep. Theodericus ss. apostolorum prep. Viricus capellarius. Iohannes choriepiscopus, Nobiles hii. Engelbertus comes de berge. Theodericus comes de hopastadin. Henricus comes de seine. Euerardus frater eius. Flenericus comes de bugitusgin. Gerardus de Randinrodin. Gerardus de Dilst. Gerardus de nurberch. Tirricus de moylendunc. frater eius Renerus de frowisbret. Theodericus comes de clyue. Arnulfus frater eius. Ministeriales hii. Gerardus aduocatus. Godescalcus de patherth. Henricus de uolmutstayne. Gerardus de belle. Burgenses hii. Gerardus telonearius. Constantiusu. Lodowicus. Henricus de foro. Rychofius parfusus. Marcmannus. Wilfurux.

- 515. Abt Gerard von Camp bezeugt, daß Graffin Aleibis von Cleve ber Abtei mehrere Geldgeschenfe gemacht, wofur ein Allos ju Duggenhoven, eine Weinrente zu Mofelweiß und verschiedene Altargerathte erworben worben. (1188).
- + In nomine domini. Ego Gerardus dei gratia sanctorum in cenobio campensi sub regula b. Benedicti militantium abbatis sub nomine humillimus minister. tam presentibus in eodem cenobio quam successuris in perpetuum, Quoniam ea plerumque que causa salutis, et intuitu diuine remunerationis a fidelibus iusto proposito, et moto salutifero aguntur. longenitatis decursu oblinionis nebula etiam ab eorum quibus fiunt memoria enanescunt, presentem cartulam conscribi, et nobis successuris in perpetuum que nostris temporibus acta sunt. et ecclesie nostre statuta. significare utile duximus. Sciant igitur tam moderni quam nobis perpetno successuri, quod nobilis illa comitissa Aleidis de cliue, nobilis, non tantum generosi et clari sanguinis propagine, uerum etiam probatissimorum preclara morum duce sancteque uiduitatis continenti uita insignis, formam expresse similitudinis quantum in se est illius supreme aduocate nostre sibi assumens, quippe illa christum gremio continens, ubere de celo pleno lactauit infantem, hec eundem ipsum in membris suis pauperculis cotidie in terris pascit egentem, ipsa enim familie sue sibi adoptate in campo, usque ad X, ferme marcas in uictualibus pane et potu contulit, Insuper LXXX, marcas pro allodio quodam in bruggenhoeuem ut fratribus perpetuo ministraret, exhibuit. Preterea s, resurrectionis iesu christi celeberrime sollempuizare disponens annotinum tempus, speciem sibi actualis marthe assumpsit, nec tauen optima parte marie frustrata que utique non auferetur ab ea, ad supradictum numerum XXX, marcas adiecit, hac intentione diffiniens eas in aliquos redditus expendi. uidelicet ut in cena domini. et in uigilia pasche libratam piscium. et dominica resurrectionis et duobus sequentibus diebus tres hamas uini, et sex maldra tritici fratres in consolationem corporalem ob leticiam festine resurrectionis acciperent. Quas XXX. marcas sic expendimus immo impendimus in uinea in Wisen soluente quotannis carratam et dimidiam uini. in manso quodam soluente marcam, in festo b. martini mediam, et in purificatione b. marie mediam. De his ergo redditibus supradicti sumptus in pascha, insuper l. 11.

dimidia marca ad luminaria in capella b. Iohannis euangeliste beatique Seruatii, in qua insuper oumia necessaria, uestes altaris. indumenta sacerdotalia, ampullas, et calicena, manutergia plenarie instituit, accipietur expensa. Super his igitur tot et tautis beneficiis, quid domine nostre dignum rependamus, misi orationum sulfragla, non inuenimus. Ipsam ergo a generali capitulo cystercii plenam tocius ordinis cum summo et caritatiuo affectu fraternitatem suscipere fecimus. Insuper statuentes, ut in nostris coidianis missia, in missa b. marie ipsius specialiter memoriam faciamus. in ea uero pro defunctis, patris eias comitis Genebardi, et comitis Theoderici specialiter, et preterca omnes simul et singuli singillatim pro ipsius salute et incolumitate beati finis consumatione leuantes corda cum manibus orare decreaimus. Si quis autem huius saluberrime nostre institutionis successorum nostrorum euacaare et annichillara temptanerit decretum, anathematis uiucalo certissimo se innocatum nouerit.

516. Ronig heinrich VI. bestätigt ben zwischen bem Erzbischofe Philipp von Coln und heinrich von Burgensbeim gefchloffenen Bertrag. ! - 1189, ben 8, Februar.

Henricus sextus ditina fauente clementia romanorum rex et semper augustus. Ea que inter fideles nostros rationabiliter et ordinate geruntur, dignum duximus auctoritate regie maiestatis confirmare. Notum igitur facimus uniuersis imperii nostri fidelibus, quod nos contractum illum qui inter dilectum principem nostrum Philippum coloninsem archiepiscopum. et fidelem nostrum henricum de burgensheim interuenit. ratum habemus secundum quod in priullegio prenominati archiepiscopi continetur, et eidem contractui nostre confirmationis corroborationem adhibemus, statuentes ne ulla persona humilis uel alta contra hanc diatem paginam nostram et priultegium supra nominati archiepiscopi in quo forma predicti contractus continetur uenire presumat. Quod si quis ausa temerario facere presumperit, irame tindignationem nostre maiestatis se sciat incursurum. Hains rei testes sunt. Cunradua maguntinensis archiepiscopus. Rudolphus leodicensis episcopus. Iohannes cancellarius. Herimannus comes de frobure. Robertus de duraa. Godefridus comes de veingen. Henricus de kalendin. et alii quamplares, Wernerus de bonlant. Datum auda andernacum anno domini Mc.J.XXXVIIII. Indictione VII. VI. idus februarii.

517. Raifer Friedrich I. befunder und bestätigt , daß Ergbifchof Philipp von Ebln die Sofe feines Biethund: Silben , Schwelm und Elberfeld bem Grafen Engelbert von Berg zu Pfandlehn verlichen ... 1189, den 27. Mai.

Fridericus del gratia Romanorum Imperator et semper Augustus. Cautum esse fidelibus impérii prouida nostre deliberationis iudicat discretio. ut ea que inter ipsos racionabiliter acta fuerint. scripto autentico roborentur. ne posthae lapsu temporis aut oblitione in contentionem aliquam menire debeant seu ambiguitatem. Ad noticiam itaque universorum fidelium imperii presentem paginam intuentium peruenire uolentes nos intellecisse quod Philippus Coloniensis archiepiscopus tres curtes episcopatus sui. Heidene. Suechne. Elueruelde. cum omni usafructu lilarum fideli nostro comiti Engelberto de Monte coram prioribus. benchicaisi et ministerialibus Coloniensis ecclesie in recto feodo concesserii. ipsi et heredibus suis quiete possidendas quamdiu uixerint nisi prius secentis marcis ... minus per eundem archiepiscopum uel eius successores eis recompensentur. easdem ... heredibus haius scripti tenore confirmamus. Statuentes ... persona secularis uel ecclesiastica ipsos in ... feodationis teaorem molestare audent. aut aliqua ... infringere presumat. Data apud Brezberc in can ... in introitu Ungarie, Anno M.C.I.XXXIX. Indictione V.H. V. I. kal. Innii. §

518. Pabft Elemend III. befidnigt Die Berfügung bes Ergbischofe Philipp von Coln, wodurch ber Rirche bes Johanniter: Ordens ju Duisburg ein Theil ber Stadt als Pfarrbegirf überwiefen worden. — 1189, ben 14. Juli.

Clemene episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis Herimanno magistro et fratribus ierosolimitani hospitalis salutem et apostolicam benedictionem. Vidimus autenticum instrumentum generabilis fratris nostri Philippi

^{*} Die Urfunde begiebt fich febr mabriceinlich auf ben Bertrag Rr. 500. - 3 Un ben punftirten Siellen ift ein Loch in ber Urfunde,

coloniensia archiepiscopi ex cuius tenore nobis innotuit. quod idem archiepiscopus hospitali uestro de sancto sepulchro in Dusburg pia donatione concessit domum Conradi de Dicke domum Alexandri filii Lodewici domum Lanthfridi Brunekini Sifredi cum spatiis interiectis nec non et omnes terminos uersus ecclesiam s. Marie infra murum et extra murum ciuitatis sitos tali tenore uidelicet ut habitatores predictarum domorum baptismalia sepulturas uisitationes infirmorum in cadem hospitali domo cum omni iure parrochiali recipiant, sinodo tamen pastoris ecclesie s. saluatoris et archidiaconi sanctensis ac prepositi s. Guniberti qui iure decanatus eidem ecclesie prelatus est statutis debent sicut prius temporibus interesse. Statuit etiam idem archiepiscopus ut decima animalium cum obolis qui nulgo appellantur Orkemscherf de domibus predictis memorate ecclesie beate Marie tradatur, pro quorum recompensatione pastori ecclesie s. saluatoris dimidia marca debet annuatim persolui. A. quoque sacerdos et successores eius tertiam partem cathedratici predicti archiepiscopi et seruitii archidiaconi sanctensis atque prepositi s. Connberti omni contradictione remota persoluant. Vt igitur constitutio predicti archiepiscopi et concessio uel confirmatio robur obtineat firmitatis, ipsam sicut rationabiliter facta est et in cius scripto autentico continetur ratam habemus et sicut predicta omnia pacifice possidetis, deuotioni uestre auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere nel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et bb. Petri et Pauli apostoiorum eius se nouerit incursurum.

Data Laterani II. Idas Iulii. Pontificatus nostri anno secundo.

519. Erghifchof Philipp von Edin überlaft ben Canonichen feines Domftiftes Die ju ben Reliquien ber fb. Drei Ronige eingehenden Opfer, wie bies fein Borganger Reinald, ber jene Reliquien ber Domftirche gugeführt, bestimmt habe. — 1189.

In nomine sanete et indiaidog trinitatis. Philippus diaina fauente clementa Coloniensis archiepiscopus «, ecclesis filiis presentibus et futuris in perpetuma. Ez aqu propter salatem animarum deuote et anete in cyclesias conferuntur, quanto maiorem a deo exspectant remunerationem. tanto magis est dignum, ut iuste confirmationis firmum robur accipiant. Ex relata plurium intelleximus, quod noster antecessor pir recordationia Reinaldus archiepiscopus elemosiasa que ad saneta Regum corpora offeruntur, sicut et ipsos Reges maiori ecclesiç in Colonia contalerit laudabili consideratione motus ut ubi sanctissimi Reges corporaliter quiescerent et in maiori haberentur usereratione ibi de oblationibus corum insta et benigna consolatio ad canonicos perueniret. Nos factum prenominati archiepiscopi commendamus, et habemus ratum, et qua possumus et debemus confirmamus autoriniate. Ne uero in posterum hoc quod iuste factum est mutari quest id iuris quod nos habere uidebamur in oblationibus Regum, coram multis super altare b. Petri ecclesie maiori dedimus, fratribus eiusdem concedentes liberam potestatem ordinandi de ipsis elemosinis ad supplementum prebendarum suarum prout poterunt diligentius et melius. Post sollempmen donationem a nobis factam, sicut iustum fuit factum nostrum banno confirmamismus ut si quis in posterum ausu temerario in contrarium moueretar, banno se sciret obligatum esse et subicctum maledicto excommunicationis. Iussimus etiam hanc cartam conseribi et nostro muniri sigillo, ut ex scripti inspectione, ea que justes sunt facta et fideliter expressa ad posterorum notitium transmitterentum transmitterentum.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.L.X.XXVIIII. Testes istorum sunt isti, Bruno maior prepositus et archidiaconus. Adolfus decanus maior et archidiaconus. Lútharius bunnensis prep. et archid. Conradus Xauctensis prep. et archid. Godefridus s. Gerconis prep. Teodericus ss. apostolorum prep. Bruno prep. s. Mari ad gradus. Ulricus capellarius. Rádolfus secundus decanus. Iohannes choriepiscopus. Ridolfus magister scolarum. et reliqui maioris seclesie canonici. Nobiles. Teodericus comes de Hostadeia. Otto de Wikerode. Gerardus comes de Arch. Gerardus comes de Seyna. Teodericus de Myleudúnch. Gerardus de Disth. Gerardus de Casthere. Walterus de Scidercke. Ministeriales. Gerardus aduocatus Coloniensis. Herimannus filius suus. Henricus de Volmothsteine. Gerardus frete suur, Richox de Molenheim, Wilhelmus Seliinich. Herimannus camerarius et Herimannus filius suus. Burganses. Gerardus thelonearius. Ricolfus parfusus. Heiarieus de foro.

520. Graf Engelbert von Berg befundet, daß ihm Graf heinrich von Sudeswagen, fur erhaltene 100 Mart, 20 Mart Cintinfte aus beifen Allobe ju Leben verpfanbet babe, wofür Gefallte gu Dorpfeld, Dhunhof, hadeswagen und Dorp haften follen, wenn er nicht binnen 4 Jahren ein anderes Allobe, 100 Mart werth, an die Etelle felgen werde. — 1189.

In nomine saucte et individue trinitatis. Ego Engelbertus dei gratia comes de monte. Notum esse uolo unuersis heredibus meis, presentibus et futuris, quorum obtutibus presens pagina fineri oblata, quod domans Henricus comes de Hūhinigineage, michi inpignoratui annatain redditus XX. marcarum de suo allodio pro C. marcis, quan ei concessi, tali uidelicet interposita pactione, ut si domnus H. comes de Hūhingiswage infra IIII. annos altind predium pro C. marcis comparauerit, et eius proprietatem in me, uel in heredes meos contulerit. a nobis iure feodali recipieus, prefate inpignorationi renunciamus. Si autem aliud predium comparare neglexerit, predium subscriptum unde soluuntur XX. marce, erit meun simul com mancipiis sibi attinentibus. Et ipse et sui heredes, de m., et meis heredibus iure benefeii imperpetuum tenebunt. Soluit autem conuicinia de duripeelde cum curia de dime XV. marcas. Molendium quod est prope castrum Hūhingisvage IIII. marcas, Aliud quoque molendinum in duripe 1. marcam. Summa XX. marce.

Facta est hec pactio anno dominice incarnationis M.C.L.XXXIX. Haius rei testes sont. Rembertas sendesper et Theodericus filius cius. Godesaclaus castellanus de berge. Herimannus de bodelenberch. Euerardus de apladheu, Heindenricus de plettebreht. Theodericus de wippereuorde. et filius eius olricus. Hartlifus de hesceidhe. Hartlifus de lintlon. Henricus flecco. Andreas scoltetus, et alii quam plures.

521. Revers bes Grafen Engelbert von Berg, bag ber Eeclherr Unnot von Theern fein Erbgut gu bolthaufen, Duffelvorf, bei Bald, gu Monheim, himmelgeift und an der Unger ibm verpfandet und fein Sausgenog auf bem Schoffe gur Burg geworben. — (1189).

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego Engelbertus dei gratia comes de monte notum esse uolo uniuersitati heredum meorum tam presentium quana futurorum, quorum obtuibus presens pagina fuerit oblata, quod Arnoldus de Tycerne uir nobilis nobis uniuersum patrimonium suum quod citra rheaum est situm quibuscunque locia, pro centum marcis, quas ei concessimus, impignoranerit, tali uidelicet interposita conditione, ut quandiu illas centum marcas, quas a nobis aceepit habeat. In castro notero Berge cum sua familia consessor notere maneat, Cum autem cidem domino Arnoldo a nobis et a castro nostro recedere placuerit. redditis nobis predictis centum marcis, pro quibus nobis obligatus est. liber cum absolutione todus predi isai, quocuque uelli. decli. He indium domini. Sunt autem bet nomina locorum, in quibus patrimonium ipsius domini Arnoldi situm est. Helbusen. Dusetdorp. Bushe. Cruthouen. Eikenburen. in tata Walde tres domus. Munheim. Hongen. in Humilgis, dimidium nansus in littor cheni iuxta Hollhusen. Insuper omne predium, quod est prope fluuium, qui uocatur anger. Ne quis igitur hoc nostrum factum ingenio nersuei; sen iniquitatis immatare naleat aut presumat unquum machinatione, presentem paginam conscribi et impressione sigilli nostri fecimus communiri. Huis rei testes sunt. Quasi ele Erege. Otto de Heldorp. Daniel de Erkerock. Henricus Flecco. Herriveus Blod et aliq quam plures.

522. a. Ronig heinrich II. von England bewilligt ben Colnern, ihren Bein auf bem Martte zu London, wo ber frankliche Bein verfauft wird, zu einem vorgeschriebenen Preise feil zu bieten. (1154-1189).

Henricus dei gratia Rex anglie et dux normannie et aquitanie et comes andegauie, uicecomitibus et balliuis suis Londonensibus salutem. Concedo at homines Colonienses uendant uinum suum ad forum quo uenditur uinum

¹⁸ Annole von Apperen erscheint ichen 1174 unter der Bergisten Knitterfagti nub als Bürge des Grafus Angelbert, f. Rr. 4482, des 3, 1159 sie inter alten Angade gemäß angenommen werden. — 1º Sas dem auf Anoerdung des Kaube zu Erlen gent angelegien Privilegienduck im bertigen Gelabenschie. Diese web die der den eine felgenden ind eine weiter Diese von der Graft den den nich die der der die von Gentlege Diese felgenden dem Expresiera, aufgenommen, und dem Krift Diese felgenden den der Bergischen, der Bergischen der Bergischen des der Bergischen des der Bergischen der Bergischen des der Bergischen der Bergische der Bergischen der Bergische der Bergischen der Bergischen der Bergischen der Bergische der Bergische der Bergische der Bergische der Bergischen der Bergische der Be

francigenum. scilicet sextarium pro III, denariis. Et ideo prohibeo ne Ipsi inde distrubentur a nec allquis super hoc Iniuriam eis faciat uel contameliam. Testibus Ricardo de luci et Wilhelmo filio Alden, dapifero. Apud Norhampton.

522. b. Ronig Beinrich II. von England befiehlt feinen Reichebeamten, Die Colner und ihre Gachen, wo fie auch in fein Bebiet fommen werden, zu beiduten. - (1154-1189).3

Henricus dei gratia rex anglie et dux normannio et aquitanie et comes andigauie, insticatriis, nicecomitima et omnibus ministris et fidelibus suis. francis et anglis tocius terre sue salutem. Precipio uobis quod castodilatis et manutenealis et protegatis ciues et mercatores et homines Colonienses et omnes res et possessiones suas, ubicunque ad uos uenerint in terram meam, sicut meas proprias, ita quod nullam iniuriam uel contentiam et ficatais nee fieri permitatis, quin homines et fieleles mei sunt, et ipsi et omnia sua cunt in manu et cuntodia et protectione mea. Et si quis super hoc maligno forifecerit, plenariam eis inde sine dilatione iusticiam fieri faciatis. Testibus R. Wytonienesi. Hugone Dunelmensi episcopis. Iohanne decano Saresbiensi. Wilhelmo alden dapifero. Apud Widestock. 4

523. Ronig Beinrich II. von England nimmt die Colner, ihre Baaren und ihr Saus zu London in feinen Schut, und verbietet neue und bobere Abgaben als die fruberen von ihnen zu fordern. (1154-1189).

Henricus dei gratia rez anglis et dux normannie et aquitanie et comes andigaule, lusticiarias, nicecomitibus cominismos ministris suis anglie salutem. Precipio uobis quod custodiatis et manuteneatis et protegatis homines et cines Coloniemeze sicut homines meos et amicos, et omnes res et mercaturas suas et possessiones, ita quod neque de domo sna Londoni, neque de rebus neque do mercaturis suis, aut aliquibus aliis ad eos spectantibus, nituriama nilquam nel contameliam eis faciaits neque feeri permitatias, quia et omnia sua sunt in custodia et proteccione mea, et ideo firmam pacem habeant faciendo rectas consuetudines suas, et nullas exigatis ab eis nouas consuetudines uel rectitudines, quas facere non debeant nec facere solebant. Et si quis super hoc maligno forifecerit, lenarium inde sine dilationi susticiam feri faciatis. Testibus Ricardo de Loui. Wilhelmo filio Aldent. Appifero. Apud Norhampton.

524. König Heinich VI. verfericht bem Erstischofe Philipp von Coln, baff er innerhalb ber Erzbischef funftig nur zu Duisdurg und Dortmund Mungstatten haben und bort bas Schnische Geperage nicht nachbitben laffen wolle; baß feine nach bem Colnischen Gehalte außerhalb geprägte Mange von bem Erzbischofe in besten Gebiete außer Unslauf gesetzt werden bufre, was bann auch bem Könige in Ansehung der Colnischen Munge im Neichsgebiete frei steben soll. Er erneuert zugleich bie Freiheit ber erzbischossischen State außer alleie gu Kalierwerth. — 1190, ben 25. Marg.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Henricus sextus diuina fauente clementia Romanorum Rex et semper augustus. In eminenti throno maiestatis imperatorie constituti sicut rebelles celsitudinis nostre dextera debita percellere vindicta, sic cos qui ingi et sincera deuotione student imperii honorem promouere, regie liberalitatis munificeciia beare consusulmus. Nouerit igitur uninersorum imperii fidelium tam presens etas quam saccessara posteritas, quod nos attendentes deuota dilecti principis nostri philippi coloniensis archiepiscopi obsequia, que frequenter serenissimo patri nostro friderico Romanorum imperatori augusto, et nobis exhibuit, et in posterum constanter creditur exhibitarus, concedimus ei et ecclesie coloniensi, ut de cetero in diocesi coloniensis archiepiscopatus nullas monetas habeamus nisi duas scilicet apud dusburch et apud tremoniam, easque de cetero cudi uon permittemus, nisi secundum antiquam consetudinem, inhibeates etiam ne tam in archiepiscopatu coloniensi quam

^{*} Sartorius fas, vermutblich an Aquisgranum bentent, vinam franeigranum. Franeigenum mar in England bas Auslandische aberbaupt. - * Bar diaturbentur. - * G. bie Rote ju Rr. 522, a.

extra cundem archiepiscopatum aliqua moneta flat secundum ualentiam et formam et ymaginem coloniensia monete. Si nero extra diocesim coloniensis archiepiscopatus monetam cudi fecerimus, que in pondere et puritate argenti equipalent coloniensi monete, et coloniensis archiepiscopus inhibuerit ne recipiatur in ciuitatibus et oppidis suis. id graniter non feremus. Et si nos preceperimus ne coloniensis moneta recipiatur in ciuitatibus et oppidis nostris. coloniensis archiepiscopus id equo animo et sine rancore tolerabit. Ad hec intuitu supradicti archiepiscopi statuimus et auctoritate regia per presentem diualem paginam sanctimus, ut burgenses de ciuitate colonia et museia et aliis oppidis que coloniensis archiepiscopus libere tenet ad manus suas sint de cetero apud werdam ab omni theloneo absoluti. Si uero aliquis predictorum burgensium culpetur a theloneario nostro quod uehat merces alterius, inramento proprie manus se expurget, et sine dilatione libere recedat, auctoritate regali qua fungimur districte precipientes, ne aligna persona humitis uel alta secularis uel ecclesiastica contra presentem pracmaticam sanctionem uenire presumat, quod qui secerit, nostre maiestatis indignationem se sciat grauiter incurrisse. Testes sunt huius rei. Cunradus maguntinensis archiepiscopus. Wichmannus megdeburgensis archiepiscopus. Otto babenbergensis eniscopas. Tirricus haluirstadensis eniscopus. Sifridus abbas hersueldensis. Cunradus Goslariensis prepositus. Henricus prep. s. Mauricii in maguntia. Bruno prep. s. Marie ad gradus in colonia. Bernardus monasteriensis prep. Cunradas palatinus comes de reno. Otto marchio burgundie, Otto dux boemie. Albertus marchio misnensis. marchio dedo. Comes boppo de wertheim. Gerardus comes de lon. Tirricus comes de hostaden, Robertus de durne. Cuno de mincenberc. Trussardus de Kesteneburch. Cûnradus de Anewilre, et alii quamplures.

Signum domini Henrici inuictissimi Romanorum Regis et semper angusti. Acta sunt hec apad frankenurt. Anno dominice incarnationis M.C.XC. Indictione VII. VIII. kalendas aprilis. Regnante domino hearico gtoriosissimo romanorum rege et semper angusto. Anno regni eius XXI. Ego Ditherus uice domini Chiradi maguntine sedis archiepiscopi et totius germanie archicancellarii recognoui. Datum per manum magistri Henrici imperialia aule protonotharii.

525. Erzbischof Philipp von Edln ichenft bem Stifte Raiferewerth ben Rettzehnten zu Lant und geftattet ihm mit bem Theile bes bortigen Pfarzzehnten, welcher an Weltliche veräußert war und von bem Stifte eingeloft worben, beffen Prabenben zu verbesfern, - 1190, ben 5. Muguft.

In nomine patris et filii et spiritus sancti, ego Philippus dei munere s, coloniensis ecclesie humilis minister. Notum sit universis s. matris ecclesie fidelibus tam futuris quam presentibus qualiter nos intuitu pietatis et pro spe eterne remunerationis quasdam decimas iuri nostro competentes que tempore nostro et predecessorum nostrorum in parrochia lanco emerserunt, et adhuc forte emergent in noualibus, ecclesie s. swiberti ad usus canonicorum inibi deo incessanter deseruientium perpetuo iure possidendas caritatina denotione concessimus. Preterea ut affectum nostrum circa predictam ecclesiam plenius ostenderemus, dilecto nostro adolfo malori decano conniuente et fauorem suum ad hoc impendente, prefate ecclesie fratribus licentiam dedimus, ut de antiquis decimis in lanco tantum in usas suos connerterent, quantum juxta congruam estimationem de manu laica, per manum dilecti nostri ludolfi iam dicte ecclesie decani nostris temporibus redemissent. Sie enim predictis fratribus in melioratione suorum stipendiorum subuenimus, nec tamen conditionem succedentinm pastorum in lanco deteriorem fecimas. Placuit autem annecti quatinus successores nostros de habitione rati districte commonemas, confidenter asserentes, quod antecessorum nostrorum facta maxime circa misericordie opera non solum rata habujmns, uerum etiam ubi, quando, et quantum oportunum erat. ratione competenti extendimus et confirmacimus. Ut autem hec omnia firma et inconculsa per omnes successiones permanerent, et nostra memoria non cum sonitu transiret, sed apud sepius dictam ecclesiam inmortaliter uiueret, presentem paginam nostra lussione conscriptam, sigilli nostri impressione subter signari precepimus, et tam licentialem illam concessionem, quam nostram donationem banno nostro corroborauimus.

Acta sunt autem hec, anno dominiee incarnationis millesimo, centesimo, nonagesimo. Indictione VIII. mense augusto. Nonas augusti. Nussie in curia nostra, sub diuo regnante uictoriosissimo romanorum imperatore Friderico, et gloriosissimo rege nostro Heiarico, presentibus uiris uenerabilibus clericis, et laicis, quorum nomina subscripta

sunt. Thidericus comes de hostaden. Otto de wiggerodthe frater eius. Gerhardus comes de are. Fridericus comes de altina. Cânradus de dicke. Reterus frater eius. Hermannus de else. Otto de heldorpe. Heinricus de danne. Henricus prepositus b. Marie nussie. Iohannes decanus de nussia. Ludolfus decanus. Magister Godescalkus. Gernandus. Appollonius. Heidenricus, Stephanus. Gerhardus aduocatus. Hermannus camerarius, Thidericus camerarius regis. Vortieuus telonearius.

526. Erzbischof Philipp von Coln bekunder, daß die Mitglieder der Bulgider Decanie eine Bruderfchaft errichtet und ausgestattet, welcher die Edelfrau Jda von hengebach mit ihrem Sohne bas Patronat der Ricche zu hoven und die Muble baselbit geschenkt habe; und daß biefe und andere Bestigungen zur Stiffung eines Frauenflosters zu hoven überwiesen worden. — 1190.

In nomine sancte et individue trinitatis. Philippus divina faueute clementia. s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Suscepti eura regiminis nos ammonet, et eterne spes retributionis hortatur, piis bouorum hominum notis propensius annuere, quatinus quod ex corum deuotione deo laudabiliter instituitur, nostre confirmationis illud auctoritate corroboretur. Cum ergo ad nostram peruenisset noticiam, quod quidam religiosi uiri de capitulo Tulpetenensi, scilicet Cuno decanus. Adolfus decanus. Albero pastor in Witherke, Gerardus pastor ad s. petrum in Tulpeto. Iohanues pastor in Owiskirken. et predecessor suus Eppo, Iwanus de s. Martino, Cunradus in Flathena. Laici quoque Godefridus de Wolkenburg. Philippus de Tulpeto. Danyel uicinus eius. Cunradus frater eius, Henricus Moysewinus. Herimannus de Hoven. et frater eius Cunradus, Heinricus Froitel, et quam plures alij, ad solidandam conditionis humane fragilitatem, et ad salutare contra cotidianos excessus remedium, instinctu divino frateruitatem in honore s, spiritus paraclyti. de suis facultatibus instituissent, ut deo in elemosinis et orationibus scruiretur, non solum placuit nobis corum laudabilis institutio, uerum etiam in huius fraternitatis consortio nos ipsos recipi fecimus. Ubi autem procedente tempore pluribus aliis tam ecclesiasticis quam secularibus personis placuisset huic sacro collegio associari. diginitus inspiratum est nobili quoque cuidam matroue Ide de Hengebag et filio suo Theoderico cum adhuc puer esset, ut in eiusdem fraterne societatis numero se recipi postularent. Uenieutes itaque in nostram presentiam, patronatus ecclesie in Hoven qui ad ipsos spectabat. ad usus predicte fraternitatis libere resignauerunt. presente et consentiente tutore pueri scilicet Theoderico ss. apostolorum preposito, et presentibus et consentientibus ceteris eorum propinquis, et cognatis, et heredibus. Nos uero huius ecclesie patronatum, rogatu predicte matrone Ide, et filii sui Theoderici, et omnium heredum attinentium, presente quoque et consentiente archydiacouo scilicet Lûthario bunneusi preposito, et Brunone s. marie in gradibus preposito et Tulpetenensis capituli decano. fratribus predictis ad perpetuos usus sue fraternitatis legitime atque canonice donauimus, ut ipsi in perpetuum eodem patronatu libere fungantur, et fructus ecclesie ad prefate frateruitatis usus libere convertant. Presentis igitur scripti privilegio. hunc patronatum sicut predictum est eis in perpetuum firmissime confirmamus. Theodericus preuominatus nobilis puer, tutore suo Theoderico preposito ss. apostolorum presente et consentiente, et ceteris heredibus presentibus, molendinum quod habuit iuxta Hoven. in candem fraternitatem contulit. Post mortem pueri, patruus eius Everhardus, qui successit eidem in hereditate, cum nobili uxore sua Iutta, ratum habens quod puer fecerat, idem molendinum super altare b. marie et b. maximini in Hoven dedit, filio suo Wilhelmo consentiente maiore natu. Prenominatus etiam Euerhardus areas quasdam habuit in feodo ab archiepiscopo. adiacentes predicte ecclesie, fratres de fraternitate concambium fecerunt cam domno Euerhardo, allodium quod propria pecunia emerant iu ipsum conferentes, et areas ipsas acquirentes ecclesie, Domnus Euerhardus in hoc concambio uon dampnum sed commodum accepit. illis hoc asserentibus sub fidelitate quam ipsi fecerant, qui de eius erant curia. Domnus Godefridus de Heynisberg frater noster carnalis, mansum allodii quem habuit iu Kessenia, pro remedio anime sue in fraternitatem eandem libere contulit. et iude omni anno dimidia marca persoluitur ecclesie, et omne illud quod ad ins mansi pertinet. Omnia ista per manus prenominatorum sacerdotum et aliorum fratrum, degota et sancta donatione in consorcium sanctarum domnarum que ibidem

raligiose deo serciant' secundum regatam ordinis Cysterciensis collata sunt. Hec omaia sient in ueritato intelleximus, ita en prenotatis ancillis dei confirmamus. Preterea quoque confirmamus eix XXX. iugue frater Erwinus eis in remedium anime sue donauit. Insuper etiam omnia alia bona siue in agris, siue in utilis, siue in aliis redditibus constituta sius, que a fidelibus christi eis donata sunt, seu emptione pecunie comparata, nos eisdem sororibus confirmamus. firmiter statuentes, et sub interminatione horrendi anathematis prohibentes, ne quis ausu temerario haius nostre confirmationis paginam infringere, siue contrarias el uenire presumat. Si quis autem hoe attemptauerit. ille omnipotentis dei et b, petri apostoli tram atque indignationem incurrat, et horrendo anathemati nisi resipuerit perpetualiter subiaceat. Testes bulus rei sunt. Bruno maior prepositus, Adolfus decanus. Godefridus pastor de Compeze. Iohannes s. Georgii canonicus. Otto de Wikerode. Gerardus de Diesth. Gerardus de Castere. Gerardus aduocatus coloniensis. Godefridus de Wolkenburg, Philippus de Tulpeto. Teodericus de Veibe, Henricus Mossevinus, et quam plures ali

Acta sunt hee anno dominiee incarnationis M.C.I.XXXX. indictione VIII. presidente romane cathedre Clemente papa IIII. anno pontificatus nostri XXIII. regnante Friderico romanorum imperatore augusto. et filio eius rege Henrico, Datum per manum Viriei cancellarii.

527. Erzhischof Philips von Chlin überträgt dem dortigen Andreachtifte den von Ulrich von Hemerkbach? respiriten Hos zu Mormter gegen Aufrednung von 100 Mars, welche der ehemalize Probst dasselbst, Erzhischof Arnold von Trier, demselben vermacht. — (1183—1190).

In nomine sancte et individue trinitatis. Phylippus divina favente elementia coloniensis archiepiscopus, ecclesie (b. andree in) colonia in perpetuum. Cam ut ait lex nichil adeo debeatur mortalibus quam ut ultime uoluntatis morientium liber sit stilus, ut sit ... arbitrium. cautum est cuiuis ut nigore legis quam sibi nult patrocinari. circa alios seruare studeat illibatum. Notificamus (igitur universitati) christi fidelium, presentium et futurorum, quod felicis memorie Arnoldus treuirorum archiepiscopus, cum ducentarum triginta duarum (marcarum), ei debitores essemus, centum ex hiis ecclesie b. Andree in colonia, cujus pridem prepositus extiterat, in memoriam sui moriens legauit. easque nobis persolnendas per testamentarios commisit. Huic facto dominus imperator Fridericus augustus, qui reliqua bona decedentis archiepiscopi iure fisci 4 sibi uendicauerat. Bostro interuentu benignum prebuit assensum. Nos itaque profectui predicte ecclesie b. Andree consulere cupientes, centum marcis quas ad mancipandum effectui predicti archiepiscopi affectum. fratribus eiusdem ecclesie collaturi eramus, aliis pene centum marcis additis, curtim in monumento quam úlricus de hemersbach a nobis per gratiam b. petri jure beneficii tenebat, ab codem ulrico cenobium tune intraturo redemimus. Cum autem candem curtim Rutgerus pincerna de cleue a prenominato virico pro quadraginta quinque marcis in ypoteca haberet, pro remedio anime nostre indulsimus fratribus ecclesie b. Andree, ut datis eisdem quadraginta quinque marcis ipsam curtim a prenominato Rutgero redimerent, et insuper erogatis in usus nostros uiginti quinque marcis, cam cum omni plenitudine et integritate iuris et proprietatis haberent, et in perpetunm possiderent, seruata tantum nobis et successoribus nostris tali prerogativa, ut si quis nostrum eam ad redditus episcopales rettocare uoluerit. datis centum septuaginta marcis, liberam hoc faciendi habeat facultatem. Ne quis autem in posterum hanc nostram constitutionem pergerso ingenio irritare posset, in presentia priorum et beneficiatorum tam nobilium quam ministerialium coloniensis ecclesie nos id rationabiliter et licite facere posse per sententiam approbatum est. Hoc itaque ordine et tenore sepius nominate ecclesie b. Andree curtim in monumente cum universis ad eam pertinentibus ab omni advocație uel alterius angarie vexațione liberam tradidimus. factumque nostrum contra aduersariorum dolos priuilegii nostri auctoritate, et sigilii impressione muniuimus. Nulli itaque omnino hominum liceat hanc nostre constitutionis paginam infringere, uel ci ausu

Sergl, Rr. 512. — Juhf Coleman und mit Bulle d. d. Laterani II. id. Nouemb. MCKCI. bas Alefter in ben Schuß ben. Studie und verlieb im bas Angel ber Achtsmann-Wahl bei gewöhnlichen Privilegien. — 3 Bergl. Rr. 458. — 4 Die Urtunde fallt in ben angeschenn Jattenum, du Erublighe Mund 1878. und R. Artheft. 1190 feitet. — 3 Bei. Urtunde fallt in ben angeschenn Jattenum, du Erublighe Mund 1878. und R. Artheft. 1190 feitet. — 3 Bei. Rr. 417.

temerario contraire. Quod qui fecerit. uel attemptare presumpserit. quisquis ille est. iram omnipotentis dei. et bb. apostolorum petri, pauli, et andrey, omniumque sanctorum indignationem incurrat, et perpetui anathematis uinculo cum dampnatis inisi resipuerti innodatus permanent.

528, Raifer Beinrich VI. ftellt bem Marienftifte ju Machen ben vollen Genug ber Beine und Uders Erebeng bee hofes ju Gingig wieder ber. - 1191, ben 8, Juni.

Henricus dei gratia romanorum imperator et semper augustus. Imperialis propositi postri est capellam nostram aquensem piis promouere studiis, ut in his quibus a prima sui fundatione ex gratuitis imperatorum et regum beneficiis ad diuini cultus decorem collatis, uariis ex causis inminuta perpenditur, felicitatis nostre tempore, aliqua ex parte reparetur. Eius quippe augmentum et statum laudabilem desiderare debenius. in qua regnandi inicium. et primam percipimus unctionem. Unde significato nobis defectu, quem fratres eiusdem capelle in curte de Senzicha cuius due partes ipsis, tercia uero preposito pertinere dinoscitur, multo ex tempore sustinuerunt, exinde quod propter reparationem uinearum que perturbationis quodam tempore succise et penitus vastate, non nisi in quatuor karratis preposito et fratribus in octo, artissimo tuno pacto respondere poterant, et usque ad presentis temporis hubertatem et uinearum multiplicationem, hec tam arta pactio in dampnum ecclesie obseruabatur, nos consuete pictatis humanitate inducti, ecclesie et fratribus co quod sublata sit necessitas que sic urgebat, a defectu pariter et iniuria duximus consulendum. Imperiali igitur auctoritate decernimus, ut fratres de cetero nullo mediante malo ingenio, aut subtilitate suspecta, duas in predicta curte totius utilitatis in uino et annona partes percipiant, prepositus uero terciam. Saluo tamen omnimodis iure prepositi in albergariis et seruiciis, que sibi ex iure inibi persoluebantur. Vt autem hec nostra diualis ordinatio rata et omni tempore inconcussa permaneat, presentem inde paginam conscribi. et sigilli nostri impressione iussimus communiri. Statuentes et maiestatis nostre uigore firmissime sancientes, ut nec prepositus, nec aliqua in posterum cuiuscumque conditionis persona hanc ordinationem nostram conuellere, aut temeritatis ausu aliquatinus illi audeat contraire. Ex hoc igitur modico quo predictis fratribus in lure suo assistimus, potiora postmodum a nobis optinendi fiduciam ministranus,

Data in castris circa Neapolim | per manum magistri Heinrici prothonotarii VI. Idus Iunii.

529. Die Abrei Siegburg fest mit bem Dechanten bes Marienflifts ju Machen bie Abgabe feit, welche fie bemfelben fatt ber Rona von ihren Befigungen ju Muffenborf und Blatten ju entrichten babe. -- 1191,

C. In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Cerlacus dei gratia humilis Sygobergeneis abbas, et totus eigeneis conuentus, et Cumradue eadem gratia aquensis decanus, cum uninersitate fratrum, omnibus s, ecclesie fillis, ueritatem diligere et in christo pie uinere. Notum cesse uolumus uninersis christi fadelibus tam presentibus quam futuris, annis quadraginta et amplioribus ecclesism. Sygobergensem aquensi decano pro nona de muffendorp et de flatlena in terris et uineis, cultis uel coleadis et in animalibus, annuatim duas marcas colonienses, adasa libras piperis, duas etiam cyrothecas quatuor denarios ualentes, et duos cohurnos nocturnales quales in claustro fieri solent meliores, infra octauam s. Martini Aquis persoluisse. Insuper ecclesia Sygobergensis tria hospicia singulis annis debet decano cum X. equitatis, si uenire uoluerit, sin autem, nullam redemptionem hospiciorum ei facere tenetur. Procedente uero tempore in diebus nostris ex consensu partium placuti ecclesions Sygobergensem predicto decano octo marcas conferre quibus ipse duas addere deberet, ex quibus quicquid annualis census acquiri posset, ad supplementum antique pensionis decano attineret. Itaque utriusque partis nigilanti consilio prouisum est, ad excludendas tergiuersantium calumpnias, ad roborandam suam cuique iusticiam, presentem cartulam conseribi, ut predicta annua pensio in perpetuum rata et inconsultas aeruter. Nichilominus in argumentum fidei.

I. u.

Die Belagerung von Rearel gefcab 1191. - 2 Bergl. Rr. 75.

et ad auferendum omnem malignantium calumpniam statutum est, ut hoc rescriptum signatum sigillo aquensis ecclesie maneat apud sigebergenses, et uersa uice idem insignitum sigillo sygebergensis reclesie recludatur in ecclesia b. Mariç Aquisgrani. Huius rei testes sunt canonici aquenses, Henricus cantor. Wallerammus. Radulfus. Albertus camerarius. Werembertus magister scolarum. et plures alli, et de conuentu Sygebergensi. Hildegerus et Godescalcus priores. Philippus. Gerlacus. Leo, Walpertus et ceteri,

Actum sollempniter et confirmatum in capitulo aquensis ecclesie, anno uerbi incarnati. Millesimo Centesimo Nonagesimo primo, Indictione octaua, anno primo imperii Henrici quinti imperatoris.

530. Ergbifchof Philipp von Coln genehmigt, bag die von ihm und bem Sause Seineberg feinem Reffen Goswin von Baltenburg fur 100 Mart eingerdumte, und von biefem bem Nam von Berge verpfandete Billa Holtum, von letiterem bem Engen Engelbert von Berg fur 100 Mart ju Lehn aufgetragen worden. — (1183—1191).

Phylippus dei gratia Coloniensia archiepiscopus. Notum esse uolumus unisceriis christi fidelibus quod cum nos et domna Sophya de Heymisberg. et neptis nostra filia eius. uillam Hollteim nepoti nostro Gozwino de Falkenburg pro centum marcis exposuissemus, idem Gozwinus centum marcas ab Adam de Berge mutuo accepit. pro quibus candem uillans el impignorauit. Postmodum comez Engelbertus de monte predicto Ade centum marcas donauit, ot assi in bonia aliquibus locaret, que ipse et heredos eius a comite et suis heredibus in beneficio teneren. Adam itaque ex nostro consensu et domne Sophye de Heymisberg et filie ipsius. atque nepotis nostri Gozwini de valkenburg, prefatam uillams comiti Engelberto pro ceatum marcis exposuit, eamque sicut in pignore tenebat ab ipso in beneficio recepit. Adiuncta autem est talis condicio, quod a quocunque eadem uilla pro centum marcis redempta fuerit. Ille centum marce custodic abbatis de monte committentur, quousque Adam bona eis comparanda assignet, que ipse et eius heredes sicut scriptum est a comite Engelberto et eius heredibus in beneficio teneant. Huitus rei testes sunt Bruno maior in Colonia prepositus. Adolfus maior decanus. Gozwinus de valkenburg. Otto de wicrode. Gerardus de Randenrode. Gerardus aduocatus Coloniensis. Herimannus filius eius. Willelmus scillinc. Adam pincerna, Henricus frater eius. Albertus de glene.

531. Ergbifchof Philipp von Coin befundet, daß fein Borganger Reinald von dem Grafen hermann von Millenard ein Lebn zu Lechenich wiedererworben, nachdem beffen Untervasall, hermann von Did, deffelben wegen feines Lehnverhaltniffes zum Grafen Theoderich von Ahr verluftig geworden. — (1167—1191).

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Philippus dei gratta a. Coloniensis ecclesie archiepiscopnas omnibus fidelibus tam presentibus quam futuris în perpetuum. Nouerit presens etas. nouerit et futura în fide actholica deo deuota posteritas, quod benignissimus pater domnus Reinaldus Coloniensis archiepiscopna, quamuis diebus sui presulatus. temporis angustia coartatus sacrosanete ecclesie et sacratissimi Romani imperii seruitoi frequenter. immo uero incessanter occupatus maximis et fere cotidianis expensis. iugiter si fieri posset exhaustus. domam tamen dei commissam sibi sanctam Coloniensem ecclesiam uigili custodia observanit, edificiis ecclesisalicis, et episcopalibus Infra et extra ciultatem decoranit. ampliault. et quasi bonus pater filio successori in quibuscunque potuite, pateren caritatis sollicitudine prouidere pie et prudenter in omnibus caranit. Inter cettera que ecclesie; Coloniensi multa et insignia contulisse dinoscitur ipsius munificentia predium quoddam in lechenich quod de manu ipsius comes Herimannus de Mulenarhen habebat. pecunia sua ab eodem redemit et in memoriam ipsian annuatin pista annuatin mbabendam Coloniensi ecclesie in magna caritate. et prudenti dispensatione obtulit et tradidit. Hie autem fuit ordo

^{&#}x27; Abolf ericheint zuerft ale Dombechant 1183; Philipp firbt 1191. — 2 Diefe und Die folgende Urfunde geboren mabricheinlich in Die erften Regierungefabre bed Ergbiicofe Philipp.

predicte traditionis. Comes ut diximus H. supradictum predium de manu archiepiscopi habebat. Ab ipso autem acceperat in feodum Herrimannus de Dicke. Tempore quodam ingruente guerra inter sepe dictum comitem H. et Theodericum comitem de Are. ipse Herimanno de Dicke, equi utrique comiti hominium fecerat. ex indicio hominum suorum indixit. ut pro beneficio quod ab ipso habebat seruitarus ad eum ueniret. Herimannus autem de Dicke ex deliberato et amicorum suorum consilio respondit. quia plus et dominium comitis de Are. et eius beneficium diligeret. et ideo potius ei servirie uellet. Quod et fecit. Interposito tempore comes H. conuocatis hominibus suis, ex iure et eorum indicio. H. de Dicke beneficium quod ab eo habuerat. abiudicari fecit, et libere sicut potuit et uoluit, in manus domni Reinaldi pie memorie tunc coloniensis archiepiscopi absque ulla contradictione. Her. de Dicke. et amicise eius presentibus et non contradicatibus resignauti.

532. Ergbifchof Philipp von Coin bekundet, bag ein feiner Domflirche geholiges freies Gut zu Lechenich, welches bis babin einem Freien, Theodorich von Glabadn, zu Lehn verlieben genetjen, in feiner alten freiheit fur bie Rirche, namentlich zur Beleuchtung, wieder erworben worden. (1167-1191),

1 In nomine sancte et indigidue trinitatis. Ego Phylippus dei gratia s, coloniensis ecclesie humilis minister omnibus s. dei ecclesie filiis, tam presentibus quam futuris in perpetuum. A patribus firma ueritate accepimus. usque ad hec quoque nostra tempora presens etas uere perduxit. quod in bonis b. Petri quoddam predium fuit. liberum in omnibus, et ab aduocato, et omnibus exactionibus. Illud idem ipsum predium sicut habebat quidam prepositus illius temporis liberum, sie in eadem libertate sine aliqua exceptione inbeneficiauit cuidam theoderico de gladeback viro libero, cuius libertati omni iure cedere debeat et possit libertas liberi predii. Idem theodericus in eadem libertate beneficium suum usque ad hec tempora sine contradictione obtinuit. donec demum diebus istis uisum est ei a beneficio recedere et accepta pecunia a fratribus ecclesie in cadem libertate qua acceperat, qua in quieta possessione obtinuerat, quam maior prepositus manifeste ei recognoscebat et adhuc recognoscit, ecclesie resignare, Proinde quia idem predium in territorio nostro Leichnich sub iusticia et banno nostro esse dinoscitur, quia ad usus ecclesiasticos, ad ministeria lampadarum in conspectu dei et b. Marie perpetue uirginis ususfructus eius deputatus est, et ad hoc emptus, iure tenemur ut sub nostra protectione bonum ipsum suscipiamus. Espropter sub terribili dei iudicio et tremenda anathematis sententia auctoritate dei patris et filii et spiritus sancti ss. quoque apostolorum petri et pauli, et nostra prohibemus, ne quis ausu temerario huic iuste et pie emptioni se audeat opponere, quod si fecerit, et s, dei matrem lumine uotiuo prinauerit, donec a pranitate hac iniusta resignerit. anathemati subiaceat. Quia uero omnis potestas a domino deo est. alterius quoque potestatis sententiam in eum damus, quicumque in predium uel in eius inhabitatores manum uiolentam uel mandatum iniustum dare presumpserit. sub gratia nostra hominibus nostris precipimus, specialiter autem illis de leichnich in quorum sunt banno, ut protectione nostra confidentes debitam eis impendant desensionem.

533. Graf Theoberich von Cleve und beffen Bruber Arnold überlaffen eine gewiffe Silbegund und ihre Rachtommenicaft ber Stifteftriche ju Reeb. - 1191.

In nomine summe et indiuidue tranitatis patris, et filir, et spiritus sancti. Nouerit omnium tam presentium etas quann futurorum posteritas, qualitier Theodericus comes cliuensis et frater suus comes arnoldus diuin inspiratione premoniti, ob spem eterne retributionis. Hildegundim filiam iutte et regenzonis de geslare, et si qua per cam posteritas liberorum pullalamerit, deo et gloriose uirgini Marie mancipauerunt, eamqua eclesie resensi libera donatione contradiderunt. Igitur ne tante nobilitatis factum. ullius oblicionis incommodo irritari posset, hanc cartam conscribi iusserunt et eam sigilli sni impressione signari fecerunt. Testes hujus rei sunt. Arnoldus nicko camerarius, et Ioannes frater eius. Wetcelinus de struncheden. Amant de tiele. Teodericus de caltbeke. Siegestappus dapifer. Nicolaus clericus, Herinannus siliticus de wischelo.

Acta sunt hec anno incarnationis domini nostri iesu christi M.C.XC. I. Regnante glorioso imperatore henrico. anno imperii sui primo. Anno captiultatis iherusalem IIII. Presidente s, coloniensi ecclesie brunone episcopo. Anno

episcopatus sai primo. Anno lunaris cicli XIIII. Epact. XXIII. Concurrente I. Indictione VIIII. Quicumque hoc tante pictatis factum cuncuare uoluerit. diuina ultione procul dubio feriendum se sentiat. Christus uincit. Christus regnat. Christus imperat.

534. Raifer heinrich VI. vermittelt, daß das Marienftift ju Machen ben vormaligen Pochtern bes Stiftsbofes gu Gingig noch die halbe Weinrederng fur bas laufende Jahr gur volligen Abfindung berfelben bewillige, und verdietet die funftige Berpachtung beffelben an einen Lapen. — 1192, ben 4. October.

Heinricus sextus diuina fauente clementia Romanorum Imperator Augustus. Ea que in presentia nostra iuste un anicabiliter difiniuntur. ne processu temporis ob malignorum proteruiam aliquatenus retractentur. Internam memorie dignum ducimus commendare. Quaeropter uotum facimus uniuersis imperii nostri falcibius presentibus et futaris, quod cum dilectus frater noster. Philippus aquensis prepositus. curiam b. Mariç in sinceke, in potestatem suam receperat. et quiete possederat. Willelmus et Volkoldus de sinceke. occasione utilicationis quam patre coruc tipsi in curia illa aliquando haburenta. eam grauare et sibi attrakere temptabant. Nos igitur nulla ratione iuris inducti, quod predicti Willelmus et Volkoldus in curia illa haberent, uel habere utiderentur, sed sola animi moti pietate, cum fratre nostro preposito et canonicis aquensibus diligenti precum ammonitione ordinauimus, quod intuitu dei predictis Willelmu et Volkoldu ad necessitatis corum subletumen medictatem unin presentia nostra omni iuri quod in curia illa haberent. uel uiderentur habere, pro se et onni parentela sua omnimodis renuncianerunt, et ascramento firmaerunt, quod nec per se nee per aliquem alium candem curiam uel aliqua curi atientai. de cetero unquam grauare deberent, uel se de hiis intromittere. Nos igitur ad omnimodam ecclesie aquensis cantionem. canonicis aquensibus sub obtentu gratie nostre districte precepimus, quod nec ipsi nec prepositus ipsorum eandem curiam aliqui quaquam laice persone in pacto committant.

Datum Sinceke, Anno domini M.C.XCII, indictione X, IIII, nonas octobris,

- 535. Cenrad, Ochant Des Marien . und Probft Des Bollerriffifte ju Aaden, fdentt bas von ibm getaufte Gut zu Coisdorf und Weftum in Der Mart Sinzig ben genannten beiden Stiftstirchen und ber Abrie Burifdeid zu feiner Gebachtniffeier. — 1192.
- † In nomine domini amen. Ego C'invadus dei permissione decanus s. Mariţ, et prepositus s. Alberti naquis. Notum facio omnibus presentibus et futuris, quod omnem possessionem illam, quam emi in pago Comnesdorp, infra terminos de sincehe constituto, pro remedio aning meç, et pareutum meorum, traddi ecclesiis s. Mariţ et s. Alberti, et monasterio s. Iohannis in porceto, et quicquid iuris habui in predicta possessione, in easdem ecclesias b. Alberti post decessum meum, prefate possessionis anuministrationem et gubernationem habeat, ipsec, et onnes successores sui, hac condicione, quod in anniuersario meo ecclesiţ b. Mariţ detar marca, quorunt decen solici distribuentur frattibus, sex denarii deanot et camerario dabuntur, sex nero sacerdoit et suis ministră, doudecim denarii hospitibus çeclesiţ. Ecclesiţ nero b. Alberti dimidia marca tradetur, hoc pacto, ut quinque solidi distribuantur inter fratres, et de duodecim denariis tres habeat camerarius, et nouem distribuantur hospitibus illus et distributis, quod superest de pronentibus in sexplose de distributis, quod superest de pronentibus in merceta art fectionem. His omnibus boc mondo dinisis et distributis, quod superest de pronentibus in same spius dicte possessionis. decanus b. Alberti in suos pios, et distributis. Quod superest de pronentibus in sessioni decanus b. Alberti in suos pios, et distributis, et horreo edificats, tria ingera uinearum et dimidium, quorum unum in sinecke, accundum in rescahem

¹ Bergl. Rr. 528.

est situm, tercium et dimidium in ipsa uillula connesdorp. Ibidem sunt triginta nouem iugera terre culte, et quinque nemoris, et dno parua prata. Ut autem hec elemosina rata et inconuulsa, et in perpetuum maneat, hanc cartulam conscripsi, et eam munimine met sigilli roborani,

Acta sont hec, anno dominice incarnationis M.C.XCII. indictions X. Huius kartule actioni interfuerunt legitimi testes. Canonici uidelicet s. Marie. Heinricus cantor. Werenbertus magister. Heinricus celerarius. Ricolphus camerarius. Riadolphus. Albertus. Steppo. Johannes. Canonici s. Alberti. Herinannas decanus. Reinerus. Heinricus. Heinricus. Engelhertus. Heinricus magister. Monachi porcetensis ecclesie. Arnoldus abbas. Zacharias. Tiricus. Laici quoque Tricus. Bertolphus. Cono. Gerardus, Johannes. alique quam pitures, tam clerici quam laici.

536. Erzbifchof Bruno III. von Coln beftdigt bie Uebereinfunft, womit fich brei Schwestern aus bem Stande ber Freien ginfig gum Marien-Altar in ber Domfirche bafelbft gemacht. - 1192.

In nomine sancte et individue trinitatis. Bruno divina favente clementia s. coloniensis ecclesic archiepiscopus uniuersis christi fidelibus, tam futuris quam presentibus in perpetuum. Notum esse uolumus omnibus christi fidelibus tam presentibus quam futuris, quod Onhelt, et Gerhilt, et Otchart, tres sorores ob remedium anime sue, et pro defensione sui, et rerum suarum, ex libertate in qua nate fuerant, super altare b. marie, quod est in majori ecclesia colonie se censuales donauerunt, hoc pacto, ut qui in cognatione ab eis defluxa senior reperiatur, canonico b, petri iam dicto altari nocturnum lumen amministrauti, duos denarios, aut ceram eiusdem precii singulis annis persoluat, reliqui eiusdem cognationis homines omnis exactionis expertes quiescant. Si uero in cognatione iam dicta ullus obierit. ille qui iure propingnitatis hereditatem accepturus est. prefato canonico. si mulier obiit, optimum uestimentum forpicibus formatum, si uero uir, quodcumque uestimentum optimum in possessione defuncti repertum fuerit soluat. Sub hoc quoque pacto continetur quod nullus extraneus seu alterius homo condicionis horum censualium hereditatem sibi uendicet, sed ipsi sibi ad inuicem quamdiu aliqui corum superfuerint, prout linea propinguior expetit heredes succedant. Item si aliqui ejusdem cognationis filii parentibus orbati. mundiburdi sui defensione prinati fuerint. masculus qui in propinquiori gradu reperitur. mundiburdus nepotum suorum constituatur. Item mulier eiusdem cognationis libere nubat, uir licenter uxorem ducat, et infra annum uuptiarum, seu uir, seu femina, predicto canonico XII. denarios, aut hircinam pellem eiusdem precii persoluat. Item si ob spem cuiuslibet utilitatis. seu uir, seu femina, in lus alterius potestatis, alio mancipio se mutare uoluerit, obedientionario pro liceutia commutationis, pellem hircinam, aut XII, nummos persoluat. Vt igitur hec institutio rata permaneat, et postmodum infringi non ualeat, nostre auctoritatis amminicalo, et sigilli nostri impressione, et terribili anathemate, ne quis cam malignitate aliqua labefactare ualeat roborauimus. Huius rei testes sunt. Adolfus maior in colonia prepositus, Ròdolfus maior decanus. Bruno prep. s. Marie ad gradus. Theodericus dec. s. Marie, Vlricus capellarius. Vdo subdecanus, Rodolfus scolasticus, Lodewicus cellerarius. Herimannus de gorzenic. Waltherus de werbe. Witekindus de nore. Heinricus comes de arnesberch, et duo filii eius Heinricus et Godefridus, comes Arnoldus de altena et comes Fredericus frater eius, Heinricus de uolunutsteine, et Gerhardus frater eius, Herimannus sculthetus sosatiensis. et filii eius Albertus et Herimannus, Godescalcus de patberch et filius eius Godescalcus, Regenbodo sosatiensis. brunstenus sconekint, et alii quamplures.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.XCII. Indictione X. Regnante domno heinrico romanorum imperatore augusto. Anno presulatus nostri primo.

537. Erzbifchof Bruno III. von Coln befundet, daß das Klofter Langmaden auf feine Unspruche an dem von dem Klofter Graftath angekauften Gute Bodenau verzichtet habe. — 1193.

In nomine sancte et Indiuidue trinitatis. Breno dei gratia coloniensis archiepiscopus. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod sorores ecclesie in greuerode allodium quoddam uidelicet Busenomee iusto emptionis

^{&#}x27;In einer gleichzeitigen Quittung über ben Raufpreis beift bas Gut Buchenowe, und nach ben fpatern Rachrichten bes Rtofters, Bodenau bei Sonnborn.

titulo, a wilhelmo nobili uiro de lemburg comparauerunt. Quibus super codem allodio sororibus de lancwadens questionem mouentibus reuerendis quibusdam personis mediantibus. communi utriusque connentus consensu. prouide et rationabiliter transactum est lia quod agnes tune temporis priorissa la lancwaden. ex pacto transactionis cum quibusdam fratiribus et sororibus suis coloniam uenit. et ibidem coram prioribus nomine ecclesie sue omni actioni super predicto predio in perpetutum renuncianit. His ita completis, placuit nobis et contractus completionem. et litis decisionem presenti carte annotare, et sigilli nostri impressione muniri, statuentes, ut quicumque huius nostre confirmationis uiolator temerarius exsitierit, anathemati sublaceat nisi respiscat.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.L.XXXXIII. Celestino pontificali cathedre presidente. Regnante Heinrico romanorum imperatore, et semper augusto. Nostri pontificatus anno II. Testes buius rei sunt Dommus Cunradus maguntinensis archiepiscopus. Adolfus maior prepositus ... maior decanus. Bruno bunnensis prep. Tirricus dec. ad gradus. Lambertus scolasticus. Godefridus prep. s. Gereonis. magister Piramus. Tirricus prep. ss. apostolorum. et alii quam plures uiri discreti et idonel.

538. Pabft Coleftin III. besidtigt bem Rlofter auf bem Petersberge (vorbem Stromberge, fpater Seiflerbach) bie Privifegien und Befigungen, namentlich zu Burg, Medenheim, Bonn, 3unborf und Dottenborf; bie Cisterzienser Drbenbregel und verschiebene geistliche Befugniffe. — 1193, ben 10. Juni.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei, dilectis filiis Hermanno abbati monasterii de monte s. Petri. ciusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum, Religiosam uitam eligentibus apostolicum conuenit adesse presidium, ne forte cuiuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito reuocet, ant robur quod absit sacre religionis infringat. Eapropter dilecti in christo filii. uestris iustis postulationibus clementer annuimus, et prefatum monasterium s, dei genitricis et uirginis Marie in monte s. Petri. in quo diuino mancipati estis obsequio, sub b. Petri et nostra protectione suscipimus, et presentis scripti prinilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo monasticus, qui secundum deum et b. Benedicti regulam, atque institutionem Cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur. perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Preterea quascumque possessiones, quecumque bona, idem monasterium in presentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum nel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci, firma uobis, uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. Locum ipsum in quo monasterium uestrum situm est, cum omnibus pertinentiis suis, Grangiam que Burge appellatur cum omnibus appendițiis suis, terras, siluas, et quicquid habetis in territorio Meydenheim, uineas, domos, agros, que habetis Bunne. Zudendorp, Dudensdorp. annuales etiam decimarum uestrarum pensiones a uestris episcopis uobis concessas, archidiaconorum et pastorum illius temporis communi et uoluntario assensu, ratas habemus et coufirmamus. Prefatas uero possessiones cum omnibus pertinentiis suis quas habetis in bosco, in plano, in pratis et pascuis, in aquis et aquarum decursibus, et omnibus aliis libertatibus ad eas pertinentibus uobis liberas confirmamus. Sane laborum uestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis. tam de terris cultis quam incultis, siue de ortis et uirgultis, et uineis, clausuris, et piscationibus uestris, sine de nutrimentis animalium uestrorum, nullus a uobis decimas exigere uel extorquere presumat. Liceat quoque uobis clericos uel laicos liberos et absolutos e seculo fugientes ad conversionem recipere, et eus absque contradictione aliqua retinere, Prohibemus insuper, ut nulli fratrum uestrorum post factam in uestro monasterio professionem. fas sit absque abbatis sul licentia de codem loco discedere. Discedentem uero absque communium literarum cautione, nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere presumpserit, licitum sit uobis in ipsos monachos siue conuersos sententiam regularem proferre. Illud districtius inhibentes, ne terras, seu quodlibet beneficium ecclesic uestre collatum, liceat alicui personaliter dari, siuc alio modo alienari, absque consensu tocius capituli, uel maioris partis et sanioris. Si que uero donationes uel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint. eas irritas esse censemus. Ad hec etiam prohibemus, ne aliquis monachus siue conuersus sub

professione domus uestre astrictus, sine consensu et licentia abbatis, et majoris partis capituli uestri pro aliquo fidejubent. uel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat ultra precium capituli uestri prouidentia constitutum, nisi propter manifestam domus uestre utilitatem, quod si facere presumpserit, non teneatur conuentus pro his aliquatenus respondere. Licitum preterea sit nobis in causis propriis, siue ciuilem siue criminalem contineant questionem. fratrum uestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium, ius uestrum in aliquo ualeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhibemus, ne ullus episcopus uel quelibet alia persona ad synodos uel conuentus forenses uos ire uel iudicio seculari de uestra propria substantia uel possessionibus uestris subjacere compellat, nec ad domos nestras cansa ordines celebrandi, causas tractandi, uel aliquos publicos conuentas conuccandi uenire presumat, nec regularem electionem abbatis uestri impediat. aut de instituendo uel remouendo eo qui pro tempore fuerit coutra statuta Cisterciensis ordinis se aliquatenns intromittat. Si uero episcopus in cuius parrochia domus uestra fundata est. cum humilitate ac deuotione qua conuenit requisitus substitutum abbatem benedicere, et alia que ad officium episcopale pertinent uobis conferre forte rennuerit. licitum sit eidem abbati si tamen sacerdos fuerit. proprios nouitios benedicere, et alia que ad officium suum pertinent exercere, et uobis omnia ab alio episcopo percipere, que a uestro fuerint indebite denegata. Illud adicientes ut in recipiendis professionibus, que a benedictis uel benedicendis abbatibus exbibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine ordinis noscitur instituta, ut scilicet abbates ipsi saluo ordine suo profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur. Pro consecrationibus uero altarium uel ecclesiarum siue pro oleo sancto uel quolibet ecclesiastico sacramento nullus a uobis sub obtentu consuetudinis uel alio modo quicquam audeat extorquere. sed. hec omnia gratis uobis episcopus diocesanus impendat, alioquin liceat nobis quemcumque malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem sacrosancte Romane sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate uobis quod postulatur Impendat. Quod si sedes diocesani episcopi forte nacanerit interim omnia ecclesiastica sacramenta a uicinis episcopis accipere libere et absque contradictione possitis. sic tamen ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicinm generetur. Quia nero interdum propriorum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum Romane sedis ut diximus communionem habentem, et de quo plenam notitiam habeatis, per uos transire contigerit, ab illo benedictiones uasorum, et uestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate sedis apostolice recipere ualeatis. Porro si episcopi uel alii ecclesiarum rectores, in monasteria nestra uel personas inibi constitutas. suspensionis. excommunicationis. nel interdicti sententiam promulgauerint, siue etiam in mercennarios uiros pro co quod decimas non solnitis, nel aliqua occasione corum que ab apostolica benignitate uobis indulta sunt, seu benefactores uestros pro eo quod aliqua uobis beneficia uel obsequia ex caritate prestiterint, uel ad laborandum adinuerint. in illis diebus in quibus uos laboratis et alii feriantur. candem sententiam protulerint, ipsam tamquam contra sedis apostolice indulta prolatam decernimus irritandam, nec littere ulle firmitatem habeant, quas tacito nomine cisterciensis ordinis, et contra tenorem apostolicorum privilegiorum consterint Impetrari. Paci quoque et tranquillitati uestre paterna in posterum sollicitudine providere uolentes. auctoritate apostolica prohibemus, ut infra clansurus locorum seu grangiarum uestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem Preterea omnes libertates et immunitates. a temere capere uel interficere, seu uiolentiam audeat exercere. predecessoribus nostris Romanis pontificibus ordini uestro concessas, nec non libertates, et exemptiones secularium exactionum a Regibus et principibus uel aliis fidelibus rationabiliter uobis indultas. auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti prinilegio communimus. Decernimus ergo etc.1

Ego Celestinus catholice ecclesie episcopus ss. + Ego Albinus albanensis episcopus ss. + Ego Octauianns hostiensis et velletrensis episcopus ss. + Ego Petrus portuensis et se. Rufae episcopus ss. + Ego Petrus portuensis et s. Rufae episcopus ss. + Ego Petrus portuensis et s. Iohannis et Pauli presbiter cardinalis ss. + Ego Melior ss. Johannis et Pauli presbiter cardinalis st. + Ego Melior ss. | Lego Petrus tit. a. Cecilis presbiter cardinalis ss. + Ego Petrus tit. a. Cecilis presbiter cardinalis ss. + Ego Iordanus presbiter cardinalis ss. + Ego Petrus tit. a. Cecilis presbiter card

^{*} Es folgt bie gewöbnliche Schlufformel.

celio monte presbiter cardinalis ss. † Ego Soffredus tit. s. Praxedis presbiter cardinalis ss. † Ego Bernardus s. Petri ad miscula presbiter cardinalis sti. Eudoxie ss. † Ego Gratianus ss. Cosme et Damiani diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in aquiro diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Marie in aquiro diaconus cardinalis ss. † Ego Gregorius s. Georgii ad uclum aureum diaconus cardinalis ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. † Ego Lotarius ss. Sergii et Bachi diaconus cardinalis ss. Datum Laterani. per manum Egidii s. Nicolai in carcera tulliano diaconi cardinalis IIII. idns Iunii. indictione undecima. Incarnationis dominice anno M.C.XCIII. Pontificatus uero domni Celestini pape III. anno tertio.

539. Kaifer heinrich VI. erwirtet von ben Grafen Theoderich von Sochfaden und Gerard von Uhr, mittelft Zaufches gegen die Salfte des Reicheschloffes Nurberg, das Schlog Uhr, fiellt ihnen daffelte gurat, um es bem Ergisichofe Bruno von Coln, zur Belobnung ber bem Briedge geleifteten Dienste, ju Lehn aufgutragen, und bestätigt ben Burgern von Coln, Reuß u. a. erzbischlichen Stadten das Privilegium, zu Boppard nur ben alten Joll zu entrichten und zu Kaiferswerth zollfrei zu sepn. — 1193, ben 28. Juni.

C. In nomine sancte et indinidue trinitatis, Heinricus sextus diuina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus. Imperatorie maiestatis excellentia fidem sinceram ac deuota fidelium obsequia clementer consucuit attendere, cosque quos denotos imperio et obsequiosos inuenerit, largiflua sue munificentie dextera remunerare. perfidos autem et rebelles condigna percellere uindicta. Ad noticiam itaque tam presentis etatis quam successure posteritatis uolumus peruenire, quod nos attendentes fidem puram ac denota obsequia dilecti principis nostri *Brunonis* coloniensis archiepiscopi, ex consilio principum et sententia et aliorum multorum imperii fidelium Castrum Are quod nos cam salemanno nostro pro imperio et ad opus imperii a fidelibas nostris comitibus. Theoderico de hostaden, et Gerardo de are receperamus, pro dimidia parte castri Nurberch, et pro toto allodio Nurberch pertinente, ab imperio cambinimus, ipsumque castrum are predictis comitibus resignauimus, et ipsi comites in presentia nostra et multorum principum aliorumque imperii fidelium proprietatem illius castri, ecclesie coloniensi in manus Brunonis archiepiscopi coloniensis, et Henrici maioris domus in colonia aduocati nostro consensu et uoluntate resignauerunt, et ab codem archiepiscopo castrum illud in feodo receperunt, iudicio et consensu principum. facientes eidem archiepiscopo hominium, et fidelitatem iurantes. Hec autem in presentia nostra acta sunt. et buins rei testes sumus. Ad hec quoque ad omnium imperii fidelium uolumus peruenire noticiam quod nos priuilegium illud quod dilecto principi nostro Philippo pie recordaționis quondam coloniensi archiepiscopo, et ecclesie coloniensi a nostra serenitate, tam ipsi archiepiscopo, quam ecclesie et ciuitati coloniensi concessum est. tam ipsi ecclesie quam ciuitati coloniensi perpetuo confirmamus, et imperiali auctoritate corroboramus. Scilicet ut burgenses de ciuitate coloniensi, et Nussia, et aliis oppidis ad manum archiepiscopi coloniensis libere pertinentibus, apud bopardiam nullum de cetero nisi antiquum persoluant theloneum. Apud werdam nero ab omni theloneo liberi sint et absoluti. Si uero aliquis predictorum burgensium siue mercatorum a nostris theloneariis culpetur, quod merces uehat alienas, iuramento proprie manus se expurget, et sine dilatione libere recedat. Ista quidem et alia omnia que in priuilegio ecclesie coloniensi a nobis prius indulto continentur. rata et inconuulsa perpetuo uolumus obseruari. Statuimus itaque et imperiali auctoritate firmiter precipimus, ut nulla omnino persona, alta uel humilis, ecclesiastica uel secularis, hanc nostre confirmationis paginam uiolare uel ausu temerario presumat contraire. Quod qui facere attemptauerit, nostre maiestatis indignationem grauiter se nouerit incursurum. Ut igitur omnia que suprascripta sant rata perpetuo obseruentur et firma, presentem exinde paginam conscribì et sigillo nostre maiestatis precepimus communiri. Huius rei testes sunt. Iohannes treuerensis archiepiscopus. Otto frisingensis episcopus. Vdelscalcus augustensis episcopus. Dithalmus constantiensis episcopus. Henricus vvormatiensis episcopus. Cunradus abbas de lacu. Gozwinus abbas de monte. Cûnradus goslariensis prepositus. Adolfus maior in

^{&#}x27; Aus bem Driginal in bem Stabtarchiv ju Coln.

colonia prepositus. Bruno prepositus de gradibus. Tirricus prepositus su apostolorum. Cânradus palatinus conner reni. Hermannus lantgrauius thuringie. Albertus marchio misnensis. Cuaradus marchio de landesbere. Henricus dux louanie. Henricus dux de limburch, et faili eius Henricus et Walramus. Adolfus connes de scowenburc. Albertus comes de werningerode. Gunterus comes de keuerinbere. et filius eius Ganterus. Geuardus burgrauius de megadeburc. Emecho comes de liningen. Friedericus burgrauius de nirerbere. Godefridus connes de uchingen. Boppo comes de wertheim. Henricus comes de seine. Wilhelmus comes iuliacensis. Fridericus comes de vienne. Henricus comes de keale. Gerardus comes de loin. Symon comes de teckeneburc. Henricus comes de spanheim. et fratres sui albertus et lodowieus. Henricus de aroisbreth. Walterus bertoldus. Gerardus de wassenbere. Gerardus de grintbere. Gerardus de dist. Rutgerus de mereheim. Wilhelmus de hemersbach. Henricus burgranius coloniensis. Hermannus aduocatus coloniensis. Hermannus camerarius. Wilhelmus solidus. Lambertus de wintre. Antonius de blense. Volequinus stempel. et ali quam plures.

Signum domini Henrici sexti romanorum imperatoris gloriosissimi. Acta sunt her regnante domino Henrico von comanorum imperator gloriosissimo. Anno regni cius XXIIII. imperii uero III. anno dominice incarnationis millosimo. centesimo, nonagesimo III. Indicino undecima. Datum apud wormatiam IIII. kalendas italii.

540. Kaifer Heinrich VI. bestätigt bem Stifte Raiferdwerth bie Immunitat, Die Berechtigung zu bem Reichsforste Map und die Maldyrafichaft über die Gemarten Lintorf, Saarn, Grind, Ungenbam, Lobe, Ileberangern, Zeppenheim, Leuchtenberg, Stockum, Derendorf, Ratingen und Flingern,' welche bem icon von Piein bem Stifte geschenkten Frohnhofe zu Kaiserswerth Glinthausen) antlebig fen. — 1193, ben 25. Rovember.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Heinricus sextus divina fauente clementia romanorum imperator et semper augustus. Imperatorie maiestatis dignitas, quanto a creatore omnium meruit gloriosius sublimari. tanto propensiorem curam debet gerere, ut ecclesie dei et earum persone tranquilla pace gaudeant, et speciali protectionis sue prinilegio muniantur. Quapropter notum facimus universis imperii nostri fidelibus presentibus et suturis, quod nos ad imitationem antecessorum nostrorum imperatorum et regum. ecclesiam Werdensem que constructa est in honore s. Petri principis apostolorum et b. Sviherti confessoris christi, cum personis ibidem deo famulantibus cum cellulis quoque et ecclesiis sibi subjectis, uillis, rebus, hominibus, et uniuersis possessionibus ad se pertinentibus sub nostra constituimus tuitione, et immunitatis defensione. Ideoque uolumus atque decernimus, ut omnes res eiusdem ecclesie sub nostre defensionis munimine modis omnibus consistant. Precipientes ergo inbemus atque statuimus, ut nullus comes nullus aduocatus, aut quilibet superioris aut inferioris ordinis rei publice procurator. nisi a preposito predicte ecclesie uocatus ad causas iudiciario more audiendas, in cellulas aut curtes, aut uillas, seu reliquas possessiones quas nunc prepositus eiusdem ecclesie in quibuslibet proninciis aut territoriis imperii postri possidet, uel deinceps in ius ipsius ecclesie digina pietas uoluerit augeri, ingredi presumat, nec freda aut tributa, uel mansiones aut paratas, uel theloneum aut fideiussores tollere, aut homines tam ingenuos quam sernos super terram ipsius ecclesie commanentes distringere, nec ullas publicas functiones aut redibitiones nel illicitas occasiones requirere, quibus in aliquo eadem ecclesia sibique subiecti. aliquod patiantur incommodum. Sed liceat preposito memorate ecclesie s. Sviberti res ipsius ecclesie siue etiam sint imperiali confirmatione in precariis tradite, sub immunitatis nostre desensione quieto ordine possidere. Et quicquid de rebus sam diete ecclesie siscus sperare poterat, totum nos pro eterna remuneratione canonicis eiusdem ecclesie concedimus. Addentes ut plaustra tam canonicorum quam prepositi pro incidendis lignis ad usus corum. sine omni contradictione in forestum nostrum Ap liberum habeant ingressum. Precipimus quoque imperatorie maiestatis auctoritate, ut estimationem porcorum. qui ex concessione nostra et antecessorum postrorum traditione canonicis in natiuitate b. Marie uirginis persoluuntur

L. II.

^{&#}x27; Die Lage von Ungenebam wird burch ben Ungelebeimer Graben gwifden Chingen und hudingen nachgewiefen, alle übrigen Marten und Drie befieben noch.

sicat et nobis, que est duodecim numnorum grauis monețe, nullus audeat imminuere. Linum uero quod item ex concessione imperiali in festo s. Andree prefatis canonicis datur nullius estimationis sed sicut hactenus ponderis septem librarum et probatum deincepe sesse debere decerniums. Jura etiam et larisdictiones quas prefata ecclesia in quieta possessione tenuit. temporibus predecessorum nostrorum imperatorum. Pippini. Karoli. Arnoldi. Henrici, Lotharii. Conradi regis. Precipue serenissimi patris nostri Friderici diul augusti, in forestis. Limborp. Surne. Grenti. Nopancham. Lo. Uucrangeren. Cepenheim. Loguere. Stackeim. Derendorf. Rattengen et Elizaperen dietę ecclesiq confirmamus. Iura enim et iurisdictiones quas prediximus curti in Rinthusen pertinent, quam gloriosus antecessor noster Pippiaus cum omni plenitudine iuris quo ipse eam tenuit. uidelicet incidendi ligna. pasturp porcorum, et iudicaturp, eidem contuit tecelesic; Vt autem hee autoritata nostris futurisque temporibus domino protegente inconuulsa ualeat permanere. presentem inde paginam conscribi iussimus, et maiestatis nostrą sigillo communiri. Huius rei testes sunt. Adolfus coloniensis ecclus, Hermannus monasteriensis episcopas. Viricus maior coloniensis ecclesiq decanus. Herebertus abbas de werdene. Heinricus dux louanie. Gerhardus comes de lon. Thidericus comes de hostaden. Gerhardus comes de arc. Hermannus comes de rauenesbere. Hartmannus comes de kirchbere. Conradus de dicke. Marquardus dapifer. Heinricus plancerna de laitra, Engelhardus de winsbere, et alii quamplures.

Signam domini Heinrici sexti romanorum imperatoria innicitasimi. Acta sunt hec. anno dominiej incarnationis M.C.XCIII. Indictione XI. Regnante domino Heinrico sexto romanorum imperatore gloriosissimo, anno regni cius XXV. imperii uero III. Data apud Werdam per manum Sigeloi prothonotarii VII. kalendas Decembris.

541. Erzbifchof Abolph I. von Coln gibt bem Rlofter hoven ein Grundstad frei, welches Godfrid von Bollenburg von Everhard von hengebach und diefer von dem Erzbifchof zu Lehn trug. (1193).

In nomine sancte et individue trinitatis. Actophus s. coloniemis ecclesie electus. Notum facimus tam presentibus quam futuris quod controuersiam que nersabatur inter sanctimoniales de Aouen et domnum Godefridus de wolkenburch pro feodo quod in septis ipsarum fuit comprehensum. de quo decimam et alia iura exigebat hoe modo terminatimus. Predictus Godefridus pro recompensatione trium marcarum ipsum feodum domno heustrando predate ecclesie aduocato a quo tenuti libere resignanit et domnus heuerhardus nobis resignanit quia a nobis tenuti et nos libertati mancipauimus. Ne quis autem de cetero super hac compositione predictas sanctimoniales inquietare presumat. banno constrinximus et presentem paginam nostri impressione sigilii signanimus. Huius rei terminate in presentia totius tulptensis ciutiatis testess unt Godefridus notarios. Fenefridus abbas de steinell. Gerardus ecclesiasticus de s. petro. Comes Reinerus de uroitsberch. Heuerhardus de heigebach. Hermannus nobilis oduocatus de colonia. Hermannus camerarius. Willelmus sgilliac. Antonius de Jense. Heinricus de wolkenburch. Teodericus de wichterie. Philippus de casene. Lambertus de tulpeto. Rodolphus de bulhtigsim.

542. Ronig Richard von England befreiet die Colner von einer Abgabe, die fie von ihrer Gilbhalle ju London ju erlegen hatten. — 1194, ben 6. Februar.2

Richardus dei gratia Rex anglie, dux normannie, aquitanie et comes andigauie, archiepiscopis, episcopis, abbatibus, comitibus, baronibus, iusticiariis, uicecomitibus, ministris et omnibus balliuis et fideibus tocius anglie salutem. Sciatis quod nos quietos clamasse dilectos nostros cines de Colonia et mercandisam suam dei lilis duobus solidis quos solebant dare de Gildhalla sua London, et de omnibus aliis consuctudinibus et demandis que pertinent ad nos in London, et per totam terram nostram in anglia. Concessimus eciam eis salunus ret es aluum nenire in totam terram nostram, et emere et uendere et in nilla London, et alibi. Quare uolumus et firmiter precipimus quod predicti cines de Colonia prenominatas liberates et liberas consnetudines habeant per totam terram nostram anglie.

¹ Bir fegen bie Urfunde in bas erfte Jahr bes Ergbifcofe Abelph, weil berfelbe nur erft electus und nech nicht rubflich beftätigt war. - 2 Aus dem Privilegienbuche von 1326 im Stabtarchiv ju Coln.

Testibus H. duce de Iouanio. Ganfrido de Sey. Thoma filio Bernardi. Wilhelmo de stegno. Wilhelmo de stegno. Wilhelmo de stegno este Marie ecclesia. Datum per manum W. Elyen. episcopi. apostolico sedis legati. cancellarii nostri. apud Lovanium VI. die febr. anno equinto 'regari nostri.'

543. Raifer Heinrich VI. beurfundet, baft Graf Gerard von (Altene) Abr gelobt habe, Die Raufleute und Botrger von Nachen, welche er bis babin gur Ungebupt einen Boll gu Edenbord und Roebberg babe entrichten laffen, funftia baun nicht mehr anbalten zu wollen. — 1194, ben 18. Appril.

Henricus sextus divina fauente clementia Romanorum Imperator et semper Augustus. Equum est et ratio dictat. ut ea que in presentia nostre maiestatis rationabiliter aguntur et pertractantur, ne temporis processu mediante aut hominum iniquorum nersutia interueniente, obliuloni tradantur. omnium tam futurorum quam presentium memorie per diualis scripti nostri paginam, diligenter imprimantur. Quapropter nouerint universi imperili nostri fideles tam presentis etatis quam successure posteritatis, ad quoscunque presens pagina peruenerit, quod fidelis noster Gerardus comes de Are in presentia nostra constitutus. ex diligenti ammonitione nostra recognosit, et manifeste confessus est, theloneum illud in echendorf: iniuste se occupasse, et non rationabiliter possedisse, et accepisse, quod scilicet theloneum idem Gerardus in predicto loco a mercatoribus, et burgensibus nostris Aquensibus consueuit accipere. Promisit itaque in presentia nostra coram principibus, et multis Imperii fidelibus quod nec inse nec aliquis uice nel loco insins aliquod de cetero in prenominato loco eckendorf, a mercatoribus et burgensibus nostris, accipiet aut requiret hiis qui prenominati sunt, theloneum. Quod si hoc promissum non tenuerit, et aliquod theloneum ab aquensibus mercatoribus et burgensibus aliquo tempore requisierit, uel acceperit, ipse tenebitur pro pena centum marcas nobis persoluere, et predicti aquenses recuperabunt illas centum marcas de bonis ipsius comitis et nos cum ipsis. Huius rei testes snnt. Adolfus coloniensis archiepiscopus. Hermannus monasteriensis episcopus, Bertrammus metensis episcopus, Cunradus aquensis prepositus, Godefridus prep, s. Gereonis in colonia. Henricus prep. s. Mauricii in maguntia. Philippus frater noster. Henricus dux brabantie. Henricus dux de limburc. Otto comes de gelren. Theodericus comes de hostaden. Willeimus comes Iuliacensis. Godefridas de wineden. Arnoldus de horenberc, Enerardus marscalcus de aneboz. Sefridus de hagenowe, et alii quam plures,

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCIIII. Indictione XII. Similiter per omnia dictum et promissum est de theloneo in rûdensberc.⁴ Datum Aquis XIIII. kal. Maii,

544. Theoderich, Graf von Sochstaden, ichenft ber Abtei Steinfeld bas halbe Patronat ber Rirche ju Sochfirchen mit einer Soffatte und bem halben Behnten. - 1194.

In nomine patris et filii et spiritus sancti amen. Nonerint uniuersi christi fideles presentes et futuri, quod nos Theodericus comes de Hostaden medictatem iuris patronatus in Honkirchen et aream nostram liberam ab onni onere et exactione seu tributo iacentem saper ripam ibidem dictam Stadelahof cum suis pertinentiis et medictatem decime eiusdem matricis ecclesie, quam antecessores nostri iure hereditario possederunt, et nos pro presenti iuste et eorum successione possidemus. in Steinucldensem ecclesiam pro salute anime nostre, uxoris, iliorum ac filiarum nostrarum pure propter deum transferimus, donamus, et supportamus, nil iuris nobis seu posteris nostris in iisdem reservantes. Adicientes, quod ipsi abbas et counentus qui pro tempore fuerint. tenebuntur ratione medictatis dicte decime tenere unum taurum pro uaccis communitatis dicte parochie de Honkirchen saliendis seu impregnandis, qui tamen pascetur et nutrietur per communitatem eiusdem proche, In quorum omnium robur ac testimonium presentem eartam seribi lussimus et nostri siglili appensione communiri.

Datum anno incarnationis domini nostri MCXCIIII. Henrico imperatore romanorum regnante.

^{*} Cartorius, Grifd, ber beutich, Danie, perausg, von Toppendern, H. 11, batte bie Jabrechajs nicht lein kinnen. — * Rönig Johann oben End bestätigt beites Priville, mit benführm Serbern unter bem 24, Juni name ergen XLL (1201), den mit bem Juligner salva Mbertate civilatin nestre London. — * Tus bem Driginal in bem Clabiarchie ju Nachen. — * 3ft frin Ppiaterret Juligne. — * Num k-Redingbowen* Manufertipte, Ned. L. 55.

545. Pabit Celeftin III. nimmt bas Stift Bilid in feinen Schut, Deffen Befitzungen und Privilegien bemfelben bestätigenb. - 1195, ben 29. April.

Celestinus episcopus seruus seruorum dei dilectis in christo filiabus, abbatisse Vilehensis monasterii eiusque sororibus tam presentibus quam futuris regularem nitam professis in perpetuum. Prudentibus uirginibus que sub habitu religionis accensis lampadibus per opera sanctitatis jugiter se preparant fre obniam sponso, sedes apostolica debet patrocinium impertiri, - Statuentes ut ordo monasticus qui secundum deum et b. Benedicti regulam in eodem monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. Preterea quascumque possessiones quecumque bona cadem ecclesia impresentiarum juste et canonice possidet, firma uobis uestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. 1 Liceat quoque uobis personas e seculo fugientes liberas et absolutas ad conuersionem recipere, et eas absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper nt nulli sororum uestrarum post factam in eodem monasterio professionem fas sit de codem loco nisi arctioris religionis obtentu discedere. Discedentem ucro absque communium litterarum cautione. nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terre fuerit, liceat uobis clausis ianuis exclusis excommunicatis et interdictis. non pulsatis campanis suppressa uoce diuina officia celebrare. Benedictiones uero monialium. ordinationes capellanorum uestrorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi, a diocesano episcopo sine pratitate uobis uolumus exhiberi. Sepulturam preterea monasterii uestri liberam esse decernimus, ut eorum deuotioni et extreme uoluntati qui se illic sepeliri deliberauerint. nisi forte excommunicati uel interdicti sint. nullus obsistat. salua tamen justitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeuute uero te nunc eiusdem loci abbatissa, uel earum aliqua que tibi successerit, nulla ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia preponatur. nisi quam sorores communi consensu, uel sororum pars consilii sanioris, secundum dei timorem, et b. Benedicti regulam prouiderint eligendam. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prefatum monasterium temere perturbare. - 2

Figo Celestinus catholice ecclesie episcopus ss. † Ego Albinus Albanensis episcopus ss. † Ego Octauianus Mostiensis et Velletrensis episcopus ss. † Ego International Ego Albinus Prenestinus episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss. † Ego Petrus Portuensis et sancte Rufine episcopus ss. † Ego International Ego Albinus Ego International Ego Albinus Ego International Ego Interna

546. Raifer Beinrich VI. verleiht ber Abtei Altenberg Land, und Bafferzollfreiheit fur ihre gefammte Erebeng. — 1195, ben 18. October.

Hémiricus sextus diuina fauente clementia romanorum imperator et semper augustas et rex Sicilie. Cum ceclesias dei. et loca diuino cultui mancipata benignitatis nostrae fauore clementer respicimus. et uiros religiosus in imperio nostro a theloncis aut aliis publicis exactionibus liberos et absolutos constituimus, ad presentis aite

^{&#}x27; Dier folgt Die mit ber Urfunde Rr. 350 wortlich übereinftimmende Aufgablung ber Buter und Gerechtfame. - 2 golgt bie gewöhnliche Schlufformel.

cursum feliciorem, et ad eterni premii retributionem nobis id profuturum non dubitamus. Nouerint itaque uniuersi imperii nostri fideles, tam futuri quam presentes, quod nos intuitu dituit alutiu, et ob spem eterne retributionis, uros uenerabiles. Iratres de monte suderi, ab omni thelunen tam in terra quam in aqua, epreptuo liberos esse nolumus, et omnino absolutos, de uniuersis seilicet fructibus eorum, qui eis de terris ipsorum, et allodiis annuatim solent prouenire. Itaque mandamus et precipimus uniuersis theloneariis nostris, et officiatis, qui unun sunt aut pro tempore fuerint, ut nullus orum aliquod omnino theloneam ut dictum est a predictis fratribus exigere mudeat, uel accipere de rebus uidelicet prenominatis. Ut autem hee nostre liberalitatis munificentia rata perpetuo et incomuulaa predictis fratribus obseruetur, presentem exinde paginam conscribi et nostre maiestatis sigillo iussimus communiri. Statuimus ergo ut nullus omnino contra hoc mandatum nostrum uenire audeat uel ipsum aliquo modo presumat uiolare, quod qui facere presumperit, nostre maiestatis indignationem se non dubitet incursurum.

Data apud Maguntiam. Anno domini MCXCV. indictione XIII. XV. kal. Nouembris.

547. Ergbifchof Abolob I. von Coin befidtigt bem Riofter gu ben b. b. Martrern vor ber Stadt befieltst ben ju verfchienen Zeiten gemachten Erwerb von vier Theilen eines Allobe gu Alts fidtten. — 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adalphus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus, cunctis christi fidelibus in perpetuum. Quoniam facta mortalium labilia sunt et caduca, et ad obliuionis facile uergunt interitum, necesse est ut aliquo litterarum amminiculo fulciantur, et earum suffragio ab obliuionis defendantur interitu. Presentis igitur scripti testimonio tam futuris quam presentibas eognosceudum transmittimus, quod allodium quoddam in Alsteiden in quinque partes erat subdiuisum, quarum partium duas fratres de ss. marteribus extra muros Colonienses deo serujentes, a legitimis illarum partium possessoribus et heredibus pro LXXXV. marcis sibi comparauerunt. Huius ueritatis testes sunt. Bruno ecclesie maioris eo tempore prepositus. Rudolfus major decanus, Godefridus prep. s. Gereonis, Theodericus prep. s.s. apostolorum, Hildebrandus decanus s. Cuniberti, Theodericus dec. de gradibus. Udo in maiori ecclesia secundus dec. Rudolphus scolasticus. Ulricus capellarius. Henricus dux de Limburg. Henricus dux Brabantie. Willelmus comes Iuliacensis et frater eius Gerardus. Adolphus comes de monte. Friderieus et frater eius Arnoldus comites de Althena. Henricus de Volmuthsteine et frater eius Gerardus, Herimannus aduocatus Coloniensis. Gerardus thelonearius et frater eius Theodericus, et alii quam plures, Acta autem sunt hee anno dominice incarnationis M.C.LXXXV. Procedente uero tempore memorati fratres unam de quinque partibus predicti allodii suis duabas partibus adiunxerunt, quam precio LXXXIIII. marcarum a Withelmo illius partis tune possessore legitimo et a suis coheredibus sibi comparauerunt. Huius rei testes sunt. Herimannus monasteriensis episcopus, Ulricus majoris ecclesie decanus major, Godefridus prepositus s. Gereonis. Theodericus prep. s. Andree. Theodericus prep. s.s. apostolorum. Gerardus s. Gereonis choriepiscopus. Pyramus eiusdem ecclesie scolasticus. Ludewicus maioris ecclesie canonicus, et frater eius Philippus de Dollendorp. Wilhelmus comes Iuliacensis et frater eius Gerardus. Friderieus et Arnoldus comites de Althena. Theodericus comes de Hostaden, Henricus de Wollmuthsteine et Gerardus frater eius, Herimannus aduocatus Coloniensis, Rizo de Mûlenheim, Gerardus theloniarius et frater eius Theodericus. Acta sunt bec anno dominice incarnationis. Millesimo centesimo XCII. Elapso autem post hec aliquo temporis spacio. fratres predicti unam iterum partem de quinque partibus predicti allodii suis tribus addiderunt, precio XLVIII, marcarum sibi comparatam ab Aluerade et suis coheredibus. qui partem illam tunc legitime possidebant. Huius neritatis testes sunt, Ulricus maioris ecclesie decanus. Godefridus s, Gereonis prepositus, Conradus s, Scuerini prep, Theodericus s. Andree prep, Theodericus s.s. apostolorum prep, Udo secundus maioris ecclesie decanus. Rudolphus scolasticus. Wilhelmus comes luliacensis, et frater eius Gerardus, Fridericus et Arnoldus comites de Althena, Heinricus de Wolmutsteine, et frater eius Gerardus, Richzo de Mûlenheim et frater eius Anthonius. Gerardus de belle, et frater eius Otto camerarius, Gerardus thelonearius, et

[&]quot; Mus bem Drigingl in bem Ctabtardip ju Coln.

frater eius Theodericus. Henricus Razo, et alii quam pinres tam clerici quam laici. Quatori igitur partes de quinque partibus predicti allodii, cum uniuersitate ad illas IIII. partes spectante fratribus de s.s. martyribus emptionis urc cesserunt. Cum ergo sub modo et ordine debito hec emptio sit celebrata presens scriptum huins emptionis, et rei gestę seriem continens. impressione sigilli nostri fecimas communiri, ne quis ista que ordine tam legitimo sunt peracta, in posterum presumat retractare. Quod si quis fecerit, nel fratres de a.s. martyribus super emptis iam memoratis molestare attemptauerit iram dei omnipotentis incurrat, et portio eius sit cum illis qui dixerunt domina dea. recede a nobis.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCV. indictione XIII. regnante glorioso imperatore Henrico. anno pontificatus nostri II.

548. Erzbischof Conrad von Maing verleiht ber Abtei Altenberg fur Die Erzeugniffe ihrer Guter Baffer: und Landigollfreiheit in feinem Gebiete. - 1195.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis in perpetsuum. Conradus del gratia moguntinensis archiepiscopus. ashinensis episcopus. Vi ad nostre posteritatis noticiam. negotia que a nobis geruntur certiora perueniant. litterarum en memorie commendamos. Notam ergo faccimus tam faturis quam presentibus, quod fratribas de ueteri monte religioni ipsius ordinis deferentes, in facie ecclesie nostre prelatis ipsius presentibus et annuentibus. hanc indulsimus remissionem, quatinus omnia que de bonis corum ecclesie sue proueniant. si ca per inrisdictionem nostram nautigio uel alio modo deferri contingat. ab onere thelonei. et pedagii absoluta transferantur. Ne autem aliquia autemeterario huic nostre pie ordinationi audeat obuiare. testium auteoritate et sigilli appositione ipsam corroboramus.

Acta sunt hec. anno dominies incarnationis M.C.XCV. Indictione XIII. Domno Celestino sedi apostolice presidente. Henrico V. gloriosissimo romanorum imperatore imperium gubernante. anno electionis nostre in moguntienensem archiepiscopatum XXXIIII. Exilii XXXI. Reuersionis XIIII. Testium nomina sunt bil. Sigehardus abbas alaurissiensis. Arnoldus maior prepositus in moguntia. Burchardus prep. s. Petri. Henricus maior decanus. Warnerus prep. s. Stephani. Wortwinus prep. s. uictoris. Conradus prep. s. Marie. Rucherus custos. Godefridas cantor. Gerardus abbas ebirbach. Comites. Warnerus de withekindestein. boppo de werthein. Ditherus in moguntia scultetus, et aiii quamplures bone fame homines. Predictis uero hoc adicinus. quod si bonis fratrum predictorum bona aliena admixta deferri contigerit. de illis theloneum et pedagium absoluntur. sed et mauta naulum suum reddere non neggligat.

549. Erzbifchof Abolph I. von Coln verleiht bem Regulierherrentlofter bei Reuß eine Fischerei in ber Erft und nimmt baffelbe und beffen Guter in feinen Schut. — 1195.1

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolphus dei gratia s. Coloniensis ecclesie humilis minister Hefiarico preposito et fratribus in ecclesia s. Marie iuxta Nussiam constituta deo et perpetau uirgini descruientibus et eorum successoribus in perpetaum. Desiderabilem religiosorum uirorum pacem et requien tanto prompitori affectu tenenum amplecti quanto orationum eorum suffragia nobis et toti ecclesie apud districtum indicem ualitura confidimus. Huius rei consideratione ad subueniendum paupertine domai uestre que prò sui temporis noultata adhuc tenuis et modica est, piscariam in flumine Arnapha e molendino abbatisse Nussiensia saque in rheum uobis et domai uestre perpetun possidendam concedimus. Curtem etiam quam in splua domui uestre contigua et adiacente concessione felicis recordationis domini Philippi Coloniensis archieptscopi edificastis cum terra arabili ad eam perinente et monibus pertunentiis suis domui uestre in perpetuam confirmamus. Quod quia beatse est qui benedictionem post se

¹ Aus Kinstingers Manuferibern, Banb L.V. S. 27. — 3 Des Aggulierberrenflichte ju Angl wurde im J. 1181 en bem Demcapitel ju Gelfa auf einem Borte befehrte ver ber Detrefette von Arus gehörlich nun, da mehrer Demberren fich berrgiffeten und ihrer Webenung nabmen, reichig mit Gibern ausgehörler. In dem Truigferichen Kriege, im I. 1583, ward des Klefter, jur Gehörseit ber Zudel und bei Zudel und der Zudel und der Zudel und der Zudel der nun der Zudel und der Zudel und der Zudel und der Zudel zu aber Jahre der Zudel und der Zudel und der Zudel zu der Debt zu der errichtet.

relinquit, ommes possessiones siue iura in agris, in syluis, que nostri predecessores domai uestre contradiderunt uel de cuiusque alterius pia donatione uobis accesserunt sub b. Petri et nostra protectione suscipiums et presentis confirmationis benedictione communimus. Auctoritate quoque dei uiuentis et b. Petri statuentes ut quicunque sine ordine iudiciarlo in possessionibus aliquo damno uel lesione domum uestram persequi et opprimere non destiterit nisi resipiscens condigne satisfecerit excommunicationi subiacent et eterne ultionis sententiam auctoritate lesu christi indubitanter incurrat. Testes baius facti. Viricus maior decanus. Theodericus de Wischele. Ricolphus prior de Monte. Ioannes decanus. Leonius notarius. Theodericus pastor de Holtheim. Bertholdus sacerdos et capellanus. Bruno de Beueseheim. Philippus. Heinricus. Ioannes notarii. Aaron sacerdos. Henricus dapifer. Adam pincerna. Otto camerarius, Pilegrimus marscalcus. Gennete filius dopferi. et alii plures.

Data est hec confirmationis pagina anno dominite incarnationis M.C.I.XXXXV. indictione XIII. presidente in ecclesia romana snumo et uniuersali pontifice Celestino. regnante gloriosissimo romanorum imperatore Heinrico. pontificatus nostri anno secundo.

550. Ergbifchof Moliph I. von Coln bestätigt ben Bertrag, wodurch bem Bovelerhofe ber Abtei Anechsteben brei holgewalten zu honningen und einige Biefen zu Rettespeim, gegen 3ahlung einer Rente an die Rirchen bes einen und anderen Ortes, von ben Pfarrgenoffen zugestanden worden. — 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus divina fanente clementia s. coloniensis ecclesie humilis minister omnibus christi fidelibus in perpetuum. Quoniam per obliuionem seu per calumniam uel per quamlibet aliam temeritatem pacta presentis temporis attemptantur, necessaria est instrumentorum conceptio. Inde est quod nos presente et consentiente Fortliuo abbate knetstedensi. Luthario comite de Hostaden. Henrico de Sayna comite provincie, sponsionem presentium scriptis annotare curauimus. Significamus ergo presentis etatis et future posteritatis hominibus, quod parochia de Hoingen curtem de Hovele in perpetuam communitatem pascue sue et lignorum secandorum recepit. ita uidelleet ut tres potestates curtis de Hidenkoven curti de Hnvele assignentur, et in recompensationem talis facti predicta curtis duo talenta cere ecclesie nominate iam parochie la festo purificationis persoluat annuatim. Quod si colonus curtis in Hovele in pecoribus educendis uel receptandis seu lignis succidendis aliquid deliquerit ad similitudinem parinm suorum corrigetur. Scripsimus quoque pactionem que inter parochiam de Nezinisheim et eandem curtem conuenit, eam uidelicet, quod cum prata adiacentia tacita permissione parochianorum a proprietario illius curtis ad priuatam commoditatem fuissent redacta et a pluribus successoribus retenta. denue propter murmur parochianorum ad communem ntilitatem fuerunt remissa et item procedente tempore eidem curti ad utendum specialiter concessa hac interueniente spousione, ut in festo s, Remigli tres solidi coloniensis monete ecclesie de Nezenisheim persoluerentur annuatim. Hoc etiam ordinatum est ut cetere quoque inuasiones que uidebantur siue sint în molendino, siue în ponte, siue în sepibus, uel în fossatis, que hactenus ex contradictione parochianorum fuerant pulsate. deinceps propter iam dictam compositionem maneant intacta, ita ut ecclesie utriusque parochie promissam pensionem accipiant et curtis prefata suo gandeat priuilegio. Ut autem het firma et iuconuulsa permaneant, universis posteris nostris scriptum presens memoriter tenendum transmittimus et sigilli nostri impressione signamus et auctoritate banni nostri confirmamus, ut si quis contra hec uenire temptauerit debite correctioni subiaceat et excommunicatione perpetua se innodatum agnoscat. Prioris ordinationis que facta est inter parochiam de Hoingen et curtem de Hovele testes hi sunt. Fortliuus abbas knetstedensis. Arnoldus custos, Gerardus Crambom. Anselmus cellerarius. Volmarus de Hoingen. Cunradus de Hoingen et filii eius Albero. Hermannus et Tidericus. Fridericus de Hoingen et frater eins Herimannus, et Rutgerus. et omnes reliqui parochiani de Hoingen. qui secandi syluam habent licentiam que unigo geholaede dicitur. Posterioris pactionis que facta est inter parochianos de Nezenisheim et curtem de Huvele testes hi sunt, item Fortlinus abbas de knetstede, Arnoldus custos, Gerardus

[&]quot; Mus bem Cartular ber Mbtei, G. 83.

Crambom. Anselmus cellerarius. Wolmarus de Hoingen. Heinricus Holzgreve. Gerlacus de Hermundishoven. et frater eius Herimannus. Conradus de Hoingen et fili eius Albero. Herimannus et Tirricus. Ubolf et frater eius Sibertus, et Sibertus filius Siberti, et frater eius Winricus. Godefridus de Borheim. Reinardus de Fritzheim, Henricus Warhet, et reliqui parochiani de Nezenisheim qui succidendi syluam habent potestatem, que potestas uulgo gehotzede dicitur.

Acta sunt hec anno domini MCLXXXXV, indictione XIII. concurrente VI. regnante Henrico glorioso romanorum imperatore semper augusto, anno uero pontificatus nostri primo.

551. Erzbifchof Abolph I. von Coln ichenft ber Abtei Anechifieden ein von bem Ebelheren Theoderich von Milendunf refignirtes Grundfidd bei ber Abtei. — 1195.1

In nomine sancte et indiuidae trinitatis, Adolphus dei gratia coloniensis archiepiscopus ommibus s. ecclesis liis presentibus et futuris in perpetuum. Qne ecclesiis rationabiliter conferuntur confirmari debent auctoritate superioris, ne aliqui in posterum infringere uel matare ca presumpseriut. Notam itaque fidelibus esse volumus in ecclesiam de Anechtstede quosdam agros a nobis collatos esse ob piam causam intuitu misericordis dei. Agri quos dedimus incent iutus ecclesiam. iutat locum qui dicitur monticulus. Sicut agros ita et decimas agrorum predicte ecclesie contulimus. Concessimus etiam eidem ecclesie decimas de suis noualibus siue facta sint siue adlute futura. Nobilis uir Theodericus de Minidunha agros istos in pheodo tenuit de manu archiepicopali coloniensi. et a Theoderico Adolphus de Ehner, quedam matrona Thidadris medicatama agrorum istorum de manu predicti Theoderici tenuit. Agrorum istorum resignatio facta est in manu Theoderici de Militadunk ab his qui ab ipsa cos tenuerunt. Ipse uero Theodericus in manu nostra resignauit eos pro medicate, sicut in manu archiepiscopali domni Philippi alam medictatem prius resignauerat. Factum ergo nostrum et pie recordationis domai Philippi archiepiscopi ratum esse uolentes, hanc paginam iussimus conscribi et muniri nostre auctoritatis sigillo. Dedimus etiam ecclesie cidente decimam de Wincenrode de nouali quod ilam partiu factum est et post fet plenius.

Paginam istam contra importunistatem malorum dedimus anno MCLXXXXV. Quiemmque ecclesiam prenominatam reuocet manum et animum. Huius facti sunt testes. Ulericus maioris ecclesie decanus. Theodericus s. apostolorum prepositus. Theodericus b. marie uirginis ad gradus. Udo maioris ecclesie decanus. Theodericus S. apostolorum prepositus. Theodericus b. marie uirginis ad gradus. Udo maioris ecclesie secundus decanus. Gozwinus abbas da ueteri monte. Henricus comes de seina. Arnoldus comes de alzena. et comes Fridericus frater cius. Heuricus comes de arnolam sendenciam sobilis in colonia. Otto cameraius. Henricus dapifer.

552. Erzbifchof Abolob I. von Coin befundet, bag Graf Abeoberich von Sochfladen ein von bem Grafen Bertolf von Reuenburg erworbenes Allobe zu Eggershoven ber Abtei Anechifteben verfauft habe. — 1195.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dei gratia coloniensis archicpiscopus omnibus s. ecclevia lilis presentibus et futuris in perpetuum. Que ecclesiis rationabiliter conferuntur, confirmari debent auctoritate superioris, ne aliqui in posterum infringere uel muture es presumant. Notum itaque fidelibus esse uolumus. quod Theodericus comes de Hostade a Bertolfu comite de Nuenburch allodium quoddam in Ekkincheim, tanu in agris quan reditibus, situis et pasceniis. onnis sabmota contradictione perenia sua comparanti. Allodium perenominatum predictus Theodericus comes filio suo Luthario presente et consentiente ecclesie b. marie in Anetsteden pustea ueudidit, et presentia et auctoriate archiepiscopi Philippi confirmanti. Hoe ergo factum ratum esse cupientes haue paginam iussimus conscribi et municri nostre auctoriatis sigillo contra importumitateum andorum.

Anno MCXCV. Quicumque ecclesiam prenominatam inquietauerit contra hanc nostrani confirmationem ueniendo maledictioni excommunicationis subiaceat, donec ab iniuria reuocet manum et animum. Huius rei testes sunt.

¹ Aus bem Cartular ber Abtei, G. 65. - 2 Mus bem Cartular ber Abtei, G. 483.

Ulricus majoris ecclesie decanus. Theodericus prepositus ss. apostolorum. Theodericus prep. a. Andree. Theodericus decanus b. marie ad gradus. Udo maioris ecclesie accundus decanus. Arnoldus comes de Alcena. et frater ciua comes Fridericus. Willelmus comes iuliacensis, et frater eius Gerardus, Henricus comes de Huckenswach, Godeschalcus de Pyremont. Gerardus de schideriche, Herimannus nobilis comes de colonia, et frater eius Gerardus. Herimannus de Aluetre.

553. Dito von Bidrath ichenft ein But ju Bettrath, welches Berbernie von ihm gu Lehn bat, beren Zochter in Die Abtei Meer aufgenommen worden, nach bem Zode Diefer beiden ber Rrantenpflege in ber genannten Abtei. - 1196.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Otto de Wickerode omnibus in perpetuum. Notum sit universis tam futuris quam presentibus, quod ego Otto et mater mea b. recordationis predium in Betterode, quod Gerbernis a nobis inre feodali tenuit, ob remedium nostrarum animarum contulimus ecclesie b. Laurentii in Mere, tali tamen conditione, ut Gerbernis iam dicta censum de dicto predio annuatim soluendum, scilicet V. solidos, quamdiu niuit percipiat. Gerberne autem defuncta V. solidi de predio iam prenominato annuatim soluendi assignahuntur Ode. filie dicte Gerbernis, que in merensi ecclesia sanctimonialis est. Oda uero defuncta census annuatim de predio sepius nominato soluendi cedent commoditati et usui sororum in Mere infirmantium. Preterea sciant omnes et singuli quod Gerbernis sepius nominata omnem substantiam rerum suarum mobilium ob remedium anime sue post ipsius obitum 'ecclesie merensi legat. et legauit. Ne igitur hoc factum pium et rationabile aliquorum inuidia sine calumpnia reducatur in irritum, presens scriptum super eodem facto contextum sigilli mei appensione confirmo. testimonium etiam super eodem facto innocans uirorum dignorum, testes autem sunt. Herimannus abbas Capenbergensis. Erenfridus abbas Steinneldensis, Gerardus prior in Mere, Herimannus cellerarius, cum aliis pluribus huius ecclesie familiaribus.

554. Ergbifchof Abolph I. von Coln befundet, bag fein Borganger Philipp gum Schut bee Landes bas Obereigenthum (Sale) ber auf beiben Geiten bes Rheins gelegenen Alloben bes landgrafen Ludwig und beffen Tochter Jutta, namlich ber Schloffer Beilftein, Bied und Binded gefauft und zum Theil bezahlt habe; bag beffen Rachfolger Bruno bem Grafen Tirrich von Landeberg, Gemabl der Erbin Jutta, fernere Bablung geleiftet, und er ben Reft abgeführt; bag er barauf Die feierliche Uebergabe ber Schloffer erhalten und folde, mit Borbehalt Des Deffnungerechtes, nebft einem Gut gu Abbach, jenen Chegatten gu Benefig verlieben babe. - 1197, ben 22. Januar.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus digina fauente clementia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. universis christi fidelibus tam presentibus quam futuris in perpetuum. Cum ea que a mortalibus aguntur tractu temporis in obligionem frequentius deducantur. Jignum est illa scripto diligentius commendari, que ad honorem dei et ad defensionem ecclesie utilius acta et memorie digna commendari noscuntur. Proinde nouerit tam futura fidelium christi quam presens etas, quod predecessor noster felicis memorie philippus archiepiscopus ob munitionem terre et pacem ecclesiarum pactus est pro tribus milibus marcarum et quingentis marcis omnia allodia lantgrauti L'édewici que sita sunt in utraque parte Reni a silua que uocatur Osnièhe uersus partes inscriores, scilices castrum Bilestein cum attinentiis suis, castrum Widhe cum attinentiis suis et utrunique castrum Windecke cum suis attinentiis, ut omnia hec allodia coloniensi ecclesie in posterum perpetuo attinerent. Horum allodiorum traditionem ipse primum a presato lantgrauio Ludewico et a filia sua lutta recepit et predicte pecunie partem

49

^{*} Aus bem Cartular ber Abtei, fol. 34. v. Das Jahr ber Urfunde ift am Rande beigeichrieben und wird auf bem Driginal vermerft gemefen fenn. I. n.

ante suum obitum persoluit. Post eum successor suus Brung srchiepiscopus patruus noster partem quoque eiusdem permie persoluit comiti Tirrico de Landesberg marito uidelicet prefate iutte, que post obitum patris sui supradicti Lantgraufi predictorum allodiorum legitima atque unica beres fuit. Post hunc patruum nostrum cum per diuinam misericordiam nos ad archiepiscopatus dignitatem accessissemus, predecessoris nostri pactum seruare uolentes. religium pecunie quod restabat soluendum integraliter prefato comiti Thirrico et iutte uxori sue persoluinius, et omnium predictorum allodiorum proprietatem a mann ipsius einsdem comitis Thirrici et iutte uxoris sue sollempniter recepinus, ita quod idem ipse comes Thirricus et eadem uxor sua iuta Colonie in curia episcopali coram prioribus Coloniensibus et nobilibus terre et ministerialibus b. Petri, atque burgensibus cinitatis, ac toto populo in manum nostram omnium predictorum allodiorum proprietatem que uulgo Sale dicitur sollempniter resignauerunt, et continuo ad altare b. Petri pariter procedentes, eadem allodia b. Petro super altare suum obtulerunt, et nos subsequenter iuxta consuctudiuem ecclesiasticam bannum facientes eadem ipsa allodia ibidem b. Petro et Coloniensi ecclesie sub anathematis uinculo confirmanimus. Postmodum cum eodem comite et uxore sua ad predicta castra accedentes ea nobis et ecclesie Coloniensi saliuimus, ubi castellani corundem castrorum nobis et ecclesie Coloniensi fidelitatem fecerunt, et prestito iuramento confirmauerunt, quod onni tempore quando Coloniensis archiepiscopus propter scerram aliquam imminentem onus habuerit, insi hec castra ei omuia aperiant, quatinus ipse pro ucluntate et arbitrio suo milites in eis ponat, et hiis castris quamdiu tunc opus habere dinoscitur, libere utatur, donec werra sedata sit, et terra pacificata quiescat. Tunc rursum ea castellanis sicut prius erant cum integritate restituat, et hoc juramentum in quiuslibet castellani mutatione de tempore in tempos innouabitur. Adjectum est etiam quod si predictus comes Tirricus uel suorum succedentium heredum aliquis elegerit magis alii domino quam Coloniensi archiepiscopo seruire, et si ille dominus werram contra Coloniensem ecclesism habeat, tunc hec castra sicut prefinitum est Coloniensi archiepiscopo patebunt, ut antem sepedictus comes Thirricus cum uxore sua hanc suorum allodiorum traditionem ecclesie Coloniensi liberius atque liberalius complerent, ipsi pariter hec eadem silodia in beneficio de manu nostra sibi atque heredibus suís receperunt, ea condicione quatinus nec herstura unquam nec herwede nec expeditio ultra alpes inde soluatur. Nunquam etiam ab heredibus suis hoc beneficium alienari potest, uel debet, quia si idem comes Thirricus uel uxor sua predicta iutta sine liberis decesserint, quicumque propinguior eorum heres extiterit, ille hoc beneficium sccipiet, et sic erit de aliis in posterum. Preterea concessimus predicto comiti quicquid burchardus in Asbach tenuit. scilicet beneficium quod L'idolfius de Dasle postea a duce Sveuie tenuit. Additum est etism huic ordinationi et facto, ut quicumque ministerialium predictis sllodiis attinens uxorem de aliena familia duxerit et filios ex ea genuerit, nullus illorum filiorum quicquam amplius de feodo patris sui quod hijs allodiis attinet, a domino optinere possit, nisi quantum tales filii a domino obtinere poterant, autequam hec allodia b. Petro traderentur. Statuinus etiam ut omnes attinentes predictis allodiis tam ministeriales quam alii in nostris ciuitatibus et oppidis omni iure telonii exempti sint iure Coloniensi. Vt autem hec omnia rata et inconuulsa permaneant, et ad omnium tam presentium quam futurorum noticiam perueniant, nos presentem paginam inde conscribi et sigilli nostri inpressione et banni districtione communiri fecimus, districte precipientes, quatinus hec omnia sicut premissa et preordinata hic inueniuntur. ita ea inuiolabiliter atque perpetualiter obseruentur. Si quis autem contra hec ausu temerario uenire et ea perturbare et uiolare presumpserit. ille omnipotentis dei et b. Petri apostoli iram ac indignationem incurrat, et perpetuo anathemati subiaceat. Huius rei testes sunt. Ludewicus maior prepositus. ulricus maior decanus. Gerhardus xanctensis prep. Bruno Bunnensis prep. tirricus prep. ss. apostolorum. herimannus prep. s. Seuerini. tirricus prep. de Rese. Godefridus capellarius. hii uero nobiles. Henricus comes Seinensis et frater suus euerhardus. Arnoldus et fridericus comites de altena, Wilhelmus comes Iuliacensis. henricus filius ducis de Lempuro. Henricus comes de Cessele. Henricus comes de hicenswage, euerhardus de hinkebach. Gerhardus comes de Are, Luttarius comes de honstade. Gerhardus de blancenheim, et frater suns Conradus. Gerhardus de wassenberc, Conradus de dicke, Otto de heldorp, ministeriales uero b, Petri, henricus de volmûtstein. Gerhardus frater eius, henricus de alpheim, et frater suus arnoldus, herimannus aduocatus Coloniensis, herimannus de aluetere marescalcus. Gerhardus albus et frater suus Otto camerarius, Reimarus de Rothe, wilhelmus Scilling, et filius suus wilhelmus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVII. Regnante henrico glorioso Romanorum imperatore.

Anno pontificatus nostri secundo. Datum Colonie XI. kalendas februarii.

5.55. Erzbifchof Abolob I. von Coln bestätigt ber Abei Anechisteben einen Zehnten zu Eggenrath und ein Mobe zu Benrath, welche ber Goelberr Driv von Bidrath zur Gerächtigfeier seiner Tochter Uba und zu seinem Seelenbeil berielben geschentt, — 1197, ben 30. Mai.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensis archiepiscopus presentibus et posteris in perpetuum. Ad officium nostre digniatis pertinet, et nostre saluti expedit, et que nostro tempore ob piam causam in domos religiosas conferuntur. a nobis accipiant debite confirmationis robur. Otto de Wickerode nir nobilis pie cogitans de salute anime sue et suorum. in ecclesiam de Anechtstede decimam quandam contulit, humillime rogans ut filie sue premortue Ude memoria ibidem fieret lugiter. Decima ista in uilla inect que dicitum quod habebat Venirode, ab co exspectans mercedem apud quem nullum bonum manet irremaneratum. In his bonis Otto, filius Ottonis. aduocatiam tenebit. Propter istorum confirmationem charta ista est conscripta et munita nostro sigillo. Auctoritate ergo patris et filii et spiritus sancti precipimus ne hec bona aliquis ab ecclesia de kanchtstede anderat, uel aliquum in eis faciat uiolentiam ad lesionem religiose domus.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis MCXCVII. indictione XV. Huius rei testes sunt. Ludewicus maioris eclesies prepositus. Bruno bunnensis prep. Hermannus s. Seuerini prep. Tirricus s. Andree prep. Hildebrandus s., Caniberti decanus. Ivo ss. apostolorum dec. Udo secundus dec. maioris ecelesic. Rudolphus scholasticus, Heuricus comes de Limburg. Henricus comes de Seine. Gerardus comes de Nurberg. Lutharius comes de Arc. Enerhardus de Hengebach. Tirricus de Milendunk, Hermannus aduocatus coloniensis. Adam pincerna. Heinricus de apfier. Otto camerarius, et alii caum plures. Datum colonie per mansus Godefrid capellarii nostri III. kal. junii.

556. Ergbifchof Abolf I. von Coln bekundet, bag bie Abtei Camp von Bermann, Unterbechanten ber Domfirche, und beffen Bruber Ludger, Canonich bes Gerconftiftes, ein in bem Begirfe ber Probstei und Dechanie biefes Stifts gelegenes haus mit Actland zu Rath" zu Erbzins erwort ben habe. — 1197.

In nomine sancte et indiaidue trinitatis. Adol/us dei fanente clementia Coloniensis archiepiscopus omnibna tam presentibus quam futuris in perpetuum. Licet omnibus in negotiisi iastis prodesse cupiamus. maxime tamen religiosamu uitam agentiamu ottiliatibus inseruire, animum gerimus promptiorem. Quapropter omnibus tam presentibus quam in omne tempus futuris scripti huius attestatione notum esse uolumus. quod fratres campenses a domno Hermanno maioris ecclesie; in Colonia subdecano, et germano cius Ludgero s. Gereonis canonicu unanimiter consentituatibus, intra prepositure et decanie, s. Gereonis terminos domum uuam in Rodhe et aream cum silue communione et XXX, iugera legitime possessioni illorum attinentia. Iege et iure censuali excolenda obinueruut. ea conditione, cut annuatim exidue V. solidos miulolabilite persoluant, et pro debito quod karmeidhe dicitur, quod non niul defuncto uel succedente nono abbate pronenire debuerat, per singulos annos solidum unum ex consensu partium predictis V. solidis supperaddant. Ut autem fratres campenses prefatos canonicos ad hoc pactum inducerent V. nareas esistem ce dividente central represenerat.

^{*} Aus bem Cartular ber Abei, S. 425. — * Eine gleichzeitige Nafisprift auf ber Ruckeite ber Urtunde fagt "Roobe luxta gumbrenkenbem", und aus ber Bergleichung meberere fisieren Urtunden ergibt fich, bab ber leptere Det Gemmersboren im Kreftle Bergebru und Kreftleife Umrehren, foldlich Bode bab blichtig getigen Der Fatt ie-

sigilli nostri impressione presentem paginam roboranimus, hoc adicientes, ut si qua ecclesiastica secularisue persona, hanc pactionis mutue: iustitiam mutare uel infringere attemptauerit dei omnipotentis iustam indignationem et banai nostri districtam innodationem incurrat, donce manum et animum ab iniusta presumptione reuocaserit.

Acta sunt bee anno dominier incarnationis M.C.XCVII. indictione XV. gloriosissimo Henrico romanorum imperatore et semper augusto reguum Sycilie feliciter gubernante. Testes sunt. Ludewicus maior prepositus. Udo maior decanus. Teodericus prep. s. Gereonis. Teodericus prep. sa. apostolorum. et quam plures alii tam clerici quam laici.

557. Erzbifchof Abolph I. von Coln beftdtigt Die von bem Ritter Bilbelm Schilling gemachte Stife tung bee Frauenfloftere ju (Schillinge:) Capellen. - 1197.1

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensis ecclesie pastor humilis, christi fidelibus in perpetuum. Que sancte et religiose fiunt, quanto christo gratiora sunt, tanto maiori diligentia transmitti merentur ad noticiam posterorum. Series enim annorum nonnumquam reddit obscurum quod preteriit. et ideo necessaria est scripti inspectio, ut per eam seruetur in memoria, quod ex caritate principium accepit et promotionem, Wilhelmus miles. cognomine solidus, de propriis bonis capellam construxit, et constructam dotauit bonusculis quibusdam, pie cogitans de salute anime sue. Ecclesia predicta que proprio nomine Capella uocatur, data est sanctis domnabus, ut in ea religiose ninerent, et per sanctam religionem pro se et pro aliis indesinenter deo supplicarent. Locum totiens nominatum, et universa ad eum pertinentia. Wilhelmus miles in manus nostras resignauit, nostre discretioni et eorum qui nobis in dignitate succedunt. regimen loci. defensionem et protectionem fideliter committendo in presentia priorum, ut ego et successores mei aduocatiam loci semper teneremus, numquam eam translaturi ad manus aliorum, Abbati de Floreffia et sue ecclesie locum illum subiecimus. ut sorores religiose uiuerent. iuxta abbatis preceptum et consilium, et illius persone que per abbatem Capelle presceretur. Si autem persona que per abbatem loco iam dicto preficitur, ad regimen loci non suffecerit, uel minus religiosa inuenta fuerit, abbas hanc personam deponere debet, et aliam magis utilem et plus idoneam substituet. Ordinatum quoque est prudentum consilio et propter cautelanı rationabilem. ne numerus sororum excederet numerum quadragesimum. nisi illa intercederet necessitas. unde ecclesia multum posset inuari, et propter quam religiose dispensari posset contra primam ordinationem. Quando de hoc numero continget sororem decedere. alia suscipietur communi consensu ad hoc inclinato. nulla re intergeniente que aliquid sapiat quod sit irreligiosum. Statutum est etiam abbate presente et approbante. spiritualem curam huius domuncule ecclesiam floressen numquam debere a se remouere, ne sorores destitute maneant, et compellantur inconsolabiliter deslere patris spiritualis desectum. Tres sacerdotes cum uno dyacono in eodem loco continue esse debent, qui ibidem iugiter deo deseruiant, et sororibus in spiritualibus pronideant. Istis statutis abbas floressensis intersuit. et de manu nostra suscepit locum, presentibus quibusdam de fratribus eius. Conuentus etiam totius ecclesie floreffiensis ad hoc sunm consensum inclinauit fraterne et benigne, cum nostre littere ad eum peruenissent pro hoc ipso impetrando. Ut autem hec rata et inconsulsa permaneant, sigilio nostro et floreffiensis ecclesie sigillo corroborata sunt. In presentia priorum nostrorum sunt hec instituta. L'udewici maioris prepositi. Vdonis maioris decani, Brunonis bunnensis prep. Teoderici a. Gereonis prep. Tirrici a. Andree prep. Tirrici 88, Apostolorum prep. Ludewici 8. Seuerini decani. Hildebrandi 8. Cuniberti dec. Giselberti 8. Andree dec. Inonis ss. Apostolorum dec. Herimanni maioris ecclesie secundi decani. Herimanni choriepiscopi. Rūdolphi scolastici, Nobiles etiam terre hiis interfuerunt. Henricus dux de Limburg. Lutharius comes de Hostaden. Wilhelmus comes Iuliacensis, Henricus comes de Seyna, et frater eius Euerhardus. Arnoldus et Fridericus comites de Althena, Gerardus comes de Are. Euerhardus de Hengebach, et filius eius Wilhelmus, Albertus de Safenberg, Gerardus et Cunradus de Blanckenheim. Aderant etiam ministeriales b. Petri. Henricus de Volmuthsteine, et frater eius Gerardus. Herimannus de Alfethra. Herimannus camerarius de Bacheim. Herimannus aduocatus Coloniensis. Herimannus scoltetus de Susato. Otto camerarius, et alii quam plures tam clerici quam laici,

¹ Aus bem Drigingt in bem Rirdenardie ju Buichberen.

Acta sunt hee anno dominice incarnationis M.C.XCVII. Indictione XV. Presidente romane cathedre Celestino papa III. Regnante Henrico romanorum Imperatore semper augusto.

558. Ergbifcof Abolph I. von Coln gablt bie bem Frauenflofter (Schillings :) Capellen von beffen Stifter Bilbelm Schilling gugetheilten Gater und Renten auf. — 1197.

În nomine sancte et individue trinitatis. Adalphus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus in perpetuum. Tam ex equitatis et rationis exigentia. quam ex dignitatis nobis commisse et officii nostri auctoritate tenemur. ecclesiarum sub nobis constitutarum indempnitati pronidere, et a prauorum hominum malignatione eas defensare, ut unicuique ius suum seruetur integrum, nullique in posterum aliquod generetur preiudicium. Nouerint igitur uniuersi tam presentis quam future etatis fideles christi. quod Wilhelmus solidus pie recordationis. eterne salutis non immemor, dum pro anime sue remedio cenobium quoddam construxisset in loco qui capella dicitur, et sorores deo et s. matri sue seruientes ibidem locasset, bonis diuersis in diuersis locis sitis. que sibi sua propria pecunia comparanerat, illud dotauit. Verum licet idem Wilhelmus ipso lure absque alicnius heredis sui contradictione eadem bona ecclesie cuique dare poterat. sicut plurium prudentum uirorum in hoc consentientium sententia in nostra presentia decreuerat, quia ea sua pecunia sibi comparauerat, tamen filium suum Wilhelmum talem habuit, quod eisdem bonis consequenter appotandis corani nobis renunciauit. Hec quidem sunt bona. cenobio quod dicitur Capella a Wilhelmo solido fundatore suo collata. Uniuersum allodium siue in agro siue in ailua quod ipse habuit circa ipsum cenobium. Curiam Rode. Omne allodium quod habuit Verlishovem. Quicquid allodii habuit Odindorp. Omne allodium quod habuit Flamersheim. Allodium etiam quod habuit Muminsheim. Molendinum Heimersheim, quod habuit de ecclesia Sigeberg. Quicquld allodii habuit. Waledorp. tam id quod per emptionem quam id quod per successionem ad ipsum peruenerat. Allodium quod habuit Setheme. cum omnibus attinentiis. Molendinum Gorgendorp, et quicquid allodii ibidem habuit, Allodium et quoddam Laizguith, que habuit Thesdorp. Allodium suum Reindorp. Et quoddam laizgüith Alisdorp in silua. Allodium suum Puplisdorp. scilicet duos inrnales in uineis. Hersele VI. iurnales in uineis et in agris. Witheich VII. iurnales in uineis et in agris. et II. solidos annuatim. Burnheim unum iurnalem in uineis, et VIII, maldra tritici et siliginis, et XVIII, denarios annuatim. Omnes uineas quas habuit Brüchkin. Allodium Bargene. et Vrimersdorp. in silua. in agro. nel in areis. In remove III, jurnales et dimidium in uineis, Item Hersele unum molendinum. Pinesdorp infra parrochiam VI. maldra siliginis annuatim II. iurnales et dimidium in agris. Bulgenisheim et Kukinheim XV. iurnales in agris. Asch X. iurnales in agris. Ouishorm. unam aream. et VIII. iurnales in agris. Lablar. unum mansum in agris. quem emit contra Ottonem de Belle. Mectenheim VIII. iurnales iu agris. Item in uilla Lüblar allodium erat ad episcopatum pertinens, cuius fructus ad plumarios nostros pertinebat pro labore eorum, Wilhelmus de quo et supra dictum est pro eodem allodio molendinum dedit positum Lechenich. soluens marcam annuatim ad usus plumariorum. et per hanc commutationem allodium libere datum est ecclesie prenominate archiepiscopali consensu et approbatione ad hoc sollempniter inclinatis. Duo fratres Arnoldus et Herimannus allodium possidebant in uilla Asch. habebant etiam ius patronatus in ecclesia ciusdem nille, et Otto nir nobilis de Wicherode codem iure gaudebat. fratres una uice presentabant personam inuestiendam. et Otto nir nobilis alia. Wilhelmus prenominatus a fratribus allodium emit, cum omnibus ad illud pertinentibus terris. aquis, siluis, et ipsum ius patronatus quod habebent la ecclesia eiusdem uille, exceptis ministerialibus. Comes Henricus de Seyne maioris ecclesie aduocatus suscepit illud quod uulgo dicitur Sale, et susceptum resignauit in manus nostras, et ita hec omnia collata sunt in Capellam, iuste et sollempniter. Prefatus uero Otto de Wickerode uir nobilis pie cogitans de salute anime sue et suorum. ius

¹ us bem Driginal in bem Liedenarche ju Buichvorn. - 3 Die genannten Ditt find: Rath, Berekoven, Dbenberf, Alamerbeim, Mourtsphim, Scimerpiem, Salberf, Sockenn, Deberch, Reinivord, Nabord, Poppelsborf, Seriel, Biebig, Bennbeim, Frimterberf, Pinkorf, Bulkerkim, Cuchenbeim, Gich, Liblar, Medenbeim.

patronatus eiusdem ęcelesię in Asck. uitlę prenominate, quod ad įpsum pertinebat, eldem monasterio in Capella libere contulit, humillime rogans, ut sui suorumque inibi memoria faeret, et ab eo hereditatem in regno del perciperet, apud quem nullum bonnum manet irremuneratum. Ut autem hee rata et inconuulsa permaneant, sigillo nostro, et Boreffiensis ęcelesię sigillo corroborata sunt. Testes huius rei sunt Ludewicus maior prepositus. Udo maior decanus. Bruno Binnensis prep. Tirricus s. Gereonis prep. Tirricus s. Andreę prep. Tyrricus ss. Apostolorum prep. Ludewicus a. Seuerini decanus. Hildebrandus s. Cuniberti dec, Giselbertus s. Andreę dec, Ivo ss. Apostolorum dec, Herimannus maioris ęcelesię secundus dec. Herimannus choriepiscopus, Rudolphus scolasticus. Hencicus dux de Limburg. Lútharius comes de Hostaden. Wilhelmus comes de Iuliaco. Henricus comes de Seyna et frater eius Euerhardus. Arnoldus et Fridericus comites de Altena. Gerardus comes de Are, Henricus do Volmútsteine, et frater eius Gerardus. Herimannus de Alfetra. Herimannus aduocatus Coloniensis.

Acta sunt anno dominice incarnationis M.C.XCVII.

559. Erzbifchof Abolph I. von Coln ichentt bem Rlofter Fuffenich verichiedene Grundftude, welche Ritter hermann von Alfter zu Lebn gebabt. - 1197.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolphus dei gratia coloniensia archiepiacopus christi fidelibus et futuris in perpetume. Congruit honori nostro et saluti, ut ea que conferuntur in domos religiosas a nobis uel ab aliis in nostra presentia per nos accipiant robur et confirmationem. Notum ergo universis facimus nos dedisse sororibus de rúsnich mansum terre et tres inranles uinee. et XVIII. iurnales memoris. Bona insta herimannus miles de alfre a nobis in pheodo tenuit, et ab ipso alius h. prefatus miles pheodum ab alio suscepit, et resignatum sibi in nostra manu nobis resignault, uxore et liberis eius consencientibus. Nos ista bona iusto modo ad nos deuoluta in monasterium sororum contuliums, orationibus sororum nos committendo. Hec omnia seribi iussimus, et muniri nostro sigillo, ne in posterum aliquis contra ista sollempniter facta uenire presumat. Si quis ductus temeritate contra ista uenire presumpeerit, anathematis ulnculum incurret, et sue salutis detrimentum pacietur.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVIL Testes omnium istorum sunt Ludewicas maior prepositus. Udo maior decanus. Theodericus prep. s. Gereonis. Bruno bunnensis prep. Theodericus prep. s., apostolorum. Henricus comes de seyna. Henricus dux de limburg. Gerardus comes de Are. fratres nostri comites Araoldus et Fridericus de althena. Euerardus et filius cius de hengebach. Herimannus aduocatus colonienis. Otto camerarius. Antonius de bleinse. Conradus de besnich. Winricus et Herimannus de siegendorp. et alii quam plures.

560. Erzbischof Aboloh I. von Eln genehmigt, daß ein Grundflud bei Dannald, welches von ihm Graf Aboloh von Berg, und von diesem bessen Ministerialen von Wandeim zu Lehn batten, dem Kloiter Dunvald abgetreten und an bessen Grundslude zu lledrath, Buttgen, Mansheim und Reuß zu Lehn gestellt worden. — 1197.

In nomine sancte et inditidute trinitatis. Adolphas dinina fauente clementia s. Coloniensis ecclosie archiepiscopus.
tam presentibus quam futuris in perpetuum. Notam esse uolumus quoddam concambium per nos effectui mancipstum.
man quendam agrum b. Petri in Dumradi contiguum Adolphus innier comes de Monte a nobis et antecessoribus
in beneficio habuit. subsequenter ab eo ministeriales sui de Wagenheim Theodericus. Hermannus. Rutgerus, quem
agrum ab eisdem ministerialibus eidem comiti. et ab eodem comite nobis debito ordine resignatum priedite ecclosie.
b. Marie in Dumvadi in liberam proprieta herem contuliumus et predictorum ministerialium proprias hereditates in

¹ Mus v. Bedinghoven's Manufcripten, Vol. I. 397.

recompensationem accepinus. unum scilicet mansum in Okrode. et unum in Budecke. et dimidium in Wagenheim et unam donum Nuzie. annuatim soluentes XVIIL solidos coloniensis monete. Que omnia predictus comes a nobis in beneficio habenda concessia, et sis supramemoratus ager in liberam proprietatem ecclesie b. Marie in Dunwald nostra traditione transiuit. Hee igitur ut rata et inconnulsa pernamenat. uolumus scripto firmari et sigillo nostro signari, testes etiam subscribi, quorum nomina lace sunt. Ludowisus maior prepositus. Uricas maior decanus. Udo decanus, Adolphus comes de monte. Wilhelmus comes iuliacensis, Gerardus frater eius. Arnoldus comes de Altena. Fridericus frater eius. Henricus comes de habynswagen. Henricus de Volumundesteine. Gerardus frater eius, Hermannus aduocatus. Hermannus de Alflere.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVII.

561. Erzbischof Abolob I. von Goln genehmigt, daß daß Stift Raiseremerth den Behnten zu her meebaute und Laubad zu ben Stiftsgefällen eingezogen und bem Pfarrer zu Mettmann ben Behnten zu Metfaufen und Buschhofen nehlt bem Pfarrhof als Competenz ausgesetzt babe; auch bag baffelbe bie veraußerten Theile be Pfarrzehnten zur Berbefferung ber Prabenden wieder einsie. — 1198, den 15. April.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dinina fauente elementia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. Omnibus christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Pio proposito pium prebere assensum. Sanctum est et pium. Proinde ea que a fratribus ecclesie in Werds ad commodum et utilitatem ecclesie sue operose et utiliter ordinata sunt approbantes, rata habemus, et ne alicuius dolo uel calumpnia in posterum possint perturbari, auctoritate nostra confirmamus, fidelis scripture testimonio rite roborata. Notum sit igitur uniuersis christi tam futuri quam presentis eui fidelibus, quod uacante ecclesia in Medeme. predicti fratres decimam omnem de hermenninchusin. et de loubeke annualim prouenientem, ecclesie s. Suiberti ad supplenda fratrum stipendia. sine omni onere perpetuo possidendam, quia ius presentandi pastorem in predicta ecclesia ad solos fratres ecclesie b. suiberti pertinet, plene et liberaliter contulerunt, et pastori eiusdem ecclesiç quem instituerunt in presenti uel in posterum instituent, cam partem decimarum dederunt, qua et ipse contentus esse, et archiepiscopo cathedraticum et archidiacono seruitium suum possit et debeat persoluere. Has autem decimas pastori assignauerunt, uidelicet in mezenchusen, et decimas in buscharne, et dotem ecclesie, cum agris ad ipsam dotem pertinentibus, et homines cerecensuales eiusdem ecclesie. Preterea quia prouida sollicitudine renocandum est. quod contra deum et ius ecclesiasticum inuenitur temere factum, predictis dilectis nostris canonicis ecclesie s. Suiberti districte iniungentes. auctoritate donni et patris nostri summi pontificis et nostra firmiter precipimus. ut omnes decimas predicte parrochie que a pastoribus eius quocumque tempore seodali concessione alienate sunt, contra deum et statuta sanctorum pontificum, et a laicis occupate, in uillis uidelicet hermenninchusen, Loubeke. Nennenchouen, et stentembero predicti fratres nostra et summi pontificis auctoritate ad usum ecclesie sue requirant, et stipendiis suis applicent meliorandis. Hanc igitur nostre attestationis et precepti paginam, sigilli nostri impressione munitam, ecclesie s. Suiberti in Werda concessimus, sub anathematis uinculo districte precipientes, ne quis malignandi studio contra hoc factum uenire attemptet. Huius rei testes sunt, Bruno bunnensis prepositus. Godefridus capellarius. Bruno de benesheim. Godefridus notarius. Heinricus comes de seina. Simon comes de tekeneberc. Willelmus comes iuliacensis. Arnoldus comes de altena. Otto camerarius, Heinricus dapifer. Adam pincerna. Heinricus marscalcus. et alii quamplures.

Acta sunt hec, anno dominice incarnationis M C.XCVIII. Indictione I. Data aquisgrani per manus Godefridi capellarii feliciter in dei nomine Amen.

Der Dombechant und Archibiacon Ubo genehmigte Gbenbaffelbe mit Urfunde von bem XVII. kal. Mai 1198, wedwegen wir biefen Zag auch für bie erzbischofliche Urfunde angenommen.

- 562, König Otto IV. ftellt bem Erzbifchefe Abolish I. von Colin die Herrichaft Saalfelb (gegen Mudnahme ber Abteien hervord und Breben), die hofe Andernach und Edenhagen und bie Bogtei Clotten gurud; bebt den neuen Joll zu Kaiferdwerth auf, gestattend, bas haus bafelbst und bie Burg Berniftein zu zersteren; befaktigt ibm die besondere Munge, das herzoaftbum, alle Mloden und Leben, und schafft erdlich die von Kaifer Friedrich eingeschrete Einziehung bes Mobilarnachiasse ber Pralaten ganglich ab. 1198, ben 12. Juli.
- C. In nomine sancte et individue trinitatis, Ollo dinina fauente elementia romanorum rex et semper augustus, Ratio suadet, equitas requirit, nostramque decet celsitudinem, omnium ecclesiarum nos indempuitati prouidere, et eas in sua honoris ac iuris conseruatione pie ac clementer confouere, inter quas specialis gratie beniuolentia coloniensem diligentes ecclesiam, universa ci bona quibus a nostris antecessoribus minus decenter prinata est. restitueudum duximus ac libertandum eam ab indebitis oppressionibus inimicorum quibus quondam aggranata est. ad hec quidem per fidelissimum principem nostrum Adolphum uenerabilem coloniensem archiepiscopum inuitati. Inde est quod omnibus christi fidelibus per scriptum presens cupimus clarescere, quod uos attendentes deuotionis ac fidelitatis constantiam lam dicti principis nostri nobis sepius exhibitam coloniensi ecclesie ei eiusque successoribus allodium in Sareuelt (sic) cum omni iutegritate et usufructu attinentium libere restituimus, et in perpetuum confirmamus,1 pro co recipientes abbatias in hervorde et in prethene cum omnibus pertinentiis, reuocato concambio quod fridericus imperator pie memorie et philippus coloniensis archiepiscopus super eisdem bonis fecerant, Restituimus etiam iam dicte ecclesie et archiepiscopo suisque successoribus curtem in Andernaco et curtem in Eckenhagen cum omni attinentium integritate, secundum sui prinilegii tenorem, quod fridericus imperator Raynaldo uenerabili coloniensi archiepiscopo quoudam super cisdem contradidit. Similiter et aduocatiam in Clohttene. quam comes de are de manu coloniensi cum omni pace possidebit. Ceterum ad commodum coloniensis ecclesie universum teloneum in werthen quod de nouo et contra iusticiam ibidem institutum est, penitus auferimus, reducentes secundum statum pristiunn ad locum in quo de iure esse debebit. quod etiam nequaquam augmentabitur, uel per nos uel per nostros successores Burgensibus coloniensibus susatiensibus et aliis de oppidis et uillis coloniensis ecclesie tale ins prestamus et confirmamus, quod non aliud pedagium soluent per totum imperium, nisi secundum tenorem prinilegii predecessoris nostri pie recordationis heinrici imperatoris. Domum in werden et custrum in Berensteyn in quorum fundatione et constructione coloniensis ecclesia fuit pregranata, sepe dicto principi nostro tradimus ad destruendum, nec a nobis nec a nostris successoribus in posterum reedificanda, presertim nusquam in imperio debebit cudi moneta ad pondus uel ad formam coloniensis monete siue ad puritatem nostra uel alterius auctoritate. Ducatum, allodia, feoda, sine ministeriales, quos nunc coloniensis ecclesia nel alii eius nomine possident, cum bona uoluntate nostra et fratrum nostrorum heinrici palatini reni, et wilhelmi de Brynswich et heredum nostrorum sine calumpnia sepe nominatus archiepiscopus et eius successores in perpetuum possidebunt. Mindensis etiam ecclesia va que a coloniensi ecclesia de bonix tenet cisdem quiete sine aliqua contradictione possidebit. Preterea consuctudinem minus decentem, quam fridericus imperator contra insticiam induxerat, scilicet quod decedentibus principibus ecclesiasticis nidelicet personis quemadmodum archiepiscopis, episcopis, abbatibus, abbatissis et prepositis eorum suppellectilem sibi uiolenter usurpanit, penitus abholemus, nec a nobis nec a nostris successoribus retractandam. Ad hec bona fide prenominatum iuuabimus archiepiscopum, ut bona que coloniensis ecclesia a mosella superius tenet, et a quorum possessione ipse uioleuter destitutus est, recuperet. Ut igitur hoc regalis nostre munificentic factum pium ac commendabile nullius in posterum calumpnia perturbari possit, sed ratum permanent,

^{&#}x27; Gelenius de Singelberto p. 25, ind die auf ihm gefährft, geben diefe Ulrfunde nur im Austynge, indem sie mit der Etselle, ib perpetum confernamme" abbrechen und mit "Iwastum altodia" u. f. w. ferefadren. Erzischgef Releyb schole mit Eerzel ein Budrich d. 1.18s ladiet. 1. apud Aquisgramm IV. nomas lusti — in die coronationis d. Otonius, Schalen I. 1818; citae Terzischung der Zingan beier legteren nub unstern Ulrfunde erzisch, daß erde am nämischen Zoge ausgewemme werben. Böhmer, Regena. (13d. derfisch; 11V. 18d.), facht donne) ladit, was der her nachfeschnen Ultunde nutrefisch wird.

ct in perpetuum perseueret. presentem inde paginam conscribi, et maiestatis nostre sigillo lussimus insigniri, Cuins rei testes sunt ... argentinensis episcopus, thietmarus mindensis episcopus. Tirricus traiectensis episcopus. Bernhardus paderbornensis episcopus xanctensis. Bannensis prepositus Bruno. Megteldis ducissa Brabantia. Baldewinus comes flandrie. Heinricus dux de limborch. Otto comes Gelenasis. Arnoldus comes de louis utricus comes hollandie. Heinricus de Cvc. Heinricus comes seyaensis. Symon comes de Tekenborch. Arnoldus comes de altena. withelmus comes iuliacensis. Gerhardus comes de Are. Heinricus comes de hocenswage. Heinricus comes de Cessele. Ritgerus de merheim. Cinradus de Dicka. Giselbertus et Ritgerus de bremet. Otto devikerothe. Heinricus et Gerhardus de volamitisteine. Herimannus aduocatus coloniensis. Herimannus de Aluetre marescalcus. Otto camerarius. Reymarus de Rothe. Giselbertus de Cerreke. et alii quamplures uiri honorati. Signum domini Ottonis quarti romanocum regis inuictissimi,

563. König Otto IV. fpricht die Abril Berben von einer jährlichen Steuer von 25 Marf frei, welche von König Friedrich und besten Sohne Heinrich jur Ungebühr erhoben worben jumb bestätigt bas abreitliche Müngrecht zu Werben und Lübingsbuffen. — 1198, den 13, Juli.

C. In nomine sancte et individue trinitatis. Otto divina fauente clementia romanorum rex et semper augustus uniuersis regni fidelibus in perpetuum. Dignum est omnia memorabilia nostre celsitudinis acta scripture solempnitate ad posterorum noticiam liberaliter transmitti en potissimum que pietatis nostre ac munificentie laudabilibus adornantur edictis. Inde est quod omnibus christi fidelibus per presens scriptum cupimus innotescere, quod predecessores nostri pie memorie fridericus et henricus filius eius imperatores debitum XXV. marcarum ab ecclesia Werdinensi sicut ex relatione obtimatum principum nostrorum cognouimus. indebite et contra iusticiam annuatim exegerunt. Eapropter heribertus einsdem ecclesie abbas postmodum ad nos accedens cum fidelissimo principe nostro Adolpho Coloniensi archiepiscopo aliisque regni principibus Regali nostre dignitati significanit. ecclesiam suam pretaxati debiti exactione iniuste grauari. Nos ergo ipsorum assertioni fidem adhibentes et Werdinensis ecclesie sicut omnium aliarum indempnitati prouidere nolontes eandem ecclesiam in presentia subscriptorum testium a supramemorato debito perpetualiter absoluimus. Monetam quoque ipsius in Werdina et eciam in Ludenkosa utpote fideli ac dilecto principi nostro qui nostro multum insudauit honori regali beninolentia restituimus. Ne quis igitur huic auctoritatis nostre facto pio ac commendabili obuiare presumat presentem paginam conscribi et signi nostri impositione confirmari fecimus. Huius rei testes sunt. Adolphus coloniensis archiepiscopus, Cunradus argentinensis episcopus. Thidmarus mindensis episcopus. Tirricus Traiectensis episcopus. Widekindus Corbeiensis abbas, Ludewicus maioris ecclesie in colonia prepositus. Vdo maior decanus. Bruno bunnensis prepositus, Tirricus in Werde prepositus. Henricus dux de limburc. Willehelmus comes iuliacensis, Gerardus frater eius. Simon comes de Tikeneburg. Henricus comes de Seine. Gerardus comes de Are. Albertus comes de Enuersten. Arnoldus comes de altena, henricus comes de Kesle. Henricus de Kuc. Henricus de Wolmudstene et frater cius Gerardus, Hermannus aduocatus Coloniensis, et alii quamplures uiri honorati.

Acta sunt bec anno dominice incarnationis M.C.XCVIII. Indictione prima. XIII. die Iulii. anno regni nostri primo. Signum domini Ottonis quarti romanorum regis inuictissimi. Data per manum Morandi Regalis aule prothonotarir dice Cunradi Mogontini archiepiscopi et archicancellarii.

564. Ergbifdof Molph I. von Coln genehmigt , daß Die Rlofter St. Mauriß und St. Pantaleon verschiedene Bober bei bem Beiber gelegene Grundfiade ber Bittwe Rigmubis abgetreten, worauf biefe bie Klofterliede jum Beiber geftiftet. - 1198.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dei gratia s. Coloniensis ecclesie archiepiscopus, presentis et fature etatis fidelibus, pacem et ueritatom diligentibus. Ex iniuncto nobis a deo presulatus officio, pia neces[1, 11, 12]

sitate astringimur, si quid in uinea domini nobis credita utiliter plantstum fuerit, nostri assensus benedictione irrigare, nt et actus nostri sub debita habeantur memoria, et honeste sollicitudinis posteris relinquamus exempla. Proinde uenditionem quorundam agrorum que inter monasteria s. Mauritii et s. Pantaleonis ex una parte, et matronam quaudam Rigmudim uiduam ciuem coloniensem uxorem Gerardi, filii Theoderici aduocati ex altera parte, de consensu et approbatione nostra, et priorum coloniensis ecclesie, sollempniter habita est, sicut est celebrata uerborum suffragio, ita fidelis scripture testimonio muniendam duximus. Sunt autem agri de quibus agitor, siti in loco qui uulgo appellatur ad piscinam, quorum pars cum uenditio celebraretur, edificiis occupata fuit, partem lacus adiacens operuerat, reliquam uero partem duabus adiacentem iam dicta Rigmudis terminis suis applicaerst. Quo circa presentis et futuri temporis fidelibus presentis pagine testimonio notum facimus, quod conventus s. Mauritii XV. iornales agri ad curtem in Sulpze iure censuali pertinentes, quorum proprietas atque dominium s. Pantaleonis fuit, de quibus abbati et fratribus s. Pantaleonis annua pensio soluebatur, quos et idem connentus a manu abbatis s. Pantaleonis jure censuali tenuit, et XIII. alios iornales ad monasterium s. Pantaleonis non pertinentes, qui curti ad piscinam uersus ciuitatem circumiaceut, prefate Rigmudi, nullius contradictione obstante uendidit, habita conuentione quinquagiuta marcarum, sub certa forma, sicut sequens docebit scriptura, Concentus s. Mauritii in presentia nostri et priorum per manum magistre et seniorum domnarum, et per manum scabinorum urbis coloniensis. Qui patrocinium aduocatie in possessionibus predicti monasterii habent, predictos XIII. jornales curti ad piscinam ut dictum est adiacentes. prenominate Rigmudi ita libere et absolute tradidit. ut de cetero habeat cadem Rigmudis de eisdem agris plenam et liberam quicquid uolucrit agendi et ordinandi potestatem, monasterio s. Mauritii, et alii cuilibet hominum hoc factum turbandi uel renocandi facultate sublata. Deinde conuentus s. Mauritii alios XV. iurnales de quibus dictum est. in manus abbatis s. Pantaleonis precise et absolute resignans omni iuri quod in predictis agris habuit sine omni exceptione et conditione renuncianit, et easdem agros ab omui iure censuali et omni seruitute, et omui onere sen qualibet alia molestia liberos dimisit, omni censui, ac seruituti, omnibusque plane oneribus que prius in predictis agris esse uel nasci poterant, absoluto et de toto renuntiaus. Sieque abbas de libera uoluntate et consensu fratrum suorum, et conuentus s. Mauritii, ac familie curtis in Sulpze eosdem agros, ob omni in uniuersum onere liberatos. Rigmudi uidue tradidit. Sed quia parum est quod subuerti nou possit, tantusque nostrorum desectus est temporum, ut in nullis, uel in paucis fides inneniatur, et in angelis suis peccatum reperit deus, ad cauendum indempnitati uidue per sententiam familie curtis in Sulpze diffinitum est, abbate et fratribus et familia approbautibus, ipsum abbatem et conuentum et monasterium s, Mauritii omne dominium et ius quod in predictis agris habebaut, ita integre, et sine omni onere in Rigmudim uiduam transtulisse, ut ex tune in reliquum liberam habeat Rigmudis de predictis agris quicquid uoluerit agendi et ordinandi potestatem, nulli plane hominum hunc contractum rescindendi facultate concessa. Sed quoniam adhuc ab onere prestandi decimas predicti agri absoluti non erant, de nostra et Ludewici archidiaconi et Burgensis decani, et abbatis et conuentus s. Pantaleonis, et parrochianorum s. Mauritii concessione. Gerardus pastor eiusdem parrochie omui iuri percipiendi decimas in predictis agris nomine ecclesie sue precise renunciauit. Sed ut cadem ecclesia usquequaque seruetur iudempuis. assignati sunt eidem ecclesie in recompensationem decimarum XVIII. denarii de cetero annuațim percipiendi, în domo pistoria que sita est inxta judeos, în platea que dicitur Stezzene, in parrochia s. Laurentii. Iam dicta uero Rigmudis post obitum mariti sui Gerardi diuiua inspiratione monita. ecclesiam conuentualem ad piscinam in houore perpetue nirginis Marie construxit, quam cum ditare studeret, supradictos agros cum universis que possedit, per manum abbatis Waldeveri ac conventus s. Pantaleonis, et per manum magistre Blithildis, at tocius conuentus ecclesie s. Mauritii, ecclesie ad piscinam ad seruiendum ibidem deo uiuenti ac beate uirgini in perpetuum contulit. Que ergo in diebus sacerdotii nostri bona fide et rationabiliter acta sunt.

¹ Rigmedis — se righti eine Sanbscrift des Atofiret Briber aus der Mitte des 15. Sabrbunderts — Alla adoptica aus ultrici Gerardi thelonarii militis per totam ibeutoniam famosi, et uzof Gerardi militia filli Theoderici adoceati codoniamala, post obtium martii sul la generali paasagio ad terram sanctam defendendam definecti, adhue inuconia uiden fere XXVI.

et de consilio prudentum. ne in posterum cuiaspiam ope uel opera uel nouis adinuestionibus captiose turbari, seu etiam recidiuo dolore in questionem renocari contingat, sub horrendi anathematis uinculo districtio interdicinus, de hanc nostre attessationis paginam: sigilii nostri ac b. Pantaleonis et s. Mauritii inpressione, et banni districtione munitam conuentui ecclesie ad piscinam concessimus. Statuentes ut quicumque hoc factum turbare uel infringere attemptanerit, auctoritate dei uiuentis, ac perpetue uirginis, et b. Petri, et nostra, excommunicationi subiaceat, et nisi resipiscens satisfecerit, eterne ultionis penas cum sathana persoluat. Testes huius rei designati sunt. L'adewicus in Colonia maior prepositus. Udo maior decanus. Gerardus xanctensis prep. Bruno bunnensis prep. Tirricus prep. s. Gereonis. Tirricus prep. s. Andrey dec. s. Gerardus decanus s. Gereonis. L'adewicus dec. s. Seuerini, Hildebrandus dec. s. Kuniberti. Giselbertus s. Andrey dec. Ino dec. sa. apostolorum. Tirricus dec. ad gradus, Isfridus dec. s. Georgii. Fortliqus abbas s. Martini. Erinuirt abb. de Steinuelt. Gozvinus abb. de

annorum dictum monasterium ad piscinam serorum ordinis s. Augustini de nigro subtiti in proprio fundo construxit, et suje benis ac possessionibus large dotanit, -- -- atque in codem monasterio celibem sanctam et exemplarem nitam in habitu uiduali et humili deducendo, cam multis aliis uirginibus, fecit sanctimoniales suas quatuor filias. -- -- Domum suam infra parechiam s. Laurentii colonicusis situatam, et pro nunc comuniter appellatam Costengreuenhuys uendidit ciuitati colonicusi. quam domum ipsa civitas aptavit hovorifice pro statu priecipis et donavit cam duci brabantic propter assistentiam sibi factam io quodam bello contra dominum archiepiscopum colonicesem. In qua uenditione dicta fuedatrix prouida circa futura pericula boc ius sibi reticuit, quod imminente timore insecuritatis ex gwerris aut ailis periculis, sorores dicti conucctus in Wyer perpetuis temporibus debeet habere liberum iegressum. - Deinde qui incepit anno d. miliesimo cecteximo nicesimo ordine fratrum canonicorum premonstratensium sauctitate floreute et devotione famosa feruente, d. archienisoppus coloniensis dieti monasterii caram et regimes in spirituniibus dustaxat commisit religiosis uiris abbati et couuentui in knechistedes dicti premonstratensis ordinis, qui hoiusmodi curam acceptantes ad loaga tempora nunc unum uuuc alium de fratribus auis prefecerunt ipsi mouasterio iu rectorem, -- et successiue ultra commissionem eis per archiepiscopum factam dicti fratres eciam de regimine temporalium bonorum se intromiserunt. Et tandem refrigescente caritate ac denotioce decrescente, aedum dictus abbas uerum etiam uisitatores ordinis premoestrateesis, qui nullam commissionem aut necesse habebant ibidem uisitando et fratres premonstratenses frequenter adueniendo et hospitando nimiis et intollerabilibus sumptibus et expensis insum monasterium suppresserunt et deduxerunt ad paupertatis inopiam, et qued peius ext per suam negligentiam et insolentiam ad dissolutionem morum et lapsum a uita monastica reguiari, la tantum quod communi rumore diquigato 6. Henricus archiepiscopus coloniensis personaliter adueniens sua summa diffinitiua anno d. millesimo tricesimo uicesimo septimo feria quarta post festum inuculionis a crucis amouit et expulit dictos abbatem et congentum knechstedensem a cura commissa et amministratione temporalium usurpata. Inhibendo sub peca excommunicationis late summe ne ammodo se intromitterent de cura et regimiue dicti monasterii în Wyer, quod ad se tanquam plus pater et fidelis dispensator recipiens, commisit cius curam et regimen d. Iohanni decano bunnensi. Et consequenter huinsmodi commissio facta est successiue diuersis allis prelatis secularibus ad tempus CXVI. aunorum. Quibus annis ipsum monasterium consistebat in competentibus prouisione bonorum iemporalium et fama honoris quond pudiciciam enstitatis, sed ad abdicationem et carentiam proprietatis. ac debitam et perfectam regularem observantiam noe proueuit. Immo in ipso degentes sorores fructus et redditus monasterii annualim prouchientes dividebant in portiones et prebendas iuxta numerum personarum, et unaqueque de sua portione seu prebenda cum propriis reditibus annuis et aliis que acquirere potuit privatim vixit prout placuit et suffecit. Sed postmodum anno miliesimo quadringentesimo quadragesimo tertio circa festum assumptionis uirginis gloriose d. Theodericus archiepiscopus coloniensis idipsum monasterium sororum omnino claudi fecit, obstructis fenestris locutorii cum lamis ferreis et paeno dependente, contuitum uisus lutus et extra probibentibus, et reduci ad communes uictum ie una mensa et uestitum de uue uestiario atque ad perfectam abdicationem proprietatis et debitam regularem observantiam. - Idem - archiepiscopus - contuitt sororibus in Wyer pro subtili nigro subtile album, supplens ex statutis sororum regularizearum statuta monasterii ie Weyer, decerbens cius rectricem que bactenus uocata cat magistra, de cetero debere uocari priorissa, et sorores debere wocari sorores regulares sine regularissas ordiels s. Augustini. Comeit bie Sanbidrifi. Das por ben Rauern ber Ctabt Coln gelegene Rlofter mart in bem Aufftanbe gegen ben Ergbifchof Ruprocht ganglich gerftort und bie Ronnen , fanfgig an ber Babl, batten fich in bie Stadt geficotet, mo fie in einem fleinen Baufe jufammengebrudt lebten. Gleichzeitig mar bas Cacilenfift bafelbft burch eingetretene Unordnungen feiner Auflofung nabe. Ergbifchof Ruprecht feste baber im 3abr 1475 bie vertriebenen Ronnen in bas befagte Stift und verleible bemfelben bas gefammte Bermegen bes Rloftere Beiber ein,

Monte. Rúdulfus scolasticas s. Petri. Piramus scol. s. Gereonis. Godefridus scol. s. Seneriui. Herimannus scol. s. Kuniherti. Godefridus scol. s. Andree, Lambertus scol. sa. apostolorum. Godesaduss scol. s. Georgii. Herimannus pastor s. Martini. Cristianus past. s. Laurentii. Annelmus past. s. Brigide. Cristianus past. s. Alabani. Gerardus past. s. Mauricii. Heuricus dux de Lymburg. Henricus et Euerardus comites de Seyna. Wilhelmus et Gerardus comites Iuliacenses. Lotharius comes de Hostadin. Gerardus comes de Are. Adolfas comes de Monte. Herimannus Colonienis aduocatus. Heuricus et Gerardus de Volmusteine. Herimannas camerarius. Otto camerarius. Henricus dandier. Adam pincerua.

Acta sunt hec auno dominice incarnationis M.C.LXXXXVIII.

565. Ergbifchof Abolub I. von Coln fchenft bem Cunibertftifte baselbft ben Rottzehnten gu Mauens beim. - 1199.

In nomine sancte et Indiaidos triuitatis. Adolphas divina fauente clementia a, coloniensis ecclesia archiepiacopas. Officii nostri debito. et commissi nobis a domino talenti ratione subiectas nobis ecclesias modis congruis promouere tenemur. Inde est quod nos benigao fauore, et speciali dilectione qua ecclesiam b. Kuniberti patromi nostri amplectimur, quasdam decimationes uoualium in Maeimheym excultorum siue excolendorum, ob spem patrie celestia, ac piam anime nostre memoriam, in subsidium et supplementum stipendiorum fratrum ibi deo descuientium sicut iure nobis licitum erat ac liberum perpetua donauimus traditione, uolentes igitur hoc nostrum pium et rationabile factum robur firmitatis optinere, Ita ne alicuius temeritate uel dolo possii ririari, presentem inde paginam conscribi, et sigilli nostri munimine confirmari fecimus. Perpetuo anathemate ferientes uniuerose illicitos inuasores, uel detentores, uel quolibet malo ingenio impedientes easdem decimationes, ut in die domini cum dyabolo et elus ministris habeant portionem, eternis ignibus condempanadi. Huius rei testes sunt Lidewicus maior prepositus. Seuerini prep. Tirricus s. Agostolorum prep. Tirricus s. Gerennis prep. Tirricus s. Gerennis prep. Tirricus s. Gerensis prep. Tirricus s. Acuse et alii quamplares urir honorati,

Mithelmus comes Ivliacensis. Gerhardus comes de Are et alii quamplares urir honorati.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.C.XCVIIII.

- 566. König Otto IV. befundet, daß er feine Bruber, die Pfalggrafen heinrich und Wilhelm bewogen, auf alle jene Befigungen, welche ehrbem Erzbischof Philipp von Coln von bem herzogthum ihres Baters, bes herzogs von Sachfen, erhalten, zu verzichten, welche fur die Beodochtung dieses Bergichts Bargen gestellt. — 1200, ben 3. Februar.
- C. Iu nomine sancte et indiuidue trinitatis. Otto dei gratia romanorum rex et semper augustus. omnibus christi fidelibus imperpetuum. Notum facimus tam futuris quam presentibus, quod nos pro fideli et preclaro seruicio dilecti ac fidelis priucipis nostri Adolphi uenerabilis coloniensis archiepiscopi. et totus coloniensis ecclesie nobis sepius exhibito. dilectos fratres nostros. Henricum comitem palatinum Rheni. et Withelmum ado industimus, quod uniueras illa bona que Phitippus quondam coloniensis archiepiscopus de ducatu quondam patris nostri illustris ducis Saxonie, siue in aliodiis, siue in feodis, seu in ministerialibus aut in seruis optinuit. de bona uoluntate coloniensi ecclesia (dimiserunt, perpetualiter iu pace sine conditione qualibet possidenda, itaranento femantes, quod ueque per se neque per suus coloniensame ceclesiam super evruudem bonorum passessione nullo umquam tempore debeant molestare, pouentes etiam obsides tales. Comitem de Lininken. Comitem Cinradum de Regenteign. Georgium comitem de Witha. Henricum de Ysenburch, qui iurauerunt, quod si predicti fratres nostri contra constituitonem sistam uenire attemptuserint, de bona que a palatine comite Rheni tenent in feodo, ecclesia

coloniensi contra palatinum seruient. quousque cos ad satisfactionem inducant. his ctiam tales adiunxerunt.
Gyselbertum de Brunshorn. Henricum de Mirwalt. thietmarum de vlogelinken marescalcum, wernherum dapiferum
tenrire temptauerint. coloniam accedant ad socationem coloniensis ecclesiş archiepiscopi omni cessanet contradictione,
inde sine licentia coloniensis ecclesiş utlatenns recessuri. Vi igitur hec rata permanennt et inconsulus, presentem
paginam conscribi et sigilli nostri munimine confirmari fecimus, precipientes districte, ne prenominali fratres
nostri, aut aliqui corum nomine hnie constitutioni contraire presumant. Testes sunt. Stiridus misgonitensis
cettus, Herimannus monasteriensis episcopus imperialis aude cancellarius. Brrno bunanesis prepositus. Henricus
comes Seynensis. Symon comes de tekenburch. Gerhardus comes de Are. Henricus comes de cessele. Godefridus
comes aracebergensis. Adolphus comes de monte. Bernhardus de wilepa. Burchardus comes de delenburch. Herimannus de lippa. Godescalcus de pirremônt. Godefridus de Eppensteyn. wolframus comes Rheni. Ritgerus de
merheym. Ritgerus de bremet. Wernherus de bonlant et frater suus Philippus. Herimannus aduocatus coloniensis.
Herimannus de alotere marescalcus. Otto de soonenburch. Reymarus de Rothe. Ciaradus de wilre. Symon aquensis
et alii quamplures.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.CC. Data apud wizenburch III. Nonas februarii. per manum Herimanni uenerabilis monasteriensis episcopi imperialis aule cancellarii,

567, Ergbifchof Abolph I. von Coln übergibt ber Abtei Altenberg bas von berfelben angefaufte und ibm refignirte Land gu Blatheim. — 1200.

In nomine sancte et individue trinitatis. Adolfus dei gratia s. coloniensis ecclesie archiepiscopus, Quoniam facta mortalium ad interitum tendunt nisi scripture amminiculo fulciantur. presentis scripti testimonio noticie tam futurorum quam presentium transmittimus, quod fratres bergenses emerunt a theoderice albo, et ab uxore sua, et a sorore uxoris sue et ab omnibus heredibus corum, terram incultam, que in uulgari drysch, uel uenne dicitur. quam quia ab heinrico castellano in alpheim in pheodo tenuerunt, idem henricus de halpheim bladisheim uenit, et iam dicti uenditores terre inculte coram militibus, scabinis, et familiis quicquid iuris in iam dicta terra habebant, in manus predicti heinrici de alpheim resignauerunt ad usus fratrum bergensium, qui cam ab ipsis emerant. Predictus henricus de alpheim in presentia nostra constitutus. pheodale ius quod in predicta terra de manu nostra tenuit. coram clericis et capellanis nostris, et liberis et ministerialibus nostris, in manum nostram resignanit, acceptis prius a fratribus bergensibus X. marcis. Postmodum nos pia ducti uoluntate. in remedium anime nostre et successorum nostrorum sepe dictam terram monasterio b. marie in berge contulimus iure proprietatis perpetuo possidendam, coniuente conuentu maioris ecclesie in colonia, et prioribus et liberis et ministerialibus b. petri. Nomina testium qui huic nostre donationi astipulantur, hec sunt. Ludowicus maior prepositus. Vdo maior decanns. Theodericus s. gereonis prep. Albertus cellerarius. Godefridus capellarius. Bruno notarius, Arnoldus capellanus. Wilhelmus comes iuliacensis. Adolfus comes de berge. Herimannus maior aduocatus in colonia. Ottho camerarius. Herimannus marscalcus de alftere. Henricus rouere dapifer. Herimannus spindere. Gozwinus coquine magister. Ut autem ea que a nobis tam pie gesta sunt perpetuum robur optineant, presentem paginam conscribi fecimus, et eam sigilli nostri appensione communiuimus banno, auctoritate patris et filii et spiritus sancti, et b. marie perpetue uirginis, et b. petri apostolorum principis, et omnium apostolorum, et omnium sanctorum, et nostra, omnes eos innodantes, qui prefatum monasterium in berge et fratres ibidem deo seruientes, in supradicta terra grauare presumpserint, uel grauamen inferre conati fuerint.

Acta sunt hec anno dominice incarnationis M.CC. epacta III, concurrente VII. Indictione III.

568. Erzbijdof Abolph I. von Coln bekundet, daß die Abrei Beifterbach die angekauften Guter ju Rruft und Plittereborf von der Bogteifchaft des Beinrich von Frieddorf befreiet habe, welcher lettere, da er folde von dem Ebelberen Otto von Widrath, und biefer von dem Pfalggrafen Beinrich ju Lehn gehabt, an beren Stelle 20 Morgen eigenthumliche Landerei verbunden habe. — 1200.

In nomine sancte et inditidne trinitatis. Adolfus dei dignatione s. coloniensis çcclesie humilis archiepiscopus tam presentibus quam posteris in perpetuum. Ministerium nostrum honorificare dinoscimur, si potius prodesse quam preesse satagimus. Quod utique digne exequi nidebimur, si commodis et profectibus ecclesie deo auctore nobis credite tota uigitantia inseruire non omittimus. Cuius rei gratia inducti et commoniti religionem plantare plantatam presidiis et subsidiis fulcire deo incrementum dante ope qua possamus libenter intendimas. Statum igitur religiosarum domorum ad nostrani dyocesim pertinentium erigere et contra totius calumpnie ruinam clipeo pie protectionis munire debemus et ex debito compellimar. Inter quas speciali karitate et cura nobis deuinctum est monesterium quod dicitur uallis s. Petri ad pedem montis stromberch situm. Idem sane monasterium tytulo iuste emptionis possidet bona quedam tam in uineis quam in agris in cruche et in blyteredorp. hec eadem possessio cum esset aduocatie obnoxia. Gevardus uenerabilis abbas cum fratribus suis onera aduocatie in prenominatis bonis declinare desiderans, presertim cum nostri temporis aduocati amplius solito manum aggrauare soleant, numerata pecunia exemit iam sepe dicta bona ab henrico de frederisdorp aduocato perpetualiter ab omni obnoxietate aduocatie. Uerum quia hic contractus debitam firmitatem sortiri non ualuit sine manu superiori et suprema, idem enim h. aduocatus aduocatiam tenebat in beneficio a nobili uiro ettone de wikerode et idem otto idem beneficium tenuit ab illustri henrico comite palatino. hec ratio uenditionis intercessit in contractu prenominato, quod prememoratus henricus de frederisdorp de suo proprio allodio XX, iornales arabilis terre domino suo ottoni in recompensationem aduocatie assignaret et ipsos ab eo uice eiusdem beneficii reciperet. ipse uero otto pari modo parem donationem in eisdem XX, iornalibus domino palatino faceret et eos pariter ab ipso teneret. Hec omnia de bona uoluntate et liberali consensu tam comitis palatini quam ottonis nobis mediantibus acta stabilita et consummata sunt. Ut igitur pretaxatum monasterium bona sua quieta et inconquisa possessione et a predicta seruitute liberrima perpetuo optineat, dignum duximus hanc actionem presenti pagine innodare et tam presentium quam futurorum perhenni memorie imprimere et sigilli nostri impressione appenso etiam sigillo domini palatini munire. Si quis autem dyabolico instinctu circumuentus hanc rationabilem ordinationem infringere irritare uel immutare temerario ausu presumpserit. iram filii dei et matris eius quibus iniuriam irrogat incurrat et banno b. Petri apostolorum principis et nostro de corpore s, ecclesie precisus, nisi citius resipuerit perpetue maledictioni subiaceat. Placuit etiam annotare testes ydoneos et facti conscios, quorum hec sunt nomina. Ecclesiastice persone, Vdo in colonia maior decanus, Breno bunnensis prepositus. Teodericas s, Gereonis prep. Herimannus s, Seuerini prep. Teodericus s. Kvuiberti prep. Teodericus s. Andree prep. ceterique prelati coloniensis ecclesie decani et scolastici et quamplures alii. Viri nobiles. Henricus comes de sevne. Gerardus comes de are. Lotharius comes de hostaden. Everardus comes bargraujus. Ministeriales, Herimannus aduocatus. Conradus camerarius. Otto camerarius. Gerardus snar. Lambertus et Embrico de wintere. Lambertus blendehane. Albero cirwin. Lodewicus sprunk. et mutti alii.

Acta sunt hee anno incarnationis dominice M.CC. Indictione tercia. Anno nostri archypresulatus ... Regnante domino nostro iesu. cui est honor et imperium per infinita seculorum secula. Amen.

569. Erzbifchof Molyh I. befundet, baft bie Gebruder Deinrich und Everhard, Grafen von Cann, bie Bogteigefulle von einigen Sausstatten in ber Alla heisterbach, wo bie (gleichnamige) Abtei jungt ibren Gig arnommen, erfalfen baben. — 1200.

In nomine sancte et individue trinitatis. Ego Adolfus dei dignatione s. coloniensis ecclesie archiepiscopus. tam presentibus quam futuris in perpetuum. Ex officio debemus et ex debito compellimur s, ecclesie profectibus inuigilare. Condecet enim nos prouidis et piis ordinationibus religiosarum domorum in nostro territorio constitutarum manum auxiliarem extendere, et amminiculum protectionis et muniminis ubique porrigere. Cuius rei executioni bonam inclinantes uoluntatem, tam modernis quam futuri eui successoribus innotescere uolumus factum nobilium comitum de seune uidelicet heinrici et fratris eius everhardi. Cum enim nouella plantatio monasterii quod uocatur uallis s. Petri. pullulare recenter cepisset, in loco ubi quondam uilla sederat cognomento heisterbach. erant ibi arce quedam de aduocatia predictorum comitum, soluentes eis annuatim pensionem indictam. Ipsi uero comites in religione plantanda, pium habentes desiderium et iude inmarcescibilem sperautes fructum cooperatores dei se constituerunt, dantes pro redemptione animarum suarum IIII. solidos, de predicta uilla annualiter aduocatis soluendos, dei famulis in pretaxato monasterio seruitio digino perpetuo militaturis. Quicquid etiam amplius iuris ratione aduocatie tam comites quam lambertus de wintere noster familiaris in eadem uilla optinuerant, abbas prefati monasterii et ceteri fratres per equabilem repensationem ab eis absoluerunt, et perpetua libertate in possessionem sui et successionis sue acquisierunt. Ne autem bec tam utilis ordinatio et prenominatorum comitum pia collatio ulla calumpniatorum improbitate, uel uetustatis obliuione deprauari uel cassari ualeat, ad petitionem et beneplacitum Gevardi abbatis et fratrum suorum et iam sepe dictorum comitum. hoc factum confirmare dignum duximus, et in robur firmitatis presentem kartam conscribi fecimus, et sigilli nostri impressione addito etiam sigillo comitum communiuimus, et auctoritate b. Petri apostolorum principis et nostra sub banno hoc stabilire decreuimus, ue quis postmodum sue immemor salutis boc infringere, mutare nel cassare presumens inuasor hostilis in dote et possessione s. dei genitricis inueniatur. Quod si quis iniqua temeritate facere attemptauerit. nisi cito errorem corrigat, et ab iniuria se cohibeat, iram dei omnipotentis et ipsius matris incurrat, et anathematis uinculo se innodandum intelligat. Testes quoque aunotari statuimus, quorum hec sunt nomina. Vdo maioris ecclesie in colonia decanus. Brupo bunnensis prepositus. Theodericus prep. s. Gerconis. Herimanuus prep. s. Seuerini. Theodericus prep. s. Kuniberti. Theodericus prep. s. Andree. Theodericus prep. ss. apostolorum. Engilbertus prep. s, Georgii. Cristianus decanus bunnensis. Gerardus dec. s, Gereonis. Gisilbertus dec. s. Andree. Ivo dec. ss. anostolorum. Rydolfus majoris ecclesie scolasticus. Godefridus capellarius, Herimanuus abbas sibergensis, Rudolfus abb, s. Martini, Erenuerdus abb. steinueldensis. Laice persone et nobiles. Henricus dux lovanie. Henricus dux de lymburg. Gerardus comes de are. Adolfus comes de berge. Symon comes de tykkelenburg. Everhardus burgrauius coloniensis. Willelmus de hemersbach. Arnoldus de dykke, Everwinus de kente, Ministeriales s. Petri. Henricus burgranius de rineggen. Embricho de wintere. Item ministeriales comitis de seyne. Arnoldus burgranius. Gisilbertus pincerna, et burgenses colonienses, Marcmannus et Constantinus, et preterea innumera multitudo tam ecclesiasticarum personarum quam laicarum que interfuerunt exequiis nobilis comitisse Agnetis de seyne.

Acta sunt hec anno ab incarnatione domini. Millesimo ducentesimo.

570. Erzbischof Avolph I. von Coin bekunder, daß Mitter Borich von Erp das Allode dafelbit mit bem jugebrigen hofe, welche er von bem Grafen Lothar von hochstaden erblich zu Leth nature, bemielben resanier, und baß Letterer soches bem Kloster Hoven geschaft habe. — (1200).

In nomine sancte et indinidae trinitatis. Adolphus diuina fianente clementia x. coloniensia ecclesia archiepiscopus.

On monico de la fianti fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum. Suscepte cura solliciudinis nos ammunet.

un nos qui rectores ecclesie dei dicimar. ecclesiis noble commissia. ipaarumque utilitatibus denota sollicitudine

prospiciamus, et quieti et paci in eis deseruientium. in possessionibus et contractibus nostro tempore et deincens sollerti diligentia prouideamus, ne si in exterioribus tribulationum molestiis quassentur, et tranquillitas mentis, et silentium contemplationis interrumpatur. a domino nobis imputetur. Vnde notum esse uolumus tam futuris quam presentibus christi fidelibus, quod Rorichus miles de Erlepe, allodium quoddam prope candem uillam situm, et curtim ibidem ad ipsum allodium pertinentem a comite Lothario de Hostaden iure hereditario in feodo tenuit, Veniens itaque prefatus Rorichus miles in presentiam nostram predicto Lothario comiti iam dictum allodium cum prenominata curte coram nobis resignauit, et quicquid juris tam ipse quam uxor eius Sophya et sui heredes in ipso allodio habere uidebantur, penitus exfestucauerunt. Prefatus itaque comes L. de salute anime sue prouide in posterum sollicitus. ipsum allodium cum curte sibi attinente super altare dei quod est in Hoven. deo et b. Marie et b. Maximino libere optulit. ut sanctimoniales ibidem in ordine cysterciensi deo militantes, consolationem et refectionem inde perciperent, et sui suorumque successorum deinceps iugis ibi memoria fieret. Sciendum quoque est. quod iam dictus conuentus in Hoven prefato Roricho militi. suisque heredibua pro resignatione prenominati allodii LXX, marcas contulit, eo uidelicet pacto, ne deinceps ullam molestiam a prefato milite uei suis successoribus in iam dicto allodio sentiret. Vt autem hec rata et inconuulsa permaneant, presenti pagine ea curauimus commendare, et sigilli nostri impressione, et sigilli comitis Lotharii appositione eum fecimus communiri. Statuentes ut quicumque maligui spiritus suggestionem secutus, huic rationabili facto contraire, uel irritare quoquo modo attemptauerit, indignationem omnipotentis dei et b.b. apostolorum Petri et Pauli nec non et nostram incurrat, et anathematis nisi resipuerit notam contrahat. Testes buius rei sunt.1

[&]quot;Abolyd von Altena war Erzbischof von Coln von 1193 bis zu seiner Abfegung 1203; wie daben voswegen biese Urfunde and Turb vok All. Jahrhanderts gestigt. Sie ist derigens mit den Gliegeln vos Erzhischofel und vos Greifen Zoshar von Hochkaden verschien und also zur Boligsbung gestwumen, obzsiech Die Ammen ver Jasegun nich tegeschierischen find.

PERSONEN-REGISTER.*

 Kaiser und Könige. 	Lothar der Sachse, König. 304. 305.	Friduricus. 944-47. 26. 27.
	306.310. Kaiser. 313.	Grinaldus. 878. 72.
Karl der Grosse, König. 1. Kaiser. 26.	Conrad III., König. 326. 327. 339. 340.	Heinricus. 1144-49. 350. 358. 365.
Ludwig der Fromme, Kaiser. 41.	343, 350, 353, 356, 358, 365,	Hercanbaldus (Ercanbaldus). 1016-20.
Lothar L, Kaiser. 59.	Friedrich I., König. 375. 376. Kaiser.	149, 150, 151, 152, 155, 156,
Ludwig III., König. 70. 71. 72.	384. 389. 407. 411. 412. 417. 424.	Herimannus. 897. 79.
Karl der Dicke, Kaiser. 14.	426, 427, 448, 449, 450, 451, 467,	Hilduninus. 844. 59.
Arnulf, König. 25. 76. 77.	468. 472. 473. 474. 475. 491. 517.	Hiltibertus. 930-36. 89. 90. 92.
Zuentebold, König. 78. 79. 80. 81.	527. 562. 563.	Liutboldus. 1056-59. 191. 193. 194.
Ludwig das Kind, König. 82.83.85.86.	Heinrich VL, König. 494. 495. 516.	Löitbertus. 874-77. 68. 70. 71.
Heinrich I., König. 89, 90.	524. Kaiser. 528. 534. 539. 540.	Luituuardus. 887. 74.
Otto I., König. 92, 95, 96, 97, 98, 100.	543. 546. 563.	Marcolfus. 1141. 343.
101, Kaiser, 106, 107, 108, 109, 110,	Otto IV., König. 562. 563. 566.	Piligrimus. 910. 85.
112, 113,		Radonus, 779. 1.
Otto II., Kaiser. 114, 115, 116, 117, 118.		Ratpotus. 896-910. 78, 80, 81, 82,
119.	2. Erzkanzler.	86.
Otto III., Kön. 120, 121, 122, 124, 125,		Röthardus. 1098-1107. 254, 255, 261.
Kaiser. 127, 128, 129, 130, 131, 132,	Adelbertus. 1140. 295. 305. 310, 339,	265, 270,
Heinrich II., König. 133, 134, 135, 142,	340.	Ruotbertus (Rodbertus, Rupertus, Nr.
143, 144, 145, Kaiser, 149, 150, 151,	Alguinus. 802. 26.	110 irrig Hupertus). 947-74. 98.
152, 155, 156,	Aribo. 1024-29. 160. 161. 163. 166.	100, 101, 110, 112, 113, 115, 116,
Conrad II., König. 160, 161, 162.	Arnoldus (Erzbischof von Cöln. In	117, 118,
Kaiser, 163, 166, 168, 170,	Italien). 1155. 384.	Sigefridus. 1063-75. 200, 201, 204,
Heinrich III., König. 163, 166, 171, 172.	Arnoldus (Erzb. v. Mainz), 1156. 389.	205, 208, 210, 212, 213, 214, 215,
173, 174, 175, 176, 178, Kaiser, 183,	Bardo, 1033-51, 168, 170, 171, 172,	216, 219,
184, 185, 186, 191,	173, 174, 175, 176, 178, 183, 184,	Thiotmarus (Deotman). 888-904, 75.
Heinrich IV., König. 191, 193, 194, 200,	185, 186,	76, 77, 83,
201, 204, 205, 207, 208, 210, 211, 212,	Cristianus, 1166-80. 411, 412, 417,	Wicfridus, 941, 95,
213, 214, 215, 216, 219, 227, Kaiser,	424, 427, 449, 450, 472, 473, 475,	Wilihelm, 966, 107, 108, 109,
235, 254, 255, 264, 265,	Cûnradus, 1190-98, 524, 563.	Willigisus, 976-1005, 119, 120, 121,
Heinrich V., König. 255, 261, 270.	Everhardus, 874, 68,	122, 124, 125, 127, 128, 129, 130,
Kaiser, 273, 276, 294, 295,	Fridugisus, 821, 41,	131, 132, 133, 134, 142, 143, 144,

^{*} Die nachfolgenden Register theilen sieh is Personen-, Orfs- und Wort-Register, und zwar: 1. Kaier und Könige, 2. Erzkanzler, 2. Kanzler, 4. Notarien, 6. Herzöge, 6. Pfalsgrafen, 2. Mark-, Land- und Burggrafen, 9. Gaugrafen, 9. Grafen von licht besanstem Gebiet oder Hause, 11. Grafen von benanstem Hause, 11. Edelherren, Freie und Ministeriaten, 12 Pabste, 13. Erzbischöfe, 14. Bischöfe, 13. Oligien und Klüster, 2. Fröste, Widder, Pitcher, 22. Höltischnen, 13. Gaue, 13. Stadet, Dörfer, Schlösser, 166e, 25. Collegiantiffe, Abteien und Klüster, 2. Fröste, Widder, Frücher, 22. Hüsse, Bäche, schende Wasser, 23. Wort-Register. — Von den beigesetzten Zahlen bezeichnen die in grössern Ziffern das Jahr, die in kleinern die Nummer der Urkunde.

L IL

3. Kanzler.	Theodericus. 1040. 171, 172, 173. Theodericus. 1105. 264, 265.	Fridericus dux (Sueuie). 1114. 276. dux (Sueuie). 1140. 340.
Adelbero, 1069-75, 212, 213, 214,	Vthelricus. 1024-29. 160, 161, 163,	frater Conradi III. dux Sueuie
215. 216. 219.	166.	et Alsatie. 1144. 350.
Adelbertus, 1107, 270,	Waldo, 887. 14.	, filius regis Conradi, dux
Albertus. 1103. 261.	Wighaldus, 779. 1.	(Sueuie), 1167. 425.
Arnoldus. 1138-53. 326, 327, 339,	Willigisus, 973-74, 115, 116, 117,	dux Sueuie. 1180. 472. 473.
342, 343, 346, 341, 350, 356, 358,	118.	Gerhardus frater Heinrici de Limburch.
365, 375, 376,	Winitherius, 1050-56, 183, 184, 185,	1166. 423.
Aspertus (Albertus), 888, 75, 77,	186, 191,	Gotefred, filius ducis Gozelonis (Lo-
Brun. 941-48. 25. 26, 27, 28, 100, 101.	Wolfherius. 877. 10. 21.	tharingine). 1041. 175.
Bruno. 1005-15. 142, 143, 144,		Godefridus dux. 1086. 239.
Bruno. 1112-22. 273, 276, 294, 295,	4. Notarien.	dux. 1117. 285.
Burchardus, 1033-36, 168, 170,	4. Ivolatien.	dux Brabantiae. 1169-80. 433.
Cristianus. 1164. 407.	Adalecdus diaconus. 878. 72.	434. 472.
Ditherus. 1190. 524.	Durandus diaconus. 821, 41.	dux Louaniae. 1122. 294.
Egbertus. 976. 119.	Eodulfus (Theodulfus?) 902. 82.	dux 1147-80. 356.
Egilbertus. 897. 79.	Ernustus. 888, 76.	409. 439. 473. 474. 1185. (dux
Egilbertus, 1002-3, 133, 134.	Heinricus protonotarius, 1166-90, 412.	Lotharingiae). 494. 495.
Ernustus. 904. 83.	524.	Gozelo dux (Lotharingiae), 1041. 75.
Everhardus. 1041-42. 174, 175, 176.	Hildigrimus, 802. 26.	Heinricus dux. 987. 122.
178.	Hunger. 896. 78.	dux. 1042. 178.
Fridericus. 1063. 200.	Morandus protonotarius. 1198. 563.	dux Bauuariorum. 1059. 193.
Gebehardus, 1059, 193, 194,	Hrodmundus, 844, 59.	dax Bawarie. 1153. 375. 376.
Godefridus. 1174-80. 449. 450. 451.	Sigelous protonotarius, 1193, 540.	dux Bawarię et Saxonie (West-
469. 472. 473. 475.	Simon. 930-31. 82. 20.	falię). 1166-80. 417. 427. 472.
Guntherius. 1016-20. 149, 150, 151,	Theodulphus. 910. 86.	dux Brabantiae. 1194-95. 543.
152, 155, 156,	Thietmarus. 1129-31. 305. 310.	547.
Heinricus. 1168. 427.	Waltgerus, 898, 80, 81,	dux de Lemburch, 1103-16.
Heribertus. 1000. 132.	Wilcillisus. 972. 113.	261. 274. 281.
Herimannus (Bischof von Münster). 1200. 566.	Wortwinus protonotarius. 1174, 449.	rammi. 1129-70. 304. 327. 356.
Hildibaldus (Bischof). 985-98, 120,	5. Herzöge.	423, 435,
121. 122. 124. 125. 127. 128. 129.	in included.	dux de Lemburch, 1171-1200,
130. 131.	Adelbertus dux Saxonie. 1140-41.	439. 443. 448. 455. 458. 470. 474.
Humbertus, 1098, 254, 255,	339. 343.	480. 483. 495. 498. 500. 539. 543.
Iohannes, 1189, 516,	Bertholdus dux. 1114. 276.	547. 557. 558. 559. 562. 563. 564.
Liutolfus. 966. 107. 108. 109.	dux de Zeringen. 1153-67.	565. 569.
Lugerus. 970. 112.	376. 426.	dux de Limburch. 1193-97.
Philippus. 1167. 426.	Bernhardus dux Westfalie et Angarie.	539. 554.
Pibo. 1068. 210.	1180. 472. 475.	dux Louanie. 1193-1200. 539.
Poppo. 936-68. 92. 110.	Cunradus dux. 1122. 294.	540. 542. 569.
Reginaldus. 1156, 389.	Conradus dux de Cerengun. 1140. 339.	
Salomon. 910, 85.	Cuno dux. 987. 122.	dux Saxonię. 1153-55. 375.
Sigehardus. 1064-67. 201, 204, 205,		376. 384.
208.	dux de Stoupha. 1166, 417.	Herimannus dux Saxonum. 964. 106.

Lutherius dux. 1114. 276. Mattheus dux. 1174, 451, Megteldis ducissa Brabantie, 1198, 562. Otto dux. 947. 97. .... (Baioariae) frater Richeze. 1051-54. 186, 189, ... dux Saxonum, 1069-72, 210, 216, ... dux Boemie, 1190, 524. Rodolfus dux Alimanniae, 1072, 216. Rodolfus dux Suenorum, 1068, 210. Theodericus dux Bauarorum, 964, 106, Thletdricus dux. 987. 122. Walrammus, qui et Paganus, comes. 1121-24, 292, 299, dux de Limburg. 1129-39, 304, 305, 307, 308, 310, 313, 314, (dux Lotharingiae) 315, 321, 323, 324, 326, 327, 328, 329, 330, 335, ... frater Heinrici ducis de Limburg, 1193, 539, Welf dux Baioariae. 1072. 216. Welfo dux. 1167, 426, Wilhelmus (dux) de Brunswich, 1198, 6. Pfalzgrafen (bei Rhein). Herimannus. 996, 126, Aermfridus (Ermfridus, Erenfridus, Aezzo), 1020-51, 156, 162, 164, 165, 169, 184, 185, Hecelinus (frater Erenfridi), 1028-51. 164, 169, 184, 185, Heinrich. 1047-64. 182, 185, 186, 189, 203, Herimann. 1064-82. 201, 204, 205, 216, 232, Sigefridus. 1112. 275. Godefridus, 1114, 276, Wilhelmus. 1129-38, 304, 327, Heinricus, frater Conradi III. 1141.343. Herimann, 1148-53, 364, 376, Cunradus. 1180-93. 474. 475. 495. Heinricus frater Ottonis IV. 1198-1200, 562, 566, 568,

1129, 304, Otto palatinus comes de Withelenesbach. 1142-68. 347. 350, 384, 417. 427. 7. Mark-, Land- und Burggrafen. Burchardus marchio, 1098. 254. Engelbertus marchio. 1114. 276. Dedus marchio. 1068. 210. Heggebordus marchio. 996. 127. Herimann marchio (Badensis?) 1112-40, 273, 276, 339, Maenfredus marchio. 1167. 426. Werinberus marchio, 1098, 254, Adelbertus marchio (de Brandenburg?) 1140. 339. ..... marchio de Brandenburg. 1144-68, 350, 427, Albertus et Theodericus filii marchionis Alberti, 1168, 427, Otto marchio de Brandenburg, 1179-80. 467, 479, 473, Otto marchio Burgundie. 1190. 524. Tiebaldus marchio de Cambe, 1144. 350. Cunradus marchio de Landesberc. 1193, 539, Otto marchio Misnensis, 1168-80. 427, 475, Dedo comes frater Ottonis, 1168, 427, marchio, 1190, 524. Heinricus comes frater Ottonis. 1168. Theodericus frater Ottonis, marchio (de Lusiz). 1168-80. 427. 467. 472. 473. 475. Albertus marchio Misnensis, 1190-93. 524. 539. Wilhelmus marchio Montisferrati 1167. Othakker marchio de Stira, 1155. 384. Lothewicus Lantgrauius de Turinga.

Fridericus comes palatinus Saxoniae. Lothewicus Lantgrauius. 1179-97. 468, 554, Conradus marchio de Wittin, 1144. 350. Theodericus marchio de Wittin, 1167. 426. Magdaburg . Burkard Burcgrauius. 1167-79. 426, 427, 468. Genardus, 1193. 539. Nûrenberc . Fridericus Burgragius. 1193. 539. Rineggen, Heinr. Burgravius. 1200. 569. Wirceburg, Poppo Burkgranius, 1168, 427. 8. Gaugrafen. Im Achgaue (?): Kuonrad. 927, 87. " Ahrgaue: Pertoldus. 1065. 205. " Ardennen- oder Lüttichgaue: Sigarhard, 902. 82. Richarius, 966, 107. Dietbald (Diepoldus), 1041-98. 175. 178, 193, 215, 254, " Gaue Aringon: Rodeger. 997. 128. , Auelgaue: Hermann, 948, 103, Eberhard. 966. 107. Godefrid. 970. 111. Hermann. 1068. 210. In der Betau: Ansfrid, 855, 65, Dodo. 897. 79. Im Bonngaue: Herimann, 970, 111, Ezzo, 1020, 156, Sibelo, 1047, 182, " Bructerergaue: Hoold. 966, 109. , Deutzgaue: Otto. 1025. 161. " Einrichgaue: Arnold. 1050. 183. Lodowicus, 1067, 208, " Gillgaue; Gotfrid. 962. 105. In Hamelant: Wigmann. 855. 65. Wichmann, 968-96, 110, 112, 115, 127. Im Haspengaue; Werenhar. 966. 107. Gisilbert, 1018. 150.

" Hettergaue: Gerard, 1067, 207.

1029. 166.

1144-68. 350, 371, 417, 421, 427, ,, Keldagaue: Chuonradus, 910, 85,

" lülichgaue: Gisilbert und Gerhard.

1m Königssondern : Euerhard. 927. 81.	Folcbert, 897, 79,	1
, Lüttichgaue s. Ardennengau.	Franco. 1041-75, 127, 225,	10. Grafen von benanntem
, Meinfeldgaue: Becelin. 998. 131.	Gerhard. 1015-74, 147, 158, 167,	Gebiet oder Hause.
Bethelin. 1005. 144.	189. 201. 218.	Von Ahr, Theoderich, 1117-26. 284.
" Mühlgaue: Eremfred. 966. 107.	1106-21. 268, 292.	288, 291, 292, 299, 301, Luther.
, Nahegaue: Amicho. 1000, 132.	Gerlach. 1064-76, 203, 228,	1132-38. 314. 329. Theoderich.
" Natresgaue (?): Widelo. 1005. 144.	Gisalbert, 930, 89.	1154-97, 381, 415, 498, 531, 555.
" Sundergaue: Gotefrid. 941. 25.	Giso, 1151, 371,	Gerard. 1163-97. 406, 433, 434.
, Westphalengaue: Herimann. 1065.	Hauldus, 1102, 260.	480, 509, 519, 525, 539, 540, 543,
,, westphatengaue: Herimann. 1005.		
	Heinrich. 1121. 292.	554. 557. 558. 559. Ulrich. 1166.
" Wormsgaue: Kuonrad. 941. 94.	Herimann. 976. 119.	420. Otto. 1185. 498.
	1019–36. 155. 170.	" Aldenburch, Burchard. 1200, 566.
0 G - G	Adolfi filius, 1045, 181,	" Altena, Euerard. 1166-74. 493. 432.
9. Grafen von nicht benanntem	et filius eius comes Unruoch.	448. Arnold. 1167-98. 426. 448.
Gebiet oder Hause.	1064-74. 201. 218.	450. 481. 488. 503. 536. 547. 551.
	1106-21. 268. 277. 292.	552. 554. Friedrich. 1182-97. 481.
Adelbrat. 1089. 242.	Hesse. 1089. 242.	488. 503. 525. 536. 547. 551. 552.
Adelbert. 1138, 326.	Immo. 966. 107.	554. 557. 558. 559. 560.
Adelhard. 927. 87.	Liuzo. 1016. 149.	" Anedes, Bertold. 1144. 350.
Ansfrid. 855. 65.	Ludwig. 1064-76. 203. 228.	" Anguillari, Reino. 1167. 426.
Arnold. 1015. 47.	Lutharius. 1064. 201.	" Arberg, Heinrich (Vicecomes). 1166.
1075. 225.	Mehtfrid. 1105. 264.	415.
frater comitis Herimanni. 1106.	Oduuaccar, 834, 46.	" Arnsberg, Friedrich. 1116-17. 280.
268.	Otto. 898-904, 80, 81, 83,	282, 283, 285, Godefrid, 1133-54.
1121. 292.	1057. 192.	375. 376. 380. Heinrich. 1173-95.
Balderich. 996-1021. 127. 138. 139.	1121. 202.	447. 455. 475. 501. 536. 551. Hein-
140. 148. 153. 159.	Reginbald, 834. 46.	rich und Godefrid, Söhne des Vori-
Berhard. 1047. 182.	Robertus. 1164. 408.	gen. 1192. 536. Godefrid. 1200, 566.
Bernardus. 1179. 467.	Hrotsten. 815-34. 31. 46.	" Arnstein, Ludwig. 1105-7. 265. 270.
Bernherus. 1093. 247.	Råtbert. 1122. 295.	,, Berg (Monte), Adolf, Vater and
Bertold. 1063. 199.	Rupert. 1075. 225.	Sohn. 1105-60. 265. 270. 280. 282.
(im Trachgau). 1075. 219.	Sicco. 1051-76. 186. 189. 209. 225.	283. 287. 288. 291. 301. 302. 304.
Bertholf. 1140. 339.	228.	305. 307. 313. 314. 330. 331. 334.
Biliso. 1003-41. 136, 137, 138, 139,	Sigebodo, 1064, 201,	335, 336, 342, 343, 346, 347, 349,
146, 148, 153, 177,	Sigefridus. 1121. 203.	353, 355, 358, 359, 360, 370, 379,
Cobbo. 947. 97.	Sigfridus. 1140. 342.	393. 401. Everhard, Adolfs Bruder.
Cristian. 1003-47. 136, 137, 138, 139,	Starkhare, 1057, 192,	1118-20, 288, 291, Everhard, Adolfs
140, 146, 148, 153, 177, 182,	Stephanus, 1090, 244,	Sohn. 1147-52. 358. 374. Engelbert,
1075. 225.	Sutor, 820, 38,	1157-91. 392. 401, 413, 414, 415.
Cuonrat. 904. 83, Chuonrad. 910. 85,	Theoderich, 1047, 182,	419, 420, 421, 423, 427, 433, 434,
Conrad. 1064-76. 202. 203. 228.	1177. 462.	443. 448. 450. 455. 458. 461. 467.
Eburhard. 904, 83, Euerhard. 927, 87.	Unruoch, filius Herimanni, 1064-73.	468, 472, 474, 479, 480, 483, 498,
Ebehard, 930, 89,	201. 217.	501, 502, 514, 517, 520, 521, 530,
Ecbert, 947, 97.	Wezel, 1174, 448,	Adolf. 1195-1200, 547, 560, 564,
Euerhard. 1033-64. 169, 201,	Wracharius, 794. 4.	566. 567. 569.
1164. 408.		, Blandra, Wido, 1155. 384.
		,,

- 329. Gerhard, 1145, 354.
- .. Bothna, Gerard, 1140. 342.
- " Caloen (Châlon), Godefrid. 1112. 274.
- .. Caluala . Caluerlage . Herimann. 1129. 304. 305.
- " Cleve, Thiederich. 1093. 247. ., Cleve, Arnold, 1119-47, 290, 294. 301, 305, 311, 327, 343, 356, Theoderich. 1162-91. 404. 414. 434. 440, 447, 458, 481, 497, 510, 511, 514. 515. 533. Arnold. 1162-98.
  - 404, 463, 510, 511, 514, 533, 562, Aleidis, Mutter d, Theoderich, 1188. 510. 511. 515. Geuehard, deren Vater. + 1188. 515.
- " Cuych (Cuch, Quich), Godefrid. 1129-47. 305, 310, 358, Hermann. 1129-53, 305, 310, 358, 376, Aluerada. 1131. 310. Heinrich. 1166-98. 415. 472. 562. 563. Reiner. 1170, 436,
- " Dagesburg, Hugo. 1174. 451. Deutz (Tuitiensis), Arnold. 1100-
- 35, 258, 322, " Dietz, Heinrich. 1166-79. 417. 449. 450. 451. 467. 468.
- " Eberstein , Albert. 1180-98. 475.
- 563. Flandern, Philipp. 1169-85. 433. 434. 495. Baldewin, 1198. 562.
- " Froburg, Herimann, 1189, 516. , Geldern , Gerhard, 1104-29, 263.
- 265. 270, 272, 287, 288, 294, 304. 305. 307. Heinrich, Bruder des Vorigen. 1118-47. 287. 343. 358. Arnold, Gerhards Sohn. 1122. 294. Heinrich, 1166-81, 415, 423, 425, 436. 440. 458. 463. 475. 480. Otto. 1169-98, 433, 434, 447, 481, 483, 497. 513. 543. 562. Gerhard, Heinrichs Sohn. 1177-84. 463. 480.
- " Glizberg, Herimann. 1064. 203.

493.

" Grauina, Robert. 1145. 353.

- Von Bonn, Cunrad. 1126-38. 301, 314, | Von Groix, Dedo. 1180, 472, , Hardenberg , Heremann. 1145-48.
  - 353, 364, " Hirsutus (Raugraf), Cunrad, 1179.
  - .. Hochstaden, Gerhard. 1080-96. 229. 244, 249, 250, 251, 253, Gerhard,
    - Sohn des Vorigen. 1094-1147, 251. 252, 263, 272, 298, 301, 304, 305, 310, 313, 314, 319, 320, 333, 356, Thiederich, 1166-95, 413, 415, 419,
  - 420. 421. 423. 433. 434. 440, 450. 455. 458. 460. 461. 472, 474, 479.
  - 480. 481. 490. 495. 496. 497. 501. 502, 509, 514, 519, 524, 525, 539, 540. 543. 544. 547. 552. Lother.
  - 1195-1200. 550. 552. 554. 557. 558. 564. 568., 570.
  - Holland , Florentius, 1129, 305, Theoderich. 1153. 376. Florentius. 1179-80, 468, 474, Thiederich, 1198, 562.
  - Hückeswagen, Friedrich, 1138, 328. Heinrich, 1176-98, 461, 514, 520, 552, 554, 560, 562,
  - " Isenburg, Gerlach. 1096, 253. Iülich . Gerhard. 1094-1132, 249.
    - 260, 263, 267, 277, 282, 283, 286, 287, 300, 301, 302, 304, 310, 314, Gerlach, Bruder d. Vorig. 1104. 263.
    - Gerhard junior. 1118-35. 287, 301. 302. 321. Gerhardus puer. 1141-53. 343, 376, Wilhelm, 1147-76, 359,
    - 379, 392, 414, 415, 419, 420, 421, 423. 429. 455. Gerhard, Bruder des
    - Vorigen, 1132-98, 414, 496, 501, 547. 552. 560. 563. 564. Wilhelm.
    - Wilhelms Sohn. 1168-1200. 429. 433, 434, 445, 448, 450, 455, 458,
    - 460. 467. 474. 480. 481. 488. 490. 494. 496. 498. 501. 503. 539. 543. 547, 552, 554, 557, 558, 560, 561,
  - 562. 563. 564. 565, 567. Kessel, Heinrich. 1129-39. 304.
  - 320, 324, 338, Walther, 1139-44. 337, 349, 352, Heinrich, 1141-1200. , Odenkirchen , Cristian, 1028, 165.

- 344, 450, 554, 562, 563, 566, Christian, Heinrichs Sohn, 1141-66, 344. 425.
- Von Keuerinberg, Gunther, Vater und Sohn. 1193. 539.
- Kirchberg, Hartmann, 1193, 540.
- Laach, Heinrich, 1085, 236.
- , Landsberg, Tiederich, 1197, 554. " Lenzburg, Vdalrich. 1144. 350. " Limburg, Udo. 1061. 197. Heinrich.
- 1141-66. 343. 358. 376. 419. 420. 421, Heinrich, 1197, 555.
- ., Leiningen, Emecho. 1166-1200, 424. 472. 539. 566.
- ., Ló, Gerhard. 1146. 355.
- .. Los (Lon), Arnulfus, 1103-38, 261, 327, Ludwig. 1147-66, 336, 376, 409, 417, Gerard, 1185-93, 495, 524. 539. 540.
- " Lükenberg, Gebehard, 1166-68. 424, 427,
- .. Lurenburch, Ruothert, 1147, 358, " Můlbach (Molbach), Albert, 1153-84. 377. 423. 432. 442. 443. 455. 458, 459, 462, 481, 493, Aleidis, Gemahlin; Alueradis, Tochter; Graf Wilhelm v. Iülich, Schwiegersohn
- des Vorigen, 1177-82, 462, 481, Mülennarchen, Herimann. 1172-91. 443. 531.
- ., Namür, Adelbert, 1122. 294. Godefrid. 1138. 326. 327. Heinrich. 1153-65, 376, 409,
- ., Nassau, Robert, 1174-80, 450, 459, 472, 474, 475.
- Nörvenich, Hermann, 1028, 165, Adelbrecht. 1094-1141, 249, 253, 284, 343, Albert, 1166-68, 414, 419, 420, 421, 429,
- Nuemberg s. Berg.
- " Nuenburch, Bertolf. 1195. 552. " Nurberg, Ulrich. 1173-81. 445. 455.
  - 460, 479. Gerhard, Sohn d. Vorigen. 1176-97. 455. 472. 479. 555.
- " Nurenburg, Gerhard. 1171. 440.

Herimann und Arnold, Gebrüder. | Von Sulzbach, Berengar. 1103. 261. 1106, 267,

Von Orlamunde, Sifrid. 1180. 472. .. Phyllindorp, Rndolf. 1174. 450.

, Ravensberg, Hermann. 1180-93. 475, 540,

.. Regenstein, Cunrad. 1200. 566. " Rheineck, Otto. 1126-47. 301. 305. 352, 355, 356, 359, Otto, Sohn,

., Rupe, Heinrich. 1147. 356.

1147. 359.

.. Saarbrücken, Simon junior, 1179-80, 468, 474.

" Saffenberg, Herimann. + 1134. 318. Adelbrecht, 1094-1116, 249, 279, Adolf. 1112-58, 274, 282, 283, 287, 291, 301, 302, 304, 307, 310, 313, 314, 318, 321, 329, 330, 335, 337, 342, 343, 359, 368, 393, Herimann, Adolfs Sohn. 1158-71. 393, 413. 414. 415. 419. 420, 421, 423. 429. 439. Adolf, Bruder des Vorigen. 1166-71, 415, 420, 440, Heinrich. 1176, 455, 460,

Salm, Hermann. 1129. 305.

Sachsen, Wibert. 1103. 261.

., Savn, Enerhard, 1139-76, 334, 336, 359, 392, 414, 415, 419, 420, 421, 440, 445, 450, 452, 454, 455, 459, Heinrich, Everhards Bruder, 1166-83. 421. 433. 434. 440. 454. 488. 490, Heinrich, Everh, Sohn, 1174-1200. 452. 474. 480. 481. 482. 483. 496, 498, 500, 501, 502, 503, 505, 314. 539. 550. 551. 554. 555. 557. 358, 559, 561, 562, 363, 564, 565, 566, 568, 569, Everhard, Everh. Sohn. 1176-1200, 459, 460, 475, 481, 482, 483.488.490.496.498.500.501.503. 509.514.519.554.557.558.564.569. ., Schauenburg , Berthold. 1168, 427. Adolf. 1180-93. 475. 539.

" Spunbeim, Gebrüder Heinrich, Albert und Ludwig. 1193. 539.

" Stalecke, Gebrüder Herimann und Heinrich, 1140. 340.

Gevehard, 1144-68, 350, 427, " Sutuen (Zütphen), Heinrich. 1117.

985. , Teckeneburg, Heinrich. 1155. 384.

Simon, 1193-1200, 539, 561, 562, 563, 566, 569,

., Teisterbant, Unrohus, 1000. 132. Thiedes, Heinrich. 1168. 427.

" Thüringen, Heinrich Raspo junior. 1174, 448,

Tüneburch (Tomberg), Theoderich. 1117-18, 284, 288, Arnold, 1129-32, 304, 313,

Tuscia (Toscana), Guido (Wido) Werra, 1155-67, 384, 426,

Upgoje, Theoderich, 1131, 311, Valkenburg, Gozwin, 1132, 314.

Veingen, Vehingen, Godefrid. 1189-93, 516, 539,

Vienne, Friedrich. 1193. 539. Vincellenburg, Hermann. 1134.319. Vroizbrecht, Reiner. 1176-93. 459.

Wassenberg, Gerard, Vater u. Sohn. 1118. 288. 289.

Werl, Låtpold. 1152. 374.

Werningerode, Albert, 1193, 539. Wertheim, Boppo. 1183-93, 489. 524. 539.

Wirbine, Theoderich. 1180. 473. , Witha, Georg, 1200. 566.

, Wittgenstein, Werner. 1174-80. 448, 472,

" Zütphen, s. Sutuen.

11. Edelherren, Freie und Ministerialen.

Von Aachen (Aquis), Rocker und Theoderich. 1129. 305.

.. Acheren, Gevehard, 1176, 454. " st. Alban (zu Cöln), Hartmann. 1149, 366, Gerard, Herimann und Heinrich, 1180, 474.

- Albus (die Weissen), Herimann,

1141, 344, Gerhard, 1152-97, 373, 385, 415, 466, 474, 488, 554, Heribert, 1185, 494. Theoderich, 1200.

Von Aldendorf, Eppo. 1051, 186, Heinrich, 1116-35, 280, 282, 283, 284, 287, 288, 291, 299, 301, 302, 307, 310, 314, 319, 320, Herimann und Iohann, Brüder des Vorigen. 1124. 299. Heinrich junior, 1141, 343. , Aldenhoven, Godramm und Albero. 1166, 422,

.. Aldenthorrin . Heinrich. 1146. 355. ,, Alpheim, Heinrich, 1135-1200, 321. 375, 381, 393, 415, 419, 420, 421, 432, 447, 455, 463, 474, 502, 507, 511, 554, 567, Arnold, 1197, 554.

" Altena, Everard. 1166. 413. " Alvetre (Alfter), Herimann, 1116-1200. 280, 284, 287, 291, 301, 415, 419, 420, 421, 552, 554, 557, 558, 559, 560, 562, 566, 567, Gozwin. 1138-85, 329, 460, 474, 481, 488, 497, 500, 501, Johann, 1126, 301,

Ambere, Gerard. 1166. 415. " Amstelle, Egbert. 1131. 311.

" Aneboz, Everhard Marschall. 1194. " Anewilre, Cunrad. 1190. 524.

.. Anfurde, Friedrich. 1180, 472, .. Arberch, Heinrich Burggraf. 1169.

" Are (Ahr), Theoderich. 1112-25. 275, 300, Vdelrich u. Otto. 1147, 361.

" Arnesberch, Godefrid. 1141. 343. " Ascha (Esch), Herimann. 1131. 312, Gerlach. 1166. 425.

, Bacheim, Theoderich. 1183. 488. , Bailus, Werembert. 1133. 311. .. Balterstorp, Emecho. 1116. 279.

" Bappinheim, Heinrich Marschall. 1180. 472. " Bardensceide, Heinrich. 1160. 402. " Barenstede, Albero. 1147. 359.

, Batberg, Thietmar. 1117. 282. 283. .. Battenburg, Theoderich. 1166. 414.

- Von Bawarin, Engelbert. 1125. 300.
  "Bechusen, Conrad. 1170. 438. Godescalc. 1170-72. 438. 443. Retero. 1172. 443.
- " Bedeburin (Bedburg), Liudolf. 1112. 274. Bernard. 1187. 505.
- " Belle, Gerard. 1188-95. 514. 547. Otto. 1195-97. 547. 558. " Benesbure (Bensberg), Wicher.
- 1151. 371.
- " Benesheim, Ernost. 1093. 247. " Berchove, Evrelm. 1172. 442.
- ", Berenbruch, Theoderich, 1168, 428.
- Berge (die Vorfahren der Grafen u. Herzöge v. Berg), Adolf, 1068– 90. 211. 222, 242. 244. Adolf, puer. 1093–1100. 247. 258.
- "Berge (Herren, später Grafen von Berge im Zätphenschen), Gerard. 1118. 239. Giselbert. 1166. 414. 415. Rabodo. 1166-77. 415. 424. 447. 463. Constantin. 1166-80.414. 415. 424. 426. 447. 449. 450. 463. 475. Everwin. 1173. 447. Adam. 1191. 530.
- " Berhusen, Warner. 1160. 401. " Bertoldus (Bertou), Walter. 1193.
- ,, Besenig, Embrico. 1139. 324. Con-
- rad. 1197. 559. ... Betenburch, Arnold, 1138. 328.
- " Betenburch, Arnold. 1138. 328. " Bevesheim, Bruno. 1195-98. 549.
- 561. "Bibelriet, Engelhard. 1179. 469. Bienin Hammon Jandwig 1144
- " Bicnin , Hemmo u. Ludwig. 1146. 355.
- , Bilistein, Arnold, 1151, 371,
- Blanchenheim, Arnold. 1154. 370.
  381. Gerard. 1154-97, 379,381,458.
  554. 557. Conrad. 1197. 554. 557.
  Bleisa (Pleis), Gerhard. 1102. 260.
  Blendehane, Lambert. 1200. 568.
- ,, Blense, Anton. 1193-97. 539. 559. ,, Bobarden (Boppard), Embrico und Fridebert. 1096. 253. Berick. 1132.
  - Fridebert. 1096. 253. Rorich. 1132. 213. Arnold u. Conrad. 1140. 340.

- Von Bockesberc, Cûnrad. 1179. 468. ,, Boinen (Bönen), Hermann. 1152.
- Bolo, Hartwich. 1159. 521. Von Boninge, Heinrich. 1141. 343.
- ,, Bonlant, Wernher. 1174-1200. 449. 450. 451. 467. 472. 516. 566. Philipp. 1200. 566.
- ,, Bozetorp, Sigebodo. 1139. 334.
- ", Breidenrothe, Geldolf. 1172. 443. " Breidscheit, Godefrid. 1163. 406.
- " Bremet (Brembt), Giselbert und
- Rutger. 1198-1200. 562. 566. ,, Brischa, Godefr. u. Ioh. 1163. 406.
- ,, Bröche, Brüche, Burghard, 1093. 247. Bertolf. 1134. 318. Udo. 1135-47. 322. 334. 336. 342. 361. Theoderich. 1142-66. 346. 341. 422.
- Burchard, 1148, 364, Wernher, 1152, 374, Vda u. ihre Söhne Theoderich, Everwin u. Herimann, 1187, 505.
- Brunchurst, Quidam. 1166. 414.
   Von Bruneshore, Brunshorn, Ulrich.
   1140. 342. Werner, 1188. 500. Giselbert. 1200. 566.
- Brunhove, Embrico. 1149. <u>365.</u> Brunwillere, Macharius. 1163. <u>405.</u>
- " Bucheim, Winemar. 1176. 453. " Buchele, Cunrad. 1179. 469.
- ", Budreche, Budrich, Heinrich. 1176. 453. Theoderich. 1138-76. 328. 453. Godefr. 1176. 453.
- Bucg de Creinvelt, Georg u. Theoderich. 1176. 453.
- Von Buckenheim, Bugenheim, Welter. 1104. 263. Engelb. 1118–39. 289. 338.
- " Buiro, Everwin, 1182. 485.
  " Bukesberg, Wilh. n. Rabodo, 1158.
  305.
- Bule, Bertolf. 1178. 464.
- Von Bulnigsim, Rudolf. 1193. 541. ,, Bunna, Cûnrad. 1125. 300.
- " Burgele (Bürgel), Conrad. 1166-83.

- Von Burginhoven, Embrico. 1140. 340. "Burgitsheym, Heinr. 1185-89. 500. 516.
- ", Burna, Willeh. 1168. 428. ", Burnheim, Helmrich u. Giso. 1150.
- ", Burvenich, Theoderich. 1166. 420. ", Bustorp, Herimann. 1168. 429.
- ", Bûtingin, Hartmann. 1180. 472. ", st. Căcilia (zu Cöln), Albero und
- Anselm. 1149. 366. ,, Caesle, Gerhard. 1118. 287.
- " Calecheim (Calcum), Wilhelm. 1167. 453. 454.
- " Calemunte, Heinr. 1166. 421. Calf, Hermann, 1145, 353.
- Von Callendin, Heinrich, Marschall.
- 1185. 495. .. Caltbeke, Theoderich. 1191. 533.
- " Calumna, Oddo. 1167. 426.
- " Capela, Ludwich. 1151. 371. " Carpania, Cherpena, Carsil und Nicolaus. 1141. 343. Reimar. 1178.
- " Castele, Rupert. 1179. 469.
- ,, Castre, Reinhart. 1156. 389. Gerhard. 1160-90. 401, 474. 519. 526.
- " Cazennellenboge, Heinr. 1102. 260. " Cerreke, Giselbert. 1198. 562.
- Cirwin, Albero. 1200. 568.
- Von Cleve, Clive, Arnold. 1117. 285.

   Cnofh de Urdingen, Everher und Godefr. 1176. 453.
- Von Cöln, Burggrafen: Udalricus (unbis praefectus). 1038. 167. Franco (arbis praef.). 1061. 1a2. (Burgicomes). 1117. 282. Arnold (urbanus comes, urbis praef.). 1082-90. 232. 234. 236. 241. 244. Heinrich (de Arberg). 11692-76. 432. 445. 459. 460. Gerard. 1180-25. 474. 500. Heinr. 1192. 539. Everbard. 1200. 559.
- ,, Cöln, Vögte: Herimann (Crispus). 1083-1104, 234, 236, 237, 241, 245, 246, 248, 249, 252, 253, 256, 263,

```
Almarus, Almerus, 1106-46, 267.
  268, 279, 275, 277, 280, 281, 282,
  283, 284, 285, 286, 287, 288, 291,
  299, 301, 303, 308, 314, 318, 319,
  320, 323, 330, 333, 335, 338, 355,
  Cunrad. 1127-46, 302, 307, 308,
  310, 314, 318, 328, 329, 333, 335,
  355, Herimann, 1124-59, 298, 309,
  330, 342, 349, 352, 361, 373, 377,
  378, 379, 381, 385, 392, 393, 399,
  Gerard (de Heppendorp), 1166-91.
  413, 414, 415, 419, 420, 421, 423,
  426. 429, 432, 443, 447, 450, 452,
  454, 455, 459, 469, 461, 463, 479,
  480. 481. 488. 490. 496. 497. 498.
  500. 501. 502. 509. 514. 519. 525.
  526. 530. Herimann, Sohn des Vori-
  gen. 1193-1200, 539, 541, 547, 551.
  532. 554. 555. 557. 558. 559. 560.
  562, 563, 564, 566, 567,
Von Comeza, Godefr. 1136. 324.
" Corneces, Wascelin. 1086. 239.
.. Coslar, Godescalc. 1176. 453.
- Crojo, Wernher, 1155, 382,
Von Cronberg, Reiner, 1166, 414.
" Cüchenbach, Arnold. 1151. 371.
" Cuchenheim, Engebrand. 1166. 420.
  421.
" Cuich, Herimann, 1141-47. 343.
  356. Godefr. 1147. 356.
.. Curia, Amelrich, 1139, 335.
., Dalehusen, Bůvo. 1152. 374.
, Dalenheim, Cristian, 1093, 247.
  Dalheim, 1oh. 1176. 457.
" Dammo, Herimann. 1170. 438.
.. Danne, Heinr. 1190, 525.
., Dassel, Ludolf. 1166-97. 414. 419.
  420, 421, 423, 524.
" Dicco, Dieke (Dyck), Herimann.
  1094. 250. Heinrich, 1127-38, 302.
  329, Rether. 1127-38. 302, 322, 329,
  Herimann. 1166-91. 414. 415. 454.
  531. Arnold. 1176-1200. 454. 569.
  Cunrad. 1190-98. 525. 540. 554.
```

562. Rether. 1190. 525.

```
1170. 435.
" Diist, Deist, Gerard. 1188-93. 509.
  514, 519, 526, 539,
., Dollendorf, Godebold, 1138, 328,
  Canrad und Godebert, 1145, 354.
  Philipp. 1195, 547.
  Dolre, Hugo, 1178, 465.
" Domo bellica (Zeughaus), Hermann.
  1149. 366.
., Dorindorp, Florentin, 1183, 487,
" Dornecho, Thorneke, Heinr, 1112-
  26, 274, 280, 288, 290, 301,
  Dorselen, Heinr. 1133, 315.
" Dottindorp, Bennekin und Gunther.
  1139, 334,
.. Drachenvels, Godefr. 1176. 459.
  Dravinsdorp, Folcwin, 1150, 370,
  Drûzdorp, Rorich u. Ludwig. 1102.
  260.
, Dumete, Lambert und Balderich.
  1093. 247. Balderich. 1148, 364.
  Duno, Adelber. 1090. 244.
" Duraz, Giselbert. 1103-22. 261.
  294.
- Dûrbant, Ludwig. 1178, 466.
Von Duren, Theoderich. 1131. 310.
  Rutger, 1141, 343, Anselm, 1141-79,
  343. 470.
, Durne, Rupert. 1179-90, 469, 516.
  594.
" Dyverne s. Tiverne.
" Echilistorph, Werenzo. 1131. 312.
., Ehta (Echt), Diederich, 1174, 448,
" Eilsdorp, Ecelo. 1166. 425.
" Einere (Eller), Gumbert. 1156-83.
  388, 461, 488, Theoderich, 1176,
  461. Adolf. 1195. 551.
" Elpe, Adelbert u. Hiederich, 1148,
  364. Hermann, 1168. 428.
., Else, Hermann, 1190, 525.
" Elslo, Arnold. 1176. 461.
" Elveke, Giselbert. 1168. 428.
" Elvenich, Arnold u. Rembert. 1166.
" Elvreke, Gerliv, 1176. 454.
                                       1139-74. 334. 448.
```

Von Dieffenbach, Razo (Vater u. Sohn). | Von Embe, Hermann, 1153-66, 378. 425, Amil u. Rether. 1166, 425, " Embrica, Conrad. 1138-88,328, 507. Gerlach, 1188, 507, ., Embrungen, Theoderich, Werner u. Marsil. 1176. 453. .. Enzen, Philipp, 1193, 541, Eppenstein, Godefr. 1200, 566. " Eppindorp, Gerard, 1169. 433, 434. Erkerode, Daniel. 1189. 521. .. Erlepe, Rorich, 1200, 570. " Erprothe, Bernher und Godefried. 1150-66. 368, 414. .. Ethdern, Cristian, 1139, 338, Eurendale, Egeno, 1148. 364. , Everkrothe, Bernhard. 1148, 364. , Falchenburch, Gozwin. 1138-91. 326, 329, 337, 342, 384, 530, - Flecco, Macula, (Vorfahren der Nesseirode) Heinrich. 1189-97, 520. 521. 560. - Flegel, Wolbero, 1149, 366. Von Flitherde, Egilmar. 1160. 401. " Foro, Godescalc. 1170-72. 438. 443. Bote. 1179. 469. Heinr, 1188-89. 509. 514. 519. " Fraegenzo, Vregenze (Frentz), Hartpern. 1104. 263. Wilh. 1156. 389. " Frankenvort, Conrad. 1140. 340. - Fraz, Vraz, Willelm. 1149-78.366. 464. Von Friderichistorp, Wolramm, 1139. 334. Heinr. 1200. 568. .. Fridenaldenhoven, Goderam. 1166. Froisbreth, Vroizbreht, Reiner. 1180-88, 474, 475, 481, 488, 497, 501, 503, 514. Heinrich, 1193, 539. Früdesberg, Reiner. 1166. 414. - Fugelo, Gerard. 1180. 474. - Ful. Theoderich, 1157, 392, Von Galin, Heremann. 1146. 355. " Gandernol, Everhard. 1112. 274. ,, Gastrefelt, Eghart. 1174. 448. " Geislere, Godefrid und Theoderich.

" Genderstorp, Ludwig. 1176. 459. - Genoz, Waldever, 1178-80, 464.

Von Gerdenrothe, Arnold and Geldolf.

1172. 443. " Gersceit, Richwin. 1145-66. 354.

" Gimnich, Reinard und Giso. 1150.

Ginderstorp, Ludwig und Gerlach.

1166, 414, " Gisendorp, Thitmar. 1166. 425.

" Gladebach, Theoderich. 1116-36. 280, 282, 283, 298, 299, 302, 314, 324. Edelger. 1117-35. 282. 283. 299. 314. 320. Gerlach. 1132-36. 314, 324, Herimann, 1155, 383, Theoderich. 1166-91. 420, 440, 532.

" Glene, Albert. 1191. 530. " Glensa, Volchold. 1163. 406.

" Goare, Harbert. 1149. 365.

- Goltstein, Heinrich. 1180, 474.

- Grin , Ludolf. 1149-78, 366, 464. Fugelo. 1178, 464.

Von Grintberc, Gerard. 1193. 539.

.. Groix, Sibodo, 1180. 472. " Grules, Giselbert, 1103. 261.

Grumbach, Marquard. 1145-68. 353. 375, 424, 427, Albert, 1174, 449,

Gruna, Heinrich. 1176. 456.

Grunesceht, Wolfhard. 1160. 401. Gurzenich, Adolf. 1150. 370. Herimann. 1192. 536.

" Ha, Burchard u. Godescale, 1182.

" Hachene, Hagne, Heinr. 1152. 374. Gerard, 1166-86, 421, 502, Theoderich u. Heinr, 1186-97, 502, 560.

... Hagen, Cunrad, 1140, 339. Hagenowe, Sefrid. 1194, 543.

Halterbruch, Everwin. 1172. 443.

Hamersbach, Willelm. 1176, 458.

" Hamerstein, Engelbert. 1129. 305.

" Hanefe, Udo. 1102-51. 260. 334.

354. 371. L u.

Von Geldestorp, Embricho. 1951, 186, Von Hardenperch, Nivelung. 1154. 381. | Hiltenburch, Giso. 1145. 353. Diderich. 1174. 448.

Harleis, Hermann, 1133, 315. , Hart, Rutholf. 1138-66, 329, 420.

Heiden, Tiedrich, Ludolf u. Gerunc. 1145. 354.

Heilislo, Arnold, 1166, 415. .. Heingebach, Hengebach (Heimbach),

Ethelger, 1094, 249, Herimann, 1124-85. 298. 299. 415. 419. 420. 421.

501. Walter, 1143-66, 349, 359, 380, 414, Everhard, Bruder des H. 1154-97, 380, 526, 541, 554, 555,

557. 559. Theoderich, Sohn des H. 1136-90. 324. 329. 501. 526. Wilhelm, Sohn des E. 1190-97, 526.

557. Heimesberg (Heinsberg), Gerhard,

1118-70, 288, 304, 436, Gozwin (senior). 1118-66, 288, 313, 321, 330, 346, 347, 360, 414, 415, Gozwin (jun.). 1157-88. 392. 409. 436. 467.

493. 511. Godefrid. 1165-84, 409. 436, 452, 454, 458, 493, Herimann u. Philipp. 1170. 436. Godefrid, Sohn des G. 1166-90. 414, 498. 526.

, Heldorp, Otto. 1189-97. 521. 525.

Helpenstein, Harbern, 1148-66, 364. 380, 414,

" Hemerde, Widecho. 1152. 373. Hemmersbach, Wilh. 1138-1200. 329, 539, 569. Engelbert, 1182, 485, Ulrich, 1190, 527,

.. Hepisyelt, Folpert, 1151, 371, ., Heppendorp , Herimann, 1138-47. 329, 334, 335, 355, 359, Sicco. 1140-

66, 342, 415, Gerard s. Cöln: Vögte. ., Herbedde, Heinr. 1160, 401. , Herne, Everard. 1173-76. 445. 460.

Gerard, 1176-83. 460. 474. 488. " Herpe de Holthausen, Heinr. 1176.

" Hesceidhe, Hartlif. 1189. 520.

Hildinisheim, Bernhart vicedominus, 1129-32. 304. 305. 313.

" Hobach , Sigebodo u. Heinr. 1151. 371.

Hoger, Marcmann. 1149-59. 366.

" Hoinch, Albert. 1168. 428.

" Hoingen, Sibodo. 1166. 414. Karl. 1166. 418.

" Holeso, Hölse, Reter, 1112-29, 274. 280. 307.

.. Holze, Everwin, 1166-88, 414, 415. 424, 447, 463, 507.

" Honsvels, Ludwig. 1174. 448. " Horenberc, Arnold. 1194. 543.

" Hornin, Engelbert, 1146. 355, 415. , Horst , Otto. 1170. 436. Rutger. 1177. 463.

" Hostade, Tiderich burgicomes, 1145.

, Hoven, Herimann. 1190. 526. " Hovesteden, Teoderich. 1152. 374. , Hulse, Ioh. 1177-88. 463. 514. " Hulsen, Leonius. 1173. 447.

... Hunenhove, Gozwin, 1136, 324, ., Hungese, Liudolf. 1093. 247. " Hurló, Tiderich. 1146. 355.

,, Hurst, Rether. 1142. 346. 347. . Ilte, Heinr, 1176. 456.

" Imbe, Godefrid, 1166. 421.

, Isenburg, Gerlach. 1109-76. 272. 286, 450, 454, Regenbald (Rembold). 1109-17. 272. 275. 286. Heinrich. 1200, 566,

" lülich, Gerhardus Iuliensis. 1009-19. 146, 153. Gerhard de Iulecho. 1079-1124. 242. 272. 298. (Vergl. Grafen von Iülich). Godefr. 1138. 329. Bertramm. 1140. 342. Herimann. 1155, 383, Amil. 1178, 466,

., Ives, Rudolf, 1163, 406, - Lembechen, Marcmann. 1178, 464.

Von Lemburk, Heinr., Vater u. Sohn. 1154. 379. Wilh. 1193. 537.

" Lenceburc, Udalrich. 1140. 339. Linepe, Wernher. 1093. 247. Cunrad.

1148-66. 364. 368. 415. Alexander.

1150-68. 368. 428. " Constantin. -05.0FL 1168, 428, Von Lintlon, Hartlif. 1189, 520.

" Lippe, Herimann. 1200. 566. .. Ló. Godescalc, 1146, 355.

" Lomere, Eckebert. 1166. 421. " Lopenhilde, Arnold. 1093. 247. .. Los. Arnold, 1138, 326,

.. Lucine, Reimar. 1163. 406.

" Lůda, Heinr. 1166. 424. " Luithisheim, Herimann und Cuno. 1178, 466.

" Lunenburgh, Walram. 1176. 454. " Lånere, Herimann. 1152. 374.

" Lanreke, Godefrid. 1176. 461. " Lupenheldin, Arnold. 1166. 420.

, Luppe, Iwan. 1176. 454. " Lurecha, Lambert. 1140. 342. Reinold. 1166. 422.

" Luriburg, Rupert. 1143. 349.

" Lutigen, Ludwig. 1169. 432. - Mansvelt, Marcuard, 1174, 448. Von Marburg, Ludwig, 1151, 371.

Conrad. 1174, 448. ., Matrenberg, Arnold. 1176. 461.

" Medelere, Gerhard. 1152. 374.

" Medhenen, Hartmann. 1152. 374.

Meirs, Willeb. 1133. 315.

" Melin, Heribert. 1118. 289. " Mendene, Herimann. 1139. 334. Ludwig. 1139-52. 334. 374. Albert. 1145, 354, Cuno, 1187, 505,

" Mere, Dietrich. 1104. 263. Godefr. 1116-24. 279. 281. 298. Erenbert, 1148-50. 364, 368, Arnold, 1466, 414, 415,

" Mercheim, Rutger. 1193-1200. 539. 562. 566.

- Merlehem, Nicolaus, 1177, 463.

Von Milendunc, Theoderich u. Reiner. 1166-97, 414, 428, 443, 514, 519, 551. 555. Friedrich, 1172. 443. .. Milnheim, Lambert, 1176, 460.

., Minceburg , Cuno. 1174-90, 449. 494. 495. 324.

- Minnevuz, Herimann, 1147, 359.

Conrad u. Heinrich. 1478-80. 464. | Von Novoforo, Herimann. 1128-59. Von Mirwalt, Heinr. 1200. 566.

- Molengazin, Theoderich in. 1169. 433, 434,

Von Mollesberg, Anshelm. 1096. 253. Heinr, 1174, 448,

.. Montecelio, Godefr. 1167, 426, " Monticulo, Werner and Heinrich.

1176, 461, - Mosewin, Heinr. 1190, 526.

Von Mülendorp, Tiedrich, 1152, 374. Sibodo, 1172, 442,

"Mulenheim, Conrad, Weldger und Lambert. 1093, 247, Richizo, Herimann u. Anton. 1166-95. 419, 420. 421, 455, 474, 490, 509, 519, 547, " Mulesfort, Udo. 1106. 267. Gerard. 1134-71. 319. 349. 414. 415. 440. " Mulinarco, Gerhard, 1129-40.304.

310, 313, 314, 338, 342, Hermann, 1172, 442, .. Mnnberslog, Minbernisloche, (Mom-

mersloch), Ludwig, 1169-80, 433, 434, 464, 474, Theoderich, 1480, 474. , Mundelincheim, Ludwig. 1176. 453.

., Mûnheim, Willeh, 1157, 391, " Muntenbrûke, Otto und Gerard.

1150, 368, .. Nesselrode s. Flecco.

" Niderhoven, Helwich. 1170, 438, 443. - Niger, Herimann, 1141, 344, Gerard, 1149-66, 366, 373, 385, 392, 399, 418. Gerhard. 1166, 418. Heribert.

1185, 494, Von Nikedich, Mauriz. 1163. 406. " Nistre, Nestere, Winand. 1166. 421. Ludwig, 1176, 459, Rorich, 1183-57, 488, 503, 505, Crato, 1187, 595, .. Niusa, Herrad, 4146, 355.

- Normann, Gerard, 1180, 474. Von Norvenich, Adalbert, 1102-9, 260.

272. - Noteno, Ocelin, 1182, 485.

" Noviomago, Gunzelin u. Meinhard. 1129, 305,

303, 349, 399, Ricolf, 1159, 399, " Nuereburch, Lambert, 1187, 504.

" Nûgelant, Walter. 1166. 421. ., Nurberch, Badewin u. Heinr, 1163. 406. Ulrich. 1174. 452. Gerard. 1188, 514,

- Odagger, Gozewin, 1174, 448,

Von Odendorf, Sigebodo. 1051, 186. - Odiosum caput, Giselbert, 1131, 31 L. Von Olsheim, Rabodo, 1187, 505.

., Orbach, Constantin, 1166, 421,

, Orvare, Arnold. 1100. 258. .. Ossendorp, Ludelf, 1176-78, 461.

,, Othwilere, Bernewin, 1104, 263, ., Ovirsburg, Marcmann, 1180, 474.

Owelen, Cristian, 1133, 315. Owenheim, Friedrich. 1187. 505.

.. Ov. Oie, Hupreth, 1104, 263, Otto, 1167, 426, Stephan, 1188, 507, 510.

" Palmeresheim, Lambert. 1135, 321. - Parfuse, Perfusus, Ricolf, 1169-89.

433, 434, 501, 509, 514, 519. - Parvus, Wernher, 1155, 382,

Von Patherg, Wecelo, 1143, 349. ., Patherth, Godescale. 1188-92, 514.

., st. Peter, Ezelin, 1138, 328, ., Pirna, Pirnin, Ladwig. 1131. 310. Philipp. 1146. 355.

" Pirremunt, Godescalc. 1192-1200. 552. 556. " Pleisa, Eppo. 1145-47. 354. 359.

Gerlach u. Herimann. 1187, 505. " Plense, Anton. 1193. 541.

Plettebreht, Heindenrich. 1189, 520. - Polenre, Johann der, 1176-80, 461. 464. 474.

Von Polterstorp, Emmicho. 1096. 253. .. Ouineheim, Ludwig, 1116-29, 279.

" Randerode , Harper. 1094. 250. Megenher, 1094-1147, 249, 263, 361. Hartbern. 1104-47. 263, 272. 361. Gerard. 1129. 304. Gozewin.

1147. 361. Willelm. 1166. 414. Gerard, 1188-91, 509, 514, 530, - Ratio, Razo (Raitz), Heinr. 1169-95. 433, 434, 547. - Razolf, Heinr, 1149, 366, Von Rechethe, Philipp. 1147. 363. " Reinbag, Emelrich. 1178-88. 466. - Reni, Wolfram comes, 1200, 566. Von Reno. Albero, 1172, 442, " Respo, Albero. 1174. 448. _ Ressa, Cunrad, 1146, 355. " Richendorf, Godefr. 1182. 485. " Ringazzin, Karl in. 1169-76. 433. 434, 461. Bruno. 1180. 474. Von Rode, Rothe, Adalbert. 1148. 364. Arnold, 1103-74, 261, 364, 448, Carsil, 1178, 466, Gerard, 1179, 470.

Werner, 1174-85, 450, 466, 470. 474, 494, 495, " Rodenburg, Walter. 1143. 349. - Roggo, Arnold. 1166. 414. Von Rospen, Gozwin, Sigebodo, Erkenbert u. Adelber. 1151. 371. " Rotheim, Reiner, Godefr. u. Ioh. 1166, 420, 460,

Reimar, 1197-1200, 554, 562, 566,

- Rovere, Heinr. 1200. 567. Von Rüdenberg, Herimann. 1132. 314. - Rufus, Godefr. 1152. 373, Rådenger. 1158, 395, Herimann, 1166, 418, Von Rogelant, Walter, 1166-81, 420, 478. " Rükelingin, Cûnrad. 1151. 371.

Růlestorp, Erelmus. 1172. 442. " Rumeschirche, Heinr. 1106. 267. " Safele, Thomas u. Godefr. 1144. 351. " Safenberg, Adelbreht, 1089-1109. 241, 242, 244, 272, Adolf. 1125-76. 300, 458. Heinr., Sohn des Grafen v. Sain. 1176, 459, Albert, 1197, 557. - Sairo, Karl. 1178. 464. - Saldo, Godescale u. Rudolf. 1170-

72, 438, 443, Von Salegge, Albert, 1179, 469.

" Salevelt, Wernher. 1051. 186.

Von Saltu, Pelegrin, 1170. 438. ., Salzgazen, Karl, Vater und Sohn.

1168-83, 429, 461, 490. - Sandolf, Richwin, 1183, 488, Von Saphere, Godefr. 1116, 281,

- Saphir, Heinr, 1178-80, 464, 474. Von Scacheno, Rudolf, 1176, 453.

" Scavene, Gerunc. 1104, 263, Godefr. u. Heinr. 1166. 420.

- Schat, Godescalc. 1160. 401. - Schervechen, Godefr. u. Hermann. 1178-80, 464, 474,

- Scherfwin, Gerard, 1178, 464. - Schure, Karl. 1180. 474.

- Scillinc (Solidus), Willeh., Vater u. Sohn, 1173-97, 445, 455, 460, 474, 481, 488, 497, 501, 509, 519, 530, 539, 541, 554, 557, 558,

Von Scivele, Godefr. 1166, 420. ., Scleido, Eppo. 1104. 263. - Sconebach, Heinr. 1151. 371.

- Sconekint, Brunsten, 1170, 536, Von Sconenburch, Otto. 1200. 566. " Scowenburch, Bertold. 1166. 424. - Scuzsper, Rembert u. Theoderich.

1174-89, 448, 520, Von Segendoro, Herimann u. Winrich. 1166-97, 425, 559, Schteme, Dietmar, Sigebodo u. Udo.

1151. 371. Seina, Everard und dessen Söhne Heinr, u. Everard, 1172, 442.

" Selehoben, Arnold u. Wolper. 1155. . Sentstede, Heribert. 1187. 505.

" Sigilinkheim, Reinbodo. 1139. 334. . Sinceke . Wilh. u. Volkold. 1192.

, Sleiden, Herimann, 1166-79, 422, - Sleuere, Hermann, 1178, 464.

- Smethhusen, Stephan. 1188. 511. Von Sneide, Gerard. 1166, 414. ., Solebendorp, Wilh, 1184, 492, " Solengen , Arnold. 1168-74. 428.

443, 448,

Von Solmanea, Everlin. 1061. 197.

. Sosaz, Thimo, 1116-39, 280, 330, - Spede (Spee), Bruno, 1166-77, 414. 463.

Von Spileberg, Tibert, 1145, 353. - Spindere, Herimann, 1200, 567.

Sporger, Ricolf, 1149. 366. - Sprunk, Ludwig, 1200, 568.

Von Stalburg, Reinard, 1118-66, 289. 414, Willeh, 1156, 389,

Stameheim, Eadmund. 1136-38. 324. 338.

" Stavere, Godefr. 1159. 399. Hermann. 1178, 464.

Stecke, Arnold. 1188. 507. Von Steine, Everhard. 1166. 421.

Steinvelde, Adam, 1147, 359, - Stempel, Volcquin, 1193, 549.

Von Sterona, Hermann. 1155, 384. .. Stozdorp, Hartmann, 1174, 450. " Strabruch, Hermann, 1176, 460.

" Strata lapidea, Franco. 1180, 474. " Strunkethe, Guizilin. 1142. 346. 347. Wecelo, 1188-91, 510, 511, 533,

., Suaf, Evergeld, 1178. 464. " Suervene, Folcolt u. Godefrid, 1147-

66, 359, 420, ., Sulen, Gerard, 1169. 432. " Susacia, Rûtker. 1152. 374.

.. Sustris, Gozwin, 1118, 289. .. Tadelen, Heinr. 1152. 374.

, Tieca, Ludolf, 1158. 393. Thruttisdorp, Ludwig. 1117. 282.

., Thuschinbroc, Alard. 1172. 443. , Thyla, Amand. 1188-91. 510. 511.

533. ., Tiverne, Gerard. 1150. 368, Arnold.

1174-89, 448, 521, Toneburc, Thieoderich, 1096, 252. , Travinstorp, Cano. 1139. 334.

, Trostorp, Arnold. 1166. 414. .. Tudere, Ansfrid. 1144. 351.

., Tuitio, Sigebodo. 1117-18. 282, 283, 287, Adelbert, 1125-58, 300, 395,

" Turren, Gerlif, Godefr. und Wilh. 1176. 453. Heinr. 454.

Von Ubheim, Gerard. 1148. 364.

- " Vdenkircha, Herimann. 1109. 271. Arnulf. 1116–18. 280. 287. Rabodo. 1153. 375.
- " Udindar, Heinr. u. Arnold. 1150-56. 370. 388.
- " Ufheim, Diederich. 1174-77. 448. 463.
- " Ulfde, Tiderich. 1135-38, 320, 321. 328.
- " Ulmeno, Heinr. 1176. 457.
- " Ulpich, Albert. 1166. 420.
- Unmaze, Gerard. 1168-69, 429, 433, 434.
   Von Unna, Gerhard. 1148, 364.
- " Upladhin, Everh. 1150-89. 370. 520.
- " Utlinkirchin, Rabodo. 1153. 383. " Valkemstein, Umfred. 1166. 424.
- " Vals, Stephan. 1100. 259. Rodulf.
- " Veihe, Theoderich. 1190. 526. " Verkene, Philipp. 1131-39. 310.
- 314. 318. 324. Iustatius. 1139. 334. , Vesperthe, Otto. 1167. 426.
- ,, Vilica, Emmo u. Theoderich. 1183.
- " Vine, Erwin. 1178. 466.
- ., Viskele, Conrad. 1168, 428,
- ,, Vlogelinken, Thietmar. 1200. 566.
- " Vochene, Cunrad. 1155. 383.
- " Vockenlo, Randolph. 1177. 463. " Volmüdisteine, Heinrich. 1134-98.
- 318. 330. 335. 359. 374. 375. 376. 377. 381. 393. 413. 415. 419. 420.
- 421. 423. 433. 434. 455. 474. 501. 502. 509. 514. 519. 536. 547. 554. 557. 558. 560. 562. 563. 564. Ge-
- rardus snar. 1182-1200. 481. 497. 500. 501. 509. 519. 536. 547. 554. 557. 558. 560. 562. 563. 564. 568.
- ,, Vonderen, Gerlach. 1162. 404.
- " Vore, Witekind. 1192. 536.
- " Vrisheim, Theoderich. 1171. 440. " Vruere, Arnold. 1139. 334.
- " Vaskinich, Conrad, Otto u. Anton. 1166. 418.

- Waldever, Herimann und Godefrid.
   1141-44. 344. 349. 352.
   Walescheit, Godefr. und Gerhard.
  - Walescheit, Godefr. und Gerhard. 1176. 454.
- Von Waltecke, Widdikind. 1180. 472.

   Waltpodo, Hernest. 1155. 382.
  Von Wanda, Heinr, 1187. 506.
- " Wanlo, Herimann. 1106. 267. " Wassenberg, Gerard. 1180-97. 474.
- Wassenberg, Gerard. 1180-97. 47 539. 554.
- " Weda, Borchard. 1153-56. 376. 389. Lambert. 1187. 504.
- " Werbe, Herimann. 1166. 415. Walter. 1192. 536.
- , Westphalia, Heinr. 1158. 305. , Westuppe, Hertwich. 1150. 370.
- , Wichardesheim, Cunrad. 1183. 489.
- ", Wichterche, Heinr. u. Udo. 1166.420.
  Theoderich. 1193. 541.
  ", Wickerothe, Gerlach. 1068. 211.
- Gerard. 1118. 288. Otto (Bruder des Grafen Theoderich v. Hochstaden). 1166-97. 421. 479. 481. 490. 496. 497. 591. 592. 599. 519. 535. 536. 530. 553. 555. 558. Otto, Sohn des Vorigen. 1197-1200. 555. 562.
- Wide, Rucker. 1139. 334. Humfrid. 1174. 448.
- , Widenburst, Alard und Winemar. 1153. 377.
- "Wighus, Herimann. 1141-66. 344. 352. 373. 377. 395. 425. Arnold. 1152-66. 373. 378. 395. 425.
- ,, Wilepa, Bernhard. 1200. 566. ,, Willelmesdorf, Herm. 1185. 495.
- " Williberval, Reiner. 1086. 239. " Wilra s. Dionisii, Willelm. 1179.
- , Wilre, Gerard. 1163. 405. Cunrad. 1200. 566.
- " Wimere, Thammo. 1151. 371. " Wineden, Godefr. 1194. 543.
- ", Wineden, Godefr. 1194. 543. ", Winnendunc, Willelm. 1176. 453.
- " Winsberc, Engelhard. 1193. 540.

- Von Wagenheim, Godefr. 1176. 454. Von Wintre, Lambert und Embrico.

   Waldever, Herimann und Godefrid. 1193-1200. 539. 568, 569.
  - " Wipperevorde, Theoderich u. Olrich. 1189. 520.
  - , Wisgele, Theoderich. 1162. 404.
  - 349, 351, 255, 364, 406, 414, 428, 443, 446, Adelbero (Sohn), 1148– 73, 364, 428, 446, Wilh, (Bruder des C.), 1168, 428,
  - Wivilrüze, Marcmann. 1169–88.
     433. 434. 514.
  - Von Wizersheim, Cünrad. 1182. 485. ,, Wizwilre, Winrich. 1176. 461.
  - ,, Wolkenburch, Rudolf. 1123. 300. Godefr. 1147-93. 350. 381. 419. 420. 421. 423. 442. 445. 450. 452. 455. 474. 496. 498. 501. 526. 541. Ioh. u. Heinr. (Söhne des G.). 1185-93. 501. 541.
  - Wonnenburch, Heinr. 1200. 566.
     Wurmestorph, Amelrich. 1138-54, 329. 335. 336. 342. 343. 349. 352. 360. 375. 381.
  - " Xantis, Ruthger. 1153. 377.
  - ", Zudendorp, Richwin. 1167. 426. ", Zulen, Wilh. 1177. 463.
  - , Zulpicha, Zulpico, Tulpeio, Adalger. 1089, 242. Herimann. 1104-24. 263. 282. Richizo, Adelrich u. Lambert. 1124. 292. Iohann. 1127-39. 202. 307. 314. 324. 328. 336. Godefr. 1166. 415. Philipp. 1166-90. 419. 420. 421. 526. Hageno. 1166. 420. Lambert. 1193. 541.

P\u00e4bste.

Agapitos. 947, 29. Gregorius V. 996, 126, Leo IX. 1052, 187. Nicolaus II. 1059-67, 125, 209, Alexander II. 1066, 206, Gregor VII. 1075, 223, Paschalis II. 1109, 271,

345. Cölestin II. 1143, 348. Eugen III. 1147-51. 357, 372, Adrian IV. 1159. 397. Paschalis III. 1169. 431. Lucius III, 1181-84, 478, 482, 486, 492, Clemenz III. 1189, 518, Cölestin III. 1193-95, 538, 545,

13. Erzbischöfe.

Von Bremen - Hamburg: Adelbert, 1063-72, 200, 204, 205, 216, Lifmar, Liemar, 1076-85, 227, 235, Hartwich, 1168, 427, Sifrid. 1180, 472, 475, Von Besancon: Herbert, 1167, 426, Von Cöln: Hyldebald, 800, 15, Willibert, Guillibert. 874-88. 66, 67. 68, 69, 75, Wichfrid. 927-48. 87. 88. 91. 93. 94. 97, 102, 103, Bruno. 958-64. 104. 105. 106. Gero, 970-73, 111, 114, Werin, 976, 119, Everger, 989-96, 123, 126, 218, Heribert, 1003-21, 136, 137, 138, 140, 141, 146, 147, 148, 153, 154, 155, 158, 223, 224, Piligrim. 1025-32. 161, 162, 163, 164, Herimann IL 1041-54, 176, 177, 179, 184, 185, 187, 189, 218, 220, Anno II. 1051-75, 185, 186, 192, 195, 196, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 220, 221, 222, 224, 225, 226, 226, 242, 245, 314, 318, 363, 397, 486, 487, Hiltolfus. 1076. 227. 228. Sigewin. 1080-89. 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 241, 242, 243, 245,

Innocenz II. 1136-42, 325, 331, 332, | Herimann III. 1090-99, 244, 245, 246, | 248, 249, 250, 251, 252, 253, 256, Friedrich L 1100-31. 258, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 267, 268, 270, 212. 214. 215. 211. 218. 279. 280. 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 290, 291, 292, 294, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 307, 308, 310, 312, 375, Bruno II, 1132-36, 313, 314, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, Arnold L. 1138-51, 326, 328, 329, 330, 333, 334, 335, 336, 338, 340, 341, 342, 343, 346, 347, 349, 351, 352, 354, 355, 356, 358, 359, 360, 361, 362. 371. Arnold II. 1151-56. 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 384, 385, 386, 387, 389, 444, 445, 460, Friedrich II, 1156-58. 388, 392, 393. Reinold, 1160-67, 401, 402, 404, 407, 410, 413, 414, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 426, 519, 531, Philipp, 1168-91, 402, 428, 429, 431, 432, 433, 434, 436, 440, 442, 443, 445. 446. 447. 450. 452. 454. 455. 456, 458, 459, 460, 461, 463, 466, 467. 468. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 479. 480. 481. 482. 483. 484. Hillin. 1155-63. 384, 400, 406. 488, 490, 493, 494, 495, 496, 497, Arnold, 1174-90, 450, 451, 472, 473, 498. 499. 500. 501. 502. 503. 505. 507, 509, 511, 514, 516, 517, 518, Johann, 1193, 539, 519, 524, 525, 526, 527, 530, 531, 532. 554. 562. 566. Bruno III. 1191-93, 533, 536, 537, 539. 554. Adolf L 1193-1200. 540. 541. 543. Conradus, 1153. 375. 376. 547, 549, 550, 551, 552, 554, 555, 556, 357, 558, 559, 569, 561, 562, 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569.

570. Von Magdeburg: Gisilharius. 987. 122. Engelhardus, 1063, 200, Wecelinus, 1068, 210, Norbertus. 1129. 306.

Friedrich, 1144, 350, Wichmann, 1168-90, 427, 451, 468, 472, 473, 475, 524, Von Mainz: Liudbert, Luibert, 874-87, 66, 67. 69, 74, Hatto, 910. 86. Frithuricus, 947. 97. Willehelm, 964-66, 106, 107, 108, Willigis. 987-96, 122, 124, 127, Aribo. 1025-29. 161. 166. Sifrid, 1068, 210, Wezelin, 1085, 235, Adalbert, 1129-40, 306, 339, 340, Arnold. 1155. 382. Cristian, 1167-68, 426, 427, Cunrad. 1189-95. 516. 524. 537. 548. Sifrid. 1200, 566. Von Salzburg: Cûnrad, 1180, 472,

Von Trier: Bertolf, 874, 66, 67, 69, Ratbodus. 898. 80. Heinrich, 964, 106, Theotericus, 966, 107, Egilbert, 1088, 240, Bruno, 1112-14, 273, 276, Adelbero, 1138-40, 326, 327, 339, 340,

527.

14. Bischôfe.

Von Augsburg: Udelscalcus, 1193, 539. Von Bamberg :

Rubertus. 1076. 227. Otto. 1112, 273. Eilbertus, 1144, 350, Euerhard, 1155-68. 384, 427. Otto. 1190, 524. Von Basel: Oridivas. 1155. 384.

Von Brandenburg:	Von Merseburg:	Bernhardus. 1198. 562.
Wicher. 1144. 350.	Eberhard. 1180. 475.	Von Poitiers:
Von Cambrai :	Von Metz:	Regenbertus, 1140, 332,
Iohann. 948. 102.	Theoderich. 864-68, 106, 107, 110.	Tracius, 1167. 426.
Burchard, 1122, 296,	Adalbero. 1114. 276.	Von Prag:
Nicolaus. 1147. 356.	Theoderich. 1174. 451.	Daniel. 1167, 426,
Von Constanz:	Bertram. 1180-94. 472. 473. 543.	Von Ravenna:
Hermann. 1155. 384.	Von Minden:	Anselm. 1155. 384.
Dithalmus. 1190. 539.	Thiederich. 874. 69.	Von Regensburg:
Von Eichstädt:	Lantward, 966. 107.	Hartwich, 1114. 276.
Euerhard. 1107. 270.	Witelo. 1098-1105. 254. 264. 265.	Heinrich. 1144, 350.
Von Freisingen:	Sigiward, Siward. 1129-32, 304, 305.	Von Speier:
Otto. 1140-44. 339, 350.	306. 313.	Heinrich, 1072. 216.
Otto. 1193. 539.	Wernher. 1168. 427.	Iohann. 1090, 244,
Von Halberstadt:	Thietmar. 1198. 562. 563.	Sigifrid. 1140-44, 339, 350.
Hildigrim. 874-77, 69. 70.	Von Münster:	Gunther, 1153, 375, 376,
Burchard. 1063-68. 200, 210.	Lindger. 802-6. 26. 27. 28.	Vlrich, 1180, 475.
Buggo. 1072. 215.	Hildigrim. 811-27. 29. 30. 32. 33.	Von Strassburg:
Otto. 1129. 304. 305.	34. 35. 37. 40. 43. 44.	Werinher. 1072. 215. 216.
Rudolf. 1138. 327.	Gerfrid, 834, 37, 48,	Burkard. 1153. 375. 376.
Gero, 1167-68, 426, 427,	Altfrid. 848. 64.	Rodulf. 1167. 426.
Tirricus. 1190. 524.	Holdolf. 874. 62.	Cûnrad, 1198. 563.
Von Havelburg:	Erpo, 1085. 235.	Von Tull:
Anselm. 1145. 353.	Burchard. 1098-1112. 254. 261. 264.	Gerhard. 966. 107.
Von Hildesheim:	270. 273.	Udo. 1064. 201.
Alfrid. 874. 69.	Theoderich. 1122. 224.	Petrus. 1174. 451.
Hermann. 1168. 427.	Ecbert. 1129. 305.	Von Utrecht:
Adilo. 1179. 468.	Warner. 1138-47. 326. 327. 343. 352.	Athilbold. 874. 69.
Von Lüttich:	356. 358.	Adelbold. 1020. 157.
Farabert. 947. 100.	Friedrich. 1150-56. 370. 387.	Willelm. 1076. 227.
Balderich. 964. 106.	Ludwig. 1170. 437.	Conrad. 1085. 235.
Notakar, Notker. 987-1007. 122. 126.		Godebold, 1122, 294,
148. 153.	495. 540. 543. 547. 566.	Andreas. 1129-38. 305, 311, 326, 327
Baldrich. 1018. 152.	Von Naumburg:	Godefrid. 1166-78. 424. 447. 465.
Eidewin. 1061. 197.	Ebbo. 1076. 227.	Baldewin. 1180. 475.
Heinrich. 1018. 239.	Udo. 1180. 475.	Tirricus. 1198, 562, 563.
Obert, Othert. 1098-1118, 254, 259.	Von Olmütz:	Von Verden:
261. 289.	Heinrich. 1144. 350.	Gerolf. 874. 69.
Friedrich. 1120. 291.	Von Osnabrück:	Von Verdun:
Alexander. 1132. 313. 314.	Eikbret. 874. 69.	Berhardus. 874. 69.
Adelbero. 1138. 326. 327.	Benno. 1072. 216.	Beringer. 948. 102.
Heinrich. 1147-55. 356. 384.	Thiethard, 1129-32, 304, 305, 313,	Adelbero. 987, 122.
Alexander, II. 1165-67. 409. 426.	Udo. 1138. 327.	Von Verona:
Rudolf. 1174-89. 449. 472. 473. 493.	Arnold. 1179-80. 467. 468. 472. 473.	Wiefrid. 964. 106.
494. 495. 516.	Von Paderborn :	Von Wirzburg:
Von Massa: Guido. 1167, 426.	Bernardus. 1140. 339.	Erlung. 1112-17. 273. 276, 284.

Herold. 1166-68. 417. 427. Reinard. 1174-83. 451. 469. 469. 475. 489.

Von Worms: Anno. 966. 107. Hildibald. 987-96. 122, 126, 127. Adalbert. 1072. 216.

Buego. 1140-44. 332. 350. Conrad. 1153-80. 375. 376. 384. 451. 472. 475.

Heinrich. 1193. 539. Von Zeiz:

Eppo. 1072. 216. Udo. 1168. 427.

15. Pröbste und Dechanten.

Aachen, Marienstift.

Probste: Brun. 966. 101, Ruopertus. 4072, 215, Conrados. 4076. 221, Godescalcus. 1098. 224, Arnoldus. 1123-28, 213, 224, Albertus. 1135-58, 384, 323, Otto. 1166-74. 411.451, Philipp. 1192. 534. Cunrad. 1194. 543. Dechanten: Stephan. 1174. 451.

Cunrad. 1191-92. 529. 535. Aachen, Adelbertstift.

Pröbste: Albert. 1020. 157, Wiricus. 1061. 197, Eveco. 1086. 239, Theoderich. 1100-6. 259, 261, 268, Stephan. 1179, 470, Cunrad. 1185-92, 494, 495.

Dechanten: Sibert. 1061. 197, Fulbert. 1100. 259.

Bedbur.

Pröbste: Winricus. 1162. 404. Bonn. Cassiusstift.

Pröbste: Sigefrid. 1103-17. 262. 263. 268. 272. 275. 264. Gerard. 1126-66. 301. 302. 328. 329. 334. 336. 331. 346. 349. 352. 370. 313. 379. 381. 288. 323. 394. 413. 415. 419. 420. 421. 422. 423. Lothar. 1173-89. 445. 446. 554. 455. 460. 461. 472. 474.

Cöln, Domstift.

Pröbste: Wieger, Wichker. 1003-19, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 148, 153. Tetzelin, 1019, 154. Thiedardus, 1021, 158, Herimann, 1027-33, 162, 169. Azzelin, 1041-64, 177, 179, 196, 218. Berenger, 1068, 211. Herimann. 1080-94, 229, 232, 236, 237, 242, 244, 245, 246, 249, Conrad, 1094, 251, Arnold, 1094-1109, 250, 252, 253, 262, 263, 265, 268, 270, 272, 277, Iohann. 1112-18, 274, 275, 280, 282, 283, 284, 285,286, 287, Heinr, 1118-26, 288,291, 298, 299, 300, 301. Arnold, 1127-50. 302, 303, 307, 308, 310, 314, 318, 319, 320, 321, 322, 324, 329, 330, 337, 346, 347, 349, 352, 360, 369, Walter, 1152-54, 373, 375, 376, 377, 378, 379, Albert. 1156. 386. Adelhelm. 1156-60. 388. 392, 393, 399, 403, Herimann (de Hengebach), 1165-66, 410, 415, 418, 419, 420, 421, 422, 423, Bruno. 1168-91. 429, 436, 440, 442, 445, 446, 447, 452, 454, 455, 458, 459, 460, 461, 471, 474, 479, 480, 481, 488, 490, 493, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 508, 509, 514. 519. 526. 530. 547. Adolf. 1192-93, 536, 537, 539, Ludwig, 1197-1200. 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 563, 564, 565, 567,

Dechanten; * Ysaac. 1033-47, 169, 182, Berenger. 1061, 196, 218, Lûzo, 1068, 211, Wichmar. 1080, 229, Ger-

244, 245, 246, 248, 250, 251, Hezo, Gezo. 1096, 252, 253, Johann, 1103-9, 262, 263, 265, 268, 270, 272, 277, 281, Wezelin, 1112, 274, 275, Heinrich, 1116-18, 280, 282, 283, 285, 287, Wezelo, 1117, 284, 286, Ekebert, 1118-26, 288, 291, 292, 298, 299, 300, 301, Hugo, 1127-35, 302, 303, 304, 307, 308, 310, 313, 314, 319, 320, 321, 322, 370, Walter, 1135-50, 323, 329, 335, 336, 338, 349, 352, 359, 361, 369, Albert, 1152-55, 373, 375, 376, 378, 379, 380, 384, Philipp. 1156-60, 388, 392, 393, 399, 413, 415, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, Hugo. 1168, 429, Adolf. 1169-90, 433, 434, 436, 440, 442, 445, 446, 447, 452, 454, 455, 458, 459, 460, 461, 471. 481. 483. 488. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 508. 509. 514, 519, 526, 530. Widekind, 1180. 474. Theoderich, 1181-83, 479, 480, 490, Rodolf, 1192-95, 536, 547, Ulricus, 1193-97, 540, 547, 549, 551, 552, 554, 560. Udo. 1197-1200, 556, 557. 558, 559, 563, 564, 565, 567, 568, 569, Cöln, Andreasstift.

Pröbste: Frithezo, 1019, 154, Luzo. 1051. 185, 1863. 345. Bertolf. 1068-82, 111, 242. Ruper. 1082-94, 231, 236. 244. 249, Everh. 1094-1109, 248. 251. 242. 249, Everh. 1094-1109, 248. 251. 242. 243. 246. 249, Everh. 1094-1109, 248. 251. 247. 248. 252. Arnold. 1126-35. 301. 302. 303. 304. 307. 308. 313. 314. 319. 335. 313. 314. 319. 335. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 335. 342. 346. 349. 332. Arnold. 1152-69. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 389. 385. 388. 392. 417. 418. 419. 420. 421. 417. 423. 432. Weeelin, Wezelo. 1173-50. 446. 450. 458. 460. 461. 471. 474. 501. 616elbert. 1182-85. 481. 497. 501.

Theoderich, 1195-1200, 547, 552, 555, 551, 558, 559, 564, 565, 569, 569, Dechanter: Carolus, 1094, 231, Godescalcus, 1132, 214, Engilbert, 1166-73, 418, 422, 446, Ensfrid, 1176,

<sup>485. 323. 394. 413. 415. 412. 420.
421. 422. 423.</sup> Lohar. 1173-89. 445.
446. 454. 455. 460. 461. 472. 474.
weekseldd in den Urkunden erscheigen.

461, 474, Giselbert, 1197-1200, 557, J 558, 564, 569,

Cöln, Apostelnstift.

Pribate: Iohann, 1085-1106, 236, 241, 244, 245, 248, 249, 251, 269, Heinrich, 1120-32, 291, 292, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 313, 314. Theoderich, 1135-47, 320, 321, 329, 330, 335, 337, 338, 342, 346, 347, 349, 352, 355, 360, Bernard. 1147, 361, Walter, 1152-56. 373, 379, 386, Herimann, 1158, 393, Theoderich, 1173-1200, 445, 446, 452. 455, 458, 460, 461, 474, 480, 481, 497, 498, 499, 500, 502, 509, 514, 519, 537, 539, 547, 551, 552, 554, 556, 557, 558, 559, 564, 565, 569,

Dechanten: Gerbert, 1091-1106. 245, 269, Swiker, 1132, 314, Theoderich, 1154-74, 379, 418, 422, 429, 446, 452. Herimann, 1176-85. 461, 474. 480, 499, Ivo. 1197-1200, 555, 557, 558, 564, 569,

Coln, Cunibertstift,

Pröbste: Werinzo. 1003-21. 140. 141, 147, 153, 158, Udelolf, 1027-32, 162, 167, Hado, 1061-74, 196, 218, Hezellin, 1081-85, 231, 232, 242, Herimann, 1085-94, 236, 245, 246, 249, Berenger, 1103-16, 262, 263, 268, 272, 274. 275, 277. Cristian. 1124-29. 298. 302, 304, Bern. 1132-42,313, 314, 322, 323, 329, 335, 346, Volcoldus, 1144, 359. Johann, 1152-60, 373, 379, 388. 403, Rudolf, 1168-81, 429, 437, 445, 446, 455, 458, 461, 474, 480. Tirricus. 1199-1200, 565, 568, 569,

Dechanten: Rodolf, 1091, 245, 246, Theoderich, 1127, 302, Volcoldus, 1132 -38, 314, 318, 322, 323, 329, Godefrid. 1154-57, 379, 392. Sigefrid, 1166-81. 418, 422, 429, 437, 446, 452, 461, 474, 490. Gervasius. 1182-85. 481. 497. 499, 501, Hildebrand, 1195-98, 547, 555, 557, 558, 564.

Cöln, Georgstift,

Pröbste: Diederich, 1080-1112, 229, 419, 429, 421, 422, 423, 460, Brune, 1415, 462,

der. 1127, 302, Friedrich, 1154-56, 381, 383, 386, Bruno, 1156-81, 388, 413, 415, 418, 419, 420, 421, 422, 423,

474, 480, Engilbert, 1200, 569, Dechanten: Godefrid, 1132. 314. Theoderich, 1138, 328, 329, Winand, 1155, 383, Herimann, 1166, 418, Isfrid, 1176-98, 461, 474, 480, 501, 502, 508,

Cöln. Gereonstift.

Pröbste: Alwold, 1003-19, 136, 137, 138, 139, 140, 148, 153, Hezel, 1033-90, 169, 177, 179, 229, 236, 244, Hartwicus, 1094, 249, Herimann, 1104-26. 263, 268, 272, 274, 275, 277, 292, 299, 301, Bruno, 1127-50, 302, 303, 304, 307, 330, 335, 342, 346, 369, Godefr, 1152-59, 373, 379, 380, 381, 385, 386, 388, 391, 392, 393, 399, Symon, 1166-86. 413, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 429, 436, 440, 445, 446, 452, 455, 458, 459, 460, 461, 471, 474, 480, 483, 490, 498, 501, 509, Godefrid, 1187-95, 503, 509, 519, 537, 543, 547, Theoderich, 1197-1200, 556, 557, 558, 559, 564, 565, 567, 568, 569,

Dechanten: Meginzo. 1033. 169. Rubert, 1132-38, 314, 329, Cunrad. 1143, 349, Walter, 1147-54, 361, 369, 380, Odalf, 1156-57, 386, 391, Godefr, 1171, 440, Hugo, 1173-74, 446, 452, Godefrid. 1176-86, 461, 474, 480, 481, 490, 497, 498, 499, 501, 502, Gerard, 1198-1200, 564, 569,

Cöln, Mariengradenstift.

Pröbste: Wezelin (Bruder des Erzh. Anno), 1061, 196, Liuzo, 1062-75,198, 225, Hezelin. 1091. 245, 246, Dietrich. 1104-26, 263, 272, 274, 277, 291, 292, 299, 300, 301, Arnold, 1127-35, 302, 303, 307, 308, 313, 314, 318, 320, 322, Willebelm, 1135-39, 323, 329, 330, 335, 338. Gerard. 1147, 361. Hugo 1152-76. 373. 381. 388. 413. 415. 418.

232, 236, 241, 244, 245, 275. Alexan- 1180-93, 474, 480, 481, 497, 499, 501. 502, 509, 519, 524, 536, 539,

> Dechanten: Hezelin, 1062-1106. 198, 245, 246, 263, 268, Fologia, 1132, 314. Gerhard. 1166-79, 418, 446, 471. Wolfram, 1180-81, 474, 480. Theoderich, 1182-98, 481, 497, 499, 501, 502, 536, 537, 547, 551, 552, 564,

Cöln. Severinstift.

Pröbste: Sigizo. 1003-19. 140, 141, 153. Acibmus. 1019, 154. Sigeboldus. 179. Engilbert, 179. Erenfrid, 1041. 177. Arnold. 1090-94, 229, 232, 236. 241, 245, 248. Bernard, 1103-6, 262, 267, Wezelo. 1109-16, 272, 281, Godefr. 1124-32, 298, 299, 300, 302, 313, Tiepold, 1135-47, 320, 329, 330, 335, 338, 346, 347, 352, 354, 355, 359, Herimann, 1152-58, 373, 379, 380, 381, 385, 388, 393, 396, Cunrad, 1166-95, 413, 419, 420, 431, 422, 423, 429, 442, 445, 446, 452, 455, 458, 461, 471, 474, 480, 481, 483, 490, 497, 498, 499, 500, 501, 514, 547, Herimann, 1197-1200. 554, 555, 565, 568, 569,

Dechanten: Arnold, 1089-94, 243. 244, 251, Adalbert, 1132-38, 314, 328, Godefrid, 1154-66, 379, 392, 398, 418, Walter, 1166-81, 423, 446, 452, 474, 480. Ludwig. 1177-98, 557, 558, 564.

Goslar.

Pröbste: Aloldus, 1164, 407, Adelohus. 1168, 427, Cunradus. 1190-93, 524, 539,

Hamborn, Stift, später Abtei. Pröbste: Gerard, 1166, 415. Kaiserswerth.

Pröbste: Folker, Foldger, 904-10. 83, 85, Sigefrid, 1067-72, 207, 208, 216. Ansheim. 1140. 339. Tirricus, 1198, 563.

Kerpen.

Pröbste: Wecelin, 1178, 466. Knechtsteden, Stift, spitter Abtei. Pröbste: Herimann, 1156-77, 386,

Magdeburg. Pröbste: Otto, 1168, 427, Mainz, Domstift,

Pröbste: Hartmann, 1155, 382, Dechanten: Hertwinus, 1155, 382, 554, 564, Iohannes, 1188, 512,

Mainz, übrige Stifte.

Pröbste: Cunrad zu St. Gingolf. 1155, 382, Sifrid zu St. Iohann, 1174, 450. Heinrich zu St. Mauriz, 1190-94. 594, 543. Gerard zu St. Simeon, 1188.

Meissen: Probst Theoderich. 1168.

Münster: Probst Iohann. 1163. 406. Münstereifel: Probst Walter, 1182. 485. Dechant Wicelin, 1182. 485. Bernard. 1190, 524.

Ludolf. 1190. 525.

Neuwerk: Probst Arnold, 1134, 319, Rees: Probst Theobald, 1159, 397. Widekin, 1170-80, 436, 445, 452, 456, 459, 460, 474, Ulrich, 1182, 483, Tirricus. 1197. 554. Dechant Wichmann. 1176, 456,

Soest: Probst Odelricus, 1132-53. 314, 361, 374, 375, 376, Gerhardus, 1154, 381. Bernardus, 1180, 474.

Steinfeld, Stift später Abtei: Probst Eberwin, 1139, 330, Udelricus, 1166, 415. Werner, 1170-77, 435, 462.

Rubert, 1160, 400,

Wirzburg: Probst Richolf, 1168, 427. Wischel: Prühste Willehelm, 1127-88, 463. 511. Theoderich. 1195. 549. Xanten: Probste, Guizo, Euizo, 1003-19, 136, 137, 138, 139, 140, 148, 153, Herradus. 1032-41, 167, 177. Volmar. 1103-9, 262, 263, 268, 272, Herimann, 1116-25, 280, 285, 290, 300, Godefrid, 1129-34. 307. 308. 314. 319. Bruno. 1139-44. 337. 340. 352. Tipold. 1152-58, 313, 315, 316, 379, 385, 388, 392, 393. Sigefrid. 1166-77, 419, 420, 421. L II.

459. 463. Otto. 1180. 474. Philipp. 1182-85, 483, 490, 501, Cunrad, 1188-89, 507, 509, 519. Gerhard, 1197-98.

Dechanten, Gunzelin, 1180, 474. Wilhelm. 1188, 507.

Zifflich: Pröbste. Liuthard, 1112. 274. Iohann, 1174-81, 452, 454, 459, 460, 463, 474, 479,

16. Aehte.

Altenberg. Berno. 1139, 330, 331, Herimann, 1156-70, 388, 423, 436, Gozwin, 1179-98, 469, 489, 539, 551, 564,

Augia. Fridelohus, 1140. 339. Neuss: Probst Heinrich u. Dechant Brauweiler. Ello. 1028, 164, 165, Tegeno. 1031. 189, Wolfhelm. 1088-90. 240. 244. Wezelo. 1099-1103. 256, 262, Bertolf, 1131-33, 310, 316, Emil. 1138-47, 329, 342, 349, 352, 359, 360, Bertolf, 1149, 367, Geldolf. 1152-76, 373, 388, 393, 405, 445. 457. Tiderich. 1178-80. 466. 474.

Brunnebach. Eberolf, 1183, 489. Burtscheid, später Damenstift. Benedict. 1018-29, 150, 166, 173, Widricus, 1056, 191, Folcard, 1133, 315. Arnold, 1179, 470. Trier, Maria in palaciolo: Probst Camp. Theoderich, 1139-78.330, 332.

463, 466, Gerard, 1188, 515, Cappenberg. Herimann, 1185-96, 496. 553.

Chevremont s. Novum castellum. Cöln. St. Martin: Helvas, 1019-21. 153, 158, Hezelin, 1083-85, 234, 237, Adelbodus, 1096, 252, 253, Gerhard, 1106-12, 268, 275, Albanus, 1131-35, 310, 314, 321, Wilhelm, 1144-47, 352. 360. Adelhard. 1152-66. 373. 388, 393, 415, 422. Everhelm, 1180, 474. Fortlivus, 1198, 564. Rudolf. 1200, 569,

422, 423, 429, 432, 445, 446, 447, 450, | Cöln. St. Panthaleon: Christian. 964. 106, Helias. 1032. 167. Aaron, 1043. 179. Herimann. 1090-1121. 244. 248, 249, 252, 253, 262, 265, 268, 270, 275, 277, 284, 286, 293, Gerhard, 1128-47, 303, 304, 310, 312, 313, 314, 321, 344, 349, 363, Wolbero. 1147-63. 359, 373, 378, 380, 388, 393, 395, 405, Wicmann, 1166, 422, 425, Heinrich, 1176-80, 458. 466, 474. Waldever, 1198, 564.

Cornelimünster, Benedict, 821, 41, Adalong, 878, 72, Berthold, 948,101, Erwicus. 974-85. 116.121. Lantfrid. 997, 116, Winricus, 1064, 201, Florentius, 1174, 449, Ortwinus, 1181, 477.

Corvei. Buvo. 964. 106. Widekind, 1198, 563,

Deutz. Folpert, 1003-19, 136, 146, 147, 148, 153, 154, Rudolph. 1025-32, 161, 167, Otto, 1041-45, 177, 179, 180, 181, Werembold, 1059-75, 194, 199, 225, Hartmann, 1082-89, 232, 237, 243, 244, Pabo, 1117, 284, Rudolf, 1130-44, 308, 313, 314, 330, 338, 349, 352, 360, Gerlacus, 1147-52, 357, 359, 373, Hartpernus. 1168. 430. Renerus, 1170, 436. Theoderich. 1180, 474, Florenting, 1185, 497.

Elwangen. Albert. 1166. 417. Epternach. Godefrid, 1188, 512. Farsensis. Godefrid, 1167, 426. Fuld. Adamar, 1064, 106, Adelold.

1140, 339, Markard, 1155, 384, Herimann, 1166-67, 417, 426, Cunrad, 1180, 472,

Gladbach, Cristian, 1116, 279, Walter, 1132-35, 314, 320, 321, Everwin, 1152, 373, Robert, 1163-80, 406, 422, 436, 438, 443, 462, 474, Graschaf. Liutfrid. 1117. 284. Heisterbach. Walter. 1142-43. 345.

348. Hermann, 1193, 538, Gevelard, 1200, 568, 569,

Hirschfeld, Borcard, 1166. 417, Adolf. 53

1180, 472, Sifrid. 1190, 524, Klosterrath. Erpo. 1166-71. 422. 436. 439. Knechtsteden, Herimann, 1156, 386. Heribord, 1185, 496. Fortlivus, 1195. Laach. Vulbert, 1163, 406, Cunrad. 1193, 539, Maximin. Gerhard, 1129, 304. Novum Castellum, Chevremont, Ermenhard. 779, 1. Lothar, 844, 59. Prüm, Bernard, 964, 106, Lenfrid. 1129, 304, Gregorius, 1174, 451, Siegburg. Erpo. 1071-75. 214. 221. Reginhard. 1096-1102. 253. 260. Côno. 1105-32, 264, 271, 275, 283, 284, 297, 290, 294, 299, 300, 301, 310, 313, Bertolf, 1132, 314, Côno. 1140-49, 340, 349, 352, 365, 390, Nicolaus, 1150-72, 370, 373, 374,

375. 376. 377. 378. 379. 380. 381.

385, 388, 390, 393, 413, 415, 419,

420. 421. 422. 423. 432. 442. 463.

Gerhard, 1174-83, 450, 474, 478,

487. Gerlach, 1187-91, 506, 529.

Herimann, 1200, 569.

Stable. Odilo. 1064, 106, Wibold. 1144-55, 350, 384, Erlembaldus, 1174, 449, Steinfeld, Albert, 1185, 496, Erenfrid. 1193-1200, 541, 553, 564, 569. Werden, Liudger, 793-802, 2-25, (Über Liudger nach 802 und dessen Nachfolger Hildigrim, Gerfrid und Altfrid, welche als Bischöfe von Münster die Abtei verwalteten . s. das Verzeichniss; Bischöfe.) Hembil. 888. 76. Witger, Wigger. 931-36. 90, 92, Folkmar, 947, 118, Werinbraht, 985-94, 120, 125, Radbald, 1002. 133. Heithanrich. 1024, 160. 170. Gerold, 1033-40, 168, 171, 172. Gero. 1052-68, 188, 211, Otto. 1083-1105, 233, 247, 255, 262, 266, Berengozus, 1122, 295, Bernhard, 1129-33, 304, 317, Lambert, 1145-50, 353, 358, 359, 369, 364, 368, Willehelm, 1160, 402, Adolf, 1167, 426. Heribert, 1193-98, 540, 563.

17. Aebtissinnen.

Cöln. St. Căcilia: Berethsintha. 962. 103. Hathewig. 1094. 249. Cöln. St. Maria im Capitol: Vda. 1139. 337.

Cöln. St. Ursula, Mehtheldis, 1090, 230. Heizzecha. 1106, 267. Gepa, 1135-70. 321, 400, 438. Clementia, 1176, 461.

Elten. Lutgarda, 973–96, 115, 127.
Essen. Wicburc. 898, 81. Hadewig.
947, 97, 99. Mahbild, 974–1003.
117, 124, 128, 134. Sophia, 1027–
88, 162, 163. Theofanu. 1041–54.
176, 184, 190. Suencheld, 1073–85, 217, 235. Irmentrud, 1142, 346, 347.
Hadewig, 1158–76, 389, 408, 444, 445, 460.

Gerresheim. Regenbierg. 874. 68. Lantswind. 907. 84. Heizzecha. 1106. 267.

Schwarzrheindorf. Sophia. 1172. 444.
Vilich. Azela. 996. 120. Hizeka. 1144–82, 350. 481. Elisabeth. 1182–87.
481. 488. 497. 503.

ORTS-REGISTER.

Aachergau (Aquessis).   230.   Achgause.   31.   Abrgau.   81.   Lahegau (Logonei).   150.   Hofe.   19.
Above 61 and 800
Alanan Ot and and Inhanan (Indone) 150
Ardennengau (Harduenne). 74. 215. Luminsis, Laumensis. 1. 59.
254, 261. Lüttichgau (Leuchio, Liuwa). 1, 82, Achera. 202, 203, 228, 271, 278, 450.
Aringon. 128. 86, 107, 144, 175, 193. 478.
Auelgau, 103, 107, 111, 126, 210, 252, Maasgau (Maselant). 101. Achiniagas. 1, 59.
278. Maien - oder Meinfeldergau. 81, 131, Ad-os-amnis. 8,
Betau (Batuue), 65, 79, 148, 144, Aenchriche, 186, 244,
Bonngau. 30. 93. 111. 156. 182, 209. Mainzergau. 201. Aengarica, Angaria. 211. 472.
Brabantergau. 1, 26, 59. Mühlgau (Muolla, Mulehkeuue, Mûla). Affelterbeche. 357.
Bructergau. 38, 48, 109. 81, 107, 335. Ahtisberga, 170.
Cölngau, 81, 93, 102, 144. Naerden (comitatus Nerdincklant), 110, Aldendorpe, 211, 413.
Cuzzihgeune. 81. 127. Aldenhoven, 162, 166, 436.
Deutzergau (Tucinchoue). 161, 177. Nahgau. 132. Aldgrepeshem, 61.
Dreingau (Dreginni). 48. Natresgauve. 144. Alethnin. 355.
Duisburgergau. 83. Nievenheimergau. 7, 20, 33, 34, 35. Alfgatinghova. 7, 12, 13.
Kifelgau. 292. Nordtwente (Northtuianti). 9, 14. Alfter. 209.
Einrichgau. 183. 208. 265. 276. Ripuarien (Ripariorum, Ripoariorum Alisdorp. 558.
Emsgau (ob unter den verderbten Na- pagus). 31, 36. (ducatus), 37. (pa- Alpach. 478.
men: Mirmemidage, Micheta?) 112. gus). 38. 47. 51. 53. 54. 57. 60. 61. Alpheim, Alpem. 218.
127. 306. Alsdorf. 558.
Engersgau. 105. Ruhrgau. 26, 29, 37, 39, 50, 57, 58, Alsteiden. 547.
Fivilgau (?Famelga, Fualgo, Finelgo). 205. Alstenrode. 164.
112, 127, 306. Sachsengau, 177, Alsum, 333,
Fliethgau (Flethetti). 65. Sallant (Salo pagus). 110, 115, 127, Altstätten. 547.
Gillgau (Gelegoui), 105. 306. Altenhof. 166.
Göttingergau (Gudingon). 128, Südergau (Sutrachi). 61. Altenhoven. 351.
Hamelant, pagus 65, comitatus 110. Sundergau (Sunderscas). 95. Altinge, Eltinge. 139, 153, 357.
Haspengau (Hasbaniensis). 1.59, 107. Teisterbant. 132. Altporto. L. 59.
150, 201. Tessenderloo (Texandria). 1, 59, Alvetra. 209,
Hennegau (Haginao). 1. 59, 98. Trente (Treant). 49. Ambarlao. 15, 89, 108.
Hettergau. 207. Velau (Felum, Felua, Velum, Welloe). Amblava. 25, 89, 108.
Humerki, Humerche. 65. 112, 127, 22, 60, 62, 65, Amel. 75, 89, 108.
Hunesgo (Hervesta, Hunesco). 112. Westergau (Westrachi). 61, 65. Andassale. 65.
127. 306. Westphalen. 129. 204. Andernacha. 122. 131. 426. 516. 562.
Isselgau (Hisloac). 4. 2. 14. Wormsgau. 24. Andleda. 65.

Anerůst, 375. Assela, 195, 220, Bereldeswig. 439. Astanid, Astaneit, 75, 89, 108, Berenberg. 179. Angelgiagas, 1, 59, Astnide, s. Stift Essen. Berendorp. 292. Angelisthorp, Angelstorf. 312. Agenheim, 505. Berensteyn, 562. Angera. 364. Angerlo. 306. Awanlia. L. 59. Berentraph. 209. Angeron. 83. Awich, 421, 478. Berge (unter Beeck). 107. B. (Schloss Angerohuson, Angershausen. 188. Berg), 521, B. s. Abtei Altenberg, Baal, Bale, 341. Anrode. 153. Bergerhausen. 266. Bacheim, 10, 499. Anrufte, 478. Bacherach, Bachercho. 153, 251, 330, Berghausen, s. Beringerishusin. Anstela. 384. 331, 365, 388, 423, Berghuson. 266. Antinich, 203, 228, 278, Bacherendorp, 189. Bergswyck, 432. Antreffa. 202, 203, 228, 271, 278, Badelecca, 202, 271, 478. Berhtdenstat, 191. Berilsi, 2 Antwilere, 138, 153, 341, 357, Baelen, Bailus. 75, 89, 108, 315. Apdelo. 333. Baesweiler, 309. Beringerishusin. 202, 203, 228, 271, Apelderlo. 333. Balckhausen, 384. 278, 450, Apine. 175. 191. Balghem, Balcheim, 384. Beringthorpa. 170. Appel. 127, 306, Berke, 140, 268, 297, 456. Balsitert, 351. Appelternika. 127, 306, Bantanon, 128, Berninberg. 308. Aquis, Aquisgranum. 41. 72. 74. 75. Bantascheit, 333. Berrelderot, 436. 78. 80. 82. 89. 98. 100. 101. 107. Barbuogot, Berbnegot. 127, 306. Bertelinghoven, 283. 113, 114, 117, 129, 130, 142, 143, Bardenberg, 179. Berteisdorp. 445. 145, 152, 156, 193, 207, 208, 215, Bardensceide, 402. Berugtanscotan. 27, 28. 227, 254, 261, 294, 326, 356, 411, Bardinbach, 179. Berverath, 436. 412, 424, 448, 449, 495, 543, Bargene. 558. Berzdorf. 445. Ara. 292, 539. Barmen, 414, 415, 496, Besnich, 341. Arachem, Archem. 97. 117. Barnscheid, 333, 402. Bethindorp, s. Bendorf. Archi. 65. Bastogne, Bastonica. 74. 75. 89. 108. Bethlehem. 173. Arcunate, 407. Bastwilren. 309. Betterode, Bettrath. 563. Ardeia, 357. Bebpinhove. 189. Beuel, 389, 445, Arenheim. 201. Beddinghusen, 384. Bidingahem, 27. Argeste. 252. 278. Bidningahem. 2. 8. 25. Beeck. 97, 117, Arlo. 40. Beggendorf, Begina. 105. Bieleheim, 209, 471. Arnhem, 127. Beie. 276, 365, Biene. 333. Arnle, 306. Being, 102, 396, Bilefurte, 79. Arviti. 118. Beissema, 384. Bilici, Bilke, 12, 153, 350, 357, 445. Asbach, 421, 554. Beki, 97, 117, Bilistein, 371, 554, Ascha. 123, 245, 344, 349, 558. Beleke. 202, 271, 478. Billarbeci. 48. Asche, 186, 240, Belle, 218, 357, Bingart. 112. Aschlo, 75, 89, 108, Belsemshem, Beltzen, 286, Birge. 235. Aschwilra, 75, 89, 108, Bendirdisheim. 66. Birgele, 289. Ascmere. 202, 203, 210, 228, 271, Bendorf. 202, 203, 228, 264, 271, Birgidesstat. 87. 278, 450, 478, 278, 450, 478, Biringistorp. 284. Ascwerid, 81. Bennenberg. 308. Birsmeke, 162. Asmundisheim. 66. Berche, 105, 209, 436, Birte. 290. 357. 456. Aspanmora. 65. Bercheim. 164, 184, 185, B. an der Bisestatt. 70, Aspel, Aspelo. 242. Sieg. 202, 228, 271, 278, 350, 478, Bladenshem, 192,330,331,388,423,567.

Blaniaco, 108. Bride. 989. Bullingesheim. 276, 365, Briene, 463. Bulsen, 357. Blankenburg, 483. Blatzheim. 192, 330, 331, 388, 423, 567, Brienich, 93. Bûngard, 337. Riendofia 108 Brimnum. 4. Bunium. 112. Bunna, 103, 179, 214, 450, 539, Blevsa, s. Pleis. Brismike, 81, 257. Blikardaroth, 103. Brocontorph, Brockendorf. 281, 312. Burge, 357, 538, Blisena, Bliesheim. 195, 220, Brouche, 105. Burgela, 153, 357, Blitgereswilere, 87. Brubach, 371, 421, 478. Burgina, 114. Blytersdorn, 568. Brucgendrege, 447. Burn. 395. Bobardon, Bopardia. 67. 219. 304. Brûche, 220, 423, Rurnheim, 302, 558. 365, 539, Brüchkin, 558. Buron. 357. Bochem, Bochheim. 330, 331, 388, 423, Brüchsitert, 351. Burtscheid, s. Abtei B. Rochum, 177. Renchuson 957 Burz. 89, 108, Bochursti, Bockhorst, 28. Buschbell, 218, 357, Brucke, 447. Bockenau, 537. Bruckhuisen, 333. Buschhorne, Buschhoven. 561. Bocklemündt, 93, 241, Bruechene, 284. Busenouwe, 537. Roine, 357. Brügele. 351. Ruske, 521. Boisdorf, 390. Bustarsicium. 407. Bruggenhoeven. 315. Bollenberg, 384. Bruggihem. 127, 135, Buste, 407. Boninge, 259, Brüke, 414. Rustucavum, 407. Bonlanden, 249, Brummen. 4, 127, 306. Buxingi. 65. Bonn, s. Bunna und Stift Bonn. Brumera. 375. Cadorf. 389. Boppard, s. Bobardon. Brunesthorph, 427. Cagenberg, 150. Brunia. 307. Born. 395. Caldagen. 914. Calvincioco, 75, 89, 108, Borthusin, Borth, 397. Brunon, 357. Boschemich, 81, 162, 257, Brunwilre, s. Abtei Brauweiler. Cambo (schon in alter Zeit vom Rhein Botreche, 257. Buche. 272. verschlungen, s. Wenk, Hess. Gesch. Bozenlobe, 214, 450, Buchilomanti, 93, 241. L 28, 29, 51.) 183, 208, 265, 270, Bozilesthorpe, 88. Campaulensis, s. Kempeno. Bůcult, 283. Bozdorp. 390. Canada, 186. Bůdberge. 140. 368. Brabeck, 188. Budeche, 162, 560. Cantenich. 93. Brachelen, 436. Budelinchove. 189. Capella. 384. Braht. Bracht. 421, 478. Rudenbomen, 235. Capremons, s. Chevremont. Brahtschozzin, Braschoss. 421, 478. Bûdenheim. 324. Carbach, 271, 365, 478. Brakle, 436. Buderke, 414, 415, 453, 496. Carpania. 466. Branbechen, 104. Budichim, 105. Casa petrea. 25, 89, 108, Brathbeke, 188. Budilio. 1. 59. 98. Caslevelt. 384. Braubach. 371, 421, 478. Büderich, 257, 414, 415, 453, 496. Caslo, Casseler Feld, 333. Breidele, 289, 436, Buele, 389, 445, Cassella, 97, 117, 350, 386, 393, Breitbach, 445. Büllesheim, 558. Castanum. 407. Breitenbach, 107. Büttgen. 162, 560. Castorp, Castrop. 48, 154, Brembe, Bremm, 186, Cavelach, 186. Bugehamnio. 397. Bremo, Bremen. 241. Buhslar, 81, 162, Caviniaco, 75, 89, 108, Celthanch, 279, 500, Breutio. 100. Bulgenisheim, 558. Breyel. 289, 436, Bulinge. 75, 89, 108, Ceppenheim. 257. 540. Brezenheim, 192, Bullengesberg. 388. Chaltowa. 214.

Charango, 75, 89, 109, Crenval, 152. Dietbach, 246. Dierloch, Dirlau, 229, 341, Crescich, 203, 228, Chempene, 341. Chevremont, 1, 59, Crezzeche. 278. Dinant. 441. Disternich, 357. Chessenich, 225. Criechestorp, 421, 478. Divitense castellum. 136, 137, 138. Chevenich, 186. Cröv. 67. Chiminiaco, 174. Crucem (ad), 5, 7, 20, 24, 32, 35, 36, 141, 146, 153, 357, Diuspargo, Diusburg. 109, 149, 205. Chuinegas. L. 59, 296, 449. Cruche. 568. 305, 306, 353, 382, 387, 424, 518, Chundedo, 186. Craizberg. 364. Chuochomo, 186. Cruthoven, 521. 524. Cinescheid, 308. Crutorp, 351. Dollendorf, 107, 276, 341, 350, Dondorf. 202, 271, 450, 478. Civiraha, 81. Cruyon, 67. Cizendorp, 390. Cuchenheim, 558. Doornspyk. 8, 27, Clahvelde, 243. Cudengoven, 350. Dorindorp, s. Torndorf. Cleve, Clivo, 510, Dormagen, 384. Cagion, 407. Cloduna, 75, 89, 108, Cunengestorph, 185. Dorp. 520. Clopheim, 87. Cungebach. 253. Dorpfeld, 520. Cunrode, s. Kunroth. Dorstfeld, 471. Closcinge. 252. 278. Dortmund, s. Trotmannia. Clottono, Clotten, 186, 189, 195, 209, Cuntersdoro, 299. Dorwilere, 263, 361, 220, 240, 244, 367, 562, Curcella, 107. Cloule, 81. Curnilo, 81. Dottendorf, 538. Cochem 186. Curtile, 149. Dovern 414. *Cofbookheim, 177. Dramersheim, 66. Cuzzide. 81. Coisdorf, 535. Dagernau. 274, 397, Dransdorf, 331. Colle. 333. Dalawik, 170. Dreise, 186, 189, Colonia, Cöln. 66, 67, 81, 105, 120, Dale, Dahl. 247. Drozdorp, s. Truhtesdorp. 155, 264, 265, 270, 302, 304, 313, Daleheim, 265, 270. Drutmarisheim, 66. 326, 327, 343, 366, 375, 398, 399, Dalehusen. 413, 421, 478. Dudenrode. 436. 441. 445. 452. 464. 474. 475. 508. Danne. 257. Dudensdorp, 538. 522, 523, 524, 539, 542, 562, Dudelinge, 487. Dansweiler. 184, 185, 316, Colwidum, 65. Dudlingin. 478. Darnouwe, 397, 462, Compendio. 75, 89, 108, Datlen, 357. Düven. 311. Compeze, 526. Duisburg, s. Diuspargo. Deddingiwerbe. 65. Cond. 186. Dûne, Dhünhof, 284, 520. Dedesdorph, 344. Dânewalt. 403, 560. Connesdorp. 535. Delewich, 471. Conraderhof, 337, 395, Delhoven, 384. Dura, Duira, 75, 89, 95, 107, 108. Contzen. 75, 89, 108, 526. Demunderode, 195, 220. Düripe, 520. Cornizig, 166. Derendorf, 257, 540, Düripvelde, 520. Cornsceith. 203. 225, 271, 278, 450. Dernau, 274, 397, 462, Durstyelde, 471. Corvia, 75. 89, 108, Derne. 357. Duseldorp. 521. Confungon. 178, 184. Desdorf, 81, 344, 558. Eckendorp. 114, 543, Eckenhagen. 426, 562. Crandunck. 425. Deutz, s. Divitense Castellum. Crasciniacum, 72. Dheste. 130. Eckenrode, 535. Crastlingi, 65. Diapanbec. 11, 12, 13, 17, 19, Edelenkirecha, 252, 278, 478, Creinvelt. 414. 415. 454. Diborgehove. 384. Eggenrath. 555. Crele, 373, 385, Diebach (Ober-), 246, Eggershoven, 552. Crellingon. 67. Diefenbach. 253. Egesterenstein. 317.

Ehrenbreitstein (Mulena). 153, 357. Ehrenzell, 100. Eidtorph, 350, 354, 445, 459, Eigere, 200. Fikenhuren 591 Eilenchoven, 289. Eilich, 209, 341, Eilpe, 153, 357, Einingi. 65. Einzvelt. 284, 336, Eitera, 295. Ekcampe, 257. Ekkincheim, 559. Elbeno, 198, Elberfeld, 455, 468, 517. Elfgen, 195, 220, 236, Elfriche. 83, 257, Ellenberg, 503. Eller. 186. Ellinghoven. 289. Elpe. 333. Elre. 186. Elten, s. Stift Elten, Elti. 65. Eltingen, s. Altinge. Eltnon, Eltena. 96, 110, 112, 115, 127, Elveke, 195, 220, 236, Elvervelde. 455. 468. 517. Embe, Embt. 250, 344, 349, 363, 372. 377, 418, Embrick, Emmerich, 112, 127, 242, 306, 397, Embrungen, 257. Emundrode, 351. Endenich. 203, 228, 278, Engeldorf, 241. Engern. 211, 472. Engilestat. 94. Englandi, 22. Enkirch. 186. 244. Entzen, 421, 478, 485, Epeno, Epen, 175, 191, 220, Eppynchove, 514. Ercinkoven, 351. Ergste. 252, 278. Fulkinesberg. 103.

Ericsele, 109. Erkelenze, 107, 289, 411, Erlesdorf, Ersdorf, 341. Erlipen, Erp. 341, 570. Ermetre, 365. Erpel. 277, 445. Ersinesbeim, 87. Ervete, Erwitte, 471. Escwilere, Eschweiler, 75, 89, 108, 138, 939, 357, Eschmar, 202, 203, 210, 228, 271, 278, 450, 478, Esnithe, 473. Essen, s. Stift Essen, Euenheim, s. Uenheim. Everiche. 102. Everun, 407. Ewic. 65. Eylen, 299, 341, Falchenberch, 175, 220. Feldcassel, 384. Felvida, 306. Filfurdo, 1, 59, 98, 296, Fislaca, Fischlacken, Z. 12, 13, 37, 53, 64, Fighason, 266. Flamesfelt, 252, 271, 278, Flammersheim, 195, 220, 538. Flatting, 75, 89, 108, 202, 203, 228, 271, 278, 341, 478, 487, 526, 529, Flingeren, 540. Fliterthe, Flittard, 123, 218, Fornon, 112, 127, 306, Franchonovurt, 72, 77, 83, 97, 150, 151, 166, 212, 213, 339, 365, 417, 524. Frauenberg. 209. Fraxino, Frasne, L. 59. Freckloo. 306. Fredenaldenhoven, 422. Fremmerstorph, 185.

Frilenchusen. 104, 162,

Frimersheim, 80, 362,

Fürstenberg, 280, 290, 478,

Füssenich, 341, 421, 478.

Furendale, 944. Furon. 107. Furtmala, 81 Galliate, 407. Galmina, 107. Gammunias. 25, 89, 108, Geisbach. 203, 228, 278, Geislare. 203, 228, 278, 421, 478. Geist, Gest, 290, 456. Geistingen. 202, 203, 214, 228, 271, 278, 307, 444, 445, 450, 478, Geldapa, Gellep, 83. Geldern, 200. Geldesdorf, Gelsdorf, 189. Gelenhusin, 472, 473, Gelenkirchen. 436. Gelmen, 107. Geminis. 75, 89, 108, Genderinge. 436. Genderth. 414. Gerbertslon, 114. Gerderath, 436. Gerichesheim, s. Stift Gerresheim. Gerneshem. 76. Geseche, 478. Gesseron, 235. Getuurdh. 65. Geuwenich, Gewenich, 186, 436, Geveron, 218. Geversdorp, 375. Geveswurdhi. 65. Giminiaco, Gimmenich. 174, 178, 220. Gimnich. 334, 370, 478, 526. Ginderich, 414. Giselbrechthencoven, 445. Gisenkirchen, 369. Gisfridinghovan, 55. Gladebach, 279, 350, Gladebeche, 153, 162, 357, Glaniaco, 75, 89, 108, Glessene. 184, 185. Glessike, Glesch. 114. Gleuel. 81. Godenghoven. 421, 478. Godesberg, 97, 117, Godinges. 151.

Haneberg, 476.

Godorf, 445, 460. Goliekerothe, Golkrath, 289, Golzheim, 257. Gommershoven, 332, 479. Gorgendorp. 558. Goslar, 143, 144, 184, 200, 205, 306, Goterswick, 140, 153, 328, 332, Gotholveshem. 257. Gottenchof, 502. Granthenrothe. 282. Gräfrath, 321, 497, 503. Grecenich, 271. Grefrath, 462. Greint, 540. Grenville, 152. Grese, 112. Gressenich. 72. Greverode, s. Gräfrath und Grefrath. Grimlinghausen, Grinbrechthenchusen, 357, 445. Grona. 133. Grosnen, 311. Grucena, Grüten. 384. Grusmithis, 201. Graten. 334, 384, Gruthene, 257. Gudegedorp. 445. 460. Güntersdorf. 81, 105, 299, 341, Galesa, Güls. 202. 203. 228, 271, 278. 450, 478, 487, 502, 506, Gumbrehteseym. 332, 479. Gummersbach, 271. Gummersdorf. 111. Guntherespumere. 88. Guntersdorp. 418. Guntherisdorp, 81, 105, 341, Hachuson, 229, 298, 384, Hageneiche. 214. 450. Hagenroth. 282. Hagensitert. 351, 476. Haldenghusen. 243. Halinge, 252, 278, Hamborn, 333, 384, Hamma, 112, 127, Hanapha. 202. 203. 228. 271. 278. 314, 390, 421, 478,

Hannipe. 306. Haperscozze. 189, 307, 478. Harawa, 79, Harimala. 1. 59. 98. Haristallio. L. 75. 89. 108. 494. 495. Harive, 175, 178, 193, Harleis, 470. Harna, 151, 215, 227, 254, 273, 327, Haslum, 65. Hasnidi, 82. Hassela, 463. Hasungum, 14. Hatnegben. 153, 357. Havenburne. 333, 384, Havert. 289. Hedenestorp, Heddesdorf, 105. Heichdorp, s. Eidtorp. Heigenbach. 195, 220, 341. Heim. 89. Heimirsheim. 218, 231, 436, 558. Heisterbach, s. Abtei H. Heisterscoz. 307, 421, 478. Heistre, 277, 357, Heldein. 218. Helden. 351. 517. Helebeche, 293. Helethen, 455, 468. Helethorpe. 257. Helibanbeche, 306. Helikanbeli. 127. Helmissi, 25. Heltnon, 357. Hem. 65. Hembe. 357. Hemerde. 374, 471. Hemesberg. 409, 436. Hemmondorp. 128. Hencena, 478. Hennef, s. Hanapha. Henninghausen. 243. Herclinze, s. Erkelenze. Herde. 320. Hergard, 341. Heribabe, 83. Herine. 357.

Herisceithe, 83. Herkenrode, 351. Herle, 470. Hermal, 1, 59, 98, Hermenninchusin, 561. Hernatscet, 54. Hernin, 161. Herpla, 277, 445. Herseie. 445. 558. Hersougen. 333. Herstal, s. Haristallio. Herte. 97, 117, Herthe. 283. Hertine, 363. Herve, 175, 178, 193, Hervelt. 127, 306. Hesingi. 48. Hestratescethe. 63. Hethele. 351. Hethin, 333. Hetter. 295. Hetterscheid, 63. Hidenkoven, 550. Hilden, 218, 455, 468, Hillensberg. 436. Hillineseick, 436. Himmelgeist, 83, 350, 521, Hintberg. 103. Hirzenau, s. Probstei H. Hochkirchen. 202, 203, 228, 278, 419. 544. Hoenbuse, 356. Hoest, 112. Hofstedenen, 271, 478, Hohemberg, 97, 117, 209, 241, 333, 394. Hohenbodberg. 140. 368. Hohingesdorp. 81. Hoinge. 93, 102, 170, 418, 521, Hoingen. 550. Hoinkirchin, s. Hochkirchen. Holsto. 97, 117. Holtheim, 257, 530. Holthuson. 317, 333, 521. Holtwilare, 81.

Heringhe, 167, 357,

Holzeclaen, Holzklan, 243, Husen, 436. Kierst. 83. Holzheim, 200. Husichin, 506. Kinlesum 65 Homede, 374. Husûn, 265, 270, Kirchhelle, 357. Homere, 153, 357, Hustene, 23, 81, Kirihdorp. 81, 165, 184, 185, Honepoul, Hönnepel, 332. Inheche. 351. Kiribseyte 83 Honnef. 260, 291, 389, 445, 478. Iacobwillesheim, 91. Kirchscheid, 491, 478. Ichindorp. 184, 185, 405, 480. Honnepe, 127, 306, Kirspe, 357. Honrath. 282. Hyerich, 83. Kivenheim, 144, 367, Horbach, 224, Imburcio, 59. Knechtstede, s. Abtei K. Immendorf, Iminethorp. 102. Horcela, 357 Koburk, 192. Horcheim, 144. Imiswalde, 65. Königsdorf. 184, 185, Horenchusen, 263, Inere. 203, 228, 271, 278, 450. Königswinter, s. Winthere. Horheim, 384. Ingelneheim. 86, 119, 130, 143, Körrenzig, 166. Horlon, 162. Ingendorp. 249. Krefeld, 414, 415, 454, Horna, 368. Ingermaresthorp, 111. Kreuzberg, 364. Horst, 333. Iopilla, 75, 89, 108, Kriel, 373, 385, Hosia, 112. Irinsheim, Irresheim. 324, 341. Kriesdorf, 421, 478, Hostrich, 107. Irmenderot. 202, 271, 450, 478. Kruft. 568. Hotseri, 65. Irminlo, 65. Kudinghoven. 350, 421, 478. Hoyele, 550. Irte. 97, 117. Kůkinheim, 558. Hoven, 341, 512, 526, Isacherode, Isenkrath. 492. Kukunctorp, 211. Hovestede, 252, 278, Iulicha. 88, 201, 209, 490. Kumpel. 483. Huchintorp. 162. Kaiffenheim, 144, 367. Kuningesdorp, 184, S. auch Kloster Huckarde, Hucriti. 97, 117. Kaiserswerth. 183, 185, 186, 477, Königsdorf. Hôde, 438. 524, 539, 540, 562, S. auch Stift K. Kunroth, 337, 395. Hadenchovon, 242. Kaldenkapellen, 104. Lakesdal, 404. Hukelehoven, 410. Kalka. 136, 153, Lancho, Lank. 257, 525. Hukenesdorp. 245. Kamena, 471. Langel. 105, 153, 357, Hukongeswage, Hückeswagen. 235.520. Kanada, 220. Langenahge, 499. Hulesdunck, 333. Kardorph. 389. Langendorf, 341. Huleshuson, 257. Katwik, 188. Langst, s. Sest. Hullethe, 397. Kazbach, 203, 228, 278, Lantershoven, 467, 473, Hullikinghoven, 170. Keddingrip. 65. Lanzenbach, 445. Hulse, 514. Kelebrug. 280. (H)lara. 65. Humersbeim, 289. Keleso. 162. Lara. 202, 203, 214, 228, 271, 278, Humilgise. 83, 350, 521. Kelse, Keltz. 21. 450, 478, 483, Hummersen, 476. Kemmerdhe. 390. Lay, s. Leie. Humverstule, 104. Kempeno, Kempen. 217. 236. 238. Latheim, Lathum, 257. Hundeszagel. 253. 280. Laupendahl. 6. 46. 188. 247. Hunepho, s. Honnef. Kempingwerva, 61. Ledi, 128. Hunippe. 127. Kercich. 421, 478. (H)legilo, 65. Hunninghuson, 170. Kerpen. 341, 466. Legniche. 330, 440, 501, 531, 532, 558, Huphem. 137. Kesselheim, 451. Leichlingen. 153, 218, 357, Huppelo. 447. Kessenich, Kestenich. 179, 225, 421. Leidon. 130. Hurnesvelt, 209. 478, 526, Leie, Legia. 253, 271, 365, 478, Husekine, 258, Kettwig. 188. Leimen. 209. 54 L 11.

Lengestorph. 209. Longerich. 88, 230. Maslario. 75, 89, 108, Massenbreith, 186. Lens. 75, 89, 108, Longolare. 59, 75, 89, 108, Leodium, 201. Lopanheldi. 6. 46. 188. 247. Mauenheim, 565. Leppera. 97. 117. 162. Lore, 351. Mecchetenheim, Meckenheim. 189, 195. Lothusa, 26. Letnetti. 170. 220, 348, 538, 558, Lotthorpa, 170. Mechluns, 315. Leuchtenberg. 257. 540. Levla. 112. Loubeke. 561. Mechteren. 422. Lovenich. 165, 184, 185, 299, 384. Liche, 418. Medamana, Mettmann. 83, 216, 561. Lovenichheim. 384. Medewurth. 355. Liemena, 209, Liemerscha, Lymers, 122, Loveruna, 59. Medinghoven, 390. Lûblar, 558. Liendna, Lienden. 112, 127, 306, Meersen. 75, 89, 108, Lierich, Lieriki. 97, 117, 162, Lucelenvelt, 469. Megencelle. 456. Lucenrode, Lutzerath. 186, 189, Libte, 153. Meginhardeshagen. 209. Like. 436. Luckerge. 253. Mehla, 355. Linai. 108. Ludendorp. 462. Mehlem, 30, 381, 389, 445, Linberge. 107. Lülsdorf, 103. Mehtlingoven. 390. Lürbke. 252, 278. Linchesce, 68. Meiderich, 68. Lindthorpe, Lindorf. 188, 540. Luidinon, 211. Meindorf, Meimindorf, 203, 228, 271. Linne. 153, 257. Luidolvesceith, 209. 278, 450, 478, Linnepo. 257. Lunrike, 88, 230, Meinerzhagen, 209. Linnika. 75, 89, 108, Luovesberc, Luisberg, 130, 143, 193, Meiresberge, Meiersberg, 257. Linsa, Linsan. 89, 445. 252, 271, 278, 478, Meirle. 186. Linterwic, 65. Lüppa, 496. Melem, Melenhem. 30. Linthusen, 127. Låpsdorp, 445. Mellingon, 67. Lintle, Lindlar. 272. Lutkam, 451. Menden, Menedon. 202, 203, 228, 271. Lutra, 491. Linz. 68, 89, 445. 278, 450, 478, 483, Luvenich. 196, 289, Menethe. 257. Lipp. 496. Lipperen. 97, 117, 162, Luzelenrode, 428. Mengide. 204. Litheberch, Liedberg. 414. Luzich, 209. Menithina, Menden. 29, 51, 57, 209, 24 L. Littemala, 100. Lynchusen. 306. Menselen. 456. Liudenthorp. 103. Machensteyne. 320. Menzeln, 355. Liuderinkhuson, 170. Magenart, 394. Mere, 414, 415, Liudinchuson. 18, 118, 563. Magniaga. 407. Merhem. 140, 153, 357. Liure, 252, 278, Maldericke, 130. Meribura, 114. Liwenstein. 103. Malsme, Malsum, 127, 306, Mersiburc, 214. Lizau, 108. Manbroch. 252, 278, Meschingin, 418. Lo. Lobe. 540. Mandervelt. 75, 89, 108, 227, 254, 327, Mesinihc. 240, 457. Lochmere. 257, 540. Manheri, 9, 14. Metzenhusen. 257. 561. Loe. 333. Mannunhem, 81. Midningi. 65. Logmerbrucgen. 257. Manstede. 184. 185. Mietherge. 68. Loipach. 283. Marafa, 350. Mikelenbeke, 413. Loire, 181. Markenkhusen. 245. Mile, Miel. 341. Milinchusen, 252, 278, Lollengen, 257. Markenstein, 320. Lomere, Lohmar. 241, 445. Marsna. 75, 89, 108, Millen, s. Probstei M. Lomundesheim, 182. Marstorp. 392. Millingen. 463. 507.

Masencel. 218.

Loncis, Lontzen. 227, 254, 327.

Milneheim. 381, 389, 445.

Miluchwilere. 114. Nierster, Nistra. 202, 203, 228, 271, Ossenberg, Ossinbeka, 307, 456. Mimigernaford, 40. 278, 450, 478, Ostervelde. 235. Mintard, Minthert, 68. Nithirindorp, 284, 336, Ottinge, 186, 189, Minthum, 10. Niutlo, 65. Otwines, 127, 306, Misteleberge. 189. Niuwenrothe, 83. Overkestre, 365. Mödersheim, 192, 218, Nivenheim, 384 Overmunte. 375, 414. Mömerzheim, 558. (H)nodi, 65. Ovinghuson, 170. Moffendorp. 75, 89, 108, 114, 156, 192. Noithusen, 209, Ovishovin, 558. 202, 203, 228, 271, 278, 381, 478, Nona. 153, 357, Ouwa. 436 Nordmora, 65. Owenheim, 505. Norvenich, 462. Moguntia. 66, 160, 201, 255, 546. Oweskirike, 189, 526. Paderborne. 161, 184, Mondorf, 318. Novavilla, 75, 89, 108, Monicesloe, 65. Noviomagum, 115, 121, 127, 134, 168, Paffeneich. 414. Monumento, Mörmter. 289, 458, 527. 358. Pafferodhe, Pafrath. 403. Morismahil, 174. Novus mons, Nuenberc. 144, 401. Palisiola, 75, 89, 108, Morlmes, 159. Nuimaga, 75, 89, 108, Palmerstorp, 105. Morp. 350. Nurberch, 539. Panhusen, 384. Morsdorf, 399. Paterniacum, 407. Nussa. 310, 407, 483, 524, 525, 539. Mortier, Mortarium, 86. Pelkenhusen, 384. 560. Pelkum. 141, 153, 357, Mowinheym. 565. Obbinghem. 65. Mulen. 333. Ocanni. 2, 14. Peppenhoven. 189. Mulena, 153, 357, Ochtendung. 179. Perricbeci. 38. Mulenegia. 44. Odenkirchen, 375. Pesche, 114. Mülfurde, 322. Pier. s. Pirna. Odenrinchoven. 351. Mulinarken, 500. Odigmore. 65. Pilicheim. 141, 153, 357. Mulindorf, 203, 228, 271, 278, 450, 478, Odindorp, 558. Pinesdorp, Pinsdorf, 558. Mulenheim an d. Ruhr. 247. Am Rhein. Piperlo. 320. Odinge, 153, 357, 281, 338, 388, 423, Oedecoven, 242. Pirna, 68, 203, 228, 271, 278, 310, Mummum, 407. Oeft. 58, 64, 343. 478. Pissunhem, 81. Mûminsheim, 558. Oenheim, s. Uenheim. Mundelincheim, 216. Pistoria, 110. Oestheim, 357. Munnenthorp. 318. Oestrich, 107. Pleis (Ober- Nieder-). 103, 202, 203, Manzhic, 220. Ohtenethine, 179. 214, 228, 271, 278, 314, 450, 478, Muoteresheym. 192, 218. Ollesheim, Olveshem. 105. Plittersdorf. 87. 568. Mursa, 357. Okerode, 421, 478, 560, Mutzhena, 243. Olbergen, Olbruch, 127, 306, Polch. 186. Naerden, Nardincalant. 110, 127, 306. Ollheim, s. Ulma. Polheim, 209; 241, 249. Nasnacheli, 119. Olma, s. Ulma. Polla, 136, 153, 462. Nennenchoven, 561. Olne, 261. Poppelsdorf. 558. Nerenstein, 132. Oltrep. 61. Prade. 365. Neroldeshausen. 144. Prumere, 414, 473. Olst. 97, 117, Nettesheim, Nezinesheim. 550. Oiberge. 413. Pruteca, 81. Neurath, 83. Opspringen. 436. Puire, 138, 153, Neuss, s. Nussa. Orla, 192. Pulecho. 186. Niele, Niehl. 88, 229, 257, 298, 473. Ortao. 75, 89, 108, Puplisdorp, 558. Nierst, s. Sest. Örzecha. 200.

Puthem. 65, 127, 306,

Ouarsingseli, 27, 28, Rheinbay. 276, 365. Rudesdorp. 81. Oninem. 357. Rheinberg. 140, 268, 297, 456. Rudine, 388, 423, Quintinachen, 271, 365, 478, Bheincassel, 499. Buerothe 957 Rachtig. 209, 237, 241, 357, 500. Rheindorf, s. Stift Schwarzrheindorf. Ruethenesberch, 209. Radesponna, 132, 389, Rheinen, 241. Růleicheswerd, 301. Raesleide, 320. Rhens, s. Renson. Rulisdorph, 389. Rafthecha, s. Rachtig. Richeim. 75, 89, 108, Rulixdorp, 445. Raga. 407. Richezehagon, 350. Rumbensheim. 498. Rümereshagon. 350. Rakendorp, 272. Richolferod, Rickelrath, 107. Rakkesleide, 443. Richterich, Ricterka. 411. Rumundorp. 93, 105, Ramersdorf, 107. Rile, 145, 186, Ruoldinghus. 97, 117. Ransleithe, Ranzel. 258, 445. Riken, 456. Ruprechterode. 421, 479. Rimbrahti. 65. (H)rara, 65. (H)russingi. 65. Rathe, 127. Rimegestorph, 314. Růzenthorp. 283. Ratingen, Ratugu, Razzinga. 64. 410. Rimisberg. 333. Ruzenlenthusen, 257. Rincasle, 499. Rynharen, 112, 127, 306, Rechne. 181. Rinderen. 112, 127, 306, Safflica. 159. Reclo. 127. (H)rineshem, 65. Salavelt, 192, 562, Redincghem. 112, 127. Rinhusen, 257. Salechenbruoche. 114. Rees, s. Stift R. (H)rinio, Hriniolo. L 59. Salehem. 21. Salmania. 144. Regenesburg. 24. Rinthusen. 257. 540. Reginshagin. 421, 478. Riogomaga, s. Remagen. Satanai, 108. Reide, Reithe. 272, 445. Riperstorp, Ripsdorf, 292, Sceddanvurthi, 65. Reiferscheit. 308, 439, Riswic, 463. Sceida, 221, 278, Riuti, 150. Reigimagon, 202, 203, 284, 384, 418, Sceveno, 216. Rochendorf, 341. 430, 445, 478. Scheide 341. Reil, 145, 186, Rode, 252, 278, 306, 357, 418, Scheterhusen, 414. Reindorp. 558. Scheven. 341, 484. 409, 476, 493, Reinowe, 558. ..... 439. Schinnevelt, 476. Reinwardesrode, 351. Roden. 350. Schwadorf. 272. Reinwigh. 139, 153, 357. Rodenkyrichon. 123. 158. Schweinheim, 389, 445, Rellinghausen. 97, 117, 190, Roendorp. 111. 260. Schwelm. 236, 502, 517, Remagen. 88, 137, 202, 203, 232, 244, Roesberg. 209. 543. Scolene, 427. 271, 277, 284, 336, 357, 384, 418, Rolandswerth, 301. Sedlingi, 65. 430, 445, 478, Rolekhuson, 190, Seffent. 78. Ren. 79. 98. Roleshoven, 136, 153, Segerode. 374. Rommelsheim, 498. Rene, 241. Segkeneheim, 342. Renhem. 65. Rondorf. 93, 105, Sekkebach, 192. Renheri, 65. Roonthorp. 111. Selse, 467. Reni. 65. (H)rothertingahova. 3. 5. 35. 36. Selstena. 81. Renkom, 112, 127, Rothe, 141, 153, 216, Seltnon. 65. Renson, 67, 93, 105, 123, 230, 368, Rothianseli, 162, Senhalz, 209, 244, 400. Rothusen, 289. Senheim. 342. Rentilo, 65. Ruboldisrode, 189. Senstede, 384. Rhade. 141. 153. Senthere. 105, 184, 185, 316. Rucershagen. 243.

Rudensberg, 543.

Rheidt. 272, 445.

Septemfontes. 78.

Thumna, 112. Serm, Sermethe. 216, 257. Strazveldon, 218. Sest, Seist. 414. 415. 453. 454. 496. Streimpeche, Strümp. 257. 490. Thuringesbach. 283. Setheme, Sechtem. 558, Stumbele. 105, 249. Tiel, Tile. 132, 194, Tilice, Tiliz, 494, 495. Sethone, Setten. 148, 153, 357, Styrum. 207, 251. Tiuli. 65. Sieglar, s. Lara. Suavendorp. 272. Sigeberg. 300, 483, 506, S. auch Abtei S. Süchteln. 349, 373, Tollendorf. 276, 341, 350. Sigena. 243. Sueinheim. 389, 445. Tomberg, Toneburch. 164, 184, 185, Sigenel, 209, 244, Suelme, 236, 502, 517, Torndorf, 202, 271, 450, 478, Sintheren, 105, 184, 185, 384, Sürdt. 209, 383, Trabana, Traben. 451. Sinziche. 205, 378, 450, 528, 534, 535. Sülz. 373, 564. Slenderhagen. 184, 185. Sufthele, 349, 373, Trajectum. 116, 174, 175, 194, 295, Sluckenchove. 153. Sulen. 377. Treca. 407. Smithuson, 257. Sallere. 123. Treise, 365. Söller, 123. Sulpeze, 373, 564. Trevensthorp, 331, Soest, 218, 471, 562, Sulsa, Sülz. 202, 221, 228, 271, 278, Tribura. 71, 204. Söven. 389, 445. 450, 478, 483. Triendum. 127, 306. Solonchon, 209. Sulsen, 414, 415, Trippelsdorf, Trivelsdorf. 341. Somborn, 68, Sundunberg, 103. Troisdorf, s. Trubtesdorp. Sordin. 383. Sunnebrunno. 68. Trotmannia, 95, 128, 129, 142, 143, Sorethe, 209. Susacia, 471. 144, 163, 194, 220, 375, 471, 524, Soron, 144, 239, Sustris. 351. Truhtene, 463. Truhtesdorp. 203, 229, 271, 279, 450 Sozaz, s. Soest. Sutteresfort, 333. Spay (Ober-Nider-), Speion. 67. 218. Suvene. 389, 445. Truncianum. 407. Tudere, Tüdderen, 351. Speldorpe, 188. Swist, 499. Spele, Spiel. 421, 478. Tumba. 75, 89, 108, Sygenheim. 509. Spirismonte, Sprimont. 75. 89, 108. Tuitium, s. Divitense castellum. Taleheim, 92. Stadelhof. 544. Tull. 201. Tectis. 75, 89, 108, Stambem. 234. Tullides, 170. Telgud. 29. Stega. 388. Tevirnich, 420, 478. Turre. 184, 185, 257, Steinfeld, 291. Thasbeke, 235. Turremaga. 384. Steinhausen. 414. Vdenkircken, 375. Thassesberg. 103. Steinkirken. 289. Ueckendorf. 245. Thelden, 127, 306, Steinsale. 414. Therenthorpe. 257. Uelpenich. 341, 421, 479. Steintelberch, 348. Thesdorp. 558. Uenheim, 202, 228, 271, 278, 478. Steinvurthe, 414. Thiadninghuson, 170. Uertzig. 67, 209, 229, Thiedenhovin. 102. Stentemberc, 561. Uetgenbach. 445. Stirheim. 207, 257. Thiedere, 427. Ukerath, 421, 478, 560, Stocheim, Stockum. 140, 153, 170, Thidrode. 478. Ulma. 202. 203. 228. 271. 278. 450. 478. Thierlon. 299. 252, 257, 278, 478, 540. Ulpiacum. 341. Thornas. 112. Stochfurd, 350. Ulpich. 421, 478. Stoerkerothe. 333. Thornspile. 8, 27, Umeron. 130. Stommelen. 105, 249, Thri. 65. Uncla, Unkel. 192, 195, 220, 445, 471. Stophenberch. 217. Thriere, 181. Unkelebahc, Unkelbach. 244, 284, 363. Straberg. 384. Thrustlingl. 65. 421, 478. Strala, Straelen. 202, 203, 228, 242, Thufen. 311, Unkelestein, 336, 445, 252. 271. 278. 287. 397. 450. 478. Thuli, Thuil. 112. 127. 306. Unna. 153, 167, 357, 471.

Upheim. 216. Urcechon, 67, 229, Urk. 110, 127, 306, Urlouchen, 333. Frihunsola, 65. Vthkenbach, 445. Uverangeren. 540. Uviti. 58. 64. Valkenburg. 175, 220, Vals, Vaels. 174, 175, 193, Varnhem. 447, 456. Vedervurdhi, 65. Vegininkeim, 272. Velden. 351. Veldericke. 130, 157, Velegen. 104. Vene. 153, 357, 430, Venirode, 555. Venla, 436. Vennehusen. 421. 478. Vercelli. 407. Verdun. 464. Verlishoven, Vershoven. 558. Verlohe, 214, 450, Verona, s. Bunna. Viehausen, 266. Viesch. 153, 180, 357, Vilarus, Vilen. 149. 174. 470. Vilewich, 181. Vilike, s. Stift Vilich, Villare. 75, 89, 108, Villepo, 139, 153, 357, Vilvorde. 1. 59. 98, 296. Vinkenberge. 421. Vinza, Vingst. 136, 153. Virnich, 341. Vischebach, 308. Visla, Vissel, 447. Vlamersheim, s. Flamersheim. Vlatten, s. Flattima. Vochem, Vochena. 209. Vörde. 333. Voirthusen. 112, 127, 306. Vollete. 289. Volmarswerth, 445.

Vorstbach. 224.

Vorsthusen. 408. Vösnich. 341. 478. Vreggana, 93. Vremirstorp. 184, 558. Vrio. 75, 89, 108, Vrisheim, 440. Vühsnich, 421. Vunfselden, 445. Varst. 351. Vurth. 333. Wachtendunk, 235. Wacke, 253. Wactarmala, 75, 89, 108, Wadenheim, 153, 284, 336, 357, 430, Wadeninnas. 25, 89, 108. Waganheim, Wanheim, 188, 362, 360. Walacre, Walcheren. 143, 144, Walathorpi, Waldorf. 88. 182. 341. 421, 445, 478, 558. Walda, 153, 216, 357, 521, Waldenrode. 409, 436, Walderiego. L. 59. Waldrop. 357. Walescheith. 414, 415, 416, 506. Walhorn, s. Harna. Walshoven, 445. Wande, Wahn, 258, Wandria, 82. Waneblach. 350. Wanemala. 330, 331, 388, Warachte, 75, 89, 108, Warcondia. 465. Wassenberg, 288. Watanbrunnon, 103, Wattenscheid. 357. Wazzarlar, 107. Wedereke. 235, 290, Wedowe. 478. Wehl. 34, 36, 306, Wehr, Weirte, 289, 351. Weiler, s. Wiler und Wilre. Weisskirchen, 421, 478. Weldenesberg, 283. Weldi, 34, 36, Wellesberg, 103, Wencenrode. 384.

Wenengeren, 413, 471. Werbruch, 333. Werchinge, 153, 357, Werde, 214, 450, Werden, s. Werethina. Werele, Werlaha, Werl. 20, 241. Werethina, 11, 26, 29, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 118, S. auch Abtei Werden. Werid, Werithe, s. Kaiserswerth und Stift K. Werina, Werne. 48. Wermere, 357. Werstine, 198. Werte. 397. Werwis, 186. Wesseling, Wesseno, 225, Westarburon. 61. Westheim, Westum, 535. Westhoven, 136, 153, 177, 357, Wetmare, 162, Wetvelden, 333, Wevelon, 67. Wezevelde, 242, 397, Wicersheim, 114, 123, Wich, 153, 357, Wichmund, s. Withmund. Wickara, 87. Wickensceithen, 257. Wickerothe, 333. Widapa, 21. Widdig, 558. Widehoven. 333, 338, 423, Widhe, Wied. 554. Widmerenghausen. 357. Widmissa. 199. Widowe, 390, 421, Widuberg, 12, 13, 19, Widugishova, Wideshoven. 3. Wikki. 170. Wil. 166, 326, Wilderothe, 289. Wilere, Nisweiler. 220. Willengisheim, 66. Wilre, Weiler, 186, 365, 406. Wilre, Weiler. 322.

Wilre, Arnoldsweiler, 429. Winceprode, 551. Windeke, 448, 554. Winisen, 375. Winkelbeim, 272. Winkinberg, 478. Winninge. 123, 357, Winthagen, 308, Winthere, 202, 263, 228, 242, 271, 345, 348, 350, 384, 397, 414, 415, Wintirslikke, 473. Wintre minor, 469. Wintreburon, Winterborn. 350. Wirem. 65. Wirzeburg, 427. Wisen, 515. Wiskela, Wissel, 510, 511, Wisse, Weiss, 123, 195, 220, Wissen, Wissheim, 341. Wissersheim, 499, Witheich, 558. Witherke, 526. Withmund. 4. 2. 14. 16, 22. 25. Wittan, 300, 421, Wittfeld, 333. Wittlaer, 350, 488, Wivelenchoven, 321, 384, Wizelare, 350, 488, Wizenburch, 568 Wizeresheim, 499. Wizinkirchin, 421, 478. Wizonstein, 103. Wodonesberg, 97, 117, Wolpenrode. 421. 478. Wolsdorf. 414, 415, Wolverothe, 257. Wolvisberg, 483. Woringen, 376. Wormatia. 26, 87, 216, 219, 273, 375. 376. 539. Wormelinga, 350. Worunch. 376. Wudesheim, 91. Wülfrath, 257. Wulkerstorp. 414, 415. Wurmelinga. 252, 278,

Wurmeresdorp, 189, Wyler. 320. Xanctis, Xanten. 280, 290, Ymilena 195 Yese, 446. Zeizendorf, 107. Zeltanc, Zeltingen, 279, 500. Zeustheym, 499. Zoppoldisbrüc, Zoppenbruch. 414. Zudendorp , Zündorf. 146, 153, 199, 258, 357, 538, Zulpigo, Zulpiacum, Zülpich, 179, 202, 203, 228, 278, 420, 478. S. auch Probatei Z. Zussena. 104. Zvfflich, 285. 20. Collegiatstifte, Abteien und Klöster. Aachen: Adelbertstift, 142, 143, 144, 152, 157, 174, 197, 239, 259, 261, 309, 535, Aachen: Marienstift. 74, 75, 89, 95, 107. 113. 129. 131. 132. 145. 156. 178, 193, 215, 227, 254, 273, 296, 327, 356, 411, 449, 451, 494, 495, 529, 529, 534, 535, Altenberg , Cistercienser Abtei, 330. 331, 388, 423, 489, 492, 513, 514, 546. 548. 567. Bedburg bei Cleve, adeliges Fräuleinstift, 404, 463, Bonn : Cassiusstift (Cassii et Florentii). 275, 314, 394, Branweiler . Benedictiner Abtei. 164. 165, 184, 185, 186, 197, 189, 192, 220, 240, 244, 256, 310, 313, 329, 342, 343, 361, 457, Buchholz, Probstei der Abtei Gladbach. 406. Burtscheid bei Aachen, bis 1222 Benedictiner-Abtei, dann adeliges Fräu-

173, 191, 219, 315, 326, 470, 535,

Camp bei Rheinberg, Cistercienser-Abtei. 207, 328, 332, 479, 510, 511, 515, 556, Chevremont, Capremons, anfänglich durch Novum castellum bezeichnet. 1, 59, 79, 82, 86, 98, 113, Cöln: Andreasstift, 245, 251, 527, ...: Apostelnstift, 269, 303, ...; Căcilien, adeliges Frăuleinstift. 93, 105, 249, ...: Cunibertstift, 66, 67, 218, 229, 231, 268, 277, 298, 302, 322, 323, 379, 429, 437, 480, 565, ..: Domstift. 229, 258, 374, 375, 376. 410. 440. 473. 509. 519. 532. ....: Georgetift. 209, 241, 383, 508, ...: Gereonstift. 169, 369, 385, 386, 391, 399, 490, 498, 499, ...: Machabeer, Frauenkloster, 318. ....: Kloster zu den Märterern, 480. 547. ....: Mariengradenstift (Maria ad gradus). 195, 196, 198, 209, 220, 229, 236, 244, 246, 263, 360, 413, ...: Maria in Capitol, adeliges Fräuleinstift, 337. ....: Abtei St. Martin. 123, 158, 234. 359, 360, ...: Kloster zum h. Mauriz. 352. 322, 418, 564, ..: Abtei Pantaleon, 106, 248, 265, 270, 281, 292, 293, 303, 304, 312, 313, 339, 344, 352, 363, 373, 380, 395, 405, 425, 564, ...: Severinstift. 15, 102, 104, 179. 272, 335, 396, ...: Ursula, adeliges Fräuleinstift. 87, 88, 91, 94, 182, 230, 321, 400, 461 ....: Frauenkloster zum Weiher. 564. Cornelimünster, Benedict, Abtei, 41, 72, 101, 116, 121, 164, 184, 185, 201, leinstift, 100, 149, 150, 151, 166, Deutz , Benedictiner Abtei. 136, 137,

138, 139, 140, 141, 146, 147, 148,

```
194, 199, 224, 225, 226, 232, 237,
  243, 250, 357, 430, 497.
Dünwald, Frauenkloster, 288, 403,
  437, 560.
Duisburg, Johanniter-Commende. 387.
  518.
Elten, gräfliches Fräuleinstift. 110.
   119, 115, 127, 306, 346, 347,
Emmerich, Canonichenstift. 311, 465.
Essen, gräfliches Fräuleinstift. 69, 81.
  97. 99. 109. 115. 117. 124. 128.
   134, 162, 163, 176, 190, 235, 408,
Fürstenberg vor Xanten, Probstei der
   Abtei Siegburg. 280. 290. 478.
Füssenich, Frauenkloster. 559.
Gerresheim, adeliges Fräuleinstift. 68.
   73. 84. 111. 119. 155, 267.
Gladbach , Benedictiner Abtei. 238.
  279, 320, 406, 443.
Gräfrath, adeliges Fräuleinkloster, 497.
   503. 537.
Hamborm, Canonichenstift, später Ab-
  tei. 333.
Heinsberg, adeliges Fräuleinstift, 409.
  476. 493.
..... Canonichenstift, 436.
Heisterbach, Benedictiner, dann Cis-
  tercienser Abtei. 345, 442, 538, 568.
   569.
Hirzenach, Probstei der Abtei Sieg-
   burg. 271, 275, 340, 365, 478,
Hoven, Frauenkloster. 512. 526. 541.
   570.
Kaiserswerth, Canonichenstift, 71, 77,
  83, 85, 183, 207, 208, 216, 257,
   339, 477, 491, 525, 540, 561,
Klosterrath, Benedictiner Abtei. 439.
Knechtsteden, Stift, später Abtei.
  319. 384. 386. 393. 551. 552. 555.
   405, 466, 480,
Langwaden, Frauenkloster, 446, 537.
Meer, adeliges Fräuleinkloster, 415.
  416, 453, 454, 490, 496, 553,
```

351. 479. Münstereifel, Canonichenstift, 484. Neuss, adeliges Fräuleinstift. 232. ...., Regulierherrenkloster. 549. Neuwerk . Frauenkloster. 320, 325. 428. Prüm, Canonichenstift. 130. Rees, Canonichenstift. 222, 242, 274. 355, 377, 397, 432, 447, 456, 507. 533. Rolandswerth, Frauenkloster. 301 505. Schillingscapellen, Frauenkloster. 557. 558. Siegburg, Benedictiner Abtei. 202, 203. 204, 206, 210, 213, 214, 221, 228, 252, 253, 260, 264, 271, 276, 278, 280, 282, 283, 284, 287, 290, 291, 294, 299, 300, 301, 307, 310, 314, 324, 334, 336, 340, 341, 351, 354, 365, 370, 371, 374, 381, 390, 419, 420. 421. 450. 478. 482. 483. 486. 487. 502. 506. 529. Steinfeld, Stift, später Abtei. 292, 308. 403. 435. 437. 544. Stoppenberg, adeliges Fräuleinstift. Vilich, adeliges Fräuleinstift. 122, 126. 350, 397, 442, 460, 481, 488, 497. 503, 545, Wassenberg, Canonichenstift. 289. Werden, Reichsabtei. 2-14. 16-40. 42-58, 60-65, 70, 76, 80, 90, 92, 118, 120, 125, 133, 160, 168, 170, 171, 172, 188, 211, 233, 247, 255, 262, 266, 295, 317, 358, 362, 364, 368, 402, 563, Xanten, Canonichenstift. 123. Zülpich, Probstei der Abtei Siegburg. 299, 341, 420, Königsdorf, Frauenkloster. 337. 395. Zyfflich, später Kranenburg, Canonichenstift. 159. 285.

153. 154. 161. 167. 177. 180. 181. | Millen, Probstei der Abtei Siegburg. | 21. Förste, Walder, Brücher. Aldendagenbrucg. 350. Ap, forestum. 339, 540. Arduenna, silua regin. 41. 308. Aspe. 184. 185. Bischovisholze. 231. Braclog. 22. Buchinverlo, 488. Burlo. 65. Cincelnhard. 229, 298. Cottenforst. 114. Dabionio. 65. Dierlo. 102. Diusburg. 305. Dorla. 284. Duvinvorst. 435. Fila. 114. Fledeglo. 306. Grevenbruck. 136. Grimerslo. 284. Haifbruch. 308. Hanepuzc. 184, 185, Heissi, 6, 17. Hese. 290. Hesi. 64. Hornlo, 65. Howalde, 340, Hauil. 3. Iungendagenbrucg. 350. lunginvorst, 102, 308, Kaldovreholz. 350. Kuningesvorst. 136. Langlo. 65. Legurlo. 65. Lomerholz. 350. Moffet. 127. 305. Orclo. 65. Osninch. 310, 343, 554. Otenforst, 214, 450. Ottarloun. 65. Putbem. 65. Rameshemeroherthi, 350. (H)renhem. 65. Salebûrse, 284, 336,

Scheide. 284.

Cambia, 12. Cambire, 412. Senwald 9 4. Hanapha, Hannf. 212. Sitroth. 3. 5. Comervorst, 330. Hennisbag, 103, Steenrewald. 127, 306, Hesepe, Hesper. 44, 55, Caminata, 334. Strempeche, 490. Horbach, 224. Centenarius 41 Suboirt, 127. Inda. 101. Centurio, 130. Suiftarbant, 2, 4, 8, Leatunia, Leithe. 97, 117. Coctum aurum, 48. Udelbruck, 136. Lecca, Leck. 295. Cole 510 Vethelgarde, 350. Melanbach, 10. Conprehensio, 6. Uviti, Uviterowald. 56, 64, Merbiechi, 103. Copeleweide, 164, 184, 185, Vele. 164, 184, 185, Mosella, 229, 237, 562, Copplegrase, 458, Vannilo, 65. Mosn. 473. Corimede, Kurmedum, 186, 378, 437, Wagneswald. 64. Notarbiechi, 103. 466. 556. Cortile, 30, Curtile, 20, 22, Waltresholz, 350. Olofa 308 Wardlo, 65. Oreuntrura, 919. Coturni, 599. Wechamerlohun, 306. Pleisa, 103. Coweda, 341. Wenaswald, 19, 26, 52, 64, Podrebec. 52. Cyrotheca, 529. Westerholz, 351. Ouirbeichi, Ouirrenbach, 103, Dechine (decima), 439. Wicheimulo, 127. Renus. 205, 295. Dominicum. 11, 14, 16, Widehouwe, 184, 185 Rotenbahe, 214, 450, 483, Duellum, 464. Wolckeshemeroholz, 350. Rura, ostrheinische Ruhr, 6, 7, 11, Dursuna, 414. 12, 13, 19, 23, 26, 29, 97, 117, Drysch. 567. 169, 168, 205, Emina (vini), 188, 22. Flüsse, Bäche, stehende .... westrheinische, 114, 212, Ewa (Fresonum), 65, Wasser. Sieg, Siga. 214, 350, 450, 483. Festuca, 127. Stever, Stibirna, 18. Fodrum, 407. Achera, 214, 450, Akara, 114. Tugilesbachi. 162. Furlanga, 48. Tycinus, 407. Geholzede, 550. Andrida, 186, Anger. 521. Tussale, 205. Gewere, 186. Gildballa 549 Heft. 212. Argenbag. 103. Visbach, 184, 185, Halla, 269. Arnapa, Arnefe, Arlepe. 5, 7, 24, 114. Wadelache, 229, 298, Hergewede, 415, Herewede, 458, 554. 164, 184, 185, 423, 549, Bever, Bivera. 151. Waltivussena, 308. Hersture, 458, 554. Wippere, Wupper. 423. Holtscara. 64. Blancanbag, 103. Worm, Wurm, 114, 151, Holzmarchen, 430. Boletrebiechi, 103. Ysla, Issel, 115, 127, 295, 306, Hova plena. L Burgbeki, 19. Diapanbec. 11, 12, 13, 17, Inncus. 360. Ius Burgense, 483, 506, Curie, 483. Düssel, 205. 23. Wort - Register. Patrie. 483. Elsa, Elz. 186. Albergarium. 407, 528. Kirsecampe. 233. Embiscara, Emscher. 27, 117, 169. Lactilia mansa. 93. Arpenna, 66, 24, Laizgut. 461. 558. Endert. 186. Arrabona. 68. Leengût. 461. Erft, s. Arnapa. Bivang. 52. Lifznet, 487. Farntrap, 52. Bodenlen, 402. Linpat. 474. 475. Flea. Fleh. 477. Bosco (in) et in plano. 538. Magaria. 487. Gilbach, Gilibechi, 35. Bruel, 151, 152,

Budinc, 367.

Haarfluss, 114.

L u.

Manewerc. 219. 400.

Mültra, 306. Mondabordis, 73, 84, Murum (Moor), 151, 152, Naccum. 372. Natta. 360. Orkemscherf, 518. Pedagium. 562. Rigirzegheide, 433. Rothus, Rodus. 12, 13, 20, Sagmarius, 41. Sala, 470, 554, 558,

Salemannus, 539. Salire, 554. Scara. L Scozwin, 186, 189, Selegůt. 253. Selihova. 14, 211, 253, Sellande, 189, 367, Sigil. 310. Singularitas, 457. Sinordi, 192, Stopus, Staupus. 246, 411, 477. Salaritiaterra. 88, 94, 391. vinea. 66, 67. Usucapium. 470.

Uzfanc. 474. 475. Vangae, 308. Venne, 567. Vestene, 483. Vůrgezimbre. 433. Vurhure. 378, 474, 475, 506, 556. Warf, 433. Waterscap, 3. Werlude. 164, 184, 185, Werra. 448, 554, 564. Wiltban, 164, 212, 488. Wizzeht dinc. 433, 434,

Verzeichniss der Siegel-Abbildungen.

- 1. Siegel der Stadt Cöln auf der Urkunde Nr. 399.
- 2. Siegel Ludwig des Kindes auf der Urkunde Nr. 86.
- 3. Bleisiegel Heinrich III. au der Urkunde Nr. 175.
- 4. Bleisiegel des Bischofs Altfrid von Hildesbeim an der Urk. Nr. 69.
- 5. Siegel des Erzbischofs Beribert von Cöln auf der Urk. Nr. 141.
- 6. Siegel des Erzbischofs Anno II. + 1075.
- 7. Slegel des Erzbischofs Arnold IL + 1156.
- 8. Siegel des Erzbischofs Reinald, † 1167.
- 9. Siegel des Erzbischofs Philipp, † 1191.

4m. 55 ac

